PÍSMO SVÄTÉ NOVÉHO ZÁKONA

Preložili a poznámkami opatrili

UNIV. PROF. MSGR. DR. ŠTEFAN ZLATOŠ,
VŠ. PROF. DDR. ANTON JÁN ŠURJANSKÝ,

členovia Biblickej komisie pri SSV

Tretie vydanie

TRNAVA 1949

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA

Imprimatur.

Nr. 6244/1945.

Tyrnaviae, die 28. Novembris 1945.

Dr. Paulus Jantausch,
Eppus, Admin. Apostolicus.

Copyright 1946 by Spolok sv. Vojtecha, Trnava

Vytlačila knihtlačiareň Spolku sv. Vojtecha pod kumul. správou v Trnave v náklade 5000 výtlačkov. Papier povolený výmerom PIO č. 20348/49-II-1 zo dňa 22. VIII. 1949

ÚVODOM.

Spolok sv. Vojtecha od svojho založenia doteraz vždy sa staral o slovenský preklad Písma svätého. Jeho 75-ročné dejiny vykazujú nepretržité stopy tejto pozornosti a starostlivosti. Je to prirodzená vec, veď Písmo sväté vždy mohutne pôsobilo na duševné preporodenie ľudstva, kde prijali slovo Božie. Úlohou Spolku je starať sa o kultúrne a náboženské povznesenie nášho katolíckeho ľudu. Tým je už naznačené, že zvýšenú pozornosť venoval aj Písmu svätému, aby ho katolícky Slovák mohol dostať na poučenie a posilnenie svojho náboženského myslenia.

Spolok sv. Vojtecha chce byť slovenským katolíkom duchovným vodcom a spoľahlivou oporou v zápase rozličných svetonáhľadov, ktoré ani náš národ nenechávajú nedotknutý. Proti nepriateľom duše odporúča Apoštol vyzbrojiť sa plnou výzbrojou Božou. Odporúča vziať si „meč Ducha", t. j. slovo Božie (Ef 6, 13—17). Preto vždy bolo túžbou Spolku, aby podľa časových potrieb dal do rúk nášmu ľudu najprimeranejšiu a najpotrebnejšiu náboženskú knihu. Medzi knižnými vydaniami náboženského obsahu, ktoré vydal Spolok sv. Vojtecha, čestné miesto zaujíma vždy novší, so všetkou starostlivosťou pripravovaný slovenský preklad Písma svätého.

Tak bolo pred niekoľko desaťročiami, keď vyšiel tlačou preklad Písma svätého, dlho predtým pripravovaný, ale vydaný až v roku 1913—1926. Vo týmto jediným vydaním slovenskej Biblie nekončila sa starosť Spolku sv. Vojtecha o sloven-

ské Písmo sväté. Správa Spolku urobila i potom všetko, aby sa neprestalo pracovať na tomto diele. Pravda, slovenskej verejnosti nie sú podrobne známe práce a námahy, ktoré Spolok neúnavne podniká na tomto poli.

Roku 1936—37 Spolok sv. Vojtecha znovu vydal Nový zákon a vtedy okrem menších zmien v osnove predošlého prekladu zrevidované a podľa potreby zmenené boly poznámky. Aby sa do prekladovej práce pritiahli odborní pracovníci, utvoril vo svojom lone Biblickú komisiu a sveril jej úlohu postarať sa o novší preklad Písma svätého v takej forme, ktorá by urobila veriacim čítanie Biblie príťažlivým a ľahším. Prvým výsledkom prác Biblickej komisie je vreckové vydanie Nového zákona Písma svätého, ktoré Spolok sv. Vojtecha dáva do rúk slovenských katolíkov. Autorom úvodných poznámok je predseda Biblickej komisie, univ. prof. Dr. Štefan Zlatoš, ktorý preložil evanjelium podľa sv. Matúša, Marka, Lukáša a Skutky apoštolské; ostatné knihy Nového zákona preložil Dr. Rom. Anton Šurjanský, prof. na Vysokej škole bohosloveckej v Banskej Bystrici.

To všetko sú dôkazy veľkej starostlivosti Spolku sv. Vojtecha o Písmo sväté. Tým vykonal všetko, aby čo najpoctivejšie splnil svoje poslanie v lone slovenského národa a splnil aj oprávnené nádeje, ktoré slovenskí katolíci vkladajú do jeho činnosti.

Našim želaním je, aby Písmo sväté v novej rečovej úprave svojimi večnými pravdami obnovilo mysle a srdcia tých, čo ho budú čítať. Nech zobúdza v nich spasiteľné myšlienky a túžby, nech vedie ich k dôkladnejšiemu poznaniu Boha, jeho diela a povzbudzuje ich vždy vrúcnejšie milovať Otca nášho na nebesiach.

O PÍSME SVÄTOM

Písmo sväté je listom všemohúceho Boha, ktorý poslal svojmu stvoreniu — tak odpovedá na otázku sv. Gregor Veľký. Sv. Ján Zlatoústy rozvádza toto prirovnanie, aby zvýšil túžbu, s akou máme čítať spisy, dané nám od Boha. Od svojej vlasti vzdialení vyhnanci dychtivo prijímajú i najmenšiu zprávu z domova. I kresťania majú sa usilovať, aby poznali náboženský obsah posvätných spisov, ktoré Cirkev dostala do úschovy, aby aj z neho učila veriacich, čo majú robiť a veriť.

Strediskom ľudských dejín je príchod Spasiteľa na svet. Boh oddávna pripravoval ľudí na tento príchod svojho Syna. Od najstarších čias postupne oznamoval isté náboženské pravdy. Toto božské zjavenie dovŕšil a zakľúčil Spasiteľ Ježiš Kristus, ako tvrdí aj Apoštol: „Mnoho ráz a rozličným spôsobom voľakedy hovoril Boh otcom ústami prorokov, ale teraz v poslednom čase prehovoril k nám v Synovi . . ." (Žid 1, 1—2.)

V dejinách zjavenia rozoznávame teda prípravu spásy a splnenie sľúbenej spásy. V príprave spásy vrcholnou udalosťou bola smluva Božia, ktorú uzavrel so svojím vyvoleným ľudom pri hore Sinaj, a preto posvätné spisy z tejto prípravnej doby menujeme aj Starým zákonom alebo spismi Starého zákona.

Ježiš Kristus pred svojím utrpením slávnostne pripomína apoštolom, že ide vyliať svoju krv a ona bude krvou novej smluvy na odpustenie hriechov. Preto spisy, ktoré nám podávajú zprávu o živote

Ježišovom, alebo pochádzajú od apoštolov, menujeme spismi Nového zákona. Spisy Nového zákona delíme na:

1. dejepisné: 4 evanjeliá, a to podľa sv. Matúša, Marka, Lukáša a Jána a Skutky apoštolské;

2. poučné: 14 listov sv. Pavla, a to Rimanom, 2 listy Korinťanom, Galaťanom, Efezanom, Filipanom, Kolosanom, 2 listy Solúnčanom, 2 listy Timotejovi, Titovi, Filemónovi, Židom: ďalej list sv. Jakuba, 2 listy sv. Petra, 3 listy sv. Jána Ev. a list sv. apoštola Judáša Tadeja;

3. prorocké — vlastne len 1 spis: Zjavenie sv. Jána, ináč Apokalypsa.

O všetkých spisoch Písma svätého vyznávame, že vznikly zvláštnym pôsobením Ducha Svätého. Sám Boh pohol niekoľko ľudí, ktorých si vyvolil, aby napísali myšlienky ním vnuknuté, a písali iba to, čo on chcel. Preto prvotným pôvodcom posvätných spisov je sám Boh a druhotnými pôvodcami sú svätopisci. Táto činnosť Božia pri vzniku posvätných spisov dostala meno: inšpirácia (vnuknutie).

Veľmi dôležité sú následky tohto božského vnuknutia. Nesmieme pripustiť, že by sa Písmo sväté mýlilo, alebo obsahovalo nejakú nepravdu. Pravda, máme v ňom hľadať predovšetkým náboženské poučenie, teda to, čo máme veriť a činiť, aby sme boli spasení. Písmo sväté nie je teda ani prírodovedeckou, ani dejepisnou príručkou. V otázkach svetskej vedy vedie nás spoľahlivo ľudský rozum a výskumy.

Keďže zjavenie, ako aj ľudský rozum majú jediný spoločný prameň a pôvodcu, a to samého vševediaceho Boha, nemôže byť vážneho rozporu medzi zjavením (vierou) a vedou. Lebo ten istý Boh nemôže si protirečiť.

EVANJELIÁ.

Ježiš od svojho verejného vystúpenia hlásal evanjelium, t. j. radostnú zvesť, blahozvesť o kráľovstve Božom. Podstatou Ježišovej náuky bolo, že nás prišiel oslobodiť od hriechu a večnej záhuby. Preto zpráva o vykúpení je hlavným predmetom apoštolského kázania. (1 Kor 1, 23, 2, 1.)

Zprvu iba kázanie o Kristovi, o jeho vykupiteľskom diele dostalo meno evanjelium. Len v II. storočí používajú tento názov aj o napísanej náuke kresťanskej, a tak evanjelium znamená spis o živote Ježišovom.

Už za života apoštolov vzniklo viac spisov, ktoré podávaly stručný obraz o živote a náuke Ježišovej. Už sv. Lukáš vo svojom evanjeliu spomína mnohých, čo sa pokúsili napísať zprávy o význačnejších udalostiach vykúpenia. (Lk 1, 1 a n.) Z veľkého počtu „evanjelií" Cirkev prijala iba 4 spisy, o ktorých učí, že len ony boly vnuknuté Duchom Svätým, a preto iba tieto zaradila do soznamu (kánonu) posvätných spisov. Ostatné podobné spisy sú mimokánonické alebo apokryfné. Rozdiel medzi kánonickými a mimokánonickými spismi je miestami až veľmi zrejmý. Kým pravé evanjeliá podávajú svoje zprávy triezvo a s akousi posvätnou skromnosťou, nepravé evanjeliá a im podobné spisy vyznačujú sa opačnými sklonmi.

Najstaršia Cirkev poznala jediné evanjelium, a to ústne podávanú náuku o Ježišovi. Hoci prijala štyri spisy evanjelií, udržalo sa presvedčenie, že ide vlastne o štvoraké podanie jediného evanjelia. Sv. Otcovia radi prirovnávajú štyri evanjeliá ku štvorke zapriahnutých zvierat, ktoré ťahajú Boží voz (sv. Irenej, Augustín) Majú pred očami obraz Ezechiela proroka (1, 5 a n.), keď pokladajú tajomné zvieratá, čo nesú trón Boží, za

symboly, znaky jednotlivých evanjelistov. Ako na týchto zvieratách boly viditeľné prvky človeka, leva, býka a orla, pripisujú symbol človeka sv. Matúšovi, leva sv. Markovi, býka sv. Lukášovi a orla sv. Jánovi. Pri tomto pripisovaní majú na zreteli úvody jednotlivých evanjelií. Sv. Matúš začína svoju rozpravu rodostromom Ježiša Krista, a preto mu priznali symbol človeka, keďže podáva ľudský pôvod Spasiteľov. Sv. Marek uvádza prorokove slová o hlase, volajúcom na púšti, a preto mu pripisujú leva. Sv. Lukáš začína rozpravou o kňazovi Zachariášovi, ktorý koná službu v chráme; keďže však najvzácnejšou činnosťou starozákonného kňazstva bolo obetovanie zvierat Bohu, preto sa mu pripisuje symbol býka. A konečne sv. Ján svojím vzletným úvodom evanjelia všetkých prevyšuje, preto dostal znak orla.

Nový zákon má 27 spisov. Sú rozličného obsahu a tvaru. Spája ich spoločná vlastnosť, že sú vnuknuté Bohom. Ich pôvodcami sú apoštoli alebo apoštolskí učeníci. Ich obsahom je nový poriadok spásy, ktorý ustanovil Ježiš Kristus. Smrťou Ježiša Krista ustanovenia Starého zákona stratily svoj význam pre dosiahnutie spásy.

Na čelo novozákonných spisov kladieme 4 rozpravy dejepisného obsahu, a to 4 spisy o živote Ježišovom, ktoré menujeme evanjeliami. Pripisujeme ich dvom apoštolom, sv. Matúšovi a Jánovi, a dvom apoštolským učeníkom, sv. Markovi a Lukášovi. Časové poradie ich vzniku je: evanjelium podľa sv. Matúša, Marka, Lukáša a Jána.

Kresťania odstarodávna veľmi si vážili spisy, ktoré dostali od apoštolov alebo ich učeníkov. Usilovali sa zaobstarať si odpisy aj tých listov a spisov, ktoré jednotlivé cirkvi opatrovaly. Pri bohoslužobných shromaždeniach čítavali z nich na povzbudenie veriacich, a tak sa staly spisy Nového

zákona spolu i so starozákonnými spismi súčiastkou kresťanskej bohoslužby. Pravda, najviac si vážili spisy, ktoré rozoberaly život a náuku Ježišovu. Tak sa stalo Písmo sväté veľmi dôležitým činiteľom pri sv. omši. Pri slávení pamiatky krvavej obete Kristovej z týchto spisov poučoval biskup veriacich o pravdách a povinnostiach kresťanskej viery a života. Šírením kresťanskej viery medzi národmi vznikla aj potreba prekladať Písmo sväté do rozličných reči. Medzi staré preklady Písma svätého patrí aj staroslovanský preklad, pripisovaný sv. Cyrilovi a Metodovi

Čítať Písmo sväté nie je prikázané v Cirkvi ako nevyhnutná podmienka spásy, ale veriaci majú poznať zjavené pravdy. Písmo sväté je z hlavných prameňov zjavenia Božieho, ktoré okrem tohto poznávame aj z podania Cirkvi (tradícia). Cirkev si želá, aby veriaci čítali najmä spisy Nového zákona a tak si osvojili bohatý poklad náboženskej pravdy a potechy, ktorá z nich vyviera. Kiežby každá kresťanská rodina na čestnom mieste mala Písmo sväté, alebo aspoň spisy Nového zákona, horlivo ich čítala a upevňovala sa v dôvere v Boha. Veď jedným z najvzácnejších darov neba je zjavené slovo Božie, ktoré nás chce vyučovať a vychovávať v spravodlivosti, aby sa Boží človek stal dokonalým a schopným konať všetko dobré (2 Tim 3, 16).

POUŽÍVANÉ ZNAČKY.

Abd = Kniha Abdiášova. **Ag** = Kniha Aggeova (Aggaeus). **Am** = Kniha Amosova. **Bar** = Kniha Baruchova. **Dan** = Kniha Danielova. **Dt** = Deuteronomium (piata Kniha Mojžišova). **Ef** = List sv. Pavla Efezanom. **Est** = Kniha Ester. **Ex** = Exodus (druhá Kniha Mojžišova). **Ez** = Kniha Ezechielova. **Ezd** = Kniha Ezdrášova. **Flm** = List sv. Pavla Filemónovi. **Flp** = List sv. Pavla Filipanom. **Gal** = List sv. Pavla

Galaťanom. **Gn** = Genezis (prvá kniha Mojžišova). **Hab** = Kniha Habakukova. **Iz** = Kniha Izaiášova. **Jak** = List sv. Jakuba. **Jdt** = Kniha Judit. **Jer** = Kniha Jeremiášova. **Jn** = Evanjelium podľa sv. Jána (Ján) **1, 2, 3 Jn** = prvý, druhý, tretí List sv. Jána. **Jób** = Kniha Jóbova. **Joel** = Kniha Joelova. **Jon** = Kniha Jonášova. **Joz** = Kniha Jozue. **Jud** = List sv. Judáša Tadeja. **Kaz** = Kazateľ (Ecclesiastes, Qohelet). **Kol** = List sv. Pavla Kolosanom. **1, 2 Kor** = prvý, druhý List sv. Pavla Korinťanom. **3, 4 Kr** = tretia, štvrtá Kniha kráľov. **Lk** = Evanjelium podľa sv. Lukáša (Lukáš). **Lv** = Leviticus (tretia Kniha Mojžišova. **1, 2 Mak** = prvá, druhá Kniha Makabejcov. **Mal** = Kniha Malachiášova. **Mich** = Kniha Micheášova. **Mk** = Evanjelium podľa sv. Marka (Marek). **Mt** = Evanjelium podľa sv. Matúša (Matúš). **Múd** = Kniha múdrosti. **Nah** = Kniha Nahumova. **Nár** = Náreky proroka Jeremiáša (Lamentatio). **Neh** = Kniha Nehemiášova. **Nm** = Numeri (štvrtá Kniha Mojžišova). **Oz** = Kniha Ozeášova. **1, 2 Par** = prvá, druhá kniha Paralipomenon (alebo **1, 2 Krn** = prvá, druhá kniha Kroník). **Pies** = Veľpieseň (Pieseň piesní). **Pnt** = Pentateuch (5 Kníh Mojžišových). **Prís** = Kniha prísloví Šalamúnových. **1, 2, Pt** = prvý, druhý List sv. Petra. **Rim** = List sv. Pavla Rimanom. **Rút** = Kniha Rut. **Sdc** = Kniha sudcov. **Sir** = Kniha syna Sirachovho (Ecclesiasticus). **Sk** = Skutky apoštolské. **1, 2 Sm** = prvá, druhá Kniha Samuelova (prvá, druhá Kniha kráľov). **Sof** = Kniha Sofoniášova. **1, 2 Sol** = prvý, druhý List sv. Pavla Solúnčanom. **1, 2 Tim** = prvý, druhý List sv. Pavla Timotejovi. **Tit** = List sv. Pavla Titovi. **Tob** = Kniha Tobiášova. **Zach** = Kniha Zachariášova. **Zjv** = Zjavenie sv. Jána. **Ž** = Kniha žalmov. **Žid** = List sv. Pavla Židom.

(...) = slovo v takejto zátvorke je vložené do posvätného textu, aby bol preklad jasnejší. **[...]** = takto označené slovo alebo i veta je však vo Vulgáte (Vg), chýba v dôležitejších gréckych rukopisoch.

*** pri čísle verša** = pod čiarou je poznámka k textu.

Porov. Mt 12, 46* = pri označenom texte Evanjelia podľa sv. Matúša treba si všimnúť poznámku.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA PODĽA MATÚŠA.

Úvodné poznámky.

1. Pôvodcom prvého kánonického evanjelia je sv. Matúš. (Toto hebr. meno v preklade znamená: Dar Boží, Teodor, Bohdan.) Okrem tohto mena uvádzajú ho Marek a Lukáš aj menom Lévi (Mk 2, 14 a Lk 5, 27). Bol rodený Žid; jeho otec volal sa Alfej (Mk 2, 14). Pred svojím povolaním za apoštola bol mýtnikom v Kafarnaume, kde mal aj svoj dom. Lukáš a Marek toto jeho zamestnanie zamlčujú, kým Matúš otvorene vyznáva o sebe — zaiste z pokory — svoje niekdajšie zamestnanie, ktoré mohlo znamenať pre neho isté uponíženie.

Po smrti Spasiteľovej hlásal evanjelium v Palestíne asi 10—15 rokov. Po rozoslaní apoštolov — asi roku 40 po Kristu — aj sám odišiel k pohanom. Bližšej a určitej zprávy o jeho ďalšej činnosti nemáme. Nevieme teda, v ktorej pohanskej krajine vykonával svoj apoštolský úrad, ako ani to nie je nám známe, akou smrťou dokončil svoj život. Pokladá sa za mučeníka.

2. Najstaršie pamiatky cirkevnej spisby jasne svedčia, že prvé naše kánonické evanjelium tešilo sa zvláštnej pozornosti v dávnej Cirkvi a jeho niektoré výroky uvádzajú ako výroky ostatného Písma sv., ako píše Papias, biskup z Hierapolu vo Frýgii (75—150). Niektorí cirkevní spisovatelia výslovne tvrdia, že sv. Matúš napísal evanjelium: sv. Irenej (zomrel 202), Origenes, Eusebius z Cézarey a Hieronym a i. Presvedčenie, že prvé evanjelium pochádza od sv. Matúša, v prvotnej Cirkvi bolo také pevné, že ani bludári neodvážili sa ho napadnúť, alebo aspoň urobiť pochybným.

Najstarší spisovatelia cirkevní ako sv. Justín, Klement Alex., Irenej, Atenagoras, Origenes, Tertulián a mnohí iní často uvádzajú výroky tohto evanjelia. Obsah prvého evanjelia vo všetkom potvrdzuje a podporuje údaje vonkajších svedectiev. Pôvodca prvého evanjelia predpokladá u svojich čitateľov znalosť náboženských, politických a spoločenských pomerov Palestíny v dobe Kristovej. Ži-

dovské zvyky nevysvetľuje, keďže by to bolo bývalo zbytočné. V samom evanjeliu vyzdvihuje uprednostnenie Izraela v poriadku spásy. Starý zákon často uvádza ako svedectvo, ktoré bez odporu treba prijať.

3. Podľa jednomyseľného svedectva kresťanského staroveku prvé evanjelium pôvodne bolo napísané tým istým nárečím, ktoré palestínski domorodci užívali v prvom storočí. Je to tzv. aramejská (arámska) reč. Aramejsky kázal aj sv. Matúš a v tejto reči zaznačil svoje kázanie pre veriacich. Ale už hneď v prvom kresťanskom storočí bol spis preložený do vtedajšej svetovej reči, do gréčtiny. Preklad urobil asi niektorý apoštolský učeník. Je spoľahlivou náhradou za stratenú pôvodinu a v podstate sa s ňou aj shoduje. Cirkev od prvopočiatku ho prijala a uznala za rovnocenný s pôvodinou. Prvými čitateľmi aramejského spisu boli obrátení Židia. Dôkazom toho je, že predpokladá u nich znalosť Starého zákona, ktorý aspoň 70 ráz uvádza, alebo sa naň odvoláva. Hebrejské výrazy a palestínske miestopisné názvy nevysvetľuje.

4. Hlavným cieľom Matúšovho evanjelia bolo podať dôkaz, že Ježiš Nazaretský je prorokmi prisľúbený Mesiáš. Proti ohovárkam Židov aj sám ide do útoku a dokazuje, že Židia, zvedení nesvedomitými vodcami, sami sú si na vine, že ostávajú v tvrdej nevere proti Ježišovi a jeho Cirkvi a takto sami sa pozbavili účastenstva na jeho spáse.

Kresťanom v Palestíne hrozilo veľké nebezpečenstvo, že sa vrátia do židovstva. Lákala ich skvelá bohoslužba, ktorá sa konala v jeruzalemskom chráme. Tento cieľ sledovalo aj prenasledovanie kresťanov v Palestíne za kráľa Agrippu I. Aby veriaci v Palestíne nepodľahli v útrapách prenasledovania, bolo potrebné upevniť ich vo viere. Preto dokazuje spis sv. Matúša, že Ježiš je skutočný a pravý Vykupiteľ, čakať iného mesiáša nebolo by rozumné. Vykúpenie nemôže znamenať politické oslobodenie Židov zpod jarma Rimanov, ale má vyšší význam. Zahrnuje v sebe oslobodenie od hriechu. Mesiášske kráľovstvo je spoločnosť veriacich, ktorú Ježiš zriadil ako potrebnú ustanovizeň spásy pre všetkých ľudí. Len v Cirkvi možno najistejšie pracovať na spáse.

Sv. Matúš nepodáva vybrané podrobnosti Ježišovho života v časovom poradí, ale ich soskupuje podľa vecného vzťahu. Tak nájdeme hneď na začiatku rozsiahlu reč Kristovu, ktorú predniesol na vrchu (hlava 5—7), v hl. 8—9 uvádza zasa zázraky Ježišove, hl. 13 podáva nám sobrané podobenstvá. Obsahom hl. 24—25 je tzv. eschato-

logická reč, t. j. predpoveď o nastávajúcej skaze Jeruzalema a proroctvo o konci sveta.

5. Kedy, v ktorých rokoch vzniklo toto evanjelium, nevieme presne udať. No podľa jednomyseľného svedectva najdávnejších pamiatok musíme sa pevne držať toho, že sv. Matúš napísal svoju rozpravu ako prvý z evanjelistov. S najväčšou pravdepodobnosťou môžeme určiť roky okolo 50. Vzniklo asi v Jeruzaleme.

6. Obsah prvého evanjelia dá sa rozčleniť takto: Začína sa stručným opisom Ježišovho detstva (hl. 1—2). Verejná činnosť Ježišova sa rozdeľuje na pôsobenie v Galilei a v Jeruzaleme (3—25). Koniec evanjelia tvorí zpráva o utrpení a oslávení Pána Ježiša (hl. 26—27 a 28).

7. Evanjelium sv. Matúša nadobudlo akési prvenstvo medzi synoptickými evanjeliami. Keďže sv. Matúš svoju pozornosť venuje predovšetkým náuke Kristovej a Kristom založenej Cirkvi, stal sa miláčikom sv. Otcov. I v bohoslužbe sa prvé evanjelium užíva pomerne najčastejšie.

V prvom evanjeliu nájdeme dôležité vieroučné miesta. Najmä zdôraznená je v ňom náuka o Cirkvi. Cirkev je kráľovstvom Božím na svete, jej predstavení majú sudcovskú moc (18, 15—20). Prvenstvo sv. Petra a jeho nástupcov v apoštolskom úrade je slávnostne prisľúbené (Mt 16, 16—18). A najmä záverečné slová evanjelia uvádzajú slávnostný misijný rozkaz, aby sa evanjelium ohlasovalo po celom svete (28, 19—20), čím sa kresťanstvo stáva celosvetovým, „katolíckym" náboženstvom. Nie bezdôvodne menujú prvého evanjelistu kazateľom katolicizmu.

Ježišovo detstvo, 1—2.

Kristov rodostrom. — Rodostrom Ježiša Krista, syna Dávidovho, syna Abrahámovho. 1*

Boh už Abrahámovi prisľúbil, že Mesiáš sa narodí 1
z jeho rodu (Gn 12, 3), a práve tak prisľúbil i neskoršie, že sa má narodiť z rodu Dávidovho (2 Kr 7, 13—16). — „Syn Dávidov" je obľúbené pomenovanie Mesiáša u prorokov; tento názov užívali aj Židia pre označenie Mesiáša. — „Kristus" je grécke slovo; je to preklad hebrejského slova „Mesiáš", t. j. Pomazaný. Pomazaním boli v Starom zákone ustanovení a do úradu uvádzaní králi, kňazi a proroci. — Keď sv. Matúš hneď na čele svojho spisu uvádza mesiášsku hodnosť Ježišovu dvojitým označením „Kristus" a „Syn Dávidov", chce tým zvlášť zdôrazniť mesiášsku dôstojnosť Ježišovu. — Ježiš, ako potomok Abra-

*2 Od Abraháma pochádza Izák,
od Izáka pochádza Jakub,
od Jakuba pochádza Judáš a jeho bratia.
3 Od Judáša pochádzajú Fáres a Zara z (matky) Tamary,
od Fáresa pochádza Ezron,
od Ezrona pochádza Aram.
4 Od Arama pochádza Aminadab,
od Aminadaba pochádza Náson,
od Násona pochádza Salmon.
5 Od Salmona pochádza Bóz z (matky) Rahaby,
od Bóza pochádza Obed z (matky) Rút,
od Obeda pochádza Jese.
6 Od Jeseho pochádza kráľ Dávid.
Od kráľa Dávida pochádza Šalamún z tej, čo bola (manželkou) Uriášovou.
7 Od Šalamúna pochádza Roboam,
od Roboama pochádza Abiáš,
od Abiáša pochádza Aza.
8 Od Azu pochádza Jozafat,
od Jozafata pochádza Joram,
od Jorama pochádza Oziáš.
9 Od Oziáša pochádza Joatam,
od Joatama pochádza Achaz,

hámov a Dávidov, vystupuje v dejinách ako stredobod všetkého, čo Boh urobil pre spásu ľudského pokolenia. Až po Ježiša trvá príprava na spásu. Ježiš zasa uskutočňuje spásu — nový poriadok spásy. S ním prichádza na svet prisľúbené kráľovstvo Božie.

2—16 Rodostrom Ježišov prechádza cez tri obdobia dejín vyvoleného národa, a to cez a) dobu rozvoja, od Abraháma po kráľa Dávida (2—5) — v prvom období dostane Izrael časného kráľa; b) dobu kráľov až po zaniknutie kráľovskej dôstojnosti (6—11). — Izrael má iného kráľa čakať; c) dobu po zajatí, v ktorej sa očakáva príchod večného Kráľa — Mesiáša, a ním je Ježiš (12—16). Niektorí členovia z rodostromu boli náročky vynechaní, asi pre ich hriešnosť, a zasa v rodostrome uvádzajú sa iba hriešne ženy, okrem Márie, aby pýcha Židov bola schladená a aby vyniklo, že Ježiš prišiel spasiť hriešnikov.

od Achaza pochádza Ezechiáš.
Od Ezechiáša pochádza Manases, 10
od Manasa pochádza Amon,
od Amona pochádza Joziáš.
Od Joziáša pochádza Jechoniáš a jeho bratia za ba- 11
bylonského zajatia.

A po babylonskom zajatí od Jechoniáša pochá- 12
dza Salatiel,
od Salatiela pochádza Zorobabel.
Od Zorobabela pochádza Abiud, 13
od Abiuda pochádza Eliakim,
od Eliakima pochádza Azor.
Od Azora pochádza Sadok, 14
od Sadoka pochádza Achim,
od Achima pochádza Eliud.
Od Eliuda pochádza Eleazar, 15
od Eleazara pochádza Matan,
od Matana pochádza Jakub.
Od Jakuba pochádza Jozef, manžel Máriin, z ktorej 16
sa narodil Ježiš, menovaný Kristom.

Teda všetkých rodov od Abraháma až po Dávi- 17
da bolo štrnásť, od Dávida až po babylonské zajatie
bolo štrnásť a od babylonského zajatia až po Krista
bolo štrnásť rodov.

Počatie a narodenie Ježiša Krista.—Na- 18*
rodenie Ježiša Krista udalo sa takto: Keď jeho
matka Mária bola zasnúbená s Jozefom, prv ako by
sa boli sišli, vyšlo najavo, že počala z Ducha Svä-
tého. Keďže jej muž Jozef bol spravodlivý a nechcel 19*

Manželstvo u Židov sa začínalo zasnúbením. Od tej 18
chvíle treba pokladať snúbencov za skutočných manželov.
Manžel u Židov mohol prepustiť manželku, ale bol po- 19
vinný dať jej priepustný list, kde bola uvedená aj príčina
prepustenia. Jozef nepomýšľa na takéto úradné prepuste-
nie. Je presvedčený o nevinnosti Máriinej.

ju vystaviť potupe, zaumienil si ju tajne prepustiť.
20 Keď sa teda s týmto svojím úmyslom zapodieval,
hľa, anjel Pánov sa mu zjavil vo sne a hovoril: „Jo-
zef, syn Dávidov, neboj sa vziať si Máriu za ženu,
21 lebo čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. Porodí
syna, a ty mu dáš meno Ježiš (t. j. Vysloboditeľ),
lebo on vyslobodí svoj ľud z jeho hriechov."
22 No toto všetko sa stalo, aby sa splnilo, čoozná-
mil Pán prostredníctvom svojho proroka slovami:

23 *Hľa, Panna počne a porodí Syna,*
a *a dajú mu meno Emanuel,*
čo v preklade znamená: S nami je Boh.

24 Keď sa Jozef prebudil zo sna, urobil, ako mu
*25 kázal anjel Pánov, a vzal si (Máriu) za ženu. Ale
nenažíval s ňou, kým neporodila svojho prvoroden-
ého syna. I dal mu meno Ježiš.

*2 *Príchod mudrcov z Východu.* — Keď sa
teda narodil Ježiš v judskom Betleheme za čias krá-
ľa Herodesa, hľa, mudrci prišli do Jeruzalema z vý-

---

a Iz 7, 14.

25 Sv. Jozef dostal poučenie od Ducha Svätého, že Mária vo svojom panenstve stala sa matkou Syna Božieho; preto neporušil jej panenstvo ani pred narodením a ani po narodení Syna Božieho. To je učenie viery, ktoré nepripúšťa pochybnosti. Výraz „kým neporodila" treba vysvetľovať v tom smysle, že Mária navždy ostala pannou. — „Prvorodený" = jednorodený. V Starom zákone prvý syn bol označený vždy ako prvorodený bez ohľadu na to, či po ňom ešte nasledovali iní alebo nie. Prvorodený syn mával isté výsady oproti ostatným súrodencom, a preto bolo dôležité pripomenúť o ňom, že je prvorodený.

1 Rok, v ktorom sa Ježiš narodil, nedá sa presne určiť. Náš kresťanský letopočet (aera Dionysiana) kladie narodenie Ježišovo o niekoľko rokov neskoršie, takže Ježiš pri začiatku kresťanského letopočtu mal už asi 5—9 rokov. (Porovnaj Lk 2, 2 a 3, 1.*)

Herodes Veľký bol kráľom od roku 40 (37) pred Kristom až do roku 4 pred Kristom. V skutočnosti sa Ježiš narodil už prv, ako zomrel Herodes.

chodných krajov | a pýtali sa: „Kde je novonaroden- 2
ný kráľ židovský? Videli sme totiž jeho hviezdu na
Východe a prišli sme sa mu pokloniť." Keď to kráľ 3
Herodes počul, zarazil sa nad tým a celý Jeruzalem
s ním. Dal svolať všetkých veľkňazov a zákonníkov 4
ľudu a vyzvedal sa od nich, kde sa má Mesiáš na-
rodiť. Oni mu odpovedali: „V judskom Betleheme, 5
lebo tak napísal prorok:

Ty, Betlehem, judská zem, 6
nijako nie si najmenší a
medzi poprednými mestami Judska,
keďže z teba vyjde vojvoda,
ktorý má spravovať môj ľud izraelský."

Tu Herodes dal si potajomky privolať mudrcov 7
a usilovne sa vyzvedal od nich o čase, kedy sa
im hviezda zjavila. Potom ich poslal do Betlehema 8
a povedal: „Iďte a usilovne sa dopytujte na dieťa.
Keď ho nájdete, oznámte mi, aby som sa mu i ja
šiel pokloniť."
Keď vypočuli kráľa, vydali sa na cestu. A hľa, 9
hviezda, ktorú uzreli na Východe, šla pred nimi, až
prišla a zastavila sa (nad miestom), kde bolo die-
ťatko. Keď uzreli hviezdu, preveľmi sa zaradovali. 10
I vošli do domu, našli dieťatko s Máriou, jeho mat- 11
kou, padli na tvár a klaňali sa mu. Potom otvorili
svoje pokladnice a podali mu dary: zlato, kadidlo
a myrhu. Ale keď vo sne dostali napomenutie, aby 12

---

a Mich 5, 2.

Mudrci sa v gréckom texte volajú „mágoi" (mágo- 2
via). Pomenovanie označuje perzských kňazov, ktorí pre
svoju učenosť boli aj kráľovskými poradcami. Zaoberali
sa prírodovedou, najmä hvezdárstvom a veštením z polohy
hviezd. Presvedčenie, že v židovskej krajine sa narodí
mocný kráľ, bolo všeobecne rozšírené (porovnaj Nm 24,
17). Zjav neobyčajnej hviezdy si vysvetľovali ako znak
narodeného kráľa — Spasiteľa.

sa nevracali k Herodesovi, inou cestou sa vrátili do
svojej krajiny.

13 *Útek do Egypta.* — Keď odišli, hľa anjel Pánov zjavil sa vo sne Jozefovi a vyzval ho: „Vstaň, vezmi dieťatko i jeho matku a uteč do Egypta. Ostaň tam, až pokým ti nepoviem, lebo Herodes
14 bude hľadať dieťatko, aby ho zmárnil." Vstal teda. Za noci vzal dieťatko i jeho matku a odišiel do
*15 Egypta. Zostal tam až do smrti Herodesovej, aby sa
a splnilo, čo povedal Pán skrze proroka slovami: *Z Egypta som si povolal syna.*

16 *Povraždenie dietok v Betleheme.* — Keď Herodes zbadal, že ho mudrci oklamali, veľmi sa rozhneval. Vyslal (vojakov) a dal pozabíjať v Betleheme a na jeho okolí všetkých chlapcov, od dvojročných počnúc nadol, podľa času, o ktorom sa dô-
17 kladne prezvedel od mudrcov. Vtedy sa splnilo, čo povedal prorok Jeremiáš slovami:

*18 *V Ráme bolo počuť hlas,*
b *nárek a veľké kvílenie.*
Ráchel oplakáva svojich synov
a nechce sa dať potešiť,
lebo ich niet.

19 *Návrat z Egypta.* — Keď umrel Herodes, hľa, anjel Pánov zjavil sa vo sne Jozefovi v Egypte |

---

a Oz 11, 1. b Jer 31, 15.

15 Slovný smysel prorockého miesta nám predstavuje skutočnosť, že Izrael podľa Božieho riadenia svoj detský, mladistvý vek strávil v Egypte, a keď sa Jakubov rod tak rozmnožil, že bol schopný samostatného národného života, Boh ho vyviedol z Egypta.

18 Ráchel mala iba dvoch synov: Jozefa a Benjamína. No prorok Jeremiáš ju uvádza, ako by zastupovala pramatku celého vyvoleného národa, ktorá žalostne narieka, keď jej ľud odviedli do krutého zajatia. Tomuto nárekú podobné boly aj zúfalé výkriky betlehemských matiek, keď im vraždili synov.

a vyzval ho: „Vstaň, vezmi dieťatko i jeho matku 20
a vráť sa do izraelskej krajiny, lebo pomreli tí, čo
čihali dieťatku na život." On vstal, vzal dieťatko 21
i jeho matku a vrátil sa do izraelskej krajiny. Ale 22
keď sa dopočul, že v Judsku kráľuje Archelaus namiesto svojho otca Herodesa, bál sa ta ísť. A napomenutý vo sne odišiel do galilejského kraja. Keď 23*
ta došiel, osadil sa v mestečku, ktoré sa volalo Nazaret. — Tak sa splnilo, čo predpovedali proroci, že sa bude menovať Nazaretským.

Príprava na verejné vystúpenie Ježišovo, 3, 1—4, 11.

Pôsobenie Jána Krstiteľa. — V tom čase 3*
vystúpil Ján Krstiteľ na Judskej púšti a takto kázal.
„Kajajte sa, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské!" 2*
O ňom totiž predpovedal prorok Izaiáš, keď hovoril: 3

1—12: Mk 1, 1—8; Lk 3, 3—18; Jn 1, 19—28.

Tento poukaz na prorocké slovo zakladá sa na podob- 23
nosti slov „Nazara" a „Nezer". „Nezer" vyskytuje sa u proroka Izaiáša (11, 1) a znamená ratolesť, ktorá vyrastie z koreňa rodu Jesseho. Tento „výhonok" alebo „ratolesť" označuje Mesiáša. Sv. Hieronym poukazuje, že „nazir" bolo meno osoby Bohu zasvätenej.

Púšť, kde Ján Krstiteľ začal svoju činnosť, je kraj na 1
ľavom brehu dolného Jordána naproti Jerichu.

Názov „kráľovstvo nebeské" vyskytuje sa len u sv 2
Matúša. U iných synoptikov zastupuje ho výraz „kráľovstvo Božie". Oba výrazy majú ten istý význam. Proroci predpovedali (najmä Dn 2, 31 a n.), že kráľovstvá tohto sveta sa budú striedať, kým nepríde vláda Božia, večné kráľovstvo Božie na svete. Židia túžobne očakávali toto Mesiášovo kráľovstvo, ale predstavovali si ho podľa svojich politických túžob ako nadvládu Židovstva nad celým svetom, ktorá sa mala uskutočniť vtedy, keď čakaný Mesiáš, „kráľ Izraela", vystúpi a porazí nenávidených nepriateľov svojho ľudu. Sv. Ján Krstiteľ dôrazne poučuje, že očakávané kráľovstvo má duchovnú povahu a podmienkou vstupu do neho je pokánie a polepšenie života.

a *Na púšti zaznieva hlas:*
Pripravte cestu Pánovi!
Urovnajte mu chodníky!
4 Ján sám nosil rúcho z ťavej srsti a kožený pás mal
okolo bedier. Za pokrm mal kobylky a poľný med.
5 Vtedy putoval k nemu Jeruzalem, celé Judsko
*6 a celé okolie Jordána. Dávali sa mu krstiť v rieke
7 Jordáne, pričom vyznávali svoje hriechy. Keď vi-
del, ako prichádzajú k nemu mnohí farizeji a sadu-
ceji na krst, hovoril im: „Vreteničie plemeno, ktože
vám ukázal, ako uniknúť prichádzajúcemu hnevu?
8-9 Prinášajte teda ovocie opravdivého pokánia! Nena-
zdávajte sa, že si smiete povedať: »Otcom nám je
Abrahám!« — lebo vravím vám, Boh aj z týchto
10 kameňov môže vzbudiť synov Abrahámovi. Veď
sekera je už položená na korene stromov. Každý
strom, čo neprináša dobré ovocie, sa vytne a hodí
11 na oheň. | Ja vás vodou krstím na pokánie. Ale ten,
čo po mne príde, je mocnejší ako ja. Lebo ja nie
som hoden nosiť mu obuv. Ten vás bude krstiť Du-
*12 chom Svätým a ohňom. V ruke má vejačku, aby
vyčistil svoje humno; pšenicu shromaždí do svojej
sýpky, ale plevy spáli v neuhasiteľnom ohni."
*13 *Pokrstenie Ježiša.* — Vtedy prišiel Ježiš
z Galiley k Jánovi pri Jordáne, aby sa mu dal po-

---

a Iz 40, 3.
13—17: Mk 1, 9—11; Lk 3, 21—22; Jn 1, 29—34.
6 Jánov krst má hlbší význam ako očisťovanie Židov. Pokrstení vyznávali svoje hriechy, čím uznali svoju hriešnosť, potrebu a túžbu po očistení svedomia. Jánov krst neodpúšťal hriechy. Nebol totiž sviatosťou (porov. Sk 19, 4).
12 Plevy znamenajú mravne bezcenných ľudí, na ktorých už nezáleží Bohu, lebo sa sprotivili všetkým pokusom o ich spásu.
13 Ježiš si žiadal prijať krst Jánov, aby nám podal príklad veľkej pokory, lebo sa tým obradom postavil medzi hriešnikov, ktorých hriechy berie na seba, ďalej preto, aby od svojho Otca dostal verejné potvrdenie svojho mesiášskeho poslania.

krstiť. Ale Ján mu odporoval a vravel: „Ja by som 14
sa mal dať tebe pokrstiť, a ty prichádzaš ku mne?"
Ježiš mu odpovedal: „Nechaj to teraz! Lebo tak sa 15*
nám sluší plniť všetko, čo je správne." Tu ho pripustil.

Keď bol Ježiš pokrstený, hneď vyšiel z vody. 16
A hľa, otvorily sa mu nebesá, i videl Ducha Božie- 17
ho, ktorý sostupoval ako holubica a prichádzal na neho. A hľa, z neba hovoril hlas: „Toto je môj milý Syn, v ktorom sa mi zaľúbilo."

Pôst a pokúšanie Pána. — Vtedy Duch vy- 4*
viedol Ježiša na púšť, aby ho diabol pokúšal. Postil 2
sa štyridsať dní a štyridsať nocí a potom pocítil hlad. Vtedy pristúpil k nemu pokušiteľ a povedal 3
mu: „Ak si Syn Boží, povedz, aby sa z týchto kameňov staly chleby." Ale on mu odpovedal: „Na- 4
písané je: *Nielen samým chlebom sa živí človek,* a
ale každým slovom, čo vychádza z úst Božích."

Potom ho vzal diabol do svätého mesta, postavil 5*
ho na hradbu chrámu | a povedal mu: „Ak si Syn 6
Boží, shoď sa, lebo napísané je:

Svojim anjelom prikázal o tebe, b
aby ťa vzali na ruky,
žeby si neurazil svoju nohu o kameň.

---

a Dt 8, 3. b Ž 90, 11—12.
Mk 1, 12—13; Lk 4, 1—13.
„Čo je správne". Vulgáta má: „všetku spravodlivosť"; 15
to znamená všetko, čo Boh ustanovil, lebo vtedy si počíname správne, keď plníme vôľu Božiu. Bohumilý život je pred Bohom, „spravodlivý" život a dobré skutky sú zasa „spravodlivosťou" (Mt 6, 1).
„Duch", t. j. ten, ktorý sostúpil na neho pri krste. Je 1
to Duch Boží. — Púšť, kde sa Ježiš postil, je — podľa podania — Kvarantánia, severozápadne od Jericha. Divoké skaliská boly útočišťom divej zveri (Mk 1, 13). — Ježiš dovolil toto pokúšanie na naše poučenie.
„Sväté mesto" = Jeruzalem. 5

7 Ale Ježiš povedal: „No napísané je i tak: *Nepo-*
a *kúšaj svojho Pána Boha!*"
8 A zasa ho vzal diabol na veľmi vysoký vrch,
ukázal mu všetky kráľovstvá sveta a všetku ich
9 slávu | a povedal: „Toto všetko ti dám, ak padneš
10 a budeš sa mi klaňať." Vtedy mu povedal Ježiš:
b „Odstúp odo mňa, satan! Lebo napísané je: *Pánu*
Bohu svojmu sa klaňaj a jemu jedine božskú poctu
vzdávaj!"
11 Vtedy ho opustil diabol, a hľa, pristúpili anjeli,
aby mu posluhovali.

Verejná činnosť Ježišova v Galilei, 4, 12—18, 35.

*12 *Ježiš odchádza do Galiley.* — Keď sa Ježiš
dopočul, že Jána uvrhli do žalára, utiahol sa do Ga-
13 liley. Opustil Nazaret a prišiel bývať do pobrežného
mesta Kafarnauma, v krajoch Zabulona a Neftali-
14 ho, | aby sa splnilo, čo predpovedal prorok Izaiáš:

15 *Krajina Zabulona a krajina Neftaliho,*
c *(kadiaľ vedie) cesta k moru,*
Zajordánsko,
Galilea pohanská!
16 *Ľud, čo sedí vo tme,*
uzrel veľké svetlo,
a tým, čo žijú v pošmúrnom kraji smrti,
zažiarilo svetlo.

17 Od toho času začal Ježiš kázať a hlásať: „Ka-
jajte sa, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské!"

---

a Dt 6, 16. b Dt 6, 13. c Iz 8, 23; 9, 1.

12-16 V severozápadnej Galilei medzi židovským obyvateľstvom bolo mnoho pohanov. Prorok Izaiáš predpovedal, že práve v tomto kraji svitne nové svetlo, tu sa začne hlásať slovo Božie, aby sa k Bohu obrátili všetci, ktorí bývali vo tme hriechov ako odsúdení na duševnú smrť.

Povolanie prvých učeníkov. — Keď cho- 18
dil po brehu Galilejského mora, uzrel dvoch bra-
tov, Šimona, ktorého nazval Petrom, a Ondreja,
jeho brata, ako spúšťali sieť do mora; boli totiž ry-
bármi. I povedal im: „Poďte za mnou, a urobím 19
vás rybármi ľudí!" Oni hneď opustili svoje siete 20
a nasledovali ho.
Keď sa odtiaľ ďalej poberal, zazrel iných dvoch 21
bratov, Jakuba, (syna) Zebedejovho, a jeho brata
Jána. Boli na loďke so svojím otcom Zebedejom a
opravovali si siete. Aj týchto povolal. | Oni hneď 22
zanechali loďku a otca a išli za ním.

Prehľad činnosti v Galiley od prvého rozoslania apoštolov. — Ježiš chodil po celej 23
Galilei. Vyučoval v synagogách, hlásal evanjelium
o kráľovstve a uzdravoval každú chorobu a každý
neduh medzi ľudom. Povesť o ňom rozniesla sa po 24
celej Sýrii. A privádzali mu (ľudia) všetkých, čo boli
postihnutí rozličnými chorobami a utrpeniami, po-
sadlých, námesačníkov a porazených. On ich uzdra-
voval. A nasledovaly ho veľké zástupy z Galiley, z 25*
Dekapola, z Jeruzalema, Judska a zo Zajordánska.

Ježiš káže na vrchu.

Úvod.

Keď Ježiš uzrel zástupy, vystúpil na vrch a tam 5*
si sadol. Jeho učeníci pristúpili k nemu. | Potom 2
otvoril ústa a takto ich začal vyučovať:

18—22: Mk 1, 14—20; Lk 5, 1—11.

Dekapol (Desaťmestie) je sväz 10 väčšinou heleni- 25
stických, t. j. pohanských miest južne od jazera Galilej-
ského (Genezaretského) alebo severovýchodne od neho.

V tzv. kázni na vrchu Ježiš načrtáva svoj stručný mra- 1
voučný program a zdôrazňuje, že jeho kráľovstvo je v o-
strej protive s očakávaniami Židov. Neprišiel založiť čas-
né, svetské kráľovstvo, ale chce obrodiť človeka duchovne.
Kázeň na vrchu ostáva neprekonateľným základom vyš-
šej mravnosti a duchovnej dokonalosti.

Osem blahoslavenstiev

*3 Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je kráľovstvo nebeské.
*4 Blahoslavení tichí, lebo im bude patriť zem.
5 Blahoslavení, ktorí žalostia, lebo potešení budú.
6 Blahoslavení, ktorí sú hladní a smädní po spravodlivosti, lebo nasýtení budú.
7 Blahoslavení milosrdní, lebo dosiahnu milosrdenstvo.
8 Blahoslavení čistého srdca, lebo uzrú Boha.
9 Blahoslavení pokojamilovní, lebo ich synmi Božími budú volať.
10 Blahoslavení, ktorých prenasledujú pre spravodlivosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské.
11 Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdive hovoriť — | radujte sa a veseľte, lebo vaša
12 odplata hojná je v nebi; tak totiž prenasledovali prorokov, ktorí boli pred vami.

Povinnosti predstavených v Cirkvi.

*13 Vy ste soľou sveta. Keby soľ stratila svoju chuť, čím ju osolia? Na nič už nie je, iba ju vyhodiť, aby ju ľudia pošliapali.

3—12: Lk 6, 20—26.
13—16: Mk 9, 50; 4, 21; Lk 14, 34—35; 11, 33.

3 „Chudobní v duchu" sú všetci ľudia, ktorí sú si vedomí svojej duchovnej biedy, a preto sa s celou dôverou podriaďujú Bohu, od ktorého očakávajú svoju spásu. Znamená aj to, že sa vo veciach hmotných usilujeme zachovať ľahostajne, keďže ani hmotná chudoba, ani bohatstvo nesmie nám prekážať na ceste k spáse.

4 „Zem" znamená „prisľúbenú" krajinu, ktorá vo vyššom smysle naznačuje vlasť všetkých blažených, čo dosiahli spásu, t. j. nebeskú vlasť.

13 Soľ zachováva naše pokrmy (najmä mäso) a dáva im chuť. Apoštoli majú zachrániť ľudí pred duchovnou hnilobou a dať im v mravných predpisoch chuť, aby sa ich skutky mohly páčiť Bohu. Ak by sa tejto svojej úlohe spreneverili, nič im nepomôže.

Vy ste svetlom sveta. Na návrší vystavené 14
mesto nemôže sa ukryť. Ani sviecu nezažíhajú na- 15
to, aby ju postavili pod mericu, ale položia ju na
svietnik, aby svietila všetkým, ktorí bývajú v do-
me. Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby 16
videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca,
ktorý je na nebesiach.

Ježiš prišiel zdokonaliť zákon.

Nenazdávajte sa, že som prišiel zrušiť zákon 17*
alebo (náuku) prorokov. Nie zrušiť som ich prišiel,
ale zdokonaliť. Lebo, veru, hovorím vám: Skôr by 18
sa mohly pominúť nebo i zem ako by pominulo
jediné písmeno alebo čiarka zo zákona, kým sa
všetko nesplní. Kto by teda zrušil jediné najmenšie 19
prikázanie a tak by vyučoval ľudí, ten bude naj-
menší v kráľovstve nebeskom. Ale kto ich zachová
a tak bude aj vyučovať, ten bude najväčší v krá-
ľovstve nebeskom. Lebo hovorím vám: Ak len vaša 20*
spravodlivosť nebude väčšia ako (spravodlivosť) fa-
rizejov a zákonníkov, nevojdete do kráľovstva ne-
beského.

Piate prikázanie Božie.

Počuli ste, že dávnym (predkom) bolo poveda- 21
né: *Nezabiješ!* Kto by sa teda dopustil vraždy, za- a

a Ex 20, 13; 21, 12.

„Zákon a proroci" je stručné označenie náuky celého 17
starozákonného zjavenia. Ježiš nechce zrušiť, čo je odve-
kou vôľou Božou. Boh dal ľuďom mravné zákony, aby
ich zachovávali a viedli bohumilý život. Preto ich Ježiš
chce zdokonaliť. Iná čiastka predpisov Mojžišovho zákona
žiadala, aby sa izraelský národ oddeľoval od ostatných
susedných národov, a preto po vykúpení všetkých ľudí
stratily svoj niekdajší význam.

Farizeji sa uspokojili, keď sa naoko usilovali splniť 20
mnohé predpisy Mojžišovho zákona. Stačilo im, keď po-
dľa vonkajšieho zdania vyplnili príkaz. Kresťania majú
dbať na to, aby vykonali, čo duch a obsah samého pri-
kazu vyžadujú.

slúži si súd. No ja vám hovorím, že každý, čo by
sa (bez príčiny) hneval na svojho brata, zaslúži si
*22 súd. Kto by však svojmu bratovi povedal: „Hlupák!" zaslúži si (odsúdenie) vysokej rady. A kto
by mu povedal: „Blázon!" ten si zaslúži pekelný
23 oheň. Keď teda prinášaš svoj dar na oltár a tam ti
príde na um, že tvoj brat má niečo proti tebe, | ne-
24 chaj svoj dar pred oltárom, odíď sa najprv smieriť
so svojím bratom a potom sa vráť a obetuj svoj dar.
25 Pokonaj sa chytro so svojím protivníkom, dokiaľ
si s ním na ceste, aby ťa azda protivník nevydal
sudcovi, a sudca dozorcovi, a hodia ťa do väzenia.
26 Veru, vravím ti, nevyjdeš odtiaľ, kým nezaplatíš do
posledného haliera.

Šieste prikázanie Božie.

a 27 Počuli ste, že bolo povedané: *„Nescudzoložíš!"*
*28 No ja hovorím vám, že každý, kto s hriešnou túžbou pozrie na ženu, už scudzoložil s ňou vo svojom
*29 srdci. Ak ťa teda na hriech zvádza tvoje pravé oko,
vylúp ho a odhoď od seba, lebo viac ti osoží, keď

---

a Ex 20, 14.

22 Ježiš nestavia tu na roveň hnev a vraždu, ako by šlo o rovnaký zločin. Možno, že má na mysli ťažký, trvalý hnev, ktorý vedie ku vražde (1 Jn 3, 15), alebo vo všeobecnosti chce povedať, že pred Bohom je priestupkom už aj hnev, a nielen vražda (hoci ich mravné zlo nie je úplne rovné). Láska k bližnému nedá sa porovnať s hnevom.

28 „S hriešnou túžbou" = pri úplnom vedomí a s vnútornou túžbou súhlas dať k nečistému skutku, čo je ťažkým previnením proti čistote.

29 Pravé oko a pravá ruka naznačujú väčšiu hodnotu a väčšiu potrebu týchto údov ako ľavého oka a ľavej ruky. Spasiteľ hovorí obrazne. Ak je príležitosť k hriechu taká blízka alebo azda aj vzácna, ako je nám blízke a vzácne pravé oko alebo ruka, i vtedy máme odstúpiť a chrániť sa zlej príležitosti. Nedáva teda rozkaz, aby sme sa fyzicky, telesne okyptili, ale odporúča, aby sme sa pokúsili svoju vôľu skoro násilne zlomiť a od zlého odvrátiť.

zahynie jeden tvoj úd, ako aby celé tvoje telo
uvrhli do pekla. A ak ťa tvoja pravá ruka na hriech 30
zvádza, odtni ju a odhoď od seba, lebo viac ti oso-
ží, keď zahynie jeden tvoj úd, ako aby celé tvoje
telo dostalo sa do pekla.
Povedané bolo: *Kto prepustí svoju ženu, nech* 31*
jej dá listinu o prepustení. Ja vám však hovorím, 32
že každý, kto prepustí svoju ženu — okrem prípadu
smilstva — vystavuje ju cudzoložstvu, a kto si pre-
pustenú ženu vezme, cudzoloží.

O prísahe.

Opäť ste počuli, že dávnym predkom bolo pove- 33
dané: *Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pá-* b c
novi prisahal! Ja vám však hovorím, aby ste vôbec 34
neprisahali — ani na nebo, lebo je trónom Božím, |
ani na zem, lebo je podnožkou jeho nôh, ani na Je- 35
ruzalem, lebo je mestom veľkého kráľa, | ani na 36
svoju hlavu neprisahaj, lebo ani jediný vlas nemô-

---

a Dt 34, 1. b Lv 19, 12. c Nm 30, 9.

U Židov bolo dovolené prepustiť manželku, a tým sa 31
manželstvo úplne zrušilo; tento krok oprávňovala nejasná príčina: ak sa našiel u ženy akýsi „hanebný čin" (Dt 34, 1 a n.). O podstate tejto viny v časoch Kristových bola hádka medzi židovskými učiteľmi. Jedni chceli prísnejšie súdiť a dovoľovali rozvod len pri ťažkom previnení ženy, iní zasa brali vec povrchne a dovoľovali rozvod z akejkoľvek, aj celkom malichernej príčiny. Ježiš však zakazuje manželský rozvod a dovtedajší zvyk Židov vyhlasuje za zvyk dočasne trpený. Dovoľuje, aby sa manželia mohli rozísť, ale iba tak, že oddelený manžel, ak „prepustil" svoju manželku, nesmel si vziať druhú, a zasa ani iný muž si nesmel vziať za ženu prepustenú. V oboch prípadoch páchali by ťažký hriech proti manželstvu. Keď teda Spasiteľ pripúšťa „prepustenie" manželky bez ohľadu na to, či ide o vinnú alebo nevinnú stránku, nedovoľuje im nové manželstvo; dovoľuje iba dočasné alebo i trvalé prerušenie spolunažívania manželov (separatio). Manželský sväzok nesmie byť dotknutý a zrušený. — O slovách „okrem prípadu smilstva" porovnaj aj Mt 19, 9.*

37 žeš urobiť bielym alebo čiernym. Nech je vaša reč:
Áno, áno — nie, nie. Čo je nad to, je od zlého.

Odvetná pomsta.

a *38 Počuli ste, že bolo povedané: *Oko za oko, zub*
*39 *za zub.* Ja vám však hovorím: Neprotivte sa zlu.
ale ak ťa niekto udrie po pravom líci, nadstav mu
40 aj druhé: | a tomu, kto sa chce súdiť s tebou a vziať
41 ti oblek. prepusť mu aj svoj plášť. Ak ťa niekto
42 núti na jednu míľu cesty, iď s ním dve. Tomu, kto
ťa prosí, daj; ani sa neodvracaj od toho, kto by si
chcel od teba niečo vypožičať.

Miluj aj nepriateľov!

b *43 Počuli ste, že bolo povedané: *Milovať budeš*
svojho priateľa a nenávidieť svojho nepriateľa." Ale
44 ja vám hovorím: Milujte aj svojich nepriateľov,
[dobre robte tým, ktorí vás nenávidia] a modlite sa
45 za svojich prenasledovateľov [a osočovateľov], | aby
ste boli synmi svojho Otca, ktorý je v nebi. On dá-

---

a Ex 21, 24; Lv 24, 20. b Lv 19, 18.
38—42: Lk 6, 27—36.

38 Tu uvádzané príklady nemáme brať doslovne, že ich bolo treba do písmena zachovávať. Nimi chcel nám Ježiš odporúčať tichosť, trpezlivosť a poddajnosť, keby nám to umožnilo ľahšie vyhnúť väčšiemu zlu. Ináč spravodlivú obranu nám nezakazuje. I sám Spasiteľ sa ohradzoval proti bitiu, keď ho súdil veľkňaz (Jn 18, 22—23) Voči odporcovi máme byť povoľnejší a nemyslieť vždy na odplatu a pomstu. Máme sa usilovať miernosťou získať svojho protivníka Bohu aj sebe.

39 Na Východe dodnes platí zásada rovnakej odvety; najmä v prípade vraždy treba splniť povinnosť krvnej pomsty. Je to nenapísaný zákon Východu; povinnosť splniť ho menujú aj „bremenom", uloženým od Boha.

43 Čiastka vety: „Nenávidieť (máš) svojho nepriateľa" — nie je v Starom zákone. Ale tak vyučovali pravdepodobne iba zákonníci. Láska k nepriateľovi je čisto kresťanskou náukou. Lebo hoci v Mojžišovom zákone bol daný rozkaz milovať bližného (Lv 19. 18), vysvetľovali si to tak, že len súkmeňovcov treba milovať, iných už nie.

va svojmu slnku vychádzať nad zlých a dobrých —
a dáva pršať na spravodlivých a nespravodlivých.
Lebo ak len tých milujete, ktorí aj vás milujú, akú 46*
zásluhu máte? Či to isté nerobia aj mýtnici? | A ak 47
pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštneho tým
robíte? Či to isté nerobia aj pohania? | Buďte teda 48
dokonalí, ako je dokonalý aj váš Otec nebeský.

Pri dobrých skutkoch vyžaduje sa aj dobrý úmysel.

Pozor si dajte, aby ste svoje dobré skutky ne- 6
konali pred ľuďmi, žeby vás obdivovali. Inak ne-
máte zásluhy u vášho Otca, ktorý je na nebesiach.
Keď teda almužnu dávaš, nevytrubuj pred se- 2
bou, ako to robia pokrytci v synagogách a po uli-
ciach, aby ich ľudia chválili. Veru, hovorím vám:
Už majú svoju odmenu. | Ale keď dávaš almužnu, 3
nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí tvoja pravá, |
aby tvoja almužna ukrytá zostala, a odplatí ti tvoj 4
Otec, ktorý vidí aj skryté veci.

Ako sa treba modliť.

A keď sa modlíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí 5*
sa s obľubou stojačky modlievajú po synagogách
a na rohoch ulíc, aby sa ukázali ľuďom. Veru,
povedám vám: Už majú svoju odmenu. Ale keď sa 6
ty chceš modliť, vojdi do svojej komôrky, zatvor

Židia nenávideli mýtnikov a hľadeli na nich ako na 46
najväčších hriešnikov najmä preto, lebo konali služby nenávideným Rimanom; aj pri svojom obchode dopúšťali sa neraz krivdy (porovnaj Lk 3, 12 a n. alebo 19, 8).

Farizeji sa modlili zdĺhavo a nápadne s tým úmyslom, 5
aby ich ľudia videli. Takúto modlitbu Ježiš odsudzuje. Ale svojím slovom a príkladom sám nás povzbudzuje k vytrvalej a vrúcnej modlitbe. Sám sa modlil v samote celú noc, ale predsa aj tak, že ho apoštoli mohli vidieť a pozorovať. Ani nám nezakazuje verejné alebo dlhšie trvajúce modlitby. O to ide, aby sme sa modlili s takým duchom a úmyslom, akým sa on sám modlieval.

za sebou dvere a tak sa modli k svojmu Otcovi,
ktorý býva v skrytosti; tvoj Otec vidí v skrytosti
a dá ti odmenu.
7 Pri modlitbe nehovorte mnoho ako pohani. Mys-
lia totiž, že budú vypočutí pre svoje mnohé hovo-
8 renie. Nepripodobňujte sa im. Veď váš Otec vie, čo
potrebujete, prv, ako by ste ho prosili.

Modlitba Pána.

9 Vy teda takto sa modlite:
Otče náš, ktorý si na nebesiach,
posväť sa meno tvoje.
10 Príď kráľovstvo tvoje.
Buď vôľa tvoja ako v nebi, tak i na zemi.
11 Chlieb náš každodenný daj nám dnes.
12 A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame
svojim vinníkom.
13 A neuvoď nás do pokušenia, ale zbav nás zlého.
[Amen.]

Máme si odpúšťať.

14 Lebo ak odpustíte ľuďom ich poklesky, i váš
15 Otec nebeský odpustí vám; | ale ak vy neodpustíte
ľuďom, ani váš Otec neodpustí vám vaše poklesky.

Ako sa máme postiť.

16 A keď sa postíte, nemajte zamračený pohľad ako
pokrytci. Znetvorujú si tvár, aby ľudia videli, že sa
postia. Veru, hovorím vám: Už majú svoju odplatu.
17 Ale keď sa ty postíš, pomasti si hlavu a umy si
18 tvár, | aby ľudia nezbadali, že sa postíš, ale tvoj
Otec, ktorý býva v skrytosti; a tvoj Otec, ktorý
vidí v skrytosti, dá ti odmenu.

9—13: Lk 11, 2—4.
14—15: Mk 11, 25—26; Jn 17, 11 a 15.

Majetky tohto sveta — majetky neba.

Neshromažďujte si poklady na tomto svete, kde 19
moľ a hrdza ich kazia a kde sa môžu zlodeji vlámať
a ukradnúť ich. Ale shromažďujte si poklady v ne- 20
bi, kde ich ani moľ ani hrdza neničia, ani zlodeji
sa nevlamujú ani ich nekradnú. Lebo kde je tvoj 21
poklad, tam bude i tvoje srdce.

Svetlom tvojho tela je oko. Ak je tvoje oko 22*
zdravé, celé tvoje telo bude mať svetlo. Ak je však 23
tvoje oko choré, celé tvoje telo bude vo tme. Keď
teda (už) svetlo, čo je v tebe, je tmou, aká veľká
je potom sama tma?

Nikto nemôže dvom pánom slúžiť, keďže alebo 24*
jedného bude mať v nenávisti a druhého milovať,
alebo jedného sa bude pridržiavať a tým druhým
opovrhovať. Nemôžete slúžiť Bohu i mamone.

Starosti tohto života.

Preto vám hovorím: Nebuďte ustarostení o svoj 25
život, čo budete jesť a čo budete piť, ani o svoje
telo, čím sa budete odievať. Či život nie je viac ako
jedlo a či telo nie je viac ako rúcho? Pohliadnite 26
na vtákov nebeských! Ani nesejú, ani nežnú, ani

19—24: Lk 12, 16—21; 11, 34—36.
25—34: Lk 12, 22—31.

Oko je svetlom tela v tom smysle, že človek so zdra- 22
vým zrakom bez ťažkosti a prekážky môže užívať všetky
údy svojho tela na potrebnú činnosť, lebo zdravé oko
správne upravuje všetky pohyby údov. Tak isto aj vnú-
torný život má podobné svetlo a ním je srdce (svedomie)
človeka. Podľa náhľadu Písma sv. srdce je sídlom každej
duševnej činnosti. Všetko záleží na tom, či máme myseľ a
srdce obrátené k Bohu alebo k zemským veciam. Srdce je
vtedy zdravé, keď sa neoddáva nezriadeným túžbam, ale
s ochotou prijíma vôľu Božiu a spolupôsobí s jeho mi-
losťou.

Nemôžeme teda slúžiť súčasne dvom pánom, ak je 24
medzi nimi podstatný rozpor, takže poslúchnuť jedného
znamenalo by zradiť druhého.

do stodôl neshromažďujú, no váš Otec nebeský
*27 kŕmi ich. Či vy nie ste oveľa viac ako oni? | A kto
z vás by si vedel svojimi starosťami pridať k dĺžke
28 života čo len lakeť? A čo sa tak staráte o svoj odev?
Pozorujte poľné ľalie, ako rastú! Nepracujú ani ne-
29 pradú. Hovorím vám, ani Šalamún vo všetkej svo-
jej nádhere nebol tak zaodetý ako jediná z nich.
30 Keď teda Boh poľnú trávu tak šatí, ktorá dnes je,
a zajtra ju hodia do pece — či nie skôr vás, malo-
verní?
31 Nebuďte teda ustarostení a nevravte: „Čo bude-
me jesť?" — alebo: „Čo budeme piť?" — alebo:
32 „Čím sa zaodejeme?" Veď to všetko vyhľadávajú
pohani. Váš Otec totiž vie, že toto všetko potrebu-
33 jete. Hľadajte teda najprv kráľovstvo [Božie] a jeho
34 spravodivosť, a toto všetko sa vám pridá. Nebuďte
teda ustarostení o zajtrajšok, lebo zajtrajší deň sám
sa postará o seba. Dosť má každý deň svojej vlast-
nej biedy.

Opovážlivé posudzovanie.

7. 2 Nesúďte, aby vás neposúdili. | Lebo akým súdom
súdite, (takým) aj vás posúdia; a akou mierou bu-
3 dete iným merať, (takou) i vám odmerajú. Prečo
vidíš smietku v oku svojho brata, kým brvno vo
4 vlastnom oku nebadáš? Alebo ako môžeš povedať
svojmu bratovi: „Dovoľ, nech ti vytiahnem smietku
5 z oka!" — kým, hľa, brvno je v tvojom oku? Po-
krytec, najprv odstráň brvno zo svojho oka a po-
tom hľaď vytiahnuť smietku z oka svojho brata.

1—6: Lk 6, 37—42.

27 Vulgáta má: „Kto z vás premýšľaním môže pridať jeden lakeť k svojej postave." Grécke slovo „helikia" znamená aj postavu, vzrast, ale aj vek (života). Súvislosť ukazuje, že je tu reč nielen o tých starostiach, ktoré majú vzťah k telu, ale aj k dĺžke života vôbec. Dni života sú každému stanovené od Boha (porovnaj Jób 14, 5; Sir 17, 3; Ž 38, 6).

Nedávajte psom, čo je sväté, ani nehádžte svoje 6*
perly pred svine, aby ich azda nepošliapaly svojimi nohami. Mohly by sa proti vám obrátiť a roztrhať vás.

O dôvernej modlitbe.

Proste a dajú vám. Hľadajte a nájdete. Klopte 7
a otvoria vám. Lebo každý dostane, kto prosí; každý 8
nájde, kto hľadá; a každému otvoria, kto klope.
Lebo či by sa našiel medzi vami človek, čo by dal 9
svojmu synovi kameň, keď ho prosí o chlieb? Ale- 10
bo keby pýtal rybu, či by mu dal hada? Keď teda 11
vy, hoci ste zlí, viete dobré dary dávať svojim deťom — o čo skôr dá váš Otec, ktorý je na nebesiach, dobré veci tým, čo ho prosia!

Všetko teda, čo chcete, aby vám ľudia robili, 12
aj vy im to robte. Lebo toto je zákon i proroci.

Dve cesty.

Vchádzajte tesnou bránou, lebo priestranná 13*
brána a široká cesta vedie do zatratenia, a mnoho je tých, čo kráčajú po nej. Tesná je však brána a 14
úzka cesta, čo vedie do života, a málo je tých, čo ju nachádzajú.

Falošní proroci.

Chráňte sa falošných prorokov, ktorí prichádza- 15
jú k vám v ovčom rúchu, znútra však sú dravými

7—12: Lk 11, 9—13; 6, 31.
13—14: Lk 13, 23—24.
15—20: Lk 6, 43—46.

„Sväté" veci sú pravdy viery a všetky prostriedky mi- 6
losti, ktoré apoštoli dostali pre dobro veriacich. Preto ich nemajú zbytočne udeľovať ľuďom, ktorí by si z nich iba posmech robili alebo by ich hocijako potupovali. Azda aj toto miesto dalo podnet k tomu, že Cirkev oddávna skrývala posvätné veci pred pohanmi (arcani disciplina).

Úzka brána je obrazom prísneho svedomia, pobádajú- 13-14
ceho človeka verne nasledovať to, čo mu ono správne odporúča. Široká cesta a pohodlná brána je obrazom mravnej neviazanosti.

16 vlkmi. | Po ovocí ich poznáte. Veď či oberajú s tŕnia
17 hrozná alebo s bodľačia fígy? Tak každý dobrý
strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé
18 ovocie. Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie, ani
19 zlý strom nerodieva dobré ovocie. No každý strom,
20 čo nerodí dobré ovocie, vytnú a hodia na oheň. Te-
da po ich ovocí ich poznáte.

Vôľu Božiu treba plniť.

21 Nie každý, kto mi hovorí: „Pane, Pane!" — vo-
jde do kráľovstva nebeského, ale iba ten, kto plní
22 vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach. V ten deň
mi mnohí budú vravieť: „Pane, Pane, či sme ne-
prorokovali v tvojom mene, či sme v tvojom mene
nevyháňali diablov, či sme v tvojom mene nekonali
23 mnoho zázrakov?" A vtedy im vyhlásim: „Nikdy
som vás nepoznal; odíďte odo mňa, páchatelia ne-
právostí!"

Dom na skale a dom na piesku postavený.

24 Preto každý, kto počúva tieto moje náuky a plní
ich, podobá sa múdremu mužovi, ktorý si vybudo-
25 val dom na skale. I prišiel príval, rozvodnily sa po-
toky, duly vetry a oborily sa na ten dom, ale ne-
26 zrútil sa, keďže mal základy na skale. A naopak
každý, kto síce počúva tieto moje slová, ale ich
neplní, podobá sa bláznivému mužovi, ktorý si vy-
27 budoval dom na piesku. I prihnal sa príval, rozvod-
nily sa potoky, duly vetry a oborily sa na ten dom,
takže sa zrútil, a jeho pád bol veľký.

Záver.

28 Keď Ježiš skončil tieto svoje reči, divily sa zá-
29 stupy jeho učeniu. Lebo ich vyučoval ako ten, čo
má moc, a nie ako ich zákonníci [a farizeji].

21—23: Lk 6, 46.
24—27: Lk 6, 47—49.

Uzdravenie malomocného. — Keď sostu 8
poval s vrchu, šly za ním mnohé zástupy. Tu prišiel 2
k nemu človek malomocný, poklonil sa mu a vra-
vel: „Pane, keď chceš, môžeš ma očistiť." [Ježiš] 3
vystrel ruku, dotkol sa ho a povedal: „Chcem, buď
čistý!" A hneď bol očistený od svojho malomocen-
stva. Potom mu Ježiš povedal: „Hľaď, aby si o tom 4*
nikomu nehovoril, ale iď, ukáž sa kňazovi a prines
obetu, ktorú nariadil Mojžiš; nech im je to ako sve- a
dectvo.

Uzdravenie stotníkovho sluhu. — Keď 5
potom vchádzal do Kafarnauma, pristúpil k nemu
istý stotník s prosbou: | „Pane, sluha mi leží doma 6
porazený a hrozne sa trápi." [Ježiš] mu povedal: 7
„Prídem a uzdravím ho." | Stotník mu odpovedal: 8
„Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju stre-
chu, ale povedz len slovo, a ozdravie môj sluha.
Lebo i ja som podriadeným človekom a mám voja- 9*
kov pod sebou. Keď tomuto poviem: »Iď!« — tak
ide; a zasa inému poviem: »Poď!« — a príde, a slu-
hovi svojmu: »Urob to!« — a urobí to." Keď to Je- 10
žiš počul, udivený povedal tým, ktorí ho sprevá-
dzali: „Veru, hovorím vám, u nikoho v Izraeli ne-
našiel som toľkú vieru. Ale vravím vám: Mnohí 11
prídu od východu a západu a stolovať budú s Abra-

a Lv 14, 2—32.
1—4: Mk 10, 40—45; Lk 5, 12—16.
5—13: Lk 7, 1—10.
Ježiš na začiatku svojej činnosti nechce, aby sa zvesť 4
o jeho podivných činoch rozširovala; ľud postupne sa mal
presvedčiť o jeho božskom poslaní a mal zmeniť aj svoje
nesprávne náhľady na mesiášske kráľovstvo; miesto toho,
aby očakávali časné a hmotným bohatstvom oplývajúce
kráľovstvo, mali pracovať na tom, aby sa v srdciach ľudí
ujala viera v Ježišovo božské poslanie a úsilie o vyššiu
mravnosť.
Stotník myslí asi na to, že Ježiš je ako by jedným 9
z vyšších veliteľov Božích, ktorý má pod mocou anjelov.

*12 hámom, Izákom a Jakubom v kráľovstve nebe-
13 skom, | synov kráľovstva však vyhodia do von-
kajšej tmy; tam bude plač a škrípanie zubami."
A stotníkovi Ježiš povedal: „Iď, a ako si uveril,
nech sa ti stane." A v tú hodinu ozdravel jeho sluha.

14 *Ježiš uzdravuje testinú Petrovu.* — A
keď potom vošiel Ježiš do domu Petrovho, uvidel
15 jeho testinú ležať v horúčke. Keď sa dotkol jej ru-
ky, opustila ju horúčka. I vstala a posluhovala mu.
*16 A keď sa zvečerilo, priniesli mu mnohých dia-
blom posadlých. Vyháňal zlých duchov slovom a
17 uzdravoval všetkých chorých. Tak sa splnilo slovo
a proroka Izaiáša, ktorý hovorí: *Sám vzal na seba na-
še neduhy a znášal naše choroby.*

18 *Nasledovanie Krista.* — Keď Ježiš uzrel
okolo seba veľké zástupy, rozkázal preplaviť sa na
druhý breh.
19 Vtedy prišiel k nemu istý zákonník a hovoril
mu: „Učiteľ, budem ťa nasledovať, kam len pôjdeš."
*20 Ježiš mu odpovedal: „Líšky majú svoje skrýše a

a Iz 53, 4.
14—17: Mk 1, 29—34; Lk 4, 38—41.
18—22: Lk 9, 57—62.

12 „Synovia kráľovstva" sú členovia vyvoleného národa, ktorí boli prví pozvaní do kráľovstva Božieho, ale svojou zatvrdnutosťou, nepoddajnosťou a odporom proti Ježišovi stratili svoje prednostné právo (Lk 13, 28—29). — Radosti neba znázorňuje Kristus obrazom hostiny, ktorá bývala večer v osvetlenej miestnosti.

16 Boh iba výnimočne dovolil zlému duchu, aby smel používať telo niektorého človeka za svoj nástroj. Nič nesvedčilo tak mohutne o božskej moci Ježišovej, ako to, že sa mu na jeho jediné slovo poslušne poddávali aj zlí duchovia. Evanj. dobre rozoznáva posadlosť od iných chorôb.

20 „Syn človeka" je mesiášsky názov, ktorým Ježiš asi 50 ráz menuje sám seba. Neznamená len toľko, že Ježiš je pravý človek, ale podľa Daniela (7, 13) tým názvom vyjadruje sa aj nebeský pôvod Ježišov, ako aj jeho večná sláva a vláda.

vtáctvo nebeské má svoje hniezda, ale Syn človeka
nemá kde hlavu skloniť." | A zasa iný učeník mu 21
povedal: „Pane, dovoľ mi najprv odísť a pochovať
svojho otca." Ježiš mu však odpovedal: „Poď len 22*
za mnou a nechaj, aby si mŕtvi pochovávali svojich
mŕtvych."

Búrka na mori. — A keď vstúpil na loďku, 23
nasledovali ho jeho učeníci. A hľa, na mori strhla 24
sa veľká búrka, takže vlny zavaľovaly loďku. No
on spal. Tu pristúpili k nemu učeníci a zobudili ho 25
slovami: „Zachráň nás, Pane, hynieme;" On im však 26
odpovedal: „Čo sa strachujete, maloverní?" Potom
povstal, rozkázal vetrom a moru, a nastalo hlboké
ticho. Ľudia sa divili a medzi sebou sa vypytovali: 27
„Ktože je tento, že ho i vietor i more poslúchajú?"

Dvaja posadlí v Gadare. — Keď potom pre- 28*
šiel na druhý breh, do krajiny Gadarčanov, prišli
mu do cesty dvaja posadlí, ktorí práve vyšli z hro-
bov. Boli takí zúriví, že nikto sa neodvážil prejsť
tou cestou. A hľa, skríkli: „Čo ťa do nás, [Ježišu] 29
Synu Boží? Prišiel si sem predčasne nás mučiť?" |
Neďaleko od nich pásla sa veľká črieda svíň. Tu 30-31
ho diabli prosili: „Ak nás už chceš vyhnať, pošli
nás do čriedy svíň." | Odpovedal im: „Iďte!" Tu 32
vyšli a vošli do svíň. A hľa, celá črieda sa rútila
dolu úbočím do mora a zahynula vo vode. Pastieri 33
sa však dali na útek. Keď prišli do mesta, podali
zprávu o všetkom, ako aj o posadlých. A hľa, celé 34

23—27: Mk 4, 35—41; Lk 8, 22—25.
28—34: Mk 5, 1—20; Lk 8, 26—39.
„Mŕtvi" (podľa ducha) sú všetci, ktorí stoja ďaleko od 22
Ježiša a jeho evanjelia. Preto pokrvní učeníka — hoci telesne sú ešte živí — duchovne sú mŕtvi.
Okolie Gadary (grécky = Geraza) treba hľadať prav- 28
depodobne v Dekapole na východnom pobreží Genezaretského jazera.

mesto vyšlo v ústrety Ježišovi. Keď ho zazreli, prosili ho, aby odišiel z ich kraja.

9 *Pán uzdravuje porazeného.* — Potom vstúpil na loďku, preplavil sa na druhý breh a vrátil sa do svojho mesta.
2 Tu mu priniesli porazeného človeka, ktorý ležal na posteli. Keď Ježiš videl ich vieru, povedal porazenému: „Dúfaj, synu! Odpúšťajú sa ti hriechy."
3 A hľa, niektorí zákonníci mysleli v sebe: „Tento
4 sa rúha!" Keďže Ježiš vedel ich myšlienky, pýtal
*5 sa ich: „Prečo myslíte zlé vo svojich srdciach? Čože je ľahšie povedať: »Odpúšťajú sa ti hriechy!« —
6 alebo rozkázať: »Vstaň a choď?« Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má na tomto svete moc odpúšťať hriechy, — vtedy povedal porazenému: — Vstaň,
7 vezmi si posteľ a iď domov!" Ten vstal a odišiel do
8 svojho domu. Keď to zástupy videly, zľakly sa a chválily Boha, ktorý takúto moc dal ľuďom.

9 *Ježiš povoláva Matúša.* — Keď Ježiš odtiaľ odchádzal, uzrel istého človeka, menom Matúša, sedieť na mýte a vyzval ho: „Nasleduj ma!" Tu on vstal a nasledoval ho.
10 Keď potom Ježiš stoloval v (jeho) dome, prišli mnohí mýtnici a hriešnici a stolovali spolu s Ježi-
11 šom a s jeho učeníkmi. Farizeji to videli a povedali jeho učeníkom: „Prečože váš učiteľ je s mýtnikmi
12 a hriešnikmi?" Ježiš to počul a odpovedal im: „Nie
13 zdraví potrebujú lekára, ale chorí. Iďte a naučte
a sa, čo to znamená: *Milosrdenstvo chcem, a nie obe-*

---

a Oz 6, 6.
1—8: Mk 2, 1—12; Lk 5, 17—26.
9—13: Mk 2, 13—17; Lk 5, 27—32.
5 Oboje rozkázať je rovnako ľahká alebo ťažká vec. Ale účinne rozkázať niekomu jedným slovom, aby bol zdravý alebo zbavený hriechov, presahuje ľudskú moc.

tu. Lebo neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov."

O pôste učeníkov. — Vtedy prišli k nemu 14
Jánovi učeníci a hovorili: „Prečo sa my a farizeji
[často] postíme, kým tvoji učeníci sa nepostievajú?"
Ježiš im odpovedal: „Nuž či môžu družbovia smú- 15*
tiť, kým je s nimi ženích? Ale nastanú dni, keď im
ženícha vezmú; a potom sa budú postiť.
Veď nikto neprišíva na staré rúcho záplatu 16*
z nového súkna, lebo záplata vytrhne (kus) z rúcha
a trhlina bude ešte väčšia. Ani nové víno nelejú do 17
starých nádob, lebo nádoby sa roztrhnú, víno vy-
tečie a nádoby sa zničia. Ale nové víno vlievajú do
nových nádob, a tak oboje sa zachová."

Predstavený synagogy. — Kým takto im 18
rozprával, hľa, prišiel k nemu istý popredný muž,
poklonil sa mu a povedal: „Pane, moja dcéra práve
teraz zomrela. Ale príď, polož na ňu ruku, a ožije."
Ježiš vstal a šiel za ním i so svojimi učeníkmi. 19
A hľa, istá žena, ktorá trpela na krvotok dva- 20
násť rokov, pristúpila k nemu odzadu a dotkla sa
obruby jeho rúcha. Povedala si totiž: „Keď sa len 21
jeho rúcha dotknem, ozdraviem." Ježiš sa obrátil, 22

14—17: Mk 2, 18—22; Lk 5, 33—39.
18—26: Mk 5, 21—43; Lk 8, 40—56.

Už smluva Božia s izraelským národom bola predsta- 15
vovaná ako duchovná svadba. Ježiš svoju novú smluvu
tiež prirovnáva k svadbe. Nateraz seba menuje ženíchom
a svojich učeníkov vyhlasuje za družbov. Pôst znamená
zasa smútok. Kým Ježiš ešte viditeľne žije so svojimi, je
to pre nich čas radosti. Keď im bude Ježiš odňatý, nastane
i pre nich čas smútku.

Nová záplata a nové víno znamenajú evanjelium, No- 16-17
vý zákon; a zasa staré nádoby (kožené mechy) a staré šaty
znamenajú dávnejšie prejavy izraelskej nábožnosti. Mesiášska doba vyžaduje celkom nové spôsoby nábožnosti;
preto staré spôsoby už na to nestačia.

a keď ju zazrel, povedal jej: „Dúfaj, dcéra, tvoja
viera ťa uzdravila." A v tú hodinu žena ozdravela.
23 Keď potom vstúpil Ježiš do domu toho popred-
ného muža a uzrel tam piskajúcich na píšťalách
*24 a lomoziaci zástup, povedal: | Odíďte, lebo dievča
25 neumrelo, ale iba spí!" No oni ho vysmiali. | A keď
vyhnal zástup, vošiel dnu, chytil ju za ruku, a diev-
23 ča vstalo. Povesť o tom rozniesla sa po celom tom
kraji.

27 *Dvaja slepci.* — A keď Ježiš odtiaľ odchádzal,
šli za ním dvaja slepci, ktorí kričali: „Synu Dávi-
28 dov, zmiluj sa nad nami!" Keď vošiel do domu, pri-
stúpili k nemu slepci. Ježiš sa ich pýtal: „Veríte, že
vám to môžem urobiť?" — Oni mu odpovedali:
29 „Áno, Pane." Vtedy sa im dotkol očú a povedal:
30 „Nech sa vám stane podľa vašej viery." | I otvorily
sa im oči. Ježiš im však pohrozil a povedal: „Hľaď-
31 te, aby sa o tom nikto nedozvedel!" Ale oni odišli
a rozniesli o ňom povesť po celom kraji.

32 *Nemý človek.* — Keď sa tí vzdialili, hľa pri-
viedli mu nemého človeka, ktorý bol diablom po-
33 sadlý. A keď vyhnal z neho zlého ducha, nemý člo-
vek prehovoril. Zástupy sa divily a hovorily si:
„Ešte nikdy sa niečo takého neprihodilo v Izraeli."
*34 Ale farizeji vraveli: „Mocou kniežaťa diablov vy-
35 háňa diabolstvá." Tak chodil Ježiš po všetkých
mestách a dedinkách, vyučoval v ich synagógách,
hlásal evanjelium o kráľovstve a uzdravoval vše-
tky choroby a všetky neduhy.

36 *Veľké pracovné pole.* — Keď zazrel zástu-
py, prišlo mu ich ľúto, lebo boly zmorené a pova-

27—31: Mt 20, 29—34.
32—35: Mk 7, 32—37.
24 Kristus mohol takto povedať, lebo mal moc a zamýšľal ju vzkriesiť zmŕtvych. Pre neho ako by teda bola len spala.
34 Mt 12, 24.

ľovaly sa ako ovce bez pastiera. Vtedy povedal 37
svojim učeníkom: „Žatva je síce veľká, ale robot-
níkov je málo; | proste teda Pána žatvy, aby poslal 38
robotníkov na svoju žatvu."

Voľba apoštolov. — Zavolal k sebe svojich 10
dvanástich učeníkov, dal im moc vyháňať nečistých
duchov a uzdravovať každú chorobu a každý neduh.
Mená dvanástich apoštolov sú však tieto: Prvý 2
je Šimon, ktorý sa volá aj Peter, a jeho brat On-
drej; | Jakub Zebedejov a jeho brat Ján; Filip a 3
Bartolomej; Tomáš a mýtnik Matúš, Jakub Alfejov
a Tadej. Šimon Horlivec a Judáš Iškariotský, ktorý 4
ho aj zradil.

Vyslanie apoštolov. — Týchto dvanástich 5
vyslal Ježiš a prikázal im: „Na cestu k pohanom
nezabočujte, ani nevchádzajte do miest Samaritá-
nov, | ale radšej iďte k strateným ovciam domu 6
izraelského. Na svojej ceste ohlasujte: »Priblížilo 7
sa kráľovstvo nebeské.« Chorých uzdravujte, mŕt- 8
vych krieste, malomocných očisťujte, diablov vy-
háňajte. Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte! Ne- 9
berte si do svojich opaskov zlata, ani striebra, ani
peňazí, | ani len kapsu na cestu, ani dva obleky, 10
ani obuv, ani palicu. Lebo hoden je robotník svojho
pokrmu. Do ktorého mesta alebo mestečka prídete, 11
dopytujte sa, kto je v ňom hoden (vás). Tam ostaň-
te, až kým neodídete. A keď vstúpite do domu, 12
pozdravte ho [a povedzte: »Pokoj tomuto domu!«]
Ak ten dom je toho hoden, váš pokoj nech príde 13
naň; ale ak nie je toho hoden, váš pokoj nech sa
k vám vráti. A kto by vás neprijal, ani nevypočul 14
vašu reč, pri svojom odchode z takého domu alebo
mesta otraste si prach s nôh. Veru, povedám vám, 15

1—4: Mk 3, 13—19; Lk 6, 13 16.
5—15: Mk 6, 7—13; Lk 9, 1—6.

ľahšie bude v deň súdu krajine Sodomčanov a Gomorčanom ako tomu mestu.

16 *Budúce prenasledovania.* — Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov. Buďte teda opatrní ako 17 hady a prostí ako holuby. | Ale chráňte sa ľudí! Lebo vydajú vás súdom a budú vás bičovať po svojich 18 synagogách; | i pred vladárov a kráľov budú vás vláčiť pre mňa, aby ste pred nimi a pred pohanmi 19 (o mne) svedčili. Keď vás vydajú, nestarajte sa o to, ako alebo čo máte hovoriť, lebo v tej hodine sa 20 vám vnukne, čo máte hovoriť. Veď nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca prehovorí z vás.

21 Brat vydá brata na smrť a otec syna; aj dietky 22 vystúpia oproti svojim rodičom a usmrtia ich. V nenávisti budete u všetkých pre moje meno; ale kto *23 vytrvá do konca, ten bude spasený. Keď vás budú prenasledovať v jednom meste, utečte do druhého. Veru, vravím vám, neprídete ku koncu s mestami izraelskými, kým nepríde Syn človeka.

Treba mať trpezlivosť v prenasledovaní. — 24 Učeník nie je nad svojho učiteľa, ani sluha 25 nad svojho pána. Stačí učeníkovi, aby bol ako jeho učiteľ, a sluhovi ako jeho pán. Keď už pána domu nazvali Belzebubom, o čo skôr (tak nazvú) i jeho domácich!

26 Nebojte sa ich! Lebo nič nie je [skryté, aby nevyšlo najavo, a nič] utajené, aby sa neprezvedelo. *27 Čo vám hovorím za tmy, hovorte o tom za svetla,

16—23: Mk 13, 9—13; Lk 21, 12—17.
24—33: Mk 8, 34—35 a 38; Lk 12, 2—9.

23 Význam miesta je dosť neistý. Súvis osnovy odporúča výklad: Apoštoli — a ich nástupcovia — s dôverou v pomoc Božiu majú konať svoj úrad až do konca sveta, kým Pán príde On im bude pomáhať, lebo úloh bude vždy dosť.

27 „Tma" a „šepkať do ucha" — znamená zátišie, uzavreté miesto, nie verejnosť. „Svetlo" a „ohlasovanie na strechách" znamená zasa verejnosť. Učeníci teda majú ohlasovať náuku Ježišovu verejne.

a čo počujete do ucha, rozhlasujte to so striech.
Nebojte sa tých, čo môžu telo, ale nie dušu zabiť. 28
Skôr sa však obávajte toho, čo môže i dušu i telo
zahubiť v pekle. Či nepredávajú dva vrabce za pe- 29
niaztek? A ani jeden z nich nepadne na zem bez
(vôle) vášho Otca. Vám však spočítané sú všetky 30
vlasy na hlave. Teda nebojte sa, vy ste cennejší 31
ako mnoho vrabcov! Každého teda, kto ma vyzná 32
pred ľuďmi, vyznám i ja pred svojím Otcom, ktorý
je na nebesiach. Kto ma však zaprie pred ľuďmi, 33
i ja ho zapriem pred svojím Otcom, ktorý je na
nebesiach.

Triedenie duchov. — Nemyslite si, že som 34*
prišiel pokoj priniesť na zem. Neprišiel som pokoj
priniesť, ale meč. Prišiel som odlúčiť syna od otca, 35
dcéru od matky, nevestu od svokry. Lebo vlastní 36
domáci sú človekovi nepriateľmi.

Kto viac miluje otca alebo matku ako mňa, nie 37
je ma hoden. A kto viac miluje syna alebo dcéru
ako mňa, nie je ma hoden. Kto nevezme svoj kríž 38*
a nenasleduje ma, nie je ma hoden. Kto sa usiluje 39*
nájsť svoj život, stratí ho; a kto stratí svoj život
pre mňa, nájde ho.

Kto vás prijíma, mňa prijíma, a kto mňa prijíma, 40
prijíma toho, ktorý ma poslal. Kto prijíma proroka 41

34—42: Lk 12, 51—53.

Kristus je pôvodcom pokoja v tom smysle, že nám 34-36
priniesol smierenie s Bohom, ale vyhlásil tým neúprosnejší boj svetskému duchu. Aj jeho učeníci sa majú zapierať, odlúčiť aj od najbližších osôb, ak by im znamenaly prekážku na ceste za spásou.

Mt 13, 24 a n. 38

Kto by chcel svoj dočasný život zachovať odstúpením 39
od Krista, za cenu zrady, stratí večný život. Kto zasa z lásky ku Kristovi vydá v obetu svoj časný, zemský život, zaistí si večný život, ktorý obsiahne ako odmenu a náhradu za všetko, čoho sa tu na svete vzdal (Lk 17, 33).

Lk 17, 33; Jn 12, 25.

pre jeho prorocké poslanie, dostane odplatu proroka, a kto prijíma spravodlivého človeka pre jeho
42 spravodlivosť, dostane odplatu spravodlivého. Kto by teda podal piť jednému z týchto maličkých čo len pohár studenej vody, pretože je mojím učeníkom, veru, vravím vám, nestratí svoju odmenu."
11 Keď Ježiš skončil toto poučovanie svojich dvanástich učeníkov, odišiel odtiaľ ďalej, aby učil a kázal po ich mestách.

Ján Krstiteľ zo žalára vysiela posol-
•2 *stvo k Ježišovi.* — Keď sa Ján v žalári dopočul o skutkoch Kristových, vyslal k nemu dvoch svo-
3 jich učeníkov | a pýtal sa ich: „Ty si ten, ktorý má
4 prísť, alebo iného máme čakať?" Ježiš im odpove-
5 dal: „Iďte, oznámte Jánovi všetko, čo ste počuli a videli. Slepí vidia, chromí chodia, malomocní sa
6 očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi vstávajú a chudobným sa hlása evanjelium. Blahoslavený, kto sa na mne nepohorší.

Ježišovo svedectvo o Jánovi Krstite-
7 *ľovi.* — Keď tí odchádzali, začal Ježiš hovoriť zástupom o Jánovi: „Čo ste vyšli na púšť vidieť?
8 Azda trstinu, vetrom klátenú? | Alebo načože ste (ta) vyšli? Aby ste uzreli muža mäkko odetého? Hľa, jemné šaty nosia tí, čo bývajú v kráľovských paláco-
9 ch. | Načože ste teda vyšli? Aby ste videli proro-

2—6: Lk 7, 18—35.

2-5 Ján bol už blízo svojej smrti. Keďže chcel upevniť svojich učeníkov vo viere v Ježišovo mesiášstvo, posiela ich k nemu, aby sa presvedčili z jeho vlastných úst, že Ježiš je skutočne „poslom Božím". — V Starom zákone označovali Mesiáša aj výrazom: „Ten, ktorý má prísť" (Gn 49, 10; Dt 18, 5; Ez 21, 27; Ž 39, 8; 117, 26). Ježiš ich odkázal na svoje činy. Hovoria presvedčivou rečou o tom, že je Mesiášom, veď ich predvídal a predpovedal i prorok Izaiáš (35, 5; 61, 1).

ka? Áno, hovorím vám, ešte i viac ako proroka. 10
Lebo on je to, o ktorom je napísané:

Hľa, ja posielam svojho posla pred tvojou tvárou;
on pripraví cestu pred tebou.

Veru, vravím vám, nepovstal medzi narodenými 11*
zo žien väčší nad Jána Krstiteľa; no v kráľovstve nebesom najmenší je väčší ako on. Od čias 12*
Jána Krstiteľa dobývajú kráľovstvo nebeské násilím a (len) násilníci sa ho zmocnia. Lebo všetci 13
proroci i sám zákon až do Jána prorokovali. On 14
sám však — ak ho chcete za takého uznať — je
Eliáš, ktorý má prísť. Kto má uši [na počúvanie], 15
nech počúva!

Ježiš karhá Židov: sú ako svojhlavé deti. — Komuže prirovnám toto pokolenie? Podobá 16*

a Mal 3, 1.
16—19: Lk 7, 32—35.

Ján svojou osobnou svätosťou je zaiste veľký. Ale svojím pôsobením patrí ešte do radu starozákonných poslov Božích, a teda k predošlému poriadku spásy, ktorý je menej dokonalý a nemôže sa vyrovnať Novému zákonu. Preto aj príslušníci Starého zákona, nech už boli akokoľvek veľkí svätci, v tomto smysle sú menší od príslušníkov Nového zákona, ktorí požívajú dobrá vyššieho poriadku. 11

Kráľovstvo Božie od svojho počiatku je vystavené utrpeniu. „Násilníci" sú farizeji (Lk 16, 16), ktorí sa všemožne chcú zmocniť Kristovho diela, aby ho zničili, a zabraňujú iným vstupovať do kráľovstva Božieho (Mt 23, 13). 12

Kto sa chce pravde protiviť, vždy si nájde zámienku, aby pravde vyhýbal. Židom nik nevedel hovoriť po chuti, lebo sa nechceli poddať pravde. Veď Kristova tichosť a miernosť a prísnosť Jánovho života uznáva sa ako skutočná múdrosť od tých, ktorí majú smysel pre cesty Božie. — Vulgáta: „A múdrosť ospravedlnená je od svojich synov." No „múdrosť" je aj bohabojnosť. Podľa toho smysel by bol: Skutky oboch (Jána a Krista) musíme uznať za bohumilé počínanie. Ján svojou prísnosťou predstavoval neúprosnosť a tvrdosť Starého zákona, kým Kristus svojou miernosťou a vľúdnosťou predstavuje dobrá Nového zákona. Oba spôsoby boly múdre, spravodlivé. 16-19

sa deťom, čo vysedávajú na námestí a privolávajú ostatným:

17 »Pískali sme vám, a netancovali ste;
nariekali sme, a neplakali ste.«

18 Prišiel totiž Ján, ktorý nejedol, ani nepil, a jed-
19 nako sa hovorilo o ňom: »Diabla má!« Prišiel Syn človeka. On je a pije, a hovoria: »Hľa, pažravec a pijan, priateľ mýtnikov a hriešnikov.« No ospravedlnily múdrosť jej skutky.

20 *Nekajúce mestá.* — Vtedy sa začal vyhrážať mestám, v ktorých najviac zázrakov konal, a predsa
*21 sa nedaly na pokánie. „Beda ti, Korozain! Beda ti, Betsaida! Lebo keby sa v Tyru a Sidone boly staly tie zázraky, ktoré sa udaly u vás, dávno by sa
22 boly v kajúcom rúchu a popole kajaly. No hovorím vám, že Tyru a Sidonu ľahšie bude v súdny
23 deň ako vám. A ty, Kafarnaum, či sa budeš až do neba vyvyšovať? Až do pekla sostúpiš. Lebo keby sa v Sodome boly staly zázraky, ktoré sa staly
24 v tebe, bola by azda zostala až po tento deň. Ale vravím vám, krajine sodomskej bude v súdny deň ľahšie ako tebe."

Ježiš velebí svojho Otca a volá k sebe
**25 ustatých.* — Vtedy Ježiš prehovoril týmito slovami:

20—24: Lk 10, 12—15.
25—30: Lk 10, 21—22.

21 Korozain a Betsaida boly blízko Kafarnaumu. Tyrus a Sidon boly mestá fenické, teda pohanské.

25 „Múdri a obozretní" sú ľudia, čo vynikali znalosťou Písma sv. a zákona v židovskej spoločnosti za čias Ježišových. Pre svoju pýchu a predpojatosť nemohli pochopiť náuku Kristovu. No ľudia, ktorí vôbec neboli v židovskej učenosti školení — „malíčkí" — pre svoju pokoru pochopili náuku spásy. Tak sa to stalo múdrym riadením Božím.

„Zvelebujem ťa, Otče,
Pán neba i sveta,
lebo si ukryl tieto veci
pred múdrymi a obozretnými,
ale maličkým si ich vyjavil.
Áno, Otče, lebo tak sa ti to páčilo. 26

Všetko mi odovzdal môj Otec, 27
a nikto nepozná Syna iba Otec,
ani Otca nikto nepozná iba Syn
a komu to Syn bude chcieť zjaviť.

Poďte ku mne všetci, 28
ktorí sa namáhate a obťažení ste,
a ja vám dám odpočinúť.
Vezmite na seba moje jarmo 29
a učte sa odo mňa,
lebo som tichý a ponížený srdcom,
a nájdete odpočinok svojim dušiam.

Moje jarmo je totiž príjemné 30
a moje bremeno ľahké."

Ježiš bráni svojich učeníkov. — V tom 12
čase šiel Ježiš v sobotu pomedzi zbožie. Jeho učeníci boli hladní, i začali trhať klasy a jesť. Farizeji 2*
to videli, a povedali mu: „Hľa, tvoji učeníci robia,
čo neslobodno robiť v sobotu." On im však odpo- 3
vedal: „Nečítali ste, čo urobil Dávid, keď bol hladný on i jeho sprievod? Ako vošiel do domu Božieho 4
a zjedol predkladné chleby, ktoré nebolo dovolené jesť ani jemu ani jeho sprievodu, iba samotným a
kňazom? Alebo či ste nečítali v Zákone, že kňazi 5

a 1 Kr 21, 1—6.
1—8: Mk 2, 23—28; Lk 6, 1—5.
Zákon Boží to dovoľoval (Dt 23, 25), ale pravidlo ľuďmi stanovené, to zakazovalo. Jesť bolo dovolené v sobotu, 2
a tým bolo dovolené aj pripraviť si jedlo.

a v sobotu narušujú v chráme sobotný (odpočinok),
6 a sú bez viny? No vravím vám, že je tu väčšie nie-
7 čo, ako je chrám. Keby ste pochopili slovo: *Milo-*
b *srdenstvo si želám, a nie obetu,* neboli by ste odsú-
8 dili nevinných. Lebo Pánom soboty je Syn človeka."

9 *Človek s vyschnutou rukou.* — A keď odi-
10 šiel odtiaľ, prišiel do ich synagogy. A hľa, bol tam
človek s vyschnutou rukou. Aby mohli (Ježiša) ob-
žalovať, pýtali sa ho: „Je dovolené v sobotu uzdra-
11 vovať?" On im odpovedal: „Keby niekto z vás mal
jedinú ovcu a padla by mu v sobotu do jamy, či
12 nesiahne po nej a nevytiahne ju? Okoľko je však
človek cennejší ako ovca! Teda slobodno i v sobotu
13 dobre konať." Vtedy povedal tomu človekovi: „Vy-
stri si ruku!" Keď ju vystrel, bola znova taká zdra-
14 vá ako druhá. Farizeji však vyšli a radili sa o ňom,
ako by ho zmárnili.

15 *Tichosť Ježišova.* — Keď sa to Ježiš dozve-
del, vzdialil sa odtiaľ. Išly však za ním mnohé (zá-
16 stupy), a všetkých uzdravoval a zakázal im rozhla-
17 sovať ho. Tak sa splnilo slovo proroka Izaiáša, kto-
rý hovorí:

18 *Hľa, sluha môj, ktorého som si vyvolil;*
c *miláčik môj, ktorého si obľúbila moja duša.*
Svojho ducha vložím na neho,
a on oznámi právo národom.
19 *Nebude sa škriepiť, ani krik robiť,*
ani nikto nepočuje hlas jeho na ulici.
20 *Nalomenú trstinu nedolomí,*
21 *a hasnúci knôt nedohasí,*
kým neprivedie právo k víťazstvu.
A v jeho mene budú dúfať národy.

---

a Nm 28 9. b Oz 6, 6. c Iz 42, 1—4.
9—14: Mk 3, 1—6; Lk 6, 6—11.

Ježiš uzdravuje nemého slepca, útok farizejov, obrana Ježišova. — Vtedy priviedli 22
k nemu posadlého človeka, ktorý bol slepý a nemý.
Uzdravil ho, takže začal hovoriť a videl. | Tu žasly 23*
zástupy a hovorily: „Či tento nie je azda Syn Dá-
vidov?" Farizeji to počuli a povedali: „Tento vy- 24
háňa diablov iba pomocou Belzebuba, kniežaťa
zlých duchov."
Ježiš však poznal ich myšlienky, preto im takto 25
odpovedal: „Každé kráľovstvo rozdvojené sa roz-
padne; ani jediné mesto, ani jediný dom rozdvoje-
ný neobstojí. Keby teda satan vyháňal satana, bol 26
by rozdvojený — akože potom obstojí jeho kráľov-
stvo? Lebo ak ja vyháňam diablov pomocou Belze- 27*
buba, pomocou koho potom vyháňajú ho vaši syno-
via? Preto oni budú vašimi sudcami. | Ale keď ja 28
pomocou Ducha Božieho vyháňam diablov, tak po-
tom prišlo k vám kráľovstvo Božie. Alebo ako môže 29
niekto vniknúť silnému človeku do domu a ozbíjať
ho o všetko, čo má, ak len prv nesviaže toho silné-
ho? Až potom môže celkom ozbíjať jeho dom. | Kto 30
nie je so mnou, je proti mne, a kto so mnou neshro-
mažďuje, rozhadzuje.

Hriechy proti Duchu Svätému. — Preto 31
vravím vám, že každý hriech a každé rúhanie od-
pustí sa ľuďom, ale rúhanie proti Duchu sa neod-
pustí. Kto slovo povie proti Synovi človeka, od- 32*

22—30: Mk 3, 22—30; Lk 11, 14—23.
31—37: Lk 12, 10.
„Syn Dávidov" je vzácne označenie Mesiášovo. (Porovnaj 1, 1.) 23
Že diabla možno iba pomocou Najvyššieho vyhnať, toho dôkazom sú aj tí veriaci Starého zákona („vaši synovia"), ktorých Boh vyznamenal takýmto darom. 27
Kto tvrdošlivo odporuje pravde Božej nakoniec úplne znenávidí Boha. Pre odpustenie hriechov vyžaduje sa kajúce smýšľanie, no zatvrdlivý človek práve toto odopiera Bohu, a preto mu Boh nemôže odpustiť ani na tomto svete 32

pustí sa mu, ale kto by hovoril proti Duchu Svätému, tomu sa neodpustí ani v tomto, ani v budúcom veku.

33 *Dobrý strom.* — Alebo pokladajte strom za dobrý, a tak za dobré i jeho ovocie; alebo pokladajte strom za zlý, a tak za zlé i jeho ovocie; strom
34 totiž poznať po ovocí. Vreteničie plemeno, ako môžete hovoriť dobré veci, keď sami ste zlí? Lebo
*35 čím je srdce naplnené, to hovoria aj ústa. Dobrý človek vynáša z dobrej pokladnice dobré veci, ale
36 zlý človek zo zlej pokladnice vynáša zlé veci. No vravím vám, v deň súdu sa budú musieť ľudia zodpovedať z každého daromného slova, ktoré povedia.
37 Lebo podľa svojich slov budeš vyhlásený za spravodlivého a podľa svojich slov budeš odsúdený."

38 *Jonášovo znamenie.* — Vtedy ho oslovili niektorí zákonníci a farizeji a povedali mu: „Učiteľ, chceli by sme vidieť od teba (zázračné) zname-
39 nie." Ale on im odpovedal: „Zlé a cudzoložné plemeno žiada si znamenie, no nedostane sa mu iného
*40 znamenia okrem znamenia Jonáša proroka. Lebo ako bol Jonáš v bruchu žraloka tri dni a tri noci, tak bude i Syn človeka tri dni a tri noci v lone
41 zeme. Mužovia z Ninive povstanú proti tomuto pokoleniu pri súde a odsúdia ho; lebo konali pokánie

ani v budúcom živote, t. j. nikdy. — Keďže toto miesto hovorí o odpúšťaní hriechov na druhom svete, myslieť máme iba na odpustenie všedných hriechov, preto toto miesto potvrdzuje učenie Cirkvi o očistci.

33—37: Mt 7, 17; Lk 6, 43 a n.

38—42: Mk 8, 11—12, Lk 11, 16 a 29—32.

35 Srdce je ako by pokladnicou a zásobárňou človeka, odkiaľ každý vynáša dobré alebo zlé smýšľanie podľa toho, čím je naplnené jeho srdce. (Porovnaj Mt 13, 52.)

40 Pri slovách „tri dni a tri noci" netreba mysliet na úplné dni, lebo u Židov každé započatý alebo ešte nedokončený deň počítali za úplný deň. Tak sa má vec aj s počítaním rokov.

na Jonášovo kázanie, a tu je (predsa) niečo väčšie
ako Jonáš. Kráľovná Juhu povstane proti tomuto 42
pokoleniu pri súde a odsúdi ho; lebo ona od kraja
sveta prišla vypočuť Šalamúnovu múdrosť, a hľa,
tu je niečo väčšie ako Šalamún!

Návrat k hriechu. — Keď nečistý duch vyjde 43
z človeka, blúdi po miestach bez vlahy a hľadá od-
počinok, ale ho nenájde. Vtedy si povie: »Navrátim 44
sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel.« Pri svojom
návrate nájde ho prázdny, vymetený a vyzdobený.
Potom odíde a priberie si sedem iných duchov 45
podlejších ako on sám, vojdú a ostanú tam bývať.
Posledný stav takého človeka býva horší, ako bol
predošlý. Práve tak sa povedie i tomuto zlému ple-
menu."

Pravá rodina Ježišova. — Keď ešte hovoril 46*
zástupom, hľa, jeho matka a bratia stáli vonku a
chceli s ním hovoriť. Ktosi mu spomenul: „Hľa, 47
tvoja matka a tvoji bratia stoja vonku a chceli by
s tebou hovoriť." On však odpovedal tomu, čo mu 48
to oznámil: „Kto je moja matka? A kto sú moji
bratia?" I vystrel svoju ruku na učeníkov a vyhlá- 49*

43—45: Lk 11, 24—26
46—50: Mk 3, 31—35; Lk 8, 19—21.

„Bratia Ježišovi" neboli jeho súrodencami. Cirkevné 46
učenie hlása večné panenstvo Matky Božej, a tak už aj
preto „bratia" Ježišovi môžu mu byť iba ďalší pokrvní.
Jeden z bratov Ježišových, Jakub, má za matku Máriu,
manželku Kleofášovu (Mt 27, 56; porovnaj Gal 1, 19). A tak
sú aj ostatní bratia" Ježišovi iba jeho bratanci. Spisy
Starého zákona, ako aj mnohé pamiatky helenistického
sveta svedčia o tom, že pojem „brata" bol často užívaný
v širšom smysle (Abrahám a jeho synovec Lot sa v Biblii
volajú bratmi — Gn 13, 8; 14, 16). Dokonca celkom cudzí ľu-
dia, ak uzavrú priateľstvo, sú si bratmi (Dávid a Jonatan).

Ježiš dáva prednosť duchovnému pokrvenstvu nad te- 49-50
lesným (porovnaj Lk 11, 28). Aj v tomto duchovnom po-
krvenstve zaujíma Mária, matka Ježišova, svoje čestné
miesto, keďže sa vo všetkom usilovala poslušne splniť čo
Boh od nej žiadal (Lk 1, 38).

50 sil: „Hľa, moja matka a moji bratia! Lebo kto plní
vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach, ten mi je
bratom, sestrou a matkou."

13 *Podobenstvo o rozsievačovi.* — V ten deň
2 vyšiel Ježiš z domu a sadol si pri mori. Tu shro-
maždily sa okolo neho veľké zástupy, takže vstúpil
na loďku a posadil sa v nej, kým všetok zástup
3 ostal stáť na brehu. Hovoril im mnoho v podoben-
stvách:
4 „Hľa, vyšiel rozsievač, aby rozsieval. A pri roz-
sievaní niektoré (zrnká) padly na kraj cesty, i pri-
5 leteli vtáci nebeskí a pozobali ich. Iné padly na
skalnatú pôdu, kde nebolo mnoho zeme. Hneď aj
6 vzišly, pretože nemaly hlbokú zem. | Ale keď vyšlo
slnko, zahorely, a keďže nemaly koreňa, uschly. Iné
7 zasa padly do tŕnia, ale tŕnie vyrástlo a udusilo ich.
8 No iné padly do dobrej zeme a priniesly úrodu,
jedno stonásobnú, iné šesťdesiatnásobnú, iné trid-
9 saťnásobnú. Kto má uši [na počúvanie], nech po-
čúva."

Prečo hovorí Ježiš v podobenstvách. —
10 Vtedy pristúpili k nemu jeho učeníci a pýtali sa ho:
11 „Prečo im hovoríš v podobenstvách?" Odpovedal
im: „Vám je dané poznať tajomstvá kráľovstva ne-
12 beského, ale im nie je dané. Lebo kto má, tomu sa
pridá, a bude oplývať; ale kto nemá, vezme sa mu
13 i to, čo má. Preto im hovorím v podobenstvách, le-
bo hľadia a predsa nevidia, počúvajú a predsa ne-
14 čujú, ani nerozumejú. Tak sa spĺňa na nich pro-
roctvo Izaiáša, ktorý hovorí:

1—9: Mk 4, 1-20; Lk 8, 4—15.

12 „Kto má, tomu sa pridá" — treba rozumieť: Kto má v srdci dobrú vôľu a ochotu pre veci Božie, ten dostane vyššie osvietenie takže jeho poznanie sa rozhojní. Kto však neprejaví túto dobrú vôľu oproti náuke Božej tomu sa odníme aj to poznanie, ktoré mal. Aspoň vyššieho osvietenia sa mu nedostane.

Počúvajte, len počúvajte, ale neporozumejte, a
hľaďte, len hľaďte, ale neuviďte!
Lebo otupelo srdce tohto ľudu, 15
a ušima ťažko počuli
a zažmúrili si oči,
aby očima nevideli
a ušima nepočuli
a srdcom nechápali
a neobrátili sa,
a aby som ich neuzdravil.

No vaše oči sú blahoslavené, lebo vidia, a vaše 16*
uši, lebo počujú. Lebo, veru, hovorím vám, mnohí 17
proroci a spravodliví žiadali si vidieť, čo vy vidíte,
ale neuzreli, a počuť, čo vy počúvate, ale nepočuli.

Ježiš vysvetľuje podobenstvo o rozsievačovi. — Vy si teda vypočujte podobenstvo 18
o rozsievačovi. Ku každému, čo počúva slovo o krá- 19
ľovstve, ale ho nechápe, prichádza zlý (duch) a
uchytí, čo mu bolo zasiate do srdca. U takého je
(zrno) na kraj cesty zasiate. Do skalnatej pôdy bolo 20
zasiate u toho, čo vypočuje slovo a hneď ho s ra-
dosťou prijíma; | ale nemá v sebe koreňa, lebo je 21
len chvíľkový. Keď však nastáva súženie alebo pre-
nasledovanie pre to slovo, hneď odpadne. Do tŕnia 22
bolo zasiate u toho, ktorý vypočuje slovo, ale sta-
rosti (tohto) sveta a klamlivé bohatstvo udusia slo-
vo, takže ostane bez úrody. Do dobrej zeme bolo 23
zasiate u toho, ktorý vypočuje slovo, pochopí ho
a prinesie aj úrodu, jeden stonásobnú, druhý šesť-
desiatnásobnú a iný tridsaťnásobnú."

Podobenstvo o kúkoli. — Iné podobenstvo 24
im predniesol týmito slovami: „Kráľovstvo nebeské
sa podobá človekovi, ktorý dobré semeno zasial na

a Iz 6, 9—10.
Lk 10, 23.

25 svoju roľu. Ale kým ľudia spali, prišiel jeho ne-
26 priateľ, prisial kúkoľa medzi pšenicu a odišiel. Keď
už siatina vyrástla a začala do klasu vyháňať, vte-
27 dy sa ukázal aj kúkoľ. Tu prišli sluhovia k hospo-
dárovi a pýtali sa ho: »Pane, či si nezasial na svoju
28 roľu dobré semeno? Kde sa teda vzal kúkoľ?« On im
odpovedal: »Človek-nepriateľ to urobil.« A keď sa
sluhovia (ďalej) pýtali: »Chceš, aby sme išli a vy-
29 sbierali ho?« — | odpovedal im: »Nie, aby ste azda
pri sbieraní kúkoľa nevytrhali spolu s ním aj pšeni-
30 cu. | Nechajte oboje rásť až do žatvy. V čas žatvy
vydám rozkaz svojim žencom: »Posbierajte najprv
kúkoľ a poviažte ho do snopov na spálenie, čistú
pšenicu však shromaždite do mojej stodoly!«"

Podobenstvo o horčičnom zrnku a kva-
*31 *se.* — Aj iné podobenstvo im predniesol, keď po-
vedal: „Kráľovstvo nebeské je podobné horčičnému
32 zrnku, ktoré vzal človek a zasial na svoju roľu. Ono
je síce menšie od všetkých obilných semien, ale
keď vyrastie, býva väčšie od všetkých zelenín. ba
vyrastie ako strom, takže vtáctvo nebeské priletuje
a hniezdi na jeho konároch."
*33 Aj iné podobenstvo im povedal: „Kráľovstvo ne-
beské je podobné kvasu, ktorý berie žena a zapraví
ho do troch mier múky (a nechá) celé skysnúť."
34 Toto všetko hovoril Ježiš zástupom v podoben-

31—35: Mk 4, 3—32; Lk 13, 18—21.

-32 Cirkev je nadsvetovou náboženskou spoločnosťou. Jej začiatky boly priskromné. Podobenstvo o vzraste horčičného semienka má znázorniť tento vonkajší rozvoj kráľovstva Božieho na svete od skromnučkých začiatkov až po celosvetovú veľkosť.

33 Cirkev má aj iné poslanie: má sa nielen rozšíriť po celom svete, ale zvlášť premeniť vnútorné smýšľanie ľudí, aby dosiahli vyššiu mravnosť a dokonalosť a tak sa stali milými Pánu Bohu. Táto vnútorná sila náuky Ježišovej znázorňuje sa podobenstvom o kvase.

stvách a bez podobenstva im nič nehovoril, aby sa naplnilo, čo predpovedal prorok slovami:

Otvorím ústa svoje v podobenstvách, 35
vysvetľovať budem záhady, a
skryté od stvorenia sveta.

Čo znamená podobenstvo o kúkoli. — Vtedy prepustil zástupy 36a
vošiel do domu.
I pristúpili k nemu jeho učeníci a povedali: „Vysvetli nám podobenstvo o kúkoli na roli." On im 37
odpovedal: „Syn človeka je ten, ktorý rozsieva dobré semeno. | Roľou je svet. Dobrým semenom sú 38
synovia kráľovstva, kým kúkoľ sú synovia zlého. Nepriateľ však, ktorý ten (kúkoľ) zasial, je diabol. 39
Žatvou je koniec sveta a žencami sú anjeli. Ako teda sbierajú kúkoľ a pália ho na ohni, tak bude 40
i na konci sveta. Syn človeka vyšle svojich anje- 41
lov, aby vysbierali z jeho kráľovstva všetkých zvodcov a zločincov | a hodili ich do ohnivej pece. 42
Tam bude plač a škrípanie zubmi. Vtedy sa zaskve- 43
jú spravodliví ako slnko v kráľovstve ich Otca. Kto má uši [na počúvanie], nech počúva!

Podobenstvo o skrytom poklade, o perlách a o sieti. — Kráľovstvo nebeské je podobné 14a
pokladu, skrytému na poli. Človek, čo ho našiel, ukryl si ho, od radosti nad ním ide a predá, čo len má, a kúpi to pole.
Kráľovstvo nebeské podobné je ďalej kupcovi, 45
čo shľadáva vzácne perly. Keď našiel veľmi cennú 46

a Ž 77, 2.

V Cirkvi spoločne žijú i dobrí i zlí ľudia, a tak to bude 36-42
až do konca sveta. Bludné boly teda náuky, že Cirkev pozostáva iba z vyvolených. O sebe nik nemôže povedať, či bude neomylne spasený alebo nie. Zjavne ich od seba oddelí Boh na konci časnosti.

Na poli skrytý poklad a vzácna perla znázorňujú bo- 44-46
haté poklady, ktorými oplýva Mesiášovo kráľovstvo.

perlu, odišiel, predal všetok svoj majetok a kúpil
si ju.
*47 A zasa podobné je kráľovstvo nebeské rybár-
skej sieti, ktorá spustená do mora zachycuje roz-
48 ličné druhy rýb. Keď sa naplnila, vytiahli ju na
breh, posadali si, dobré povyberali do nádob, zlé
49 však odhodili. Tak bude i na konci sveta: anjeli
50 vyjdú, oddelia zlých od spravodlivých | a hodia ich
do ohnivej pece, kde bude plač a škrípanie zubmi.
51 Či ste tomu všetkému porozumeli?" — „Áno!"
52 odpovedali mu. Vtedy im povedal: „Každý učiteľ
(zákona), zbehlý v náuke kráľovstva nebeského, po-
dobá sa hospodárovi, ktorý zo svojej komory vy-
náša nové i staré (veci)."

53 *Ježiš v Nazarete.* — Keď Ježiš ukončil tieto
54 podobenstvá, odišiel odtiaľ. Vrátil sa do svojej vlasti
a učil v ich synagoge, takže žasli nad tým a hovo-
rili: „Odkiaľže má tento svoju múdrosť a podivnú
*55 moc? | Či je to nie syn tesárov? Či jeho matka ne-
volá sa Mária? A či jeho bratmi nie sú Jakub a Jo-
56 zef, Šimon a Júda? A či jeho sestry nie sú všetky
57 u nás? Odkiaľže má toto všetko?" | A preto sa po-
horšovali nad ním. Ale Ježiš im povedal: „Proroka
si (všade) uctia, iba v jeho vlasti a v jeho domove
58 niel" Pre ich neveru neurobil tam Ježiš veľa zá-
krakov.

*14 *Sťatie Jána Krstiteľa.* — Keď v tom čase
2 vladár Herodes počul zvesť o Ježišovi, | povedal

53—58: Mk 6, 1—6; Lk 4, 16—30.
1—12: Mk 6, 14—19; Lk 3, 19—20; 9, 7—9
47-50 Podobenstvo o rybárskej sieti alebo radšej o činnosti rybárov po rybolove znázorňuje, aký osud čaká dobrých a zlých členov Cirkvi na konci sveta.
55-56 O „bratoch" Ježišových pozri Mt 12, 46.* Tu spomínané „sestry" Ježišove boly s ním asi v takom stupni pokrvenstva ako jeho „bratia".
1 Herodes Antipas bol jedným zo synov Herodesa Veľkého. Z dedičstva otcovho dostal za podiel Galileu a Za-

svojim dvoranom: „Toto je Ján Krstiteľ. Povstal
z mŕtvych, a preto pôsobia v ňom divotvorné sily."
Herodes totiž dal Jána chytiť, sviazať a uvrhnúť do 3
žalára pre Herodiadu, manželku svojho brata Filipa, | lebo Ján mu dohováral: „Neslobodno ti ju 4
mať!" Rád by ho bol chcel usmrtiť, ale bál sa ľudu, 5
lebo ho pokladali za proroka.
V deň Herodesových narodenín tancovala He- 6
rodiadina dcéra uprostred (hostí). Herodesovi sa (na-
toľko) zapáčila, | že jej pod prísahou sľúbil dať vše- 7
tko, čo si len bude žiadať od neho. Ona na návod 8
svojej matky povedala: „Daj mi tu na mise hlavu
Jána Krstiteľa!" | Kráľ sa nad tým zarmútil. No pre 9
svoju prísahu a kvôli spoluhodovníkom vydal roz-
kaz, aby jej ju dali. Poslal (kata) a dal sťať Jána 10
v žalári. Priniesli jeho hlavu na mise, odovzdali ju 11
dievčaťu, a toto ju zanieslo svojej matke. Tu prišli 12
Jánovi učeníci, vzali si jeho mŕtve telo a pochovali
ho. Potom odišli a zvestovali to Ježišovi.

Zázračné rozmnoženie chleba. — Keď sa 13
o tom Ježiš dopočul, utiahol sa odtiaľ na loďke na
pusté a osamelé miesto. Ale keď zástupy o tom po-
čuly, pešo sa pustily za ním zo svojich miest.
Keď vystúpil (z loďky) a uzrel veľký zástup, 14
zľutoval sa nad nimi a uzdravoval ich chorých. Keď 15
sa potom zvečerilo, pristúpili k nemu učeníci a po-
vedali mu: „Kraj je pustý a čas už pokročil. Roz-
pusť teda zástupy, aby odišly do dedín nakúpiť si
pokrmu." Ježiš im však povedal: „Netreba im od- 16
chádzať, ale vy im dajte jesť!" Odpovedali mu: 17
„Nemáme tu nič iné iba päť chlebov a dve ryby." |
Tu im on povedal: „Prineste mi ich sem!" | Potom 18
kázal zástupom uložiť sa na trávu, vzal päť chlebov 19

Jordánsko (Peraea). Svojmu bratovi Filipovi odlákal manželku Herodiadu a žil s ňou.
13—21: Mk 6, 30—44; Lk 9, 10—17; Jn 6, 1—13.

a dve ryby, pohliadol k nebu a požehnal ich. Potom
lámal a dával chleby učeníkom, učeníci zasa zástu-
20 pom. Všetci jedli a nasýtili sa a zo zvyšných odro-
21 biniek nasbierali dvanásť plných košov Tých však,
čo jedli, bolo okolo päťtisíc mužov okrem žien a
detí.

22 *Ježiš chodí po mori.* — Hneď potom kázal
Ježiš svojim učeníkom vstúpiť do loďky, aby ho
predišli na druhý breh, kým nerozpustí zástupy.
23 Keď rozpustil zástupy, celkom sám vystúpil na vrch
modliť sa. Už nastal večer, a ešte vždy tam bol
osamote.
24 Loďka bola už hodne vzdialená od brehu a vlny
25 zmietaly ňou sem a ta, lebo dul protivný vietor. Tu
o štvrtej nočnej stráži približoval sa k nim Ježiš,
26 kráčajúc po mori. Keď ho učeníci zazreli chodiť po
mori, naľakali sa a hovorili: „To je mátoha." A od
27 strachu kričali. No Ježiš sa im hneď ohlásil a vra-
28 vel im: „Majte odvahu, ja som to, nebojte sa!" Tu
sa ozval Peter a povedal: „Pane, ak si to ty, rozkáž
29 mi prísť k tebe po vode!" On mu povedal: „Poď!"
Vystúpil Peter z loďky a kráčal po vode, aby sa
30 dostal k Ježišovi. Ale keď videl silný vietor, zľakol
sa. Začal sa topiť, a preto zakričal: „Pane, zachráň
31 ma!" Tu Ježiš hneď vystrel ruku, uchopil ho a po-
vedal mu: „Ty maloverný, prečože si pochyboval?" |
32 Len čo potom vstúpili do loďky, ustal vietor. | Vtedy
33 všetci na loďke prítomní padli pred ním a vyzná-
vali: „Opravdu, Syn Boží si!"

*34 *V kraji genezaretskom.* — Keď sa prepla-
35 vili cez more, došli do kraja Genezaret. Keď ho

22—33. Mk 6, 45—52; Jn 6, 14—21.
34—36: Mk 6, 53—56.

34 Genezaret (podľa Vg Genezar) je úrodná rovina na severozápadnom pobreží jazera Genezaretského (Galilejského).

obyvatelia toho kraja poznali, vyslali poslov do
celého okolia a dali k nemu podonášať všetkých
svojich chorých. Títo ho prosili, aby sa im dal do- 36
tknúť čo len obruby svojho rúcha. A všetci, čo sa
ho dotkli, ozdraveli.

Ježiš karhá farizejov pre ich náuky. —
Z Jeruzalema došli k Ježišovi farizeji a zákonníci 15
a hovorili: | „Prečo prestupujú tvoji učeníci podanie 2*
predkov? Oni si totiž neumývajú ruky, keď jedia
chlieb." On im odpovedal: „A vy prečo prestupu- 3
jete prikázanie Božie pre svoje podanie? Lebo Boh 4
povedal: *Cti otca a matku, a Kto by zlorečil otcovi* a
alebo matke, nech smrťou zomrie. Vy však hovo- 5*
ríte: »Ktokoľvek povie otcovi alebo matke: Nech
je to dar (Bohu), čokoľvek by ti patrilo odo mňa,
— | ten už nemusí viac ctiť svojho otca alebo svoju 6
matku.« Takto ste pre svoje podania zrušili zákon
Boží! | Pokrytci! Dobre prorokoval o vás Izaiáš, keď 7
povedal:

Tento ľud len svojimi perami ma ctí, 8
ale jeho srdce je ďaleko odo mňa. b
Darmo si ma však ctia, 9
lebo učia náuky a príkazy ľudské."

Pravá nečistota. — Potom privolal k sebe 10
zástupy ľudu a povedal im: „Počujte a rozumejte!

a Ex 20, 12; 21, 17; Dt 5, 16. b Iz 29, 13.
1—9: Mt 15, 1—20; Mk 7, 1—23.
„Podanie predkov" znamená predpisy, ktoré farizeji 2
popridávali k Mojžišovmu zákonu.
Židia v dobe Kristovej mali zvyk sľubom venovať Bo- 5-6
hu to, čo mali dávať na výživu rodičov. Týmto spôsobom
mohol sa syn zbaviť povinnosti udržovať svojich rodičov
a mohol im odoprieť všetku hmotnú podporu. Záväzok
takého sľubu pokladali za mocnejší ako prirodzenú povin-
nosť starať sa o rodičov a zaopatriť ich. Počínanie zákon-
níkov bolo často výsmechom všetkej spravodlivosti.

*11 Nie to poškvrňuje človeka, čo vchádza do úst, ale
čo vychádza z úst, to poškvrňuje človeka."
12 Tu pristúpili k nemu jeho učeníci a povedali
mu: „Vieš, že sa farizeji pohoršili nad tvojou rečou,
13 keď ju počuli?" Ale on im odpovedal: „Každá prie-
sada, ktorú nesadil môj nebeský Otec, bude s kore-
14 ňom vytrhnutá. | Nechajte ich! Sú slepými vodcami
slepcov. Ale keď slepý vedie slepého, obaja padnú
do jamy."
15 Vtedy sa ozval Peter a povedal: „Vysvetli nám
16 to podobenstvo." On im však odpovedal: „Ešte i vy
17 ste nerozumní? Či neviete, že každé (jedlo), čo
vchádza do úst, dostane sa do žalúdka a potom sa
*18 vylúči do stoky? Ale to, čo vychádza z úst, vy-
19 viera zo srdca, a to poškvrňuje človeka. Lebo zo
srdca pochádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhania.
20 Toto je to, čo poškvrňuje človeka. Ale neumytými
rukami jesť nikoho nepoškvrňuje."

21 *Kananejská žena.* — Odtiaľ potom Ježiš odi-
22 šiel a utiahol sa do okolia Tyru a Sidona. A hľa,
vyšla mu v ústrety istá pohanská žena z toho kraja
a kričala: „Zmiluj sa nado mnou, Pane, Synu Dá-
23 vidov! Dcéru mi ťažko trápi zlý duch." | Ale on jej
ani slovom neodpovedal. Pristúpili teda k nemu je-
ho učeníci a prosili ho: „Odbav ju, lebo kričí za
24 nami." Ale on im povedal: „Poslaný som iba k ov-
25 ciam, ktoré sa stratily z domu Izraelovho." Ona
však prišla k nemu, poklonila sa mu a povedala:

21—28: Mk 7, 24—30.

11 Ježiš učí, že človeka môže naozaj poškvrniť iba hriech, ktorého koreň väzí v neposlušnosti a zlej žiadosti ľudského srdca. Už i dobrovoľná zlá myšlienka je hriechom, lebo zpravidla vedie ku zlým skutkom.

18 Podľa bežného chápania ľudu srdce sa pokladá za sídlo poznania, vôle a citov. Preto zo srdca môže pochádzať i mravné dobro i zlo.

„Pane, pomôž mi!" On však odpovedal: „Nie je 26
dobré vziať chlieb deťom a hodiť ho šteňatám."
„Áno, Pane", odpovedala ona, „ale predsa i šteňatá 27
jedávajú z odrobiniek, ktoré padajú so stola ich
pánov." Vtedy jej povedal Ježiš: „Ó žena, veľká 28
je tvoja viera. Nech sa ti stane, ako si želáš." A
v tú istú hodinu jej dcéra ozdravela.

Druhé zázračné rozmnoženie chleba. — Keď potom Ježiš odišiel odtiaľ, prišiel ku Galilej- 29
skému moru, vystúpil na vrch a tam si sadol. Tu pri- 30
šly k nemu veľké zástupy, čo mali so sebou kuľhavých, mrzákov, slepých, nemých a mnoho iných; kládli mu ich k nohám, a on ich uzdravoval. Keď 31
zástupy videly, že nemí hovoria, mrzáci sú zdraví,
kuľhaví chodia a slepí vidia, divily sa a velebily
Boha Izraelovho.

Ježiš však svolal k sebe svojich učeníkov a ho- 32
voril im: „Ľúto mi je zástupu, lebo už tri dni zotrvávajú pri mne a teraz nemajú čo jesť. Nechcem ich prepustiť hladných, aby azda nepoomdlievali na ceste. Odpovedali mu učeníci: „Kdeže by sme tu na 33
púšti vzali toľko chleba, aby sme nasýtili toľký zá-
stup?" I opýtal sa ich Ježiš: „Koľko chlebov má- 34
te?" Odpovedali mu: „Sedem a málo rybičiek." | Tu 35
kázal ľudu posadať si na zem. Vzal sedem chle- 36
bov i ryby, vďaky činil, rozlámal ich a podával
svojim učeníkom a učeníci dávali zástupom. Všetci 37
jedli a nasýtili sa a z pozostalých odrobiniek na-
sbierali sedem plných košov. Tých však, čo jedli 38
bolo asi štyritisíc mužov okrem žien a detí. A keď 39a
rozpustili zástupy, vstúpil do loďky a preplavil sa
do magedanského kraja.

29—39: Mk 8, 1—9.

Magedan bola osada na západnom, podľa iných na ju- 39
hozápadnom pobreží jazera Genezaretského.

16 *Znamenie s neba.* — Prišli k nemu farizeji
a saduceji, aby ho pokúšali. Žiadali od neho, aby im
2 ukázal znamenie s neba. Ale on im povedal: „Keď
sa zvečerí, hovorievate: »Pekne bude, lebo zore sú
3 zapálené na nebi.« A ráno zasa: »Dnes bude nečas,
lebo sa červená zachmúrené nebo.« Vzhľad neba si
teda viete vysvetliť, no znamenia časov už neviete?
4 Zlé a cudzoložné pokolenie domáha sa znamenia.
Ale nedostane sa mu iného znamenia okrem znamenia Jonášovho." Tu ich zanechal a odišiel.

5 *Kvas farizejov.* — Keď sa jeho učeníci pre-
6 plavili cez more, zabudli si vziať chleba. Ježiš im
povedal: „Dajte si pozor a chráňte sa kvasu farize-
7 jov a saducejov!" Oni však premýšľali o tom a po-
8 vedali si: „Veď sme si chleba nevzali. Ježiš to
zbadal a povedal: „Vy maloverní, prečo si robíte
9 z toho starosť, že chleba nemáte? Či ešte nechápete? Či sa nepamätáte na päť chlebov pre päťtisíc
10 ľudí a koľko košov ste vtedy nasbierali? Ani na
sedem chlebov pre štyritisíc mužov a koľko košov
11 ste vtedy nasbierali? Prečože nechápete, že som
vám nie o chlebe hovoril? Chráňte sa kvasu farize-
12 jov a saducejov!" Vtedy pochopili, že nemyslel na
to, aby sa chránili kvasu chlebového, ale náuky
farizejov a saducejov.

13 *Cirkev na skale založená.* — Keď Ježiš
prišiel do okolia Cézarev Filipovej pýtal sa svo-
jich učeníkov: „Za koho pokladajú ľudia Syna člo-
14 veka?" Oni (mu) odpovedali: „Jedni za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a zasa iní za Jeremiáša alebo za
15 jedného z prorokov." Opýtal sa ich (Ježiš): „A za
16 koho ma pokladáte vy?" Šimon Peter odpovedal: „Ty

1–4. Mk 8, 11–13; Lk 12, 54–56.
5–12: Mk 8, 14–21
13–20: Mk 8, 27–30; Lk 9, 18–21.

si Kristus, Syn Boha živého." Ježiš mu povedal: „Bla- 17
hoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo telo a krv ti
to nezjavily, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach.
Ale ja ti hovorím: Ty si Peter (t. j. Skala), a na 18*
tejto skale vystavím svoju Cirkev, a brány pekelné
ju nepremôžu. Tebe dám kľúče od kráľovstva ne- 19
beského, a čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané
i na nebi, a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude
rozviazané i na nebi. Vtedy prikázal svojim uče- 20*
níkom, aby nikomu nepovedali, že on je Mesiáš.

Ježiš predpovedá svoje utrpenie. — Od- 21
vtedy začal Ježiš (Kristus) svojim učeníkom poukazovať na to, že mu treba ísť do Jeruzalema a mnoho trpieť od starších z ľudu, veľkňazov a zákonníkov a že ho zabijú, ale tretieho dňa vstane z mŕtvych. Tu si ho vzal Peter nabok a začal ho odho- 22
varať: „Boh uchovaj, Pane, to sa ti nikdy nesmie
stať!" Ale on sa obrátil a povedal Petrovi: „Ber sa 23*
mi s očú, satan! Na pohoršenie si mi, lebo nemáš
smyslu pre božské veci ale iba pre ľudské."

21—23: Mt 16, 21—28; Mk 8, 30—39; Lk 9, 22—27.

„Skala" aramejsky je **kéfa**. — Pri tejto príležitosti Je- 18-19
žiš dal do výhľadu Petrovi prvenstvo v Cirkvi, ktoré mu po svojom vzkriesení aj skutočne odovzdal (Jn 21, 15—17) keď Petra poveril úradom najvyššieho pastiera. Najvyššia moc Petrova, jeho primát, zahrnovala v sebe moc kľúčov, moc viazať a rozväzovať, čo obrazne naznačuje skutočnú, úplnú najvyššiu právomoc v Cirkvi. V osobe Petrovej — a v jeho nástupcoch — dostáva Cirkev svoj skalopevný základ, ktorý až do konca časov bude vzdorovať všetkým nepriateľským útokom.

Ľudia, najmä od Ježiša uzdravení, nemali rozširovať 20
o ňom, že on je Mesiáš. Tak to zakazuje aj svojim apoštolom, aby nevzbudili v ľude nádeje na svetské kráľovstvo mesiášske, ktoré Ježiš nechcel zriadiť.

Peter vo svojej priveľkej horlivosti chce odvrátiť Je- 23
žiša od jeho najvlastnejšieho poslania, a v tomto smysle je Peter „satanom", t. j. „protivníkom" Božím (slovo „satanas" doslovne znamená protivníka, pokušiteľa).

24 *Ako treba Ježiša nasledovať.* — Potom
povedal Ježiš svojim učeníkom: „Kto chce za mnou
ísť, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a na-
25 sleduje ma. Lebo kto sa usiluje zachrániť svoj ži-
vot, stratí ho; ale kto stratí svoj život pre mňa,
26 nájde ho. Veď čože osoží človekovi, keby získal aj
celý svet, ale duši svojej by uškodil? Alebo čo dá
27 človek v zámenu za svoju dušu? Lebo Syn človeka
príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi a vte-
*28 dy odplatí každému podľa jeho skutkov. Veru, po-
vedám vám, sú niektorí medzi tými, čo tu stoja,
ktorí neokúsia smrť, kým neuzrú Syna človeka pri-
chádzať v jeho kráľovstve."

17 *Premenenie Ježišovo.* — O šesť dní neskôr
vzal si Ježiš Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vie-
2 dol ich osve na vysoký vrch. Tam sa premenil pred
nimi. Tvár mu zažiarila ako slnko, jeho rúcho zbe-
3 lelo ako svetlo. A hľa, zjavili sa im Mojžiš a Eliáš
4 a shovárali sa s ním. Vtedy sa ozval Peter a hovo-
ril Ježišovi: „Pane, dobre je nám tu. Ak chceš,
spravím tu tri stánky, tebe jeden, Mojžišovi jeden
5 a Eliášovi jeden." Kým ešte hovoril, hľa, jasný ob-
lak ich zaclonil a z oblaku ozval sa hlas: „Toto je
môj milovaný syn, v ktorom mám zaľúbenie. Jeho
6 počúvajte!" Keď to učeníci počuli, padli na tvár
7 a veľmi sa báli. Potom pristúpil k nim Ježiš, dotkol
8 sa ich a povedal im: „Vstaňte a nebojte sa!" Keď
pozdvihli svoje oči, nikoho iného nevideli iba sa-
mého Ježiša.
9 Keď potom sostupovali s vrchu, Ježiš im prika-

1—8: Mk 9, 1—8; Lk 9, 28—36.

28 „Príchod Pánov" je alebo skaza Jeruzalema alebo rozvoj a rozšírenie Cirkvi, keďže aj ona je kráľovstvom Božím. Ináč súd Boží nad Jeruzalemom je ako by počiatok „príchodu Pánovho" na konci sveta, keď bude súdiť všetkých ľudí.

zoval: „Nikomu nehovorte o videní, kým Syn člo-
veka nevstane z mŕtvych!"

Druhý príchod Eliášov. — Tu sa ho pýtali 10*
jeho učeníci: „Prečo teda hovoria zákonníci, že
najprv má prísť Eliáš?" On im odpovedal: „Eliáš 11
síce príde a všetko privedie do predošlého stavu; |
ale hovorím vám, že Eliáš už prišiel, no nepoznali 12
ho a urobili s ním, čo len chceli. Tak aj Syn člo-
veka trpieť bude od nich." Vtedy pochopili učeníci, 13
že im to vravel o Jánovi Krstiteľovi.

Námesačný chlapec. — Keď prišli k zástu- 14
pu, pristúpil k nemu istý človek, padol pred ním
na kolená | a prosil ho: „Pane, zmiluj sa nad mojím 15
synom. Je námesačný a ťažko trpí. Lebo často padá
do ohňa a často do vody. Priviedol som ho k tvo-
jim učeníkom, ale ho nemohli uzdraviť." Ježiš od- 16
povedal: „Ó neveriace a prevrátené pokolenie! Do-
kiaľže ešte budem s vami? Dokiaľže vás ešte budem
trpieť? Priveďte mi ho sem!" | Ježiš pohrozil zlému 17
duchu, a vyšiel z chlapca, takže bol zdravý od tej
hodiny. Vtedy pristúpili k Ježišovi jeho učeníci 18
a pýtali sa ho osamote: „Prečo sme ho nemohli my
vyhnať?" Ježiš im povedal: „Pre svoju malú vieru. 19*
Veru, vravím vám, ak máte (čo len toľko) viery,
ako je horčičné semienko, a rozkážete tomuto vr-
chu: »Prejdi odtiaľto ta!« — prejde. Nič vám nebu-
de nemožné. No tento druh (diabolstva) sa nedá 20
ináč vyhnať, iba modlitbou a pôstom."

10—13: Mk 9, 9—12.
14—21: Mk 9, 13—28; Lk 9, 37—43.
U Židov sa ujalo presvedčenie, že pred Mesiášom príde 10-13
na svet Eliáš. Ježiš síce potvrdzuje túto mienku, ale za
Eliáša vyhlasuje aj Jána Krstiteľa (porovnaj Lk 1, 17),
ktorý poslanie Eliášovo vlastne už splnil.
Viera, o ktorej je tu reč, je divotvorná. Je to zvláštna 19
milosť, tzv. charizmatický dar viery, ktorý divy pôsobí
(I Kor 12, 9).

Ježiš druhý raz predpovedá svoje utr-
21 *penie.* — Kým ešte chodili po Galilei, povedal im
Ježiš: „Syna človeka vydajú ľuďom do rúk; | usmr-
22 tia ho, ale tretieho dňa vstane z mŕtvych." Nad tým
sa veľmi zarmútili.

*23 *Chrámová daň.* — Keď došli do Kafarnaumu,
vyberači chrámovej dane pristúpili k Petrovi a pý-
tali sa ho: „Či váš učiteľ neplatieva chrámovú daň?"
24 On im odpovedal: „Platieva."
Keď potom prišiel domov, hneď ho Ježiš predi-
šiel otázkou: „Šimon, čo myslíš? Od koho berú po-
platok alebo daň pozemskí králi, od svojich synov
25 a či od cudzích ľudí?" On mu však odpovedal: „Od
cudzích". Ježiš mu povedal: „Teda synovia sú oslo-
26 bodení. Ale aby sme ich nepohoršili, iď k moru
a hoď udicu. Tú rybu, ktorá sa prvá chytí, vezmi,
otvor jej pysk a nájdeš stater. Ten vezmi a zaplať
im za mňa i za seba."

18 *O pokore maličkých.* — V tú hodinu pristú-
pili k Ježišovi jeho učeníci a pýtali sa ho: „Kto je
2 asi najväčší v kráľovstve nebeskom?" Tu Ježiš za-
volal k sebe chlapčeka, postavil ho medzi nich a
3 povedal im: | „Veru, vravím vám, ak sa neobrátite
a nebudete ako deti, nevojdete do kráľovstva ne-
4 beského. Ktokoľvek sa teda uponíži ako toto dieťa,
5 ten je najväčší v kráľovstve nebeskom. A kto pri-
jme jedno také dieťa pre moje meno, mňa prijme.

6 *O pohoršení.* — Kto však pohorší jedno z tých-
to maličkých, ktoré vo mňa veria, lepšie by bolo

21—22: Mk 9. 29—31; Lk 9, 43—45.
1—5: Mt 18, 1—14; Mk 9, 32—36; 9, 41—50; Lk 9, 46—48; 17, 1—2.
23 Každý člen židovskej spoločnosti za čias Ježišových od svojho 20. roku bol povinný každoročne platiť daň na jeruzalemský chrám a tamojšie bohoslužby pol sikla, t. j. dve drachmy (stater = 4 drachmy, asi 25—30 korún pr. v.).

pre neho, keby mu mlynský kameň zavesili na šiju
a tak ho ponorili do morskej hlbiny. Beda svetu pre 7*
pohoršenia! Treba je síce, aby sa vyskytly aj po-
horšenia, ale beda človekovi, pre ktorého pohoršenie prichádza. Keď ťa teda tvoja ruka alebo tvoja 8
noha pohoršuje, odtni si ju a zahoď; lebo pre teba
lepšie bude, keď zmrzačený alebo chromý vojdeš
do života, ako keby si mal obe ruky alebo obe nohy
a tak by ťa hodili do večného ohňa. A keď ťa oko 9
tvoje pohoršuje, vylúp ho a zahoď; lepšie ti bude
s jedným okom vojsť do života, ako keby si mal
obe oči a tak ťa hodili do ohnivého pekla. Hľaďte, 10
aby ste neopovrhli ani jedným z týchto maličkých!
Lebo vravím vám, ich anjeli v nebi ustavične vidia
tvár môjho Otca, ktorý je na nebesiach. Syn člo- 11
veka totiž prišiel spasiť, čo bolo zahynulo.

Stratená ovečka. — Čo myslíte? Keby tak 12
niekto mal sto oviec, a jedna z nich by zablúdila,
či nezanechá tých deväťdesiatdeväť na vrchoch a
nepôjde hľadať tú zblúdenú? A keď sa mu ju po- 13
darí nájsť — veru, vravím vám — väčšmi sa jej
teší ako tým deväťdesiatimdeviatim, ktoré nezblú-
dily. Práve tak nechce váš Otec, ktorý je na nebe- 14
siach, aby zahynul čo len jediný z týchto maličkých.

Bratské napomenutie. — Keby sa teda tvoj 15
brat prehrešil proti tebe, iď a pokarhaj ho medzi
štyrmi očami. Keď ťa počúvne, získal si svojho bra-
ta. Keď ťa však nepočúvne, priber si ešte jedného 16
alebo dvoch, aby výpoveďou dvoch alebo troch a

a Dt 19, 15.
12—14: Lk 15, 3—7.
Nejestvuje vnútorná potreba toho, aby muselo prísť po- 7
horšenie, t. j. verejné hriešne prípady nie sú takej povahy, žeby ich nebolo možné prekaziť. Ale keďže sú už raz ľudia k zlému náchylní, tak skoro prirodzené je, že vznikajú aj pohoršujúce prípady. Boh nechce zlo, i keby z toho malo vzniknúť niečo dobrého.

17 svedkov všetko bolo potvrdené. Keby ani tých nepočúvol, tak to povedz cirkvi; a keby ani cirkev
nepočúvol, nech ti je ako pohan a mýtnik.
*18 Veru, vravím vám, čokoľvek sviažete na zemi,
bude sviazané i na nebi, a čokoľvek rozviažete na
zemi, bude rozviazané i na nebi.
19 A zasa vám hovorím, keď dvaja zpomedzi vás
na svete o čokoľvek budú prosiť jednomyseľne, do-
stanú to od môjho Otca, ktorý je na nebesiach.
20 Lebo kde sú dvaja alebo traja shromaždení v mo-
jom mene, tam som i ja medzi nimi."

21 *O nemilosrdnom sluhovi.* — Vtedy pristúpil k nemu Peter a pýtal sa: „Pane, ako často mám odpustiť svojmu bližnému, keď sa proti mne pre-
22 viní? Či až do sedem ráz?" | Ježiš mu na to odpovedal: „Nehovorím ti, do sedem ráz, ale až do sedemdesiatsedem ráz.
23 Preto sa kráľovstvo nebeské podobá kráľovi,
*24 ktorý sa chcel porátať so svojimi sluhami. Keď sa
toto rátanie začalo, priviedli mu človeka, ktorý mu
25 bol dlžen desaťtisíc talentov. Keďže nemal z čoho
zaplatiť, rozkázal ho jeho pán predať, i jeho ženu

---

18 Ako predtým (Mt 16, 19) prisľúbil Ježiš sv. Petrovi najvyššiu moc v Cirkvi, tak dáva teraz celému sboru apoštolov sudcovskú moc. Prirodzenou zákonodarnou a výkonnou mocou majú predstavení Cirkvi právo nielen isté záväzky ukladať, ale neposlušníkov môžu oprávnene trestať, nie telesnými trestami, ale duchovnými (ako je vyobcovanie z Cirkvi v prípade hriešnej neposlušnosti). Táto moc prešla na nástupcov apoštolov, t. j. na biskupov, ktorých Boh ustanovil, aby spravovali jeho Cirkev (Sk 20, 28). Slová „keby ani cirkev nepočúvol, nech ti je ako pohan a mýtnik" ukazujú zjavne, že Cirkev má moc neposlušníkov vyobcovať, lebo pohani a mýtnici sú mimo Cirkvi.

24 Desaťtisíc talentov alebo hrivien (talent = približne 45.000 predvojnových korún) predstavuje obrovskú hodnotu. Podľa dávnejšej zlatej valuty by to bolo prinajmenej 60 miliónov zlatých korún (presnejšiu hodnotu dnes ťažko určiť).

i dietky i všetok jeho ostatný majetok, a (z toho)
zaplatiť. Ale ten sluha padol pred ním a takto ho 26
prosil: »Pane, poshovej mi, a všetko ti zaplatím.«
Pán sa zľutoval nad sluhom, prepustil ho a odpustil 27
mu aj dlžobu. Ten sluha však, len čo vyšiel, stretol 28*
sa s jedným zo svojich spolusluhov, ktorý mu dlho-
val sto denárov. Zdrapil ho a škrtil: »Zaplať, čo mi
dlhuješ!« Vtedy jeho spolusluha padol pred ním 29
a prosil ho: »Poshovej mi ešte a zaplatím ti!« Ten 30
však nechcel, ale odišiel a uvrhol ho do žalára, do-
kiaľ by mu nezaplatil dlh. Tu keď ostatní sluhovia 31
videli, čo sa stalo, veľmi sa zarmútili. Išli k svojmu
pánovi a rozpovedali mu všetko, čo sa bolo prihodilo. Vtedy si ho jeho pán predvolal a povedal mu: 32
»Zlý sluha! Všetok dlh som ti odpustil, pretože si
ma prosil. Či si sa teda nemal aj ty zľutovať nad 33
svojím spolusluhom, ako som sa ja zľutoval nad
tebou?« A rozhnevaný jeho pán vydal ho mučite- 34
ľom, dokiaľ by nezaplatil celý svoj dlh.
Tak i môj Otec nebeský urobí vám, ak neod- 35
pustíte zo srdca každý svojmu bratovi."

Ježišova činnosť v Judsku a Jeruzaleme, 19 –25.

Na poslednej ceste do Jeruzalema. O nerozlučiteľnosti manželstva. — Keď Ježiš do- 19
hovoril tieto svoje reči, vybral sa z Galiley a prišiel
na judské územie za Jordánom. A šly za ním veľké 2
zástupy, ktoré on tam uzdravoval.
Vtedy prišli k nemu farizeji, aby ho pokúšali. 3
Pýtali sa ho: „Či smie človek prepustiť svoju man- 4
želku z akejkoľvek príčiny?" Odpovedal im: „Či

1—9: Mk 10, 1—12
Denár (= asi 8 predvojnových korún) bola denná mzda 28
pracovníka vo vinici (Mt 20, 2). Sto denárov naznačuje
teda omnoho menšiu podlžnosť oproti vyššie uvedeným
talentom.

ste nečítali, že Stvoriteľ na počiatku stvoril (ľudí)
5 ako muža a ženu? A povedal:

Preto opustí človek svojho otca i svoju matku
a bude sa pridržiavať svojej manželky,
a *a ti dvaja stanú sa jedným telom.*
6 A tak už nie sú to dve telá,
ale iba jedno telo.
Čo teda Boh takto spojil,
človek nech nerozlučuje!"

7 Povedali mu, „Prečože nám potom Mojžiš kázal,
8 dať (manželke) rozvodný list a prepustiť ju?" Odpovedal im „Mojžiš len pre tvrdosť vášho srdca vám dovolil prepustiť vaše manželky. Ale od po-
*9 čiatku to tak nebolo. No ja vam vravím: Ktokoľvek by svoju manželku prepustil, ak len nie pre smilstvo, a vzal by si inú, cudzoložil by. [A kto by si vzal prepustenú, cudzoložil by].

10 *Dobrovoľné bezženstvo.* — Povedali mu jeho učeníci: „Keď sa tak má vec s mužom a ženou,
*11 vtedy je lepšie neženiť sa. On im odpovedal: „Nie všetci chápu túto reč, ale iba ti, ktorým je to dané.
12 Lebo sú taki, ktorí sú už zo života svojej matky odkázaný na bezženstvo, a iní musia ostať neženatí, lebo im ľudia nanútili bezženstvo, a zas iní, ktorí si pre kráľovstvo nebeské sami vyvolili bezženstvo. Kto to môže pochopiť, nech pochopí!"

---

a Gn 2, 24

9 Manželstvo neslobodno zrušiť ani v prípade smilstva, ktorého by sa jedna alebo druhá manželská stránka dopustila Dovoľuje sa iba dočasné alebo aj doživotné odlúčenie (separácia) manželov, čím manželstvo medzi nimi nezaniká

11-12 Dobrovoľne sa zriekнuť manželstva z lásky k Bohu je záslužný skutok. Stáva sa to vplyvom zvláštnej milosti Božej, ktorú dostanú tí, čo o ňu vytrvale prosia. Spasiteľ dáva takto pokyn, ako možno s pomocou Božou dosiahnuť vyššiu mravnú dokonalosť.

Ježiš požehnáva dietky. — Vtedy mu pri- 13
niesli dietky, aby vložil na ne svoje ruky a modlil
sa (nad nimi). Ale učeníci im to zabraňovali. Ježiš 14
im však povedal: „Nechajte dietky, a nebráňte im
prichádzať ku mne, lebo takýchto je kráľovstvo ne-
beské." Potom kládol na ne svoje ruky a odišiel 15
odtiaľ.

Bohatý mládenec. — A hľa, ktosi pristúpil 16
k nemu a pýtal sa ho: „Učiteľ [dobrý], čo dobrého
mám konať, aby som obsiahol život večný?" On mu 17
odpovedal: „Prečo sa ma pýtaš na to, čo je dobré?
Len jeden je dobrý [— Boh]. Ale ak chceš vojsť do
života, zachovávaj prikázania." On sa pýtal: „Kto- 18
ré?" — Ježiš mu odpovedal: „Nezabiješ, nescudzo-
ložiš, nepokradneš, neprehovoríš krivého svedectva;
| cti otca i matku a miluj bližného svojho ako seba 19
samého." Odpovedal mu mládenec: „Toto všetko 20
som zachovával [od svojej mladosti]. Čo mi ešte
chýba?" Ježiš mu odpovedal: „Ak chceš byť doko- 21
nalý, iď, predaj, čo máš, a rozdaj chudobným a bu-
deš mať poklad v nebi. Potom sa vráť a nasleduj
ma!" Ale keď mládenec vypočul tú reč, odišiel 22
zarmútený, keďže mal mnoho majetku.

Bohatstvo môže znamenať nebezpečen-
stvo pre dušu. — Tu povedal Ježiš svojim uče- 23
níkom: „Veru, vravím vám, bohatý ťažko vojde do
kráľovstva nebeského. A znova vám vravím: Ľah- 24*
šie je ťave prejsť uchom ihly, ako boháčovi dostať
sa do kráľovstva nebeského." Keď to učeníci po- 25
čuli, veľmi sa nad tým zarazili a vraveli: „Ktože
potom môže byť spasený?" Ale Ježiš pohliadol na 26

13—15: Mk 10, 13—16; Lk 18, 15—17.
16—22: Mt 19, 16—26; Mk 10, 17—27; Lk 18, 18—27.
Obraz o ihle a ťave je najskôr príslovím, ktoré nazna- 24
čuje nemožnosť istej veci. Ide tu o veľkú ťažkosť, aby sa
spasil boháč, čo si nezriadene viaže srdce k bohatstvu.

nich a povedal im: „Ľuďom je to nemožné, ale
u Boha je všetko možné."

27 *Odmena dobrovoľnej chudoby.* — Vtedy
sa ozval Peter a povedal mu: „Hľa, my sme všetko
opustili a nasledovali sme ťa. Čo teda dostaneme
*23 za to?" Ježiš im odpovedal: „Veru, vravím vám, pri
obnovení (sveta), keď Syn človeka zasadne na trón
velebnosti svojej, vtedy i vy, čo ste ma nasledovali,
zasadnete na dvanásť trónov a budete súdiť dvanásť
29 kmeňov izraelských. Lebo každý, kto opustí dom
alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku
[alebo manželku] alebo deti alebo polia pre moje
meno, stonásobne viac dostane a obsiahne život
30 večný. Mnohí, čo sú prví, stanú sa poslednými, a
poslední prvými.

*20 *Robotníci vo vinici.* — Kráľovstvo nebeské
je podobné hospodárovi, ktorý si hneď na úsvite
2 vyšiel najať robotníkov do vinice. Keď sa dohodol
s robotníkmi na jednom denári dennej mzdy, poslal
3 ich do svojej vinice. A keď vyšiel okolo tretej ho-
diny, zazrel niekoľkých záhaľčivo postávať na ná-
4 mestí. Aj tým povedal: »Aj vy poďte do mojej vi-
5 nice, a čo bude spravodlivé, dám vám.« Tu oni šli.
A keď znova vyšiel okolo šiestej a okolo deviatej
6 hodiny, podobne urobil. Ale keď potom vyšiel oko-
lo jedenástej hodiny, našiel tam iných postávať a
povedal im: »Čo tu postávate a zaháľate celý deň?«
7 Odpovedali mu: »Nikto nás nenajal.« Povedal im:

27—30: Mk 10, 28—31; Lk 18, 27—30.

23 Odmenou apoštolov bude zvláštna, a to autoritatívna účasť na sláve Kristovej pri poslednom súde. Sudcovská moc nad 12 pokoleniami Izraela znamená, že takú moc budú mať vôbec nad všetkými ľuďmi.

1-16 Hodina 3., 6., 9. a 11. je naša 9., 12., 15. a 17 — Boh vždy volá novších pracovníkov do svojej vinice. Odmena závisí nielen od veľkosti práce, ale predovšetkým od milosti Božej a od spolupráce človeka s ňou.

»Poďte aj vy do mojej vinice!« | Keď sa zvečerilo, 8
povedal pán vinice svojmu správcovi: »Zavolaj ro-
botníkov a vyplať im mzdu, počnúc od posledných
až po prvých.« Keď teda tí, čo došli okolo jede- 9
nástej hodiny, dostali po denári, | nazdávali sa tí, 10
čo došli pred nimi, že oni viac dostanú. Ale aj oni
dostali iba po jednom denári. Keď ho prevzali, šo- 11
mrali na hospodára: »Títo poslední pracovali iba je- 12
dinú hodinu, a predsa postavil si ich na roveň nám,
čo sme niesli ťarchu a horúčosť (celého) dňa.« Ale 13
on prehovoril k jednému z nich a takto mu pove-
dal: »Priateľu, nekrivdím ti. Či si sa nezjednal so
mnou na jednom denári? Vezmi teda, čo je tvoje, 14
a iď! Chcem dať aj tomu poslednému toľko, koľko
aj tebe. Alebo či nesmiem urobiť so svojím majet- 15
kom, čo chcem? Alebo azda preto máš zlé oko (na
mňa), lebo som dobrý?«
Tak budú poslední prvými a prví poslednými. 16
[Lebo mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.]"

Ježiš po tretie predpovedá svoje utrpenie. — Keď sa Ježiš chystal odísť do Jeruzalema, 17
vzal si osve dvanástich učeníkov a na ceste im po-
vedal: | „Hľa, ideme hore do Jeruzalema, kde Syna 18
človeka vydajú do rúk veľkňazov a zákonníkov.
Títo ho odsúdia na smrť. Vydajú ho pohanom, aby 19
ho vysmiali, ubičovali a ukrižovali, ale na tretí deň
vstane z mŕtvych."

Matka Zebedejovcov. — Vtedy prišla k ne- 20*
mu matka Zebedejovcov so svojimi synmi, poklo-
nila sa a prosila ho o voľačo. On sa jej opýtal: „Čo 21

17—19: Mk 10 32—34; Lk 18, 31—34.
20—28: Mk 10 35—45
Synovia Zebedejovi boli Ján a Jakub Starší. Ich matka 20
bola Salome, ktorá spolu s inými ženami galilejskými
hmotne podporovala družinu Ježišovu. Sedieť zprava a
zľava je obraz najvyššej hodnosti a pocty. Kalich je zasa
muka a bolestná smrť Kristova (trpký osud).

chceš?" — Odpovedala mu: „Rozkáž, aby títo moji
dvaja synovia sedeli v tvojom kráľovstve jeden
22 zprava a druhý zľava. Ale Ježiš jej povedal: „Ne-
viete, o čo prosíte. Či môžete piť z kalicha, z kto-
23 rého ja mám piť?" Odpovedali mu: „Môžeme." | On
im však povedal: „Z môjho kalicha síce budete piť,
ale dať niekomu miesto po mojej pravici alebo
ľavici nepatrí mne; no (dá sa to miesto) tým, kto-
rým to môj Otec vopred určil."
24 Keď sa to dozvedeli ostatní desiati, namrzeli sa
25 na oboch bratov. Ježiš si ich však zavolal a vravel
im: „Viete, že panovníci (tvrdo) vládnu nad národ-
26 mi a mocnári dávajú im cítiť svoju moc. Medzi va-
mi to tak nebude. Ale kto by sa medzi vami chcel
27 stať veľkým, nech bude vaším posluhovačom. A kto
by chcel byť medzi vami prvý, nech bude vaším
28 sluhom. Ako ani Syn človeka neprišiel nato, aby
sa dal vysluhovať, ale aby sám slúžil iným a polo-
žil svoj život ako výkupné za mnohých."

29 *Slepi pri Jerichu.* — Keď vychádzali z Jeri-
30 cha, šiel za ním veľký zástup. A hľa, dvaja slepci
sedeli kraj cesty. Keď počuli, že Ježiš ide tade, za-
čali kričať: „Pane, Synu Dávidov, zmiluj sa nad
31 nami!" Zo zástupu im však dohovárali, aby mlčali.
No oni tým väčšmi kričali: „Pane, Synu Dávidov,
32 zmiluj sa nad nami!" Tu sa Ježiš zastavil, zavolal
ich a pýtal sa: „Čo chcete, aby som vám urobil?"
33 Odpovedali mu: „Pane, aby sa nám otvorily oči."
34 Ježiš sa teda zľutoval nad nimi, dotkol sa im očú,
a hneď videli a nasledovali ho.

Kvetná nedeľa.

21 *Ježiš vchádza do Jeruzalema.* — Keď sa
priblížili k Jeruzalemu a došli až po Betfage na

29—34: Mk 10 46—52; Lk 18, 35—43.
1—11: Mk 11, 1—11; Lk 19, 29—40; Jn 12 12--19.

Olivovom vrchu, poslal Ježiš dvoch svojich učeníkov | a povedal im: „Iďte do dedinky, ktorá je na- 2
proti vám, tam hneď nájdete priviazanú oslicu a
s ňou osliatko; odviažte ich a priveďte sem. A keby 3
vám niekto voľačo namietal, povedzte mu, že Pán
ich potrebuje, a hneď vám ich prepustí." Toto vše- 4
tko sa stalo, aby sa splnilo slovo prorokovo:

Povedzte dcére sionskej: 5*
Hľa, tvoj kráľ ti prichádza, a
ponížený a sediaci na oslici
a na osliatku, mláďati ťažného zvieraťa. b

Učeníci teda odišli a vykonali, ako im Ježiš roz- 6
kázal. Priviedli oslicu a osliatko, pokládli na ne 7
svoje rúcha a on vysadol na ne. Premnohí však zo 8
zástupu prestierali na cestu svoje rúcha, ini stínali
haluze so stromov a stlali ich po ceste. A zástupy, 9*
ktoré šly vpredu i vzadu, volaly:

„Hosana Synovi Dávidovmu!
Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. c
Hosana na výsostiach!"

Keď Ježiš takto vtiahol do Jeruzalema, celé mes- 10
to sa rozvírilo a povrávalo sa: „Ktože je tento?"
A zástupy odpovedaly: „Toto je Ježiš, prorok z ga- 11
lilejského Nazareta."

---

a Iz 62, 11. b Zach 9, 9. c Ž 117, 26.

Ježiš neprichádza hrdo na koni ako svetský bojovník 5
ale ako skromný, tichý pútnik, i keď súčasne je kráľom,
ktorý prináša svetu pokoj a spásu.

Hosana je slovo pôvodu hebrejského (hoši'ána) a zna- 9
mená: nože nás zachráň! pomôž! Neskôr sa ním pri oslavách volalo na slávu oslavovanému.

Pondelok Veľkého týždňa.

*12 *Ježiš vyháňa kupcov z chrámu.* — Ježiš potom vošiel do chrámu a začal vyháňať všetkých, čo predávali a kupovali v chráme; peňazomencom poprevracal stoly a stolice tým, čo predávali holu-
13 by. I povedal im: „Napísané je: *Môj dom má byť*
a *domom modlitby*, vy ste však z neho urobili *lotrovskú peleš.*"
14 Tu pristúpili k nemu, kým bol v chráme, slepí
15 a chromí, a uzdravil ich. Ale keď veľkňazi a zákonníci videli tie podivné veci, ktoré konal, a (počuli aj to) ako deti v chráme volaly: „Hosana Synovi
16 Dávidovmu!" — mrzeli sa | a povedali mu: „Čuješ, čo títo tu kričia?" Ale Ježiš im odpovedal: „Áno.
b Nikdy ste nečítali: Z *úst nemluvniatok a dojčiat pripravil si si pochvalu?*"
17 Potom ich opustil. Odišiel z mesta do Betánie, kde prenocoval.

18 *Figovník bez plodov.* — Keď sa zavčas rána
19 vracal do mesta, pocítil hlad. Pri ceste uzrel figovník. Išiel k nemu, ale nenašiel na ňom nič iba lístie. Vtedy mu povedal: „Nech nikdy viac už nerastie na tebe nijaký plod!" A figovník hneď vyschol.

Utorok Veľkého týždňa.

20 Keď to videli učeníci, zadivili sa a povedali: „Ako len mohol figovník tak náhle vyschnúť?" |
21 Ježiš im povedal: „Veru, vravím vám, ak budete mať vieru a nebudete pochybovať, nielen s figovníkom

---

a Iz 56, 7. b Ž 8, 3.
12—17: Mk 11, 15—19; Lk 19, 45—48; Jn 2, 14 a n.
18—22: Mk 11, 12—14; 11, 20—26.

12-13 Ježiš toto pravdepodobne už druhý raz očisťuje jeruzalemský chrám od neprístojností, ktorých sa tam ľudia dopúšťali. Po prvé to urobil asi na začiatku svojho verejného života (Jn 2, 14 a n.).

to urobíte, ale keby ste rozkázali tomuto tu vrchu:
»Zdvihni sa a zrúť sa do mora!« stane sa. | Lebo vše- 22
tko, o čo budete prosiť v modlitbe s vierou, ob-
siahnete."

Odkiaľ je moc Kristova. — Potom vošiel do 23
chrámu a tam vyučoval. Vtedy pristúpili k nemu
veľkňazi a starší z ľudu a pýtali sa: „Akou mocou si
takto počínaš? A kto ti dal túto moc?" | Ježiš im 24
odpovedal: „I ja sa vás spýtam na voľačo. Ak mi
odpoviete, potom vám i ja poviem, akou mocou si
takto počínam. | Odkiaľ bol Jánov krst? Či bol s ne- 25
ba alebo od ľudí?" Oni premýšľali o veci a takto
si povedali: „Ak povieme, že s neba, povie nám: 26
»Prečože ste mu teda neuverili?« — ale ak povie-
me, že od ľudí, vtedy sa máme čo obávať ľudu, lebo
všetci pokladajú Jána za proroka." Odpovedali te- 27
da Ježišovi: „My to nevieme." Na to im aj on od-
povedal: „Teda ani ja vám nepoviem, akou mocou
si takto počínam.

Podobenstvo o dvoch synoch. — Čo však 28
myslíte (o tomto)? Istý človek mal dvoch synov.
Prišiel k prvému a povedal mu: »Syn môj, iď mi
dnes pracovať do vinice!« On mu odpovedal: »Áno, 29
pane.« Ale nešiel. | Potom sa obrátil na druhé- 30
ho svojho syna a tiež ho podobne vyzval. Ale
ten mu odpovedal: »Nechce sa mi.« No potom to
oľutoval, a (predsa len) išiel. Ktorý z týchto dvoch 31
splnil vôľu otcovu?" Odpovedali mu: „Tento druhý."
Ježiš im povedal: „Veru, vravím vám, mýtnici a
neviestky vás predídu do kráľovstva Božieho. Lebo 32
keď prišiel k vám Ján, aby vám ukázal cestu
k spravodlivosti, neuverili ste mu, kým mýtnici
a neviestky mu uverili; vy však, hoci ste to videli,
ani potom ste sa nekajali, ani ste mu neuverili.

23—27: Mk 11, 27—33; Lk 20, 1—8.

Podobenstvo o nájomníkoch vinice. —
33 Vypočujte iné podobenstvo! Bol človek-hospodár,
ktorý si vysadil vinicu. Plotom ju obradil, zhotovil
v nej lis, vybudoval strážnu vežu, dal ju do pre-
34 nájmu roľníkom a potom odcestoval. Keď nastal
čas oberačky, poslal svojich sluhov, aby od roľní-
35 kov prevzali úrodu. Ale roľníci pochytali jeho slu-
hov, jedného zbili, iného usmrtili a iného zas uka-
36 meňovali. Potom znova poslal iných sluhov, a to
ešte vo väčšom množstve ako predtým, ale aj týmto
37 podobne urobili. Naposledy poslal k nim svojho sy-
na, lebo si myslel: »Oproti môjmu synovi azda len
38 budú úctiví.« Ale keď roľníci uzreli syna, povedali
si: »To je dedič; poďte, zabime ho, a tak sa zmoc-
39 níme dedičstva.« Chytili ho, vyhodili z vinice a za-
40 bili. Keď príde potom pán vinice čože má urobiť
41 takýmto roľníkom?" Odpovedali mu: „Ničomníkov
nemilosrdne zahubí a svoju vinicu prenájme iným
roľníkom, ktorí mu budú na svoj čas odovzdávať
42 úrodu." Povedal im Ježiš: „Nikdy ste nečítali v Pís-
me:

a *Kameň, ktorým opovrhli stavitelia,*
stal sa uholným —
je to dielo Pánovo,
a je to podivná vec pre naše oči?

43 Preto vám vravím: Kráľovstvo Božie sa vám
vezme a prenesie na národ, ktorý bude prinášať ná-
*44 ležitú úrodu. Lebo kto padne na ten (uholný) ka-

a Ž 117, 22—23.
33—46: Mk 12 1—12; Lk 20, 9—19
44 Ježiš bol poslaný, aby k životu vzkriesil všetkých, ktorí ho prijmú. Ale mnohí ho nechceli prijať. Takým nemohol poskytnúť vyšší život; ich odpor bol príčinou ich väčšej skazy (porovnaj Mt 11, 22 a 24). Lepšie by bolo pre nich, keby nikdy neboli poznali Krista, lebo komu Kristus nemôže poskytnúť spásu pre jeho vinu, tomu budú dary Kristove na záhubu (porovnaj Lk 2, 34).

meň, doláme sa; na koho však on padne, toho rozdrví."
Keď veľkňazi a farizeji vypočuli tieto jeho po- 45
dobenstvá, zbadali, že o nich hovorí. Preto hľadeli 46
ho zajať, ale sa obávali zástupov, ktoré ho pokladaly za proroka.

Podobenstvo o kráľovskej svadbe. — Je- 22*
žiš znova pokračoval v podobenstvách a hovoril:
„Kráľovstvo nebeské sa podobá človeku — kráľovi, 2
ktorý vystrojil svadbu svojmu synovi. Poslal svo- 3
jich sluhov, aby zavolali pozvaných na svadbu, ale
(pozvaní) nechceli prísť. Preto opäť poslal iných 4
sluhov s odkazom: »Povedzte pozvaným: Hľa, pri-
pravil som už svoju hostinu; moje voly a ostatný
kŕmny dobytok je už pozabíjaný a všetko je pri-
pravené. Poďte na svadbu!« | No oni nedbali na to, 5
ale sa porozchádzali, jeden na svoje polia, iný po
svojom obchode. Ba ostatní pochytali jeho sluhov, 6
zhanobili ich a pozabíjali. Kráľ však [keď sa o tom 7
dopočul] rozhneval sa, poslal svoje vojsko, tých
vrahov zahubil a ich mesto podpálil. Potom povedal 8
svojim sluhom: »Svadba je pripravená, ale pozvaní
neboli jej hodní. Preto iďte na krížne cesty, a koho- 9
koľvek nájdete, zavolajte ho na svadbu.« Sluhovia 10
vyšli na cesty a posháňali všetkých, ktorých len
našli, tak zlých ako i dobrých. I naplnila sa sva-
dobná sieň hodovníkmi. Keď potom kráľ vošiel, aby 11

1—14: Lk 14, 16—24.

Vinu Židov, ktorej sa dopustili odmietnutím ponúknu- 1-14
tej spásy, Matúš znázorňuje troma podobenstvami: a) o dvoch bratoch (21, 28—32), b) o nájomníkoch vinice (21, 33—46) a c) o kráľovskej svadbe (22, 1—14). Všetky tieto podobenstvá svojou jasnou rečou naznačujú dobrotu a vernosť Boha, ktorý poslal svojho Syna predovšetkým pre dobro a spásu Židov; no keď sa mu postavili na odpor, sami sa odsúdili na to, aby ich Boh zavrhol. Nič už teda neprekážalo apoštolom hlásať evanjelium pohanským národom.

si pozrel hodovníkov, zbadal tam človeka, neoble-
12 čeného do svadobného rúcha. I povedal mu: »Pria-
teľu, akože si sa opovážil sem vojsť bez svadobné-
13 ho rúcha?« Ten však ostal bez slova. | Vtedy rozká-
zal kráľ sluhom: »Sviažte mu ruky a nohy. Vyhoď-
te ho do vonkajšej tmy; tam bude plač a škrípanie
*14 zubmi.« Lebo mnoho je povolaných, ale málo vyvo-
lených."

15 *Daňový peniaz.* — Vtedy odišli farizeji a ra-
16 dili sa, ako by ho mohli podchytiť v reči. Poslali
k nemu svojich učeníkov a herodiánov s dotazom:
„Učiteľ, vieme, že si pravdovravný a ceste Božej
podľa pravdy učíš a pritom na nikoho nedbáš, lebo
17 nehľadíš na osobu človeka. Povedz nám teda, čo si
18 myslíš: Slobodno platiť daň cisárovi a či nie?" Je-
žiš spoznal ich zlomyseľnosť a povedal im: „Čo ma
19 pokúšate, pokrytci? Ukážte mi daňový peniaz!" —
20 Oni mu podali denár. Spýtal sa ich [Ježiš]: „Čí
*21 je tento obraz a nápis?" Odpovedali mu: „Cisárov."

15—22: Mk 12 13—17; Lk 20, 20—26.

14 Mesiáš sa zjavil uprostred vyvoleného ľudu Božieho. Tí všetci sa mali pridať k nemu a vstúpiť do kráľovstva Božieho, lebo boli na to oddávna „povolaní". Ale iba málo sa ich našlo takých, ktorí prijali Krista, a tak z Izraela bolo málo „vyvolených". To súhlasí aj s predpoveďou prorokov (Iz 10, 21; Am 3, 12). Tak učí aj sv. Pavol (Rim 11, 5). Je to spolu výstrahou pre členov Cirkvi, aby horlivo spolupracovali s milosťou na svojej spáse, lebo byť členom Cirkvi bez záslužných skutkov ešte neznamená istú spásu. Na to upomína podobenstvo o pracovníkoch vo vinici (Mt 20, 1—16), ktoré sa končí touto istou výstrahou.

21 Obraz a nápis na minci mali upozorniť farizejov na skutočný právny stav ich vlasti. Mali si uvedomiť, komu sú politicky podrobení. Všeobecná odpoveď Ježišova o plnení povinností voči štátu svedčí o tom, že štát a jeho predstavitelia i podľa Božieho zákona oprávnene žiadajú od podriadených poslušnosť i dane. Neznamená však toľko, že každá požiadavka štátu sama v sebe je už dokonalá, a preto bezpodmienečne oprávnená a správna. To závisí od vnútornej, mravnej hodnoty štátneho ustanove-

Tu im povedal: „Dávajte teda, čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu." Keď to počuli, zadivili 22
sa, nechali ho a odišli.

O vzkriesení z mŕtvych. — Toho dňa pri- 23
stúpili k nemu aj saduceji, ktorí tvrdia, že niet
vzkriesenia, a spýtali sa ho: | „Učiteľ, Mojžiš pove- 24*
dal: *Keď niekto bezdetný umrie, vtedy jeho brat má* a
si vziať jeho vdovu a z nej splodiť potomstvo svoj-
mu bratovi. | Bolo u nás sedem bratov. Prvý sa ože- 25
nil a umrel, a keďže nemal potomstva, zanechal
svoju manželku bratovi. Podobne sa stalo s druhým, 26
tretím až do siedmeho. Napokon po všetkých zo- 27
mrela aj žena. Ktorému teda zo siedmich bude pri- 28
náležať, keď nastane vzkriesenie? Veď ju všetci
mali!" Ježiš im odpovedal: „Blúdite, lebo nechápete 29
ani Písmo, ani moc Božiu. Pri vzkriesení totiž ne- 30
budú sa ani ženiť, ani vydávať, ale budú podobní
anjelom Božím v nebi. A či ste nečítali o zmŕtvych- 31
vstaní, čo vám povedal Boh, ktorý hovorí: | *Ja som* 32*
Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jakubov. Boh b
predsa nie je Bohom mŕtvych, ale živých."

---

nia. — Ježiš poukazuje na to, že okrem štátnych povinností máme plniť aj povinnosti vyššieho poriadku — záväzky oproti Bohu. Tieto majú prednosť pred inými povinnosťami a nijaké ľudské ustanovenie nesmie a nemôže ich zrušovať, lebo Boha máme viac poslúchať ako ľudí (Sk 4, 10).

a Dt 25, 5. b Ex 3, 6.

23—33: Mk 12, 18—27; Lk 20, 27—40.

Porovnaj Dt 25, 5. Ustanovenie o švagrovskom (levirátskom) manželstve Saducejmi prednesený údajný prípad — nie veľmi pravdepodobný — chcel zosmiešniť Ježišovu náuku o zmŕtvychvstaní. 24

Boh sám je večne živý A jeho obľúbení poddaní by 32
nemali žiť? Nebol by pravým Bohom, keby nemohol spravodlivých znova k životu vzkriesiť alebo ich pred smrťou zachrániť. Tak už prirodzený rozum žiada nesmrteľnosť duše a vzkriesenie mŕtvych.

33 Keď zástupy toto počuly, divily sa nad jeho učením.

34 *Najväčšie prikázanie.* — Keď sa farizeji
35 dozvedeli, že umlčal saducejov, sišli sa, | a jeden
36 z nich — bol to zákonník — ho pokúšal: | „Učiteľ,
37 ktoré je hlavné prikázanie v zákone?" Odpovedal
a mu [Ježiš]: *Milovať budeš Pána Boha svojho celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou*
39 *mysľou.* Toto je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé
b však mu je podobné: *Milovať budeš bližného svoj-*
40 *ho ako seba samého.* Na týchto dvoch prikázaniach spočíva celý zákon a proroci."

41 *Syn Dávidov.* — A keď sa farizeji shromaž-
42 dili, spýtal sa ich Ježiš: | „Čo sa vám zdá o Kristo-
43 vi? Čí syn je? — Odpovedali mu: „Dávidov." | Povedal im: „Akože ho potom Dávid môže volať v duchu svojím Pánom, keď vraví:

44 *Povedal Pán môjmu Pánovi:*
c *Posaď sa na moju pravicu,*
dokiaľ ti nepoložím tvojich nepriateľov
pod nohy ako podnožku.

*45 Keď ho teda Dávid volá Pánom, akože mu je
46 spolu i synom?" A nikto mu nevedel odpovedať ani slova, ani sa ho od toho dňa nikto viac neopovážil spytovať.

---

a Dt 6, 5. b Lv 19, 18. c Ž 109, 1.
34—40: Mk 12, 28—34; Lk 10, 25—28.
41—46: Mk 12, 35—37; Lk 20, 41—44.
45 Keby bol Mesiáš len telesným synom Dávida, ktorého trón a kráľovstvo má obsiahnuť, nedalo by sa to srovnať s tým, čo hovorí o ňom ten istý Dávid z vnuknutia Ducha Sv. v žalme, kde mu pripisuje vyššiu prirodzenosť a božskú moc.

Ježiš karhá farizejov a zákonníkov. — Vtedy hovoril Ježiš zástupom a svojim učeníkom: | 23
„Na stolicu Mojžišovu zasadli si zákonníci a fari- 2
zeji. Všetko teda, čo by vám hovorili, robte a za- 3
chovávajte, ale podľa ich skutkov nerobte, lebo ho-
voria, a nekonajú. Viažu totiž ťažké, až neznesiteľ- 4*
né bremená a kladú ich ľuďom na plecia, ale sami
ich ani len prstom nechcú pohnúť. Všetky svoje 5*
dobré skutky len preto vykonávajú, aby ich ľudia
videli. Robia si totiž široké modlitebné remienky
a zväčšujú strapce (na rúchu). Radi majú popredné 6
miesta pri hostinách, prvé sedadlá v synagogách, |
pozdravy na námestiach a oslovovanie od ľudí: uči- 7
teľ. No vy sa nedajte nazývať učiteľmi; jedného 8*
totiž Učiteľa máte, ostatní všetci ste bratmi. Ani 9

1—12: Mk 12, 38—40; Lk 20, 45—47; 11, 37—52.

Zákonníci židovskí patrili väčšinou do strany farizejov 4
Keďže sa vydávali za opatrovníkov ústneho zákona (porovnaj Mt 15, 2), vymýšľali rozličné predpisy, ktoré sa vzťahovaly na všetky životné pomery až do podrobností. Množstvo podrobných predpisov znamenalo temer neznesiteľné a nesplniteľné bremeno, ktoré ustavične prekážalo ľuďom povzniesť sa k Bohu

Modlitebné remienky (tefilin, gr fylakteria) boly per- 5
gamenové prúžky, popísané výrokmi Písma sv. (Ex 13, 1—10; 13, 11—16; Dt 6, 4—9; 11, 13—21) a vložené do schránky tvaru kocky. Pri rannej modlitbe viazali si ich na čelo a na ľavé rameno naproti srdcu, čo malo naznačovať, že pamätajú na zákon, a preto srdce i myseľ majú obrátené k Bohu. Zákonníci a farizeji nosili veľmi široké modlitebné remienky, aby každému bolo nápadné, že si veľmi váži zákon. — Strapce zasa nosili podľa iného predpisu (Nm 15, 38 a Dt 22, 12) na štyroch rohoch plášťa, aby pri pohľade na ne spomenuli si, že sú príslušníkmi vyvoleného národa, ktorý dostal od Boha zákon. Všetko to využívali farizeji a zákonníci, aby dali svetu najavo svoju veľkú horlivosť za zákon.

Ježiš sa stavia proti nemiestnemu sháňaniu sa po ne- 8-10
zaslúženej úcte a takto nadobudnutých čestných menách. Známe je, že zákonníci žiadali od svojich učeníkov pre seba väčšiu úctu a poslušnosť ako to vyžadoval detinský pomer učeníkov k ich vlastným rodičom.

otcom nevolajte nikoho na zemi, lebo jeden je váš
10 Otec, a ten je na nebesiach. Ani sa nedávajte volať
11 vodcami, lebo jedného Vodcu máte — Krista. Kto
12 je väčší medzi vami, nech je vaším sluhom; | lebo
kto sa povýši, bude ponížený, a kto sa poníži, bude
povýšený.

13 *Beda farizejom.* — Ale beda vám, zákonníci
a farizeji, pokrytci, lebo zatvárate pred ľuďmi krá-
ľovstvo nebeské. Sami totiž do neho nevchádzate,
a tým, čo by chceli vojsť, nedovolíte.
14 [Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Zožie-
rate domy vdovám, modliac sa dlhé modlitby. Preto
vás postihne krutejší súd.]
15 Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Lebo
precestúvate more a zem, aby ste získali čo len je-
diného novoverca; ale keď sa ním stane, robíte
z neho syna pekla, dva razy horšieho, ako ste sami.
16 Beda vám, slepí vodcovia, ktorí hovoríte: »Kto
by prisahal na chrám, to je nič; ale kto by prisahal
17 na chrámové zlato, to ho už viaže.« Vy hlupáci a
slepci! Veď čože je viac: zlato a či chrám, ktorý
18 posvácuje zlato? Ďalej: »Kto by prisahal na oltár,
to je nič; ale kto by prisahal na dar, ktorý je na
19 ňom, to by ho už viazalo.« Slepci! Čože je teda
20 viac: dar a či oltár, ktorý posvácuje ten dar? Kto
teda prisahá na oltár, prisahá naň, aj na všetko, čo
21 je na ňom; | a kto prisahá na chrám, prisahá naň,
22 aj na toho, ktorý prebýva v ňom. A kto prisahá na
nebo, prisahá na trón Boží, aj na toho, čo sedí na
ňom.

23 Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, ktorí
desiatky dávate z mäty, kôpru a rasce, ale pritom
zanedbávate to, čo je v zákone dôležitejšie — spra-
vodlivosť, milosrdenstvo a vernosť. Toto sa malo
24 robiť, a tamto nezanedbávať. Slepí vodcovia, čo
preciedzate komára, ťavu však prežierate.

Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Lebo 25*
čistíte vonkajšok čaše a misy, ale vnútri sú plné
lúpeže a nečistoty. Slepý farizej, vyčisti najprv 26
vnútrajšok čaše [a misy], aby tak čistý bol aj vonkajšok!
Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Lebo 27*
sa podobáte obieleným hrobom, ktoré sa zvonka
zdajú ľuďom úhľadnými, ale vnútri sú plné umrlčích kostí a všelijakej nezdoby. Tak aj vy navonok 28
zdáte sa ľuďom spravodlivými, no vo svojom vnútri plní ste pokrytectva a všetkej neprávosti.
Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci! Proro- 29
kom budujete hrobky a spravodlivým vyzdobujete
pomníky | a hovorievate: »Keby sme boli žili za 30
čias svojich otcov, neboli by sme bývali ich spo-
ločníkmi v (prelievaní) krvi prorokov.« A tak sved- 31
číte sami proti sebe, že ste synmi tých, ktorí vraždili prorokov. Aj vy len dovŕšte mieru (previnenia) 32
svojich otcov! Hadi, vreteničie pokolenie! Ako 33
ujdete pekelnému súdu?

Beda i Jeruzalemu. — Preto, hľa, posielam 34
vám prorokov, mudrcov a zákonníkov, a vy z nich
niektorých zabijete a ukrižujete a iných budete bičovať vo svojich synagogách a preháňať z mesta
do mesta, | aby prišla na vás všetka spravodlivá 35
krv, vyliata na zemi, počnúc od krvi spravodlivého
Ábela až po krv Zachariáša, syna Barachiášovho,
ktorého ste zavraždili medzi chrámom a oltárom.
Veru, hovorím vám, všetko to príde na toto poko- 36
lenie.

34—39: Lk 13, 34—35.

Všetko, čím naplňujú svoje misy, nadobudli zväčša 25
svojou hrabivou lúpežou.

Podľa knihy Starého zákona Nm 19, 16 uvalil na seba 27
poškvrnu, kto sa dotkol hrobu alebo mŕtvoly. Aby teda boly hroby každému zjavné, bielili ich vápnom pred veľkonočnými sviatkami.

37 Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov
a kameňuješ tých, čo ti boli posielaní, koľko ráz
som chcel shromaždiť tvoje deti, ako sliepka shro-
mažďuje svoje kuriatka pod krídla, a nechcel si!
*38 Uvidíte, váš dom vám spustnel Lebo hovorím vám:
39 Už ma viac neuvidíte, kým nebudete volať:
a *Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!"*

Príležitosť zvestovať skazu Jeruzale-
*24 *ma a koniec sveta.* — Ježiš potom opustil chrám
a odišiel. Tu pristúpili k nemu jeho učeníci, aby
2 mu ukázali veľkolepé staviská chrámu. Ale on im
odpovedal: „Vidíte toto všetko? Veru, povedám
vám, nezostane tu kameň na kameni, všetko bude
zrúcané."
3 A keď potom sedeli na Olivovom vrchu, pristú-
pili k nemu samotní jeho učeníci a pýtali sa ho:
„Povedz nám, kedy sa to stane a čo bude znamením
tvojho príchodu a konca sveta?"

4 *Znamenia konca sveta.* — Ježiš im takto
odpovedal: „Dajte pozor, aby vás nikto nezviedol.
5 Lebo mnohí prídu (ako by) v mojom mene a budú

---

a Ž 117, 26.
4—14: Mk 13, 1—13; Lk 21, 5—19.
38-39 Židia odmietli Ježiša a jeho náuku, a preto neujdú trestu. Ich hlavné mesto, ktoré bolo oporou ich pýchy a namyslenosti, bude kruto zničené. Ani Ježiš sa im už viac neukáže. Príde až na konci sveta, aby aj ich súdil. Vtedy ho znova uvidia
1 Pred opisom umučenia Ježišovho kladú traja prví evanjelisti Ježišovu reč; v nej predpovedá a) skazu Jeruzalema, na ktorú už upozornil farizejov (Mt 23, 38), a b) koniec sveta. — Keďže ide o posledné udalosti života na zemi, menujeme túto kázeň eschatologickou rečou, t. j. rečou o posledných udalostiach. Apoštoli totiž tak položili otázku Ježišovi: a) kedy nastane skaza Jeruzalema a b) aké znaky sa ukážu pred príchodom Ježišovým na súd? Apoštoli boli toho presvedčenia, že skaza Jeruzalema nastane bezprostredne pred druhým príchodom Ježišovým na súd sveta (parúzia).

hovoriť: »Ja som Kristus.« A mnohých zvedú. | Bu- 6
dete čuť o bojoch a zvesti o vojnách. Hľaďte, aby
ste sa nenaľakali. To musí byť, ale to ešte nie je
koniec. Povstane totiž národ proti národu a krá- 7
ľovstvo proti kráľovstvu, a bude hlad, mor a zeme-
trasenie hneď tu, hneď tam. Ale to všetko je len 8
začiatok útrap.

Potom vás vydajú na mučenie a zabijú vás a ne- 9
návidieť vás budú všetky národy pre moje meno.
A vtedy sa mnohí pohoršia a budú sa navzájom 10
udávať a nenávidieť. Mnoho falošných prorokov 11
vystúpi a zvedú mnohých. A keďže zmohutnie ne- 12
právosť, v mnohých vychladne láska. Kto však vy- 13
trvá až do konca, ten bude spasený. A ohlasovať 14
sa bude toto evanjelium po celom svete na sve-
dectvo všetkým národom, a až potom príde koniec.

Predznaky skazy Jeruzalema. — Keď te- 15*
da na posvätnom mieste uzriete ohavné spustoše-
nie, o ktorom hovorí prorok Daniel — kto toto číta,
nech to pochopí —, | vtedy tí, čo sú v Judsku, nech 16
utekajú do vrchov. Kto bude vtedy na streche, nech 17
nesostupuje, aby si vzal niečo z vecí v dome. A kto 18
bude na poli, nech sa už nevracia domov vziať si
vrchný oblek. Beda vtedy ženám v požehnanom 19
stave a tým, čo v tých dňoch pridájajú. Preto 20
modlite sa, aby ste nemuseli utekať v zime alebo
vo sviatočný deň.

Veľké súženie. — Lebo vtedy nastane veľké 21
súženie, akého nebolo od počiatku sveta až dote-

15—20: Mk 13 14—32; Lk 21, 20—33.

(Porovnaj Dan 11, 31; 12, 11.) „Ohavné spustošenie" je 15
najskôr všetka tá pohroma, ktorú páchali v meste Jeru-
zaleme a v samom chráme tzv. zelóti v časoch pred do-
bytím Jeruzalema za židovskej vojny v r. 66—70. Vraž-
dili tam, rabovali a páchali neslýchané svätokrádeže, takže
sväté miesto bolo v najväčšej miere zneuctené.

22 raz, a ani viac nebude. A keby tie dni (utrpenia)
neboly skrátené, ani jediný človek by sa nezachrá-
23 nil. No pre vyvolených skrátia sa tie dni. | Ak by
vám vtedy niekto povedal: »Hľa, tu je Kristus«,
24 alebo: »Tamto je«, — neverte! Lebo vystúpia i fa-
lošní mesiáši a iní falošní proroci a budú robiť
veľké znamenia a zázraky, aby podľa možnosti
25 zviedli aj vyvolených. Hľa, predpovedám vám to.
26 Keby vám teda povedali: »Hľa, na púšti je«, — ne-
vychádzajte! — »Hľa, skrýva sa v komorách«, —
27 neverte! Lebo ako blesk zažiari na východe a za-
svieti až po západ, taký bude aj príchod Syna člo-
*28 veka. Kdekoľvek bude ležať mŕtvola, tam sa shro-
maždia aj supy.

29 *Druhý príchod Kristov na svet.* — Hneď
po súžení týchto dní slnko sa zatmie, mesiac nevy-
dá svoje svetlo, aj hviezdy budú padať s neba a
30 pevnosti nebies sa otrasú. Vtedy sa ukáže znamenie
Syna človeka na nebi a kvíliť budú všetky národy
sveta a uzrú Syna človeka prichádzať na oblakoch
31 neba s veľkou mocou a velebnosťou. Potom rozpošle
svojich anjelov za mohutného zvuku trúb, a shro-
maždia jeho vyvolených so štyroch svetových strán,
od jedného konca neba až po druhý.

32 *Podobenstvo o figovníku.* — Od figovníka
však naučte sa podobenstvo. Keď mu ratolesť mlad-
33 ne a pučí lístie, viete, že blízko je leto. Tak aj vy,
keď toto všetko uzriete, vedzte, že je už blízko, pre-
*34 do dvermi. Veru, vravím vám, nepominie sa toto

28 Ako supy (lat aquilae = orly, podľa súvislosti skôr supy) zacítia svoju korisť a prudkým letom ženú sa na mŕtvolu, tak prudko príde i Pán na súd, keď nadíde jeho chvíľa. Iný výklad: Vtedy spravodliví budú túžbou letieť
34-36 k svojmu Spasiteľovi, ako keď rýchle supy sa ženú vzduchom.

Na otázku apoštolov: Kedy nastane skaza Jeruzalema? — odpovedá Ježiš (Mt 24, 33), že je už blízko predo dver-

pokolenie, kým sa toto všetko nestane. Nebo a zem 35
sa pominú, ale moje slová sa nepominú.

Výzva bedliť. — O tom dni a tej hodine nikto 36
nevie, ani anjeli v nebi, iba sám Otec.
Ale ako to bolo za čias Noemových, tak to bude 37
aj pri príchode Syna človeka. Ako totiž v dňoch pred 38
potopou ľudia jedli, pili, ženili sa a vydávali až do
toho dňa, keď Noe vošiel do korába, | a nič nezba- 39
dali, kým neprišla potopa a nesmietla všetkých, tak
bude aj pri príchode Syna človeka. Vtedy budú 40
dvaja na poli: jeden bude vzatý a druhý sa pone-
chá. Dve (ženy) budú mlieť na mlyne: jedna bude 41
vzatá a druhá sa ponechá.
Bedlite teda, lebo neviete, v ktorú hodinu príde 42
váš Pán. Toto si však uvážte: Keby hospodár vedel, 43
o ktorej nočnej stráži príde zlodej, veruže by bed-
li a nedal by si podkopať dom. Preto aj vy buďte 44
pripravení, lebo Syn človeka príde v hodinu, o kto-
rej sa ani nenazdáte.

Verný a zlý správca domu. — Kto je teda 45*
takým verným a opatrným sluhom, že ho pán usta-
noví nad svojou čeľaďou, aby jej na čas dával po-
krm? Blažený sluha, ktorého pán pri svojom prí- 46
chode nájde tak si počínať. Veru, vravím vám, usta- 47
noví ho nad celým svojím majetkom. Keby však 48
ten sluha bol zlý a povedal by si v srdci: »Pán môj
odkladá s príchodom«, | a začal by biť svojich spo- 49

mi. — „Toto pokolenie" sú vrstovníci Ježišovi. Dožijú sa toho, čo im o Jeruzaleme predpovedal. — Na druhú otázku: Kedy bude koniec sveta? — odpovedal, že o tom dni a o tej hodine nikto nevie... (24, 36).

36—44: Mk 13, 33—37; Lk 21, 34—36; 17, 26—34; 12, 39—46.

Podobenstvá o vernom správcovi domu (24, 45—51), 45
o desiatich pannách (25, 1—13) a o piatich talentoch (24, 14—30) sú názorným napomenutím a výzvou bedliť (24, 37—44). Každé z nich nám hovorí: Maj pripravenú svoju dušu pre každú chvíľu!

50 lusluhov, jesť a piť z opilcami, | pán toho sluhu príde v deň, keď sa ani nenazdá, a v hodinu, o ktorej
51 nevie, | a odstráni ho a určí mu podiel medzi pokrytcami, kde bude plač a škrípanie zubmi.

Podobenstvo o desiatich pannách. —
25 Vtedy bude kráľovstvo nebeské podobné desiatim pannám, ktoré si vzaly lampy a vyšly v ústrety
2 ženíchovi [a neveste]. Päť z nich bolo bláznivých
3 a päť rozumných. Bláznivé panny maly lampy, ale
4 oleja si so sebou nevzaly. Rozumné panny si však
5 vzaly s lampami aj oleja do svojich nádob. Ale keď ženích dlho meškal, všetkým sa začalo driemať a
6 zaspaly. O polnoci však strhol sa krik: »Hľa, že-
7 ních už prichádza, vyjdite mu v ústrety!« Vtedy
8 vstaly všetky panny a pristrojily si lampy. Tu bláznivé panny povedaly rozumným: »Dajte nám zo
9 svojho oleja, lebo naše lampy nám hasnú.« Rozumné panny im odpovedaly: »Aby azda nebolo ani vám, ani nám málo, preto radšej iďte k predava-
10 čom a kúpte si!« Kým však tie odišly nakúpiť si [oleja], prišiel ženích, a ktoré boly pripravené, vo-
11 šly s ním na svadbu, a dvere sa zatvorily. Konečne došly aj ostatné panny a hovorily: »Pane, Pane,
12 otvor nám!« Ale on im povedal: »Veru, vravím vám, nepoznám vás.«
13 Preto bedlite, lebo neviete ani dňa, ani hodiny!

14 *Päť talentov.* — Tak to bude (s kráľovstvom nebeským), ako keď si istý človek pri svojom odchode povolal sluhov, aby im (do správy) odovzdal
15 svoj majetok. Jednému dal päť talentov, inému dva a tretiemu jeden, každému podľa jeho schopnosti.
16 A hneď potom odcestoval. | Tu ten, čo dostal päť talentov, odišiel, kupčil s nimi a získal iných päť.
17 Podobne i ten, ktorý dostal iba dva talenty, získal

14—30: Lk 19 11—27.

ďalšie dva. No ten, čo dostal iba jeden talent, odi- 18
šiel a zakopal ho do zeme a tak ukryl peniaz svojho
pána. Po dlhom čase však navrátil sa pán týchto 19
sluhov a kázal im vyúčtovať. I prišiel ten, ktorý 20
dostal päť talentov, priniesol so sebou iných päť
talentov a povedal: »Pane, päť talentov si mi odo-
vzdal, a hľa, ešte iných päť som získal.« Jeho pán 21
mu povedal: »Správne, sluha dobrý a verný! Keďže
si bol nad málom verný, nad mnohým ťa ustanovím;
vojdi do radosti svojho pána!« Potom prišiel i ten, 22
čo dostal dva talenty, a povedal: »Pane, dva talen-
ty si mi odovzdal, a hľa, ešte iné dva som získal.«
Jeho pán mu povedal: »Správne, sluha verný a dob- 23
rý! Keďže si bol nad málom verný, nad mnohým ťa
ustanovím; vojdi do radosti svojho pána!« Prišiel 24
však aj ten, čo dostal iba jeden talent, a povedal:
»Pane, vedel som, že si tvrdý človek, žneš, kde si
nesial, a sbieraš, kde si nerozsýpal, | preto od stra- 25
chu odišiel som skryť do zeme tvoj talent. Hľa, tu
máš, čo je tvoje.« Tu mu jeho pán odpovedal: »Zlý 26
a lenivý sluha! Vedel si, že žnem, kde som nesial,
a sbieram, kde som nerozsýpal; | mal si teda moje 27
peniaze odovzdať peňazomencom, a pri návrate bol
by som si vzal, čo je moje, aj s úrokmi. Preto 28
mu vezmite talent a dajte ho tomu, čo má desať
talentov! Lebo každému, kto už má, sa pridá, aby 29*
mal hojnejšie. Tomu však, kto nemá, odoberie sa
i to, čo má. A neužitočného sluhu vyhoďte do von- 30
kajšej tmy; tam bude plač a škrípanie zubmi!«

O poslednom súde. — Keď príde Syn člove- 31
ka vo svojej velebnosti a všetci anjeli s ním, vtedy
zasadne na trón velebnosti svojej. I shromaždia sa 32

Kto milosť Božiu dobre používa, s ňou spolupôsobí, 29
obsiahne od Boha ešte väčšiu pomoc. Kto by však svoj
dar, daný od Boha, nechcel usilovne využiť, stratí aj to,
čo predtým obsiahol.

pred ním všetky národy. A oddelí ovce od kozlov.
33 A tak ovce si postaví zprava, kým kozlov zľava.
34 Vtedy povie Kráľ tým, ktorí budú zprava: »Poďte,
požehnaní od môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré vám bolo pripravené od ustanovenia sveta.

35 Lebo hladný som bol, a dali ste mi jesť;
smädný som bol, a dali ste mi piť;
ako hosť som prišiel, a pritúlili ste ma;
36 nahý som bol, a priodeli ste ma;
chorý som bol, a navštívili ste ma;
v žalári som bol, a prišli ste ku mne.«

37 Vtedy mu povedia spravodliví: »Pane, kedy sme
ťa videli hladného, a nasýtili sme ťa, alebo smädné-
38 ho, a dali sme ti piť? Kedyže sme ťa videli ako
hosťa, a pritúlili sme ťa, alebo nahého, a priodeli
39 sme ťa, | alebo kedy sme ťa videli chorého, alebo
v žalári, a prišli sme k tebe?«
40 Kráľ im odpovie: »Veru, vravím vám, čo ste
jednému z týchto mojich najmenších bratov urobili, mne ste urobili.«
41 Potom povie i tým, čo mu budú zľava: »Vzdiaľte
sa odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablovi a jeho anjelom.

42 Lebo hladný som bol, a nedali ste mi jesť;
smädný som bol, a nedali ste sa mi napiť;
43 ako hosť som prišiel, a nepritúlili ste ma;
nahý som bol, a nepriodeli ste ma;
chorý som bol a v žalári, a nenavštívili ste ma.«

44 Vtedy mu odpovedia aj oni a budú sa ho pýtať:
»Pane, kedy sme ťa videli hladného alebo smädného alebo ako hosťa alebo nahého alebo chorého alebo v žalári, a neposlúžili sme ti?«
45 Vtedy im odpovie: »Veru, vravím vám, čokoľ-

vek ste neurobili jednému z týchto najmenších, ani
mne ste to neurobili.«
A pôjdu títo do večného trápenia, spravodliví 46
však do večného života."

Ježišovo utrpenie, smrť a pochovanie, 26—28.

Streda Veľkého týždňa.

Usnesenie veľrady. — Keď Ježiš dokončil 26
všetky tieto reči, povedal svojim učeníkom: | „Vie- 2
te, že o dva dni bude Veľká noc, a Syna človeka
vydajú, aby ho ukrižovali."
Vtedy sa shromaždili veľkňazi a starší z ľudu vo 3
dvorane veľkňaza, ktorý sa menoval Kajfáš, | a 4
usniesli sa, že sa podvodne zmocnia Ježiša a že ho
zabijú. Ale si povedali: „Nie vo sviatočný deň, aby 5
nepovstala vzbura medzi ľudom."

Ježiša pomažú drahou masťou v Betánii.
— Keď však bol Ježiš v Betánii, v dome Šimona 6
Malomocného, | pristúpila k nemu žena s alaba- 7
strovou nádobou drahocennej masti a vyliala mu
ju na hlavu, keď bol za stolom. Keď to učeníci vi- 8
deli, namrzeli sa a povedali: „Načo takéto márne-
nie? Veď mohlo sa to draho predať a dať chudob- 9
ným." Keď to Ježiš zbadal, povedal im: „Čo robíte 10
ťažkosti tejto žene? Veď mi dobrý skutok urobila.
Lebo chudobných vždy budete mať medzi sebou, 11
mňa však nebudete mať vždy. Keď totiž túto masť 12
vyliala na moje telo, už vopred mi to spravila na
pohreb. Veru, hovorím vám, kdekoľvek sa po svete 13
bude kázať toto evanjelium, bude sa na jej pamiat-
ku aj o tom hovoriť, čo urobila."

Judášova dohoda so Židmi. — Vtedy odi- 14
šiel jeden z dvanástich, ktorý sa volal Judáš Iška-

1—5: Mk 14, 1—2; Lk 22, 1—2.
6—13: Mk 14, 3—9; Jn 12, 1—8.
14—16. Mk 14 10—11; Lk 22 3- 6.

*15 riotský, ku veľkňazom | a spýtal sa ich: „Čo mi
chcete dať, keď vám ho zradím?' Oni mu určili
16 tridsať strieborných. A od toho času hľadal príle-
žitosť, aby ho zradil.

Zelený štvrtok.

*17 *Príprava veľkonočného baránka.* — Prvého dňa nekvasených chlebov pristúpili k Ježišovi
učeníci s otázkou: „Kde chceš, aby sme ti pripravili
*18 jesť veľkonočného baránka?" On však odpovedal:
„Iďte do mesta k istému človekovi a povedzte mu:
»Učiteľ ti odkazuje: Môj čas je blízko, u teba bu-
dem so svojimi učeníkmi jesť veľkonočného barán-
19 ka«" Učeníci vykonali, ako im Ježiš rozkázal, a
pripravili mu veľkonočného baránka.
20 Keď sa zvečerilo, zaujal miesto za stolom spolu
21 s dvanástimi [učeníkmi]. A keď jedli, povedal im:
22 „Veru, vravím vám, jeden z vás ma zradí." Zarmú-
tili sa veľmi a začali sa ho po jednom vypytovať:
23 „Azda som to ja, Pane?" | On im však odpovedal:
„Kto si so mnou omáča ruku v mise, ten ma zradí.
24 Syn človeka síce ide, ako je o ňom napísané, ale

17—25: Mk 14, 12—21; Lk 22, 7—18; 22, 22—23; Jn 18, 21—30.

15 Tridsať strieborných peňazí (asi „šiklov") rovná sa hodnote asi 200 predvojnových korún. Bola to cena otroka. Iba Jozef, syn Jakubov, bol predaný za 20 strieborných peňazí (Gn 37, 28; ináč Zach 11, 12—13)

17 Slávnosť Veľkej noci u Židov trvala osem dní. Cez ten čas jedli nekvasený chlieb (azyma, u nás známa ako „maces"), preto sa volá veľkonočný sviatok u Židov aj slávnosťou nekvasených chlebov. Slávnosť sa konala od 14. do 21. nizana (jarný mesiac), asi druhá polovica marca a prvá apríla.

18 Majiteľ domu v Jeruzaleme, ku ktorému Ježiš posiela svojich učeníkov, bol priateľom Ježišovým. Dá sa predpokladať, že sa Ježiš už predtým dohovoril s ním o tom, že u neho budú mať slávnostnú veľkonočnú večeru. Porovnaj Mk 14, 14*

beda tomu človekovi, ktorý zradí Syna človeka.
Tomu človekovi by bolo lepšie, keby sa nebol na-
rodil." Ale ozval sa Judáš, ktorý ho zradil, a pýtal 25*
sa: „Učiteľ, som to azda ja?" On mu odpovedal:
„Ty si to."

Ježiš ustanovuje Sviatosť Oltárnu. —
Keď teda večerali, Ježiš vzal chlieb, požehnal ho, 26*
lámal a dával svojim učeníkom, vraviac: „Vezmite
a jedzte, toto je moje telo!" A vzal kalich, vďaky 27
vzdával a dal im ho, vraviac: „Pite z neho všetci, |
toto je totiž moja krv [Nového] zákona, ktorá sa vy- 28
leje za mnohých na odpustenie hriechov. No hovorím 29*
vám, že odteraz nebudem piť z tohto viničného plo-
du až do toho dňa, keď ho budem piť s vami nový
v kráľovstve svojho Otca."

Ježiš predpovedá, že ho Peter zaprie. —
A keď zaspievali chválospev, vyšli na Olivový vrch. 30*
Vtedy im Ježiš povedal: „Vy všetci sa pohoršíte na 31
mne tejto noci. Lebo je napísané: *Udriem pastiera,* a

a Zach 13, 7.
26—29: Mk 14 22—25; Lk 22, 19—20; 1 Kor 11, 23—25.
30—35: Mk 14, 26—31; Lk 22, 31—34; Jn 18, 36—38.
Odpoveď, ktorou Ježiš označil Jánovi Judáša ako zrad- 25
cu, bola povedaná celkom ticho, takže ostatní apoštoli si
ju alebo nevšimli alebo ju ani nepočuli (porovnaj Jn 13, 28).
Týmito slovami Spasiteľ ustanovil sv. omšu a prevel 26 28
Sviatosť Oltárnu, spolu aj sviatosť posvätenia kňazstva
(Trid snem, sess. 22 c. 1).
Ježiš sa lúči so svojimi učeníkmi. Smysel jeho slov je: 29
V nebi bude nová hostina, ale nie toho druhu, ako je tu
na svete napríklad veľkonočná večera. Tam v nebi nastú-
pi jej dokonalejšie splnenie — večná blaženosť. Slová Je-
žišove nevzťahujú sa na eucharistický kalich, ale na druhý
kalich, ktorý patril ešte k veľkonočnej večeri. Ide o vý-
znamovú zámenu, pri ktorej kalich a pitie z kalicha (teda
len jedna čiastka) zastupuje celú hostinu. Ako by povedal:
Terajšia veľkonočná slávnosť je predobrazom budúceho
blaženého života v nebi. Porovnaj Mk 14, 25*
Veľkonočná večera sa končila spievaním žalmov, a to 30
žalmov 113—117, 22 a 135.

32 *a rozpŕchnu sa ovce stáda.* Ale po svojom vzkrie-
33 sení predídem vás do Galiley. Tu sa ozval Peter
a povedal mu: „Keby sa aj všetci pohoršili na tebe,
34 ja sa nikdy nepohorším." Ježiš mu povedal: „Veru,
hovorím ti, že tejto noci, skôr ako sa kohút ozve,
35 tri razy ma zaprieš." Peter mu povedal: „Keby som
aj zomrieť mal s tebou, nezapriem ťa." Podobne ho-
vorili aj všetci (ostatní) učeníci.

Ježišova modlitba v záhrade Getsema-
36 *ni.* — Potom prišiel s nimi Ježiš do záhrady, ktorá
sa volá Getsemani, a povedal svojim učeníkom:
„Sadnite si tu, zakiaľ odídem tamto a pomodlím sa."
37 I vzal so sebou Petra a dvoch Zebedejových synov.
38 Tu sa začal zarmucovať a cítiť úzkosť. | Vtedy im
povedal: „Smutná je moja duša až na smrť. Ostaňte
39 tu a bedlite so mnou!" A keď trocha poodišiel, pa-
dol na tvár, modlil sa a hovoril: „Otče môj, ak
je možné, nech ma minie tento kalich. No nie ako
40 ja chcem, ale ako ty." A keď sa vrátil k svojim
*41 učeníkom, našiel ich spať. I povedal Petrovi: „Teda
nevládali ste ani hodinu so mnou bedliť? Bedlite
a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia. Duch
je síce ochotný, ale telo slabé."
42 I druhý raz sa vzdialil od nich a znova sa mod-
lil: „Otče môj, ak ma nemôže minúť tento kalich
bez toho, žeby som z neho pil, nech sa stane tvoja
43 vôľa!" Keď sa vrátil k nim, znova ich našiel spať;
44 ich oči boly totiž obťažené. | I nechal ich. Znova sa
vzdialil a modlil sa po tretí raz tými istými slova-
45 mi. Potom prišiel k svojim učeníkom a povedal im:
„Spite len ďalej a odpočívajte. Hľa, priblížila sa

36—46: Mk 14, 32—42; Lk 22, 39—46.

41 Pokúšanie hrozilo apoštolom najmä z toho, že pri utrpení Ježišovom pocítia trpké sklamanie a zakolíšu vo svojej oddanosti voči Ježišovi. Ich presvedčenie o jeho mesiášskej ťôstojnosti bolo ešte neujasnené.

hodina, v ktorú sa Syn človeka vydá hriešnikom
do rúk. | Vstaňte a poďme! Hľa, priblížil sa môj 46
zradca."

Judáš zrádza Pána. — Kým ešte hovoril, hľa, 47
prišiel Judáš, jeden z dvanástich, a s ním veľký
zástup ľudí, ozbrojených mečmi a kyjmi, [vyslaných] od veľkňazov a starších z ľudu. Zradca však 48
dal im znak slovami: „Koho pobozkám, to je on,
chyťte ho!" A hneď pristúpil k Ježišovi a povedal: 49
„Zdrav buď, učiteľ!" — a pobozkal ho. Ježiš sa ho 50
však opýtal: „Priateľ, načo si prišiel?" — Vtedy
pristúpili (k nemu ostatní), položili ruky na Ježiša
a zajali ho. A hľa, jeden z tých, čo boli s Ježišom, 51
napnul ruku a vytasil meč, udrel ním veľkňazovho
sluhu a odťal mu ucho. Vtedy mu Ježiš povedal: 52
„Vlož svoj meč na jeho miesto! Lebo všetci, čo sia-
hajú po meči, mečom zahynú. Alebo sa nazdávaš, 53
že nemôžem požiadať svojho Otca, ktorý by mi
hneď dal na pomoc viac ako dvanásť plukov anje-
lov? Akože sa potom splnia Písma, že sa to tak 54
má stať?"

V tú hodinu povedal Ježiš zástupom: „Vyšli ste 55
ma zajať s mečmi a kyjmi ako zločinca. Každoden-
ne som sedával u vás v chráme a učil, a nezajali
ste ma." Ale toto všetko sa stalo, aby sa splnily 56
písma prorokov.

Vtedy ho všetci učeníci opustili a rozutekali sa.

Veľký piatok.

Ježiš pred najvyššou radou. — Tí však, 57
čo zajali Ježiša, odviedli ho k veľkňazovi Kajfášo-
vi, kde sa shromaždili zákonníci a starší (z ľudu).
Peter šiel za ním zďaleka až po nádvorie veľkňa- 58
zovo; a keď sa dostal dnu, prisadol si k sluhom,

47—56: Mk 14, 43—52; Lk 22, 47—53; Jn 18, 1—11.
57—68: Mk 14. 53—65: Lk 22, 63—71; Jn 18, 12 a n.

59 aby videl, ako sa to skončí. Veľkňazi však a celá
rada sháňali nepravdivé svedectvá proti Ježišovi,
60 aby ho mohli na smrť odsúdiť. Ale nenašli, hoci sa
61 dostavilo mnoho falošných svedkov. Napokon prišli dvaja falošní svedkovia a vraveli: „Tento povedal: »Môžem zboriť chrám Boží a za tri dni ho
62 zasa vystaviť.«" Tu povstal veľkňaz a pýtal sa ho: „Nič neodpovedáš na to, čo títo svedčia proti te-
63 be?" Ale Ježiš mlčal. No najvyšší kňaz mu povedal: „Zaprisahám ťa na živého Boha, aby si nám pove-
*64 dal, či si ty Mesiáš, Syn Boží?" Ježiš mu odpovedal: „Áno, som. Ba poviem vám: Odteraz uvidíte
a *Syna človeka sedieť na pravici moci [Božej] a pri-*
65 *chádzať na oblakoch nebeských.*" Vtedy si najvyšší kňaz roztrhol rúcho a povedal: „Rúhal sa Bohu! Vari potrebujeme ešte svedkov? Hľa, sami ste teraz
66 počuli (jeho) rúhanie. Čo sa vám vidí?" Oni však odpovedali: „Zasluhuje si smrť!"
67 Potom mu pľuvali do tvári a tĺkli ho päsťami.
68 Iní ho zasa zauškovali | a vraveli: „Mesiáš, uhádni, kto ťa udrel?"

69 *Peter zapiera svojho Pána.* — Peter však sedel vonku na nádvorí. Tu prišla k nemu akási slúžka a hovorila: „Aj ty si bol s Ježišom Galilej-
70 ským." Ale on to pred všetkými zaprel a povedal:
71 „Neviem, čo hovoríš." A keď vychádzal bránou, videla ho iná slúžka a povedala okolostojacim: „Aj
72 tento bol s Ježišom Nazaretským." A znova zaprel
73 s prísahou: „Nepoznám toho človeka." Krátko potom priblížili sa ti, ktorí (tam) stáli a vraveli Petro-

---

a Dan 7, 13.

69—75: Mk 14, 53—65; Lk 22, 63—71.

64 Sedieť na pravici moci Božej znamená vládnuť spolu s Bohom. Príde na oblakoch ako večný sudca. Ako by im bol povedal: Syna človeka nechápete teraz, lebo na jeho vonkajšku niet ani stopy jeho budúcej slávy a moci. A predsa uzriete ho raz zaskvieť sa božskou velebnosťou.

vi: „Naozaj, i ty si jeden z nich, veď aj tvoja reč
ťa prezrádza." Vtedy sa začal preklínať a prisahať: 74
„Nepoznám toho človeka." A hneď sa ozval kohút.
Tu si Peter spomenul na slovo Ježišovo, ktorým mu 75
oznámil: „Skôr než sa kohút ozve, tri razy ma za-
prieš." I vyšiel a horko zaplakal.

Ježiša odvádzajú k Pilátovi. — Keď na- 27
stalo ráno, radili sa veľkňazi a starší z ľudu o Ježi-
šovi a usniesli sa, že ho usmrtia. Preto ho sviaza- 2*
ného odviedli a odovzdali vladárovi Pilátovi.

Judáš si zúfa. — Keď Judáš, ktorý ho zradil, 3
videl, že (Ježiša) odsúdili na smrť, ľútosťou pohnutý vrátil tridsať strieborných veľkňazom a starším
z ľudu | so slovami: „Zhrešil som, lebo som zradil 4
nevinnú krv." Ale oni povedali: „Čo nás do toho?
To je tvoja vec!" | I zahodil strieborné peniaze 5
v chráme a vzdialil sa. Potom odišiel a obesil sa.
No veľkňazi posbierali tie peniaze a povedali: „Ne- 6
smú sa vhodiť do (chrámovej) pokladnice, lebo je
to cena krvi." Poradili sa teda a kúpili za ne hrn- 7
čiarovo pole na pochovávanie cudzincov. Preto až 8
podnes sa volá to pole Poľom krvi. Vtedy sa splni- 9*
lo, čo predpovedal prorok Jeremiáš:

1—2: Mk 15, 1; Lk 23, 1; Jn 18, 28.

Ak židovská veľrada (sanhedrin) za vlády Rimanov od- 2
súdila niekoho na smrť, musel rozsudok potvrdiť rímsky vladár, aby sa stal právoplatným a mohol sa previesť.

Toto miesto zdá sa byť ozvenou proroctiev zčiastky 9-10
Jeremiáša (32, 6 a n.; 18, 2 a n.) a zčiastky Zachariáša (11, 12 a n.) Evanjelista však celé miesto pripisuje jedinému Jeremiášovi. Zachariáša azda náročky vynechal, alebo sa pri opisovaní stalo, že celé miesto bolo len Jeremiášovi pripisované a meno Zachariášovo bolo vynechané; alebo Jeremiáša uvádza azda preto, lebo evanjelistovi šlo o kúpu poľa, a nie tak o presný údaj počtu tridsať strieborných.

a *A vzali tridsať strieborných,*
cenu oceneného,
ktorého takto ocenili synovia Izraelovi.
10 *A dali ich za pole hrnčiarovo;*
b *tak mi uložil Pán.*

11 *Ježiš pred Pilátom.* — Ježiša však postavili pred vladára (Piláta), a vladár sa ho pýtal: „Si ty kráľ židovský?" Ježiš mu odpovedal: „Áno, som."
12 A keď veľkňazi a starší (z ľudu) na neho žalovali,
13 nič neodpovedal. Vtedy mu Pilát povedal: „Nepo-
14 čuješ, aké veľké veci proti tebe svedčia?" Ale (Ježiš) mu neodpovedal ani na jediné slovo, takže sa vladár veľmi divil.
15 Ale vladár mal obyčaj, že na (veľkonočný) sviatok prepúšťal jedného väzňa, ktorého si žiadali. Mal
16 vtedy povestného väzňa, ktorý sa volal Barabáš.
17 Shromaždeným teda Pilát povedal: „Koho chcete, aby som vám prepustil: Barabáša, alebo Ježiša, kto-
18 rý sa volá Kristus?" Vedel totiž, že ho iba zo závisti vydali.
19 A keď sedel na súdnej stolici, odkázala mu jeho manželka: „Nemaj nič s tým spravodlivým, lebo veľa som dnes vytrpela pre neho vo sne."
20 No veľkňazi a starší nahovorili zástupy, aby žia-
21 daly Barabáša, Ježiša však zahubily. Ale vladár sa ich opýtal: „Ktorého si z týchto dvoch žiadate pre-
22 pustiť?" Oni odpovedali: „Barabáša!" | Povedal im Pilát: „Čo teda mám urobiť s Ježišom, ktorý sa volá Mesiáš?' Odpovedali všetci: „Ukrižovať ho!"
23 Vladár sa ich opýtal: „Ale čože zlého urobil?" Oni však ešte väčšmi kričali: „Ukrižovať ho!"

24 *Pilát odsudzuje Ježiša na smrť.* — Keď Pilát videl, že nič nepomôže, ba že pobúrenie ešte

---

a Zach 11, 12—13. b Jer 32, 6—10.
11—23. Mk 15 1—15; Lk 23, 1—25; Jn 18, 18—19 a 26.

vzrastá, vzal vodu, umyl si pred zástupom ruky
a vyhlásil: „Nemám viny na krvi tohto spravodlivého. Vy sa budete za ňu zodpovedať." | A všetok 25
ľud odpovedal: „Jeho krv na nás a na naše deti!"

Ježiša tŕn.m korunujú. — Vtedy im pre- 26
pustil Barabáša. Ježiša však dal zbičovať a vydal
ho, aby ho ukrižovali.
Vtedy vladárovi vojaci odviedli Ježiša do rad- 27*
ného domu, kam priviedli na neho celú kohortu (vo-
jakov). Vyzliekli ho a zahalili do šarlátového pláš- 28
ťa. Uplietli veniec z tŕnia, položili mu ho na hlavu 29
a do pravej ruky (mu dali) trstinu. Potom padali
pred ním na kolená a posmievali sa mu slovami:
„Zdrav buď, kráľ židovský!" I pľuli na neho, brali 30
mu trstinu z ruky a bili ho ňou po hlave.

Krížová cesta. — A keď sa mu naposmievali, 31
vyzliekli ho z plášťa, obliekli mu jeho rúcho a vied-
li ho, aby ho ukrižovali.
Keď však vychádzali, postretli človeka z Cyré- 32
ny, menom Šimona. Tohto prinútili vziať mu kríž.
A prišli na miesto, ktoré sa volá Golgota, čo zna- 33*
mená: Lebečné miesto. I dali mu piť víno, smiešané 34*
so žlčou. Ale keď ochutnal, nechcel piť. Keď ho 35
potom ukrižovali, losovaním si rozdelili jeho rúcho
[aby sa splnilo slovo, čo predpovedal prorok:

26—30: Mk 15, 16—19; Jn 19, 2—5.
31—44: Mk 15, 20—32; Lk 23, 26—43; Jn 19, 17—24.
Rímsky vladár mal svoje riadne sídlo v Cézarei. Na 27
veľkonočné sviatky, asi z bezpečnostných príčin, došiel do
Jeruzalema a sídlil v úradnej budove, v „prétoriu"; tam
konal aj súdy.
Golgota je aramejské slovo; znamená lebku (zaiste ta- 33
ký bol tvar miesta, preto „Lebečné miesto").
„Žlč" nemáme tu rozumieť doslovne, ide tu o istú hor- 34
kú tekutinu (Mk 15, 23), ktorá mala omámiť odsúdeného
na smrť a tak ho zbaviť aspoň čiastky jeho hrozných múk.
Preto Ježiš, keď okúsil tento nápoj, neprijal ho, aby mo-
hol trpieť v plnej miere a pri jasnom vedomí.

a *Rozdelili si moje rúcho*
a o môj odev losovali.]

36 Potom si sadli a strážili ho. A nad jeho hlavou
37 umiestili nápis s udaním jeho viny: „Toto je Ježiš,
38 kráľ židovský." Vtedy ukrižovali s ním aj dvoch
lotrov, jedného zprava, druhého zľava.
39 Tí však, čo tade prechádzali, rúhali sa mu, po-
40 triasali hlavami | a hovorili: „Aha, ty, čo zboríš
chrám Boží a za tri dni ho znova postavíš, seba sa-
41 mého zachráň! Ak si Syn Boží, sostúp s kríža!" | Po-
dobne sa mu posmievali i veľkňazi spolu so zákon-
42 níkmi a staršími a vraveli: | „Iných zachraňoval, seba
samého nevie zachrániť. Ak je kráľom Izraela, nech
43 teraz sostúpi s kríža, a my mu uveríme. Dôveroval
v Boha, nech ho teraz vyslobodí, ak chce. Veď po-
44 vedal: »Syn Boží som.«" A tak isto ho tupili aj lotri,
čo boli s ním ukrižovaní.

45 *Ježiš na kríži umiera.* — Od šiestej až do
46 deviatej hodiny nastala tma po celom kraji. Okolo
deviatej hodiny Ježiš zvolal veľkým hlasom: „Eli,
Eli, lamma sabaktani?" — Čo znamená: „Bože môj,
47 Bože môj, prečo si ma opustil?" Keď to niektorí
z okolostojacich počuli, vraveli: „Tento volá Eliá-
48 ša." A jeden z nich hneď pribehol, vzal špongiu,
naplnil ju octom, nastokol na trstinu a dával mu
49 piť. No ostatní hovorili: „Nechaj, aby sme videli, či
50 ho príde Eliáš vyslobodiť." Ježiš však znova zvolal
veľkým hlasom a vypustil ducha.

51 *Udalosti po smrti Ježišovej.* — A hľa,
roztrhla sa opona v chráme na dve čiastky od hora
52 až dolu, zem sa zatriasla a skaly sa pukaly. Otvo-
rily sa i hroby a mnohé telá svätých, čo boli zosnu-

---

a Ž 21, 19.
45—50: Mk 15, 33—41; Lk 23, 44—49; Jn 19, 28—30.

li vstaly. Po jeho vzkriesení vyšli aj oni z hrobov, 53
prišli do svätého mesta a ukázali sa mnohým.
Stotník však a tí, čo spolu s ním strážili Ježiša, 54
keď videli zemetrasenie a to, čo sa dialo, veľmi sa
báli a vraveli: „Naozaj, tento bol Syn Boží!"
Boly tam z zďaleka sa dívaly mnohé ženy, ktoré 55
prišly sem za Ježišom, aby mu posluhovaly, | medzi 56
ktorými bola Mária Magdaléna, Mária, matka Jakubova a Jozefova, a matka Zebedejových synov.

Ježiša pochovávajú. — Keď sa však zvečerilo, prišiel istý bohatý človek z Arimatey, menom 57
Jozef, ktorý aj sám bol žiakom Ježišovým. Tento 58
zašiel k Pilátovi a vyžiadal si Ježišovo telo. Vtedy
Pilát rozkázal vydať mu telo. Jozef vzal telo a za- 59
vinul ho do čistého plátna. I položil ho do svojho 60
nového hrobu, ktorý si bol vytesal do skaly. Ku vchodu do hrobu privalil veľký kameň a odišiel.
Bola však tam Mária Magdaléna a druhá Mária, 61*
ktoré sedely oproti hrobu.

Biela sobota.

Stráž pri Ježišovom hrobe. — Nasledujúceho dňa, ktorý svitol po prípravnom dni, shromaždili sa veľkňazi a farizeji k Pilátovi a povedali: 62*
„Pane, rozpamätali sme sa, že nám ten zvodca ešte 63
zaživa povedal: »Po troch dňoch vstanem.« Rozkáž 64
teda strážiť hrob až do tretieho dňa, aby azda neprišli jeho učeníci, neukradli ho a nepovedali ľudu:

57—61: Mk 15, 42—47; Lk 23, 50—56; Jn 19 38—42.

„Druhá Mária", pokrvná Márie, matky Ježišovej, je 61
manželka Kleofášova a matka Jakuba, „brata" Ježišovho (porovnaj Mt 12 46)

Prípravným dňom sa volal deň pred sobotou (teda piatok), lebo v ten deň si pripravili na sviatok potrebné veci, 62
najmä jedlá, aby v smysle zákona nemuseli narušiť sobotňajší odpočinok. Deň po prípravnom dni je sobota alebo aj koniec slávnosti, keď už bolo dovolené pracovať alebo úradné veci vybavovať.

»Vstal z mŕtvych.« A bude posledný blud horší ako
65 prvý." | Pilát im povedal: „Máte stráž. Iďte a strážte,
66 ako viete." Odišli teda a zabezpečili hrob tým, že zapečatili kameň a (postavili) stráž.

Vzkriesenie Ježišovo a zakončenie jeho pobytu na zemi, hl. 28.

Veľkonočná nedeľa.

Nábožné ženy pri hrobe Ježišovom. —
28 Keď sa pominula sobota, na úsvite prvého dňa
týždňa prišla Mária Magdaléna a druhá Mária po-
2 zrieť si hrob. A hľa, nastalo veľké zemetrasenie,
lebo anjel Pána sostúpil s neba, prikročil k hrobu,
3 odvalil kameň a sadol si naň. Jeho zjav bol ako
4 blesk a jeho rúcho ako sneh. Strážnici od strachu
5 pred ním sa zatriasli a ostali ako mŕtvi. Anjel však
prehovoril a povedal ženám: „Vy sa nebojte! Viem
6 totiž, že hľadáte Ježiša, ktorého ukrižovali. Niet ho
tu, lebo vstal, ako povedal. Poďte a pozrite si mies-
7 to, kde spočíval [Pán]. Potom iďte chytro, oznámte
to jeho učeníkom, že vstal z mŕtvych. Hľa, pred-
chádza vás do Galiley, tam ho uvidíte. Hľa, pove-
dal som vám."
8 Tu chytro vyšly z hrobu so strachom i s veľkou
9 radosťou a bežaly to zvestovať jeho učeníkom. A
hľa, prišiel im Ježiš v ústrety a povedal: „Buďte
pozdravené!" Tu ony pristúpily k nemu, objaly mu
10 nohy a klaňaly sa mu. Vtedy im povedal Ježiš:
„Nebojte sa! Iďte a zvestujte mojim bratom, aby šli
do Galiley; tam ma uvidia."

11 *Židia podplácajú strážcov.* — Keď odišly,
hľa, niektorí zo strážcov došli do mesta a hlásili
12 veľkňazom všetko, čo sa stalo. Títo sa shromaždili

1—10: Mk 16, 1—8; Lk 24, 1—11; Jn 20, 1—18.

spolu so staršími, poradili sa, dali vojakom veľa
peňazí ¦ a povedali: „Hovorte: »Jeho učeníci prišli 13
v noci a ukradli ho, kým sme my spali.« A keby sa 14
vladár dopočul o tom, my ho uchlácholíme a vyko-
náme, aby sa vám nič nestalo." Oni teda vzali pe- 15*
niaze a urobili, ako ich poučili. A táto zvesť je roz-
šírená medzi Židmi až dodnes.

Apoštoli majú zvestovať evanjelium celému svetu. — Jedenásti učeníci odišli do Gali- 16
ley na vrch, kam im bol Ježiš rozkázal. Keď ho 17
uzreli, klaňali sa mu, niektorí však pochybovali Tu 18
pristúpil k nim Ježiš a povedal im: „Daná mi je
všetka moc na nebi i na zemi. Iďte teda a učte vše- 19*
tky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Du-
cha Svätého ¦ a naučte ich zachovávať všetko, čo 20
som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky
dni až do skončenia sveta."

16—20: Mk 16, 14—18.

„Až dodnes". t. j. v tom čase, keď Matúš svoje evan- 15
jelium písal.

Ježiš rozkazuje apoštolom, aby sa usilovali všetkých 19-20
ľudí získať pre evanjelium a tak ich obrátiť na kresťanstvo. Kresťanmi sa stanú prijatím sv. krstu, a Cirkev ich má potom viesť svojou náukou a prikázaniami Božími a svojimi.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA PODĽA MARKA.

Úvodné poznámky.

1. Pôvodcom druhého evanjelia je učeník a tlmočník Petrov, sv. Marek. Pôvodne sa menoval Ján. Pochádzal z Jeruzalema. Jeho matka sa volala Mária. V jej dome sa shromažďovali jeruzalemskí kresťania na bohoslužby. Tu klope na bránu aj sv. Peter po svojom zázračnom vyslobodení zo žalára (Sk 12, 12). Keďže bol bratancom levitu Barnabáša (Kol 4, 10), predpokladajú o ňom, že aj sám bol levitom. Sv. Peter ho menuje svojím „synom" (1 Pt 5, 13). Tým naznačuje, že Marka pokrstil. Sv. Pavol na svojej prvej misijnej ceste, asi roku 45, mal so sebou i Marka. Nevytrval s ním do konca; vrátil sa do Jeruzalema (Sk 12, 25; 13, 5 a 13). Pre neho sa sv. Pavol rozišiel aj s Barnabášom.

Podľa svedectva sv. Otcov Marek je čoskoro potom v Ríme v sprievode sv. Petra, kde aj sám hlásal evanjelium pod dozorom svojho učiteľa. Na žiadosť Rimanov spísal stručný obsah Petrovho kázania, čomu Peter neodporoval, ba podľa istého svedectva sa tomu radoval.

Sv. Petra mohol Marek sprevádzať už i na prvej jeho ceste do Ríma roku 42. Ale sa to nepozdáva veľmi pravdepodobným. Isté je, že v roku 61—63, ba aj neskoršie, nájdeme ho v Ríme v sprievode Pavlovom. Po smrti sv. apoštolov Petra a Pavla — podľa podania — zomrel mučeníckou smrťou. Rok smrti nie je možné s istotou ustáliť.

2. Cirkevné podanie od najstarších čias jednomyseľne sv. Markovi pripisuje druhé naše kánonické evanjelium. Najdávnejšie svedectvo o tom nám dáva: Papias (75—150), sv. Irenej († 202), sv. Klement Alexandrijský († 214). Tieto najstaršie svedectvá podávajú zprávu o tom, že sv. Peter a sv. Marek boli dlho spolu, a tak obsah druhého evanjelia iste úzko súvisí s kázaním sv. Petra.

Obsah druhého kánonického evanjelia potvrdzuje údaje vonkajších svedectiev. Opis niektorých udalostí v evanjeliu je živý a názorný, takže Marek, ktorý sám nebol

očitým svedkom udalostí, musel dostať svoje zprávy od svedka, ktorý bol pri nich sám prítomný a vedel ich živo predniesť. Petrova osobnosť v druhom evanjeliu stojí v popredí. Rozprava je veľmi podrobná, široká a presná, kde ide o uponíženie Petrovo, kým udalosti, pri ktorých bol sv. Peter nad ostatných apoštolov vyznačený, alebo sú zamlčané, alebo len veľmi stručne podotknuté.

3. Prvými čitateľmi Markovho evanjelia boli rímski veriaci, obrátení z pohanstva. Preto v druhom evanjeliu sa vysvetľujú židovské zvyky, bližšie sa určujú miestopisné údaje a názvy; naproti tomu právny poriadok a ustanovizne Rimanov sa predpokladajú u čitateľov ako známe veci. Ďalej autor sa neodvoláva na Starý zákon tak často, ako to vidíme u Matúša Výčitky, robené farizejom sú krátke.

4. Svojím spisom Marek chcel utvrdiť veriacich v tom presvedčení, že Ježiš je skutočne božskou osobnosťou; jemu ako Synovi Božiemu prislúcha všetka vláda nad prírodou, ako aj nad neviditeľným svetom. Zdôrazňuje moc Ježišovu nad zlými duchmi; o dlhšie reči Kristove nemá veľký záujem, ale tým viac sa usiluje podať priebeh jednotlivých zázrakov. Vyzdvihuje, že apoštoli sú zvlášť ustanovení svedkovia, ktorí majú dosvedčiť božstvo Ježišovo z jeho skutkov. Ich ustanovil, aby pokračovali v diele spásy a kázali evanjelium. Ježiš ich starostlivo pripravil na ich budúci úrad.

5. Čas, kedy sv. Marek napísal evanjelium, nedá sa presne zistiť. Vieme iba toľko, že vzniklo po aramejskom evanjeliu sv. Matúša, ale iste ešte pred Lukášovým evanjeliom. Tak mohlo byť napísané v r. 50—60, a to v Ríme.

6. Opis udalostí u Marka oplýva živosťou. Do svojej rozpravy vie vložiť kde-tu slovko, ktorým podfarbí a oživí svoju rozpravu, takže ho pokladajú za umelca v opisovaní jednotlivých podrobností. — Svoju rozpravu začína vystúpením a kázaním sv. Jána Krstiteľa na púšti. Potom opisuje tri roky verejnej činnosti Ježišovej v Galilei (prvý rok 1, 14 — 2, 22, druhý rok 2, 23 — 6, 29 a tretí rok 6, 30 — 13). Posledné udalosti Ježišovho života majú za javisko Jeruzalem (hl. 14—16).

Marek azda najviac pôsobí na cit. Tak podáva život Ježišov, aby čitatelia poznali Ježiša ako skutočného Boha a spolu aj ako človeka.

Verejná činnosť Ježišova, 1—13.

Ján Krstiteľ pripravuje cestu Pánovi. —
*1 Začiatok evanjelia Ježiša Krista, Syna Božieho, (bol
2 taký,) | ako je napísané u proroka Izaiáša:

a *Hľa, ja posielam svojho posla*
pred tvojou tvárou,
aby ti pripravil cestu.
3 *Hlas volajúceho na púšti (znie):*
b *Pripravujte cestu Pánovi,*
urovnávajte mu chodníky!

4 Ján Krstiteľ vystúpil na púšti a hlásal krst po-
5 kánia na odpustenie hriechov. Tu prichádzala k nemu celá judská krajina a všetci Jeruzalemčania a dávali sa mu krstiť v rieke Jordáne, pričom vyznávali svoje hriechy.
6 Ján mal rúcho z ťavej srsti, okolo bedier kožený
7 pás a jedával kobylky a poľný med. Kázal a hovoril: „Po mne prichádza mocnejší odo mňa, ktorému nie som hoden padnúť k nohám a rozviazať remie-
*8 nok na obuvi. Ja som vás pokrstil vodou, ale on vás bude krstiť Duchom Svätým."

---

a Mal 3, 1. b Iz 40, 3.
1—8: Mt 3, 1—12, Lk 3, 1—18; Jn 1, 19—28.
1 „Začiatok evanjelia .. (bol taký)." „Evanjelium" tu nie je spis, ale znamená ústne kázanie Kristovo o tom, že vykúpenie a spása ľudí je už skutočnosťou. Začiatkom spásy bola verejná činnosť Kristova na svete. Preto je prvou čiastkou alebo „začiatkom" evanjelia to, čo Ježiš kázal a robil.
8 Sv. Ján Krstiteľ pripravuje ľudí, ako majú prijať spásu, ktorú im zaslúži a prinesie Mesiáš. Jeho krst len naznačoval očistenie, ale neodpúšťal hriechy, lebo nebol sviatostným krstom. Mesiáš bude krstiť, t. j. očisťovať ľudí na duši. Mesiášovo dielo má nadprirodzený cieľ: príde očistiť duše a povzniesť ich do stavu milosti.

Pokrstenie Ježiša. — V tých dňoch prišiel 9
Ježiš z galilejského Nazareta, a Ján ho pokrstil
v Jordáne. Len čo vystúpil z vody, (Ján) videl, 10
ako sa otvorily nebesá a Duch ako holubica sostú-
pil na neho [a ostal nad ním]. A s neba zaznel hlas: 11
„Ty si môj milovaný Syn, v tebe sa mi zaľúbilo."

Pokúšanie Ježiša. — A hneď ho viedol Duch 12
na púšť. I bol na púšti štyridsať dní a štyridsať nocí 13
a satan ho pokúšal. Tam žil so zvermi a anjeli mu
posluhovali.

Prví učeníci. — Keď Jána uväznili, Ježiš odi- 14
šiel do Galiley a tam hlásal evanjelium o kráľov-
stve Božom. Hovoril: „Čas sa naplnil a kráľovstvo 15
Božie sa priblížilo. Kajajte sa a verte evanjeliu!"
Keď išiel pobrežím Galilejského mora, zazrel 16
Šimona a jeho brata Ondreja spúšťať sieť do mora;
boli totiž rybármi. I povedal im Ježiš: „Poďte za 17
mnou, a urobím vás rybármi ľudí." Oni hneď opus- 18
tili siete a šli za ním.
Keď potom odišiel trocha ďalej, videl Jakuba 19
Zebedejovho a jeho brata Jána; i oni si opravovali
siete na lodi. Hneď ich povolal. I zanechali svojho 20
otca Zebedeja i s najatými pracovníkmi na lodi
a odišli za ním.

Uzdravenie posadlého muža. — Tak vošli 21
do Kafarnaumu. Hneď v sobotu vošiel (Ježiš) do
synagogy a učil. I žasli nad jeho učením, lebo ich 22
učil ako taký, kto má moc, a nie ako zákonníci.
V tej synagoge bol človek, posadlý nečistým du- 23
chom. I skríkol: „Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský? 24*

9—11: Mt 3, 13—17; Lk 3, 21—22; Jn 1, 29—34.
12—13: Mt 4, 1—11; Lk 4, 1—13.
14—20: Mt 4, 12—17, 18—22; Lk 5, 1—11.
21—28: Lk 4, 31—37.
Zlý duch tuší, že Ježiš je osobnosťou vyššej prirodze- 24-25
nosti. Podľa sv. Otcov Ježišova božská prirodzenosť bola

Prišiel si nás zahubiť? Viem, kto si: Svätý Boží!"
25-26 Ježiš sa mu pohrozil: „Mlč a vyjdi z neho!" Tu nečistý duch zatriasol ním, zareval mocným hlasom
27 a vyšiel z neho. I divili sa všetci a hádali medzi sebou: „Čože je to? Aké (mohutné) je toto nové učenie, keďže aj nečistým duchom (mocne) rozka-
28 zuje a poslúchajú ho!" A hneď sa rozniesla povesť o ňom po celom galilejskom kraji.

29 *V dome Petrovom.* — Len čo vykročili zo synagogy, prišli s Jakubom a Jánom do domu Ši-
30 monovho a Ondrejovho. Šimonova testiná ležala
31 v horúčke. Hneď mu hovorili o nej. I pristúpil k nej, chytil ju za ruku a zodvihol. Tu jej prestala horúčka, a (uzdravená) posluhovala im.
32 Večer však, keď už slnko zapadlo, podonášali k nemu všetkých chorých a diablami posadlých, |
33-34 a celé mesto sa shromaždilo predo dvermi. I uzdravil mnohých, ktorých trápily rozličné choroby, a vyhnal mnoho zlých duchov, ktorým nedovolil rozprávať, keďže ho poznali.

35 *V okolí Kafarnaumu.* — Ráno veľmi zavčasu vstal, vyšiel a vtiahol sa na osamelé miesto a tam
36 sa modlil. Šimon a tí, čo boli s ním, sa ponáhľali za
37 ním. Keď ho našli, povedali mu: „Všetci ťa hľada-
38 jú." On im odpovedal: „Poďme inde, do susedných dedín a mestečiek, aby som i tam kázal. Veď nato
39 som prišiel." A kázal v ich synagogách i po celej Galilei a vyháňal diablov.

---

pred diablom ukrytá, a tak nepoznal ani tajomstvo vtelenia Syna Božieho. Preto menuje Ježiša iba nepriamym mesiášskym titulom „Svätý Boží" čím označuje osobu, ktorá je Bohu zvlášť zasvätená alebo ktorá vie zvláštne úmysly Božie splniť Ježiš odmieta toto svedectvo najskôr preto, lebo ho podáva podvodník — diabol.

29—34: Mt 8, 14—17; Lk 4, 38—41.

35—39: Lk 4, 42—44.

Uzdravenie malomocného. — Tu prišiel 40
k nemu malomocný a na kolenách ho prosil: „Ak
chceš, môžeš ma očistiť." Ježiš sa zmiloval nad ním, 41
vystrel ruku, dotkol sa ho a povedal: „Chcem. Buď
čistý!" Ako to povedal, zrazu zmizlo s neho malo- 42
mocenstvo, a bol očistený. A keď sa mu pohrozil, 43
hneď ho poslal preč | a povedal mu: „Hľaď, aby si 44*
o tom nikomu nevravel, ale choď, ukáž sa kňazovi
a prines za svoje očistenie obetu, ktorú predpísal
Mojžiš; nech im je to na svedectvo."
Ten však odišiel a začal hovoriť a vec rozširo- 45
vať, takže (Ježiš) už nemohol verejne vojsť do mes-
ta, ale býval vonku na opustených miestach. No
(ľudia) prichádzali k nemu odvšadiaľ.

Uzdravenie porazeného človeka. — O 2
niekoľko dní znova prišiel do Kafarnaumu. Keď sa 2
rozchýrilo, že je v dome, hneď sa nahrnulo mnoho
ľudí, takže už nemali miesta ani predo dvermi. A on
ich učil.
Tu prišli k nemu s istým porazeným človekom, 3
ktorého štyria prinášali. Ale keď ho pre zástup ne- 4
mohli priniesť až k nemu, odkryli strechu (na mies-
te), kde bol (Ježiš) a dolu otvorom spustili posteľ,
na ktorej ležal porazený. Keď Ježiš videl ich vieru, 5
povedal porazenému: „Synu, odpúšťajú sa ti hrie-
chy!" Ale sedeli tam aj niektorí zákonníci a roz- 6
mýšľali vo svojich srdciach: „Ako môže tento tak 7

40—45: Mt 8, 1—4; Lk 5, 12—16.
1—12: Mt 9, 1—8; Lk 5, 17—26.
Ježiš postupne chcel privádzať svojich poslucháčov 44
k presvedčeniu, aby sa naučili správne chápať duchovný
ráz mesiášskeho kráľovstva. Ich nesprávne predstavy
o svetskom kráľovstve boly by ich strhly k prenáhleným
a nerozumným činom. Boli by znemožnili potrebnú výchovu a neboly by si opravili mylné náhľady o podmienkach spásy, keby boli začali rozchyrovať, že Mesiáš, očakávaný politický osloboditeľ Židov, je už medzi svojím ľudom. Preto im zakazuje hovoriť o zázrakoch. (Porovnaj Lk 9, 21.*)

hovoriť? Rúha sa. Ktože môže odpúšťať hriechy
okrem samého Boha?"
8 Ježiš vo svojom duchu hneď spoznal, že tak
v sebe rozmýšľajú, a povedal im: „Prečo si to myslí-
9 te vo svojich srdciach? Čo je ľahšie povedať pora-
zenému: »Odpúšťajú sa ti hriechy« — a či povedať:
10 »Vstaň, vezmi si posteľ a choď?« Ale aby ste ve-
deli, že Syn človeka má na zemi moc odpúšťať
11 hriechy" — povedal porazenému: | „Vravím ti:
Vstaň, vezmi si posteľ a choď domov!"
12 Ten hneď vstal, vzal si posteľ a pred očami vše-
tkých odišiel. Všetci sa divili a velebili Boha ho-
voriac: „Nikdy sme nevideli nič takého!"

13 *Povolanie Matúša.* — I vybral sa znova
k moru. Všetok ľud hrnul sa k nemu, a on ho vy-
*14 učoval. A keď išiel vedľa, uzrel Léviho, syna Alfe-
jovho, sedieť na mýte. I povedal mu: „Nasleduj
ma!" Ten vstal a nasledoval ho.
15 Keď potom (Ježiš) stoloval v jeho dome, boli
s Ježišom a s jeho učeníkmi za stolom aj mnohí
mýtnici a hriešnici; bolo totiž mnoho takých, čo ho
16 nasledovali. Keď ho zákonníci a farizeji videli jesť
s hriešnikmi a mýtnikmi, hovorili jeho učeníkom:
„Prečo je a pije [váš učiteľ] s hriešnikmi a mýtnik-
17 mi?" Keď to Ježiš počul, povedal im: „Nie zdraví
potrebujú lekára, ale chorí. Neprišiel som totiž vo-
lať spravodlivých, ale hriešnikov."

18 *Otázka pôstu.* — Jánovi učeníci a farizeji sa
postili. Prišli teda (k Ježišovi) a povedali mu: „Pre-
čo sa učeníci Jánovi a učeníci farizejov postia, ale
tvoji učeníci sa nepostia?"

13—17: Mt 9, 9—13; Lk 5, 27—32.
18—22: Mt 9, 14—17; Lk 5. 33—39.
14 Lévi je apoštol Matúš. Obaja synoptici (Mk a Lk) ho menujú iba Lévim.

Odpovedal im Ježiš: „Či sa môžu družbovia po- 19*
stiť, kým je ženích medzi nimi? Kým majú ženícha
pri sebe, zatiaľ sa nemôžu postiť. Prídu však dni, 20
keď im vezmú ženícha, a potom v tých dňoch sa
budú postiť.
Nikto neprišíva záplatu z nového súkna na staré 21*
rúcho, lebo nová záplata sa odtrhne od starého (rú-
cha), a trhlina bude väčšia.
Ani nikto nevlieva nové víno do starých nádob, 22
inác víno roztrhne nádoby, a aj víno vytečie aj
nádoby sa zničia. Ale nové víno [sa má nalievať]
do nových nádob."

Učeníci trhajú klásky. — V istú sobotu šiel 23
(Pán) siatinami a jeho učeníci idúcky začali trhať
klasy. Tu mu povedali farizeji: „Hľa, prečo robia 24
v sobotu, čo sa nesmie?" I odpovedal im: „Nikdy 25
ste nečítali, čo urobil Dávid, keď trpel núdzu a bol
hladný on sám i jeho sprievod? Ako vošiel za veľ- 26
kňaza Abiatara do domu Božieho a jedol z pred- a
kladných chlebov, z ktorých iba kňazom bolo do-
volené jesť, a ako dal aj svojim sprievodcom?"
A povedal im: „Sobota bola ustanovená pre člo- 27
veka, a nie človek pre sobotu. A tak je Syn človeka 28*
pánom aj soboty."

Človek s vyschnutou rukou. — Znova vo- 3
šiel do synagogy. Bol tam človek s vyschnutou ru-
kou. Aby mohli (Ježiša) obžalovať, pozorovali ho, či 2
tohto (človeka) uzdraví v sobotňajší deň. Tu pove- 3

a 1 Kr 21, 6.
23—28: Mt 12, 1—8; Lk 6, 1—5.
1—6: Mt 12, 9—14; Lk 6, 6—11.
Porovnaj Mt 9, 15.* 19-20
Porovnaj Mt 9, 16—17.* 21-22
Ježiš tým, že sa vyhlasuje za Pána soboty, pripisuje si 28
božskú vážnosť a odmieta akékoľvek námietky a hádky,
ktoré by proti tomuto vyhláseniu mohli jeho protivníci
ešte predniesť.

dal človekovi s vyschnutou rukou: „Staň si do
4 prostriedku!" A tamtých sa opýtal: „Dovolené je
v sobotu dobré robiť, alebo zlé — zachrániť život,
alebo zahubiť?" Ale oni mlčali.
5 Poobzeral sa teda po nich s hnevom, zarmútený
pre tvrdosť ich srdca, a povedal tomu človekovi:
6 „Vystri ruku!" I vystrel, a ruka mu ozdravela. | Tu
farizeji vyšli a hneď sa radili s herodiánmi o ňom,
ako by ho zabili.

7 *Pán uzdravuje pri mori.* — Ježiš sa so svo-
jími učeníkmi utiahol k moru. Išiel za ním veľký
8 zástup ľudu z Galiley; | ba aj z Judska a Jeruzale-
ma, z Idumey a z krajov zajordánskych, ako aj
z okolia Tyru a Sidonu sa hrnuli ľudia k nemu vo
9 veľkom množstve, keď počuli, čo konal. Tu rozká-
zal svojim učeníkom pripraviť pre neho lodičku,
10 aby ho zástup netlačil. Mnohých totiž uzdravoval,
takže sa valili na neho, aby sa ho mohli dotknúť
11 všetci, ktorí trpeli neduhmi. A nečistí duchovia, keď
ho uzreli, padali pred ním a kričali: „Ty si Syn
12 Božíl" Ale on im prísne hrozil, aby ho nevyjavo-
vali.

13 *Voľba apoštolov.* — Potom vystúpil na vrch
a povolal k sebe tých, ktorých sám chcel. A tí pri-
14 šli k nemu. Ustanovil ich dvanástich, aby boli
15 s ním, a týchto chcel poslať kázať. Dal im moc [liečiť
16 choroby a] vyháňať diablov. Ustanovil teda týchto
*17 dvanástich: Šimona, ktorému dal meno Peter, | po-
tom Jakuba, syna Zebedejovho, a Jána, brata Jaku-
bovho, a dal im meno Boanerges, čo znamená: Sy-

7—12: Mt 12, 15—21; Lk 6, 17 a n.
13—19: Mt 10, 1—4; Lk 6, 12—16.
17 „Boanerges" je asi hebrejské „bene regeš", t. j. ľudia hromovej, búrlivej, prudkej povahy. Naznačuje sa tým ich popudlivá, ohnivá povaha, ktorá ťažko niesla odpor (porovnaj Mk 9, 38 a n.; 10, 35 a n Lk 9, 54)

novia hromu, | ďalej Ondreja, Filipa, Bartolomeja, 18
Matúša, Tomáša, Jakuba (syna) Alfejovho, Tadeja,
Šimona Kananejského | a Judáša Iškariotského, kto- 19
rý ho aj zradil.

Hriechy proti Duchu Svätému. — Potom 20*
prišli do domu. A znova sa sišiel zástup, takže si
nemohli ani chleba zajesť. Keď o tom počuli jeho 21*
ľudia, vyšli, aby ho odviedli; hovorilo sa totiž
o ňom, že je vyjavený.

No zákonníci, čo boli prišli z Jeruzalema, tvrdi- 22
li, že má Belzebuba a že pomocou kniežaťa diablov
vyháňa diablov.

Tu si ich zavolal a hovoril im v podobenstvách: 23
„Akože môže satan vyháňať satana? Keď sa krá- 24
ľovstvo vnútorne rozdelí, kráľovstvo toto nemôže
obstáť. Keď sa dom vnútorne rozdelí, dom tento 25
nemôže obstáť. A keď satan povstane proti sebe 26
samému, rozdelený je a nebude môcť obstáť, lebo
mu je koniec. Nik nemôže vkročiť do domu silného 27
človeka a ozbíjať ho o všetko, čo má, ak len prv ne-
sviaže toho silného, a až potom mu vykradne dom.
Veru, vravím vám, odpustia sa synom ľudským vše- 28
tky hriechy a rúhania, ktorými sa budú rúhať; | kto 29*
by sa však rúhal proti Duchu Svätému, nebude mať
odpustenia naveky, ale bude vinný večným hrie-
chom." Vraveli totiž: „Má nečistého ducha." 30

20—30: Mt 12, 22—37; Lk 11, 14—26.

Dom v Kafarnaume, do ktorého Ježiš vchádzal ako do 20
svojho, je pravdepodobne niekdajší Petrov príbytok, kde
uzdravil aj jeho testinú (1, 29—34).

Pokrvní a iní známi Ježišovi zpočiatku nemali dosta- 21
točného pochopenia pre Ježišovo počínanie. Jeho horlivé
kázanie, ako aj celú zmenu jeho života — odkedy opustil
tichý dom v Nazarete — nevedeli si ináč vysvetliť ako
tým, že sa pomiatol na mysli. Preto ho chcú násilne od-
viesť domov a tak mu prekaziť ďalšie kázanie (porovnaj
Jn 7, 5). Aj neskoršie zapochybovali o jeho poslaní.

Viď Mt 12, 32.* 29

*31 *Pravá rodina Ježišova.* — Tu prišli jeho
matka a bratia. Ostali vonku a dali si ho vyvolať.
32 Okolo neho sedel zástup, i povedali mu: „Hľa, tvoja matka, tvoji bratia a tvoje sestry ťa vonku hľa-
33 dajú." On im odpovedal: „Kto je moja matka a mo-
34 ji bratia?" A keď sa poobzeral po tých, ktorí sedeli okolo neho, povedal: „Hľa. moja matka a moji bra-
35 tia! Lebo kto plní vôľu Božiu, ten mi je bratom aj sestrou aj matkou."

4 *Podobenstvo o rozsievačovi.* — A znova
začal vyučovať pri mori. I sišiel sa k nemu veľký
zástup, preto vstúpil na loďku a sedel (v nej) na
mori, kým všetok zástup bol na zemi okolo mora.
2 Učil ich mnohým veciam v podobenstvách a pri
svojom vyučovaní hovoril:

3 „Počúvajte! Hľa, rozsievač vyšiel siať. | Ako
4 rozsieval, niektoré (zrno) padlo na kraj cesty; i pri-
5 šli vtáci nebeskí a sozobali ho. Iné zasa padlo na
skalnatú pôdu, kde nemalo mnoho zeme; aj hneď
6 vzišlo, lebo zem nebola hlboká. A keď vyšlo slnko,
7 spálilo ho, a keďže nemalo koreňa, uschlo. Iné
padlo do tŕnia; tŕnie zbujnelo, udusilo ho, a (zrno)
8 neprinieslo úrodu. No iné padlo do dobrej pôdy;
vzišlo, rástlo a prinieslo úrodu, jedno prinieslo
tridsaťnásobnú, iné šesťdesiatnásobnú a iné stoná-
9 sobnú." A povedal: „Kto má uši na počúvanie, nech
počúva!"

Vysvetlenie podobenstva o rozsieva-
10 *čovi.* — Keď potom ostal sám, pýtali sa ho tí, čo
boli s ním spolu s dvanástimi, na smysel podoben-

31—35: Mt 12, 46—50; Lk 8, 19—21.
1—9: Mt 13, 1—23; Lk 8, 4—15.
31 Viď Mt 12, 46.* Tu je reč iba o ďalších pokrvných (o bratancoch) Ježišových.

stiev. I povedal im: „Vám je dané poznať tajom- 11*
stvo kráľovstva Božieho; tým však, ktorí sú vonku.
podáva sa všetko v podobenstvách, | aby, 12

hľadeli, ale nevideli, a
počúvali, ale nerozumeli,
aby sa neobrátili,
a neodpustily sa im hriechy."

Potom vravel: „Nerozumiete tomuto podoben- 13
stvu?" A akože pochopíte ostatné podobenstvá?
Rozsievač seje slovo. Tí však na kraji cesty, kde 14-15
sa rozsieva slovo, sú takí, ku ktorým prichádza sa-
tan hneď, ako vypočuli slovo, zasiate do ich sŕdc,
a berie im ho. Podobne do skalnatej pôdy je za- 16
siate u tých, ktorí len čo počujú slovo, hneď ho
s radosťou prijímajú, | ale nemajú v sebe koreňa, 17
sú chvíľkoví. Keď potom pre slovo nastane súženie
a prenasledovanie, hneď odpadávajú. A iní sú, u kto- 18
rých bolo (slovo) zasiate do tŕnia; títo vypočujú
slovo, | ale svetské starosti, klamlivé bohatstvo a 19
vznikajúce iné žiadosti udúšajú slovo, takže ostáva
bez úrody. A tí, u ktorých bolo zasiate do dobrej 20
zeme, vypočujú slovo, prijmú ho a prinášajú aj úro-
du, jeden tridsaťnásobnú, iný šesťdesiatnásobnú a
iný stonásobnú.

---

a Iz 6, 9 a n.

Ježiš vysvetľuje hlboký smysel podobenstiev iba svo- 11-12
jim učeníkom, ktorí sa svojou ochotou stali hodnými, aby
poznali vyššie náuky o kráľovstve Božom Tak ich pripra-
voval, aby mohli samostatne hlásať evanjelium, keď už
Ježiš nebude s nimi. Židovskí učenci neobsiahli takú mi-
moriadnu milosť od Boha. Každý má spolupôsobiť s milo-
sťou. Kto ju odmieta, tomu ju Boh nemôže nanútiť. Preto
aj slová podobenstiev ostaly mnohým len prázdnymi slo-
vami; pre svoj odpor oproti Ježišovi zvláštneho poučenia
už nikdy nedostali. (Porovnaj Mt 11. 25.)

*21 *Prečo hovorí v podobenstvách.* — Potom
im vravel: „Či preto prinášajú sviecu, aby ju po-
stavili pod mericu alebo pod posteľ? Či nie skôr
22 preto, aby ju postavili na svietnik? Nič nie je totiž
(natoľko) ukryté, aby sa nevyjavilo, ani sa nič ne-
23 deje (tak) tajne, aby sa nedostalo najavo. Kto má
uši na počúvanie, nech počúva!"

*24 A hovoril im: „Dávajte pozor na to, čo počúva-
te. Akou mierou budete merať, takou mierou i vám
25 odmerajú, ba aj pridajú vám, ktorí počúvate. Lebo
tomu, kto má, ešte pridajú; a kto nemá, tomu vezmú
aj to, čo má."

*26 *Podobenstvo o rastúcej siatine.* — Ďalej
vravel: „Tak je to s kráľovstvom Božím, ako keď
27 človek hodí zrno do zeme. Spáva a vstáva v noci
a vo dne, a zrno klíči a vzrastá, a on ani nevie ako.
28 Lebo zem sama od seba vydáva úrodu, najprv
29 steblo, potom klas a napokon plný klas zrna. A keď
úroda dozreje, hneď priložia kosák, lebo nastáva
žatva."

21-22 Kristova náuka je svetlom pre ľudstvo (Jn 1, 4—5), lebo Kristus prišiel osvietiť všetkých ľudí (Jn 1, 9). Úloha apoštolov bude v tom, že v mene Ježišovom budú verejne celému svetu zvestovať pravdy božského zjavenia, aby ich každý človek bezpečne a neomylne mohol poznať.

24-25 Ježiš pripravoval svojich učeníkov na ich budúci učiteľský úrad nielen prirodzenou cestou, ale im dáva do výhľadu aj nadprirodzené osvietenie. Podľa tej miery, akou budú svetu zvestovať nadprirodzené pravdy, podľa ich osobnej horlivosti poskytne im aj Boh vždy väčšie milosti. Kto by však nechcel plniť túto úlohu, ktorej sa mu od Boha dostalo, vezme sa mu každá ďalšia možnosť získať si zásluhu. vyššieho poznania sa mu už nedostane.

26-29 Ako totiž zasiate zrno bez ľudského pričinenia pomaly vyrastá a dozrieva, tak práve aj kráľovstvo Božie svojou vnútornou silou pomaly a iba postupne sa bude rozvíjať a tak sa bude vždy viac približovať k svojmu úplnému a dokonalému rozvoju, kým nepríde žatva — súd sveta.

Podobenstvo o horčičnom zrne. — Potom 30
hovoril: „Čomu pripodobníme kráľovstvo Božie, ale-
bo akým podobenstvom ho znázorníme? Je ako hor- 31
čičné zrno. Keď ho sejú do zeme, menšie je od vše-
tkých semien na zemi. Ale keď je zasiate, vzrastie 32
a býva väčšie ako všetky byliny; vyháňa (také)
veľké ratolesti, že vtáci nebeskí môžu hniezdiť v je-
ho tôni."
A v mnohých takýchto podobenstvách im hovo- 33
ril podľa toho, ako mohli chápať. Bez podobenstiev 34
im nič nehovoril. Ale keď ostal samotný s učeník-
mi, všetko im vysvetľoval.

Víchrica na mori. — Keď sa toho dňa zveče- 35
rilo, povedal im: „Prejdime na druhý breh!" Keď 36
opustili zástup, vzali ho so sebou tak, ako bol na loď-
ke. Aj iné loďky boly s ním. | Tu strhla sa mohutná 37
víchrica, ktorá hnala vlny na loďku, takže sa loďka
už zapĺňala. A on sám spal v zadnej čiastke lode 38
na poduške. I zobudili ho a vraveli mu: „Učiteľ, či
nedbáš o to, že hynieme?" Tu on vstal, pohrozil 39
vetru a povedal moru: „Mlč! Zatíchni!" I prestal
vietor a nastalo veľké ticho | Potom im povedal: 40
„Čo sa bojíte? Ešte vždy nemáte viery?" — Báli sa 41
veľkým strachom a hovorili si: „Ktože je tento, že
ho vietor i more poslúchajú?"

Ježiš v Dekapole. Posadlý v Geraze. —
Tak sa dostali na druhý breh mora do kraja Gera- 5
zanov. Len čo vystúpil z loďky, hneď mu z hrobov 2*

30—34: Mt 13, 31—34; Lk 13, 18—19.
35—41: Mt 8, 23—27; Lk 8, 22—25.
1—20: Mt 8, 28—34; Lk 8, 26—39.
Mt (8, 28—34) hovorí o dvoch posadlých. Mk a Lk ho- 2
voria iba o jednom. Majú na mysli iba toho jedného, ktorý sa po svojom uzdravení hlásil za učeníka u Ježiša, ale on ho poslal domov. Vyzdvihujú iba toho, na ktorom sa významnejšie uzdravenie stalo; z dvoch posadlých jeden azda väčšmi zúril, a preto si Mk a Lk iba tohto všímajú.

3 pribehol v ústrety človek s nečistým duchom. Býval
v hroboch a ani reťazami ho už nikto nevládal sviazať. Lebo často sputnaný okovami a reťazami reťa-
4 ze popretŕhal a putá rozlámal, takže ho už nikto
5 nevládal skrotiť. Tak bol vždy, vo dne i v noci
v hroboch a vo vrchoch, kričal a tĺkol sa kameň-
6 mi. Keď však zďaleka uvidel Ježiša, pribehol k ne-
7 mu, poklonil sa mu | a silným hlasom zvolal: „Čo
ťa do mňa, Ježišu, Synu Boha najvyššieho? Zapri-
8 sahám ťa na Boha, nemuč ma!" (Ježiš) mu totiž bol
povedal: „Nečistý duch, vyjdi z tohto človeka!" |
*9 Opýtal sa ho: „Ako ťa menujú?" Odpovedal: „Pluk
10 je moje meno, lebo je nás veľa." A veľmi ho prosil,
11 aby ich nevyháňal z toho kraja. Pásla sa tam pod
*12 horou veľká črieda svíň. Prosili ho teda duchovia:
13 „Pošli nás do svíň, aby sme do nich vošli." Ježiš
im to hneď dovolil. Tu vyšli nečistí duchovia a vo-
šli do svíň, a črieda — asi dvetisíc kusov — ná-
ramne prudko sa rútila do mora a potopila sa
14 v mori. Pastieri však ušli a rozhlásili to po meste
15 a dedinách. I vyšli ľudia pozrieť, čo sa stalo. | Keď
došli k Ježišovi, uzreli toho, ktorého bolo trápilo
diabolstvo a mal v sebe pluk, ako sedel oblečený
16 a bol pri zdravom rozume; i báli sa. Očití svedkovia
im rozprávali, ako to bolo s posadlým a so sviňami.
17 I začali ho prosiť, aby odišiel z ich kraja.

Tak sa má vec asi aj s uzdravením slepcov v Jerichu (porovnaj Mt 20, 29—34; Mk 10, 46—52; Lk 18, 35—43).

9 Pluk, lat. legio. Rímska légia mala riadne okolo 6000 mužov. Názov duchov „légia — pluk" naznačuje množstvo duchov, ktorí mali v moci toho úbožiaka

12-13 Ježiš dovoľuje zlým duchom, aby mohli prejsť z človeka do svíň. Zázrak sa deje v kraji pohanov. Ježiš chcel upozorniť obyvateľov na zlosť zlých duchov, aby ich k pravej viere priviedol. Modloslužba pohanov bola v podstate poctou, vzdávanou diabolskej moci (porovnaj 1 Kor 10, 20—21). Ale ani zázrak im neotvoril oči, aby to poučenie poznali.

Keď vystupoval na loďku, začal ho prosiť ten, 18
čo bol posadlý, aby smel ísť s ním. Nedovolil mu to, 19
ale mu povedal: „Vráť sa domov k svojim a zvestuj
im, aké veľké veci ti urobil Pán a ako sa nad tebou
zmiloval." I odišiel a začal rozhlasovať v Dekapole, 20
aké veľké veci mu urobil Ježiš; a všetci sa divili.

Jairova dcéra a chorá žena. — Keď teda 21
Ježiš znova prešiel na loďke na druhý breh, shro-
maždil sa k nemu veľký zástup; a on stál na brehu
mora. Tu prišiel ktorýsi z predstavených synagogy, 22
menom Jair, a keď ho uzrel, padol mu k nohám
a veľmi ho prosil: „Dcéra mi skonáva. Poď, polož 23
na ňu svoju ruku, aby ozdravela a žila."
I odišiel s ním, a nasledoval ho veľký zástup, 24
takže ho tlačili. Bola tam aj žena, ktorá mala dva- 25
násť rokov krvotok | a mnoho vytrpela od mnohých 26
lekárov a minula celý svoj majetok, ale nič to neo-
sožilo, ba bolo jej ešte horšie. Keď počula o Ježi- 27
šovi, prišla k nemu v zástupe odzadu a dotkla sa
mu rúcha. Povedala si totiž: „Ak sa mu dotknem 28
čo len rúcha, ozdraviem." A hneď jej prestala tiecť 29
krv, a pocítila v tele, že vyzdravela z choroby. Tu 30a
Ježiš hneď zbadal v sebe, že vyšla z neho moc,
obrátil sa k zástupu a spýtal sa: „Kto sa mi dotkol
rúcha?" Jeho učeníci mu odpovedali: „Vidíš, že ťa 31
tlačí zástup, a pýtaš sa: »Kto sa ma dotkol?«" Ale 32
on sa obzrel, aby uvidel tú, čo to urobila.
Žena však, vediac, čo sa s ňou stalo, naľakaná 33
a trasúc sa pristúpila, padla pred ním a rozpove-
dala mu celú pravdu. Ale on jej povedal: „Dcéra, 34

21—43: Mt 9, 18—26; Lk 8, 40—56.

Opis o uzdravení ženy je u sv. Marka tak podaný, ako 30
keby Ježiš nebol predvídal celú udalosť. Zo súbežných
miest jasne vysvitá, že aj tento dej odohral sa s plným
predvídaním a v súhlase s vôľou Ježišovou. Sv. Marek
pri tejto príležitosti nápadne zdôrazňuje ľudskú povahu
a prirodzenosť Ježišovu

tvoja viera ťa uzdravila, odíď v pokoji a buď uzdravená zo svojej choroby."
35 Keď ešte hovoril, prišli od predstaveného synagogy s odkazom: „Dcéra ti umrela. Načo ďalej unú-
36 vaš učiteľa?" Ale keď Ježiš počul slová, ktoré hovorili, povedal predstavenému synagogy: „Neboj sa,
37 len ver!" A nikomu nedovolil nasledovať ho, iba Petrovi, Jakubovi a Jánovi, bratovi Jakubovmu.
38 Prišli do domu predstaveného synagogy. I videl
39 trmu-vrmu ľudí, čo plakali a veľmi bedákali. Keď vstupoval, povedal im: „Čože sa plašíte a nariekate?
40 Dievča neumrelo, ale spí!" | Oni ho však vysmiali. Tu vyhnal všetkých, vzal so sebou otca i matku dievčaťa a tých, čo boli s ním, a vstúpil (do miest-
41 nosti), kde ležalo dievča. Chytil dievča za ruku a povedal mu: „Talita kumi!" — čo v preklade zna-
42 mená: „Dievča, — vravím ti — vstaň!" Tu dievča hneď vstalo a chodilo; malo totiž dvanásť rokov.
43 I ustrnuli všetci veľkým zadivením. | On im však prísne prikázal, aby sa o tom nikto nedozvedel. A povedal, aby jej dali jesť.

6 *Ježiš v Nazarete.* — Keď potom odišiel odtiaľ, prišiel do svojho kraja. Jeho učeníci ho na-
2 sledovali. V nasledujúcu sobotu začal vyučovať v synagoge. Mnohí poslucháči sa divili [jeho učeniu] a vraveli: „Odkiaľ to všetko má tento? Akáže je to múdrosť, ktorej sa mu dostalo, a také zázra-
*3 ky, čo sa konajú jeho rukami?" A či je to nie tesár, syn Máriin, brat Jakubov a Jozefov, i Júdov a Šimonov? A či aj jeho sestry nežijú tu medzi nami?"
4 Pohoršovali sa na ňom. | Ale Ježiš im vravel: „Nie je prorok bez úcty, iba vo svojej otčine, medzi svo-

---

1—6: Mt 13, 53—58; Lk 4, 16—30.
3 Porovnaj Mt 12, 46;* 13, 55—56.*

jimi príbuznými a vo svojom dome. Nemohol tam 5*
urobiť nijaký (väčší) zázrak, iba že skladaním svo-
jich rúk uzdravil niekoľkých chorých. I divil sa ich 6
nevere. Potom chodil po okolitých osadách a vy-
učoval.

Vyslanie apoštolov. — I svolal svojich dva- 7
nástich učeníkov a začal ich vysielať po dvoch a
dal im moc nad nečistými duchmi. Prikázal im tiež, 8*
aby si okrem palice ničoho nebrali na cestu, ani
chleba, ani kapsu, ani peňazí do opaska, | ale aby 9
sa obuli do sandálov, neobliekali si však dvoje
šiat. I hovoril im: „Kdekoľvek vojdete do domu, 10
ostaňte tam až do svojho odchodu. A kde by vás 11
neprijali, ani vás nevypočuli, odíďte odtiaľ a straste
prach so svojich nôh na svedectvo proti nim."

7—13: Mt 10, 1 a 5—15; Lk 9, 1—6.

Nevera a zatvrdlosť prekážaly, aby Ježiš chcel urobiť 5
zázrak. V tomto smysle „nemohol" v Nazarete konať mno-
ho zázrakov, lebo jeho krajania neprijali Ježiša ako Bo-
žieho posla.

Život apoštolov bude plný sebazapierania. Len vtedy 8-9
bude ich práca úspešná, ak sa celkom odovzdajú svojmu
povolaniu. Preto aj ich život musí vynikať skromnosťou
a nenáročnosťou. Podľa Mt (10, 10) Kristus nedovoľuje mať
apoštolom pri vykonávaní úradu ani obuv, ani palicu.
Podľa Mk zasa dovoľuje palicu i sandály. Vysvetlenie
nám dá obraz pastiera. Palestínsky pastier mával dve pa-
lice: jednu ako odznak pastierstva a zasa druhú tvrdú
a hrčovitú palicu ako zbraň proti nepriateľom alebo divej
zveri. Keď Ježiš podľa sv. Marka dovoľuje apoštolom pa-
licu, myslí zaiste na pútnickú palicu, na odznak pastier-
skeho úradu; ak ju podľa Mt a Lk zakazuje, treba myslieť
na obrannú palicu, ktorá medzi ľuďmi nemá významu,
keďže ich Pán posiela ako baránkov medzi vlkov, kde sa
majú so všetkou pokorou a tichosťou pohybovať a všetkým
spásu zvestovať. — Spasiteľ odporúča apoštolom vziať si
iba najchudobnejšie vystrojenie na apoštolskú cestu. Neja-
ká batožina by im bola na ťarchu po cestách. Slová Kris-
tove nemáme spočítavať, ale súdiť iba o tom, či je roz-
ličnými slovami vyjadrený ten istý smysel. Mať iba palicu
na cestu označuje práve toľkú chudobu, ako keby ju
niekto ani nemal.

12 Odišli teda a hlásali pokánie. | Vyháňali mnoho
*13 zlých duchov, veľa chorých pomazali olejom a
uzdravili ich.

Uväznenie a sťatie Jána Krstiteľa. —
14 Kráľ Herodes sa dopočul (o Ježišovi) — jeho meno
sa totiž stalo všeobecne známym — a vravel: „To
Ján Krstiteľ vstal z mŕtvych, preto pôsobia v ňom
15 (zázračné) sily." | Iní však hovorili: „To je Eliáš."
Iní zasa vraveli: „Je to prorok, ako boli iní proro-
16 ci." Keď to Herodes počul, povedal: „Ján, ktorého
som bol dal sťať, ten vstal z mŕtvych."
17 Sám Herodes totiž dal chytiť Jána a sviazaného
hodil ho do žalára pre Herodiadu, manželku svojho
18 brata Filipa, ktorú si bol vzal za ženu. Lebo Ján
bol vyčítal Herodesovi: „Nie ti je dovolené žiť
19 s manželkou tvojho brata." Herodias preto zane-
vrela na neho a chcela ho dať zabiť ale nemohla.
*20 No Herodes bál sa Jána, keďže vedel, že je to muž
spravodlivý a svätý; i dal ho strážiť. Keď ho poču-
val, býval vo veľkých rozpakoch, no jednako rád
ho počúval.
21 Tu prišiel vhodný deň, keď Herodes na svoje
narodeniny pripravil hostinu veľmožom, vysokým
22 dôstojníkom a popredným mužom z Galiley. Keď
potom vošla dcéra onej Herodiady a tancovala, za-
páčila sa Herodesovi i jeho hosťom, takže kráľ po-
vedal dievčaťu: „Žiadaj si odo mňa, čo chceš, a dám
23 ti." Aj sa jej zaprisahal: „Čo si len zažiadáš, dám
24 ti, čo hneď i polovicu svojho kráľovstva." Ona

14—29: Mt 14, 1—12; Lk 3, 19—20: 9, 7—9

13 Stará lekárska veda užívala mazanie olejom všeobecne ako posilňujúci prostriedok. (Porovnaj aj milosrdného Samaritána u Lk 10. 34). Trid. snem (sed. 14. hl. 1) označuje naše miesto za také, kde budúce ustanovenie sviatosti sv. pomazania je aspoň načrtnuté.

20 Takto podľa dôležitých gréckych rukopisov. Vg: „Mnoho robieval podľa jeho rady."

vtedy vyšla a spýtala sa svojej matky: „Čo si žiadať?" Ona jej však povedala: „Hlavu Jána Krstiteľa." Keď potom hneď vošla ku kráľovi, ponáhľajúc 25
sa, vyslovila svoju žiadosť: „Chcem, aby si mi hneď dal na mise hlavu Jána Krstiteľa." Kráľ sa zarmú- 26
til; ale pre prísahu a pre spoluhodovníkov nechcel ju odmietnuť. Poslal kata a rozkázal priniesť (Já- 27
novu) hlavu. Ten odišiel a sťal ho v žalári, | pri- 28
niesol jeho hlavu na mise a odovzdal ju dievčaťu, dievča ju zas dalo svojej matke. Keď sa o tom do- 29
počuli Jánovi učeníci, prišli, vzali jeho mŕtvolu a uložili ju v hrobe.

Návrat apoštolov. — Keď sa apoštoli po- 30
schádzali k Ježišovi, zvestovali mu všetko, čo robili a učili. On im povedal: „Poďte na osamelé 31
miesto samotní a odpočiňte si trocha." Bolo totiž mnoho tých, čo stále prichádzali a odchádzali, takže sa ani nemali kedy najesť. [Vystúpili] teda na loď- 32
ku a uchýlili sa samotní na opustené miesto. Ale 33
videli ich odchádzať a mnohí spoznali (aj ich úmysel). I sbehli sa ta pešo zo všetkých miest a predstihli ich.

Nasýtenie päťtisícového zástupu. — Keď 34
vystúpil Ježiš (z loďky), uzrel veľký zástup a ulútilo sa mu ich, lebo boli ako ovce bez pastiera, a začal ich učiť mnohým veciam. Keď už bolo ve- 35
ľa hodín, pristúpili k nemu učeníci a povedali mu: „Toto miesto je pusté a už je mnoho hodín. | Roz- 36
pusti ich, nech odídu do okolitých osád a dedín nakúpiť si pokrmu, aby mali čo jesť." Odpovedal 37
im: „Vy im dajte jesť." Oni mu povedali: „Máme azda odísť a nakúpiť chleba za dvesto denárov a dať im jesť?" Opýtal sa ich: „Koľko chlebov má- 38

30—33: Mt 14. 13—21; Lk 9. 10—17; Jn 6. 1—15.
34—44: Mt 14. 13—21; Lk 9, 10—17; Jn 6, 1—15.

te? Iďte a pozrite." Keď zistili, povedali: „Päť a dve
39 ryby." Tu im kázal usadiť všetkých po skupinách
40 na zelenej tráve. Usadili sa teda v skupinách po
41 sto a po päťdesiatich. I vzal tých päť chlebov a dve
ryby, pohliadol k nebu, požehnal ich, lámal chleby
a dával svojim učeníkom, aby im ich podávali. Aj
42 obe ryby rozdelil medzi všetkých. Všetci jedli a na-
43 sýtili sa. Potom nasbierali dvanásť plných košov
44 odrobiniek, čo ostaly, a (odpadkov) z rýb. Tých
však, čo jedli, bolo päťtisíc mužov.

45 *Ježiš chodí po mori.* — Potom hneď prinútil
svojich učeníkov nastúpiť na loďku a preplaviť sa
pred ním na druhý breh do Betsaidy, kým sám ne-
46 rozpustí zástup. Keď ich rozpustil, utiahol sa na
47 vrch a modlil sa. Keď sa sotmilo, loďka bola
stred mora, kým on samotný (ostal) na pevnine.
48 Keď ich videl namáhať sa pri veslovaní — mali
totiž protivný vietor — približoval sa k nim okolo
štvrtej nočnej stráže, kráčajúc po mori, a chcel ich
49 obísť. Oni však, keď uvideli, ako kráča po mori,
50 mysleli si, že je to mátoha, a skríkli, | lebo ho všetci
videli a naplašili sa. On ich hneď oslovil a povedal
51 im: „Vzmužte sa! Ja som to, nebojte sa!" Vstúpil
k nim na loďku, a vietor prestal. Ale ich prenikol
*52 ešte väčší úžas, | lebo nepochopili ani (udalosť)
s chlebmi; ich srdce totiž bolo nechápavé.

Uzdravenia v kraji genezaretskom. —
53 Keď sa preplavili, došli do kraja Genezaret, kde
54 pristáli. Len čo vystúpili z loďky, ľudia ho hneď
55 poznali, | rozbehli sa po celom kraji a začali na
nosidlách prinášať svojich chorých, kde sa len do-

45—52: Mt 14 22—33; Jn 6, 16—21.
53—56: Mt 14, 34—36.

52 Už zázračne rozmnožený chlieb mal ich presvedčiť, že Ježiš je Pánom prírody Ale oni ešte vždy ostávajú vo svojej predpojatosti, že Mesiáš je iba človekom tohto sveta.

počuli o jeho prítomnosti. Kamkoľvek prišiel, či už 56
do dedín, miest alebo osád, tam všade vynášali
chorých na námestia a prosili ho, aby im dovolil
aspoň obruby jeho rúcha sa dotknúť, lebo všetci,
čo sa ho dotkli, ozdraveli.

Prevrátené náuky farizejov a zákonníkov. — A sišli sa k nemu farizeji a podaktorí zá- 7
konníci, čo došli z Jeruzalema. I videli, že niektorí 2
jeho učeníci jedia chlieb poškvrnenými, to jest ne-
umytými rukami; | lebo farizeji — a Židia vôbec — 3*
nejedávajú bez častého umývania rúk, v čom sa
pridržajú podania predkov. Keď (sa vrátia) z trhu, 4
nejedia, kým sa nevykúpu. A je ešte mnoho iných
vecí, ktoré prijali a mali zachovávať, ako: umýva-
nie čiaš, džbánov, medeníc [a postieľ]. I pýtali sa 5
ho farizeji a zákonníci: „Prečo si tvoji učeníci ne-
počínajú podľa podania predkov, ale jedia chlieb
poškvrnenými rukami?" On im však odpovedal: 6
„Dobre o vás, pokrytcoch, prorokoval prorok Izaiáš,
ako je napísané:

Ten ľud len svojimi perami ma ctí, 7
ale jeho srdce je ďaleko odo mňa. a
Darmo si ma však ctia,
lebo čo učia, sú náuky a príkazy ľudské.

Opúšťate totiž prikázanie Božie, a držíte sa ľud- 8
ského podania, umývate džbány a čaše; a robíte

a Iz 29, 13.
1—13: Mt 15, 1—20.
Markovo evanjelium je venované rímskym kresťanom 3-4
ako prvým čitateľom. Preto im židovské zvyky vysvetľuje. Veď takéto „očisťovanie" Rimania nepoznali. „Podania" alebo „ustanovenia starších" boly právne vysvetlivky k zákonu Božiemu, ktoré opatrovali dávnejší učeníci židovskí. Ich mienky Židia nielen všeobecne prijímali ale často si ich vyššie cenili ako ustanovenia samého Božieho zákona. — Porovnaj Mt 15, 2; 23, 4.*

9 mnoho iných vecí, podobných týmto." A hovoril
im: „Pekne viete rušiť prikázanie Božie, len aby
10 ste zachovali svoje podanie. Lebo Mojžiš vám po-
a vedal: »Cti otca svojho a matku svoju!« a tiež:
b »Kto zlorečí otcovi alebo matke, nech umrie.« | Vy
•11 však vravíte: »Ak niekto povie svojmu otcovi ale-
bo matke: korban — to jest dar (venovaný Bohu)
— je to, čo by ti odo mňa mohlo byť podporou«, —
12 | a už nepripúšťate, že musí urobiť ešte voľačo
13 pre svojho otca alebo matku. Rušíte slovo Božie
svojím podaním, ktoré ste si podávali. A podobných
takých vecí robíte až mnoho."

14 *Pravá nečistota.* — A keď znova svolal k se-
be zástup, hovoril: „Počujte ma všetci a rozumejte!
15 Nič nevchádza zvonka do človeka, čo by ho mohlo
poškvrniť. Ale to ho poškvrňuje, čo vychádza z člo-
16 veka. Ak má kto uši na počúvanie, nech počuje!"
17 A keď potom odišiel od zástupu do domu, pý-
18 tali sa ho učeníci na to podobenstvo. I povedal im:
„Tak aj vy ste ešte nechápaví? Nerozumiete, že nič
ho nemôže znečistiť, čo zvonka vchádza do člove-
19 ka? Lebo mu nevchádza do srdca, ale ide do bru-
cha a vychádza do stoky, a tak sa vylučujú vše-
20 tky jedlá." Potom povedal: „Čo z človeka vychá-
21 dza, to poškvrňuje človeka. Lebo znútra, totiž
z ľudského srdca vychádzajú zlé myšlienky, smil-
22 stvá, krádeže, vraždy, cudzoložstvá, | lakomstvá, ne-
šľachetnosti, podvody, rozkošníctva, závisť, rúha-
23 nie, pýcha, nerozumnosť. Všetky tieto zlá vychá-
dzajú znútra človeka a poškvrňujú ho."

24 *Pohanská žena.* — Tu vstal a odišiel odtiaľ
do krajov Tyru a Sidona. Vošiel do ktoréhosi domu

a Ex 20, 12; Dt 5, 16. b Ex 21, 17.
24—30: Mt 15, 21—28.
11-12 Boh zaiste nehce, aby niekto krivdil svojim rodičom pod zámienkou, že chce niečo obetovať na chrám.

a nechcel, aby sa o tom voľakto dozvedel. No nemohol sa utajiť. Lebo len čo sa o ňom dopočula 25
žena, ktorej dcéra mala nečistého ducha, predstúpila a padla mu k nohám. Bola to pohanská žena, 26
rodom Sýrofeničianka. Prosila ho, aby vyhnal diabolstvo z jej dcéry. Ale on jej povedal: „Nechaj, 27*
nech sa najprv deti nasýtia. Lebo nie je dobré brať chlieb deťom a hádzať ho šteňatám." Ona mu však 28
odpovedala: „Tak je, Pane. Ale aj šteňatá jedia pod stolom z odrobiniek po deťoch." I povedal jej: 29
„Pre túto svoju reč choď — diabolstvo vyšlo z tvojej dcéry." Keď odišla do svojho domu, našla dievča 30
ležať na posteli, ale diabolstvo už bolo vyšlo z nej.

Pán uzdravuje hluchonemého. — A keď 31*
znova opustil tyrský kraj, cez Sidon sa vrátil ku Galilejskému moru, do stredu dekapolského kraja.
Tam mu priviedli hluchonemého a prosili ho, aby 32
položil na neho ruky. I vzal ho nabok od zástupu, 33
vložil mu prsty do ušú, poslinil si ich a dotkol sa mu jazyka. Pohliadol k nebu, vzdychol a povedal: 34
„Efeta", čo znamená: „Otvor sa!" Hneď sa mu otvo- 35
rily uši a rozviazal sa mu spútaný jazyk, takže začal správne hovoriť. I zakázal im (Ježiš) o tom da- 36
komu hovoriť. Ale čím väčšmi im to zakazoval, tým viac to rozhlasovali | a nadmieru udivení si vra- 37
veli: „Dobre robí všetko, i hluchým dáva sluch i nemým reč."

Pohanská žena dobre vie, ako si predstavujú Židia svoj 27
pomer k Mesiášovi. Seba totiž pokladajú za jediných oprávnených dedičov všetkého dobra v mesiášskom kráľovstve. Oni sú teda „dietky" domu, plnoprávni občania a požívatelia mesiášskeho blaha. Pohani podľa ich mienky nemajú také plné právo. Preto len prosiť môžu a uspokoja sa aj s menšími prejavmi jeho dobroty (odrobinkami).

Pán odvádza chorého nabok, aby ho nenápadne uzdra- 31-36
vil a zakazuje mu, aby o tom verejne hovoril. Tým chcel vyhnúť ľudskej chvále, lebo zázraky konal jedine preto, aby v ľuďoch upevnil vieru (porovnaj 6, 6).

8 *Druhé rozmnoženie chleba.* — Keď v tých
dňoch zasa bol s ním veľký zástup a nemali čo
2 jesť, svolal k sebe učeníkov a vravel im: | „Ľúto mi
je zástupu, lebo, hľa, už tretí deň zotrvávajú pri
3 mne, a nemajú čo jesť. Ak ich lačných pustím do-
mov, odpadnú na ceste, keďže niektorí z nich prišli
4 zďaleka." Odpovedali mu jeho učeníci: „Odkiaľže
kto bude môcť (dostať) chleby a nasýtiť ich tu na
5 púšti!" | I opýtal sa ich: „Koľko chlebov máte?"
6 Odpovedali: „Sedem." Tu rozkázal zástupom rozlo-
žiť sa na zemi. Potom vzal sedem chlebov, vďaky
vzdával, rozlámal ich a dával svojim učeníkom, aby
7 ich rozdávali. I rozdali ich zástupu. | Mali aj nie-
8 koľko rybičiek. I tie požehnal a kázal ich rozdať. |
Jedli a nasýtili sa a z odrobiniek, čo pozostaly, na-
9 sbierali ešte sedem košov. | Tých, čo jedli, bolo asi
štyritisíc. Potom ich rozpustil.

10 *Znamenie s neba.* — Hneď potom so svojimi
učeníkmi vstúpil na loďku a prišiel do dalmanut-
11 ského kraja. Tu vyšli k nemu farizeji a začali sa
s ním hádať. Pokúšali ho a žiadali od neho name-
12 nie s neba On si vzdychol v duchu a povedal:
„Prečo toto pokolenie žiada znamenie? Veru, vra-
vím vám, tomuto pokoleniu sa nedostane name-
13 nia." Opustil ich a vstúpil na loďku a preplavil sa
cez more.

14 *Kvas farizejov.* — Zabudli si však vziať chle-
*15 ba a mali na loďke iba jediný chlieb. On ich vy-

1—9: Mt 15, 32—39.

10—13: Mt 16, 1—4; Lk 12, 54—56.

14—21: Mt 16, 5—12; Lk 12, 1.

15 Kvas je nato, aby dodal múke chuti. Ak by bol kvas zlý, nemôže chutným urobiť chlieb, ale ho skazí. Tak aj mravnú náuku máme nato, aby dávala dobrý smer ľudskej činnosti. Ale neúprimné mravy, pokrytectvo farizejov

stríhal: „Majte sa na pozore a chráňte sa kvasu farizejov a kvasu Herodesovho!" Rozmýšľali o tom 16
medzi sebou a hovorili si: „Veď nemáme chleba."
Ježiš to spozoroval a povedal im: „Prečo rozmýšľa- 17
te o tom, že nemáte chleba? Ešte nechápete a nerozumiete? Ešte máte nechápavé srdce? Máte oči, a 18
nevidíte? Máte uši, a nepočujete? Ani sa už nepamätáte, | koľko košov, plných odrobiniek, ste na- 19
sbierali, keď som bol rozlámal päť chlebov piatim tisícom?" Odpovedali mu: „Dvanásť." „A koľko ko- 20
šov odrobiniek ste nasbierali, keď som (bol rozlámal) sedem chlebov štyrom tisícom?" Odpovedali mu: „Sedem." I povedal im: „Ešte nechápete?" 21

Uzdravenie slepého. — Keď prišli do Bet- 22
saidy, priviedli mu slepého a prosili, aby sa ho dotkol. On chytil slepého za ruku a vyviedol ho 23
z dedinky. Potom mu naslinil oči, položil na neho svoje ruky a opýtal sa ho, či voľačo vidí. Keď ten 24*
pohliadol hore, povedal: „Vidím ľudí ako chodiace stromy." Potom mu zasa položil svoje ruky na oči. 25
I prehliadol a tak ozdravel, že všetko jasne videl. Potom ho poslal domov a povedal: „Do dediny ani 26*
nevchádzaj!"

---

zle účinkovaly na duše, a k tomu ešte ľahkomyseľnosť a verejná hriešnosť Herodesova pôsobila priamo rozvratným vplyvom na myseľ ľudí.

Spasiteľ nie odrazu, ako by v jedinom okamihu vrátil 24
slepému zrak, ale postupne ho privádza k tomu, aby videl. Prečo mu len postupne vracal zrak, presne nevieme povedať. Azda preto, aby si slepec tým väčšmi vážil dar zraku. Iní myslia, že nám tým chcel Spasiteľ naznačiť aby sme si trpezlive počínali s tými, ktorí sú duševne slepí. Trpezlivosť so zlými sa odporúča aj v podobenstve o kúkoli (Mt 13, 24—30).

Podľa Vg: „Choď do svojho domu, a keby si vošiel do 26
dedinky, nikomu o tom nehovor!" Teda slepec asi nebol z Betsaidy, ale bol potulným žobrákom, ktorý sa po svojom uzdravení vráti domov.

27 *Petrovo vyznanie.* — Ježiš a jeho učeníci
odišli do dediniek okolo Cézarey Filipovej. Cestou
sa spytoval svojich učeníkov a vravel im: „Za ko-
28 ho ma majú ľudia?" Oni mu odpovedali: „Za Jána
Krstiteľa; iní za Eliáša, iní však za jedného z pro-
29 rokov." Tu sa ich opýtal: „A za koho ma vy má-
30 te?" Odpovedal mu Peter: „Ty si Mesiáš!" I zabrá-
nil im to o ňom komukoľvek hovoriť.

*31 *Ježiš predpovedá svoje utrpenie.* — Vte-
dy ich začal poučovať, že Syn človeka bude musieť
mnoho trpieť, že ho starší (z ľudu), veľkňazi a zá-
konníci zavrhnú a zabijú, ale po troch dňoch vstane
32 z mŕtvych. Hovoril im to otvorene. — Tu ho vzal
33 Peter (nabok) a začal mu dohovárať. Ale on sa ob-
rátil, pohliadol na svojich učeníkov a pokarhal
Petra: „Ber sa mi s očú, satan! Lebo nechápeš to,
čo je Božie, ale iba to, čo je ľudské."

34 *Ako máme nasledovať Krista.* — Privolal
zástup a svojich učeníkov a povedal im: „Ak chce
kto za mnou ísť, nech zaprie sám seba, vezme svoj
35 kríž a nasleduje ma. Lebo kto si bude chcieť zacho-
vať život, stratí ho; kto by však stratil svoj život
36 pre mňa a pre evanjelium, zachová si ho. Veď čože
by osožilo človekovi, keby celý svet získal, ale
37 svojej duši by uškodil. Lebo čože dá človek ako
38 výmenu za svoju dušu? Kto sa bude hanbiť za mňa
a za moju náuku pred týmto cudzoložným a hriešnym pokolením, za toho sa aj Syn človeka bude

---

27—30: Mt 16, 13—20; Lk 9, 18—21.
31—33: Mt 16, 21—23; Lk 9, 22.
34—39: Mt 16, 24—28; Lk 9, 23—27.

31 Keď Ježiš už dostatočne upevnil vieru v srdciach svojich učeníkov pre svoje vyššie poslanie, hoci ešte vždy neboli zbavení všetkej pochybovačnosti, nastal čas, aby ich postupne pripravoval na svoje utrpenie, ktoré bolo tiež jeho mesiášskou úlohou. Museli poznať a sa presvedčiť, že Ježiš má položiť život ako obetu na usmierenie za hriechy.

hanbiť, keď príde vo sláve svojho Otca so svätými
anjelmi." A povedal im: „Veru, vravím vám, sú 39*
niektorí medzi tými, čo tu stoja, ktorí neokúsia
smrť, kým neuvidia kráľovstvo Božie prichádzať
s mocou."

Premenenie Pána. — Po šiestich dňoch vzal 9
si Ježiš Petra, Jakuba a Jána, vyviedol ich samot-
ných na vysoký vrch a premenil sa pred nimi. Šaty 2
sa mu zaskvely a veľmi zbelely [ako sneh], ako by
ich nemohol vybieliť nijaký bielič na svete. Potom 3
sa im ukázal Eliáš s Mojžišom a rozprávali sa s Je-
žišom. Tu sa ozval Peter a povedal Ježišovi: „Uči- 4
teľ, dobre je nám tu! Spravme si tu tri stánky, tebe
jeden, Mojžišovi jeden a Eliášovi jeden." Nevedel 5
totiž, čo hovorí, lebo sa boli preľakli. I utvoril sa 6
oblak a zaclonil ich. Z oblaku zaznel hlas: „Tento
je môj milý Syn, poslúchajte ho!" A len čo sa roz- 7
hliadli, nikoho viac nevideli pri sebe, iba Ježiša.
Keď potom sostupovali s vrchu, prikázal im, aby 8
o tom, čo videli, nikomu nehovorili, kým Syn člo-
veka nevstane z mŕtvych.

Príchod Eliášov na svet. — Zachovali teda 9
tie slová, ale hádali sa medzi sebou, čo to znamená
„vstať z mŕtvych". I spýtali sa ho: „Prečo teda ho- 10*
voria farizeji a zákonníci, že najprv má prísť Eliáš?"

1—8: Mt 17, 1—13; Lk 9, 28—36.

Po soslaní Ducha Svätého začala sa Cirkev podivne 39
šíriť a vzmáhať. To bol zaiste ten mohutný príchod kráľovstva Božieho so všetkou mocou. Mnohí z poslucháčov Ježišových sa toho dožili, predovšetkým sami apoštoli. Keď pri podobných príležitostiach (M[t] 16, 28; Lk 9, 27) hovorí Ježiš o prítomných, ktorí predpovedané budúce udalosti majú na vlastné oči uzrieť a presvedčiť sa o pravdivosti proroctiev Ježišových, pod „prítomnými" máme rozumieť aj apoštolov, a azda ich predovšetkým. (Porovnaj Lk 9, 27.*)

Viď Mt 17, 10—13.* 10-12

11 On im odpovedal: „Najprv príde Eliáš a všetko obnoví. Ako je však napísané o Synovi človeka, že
12 mnoho vytrpí a za nič ho nebudú mať? Ale vravím vám: Eliáš už prišiel, a urobili mu, čo sa im zachce-
a lo, ako je o ňom napísané."

13 *Posadlý chlapec.* — Keď sa vrátil k svojim učeníkom, uvidel okolo nich veľký zástup a zákon-
14 níkov, ako sa s nimi dohadujú. A všetok ľud, len čo zazrel Ježiša, užasol; [preľaknutí] bežali mu v ústre-
15 ty a pozdravili ho. On sa ich opýtal: „O čom sa do-
16 hadujete medzi sebou?" Odpovedal mu jeden zo zástupu: „Učiteľ, priviedol som k tebe svojho syna,
17 majúceho nemého ducha, | ktorý ním lomcuje, kdekoľvek ho popadne, i penia sa mu ústa, škrípe zubmi a schne. Požiadal som tvojich učeníkov, aby toho (du-
18 cha) vyhnali, ale tí nemohli." Vtedy sa ozval a hovoril im: „O neveriace pokolenie, dokiaľže mám byť s vami? Dokiaľže vás mám trpieť? Priveďte ho ku mne!" |
19 Priviedli ho teda. A keď duch uvidel (Ježiša), hneď zalomcoval (chlapcom), takže padol na zem, váľal
20 sa po nej a penily sa mu ústa. Opýtal sa (Ježiš) jeho otca: „Od akého času sa mu to stáva?" Odpo-
21 vedal mu: „Od detstva, | a často ho vrhá do ohňa i do vody, aby ho zahubil. No ak len niečo môžeš,
*22 zľutuj sa nad nami a pomôž nám!" Ježiš mu povedal: „Ak môžeš? — Všetko je možné tomu, kto ve-
23 rí!" Otec chlapcov hneď [slzami zaliaty] hlasite zvo-
24 lal: „Verím, [Pane,] pomôž mojej nedôvere!" Keď Ježiš videl, že sa zástup sbieha, pohrozil nečistému

a 3 Kr 19, 2 a 10.
13—28: Mt 17, 14—21; Lk 9, 37—43.
22 Podľa prijatého gréc. textu 9, 23 by bolo doslovne: „Čo sa týka slova »Ak môžeš«, všetko je možné tomu, kto verí." — Vg má: „Ak môžeš veriť, všetko je možné tomu, kto verí." Niektorí však upravujú túto vetu ako otázku: „Čože je to »ak môžeš«?" — alebo vidia v nej obdiv a výkrik: „Ach, to »ak môžeš«!"

duchu: „Nemý a hluchý duch, ja ti rozkazujem, vyjdi z neho a už nikdy viac doň nevchádzaj!" Tu 25
vykríkol, veľmi ním zalomcoval a vyšiel [z neho]. Chlapec ostal ako mŕtvy, takže si mnohí vraveli, že zomrel. Ale Ježiš ho chytil za ruku, zodvihol ho, 26
a (chlapec) vstal.

Keď potom (Ježiš) vošiel do domu a boli sami, 27
učeníci sa ho opýtali: „Prečo sme ho my nemohli vyhnať?" Odpovedal im: „Tento druh nedá sa ni- 28
čím iným vyhnať iba modlitbou [a pôstom]."

Ježiš v Galilei. Po druhý raz predpovedá svoje utrpenie. — Keď odtiaľ odišli, pre- 29
chádzali Galileou, ale nechcel, aby sa o tom niekto dozvedel. Vyučoval svojich učeníkov a hovoril im: 30
„Syna človeka vydajú ľuďom do rúk. Zabijú ho, ale keď bude zabitý, tretieho dňa vstane z mŕtvych."
Oni však nechápali túto reč, no báli sa ho spýtať. 31*

Spor o prvenstvo medzi učeníkmi. — Keď 32
prišli do Kafarnaumu a boli doma, pýtal sa ich: „O čom ste sa shovárali cestou?" Oni však mlčali; 33
cestou sa totiž o tom shovárali, kto je [medzi nimi]
väčší. Keď si sadol, povolal k sebe dvanástich a 34
povedal im: „Kto chce byť prvý, nech je zo všetkých najposlednejší a nech je sluhom všetkých."
Tu vzal dieťa, postavil ho medzi nich, objal ho a 35
povedal im: „Kto prijme jedno z takých detí v mo- 36
jom mene, ten prijíma mňa; a kto mňa prijíma, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal."

29—31: Mt 17, 22—23; Lk 9, 43—45; 9, 29—49.
32—36: Mt 18, 1—9; Lk 9, 46—50; 17, 1 a n.

Príčina toho, prečo nemohli apoštoli srovnať utrpenie 31
Pánovo s jeho mesiášskym poslaním, boly ich mylné predstavy o osobe a poslaní Mesiášovom. V ich predstavách žil iba oslávený Mesiáš, ku ktorému nielen utrpenie, ale ani len tôňa porážky nesmie mať prístup.

37 *Nemiestna horlivosť.* — Povedal mu Ján:
„Učiteľ, videli sme kohosi, čo nechodieva s nami,
ako v tvojom mene vyháňal zlých duchov; bránili
38 sme mu v tom, lebo nechodí s nami." Ježiš však
odpovedal: „Nebráňte mu, lebo, kto koná divy
v mojom mene, nebude tak ľahko zle hovoriť
39 o mne. Veď kto nie je proti vám, je za vás. Kto-
40 koľvek by vám dal piť čo len pohár vody v mojom
mene, pretože ste Kristovi, veru, vravím vám, ne-
stratí svoju odmenu.

41 *Nikoho nepohoršovať.* — Kto by pohoršil
jedného z týchto maličkých, ktorí veria vo mňa,
lepšie by mu bolo, keby mu mlynský kameň zave-
42 sili na šiju a hodili ho do mora. Ak ťa tvoja ruka
zvádza (na hriech), odtni si ju; lepšie ti bude zmr-
začenému vojsť do života, ako mať obe ruky, a ísť
43 do pekla, do neuhasiteľného ohňa, | [kde ich červ
44 neumiera, ani oheň nehasne]. Ak ťa tvoja noha zvá-
dza na hriech, odtni si ju; lepšie ti bude kuľhavé-
mu vojsť do (večného) života, ako by si mal obe
nohy, a tak ťa hodili do pekla [s neuhasiteľným
45 ohňom, | kde ich červ neumiera, ani oheň nehasne].
46 Ak ťa tvoje oko zvádza na hriech, vylúp si ho;
lepšie ti bude jednookému vojsť do kráľovstva Bo-
žieho, ako by si mal obe oči, a tak ťa hodili do
47 [ohnivého] pekla, | kde ich červ neumiera, ani oheň
*48 nehasne. Každý totiž bude solený ohňom [ako kaž-
dá obeť soľou sa pripravuje].

---

48 Každá starozákonná obeť mala byť posolená. Keď sa obeť konala podľa predpisov zákona, bola Bohu milá. Tak aj človek, ktorý chce byť Bohu milý, má byť očistený ohňom a soľou posolený. Soľ zachováva od hniloby a udržuje v čerstvosti. Soľ je teda najskôr náznakom mravnej čistoty, neporušenosti. Oheň je prostriedkom očistenia. (Porovnaj Mt 3, 11.*)

Soľ je dobrá vec, ale keď sama soľ sa stane ne- 49*
slanou, čím ju prisolíte? Majte soľ v sebe a zacho-
vajte pokoj medzi sebou."

Na ceste do Jeruzalema. Nerozlučiteľnosť manželstva. — Keď sa vybral odtiaľ, pri- 10
šiel na judské územie za Jordánom. Znova sa sišly
k nemu zástupy, a on ich ako obyčajne vyučoval.
Tu pristúpili k nemu farizeji, a aby ho pokúšali, 2*
pýtali sa ho: „Smie muž prepustiť svoju manžel-
ku?" On im odpovedal: „Čo vám prikazuje Moj- 3 a
žiš?" Oni odpovedali: „Mojžiš dovolil napísať roz- 4
vodnú listinu a tak prepustiť (manželku)." No Ježiš 5
im povedal: „Pre tvrdosť vášho srdca vám napísal
také prikázanie; | na počiatku sveta však Boh stvo- 6
ril (ľudí) ako muža a ženu. Preto opustí človek 7
svojho otca i matku a bude sa pridržiavať svojej b
manželky, | a budú dvaja jedným telom. Tak teda 8
už nie sú dvaja, ale iba jedno telo. Čo teda Boh 9
spojil, človek nech nerozlučuje."
Doma sa ho znova pýtali jeho učeníci na tú vec. 10
On im povedal: „Kto by prepustil svoju ženu a ože- 11

a Dt 24, 1. b Gn 2, 24.
1—12: Mt 19, 1—9.
Náuka Kristova je soľou svetu Ak sa predovšetkým 49
apoštoli budú ňou riadiť, stanú sa aj oni soľou svetu
(Mt 5, 13). Okrem náuky Kristovej dostanú ešte prostried-
ky milosti, aby tak mohli chrániť svet pred všetkou du-
ševnou nákazou Slúžiť slovu Božiemu, šíriť mravnosť a
posväcovať ľudí — to znamená „soliť svet." V tom nech
je ich ctibažnosť A preto nesmie byť medzi nimi sporu
o prvenstvo (Mk 9, 33).
Kresťanov, obrátených z pohanstva, nemohly zaujímať 2
spory a hádky Židov o pričinách, pre ktoré prepúšťali
manželky Preto u Mk (Lk) nenájdeme nič o tom či ne-
vernosť stačí na prepustenie manželky (Mt 19 3 a 5 32).
Sv. Matúš zasa v súhlase so židovským právnym náhľadom
iba manželovi priznáva právo prepustiť manželku: Mk to
isté právo priznáva aj manželke oproti manželovi v súhlase s rímskym právnym zvykom.

nil by sa s inou, cudzoložstvom sa previní proti nej.
12 Ak žena prepustí svojho muža a vydá sa za iného,
cudzoloží."

13 *Ježiš a dietky.* — Priniesli mu dietky, aby sa
14 ich dotkol. Ale učeníci im to zabraňovali. | Keď to Ježiš videl, namrzel sa a povedal im: „Nechajte dietky prísť ku mne a nebráňte im, lebo takých je kráľov-
15 stvo Božie. Veru, vravím vám, kto neprijme krá-
16 ľovstvo Božie ako dieťa, nevojde doň." I bral ich do náručia, kládol na ne ruky a požehnával ich.

17 *Bohatý mládenec.* — Keď sa potom vydal na cestu, pribehol ktosi k nemu, kľakol si pred ním a pýtal sa ho: „Dobrý učiteľ, čo mám robiť, aby
18 som sa stal dedičom večného života?" Ježiš mu odpovedal: „Prečo ma voláš dobrým? Nik nie je dob-
19 rý, iba sám Boh. Prikázania poznáš: Nezabiješ! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nepovieš krivého svedectva! Nebudeš poškodzovať! Cti svojho otca
20 i svoju matku!" Odpovedal mu (mládenec): „Učiteľ, toto všetko som zachovával od svojej mladosti."
21 Ježiš s láskou pohliadol na neho a povedal mu: „Jedno ti ešte chýba: iď, predaj, čo len máš, rozdaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom
22 sa vráť, vezmi svoj kríž a nasleduj ma!" Na to slovo sa zarmútil a odišiel rozžialený, lebo mal mnoho majetku.

23 *Nebezpečenstvo bohatstva.* — Ježiš sa rozhliadol po svojich učeníkoch a takto im povedal: „Ako ťažko vojdú do kráľovstva Božieho takí,
*24 čo majú majetky!" Učeníci žasli nad jeho slovami.

13—16: Mt 19, 13—15; Lk 18, 15—17.
17—22: Mt 19, 16—26; Lk 18, 18—27.
-25 Príslovie o ťave a ihle naznačuje nemožnosť niektorej veci. Aj tu môže mať iba takýto smysel: Boháčovi je veľmi ťažké vojsť do kráľovstva Božieho. No evanjelium ne-

Ježiš im znova povedal: „Synkovia, ako ťažko vojdú do kráľovstva Božieho ľudia, ktorí svoju dôveru skladajú v bohatstvo! Ľahšie prejsť ťave uchom 25
ihly, ako vojsť boháčovi do kráľovstva Božieho."
Oni sa ešte väčšmi zadivili a hovorili si takto: 26
„Ktože potom môže byť spasený?" Ježiš pohliadol 27
na nich a povedal im: „Ľuďom je to nemožné, ale nie Bohu. Bohu je totiž všetko možné."

Odmena dobrovoľnej chudoby. — Tu za- 28
čal Peter hovoriť: „Hľa, my sme všetko opustili a nasledovali sme ťa." Ježiš mu odpovedal: „Veru, 29
vravím vám: Ktokoľvek pre mňa a pre evanjelium opustil svoj dom alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku alebo deti alebo pole, | dostane 30*
sto ráz toľko: teraz v tomto čase domy i bratov i sestry i matky i dietky i polia — hoc aj s prenasledovaním — a večný život v budúcom veku. A mnohí prví stanú sa poslednými a poslední prvými." 31

Ježiš po tretí raz predpovedá svoje utrpenie. — Na ceste, keď vystupovali do Jeruzalema, Ježiš sa ponáhľal pred nimi. Divili sa tomu a so 32*
strachom ho nasledovali. A znova si vzal k sebe dvanástich a začal im hovoriť o tom, čo ho očakáva: | „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a Syna 33

pokladá za úplnú nemožnosť, aby aj boháč vstúpil do Cirkvi a tak dosiahol spásu (Porovnaj Mt 19, 24.*)

28—31: Mt 19, 27—30; Lk 18, 28—30.

32—34: Mt 20, 17—19; Lk 18, 31—34.

Ako Ježiš musel vo svojom živote mnohé utrpenia znášať, tak aj tí, ktorí pre neho všetko opustili majú okúsiť prenasledovania utrpenia jedine preto, lebo sa pridali 30
k nemu.

Keď apoštoli a ostatný ľud videli Ježišovu neohroženú 32
odhodlanosť, s akou išiel v ústrety svojej istej smrti, naplnení boli strachom a obavami o neho. Nechápali ako ich môže ešte i predbiehať na ceste do Jeruzalema, kde ho Židia už niekoľko ráz chceli usmrtiť.

človeka vydajú veľkňazom a zákonníkom. Odsúdia
34 ho na smrť a vydajú pohanom. I budú sa mu posmievať a pľuvať na neho, budú ho bičovať a zabijú
ho; ale po troch dňoch vstane z mŕtvych."

35 *Synovia Zebedejovi.* — Tu pristúpili k nemu synovia Zebedejovi, Ján a Jakub, a povedali
mu: „Učiteľ, chceme, aby si nám urobil, o čo ťa
36 poprosíme." Opýtal sa ich: „Čo chcete, aby som
37 vám urobil?" Povedali mu: „Daj nám sedieť v tvojej sláve jednému po tvojom pravom a druhému po
*38 tvojom ľavom boku." Ale Ježiš im odpovedal: „Neviete, o čo prosíte. Či môžete piť kalich, ktorý ja
pijem alebo dať sa pokrstiť krstom, ktorým som ja
39 krstený?" | Oni mu odpovedali: „Môžeme." Ježiš im povedal: „Z kalicha, z ktorého ja pijem, budete piť
40 a pokrstíte sa krstom, ktorým som ja krstený. | ale dať (niekomu) sedieť po mojom pravom alebo ľavom boku nie je mojou vecou, to sa dostane tým,
ktorým je to pripravené."

41 Keď sa o tom dopočuli desiati učeníci, začali sa
42 mrzieť na Jakuba a Jána. Tu si ich Ježiš zavolal k sebe a hovoril im: „Viete, že tí, čo sa pokladajú
za vládcov nad národmi, (tvrdo) vládnu nad nimi
43 a ich veľmoži dávajú im cítiť svoju moc. Medzi vami to tak nemá byť. No kto sa chce stať medzi va-
44 mi veľkým, nech vám posluhuje, | a kto chce byť
45 medzi vami prvý, nech je sluhom všetkých. Lebo ani Syn človeka neprišiel dať sa vysluhovať, ale
aby sám slúžil a dal svoj život ako výkupné za
mnohých."

35—45: Mt 20, 20—28; Lk 22, 25—27.

38 Pri krste ponorili človeka do vody, ako keby mal úplne odumrieť. Preto krst naznačuje nielen očistenie vôbec, ale aj utrpenie a smrť Ježišovu.

Slepci v Jerichu. — Tak vošli do Jericha. 46*
A keď so svojimi učeníkmi a s preveľkým zástupom odchádzal z Jericha, sedel pri ceste slepý
žobrák Bartimej, syn Timejov. Keď sa dopočul 47
o tom, že je to Ježiš z Nazareta, začal kričať a volať: „Ježišu, Synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!"
Mnohí ho okríkali, aby mlčal, ale on tým hlas- 48
nejšie volal: „Synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!" |
Ježiš za zastavil a povedal: „Zavolajte mi ho!" Za- 49
volali teda slepého a povedali mu: „Dúfaj! Vstaň,
volá ťa!" Odhodil svoj plášť, vyskočil a prišiel 50
k Ježišovi. Ježiš mu povedal: „Čo chceš, aby som 51
ti urobil?" Slepý mu odpovedal: „Učiteľ môj, aby
som videl!" Ježiš mu povedal: „Iď, tvoja viera ťa 52
uzdravila." A hneď videl a nasledoval ho na ceste.

Kvetná nedeľa.

Triumfálny vchod Ježišov do Jeruzalema. — Keď sa približovali k Jeruzalemu, ku Betfage 11
a Betánii, (smerom) na Olivový vrch, vyslal dvoch
svojich učeníkov | a povedal im: „Iďte do dedinky, 2
ktorá leží naproti. Keď vstúpite do nej, hneď nájdete
priviazané osliatko, na ktorom doteraz ešte nikto
nesedel. Odviažte ho a priveďte! | Ak by vám však 3
niekto vravel: »Čo to robíte?« — povedzte: »Pán
ho potrebuje«, — a hneď vám ho zasa sem prepustí."
A keď odišli, našli osliatko, priviazané o dvere 4
vonku na ceste. I odviazali ho. | No niektorí z tých, 5
čo tam stáli, im vraveli: „Čože to robíte, že odvä-

46—52: Mt 20, 29—34; Lk 18, 35—43.
1—11: Mt 21, 1—11; Lk 19, 29—40; Jn 12, 12—19.
Mt (20, 29 a n.) spomína dvoch slepcov v Jerichu, kým 46
Mk a Lk spomínajú iba jedného Tento číselný rozdiel má svoj základ asi v tom, že jeden z nich neobyčajne nápadne prejavoval svoju dóveru v Ježišovu moc, a asi preto sa stal aj viac známym v kresťanskom podaní Podobne je to aj s uzdravením dvoch posadlých v Geraze (Mt 8, 28; Mk 5, 1—20 a Lk 8, 26—39).

6 zujete osliatko?" Oni im odpovedali, ako im to prikázal Ježiš. I nechali ich.
7 Priviedli teda osliatko k Ježišovi, položili naň
*8 svoje plášte, a on sa posadil naň. Mnohí prestierali svoje rúcha na cestu a iní zasa zelené ratolesti, na-
9 sekané na poliach. A tí, čo šli pred ním a za ním, volali:

„Hosana!
a *Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!*
10 Požehnané prichádzajúce kráľovstvo
nášho otca Dávida.
Hosana na výsostiach!"

11 Tak vošiel do Jeruzalema a do chrámu. Popozeral si všetko, a keďže už bolo neskoro, vrátil sa s dvanástimi do Betánie.

Pondelok Veľkého týždňa.

12 *Kliatba nad figovníkom.* — Keď druhého
13 dňa odišli z Betánie, pocítil hlad. Zďaleka zazrel figovník s lístím. Podišiel k nemu, či by azda nenašiel niečo na ňom. Ale keď prišiel k nemu, nič na ňom nenašiel okrem lístia. Nebol totiž ešte čas fíg.
*14 I povedal mu: „Nech naveky nikto viac neje s teba ovocia!" Jeho učeníci to počuli.

15 *Vyháňa predavačov z chrámu.* — A prišli do Jeruzalema. Vošiel do chrámu a začal vyháňať

---

a Ž 117 25
12—14: Mt 21 18—19.
15—19: Mt 21. 12—17; Lk 19, 45—48; Jn 2, 14 a n.
8 Vg má „Iní sekali so stromov ratolesti a stlali ich na cestu." (Túto odchýlku majú aj niektoré grécke rukopisy, ako aj iné veľmi staré preklady.)
14 Kliatba nad figovníkom je náznakovým úkonom, ktorý mal poučiť o tom že Ježiš zavrhol neveriaci ľud židovský a tak spolu znamenal aj skazu Jeruzalema a jeho vodcov.

tých, čo predávali a kupovali v chráme; poprevracal
stoly peňazomencom a stolice tým, čo predávali
holuby. Ani nikomu nedovolil prenášať náčinie cez 16
chrám. Vyučoval ich a hovoril: „Či nie je napísané: 17
»Môj dom sa bude volať domom modlitby pre vše- a
tky národy.« Ale vy ste urobili z neho lotrovskú
peleš."
Keď to počuli veľkňazi a zákonníci, hľadali (spô- 18
sob), ako ho zahubiť; báli sa ho totiž, lebo všetok
zástup žasol nad jeho učením. Keď sa zvečerilo, vy- 19
šiel z mesta.

Utorok Veľkého týždňa.

Vyschnutý figovník. — Keď včasráno išli 20
popri figovníku, videli, že vyschol od samého ko-
reňa. Tu sa rozpomenul Peter a povedal mu: „Uči- 21
teľ, hľa, ako vyschol figovník, ktorý si bol pre-
klial." Ježiš im však odpovedal: „Majte vieru 22
v Boha! Veru, vravím vám, kto by povedal tomuto 23
vrchu: »Zdvihni sa a hoď sa do mora!«, a nepochy-
boval by vo svojom srdci, ale veril, že sa mu stane,
čo rozkáže — stane sa mu. Preto vám vravím: 24
Verte, že všetko, za čo sa modlíte a čo žiadate,
dostanete a stane sa vám. A keď vstanete modliť 25
sa, odpustite, ak máte niečo oproti komukoľvek,
aby vám odpustil poklesky aj váš Otec, ktorý je na
nebesiach. [Lebo ak vy neodpustíte, ani váš Otec, 26
ktorý je na nebesiach, neodpustí vám vaše pokle-
sky.]"

Pôvod Ježišovej právomoci. — Prišli zasa 27
do Jeruzalema. A keď sa prechádzal po chráme,
pristúpili k nemu veľkňazi, zákonníci a starší (z ľu-
du) | a povedali mu: „Akou mocou robíš tieto veci? 28

a Iz 56, 7; Jer 7, 11.
20—26: Mt 21, 20—22.
27—33: Mt 21, 23—27; Lk 20, 1—8.

29 A kto ti dal moc takto si počínať?" | Ježiš im odpo-
vedal: „Opýtam sa vás i ja na jednu vec; odpo-
vedzte mi na to, potom vám i ja poviem, akou mocou
30 si takto počínam. Jánov krst bol s neba, či od ľudí?
31 — Odpovedzte mi!" | Ale oni si takto hovorili: „Ak
povieme: »S neba«, povie nám: »Prečo ste mu teda
32 neuverili?«" Ale povedať: »Od ľudí« — báli sa zá-
stupu, keďže Jána všetci pokladali za skutočného
33 proroka. Preto odpovedali Ježišovi slovami: „Ne-
vieme." Ježiš im povedal: „Ani ja vám nepoviem,
akou mocou si takto počínam."

Podobenstvo o nájomníkoch vinice. —
12 Potom im začal hovoriť v podobenstvách. Istý člo-
vek si vysadil vinicu. Ohradil ju plotom, vykopal
v nej jamu na lisovanie a postavil strážnu vežu. Po-
2 tom ju prenajal roľníkom, a sám odcestoval. V usta-
novený čas poslal k roľníkom sluhu, aby prevzal
3 od roľníkov (podiel) z úrody vinice. Ale títo ho
4 chytili, zbili a prepustili naprázdno. Potom znova
poslal k nim iného sluhu. Aj toho poranili na hlave
5 a zneuctili. Aj iného ešte vyslal, ale toho zabili,
ako aj mnohých iných, jedných zbili a ostatných
6 povraždili. | Mal ešte jediného milovaného syna. Na-
pokon tohto poslal k nim, lebo si myslel: »Úctiví
7 budú voči môjmu synovi.« Ale roľníci si povedali
»To je dedič. Poďme, zabime ho, a tak jeho de-
8 dičstvo bude naše.« Chytili ho teda, zabili a vyho-
9 dili z vinice. — | Čo urobí pán vinice? Príde a za-
hubí roľníkov a svoju vinicu dá iným.
*10 A nečítali ste tieto (slová) Písma:

1—12: Mt 21, 33—46. Lk 20, 9—19.

10-11 Aj Židia chceli budovať kráľovstvo Božie. Ale počínali si pritom predpojate. Chceli mať mesiášske kráľovstvo bez Vykupiteľa — Ježiša. Ich pýcha im zastrela potrebu pokánia a duševného očistenia, ktorú Ježiš hlásal a žiadal. Zavrhli teda pri svojej stavbe základný a dôležitý nárožný kameň. Proti ich očakávaniu sa stal Ježiš spojkou, ktorá

Kameň, ktorým opovrhli stavitelia, a
stal sa uholným kameňom;
Od Pána sa to stalo 11
a je to podivná vec pre naše oči."

Tu ho hľadeli zajať, ale báli sa zástupu. Poznali 12
totiž, že to podobenstvo o nich povedal. — Preto ho
opustili a odišli.

Daňový peniaz. — Potom vyslali k nemu nie- 13
ktorých farizejov a herodiánov, ktorí ho mali pod-
chytiť v reči. Keď prišli, povedali mu: „Učiteľ, vie- 14
me, že si pravdovravný a nedbáš na nikoho, lebo
nehľadíš na osobu človeka, ale ceste Božej učíš
podľa pravdy. Dovolené je dávať daň cisárovi a či
nie? Dávať ju, a či nedávať?" | (Ježiš) poznal ich po- 15
krytectvo a povedal im: „Čo ma pokúšate? — Pri-
neste mi denár, aby som si ho obzrel." Oni priniesli. 16
Tu im povedal: „Čí je to obraz a nápis?" Odpove-
dali: „Cisárov." Ježiš im povedal: „Dávajte [teda] 17
cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie." I di-
vili sa mu.

O zmŕtvychvstaní. — Prišli k nemu saduce- 18
ji, ktorí tvrdia, že niet zmŕtvychvstania, a pýtali sa
ho: | „Učiteľ, Mojžiš napísal, že ak niekomu umrie 19*
brat a zanechá manželku bez detí, aby si jeho brat b
vzal vdovu po ňom a vzbudil potomstvo svojmu
bratovi. | Tak bolo sedem bratov. Prvý sa oženil. 20
zomrel, ale nenechal potomka. Vzal si ju druhý 21
brat, i on umrel, ale ani on nezanechal potomka.

---

spája v jednej Cirkvi Židov a pohanov. Kráľovstvo Božie na zemi — Cirkev Kristova — nie je pre jediný národ, ale pre všetkých ľudí. Má celosvetový, a preto nadnárodný ráz.

a Ž 117, 22 a 23. b Dt 25 5
13—17: Mt 22, 15—22; Lk 20, 20—26.
18—27: Mt 22, 23—33; Lk 20, 27—40.
Porovnaj Mt 22, 24.* 19

22 A tretí podobne. A tak všetkých sedem (ju malo, a)
nezanechali potomka. Po všetkých naposledy zo-
23 mrela aj žena. Pri vzkriesení, keď vstanú z mŕtvych,
koho bude tá žena? Lebo siedmi ju mali za ženu!"
24 Ježiš im povedal: „Či nie preto sa mýlite, lebo ne-
25 poznáte Písmo ani moc Božiu? Lebo keď vstanú
z mŕtvych, nebudú sa ani ženiť ani vydávať ale
26 budú ako anjeli v nebi. Ale že mŕtvi vstanú — či
ste o tom nečítali v knihe Mojžišovej (v odseku)
a »O kríku«, ako mu Boh vravel: »Ja som Boh Abra-
27 hámov a Boh Izákov a Boh Jakubov?« Nie je Bo-
hom mŕtvych, ale živých. Veľmi sa teda mýlite."

28 *Hlavné prikázanie.* — I pristúpil ktorýsi zá-
konník, ktorý vypočul túto hádku, a keď videl, že
im dobre odpovedal, opýtal sa ho: „Ktoré prikáza-
29 nie je prvé zo všetkých?" Ježiš mu odpovedal:
„Prvé je: »Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán.
30 Preto milovať budeš Pána Boha svojho z celého
b svojho srdca a z celej svojej duše a zo všetkej svo-
jej mysle a zo všetkej svojej sily.« [To je prvé pri-
31 kázanie.] Druhé je toto: »Milovať budeš svojho
c bližného ako seba samého.« Iného väčšieho prikáza-
32 zania nad tieto niet. Zákonník mu hovoril: „Dobre,
učiteľ, podľa pravdy si odpovedal, že jediný je (Boh)
33 a že okrem neho niet iného; | a že ho máme milo-
vať z celého srdca a z celého rozumu a z celej duše
a zo všetkej svojej sily a že milovať bližného ako
seba samého je omnoho viac ako všetky zápalné
34 a ostatné obete." Keď Ježiš videl, že rozumne ho-
voril, povedal mu: „Nie si ďaleko od kráľovstva
Božieho." A už nikto sa ho viac neopovážil spyto-
vať.

---

a Ex 3, 6. b Dt 6, 4 a 5. c Lv 19 18.
28—34: Mt 22, 34—40; Lk 10, 25—28; 20, 39 a n.

Syn Dávidov. — Keď potom Ježiš učil v chrá- 35
me, takto sa opýtal: „Akože vravia zákonníci, že
Kristus je synom Dávidovým? Veď sám Dávid ho- 36
vorí v Duchu Svätom:

Povedal Pán môjmu Pánovi: a
Sadni si po mojej pravici,
kým nepoložím tvojich nepriateľov
pod tvoje nohy ako podnožku.

Sám Dávid ho nazýva Pánom, — akože mu mô- 37
že byť synom?"
A početný zástup rád ho počúval.

Výstraha pred zákonníkmi. — Pri vy- 38
učovaní im hovoril: „Varujte sa zákonníkov, ktorí
radi chodievajú v dlhých oblekoch a radi sa dávajú
pozdravovať na námestiach | a radi si sadajú na 39
prvé stolice v synagogách a na prvé miesta pri
hostinách. Vyjedajú domy vdovám a naoko sa dlho 40
modlievajú. Na týchto čaká prísnejší súd."

Obeť vdovy. — Keď potom [Ježiš] sedel na- 41
proti pokladnici, pozoroval, ako hádzal ľud peniaze
do pokladnice. Mnohí boháči hádzali do nej mnoho.
Ale prišla istá chudobná vdova a vhodila dve leptá, 42*
to jest kvadrant. I zavolal si učeníkov a vravel im: 43
„Veru, vravím vám, táto chudobná vdova dala viac,
ako všetci, ktorí hádzali do pokladnice. Lebo všetci 44
dávali z toho, čoho mali hojne. Ale táto pri svojej
chudobe dala všetko, čo mala, celé svoje živobytie."

Proroctvo o konci Jeruzalema a sveta, príležitosť hovoriť o ňom. — Keď vychádzal 13

a Ž 109, 1.
35—37: Mt 22, 41—46; Lk 20 41—44.
38—40: Mt 23; Lk 20, 45—47.
41—44: Lk 21, 1—4.
1—4: Mt 24, 1—14; Lk 21, 5—19.
Dve leptá = dva najmenšie peniaze. 42

z chrámu, povedal mu ktorýsi z jeho učeníkov:
2 „Učiteľ, pozri, aké kamene a aké stavby!" Ježiš
mu povedal: „Vidíš tieto veľké stavby? Nezostane
tu kameň na kameni, ktorý by nebol zborený.
3 A keď sedel na Olivovom vrchu, naproti chrá-
mu, opýtali sa ho Peter a Jakub, Ján a Ondrej, keď
4 boli sami: | „Povedz nám, kedy sa to stane a aké
bude znamenie toho, že sa ide všetko skončiť?

5 *Predchádzajúce súženia.* — Ježiš im začal
hovoriť: „Dajte si pozor, aby vás nikto nezviedol.
6 Lebo mnohí prídu v mojom mene a budú hovoriť:
7 »Ja som [Mesiáš]!« — a mnohých zavedú. Keď po-
tom budete čuť o vojnách a vojnové zvesti, neľa-
kajte sa, lebo to sa musí stať. Ale to nie je ešte
8 koniec. Lebo povstane národ proti národu a krá-
ľovstvo proti kráľovstvu a miestami budú zemetra-
senia i hlad. Toto je začiatok bolestí.
9 Majte sa však na pozore, lebo vás vydajú sú-
dom, budú vás bičovať v synagogách a postavia vás
pred vladárov a kráľov pre mňa, im na svedectvo.
10 Ale najprv sa musí ohlasovať evanjelium všetkým
11 národom. A keď vás povedú, aby vás vydali, ne-
starajte sa vopred, čo budete hovoriť, ale hovorte
to, čo sa vám vnukne v tú hodinu; veď nie vy máte
12 hovoriť, ale Duch Svätý. Brat vydá brata na smrť
a otec dieťa, lebo deti povstanú oproti rodičom a
13 usmrtia ich. A všetci vás budú nenávidieť pre moje
meno. Kto však vytrvá do konca, bude spasený.

•14 *Predznaky skazy Jeruzalema.* — Keď však
uvidíte ohavné spustošenie na tom mieste, kde ne-
má byť — kto číta, nech rozumie! — vtedy tí, čo
15 sú v Judsku nech utekajú do vrchov; | a kto je na
streche, nech nesostupuje ani nech nevojde vziať si

14—18. Mt 24 15—36; Lk 21, 20—33.
14 Viď Mt 24 15.*

niečo z domu; | a kto je na poli, nech sa nevracia 16
vziať si plášť. Beda tehotným a tým, čo pridájajú 17
v tie dni. Modlite sa, aby sa to nestalo v zime. 18

Veľké súženie. — Lebo tie dni budú súže- 19
ním, akého nebolo od počiatku tvorstva, ktoré Boh
stvoril, a nikdy viac nebude. A keby Pán nebol tie 20
dni skrátil, nikto by sa nezachránil; ale pre vyvo-
lených, ktorých si vyvolil, skrátil tie dni. Ak vám 21
vtedy niekto povie: »Hľa, tuto je Mesiáš, hľa, tamto
je!« — neverte. Lebo povstanú falošní mesiáši a fa- 22
lošní proroci. Budú konať znamenia a zázraky, aby
zviedli, ak možno, aj vyvolených. Vy sa teda majte 23
na pozore! Hľa, všetko som vám predpovedal.

Druhý príchod Kristov. — No v tých dňoch, 24
po tom súžení slnko sa zatmie a mesiac nevydá
svetlo. Hviezdy budú padať s neba a nebeské moc- 25
nosti sa budú triasť. Vtedy uvidia Syna človeka 26
prichádzať na oblakoch s veľkou mocou a slávou.
A vtedy vyšle anjelov a shromaždí svojich vyvo- 27
lených od štyroch vetrov, od konca zeme až po
kraj neba.

Podobenstvo o figovníku. — Od figovníka 28
sa naučte podobenstvu. Keď jeho ratolesť mladne
a vyháňa lístie, viete, že blízko je leto. Tak aj vy, 29
keď uvidíte, že sa tieto veci dejú, vedzte, že je
blízko — vo dverách. Veru, vravím vám, nepominie 30*
sa toto pokolenie, kým sa všetky tieto veci nestanú.
Nebo a zem sa pominú, ale moje slová sa nepomi- 31
nú. O tom dni však alebo hodine nikto nevie, ani 32*
anjeli v nebi, ani Syn, iba Otec.

„Toto pokolenie nepominie..." je určením času, kedy 30
asi nastane skaza Jeruzalema. Ako by povedal: Stane sa
tak onedlho.

Ježiš ako Bohočlovek dobre vie, kedy bude koniec sve- 32
ta a kedy nastane posledný súd. Nie je však vôľa Otcova.

33 *Napomenutie bedliť.* — Majte sa na pozo-
rel Bedlite [a modlite sa], lebo neviete, kedy príde
34 ten čas. Ako človek, čo odcestoval, opúšťajúc svoj
dom, dal svojim sluhom moc, každému určil jeho
35 prácu a vrátnikovi prikázal, aby bedlil... Bedlite
teda, lebo neviete, kedy sa pán toho domu vráti,
či večer a či až o polnoci, či keď sa kohút ozve
36 alebo nad ránom. Aby vás nenašiel spať, ak príde
37 nečakane! Čo vám hovorím, všetkým hovorím:
Bedlite!

Umučenie Pána nášho Ježiša Krista, 14—15.

Streda Veľkého týždňa.

Židovská veľrada sa usnáša usmrtiť Je-
14 *žiša.* — O dva dni mala byť Veľká noc a slávnosť
nekvasených chlebov. Veľkňazi a zákonníci hľadali
(spôsob), ako by sa ho mohli podvodom zmocniť a
2 zabiť ho. Hovorili totiž: „Nie vo sviatok, aby nena-
stala vzbura medzi ľudom."

*3 *Ježiš v Betánii.* — Keď bol (Ježiš) v Betánii,
v dome Šimona Malomocného a bol za stolom, prišla
žena s alabastrovou nádobou pravej a veľmi drahej
nardovej masti. Rozbila alabastrovú nádobu a vy-
4 liala mu ju na hlavu. Ale niektorí sa medzi sebou
nad tým mrzeli [a povedali]: „Načo zmárniť takú
*5 masť? Veď táto masť sa mohla predať za viac ako

aby presný čas súdu ľuďom vopred oznámil. Lebo spasiteľné je pre nich vedieť len to, že raz istotne bude súd sveta. Tým viac sa majú starať o to, aby sa pripravení dostali na súd.

33—37: Mt 24, 42—51; Lk 12, 39—46.

1—2: Mt 26, 1—5; Lk 22, 1—2.

3—9: Mt 26, 6—13; Jn 12, 1—8.

3 Z kvetov indickej rastliny nardovej pripravovali voňavý olej.

5 Hodnotu vzácneho oleja mohli by sme určiť približne na 240 zlatých korún. Dnes je to azda 20-násobná peňažná hodnota.

tristo denárov a rozdať chudobným." I šomrali na
ňu. | Ale Ježiš povedal: „Nechajte ju! Čo ju obťa- 6
žujete? Dobrý skutok mi preukázala. | Lebo chudob- 7
ných vždy budete mať medzi sebou, a keď chcete,
môžete im dobre robiť, mňa však nebudete vždy
mať. Čo mohla, urobila, vopred pomazala moje telo 8*
na pohreb. Veru, vravím vám, kdekoľvek na celom 9
svete sa bude hlásať evanjelium, bude sa hovoriť
na jej pamiatku aj o tom, čo mi urobila.

Judášova dohoda o zrade. — Judáš Iškariotský, jeden z dvanástich, odišiel k veľkňazom, 10
aby im ho zradil. Keď to počuli, zaradovali sa a 11
sľúbili mu dať peniaze. Hľadal teda vhodnú príležitosť, ako ho zradiť.

Zelený štvrtok.

Veľkonočná večera Pána. — V prvý deň 12
nekvasených chlebov, keď zabíjali veľkonočného baránka, povedali mu učeníci: „Kam máme ísť pripraviť ti veľkonočného baránka, aby si ho jedol?"
I poslal dvoch svojich učeníkov a povedal im: 13
„Iďte do mesta. Tam vás stretne človek, ktorý ponesie džbán vody. Nasledujte ho! | A kam vojde, 14*

10—11: Mt 26, 14—16; Lk 22, 3—6.
12—21: Mt 26, 17—25; Lk 22, 7—18; Jn 13, 21—30.
Ježiš vďačne prijíma pozornosť ženy, ktorá mu v do- 8
me Šimonovom pomazala hlavu. Stalo sa to v Betánii, a to niekoľko dní pred utrpením, jednako Ježiš už myslí na svoju smrť a vyhlasuje, že toto pomazanie pokladá za predzvesť pomazania svojho mŕtveho tela. Židia telo mŕtveho natreli voňavou masťou, zavinuli do plátna a tak ho uložili v hrobe.
Je to istá jeruzalemská rodina, dobre známa Ježišovi, 14
u ktorej častejšie nachádzal prístrešie. Aj o blízkej veľkonočnej večeri sa už boli spolu dohovorili, lebo Ježišov odkaz pre hospodára domu naznačuje vec, ktorá len im obom bola známa. Kto bol ten človek, čo prepustil Pánovi miesto vo svojom dome, aby tam slávil veľkonočnú večeru, určite povedať nevieme. Mnohí myslia, že to bol prav-

povedzte pánovi domu: »Toto ti hovorí Učiteľ:
Kdeže je pre mňa hospoda, kde by som jedol veľ-
15 konočného baránka so svojimi učeníkmi?« On vám
ukáže veľkú sieň, vystlanú a pripravenú. Tam nám
16 pripravte!" Učeníci odišli, prišli do mesta a našli vše-
tko tak, ako im predpovedal. I pripravili baránka.
17 Keď sa zvečerilo, prišiel (Ježiš) s dvanástimi.
18 A keď zaujali miesta za stolom a jedli, povedal Je-
žiš: „Veru, hovorím vám, jeden z vás, čo je so
19 mnou, ma zradí." Začali sa zarmucovať a vypytovať
20 rad-radom: „Nie som to azda ja?" On im odpo-
vedal: „Jeden z dvanástich, čo omočí so mnou [ru-
21 ku] v mise. Syn človeka síce ide, ako je o ňom
napísané, ale beda tomu človekovi, ktorý zrádza
Syna človeka. Lepšie by bolo tomu človekovi, keby
sa nebol narodil."

22 *Ustanovenie Sviatosti Oltárnej.* — Keď
jedli, vzal [Ježiš] chlieb, požehnal, lámal a dával
23 im ho vraviac: „Vezmite, toto je telo moje." A vzal
kalich, požehnal a podal im ho, a pili z neho všetci.
24 I povedal im: „Toto je moja krv novej smluvy,
*25 vyliata za mnohých. Veru, vravím vám, viac už

---

depodobne otec Jána — Marka, neskoršieho sprievodcu sv. Petra a evanjelistu. V ich dome sa schádzali neskôr jeruzalemskí veriaci na kresťanskú bohoslužbu. Akiste v tomto dome boli shromaždení apoštoli pri soslaní Ducha Sv (Sk 2) a sem prichádza aj Peter po svojom zázračnom vyslobodení zo žalára (Sk 12, 12).

22—25: Mt 26, 20—29; Lk 22, 19—20; 1 Kor 11, 23—25.

25 Veľkonočná večera Starého zákona, najmä jej symbolický význam je teraz ukončený. Nastáva vyslobodenie celého ľudstva zpod jarma hriechu. Jednako nová a pravá Veľká noc nastane až v nebi, kde plný význam Veľkej noci — oslobodenie a spása ľudí — príde k svojmu velebnému uskutočneniu. Spása a víťazstvo Kristovo nad hriechom sa budú oslavovať hostinou vyššieho poriadku. Pitie z kalicha znamená konať hostinu, sláviť veľkonočnú večeru, a tak aj „nové víno" piť v kráľovstve Božom, znamená večnú spásu. Porovnaj Mt 26, 29.*

nebudem piť z plodu viniča až do toho dňa, keď ho
budem piť nový v kráľovstve Božom."

Učeníci chcú verne vytrvať s Kristom.
— Keď odspievali chválospevy, vyšli na Olivový 26
vrch. Vtedy im povedal Ježiš: „[V túto noc] sa vše- 27
tci pohoršíte. Lebo je napísané: »Udriem pastiera, a
a rozpŕchnu sa ovce.« Ale po svojom vzkriesení 28
predídem vás do Galiley." Peter mu povedal: „Ke- 29
by sa aj všetci pohoršili, no nie ja!" Ježiš mu odpo- 30
vedal: „Veru, vravím ti, že dnes, tejto noci, skôr
ako sa kohút dva razy ozve, tri razy ma zaprieš."
On však tým horlivejšie uisťoval: „Keby mi bolo 31
treba zomrieť s tebou, nezapriem ťa." Tak isto ho-
vorili aj ostatní.

Mučivá úzkosť Ježišova v záhrade Get-
semani. — A prišli na pozemok, ktorý sa volá 32
Getsemani. Tu povedal svojim učeníkom: „Sadnite
si tu, kým sa pomodlím." Vzal si Petra, Jakuba 33
a Jána a začal cítiť hrôzu a úzkosť. I povedal im: 34
„Smutná je moja duša až na smrť. Ostaňte tu a
bedlite!" Poodišiel trocha od nich, padol na zem 35
a modlil sa, aby ho — ak je možné — minula táto
hodina. | I povedal: „Abba — Otče! Tebe je všetko 36
možné; vezmi tento kalich odo mňa, no nie čo ja
chcem, ale čo ty!"

Keď sa vrátil k nim, našiel ich spať. I povedal 37
Petrovi: „Šimon, spíš? Ani jednu hodinu si nemohol
so mnou bedliť? Bedlite a modlite sa, aby ste ne- 38
prišli do pokušenia. Duch je síce ochotný, ale telo
nevládne."

Potom sa znova vzdialil a modlil sa tú istú mod- 39
litbu. Keď sa zasa vrátil, našiel ich spať Ich oči 40
boly ospalé. Ani nevedeli čo mu odpovedať.

---

a Zach 13, 7.
26—31: Mt 26 30—35; Lk 22, 31—34 a 39.
32—42: Mt 26, 36—46; Lk 22, 39—46.

41 Keď prišiel k nim po tretí raz, povedal im: „Spite ďalej a odpočívajte! — Dosť už! Prišla hodina;
hľa, Syna človeka vydávajú hriešnikom do rúk. |
42 Vstaňte! Poďme! Hľa, môj zradca sa priblížil!"

43 *Zajatie Ježiša.* — Hneď potom, kým ešte hovoril, prišiel jeden z dvanástich, Judáš (Iškariotský), a s ním zástup s mečmi a kyjmi, vyslaný od
44 veľkňazov, zákonníkov a starších. Zradca im dal znamenie: „Koho pobozkám, to je on. Chyťte ho
45 a veďte obozretne!" A keď došiel, hneď pristúpil k nemu a povedal: „Učiteľ, [zdrav buď]! A pobozkal ho. | Oni položili ruky na neho a zajali ho. A je-
47 den z tých, čo tam stáli, vytasil meč, udrel veľkňazovho sluhu a odťal mu ucho.
48 Ozval sa Ježiš a povedal im: „Ako na zločinca
*49 ste vyšli s mečmi a kyjmi, aby ste ma zajali. Denne som bol s vami a učil som vás v chráme, a nezajali ste ma. No treba, aby sa splnily Písma."
50 Vtedy ho všetci opustili a zutekali. | Akýsi mla-
*51 dík, odetý plachtou na holom tele, šiel za ním, ale
52 ho chytili. On však pustil plachtu a utiekol im nahý.

Veľký piatok.

53 *Ježiš pred najvyššou radou.* — Ježiša odviedli k veľkňazovi. I shromaždili sa tam všetci
54 veľkňazi, starší (z ľudu) a zákonníci. Peter ho na-

43—52: Mt 26, 47—56; Lk 22, 47—53; Jn 18, 1—11.
53—65: Mt 26, 57—68; Lk 22, 63—71.

49 Proroctvá o budúcom Mesiášovi mali dvojaký obsah: hovorily a) o jeho velebnosti a sláve, ale tiež b) o jeho pokore, uponížení a utrpení. Splniť sa majú teda aj jedny aj druhé proroctvá. Ak proroctvá o utrpení Ježišovom boly nepochopiteľné pre apoštolov, tým viac boly také pre ostatných Židov, ktorí iba osláveného a vznešeného svetského kráľa čakali v Mesiášovi.

51 Mnohí vykladači vidia v tomto mladíkovi evanjelistu Jána — Marka, ktorý sa takto zvečnil na obraze Kristovho utrpenia.

sledoval zďaleka až do veľkňazovho nádvoria. Prisadol si k sluhom a ohrieval sa pri ohni.

Veľkňazi a celá vysoká rada sháňali svedectvá 55
proti Ježišovi, aby ho vydali na smrť, ale nič ne-
našli. Mnohí totiž svedčili proti nemu falošne, ale 56
ich svedectvá sa neshodovali. Tu vystúpili akísi 57
falošní svedkovia proti nemu a hovorili: | „Počuli 58
sme ho povedať: »Ja zborím tento rukou budovaný
chrám, ale za tri dni vystavím iný, už nie rukou
budovaný.«" Ale ani takto sa ich svedectvo nesho- 59
dovalo. Tu sa (najvyšší) veľkňaz postavil dostredu 60
a opýtal sa Ježiša: „Nič neodpovedáš? Čože to
svedčia títo proti tebe?" Ale on mlčal a nič neod- 61
povedal. Znova sa ho teda opýtal (najvyšší) veľkňaz:
„Si ty Mesiáš, Syn požehnaného [Boha]?" Odpove- 62
dal Ježiš: „Áno som. A uvidíte Syna človeka sedieť
na pravici Moci [Božej] a prichádzať na nebeských
oblakoch." Tu si veľkňaz roztrhol rúcho a pove- 63
dal: „Či ešte potrebujeme svedkov? | Počuli ste 64
rúhanie. Čo sa vám zdá?" A všetci usúdili, že je
hoden smrti. Tu niektorí začali pľuvať na neho, 65
zakryli mu tvár a bili ho päsťami a hovorili mu:
„Prorokuj!" — A sluhovia ho zauškovali.

Peter zapiera Pána. — Keď bol Peter na ná- 66
dvorí, prišla k nemu veľkňazova slúžka. Uvidela 67
Petra, ako sa zohrieval. Pozrela na neho a poveda-
la: „Aj ty si bol s Ježišom Nazaretským!" Ale on 68
to poprel a povedal: „Ani neviem, ani nerozumiem,
čo hovoríš." Keď potom vyšiel na preddvorie, ozval
sa kohút. A keď ho slúžka znova zazrela, začala 69
vravieť okolostojacim: „Tento je z nich!" On to 70
však zasa poprel. Ale o krátky čas okolostojaci
znova povedali: „Naozaj si z nich, veď aj Galilej-
čan si." On sa však začal preklínať a prisahať: „Ne- 71
poznám toho človeka, o ktorom mi hovoríte." A 72

66—72: Mt 26 69—75: Lk 22, 54—62; Jn 18, 15—18 a 25—27.

hneď sa kohút po druhé ozval. I rozpamätal sa Peter na slovo, ktoré mu bol povedal Ježiš: „Skôr, ako sa kohút dva razy ozve, tri razy ma zaprieš." Zamyslel sa nad tým a zaplakal.

15 *Ježiš pred Pilátom.* — Hneď zavčas rána radili sa veľkňazi so staršími, zákonníkmi a s celou vysokou radou. Sviazaného Ježiša odviedli k Pilátovi a vydali mu ho.
2 Pilát sa ho spýtal: „Ty si kráľ židovský?" On mu
3 odpovedal: „Áno, som." Veľkňazi však mnoho žalo-
4 vali na neho. Tu sa ho Pilát znova opýtal: „Nič ne-
5 odpovedáš? Pozri, čo všetko žalujú na teba!" | Ale Ježiš ešte vždy nič neodpovedal, takže sa Pilát divil.
6 Na tento sviatok prepúšťaval im jedného väzňa,
7 ktorého si vyžiadali. S povstalcami, čo sa pri vzbú-
8 re dopustili vraždy, bol väznený istý Barabáš. Tu sa prihrnul zástup hore a začal si žiadať to, čo im
9 robieval. Pilát im odpovedal: „Chcete, aby som vám
10 prepustil kráľa židovského?" Vedel totižto, že mu
11 ho veľkňazi zo závisti vydali. Ale veľkňazi pobúrili
12 zástup, aby im radšej prepustil Barabáša. Pilát im znova povedal: „Čo teda urobiť (s človekom), kto-
13 rého vy voláte kráľom židovským?" Oni však zno-
14 va skríkli: „Ukrižuj ho!" Pilát im však povedal: „Čože zlého urobil?" Ale oni ešte väčšmi kričali:
15 „Ukrižuj ho!" Pilát chcel urobiť ľudu po vôli, prepustil im Barabáša, Ježiša dal zbičovať a vydal ho, aby ho ukrižovali.

16 *Ježiša tŕním korunujú.* — Vojaci odviedli (Ježiša) na nádvorie — do prétoria — a svolali ce-
17 lú kohortu (vojakov). Obliekli mu šarlátový plášť, z tŕnia uplietli veniec, položili mu ho na hlavu |

1—15: Mt 27, 1—2 a 11—26; Lk 23, 1—5 a 13—25, Jn 18, 28—19, 16.
16—19: Mt 27, 27—30; Jn 19, 1—3.

a začali ho pozdravovať: „Zdrav buď, kráľ židov- 18
skýl" Trstinou ho bili po hlave, pľuvali na neho, 19
kľakali si pred ním na kolená a klaňali sa mu.

Ukrižovanie. — Keď sa mu naposmievali, vy- 20
zliekli ho zo šarlátu, obliekli ho do jeho šiat a
viedli ho, aby ho ukrižovali. Šimon Cyrénsky, otec 21*
Alexandrov a Rúfov, vracal sa s poľa a šiel tade;
toho donútili niesť mu kríž. Tak ho viedli na miesto 22
Golgotu, čo v preklade znamená Lebečné miesto.
Ponúkli mu víno, smiešané s myrhou, ale ho nepri- 23*
jal. Potom ho ukrižovali a rozdelili si jeho šaty, 24
losujúc o tom, čo má kto dostať. Bola tretia hodina, 25*
keď ho ukrižovali. Jeho vina bola nápisom ozna- 26

20—32: Mt 27, 31—44; Lk 23, 26—43; Jn 19, 16—24.

Alexander a Rúfus boli známi kresťania v Ríme. Aspoň 21
sv. Pavol v liste Rimanom pozdravuje istého Rúfa a jeho matku; k tejto rodine viazaly aj Apoštola národov vďačné spomienky (Rim 16, 12). I toto miesto potvrdzuje mienku, že naše evanjelium bolo napísané v Ríme.

Viď Mt 27, 34.* 23

V udaní presného času utrpenia na kríži niet číselnej 25
shody u evanjelistov. Mk udáva tretiu hodinu (naša 9. h.), Mt (27, 45) zasa píše, že tma nastala od šiestej do deviatej hodiny (naša 12—15 h.), Lk (23, 44) tiež na šiestu hodinu kladie začiatok tmy pri smrti Ježišovej Odchýlku číslic rozlične vysvetľujú. Mt a Lk sa pravdepodobne držia počítania jednotlivých denných hodín, kým Mk (15, 25) asi nepočíta hodiny, ale trojkou označuje práve počínajúcu sa tretiu štvrtinu dňa, a to by bol čas od šiestej hodiny (našej 12. h.) počítaný. Lebo ako noc bola podelená na 4 stráže (vigiliae), tak i deň bol rozdelený na 4 štvrtiny po troch hodinách. Tretia štvrť alebo „hodina" sa začala na poludnie. Na inom mieste súhlasí aj Mk (15, 33), keď hovorí o tme, ktorá nastala pri smrti Ježišovej a trvala do deviatej hodiny. Keby boli Ježiša už o tretej hodine ukrižovali, nastala by ťažkosť: nedalo by sa myslieť, že by bol bývval visel Ježiš na kríži 6 hodín. Aj by sa pre nedostatok času sotva boly mohly stať všetky udalosti v deň Veľkého piatku ešte pred západom slnka (najmä súdny výsluch pred Pilátom a Herodesom, bičovanie, tŕním korunovanie, krížová cesta).

27 čená: „Kráľ židovský." Ukrižovali s ním aj dvoch
28 zločincov, jedného zprava a druhého zľava. Tak sa
splnilo Písmo, ktoré hovorí: „Medzi zločincov ho
pripočítali."

Umierajúcemu Ježišovi sa posmievajú.
29 — Tí, čo išli vedľa, rúhali sa mu potriasaním hlavy
a vraveli: „Aha, ty, čo rúcaš chrám [Boží] a vo troch
30 dňoch ho staviaš, | zachráň sa, sostúp s kríža!" | Po-
31 dobne sa mu posmievali i veľkňazi spolu so zákon-
níkmi a hovorili si navzájom: „Iných zachraňoval,
32 seba nemôže zachrániť. Mesiáš, kráľ Izraela, nech
teraz sostúpi s kríža, aby sme to videli a uverili
mu." Ešte aj tí ho hanobili, ktorých boli spolu s ním
ukrižovali.

33 *Ježiš umiera na kríži.* — O šiestej hodine
nastala tma po celej zemi až do deviatej hodiny.
34 O deviatej hodine Ježiš zvolal veľkým hlasom:
a *Eloi, Eloi, lama sabachtani?* — čo v preklade zna-
mená: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?"
35 Keď to niektorí z okolostojacich počuli, povedali:
36 „Pozriže, Eliáša volá!" Tu ktosi odbehol, naplnil
špongiu octom, nastokol ju na trstinu, dal mu piť
a vravel: „Počkajte, uvidíme, či príde Eliáš, aby ho
37 sňal." Ježiš však zvolal veľkým hlasom a vypustil
ducha.

38 A chrámová opona sa roztrhla na dvoje od vr-
39 chu až do spodku. Keď stotník, ktorý stál naproti
nemu, videl, že takto (mocným hlasom volajúc) do-
konal, povedal: „Tento človek bol naozaj Syn Bo-
40 žíl" Boly tam i ženy, ktoré sa zďaleka na to dívaly.
Medzi nimi bola Mária Magdaléna, Mária, matka
41 Jakuba menšieho a Jozefa, a Salome, | ktoré ho na-

---

a Ž 21. 2.
33—41: Mt 27, 45—56; Lk 23, 44—49; Jn 19. 25—37.

sledovaly, keď bol v Galilei a posluhovaly mu, a
tiež mnohé iné, čo spolu s ním došly do Jeruzalema.

Ježiša pochovávajú. — A keď sa zvečerilo 42
— bol to totiž prípravný deň, to jest deň pred sobo-
tou — | prišiel Jozef, rodák z Arimatey, vynikajúci 43
člen veľrady, ktorý i sám očakával kráľovstvo Bo-
žie. Smelo predstúpil pred Piláta a vyžiadal si telo
Ježišovo. | Pilát sa zadivil, že (Ježiš) už zomrel. Dal 44
si predvolať stotníka a opýtal sa ho, či už dávno
zomrel. Keď sa to od stotníka dozvedel, mŕtve telo 45
daroval Jozefovi. (Jozef) nakúpil plátna, sňal ho 46
s kríža, zavinul ho do plátna a položil do hrobu,
vytesaného v skale. Ku vchodu do hrobu privalil
kameň. Mária Magdaléna a Mária, Jozefova matka, 47
pozorovaly, kam ho položili.

Vzkriesenie a nanebevstúpenie Pána, hl. 16.

Biela sobota.

Ženy pri hrobe Pánovom. — Keď sa pomi- 16*
nula sobota, Mária Magdaléna a Mária, Jakubova
matka, i Salome nakúpily voňaviek a vybraly sa,
aby ho pomazaly.

Veľkonočná nedeľa.

V prvý deň týždňa, zavčas rána, keď už slnko 2
vyšlo, išly k hrobu. I hovorily si navzájom: „Kto 3
nám odvalí kameň od vchodu do hrobu?" Ale keď 4
pohliadly, videly, že kameň je odvalený; bol totiž

42—47: Mt 27, 57—61; Lk 23, 50—56; Jn 19, 38—42
1—8: Mt 28, 1—8; Lk 24, 1—11; Jn 20, 1—18.
„Keď sa pominula sobota..." znamená koniec sláv- 1
nosti v sobotu po západe slnka, keď podľa židovského počítania času nastal nový deň (nedeľa). Príkaz o sviatočnom odpočinku neviazal, a preto nábožné ženy z Ježišovho sprievodu si mohly nakúpiť potrebnej masti na balzamovanie Ježišovho mŕtveho tela.

5 veľmi veľký. Vošly do hrobu a uvidely sedieť zpra-
va mládenca, oblečeného do bieleho rúcha, a naľa-
6 kaly sa. I On im však povedal: „Neľakajte sa! Hľa-
dáte Ježiša Nazaretského, ktorý bol ukrižovaný?
Vstal, niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho boli položili.
7 Ale iďte, povedzte jeho učeníkom, najmä Petrovi:
»Predchádza vás do Galiley; tam ho uvidíte, ako
vám povedal.«"
8 I vyšly a utiekly od hrobu, lebo sa ich zmocnil
strach a úžas. A nikomu nič nepovedaly, lebo sa
bály.

*9 *Ježiš sa zjavuje svojim.* — Po zmŕtvych-
vstaní, ráno prvého dňa v týždni ukázal sa najprv
Márii Magdaléne, z ktorej bol vyhnal sedem zlých
10 duchov. Ona šla a oznámila to tým, čo bývali s ním
11 a (teraz) boli smutní a plakali. Tí, keď počuli, že
žije a že ho videla, neuverili.
*12 Potom sa v inej podobe zjavil dvom z nich na
13 ceste, keď odchádzali na vidiek. Tí sa vrátili a zve-
stovali ostatným, ale ani tým neuverili.
*14 Konečne zjavil sa jedenástim, keď boli za sto-

9-20 Odsek, ktorý sa volá „záverom" Evanjelia podľa Marka, chýba v mnohých gréckych rukopisoch. V niektorých je nahradený kratším záverom, alebo aspoň iné vonkajšie znaky dajú tušiť, že sa po verši 8 tejto hlavy žiada zakľúčenie rozpravy. Niet pochybnosti o tom, že záver Mk 16, 9—20 je tiež čiastkou Bohom vnuknutého Písma sv. Takto to z vážnych dôvodov rozhodol aj tridentský cirkevný snem. Biblická komisia Cirkvi rozhodla (26. VI. 1912), že treba obhajovať aj pravosť záveru, t. j. držať sa mienky, že aj záver Marek napísal.

12 Mk zprávu o Márii Magdaléne (Lk 8, 2) a o dvoch učeníkoch (Lk 24, 13—35) mohol čerpať aj z ústnej náuky apoštolov, a nemusí v tom — ako to niektorí tvrdia — závisieť od spisu sv. Lukáša; veď Lk istotne len po Mk písal a vo svojej rozprave v mnohom ohľade sa riadi najmä poradím evanjelia podľa Marka.

14 Podľa Mt (28, 16) vieme, že je tu reč o tom, ako sa Ježiš zjavil po svojom vzkriesení učeníkom, keď bol s nimi v Galilei.

lom. Pokarhal ich pre ich neveru a tvrdosť srdca,
lebo neuverili tým, čo ho videli po jeho zmŕtvych-
vstaní.
Potom im povedal: „Iďte do celého sveta a káž- 15
te evanjelium všetkému stvoreniu! Kto uverí a dá 16
sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude
odsúdený. A tých, čo uveria, budú sprevádzať tieto 17
znamenia: V mojom mene budú vyháňať zlých du-
chov, novými jazykmi budú hovoriť, | hady budú 18
brať (do rúk), ak niečo smrtonosného vypijú, ne-
uškodí im. Na chorých budú klásť ruky, a tí ozdra-
vejú.

Nanebevstúpenie Pána. — Keď im Pán Je- 19
žiš dopovedal, vzatý bol do neba a sedí na pravici
Božej. | Oni sa rozišli a kázali všade. Pán im po- 20*
máhal a potvrdzoval ich slová zázrakmi, ktoré ich
sprevádzaly.

19—20: Lk 24, 50—53; Sk 1, 4—11.
Keď sv. Marek písal o Ježišovom rozkaze hlásať evan- 20
jelium celému svetu, vtedy už Peter kázal v Ríme a Pavol
roznášal evanjelium do iných krajov Europy. Sám sv. Ma-
rek sa zúčastnil na jednej takej misijnej výprave (Sk 13,
5 a 13). Videl tiež divy, ktoré apoštoli konali pri svojom
pôsobení. Nemohol teda nepodať stručnú zprávu o rozka-
ze hlásať evanjelium celému svetu, ako aj o tom, že Cir-
kev a jej podivné rozšírenie je dielom samého Krista
a Ducha Svätého, ktorý s neba podporuje prácu svojich
učeníkov.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA PODĽA LUKÁŠA.

Úvodné poznámky.

1. Cirkevné podanie jednomyseľne svedčí, že pôvodcom tretieho evanjelia a Skutkov apoštolských je sv. Lukáš. Narodil sa v Antiochii Sýrskej. Rodom nebol Žid. Sv. Pavol vo výpočte svojich spolupracovníkov neuvádza ho medzi Židmi, ale medzi svojimi pomocníkmi pohanského pôvodu (Kol 4, 10—14).

Jeho meno je skrátenina tvaru: Lukánus (Lúcius).

Rodisko Lukášovo bolo dôležitým mestom v Rímskej ríši a malo aj svoj zvláštny význam pre nové náboženstvo kresťanské. Veď v Antiochii začali menovať prívržencov Ježišových kresťanmi (Sk 11, 26). V tomto meste pôsobil za istý čas aj sv. Peter a práve tak aj sv. Pavol, ktorý odtiaľ odchádzal na svoje misijné cesty na Západ, do Malej Ázie a Europy.

V pohanskom ovzduší tohto veľmesta sa našli mnohí, čo úprimne chceli poznať Božiu pravdu. I keď mnohí z jeho obyvateľov túžili iba po radostiach a pôžitkoch života, jednako našli sa aj takí, čo hľadali mravné hodnoty, a jedným z týchto bol bezpochyby i sv. Lukáš. Pravdepodobne patrí medzi prvých kresťanov tohto mesta (Sk 11, 28). Kresťanom sa stal okolo roku 40 po Kristu.

Povolaním bol lekár. Takto ho spomína sv. Pavol (Kol 4, 14): „So mnou je milovaný lekár Lukáš." Tak si vysvetlíme, prečo Lukáš s toľkým záujmom opisuje choroby a uzdravenia z nich. Píše o nich rečou vzdelanejších ľudí. Keďže u Rimanov lekárske povolanie často vykonávali otroci, preto by chceli niektorí pokladať sv. Lukáša za prepusteného otroka. Keďže svoje spisy venuje istému vysokopostavenému mužovi, menom Teofilovi (Lk 1, 3 a Sk 1, 1), práve tohto pokladajú za niekdajšieho Lukášovho pána.

Či sv. Lukáš maľoval niektoré obrazy Bohorodičky, ničím nevieme potvrdiť. Táto povesť má svoj podklad asi v tom, že nám ani jediný evanjelista nezachoval toľko zpráv o Matke Ježišovej ako sv. Lukáš.

Pokladali ho aj za jedného zo sedemdesiatich dvoch učeníkov Ježišových (Lk 10, 1n), o ktorých zprávu podáva jedine tretie evanjelium. No Lukáš výslovne hovorí o sebe, že nebol z počtu učeníkov Ježišových. Zprávy o Ježišovi má od tých, čo od začiatku boli očitými svedkami a pomocníkmi v diele spásy.

O verejnom pôsobení Ježišovom poučili sv. Lukáša najmä apoštoli. Najprednejším prameňom bol mu bezpochyby sv. Pavol, s ktorým sa soznámil v Antiochii (Sk 11, 25; 12, 25 a 13, 2) a ktorého potom na apoštolských cestách sprevádzal, ba až do konca s ním vytrval. Dôkazom toho je najmä spis Skutkov apoštolských (Sk 16, 10—17; 20, 5—21, 7; 27, 2—28, 16). Sv. Lukáš sprevádzal apoštola na jeho druhej apoštolskej ceste z Troady do Europy, do macedónskeho mesta Filippi, kde zostal medzi veriacimi od roku 51/52 až do roku 58. Na zpiatočnej ceste z tretej svojej výpravy vzal ho sv. Pavol so sebou do Jeruzalema. Tak sa stal sv. Lukáš bezprostredným svedkom ďalšieho života Pavlovho. Bol pri jeho zajatí v Jeruzaleme, bol pri ňom za väznenia v Cézarei (palestínskej) a sprevádzal ho na nebezpečnej ceste do Ríma, aby s ním tam ostal až do vyriešenia jeho súdnej veci (r. 63).

Ešte raz sa stretáme so sv. Lukášom v Pavlovej spoločnosti v Ríme. Sú to posledné chvíle zemskej púte Pavlovej. Keď v Ríme krvavo prenasledovali kresťanov a uväznili najprednejších apoštolov, je pochopiteľné, že sa aj apoštolskí spolupracovníci rozpŕchli. Každý odišiel šírym svetom, iba sv. Lukáš ostal pri svojom učiteľovi. „Lukáš jediný je so mnou", svedčí o ňom sv. Pavol (2 Tim 4, 11).

O ďalších osudoch sv. Lukáša nemáme zprávy v Písme svätom. Ale ani kresťanské podanie nevie nič spoľahlivého udať o jeho ďalšej činnosti. Pravdepodobne umrel v Grécku, v meste Tébach, vo veku 84 rokov (Prolog. i Monarch.). Podľa inej zprávy umrel spolu so sv. Ondrejom apoštolom v meste Patrade mučeníckou smrťou (Gaudentius, Gregor Naz.).

Kresťanské umenie ho vyobrazuje so symbolom býka.

2. Pravosť tretieho kánonického evanjelia sa dosvedčuje nepretržitým, až do najstarších čias Cirkvi siahajúcim cirkevným podaním (tradíciou). O spisoch sv. Matúša a Marka svedčí už roku 150 Papias, biskup z Hierapolu. Skoro z tohto istého času máme svedectvo aj o treťom evanjeliu v tzv. zlomku Muratoriho. Zpráva tohto vzácneho spisu sa začína tvrdením, že tretie evanjelium je Lukášovo. Po svojom obrátení vzal si tohto Pavol za sprievodcu na svoje cesty. Lukáš písal podľa prijatých zpráv, lebo ani sám nevidel Pána zaživa, a preto spísal udalosti

evanjelia, ako ich vedel vypátrať u očitých svedkov. — Iným svedkom najdávnejšej doby je sv. Irenej (†202). Výslovne sa zmieňujú o spise sv. Lukáša aj najprednejší predstavitelia alexandrijskej církvi Klement Alex. a veľký Origenes. Z latinských svedkov treba uviesť z najstaršej doby Tertulliána. Súhrn ich svedectiev možno takto shrnúť: Lukáš, vzdelaný muž, sprievodca Pavlov, povolaním lekár, sostavil spis pre veriacich, a to podľa toho, ako Pavol hlásal Ježiša.

Tieto vonkajšie svedectvá potvrdzuje aj vnútorný ráz tretieho evanjelia. Pri jeho čítaní sa presvedčíme, že jeho pôvodca je a) vzdelaný Grék, b) lekár a c) sprievodca Pavlov.

Vzdelanosť Lukášova vyniká z jeho lepšej gréčtiny a štýlu rozpravy. Vedome opravuje miestami aramejské výrazy svojich predchodcov v písaní evanjelia (Mt a Mk). Zručnejšie stavia vety.

Oba spisy sv. Lukáša prezrádzajú zvláštny záujem o choroby: podrobne opisujú chorobný stav a priebeh uzdravenia. Nežičlivú mienku sv. Marka o lekároch aspoň zmierňuje (Mk 5, 26 a Lk 8, 43).

Veľmi zrejmé sú spoločné vzťahy medzi učením sv. Pavla a spismi sv. Lukáša. Ich pôvodca bol teda istotne učeníkom Pavlovým.

3. Udalosti z Ježišovho života nepoznal sv. Lukáš z vlastnej a bezprostrednej skúsenosti. Opiera sa o písomné a ústne pramene.

Osnovu tretieho evanjelia čo do pôvodnosti možno rozdeliť na tri skupiny: poniektoré odseky sa skoro doslovne shodujú s rozpravou sv. Matúša, iné s rozpravou sv. Marka a zasa značná čiastka prináša nové zprávy, novú látku, vlastnú len tomuto tretiemu evanjeliu, o ktorej iní evanjelisti nič nehovoria.

Shodu medzi spismi sv. Matúša a Lukáša vysvetlil by azda predpoklad, že oba čerpali zo spoločného prameňa. Keďže je táto shoda veľmi zrejmá, treba si vec predstaviť asi tak, že sv. Lukáš poznal stručnejší grécky výťah nášho prvého evanjelia. No pôvodca tretieho evanjelia sa viac klonil k Markovmu evanjeliu. Aspoň medzi nimi sa javí zvláštnejšia shoda.

Vlastná látka tretieho evanjelia nám zachovala mnoho pôvodných zpráv o živote Ježišovom. Celkom odchylné zprávy nám podáva nielen opis detstva Ježišovho, ale zvláštne sú najmä krásne podobenstvá (o milosrdnom Samaritánovi, o márnotratnom synovi, o boháčovi a Lazárovi, o nespravodlivom správcovi, o bezbožnom sudcovi, o neúrodnom figovníku a i.). Sú teda aj dôkazom, že

nám evanjeliá zachovaly o Ježišovom živote iba čiastku bohatej látky, známej dávnym kresťanom.

Z akých prameňov mohol čerpať sv. Lukáš túto svoju vlastnú látku?

Zprávy o detstve Ježišovom poukazujú najskôr na prebl. Pannu. Dva razy spomína o nej sv Lukáš, že si Mária dobre zachovala v srdci všetky tieto veci (Lk 2, 19 a 51). Spomenúť možno aj to, že prameňom zpráv o narodení sv. Jána Krstiteľa bola tiež prebl. Panna, keďže výslovne hovorí o jej trojmesačnom pobyte v Zachariášovom dome (Lk 1, 56).

Ťažšie sa dá určiť, z akého prameňa čerpal Lukáš ďalšiu látku pre svoju vlastnú rozpravu. Pravdepodobné je, že väčšinu čerpal z ústneho podania prvých kresťanov. Harnack myslí, že mnoho zpráv mu mohly povedať galilejské ženy, čo boly v Ježišovom sprievode. Cladder myslí azda správnejšie, že najspoľahlivejším prameňom mohol byť sv. Ján apoštol.

4. Sv. Lukáš oba svoje spisy venuje vysokopostavenému, „vznešenému" Teofilovi. „Vznešeným" ho nazýva v evanjeliu, v Skutkoch však iba menom Teofil. Tento neznámy muž bol asi vysokopostaveným štátnym úradníkom v Ríme. Keď sv. Lukáš písal svoje evanjelium, Teofil bol azda katechúmenom; pri sostavení spisu Skutkov ap. bol už asi kresťanom, a tak „bratom". Teofil mal čerpať pevné presvedčenie zo spisov sv. Lukáša o kresťanskom učení (Lk 1, 4).

No tieto spisy boly venované aj širšej kresťanskej verejnosti. Obsah tretieho evanjelia a Skutkov ap. je tak upravený, aby ich s duševným úžitkom mohli čítať najmä novoobrátenci z pohanstva. Sv. Pavol je apoštolom pohanov („národov"), a môžme predpokladať, že to bol práve jeho sprievodca na apoštolských cestách, sv. Lukáš, ktorý napísal pre tých istých veriacich stručný životopis Ježišov.

5. Cieľom Lukášovho spisu bolo upevniť Teofila v počiatočnej viere kresťanskej. Mal nezlomne veriť v pravdivosť náuky, ktorú práve dostával. Preto podáva tretie evanjelium, dobre usporiadanú a v každom ohľade spoľahlivú rozpravu o živote Ježišovom, najmä posvieti na Ježišov vzťah k pohanom a mýtnikom. Stručný výťah dovtedajších evanjelií, akým boly spisy sv. Matúša a Marka, nebol by postačoval pre nový cieľ sv. Pavla, ktorý chcel získať helenistických pohanov Kristovi.

Pre poučenie a získanie pohanov bolo treba pribrať ešte niektorú dotiaľ menej povšimnutú látku zo života Ježišovho. Ďalej prvé dve evanjeliá (Mt a Mk) nemajú priamy vzťah k duševným potrebám helénskeho pohanstva.

Veď prvé evanjelium bolo venované obráteným Židom a už aj pre túto okolnosť pohania nemohli mať na takom spise veľký záujem. Tomuto nedostatku odpomáha spis sv. Lukáša. V osobe Ježišovej predstavuje toho muža, ktorý svojou milosrdnou láskavosťou a plným porozumením pre duševné potreby pohanstva prichádza k trpiacemu ľudstvu ako pravý milosrdný Samaritán, aby pohanom, v toľkej duševnej biede postaveným, poskytol uzdravenie a pomoc. Sv. Pavol tmavými farbami opisuje duševný stav pohanstva. Tí ľudia zblúdili nielen vo viere, ale súčasne upadli aj do najošklivejších mravných neresti, ktoré skazou hrozily pohanskému svetu (Rim 1, 24—32).

Hriech a nemravnosť hnaly mnohých rozumnejších pohanov na pokraj zúfalstva. Tomuto utrápenému ľudstvu venuje sv. Lukáš svoj spis. V Ježišovi predstavuje svetu pravého Spasiteľa. Nie je podobný svetským panovníkom, ktorí často nemali citu ani sústrasti s potrebami svojich poddaných. Ježiš je duchovným Spasiteľom celého ľudstva. Nato ho poslal Boh na svet, aby dušiam, čo majú smäd po pravde, priniesol plnosť múdrosti a pravdy, najmä aby ich zbavil hriechov a neprávostí. Skrze Ježiša sa stalo vykúpenie duší radostnou skutočnosťou. Ovocím vykúpenia je odpustenie hriechov a odmenou čnostného života je večná odplata u Boha. Človek sám nebol vôbec schopný, aby si pomohol vo svojej duševnej biede. Preto mu prišla pomoc s neba. Ježiš je milosrdný Syn Boží: pravdou, sústrasťou a ľútosťou vedený prišiel priniesť pomoc všetkým ľuďom, aby povstali z hriechov a obrátili sa k pravému Bohu. Preto vsúva sv. Lukáš do svojej rozpravy krásne obrazy o milosrdnej láske Božej, akým je obraz kajúcnice (Lk 7, 37—50), tri podobenstvá o stratenej ovci, o drachme a o márnotratnom synovi (hl. 15).

Biedu ľudí zvyšuje hmotárske smýšľanie a nemilosrdné počinanie boháčov. Preto sa sústrasť Kristova vzťahuje aj na tých, čo žijú v hmotnej biede. Aby sme mali čo len malú predstavu o telesnej biede ľudí, treba si uviesť len takú ustanovizeň antického sveta, akou bolo otroctvo. Sociálne čnosti nezdôrazňuje tak očividne ani jeden iný novozákonný spis ako naše tretie evanjelium. Hmotársky svetonáhľad pohanov všetku dôveru skladal v hromadenie časných majetkov. Starostlivosť o hmotné dobrá úplne otupila v ľuďoch myšlienku na večnosť. Evanjelium sv. Lukáša predstavuje neistotu a nestálosť hodnôt tohto sveta. Preto sa treba starať o nehynúce večné hodnoty. Ale práve tak horlivo zdôrazňuje sv. Lukáš aj spoločenské povinnosti tých ľudí, ktorým Boh dal viac bohatstva. Všetkým ukladá za povinnosť, aby bohatí podporovali nú-

dznych. Tak si možno pripraviť pravý poklad v nebi (11, 41; 12, 33; 14, 12—14).

6. Evanjelium sv. Lukáša bolo napísané bezpochyby ešte pred skazou Jeruzalema. Toto dokazuje predovšetkým druhý spis sv. Lukáša. V Skutkoch ap. sa sv. Lukáš odvoláva na svoj predchádzajúci spis („prvá rozprava" o tom, čo Ježiš začal robiť a učiť). Všeobecným presvedčením katolíkov je, že Skutky apoštolské vznikly pred vyriešením sporu Pavlovho v Ríme roku 63. Podľa toho súdime, že tretie naše evanjelium bolo napísané najneskôr roku 63. Je skoro isté, že sv. Lukáš oba svoje spisy napísal alebo aspoň dokončil v Ríme za dvojročného väzenia Pavlovho (Sk 28, 30). Ale aj z iných dôvodov treba sa nám držať presvedčenia, že prvé tri evanjeliá vznikly aspoň pred rokom 70 po Kristu. — Vzťah spisov sv. Lukáša k Teofilovi, ktorému sú venované, vedie nás k presvedčeniu, že oba spisy vznikly v Ríme, kde treba hľadať bydlisko Teofilovo.

7. Poradie látky v treťom evanjeliu je veľmi blízke poradiu, aké je v spise sv. Marka. Ako prví evanjelisti, tak aj sv. Lukáš najobšírnejšie opisuje činnosť Ježišovu v Galilei. Po ukončení svojho poslania v Galilei odchádza Ježiš do Jeruzalema a tam prináša svoju veľkňazskú obeť na vykúpenie ľudského pokolenia.

Zo synoptikov sv. Lukáš azda najlepšie zachováva v opisovaní časové poradie. No dlhá rozprava o Ježišovej ceste do Jeruzalema (9, 51—18, 30) podáva udalosti z Ježišovho života bez údajov časového poradia. Tu sa zamieňajú zprávy a náuky bez pevnejšieho plánu alebo bližšieho časového označenia.

Úvod 1, 1-4.

Keďže sa mnohí pokúsili po poriadku vyrozprá- 1
vať udalosti, čo sa u nás staly, | ako nám ich podali 2
tí, čo ich od počiatku sami videli a boli sluhami
slova, | preto i ja, ktorý som od prvopočiatku všetko 3
dôkladne preskúmal, zaumienil som si ti to všetko
rad-radom opísať, vznešený Teofil, | aby si poznal 4
spoľahlivosť náuky, ktorej ťa boli učili.

V krátkom predhovore naznačuje Lk, o akom predmete, akými pomôckami a za akým účelom chce sostaviť svoj 1-4

Detstvo a mladosť Ježišova, 1, 5-2, 52.

*5 *Zvestovanie narodenia Jána Krstiteľa.*
— Za čias Herodesa, judského kráľa, žil kňaz, me-
nom Zachariáš, z triedy Abiášovej. Mal ženu z dcér
6 Áronových a volala sa Alžbeta. Obaja boli spra-
vodliví pred Bohom, lebo žili bez úhony podľa vše-
7 tkých prikázaní a predpisov Pánových. No nemali
dieťa, lebo Alžbeta bola neplodná a obaja už boli
pokročilí vekom.
8 Raz, keď jeho trieda prišla na rad a on konal
*9 kňazskú službu pred Bohom, | podľa zvyku kňaz-
ského úradu losom mu pripadlo, aby vošiel do chrá-
10 mu Pánovho a zapálil kadidlo. A všetok zástup ľudu
11 modlil sa vonku v čase kadidlovej obete. Tu sa mu
zjavil anjel Pánov, ktorý stál s pravej strany oltára
12 kadidlovej obete. Keď ho Zachariáš uvidel, zľakol
*13 sa a prešla ho hrôza. | Ale anjel mu povedal: „Neboj
sa, Zachariáš, lebo je vyslyšaná tvoja modlitba!
Tvoja manželka, Alžbeta, ti porodí syna, ktorého
14 nazveš Jánom. Budeš sa radovať a plesať a jeho
15 narodenie mnohých poteší. On bude veľký pred
Pánom. Ani vína, ani iného opojného nápoja ne-

---

spis. Viacerí sa už pokúsili písať o Ježišovi, ale to boly zväčša iba neúplné pokusy. Medzi mnohými, čo písali o Ježišovom živote, je istotne aj Mt a Mk. Ich význam, pravda, sv. Lukáš týmto nechce podceňovať.

5 Dávid pri novom zriadení starozákonnej bohoslužby zadelil kňazov do 24 tried. Každá trieda konala týždennú službu v chráme. Losom bolo rozhodnuté, kto akú službu má vo svojej triede konať.

9 Jeden z kňazov denne vchádzal ráno i večer do svätyne a tam pálil obetné kadidlo na tzv. zlatom oltári.

13 Myslieť možno na vyslyšanie modlitby, ktorú pri pálení kadidla konal v mene svojom a celého národa, aby už prišiel Vykupiteľ. Doba bola plná túžby po ňom. Keď anjel oznamuje príchod Mesiášovho predchodcu, tým oznamuje aj blízky príchod Mesiášov. Zachariášovu modlitbu možno aj v tom smysle chápať, že totiž Pán splní jeho prosbu, ktorou spolu aj seba žiadal potomka od Boha.

bude piť a Duchom Svätým sa naplní ešte v lone
svojej matky. Mnohých zo synov izraelských obráti 16
k Pánovi, ich Bohu. On sám pôjde pred ním s du- 17*
chom a mocou Eliášovou, aby obrátil srdcia otcov
k synom a neveriacich (priviedol) k múdrosti spra-
vodlivých a tak pripravil Pánovi dokonalý ľud. |
Zachariáš povedal anjelovi: „Po čom to poznám? 18
Lebo sám som starý, a moja žena je pokročilého
veku." | Anjel mu odpovedal: „Ja som Gabriel, kto- 19
rý stojím pred Bohom. Poslal ma povedať ti to a
oznámiť ti radostnú zvesť. A hľa, budeš nemý a ne- 20
budeš môcť hovoriť až do dňa, keď sa toto všetko
stane, lebo si neuveril mojim slovám, ktoré sa na
svoj čas splnia."

Ľud čakal na Zachariáša a divil sa, že sa tak 21
dlho zdržuje vo svätyni. Keď však vyšiel, nevládal 22
k nim prehovoriť. Tu pochopili, že mal videnie
vo svätyni. Dával im znaky a zostal nemý. | Len čo 23
sa skončily dni jeho obradnej služby, vrátil sa do
svojho domu. Po týchto dňoch Alžbeta, jeho man- 24
želka, počala dieťa, ale sa skrývala cez päť mesia-
cov | a hovorila: „Takto mi urobil Pán v dňoch, 25*
v ktorých ma milostive zbavil mojej hanby pred
ľuďmi."

Zvestovanie narodenia Ježišovho — V 26
šiestom mesiaci poslal Boh anjela Gabriela do ga-
lilejského mesta, ktoré sa volalo Nazaret, | k Panne, 27
zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho, menom Joze-

„V duchu Eliášovom", t. j. s tou istou rozhodnosťou 17
vystúpi Ján proti hriechom ľudu a najmä jeho vodcov, ako to robil kedysi Eliáš, keď vystúpil proti pohanskej kráľovnej Jezabel a jej pohanským kňazom. Tým istým horlivým duchom bude Ján napomínať ľud na pokánie.

Neplodnosť manželky sa pokladala za veľký trest od 25
Boha, a preto sa bezdetná žena cítila „zahanbenou" od Pána a „potupenou". Poskytnúť takej žene nádej na potomka je: odňať jej hanbu. (Porovnaj starozákonnú Annu, matku Samuelovu, 1 Kr 1.)

28 fovi. Meno Panny bolo Mária. Keď vošiel k nej
anjel, povedal: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou
[požehnaná si medzi ženami]!"
*29 [Keď to počula,] zarazila sa nad jeho rečou a roz-
30 mýšľala, čo znamená tento pozdrav. Anjel jej po-
vedal: „Neboj sa, Mária, lebo si našla milosť u Bo-
31 ha! Hľa, počneš v živote a porodíš Syna a nazveš
32 ho menom Ježiš. On bude veľký a Synom Najvyš-
šieho sa bude volať. Pán Boh mu odovzdá trón jeho
33 otca Dávida. Kráľovať bude nad Jakubovým rodom
naveky a jeho kráľovstvo sa (nikdy) neskončí."
*34 Mária však povedala anjelovi: „Ako sa to sta-
35 ne, keďže ja muža neznám?" Anjel jej odpovedal:
„Duch Svätý sostúpi na teba a moc Najvyššieho
ťa zatieni, a preto aj to sväté, čo sa [z teba]
36 narodí, Synom Božím sa bude volať. Hľa, Alžbeta,
tvoja príbuzná, tiež počala syna vo svojej starobe,
a je už v šiestom mesiaci tá, ktorú nazývali ne-
37 plodnou. Lebo Bohu nijaká vec nie je nemožná."
38 Odpovedala Mária: „Hľa, slúžka Pánova som,

---

29 Najstaršie grécke rukopisy nemajú slová: „Keď to počula." Iné majú: „Keď ho zazrela."

-35 Mária chce svoje panenstvo neporušene zachovať. Keď jej anjel zvestuje, že sa má stať matkou, má obavu, že by tým stratila panenstvo, lebo materstvo podľa prirodzeného poriadku bude žiadať od nej, aby sa svojho panenstva vzdala. Preto kladie udivene otázku: „Ako sa to všetko stane, keďže muža neznám?" Anjel jej vysvetľuje, že Božia sila a Boží Duch spôsobia, aby bez narušenia panenstva počala v živote. — Pozoruhodné je, že Duch Sv. je tu uvádzaný ako spolupôsobiteľ veľkého tajomstva našej viery, aby sa totiž Syn Boží človekom stal. Na úplnom dokonaní spásy celého ľudského pokolenia bude Duch Sv. i neskôr (po vykonanej obeti Kristovej) ešte zjavnejšie pôsobiť, ako to sv. Lukáš najmä vo svojom druhom spise (v Sk) ešte väčšmi zdôraznil. I tretie evanjelium často uvádza činnosť Ducha Sv. (1, 15; 1, 35; 1, 41; 1, 67; 2, 25; 2, 26; 2, 27; 3, 16, 22; 4, 1; 10, 21; 12, 12; 24, 49.) To je podivná spolupráca Boha-Vykupiteľa a Boha-Posvätiteľa.

staň sa mi podľa tvojho slova!" — Tu odišiel od nej anjel.

Návšteva Panny Márie u Alžbety. — V tých dňoch sa vybrala Mária na cestu a poná- 39*
ľala sa do istého judského mesta vo vrchoch. Vošla 40
do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu. Keď 41
počula Alžbeta Máriin pozdrav, od radosti poskočilo
nemluvniatko v jej živote a Alžbeta sa naplnila
Duchom Svätým. | I zvolala veľkým hlasom: „Po- 42
žehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvoj-
ho života! A odkiaľ mám to (šťastie), že matka 43
môjho Pána prišla ku mne? Lebo, hľa, sotva odznel 44
hlas tvojho pozdravenia v mojich ušiach, s plesa-
ním poskočilo nemluvniatko v mojom živote. Bla- 45
hoslavená, ktorá uverila, lebo sa splní, čo jejozná-
mil Pán."

Tu hovorila Mária: 46*
„Velebí moja duša Pána, 47
a zaplesal môj duch
v Bohu, mojom Spasiteľovi,
keďže shliadol na poníženosť svojej slúžky, 48
lebo, hľa, odteraz blahoslaviť ma budú
všetky pokolenia.

Miesto medzi vrchmi v blízkosti Jeruzalema, kde bý- 39
val Zachariáš so svojou manželkou, je podľa tradície dnešné Ain Karim vo vzdialenosti asi 2 hodín cesty od Jeruzalema na západ.

Mária vo svojom krásnom „Magnificat" predovšetkým 46–55
a) ďakuje Bohu a chváli ho za jeho veľké činy, ktoré pôsobil v jej živote (46—50), ďalej b) vyslovuje, že si Boh veľkolepe počína pri riadení osudu celého ľudstva (51—53), c) že verne zachováva svoje prisľúbenia, ktoré dal do výhľadu izraelskému ľudu (54—55).

Ako mohla Mária básnicky hovoriť? Náboženské vzrušenie pohýňa vyvolené duše k podobným prejavom, aby básnicky prejavily city svojej vďačnosti. Mária má v tejto veci aj vzor, a to vo chválospeve nábožnej Anny, matky Samuelovej (1 Kr 2, 1—10).

49 Veľké veci mi urobil Mocný,
a sväté je jeho meno.
50 A jeho milosrdenstvo s pokolenia na pokolenie
s tými, čo sa ho boja.
51 Dokázal silu svojím ramenom,
navnivoč obrátil pyšných
pre smýšľanie ich srdc.
52 Mocnárov poshadzoval s trónov,
a povýšil ponížených.
53 Hladných naplnil dobrými vecami,
a boháčov prepustil naprázdno.
54 Ujal sa Izraela, svojho sluhu,
pamätlivý milosrdenstva,
55 ako hovorieval našim otcom —
Abrahámovi a jeho potomstvu naveky.
56 Mária zostala u nej asi tri mesiace a potom sa vrátila domov.

57 *Narodenie Jána Krstiteľa.* — Alžbete však
58 prišiel čas pôrodu a porodila syna. Keď susedia a príbuzní počuli, že jej Pán preukázal veľké milo-
59 srdenstvo, radovali sa s ňou. Na ôsmy deň prišli obrezať chlapčeka a nazvali ho menom jeho otca Zachariášom.

60 No jeho matka povedala: „Nie tak, ale Jánom
61 sa bude volať." | Oni jej však povedali: „Veď nikoho nemáš v príbuzenstve, čo by mal toto meno."
62 Dali teda znak otcovi, ako by ho chcel pomenovať.
63 Tu si on pýtal tabuľku a napísal: „Ján je jeho meno!" A divili sa všetci.

64 Hneď potom sa mu otvorily ústa a (rozviazal)
65 jazyk, takže prehovoril a zveleboval Boha. Tu prišiel strach na všetkých jeho susedov a po všetkých vrchoch judských sa rozprávalo o všetkých týchto
66 udalostiach. Všetci, čo o tom počuli, vštepili si to do srdca a vraveli: „Čím len bude tento chlapček? Lebo ruka Pánova bola s ním."

Zachariáša, jeho otca, naplnil Duch Svätý, a pro- 67
rokoval:
„Požehnaný Pán, Boh Izraela, 68*
lebo shliadol na svoj ľud a vykúpil ho
a postavil nám roh spasenia 69*
v dome Dávida, svojho sluhu,
ako bol sľuboval ústami svätých 70
svojich starodávnych prorokov:
on nás vyslobodí od našich nepriateľov 71
a z rúk všetkých, čo nás nenávidia,
aby preukázal milosrdenstvo našim otcom 72
a pamätal na svoju svätú smluvu,
na prísahu, ktorú prisahal Abrahámovi, nášmu 73
že nám dá, [otcovi,
aby sme mu vyslobodení z rúk nepriateľov 74
bez strachu slúžili
vo svätosti a spravodlivosti pred tvárou jeho 75
po všetky naše dni.
A ty, chlapček, budeš sa volať prorokom Naj- 76
lebo pôjdeš pred tvárou Pánovou [vyššieho,
pripravovať mu cesty,
a poučovať jeho ľud o spáse, 77
že sa im odpustia hriechy
pre srdečné milosrdenstvo nášho Boha, 78*

Chválospev Zachariášov pre začiatočné latinské slovo 68-79
Vulgáty sa volá „Benedictus". Je ďakovnou piesňou za veľkolepé Božie dobrodenia. V nej sa vyslovuje a) že Boh posiela na svet svojho Vykupiteľa, Mesiáša (68—75), b) že sa Zachariáš veľmi raduje nad synom, ktorému ako predchodcovi Mesiášovmu Boh tak vysoké poslanie určil (76-79).

„Postavil nám roh spasenia" znamená: Mocného Spa- 69
siteľa nám dal Boh. Písmo sv. často označuje konkrétnu vec alebo osobnosť (Spasiteľ) abstraktným pojmom (spása). Roh je odznakom sily. Roh spasenia = mocný Spasiteľ.

Boh je plný zľutovania a milosrdenstva voči ľudskému 78-79
pokoleniu, ktoré sa pre hriech dostalo do tmy a tieňa smrti (t. j. do večnej záhuby). Boh posiela Spasiteľa, aby odsúdení na smrť uzreli svetlo spásy a tak mohli nastúpiť cestu, čo vedie do života. — Sv. Lukáš rád stavia protivy

ktorým shliadol na nás Vychádzajúci s vý-
79 aby posvietil tým, čo sedia vo tme [sosti,
a v tôni smrti,
a upravil nám nohy
na cestu pokoja.

80 Chlapček rástol a zosilnieval na duchu. Žil na
púšti až do dňa, v ktorom sa ukázal izraelskému
(ľudu).

2 *Narodenie Ježiša Krista.* — V tých dňoch
vyšiel rozkaz od cisára Augusta popísať celý svet.
*2 Tento popis bol prvý za Quiriniovho vladárenia

---

vedľa seba, ako sú: život a smrť, svetlo a tma. (Ešte hojnejšie sa vyskytujú podobné protiklady v evanjeliu sv. Jána.)

2 Zpráva tretieho evanjelia o popise ľudu za Quirinia dala podnet k útokom proti historickej spoľahlivosti spisov sv. Lukáša. Mimobiblické zprávy o tomto popise ľudu sú neisté. Nie je spravodlivé, keď kritika viac verí neistým mimobiblickým zprávam ako sv. Lukášovi, ktorého dejepisná spoľahlivosť sa v mnohom prípade skvele osvedčila. — Okrem tohto popisu, ktorý bol nariadený v čase narodenia Ježišovho, sv. Lukáš spomína aj iný (Sk 5, 37), ale ten sa prevádzal roku 6 po Kristu.

S popisom ľudu pri narodení Ježišovom vzniklé ťažkosti mnohí riešia predpokladom, že Quirinius bol dva razy postavený na čelo provincie Sýrie, a to prvý raz azda v rokoch pred kresťanským letopočtom ako pomocník a spoločník vladárov; i vtedy mu priznávali v bežnej reči titul „hegemona" — t. j. vladára, hoci ním v skutočnosti nebol, a druhý raz bol postavený na čelo Sýrie v rokoch 6—10 po Kristu. A tak by sme boli oprávnení hovoriť, že za Quirinia sa konaly dva popisy ľudu. Pri narodení Ježišovom bol by sa konal „prvý" popis za titulárneho „vladára" Quirinia a druhý popis zasa neskoršie, keď už Quirinius bol riadne ustanoveným vladárom. — Iní prekladajú· Tento popis stal sa prv, ako by bol spravoval Quirinius Sýriu.

Rok narodenia Pána, ako ho ustálil kresťanský letopočet, vyžaduje malú opravu. Zakladateľ nášho letopočtu, Dionysius Exiguus (zomr. 556) rok narodenia Pána omylom položil o 5—9 rokov dopredu. Lenže podľa jeho letopočtu Herodes Veľký by bol zomrel ešte pred naro-

v Sýrii. Každý išiel do svojho mesta, aby sa dal 3
zapísať.
Vybral sa teda aj Jozef z galilejského mesta Na- 4
zareta do Judska, do mesta Dávidovho, ktoré sa
volá Betlehem, keďže pochádzal z domu a rodu Dá-
vidovho, i aby sa dal zapísať s Máriou, svojou snú- 5*
benicou, ktorá bola v požehnanom stave. Kým tam 6
boli, nadišiel jej čas, aby porodila. I porodila svojho 7*
prvorodeného syna, zavinula ho [do plienok] a uloží-
la v jasliach; v hospode totiž nebolo pre nich
miesta.

Pastieri pri jasliach. — A boli v tom kraji 8
na poli pastieri, ktorí v noci strážili svoje stádo.
Tu zastal pri nich anjel Pánov a sláva Pánova ich 9

denim Kristovým, a to sa protiví skutočnosti. Náš letopočet kladie založenie Ríma na rok 754 pred Kristom. Ale isté je, že Herodes zomrel roku 750 od založenia Ríma, a zasa aj to je isté, že sa Ježiš narodil asi 2 roky pred smrťou Herodesa Veľkého. Tak prichádzame k záveru, že Spasiteľ sveta prišiel na svet po roku 746 od založenia Ríma a istotne pred 750. Do úvahy prichádzajú najmä roky 747, 748 a 749 od založenia Ríma. Rok narodenia Pána nám ostáva neistý. V novšej dobe sa začína uplatňovať náhľad, že sa Ježiš narodil asi 7 rokov pred počiatkom nášho letopočtu, a to by bol rok 747 alebo 748 od založenia Ríma. Evanjelisti nikde neoznačujú presný rok, v ktorom sa Pán narodil. (Porovnaj Mt 2, 1.*)

Panna Mária sa menuje manželkou Jozefovou, a to 5
celkom právom. Veď zasnúbenie na Východe malo rovno-
cenné právne následky, aké u nás nastávajú až sobášom.
Vg má: „zasnúbenou manželkou", z čoho niektorí vy-
vodzujú, že tým sa vyjadruje panenstvo Matky Božej, kto-
ré si Mária zachovala i v manželstve.

Prvorodeného Syna, t. j. jednorodeného. Prvorodenstvo 7
zahrnovalo v sebe právne výsady oproti ostatným súro-
dencom, preto označovali prvorodeného syna týmto prí-
vlastkom bez ohľadu na to, či nasledovali po ňom ďalší
potomci, alebo nie. „Prvorodený" nemá tu význam, ako
by bol postavený proti prípadným ďalším súrodencom.
Evanjelista poznamenáva, že tomuto Synovi Máriinmu
prislúchajú všetky výsady a práva, ako ich Zákon (Ex
13, 2) prvorodencom vôbec vyhradzuje. (Porovnaj Mt 1, 25.)

10 ožiarila, takže sa veľmi zľakli. Ale anjel im pove-
dal: „Nebojte sa! Hľa, veľkú radosť vám zvestujem,
11 ktorá bude (patriť) všetkému ľudu, | lebo dnes sa
vám v meste Dávidovom narodil Spasiteľ, Mesiáš
12 a Pán. | A toto vám bude znamením: Nájdete ne-
mluvniatko, zavinuté do plienok a uložené v jas-
liach."
13 Hneď sa pridružilo k anjelovi množstvo nebes-
kého vojska; zvelebovali Boha a hovorili:
*14 „Sláva na výsostiach Bohu
a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!"
15 Keď odišli od nich anjeli do neba, povedali si
pastieri: „Zájdime si až do Betlehema a pozrime tú
16 vec, ktorá sa stala a ktorú nám oznámil Pán!" Chyt-
ro sa vybrali a našli Máriu, Jozefa a nemluvniatko,
17 uložené v jasliach. Uvideli a vyrozprávali, čo im
18 bolo povedané o tomto dieťatku. A všetci, ktorí to
počuli, divili sa tomu, o čom im rozprávali pastie-
19 ri. Mária si však zachovala tieto zvesti a premýšľala
20 o nich vo svojom srdci. Pastieri sa potom vrátili,
chválili a velebili Boha za všetko, čo boli počuli
a videli tak, ako im to bolo oznámené.

14 „Ľudia dobrej vôle" — sa vše vysvetľuje, že ľudia majú mať čisté svedomie — ako by sami od seba — aby sa im dostalo pokoja (spásy). Hriech prvých ľudí, ako aj ostatné hriechy ľudstva maly znemožniť úmysly Božie, ktoré mal s človekom. Súčasne uvrhly ľudí do stavu, že Boh nemohol mať v nich svoje zaľúbenie. Vtelenie Syna Božieho a vykúpenie nahradzujú a napravujú obe ujmy: Syn Boží a vykúpenie skrze neho nahradí Bohu narušenú slávu a ľudí privádza zasa do stavu, že Boh môže mať v nich zaľúbenie. Pre Boha prestáva mravná prekážka, ktorá mu bránila ukázať ľuďom svoje plné milosrdenstvo. Je potrebné, aby sa ľudia vo svojom vykúpení vo všetkom podriaďovali vôli Božej. Bez vykúpenia Ježišovho dobrá vôľa ľudí, t. j. ich prirodzene čnostný život nebol by dosiahol spásu. Preto slová „pokoj ľuďom dobrej vôle" správnejšie by sa preložily takto: „Na svete nastáva spása (pokoj), lebo (pôsobením Ježišovým) ľudia stali sa Bohu milými." (Porovnaj Fil 2, 13; 5, 13; 50. 20.)

Obrezanie Pána. — Po ôsmich dňoch, keď 21
bolo treba obrezať [chlapčeka], nazvali ho menom
Ježiš, ktorým ho bol anjel nazval skôr, ako sa počal
v živote.

Obetovanie Pána v chráme. — Keď sa mi- 22*
nuly dni jej očisťovania podľa zákona Mojžišovho,
priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pá-
novi, | ako predpisuje zákon Pánov: *„Každý muž-* 23 a
ský plod, čo otvára život matky, má byť zasvätený
Pánovi", | a aby priniesli obeť, ako to káže zákon 24*
Pánov, *dve hrdličky alebo dve holúbätá.* b
Žil vtedy v Jeruzaleme človek, menom Simeon. 25
Tento človek bol spravodlivý a bohabojný, ktorý
očakával útechu Izraela a Duch Svätý bol v ňom.
Od Ducha Svätého dostal zjavenie, že neumrie, 26
kým neuvidí Mesiáša Pánovho. Vedený Duchom
prišiel do chrámu. A keď rodičia prinášali dieťatko 27
Ježiša, aby urobili s ním podľa obyčaje zákona,
vzal ho aj on do svojho náručia a velebil Boha slo- 28
vami:

---

a) Ex 13, 2. b) Lv 12, 8; 5, 11.

„Dni očisťovania" podľa Mojžišovho zákona (Ex 13, 13 22
a Lv 12, 8) bol čas 40 dní po narodení chlapca a 80 dní po narodení dievčaťa, za ktorý čas matka sa neukázala vo verejnosti. Matka po narodení dieťaťa sa pokladala za leviticky nečistú, a preto sa podrobila obradu očisťovania v chráme. Aj týmto svojím ustanovením pripomínal zákon Židom všeobecnú rozšírenosť hriechu, aby vzbudil túžbu po duševnom očistení. Mária, sama bez hriechu počatá, nadprirodzeným a svätým spôsobom stala sa matkou. Podľa toho nebola hriešna a tak ani nepodliehala obradu očisťovania. Predsa z pokory a poslušnosti oproti posvätnému zákonu — a aby nikoho nepohoršila — podriaďuje sa tomuto posvätnému ustanoveniu; štyridsiaty deň po pôrode ide do chrámu, aby sa podrobila obradu a svojho Syna obetovala Bohu.

Chudoba svätej Rodiny sa prejavuje aj pri obeti očis- 24
ťovania. Bohatší mali obetovať baránka a holuba. Chudobnejším rodinám bola povolená úľava a za obeť mali dať dve hrdličky alebo dvoch holubov.

29 „Teraz prepustíš, Pane, svojho sluhu
podľa svojho slova v pokoji,
30 lebo moje oči uvideli tvoju Spásu,
31 ktorú si pripravil pred tvárou všetkých náro-
32 Svetlo na osvietenie pohanov [dov,
a slávu Izraela, tvojho ľudu."

*33 Jeho otec a matka sa divili tomu, čo sa o ňom
34 povedalo. Simeon ich požehnal a jeho matke Márii
povedal:

„Hľa, tento je ustanovený
na pád a na povstanie mnohých v Izraeli
a na znamenie, ktorému budú odporovať.
*35 A tvoju vlastnú dušu prenikne meč,
aby sa zjavilo smýšľanie mnohých srdc."

36 Žila vtedy aj prorokyňa Anna, dcéra Fanuelova,
z pokolenia Azerovho. Bola už veľmi pokročilého
veku. So svojím mužom žila sedem rokov po svo-
37 jom panenstve | a vdovou bola až do osemdesiatich
štyroch rokov. Nevychádzala z chrámu, ale pôstami
38 a modlitbami slúžila (Bohu) vo dne v noci. V tú istú
hodinu prišla aj ona, velebila Boha a rozprávala
o ňom všetkým, čo očakávali vykúpenie Jeruza-
lema.
39 A keď vykonali všetko podľa Pánovho zákona,
vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta.
40 Dieťatko však rástlo a mocnelo, plné múdrosti, a mi-
losť Božia bola na ňom.

---

33 Sv. Jozef je označený menom „otec Ježišov" (porovnaj aj 2, 48), lebo zákon podľa manželstva s Máriou uznával ho za otca Ježišovho. I keď v skutočnosti bol iba zákonitým otcom a vychovávateľom Ježišovým.

35 Ak budú Syna prenasledovať, tým bude trpieť i jeho matka. Prenasledovanie privedie triedenie duchov v Izraeli a celom ľudstve; ľudia sa rozdelia na dve skupiny: jedni pôjdu za Ježišom, druhí zasa budú sa proti nemu stavať, pravda, na svoju škodu a večnú záhubu.

Dvanásťročný Ježiš v chráme. — Jeho ro- 41
dičia chodievali každý rok do Jeruzalema na veľko-
nočnú slávnosť. Keď mal dvanásť rokov, vybrali sa 42*
[do Jeruzalema] podľa obyčaje slávnosti. Keď sa 43
dni (slávnosti) skončily a oni sa vracali, zostal
chlapec Ježiš v Jeruzaleme. No jeho rodičia to ne-
zbadali. Keďže si mysleli, že je v sprievode, prešli 44
deň cesty a hľadali ho medzi príbuznými a známy-
mi. A keď ho nenašli, vrátili sa ho hľadať do Je- 45
ruzalema.

Po troch dňoch našli ho v chráme; sedel medzi 46
učiteľmi, počúval ich a vypytoval sa ich. Všetci, 47
čo ho počúvali, žasli nad jeho rozumnosťou a od-
poveďami. Keď ho (rodičia) uvideli, stĺpli od údi- 48
vu. Tu mu povedala matka: „Synu, prečo si nám to
urobil? Hľa, tvoj otec a ja s úzkosťou sme ťa hľa-
dali!" | Ale on im odpovedal: „Prečo ste ma hľa- 49*
dali? Či ste nevedeli, že mám byť vo veciach svojho
Otca?" Ale oni nepochopili odpoveď, ktorú im dal. 50

Potom sa vrátil s nimi, prišiel do Nazareta a bol 51
im poddaný. A jeho matka si zachovávala v srdci
všetky tieto veci. Ježiš sa vzmáhal v múdrosti, ve- 52
ku a milosti pred Bohom a ľuďmi.

Po dosiahnutom dvanástom roku veku každý mužský 42
člen židovskej národnej spoločnosti bol povinný putovať
ročne do Jeruzalema na tri hlavné slávnosti, na Veľkú
noc, Turíce a slávnosť Stánkov Pútnici jednotlivých kra-
jov išli hromadne v sprievodoch do Jeruzalema a tak sa
aj vracali. V každom sprievode boly skupiny, utvorené
podľa veku a pohlavia a tak i poriadok sprievodu odde-
ľoval členov rodiny. V hromadnej výprave utvorily sa
osobitné skupiny mužov a žien Preto rodičia nezbadali
hneď, že Ježiš chýba v sprievode.
Doslovne: „v tých veciach, čo patria môjmu Otcovi." 49
Preto prekladajú niektorí: „v chráme môjho Otca." Ježiš
vyhlasuje, že jeho počínanie má i tu hlbšiu príčinu. Ve-
die ho vôľa nebeského Otca, ktorú vo všetkom bude plniť
až do konca svojho života.

Verejný život Pána, 3-21.

3 *Vystúpenie Jána Krstiteľa.* — V pätnástom roku vlády cisára Tiberia, keď Pontský Pilát
spravoval Judsko a Herodes bol štvrťvladárom
v Galilei, jeho brat Filip bol štvrťvladárom v kra-
jine Iturejskej a Trachonitskej, Lyzaniáš bol štvrť-
*2 vladárom v Abiléne, | za veľkňazov Annáša a
Kajfáša zaznel na púšti hlas Boží nad Jánom, sy-
3 nom Zachariášovým. I chodil po celom okolí Jor-
dána a hlásal krst pokánia na odpustenie hriechov, |
4 ako je napísané v knihe reči Izaiáša proroka:

5 *Na púšti zaznieva hlas:*
Pripravte cestu Pánovi,
rovnými urobte jeho chodníky!
a 6 *Každá dolina nech sa vyplní*
a každý vrch a kopec nech sa sníži;
čo je krivé, nech sa vyrovná,
a čo je hrboľaté, nech sa stane rovnou cestou.
A všetci ľudia uvidia spásu Božiu.

---

a) Iz 40, 3 n.
1—20: Mt 3, 1—12; Mk 1, 1—8; Jn 1, 19—31.

1 Pätnásty rok Tiberiov podľa niektorých začínal sa roku 28. Vladárenie Tiberiovo možno totiž počítať od roku 764, keď ho cisár August prijal za spoluvladára. Samovládcom sa stal roku 767 (po smrti cisára Augusta). Ján vystúpil teda asi roku 779 (lebo 764+15). Keď berieme do úvahy, že Ježiš sa narodil asi 747/748 po založeníRíma a mal asi 30 rokov pri svojom pokrstení, prichádzame skoro k tomu istému roku (777/778). Oba časové údaje v Lk (2, 1—2 a 3, 1—2) sú dôkazom, že si sv. Lukáš počína ako dejepisec a umožňuje aspoň približne určiť rok narodenia a verejného vystúpenia Pánovho.

2 Veľkňaz Annáš bol v tom čase už sosadený. Jeho zať Kajfáš bol od Rimanov ustanovený za úradujúceho veľkňaza (Jn 11, 49). V očiach Židov Annáš zostal i naďalej zákonitým veľkňazom a mocný vplyv Annášov ani po jeho sosadení nezanikol. Azda preto spomína oboch Lk, nie azda ako keby boli bývali súčasne až dvaja veľkňazi rovnakého úradného postavenia.

Ján káže jednotlivým skupinám ľudí. — Hovoril zástupom, ktoré prichádzaly, aby sa mu 7
daly pokrstiť: „Vreteničie plemeno! Kto vám ukázal, ako ujsť budúcemu hnevu? Prinášajte teda 8
ovocie opravdivého pokánia a nezačínajte si hovoriť: »Otca máme Abraháma!« Lebo vravím vám, že Boh môže aj z týchto kameňov vzbudiť synov Abrahámovi. Sekera je už priložená na korene stromov. Každý strom, ktorý nerodí dobré ovocie, sa 9
vytne a hodí do ohňa."

Zástupy sa ho pýtaly: „Čo teda robiť?" | On im 10
odpovedal: „Kto má dva obleky, nech dá tomu, kto 11
nemá; a kto má potraviny, nech urobí podobne." | Aj mýtnici sa prišli dať pokrstiť a povedali: „Učiteľ, 12
čo robiť?" | Odpovedal im: „Nevyberajte viac, ako 13
vám určili." | Aj vojaci sa ho pýtali: „Čo máme 14
robiť my?" Povedal im: „Nerobte nikomu násilie, ani zlomyseľne nevydierajte, ale uspokojte sa so svojím žoldom."

Jánovo svedectvo o Ježišovi. — Keďže 15
ľud žil v očakávaní a všetci si mysleli v srdci o Jánovi, že azda on je Mesiášom, | odpovedal Ján vše- 16*
tkým: „Ja vás krstím vodou, ale po mne prichádza mocnejší, ktorému nie som hoden rozviazať remienky na obuvi. Ten vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom. On má v ruke vejačku, aby si vyčistil 17
humno a pšenicu shromaždil do sýpky, kým plevy spáli v neuhasiteľnom ohni."

Aj mnoho iných napomenutí dával ľudu a ohla- 18
soval evanjelium.

Uväznenie Jána. — Štvrťvladár Herodes, kto- 19
rého (Ján) pokarhal pre Herodiadu, manželku jeho brata, a pre všetky zločiny, ktorých sa dopustil, |

19—20: Mt 14, 1—12; Mk 6, 14—29.
O krste ohňom porovnaj Mt 3, 11* a Mk 1, 8.* 16

20 ku všetkým svojim zločinom pridal (aj to), že zavrel
Jána do žalára.

21 *Pokrstenie Ježiša.* — Keď sa všetok ľud dá-
val krstiť a aj Ježiš bol pokrstený, kým sa modlil,
22 otvorilo sa nebo | a Duch Svätý v telesnej podobe
ako holubica sostúpil na neho a s neba sa ozval
hlas: „Ty si môj milovaný syn, v tebe sa mi zaľú-
bilo!"

*23 *Rodostrom Ježiša Krista.* — Keď Ježiš za-
čínal (verejne účinkovať), mal asi tridsať rokov.
Bol on — ako sa myslelo — syn Jozefov, ktorý bol
24 Héliho, | ten Matatov, ten Leviho, ten Melchiho, ten
25 Jannejov, ten Jozefov, | ten Matatiášov, ten Amo-

21—22: Mt 3, 13—17; Mk 1, 9—11; Jn 1, 29—34.
23—38: Mt 1, 1—14.

23-38 Rodostrom Ježišov u Lk je v mnohom ohľade odchylný od rodostromu Mt 1, 1—14. Evanjelium Lk je určené pre obrátených z pohanstva, preto so zreteľom na nich i rodostrom Ježišov ide až k samému praotcovi celého ľudského pokolenia, aby aj tým vyniklo, že Ježiš je Spasiteľom všetkých ľudí. — Jozefovi predkovia sú u Lk iní ako u Mt. Vysvetlenie podávajú mnohí sv. Otcovia, odvolávajúc sa na švagrovské manželstvo, a myslia, že oba rodostromy uvádzajú predkov sv. Jozefa. U Lk otcom Jozefovým je Héli, u Mt zasa Jakub. Podľa mienky sv. Augustína Jozef je prirodzeným synom Jakubovým, ktorého Héli adoptoval, a tak sa menuje aj synom Héliovým Už *Julius Africanus* z 3. stor. vysvetľuje túto odchýlku predpokladom, že oba rodostromy podávajú iba predkov sv. Jozefa, lenže jeden evanjelista prináša prirodzený pôvod Jozefov (Mt), druhý zasa jeho legálny pôvod (Lk) podľa ustanovenia o švagrovskom manželstve (Dt 25, 5—6). Podľa toho Jakub (Mt) a Héli (Lk) boli by vlastní bratia od spoločnej matky. Héli zomrel bez potomka. Jeho vdovu si vzal Jakub a od nej mal syna Jozefa. Tak môže byť sv. Jozef súčasne synom Jakubovým (prirodzeným) a Héliovým (legálnym). — Iní sa držia mienky, že Mt podáva rodostrom Jozefov, Lk však Máriin. Takže Lk 3, 23 by sa mohlo preložiť: Ježiš bol pokladaný za Jozefovho syna, (v skutočnosti bol vnukom Héliovým, ktorý bol Matatov... Lk 3, 23).

sov, ten Nahumov, ten Hesliho, ten Nagajov, | ten 26
Mahatov, ten Matatiášov, ten Semejov, ten Jozefov,
ten Júdov, | ten Johananov, ten Rézov, ten Zorobabe- 27
lov, ten Salatielov, ten Nériho, | ten Melchiho, ten A- 28
diho, ten Kózamov, ten Elmadamov, ten Hérov, | ten 29
Jezusov, ten Eliezerov, ten Jórimov, ten Matatov, ten
Leviho, | ten Simeonov, ten Júdov, ten Jozefov, ten 30
Jomnov, ten Eliakimov, | ten Meleov, ten Menanov, 31
ten Matatanov, ten Nátanov, ten Dávidov, | ten 32
Jeseho, ten Obédov, ten Bózov, ten Salamonov, ten
Násonov, | ten Aminadabov, ten Adminov, ten Ar- 33
niho, ten Ezrómov, ten Fáresov, ten Júdov, | ten 34
Jakubov, ten Izákov, ten Abrahámov, ten Táreho,
ten Náchorov, | ten Sárugov, ten Ragavov, ten Fa- 35
legov, ten Heberov, ten Sáleho, | ten Kainanov, ten 36
Arfaxadov, ten Sémov, ten Noemov, ten Lámechov, |
ten Matuzalemov, ten Enochov, ten Jaredov, ten 37
Maleleelov, ten Kainanov, | ten Enosov, ten Sétov, 38
ten Adamov a ten bol Boží.

Pokúšanie na púšti. — Ježiš, plný Ducha 4
Svätého, vrátil sa od Jordána. Duch ho vodil štyridsať dní po púšti, | kde ho diabol pokúšal. Nič 2
nejedol v tých dňoch, preto keď sa (už) končily,
vyhladol. | Tu ho satan oslovil: „Ak si Syn Boži, 3
povedz tomuto kameňu, aby sa chlebom stal." Od- 4
povedal mu Ježiš: *Nielen samým chlebom sa živí* a
človek [ale každým slovom Božím].

Potom ho vyviedol satan [na vysoký vrch] a 5
v okamihu mu ukázal všetky kráľovstvá sveta.
I povedal mu diabol: | „Dám ti túto všetku ich moc 6
a slávu, lebo som ju dostal a dám ju, komu chcem.
Ak sa mi teda budeš klaňať, všetko to bude tvoje." | 7
Ježiš mu však odpovedal: „Napísané je: *Pánovi,* 8 b

1—13: Mt 4, 1—11; Mk 1, 12 a 13.
a) Dt 8, 3. b) Dt 6, 13 n.

svojmu Bohu budeš sa klaňať a jedine jemu budeš slúžiť."
9 Potom ho zaviedol do Jeruzalema, postavil na
hradbu chrámu a povedal mu: „Ak si Syn Boži,
10 shoď sa odtiaľto, | lebo je napísané:
a *Svojim anjelom prikáže o tebe,*
aby ťa chránili.
11 *Ponesú ťa na rukách,*
aby si si neurazil nohu o kameň.
b 12 Ježiš mu odpovedal: „Povedané je: *Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha."*
*13 Keď diabol skončil všetko pokúšanie, odišiel na
čas od neho.

14 *Kázanie po synagogách.* — Mocou Ducha
(vedený) vrátil sa Ježiš do Galiley. Povesť o ňom
15 sa rozšírila po celom kraji. Učil v ich synagogách
a všetci ho oslavovali.

16 *Ježiš v Nazarete.* — Prišiel do Nazareta, kde
ho vychovávali, a podľa svojej obyčaje v sobotňajší deň vošiel do synagogy. I vstal, aby čítal
17 (z Písma). | Podali mu knihu proroka Izaiáša. Keď
rozvinul knihu, našiel miesto, kde bolo napísané:
c 18 *Duch Pánov je nado mnou,*
preto ma pomazal,
poslal ma hlásať radosť chudobným,
[uzdravovať skrúšených srdcom]
oznámiť zajatým oslobodenie,
slepým (udelenie) zraku,
utláčaných prepúšťať na slobodu,
19 *vyhlásiť milostivý rok Pánov*
[a deň odplaty].

---

a Ž 90, 11—12. b Dt 6, 16. c Iz 61, 1 n.
16—30: Mt 13, 53—58; Mk 6, 1—6.
13 Pokušiteľ sa vzdialil na čas v tom smysle, že na začiatku Ježišovho utrpenia v Getsemanskej záhrade znova sa dostavil (Lk 22, 3), aby Ježiša odklonil od predsavzatia, ktorým chcel za ľudí trpieť a tak ich vykúpiť.

Keď potom svinul knihu, vrátil ju sluhovi a sa- 20
dol si. Oči všetkých, čo boli v synagoge, sa uprely
na neho. | Tu im začal hovoriť: „Dnes sa splnilo to 21
Písmo, ktoré ste vypočuli..." Všetci mu prisvied- 22
čali a divili sa milým slovám, ktoré plynuly z jeho
úst. (Podaktorí však) poznamenali: „Či tento nie je
syn Jozefov?" | On im odpovedal: „Podistým mi 23
pripomeniete príslovie: »Lekár, uzdrav sám seba!«
Počuli sme o veľkých udalostiach v Kafarnau-
me, urob to aj tu, vo svojej otčine!" | A dodal: 24
„Veru, vravím vám, ani jeden prorok nie je vzácny
vo svojej otčine. Naozaj, vravím vám, mnoho vdov 25*
žilo v Izraeli za čias Eliášových, keď bolo zatvore-
né nebo cez tri roky a šesť mesiacov, takže veľký
hlad nastal po celej zemi, | ale ani k jednej z nich 26
nebol poslaný Eliáš, iba do Sarepty Sidonskej k že-
ne vdove. A mnoho malomocných žilo v Izraeli za 27
proroka Elizeja, ale ani jeden z nich nebol očistený
okrem Námana Sýrskeho."

A všetci v synagoge, keď to počuli, sa rozzúrili; 28
povstali, hnali ho von z mesta a vyviedli až na kraj 29
vrchu, na ktorom bolo vybudované ich mesto, a od-
tiaľ ho chceli shodiť. On však prešiel pomedzi nich 30
a odišiel.

Uzdravenie posadlého v Kafarnaume —
Potom sostúpil do Kafarnaumu, mesta v Galilei. Tam 31*

31—37: Mk 1, 21—28.

Ako kedysi Eliáš a Elizej nekonali zázraky vo svojej 25-27
vlasti, lebo celá krajina bola ponorená do bludu a nevery, a preto Eliáš šiel za hranice svojej vlasti, aby tam svojimi zázrakmi zvestoval moc pravého Boha, tak si bude musieť počínať aj Ježiš: pre neveru svojich krajanov bude iba v cudzích krajoch konať zázraky.

Mojžišov zákon ustanovil, že každý 50. rok má byť ro- 31
kom odpočinku, v ktorom otrokov (židovského pôvodu) — totiž ľudí dlhom zaťažených, a preto do otroctva predaných — mali prepúšťať na slobodu Ten rok sa volal jubilejným rokom a bol časom radosti. Svojím radostným

32 ich vyučoval v sobotné dni. I žasli nad jeho uče-
33 ním, lebo jeho reč bola mocná. V synagoge bol člo-
vek, posadlý nečistým duchom. I vykríkol silným
34 hlasom: | „Ha! Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský? Pri-
35 šiel si nás zahubiť? Viem, kto si: Svätý Božíl" | Je-
žiš sa mu pohrozil: „Mlč a vyjdi z neho!" Tu ho zlý
duch hodil do stredu (nich), vyšiel z neho a nič mu
36 neuškodil. I pojal všetkých strach a pýtali sa na-
vzájom: „Akéže je to slovo! Veď mohutnou silou
rozkazuje nečistým duchom, a oni vychádzajú."
37 I rozniesla sa povesť o ňom po všetkých stranách
okolia.

38 *Uzdravenie Petrovej testinej.* — (Ježiš)
odišiel zo synagogy a vošiel do domu Šimonovho.
Testiná Petrova však bola postihnutá vysokou ho-
39 rúčkou. I prosili ho za ňu. Naklonil sa teda nad ňu,
rozkázal horúčke, a opustila ju. Hneď vstala a ob-
slúžila ich.
40 Keď potom slnko zapadlo, všetci, čo mali cho-
rých na rozličné neduhy, privádzali ich k nemu. On
kládol ruky na každého z nich a uzdravoval ich. |
41 Z mnohých teda vychádzali zlí duchovia s krikom:
„Ty si Syn Božíl" Ale on im to zabraňoval a nedo-
volil im hovoriť; vedeli totiž, že on je Mesiáš.

42 *Ježiš poslaný aj do iných miest.* — Potom
na svitaní odišiel odtiaľ a utiahol sa do samoty. No
zástupy ho začaly hľadať a prišly až k nemu. Zdŕ-
43 žaly ho, aby neodchádzal od nich. On im však vra-
vel: „Aj iným mestám mi treba zvestovať kráľov-

38—41: Mt 8, 14—17; Mk 1, 29—34.
42—44: Mk 1, 35—9.

rázom naznačoval budúcu mesiášsku dobu. Spasiteľ poukazuje práve na tento mesiášsky náznačný význam jubilejného roku a smysel slov je: „Dnes sa vaše očakávanie splnilo, lebo nastal pravý radostný rok, aký doteraz všetky jubilejné roky iba naznačovaly."

stvo Božie, lebo také mám poslanie." I kázaval (po- 44*
tom) po synagogách v Judsku.

Zázračný rybolov. — Raz, keď stál na brehu 5
Genezaretského jazera, tlačil sa k nemu zástup, aby
počul slovo Božie. I zazrel pri brehu jazera dve lode 2
— rybári z nich vystúpili a prali si siete — | sadol 3
si teda do jednej z lodí, čo bola Šimonova, a po-
žiadal ho, aby trocha odrazil od brehu. Potom si
sadol a z lode začal učiť zástupy. Keď prestal ho- 4
voriť, povedal Šimonovi: „Zavez na hlbinu a spusti-
te siete na lov!" | No Šimon mu odpovedal: „Pane, 5
celú noc sme sa namáhali, a nič sme nechytili. No
na tvoje slovo spustíme siete." Urobili tak. I zahr- 6
nuli veľké množstvo rýb, takže sa im trhaly siete.
I zakývali na svojich spoločníkov, ktorí boli na inej 7
lodi, aby im prišli pomôcť. Tí prišli a naplnili obe
lode, takže sa [bezmála] potápaly.
Keď to videl Šimon Peter, hodil sa Ježišovi na 8
kolená a povedal: „Pane, odíď odo mňa, lebo som
hriešny človek!" Hrôza ho totiž prenikla, i všetkých, 9
čo boli s ním, nad lovom rýb, ktoré boli chytili; |
podobne i Jakuba a Jána, synov Zebedejových, kto- 10
rí boli spoločníkmi Šimona. Potom povedal Ježiš
Šimonovi: „Neboj sa! Odteraz už ľudí budeš loviť."
Keď svoje lode pritiahli k brehu, zanechali všetko 11*
a nasledovali ho.

Uzdravenie malomocného. — Keď bol Je- 12
žiš v istom meste, uvidel ho človek plný malomo-

1—11: Mt 4, 18—22; Mk 1, 16—20.
12—16: Mt 8, 1—4; Mk 1, 40—45.
Vg: „po synagogách v Galilei." 44
Hlavní apoštoli poznali Ježiša už predtým (Jn 1, 37 n.), 11
ale ešte nechodili s ním trvalo. Zázračný rybolov obrazne naznačuje ich budúcu úlohu v apoštolskom úrade. Súčasne im dáva do výhľadu i zvláštnu pomoc Božiu. Preto sa rozhodnú teraz všetko opustiť a pridať sa natrvalo k Ježišovi.

censtva. Padol (pred ním) na tvár a prosil ho: „Pa-
13 ne, ak chceš, môžeš ma očistiť." (Ježiš) vystrel svo-
ju ruku, dotkol sa ho a povedal: „Chcem; buď
*14 čistý!" A hneď mu prestalo malomocenstvo. | Za-
kázal mu však o tom komukoľvek hovoriť a (pove-
dal mu): „Choď, ukáž sa kňazovi a obetuj za svoje
očistenie, čo predpísal Mojžiš, im na svedectvo."
15 Reči o ňom sa však vždy viac šírily, takže sa mno-
hé zástupy k nemu schádzaly, aby ho počúvaly a
16 aby ich uzdravoval z ich neduhov. Sám sa však
uťahoval do samoty, aby sa modlil.

17 *Uzdravenie porazeného.* — Ktorýsi deň,
keď [sedel] a učil, sedeli (pri ňom) farizeji a zákon-
níci, ktorí boli poprichádzali zo všetkých osád Ga-
liley, Judska a Jeruzalema. A moc Pánova bola
(v ňom), aby uzdravoval.
18 Tu mužovia priniesli na posteli porazeného člo-
veka. Hľadeli ho dostať dovnútra a položiť pred
19 neho. Keď však pre zástup nenašli (cestu), ktorou
by ho vniesli, vyšli na strechu a cez povalu ho
spustili i s posteľou doprostred pred Ježiša. |
20 On videl ich vieru a povedal: „Človeče, odpúšťajú
21 sa ti hriechy!" Zákonníci a farizeji začali uvažovať
a hovorili: „Kto je tento? Veď sa rúha! Či môže
voľakto odpúšťať hriechy okrem samého Boha?" |
22 Len čo Ježiš zbadal ich myšlienky, povedal im: „Čo-
23 že si to myslíte v srdciach? Azda je ľahšie — po-
vedať: »Odpúšťajú sa ti hriechy« — alebo povedať:
24 »Vstaň a choď«? | Aby ste však vedeli, že Syn
človeka má moc na zemi odpúšťať hriechy — po-

17—26: Mt 9, 1—8; Mk 2, 1—12.

14 Keď sa od Ježiša očistený prašivý človek hlásil u židovských kňazov so svojou obeťou, ktorú na očistenie od prašivosti zákon predpisoval, z toho mali kňazi poznať, že Ježiš si ctí ustanovenia zákona, veď neprišiel zákon zrušiť, ale nalieha na jeho vyššie, dokonalejšie a svedomitejšie splnenie (Mt 5, 17).

vedal porazenému: — Vravím ti, vstaň, vezmi si
posteľ a choď domov!"
On hneď vstal pred nimi, vzal si posteľ, na kto- 25
rej bol ležal, a odišiel do svojho domu, oslavujúc
Boha. | Údiv strhol všetkých a oslavovali Boha. Plní 26
boli strachu a hovorili: „Neslýchané veci sme dnes
videli!"

Povolanie Leviho. — Po tomto odišiel, a keď 27
uvidel mýtnika, menom Leviho, sedieť na mýte,
povedal mu: „Poď so mnou!" | Nechal teda všetko, 28
vstal a išiel s ním. Tento Levi pripravil mu vo svo- 29
jom dome veľkú hostinu, na ktorú prišlo veľké
množstvo mýtnikov a iných, čo (tiež) s nimi stolo-
vali. Farizeji však a ich zákonníci šomrali a hovo- 30
rili jeho učeníkom: „Prečože s mýtnikmi a hrieš-
nikmi jete a pijete?" | No Ježiš im odpovedal: 31
„Zdraví nepotrebujú lekára, ale chorí. | Neprišiel 32
som volať spravodlivých, ale hriešnikov, aby sa
kajali."

Hádka o pôste. — Ale oni mu vraveli: „Já- 33
novi učeníci sa často postievajú a vykonávajú svo-
je modlitby. Podobne aj (učeníci) farizejov, tvoji
však jedávajú a pijú." | Ježiš im povedal: „Či mô- 34*
žete žiadať od družbov ženíchových, aby sa postili,
kým je ženích s nimi? Prídu dni, keď sa im ženích 35
vezme, vtedy, v tých dňoch sa budú postiť."
Povedal im aj podobenstvo: „Nikto neprišíva 36*
na staré rúcho záplatu, odňatú z nového rúcha;
ináč by roztrhal nové rúcho, a na staré sa nijako
nehodí záplata z nového (rúcha). Ani nikto nevlie- 37
va nové víno do starých nádob; ináč by nové
víno roztrhlo nádoby, samo by vytieklo, a zničily

27—32: Mt 9, 9—13; Mk 2, 13—17.
33—39: Mt 9, 14—17; Mk 2, 18—22
Porovnaj Mt 9, 15. 34-35
Porovnaj Mt 9, 16—17. 36-39

38 by sa aj nádoby. Ale nové víno sa má nalievať do
nových nádob [a oboje sa zachová]. A kto pil staré
víno, nebude si žiadať nové; povie si totiž: »Staré
je lepšie«."

6 *Učeníci trhajú klasy v sobotu.* — V sobo-
tu [čo nasledovala po predošlej] prechádzal pome-
dzi zbožie. Jeho učeníci trhali klasy, vymívali ich
2 rukami a jedli (zrno). Ktorísi farizeji im však pove-
dali: „Prečo robíte to, čo sa v sobotu nesmie ro-
3 biť?" | Ježiš im odpovedal: „Nikdy ste nečítali, čo
urobil Dávid, keď vyhladol sám a jeho sprievodco-
4 via? Ako (totiž) vošiel do domu Božieho, vzal si
predkladné chleby, jedol a dal (aj) svojim sprie-
vodcom, hoci to okrem jediných kňazov nikto ne-
*5 smel jesť?" | A dodal: „Syn človeka je Pánom aj
soboty!"

Uzdravenie človeka s vyschnutou ru-
6 *kou.* — A (zasa) v inú sobotu vošiel do synagogy,
aby vyučoval. Tam bol človek, čo mal vyschnutú
7 pravú ruku. Zákonníci a farizeji ho pozorovali, či
bude v sobotu uzdravovať, aby ho mali za čo obža-
8 lovať. | No on poznal ich smýšľanie. Povedal teda
človekovi, ktorý mal vyschnutú ruku: „Vstaň a
postav sa do prostriedku!" On vstal a postavil sa. |
9 Tu Ježiš prehovoril k nim: „Pýtam sa vás: Dovolené
je v sobotu dobre robiť alebo zle, zachrániť život
10 alebo ho zahubiť?" Poobzeral sa po všetkých a po-

1—5: Mt 12, 1—8; Mk 2, 23—28.
6—11: Mt 12, 9—14; Mk 3, 1—6.

5 Farizeji nezazlievajú, že apoštoli trhali klásky na cudzom poli, keďže to zákon chudobným dovoľoval. Slatiny na úvrati boly vyhradené chudobným. No pohoršujú sa nad tým, že učeníci Ježišovi robia v sobotu, čím porušujú sobotný odpočinok. Ježiš vyhlasuje, že má moc dať úľavu a oslobodiť aj od prísnych predpisov, ktoré žiadaly slávenie soboty. Tým si privlastňuje vyššiu, teda božskú moc, keď si osobuje právo meniť Božie ustanovenie o sobote.

vedal mu: „Vystri ruku!" On to urobil, a znova
bola zdravá (jeho) ruka. Ale oni, plní nerozumnosti, 11
shovárali sa medzi sebou (o tom), čo by mali urobiť s Ježišom.

Ježiš si volí apoštolov a uzdravuje. — V tých dňoch sa vyšiel modliť na vrch a v modlitbe 12
k Bohu strávil celú noc. A keď sa rozodnilo, svolal 13
svojich učeníkov, vyvolil si z nich dvanástich, ktorých aj nazval apoštolmi: | Šimona, ktorého nazval 14
Petrom, jeho brata Ondreja, Jakuba, Jána, Filipa, Bartolomeja, | Matúša, Tomáša, Jakuba Alfejovho, 15
Šimona, zvaného Horlivcom, Judáša (brata) Jakubovho, | a Judáša Iškariotského, ktorý sa stal zrad- 16
com.

Sostúpil s nimi a zastal na rovine a (s ním) zá- 17a
stup jeho učeníkov a veľké množstvo ľudu z celého Judska a Jeruzalema, z prímoria pri Tyre a Sidone. | Prišli ho počúvať a dať sa uzdravovať zo 18
svojich chorôb. Ozdraveli aj tí, ktorých sužovali nečistí duchovia. Všetok zástup si žiadal dotknúť 19
sa ho, lebo vychádzala z neho sila, čo všetkých uzdravovala.

Kázeň na vrchu. — On uprel svoje oči na 20
učeníkov a hovoril:

12—19: Mt 10, 1—4; Mk 3, 13—19.
20—26: Mt 5, 3—12.
Lk skrátene podáva reč Kristovu, prednesenú na vr- 17-49
chu (u Lk na rovine). Rozličné zprávy o polohe miesta, kde reč odznela, vyrovnávame tým, že Ježiš učil na nižšie položenej čiastke svahu, kde bolo dosť rovného miesta, aby sa poslucháči mohli na ňom pohodlne umiestiť. Mt spomína všeobecne iba vrch t. j. vyššie položené miesto nad ostatným okolím. Lk zasa uvádza istú plošinu na svahu toto vrchu. — Ježišova programová reč je u Lk kratšia. Jeho cieľ to vyžadoval. Obrátencom z pohanstva nebolo potrebné uvádzať napr. čiastky, ktoré sa vzťahujú na pomer Ježišov k Starému zákonu. Preto Lk vynecháva čiastky, na ktorých jeho čitatelia nemali priamy záujem.

„Blahoslavení chudobní, lebo vaše je kráľovstvo
Božie.
21 Blahoslavení, ktorí hladujete teraz, lebo sa na-
sýtite.
Blahoslavení, ktorí plačete teraz, lebo sa budete
smiať.
22 Blahoslavení ste, keď vás ľudia nenávidia a keď
vás vylučujú a potupujú a ako zlo zavrhujú vaše
meno pre Syna človeka.
23 Radujte sa v ten deň a plesajte, vaša odmena je
totiž hojná v nebi; lebo tak robili ich otcovia (aj)
prorokom.
*24 No beda vám, boháčom,
lebo máte svoju útechu.
25 Beda vám, čo ste nasýtení,
lebo budete hladovať.
Beda vám, čo sa smejete teraz,
lebo budete smútiť a plakať.
26 Beda, ak vás budú všetci ľudia chváliť,
lebo tak robili ich otcovia falošným prorokom.

Aj nepriateľov treba milovať.

27 Vám však, čo ma počúvate, hovorím:
Milujte svojich nepriateľov,
dobre robte tým, čo vás nenávidia.

27—36: Mt 5, 39—48

24 25 Milosrdenstvo Božie žiada, aby aj ľudia, najmä boháči, mali milosrdenstvo s ubiedenými. Keď neposlúchnu túto výzvu Božiu, hrozí im záhuba. Nik nesmie hromadiť bez cieľa majetky tohto sveta, ako to robil nerozumný boháč (12, 16—21). A práve tak nesmú zneužívať svoj majetok ani na to, aby rozkošne hodovali, ako to robil iný boháč (Lk 16, 19—31). Títo boháči predstavujú teda ľudí, ktorí sa v tomto živote „smejú", t. j. ženú sa za radosťami a pritom nemajú ani najmenšieho smyslu pre dušu. Chybuje im vážnosť pre riešenie pálčivých otázok života. Preto príde na nich istá pohroma, ak nie v tom živote, tak istotne na súde Božom.

Dobrorečte tým, čo vás preklínajú, 28
modlite sa za tých, čo vás ohovárajú.
Kto ťa udorí po líci, nadstav mu aj druhé, 29*
a kto ti berie plášť, neodopri mu ani rúcho.
Každému, kto ťa prosí, daj, 30
a od toho, kto berie tvoje veci, nežiadaj zpäť.
Ako chcete, aby vám robili ľudia, 31
robte im (aj vy) podobne.
Ak milujete tých, čo vás milujú, — 32*
akúže to máte lásku?
Veď aj hriešnici milujú tých, čo ich milujú.
Ak totiž dobre robíte (iba) tým, čo vám dobre robia, 33
— akúže to máte lásku?
Veď aj hriešnici to isté robia.
Ak požičiavate tým, od ktorých úfate sa to nazpäť 34
akúže to máte lásku? (dostať, —
Veď aj hriešnici požičiavajú hriešnikom,
aby dostali to isté zpäť.

Ale milujte svojich nepriateľov, 35
dobre robte a požičiavajte, nič za to nečakajte
Tak bude vaša odplata hojná: stanete sa dietkami Najvyššieho,
lebo on je láskavý aj k nevďačným a zlým.
Buďte milosrdní, ako váš Otec je milosrdný. 36

Židovský zákon a ešte viac učenie zákonníkov sa odvolávaly na jednotlivé prípady zo života a z nich stanovily všeobecné zásady práva a mravnosti. Podľa tohto spôsobu vyučuje aj Spasiteľ. Jeho priklady netreba vždy doslovne chápať, ale dať im smysel, aký skutočné okolnosti dovoľujú. Tak dôjdeme k presvedčeniu, že o pomste toto hovorí Pán: Nesmieš naliehať na bezohľadnú pomstu alebo odvetu proti svojmu bližnému, keby ti krivdu robil. Ale tým nezakazuje spravodlivú obhajobu, ktorú i sám Ježiš použil (Jn 18, 22 n.). 29-30

Doslovne: „Aká je to milosť pre vás?" Mnohí majú: „Aká je to zásluha?" 32-33

Hriechy proti láske.

37 Nesúďte, aby ani vás neposúdili;
neodsudzujte, aby ani vás neodsúdili.
Odpúšťajte, a aj vám odpustia.
38 Dávajte, a aj vám dajú —
mieru dobrú, natlačenú, natrasenú, pretekajúcu
dajú vám do lona;
akou mierou totiž budete merať,
takou (aj) vám namerajú."
39 Rozpovedal im aj podobenstvo: „Či môže slepý
40 slepého vodiť? Či nespadnú obaja do jamy? | Učeník nie je nad učiteľa: dokonalý však bude každý,
41 keď bude ako jeho učiteľ. Prečože vidíš smietku v oku svojho brata, keď vo vlastnom oku ani brvno
42 nebadáš? | Akože môžeš povedať svojmu bratovi: »Bratu, dovoľ, aby som ti vybral smietku, ktorú máš v oku,« keď ty sám ani brvno nevidíš vo svojom oku? Pokrytec, vyhoď najprv brvno z vlastného oka, a potom hľaď vytiahnuť smietku z oka svojho brata.

43 *Dobrý a zlý strom.* — To nie je dobrý strom, čo rodí zlé ovocie, ako ani zlý strom nerodí dobré
44 ovocie. | Každý strom totiž poznať po jeho ovocí. Lebo s tŕnia nesbierajú figy, ani s bodľačia neobe-
45 rajú hrozno. Dobrý človek z dobrej zásoby svojho srdca vynáša dobré, a zlý človek zo zlej [zásoby] vynáša zlé; veď z plnosti srdca hovoria jeho ústa.

46 *Podobenstvo o stavbe.* — Načo mi hovorí-
47 te: »Pane, Pane«, keď nerobíte, čo kážem? | Ukážem vám, komu je podobný (človek), čo prichádza ku
48 mne a počúva moje slová a zachováva ich. Podobný je človekovi, čo stavia dom; hlboko kopal a položil základ na skalu. Keď (potom) prišla povodeň

43—45: Mt 7, 16—20; 12, 33—35.
46—49: Mt 7, 24—27.

a narazila na ten dom riava, nemohla ním otriasť, 49
lebo bol dobre vystavaný [na skale]. Kto (ich) však
počúva, ale nezachováva, podobný je človekovi, čo
si vystaval dom na zemi bez základu; len čo naň
narazila riava, hneď sa zrútil a skaza toho domu
bola veľká."

Stotníkov sluha v Kafarnaume. — Keď 7
(Ježiš) skončil všetky svoje slová k počúvajúcemu
ľudu, vošiel do Kafarnaumu. Sluha istého stotní- 2
ka, ktorého si (tento) veľmi cenil, bol chorý a do-
konával. Keď teda počul o Ježišovi, poslal k nemu 3
starších zpomedzi Židov s prosbou, aby prišiel a
zachránil mu sluhu. Prišli k Ježišovi, naliehavo ho 4
prosili a hovorili: „Zasluhuje si, aby si mu to uro-
bil; | miluje totiž náš národ a aj synagogu nám 5
sám vystaval." | Ježiš teda išiel s nimi. A keď už 6
nebol ďaleko od domu, poslal k nemu stotník pria-
teľov s odkazom: „Pane, neustávaj sa! Nie som to-
tiž hoden, aby si vošiel pod moju strechu. Preto ani 7
seba som nepokladal za hodného isť k tebe. Povedz
teda slovo, aby ozdravel môj sluha. Veď aj ja som 8
človek vrchnosti podriadený a mám pod sebou vo-
jakov: poviem tomuto: »Choď!« a ide, inému však:
»Poď sem!« a príde, a svojmu sluhovi: »Urob to!«
a urobí. | Keď to Ježiš počul, začudoval sa. Obrátil 9
sa k zástupu, čo ho nasledoval, a povedal: „[Veru],
vravím vám, ani v Izraeli som nenašiel toľkú vie-
ru." Keď sa poslovia vrátili domov, našli sluhu 10
zdravého.

Naimský mládenec. — Nasledujúceho dňa 11*
šiel do mesta, ktoré sa volá Naim. Išli s ním jeho
učenici a veľký zástup. Ako sa priblížili k mestskej 12*

1—10: Mt 8, 5—13.
Mestečko Naim (Nain) ležalo juhovýchodne od Nazareta. 11
Mŕtvych položili do otvorenej rakvy a tak ich niesli 12
do podzemnej komory.

bráne, práve vynášali mŕtveho jediného syna matky, a tá bola vdova. Veľký zástup z mesta bol
13 s ňou. Keď ju Pán zazrel, uľútilo sa mu jej a pove-
14 dal jej: „Neplač!" Tu pristúpil, dotkol sa már — nosiči hneď zastali — a povedal: „Mládenec, hovo-
15 rím ti, vstaň!" Mŕtvy sa posadil a začal hovoriť.
16 Dal ho teda jeho matke. | Všetkých zachvátil strach. Chválili Boha a hovorili: „Veľký prorok povstal
17 medzi nami, a Boh navštívil svoj ľud." Táto zvesť o ňom sa rozšírila po celom Judsku a po celom okolí.

18 *Posolstvo Jána Krstiteľa.* — O tomto všetkom upovedomili Jána jeho učeníci. Ján si zavolal
*19 dvoch svojich učeníkov | a vyslal ich k Pánu [Ježišovi] s odkazom: „Si to ty ten, čo má prísť, a či
20 iného čakať?" Keď tí mužovia prišli k nemu, pove-
21 dali: | „Ján Krstiteľ nás poslal k tebe s odkazom:
22 »Si to ty ten, čo má prísť, a či iného čakať?« | — V tú hodinu uzdravil mnohých z chorôb, trápení a od zlých duchov a mnohým slepým daroval zrak. — Odpovedal im teda: „Iďte a oznámte Jánovi, čo ste videli a počuli, [lebo] slepí vidia, kuľhaví chodia,
23 malomocní sa očisťujú, hluchí čujú, mŕtvi vstávajú, chudobným sa zvestuje evanjelium; | no blahoslavený, kto sa nepohorší na mne."

24 *Ježišovo svedectvo o Jánovi.* — Keď Jánovi poslovia odišli, začal hovoriť zástupom o Jánovi: „Čo ste vyšli vidieť na púšť? (Azda) trstinu
25 vetrom klátenú? | Alebo čo ste vyšli vidieť? (Azda) človeka oblečeného do mäkkého rúcha? Hľa, tí, čo sa skvostne obliekajú a v rozkošiach žijú, bývajú
26 v kráľovských domoch. | Nuž čože ste vyšli vidieť?

18—23: Mt 11, 2—19.
19 Porovnaj Mt 11, 2—5.*

(Vari) proroka? Hej, vravím vám, ešte viac ako
proroka? To je ten, o ktorom je napísané: 27

Hľa, posielam svojho posla pred tvojou tvárou; a
on pripraví cestu pred tebou!

Lebo vravím vám, medzi narodenými zo žien 28*
nikto nie je väčší ako Ján Krstiteľ; no kto je v krá-
ľovstve nebeskom najmenší, je väčší ako on."
A všetok ľud, čo (ho) počúval, a mýtnici, po- 29
krstení Jánovým krstom, uznali spravodlivosť Bo-
žiu. Farizeji však a zákonníci, čo sa mu nedali po- 30
krstiť, zmarili úmysly Božie na svoju (škodu).

Židia — ako svojhlavé deti. — [Pán po- 31*
tom hovoril:] „Ku komuže prirovnám ľudí tohto
pokolenia? Komuže sú podobní? Podobajú sa de- 32
ťom, čo vysedávajú na námesti a vykrikujú si:
Pískali sme vám, a netancovali ste;
nariekali sme a neplakali ste.
Prišiel totiž Ján Krstiteľ, ktorý ani chleba neje 33
ani vína nepije, a vravíte: »Diabla má.« | Prišiel 34
Syn človeka, ktorý je a pije, a hovoríte: »Hľa, člo-
vek žráč a pijan vína, priateľ mýtnikov a hriešni-
kov.« No uznaly spravodlivosť (Božiu) všetky jej 35
deti."

Kajúcnica. — Ktorýsi farizej ho pozval, aby 36
jedol s ním. Vošiel do farizejovho domu a zaujal

---

a) Mal 3, 1.
31—35: Mt 11, 16—19.
Vznešenosť Nového zákona je vyššieho významu, ako 28
je svätosť niektorých osôb Starého zákona. Ján Krstiteľ je veľkým svätcom, ba najväčším medzi „synmi žien" ale svojou príslušnosťou k Starému zákonu bol v nižšom menej dokonalom poriadku spásy, a preto ho prevyšuje aj najmenší člen novozákonnej spoločnosti: lebo členovia Cirkvi sú príslušníkmi nového a vyššieho poriadku spásy.
Porovnaj Mt 11. 16—19.* 31-35

*37 miesto. A tu, žena, (známa) v meste ako hriešnica,
keď sa dozvedela, že stoluje v dome farizejovom,
*38 priniesla alabastrovú nádobu masti, | stala si vzadu
pri jeho nohách, slzami mu začala máčať nohy a
utierala ich vlasmi svojej hlavy, bozkávala mu no-
39 hy a natierala ich masťou. Keď to videl farizej, kto-
rý ho bol pozval, povedal si: „Keby tento bol pro-
rok, istotne by vedel, kto a aká je to žena, čo sa
ho dotýka. Lebo je hriešnica."
40 Ježiš mu odpovedal: „Šimon, mám ti niečo po-
41 vedať." On [povedal]: „Učiteľ, hovor." | „Ktorýsi ve-
riteľ mal dvoch dlžníkov: jeden mu dlhoval päťsto
42 denárov, druhý päťdesiat. Keďže nemali z čoho za-
platiť dlžobu, odpustil ju obom. Ktorý z nich ho
43 teda bude viac milovať?" | Šimon odpovedal: „Mys-
lím, že ten, ktorému viac odpustil." Ale on mu po-
44 vedal: „Správne súdiš." | Tu sa obrátil k žene a
vravel Šimonovi: „Vidíš túto ženu? Vošiel som do
tvojho domu, ale nedal si mi vody na nohy; no táto
tu mi svojimi slzami zmáčala nohy a svojimi vlasmi
45 poutierala. Nepobozkal si ma; no táto, odkedy som
46 vošiel, neprestala mi bozkávať nohy. Hlavu si mi
olejom nenatrel; no táto drahou masťou nohy mi
*47 natrela. | Preto ti vravím: »Odpúšťajú sa jej mnohé

37 Nemenovanú hriešnu ženu mnohí pokladajú za Máriu Magdalénu. I cirkevná liturgia je toho náhľadu (evanjelium pri sv. omši na deň Márie Magd. dňa 22. júla). Podľa mienky iných kajúcnica u Lk 7, 37 n. nie je totožná s Máriou Magdalénou. O nej totiž sv. Lukáš podáva iba jedinú zprávu v 8, 2. Nie je však táto kajúcnica totožná ani s Máriou z Betánie, ktorá bola Lazárovou sestrou.

38 Okolo stola s troch strán boly pohovky, na ktoré sa hostia uložili, takže sa hlava priklonila ku stolu a nohy vyčnievaly von. Preto mohla žena k bosým nohám ľahko pristúpiť, ich poumývať a pomastiť.

47 Kto úprimne miluje Boha, ten sa vzdá hriechu, oľutuje ho a tak dáva aj so svojej strany možnosť k tomu, aby mu Boh odpustil hriechy. No Boh nám nielen hriechy odpúšťa, ale pri pokání nás naplňuje svojou zvláštnou láskou (milosťou posväcujúcou), aby sme sa stali skutočne

hriechy, lebo (mi) veľkú lásku prejavila. Komu sa
však menej odpúšťa, menšiu lásku prejavuje.« Jej 48
však povedal: „Odpúšťajú sa ti hriechy!" | Vtedy 49
tí, čo spolu stolovali, začali si hovoriť: „Ktože je
tento, že aj hriechy odpúšťa?" | Ale on povedal že- 50
ne: „Tvoja viera ťa zachránila; choď v pokoji!"

Ženy v Ježišovom sprievode. — Potom 8
precestúval mestá a dediny, hlásal a zvestoval evan-
jelium o kráľovstve Božom. (Boli) s nim dvanásti 2
(apoštoli) a niektoré ženy, čo ich bol uzdravil od
zlých duchov a z neduhov: Mária, zvaná Magdaléna, z ktorej bolo vyšlo sedem diablov, | a Jana, žena 3
Chúzu, Herodesovho správcu, a Zuzana a mnohé
iné, ktoré mu posluhovaly zo svojich majetkov.

Podobenstvo o rozsievačovi. — Keď sa 4
sišiel k nemu veľký zástup a poháňali sa k nemu
ľudia z miest, prehovoril k nim v podobenstve:
„Vyšiel rozsievač siať semeno. Ako rozsieval, 5
jedno (zrno) padlo kraj cesty, kde ho pošliapali a
vtáci nebeskí pozobali. Iné padlo na skalnatú pôdu; 6
vzišlo síce, ale uschlo, lebo nemalo vlahy. Iné pad- 7
lo medzi tŕnie, ale tŕnie vyrástlo a udusilo ho. Iné 8
padlo do dobrej zeme, vyrástlo a prinieslo stonásobnú úrodu." Keď to dopovedal, zvolal: „Kto má
uši na počúvanie, nech počúva!"
Učeníci sa ho opýtali: „Čo znamená toto podo- 9
benstvo?" | On im odpovedal: „Vám je dané poznať 10*

---

jeho dietkami. Preto je láska k Bohu podmienkou odpustenia hriechov, lebo vedie k náprave života.

4—10: Mt 13, 1—23; Mk 4, 10—20

Viera nie je výsledkom iba rozumového chápania, lebo 10
podľa tejto zásady učenejší by mali väčšiu vieru a zasa neučený človek by azda nedošiel ani k potrebnému stupňu viery. Ale viera je darom Božím. Vyššieho osvietenia sa dostane tomu, kto ochotne ide za pravdou Božou koho vedie úprimná túžba poznať ju a podľa nej si život zariadiť. Boh mu poskytne vždy väčšiu pomoc. Učeníci Je-

tajomstvá kráľovstva Božieho, iným len v podobenstvách (hovorím), aby (síce) hľadeli, ale neuvideli, počúvali, ale neporozumeli.

Vysvetlenie podobenstva o rozsievačovi. — Podobenstvo znamená toto: Semeno je slovo
11 Božie. Tí, čo sú kraj cesty, vypočujú slovo, ale po-
12 tom prichádza diabol a vyníma im slovo zo srdca,
13 takže — hoci uverili — nebudú spasení. Do skalnatej pôdy (zasiate) je u tých, ktorí keď počúvajú, s radosťou prijímajú slovo, nemajú však korene, lebo
14 veria len na čas a v čase skúšky odpadávajú. Do tŕnia padlo u tých, ktorí síce vypočuli (slovo), no rastúc bývajú udúšaní starosťami, bohatstvom a roz-
15 košami života, a nedozrejú. Do dobrej zeme je zasiate u tých, ktorí dobrým a dokonalým srdcom vypočujú slovo, zachovávajú ho a prinášajú úrodu v trpezlivosti.

16 *Úloha učeníkov.* — Kto zapáli sviecu, neukryje ju pod nádobu, ani ju nepostaví pod posteľ, ale ju postaví na svietnik, aby všetci, čo vchádzajú,
*17 videli svetlo. Nič totiž nie je (natoľko) ukryté aby

žišovi vo svojej pokore túžili poznať plnú náuku Ježišovu a on im umožnil preniknúť až k tajomstvám Božím. Učení farizeji vo svojej pýche odmietli prijať náuku Ježišovu, a preto ich vinou sa stalo, že sa nemohli bližšie dostať k základným náukám Ježišovým. Nepochopili ich a vo svojom počínaní správali sa vlastnými pomýlenými zásadami. I toto miesto učí, že dobré skutky sú k spáse nevyhnutne potrebné.

16—18: Mt 5, 15 a 10, 26; Mk 4, 21—25.

17-18 Ježiš doteraz hovoril obšírnejšie o dôležitých pravdách spásy iba v úzkom kruhu svojich učeníkov. Ich úlohou bude, aby plný obsah náuky verejne predniesli celému svetu. Prijať Ježišovu náuku je podmienkou spásy. Preto učeníci majú všetko úsilie vynaložiť, aby sa oboznámili s pravdou Božou. Inák sa im môže stať, že pre svoju prípadnú nedbalosť alebo ľahostajnosť stratia aj počiatočnú milosť, ktorú dostali. Od spolupráce s milosťou závisí či im Boh poskytne aj svoju ďalšiu pomoc, kde sa nájde

nevyšlo najavo, ani (natoľko) utajené, aby sa neprezvedelo a nepreniklo do verejnosti. Hľaďte teda, 18
ako vy počúvate; kto totiž už má, tomu sa pridá,
ale kto nemá, tomu sa vezme aj to (málo), čo má."

Opravdivá rodina Ježišova. — Prišli k ne- 19
mu jeho matka a bratia, ale pre zástup nemohli sa
k nemu dostať. | Oznámili mu teda: „Tvoja matka 20
a tvoji bratia stoja vonku a chcú ťa vidieť." On im 21*
odpovedal: „Matkou a bratmi sú mi tí, čo počúvajú
slovo Božie a zachovávajú ho."

Búrka na mori. — Istého dňa vstúpil so svo- 22
jimi učeníkmi na loď a povedal im: „Preplavme sa
na druhú stranu jazera." I plavili sa. | Kým sa pla- 23
vili, on zaspal. Tu sa sniesla na jazero búrlivá
víchrica, takže ich zalievalo a boli v nebezpečen-
stve. | Pristúpili k nemu, budili ho a vraveli: „Pa- 24
ne, Pane, hynieme!" Tu on vstal, pohrozil vetru
a rozbúreným vodám. I prestaly a nastalo ticho. |
Im však povedal: „Kde vám je viera?" Oni pre- 25
ľaknutí sa divili a navzájom si hovorili: „Ktože je
teda tento, že aj vetrom, aj vodám rozkazuje, a po-
slúchajú ho?"

Posadlý v Geraze. — Plavili sa do kraja 26

žiadaná ochota; odoprie ju tomu, kto ochoty nemá pre spoluprácu s milosťou Božou.

19—21: Mt 12, 46—50; Mk 3, 31—35.

22—25: Mt 8, 18 a 23—27; Mk 4, 35—41.

26—39: Mt 8, 28—34; Mk 5, 1—20.

Nad pokrvenstvo podľa tela vysoko vyniká pokrven- 21
stvo podľa ducha; teda v kráľovstve Božom prirodzené pokrvenstvo bude menšieho významu. Kto slovo Božie prijíma a stará sa, aby prinieslo čakané plody, ten sa stáva Ježišovi tak blízkym, ako mu je blízkou matka a ini pokrvní. Mária, jeho matka, aj v tejto veci stojí k Ježišovi čo najbližšie, veď slovo Božie — to, čo od nej Boh žiadal — prijala pokorne a poslušne. (Mt 12, 49—50 a Mk 3 33—35.)

*27 Gerazanov, ktorý je naproti Galilei. Len čo vystú-
pili na zem, stretol sa s ním akýsi človek z mesta,
posadlý diablom. Už od dlhšieho času sa neoblie-
28 kal, ani doma nebýval, ale v hroboch. Len čo zazrel
Ježiša, s krikom padol pred ním a mocným hlasom
zvolal: „Čo ťa do mňa, Ježišu, Synu Boha najvyš-
29 šieho? Prosím ťa, nemuč ma!" | (Ježiš) totiž kázal
nečistému duchu, aby vyšiel z toho človeka. Už od-
dávna ho mal v srdci. A hoci (ho) strážili sviazaného
reťazami a putami, on roztrhal povrazy, poháňaný
diablom na púšť.
30 Ježiš sa ho opýtal: „Ako sa voláš?" Odpovedal:
„Légia!" — lebo mnoho diablov bolo vošlo do ne-
31 ho. | I prosili ho, aby im nekázal odísť do priepasti. |
*32 Bola však tam črieda svíň, čo sa pásly na vrchu.
I prosili ho (diabli), aby im dovolil vojsť do nich.
33 Dovolil im. | Vyšli teda diabli z človeka a vošli do
svíň. Črieda sa rútila dolu svahom do mora a poto-
34 pila sa. Keď pastieri videli, čo sa prihodilo, rozute-
35 kali sa a oznámili to v meste a po osadách. (Ľudia)
teda vyšli pozrieť si, čo sa prihodilo. Prišli k Ježi-
šovi, a človeka, z ktorého vyšli zlí duchovia, našli
sedieť pri nohách Ježišových oblečeného a pri zdra-
36 vom rozume. Pojal ich strach. | Tí, čo to videli, im
vyrozprávali, ako bol posadlý oslobodený [od lé-
*37 gie]. I prosilo ho celé množstvo kraja Gerazanov,

---

27 Porovnaj Mt 8, 28* a Mk 5, 2 n.* Mt hovorí o dvoch posadlých, Lk a Mk iba o jednom. Robia tak azda preto, lebo iba jeden z uzdravených sa hlásil u Ježiša, aby sa mohol stať jeho učeníkom, a tak evanjelisti Mk a Lk iba jeho si všímajú.

32-33 Ježiš súhlasí s ich žiadosťou, aby sa ukázalo, aké škodlivé a zlostné mocnosti trápily biedneho človeka. Súčasne ukáže, že má neobmedzenú moc aj nad zlými duchmi, ktorí len s jeho povolením môžu prechádzať z jednej bytosti do inej.

37 Pohanské obyvateľstvo viac ľutovalo stratu svojho stáda, ako si cenilo spásu duše a večný život. Ukázali že chcú žiť ďalej tomuto svetu. Preto ich Ježiš opúšťa, no

aby odišiel od nich, lebo ich ovládol veľký strach.
On vstúpil na loď a vrátil sa. | Muž, z ktorého vyšli 38
diabli, ho prosil, aby (smel) byť s ním. Ale [Ježiš]
ho prepustil a povedal mu: | „Vráť sa domov a vy- 39
rozprávaj, aké veľké veci ti urobil Boh." On odišiel
a po celom meste rozhlasoval, aké veľké veci mu
urobil Ježiš.

Jairova dcéra a chorá žena. — Keď sa Je- 40
žiš navrátil, prijal ho zástup, lebo ho všetci očaká-
vali. Tu pristúpil muž, menom Jair, ktorý bol pred- 41
staveným synagogy. Padol Ježišovi k nohám a pro-
sil ho, aby prišiel do jeho domu. Mal totiž jedinú, 42
asi dvanásťročnú dcéru, a tá mu umierala.

Keď odchádzal, [prihodilo sa,] že ho tlačily zá-
stupy. Tu akási žena, ktorá už dvanásť rokov trpela 43
na krvotok a hoci všetko svoje imanie vydala na
lekárov, jednako nikto ju nemohol vyliečiť, | pri- 44
stúpila odzadu a dotkla sa obruby jeho rúcha, a
hneď jej prestala tiecť krv. | Ježiš povedal: „Kto sa 45
ma to dotkol?" Keď to všetci popierali, prehovoril
Peter [a tí, čo boli s ním]: „Pane, zástupy ťa tlačia
a sáčuťa hovoríš: »Kto sa ma dotkol?«]." | Ale Je- 46
žiš povedal: „Dotkol sa ma ktosi. Veď som zbadal,
že sila vyšla zo mňa." Keď žena videla, že sa neu- 47
tajila, trasúc sa predstúpila, padla pred ním a pred
všetkým ľudom sa priznala, prečo sa ho bola dotkla
a ako hneď ozdravela. | On jej však povedal: „Dcé- 48
ra, tvoja viera ťa uzdravila. Choď v pokoji!"

Kým ešte hovoril, prišiel ktosi od predstavené- 49

predsa vysiela k nim uzdraveného človeka, aby obyvateľstvu hlásal, aké veľké veci urobil mu Boh. Kázaniu sv. Pavla — ktorého sv. otcovia pokladajú za ústneho pôvodcu Lk evanjelia — najlepšie zodpovedalo takéto zakľúčenie tejto udalosti, lebo pripomína starostlivosť Božiu o spásu pohanov keďže Boh aj im prejavoval svoje milosrdenstvo (Sk 14, 16).

40—56. Mt 9, 18—26, Mk 5, 21—43.

ho synagogy a vravel mu: „Dcéra ti zomrela. Ne-
50 unúvaj už učiteľa!" Keď to Ježiš počul, povedal
[otcovi toho dievčaťa]: „Neboj sa! Len ver, a bude
51 zachránená." Keď prišiel do domu, nikomu nedovo-
lil vojsť s ním okrem Petra, Jakuba, Jána a otca
52 i matky dievčaťa. Všetci plakali a nariekali nad
ňou. On však povedal: „Neplačte! Veď [deva] ne-
53 zomrela, ale spí." Vysmiali ho, lebo vedeli, že je
54 mŕtva. | No on ju chytil za ruku a zvolal: „Deva,
55 vstaň!" | Tu sa jej vrátil duch, a hneď vstala. Roz-
56 kázal, aby jej dali jesť. | Jej rodičia ustrnuli. Ale
on im zakázal komukoľvek hovoriť o tom, čo sa
stalo.

9 *Vyslanie apoštolov.* — Keď si bol svolal
dvanástich [apoštolov], dal im vládu a moc nad vše-
2 tkými diablami a aby uzdravovali z chorôb. Potom
ich poslal hlásať kráľovstvo Božie a uzdravovať
3 chorých. | I vravel im: „Nič si neberte na cestu,
ani palicu, ani kapsu, ani chleba, ani peňazí, ani
4 dva obleky nemajte. Do ktoréhokoľvek domu vo-
*5 jdete, ostaňte tam a odtiaľ [ne]odíďte. A ktoríkoľ-
vek vás neprijmú, pri odchode z toho mesta otraste
si aj prach so svojich nôh na svedectvo proti nim."
6 Odišli teda, chodili po dedinách, hlásali evanje-
lium a všade uzdravovali.

7 *Nepokoj Herodesov.* — Štvrťvladár Herodes
sa dopočul o všetkom, čo sa dialo. Bol v rozpakoch,
lebo podaktorí hovorili: „Ján vstal z mŕtvych!" —

1—6: Mt 10, 1 n.; 7—14; Mk 6, 7—16.
7—9: Mt 14, 1—2; Mk 6, 14—16.
5 Otriasť prach s nôh proti zatvrdlivému mestu bolo náznačným (symbolickým) úkonom, ako by tým apoštoli chceli zdôrazniť: Nič spoločného nechceme s vami mať, ani nepadá na nás zodpovednosť za vašu duševnú skazu. Lebo také mesto vlastnou neverou sa zbavilo spásy. Na tejto duševnej samovražde nik z apoštolov nemá viny. Porovnaj Mt 10, 14.*

iní však: „Eliáš sa zjavil!" — iní zasa: „Jeden 8
z dávnych prorokov vstal (z mŕtvych)." Ale Hero-
des vravel: „Jána som dal sťať. Kto je však tento, 9
o ktorom také veci počúvam?" I žiadal si ho vidieť.

Návrat apoštolov a nasýtenie päťtisíc mužov. — Keď sa apoštoli navrátili, vyrozprávali 10
mu všetko, čo vykonali. On si ich vzal so sebou
a utiahol sa [na opustené miesto] do mesta Betsaidy.
Keď sa o tom zástupy dozvedely, pohly sa za ním. 11
Prijal ich, rozprával im o kráľovstve Božom a
uzdravoval tých, čo potrebovali liečenie. Deň sa 12
začal schyľovať. Vtedy pristúpili k nemu dvanásti
učeníci a povedali mu: „Rozpusť zástup, aby sa
rozišli do okolitých dediniek a osád pohľadať si
nocľah a potravu, lebo tu sme na pustom mieste." |
On im však povedal: „Vy im dajte jesť." Ale oni 13
odpovedali: „Nemáme viac ako päť chlebov a dve
ryby; iba že by sme sami šli nakúpiť pokrmov pre
všetok tento ľud." Bolo ich totiž asi päťtisíc mužov. 14
Povedal teda svojim učeníkom: „Rozsaďte ich
v skupinách asi po päťdesiatich!" Urobili tak a roz- 15
sadili ich všetkých. Tu vzal päť chlebov a dve ry- 16
by, pohliadol k nebu, požehnal ich a rozlámal, po-
tom ich odovzdal učeníkom, aby ich predkladali
zástupu. | Jedli teda a nasýtili sa všetci. Zo zvyš- 17
ných odrobiniek nasbieralo sa dvanásť košov.

Vyznanie Petrovo. — Keď sa raz osamote 18
modlil, boli s ním aj jeho učeníci. I opýtal sa ich:
„Za koho ma pokladajú zástupy?" | Oni mu odpo- 19
vedali: „Za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša, iní zasa za
jedného z dávnych prorokov, čo vstal z mŕtvych." |
Povedal im: „Za koho ma však pokladáte vy?" 20
[Šimon] Peter mu odpovedal: „Za Mesiáša Božie-

10—17: Mt 14, 13—21; Mk 6, 30—44; Jn 6, 1—13.
18—21: Mt 16, 13—20; Mk 8, 27—30.

*21 ho!" No on im zabraňoval a prikázal, aby o tom nikomu nehovorili.

Ježiš po prvé predpovedá svoje utrpe-
22 *nie.* — A povedal (Ježiš): „Treba, aby Syn človeka mnoho trpel, aby ho starší z ľudu, veľkňazi a zákonníci zavrhli a zabili a aby tretieho dňa vstal (z mŕtvych)."

23 *Nasledovanie Krista.* — Ku všetkým však prehovoril: „Kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba, vezme každodenne svoj kríž a nasleduje ma.
24 Lebo kto sa usiluje zachrániť si dušu, stratí ju, ale kto stratí svoju dušu pre mňa, zachráni si ju.
25 Veď čože osoží človekovi, keby získal aj celý svet,
26 ale seba by zahubil alebo poškodil? Lebo kto sa bude hanbiť za mňa a za moje slová, za toho sa aj Syn človeka bude hanbiť, keď príde vo sláve svo-
*27 jej, Otcovej i svätých anjelov. Naozaj, vravím vám, sú niektorí medzi tými, čo tu stoja, ktorí neokúsia smrť, kým neuvidia kráľovstvo Božie."

28 *Premenenie Pána.* — Asi na ôsmy deň po týchto rečiach vzal si Petra, Jána a Jakuba a vy-
29 stúpil na vrch modliť sa. Kým sa modlil, vzhľad

22—27: Mt 16, 21—28; Mk 8, 31—39.
23—27: Mt 10, 39; Lk 17, 33; Jn 12, 25.
28—36: Mt 17, 1—9; Mk 9, 2—9.

21 Ježiš aj apoštolom zakazuje, ako zakazoval aj zázračne uzdraveným ľuďom verejne a predčasne hovoriť o jeho mesiášskej hodnosti. Lebo ľud nebol dostatočne vyliečený zo svojich falošných predstáv o Mesiášovi. Mohlo dôjsť k povstaniu proti Rimanom, tým by však boli znemožnili vlastné dielo Božie, ktoré potrebovalo cestu pokojného, prirodzeného vývoja a nesledovalo násilný politický prevrat, aký čakali Židia od Mesiáša. Porovnaj Mk 1, 44.*

27 Svojim poslucháčom, ale najmä svojim učeníkom predpovedá Ježiš, že budú svedkami toho, ako sa založí kráľovstvo Božie na zemi a ako sa bude po svete šíriť. Porovnaj Mk 8, 39.*

jeho tváre sa zmenil a jeho rúcho mu zbelelo a
zaskvelo sa. A hľa, dvaja mužovia sa s ním shová- 30
rali; bol to Mojžiš a Eliáš. Zjavili sa vo sláve a 31
shovárali sa o jeho odchode, ktorý mal zavŕšiť v Je-
ruzaleme. Petra a tých, čo boli s ním, premohol spá- 32
nok. Keď sa však prebudili, uvideli jeho slávu a
tých dvoch mužov, čo stáli pri ňom. Keď už mali 33
odísť od neho, povedal Peter Ježišovi: „Pane, dobre
je nám tu. Postavme si tri stánky, tebe jeden, Moj-
žišovi jeden a Eliášovi jeden." Nevedel (totiž), čo
hovorí. Keď toto dopovedal, utvoril sa oblak a za- 34
halil ich. Zľakli sa, keď ich (videli) vchádzať do
oblaku. Tu z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj syn, 35
ktorého som si vyvolil. Jeho počúvajte!" | A ako 36
hlas doznieval, ostal Ježiš sám. — Odmlčali sa a
v tých dňoch nikomu nič nehovorili o tom, čo boli
videli.

Námesačný chlapec. — Keď druhého dňa 37
sostupovali s vrchu, prišiel mu v ústrety veľký
zástup. | A hľa, muž zo zástupu zvolal: „Učiteľ, 38
prosím ťa, podívaj sa na môjho syna, lebo ho mám
chorého. Zlý duch sa ho zmocňuje, takže nečakane 39
(začína) kričať, [hádže ho,] lomcuje ním, až mu pe-
ny (tečú); ťažko ho popúšťa a vyčerpáva ho. | Po- 40
prosil som tvojich učeníkov, aby ho vyhnali, ale
nemohli."

Ježiš odpovedal: „Ó neveriace a prevrátené po- 41
kolenie! Dokedy budem s vami a budem vás trpieť?
Priveď sem svojho syna!" | Ako prichádzal, hodil 42
ho zlý duch a lomcoval ním. Ježiš sa pohrozil ne-
čistému duchu, uzdravil chlapca a odovzdal ho ot-
covi. Všetci užasli nad touto veľkou mocou Božou. 43

Ježiš po druhé predpovedá svoje utrpenie. — A keď sa všetci divili tomu všetkému, čo 44

37—43: Mt 17, 14—21; Mk 9, 14—29.
43—45: Mt 17, 22—23; Mk 9, 30—32.

urobil (Ježiš), povedal svojim učeníkom: „Dobre si
zaštepte do svojich sŕdc tieto slová: »Syna človeka
*45 totiž vydajú ľuďom do rúk«." No oni nesrozumeli
jeho reč, bola pred nimi skrytá, aby ju nepochopili.
Báli sa ho však spýtať na túto vec.

Dieťa — vzor Ježišových učeníkov. —
46 Prišla im na um myšlienka, kto by bol medzi nimi
47 najväčší. Keďže Ježiš poznal smýšľanie ich srdca,
48 vzal dieťa, postavil ho vedľa seba | a povedal im:
„Kto prijme toto dieťa v mojom mene, mňa prijme.
A kto mňa prijme, prijme toho, čo ma poslal. Lebo
kto je najmenší medzi vami všetkými, ten je naj-
väčší."

49 *Aj cudzí smie vyháňať diablov.* — Vtedy
mu povedal Ján: „Pane, videli sme kohosi v tvojom
mene vyháňať diablov; zakázali sme mu to, lebo
50 nechodieva s nami." | Ježiš mu však povedal: „Ne-
bráňte mu! Lebo kto nie je proti vám, je za vás."

*51 *Nepohostinní Samaritáni.* — Keď sa dni
jeho vzatia (do neba) chýlily ku koncu, pevne si

46—50: Mt 18, 1—5; Mk 9, 33—40.
49—50: Mk 9, 38—41.

45 Predpovede prorokov o Mesiášovi si Židia vykladali hmotársky a podľa politických nádejí: nazdávali sa, že Mesiáš prinesie so sebou bohatstvo a hojnosť hmotných vecí; že zvítazí nad nepriateľmi Židov a so Židmi sa podelí o moc, ktorou bude vládnuť nad všetkými ľuďmi. Preto nepripustili, žeby utrpenie mohlo postihnúť pravého Mesiáša. Trpiaci Mesiáš podľa ich úsudku nemôže byť pravým poslom Božím. V mysliach učeníkov pôsobily veľký zmätok predpovede o trpiacom Mesiášovi: bolo im to neprijateľné. Mesiáš podľa ich predstáv nemal ani trpieť, ani zomrieť (porovnaj Jn 12, 34: „My sme počuli zo Zákona že Mesiáš ostáva naveky.").

51 Azda je to cesta Ježišova do Jeruzalema na sviatky Stánkov, o ktorej slávnosti obšírnejšie píše sv. Ján (7, 10 n.). Lukášovská zpráva o ceste Ježišovej sa neviaže presne k časovému poradiu. Ide tu najskôr o viaceré cesty Ježišove do Jeruzalema.

zaumienil ísť do Jeruzalema. Vyslal pred sebou 52
poslov, ktorí sa vydali n cestu a vošli do samaritánskej dediny, aby mu (tam hospodu) pripravili.
Ale tí ho neprijali, lebo zamýšľal ísť do Jeruzale- 53*
ma. Keď to jeho učeníci Jakub a Ján videli, pove- 54
dali: „Pane, chceš, aby sme povedali: »Nech sostúpi
oheň s neba a zničí ich«?" On sa obrátil k nim, po- 55
karhal ich [a povedal: „Neviete, čieho ducha ste.
Syn človeka neprišiel duše zahubiť, ale zachrániť.] 56
Potom odišli do inej dediny.

Nedokonalí učeníci. — Keď išli cestou, oslo- 57
vil ho ktosi: „Budem ťa nasledovať, kamkoľvek pôjdeš!" | Ježiš mu povedal: „Líšky majú svoje skrý- 58
še a vtáctvo nebeské má svoje hniezda, no Syn
človeka nemá kde hlavu skloniť." | Iného on vyzval: 59
„Nasleduj ma!" Ten však odpovedal: „Pane, dovoľ
mi najprv odísť a pochovať si otca." Ale (Ježiš) 60*
mu povedal: „Nechaj, aby si mŕtvi pochovávali
mŕtvych, ty však choď a hlásaj kráľovstvo Božie!" |
Aj iný ho oslovil: „Budem ťa nasledovať, ale najprv 61
mi dovoľ odobrať sa od (svojej) rodiny!" Ježiš mu 62*
povedal: „Nehodí sa pre kráľovstvo Božie ten, čo
položil ruku na pluh a zpät sa obzerá."

Samaritáni sa nábožensky už dávno (od čias babylon- 53
ského zajatia) odtrhli od náboženskej jednoty so Židmi a pokladali svoj posvätný vrch Garizim za miesto, kde má byť Boh uctievaný (Jn 4, 20). Preto sa nepriateľsky zachovali aj voči židovským pútnikom, ktorí šli cez ich územie z Galiley do Jeruzalema. A tak Galilejčania obvykle ani nechodili cez Samariu, ale ju obchádzali a volili si radšej okľuku jordánskou dolinou na Jericho, aby sa dostali do Jeruzalema.

Tí, čo neveria, sú duševne mŕtvi. Starajú sa iba 60
o svetské záujmy, a preto sa postarajú aj o pohreb svojich telesne mŕtvych ľudí.

Kto sa úplne a dokonale neoddá Ježišovi a nevenuje 62
sa mu celý, nie je súci a ani hoden toho, aby sa stal Ježišovým učeníkom.

10 *Rozoslanie učeníkov.* — Potom ustanovil
Pán ešte iných sedemdesiatichdvoch (učeníkov)
a po dvoch ich poslal pred sebou do každého mesta
2 a na miesto, kam sa sám chystal ísť. | Hovoril im:
„Žatva je síce veľká, ale robotníkov je málo.
Proste teda Pána žatvy, aby poslal robotníkov na
3 svoju žatvu. | Choďte! Hľa, posielam vás ako barán-
*4 kov medzi vlkov. Nenoste (so sebou) ani mešec ani
kapsu, ani obuv, ani cestou nikoho nepozdravujte. |
5 Do ktoréhokoľvek domu vojdete, najprv povedzte:
6 »Pokoj tomuto domu!« | Ak tam bude syn pokoja,
váš pokoj spočinie na ňom; ale ak nie, vráti sa
7 k vám. A v tom dome potom ostaňte, jedzte a pite,
čo majú; lebo hoden je robotník svojej mzdy. Ne-
8 prechádzajte z domu do domu. Keď vojdete do kto-
réhokoľvek mesta, kde vás prijmú, jedzte, čo vám
9 predložia. | Uzdravujte tam chorých a hovorte im:
10 »Priblížilo sa k vám kráľovstvo Božie.« | Keď však
vojdete do mesta, kde vás neprijmú, vyjdite na jeho
*11 ulice a hovorte: »Otriasame si na vás i prach, čo sa
nám bol prilepil na nohy z vášho mesta; ale to
12 vedzte, že sa priblížilo kráľovstvo Božie!« Vravím
vám, že ľahšie bude v deň (súdu) Sodomčanom ako
tomuto mestu."

1—12: Mt 10, 7—15;

4 Pravý apoštol Ježišov má jedinú úlohu: vždy a všade sledovať záujmy duší. Preto na svoje osobné potreby takmer zabúda; nič mu nesmie prekážať v posvätnom diele, na ktoré sa podujal alebo ku ktorému ho Boh povolal. Nenáročnosť apoštolov má byť dôkazom, že ich vedie iba čistý úmysel Bohu a dušiam slúžiť. Ak ich učiteľ priniesol najväčšie obete a sebazapierania, tak ich má prinášať aj jeho pravý učeník.

11 Smysel symbolického úkonu je: Nič spoločného nemáme už medzi sebou, ani nijakej viny alebo zodpovednosti nemáme na vašej duševnej záhube. — Porovnaj 9, 5; Mt 10, 14.

Nekajúce mestá. — „Beda ti, Korozain, beda 13
ti, Betsaida! Lebo keby sa v Tyre a Sidone boly
staly divy, čo sa u vás staly, dávno by sa boli ka-
jali (oblečení) do vrecoviny a sediaci na popole. |
No Tyru a Sidonu ľahšie bude na súde ako vám. 14
A ty, Kafarnaum, či sa budeš až do neba vyvyšo- 15
vať? Až do pekla sostúpiš!
Kto vás počúva, mňa počúva; a kto vami pohr- 16
da, mnou pohŕda; kto však mnou pohŕda, pohŕda
tým, čo ma poslal."

Návrat učeníkov. — Tí sedemdesiatidvaja 17
sa natešení vrátili a hovorili: „Pane, aj zlí duchovia
sa nám poddávajú v tvojom mene." Ale on im po- 18*
vedal: „Videl som satana padať s neba ako blesk. |
Hľa, udelil som vám moc šliapať po hadoch a škor- 19
piónoch, i po všetkej moci zlého, a nič vám ne-
uškodí. No z toho sa neradujte, že sa vám zlí du- 20
chovia poddávajú, ale sa radujte, že vaše mená sú
zapísané v nebesiach."

Radosť Ježišova. — V tú hodinu sa rozrado- 21*
val v Duchu Svätom a hovoril:

13—16: Mt 11, 20—23.
21—22: Mt 11, 25—27.

Svojou vševedomosťou Ježiš videl, ako stratil satan 18
svoju dotiaľ skoro ničím neobmedzenú moc a panstvo nad
ľuďmi. Jeho vláda sa zakladala na hriešnom páde ľudí.
Vykúpenie odstráni hriech a zlomí aj moc diablov. Čím
viac sa bude šíriť kráľovstvo Božie, tým väčšmi bude
ustupovať i hriech a tým bude upádať i moc diablova.
Preto ho učeníci Ježišovi, ako spolupracovníci na spáse
ľudí, mali svrhnúť alebo pomáhať svrhnúť ho práve vte-
dy, keď bol zdanlivo na vrchole svojej moci.
Učeníci svojou ochotou a pokorou, ktorou prijímali 21
náuku Ježišovu, stali sa hodnými poznať a pochopiť ta-
jomstvá kráľovstva Božieho. Pred pyšnými ľuďmi Boh
skryl svoje tajomstvá, a to v tom smysle, že svojich od-
porcov nechcel násilne zlomiť; urobil všetko, aby im zja-
vil krásu pravdy Božej, ale nesiahol na slobodu ľudskej
vôle. Bol by poskytol väčšiu milosť tam, kde by bolo bý-

»Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba a zeme,
lebo si ukryl tieto veci pred múdrymi a obozretnými,
a maličkým si ich vyjavil.
Áno, Otče, lebo tak sa ti to páčilo.
*22 Všetko mi odovzdal môj Otec,
a (nikto nevie,) kto je Otec, iba Syn
a komu to Syn chce zjaviť."

23 *Šťastie učeníkov Ježišových.* — Potom
sa obrátil osobitne k učeníkom a vravel: „Blahoslá-
24 vené oči, ktoré vidia, čo vy vidíte. | Lebo hovorím
vám: Mnohí proroci a králi si žiadali vidieť, čo vy
vidíte, ale neuvideli, a počuť, čo vy čujete, ale
nepočuli."

25 *Hlavné prikázanie.* — Tu vstal istý zákon-
ník, a aby ho pokúšal, povedal: „Učiteľ, čo mám
26 robiť, aby som obsiahol večný život?" On mu pove-
dal: „Čo je napísané v Zákone? Ako (tam) čítaš?" |
27 On odpovedal: *„Milovať budeš Pána Boha svojho*
a *celým svojím srdcom, celou svojou dušou, celou*
svojou silou, celou svojou mysľou, a bližného svojho
28 *ako seba samého."* | (Ježiš) mu povedal: „Správne
si odpovedal. To rob a budeš žiť!"

*29 *Milosrdný Samaritán.* — Ale on sa chcel
ospravedlniť a povedal Ježišovi: „A ktože mi je
30 bližný?" | Ježiš sa ujal (slova) a hovoril:

valo trocha dobrej vôle. Kde tá chybuje, tam aj Boh „ukryje" svoje tajomstvá.

a) Dt 6, 5; Lv 19, 18.

23—24: Mt 13, 16—17.

25—28: Mt 22, 34—40; Mk 12, 28—33.

22 Boh vo svojej podstate je pre ľudský rozum nepochopiteľný, a preto človek úplne a čisto svojím prirodzeným rozumom Boha nikdy nebude môcť úplne poznať. Naša reč o Bohu a jeho vlastnostiach iba zďaleka naznačuje veľkosť a krásu dokonalosti Božej.

29 „Ospravedlniť" = chcel odôvodniť, prečo sa pýta na vec, ktorú ako znalca zákona mohol dobre vedieť, keďže zákon o tom jasne hovorí.

„Istý človek sostupoval s Jeruzalema do Jericha.
Padol lotrom (do rúk), a tí ho ozbíjali, zranili, (po-
tom) odišli a zanechali ho polomítveho. Náhodou 31
sostupoval tou cestou istý kňaz, ktorý ho zazrel,
ale ho obišiel. Podobne aj levíta prechádzal popri 32
tom mieste, ale keď ho uvidel, obišiel ho. No pri- 33
šiel k nemu akýsi cestujúci Samaritán, a keď ho
zazrel, uľútilo sa mu ho. Pristúpil (k nemu), obvia- 34*
zal mu rany a nalial na ne oleja a vína. Potom ho
vyložil na svoje hoviadko, doviedol ho do hostin-
ca a postaral sa oň. Nasledujúceho dňa vyňal dva 35
denáre, odovzdal ich hostinskému a povedal: »Sta-
raj sa oň, a ak vynaložíš na neho viac, zaplatím ti
to, keď sa vrátim.«
„Ktorý z týchto troch zdá sa ti byť bližným to- 36
mu, čo upadol medzi lotrov?" | On odpovedal: „Ten, 37
čo mu preukázal milosrdenstvo." Odpovedal mu
Ježiš: „Choď a rob podobne!"
Mária a Marta. — Raz, keď cestovali, vošiel 38
(Ježiš) do ktorejsi dediny. Istá žena, menom Marta,
ho prijala do svojho domu. Mala sestru, menom 39
Máriu. Táto si sadla Pánovi k nohám a počúvala
jeho náuku. Marta však bola zaujatá priveľkou ob- 40
sluhou. (Zrazu) si zastala a povedala: „Pane, ne-
dbáš o to, že ma sestra nechala samotnú poslu-
hovať? Povedz jej, aby mi pomohla!" | Ale Pán jej od- 41
povedal: „Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre
mnohé veci, | a predsa je iba jedno potrebné! Mária 42
si zvolila najlepší podiel, ktorý sa jej nevezme."
Modlitba Pána. — Raz sa na ktoromsi mieste 11*
modlil. A keď sa prestal (modliť), povedal mu je-

1—4: Mt 6, 9—13.
Olej a víno sa v dávnej dobe užívaly ako liečivé pro- 34
striedky. Porovnaj Mk 6, 13.*
Porovnaj Mt 6, 9—13. — Ako celá reč, povedaná na 1—4
vrchu, sa uvádza v Lk v skrátenej forme, tak aj modlitba
Pánova je tu o voľačo kratšia ako v Mt. Lk má iba 5
prosieb. Mt však 7.

den z jeho učeníkov: „Pane, nauč aj nás modliť sa,
2 ako i Ján naučil svojich učeníkov!" On im teda
hovoril: „Keď sa modlíte, vravte:

»Otče, posväť sa meno tvoje.
Príď kráľovstvo tvoje.
3 Chlieb náš každodenný daj nám dnes.
4 A odpusť nám naše hriechy, lebo aj my
odpúšťame každému svojmu vinníkovi.
A neuvoď nás do pokušenia«."

Podobenstvo o neodbytnom priateľovi.
5 — Potom im hovoril: „Ak niekto z vás bude mať
priateľa a pôjde k nemu o polnoci a povie mu:
6 »Priateľu, požičaj mi tri chleby, | lebo mi priateľ
7 prišiel s cesty, a nemám mu čo dať.« A keby mu ten
znútra odpovedal: »Neobťažuj ma! Dvere sú už
zamknuté, a moje deti sú so mnou v posteli. Nemô-
8 žem teda vstať a dať ti.« No [ak ten neprestane
klopať,] vravím vám, ak aj nevstane a nedá mu
preto, že mu je priateľom, jednako pre jeho neod-
bytnosť vstane a dá mu, koľko potrebuje.

9 *Vytrvalá modlitba.* — Ale aj ja vám hovo-
rím:

Pýtajte si a dajú vám;
hľadajte a nájdete;
klopte, a otvoria vám.

10 Lebo každý, kto si pýta, dostane,
a kto hľadá, nájde,
a kto klope, tomu otvoria.

11 Ak voľakoho z vás (ako otca) syn poprosí
o chlieb, či mu podá kameň? alebo o rybu, či mu
12 miesto ryby podá hada? alebo ak poprosí o vajce,
13 či mu podá škorpióna? Keď teda vy, hoci ste zlí,
viete dávať dobré dary svojim deťom, o koľko skôr

9—13: Mt 7, 7—11.

váš Otec nebeský dá Ducha Svätého tým, čo ho prosia."

Ježiša obviňujú zo spojenia s Belzebubom. — Raz vyháňal diabla, ktorý bol nemý. Keď 14
diabol vyšiel, prehovoril nemý. I divily sa zástupy. Poniektorí z nich však hovorili: „S pomocou 15
Belzebuba, kniežaťa diablov, vyháňa diablov." —
Iní však, aby ho pokúšali, žiadali si od neho zna- 16
menie s neba.

(Ježiš) poznal ich smýšľanie a povedal im: „Každé 17
kráľovstvo rozdvojené sa rozpadne a dom na
dom sa zrúti. Ak je teda aj satan rozdvojený, ako 18
obstojí jeho kráľovstvo? Vy vravíte, že ja s pomocou
Belzebuba vyháňam diablov. No ak ja s pomocou Bel- 19a
zebuba vyháňam diablov, potom s pomocou kohože
(ich) vyháňajú vaši synovia? Preto oni budú vašimi
sudcami. Ale ak ja prstom Božím vyháňam diablov, 20
tak teda prišlo k vám kráľovstvo Božie. Ak silný 21
človek v plnej výzbroji stráži svoj dvor, jeho maje-
tok je bezpečný; | ale ak príde ešte silnejší muž 22
a premôže ho, vtedy ho oberie o výzbroj, v ktorú
dúfal, a čo ukoristil, porozdáva.

Kto nie je so mnou, 23
je proti mne,
a kto neshromažďuje so mnou,
rozhadzuje.

14—23: Mt 12, 22—30; Mk 3, 22—27.

Za čias Ježišových niektorí Židia sa zapodievali vy- 19
háňaním diablov. V Efeze prevádzali to priamo remeselne synovia istého Skevu, keď ta došiel sv. Pavol (Sk 19, 13—16). Vládu nad zlými duchmi nemali ani židovskí zaklínači sami od seba, ale jedine od Boha si ju vyprosovali. V slovách farizejov sa skrýva zvláštna zlomyseľnosť, keď upodozrievali Ježiša, ako keby bol vo spojení so zlým duchom. Preto budú židovskí zaklínači prísnymi sudcami farizejov, t. j. tým prísnejšie odsúdenie stihne farizejov, že proti svojmu lepšiemu presvedčeniu náročky osočujú Ježiša.

24 *Návrat ku hriechu.* — Keď nečistý duch
vyjde z človeka, blúdi po miestach bez vlahy a hľa-
dá odpočinok, ale ho nenájde. Vtedy si povie: »Na-
vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel.« |
25 A keď sa vráti, nájde ho vymetený a vyzdobe-
*26 ný. Potom odíde a priberie si sedem iných duchov,
podlejších ako on sám, vojdú a ostanú tam bývať.
Posledný stav takého človeka býva horší, ako bol
predošlý."

27 *Žena o Matke Ježišovej.* — Keď to hovoril,
ktorási žena zo zástupu mocným hlasom zvolala:
„Blahoslavený život, ktorý ťa nosil,
a blahoslavené prsia, ktoré si sal."
*28 On však povedal: „Zaiste, ale blahoslavenejší sú
tí, čo počúvajú slovo Božie a zachovávajú ho."

29 *Znamenie Jonáša proroka.* — Keď sa hr-
nuly zástupy, začal hovoriť: „Toto pokolenie je ska-
zené pokolenie. Žiada si znamenie, ale iného zna-
menia sa mu nedostane okrem znamenia proroka
30 Jonáša. Ako sa totiž Jonáš Ninivčanom stal znamen-
ním, tak bude i Syn človeka (znamením) tomuto
31 pokoleniu. Kráľovná Juhu povstane proti mužom

24—26: Mt 12, 43—45.
29—32: Mt 12, 38—42.

26 Podobenstvo o návrate diabla do človeka, z ktorého už raz vyšiel, je namierené proti farizejom. Farizeji sú v nebezpečenstve, že sa pre svoju zatvrdlivosť dostanú úplne do moci diablovej. Pravde Božej sa protivia, preto si ich úplne podmaní zlý duch, keďže sa mu dobrovoľne oddávajú. Je to odpoveď na ich upodozrievanie Ježiša zo spolku s diablom. Naším spôsobom by sme to povedali: Vy, zákonníci, obviňujete ma z diabolských spolkov, hoci ste celkom v jeho moci.

28 Blahoslavená je Mária, lebo je matkou Pánovou podľa tela. No ešte blahoslavenejšia je preto, lebo ho aj duchovným spôsobom prijala do svojho srdca, keďže poslušne prijala a zachovala slovo Božie, t. j. čo Boh od nej žiadal, to svojím životom verne a ustavične plnila.

tohto pokolenia pri súde a odsúdi ich; lebo ona od
končín sveta prišla vypočuť Šalamúnovu múdrosť,
a hľa, tu je (niečo) väčšie ako Šalamún! Mužovia 32
z Ninive povstanú proti tomuto pokoleniu pri súde
a odsúdia ho; lebo sa kajali na Jonášovo kázanie,
a hľa, tu je (predsa niečo) väčšie ako Jonáš!

Podobenstvo o svetle. — Nikto nezapaľuje 33
svetlo (na to), aby ho postavil do skrýše alebo pod
mericu, ale (kladie) ho na svietnik, aby mali svetlo
tí, čo vchádzajú. | Svetlom tela je tvoje oko. Ak je 34*
tvoje oko zdravé, celé tvoje telo bude vo svetle.
Ak je však tvoje oko choré, celé tvoje telo bude
vo tme. Hľaď teda, aby svetlo, čo je v tebe, nebolo 35
tmou! Ak ti je telo celé vo svetle, a niet na ňom 36
nič tmavého, celé sa bude skvieť, ako keby ťa svetlo
blesku ožiarilo."

Ježiš karhá farizejov a zákonníkov. —
Keď ešte hovoril, pozval ho istý farizej, aby obedo- 37
val u neho. Vošiel teda a zaujal miesto. | Farizej 38
na svoje podivenie zbadal, že si pred obedom neumyl ruky.

Pán mu však hovoril: „Vy farizeji teraz očisťu- 39
jete vonkajšok čaše a misy, no vaše vnútro plné je
lúpeže a zloby. | Nerozumní! Či ten, čo stvoril von- 40
kajšok, nestvoril aj vnútrajšok? No čo je vnútri, 41*

33—36: Mt 5, 15; 6, 22 n.
37—44: Mt 23, 13—36.

Zdravé oko dáva svetlo celému telu, t. j. umožňuje 34-36
aby sa celé telo mohlo voľne pohybovať, ako je nám to
možné za denného svetla. Za nočnej tmy oko nič nevidí.
A tak ani telo nemá svetla a nemôže sa voľne pohybovať.
Práve tak aj v duševnom živote potrebujeme zdravé duchovné oko, ktoré by nám poskytovalo nadprirodzené
svetlo k čnostnému životu.

Proti hrabivosti farizejov Pán odporúča, aby ľudia dá- 41
vali zo svojich majetkov almužnu a podporu ubiedeným
ľuďom. Farizeji vtedy môžu dosiahnuť úplné odpustenie
svojich hriechov, aby mali čisté svedomie, ak navrátia

rozdajte ako almužnu, a hľa, všetko budete mať
42 čisté. Ale beda vám, farizeji, ktorí dávate desiatky
z mäty, ruty a z každej zeliny — a obchádzate
súd a lásku Božiu! Toto sa malo robiť, a tamto neza-
43 nedbávať. Beda vám, farizeji, lebo radi máte prvé
sedadlá v synagogách a pozdravy na námestiach!
44 Beda vám, lebo ste ako nespozorovateľné hroby, po
ktorých ľudia chodia a ani nevedia o tom!"

45 *Ježiš karhá zákonníkov.* — Odpovedal kto-
rýsi zo zákonníkov: „Učiteľ, keď takto hovoríš, aj
46 nás potupuješ." | On však povedal: „Aj vám záko-
níkom beda! Lebo zaťažujete ľudí až neznesiteľnými
bremenami, no sami sa ani len prstom nedotknete
*47 (tých) bremien. Beda vám, lebo staviate náhrobníky
48 prorokom, kým vaši otcovia ich zabíjali! Teda sved-
kami ste a schvaľujete činy svojich otcov, oni ich
49 totiž zabíjali, a vy im zasa staviate [hroby]. Preto
aj vravela Múdrosť Božia: »Pošlem k nim prorokov
a poslov, z nich (niektorých) zabijú a budú prena-
50 sledovať, | aby sa od tohto pokolenia vyžadovala
krv všetkých prorokov, čo bola vyliata od stvore-
51 nia sveta, | (počnúc) od krvi Ábelovej až po krv
Zachariášovu, ktorý zahynul medzi oltárom a chrá-
mom«. Áno, vravím vám, bude sa to vyžadovať od

---

nahrabané veci bývalým majiteľom alebo ak ich venujú na podporu, ktorou by zmiernili biedu ľudí. Porovnaj slová Zachejove: Lk 19, 8.

47-48 Farizeji v časoch Kristových si počínali ako ctitelia niekdajších prorokov. Zdanlivo ľutujú, že ich predkovia kedysi odmietli slovo Božie, ktoré proroci hlásali. No ani farizeji nie sú lepší od svojich predkov. Lebo keď uprostred nich vystúpil najväčší prorok a najväčší posol Boží, Ježiš, celkom tak sa správajú oproti nemu, ako sa správali ich otcovia oproti prorokom. Celkom rovnako sa stavajú proti jeho náuke, ako to robievali kedysi ich predkovia s prorokmi. Tí vraždili poslov Božích a farizeji sa tiež zapodievajú myšlienkou, že sa zbavia Ježiša hoci aj vraždou.

tohto pokolenia. Beda vám, zákonníkom, lebo ste 52*
vzali kľúč poznania; sami ste nevošli a zabraňovali
ste tým, čo vchádzajú«!"
A keď odchádzal ztadiaľ, začali naň zákonníci 53
a farizeji prudko dorážať a zahrnovať otázkami
o premnohých veciach. | Strojili mu úklady [a hľa- 54
deli] voľačo podchytiť z jeho úst, [aby ho obžalo-
vali].

Výstraha pred kvasom farizejov. — Keď 12*
sa medzitým shromaždilo ľudu na desaťtisíce, takže
si navzájom stúpali (na nohy), začal hovoriť najprv
svojim učeníkom: „Chráňte sa kvasu farizejov, to
jest pokrytectva! Lebo nič nie je skryté, aby ne- 2
vyšlo najavo, a nič utajené, aby sa neprezradilo.
Lebo čo ste povedali za tmy, bude sa počúvať za 3
svetla; a čo ste šepkali do ucha v komorách, bude
sa rozhlasovať so striech."

Odvaha pri vyznávaní Krista. — „Vám, 4
svojim priateľom, hovorím:
„Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale potom
už nemajú nič viac, čo by urobili. Ukážem vám, 5
koho sa máte báť: bojte sa toho, ktorý keď už vás

1—3: Mt 16, 6; 10, 26 n.
4—12: Mt 10, 28—33; Mt 12, 31 n.
„Kľúč poznania" je schopnosť veci Božie správne po- 52
znať. Ježiš farizejom vyčíta, že si vyhradili právo rozho-
dovať o náuke Božej, ale ako vodcovia a učitelia ľudu
nepomáhajú ľudu k pravej čnosti. Lebo to je podmienka
pre všetkých, aby správne poznali Mesiáša; oni však skôr
odvádzajú ľud od Ježiša a prekážajú mu ísť za ním. Sami
by ho mali poznať, veď sú učení. Svojimi falošnými pred-
stavami o národnopolitickom Mesiášovi uzavierajú ľudu
cestu k spáse a odnímajú mu možnosť, aby správne poznal
potrebu duchovného obnovenia a oslobodenia od hriechu.
Duševnú obnovu poskytnúť je hlavnou úlohou Mesiášovou.
Časť 12, 1—17, 10 opisuje druhú cestu Ježišovu do Je- 1
ruzalema. Niektorí myslia, že by tu bola naznačená jeho
cesta na sviatok posvätenia chrámu (chanuka, zimný svia-
tok, Jn 10, 22).

zabil, má moc uvrhnúť do pekla. Áno, vravím vám,
6 tohto sa bojte! Či nepredávajú päť vrabcov za dva
peniažteky? A Boh ani na jedného z nich nezabú-
7 dal | No vám sú spočítané ešte aj vlasy na hlave.
Nebojte sa [teda], vy ste cennejší ako mnoho vrab-
8 cov! | Ale hovorím vám: Ktokoľvek ma vyzná pred
ľuďmi, aj Syn človeka ho vyzná pred anjelmi Bo-
9 žími. Kto ma však zaprie pred ľuďmi, bude zaprený
10 pred anjelmi Božími. A kto povie slovo proti Sy-
novi človeka, odpustí sa mu, ale kto sa rúhal Du-
11 chu Svätému, to sa (mu) neodpustí! Keď vás zavedú
do synagogy, pred úrady a vrchnosti, nestarajte sa,
12 ako alebo čím sa budete brániť a čo poviete. Lebo
Duch Svätý vás poučí v tú hodinu, čo [vám] treba
hovoriť.«"

13 *Výstraha pred lakomstvom.* — Zo zástupu
mu ktosi povedal: „Učiteľ, povedz môjmu bratovi,
*14 aby si podelil so mnou dedičstvo!" On mu odpo-
vedal: „Človeče, kto ma ustanovil za sudcu a deliča
15 medzi vami?" | A vravel im: „Dajte si pozor a
chráňte sa všetkého lakomstva. Lebo i keď voľakto
oplýva, jeho život nezávisí od jeho majetku."

16 Povedal im (o tom) podobenstvo:
„Istému boháčovi prinieslo pole hojnú úrodu. |
17 Premýšľal teda, a povedal si: »Čo urobím? Lebo ne-
18 mám kde shromaždiť svoju úrodu.« | A vravel:
»Toto urobím: Zrúcam svoje sýpky a väčšie si vy-
stavím a tam si shromaždím všetko obilie a svoj
19 majetok. | Potom poviem svojej duši: »Duša, máš ve-
ľa bohatstva, uloženého na mnohé roky. Odpočiň si,
20 jedz, pi a veseľ sa!« | Boh mu však povedal: »Blá-

---

14 Nie je Ježišovým poslaním na tomto svete, aby sa miešal do čisto občianskych vecí ľudu. To sú všetko dočasné a málo významné okolnosti, ktoré sa prirodzeným vývojom samy vyriešia alebo aj úplne odpadnú (porovnaj 1 Kor 6, 1—8).

zon, ešte túto noc požiadajú dušu od teba. A čo si
si prihotovil, čie bude?« Tak (bude s tým,) čo si 21
sháňa poklady, a pred Bohom nie je bohatý."

Úzkostlivé starosti. — I vravel svojim uče- 22
níkom: „Preto vám hovorím: Nebuďte ustarostení
o svoj život, čo budete jesť a čo budete piť, ani
o svoje telo, čím sa budete odievať. Či život nie je 23
viac ako jedlo? A či telo (nie je viac) ako rúcho? |
Pozorujte havrany! Ani nesejú, ani nežnú, ani ne- 24
majú komory, ani sýpky, a Boh ich kŕmi. O koľko
viac ste vy ako vtáci! Kto z vás by si vedel svoji- 25
mi starosťami predĺžiť život čo len o lakeť? Keď 26
teda ani najmenšiu vec nevládzete, prečo sa staráte
o ostatné? | Pozorujte poľné ľalie, ako rastú! Ne- 27
pracujú, ani nepradú, no hovorím vám, že ani Ša-
lamún vo všetkej svojej sláve nebol tak zaodetý
ako jediná z nich. Keď teda Boh tak šatí poľnú 28
trávu, ktorá dnes je a zajtra ju hodia do pece,
o koľko skôr vás, maloverní! Ani vy nehľadajte, 29
čo budete jesť alebo čo piť, ani sa nesužujte. Veď 30
toto všetko svetácki pohani vyhľadávajú. Váš Otec
vie, že toto potrebujete. No hľadajte najprv krá- 31
ľovstvo [Božie a jeho spravodlivosť,] a toto [všetko]
sa vám pridá.

Nebeské poklady. — Nebojže sa, ty maličké 32
stádo, lebo sa zapáčilo vášmu Otcovi dať vám krá-
ľovstvo! Predajte, čo máte, a rozdajte ako almužnu. 33
Robte si mešce, čo sa nezoderú, nepominuteľný po-
klad v nebi, kam sa zlodej nepriblíži a (kde) ani
moľ nezožiera. Lebo kde je tvoj poklad, tam bude 34
i tvoje srdce.

22—31: Mt 6, 25—33.
32—34: Mt 6, 19—21.

*35 *Bedlivý sluha.* — Majte bedrá opásané a ho-
36 riace sviece [v rukách]! (Buďte) podobní ľuďom, čo
očakávajú svojho pána, kedy sa vráti zo svadby,
37 aby mu hneď otvorili, ako príde a zaklope. Blaho-
slavení sú tí sluhovia, ktorých pán pri svojom prí-
chode nájde bedliť. Veru, vravím vám, sám sa opá-
še, posadí ich (za stôl), príde a bude ich obsluho-
38 vať. A keby došiel o druhej alebo o tretej stráži
a tak by ich našiel, — blahoslavení sú tí [sluhovia]. |
39 To si uvedomte: Keby hospodár vedel, v ktorú ho-
dinu príde zlodej, [veru by bedlil a] nenechal by si
40 podkopať dom. Aj vy buďte pripravení, lebo Syn
človeka príde v hodinu, o ktorej sa ani nenazdáte!"
41 Tu mu Peter povedal: „Pane, hovoríš toto podo-
42 benstvo (iba) nám, a či aj všetkým?" Pán mu od-
povedal: „Kto je teda (taký) verný a starostlivý
správca domu, že ho ustanoví nad svojou čeľaďou,
43 aby im na čas dával určený pokrm? Blahoslavený
ten sluha, ktorého pán pri svojom príchode nájde
44 takto si počínať. Veru, vravím vám, ustanoví ho
45 nad celým svojím majetkom. Ale keby si ten sluha
v srdci povedal: »Môj pán neskoro príde« — a biť
by začal sluhov a slúžky, jesť a piť a opíjať sa,
46 príde pán toho sluhu v deň, o ktorom sa nenazdá,
a v hodinu, ktorú nevie; i odstráni ho a dá mu po-
47 diel s nevernými. Teda toho sluhu, čo poznal vôľu
svojho pána, ale nič nepripravil, ani nerobil podľa
48 jeho vôle, veľmi zbijú; | toho však, čo nevedel, že
spáchal trestuhodné veci, menej zbijú. Od toho, čo
mnoho dostal, mnoho sa bude žiadať, a od toho,
komu mnoho sverili, bude sa viac žiadať.

35—48: Mt 24, 42—51; Mk 13, 33—37.

35 Židia nosili dlhší oblek. Preto pri práci alebo pri cestovaní šaty im bolo treba podpásať, aby im v pohybe neprekážaly. Podpásané rúcho je znakom pracovitosti a neúnavnosti. Horiace svetlo naznačuje bedlenie. Verný sluha aj za noci čaká svojho pána; stará sa, aby ho pán našiel pripraveného, keby sa kedykoľvek domov vrátil.

Triedenie duchov. — Oheň som prišiel hodiť na zem, a čo iného chcem, ako aby vzbĺkol? 49*
Ale krstom mám byť pokrstený, a ako ma (úzkosť) 50
sviera, kým sa to nevykoná! Nazdávate sa, že som 51
prišiel pokoj priniesť na zem? Vôbec nie — vravím vám — ale rozdelenie. Odteraz totiž piati sa 52
v jednom dome rozdelia: traja proti dvom a dvaja
proti trom. Rozdelia sa otec proti synovi a syn 53
proti otcovi, matka proti dcére a dcéra proti matke,
svokra proti svojej neveste a nevesta proti svokre."

Znaky počasia. — Potom vravel zástupom: 54
„Keď vidíte vychádzať oblak od západu, hneď hovoríte: »Príval ide.« A tak sa stáva. | A keď veje 55
južný vietor, hovoríte: »Horúčava bude.« A býva. |
Pokrytci, vzhľad neba a zeme viete skúmať, ako 56*

49—53: Mt 10, 34—36.
54—57: Mt 16, 2—3.

Už Simeon bol povedal o Ježišovi, že jedni povstanú 49-50
skrze neho, kým iní zasa padnú, a tiež to, že Ježiš bude znamením, ktorému budú protirečiť, aby sa zjavilo smýšľanie mnohých srdc (2, 34—35). Nastane teda triedenie duchov: jedni pôjdu s Ježišom, iní sa mu postavia na odpor. Sám Spasiteľ priniesol tento oddeľujúci oheň s neba na svet. Jeho náuka zachytí niektorých ľudí a úplne si ich podmaní, kým iní sa postavia proti nej. Ježiš si želá, aby nastalo úplné triedenie duší, aby tým jasnejšie vynikol rozdiel medzi rozličnými členmi ľudskej spoločnosti. — No oheň je aj prostriedkom, ktorý očisťuje. Tak očisťuje i kov, lebo oddeľuje od rýdzeho kovu všetko, čo je cudzie (Mal 3, 1—4). Aj vykupiteľské dielo Ježišovo očistí od škvrny a tak oddelí čnostných od nečistých ľudí. Ježiš túži po svojom utrpení, keď spomína svoj vytúžený krst, t. j. aby čím skôr mohol vykonať dielo vykúpenia, pri ktorom duše dosiahnu očistenie. Nie Ježiša budú krstiť, ale on bude krstiť.

Vystúpenie Jánovo bolo predzvesťou blížiacej sa Me- 56
siášovej doby. Preto Židia už z kázania Jánovho, ako neskoršie aj zo samej činnosti Ježišovej dostatočne sa mohli presvedčiť, že nastal Mesiášov čas. No neporozumeli znakom, ktoré sa zjavily na ich obzore, a šli až po otvorené nepriateľstvo proti Ježišovi a tak aj proti svojej spáse. Nepoznali znaky času, a preto si počínajú nerozumne.

57 (je to, že) terajší čas neviete vyskúmať? Prečo sami
od seba nerozsúdite to, čo je spravodlivé?

58 *Smieriť sa s protivníkom!* — Lebo keď
ideš so svojím protivníkom pred vrchnosť, hľaď sa
ho cestou zbaviť, aby ťa nezavliekol pred sudcu,
lebo sudca by ťa vydal drábovi a dráb by ťa vrhol
59 do väzenia. Vravím ti, nevyjdeš odtiaľ, kým neza-
platíš do posledného haliera."

13 *Potreba pokánia.* — Prišli však v tom čase
akísi (ľudia), čo mu oznámili o Galilejčanoch, kto-
*2 rých krv Pilát pomiešal s ich obeťami. On im pove-
dal: „Myslíte si, že títo Galilejčania, keďže toto
utrpeli, boli hriešnejší ako ostatní Galilejčania?
3 Vôbec nie, — hovorím vám; ale keď sa nebudete
4 kajať, všetci podobne zahyniete. Alebo tí osem-
násti, na ktorých padla veža v Siloe a zabila ich
— myslíte, že títo boli väčšími vinníkmi ako ostatní
5 obyvatelia Jeruzalema? Vôbec nie, — hovorím vám;
ale ak sa nebudete kajať, všetci podobne zahynie-
te."

*6 *Neúrodný figovník.* — Rozprával toto po-
dobenstvo: „Istý človek si bol vo svojej vinici za-

58—59: Mt 5, 25—26.

2 Na pohromy alebo choroby hľadeli Židia ako na zjavné tresty Božie za nejaké previnenia (Jn 9, 2). Ježiš nesúhlasí s takým náhľadom, ale upozorňuje, že Boh hneď netresce každý zločin. Ak sa v živote stretáme so zjavným nešťastím, nech nás to upomína na potrebu a povinnosť konať pokánie, aby sme pod údermi Božieho hnevu podobne nezahynuli. Ale každé utrpenie nie je trestom a pomstou Božou za hriech; Boh z rozličných pohnútok a príčin dopúšťa i na spravodlivých ľudí utrpenia, aby ich napr. skúšal a ich k väčšej dokonalosti priviedol. Teda ani blahobyt ani bieda nie sú neomylným dôkazom toho, že nás Boh miluje alebo tresce.

6-9 Neplodný figovník je obrazom izraelského ľudu. Podobenstvo pripomína trpezlivosť Božiu, ktorú má s každým človekom. Ale aj ona má svoje hranice; keď sa pomine

sadil figovník. Prichádzal hľadať na ňom ovocie, 7
ale nenašiel. Preto povedal svojmu vinohradníkovi: »Hľa, už tri roky prichádzam hľadať ovocie na tomto figovníku, ale ho nenachádzam. Vykop ho! Načo darmo využíva zem?« | Ale ten mu odpovedal: »Pane, ponechaj ho i tento rok. Okopem ho, 8
pohnojím, | azda predsa prinesie ovocie. Ak nie, 9
potom ho daj vykopať«."

Shrbená žena. — V sobotné dni vyučoval 10
v ktorejsi z ich synagóg. Bola tam žena, čo už osem-
násť rokov trpela od ducha neduživosti. Bola shr- 11
bená a nemohla sa nijako narovnať. Keď ju Ježiš 12
uvidel, zavolal si ju a povedal jej: „Žena, zbavená
si svojej neduživosti!" Keď položil na ňu ruky, hneď 13
sa narovnala a začala oslavovať Boha.

Predstavený synagogy zazlieval, že Ježiš v so- 14
botu uzdravoval a prehovoril k zástupu: „Šesť dní
je (na to), aby sa pracovalo; tie dni teda prichá-
dzajte a dávajte sa uzdravovať, ale nie v sobotný
deň!" | Pán mu odpovedal: „Pokrytci, či neodväzuje 15
každý z vás v sobotu svojho vola alebo osla od
jasieľ a nevodí ho napájať? A či túto dcéru Abra- 16
hámovu, ktorú diabol už osemnásť rokov mal po-
viazanú, nebolo treba oslobodiť od pút v sobotný
deň?" Keď to povedal, zahanbili sa všetci jeho pro- 17
tivníci. Ale všetok ľud sa radoval zo všetkých tých
slávnych činov, ktoré konal.

Podobenstvo o horčičnom semienku a kvase. — Potom vravel: „Čomu sa podobá kráľov- 18
stvo Božie a k čomu by som ho prirovnal? Podobné 19
je horčičnému zrnku, ktoré vzal človek a zasial vo
svojej záhrade. Vzrástlo a stalo sa veľkým stro-

čas trpezlivosti a zhovievavosti Božej, potom nastúpi čas prísnej spravodlivosti, podľa ktorej bude žiadať účty z činov ľudských.

18—21: Mt 13, 31—33; Mk 4, 30—32.

mom, takže vtáci nebeskí hniezdili na jeho ratolestiach."
20 A znova vravel: „K čomu prirovnám kráľovstvo
21 Božie? Podobá sa kvasu, ktorý vzala žena a zapravila do troch mier múky, až všetko nakyslo."

22 *Tesná brána.* — Prechádzal cez mestá a de-
*23 diny a vyučoval. Cestoval do Jeruzalema. | Ktosi sa ho opýtal: „Pane, či málo bude spasených?" On
24 im však povedal: | „Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo vravím vám, mnohí budú hľadieť vojsť, ale
*25 nebudú môcť. Keď už hospodár vstane a zamkne dvere, ostanete stáť vonku, budete klopať na dvere a hovoriť: »Pane, otvor nám!« On vám odpovie:
26 »Nepoznám vás, neviem, odkiaľ ste.« | Vtedy začnete hovoriť: »Pred tebou sme jedávali a pili a na na-
27 šich uliciach si vyučoval.« | A povie im: »Vravím vám, neviem, odkiaľ ste! Odstúpte odo mňa vy, čo
28 páchate neprávosť!« Tam bude plač a škrípanie zubmi, keď uvidíte, že Abrahám, Izák a Jakub i všetci proroci sú v kráľovstve Božom, a vás z neho
29 vyhodili. Prídu od východu a západu, od severu
*30 a juhu a stolovať budú v kráľovstve Božom. A hľa,

22—30: Mt 7, 13—14 a 22—23; 25, 11—12; 8, 11—12; 19, 30.
23-24 Ježiš vie, koľko bude spasených. Ale neodpovedá na otázky, ktoré mu predkladá zbytočná ľudská zvedavosť. Lepšie bude pre ľudí, keď o posledných veciach nebudú mať istoty a jasnej vedomosti. Každý má usilovne užívať svoj čas, aby sa „úzkou bránou", t. j. skromným a sebazapieravým životom dostal do Mesiášovho kráľovstva. Čas milosti a zhovievavosti Božej treba zo všetkých síl využiť.
25 Miesto gréckeho: „Keď už hospodár vstane (t. j. od hostiny)" — latinská Vg má: „Ak pán domu raz vstúpi (t. j. do siene hostiny) . . ."
30 Pohanov pokladali Židia za posledných ľudí na svete, ale ani pohani nesúdili lepšie o Židoch. No „poslednými" sú tu pohani. V kráľovstve Božom oni nastúpia na miesto, ktoré Božím určením bolo pripravené predovšetkým Židom. No títo svojou vinou sa dostali von z Mesiášovho kráľovstva. Tak sa dostali pôvodne za prvých predurčení

sú poslední, čo sa stanú prvými, a sú prví, čo sa stanú poslednými."

Odkaz Herodesovi. — V tú hodinu pristú- 31
pili niektorí farizeji a hovorili mu: „Vyjdi a pober
sa odtiaľto, lebo Herodes ťa chce zabiť." Povedal 32*
im: „Iďte a povedzte tej líške: »Hľa, vyháňam
diablov, uzdravujem dnes a zajtrá, a pozajtre do-
konám. No dnes, zajtra a pozajtre mi treba chodiť, 33
lebo to sa nemôže stať, aby prorok zomrel mimo
Jeruzalema.«

Beda Jeruzalemu. — Jeruzalem, Jeruzalem, 34
ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo ti boli
posielaní, koľko ráz som chcel shromaždiť tvoje
deti, ako si sliepka shromažďuje kuriatka pod krí-
dla, a nechceli ste! | Uvidíte, váš dom vám spustne. 35
Lebo hovorím vám, už ma viac neuvidíte, kým ne-
budete volať: *»Požehnaný, ktorý prichádza v mene* a
Pánovom!«"

Uzdravenie chorého na vodnatieľku. —
Keď raz v sobotu vošiel do domu ktoréhosi popred- 14
ného farizeja, aby jedol chlieb, oni ho pozorovali.
A hľa, bol pred ním akýsi človek, čo mal vodnatieľ- 2
ku. Tu prehovoril Ježiš a povedal zákonníkom a fa- 3
rizejom: „Či slobodno v sobotu uzdraviť, a či nie?" |

---

hostia von z „Mesiášovej hostiny", alebo sostúpili na posledné miesto, kým za posledných pokladaní pohani zaujali popredné miesta v Cirkvi Kristovej, keďže ochotnejšie prijali vieru Kristovu.

a) Ž 117, 26.

34—35: Mt 23, 37—39.

„Dnes, zajtra ... pozajtre" je toľko, ako vymedziť a 32-33
určite stanoviť čas. Ježiš má svoju úlohu, ktorú vykonáva v určenom čase. Poriadok, ktorý Boh vopred určil, zloba ľudí nezruší, ani nepremení. Len potom, keď už Ježiš splní svoje mesiášske poslanie, nastane i pre neho koniec, a to v Jeruzaleme, kde podstúpi svoju bolestnú smrť, aby smyl všetky ľudské hriechy.

4 Oni mlčali. On ho chytil, uzdravil a prepustil. | A
5 povedal im: „Ak voľakomu z vás syn alebo vôl
padne do studne, či ho hneď nevytiahnete v so-
6 botný deň?" A nemohli mu na to povedať.

7 *Posledné miesto na hostine.* — Keď spo-
zoroval, ako si pozvaní vyberali predné miesta, po-
8 vedal im toto podobenstvo: „Keď ťa niekto pozve
na svadbu, nesadaj si na prvé miesto, aby nebol
medzi tými, čo boli pozvaní, úctyhodnejší ako ty, |
9 a prišiel by ten, čo pozval teba i jeho a povedal
by ti: »Daj tomuto miesto!« — vtedy by si s hanbou
10 musel zaujať posledné miesto. Ale keď ťa kto po-
zve, choď a sadni si na posledné miesto, aby keď
príde ten, čo ťa pozval, povedal ti: »Priateľu, po-
suň sa vyššie.« Vtedy sa ti dostane cti pred vše-
11 tkými, čo s tebou stolujú. Lebo každý, kto sa povy-
šuje, bude ponížený, a kto sa ponižuje, bude po-
výšený."

12 *Chudobní hostia.* — A tomu, čo ho pozval,
hovoril: „Keď dávaš obed alebo večeru, nevolaj
svojich priateľov, ani svojich bratov, ani svojich
príbuzných, ani bohatých susedov, aby azda nepo-
13 zvali aj oni teba a nevrátili ti to. Ale keď chystáš
hostinu, zavolaj si chudobných, mrzákov, chromých,
14 slepých. A budeš blahoslavený, lebo sa ti nemôžu
odplatiť. Dostaneš odplatu pri vzkriesení spravodli-
vých."

*15 *Podobenstvo o veľkej večeri.* — Keď to
počul ktorýsi zo spolustolujúcich, povedal mu: „Bla-

15—24: Mt 22, 1—10.

15-21 Boháči a ľudia vznešeného rodu — za takého pokladal seba Izrael pre svoje zvláštne výsady, ktorých sa mu od Boha dostalo — odmietnu pozvanie, aby sa pridali k Mesiášovi; ale práve opovrhnuté biedne vrstvy ľudu, teda duchovne biedni pohani, ochotne vstúpia do Cirkvi Kristovej, ktorej duchovné poklady, a najmä jej sviatosti, najkrajšie znázorňujeme obrazom radostnej hostiny.

hoslavený každý, kto bude jesť chlieb v kráľovstve
Božom!" | On mu povedal: „Ktorýsi človek pri- 16
chystal veľkú večeru a pozval mnohých. V hodinu 17
večere poslal svojho sluhu, aby povedal pozvaným:
»Poďte, lebo je už (všetko) pripravené.« I začali sa 18
jednomyseľne vyhovárať. Prvý mu povedal: »Pole
som kúpil a treba mi ísť pozrieť si ho; prosím ťa,
maj ma za ospravedlneného.« | A druhý povedal: 19
»Päť párov volov som kúpil a idem ich vyskúšať.
Prosím ťa, maj ma za ospravedlneného.« | Iný po- 20
vedal: »Oženil som sa, a preto nemôžem prísť.«

Sluha sa vrátil a oznámil toto svojmu pánovi. 21
Vtedy sa hospodár rozhneval a povedal svojmu
sluhovi: »Vyjdi chytro na námestia a ulice mesta
a priveď sem chudobných, mrzákov, slepých a chro-
mých!« | A sluha povedal: »Stalo sa, ako si rozká- 22
zal, a ešte je miesta.« | Tu povedal Pán sluhovi: 23
»Vyjdi na cesty a k plotom. Tých (čo tam nájdeš,)
donúť prísť, aby sa mi naplnil dom. Lebo vravím 24
vám, ani jeden z tých mužov, čo som ich bol pozval,
neokúsi mojej večere«!"

Nasledovanie Krista. — Keď išly s ním 25
mnohé zástupy, obrátil sa a povedal im: „Ak niekto 26*
prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca,
matku, ženu, deti, bratov, sestry, ba aj vlastný svoj

27—27: Mt 10, 37—38.

„Milovať" a „nenávidieť" nemáme tu brať doslovne, 26
t j. vo vyostrenom smysle. Lepšie vystihneme smysel
miesta, keď „milovať" a „nenávidieť" berieme v smysle
„prednosť dať" a „menej milovať". Kto by teda prednosť
dával nie Ježišovi, ale iným prirodzeným sväzkom, ktorými
je človek viazaný k svojim rodičom a ostatným členom
rodiny, ten nemôže byť jeho pravým učeníkom. Ale naše
miesto zasa neznamená ani to, aby niekto pre Ježiša mal
úplne zanedbať svoje povinnosti oproti rodičom. Nemáme
sa jednostranne oddať prirodzeným povinnostiam aby
sme pritom ešte i povinnosti oproti Bohu zanedbali; treba
nám roztrhnúť i prirodzené sväzky s rodinou, ak by nám
prekážaly na ceste spásy.

27 život, nemôže byť mojím učeníkom. Kto nenesie
svoj kríž a nenasleduje ma, nemôže byť mojím
učeníkom.
*28 Lebo ak si dakto z vás chce vystavať vežu, či si
prv nesadne a nespočíta náklad, či mu vystačí na
29 dokončenie? Aby potom, keď položí základ a ne-
bude môcť dokončiť, nezačali sa mu všetci, čo to
30 vidia, posmievať | a hovoriť: »Tento človek začal
stavať, ale nevládal dokončiť.«
31 Alebo kráľ, čo sa chce pustiť do boja s iným
kráľom, či si najprv nesadne a neporadí sa, či môže
s desiatimi tisícami ísť oproti tomu, ktorý ide na
32 neho s dvadsiatimi tisícami? Ak ne(môže), vyšle po-
solstvo, kým je tamten ešte ďaleko, s prosbou
o podmienky mieru.
33 Takto teda ani jeden z vás, ak sa nezriekne vše-
tkého, čo má, nemôže byť mojím učeníkom.
*34 Dobrá je soľ. Ak soľ stratí chuť, čím sa jej dodá
chuti? Nehodí sa ani do zeme, ani do hnoja; vyho-
dia ju von.
Kto má uši na počúvanie, nech počúva.

15 *Podobenstvo o stratenej ovci.* — Približo-
vali sa k nemu všetci mýtnici a hriešnici, aby ho
2 počúvali. | Farizeji a zákonníci šomrali a hovorili:
3 „Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi." | Vtedy
im povedal toto podobenstvo:
4 „Keď má voľakto z vás sto oviec a jedna z nich
sa mu stratí, či nezanechá tých deväťdesiatdeväť na
5 púšti a nepôjde za stratenou, kým ju nenájde? Keď
6 ju nájde, vezme si ju na ramená a raduje sa. Keď

1—7: Mt 18, 12—14.
28-33 Obe podobenstvá (o stavbe veže a vojne) zdôrazňujú povinnosť pre každého: kto sa raz odhodlal na veľkú vec — ako je nasledovanie Kristovo — nech všetko svoje úsilie vynaloží, ako by dosiahol úspech. Takých učeníkov chce mať Ježiš, ktorí sa mu vo všetkom odovzdajú.
34 Viď Mk 9, 50.*

príde domov, svolá priateľov a susedov a povie im:
»Radujte sa so mnou, lebo som si našiel stratenú
ovcu.« — Vravím vám, tak bude aj v nebi väčšia 7
radosť nad jedným hriešnikom, čo robí pokánie,
ako nad deväťdesiatimideviatimi spravodlivými, čo
nepotrebujú pokánia.

Podobenstvo o stratenej drachme. —
Alebo žena, čo má desať drachiem, ak stratí jednu 8*
drachmu, či nezapáli svetlo, nevymetie dom a ne-
bude starostlivo hľadať, kým ju nenájde? A keď ju 9
nájde, svolá priateľky a susedy a povie: »Radujte
sa so mnou, lebo som našla stratenú drachmu!«
Vravím vám, takto sa budú tešiť anjeli Boží z jed- 10
ného hriešnika, čo robí pokánie."

Podobenstvo o márnotratnom synovi. —
Potom vravel: 11
„Istý človek mal dvoch synov. Mladší z nich po- 12*
vedal otcovi: »Otče, daj mi čiastku z majetku, čo
mi patrí!« I rozdelil im majetok. | O niekoľko dní 13
mladší syn posbieral všetko svoje, odišiel do ďa-
lekého kraja a tam premárnil svoj majetok hýrivým
životom. Keď všetko premrhal, nastal v tom kraji 14
veľký hlad, a on začal núdzu trieť. Tu odišiel a dal 15
sa do služby u istého obyvateľa toho kraja. Ten ho
poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. I žiadal 16*
si naplniť žalúdok strukmi, čo (ich dostávaly) svine
žrať, ale nikto mu ich nedával. Vstúpil teda do seba 17
a povedal (si): »Koľko nádenníkov môjho otca má
hojne chleba, a ja tu hladom hyniem! Vstanem, pô- 18*

Desať drachiem svojou hodnotou vyrovná sa asi 10 zla- 8
tým korunám.
Podiel mladšieho syna z otcovského majetku bol sta- 12
novený na jednu tretinu zo všetkého.
„Struky" sú podobné plodom stromu svätojánskeho 16
chleba; bola to asi najbiednejšia strava.
„Proti nebu", t. j. proti Bohu. Židia často užívali sym- 18
bolické názvy pre označenie Boha, napr. skala. Tak sme

jdem k svojmu otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil
19 som proti nebu i tebe! Už viac nie som hoden volať
sa tvojím synom; urob ma jedným zo svojich ná-
20 denníkov.« — Vstal a odišiel k svojmu otcovi.

Kým bol ešte ďaleko, uvidel ho jeho otec a
ulútilo sa mu ho. Pribehol, hodil sa mu okolo krku
21 a vybozkával ho. | Vtedy mu syn povedal: »Otče,
zhrešil som proti nebu a proti tebe! Už viac nie som
22 hoden volať sa tvojím synom.« Tu otec povedal svo-
jim sluhom: »Chytro prineste sviatočné rúcho a ob-
lečte ho, dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy.
23 Potom priveďte vykŕmené teľa, zarežte ho, aby sme
24 jedli a veselili sa. Lebo tento môj syn bol mŕtvy
a ožil, bol stratený a našiel sa.« — I začali sa veseliť.
25 Jeho starší syn bol na poli. Ako prichádzal a
26 približoval sa k domu, počul hrať a tancovať. Pri-
volal si jedného zo sluhov a vyzvedal sa, čo to je. |
27 On mu povedal: »Tvoj brat prišiel, a tvoj otec (dal)
zarezať vykŕmené teľa, lebo sa mu vrátil zdravý.« |
28 On sa nahneval a nechcel vojsť. Vtedy vyšiel jeho
29 otec a začal ho prosiť. Ale on odpovedal svojmu
otcovi: »Hľa, tolko rokov ti slúžim, nikdy som ne-
prestúpil tvoj príkaz, a nikdy si mi nedal ani kozľa,
30 aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. Keď však
došiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s ne-
31 viestkami, (dal) si mu zarezať vykŕmené teľa.« On
mu odpovedal: »Synu, ty si stále so mnou a všetko
32 moje je tvoje. No treba bolo sa veseliť a radovať,
lebo tento tvoj brat bol mŕtvy a ožil, bol stratený
a našiel sa.«

Podobenstvo o nespravodlivom správcovi. — Svojim učeníkom však povedal:
16 „Bol istý bohatý človek, čo mal správcu. Tohto

a) my zvykli užívať výraz: „Večná pravda" hovorí. Tým ukazovali svoju bázeň voči Bohu a počínali si tak z opatrnosti, aby sa nedopustili zneuctenia mena Božieho.

obžalovali u neho, že márni jeho majetok. Zavolal 2
si ho a povedal mu: »Čo to počúvam o tebe? Vydaj
počet zo svojho správcovstva, lebo už viac nemô-
žeš byť správcom!« | Vtedy si správca povedal. »Čo 3
urobím, lebo mi môj pán berie správcovstvo? Kopať
nevládzem, žobrať sa hanbím. Viem, čo urobím, aby 4
ma prijali do svojich domov, keď ma zbavia správ-
covstva.« Povolal dlžníkov svojho pána po jednom 5*
a prvému povedal: »Koľko dlhuješ môjmu pánovi?«
| On odpovedal: »Sto kadí oleja.« Povedal mu: »Ber 6
svoj úpis, sadni si a napíš päťdesiat!« Potom dru- 7
hému povedal: »A ty koľko dlhuješ?« On odpove-
dal: »Sto meríc pšenice.« Povedal mu: »Ber svoj
úpis a napíš osemdesiat!«" I pochválil Pán nespra- 8*
vodlivého správcu, lebo si opatrne počínal: „Synovia
tohto sveta sú veru opatrnejší oproti sebe rovným
ako synovia svetla. I ja vám hovorím, robte si pria- 9
teľov z márnej mamony, aby vás, keď sa pominiete,

Aby si správca cudzieho majetku získal priateľov, do- 5-7
voľuje im, ba sám im káže uviesť nesprávne sumy pri požiadavkách svojho pána. Niektorí pokladajú „dlžníkov" tu uvedených za nájomníkov, ktorí v plodinách platili ročné nájomné. Tak by bola škoda ešte značnejšia, ktorú utrpel pán vinou svojho neverného správcu.

„Pochválil Pán svojho správcu". Pán ho chváli nie pre 8-9
jeho nevernosť a nespravodlivosť, ktorej sa ešte aj v poslednej chvíli dopúšťal, ale chváli jedine múdru opatrnosť, ktorou sa chcel postarať o svoju budúcnosť. Vo svojom podobenstve o nevernom správcovi Ježiš len túto starostlivosť chce odporúčať, a preto počínanie správcovo si zasluhuje nie celú, ale iba čiastočnú chválu. Nie všeobecná, bezvýhradná chvála mu prislúcha za nepekný čin. Jeho príklad nás učí: Ako vedia vynaložiť svetskí ľudia na ochranu a obhajobu svojich hmotných záujmov všetku múdrosť a opatrnosť, práve tak si majú počínať aj dietky božského svetla, t. j. kresťania, pri zaisťovaní svojej duševnej spásy, svojho najvyššieho záujmu. — „Klamná je mamona", lebo odvracia myseľ od pravých hodnôt; trvá iba dočasne a osoží iba v tomto časnom živote; pre večnosť sa stáva bezcennou a klamnou.

*10 prijali do večných stánkov. Kto je verný v najmen-
šom, i vo veľkom bude verný; a kto je neverný
11 v najmenšom, i vo veľkom bude neverný. Keď ste
teda neboli verní v márnej mamone, kto vám (po-
12 tom) sverí naozajstné (poklady)? A keď ste neboli
13 verní v cudzom, to, čo je vaše, ktože vám dá? Ni-
jaký služobník nemôže slúžiť dvom pánom, keďže
alebo jedného bude nenávidieť a druhého milovať,
alebo jedného sa bude pridržať a druhým pohrdne.
Nemôžete slúžiť i Bohu i mamone!"

14 *Falošná dokonalosť farizejov.* — Všetko
toto počuli farizeji, ktorí radi mali peniaze, a po-
15 smievali sa mu. Preto im hovoril: „Vy sa spra-
vodlivými robíte pred ľuďmi, ale Boh pozná vaše
srdcia; čo je pred ľuďmi vznešené, pred Bohom je
ohavnosťou.

16 Zákon a proroci sú až po Jána; odvtedy sa hlá-
sa kráľovstvo Božie, a každý si počína násilne o-
*17 proti nemu. Skôr sa stane, že sa nebo i zem pomínú,
než aby padla čo len jediná čiarka zo zákona.

18 Každý, kto prepustí svoju ženu a ožení sa s i-
nou, cudzoloží, a kto sa ožení s takou, čo ju muž
prepustil, cudzoloží.

19 *Boháč a Lazár.* — Bol istý bohatý človek.
Obliekal sa do purpuru a jemného plátna a každo-

10—12 Boh každému človekovi sveril nielen čiastku hmotných majetkov a prirodzených darov v tomto živote, ale mu určil aj večnú spásu. A toto posledné je ďaleko dôležitejšie od všetkých iných darov. I hmotné veci, ako aj sily a schopnosti tohto života tak máme využívať, aby sme si zaistili večnú spásu. Vtedy užívame správne časný život a všetky jeho dobrá, ak na spásu nezabúdame.

17 Úmysly Božie sa prv alebo neskôr neomylne splní i keby sa im prekážky stavaly do cesty. Najmä zákon Boží je večný. Od každého požaduje, aby vôľu a rozkazy Božie podľa svojich schopností plnil v živote. V tejto veci Boh ani jediné písmeno nezmení, od neho neustúpi. Tak má zákon Boží večnú platnosť. (Porovnaj Mt 5, 18.)

denne hodoval skvostne. Pred jeho bránou ležal 20
žobrák, menom Lazár, plný vredov. Žiadal si nasý- 21
tiť sa [odrobinkami,] čo padaly s boháčovho stola,
[no nikto mu ich nepodal]. Iba že psi prišli a lízali
jeho vredy.

Umrel ten žobrák a anjeli ho zaniesli do lona 22
Abrahámovho. No umrel i boháč, a pochovali ho. |
V pekle, keď bol v mukách, pozdvihol si oči a zďa- 23*
leka zazrel Abraháma a Lazára v jeho lone. I zvo- 24
lal: »Otec Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli
Lazára, aby si omočil koniec prsta vo vode a osvie-
žil mi jazyk, lebo sa hrozne trápim v tomto plame-
ni!« | Abrahám mu odpovedal: »Synu, spomeň si, 25
že si zaživa dostal dobré veci, Lazár však zlé; teraz
sa on tu raduje, a ty sa zas hrozne trápiš. A k tomu 26
ešte je medzi nami a vami pevne postavená veľká
priepasť, aby tí, čo by chceli odtiaľto prejsť k vám,
nemohli, a neprešli ani odtiaľ k nám.« On však po- 27
vedal: »Otče, prosím ťa teda, aby si ho poslal do
domu môjho otca! | Mám totiž päť bratov; nech im 28
dosvedčí, aby sa aj oni nedostali na toto miesto
múk.« | Odpovedal mu Abrahám: »Majú Mojžiša 29
a prorokov; tých nech počúvajú.« Ale on odpove- 30
dal: »Nie, otec Abrahám, — lebo keď niekto z mŕt-
vych príde k nim, budú sa kajať.« Vtedy mu po- 31
vedal: »Ak nepočúvajú Mojžiša a prorokov, neuve-
ria, ani keď voľakto z mŕtvych vstane«."

Pohoršenie. Bratské napomenutie. — Po- 17
tom vravel svojim učeníkom:

„Nie je možné, aby sa nevyskytly pohoršenia;
no beda tomu, koho vinou pohoršenie prichádza.
Lepšie by mu bolo, keby mu mlynský kameň zave- 2

1—4: Mt 18, 6—7; 15, 21—22; Mk 9, 42.
5—6: Mt 17, 20; Mk 9, 23.
„Aj boháč zomrel a pochovali ho"... Vg má „a po- 23
chovali ho v pekle". Lepšie je čítať podľa gréckych textov:
„V pekle, keď bol v mukách, pozdvihol si..."

sili na šiju a tak ho hodili do mora, ako by mal
3 pohoršiť jedného z týchto maličkých. Dajte si po-
zor! Ak zhreší tvoj brat, pokarhaj ho, a keď to o-
4 ľutuje, odpusť mu! Keď sa aj sedem ráz za deň pre-
hreší proti tebe a sedem ráz sa vráti k tebe a povie:
»Ľutujem« — odpusť mu!
5 I povedali apoštoli Pánovi: „Rozmnož nám vie-
6 ru!" Pán povedal: „Ak máte (čo len) toľko viery,
ako je horčičné semienko, a poviete tomuto figov-
níku: »Vytrhni sa aj s koreňom a presaď sa do
mora!« — počúvne vás.

*7 *Neužitoční sluhovia.* — Ak voľakto z vás
má sluhu, čo orie alebo pasie (stádo), či mu povie,
keď sa vráti s poľa: »Poď chytro a sadni si za
8 stôl«? | Či mu skôr nepovie: »Priprav mi niečo na
večeru, opáš sa a posluhuj mi, kým sa nenajem a
9 nenapijem, a ty až potom jedz a pi«? Vari vďakou
bude zaviazaný oproti sluhovi, že urobil, čo sa mu
10 rozkázalo? | [Nemyslím.] Tak aj vy, keď všetko u-
robíte, čo sa vám rozkázalo, povedzte: »Neužitoční
sluhovia sme. Urobili sme, čo sme boli povinní u-
robiť«."

*11 *Desať malomocných.* — Keď putoval do Je-
12 ruzalema, kráčal pomedzi Samariu a Galileu. Keď
vošiel do ktorejsi dediny, stretlo ho desať malo-
13 mocných. Tí si zďaleka zastali a | silným hlasom

7-10 Čo by aj presne vykonal otrok svoju povinnosť, nemôže sa za to domáhať zvláštnej uznanlivosti alebo odmeny od svojho pána. — Starý vek sa totiž tak díval na otroka. Dnes hovoríme, že každá svedomitá a poctivá práca si zasluhuje nielen mzdu, ale aj láskavú uznanlivosť. Mzda mu patrí podľa práva a uznanlivosť podľa lásky. Výrok Ježišov má na zreteli jedine postavenie otrokov v starej dobe. Svoje stanovisko o hodnote dobrých skutkov objasnil pri inej príležitosti (Mt 5, 16).

11 Od 17, 11 začína sa opis novšej cesty do Jeruzalema. Možno ju stotožňovať s tou, o ktorej píše sv. Ján (11, 54 n.).

volali: „Ježišu, Pane, zmiluj sa nad nami!" | Keď 14
ich uzrel, povedal: „Choďte, ukážte sa kňazom!"
Ako išli, stali sa čistými. | Jeden z nich, keď videl, 15
že je uzdravený, vrátil sa a veľkým hlasom oslavo-
val Boha. | Padol na tvár k jeho nohám; a to bol 16
Samaritán. | Tu prehovoril Ježiš a povedal: „Či sa 17
nestali čistými desiati? A deväť ich je kde? | Či sa 18
nenašiel ani jeden, čo by sa bol vrátil a oslávil
Boha, okrem tohto cudzinca?" | I povedal mu: 19
„Vstaň a choď; tvoja viera ťa uzdravila!"

Príchod kráľovstva Božieho. — Keď sa 20*
ho potom farizeji pýtali: „Kedy príde kráľovstvo
Božie?" — odpovedal im: „Kráľovstvo Božie nepríde
spozorovateľne. | Ani nepovedia: »Hľa, tu je!« — 21
alebo: »Tamto je!« — lebo kráľovstvo Božie je vo
vás." | I povedal svojim učeníkom: „Prídu dni, keď 22*
si budete žiadať vidieť jeden z dní Syna človeka,
a neuzriete ho. | Povedia vám: »Hľa, tamto je!« — 23
alebo: »Hľa, tu je!« Neiďte, ani sa nerozbiehajte! |
Lebo ako blesk, keď sa zablysne, žiari od jedného 24
kraja neba až po druhý, taký bude aj Syn človeka
vo svoj deň. Prv mu bude treba mnoho pretrpieť 25
a zavrhnutým byť od tohto pokolenia. A ako bolo 26
za dní Noemových, tak to bude aj za dní Syna člo-
veka. Jedli, pili, ženili sa a vydávali až do dňa, 27

20—37: Mt 24, 23—28 a 24, 37—41; Mk 13, 15 n.

Židia sa domnievali, že mesiášske kráľovstvo bude zna- 20-21
menať vonkajší politický prevrat. Presvedčení boli o tom, že sa pri Mesiášovom príchode a vystúpení na svet všetko zmení. Ježiš ich upozorňuje, že jeho kráľovstvo je nadprirodzeného, teda nie svetského, ale duchovného rázu, a preto neprivedie vonkajšiu násilnú zmenu v poriadku tohto sveta. ale zmena má nastať prv v dušiach, a potom sa zmenia i vonkajšie pomery ľudí, ako to bude nový duch vyžadovať.

Na apoštolov a ostatných učeníkov prídu útrapy a bo- 22
lesti, že si budú žiadať, aby Ježiš okamžite prišiel a vytrhol ich zo všetkého utrpenia.

keď vošiel Noe do korábu, i prišla potopa a vše-
28 tkých zničila. | Podobne, ako to bolo za dní Lóto-
vých: jedli a pili, kupovali a predávali, sadili a sta-
29 vali. No toho dňa, keď Lót odišiel zo Sodomy,
spustil sa oheň a síra s neba a všetkých zničily. |
30 Tak to bude v ten deň, keď sa zjaví Syn človeka.
31 V ten deň, kto bude na streche, a jeho riad v dome,
nech nesostupuje vziať si ho; a kto bude na poli,
32 nech sa podobne nevracia. Spomeňte si na Lótovu
ženu.
*33 Kto si bude hľadieť zachovať dušu, stratí ju; a
34 kto ju stratí, si ju získa pre život. Vravím vám, v tú
noc budú dvaja na jednej posteli, jeden sa vezme
35 a druhý sa ponechá. Dve budú spolu mlieť, jedna
sa vezme a druhá sa ponechá. [Dvaja budú na poli,
36 jeden sa vezme a druhý sa ponechá.]" Oni mu pove-
*37 dali: „Kde, Pane?" | Odpovedal im: „Kde je telo,
tam sa shromaždia aj supy."

18 *Bezbožný sudca.* — Rozpovedal im podoben-
stvo o tom, že sa treba vždy modliť a nedať sa
2 nikdy znechutiť: „V ktoromsi meste bol sudca, čo sa
3 ani Boha nebál, ani ľudí nehanbil. V tom meste bola
vdova. I prišla k nemu a povedala: »Obráň ma pred
4 mojím protivníkom!« | Ale on dlho nechcel. Potom
si však povedal: »Hoci sa aj nebojím Boha, ani ľudí

33 Kto by si chcel achrániť svoj časný život zrieknutím sa Ježiša, odpadom od neho a vzdal by sa svojej spásy, ten skúsi na sebe, že časný život sa čoskoro pominie, a večný život taký človek nedosiahne, lebo sa ho za výhody časného života vzdal; ale kto z lásky k Pánovi a pre svoje duševné záujmy vie obetovať aj svoje časné pohodlie ba v obeť vie priniesť aj svoj časný život, ten nájde vo večnosti bohatú odmenu.

37 Ako sa draví vtáci — najmä na púšti žijúce supy — rýchlym letom dostavia všade ta, kde objavia nejakú mŕtvolu, tak príde neomylne a nečakane i Syn človeka, keď nadíde jeho chvíľa, aby rozsúdil ľudí podľa ich skutkov. Porovnaj Mt 24.

nehanbím, | jednako len obránim tú vdovu, keď ma 5
tak obťažuje, aby napokon neprišla a neudrela ma
po tvári.«"
Tu Pán povedal: „Čujte, čo hovorí nespravodli- 6
vý sudca! A Boh vari neobráni svojich vyvolených, 7
čc volajú k nemu dňom i nocou, a vari bude neo-
chotný oproti nim? Hovorím vám, čo najskôr ich 8*
obráni. Ale či Syn človeka nájde vieru na zemi,
keď príde?"

Farizej a mýtnik. — Tým, čo sa nazdávali, 9
že sú spravodliví, a pohŕdali inými, povedal toto
podobenstvo: „Dvaja ľudia sa išli modliť do chrá- 10
mu, jeden farizej a druhý mýtnik. Farizej si zastal 11
a takto sa modlil v sebe: »Ďakujem ti, Bože, že nie
som ako ostatní ľudia: zbojníci, nespravodliví, cu-
dzoložníci, alebo ako aj tento mýtnik. Postievam sa 12
dva razy do týždňa, dávam desiatky zo všetkého,
čo mám.« Mýtnik však stál zďaleka a nechcel ani 13
oči pozdvihnúť k nebu, iba sa v prsia bil a hovoril:
»Bože, milostivý buď mne hriešnemu!« | Vravím 14
vám, tento odišiel do svojho domu ospravedlnený,
a nie tamten. Lebo každý, kto sa povyšuje, bude
ponížený, a kto sa ponižuje, bude povýšený."

Ježiš — priateľ dietok. — Priniesli k nemu 15
aj nemluvňatá, aby sa ich dotkol. Keď to videli uče-
níci, zabraňovali im to. Ježiš si ich však zavolal 16
a vravel: „Dovoľte dietkam prísť ku mne a nepre-
kážajte im, lebo takýchto je kráľovstvo Božie! Ve- 17
ru, hovorím vám, kto neprijme kráľovstvo Božie
ako dieťa, nevojde doň."

Bohatý mládenec. — Opýtal sa ho istý po- 18
predný človek: „Dobrý učiteľ, čo mi treba robiť,

15—17: Mt 19, 13—15; Mk 10, 13—16.
18—27: Mt 19, 16—26; Mk 10, 17—27.
Viera je tu toľko ako pevná dôvera, očakávanie spásy 8
a úsilie i práca za spásu.

19 aby som dosiahol večný život?" | Ježiš mu povedal:
„Čo ma voláš dobrým? Nikto nie je dobrý okrem
20 samého Boha. | Poznáš prikázania: *Nezosmilníš, ne-*
a *zabiješ, nepokradneš, nebudeš falošne svedčiť, cti*
21 *otca i matku.*" | On odpovedal: „Všetko to som za-
22 chovával od svojej mladosti." Keď to Ježiš počul,
povedal mu: „Ostáva ti už len jedno: predaj všetko,
čo máš, rozdaj chudobným, a budeš mať poklad
23 v nebi. Potom príď a nasleduj ma!" On však, keď
24 to počul, zosmutnel, lebo bol veľmi bohatý. Tu po-
zrel naň Ježiš a povedal: „Ako ťažko vojdú majetní
*25 do kráľovstva Božieho! Ľahšie je totiž ťave prejsť
uchom ihly, ako boháčovi vojsť do kráľovstva Bo-
26 žieho." — | Tí, čo to počuli, povedali: „Ktože teda
27 dosiahne spásu?" | Odpovedal im: „Čo je nemožné
ľuďom, možné je Bohu."

28 *Odmena dobrovoľnej chudoby.* — Tu po-
vedal Peter: „Hľa, my sme všetko svoje opustili a
29 nasledovali sme ťa!" | On im odpovedal: „Veru,
vravím vám, niet nikoho, kto opustil dom, alebo
ženu, alebo bratov, alebo rodičov, alebo deti pre
30 kráľovstvo Božie, a nedostal by mnoho ráz viac
v tomto čase a v budúcom veku večný život."

Ježiš po tretie predpovedá svoje utrpe-

a) Ex 20, 12 n.
28—30: Mt 19, 27—30; Mk 10, 28—31.
31—34: Mt 20, 17—19; Mk 10, 32—34.

25 Príslovie o ihle a ťave naznačuje u rabínov nemožnosť niektorej veci. Ježiš tým nechce povedať, že by boháč vôbec nemohol dosiahnuť spásu. Ale zaiste mnoho ťažkostí a prekážok bude mať v ceste, keď si bude chcieť počínať, ako mu to dovoľuje jeho bohatstvo a súčasne bude chcieť pracovať na spáse duše. Tie veci sa nedajú uspokojivo spojiť. Starosť o hmotné záujmy upúta myseľ tak mocne, že človek cíti, ako by sa dostal do zajatia. Veď duša žiada proti telu a telo zasa proti duchu (Gal 5, 17), a preto nemožno súčasne slúžiť dvojakým, vzájomne si odporujúcim záujmom (Mt 6, 24; Lk 16, 13).

nie. — Potom si vzal dvanástich a vravel im: 31
„Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a všetko sa splní, čo napísali proroci o Synovi človeka. Lebo ho 32
vydajú pohanom, posmievať sa mu budú, potupovať ho a pľuvať na neho; | a keď ho ubičujú, zabijú 33
ho, ale tretieho dňa vstane (z mŕtvych)." Oni však 34
z toho nič nerozumeli, lebo táto reč im bola skrytá, a nič nerozumeli, čo im hovoril.

Slepec z Jericha. — Keď sa približoval k Je- 35*
richu, akýsi slepec sedel kraj cesty a žobral. A keď 36
počul prechádzať zástup, pýtal sa, čo to je. Iozná- 37
mili mu, že Ježiš Nazaretský tade prechádza. Vtedy 38
zvolal: „Ježišu, synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!" Tí, čo išli popredku, dohovárali mu, aby 39
čušal. On však ešte hlasnejšie kričal: „Synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!" Tu Ježiš zastal a kázal 40
si ho priviesť. | Keď sa priblížil, opýtal sa ho: „Čo 41
chceš, aby som ti urobil?" | On odpovedal: „Pane, 42
aby som videl!" Ježiš mu povedal: „Viď! Tvoja viera ťa uzdravila." A hneď videl, nasledoval ho a 43
oslavoval Boha. Všetok ľud, keď to videl, vzdával chválu Bohu.

Zachej. — Vošiel do Jericha a prechádzal ce- 19
zeň. Bol tam človek, menom Zachej, ktorý bol hlav- 2
ným mýtnikom a bol bohatý. Žiadal si vidieť Ježi- 3
ša, kto je to, ale nemohol pre zástup, lebo bol
malej postavy. Bežal teda napred a vyšiel na planý 4

35—43· Mt 20, 29—34; Mk 10, 40—52.

Podľa Lk uzdravuje Ježiš slepca (a či dvoch slepcov 35
Mt 20, 29—34, porovnaj Mk 10, 46—52*) pri svojom vstupe do Jericha. Mk a Mt kladú túto udalosť pri odchode Ježišovom z Jericha. Zdanlivý nesúhlas sa vysvetlí tým, že v Jerichu máme rozoznávať dve časti: staré mesto a jeho herodiánsku, novšiu časť. Takže Lk správne uvádza uzdravenie slepcov pri vstupe Ježišovom do herodiánskeho Jericha, čo bolo vlastne vystúpením alebo odchodom zo starého Jericha (ako to udávajú Mt a Mk).

5 figovník, aby ho videl, keďže mal tade ísť. Keď
Ježiš prišiel na to miesto, pozrel hore a povedal
mu: „Zachej, chytro sostúp, lebo dnes v tvojom
6 dome mám zostať!" Chytro sostúpil a prijal ho s ra-
dosťou.
7 Všetci, čo to videli, šomrali a hovorili: „Prijal
8 pohostinstvo u hriešneho človeka!" Zachej vstal a
povedal Pánovi: „Pane, polovičku svojho majetku
dávam chudobným, a ak som voľakoho oklamal,
*9 vraciam štvornásobne!" | Ježiš mu povedal: „Dnes
sa dostalo spásy tomuto domu, lebo aj on je Abra-
10 hámovým synom. | Syn človeka totiž prišiel hľadať
a spasiť, čo bolo zahynulo."
*11 *Podobenstvo o mínách striebra.* — Keď
to počúvali, pridal ešte podobenstvo, lebo bol blízko

11—27: Mt 25, 14—30.

9 Židia všetky svoje duchovné výsady a nároky na mesiášske kráľovstvo odvádzali od svojho telesného pôvodu z Abrahámovho rodu. Ježiš ich poučí o tom, že k spáse nestačí iba telesný pôvod od Abraháma. Nie tí sú praví synovia Abrahámovi, ktorí podľa tela pochádzajú z jeho národa, ale každému musí o to ísť, aby sa svojím zbožným a pokorným smýšľaním, svojím kajúcnym životom stal duchovným synom Abrahámovým. Len také duchovné synovstvo robí človeka hodným spásy. Môžu ju dosiahnuť nielen Židia, ale aj pohani. U Zacheja nie to rozhoduje, či je alebo nie je rodeným Židom, lebo spásu mu prináša iba jeho úprimná kajúcnosť ktorou chce všetky nedostatky svojho minulého života napraviť. (Porovnaj Gal 3, 7; Rim 4, 16; Mt 3, 9; 8, 11).

11-27 Človekom vznešeného pôvodu je sám Ježiš, ktorý ako človek pochádza z rodu kráľa Dávida. Keď dokonal svoje vykupiteľské dielo na svete, vystúpil na nebo, aby zaujal svoju kráľovskú moc a slávu „po pravici svojho Otca". Sluhovia sú apoštoli a ich pomocníci. Miny sú milosti jednotlivcom od Boha dané. Návratom vznešeného muža je príchod Ježišov na súd sveta. — Podobenstvo o mínách naznačuje pomalý prirodzený rozvoj Cirkvi na svete. Ježiš používa pritom prácu svojich apoštolov a všetkých spolupracovníkov. Tak sa nám často pozdáva, ako keby Cirkev a jej osudy boly sverené iba ľudskej starostlivosti.

Jeruzalema, a oni si mysleli, že sa hneď zjaví kráľovstvo Božie. | Vravel teda: 12
„Istý vznešený človek odchádzal do ďalekého kraja, aby prevzal kráľovskú hodnosť a vrátil sa. Zavolal si desať svojich sluhov a dal im desať mín 13
(striebra) a povedal im: »Kupčite, kým sa nevrátim!« Jeho spoluobčania ho nenávideli, vyslali za 14
nim posolstvo a hovorili: »Nechceme, aby on kráľoval nad nami.« — Len čo sa vrátil po prevzatí 15
kráľovskej hodnosti, dal si zavolať tých sluhov, čo im bol dal peniaze, aby poznal, koľko kto zarobil. Prišiel prvý a povedal: »Pane, tvoja mina iných 16
desať mín priniesla.« | A povedal mu: »Dobre, sluha dobrý, keďže si bol nad málom verný, maj moc 17
nad desiatimi mestami.« Tu prišiel druhý a hovo- 18
ril: »Pane, tvoja mina získala päť mín.« I tomuto 19
povedal: »Aj ty buď nad piatimi mestami.« | Prišiel 20
iný a povedal: »Pane, hľa, tvoja mina, ktorú som mal odloženú v šatke. Bál som sa ťa, keďže si 21
prísny človek; berieš, čo si si neodložil a žneš čo si nesial.« | Povedal mu: »Z tvojich úst ťa súdim, 22
zlý sluha. Vedel si, že som prísny človek, beriem, čo som si neodložil, a žnem, čo som nesial. A tak 23
prečo si nepoložil môj peniaz na stôl peňazomencov, aby som si ho po návrate prevzal aj s úrokmi?« | Vtedy povedal tým, čo tam stáli: »Vezmite mu mi- 24
nu a dajte tomu, čo má desať mín.« Oni mu však 25
povedali: »Pane, desať mín má!« | »Hovorím vám: 26

Jej ženích a pán je zdanlivo vzdialený od nej. Za jeho neprítomnosti povinní sú všetci, ktorým sa dostalo čo len po jedinej mine, vynaložiť všetko úsilie za úspešný rozvoj záujmov Božích na svete, aby sa pri Božom súde mohli vykázať primeraným ziskom, t. j. prácou, ktorú venovali na upevnenie kráľovstva Božieho v srdciach ľudských — Mina (menej správne: hrivna) je šesťdesiatinou talentu (hrivny). Zlatá mina mala hodnotu tak asi 2700 zl. korún; ak by sme tu mali mysliet na striebornú mínu, to by znamenalo asi 160 zl. korún.

Každému, kto má, dá sa; a tomu, čo nemá, vezme
27 sa i to (málo), čo má. A tých mojich nepriateľov,
čo nechceli, aby som nad nimi kráľoval, doveďte
sem a pozabíjajte ich predo mnou«."

28 *Ježiš vchádza do Jeruzalema.* — Keď to
povedal, poodišiel napred a vystupoval do Jeruza-
29 lema. Keď sa priblížil ku Betfage a Betánii, sme-
rom k vrchu, ktorý sa volá Olivový, poslal svojich
30 dvoch učeníkov | a povedal: „Iďte do dediny, čo
je naproti, a len čo vojdete do nej, nájdete priviazané osliatko, na ktorom ešte nikto z ľudí nesedel;
31 odviažte ho a priveďte! A keď sa vás voľakto opýta: »Čo ho odväzujete?« — takto mu povedzte:
32 »Pán ho potrebuje!«" | Tí, čo ich poslal, odišli a na-
33 šli, ako im bol povedal. Keď odväzovali osliatko,
povedali im jeho majitelia: »Čo odväzujete osliat-
34 ko?« | Oni odpovedali: »Pán ho potrebuje.« | I pri-
35 viedli ho k Ježišovi; potom hodili svoje rúcha na
osliatko a posadili (naň) Ježiša.

36 Ako išiel, prestierali svoje rúcha po ceste. Keď
37 sa približoval ku svahu Olivového vrchu, začal sa
všetok zástup učeníkov radovať a mocným hlasom
chváliť Boha za všetky divy, ktoré bol videl, a volal:

a 38 *Požehnaný kráľ, čo prichádza v mene Pánovom.*
Pokoj na nebi a sláva na výsostiach!

39 Ktorísi farizeji zo zástupu mu povedali: „Učiteľ,
40 zakáž to svojim učeníkom!" | On im odpovedal:
„Hovorím vám, ak títo budú mlčať, kamene budú
kričať!"

Bolestný výkrik nad Jeruzalemom. —
41 Keď sa priblížil a zazrel mesto, zaplakal nad ním |
42 a hovoril: „Keby si aj ty poznalo, a to v tento tvoj
deň, čo ti pokoj prinášal Teraz je to však skryté

a) Ž 117, 26.
28—40: Mt 21, 1—11; Mk 11, 1—11; Jn 12, 9—19.

pred tvojimi očami. Lebo prídu na teba dni, keď ťa 43
tvoji nepriatelia oboženú valom, obkľúčia ťa a so-
vrú odvšadiaľ, | i teba i deti tvoje, čo sú v tebe, 44
povalia na zem a nenechajú v tebe kameň na ka-
meni, keďže si nepoznalo čas svojho navštívenia."

Ježiš vyháňa kupcov z chrámu. — Potom 45
vošiel do chrámu, začal z neho vyháňať predava-
čov | a hovoril im: „Napísané je: *Dom môj má byť* 46
domom modlitby! Vy ste však z neho urobili lo- a
trovskú peleš."

Deň po deň vyučoval v chráme. Veľkňazi, zá- 47
konníci a poprední z ľudu hľadeli ho zabiť; | no 48
nevedeli, čo si počať, lebo všetok národ s oduše-
vnením ho počúval.

Ježišova právomoc. — Keď raz v tých dňoch 20
vyučoval národ v chráme a hlásal evanjelium, sišli
sa veľkňazi, zákonníci so staršími z ľudu | a spýtali 2
sa ho: „Povedz nám, akou mocou si takto počínaš,
alebo kto je to, čo ti dal túto moc?" On im odpo- 3
vedal: „I ja sa vás opýtam na voľačo. Odpovedzte
mi: Bol Jánov krst s neba, alebo od ľudí?" — Oni 4
premýšľali a takto si povedali: „Ak povieme: »S ne- 5
ba«, — povie nám: »Prečože ste mu neuverili?« — |
Ale ak povieme: »Od ľudí«, — všetok národ nás 6
ukameňuje; je totiž presvedčený, že Ján je prorok." |
I odpovedali, že nevedia, odkiaľ (je). Ježiš im po- 7
vedal: „Ani ja vám nepoviem, akou mocou si takto 8
počínam."

Podobenstvo o nájomníkoch vinice. —
Potom začal národu hovoriť toto podobenstvo: 9*

a) Iz 56, 7.
45—48: Mt 21, 12—13; Mk 11, 15—17; Jn 2, 13—16.
1—8: Mt 21, 23—27; Mk 11, 27—33.
9—19: Mt 21, 33—46; Mk 12, 1—12.
Podobenstvo o bezbožných nájomníkoch vinice objas- 9-19
ňuje vinu izraelského ľudu, ktorý sa svojou zatvrdlivo-

„Istý človek si vysadil vinicu, dal ju do pre-
10 nájmu roľníkom a odcestoval na dlhý čas. Keď pri-
šiel čas, poslal sluhu k roľníkom, aby mu dali z úro-
dy vinice. Ale roľníci ho zbili a prepustili naprázd-
11 no. | Vtedy znova poslal druhého sluhu; ale aj toho
12 zbili, potupili a prepustili naprázdno. Ešte aj tre-
tieho poslal; ale oni aj tohto dobili a vyhodili. |
13 Tu povedal pán vinice: »Čo robiť? Pošlem svojho
14 milovaného syna; azda si ho uctia. | Ale keď ho
roľníci zazreli, začali sa medzi sebou radiť a ho-
voriť: »To je dedič; zabime ho, aby naše bolo de-
15 dičstvo!« | Vyhodili ho z vinice a zabili. — Čo im
16 teda urobí pán vinice? Príde a zničí tých roľníkov
a vinicu prenájme iným." — Keď to počuli, pove-
dali: „Boh uchovaj!"
17 On však pohliadol na nich a povedal: „Čo teda
znamená to slovo v Písme:

Kameň, ktorým opovrhli stavitelia,
stal sa uholným kameňom?

*18 Každý, kto padne na ten kameň, doláme sa; na
19 koho však on padne, toho rozdrví." — V tú hodinu
zákonníci a veľkňazi, keďže zbadali, že o nich po-
vedal to podobenstvo, hľadeli položiť ruky na neho.
No báli sa národa.

---

sťou sám zbavil spásy a zaslúžil si hnev Boží; svojou neverou si zavinil, že ho Boh musel zavrhnúť. Už aj v minulosti sa protivil každému vyššiemu napomenutiu, keď mu ho oznamovali mužovia od Boha poslaní, t. j. proroci. Teraz sa chystá zavraždením Syna Božieho dovŕšiť svoje zločiny páchané na prorokoch. Keď teda Izrael takto odmietne od seba spásu a ponúknuté kráľovstvo Božie, už nič neviaže Boha, aby svoje vzácne poklady milosti a spásy neponúkol pohanom.

a) Ž 117, 22.

18 Keď Izrael zavrhne svojho Mesiáša, neujde hroznému trestu za svoj zločin: príde na neho časná i večná skaza. Hrozné je upadnúť do rúk Božích! (Žid 10, 31.)

Daňový peniaz. — Sliedili za ním, aby ho 20
mohli podchytiť v reči a vydať vrchnosti a moci
vladárovej. Vyslali zvedov, ktorí sa tvárili, ako by
boli spravodliví. | I opýtali sa ho: „Učiteľ, vieme, 21
že správne hovoríš a učiš a nehľadíš, čím je kto.
a podľa pravdy učíš ceste Božej. Slobodno nám daň 22
platiť cisárovi, a či nie?" On spoznal ich úlisnosť 23
a povedal im: | [„Čo ma pokúšate?] Ukážte mi de- 24
nár! Čí obraz a nápis je na ňom?" Odpovedali mu:
„Cisárov." | On im povedal: „Dávajte teda, čo je 25
cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu!"
Nemohli ho teda podchytiť v reči pred národom, 26
divili sa jeho odpovedi a zamĺkli.

O vzkriesení z mŕtvych. — Potom pristúpili 27
k nemu niektorí saduceji, čo popierajú, že je vzkrie-
senie. Pýtali sa ho teda | a vraveli: „Učiteľ, Mojžiš 28*
nám napísal, *ak voľakomu zomrie brat,* čo bol že- a
natý *a nemal deti, nech ju jeho brat* vezme za ženu
a vzbudí potomstvo svojmu bratovi. Bolo teda se- 29
dem bratov. Prvý si vzal ženu a zomrel bezdetný. |
I druhý [si ju vzal a tiež zomrel bezdetný]. Aj tretí 30
si ju vzal. Podobne ani ostatní nezanechali dieťa 31
a pomreli. | Napokon zomrela aj žena. | Pri vzkrie- 32
sení koho manželkou bude táto žena? Lebo siedmi 33
ju mali za ženu." — | Povedal im Ježiš: „Deti tohto 34*

---

a) Dt 25. 5.
20—26: Mt 22, 15—22; Mk 12, 13—17.
27—40: Mt 22, 23—43; Mk 12, 18—27.
Porovnaj Mt 22, 24.* 28
„Druhý vek" je večná blaženosť, ktorá nie je viazaná 34-36
na podmienky hmotného sveta, a tak aj život v ňom nadobudne vyšší a dokonalejší ráz. Tak bude aj so vzkriesenými na druhom svete. Ich život nebude viazaný k podmienkam zemského života. Po vzkriesení nebude vládnuť smrť, a tak nebude potrebné, aby sa počet vyvolených ďalej rozmnožoval, keďže ukončením sveta tento počet ľudí je dovršený a zakľúčený. Ani manželstvo nebude potrebné, lebo by už nemalo svoj pôvodný cieľ. Vzkriesení

35 sveta sa ženia a vydávajú. Tí však, čo budú uznaní
za hodných tamtoho sveta a vzkriesenia z mŕtvych,
36 ani ženiť sa nebudú ani vydávať. Viac už ani
umrieť nemôžu, lebo sú ako anjeli a sú synmi Bo-
37 žími, keďže sú synmi vzkriesenia. A že mŕtvi po-
vstanú, to aj Mojžiš naznačil (v odseku) o kríku,
a kde Pána nazýva *Bohom Abrahámovým, Bohom Izá-*
*38 *kovým a Bohom Jakubovým.* Boh totiž nie je (Bo-
hom) mŕtvych, ale živých, lebo jemu všetci žijú." |
39 Tu niektorí zo zákonníkov odpovedali: „Učiteľ,
40 dobre si povedal." — Viac sa ho už nikto na nič
neopovážil pýtať.

41 *Syn Dávidov.* — Vtedy im povedal: „Akože
42 hovoria, že Mesiáš je Synom Dávidovým? Veď sám
Dávid hovorí v knihe žalmov:

b *Povedal Pán môjmu Pánovi:*
Posaď sa na moju pravicu,
*43 *dokiaľ ti nepoložím tvojich nepriateľov*
pod nohy ako podnožku.

44 Keď ho teda Dávid volá Pánom, akože mu je
spolu Synom?"

45 *Výstraha pred zákonníkmi.* — Keď ho vše-
46 tok ľud počúval, povedal svojim učeníkom: „Chráňte
sa zákonníkov, ktorí radi chodievajú v dlhých

budú podobní anjelom Božím. Tým je naznačené, že budú účastní blaženosti a dostane sa im novej prirodzenosti.

a) Ex 3, 2—6. a) Ž 109, 1.

41—44: Mt 22, 41—46; Mk 12, 35—37.

45—47: Mt 23, 1. 5. 7. 14; Mk 12, 38—40.

38 Ak Boh seba menuje Bohom Abraháma, Izáka, Jakuba, z toho nasleduje, že praotcovia nie sú mŕtvi, ale žijú. Bolo by nemysliteľné, aby sa Boh menoval Bohom a Kráľom dávnych ľudí, keby títo neboli živí. Kto tak prináleží Bohu, že sa Boh menuje jeho Bohom, z toho nasleduje, že takí ľudia majú účasť na božskom živote. (Porovnaj Mt 22, 32.*)

43 Porovnaj Mt 22 45.*

oblekoch a radi sa dávajú pozdravovať na námestiach a radi si sadajú na prvé stolice v synagogách
a na prvé miesta pri hostinách. Vyjedajú domy vdo- 47
vám a naoko sa mnoho modlievajú. Na týchto čaká prísnejší súd."

Obeť vdovy. — Keď pohliadol, zazrel boháčov hádzať dary do (chrámovej) pokladnice. Videl 21
aj akúsi chudobnú vdovu, čo hodila dve leptá. | 2*
I povedal: „Veru, vravím vám, táto chudobná vdo- 3
va dala viac ako tí všetci, | lebo všetci dali ako dar 4
Bohu z toho, čoho mali hojne, ale táto pri svojej chudobe dala všetko, čo mala, celé svoje živobytie."

Proroctvo o konci Jeruzalema a sveta: príležitosť hovoriť o ňom. — Keď ktorísi ho- 5
vorili o chráme, že je okrášlený peknými kameňmi a (venovanými) darmi, povedal: „Prídu dni, v kto- 6
rých zo všetkého, čo vidíte, neostane ani kameň na kameni, čo by nebol zborený." | Tu sa ho spýtali: 7
„Učiteľ, kedy sa to stane a aké bude znamenie toho, že sa to bude diať?" | On odpovedal: „Dajte si 8
pozor, aby vás nezviedli! Lebo mnohí prídu v mojom mene a budú hovoriť: »Ja som to! Čas sa priblížil!« Neiďte za nimi! | Keď potom budete čuť 9
o vojnách a vzburách, neľakajte sa, lebo to sa musí stať predtým. Ale ešte nie je hneď koniec."
Vtedy im hovoril: „Povstane národ proti náro- 10
du a kráľovstvo proti kráľovstvu; | budú veľké ze- 11
metrasenia a miestami hlad i mor, aj strašné zjavy a veľké zjavenia na nebi. Ale pred všetkým týmto 12
položia na vás svoje ruky, budú vás prenasledovať, vydajú vás synagogám a uväznia vás; odvedú
vás pred kráľov a vladárov pre moje meno. To sa 13

1—4: Mk 12, 41—44
5—7: Mt 24, 1—3; Mk 13, 1—4.
„Lepton" je malý peniažtek. Jeho hodnota sotva pre- 2
vyšuje halier.

14 vám stane, aby ste vydávali svedectvo. Zaumieňte
si to v srdci, že sa nebudete vopred starať, ako sa
15 brániť. Lebo ja vám dám výrečnosť a múdrosť, kto-
rej vaši protivníci nebudú môcť odolať, ani proti-
16 rečiť. Zrádzať vas budú rodičia, bratia, príbuzní a
17 priatelia a niektorých z vás usmrtia; | všetci vás
18 budú nenávidieť pre moje meno. Ale ani vlas vám
19 na hlave nezahynie. Vytrvalosťou si zachováte
život.

20 *Predznaky skazy Jeruzalema.* — Keď uvi-
díte, že vojsko obkolesilo Jeruzalem, vtedy vedzte,
že sa priblížilo jeho spustošenie. Vtedy tí, čo budú
*21 v Judsku, nech utekajú do vrchov, a čo budú
v (meste), nech odídu, a tí, čo budú na okolí, nech
22 nevchádzajú doň, | lebo to sú dni pomsty, aby sa
splnilo všetko, čo bolo napísané.
23 Beda však ženám, čo nosia v živote a čo prida-
jú v tých dňoch! Lebo bude veľké súženie na zemi
24 a hnev nad týmto ľudom. A budú padať pod ostrím
meča a odvádzať ich budú ako zajatých medzi vše-
tky národy. A po Jeruzaleme budú šliapať pohani,
kým sa neskončia časy pohanov.

25 *Druhý príchod Kristov.* — A budú znamen-
nia na slnku, na mesiaci a na hviezdach, a na zemi
bude úzkosť medzi národmi ktoré budú bezradné
26 pre hukot mora a vlnobitia. Ľudia budú zmierať od

20—24: Mt 24, 15—20; Mk 13, 14—18.
25—28: Mt 24, 29—31; Mk 13, 24—27.

21-24 Podľa židovského historika Jozefa Flavia (Žid voj. 6, 9 3) pri obliehaní a dobytí Jeruzalema roku 70 zahynulo do milióna Židov a ďalších 97 tisíc sa ich dostalo do zajatia. Stalo sa tak z dopustenia Božieho, a v tomto smysle hovorí Lk, že Boh určil istý čas pohanom, aby vykonali jeho rozsudky, ktorými dal potrestať hriešnikov. — Myšlienka je vzatá zo Starého zákona, kde v náuke prorokov najmä Babylon a Asýrsko vystupujú ako vykonávatelia trestných rozhodnutí Božích.

strachu a od očakávania toho, čo príde na celý
svet, lebo mocnosti nebeské sa otrasú. A vtedy uvi- 27
dia Syna človeka prichádzať na oblaku s mocou a
veľkou slávou. Ale keď sa toto začne diať, pohliad- 28
nite a zdvihnite si hlavy, lebo sa vám približuje
vykúpenie."

Podobenstvo o figovníku. — Povedal im 29
podobenstvo: „Pozrite na figovník a na všetky
stromy: | keď ich vidíte pučať, sami od seba viete. 30
že je leto už blízko. Tak aj vy, keď uvidíte, že sa 31
toto deje, vedzte, že blízko je kráľovstvo Božie.
Veru, vravím vám, nepominie toto pokolenie, kým 32*
sa toto všetko nestane. Nebo a zem sa pominú, ale 33
moje slová sa nepominú.

Výzva bedliť. — No dajte si pozor, aby vám 34
srdcia neboly azda obťažené obžerstvom, opilstvom
a starosťami o život, žeby ten deň neprišiel na vás
nečakane | ako osídlo; lebo príde na všetkých, ktorí 35
obývajú povrch celej zeme. Bedlite teda a modlite 36
sa v každom čase, aby ste vládali ujsť tomu vše-
tkému, čo sa má stať, a mohli stáť pred tvárou Syna
človeka."

Zavŕšenie verejného účinkovania Ježišovho. — Cez deň vyučoval v chráme, ale na noc 37
vychádzal a nocoval na vrchu, ktorý sa volá Oli-
vový. A všetok ľud prichádzal zavčas rána k nemu 38
počúvať ho v chráme.

Usnesenie židovskej veľrady. — Pribli- 22
žoval sa sviatok nekvasených chlebov, ktorý sa vo-
lá Veľká noc. Veľkňazi a zákonníci hľadali (spô- 2
sob), ako zahubiť Ježiša. No báli sa ľudu.

29—33: Mt 24, 32—36; Mk 13, 28—32.
34—36: Mt 24, 42—51; Mk 13, 33—37.
1—2: Mt 26, 1—5; Mk 14, 1—2.
Porovnaj Mt 24, 34 a 36.* 32

3 *Judášova dohoda o zrade.* — Tu vošiel sa-
tan do Judáša, ktorý sa volal Iškariotský a bol jed-
ným z dvanástich.
4 Odišiel a shováral sa s veľkňazmi a veliteľmi,
5 ako im ho vydať. Zaradovali sa a dohodli sa, že mu
6 dajú peniaze. | Prisľúbil. I hľadal príležitosť, vydať
im ho bez zástupu.

7 *Posledná večera.* — Prišiel deň nekvasených
chlebov, v ktorý sa mal zabiť veľkonočný baránok.
8 Poslal teda Petra a Jána a povedal: „Iďte a pri-
9 pravte nám baránka, aby sme (ho) jedli. Oni sa ho
10 pýtali: „Kde chceš, aby sme pripravili?" | Odpovedal
im: „Hľa, keď budete vchádzať do mesta, stretne
sa s vami človek, čo ponesie džbán vody; iďte za
11 ním do domu, do ktorého vojde, | a povedzte hospo-
dárovi toho domu: »Učiteľ ti odkazuje: Kde je hos-
poda, v ktorej budem so svojimi učeníkmi jesť ba-
12 ránka?« On vám ukáže veľkú sieň na poschodí, za-
13 riadenú. Tam pripravte." Odišli teda a našli tak,
ako im bol povedal, a pripravili baránka.
14 Keď prišla hodina, zaujal miesta a dvanásť apo-
*15 štolov s ním. | Tu im povedal: „Túžobne som si žia-
dal jesť s vami tohto (veľkonočného) baránka skôr,
16 ako by som trpel. Lebo vám hovorím, že ho už ne-
budem jesť, kým sa nesplní v kráľovstve Božom." |
17 Potom vzal kalich, vďaky vzdával a povedal: „Vez-
18 mite si ho a rozdeľte medzi sebou. Lebo vám hovo-
rím, že odteraz nebudem piť z viničného plodu, kým
nepríde kráľovstvo Božie."

3—6: Mt 26, 14—16; Mk 14, 10—11.
7—18: Mt 26, 17—19; Mk 14, 12—16
15-18 Posledná veľkonočná večera Pánova na zemi je prípravou na nebeskú hostinu, kde význam veľkonočnej hostiny, t. j. oslobodenie ľudu od hriechov, stane sa radostnou skutočnosťou. Preto je nebeská sláva podobná radostnej hostine.

Ustanovenie Sviatosti Oltárnej. Označenie zradcu. — Tu vzal chlieb, vďaky vzdával, 19*
lámal a dával im ho a povedal: „Toto je moje telo,
ktoré sa za vás dáva. To'o robte na moju pamiatku!" Podobne, keď sa bol navečeral, (vzal) aj kalich 20
a povedal: „Tento kalich je nová smluva v mojej
krvi, ktorá sa za vás vyleje.
Ale, hľa, ruka toho, ktorý ma zradí, je s mojou 21
na stole. Syn človeka síce ide, ako je určené, no 22
beda tomu človekovi, čo ho zrádzal" Oni sa však 23
začali medzi sebou vypytovať, kto by to z nich mal
urobiť.

Spor učeníkov o prvenstvo. — Aj hádka 24
sa strhla medzi nimi, kto z nich zdá sa byť najväčší. | On im povedal: „Králi národov panujú nad ni- 25*
mi, a tí, čo majú moc nad nimi, volajú sa dobrodincami. | Ale vy nie tak. Lebo najväčší medzi vami 26
nech je ako najmenší, a predstavený (bude) ako sluha. | Veď ktože je väčší? Ten, čo stoluje, a či ten, 27
čo obsluhuje? Či nie ten, čo stoluje? Ja som však
medzi vami taký, ako čo obsluhuje. No vy ste vy 28
trvali so mnou v mojich skúškach. | a ja vám zane 29

19—20: Mt 26, 21—25; Mk 14, 18—21; Jn 13, 21—30.

Porovnaj Mt 26, 26—28; Mk 14, 22—24; 1 Kor 11, 23—25. 19-21
Slová, ktorými Ježiš ustanovuje Sviatosť Oltárnu, sú u Lk (súhlasne so sv. Pavlom) odchylné od slov, ktoré sú u Mt a Mk. Odchýlka v slovách ustanovenia Eucharistie sa vysvetlí tým, že Ježiš tak pri verejnom pôsobení, ako aj pri poslednej večeri hovoril aramejsky Ústne podanie mohlo slová Ježišove užívať v rozličnom preklade alebo i sami evanjelisti si ich odchylne preložili.

Niektorí panovníci, napr. egyptský Ptolomeus, boli po 25
cteni prívlastkom „Euergetes", t. j. dobrodinca vlasti a štátu. Na tento zvyk svetských panovníkov, ináč krutých tyranov, sa vzťahujú slová Ježišove, ako by napomínal apoštolov: Počínanie svetských vladárov nech nie je pre vás vzorom, lebo oni často prevracajú pravý smysel vecí. Úctu si vynucujú, i keď im podľa skutkov nepatrí. V spoločnosti Ježišovej láskou si ju treba získať.

30 chám kráľovstvo, ako ho mne Otec zanechal, | aby
ste jedli a pili za stolom v mojom kráľovstve a se-
deli na trónoch a súdili dvanásť kmeňov izrael-
ských."

*31 *Pán sa modlí za Petra.* — [I povedal Pán:]
„Šimon, Šimon, hľa vyžiadal si vás satan, aby vás
32 preosial ako pšenicu. No ja som prosil za teba aby
neprestala tvoja viera. A ty, keď sa raz obrátiš,
33 utvrdzuj svojich bratov." | On mu povedal: „Pane,
34 hotový som ísť s tebou i do väzenia, i na smrť!" On
však povedal: „Hovorím ti, Peter, neozve sa dnes
kohút, kým ma tri razy nezaprieš, že ma poznáš!"

*35 *Reč o mečoch.* — A opýtal sa ich: „Keď som
vás poslal bez mešca, bez kapsy a bez obuvi, či
36 vám dačo chýbalo?" Oni odpovedali: „Nič!" | On

31-32 „Osievať" znamená: protivenstvami, utrpeniami a prenasledovaniami skúšať. Nepriateľ veci Božej sa bude nazdávať, že takto otrasie učeníkov v ich viere alebo ich privedie až k úplnému odpadnutiu od Ježiša. Boh dopúšťa takú skúšku na svojich verných. Veď to je podstatnou známkou pravdy Božej, že sa jej budú ľudia protiviť a jej prívržencov budú prenasledovať a trápiť. Modlitba Pánova upevňuje predovšetkým Petra, ako popredného apoštola, ktorý podľa svojho náčelného úradu má posilňovať ostatných spoluapoštolov vo viere. Slová Kristove o modlitbe za Petra sú svedectvom, že Peter bude ustanovený za prvého v kruhu apoštolov a tak aj v celej Cirkvi. (Porovnaj Mt 16, 16 n.)

35-37 Kým Ježiš ostáva medzi svojimi apoštolmi, v pokoji a bezpečne môžu žiť. Ale keď odíde od svojich, nastanú pre nich také chvíle prenasledovania, že podľa ľudského súdu bolo by dobré, keby sa zaopatrili zbraňou, hoci by na jej zadováženie mali vynaložiť aj najpotrebnejšiu vec, ako je šatstvo. Slová o zbrani nemáme chápať v doslovnom, ale v prenesenom smysle: apoštolom sa bude treba ozbrojiť duchovnými zbraňami, aby proti všetkej malomyselnosti a pochybovačnosti úspešne mohli bojovať. Je to spolu narážka aj na smysel neskoršie priamo prednesenej výzvy: „Modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia" (22, 46).

im teda povedal: „Ale teraz, kto má mešec, nech
vezme podobne aj kapsu, a kto nemá, nech si predá
šaty a kúpi si meč! Lebo vravím vám, že sa musí 37
splniť na mne, čo je napísané: »*A počítali ho medzi* a
bezbožníkov.« Lebo to, čo sa mňa týka, sa splňa." |
Oni mu povedali: „Pane, hľa, dva meče!" Odpove- 38*
dal im: „Dosť už!"

Úzkosť Ježišova na Olivovom vrchu. — Potom vyšiel a podľa obyčaje odišiel na Olivový 39
vrch. Išli za ním aj učeníci. | Keď prišiel na miesto, 40
povedal im: „Modlite sa, aby ste neprišli do poku-
šenia!" Sám sa od nich vzdialil, asi ako by človek 41
kameň dohodil, kľakol si, modlil sa, | a hovoril: 42
„Otče, ak chceš, vezmi tento kalich odo mňa. No
nie moja vôľa, ale tvoja nech sa stane!" Tu sa mu 43
zjavil anjel s neba a posilňoval ho. A on v smrteľ- 44
nom zápase ešte vrúcnejšie sa modlil. Jeho pot bol
ako kvapky krvi, čo stekajú na zem. Keď vstal od 45
modlitby a prišiel k svojim učeníkom, našiel ich
spať od zármutku. | I povedal im: „Čo spíte? Vstaň- 46
te, modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia!"

Zajatie Ježiša. — Keď ešte hovoril, prichá- 47
dzal zástup, a ten, čo sa volal Judáš, jeden z dva-
nástich, išiel pred nimi a priblížil sa k Ježišovi, aby
ho bozkal. | Ježiš mu povedal: „Judáš, bozkom zrá- 48
dzaš Syna človeka?" Keď tí, čo boli okolo neho, vi- 49
deli, čo bude, povedali mu: „Pane, či udrieť me-

a) Iz 53, 12.
39—46: Mt 26, 36—46; Mk 14, 32—42; Jn 18, 1.
47—53: Mt 26, 47—56; Mk 14, 43—52; Jn 18, 2—11.
Apoštoli berú Ježišove slová o mečoch v doslovnom 36
smysle, a preto ho upozorňujú, že majú pri sebe dva meče. Ježiš vidí, že nechápu správne upozornenie o potrebe posily, a preto ďalší rozhovor o tom krátko ukončí; nevysvetľuje pravý smysel svojich slov. Najbližšie udalosti beztak ich presvedčia o tom, že nemyslel na meče zo železa, ale na duchovnú výzbroj mysle (22. 49—51).

50 čom?" Tu jeden z nich udrel sluhu veľkňaza a odťal
51 mu pravé ucho. | Ale Ježiš odpovedal: „Nechajte
52 to už!" Dotkol sa mu ucha a uzdravil ho. | I pove-
dal Ježiš tým, čo prišli na neho, veľkňazom, velite-
ľom chrámu a starším: „Ako na lotra ste vyšli
53 s mečmi a kyjmi! Keď som každodenne býval s va-
mi v chráme, nevystreli ste ruky na mňa; ale toto
je vaša hodina a moc temnosti."

54 *Peter zapiera Ježiša.* — Zajali ho a odviedli
do veľkňazovho domu. No Peter nasledoval ho zďa-
55 leka. Keď nakládli ohňa stred dvora a posadali si,
56 sedel medzi nimi aj Peter. Keď ho akási slúžka
uzrela sedieť pri svetle a zahľadela sa na neho, po-
57 vedala: „Aj tento bol s ním." | Ale on zaprel a po-
58 vedal: „Žena, nepoznám ho." | O chvíľku ho iný
zazrel a povedal: „Aj ty si z nich." Ale Peter po-
59 vedal: „Človeče, nie som." | A keď prešla asi jedna
hodina, iný ktosi tvrdil a povedal: „Naozaj, i tento
60 bol s ním. Veď je aj Galilejčan." | Tu povedal Pe-
ter: „Človeče, neviem, čo vravíš." A hneď, kým
61 ešte hovoril, ozval sa kohút. I obrátil sa Pán a po-
zrel na Petra. I rozpamätal sa Peter na slovo Pánovo,
ktoré mu bol povedal: „Skôr, ako sa dnes kohút
62 ozve, tri razy ma zaprieš." Tu [Peter] vyšiel a horko
zaplakal.

63 *Ježiš pred židovskou veľradou.* — Mužo-
64 via, čo ho držali, sa mu posmievali a bili ho. Zaha-
lili mu (hlavu) a bili ho po tvári a spytovali sa ho:
65 „Hádaj, kto ťa to udrel?" Aj mnoho iného rúhania
hovorili proti nemu.
66 Keď sa rozodnilo, sišli sa starší z ľudu, veľkňazi
a zákonníci, odviedli ho do svojej rady a hovorili:
67 „Ak si ty Mesiáš, povedz nám to!" | On im pove-

54–62: Mt 26, 69—75; Mk 14, 66—72; Jn 18, 15—18 a 25–27.
63–71: Mt 26, 57—68; Mk 14, 53—65; Jn 18, 19—24.

dal: „Keď vám to poviem, neuveríte mi; | a keď 68
sa vás opýtam, (tiež) mi neodpoviete, ani ma nepre-
pustíte. No odteraz bude Syn človeka sedieť na 69
pravici moci Božej." | Tu odpovedali všetci: „Teda 70
ty si Syn Boží?" Odpovedal im: „Áno, som!" | Oni 71
však hovorili: „Načo ešte potrebujeme svedectvo?
Veď sami sme to počuli z jeho úst."

Ježiš pred Pilátom. — Tu sa pohlo celé 23
množstvo a viedli ho k Pilátovi. Začali naň žalo- 2
vať a hovorili: „Tohto sme pristihli, ako poburoval
náš národ a zakazoval dane platiť cisárovi a tvrdí
o sebe, že je Mesiáš, kráľ." Pilát sa ho spýtal a po- 3
vedal: „Si ty kráľ židovský?" On odpovedal: „Áno."
| Pilát potom povedal veľkňazom a zástupom: „Ni- 4
jakej viny nenachádzam na tomto človekovi." | Ale 5
oni naliehali a hovorili: „Poburuje ľud a učí po celom Judsku, počnúc od Galiley až sem."

Len čo Pilát počul [o Galilei], opýtal sa, či je 6
ten človek Galilejčan. Keď sa dozvedel, že je zpod 7*
právomoci Herodesovej, poslal ho k Herodesovi, ktorý v tie dni aj sám bol v Jeruzaleme.

Ježiš pred Herodesom. — Keď Herodes u- 8
zrel Ježiša, veľmi sa zaradoval, lebo už oddávna si
ho žiadal vidieť, keďže bol o ňom [mnoho] počul
a úfal sa, že ho uvidí urobiť nejaký zázrak. Vypy- 9
toval sa ho mnohými otázkami, ale on nič mu neod-
povedal. Stáli tam veľkňazi a zákonníci a dotieravo 10
žalovali na neho. No Herodes so svojimi vojakmi 11
opovrhol ním a na posmech dal ho obliecť do skve-
júceho sa (bieleho) rúcha a poslal ho zpäť k Piláto-

1—7: Mt 27, 2 a 11—14; Mk 15, 2—5; Jn 18, 28—39.

Je to Herodes Antipas, vladár Galiley a Zajordánska, 7
syn Herodesa Veľkého. Veľkonočná slávnosť i jeho priviedla do Jeruzalema. Zvedavého vraha sv. Jána Krstiteľa Ježiš nepokladal za hodného, aby k nemu čo len slovom prehovoril.

12 vi. V ten deň sa Herodes a Pilát stali navzájom
priateľmi, lebo predtým žili v nepriateľstve.

13 *Pilát chce prepustiť Ježiša.* — Tu Pilát
14 svolal veľkňazov, popredných mužov a ľud | a po-
vedal im: „Priviedli ste mi tohto človeka, ako by
poburoval ľud, a hľa, pred vami som ho vyšetroval,
no nenašiel som na tomto človekovi nijakej viny,
*15 pre ktorú ho žalujete. | Ale ani Herodes, lebo ho
poslal k nám. Hľa, nič sa mu nedokázalo, prečo by
16 si zaslúžil smrť. Dám ho teda zbičovať a prepustím."

17 *Ježiš, alebo Barabáš.* — Mal totiž povinnosť
18 prepustiť im v deň sviatku jedného (z väzňov). Tu
skríkol celý zástup: „Ber si tohto, a prepusť nám
19 Barabášaľ" Tento bol hodený do väzenia pre akúsi
20 vzburu v meste a pre vraždu. Vtedy Pilát, keďže
21 chcel prepustiť Ježiša, zasa prehovoril k nim. Oni
22 však kričali: „Ukrižuj ho, ukrižuj!" | Ale on ešte
po tretie prehovoril k nim: „Čože zlého urobil ten-
to? Nič som nezistil, prečo by si zaslúžil smrť. Dám
23 ho teda zbičovať a prepustím." Oni však veľkým
krikom dorážali na neho a žiadali, aby ho dal ukri-
24 žovať. Ich výkriky vždy viac zosilnievaly. | Preto
25 Pilát rozhodol, aby sa vyhovelo ich žiadosti. Pre-
pustil im toho, čo bol pre vraždu a vzburu hodený
do väzenia, ako si ho žiadali, kým Ježiša vydal ich
vôli.

Krížová cesta. Šimon Cyrénsky. Plačú-
26 *ce ženy.* — Keď ho viedli, pristavili istého Šimona
Cyrénskeho, čo prichádzal s poľa, a položili naň
27 kríž, aby ho nicsol za Ježišom. Nasledoval ho veľký
zástup ľudu a žien, čo žalostily nad ním a oplaká-

17—25: Mt 27, 15—26; Mk 15, 6—15; Jn 18, 39 n.
26—32: Mt 27, 31—33; Mk 15, 20—22; Jn 19 16 n.
15 Znenie „on ho poslal k nám späť" je podľa gréckeho.
Vg má „odkázal som vás na eho (Herodesa)..."

valy ho. | Tu sa Ježiš obrátil k nim a povedal: „Dcéry jeruzalemské, neplačte nado mnou, ale plačte 28
nad sebou a nad svojimi deťmi; | lebo, hľa, prídu 29
dni, v ktorých povedia: »Blahoslavené neplodné a životy, čo nerodily, a prsia, čo nepridájaly!« Vtedy 30
začnú privolávať vrchom: »Padnite na nás!« — a kopcom: »Prikryte nás!« | Lebo keď toto robia so 31
zeleným stromom, čo sa stane so suchým?" A viedli 32
aj iných dvoch zločincov, aby ich s ním popravili.

Ukrižovanie Ježiša. — Prišli na miesto, kto- 33
ré sa volá Lebka, a tam ukrižovali jeho i zločincov, jedného zprava a druhého zľava. | Tu Ježiš povedal: 34
„Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia!" Oni však delili si jeho šaty a losovali o ne. Stál tam ľud a 35
díval sa. Poprední mužovia sa mu [s nimi] posmievali a vraveli: „Iných zachraňoval, nech (aj) seba zachráni, ak je Mesiáš, vyvolený Boží." Potupovali 36
ho aj vojaci, čo prichádzali a podávali mu ocot. | Hovorili: „Keď si kráľ židovský, zachráň sa!" 37
Nad ním bol nápis, napísaný gréckymi, latin- 38
skými a hebrejskými písmenami: „Tento je kráľ židovský."

Kajúci lotor. — Jeden z tých lotrov, čo s ním 39
viseli, rúhal sa mu a vravel: „Či nie si ty Mesiáš? Zachráň seba i nás!" | Ozval sa druhý, karhal ho 40
a hovoril: „Ani ty sa nebojíš Boha, hoci si tak isto odsúdený? My síce spravodlivo, lebo dostávame, 41
čo sme si skutkami zaslúžili; tento však nič zlého neurobil." | I povedal [Ježišovi]: „Ježišu, spomeň 42
si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva!" |

33—39: Mt 27, 34—44; Mk 15, 23—32; Jn 19, 18—24.

31 Zelený strom — plný životnej sily — je obrazom spravodlivého muža podľa žalmu (1, 3). Smysel Ježišových slov je: Keď tak kruto a neúprosne zaobchádzajú s nevinným, o čo prísnejšie a neúprosnejšie bude treba potrestať ťažkými hriechami zaťažených Židov a vôbec hriešnikov, ak nebudú pokánie konať.

*43 Odpovedal mu [Ježiš]: „Veru, hovorím ti, dnes budeš so mnou v rajil"

44 *Ježiš umiera na kríži.* — Bolo už asi šesť hodín, keď nastala tma po celej zemi až do deviatej
45 hodiny. Slnko sa zatmelo, opona v chráme sa roz-
46 trhla na poly. | Tu Ježiš zvolal silným hlasom: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha!" Keď to povedal, skonal.

*47 Keď stotník videl, čo sa stalo, oslavoval Boha a hovoril: „Naozaj, tento človek bol spravodlivý!" |
48 A všetky zástupy, ktoré sa boly sišly na toto divadlo, videly, čo sa stalo, bily sa v prsia a vracaly
49 sa (domov). Všetci jeho známi stáli zďaleka, i ženy, čo boly prišly za ním z Galiley, a dívaly sa na tieto veci.

50 *Pohreb Ježišov.* — A hľa, muž, menom Jozef, čo bol členom veľrady, muž dobrý a spravodli-
51 vý, z Arimatey, judského mesta, — | on neschvaľoval ich rozhodnutie a postup a aj sám očakával
52 kráľovstvo Božie — | prišiel k Pilátovi a vypýtal
53 si telo Ježišovo. Složil (ho s kríža), zavinul do plachty a položil do vytesaného hrobu, kde dotiaľ
54 ešte nikto neležal. Bol pripravný deň a nastávala
55 sobota. Ženy, čo boly prišly s ním z Galiley, odprevadily ho (do hrobu) a pozrely si, ako uložili
56 jeho telo. Keď sa vrátily, pripravily si voňavky a masti; v sobotu však podľa prikázania zachovaly odpočinok.

50—56: Mt 27, 57—61; Mk 15, 42—47; Jn 19, 38—42.

43 Raj naznačuje tu vlastne predpeklie, ktoré po vykúpení ľudstva vydalo svojich obyvateľov, aby prešli do nebeskej radosti a blaženosti. Ježišovo sostúpenie do predpeklia je prvým triumfom spásy (Ef 4, 9; Ž 62, 10).

47 Keď uzrel, čo sa stalo. Pri ukrižovaní sa totiž odohrávaly viaceré pozoruhodné udalosti: nastala tma, Ježiš sa hlasite modlil plný dôvery, svojím duchom spojený s Otcom a okrem toho nastaly aj iné zjavy v prírode, o ktorých hovorí Mt 27, 51—54· Mk 15, 39.

Ženy pri hrobe. — Prvého dňa v týždni, včas- 24
ráno (ženy) prišly k hrobu a priniesly voňavky, kto-
ré si boly pripravily. Tu našly kameň odvalený od 2
hrobu. | Keď vošly, nenašly telo Pána Ježiša. Kým 3
boly nad tým v rozpakoch, hľa, dvaja mužovia si 4
zastali vedľa nich v lesklom rúchu. Zľakly sa a 5
sklonily tváre k zemi. | Vtedy im povedali: „Čo
hľadáte živého medzi mŕtvymi? | Niet ho tu, vstal! 6
Rozpomeňte sa, ako vám hovoril, kým bol ešte v Ga-
lilei: | »Syna človeka musia vydať hriešnym ľuďom 7
do rúk, ukrižovať, ale tretieho dňa mu treba vstať
z mŕtvych«." | Tu sa rozpamätaly na jeho slová. Vrá- 8
tily sa od hrobu a oznámily to všetko jedenástim 9
a všetkým ostatným. Boly to Mária Magdaléna, Ja- 10
na, Mária (matka) Jakubova a iné s nimi, čo to po-
vedaly apoštolom. Týmto sa videly tie slová ako 11
blúznenie a neverili im. Peter však vstal a bežal 12
ku hrobu. Keď sa nahol, videl iba povoje [odlože-
né]. Odišiel a divil sa tomu, čo sa stalo.

Učeníci na ceste do Emaus. — A hľa, toho 13*
istého dňa dvaja z nich išli do osady, čo bola na
šesťdesiat stadií vzdialená od Jeruzalema a volala
sa Emaus. Shovárali sa o tom všetkom, čo sa bolo 14
prihodilo. Ako sa tak shovárali a vypytovali, aj 15
sám Ježiš sa priblížil a šiel s nimi. Oči im boly 16
zastreté, aby ho nepoznali. | Povedal im: „Aké sú 17*
to reči, ktoré idúcky medzi sebou vediete?" Zasta-
vili sa zronení. Jeden z nich, menom Kleofáš, mu 18
odpovedal: „Ty si vari jediný cudzinec v Jeruza-
leme, ktorý nevieš, čo sa tam stalo v týchto
dňoch?" | On im povedal: „Čo?" Odpovedali mu: 19
„(Čo sa stalo) s Ježišom Nazaretským, ktorý bol

1—12: Mt 28, 1—8; Mk 16, 1—8; Jn 20, 1—18.
Šesťdesiat stadií je asi 12 km, teda asi na 2—3 hodiny 13
cesty pešo.
Miesto „a ste smutní" (Vg) — grécky text má „zasta- 17
vili sa zronení."

skutkom i rečou mocný prorok pred Bohom i pred
20 všetkým ľudom; | ako ho veľkňazi a naši poprední
21 mužovia dali odsúdiť na smrť a ukrižovať. No my
sme dúfali, že on vykúpi Izraela. Teraz je však už
22 tretí deň od toho všetkého, čo sa to stalo. Ale i nie-
ktoré ženy z našich nás nastrašily: ešte pred svi-
23 taním boly pri hrobe, | a keď nenašly jeho telo,
prišly a vravely, že videly anjelov, čo sa im zja-
*24 vili a hovorili, že žije. Potom odišli niektorí z na-
šich ku hrobu a našli tak, ako boly ženy povedaly,
25 ale jeho nenašli." | On im odpovedal: »Ó vy, nechá-
paví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili
26 proroci! Či Mesiášovi nebolo treba toto trpieť a tak
27 vojsť do svojej slávy?" A počnúc od Mojžiša a vše-
tkých prorokov, vykladal im všetky Písma, čo sa
na neho samého vzťahovaly.
28 Priblížili sa k mestečku, kam išli. On sa tváril,
29 ako by mal ďalej ísť. Ale oni naliehali na neho a
vraveli: „Ostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň
30 sa už schýlil." Vošiel teda s nimi. Keď stoloval
s nimi, vzal chlieb, požehnal ho, lámal a podával
31 im. | Tu sa im otvorily oči a poznali ho. On im
32 však zmizol s očú. | I povedali si: „Či nám nehorelo
srdce, keď nám hovoril cestou a otváral Písma?"
33 Ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema
a našli shromaždených jedenástich a tých, čo boli
34 s nimi. | Títo hovorili: „Pán naozaj vstal z mŕtvych
35 a zjavil sa Šimonovi!" Aj oni vyrozprávali, čo sa
stalo cestou a ako ho poznali pri lámaní chleba.

36 *Ježiš sa zjavuje apoštolom.* — Keď si toto
rozprávali, zastal Ježiš uprostred nich a povedal
37 im: „Pokoj vám! Ja som to; nebojte sa!" | Ale oni

36—43: Jn 20, 19—23.

24-35 „Lámanie chleba" pokladajú niektorí za eucharistickú obeť, ktorú Ježiš pred očami svojich učeníkov zopakoval. Ale iní myslia, že tu ide o obvyklé jedenie chleba, pri ktorom sa dal Pán poznať svojim učeníkom.

sa naľakali a prestrašení si mysleli, že vidia ducha. |
Povedal im teda: „Čo sa plašíte a prečo vám vzni- 38
kajú v srdciach pochybnosti? Pozrite mi ruky a no- 39
hy, že som to ja! Ohmatajte ma a presvedčte sa,
lebo duch nemá tela a kosti, ako vidíte, že ja mám."
Keď to povedal, ukázal im ruky a nohy. | A keď 40
ešte vždy neverili a divili sa plní radosti, opýtal sa 41
ich: „Máte tu niečo zajesť?" | Podali mu kus pečenej ryby (a plást medu). Vzal, jedol pred nimi 42 43
[a zvyšok im rozdal].

Poslanie apoštolov. — Povedal im: „Toto 44*
sú moje slová, ktoré som vám hovoril, kým som bol
ešte s vami, že sa musí všetko splniť, čo je napísané v Zákone Mojžišovom, u prorokov a v žalmoch
o mne." Vtedy im otvoril mysel', aby rozumeli 45
Písmam, a povedal im: „Tak je napísané a tak bolo 46
treba Mesiášovi trpieť a tretieho dňa vstať z mŕtvych |a v jeho mene ohlasovať pokánie a odpuste- 47
nie hriechov medzi všetkými národmi, počnúc od
Jeruzalema. | A vy ste svedkami tých vecí. | Hľa, 48
ja vám pošlem toho, ktorého vám môj Otec prisľúbil. Vy však zostaňte v meste, kým nebudete vy- 49*
strojení mocou s výsostí!"

V týchto slovách je shrnutá verejná činnosť Ježišova. 44-49
Spolu rozkazuje svojim apoštolom, ako majú rozhlasovať blahozvesť všade, počnúc od Jeruzalema a po celom svete. Táto rozlúčka Ježišova je v podstate zopakovaná v úvode Skutkov apoštolských Aj táto okolnosť veľmi dobre svedčí o vzájomnom súvise týchto dvoch spisov, a tak aj o totožnosti ich pôvodcu.

„Prisľúbenie Otcovo" naznačuje toho, ktorého Otec pri- 49
sľúbil. Je to Duch Svätý. „Moc s výsostí" je nebeská, nadprirodzená sila, ktorá zapôsobí na apoštolov. Príchodom Ducha Sv. sa zmenilo ich smýšľanie: upevnili sa vo viere a hneď sa aj ujali diela, ktorým ich Ježiš poveril, a neohrožene začali vydávať svedectvo o božskom poslaní Ježišovom.

*50 *Nanebevstúpenie Pána.* — Potom ich vy-
viedol až k Betánii. Pozdvihol svoje ruky a po-
51 žehnal ich. Keď ich žehnal, vzďaľoval sa od nich
52 a vznášal sa do neba. Oni sa mu poklonili a s veľ-
53 kou radosťou sa vrátili do Jeruzalema. Stále bývali
v chráme, chválili a zvelebovali Boha. [Amen.]

50—53: Mt 28. 18—20; Mk 16, 19—20; Sk 1, 4 n.

50 Betánia ležala východne od Jeruzalema a cesta do tohto mestečka viedla po svahu vrchu Olivového. Apoštoli ju mnoho ráz ' onali, lebo zvyčaine touto cestou odchádzali do Galiley alebo prichádzali do Jeruzalema. — Na tom istom mieste vystúpil Ježiš do slávy Otcovej, kde podstúpil svoj smrteľný zápas a úzkosť.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA PODĽA JÁNA.

Úvodné poznámky.

O osobe sv. Jána apoštola sa nám zachovaly pomerne dosť bohaté zvesti ako v Písme sv., tak aj v zaručenom cirkevnom podaní. Predsa si však môžeme z nich utvoriť iba neúplný obraz jeho života, apoštolskej a literárnej činnosti.

1. Ján (hebr. Johanan = Jahve bol milostivý) bol rodom Galilejčan, z mestečka Betsaidy, ktoré ležalo na severozápadnom brehu Genezaretského jazera. Jeho rodičia, otec Zebedej a matka Salome (porovnaj Mt 4, 21; 27. 56; Mk 15, 40), žili tam skromným a tvrdým životom jednoduchej rybárskej rodiny. Zo súrodencov Jánových, ktorých bolo iste viac, poznáme iba sv. Jakuba Staršieho tiež apoštola.

Obaja mladí bratia boli nábožní a dostali sa do kruhu učeníkov sv. Jána Krstiteľa. Tam poznali božského Učiteľa, ktorý ich o nedlhý čas povolal navždy za svojich apoštolov (Mk 1, 20). V jeho službách boli horliví, až prudkí, preto im Ježiš dal meno Boanerges — synovia hromu (Mk 3, 17; porovnaj aj Lk 9, 54).

Peter, Jakub a Ján boli Kristovými dôverníkmi. Sprevádzali ho aj v najslávnostnejších a najbolestnejších chvíľach. Jána Spasiteľ vôbec vyznačoval osobitným priateľstvom, takže ozaj bol učeníkom, „ktorého miloval Ježiš" (porovnaj 13, 23; 19, 26; 20, 2; 21, 7. 20). Pri poslednej večeri spočíval pri hrudi Pánovej (porovnaj 13, 23*). Samojediný zo všetkých apoštolov vytrval neohrozene pri Ježišovi aj pod krížom, spolu s blahoslavenou Pannou a s inými zbožnými ženami. Pán mu sveril do opatery svoju Matku (19, 25—28).

Po smrti a zmŕtvychvstaní Ježišovom je Ján skoro vždy po Petrovom boku. S ním ide k prázdnemu hrobu Spasiteľovmu (20, 3), je pri ňom, keď tomuto Pán udeľuje najvyššiu moc vo svojom stáde (21, 15—23) a spolupracuje s ním aj v prvých rokoch vzrastajúcej Cirkvi (Sk 3, 1—11; 3, 11—4, 23; 8, 14—25). V prvej Cirkvi mal Ján rozhodne vedúcu úlohu. Vidieť to i z toho, že v zozname apoštolov Sk 1, 13 je uvedený hneď po Petrovi. Zúčastnil sa aj na jeruzalemskom sneme apoštolov a starších Cirkvi (okolo

r. 50), ako to vysvitá z listu sv. Pavla Galaťanom 2, 9. Apoštol národov ho pri tejto príležitosti menuje „stĺpom" Cirkvi, podobne ako Petra a Jakuba.

Nevedno, dokiaľ ostal v Jeruzaleme. Pravdepodobne asi do r. 57. Pavol sa totiž vtedy vrátil z tretej misijnej cesty a zpomedzi apoštolov, ktorí boli v Jeruzaleme, menuje iba Jakuba Mladšieho (Sk 21, 18). Podľa svedectiev sv. Ireneja, Polykarpa Efezského a Klementa Alexandrijského sv Ján odišiel do Efezu v Malej Ázii. Ztadiaľ riadil okolité církevné sbory. Za Domiciánovho prenasledovania bol vypovedaný na neďaleký ostrov Patmos, kde napísal slávnu knihu Zjavenia (Zjv 1, 9). Za císára Nervu sa vrátil do Efezu. Tu, už na sklonku života, napísal evanjelium a tri listy. Zomrel okolo r. 100, za panovania císára Trajána, vo vysokom veku, vraj deväťdesiatštyriročný.

Zprávy o tom, ako pôsobil v Mezopotámii, v Médii, o jeho pomere k bludárovi Kerintovi, o tom, ako bol za Domiciána v Ríme ponorený do kade vrelého oleja (Tertulián), ako ho nepriatelia chceli otrávit (apokryfy), povesť, že nezomrel, ale spí v jaskyni na ostrove Patmos (sv. Augustín) nie sú zaručené. Môže byť v nich čosi pravdy, ale mnohí ich nie neprávom pokladajú za zbožné legendy.

2. Podľa zaručených prastarých zpráv sv. Ján apoštol napísal naše štvrté evanjelium. Dosvedčujú nám to sv. Ignác Antiochejský († 107 alebo 115), Papiáš Hierapolský († okolo 125), sv. Polykarp Smyrniansky († 155), sv Justín († 165), teda mužovia, ktorí žili ešte v časoch sv. Jána. Toto potvrdzujú aj cenné výpovede sv. Ireneja († okolo 202), sv. Hipolyta Rímskeho († pred 217), Klementa Alexandrijského († 215) a premnohých iných.

A predsa sa našli v radoch nekatolíckych bádateľov pochybovači, ktorí evanjelium pripisujú akémusi Jánovi Starejšiemu. Tento mal vraj úzke vzťahy k Jánovi apoštolovi a složil štvrté evanjelium voľakedy okolo polovice druhého storočia. Proti tomu sú však nielen jednoznačné výroky uvedených už spisovateľov, ale aj najnovšie rukopisné objavy. Spomenieme aspoň jeden: Roku 1935 anglikánsky vedec C. H. Roberts uverejnil papyrusový zlomok štvrtého evanjelia, ktorý našiel v sbierkach anglického magnáta Johna Rylandsa. Tento zlomok obsahuje len niekoľko veršov (18, 31—38), ale je čiastkou veľkého kódexu. Bol napísaný okolo r. 130, podľa mienky najlepších odborníkov, a to nekatolíckych. Ide o odpis, takže pôvodný rukopis mohol byť napísaný dve-tri desaťročia predtým. A tak prichádzame k roku 100, keď podľa podania sv. Ján napísal evanjelium.

3. Štvrté evanjelium v porovnaní s prvými troma ukazuje odlišný ráz, a to nielen v reči a slohu, ale aj v obsahu a náuke o osobe Ježiša Krista. Už v prvých kresťanských storočiach si toho cirkevní Otcovia a spisovatelia povšimli a evanjelium Jánovo nazývajú „duchovným" na rozdiel od prvých troch, ktoré menovali „telesnými". A naozaj, Matúš, Marek a Lukáš zachycujú viac ľudskú tvár Spasiteľa, kým Ján opisuje skôr jeho božskú, večnú prirodzenosť. Pravda, to neplatí výlučne, lebo ani synoptici nezabúdajú na božstvo Krista Pána, ani Ján nezanedbáva jeho ľudskú bytnosť.

Tento zvláštny ráz štvrtého evanjelia je podmienený jednak osobnosťou samého pôvodcu, jednak časovým prostredím, v ktorom žil, a jednak aj vzťahom jeho diela k prvým trom evanjeliám.

Keď sv. Ján napisal dielo blahozvesti, tri synoptické evanjeliá boly už známe a rozšírené. Svojím spisom ich nechcel opakovať, ale doplniť a v istom smysle aj objasniť. Preto úmyselne nehovorí o veciach, o ktorých píšu Matúš, Marek a Lukáš. Tí sa viac venovali Ježišovmu pôsobeniu v Galilei medzi prostým ľudom, Ján zasa rozpráva o jeho činnosti v Judsku a v Jeruzaleme, medzi vzdelanými zákonníkmi, kňazmi a mešťanmi, práve tak učenými ako zlomyseľnými. Preto je aj obraz Pánovej osobnosti a tón jeho reči iný u Jána a iný u prvých troch evanjelistov. Všetci štyria však píšu o tom istom Synovi Božom, o tom istom Synovi človeka.

4. Sv. Ján bol miláčikom Krista Pána. Sv. Hieronym háda aj dôvod tohto privilegovaného vzťahu: Ján bol v čase svojho apoštolského povolania čistým mládencom a ostal takým až do smrti. Preto pri poslednej večeri mohol byť najbližšie božskému Učiteľovi a z jeho pŕs vsal do seba nielen jeho lásku, ale aj hĺbku jeho náuky.

A skutočne, Jánovo evanjelium nám predstavuje vrchol kresťanského zjavenia, a to nielen časovo, keďže Ján bol posledný apoštol a posledný svätopisec, ale aj neobyčajnou hĺbkou a výškou tajomstiev, ktoré nám zvestuje o osobe Ježiša Krista, o vnútornom živote Božom, o nesmiernej láske Božej k nám. Jánovým dielom sa dôstojne a veľkolepe zakľučujú dejiny verejného zjavenia Božieho, ktorého ochrana a výklad boly sverené učiteľskému úradu Cirkvi.

Sv. Jána už od prvých kresťanských čias označujú symbolom orla: Orlom vzlietol do najvyššej oblasti toho, čo náš um môže poznať a naše slovo vypovedať o tajomstvách trojjediného Boha a o našej účasti na jeho živote.

—

Predhovor o vtelení Slova, 1. 1—18.

Večný život Slova v Bohu.

*1 Na počiatku bolo slovo
a Slovo bolo u Boha
a Boh bolo Slovo.
2 Ono bolo na počiatku u Boha.

Slovo je stvoriteľom a svetlom sveta.

*3 Ním povstalo všetko,
a bez neho nepovstalo vôbec nič,
čo povstalo.

1 Svätopisec začína svoju blahozvesť o zemskom živote Ježiša Krista veľkolepým úvodom, v ktorom hovorí o jeho večnom bytí v lone Boha Otca, o jeho božskej bytnosti — prirodzenosti a o jeho vtelení. Táto náuka o osobe a diele Syna Božieho je zaiste to najkrajšie, čo kedy ľudský um mohol o Bohu myslieť a ľudská reč slovom vyjadriť (sv. Augustín).

Ježiša Krista nazýva sv Ján Slovom, grécky Logos. V tých časoch to bol v gréckej filozofii a teologii zaužívaný pojem, ktorý vtedajší spisovatelia používali v mnohorakom význame, okrem iných aj v tzv. teogonickom — bohorodnom. Označovali tak zrodenie sa nejakej božskej osoby z druhej, a to úkonom umu, myslením Ako ľudská myšlienka je „slovom" umu, ako by jeho výplodom, tak druhá božská bytosť je „slovom", teda plodom prvej božskej bytosti. — Tento pochop nachádza sa aj v Starom zákone, aspoň vo svojich hlavných črtách Je to náuka o „Božej Múdrosti" (Múd 7, 22 — 8. 1; Prís 8. 22—31: Sir 24, 1—25 a i.). Židovskí učenci ju svojím spôsobom spracovali (napr. Filón Alexandrijský a niektorí rabíni), ale neprišli k pojmu Božieho Slova ako samobytnej osoby. — Evanjelista použil túto smelú myšlienku, aby ňou vyjadril tajomstvo vnútorného života najsvätejšej Trojice. Pravda nevzal výraz a pojem „slovo — logos" v tom istom význame, aký mal vo vtedajšej gréckej filozofii a teologii, ale dal mu nový vieroučný obsah

3-5 Všetko, čo na svete jestvuje, povstalo skrze Slovo Božie jeho všemohúcou stvoriteľskou činnosťou. (Porovnaj Kol 1, 16 n.) Ono bolo životom — pôvodcom všetkého života a svetlom — darcom pravdy všetkým ľuďom, ale mnohí z nich, pohrúžení do temraviy náboženskej nevedomosti a hriechu, ho neprijali.

V ňom bol život, 4
a ten život bol svetlom ľudí.
A toto svetlo svieti vo tme, 5
no tma ho neprijala.

Svedectvo Jána Krstiteľa.

Narodil sa istý človek, 6*
ktorého poslal Boh.
Menoval sa Ján.
On prišiel svedčiť, 7
a to svedčiť o svetle.
aby skrze neho všetci uverili.
On sám nebol svetlom, 8
ale mal (iba) svedčiť o svetle.

Večné Slovo stáva sa človekom a prichádza na svet ako pravé svetlo.

Bolo však aj pravé svetlo, 9
ktoré osvecuje každého človeka,
prichádzajúceho na tento svet.
Vo svete bolo 10
a svet ním povstal,
ale svet ho nepoznal.
Do svojho vlastného prišlo, 11
a jeho vlastní ho neprijali.
Tým však, čo ho prijali, 12*
dal schopnosť stať sa dietkami Božími.

Boh poslal Jána Krstiteľa aby pripravil ľudstvo predovšetkým Židov, na príchod Syna Božieho — Mesiáša. 6–8
A Krstiteľ aj vydal toto svedectvo — Evanjelista zdôrazňuje, že on bol iba svedkom o svetle, nie svetlom samým, lebo mnohí Krstiteľovi žiaci svojho učiteľa mylne pokladali za Mesiáša.

Syn Boží nás milosťou posväcujúcou urobil schopnými 12 n
ako by znova sa narodiť z Boha, z Ducha skrze vodu nie z tela (3, 5—8), a stať sa dietkami Božími, bratmi Ježiša Krista.

tým totiž, čo veria v jeho meno,
13 čo sa narodili nie z krvi,
ani zo žiadosti tela,
ani zo žiadosti muža,
ale z Boha.

*14 A toto Slovo sa stalo telom
a prebývalo medzi nami.
A my sme uzreli jeho slávu,
a to slávu ako jednorodeného (Syna) Otcovho,
plného milosti a pravdy.

Znova o svedectve Jána Krstiteľa.

15 Ján svedčil o ňom a volal:
„Toto je ten, o ktorom som povedal:
Ten, čo prišiel síce po mne,
je už predo mnou,
pretože bol prv ako ja."

Jednorodený Syn Boží priniesol ľuďom nové zjavenie a nový zákon.

16 Z jeho plnosti
sme my všetci obsiahli,
a to milosť za milosťou.

17 Lebo skrze Mojžiša bol daný zákon,
ale skrze Ježiša Krista staly sa milosť a pravda.

18 Boha nikto nikdy neuzrel,
len jednorodený Syn,
ktorý je v lone Otcovom,
sám to zvestoval.

---

14 Syn Boží vzal na seba „telo", totiž ľudské telo ľudskou dušou stvárnené a oživené, slabú ľudskú prirodzenosť, a stal sa nám vo všetkom, okrem hriechu, podobným. (Porovnaj Filio 2, 5—7.) Žil ako my, len chvíľami (pri zázrakoch ap.) sa zableskla jeho bož. prirodzenosť a sláva.

Verejná činnosť vteleného Slova — Syna Božieho, 1, 19—12, 50.

Svedectvo Jána Krstiteľa o Mesiášovi. 19*
— A toto je Jánovo svedectvo, keď poslali Židia
k nemu jeruzalemských kňazov a levitov, aby sa
ho spýtali: „Kto si ty?" A on vyznal a nezaprel. 20
Vyznal: „Ja nie som Mesiáš!" | I spýtali sa ho: „Čo 21
(si) teda? Si Eliáš?" A on povedal: „Nie som!" —
„Si vari prorok?" Odpovedal: „Nie!" | Nástojili te- 22
da: „Tak kto si, aby sme mohli dať odpoveď tým,
čo nás poslali? Čo tvrdíš sám o sebe?" On odpove- 23*
dal: „Som *hlas, volajúci na púšti: Pripravte cestu* a
Pánovi! ako povedal prorok Izaiáš."
A poslovia, ktorí boli z (triedy) farizejov, | sa ho 24
ďalej pýtali: „Prečo teda krstíš, keď si nie Mesiáš, 25
ani Eliáš, ani prorok?" Ján im odpovedal: „Ja kr- 26
stím (len) vodou, ale medzi vami je ten, ktorého vy
nepoznáte. On prichádza síce po mne, [ale je už 27
predo mnou,] a ja nie som hoden rozviazať mu re-
mienky na obuvi!"
To sa stalo v Betánii za Jordánom, kde Ján krstil. 28
Na druhý deň zazrel [Ján] prichádzať k sebe Je- 29*
žiša a povedal: „Hľa, Baránok Boží, ktorý sníma
hriechy sveta! To je ten, o ktorom som povedal: Po 30

a Iz 40. 3.

Porovnaj Mt 3, 1—17; Mk 1, 1—11; Lk 3, 1—22. Ján 19-34
nerozprávа o ľudskej mladosti vteleného Slova, ale prechádza hneď na jeho verejnú činnosť. — Tieto prvé udalosti sa stali asi v marci r. 27 pri Betánii (na východnom brehu Jordána, neďaleko od vtoku do Mŕtveho mora), kde Krstiteľ hlásal pokánie a krstil. Jeho činnosť vzrušila židovský ľud, takže mnohí si mysleli, že to prišiel veľký prorok, Mesiáš, o ktorom už Mojžiš hovoril (Dt 18, 15—19). Preto veľrada vyslala poslov, aby sa priamo prezvedeli, či Ján je Mesiáš, alebo nie. On to otvorene poprel, ale upozornil, že pravý Mesiáš už prišiel.

„Volajúci na púšti" je kráľovský hlásateľ, nie lev. 23

Obraz „Baránka Božieho" je vzatý z Izaiášovho pro- 29
roctva (53, 3—7) o „Sluhovi Božom".

mne prichádza muž, ktorý ma predstihol, pretože
31 bol prv než jaj Ani ja som ho najsamprv nepoznal,
ale preto som prišiel, krstiac vodou, aby sa on stal
32 známy Izraelovi!" Ján svedčil ďalej a hovoril:
„Uzrel som Ducha sostupovať s neba ako holubicu
33 a spočinúť na ňom. A ja som ho predtým nepoznal,
ale Ten, čo ma poslal krstiť vodou, mi oznámil:
»Na koho uzrieš sostupovať Ducha a spočinúť na
ňom, to je ten, ktorý bude krstiť Duchom Svätým.«
34 A ja som videl a dosvedčujem, že on je Syn Boží!"

*35 *Prví Kristovi učeníci.* — Na druhý deň bol
36 (tam) Ján a dvaja z jeho učeníkov. Uzrel Ježiša,
ktorý práve išiel tadiaľ, a povedal: „Hľa, Baránok
37 Boží!" Počuli tie slová oní dvaja učeníci a odišli za
38 Ježišom. Tu sa Ježiš obrátil, a keď videl, že idú
za ním, spýtal sa ich: „Čo hľadáte?" Povedali mu:
„Rabbi", — čo v preklade znamená Učiteľ, „kde
*39 bývaš?" Odpovedal im: „Poďte, a uvidíte!" Išli teda
(s ním), videli, kde býva, a zostali ten deň u neho.
Toto sa (totiž) stalo okolo desiatej.
40 Jeden z týchto dvoch, čo to počuli od Jána a
odišli za Ježišom, bol Ondrej, brat Šimona Petra.
41 Zaraz vyhľadal brata Šimona a povedal mu: „Našli
sme Mesiáša", — čo v preklade znamená Pomazaný.
42 I priviedol ho k Ježišovi. Ježiš pozrel na neho a po-
vedal mu: „Ty si Šimon, syn Jánov. Budeš sa však
volať Kefas", — to znamená Peter (Skala).
43 Druhého dňa sa Ježiš rozhodol odísť do Galiley.

35-51 Je reč o tom ako sa Ježiš oznámil s prvými apoštolmi. O vlastnom povolaní, ktoré sa stalo neskoršie, píšu Mt 4, 18—22; Mk 1, 16—20; Lk 5, 1—11.

Dvaja učeníci = Ondrej a Ján. Svätopisec píše podrobne, ako očitý svedok udalostí, ktoré sa mu hlboko vpísaly do pamäti.

39 Desiata hodina je naša štvrtá popoludní. Starí počítali hodiny od východu slnka (prakticky od šiestej hodiny rannej).

Stretol Filipa a Ježiš ho vyzval: „Poď so mnou!" 44*
Filip bol tiež z Betsaidy, z mesta Ondrejovho a Pe-
trovho. Filip sa zasa stretol s Natanaelom a povedal 45*
mu: „Našli sme toho, o ktorom písal Mojžiš v záko-
ne a proroci, Ježiša z Nazareta, syna Jozefovho!" 46*
Na to mu Natanael vravel: „Či môže z Nazareta po-
chádzať niečo dobrého?" Filip mu odpovedal: „Poď
a presvedč sa!" Keď Ježiš zazrel prichádzať Na- 47
tanaela, povedal o ňom: „Hľa, pravý Izraelita, v kto-
rom niet lesti!" Natanael sa ho opýtal: „Odkiaľ ma 48
poznáš?" Ježiš mu odpovedal: „Prv, ako ťa Filip
zavolal, videl som ťa, keď si bol pod figovníkom!"
Natanael mu povedal: „Učiteľ, ty si (naozaj) Syn 49
Boží! Ty si kráľ Izraela!" Ježiš mu odpovedal: „Pre- 50
tože som ti povedal, že som ťa videl pod figovní-
kom, veríš? Uvidíš ešte väčšie veci!" Potom dodal. 51*
„Veru, veru, hovorím vám, uvidíte nebesá otvorené
a anjelov Božích sostupovať a vystupovať nad Sy-
nom človeka!"

Svadba v Káne Galilejskej. — Na tretí deň 2*
bola svadba v Káne Galilejskej. Bola tam aj Matka

Betsaida na západnom brehu Genezaretského jazera. 44
Iná je B. Julias v severovýchodnom rohu jazera.

Natanael (= dar Boží) je podľa všetkého apoštol Barto- 45
lomej (=syn Tolomejov).

Židia z Judska si neveľmi vážili galilejských súkme- 46
ňovcov.

Narážka na videnie Jakubovo Gn 28, 12. — Názov „Syn 51
človeka" má význam mesiášsky a zaužíval sa vplyvom Da-
nielovho proroctva (7, 13 n.). Zdôrazňuje ľudskú prirodze-
nosť Mesiáša. Naproti tomu názov „Syn Boží" vyzdvihuje
predovšetkým jeho božský pôvod a jeho božskú bytnosť —
prirodzenosť. „Syn Boží" v Písme sv. znamená niekedy
jednoducho „priateľ Boží", ale už Židia (vplyv Ž 2 7!)
chápali tento titul mesiášsky a boli si pritom vedomí že
Mesiáš nie je len obyčajný človek, ale má k Bohu celkom
mimoriadny, najužší vzťah.

Kána, dnešné Kefr Kenna, je neďaleko Nazareta. — Je 1
možné, že mladoženích bol v rodine s Pánom Ježišom.

2 Ježišova. Na svadbu pozvali aj Ježiša a jeho uče-
3 níkov. Keď im pochybelo vína, povedala Ježišovi
*4 Matka: „Nemajú vína!" Ježiš jej odpovedal: „Žena,
načo mi s tebou (o tom hovoriť)? Ešte neprišla mo-
5 ja hodina!" Tu jeho Matka povedala posluhovačom:
*6 „Čokoľvek vám povie, urobte!" A bolo tam šesť ka-
menných nádob, každá na dve až tri miery, ako si
7 to vyžadovaly židovské očisťovacie obrady. I pri-
kázal Ježiš (posluhovačom): „Naplňte tie nádoby vo-
8 dou!" A naplnili ich až do vrchu. Potom im Ježiš
9 povedal: „Teraz načrite a zaneste | starejšiemu!" A
oni zaniesli. Keď starejší ochutnal vodu, premenenú
na víno, zavolal si ženícha — ten totiž nevedel, kde
sa vzalo (víno), ale posluhovači, ktorí načierali vodu,
10 to vedeli — | a vravel mu: „Každý podáva najprv
dobré víno, a horšie len potom, keď si (hostia) upi-
li Ty si však zachoval dobré víno až dosiaľ!"
*11 Tento div v Káne Galilejskej bol prvý, ktorý
učinil Ježiš, a tak zjavil svoju slávnu moc. A jeho
učeníci uverili v neho.

*12 *Ježiš v Kafarnaume. Jeho rodina.* — Po-
tom on, jeho Matka i jeho bratia a učeníciišli do
Kafarnauma a ostali tam niekoľko dní.

---

4 Ježiš nateraz jemne, ale rozhodne odmieta zákrok Matky. Oslovuje ju „žena", asi ako naše „pani", teda veľmi čestne. — Z nasledujúceho vidieť, že primluva Panny Márie dosiahla plného výsledku. Je to dôkaz veľkej sily orodovania Matky Božej aj v nebesách.

6 Židia dbali na obradnú čistotu a častejšie sa umývali, najmä ruky. — Jedna židovská „miera" mala asi 40 litrov.

11 „Prvý" div, totiž pred učeníkmi a pred širšou verejnosťou.

12 Tzv. „bratia" Krista Pána sú celkom iste jeho bratanci, synovia „druhej" Márie a Kleofáša, sestry to a brata sv. Jozefa. Viď Mt 12, 46.* — Kafarnaum je na západnom brehu Genezaretského jazera, práve v končinách, kde je najväčšie množstvo rýb. Tam býval Pán aj s rodinou, ako sa zdá. Porovnaj Mt 9, 1; 13, 54.

Ježiš na veľkonočnej slávnosti vyháňa z chrámu kupcov. — A keďže sa blížila židov- 13*
ská Veľká noc, odišiel Ježiš do Jeruzalema. V chrá- 14
me našiel sedieť kupcov s volmi, ovcami, holubmi,
a peňazomencov. Spravil si z povrázkov bič a vy- 15
hnal z chrámu všetkých, aj ich ovce a voly, peňa-
zomencom rozhádzal peniaze a poprevracal stoly,
| tým však, čo predávali holuby, povedal: „Odneste 16
si to odtiaľto a nerobte z domu môjho Otca trž-
nicu!" Tu sa rozpamätali jeho učeníci, že je napí- 17*
sané: *Horlivosť za Tvoj dom ma strávi!* a

Na to mu Židia povedali: „Aké znamenie nám 18
ukážeš, že (máš právo) toto robiť?" I odpovedal im 19
Ježiš: „Zborte tento chrám, a do troch dní ho znova
postavím!" Židia mu teda povedali: „Štyridsaťšesť 20*
rokov budovali tento chrám, a ty ho chceš postaviť
za tri dni?" Ale on to hovoril o chráme svojho tela. 21
Keď potom vstal z mŕtvych, jeho učeníci sa rozpa- 22*
mätali, že toto bol hovoril, a uverili Písmu i slo-
vám, ktoré povedal Ježiš.

A mnohí uverili v jeho meno, kým bol v Jeru- 23
zaleme na týchto veľkonočných sviatkoch, lebo vi-
deli divy, ktoré robil. Ježiš sa však na nich nespo- 24*
ľahol, lebo poznal všetkých ľudí | a nepotreboval, 25
aby mu niekto o nejakom človekovi niečo dosved-
čil, keďže sám vedel, čo v ktorom človekovi je.

---

a Ž 68, 2.

Nevedno, či Mt 21, 12—13; Mk 11, 15—17; Lk 19, 45—46 13-25
hovoria o tej istej udalosti. Niečo podobného sa mohlo
stať aj viac ráz.

Len neskoršie si učeníci uvedomili, že sa to vlastne 17
splnilo proroctvo Písma.

Veľkolepú prestavbu chrámu začal Herodes I. r. 20—19 20
pred Kristom. Dokončil ju vlastne len Herodes Agrippa II.
roku 64.

V Písme je viac takýchto predpovedí. Porovnaj Ž 15, 22
10; Iz 53 a i.

Ježiš vedel, že horlivosť týchto Židov je prázdna a ne- 24 n

Ježišov rozhovor s Nikodémom: Znovuzrodenie sa z Ducha — krst; súd nad svetom.

*3 — Vtedy žil istý farizej, menom Nikodém, popred-
2 ný muž medzi Židmi. Ten prišiel (raz) v noci k Ježišovi a povedal mu: „Učiteľ, vieme, že si prišiel od Boha ako učiteľ, lebo nikto nemôže robiť také
*3 divy, aké ty robíš, ak je Boh nie s ním." Ježiš mu odpovedal: „Veru, veru, hovorím ti, ak sa niekto znova nenarodí, nemôže uzrieť kráľovstvo Božie!"
4 Tu sa ho opýtal Nikodém: „Ako sa môže narodiť človek, ktorý je už starý? Či môže po druhé vojsť
5 do života svojej matky a narodiť sa?" Odpovedal Ježiš: „Veru, veru, hovorím ti, ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha [Svätého], nemôže sa dostať
6 do kráľovstva Božieho! Čo sa narodilo z tela, je te-
7 lo, čo sa však narodilo z Ducha, je duch. Nečuduj sa, že som ti povedal: Treba sa vám znova narodiť!
8 Aj vietor veje, kam chce; čuješ jeho zvuk, ale nevieš, odkiaľ prichádza a kam ide. Tak je to s každým, kto sa narodil z Ducha."
9 Nikodém sa ho ďalej spýtal: „Ako sa to môže
*10 stať?" Ježiš mu odpovedal: „Ty si učiteľ v Izraeli,
11 a toto nevieš? Veru, veru, hovorím ti, hlásame, čo (dobre) vieme, a svedčíme o tom, čo sme videli,
12 ale neprijímate naše svedectvo! Ak ste mi neuverili, keď som vám rozprával o veciach zemských, vari uveríte, keď vám budem rozprávať o veciach

stála a zakladá sa len na ich národných a politických snoch a túžbach.

1 Zákonník Nikodém bol členom veľrady a príslušníkom strany farizejov. Dobrý človek, ale ešte bojazlivý a dbajúci na svetské ohľady.

3-8 Kto chce vojsť do kráľovstva Božieho (=Cirkev!), musí sa nadprirodzene, duchovne obnoviť, takrečeno znova narodiť, pravda, nie telesne, ale z vody a z Ducha Svätého. — Pán zrejme naráža na obrady krstu sv. Tak tieto slová rozumie aj Tridentský snem, s. VI. kánon 2. o krste.

10 O znovuzrodení z Ducha je reč aj v Starom zákone: Iz 43, 3, 59, 21; Ez 11. 19; 26. 26; Zach 13, 1; Joel 2, 28 a i.

nebeských? Veď nikto (nemôže) vstúpiť na nebesá, 13
okrem toho, ktorý aj sostúpil s nebies, (a to je) Syn
človeka [ktorý je na nebesiach]. A ako Mojžiš vy- 14*
zdvihol hada na púšti, tak musí byť vyzdvihnutý
aj Syn človeka, | aby nikto, kto v neho uverí, [ne- 15
zahynul,] ale mal život večný!"

„Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jedno- 16*
rodeného Syna, aby nik. kto v neho uverí, neza-
hynul, ale mal večný život. Lebo Boh neposlal svoj- 17
ho Syna na svet preto, aby odsúdil svet, ale aby
svet spasil. Kto uverí v neho, nebude odsúdený, ale 18
kto neverí, už je odsúdený, pretože neuveril v me-
no jednorodeného Syna Božieho. A práve v tom je 19*
tento súd, že svetlo prišlo na svet, ale ľudia väč-
šmi milovali tmu ako svetlo, bo ich skutky boly
zlé. Každý totiž, kto zle robí, nenávidí svetlo a ne- 20
jde na svetlo, aby ho neusvedčili z jeho (zlých)
skutkov. Kto však koná podľa pravdy, ide na svet- 21
lo, aby bolo zjavné, že jeho skutky sú vykonané
s Bohom."

I Ježiš i Ján súčasne krstia. Nové Jánovo svedectvo o Ježišovi. — Potom prišiel Je- 22*
žiš aj s učeníkmi do Judskej krajiny, pobudol tam
s nimi a krstil. Ale i Ján krstil v Ajnóne, blízo Sali- 23
mu, lebo tam bolo hojne vody. A (ľudia) prichádza-
li a dávali sa krstiť. Ján totiž nebol ešte vo väzení. 24

Nm 21, 8 n. — Mojžišov medený had bol predobrazom 14 n
ukrižovaného Krista.

Túto stať niektorí vykladači pokladajú už nie za po- 16-21
kračovanie priamej reči Spasiteľovej, ale za svätopiscovu
úvahu, ktorý poukazuje na nevyskúmateľnú hĺbku Božej
lásky k nám.

Svetlo je obrazom viery — teda pravdy, života, čistoty 19-21
a radosti. Tma však predstavuje neveru — teda lož, smrť,
hriech a bolesť.

Ježiš (vlastne jeho učeníci: 4, 2) krstil pri dolnom toku 22 n
Jordána, Ján pri strednom, neďaleko dnešného Beisanu
(asi 20 km južne od Genezaretského jazera).

*25 Tu medzi Jánovými učeníkmi a istým Židom
26 vznikla hádka o (krstnom) očisťovaní. I prišli k Jánovi a hovorili mu: „Učiteľ, ten, ktorý bol u teba na druhom brehu Jordána a ktorému si ty vydal svedectvo, hľa, ten tiež krstí, a všetci idú k nemu!"
27 Ján im na to odpovedal: „Nikto si nič nemôže
28 vziať, ak sa mu to nedalo s neba. Vy sami ste svedkami, že som povedal: Nie som Kristus, len som
*29 bol pred ním poslaný! Kto má nevestu, je ženích, a ženíchov priateľ, čo (pri ňom) stojí a čuje ho, veľmi sa raduje jeho hlasu. A táto radosť sa mi
30 splnila. On sa musí zveľaďovať, mňa však musí ubúdať."
*31 Kto prišiel shora, je nado všetkých; kto je zo zeme, je len pozemský a hovorí pozemsky. Kto pri-
32 šiel s neba, je nado všetkých | a svedčí o tom, čo videl a počul, lenže nikto neprijíma jeho svedectvo.
33 Kto však prijíma jeho svedectvo, spečaťuje tým, že
*34 Boh je pravdivý. Lebo ten, ktorého Boh poslal, hovorí slová Božie, pretože Boh mu nedáva svojho
35 Ducha podľa (nejakej) miery. Otec miluje Syna a
36 všetko mu dal do rúk. Kto verí v Syna, má večný život, kto však v Syna neverí, neuzrie život, ale hnev Boží spočinie na ňom!

---

25 Hádka o tom, čí krst — Ježišov alebo Jánov — je lepší a účinnejší.

n 29 Písmo sv. častejšie opisuje spojenie viery a lásky medzi Bohom a ľuďmi ako lásku snúbencov — manželov: Iz 54, 4—6; 62, 5; Jer 2, 2; 3, 1—5; Ez 16; Oz 2, 2—20: celá Veľpieseň a i. — Ježiš je snúbenec — ženích, ktorý sa zasnubuje — žení s Cirkvou. Jan Krstiteľ je len jeho družbom a teší sa z jeho šťastia a lásky. Tak skromne označil svoju úlohu ako predchodcu Mesiáša.

31-35 Evanjelista uvažuje o vznešenej osobe a úlohe Syna Božieho, ktorý nám priniesol Božie zjavenie, dal nám poznať tajomstvá Božieho života a naučil nás, ako sa môžeme stať priateľmi — dietkami trojjediného Boha.

34 Ježiš ako Syn Boží má plnosť Ducha, pretože s Otcom je vlastne jeho pôvodcom — žriedlom.

Ježišova cesta Samariou. Rozhovor so Samaritánkou. — Ako sa teda Pán dozvedel, že 4*
farizeji počuli, že získava ešte viac učeníkov a
(viac) krstí ako Ján — | hoci Ježiš sám nekrstil, ale 2
iba jeho učeníci — | opustil Judsko a odišiel znova 3
do Galiley.

Musel však ísť cez Samariu. A tu prišiel do 4*
mestečka Samarie, menom Sychar, blízo pozemku, 5*
ktorý bol dal Jakub synovi Jozefovi. Tam bola 6*
Jakubova studňa. Ježiš bol ustatý od cesty, nuž si
sadol ku studni. Mohlo byť okolo šiestej.

Tu prišla samaritánska žena načerpať vody. Ježiš 7
ju oslovil: „Daj sa mi napiť!" Učeníci boli (pred- 8
tým) odišli do mestečka nakúpiť potravy. Žena Sa- 9
maritánka mu povedala: „Akože ty, Žid, žiadaš si
vody odo mňa, ženy Samaritánky?" Židia sa totiž
nestýkajú so Samaritánmi.

Ježiš jej odpovedal: „Keby si poznala (pravý) 10*
dar Boží a kto je ten, čo ti vraví: Daj sa mi napiť!
ty by si jeho poprosila, a on by ti dal živej vody!"
I opýtala sa ho žena: „Pane! Veď nemáš načieradlo, 11

Pánova činnosť vyvolala nenávistnú pozornosť farizejov. 1

Samaria, stredná provincia Palestíny, sa tak nazýva 4
podľa pôvodného hlavného mesta Samarie. Obývali ho Samaritáni, ľud vzniklý z rozličných plemien a národov, ktoré tam osadil po r. 722 pred Kristom asýrsky kráľ Sargon II. a jeho nástupcovia. Samaritáni prijali čiastočne židovské náboženstvo, ale zachovali si aj veľa pohanských povier a zvykov. Okolo r. 400 pr. Kr. si na vrchu Garizim (neďaleko Sichému — dnešného Nablusu) vystavili vlastnú svätyňu. Pre svoj miešaný, „nečistý" pôvod a polopohanské náboženstvo boli trňom v očiach Židov.

Sychar, dnešný Askar, neďaleko Sichému. Jakubova 5 n
studňa sa dodnes zachovala a má žriedlo „živej" vody, teda nie dážďovice.

„Okolo šiestej" = na poludnie, v čase veľkej horú- 6
čavy.

Pán má na mysli vodu života večného, totiž svoju 10-15
náuku a milosti, ktoré nás vedú do nebeskej blaženosti, kým Samaritánka to rozumie o vode pramennej.

a studňa je hlboká, odkiaľ teda vezmeš živú vodu?
12 Si vari väčší ako náš otec Jakub, ktorý nám dal
túto studňu a pil z nej on sám, jeho synovia a aj
13 jeho statok?" Ježiš jej odpovedal: „Každý, kto pije
14 z tejto vody, bude zasa smädný. Ak sa však niekto
napije z vody, ktorú mu ja dám, nebude nikdy
žízniť, lebo (táto) sa v ňom stane prameňom vody,
15 prúdiacej do večného života!" Žena ho požiadala:
„Pane, daj mi tej vody, aby som už viac nebola
16 smädná a nemusela sem chodiť čerpať!" Ježiš ju
17 vyzval: „Choď, zavolaj (aj) muža a príď sem!" Žena
mu odpovedala: „Nemám muža!" Ježiš jej povedal:
18 „Pravdu si povedala, že nemáš muža! Mala si pia-
tich mužov, a ten, ktorého máš teraz, nie je tvojím
mužom. Toto si pravdivo povedala."
*19 Vravela mu žena: „Vidím, že si prorok! Naši
20 otcovia sa na tomto mieste klaňali (Bohu), vy však
tvrdíte, že v Jeruzaleme je to miesto, kde sa treba
21 klaňať." Ježiš jej odvetil: „Ver mi, žena, že sa
blíži hodina, keď sa ani na tomto vrchu, ani v Je-
22 ruzaleme nebudete klaňať Otcovi! Vy sa klaniate
tomu, čo nepoznáte, ale my sa klaniame tomu, čo
poznáme. Spasenie príde totiž zo židovského (ná-
23 roda). No blíži sa hodina, ba je už tu, keď sa pravi
ctitelia budú klaňať Otcovi v duchu a pravde. A
24 sám Otec chce mať takýchto ctiteľov. Boh je duch,
a tí, čo sa mu klaňajú, musia sa mu klaňať v duchu
25 a pravde." Žena mu vravela: „Viem, že príde Me-

19-25 Žena potuteľne odvádza rozhovor od predmetu sebe nepríjemného a začína hovoriť o náboženských hádkach medzi Židmi a Samaritánmi. Spasiteľ slávnostne prehlasuje, že tieto spory sú zbytočné, pretože prichádza obdobie pravého náboženstva, keď sa ľudia budú Bohu klaňať „v duchu a pravde" nie iba vonkajšími úkonmi, ale z celej duše a z celého srdca, celým životom a všetkými skutkami. — Tým Spasiteľ nijako nezrušuje vonkajšie prejavy náboženského života, len zdôrazňuje, že majú mať pravú a živú náplň.

siáš, ktorý sa volá Pomazaný. Keď príde, zjaví nám
všetko!" Ježiš jej povedal: „Ja som to, ktorý sa 26
s tebou rozprávam!"
Vtom prišli jeho učeníci a divili sa, že sa sho- 27
vára so ženou. Ale ani jeden sa nedozvedal: „Čo
sa jej spytuješ?" alebo: „O čom sa s ňou rozprá-
vaš?"
Žena zatiaľ nechala tam nádobu, odišla do mes- 28
tečka a hovorila ľuďom: „Poďte pozrieť človeka, 29
ktorý mi povedal všetko, čo som porobila! Hádam
je to Mesiáš!" Vyšli teda z mestečka a prišli k ne- 30
mu.
Medzitým ho učeníci prosili a hovorili mu: „U- 31
čiteľ, jedz!" On im však povedal: „Ja mám pokrm, 32
o ktorom vy neviete." Tu si učeníci vraveli navzá- 33
jom: „Vari mu niekto doniesol jesť?" Ježiš im po- 34
vedal: „Mojím pokrmom je činiť vôľu toho, ktorý
ma poslal, a tak vykonať jeho dielo. Či vy sami 35*
nevravíte: »Ešte štyri mesiace, a príde žatva?« Hľa,
hovorím vám: Len pozdvihnite oči a hľaďte, ako
polia zožltly na žatvu! Žnec už dostáva svoju mzdu 36
a sbiera úrodu pre večný život, takže sa rozsievač
a žnec naraz radujú. Lebo je pravdivé príslovie, že 37
iný rozsieva a iný žne. Poslal som vás žať tam, kde 38
ste nepracovali. Iní tu pracovali, a vy (len) pokra-
čujete v ich práci."
A mnohí Samaritáni z toho mestečka uverili 39*
v neho pohnutí slovami ženy, ktorá svedčila: „Po-
vedal mi všetko, čo som porobila!" A keď Samari- 40
táni prišli k nemu, prosili ho, aby ostal u nich.
Ostal tam teda dva dni. A ešte viac ich uverilo, 41
pohnutých Ježišovou rečou, | a povedali žene: „Už 42

Svoju prácu Ježiš prirovnáva práci rozsievača. Úrodu 35-38
duší budú však žať učeníci.
Svätopisec vyzdvihuje, že Pán ostal medzi Samaritán- 39-42
mi. Títo polopohani dobrou vôľou a oddanosťou prevýšili
zatvrdlivý vyvolený národ židovský.

veríme nielen pre tvoje slová, ale sami sme počuli
a vieme, že tento je naozaj Spasiteľ sveta!"

43 *Ježiš sa vracia do Galiley.* — O dva dni
*44 odišiel ztadiaľ do Galiley. Sám Ježiš sa však osved-
45 čil, že prorok nemá cti vo svojej otčine. A keď pri-
šiel do Galiley, Galilejci ho (vľúdne) prijali, lebo
videli všetko, čo robil v Jeruzaleme na slávnostiach.
Aj oni totiž boli na slávnosti.

Ježiš uzdravuje syna kráľovského úrad-
*46 *níka z Kafarnauma.* — Prišiel teda znova do
Kány Galilejskej, kde bol z vody urobil víno. Tam
žil istý kráľovský úradník, ktorý mal v Kafarnaume
47 chorého syna. Ako počul, že Ježiš prišiel z Judska
do Galiley, pobral sa k nemu a prosil ho, aby pri-
48 šiel uzdraviť jeho syna, ktorý už umieral. I povedal
mu Ježiš: „Ak len nevidíte divy a zázraky, neve-
49 ríte!" Kráľovský úradník mu hovoril: „Poď, Pa-
50 ne, kým mi dieťa neumrie!" Ježiš mu povedal:
„Choď, syn ti žije!" A ten človek uveril Ježišovým
slovám a šiel.

51 Ešte bol na ceste, keď mu prišli naproti sluho-
52 via a zvestovali, že mu syn žije. Pýtal sa ich teda
na hodinu, v ktorej sa mu poľavilo. Povedali mu:
53 „Včera okolo siedmej prestala mu horúčka." Tu
poznal otec, že to bolo práve v tú hodinu, keď mu
Ježiš povedal: „Syn ti žije!" I uveril on aj celá je-
54 ho rodina. Toto bol už druhý div, ktorý urobil Je-
žiš, keď sa vrátil z Judska do Galiley.

---

44 Aj Bohočlovek zažil trpkú skúsenosť, že geniálny muž nenachádza pochopenia práve u svojich súčasníkov a u tých, čo ho zblízka poznajú.

46-54 Mt 8, 5—13; Lk 7, 1—10 rozprávajú o inej udalosti! — „Kráľovský" úradník, totiž v službách Herodesa Antipasa, tetrarchu (ľudovo „kráľa"), pravdepodobne Žid, nie pohan ako kafarnaumský stotník u Matúša a Lukáša.

Ježiš uzdravuje chorého pri betesdskom rybníku. — Potom bol židovský sviatok, 5*
a preto Ježiš išiel do Jeruzalema. V Jeruzaleme, pri 2*
Ovčej bráne bol rybník, židovským menom Betesda, s piatimi sieňami. V tých ležalo veľa chorých, 3*
slepých, chromých, schradnutých, ktorí čakali, kým 4
sa voda pohne. Anjel Pána sostupoval totiž s času na čas do rybníka a rozvíril vodu. A ten, čo prvý vošiel do zvírenej vody, ozdravel, čo by ho aká choroba bola trápila.

Bol tam aj istý človek, chorý už tridsaťosem ro- 5
kov. Keď ho Ježiš zazrel (tam) ležať a zvedel, že 6
je už dlhý čas chorý, spýtal sa ho: „Chceš ozdravieť?" Chorý mu odpovedal: „Pane, nemám nikoho, 7
čo by ma zaniesol do rybníka, keď sa voda zvíri. A dokiaľ tam prídem sám, iný sostúpi (do vody) predo mnou." Povedal mu Ježiš: „Vstaň, vezmi si 8
posteľ a kráčaj!" A ten človek hneď ozdravel, vzal 9*
si posteľ a kráčal.

Bola však práve sobota, preto Židia hovorili 10
uzdravenému: „Je sobota, nemôžeš teda nosiť posteľ!" On im odpovedal: „Ten, čo ma uzdravil, po- 11
vedal mi: »Vezmi si posteľ a kráčaj!« Spýtali sa 12
ho: „A kto je ten človek, čo ti povedal: »Vezmi si posteľ a kráčaj?«" Ale uzdravený nevedel, kto to 13

Židovský sviatok, o ktorom je reč, bola pravdepodob- 1
ne Veľká noc, podľa iných Turice alebo sviatok Stánkov.

Betesda = Dom milosrdenstva (Vulgáta číta nesprávne 2
Betsaida) pri Ovčej bráne, cez ktorú hnávali obetné zvieratá, najmä ovce, do chrámu. Boly to akési verejné kúpele, asi tam, kde je dnes kostol sv. Anny, ako sa zistilo pri posledných vykopávkach. Údaje sv. Jána sú naozaj veľmi presné!

Liečivá sila kúpeľov nebola prirodzeného pôvodu. Te- 3 n
da niečo ako dnešný Lurd. — V. 4. chýba v niektorých význačných gréckych rukopisoch.

Podľa židovských predpisov, ktoré farizeji malicherne 9
zostrili, nebolo slobodno v sobotu konať nijaké práce, ak neboly nevyhnutné.

bol. Ježiš sa totiž nepozorovane vzdialil zpomedzi
14 zástupu, ktorý sa tam sišiel. Potom ho však Ježiš
našiel v chráme a povedal mu: „Hľa, ozdravel si,
15 nehreš teda, aby ťa nestihlo niečo horšieho!" A
vtedy ten človek odišiel k Židom a povedal im, že
ho to Ježiš uzdravil.

Ježiša prenasledujú pre uzdravenie
16 *v sobotu; jeho obrana.* — A tak Židia prenasle-
*17 dovali Ježiša, lebo to urobil v sobotu. Ježiš im však
vravel: „Môj Otec pracuje ešte aj teraz, aj ja te-
18 da pracujem!" Preto sa Židia ešte väčšmi usilovali
zabiť ho, lebo nielen že porušil sobotu, ale aj Boha
menoval svojím vlastným Otcom, a tým sa robil
rovným Bohu.
19 Ale Ježiš im odpovedal: „Veru, veru, hovorím
vám: Syn nemôže sám od seba nič robiť, čo nevidí
robiť Otca. Čo tento robí, to rovnako robí aj Syn.

17-47 V dnešnej reči Pán vysvetľuje Židom svoj vzťah k Bohu Otcu. Zdôrazňuje, že Boh neprestal byť činný ani po diele stvorenia, ako sa Židia prostodušne nazdávali, ale neustále udržuje a spravuje svet. Syn mu je rovný prirodzenosťou, mocou i právom. Má aj právomoc súdiť život a skutky všetkých ľudí. Ich život a smrť, ich časný a večný osud takrečeno v rukách drží. — „Život" už v Starom zákone znamenal to, čo obsahuje v sebe všetko dobré, všetko, čo si človek žiadať môže. Myslelo sa tým najmä na spoločenstvo so živým Bohom, život v bázni Božej a v plnení jeho prikázaní. (Porovnaj Ž 33; Prísl 8, 35; 14, 27; 15, 24.) V evanjeliu dostáva táto náuka ešte plnší význam. Spasiteľ tým vyzdvihuje ten vzťah ľudského života, ktorý je obrátený k Bohu a uskutočňuje i rozvíja sa v živom spojení viery a lásky s Bohom. — Naproti tomu „smrť" je najväčšie zlo, ktoré môže človeka postihnúť. Znamená koniec života, koniec všetkého dobrého a krásneho, ktoré človek má, alebo môže mať. A zemský život môže byť často iba maskovanou smrťou, keď sa niekto hriechom odorve od žriedla všetkého bytia a pravého života, od Boha. — Človek už tu na zemi nosí v sebe „súd", život alebo smrť, podľa toho či žije v milosti Božej, alebo v hriechu. Život na druhom svete je len umocnením, zintenzívnením tohto zemského stavu.

Veď Otec miluje Syna a ukazuje mu všetko, čo sám 20
robí; a ukáže mu skutky ešte väčšie ako tieto, aby
ste sa čudovali. Lebo ako Otec kriesi mŕtvych a 21
oživuje, tak aj Syn oživuje, koho chce."

„Ba Otec (sám) nikoho ani nesúdi, ale všetok súd 22
odovzdal Synovi, aby si všetci ctili Syna tak, ako si
ctia Otca. Kto si nectí Syna, nectí si ani Otca, ktorý 23
ho poslal. Veru, veru, hovorím vám, kto počúva moje 24
slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný ži-
vot a nebude súdený, lebo už prešiel zo smrti do
života. Veru, veru, hovorím vám, blíži sa hodina, 25
a už je tu, keď mŕtvi počujú hlas Syna Božieho, a tí
čo ho počujú, budú žiť. Lebo ako Otec má v sebe 26
život, tak dal aj Synovi, aby mal v sebe život.
A pretože je Syn človeka, dal mu aj moc súdiť. Ne- 27
divte sa teda, že sa blíži hodina, keď všetci v hro- 28
boch počujú jeho hlas, | a tí, čo dobre robili, budú 29
vzkriesení k životu, tí však, čo zlo páchali, budú
vzkriesení k odsúdeniu. Ja nič nemôžem robiť sám 30
od seba. Súdim tak, ako počujem. A môj súd je
spravodlivý, lebo nechcem plniť vôľu svoju, ale vô-
ľu toho, ktorý ma poslal.

Ak sám svedčím o sebe, moje svedectvo nie je 31*
pravdivé. Iný je, čo svedčí o mne, a viem, že je 32
pravdivé jeho svedectvo, ktoré dáva o mne. Vy- 33
slali ste (poslov) k Jánovi, a ten vydal svedectvo
pravde. Ja síce neprijímam svedectvo od (nijakého) 34
človeka, ale toto hovorím preto, aby ste boli za-
chránení. On bol sviecou, ktorá horela a svietila, 35
a vy ste sa chceli na chvíľu veseliť v jej svetle.
Ja však mám svedectvo väčšie ako Jánovo; veď 36
skutky, ktoré mi Otec dal vykonať — a také sú

Pán ukazuje, že jeho svedectvo o sebe samom je pravdivé, lebo je podopreté výpoveďou Jána Krstiteľa a najmä „svedectvom" samého Boha. Sú to divy a zázraky, ktorými Ježiš v mene Božom dokázal svoje božské poslanie a pravdu blahozvesti. 31-38

skutky, ktoré konám — tie svedčia o mne, že ma
37 poslal Otec. A aj Otec, ktorý ma poslal, vydal sve-
dectvo o mne. Vy však ste nikdy nepočuli ani jeho
38 hlas, ani nevideli jeho tvár. A jeho slovo neostáva
vo vás, lebo neveríte tomu, ktorého poslal.
*39 Skúmate Písma, lebo si myslíte, že v nich máte
40 večný život. Práve ony svedčia o mne, | lenže ne-
41 chcete prísť ku mne, aby ste mali život. Od ľudí
42 neprijímam slávu. No poznal som vás, že nemáte
43 v sebe lásky Božej. Prišiel som v mene Otca svojho,
a nechcete ma prijať. Keby prišiel niekto iný vo
44 vlastnom mene, toho by ste prijali. Akože môžete
veriť vy, ktorí sa navzájom oslavujete, a nehľadáte
45 slávu od samého Boha? Nemyslite si, že ja budem
žalovať na vás u Otca! Iný žaluje na vás, sám Moj-
*46 žiš, v ktorého dúfate. Lenže keby ste Mojžišovi ve-
47 rili, aj mne by ste verili, lebo on o mne písal. Ale
keď neveríte jeho Písmu, akože by ste verili mojim
slovám?"

*6 *Zázračné nasýtenie zástupov.* — Potom
Ježiš odišiel na druhú stranu Galilejského čiže Ti-
2 beriadského mora. A nasledoval ho veľký zástup
3 (ľudí), lebo videli divy, ktoré činil na chorých. Ježiš
vystúpil na vrch a posadil sa tam aj s učeníkmi.
4 Blízko bola židovská slávnosť Veľkej noci.
5 Keď Ježiš pozdvihol oči a videl, že veľký zástup
prichádza k nemu, povedal Filipovi: „Kdeže nakú-

1—15: Mt 14, 13—21; Mk 6, 32—44; Lk 9, 10—17.

39-47 Ozajstným dôvodom nevery nie sú nejaké vecné a podložené dôvody (dnes sa hovorí o „vedeckých" námietkach!), ale pýcha, sebeckosť a otrocká hriešnosť.

46 Porovnaj najmä Dt 18, 15—19.

1-15 Zázračné nasýtenie zástupov je jediný div, o ktorom píšu všetci evanjelisti. — Genezaretské jazero sa volalo aj Tiberiadské, podľa mesta Tiberiady (Tiberias, na západnom brehu jazera), ktoré vystaval Herodes Antipas a nazval podľa rímskeho cisára Tiberia. — Ježiš sa preplavil k Betsaide (=Dom rybolovu), ako hovorí Lk 9, 10.

pime chleba, aby sa títo (všetci) najedli?" Ale to 6
povedal len preto, aby ho skúšal, lebo sám vedel,
čo urobí. Filip mu odpovedal: „Nestačí chleba za 7
dvesto desiatnikov, aby sa ušlo každému čo len
trochal" Jeden z učeníkov, Ondrej, brat Šimona 8
Petra, povedal (Ježišovi): | „Tu je akýsi chlapec, 9
ktorý má päť jačmenných chlebov a dve ryby. Ale
čo je to pre toľkých?" | I rozkázal Ježiš: „Usaďte 10
ľudí!" A bolo na tom mieste mnoho trávy. (Len)
mužov si tam posadalo okolo päťtisíc. Tu Ježiš vzal 11
chlieb, vzdal Bohu vďaky a potom rozdával sedia-
cim. Podobne aj z rýb, koľko kto chcel.

Keď sa nasýtili, povedal učeníkom: „Posbierajte 12
zvyšné odrobinky, aby nič nevyšlo nazmar!" Po- 13
sbierali ich teda a odrobinkami z piatich jačmen-
ných chlebov, ktoré zvýšily po tých, čo boli jedli,
naplnili dvanásť košov. Tí ľudia, keď videli, aký div 14*
učinil Ježiš, hovorili: „Toto je naozaj ten prorok,
ktorý má prísť na svet!" Ale Ježiš, keď zvedel, že 15
chcú prísť za ním a zmocniť sa ho, aby ho urobili
kráľom, utiahol sa zasa samotný na vrch.

Ježiš chodí po mori. — Keď sa zvečerilo, 16
učeníciišli k moru, | vystúpili na loď a plavili sa 17*
na druhú stranu jazera, do Kafarnaumu. Už sa bolo
sotmelo, a Ježiš ešte neprišiel k nim. More sa však 18
búrilo od veľkého vetra. Veslovali tak so dvadsať- 19
päť alebo tridsať honov, keď zazreli Ježiša kráčať
po jazere a blížiť sa k lodi. I poľakali sa. | On im 20

16—21: Mt 14, 22—33; Mk 6, 45—52.

Židovský ľud. pobalamútený národnými a politickými 14 n
snami, vidí v Mesiášovi len veľkého a mocného zemského
kráľa, ktorý konečne povznesie vyvolený národ a vyslo-
bodí ho zpod jarma nenávidených Rimanov. Pre niečo
vyššieho, duchovnejšieho nemajú pochopu!

Vzdialenosť medzi Betsaidou a Kafarnaumom je cez 17
jazero asi 10 km na člnku s pol druhej hodiny cesty. Sta-
dium — hon = asi 185 m.

21 však povedal: „Ja som to, nebojte sa!" Natešení
teda vzali ho na loď, a loď hneď pristála pri brehu,
ku ktorému sa plavili.

Reč o sviatostnom chlebe a nápoji. —
*22 Druhého dňa zástup, stojaci na druhej strane jaze-
ra, videl, že tam ostala iba jedna loďka. (A dozve-
deli sa), že Ježiš nevstúpil na loď s učeníkmi, ale
23 učeníci sa odplavili sami. Tu prišly druhé loďky
z Tiberiady k tomu miestu, kde jedli chleb, keď
24 Pán bol dobrorečil Bohu. A keď zástup videl, že Je-
žiš je nie tam, ani jeho učeníci, vstúpili na loďky
a prišli do Kafarnaumu, hľadajúc Ježiša.

25 Keď ho našli na druhom brehu jazera, pýtali sa
*26 ho: „Učiteľ, ako si sa sem dostal?" Ježiš im odpo-
vedal: „Veru, veru, hovorím vám, nehľadáte ma
preto, že ste videli divy, ale že ste jedli z (rozmno-
27 žených) chlebov a nasýtili ste sa. Nehľadajte si
pokrm pominuteľný, ale pokrm, čo bude pre večný
život, ktorý vám dá Syn človeka! Jeho totiž Otec
označil svojou pečaťou."

28 I vraveli mu: „Čo máme robiť, aby sme konali
29 skutky Božie?" Ježiš im na to odpovedal: „Veriť

22-71 Túto reč povedal Pán v kafarnaumskej synagoge (v 59) pred veľkým zástupom. Prisľubuje zázračný pokrm svojho tela a svojej krvi. Je to zrejme sviatostný chlieb a nápoj, eucharistia, ktorú ustanovil pri poslednej večeri (Mt 26, 26—28; Mk 14, 22—24; Lk 22, 19—20; 1 Kor 10, 23—30). Z jeho výrokov je jasné, že svoj prísľub myslel vážne a doslovne, nie iba obrazne a duchovne. — Pre náš zvyk prijímať telo a krv Kristovu pod spôsobom chleba je závažné to, že Ježiš zdôrazňuje predovšetkým „chlieb života" (v. 32. 33. 35. 48. 50—52. 59.). A podľa zdravého úsudku v chlebe, ktorý je živým telom Kristovým, je aj jeho živá krv. Preto je usnesenie Tridentského snemu s. 14. hl. 3. o prijímaní pod jedným spôsobom plne opodstatnené a aj prakticky oprávnené.

n 26 Pán kára zástup, zaslepený márnymi túžbami a dychtiaci vidieť len vonkajšie zázraky. — Boh Otec označil Ježiša „pečaťou" divov a zázrakov, ktoré sú ako by jeho poverovacími listinami.

v toho, ktorého On poslal, je skutok Boží." Spýtali 30*
sa ho teda: „Aké znamenie učiníš, aby sme videli
a verili ti? Čo urobíš? | Naši otcovia jedli na púšti 31
mannu, ako je napísané: *Chlieb s neba dal im jesť.*" a
Ježiš im odvetil: „Veru, veru, hovorím vám, nie 32
Mojžiš dal vám chlieb s neba, ale môj Otec dáva
vám pravý chlieb s neba, | lebo to je chlieb Boží, 33
ktorý sostupuje s neba a dáva život svetu." I žia- 34
dali ho: „Pane, vždy nám dávaj tento chlieb!" Je- 35*
žiš im odpovedal: „Ja som chlieb života! Kto pri-
chádza ku mne, nebude lačnieť, a kto verí vo mňa,
nikdy nebude smädný. Ale ako som vám povedal: 36
Aj ste ma videli, a neveríte! Všetko, čo mi Otec 37
dáva, príde ku mne. A toho, čo príde ku mne, ne-
odoženiem. Veď som nesostúpil preto s neba, aby 38
som konal svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma
poslal. A vôľa toho, ktorý ma poslal, je, aby som 39
nič nestratil z toho, čo mi dal, ale aby som všetko
vzkriesil v posledný deň. Lebo to je vôľa môjho 40
Otca, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal
život večný. A ja ho vzkriesim v posledný deň!"

I začali Židia reptať proti nemu, lebo povedal: 41
„Ja som chlieb, ktorý sostúpil s neba!" | A vraveli: 42
„Vari je to nie Ježiš, Jozefov syn, ktorého otca a
matku poznáme? Akože teda hovorí: S nebies som
sostúpil?" Ježiš im na to odpovedal: „Nerepcite 43
medzi sebou! Len ten môže prísť ku mne, koho 44
pritiahne Otec, ktorý ma poslal. A ja ho vzkrie-

---

a Ex 16, 13; Ž 77, 24.

Neuvážili a neuznali, že Ježiš už dostatočne dokázal 30 n
svoje božské poslanie a pravdivosť svojich tvrdení, a žiadajú nový div. Niečo takého, ako bola Mojžišova manna na púšti.

Viera je prvou podmienkou, kľúčom večného života. 35-51
Bez nej nemožno s pravým duchovným osohom požívať sviatostné telo a krv Pána Ježiša.

*45 sim v posledný deň! V (knihách) prorokov je na-
a písané: *Všetkých bude učiť Boh sám!* | A každý,
kto počul Boha a učil sa (od neho), prichádza ku
46 mne. Veď nikto nevidel Otca, iba ten, čo pochádza
47 od Boha, videl Otca. Veru, veru, hovorím vám, kto
48 verí vo mňa, má život večný. Ja som chlieb života! |
49 Vaši otcovia jedli na púšti mannu, a pomreli. | Ale
50 je chlieb, ktorý sostupuje s neba, a kto bude z ne-
51 ho jesť, neumrie. Ja som ten živý chlieb, ktorý som
52 sostúpil s neba! Ak niekto je z tohto chleba, bude
žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo,
ktoré (obetujem) za život sveta."

53 Tu sa Židia začali hádať medzi sebou a hovorili:
54 „Akože nám tento môže dať jesť svoje telo?" | Ježiš
im odpovedal: „Veru, veru, hovorím vám, ak nebu-
dete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete
55 mať v sebe život (večný). (Len) kto je moje telo
a pije moju krv, má (v sebe) život večný, a ja ho
56 vzkriesim v posledný deň. Moje telo je opravdivý
57 pokrm a moja krv je opravdivý nápoj. Kto je moje
telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom.
58 Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem skrze Otca, aj
59 ten, čo mňa je, bude žiť skrze mňa. To je ten chlieb,
čo sostúpil s neba, a nie aký jedli vaši otcovia, a
pomreli. Kto je ten chlieb, bude žiť naveky!"

60 Toto hovoril, keď učil v Kafarnaume v synagoge.

61 Mnohí z jeho učeníkov, keď to počuli, povedali:
*62 „Tvrdá je to reč! Kto ju môže počúvať?" | A Ježiš,
vediac sám od seba, že učeníci preto repcú, vra-
vel im: „Nad týmto sa pohoršujete? | A čo, keď

---

a Iz 54, 13; Jer 31, 33—34.

45-59 Veľmi silné a obsažné výroky! Ježiš — jeho telo a krv — je sviatostným chlebom a nápojom večného života. Nimi sa veriaci životne spájajú so Synom Božím a zúčastňujú sa tak na jeho božskom bytí.

62 Aj niektorým učeníkom sa to zdá prisilné a pohoršujúce. Uveria, až raz uzrú slávu Pánovho vzkriesenia a nanebevstúpenia, ale bude už neskoro. Teraz treba veriť!

uvidíte vystupovať Syna človeka ta, kde bol predtým? | Duch oživuje, telo nič neosoží. Slová, ktoré 63*
som vám hovoril, sú duch a život. Medzi vami sú 64
však poniektorí, čo neverial" Ježiš totiž od počiatku
vedel, ktorí neveria a kto ho zradí. I povedal: „Pre- 65
to som vám hovoril, že nikto nemôže prísť ku mne,
ak mu to nedal Otec!"

A vtedy mnohí z jeho učeníkov odpadli a ne- 66
chodili viac s ním. Ježiš teda oslovil dvanástich: 67
„Aj vy vari chcete odísť?" | Šimon Peter mu odpo- 68*
vedal: „Pane, a ku komuže pôjdeme? Ty máš slová
večného života, | a my sme uverili a poznali, že 69
ty si Svätý Boží!" Ježiš im hovoril: „Či som si 70
vás ja sám nevyvolil dvanástich? A predsa jeden
z vás je čert!" Povedal to o Judášovi, synovi Ši- 71
mona Iškariotského, lebo ten, jeden z dvanástich,
ho mal zradiť.

Ježiš ide do Jeruzalema na sviatok Stánkov. — Potom chodil Ježiš po Galilei. Nechcel už 7
chodiť po Judsku, lebo ho Židia chceli zabiť. Bol 2*

Slová Kristove sú duch a život, a tak ich treba chápať. 63
Nelipnúť len na ich zvuku, ale usilovať sa pochopiť a precítiť ich pravý smysel. — V. 63—71. Vg číslujе 63—72.

Krásne vyznanie Petrovo, ktorý hovorí aj menom 68 n
ostatných verných učeníkov! Uverili, že Kristus je „Svätý Boží" (Vg: „Kristus, Syn Boží"), prisľúbený Mesiáš, ktorý nám prináša slová večného života. Pokorne prijímajú jeho náuku, hoci sa im mnohé pravdy a výroky zdajú ešte tajomné a nejasné.

Sviatok Stánkov býval začiatkom októbra. Veľkolepé 2
obrady trvaly týždeň. Židia mali celý čas bývať v stánkoch, na pamiatku putovania po púšti. Inak boly tieto slávnosti sviatkom poďakovania za úrodu. — Z bohatých obradov treba pripomenúť aspoň tieto: Každého rána šiel losovaním určený kňaz k prameňu Siloe, načrel vody do zlatej čaše a vo veľkom sprievode ju priniesol do chrámu. Tam ju smiešal s vínom a za hlaholu trúb vylial k oltáru zápalných obetí. Okrem toho prvého dňa slávnosti podvečer sa v chráme na nádvorí žien konal za nádherného

*3 však blízko židovský sviatok Stánkov. Tu mu po-
vedali bratia: „Odíď odtiaľto a poď do Judska, aby
4 aj tvoji učeníci videli skutky, ktoré konáš! Veď
nik nerobí nič v skrytosti, ak sa chce stať známym
vo verejnosti. Keď činíš takéto veci, ukáž sa aj
5 svetu!" Totižto ani jeho bratia neverili v neho.
*6 Ježiš im však povedal: „Môj čas ešte neprišiel,
7 ale váš čas je vždy tu. Vás nemôže svet nenávi-
dieť, ale mňa nenávidí, lebo svedčím o ňom, že jeho
8 skutky sú zlé. Vy len iďte na tie slávnosti; ja ešte
9 nejdem, keďže môj čas ešte neprišiel!" — Toto im
10 povedal a ostal v Galilei. Keď však jeho bratia
odišli na slávnosti, išiel aj on, no nie verejne, ale
len potajomky.
11 Židia ho však hľadali na slávnostiach a hovorili:
12 „Kdeže je ten?" Aj medzi ľudom sa veľa o ňom ho-
vorilo. Jedni tvrdili, že je dobrý, iní zasa hovorili:
*13 „Nie je, ale iba ľudí zavádza!" Nikto však nero-
prával o ňom verejne, zo strachu pred Židmi.

*14 *Spasiteľova reč v chráme.* — Uprostred
slávností vystúpil Ježiš do chrámu a vyučoval (ľud).
15 Židia sa divili a hovorili: „Ako môže tento poznať

osvetlenia posvätný tanec. — Na tieto dva obrady naráža Spasiteľ vo v. 7 37—39 a 8, 32.

n 3 Rodina Ježišova (bratia = bratanci) chcela mať z osoby a činnosti veľkého príbuzného len márnu slávu a hmotný zisk. Podľa nich Galilea nebola vhodným prostredím pre takého veľkého muža. Nech ide radšej do Judska do Jeruzalema, strediska to náboženského a verejného života, a ukáže sa vodcom národa a učeným zákonníkom.

6-10 Ježiš nechce ísť do Jeruzalema verejne, so sprievodom pútnikov, aby zbytočne nevzrušoval ľud a nevzbudzoval v ňom prázdne národné a politické nádeje.

13 „Zo strachu pred Židmi", to je pred predákmi a kňazmi, ktorí žiarlili na Ježiša a začínali ho už verejne zavrhovať a prenasledovať.

14 Prvé dni slávností sa Spasiteľ skromne skrýval, ale tretí — štvrtý deň prišiel do chrámu a vyučoval ľud vysvetľoval mu totiž state z Písma.

Písma, keď sa neučil?" Odpovedal im Ježiš a hovo- 16
ril: „Moja náuka je nie moja, ale toho, ktorý ma
poslal. Ak niekto chce plniť jeho vôľu, rozozná, či 17
táto náuka je od Boha, alebo či hovorím len sám od
seba. Kto sám od seba hovorí, hľadá svoju slávu. 18
ale kto hľadá slávu toho, ktorý ho poslal, hovorí
pravdu, a niet v ňom nepravosti. Či vám Mojžiš 19
nedal zákon? Ale nikto z vás neplní zákon! Veď 20*
prečože ma chcete zabiť?" Ľud odpovedal: „Vari si
čertom posadlý? Kto ťa chce zabiť?"

Odpovedal im Ježiš a hovoril: „Jeden skutok 21*
som vykonal, a všetci sa čudujete! Vy obrezujete 22
človeka i v sobotu, lebo vám Mojžiš dal obriezku, a
hoci vlastne nie je od Mojžiša, ale od otcov. Keď 23
teda slobodno obrezať človeka v sobotu, a nie je
tým porušený Mojžišov zákon, prečo sa hneváte na
mňa, že som v sobotu uzdravil celého človeka? Ne- 24
súďte podľa vonkajška, ale súďte spravodlivo!"

Tu povedali niektorí Jeruzalemčania: „Či je to 25
nie ten, ktorého chcú zabiť? A hľa, verejne káže, 26
a nič mu nehovoria! Či sa poprední mužovia (aj
sami) presvedčili, že on je Kristus? Lenže o tomto 27
(človekovi) vieme, odkiaľ je, ale keď príde Kristus,
nikto nebude vedieť, odkiaľ je!" A Ježiš pri vyu- 28*
čovaní v chráme zvolal: „Aj mňa poznáte, aj odkiaľ
som viete! Ja som neprišiel sám od seba, ale je
pravdivý ten, ktorý ma poslal a ktorého vy nepo-

---

a Gn 17, 10 n.; Lv 12, 3 n.

Medzi ľudom boli aj poniektorí predáci a ich nadhá- 20
ňači, ktorý sa v bezmocnom hneve neštítili demagogicky
urážať Ježiša. Mysleli si zaiste že silné, urážlivé reči na-
hradia pravdu a zapôsobia na masy.

Pán sa nedal urážkou priviesť z rovnováhy a pevne im 21 n
potvrdil, že vie, ako sa ho chystajú zabiť, pretože v sobotu
uzdravil chorého (5, 1—47).

Židia poznajú ľudský pôvod Ježišov alebo si to aspoň 28 n
nahovorili, ale jeho božský charakter a božské poslanie
nie, lebo nepoznajú Boha.

29 znáte. Ja ho však poznám, pretože som od neho
a on ma poslal!"
30 Preto ho chceli chytiť, ale nikto (sa neopovážil)
položiť ruku na neho, lebo ešte neprišla jeho ho-
31 dina. A mnohí z ľudu uverili v neho a hovorili:
„Keď príde Kristus, bude vari viac divov robiť, ako
urobil tento?"

Veľrada chce Ježiša chytiť a zahubiť. —
32 I dopočuli sa farizeji, že si ľud takto o ňom povrá-
va. Preto poslali veľkňazi a farizeji sluhov, aby chy-
33 tili Ježiša. | Ježiš im teda povedal: „Ešte krátky čas
som s vami, a potom odídem k tomu, ktorý ma
34 poslal. Budete ma hľadať, a nenájdete ma; a kde
35 som ja, ta vy nemôžete prísť." I hovorili si Židia
medzi sebou: „Kam chce tento ísť, že ho nebudeme
môcť nájsť? Chce vari odísť k Židom, roztrúseným
36 medzi Grékmi, a učiť Grékov? Čo a aká je to reč,
čo povedal: »Budete ma hľadať, a nenájdete ma;
a kde som ja, ta vy nemôžete prísť«?"
37 Posledný veľký deň slávnosti stál Ježiš (v chrá-
me) a volal: „Ak niekoho smädí, nech príde ku mne
*38 a nech sa napije! A z vnútra toho, kto verí vo mňa,
a potečú rieky živej vody, ako hovorí Písmo." To po-
39 vedal o Duchu, ktorého mali prijať tí, čo uverili
v neho. Duch totiž dovtedy ešte nesostúpil, lebo
Ježiš nebol oslávený.
*40 A niektorí zo zástupu, keď počuli tieto slová,
41 hovorili: „To je naozaj prorok!" | Iní tvrdili: „To je
Kristus!" A iní zasa vraveli: „Vari z Galiley má
42 prísť Kristus? Či nehovorí Písmo, že Kristus príde

a Iz 44, 3 (58, 11); Ez 47, 1 a 12 a i.
n 38 O nesmiernych daroch Ducha Sv. v mesiášskych časoch hovoria viaceri proroci: Iz 54, 3; 58, 11; Ez 36, 25; Joel 2, 28 a i. — Evanjelista pripomína, že tieto milosti sa maly zjavne ukázať iba po Ježišovom oslávení.
40 Veľký prorok = Mesiáš, ktorého Mojžiš predpovedal Dt 18, 15–19.

z potomstva Dávidovho, z mestečka Betlehema, kde a
býval Dávid?" I povstala v ľude pre neho roztržka. | 43
Niektorí ho chceli zlapať, ale nikto nepoložil ruky 44
na neho.

Sluhovia sa potom vrátili k veľkňazom a fari- 45
zejom. Tí sa ich opýtali: „Prečo ste ho nepriviedli?"
Sluhovia odpovedali: „Nikdy človek tak nehovoril, 46
ako hovorí tento!" | Farizeji im vraveli: „Vari ste 47
sa nedali aj vy zviesť? Či uveril v neho niektorý 48
z popredných mužov alebo z farizejov? Tento ľud 49
však, čo nepozná zákon, je prekliaty!"

Tu Nikodém, ktorý bol predtým prišiel k Ježišo- 50
vi [v noci], hoci bol jedným z nich, povedal im:
„Vari náš zákon odsudzuje niekoho prv, ako by ho 51
počul a presvedčil sa, čo robí?" Odvrávali mu: 52
„Nie si aj ty z Galiley? Skúmaj [Písma] a uvidíš,
že z Galiley niet proroka!" I pobrali sa všetci do- 53
mov.

Príhoda s cudzoložnicou. — Ježiš (potom) 8*
odišiel na Olivovú horu. Ráno sa však vrátil do 2
chrámu a všetok ľud prišiel k nemu. Sadol si teda
a vyučoval ich. Tu zákonníci a farizeji priviedli 3
ženu, pristihnutú pri cudzoložstve, postavili ju do-
prostred | a povedali mu: „Učiteľ, túto ženu pristihli 4
pri cudzoložstve! Mojžiš nám v zákone prikázal 5* b
takéto kameňovať. Čo povieš ty?" To vraveli, aby 6*
ho pokúšali a mohli obžalovať.

---

a 2 Sm 7, 12; Mich 5, 2. b Lv 20, 10; Dt 22, 22 n.

Táto stať sa nenachádza v mnohých významných grécky- 1-11
kych rukopisoch. Zdá sa, že ju v niektorých cirkvách, najmä východných, vynechávali zo strachu, aby si niektorí veriaci nevysvetľovali Ježišovo milosrdenstvo k cudzoložnici ako podnet k mravnej voľnosti a samopašnosti.

Lv 20, 10; Dt 22, 21—24. 5 b

Písal na zemi asi na znak, že si farizejov vôbec nevší- 6-8
ma. Ale je možné, že to robil, aby žalujúcim pokrytcom priviedol na um Jeremiášovo proroctvo 17, 13: (Mená) tých, čo ťa opustili, na zemi budú napísané!

Ježiš sa však zohol a prstom (čosi) písal na ze-
7 mi. Keď sa ho neprestávali opytovať, vzpriamil sa
a povedal im: „Kto z vás je bez hriechu, nech prvý
8 hodí do nej kameň!" A zasa sa zohol a písal na
9 zemi. Ako to počuli, po jednom sa stratili, počnúc
od starších až do posledných, takže zostal sám a
10 žena, stojaca vprostriedku. Ježiš sa vzpriamil a ho-
voril jej: „Žena, kde sú tí, [čo na teba žalovali]?
Nikto ťa neodsúdil?" | Odpovedala: „Nikto, Panel"
11 Tu jej povedal Ježiš: „Ani ja ťa neodsudzujem.
Choď a odteraz nehreš!"

Ježiš znova hovorí Židom o svojom po-
*12 *slaní, chcú ho však ukameňovať.* — Ježiš
znova prehovoril k nim a vravel: „Ja som svetlo
sveta! Kto mňa nasleduje, nebude kráčať vo tme,
*13 ale bude mať svetlo života." I povedali mu farizeji:
„Sám svedčíš o sebe, tvoje svedectvo nie je teda
14 pravdivé!" | Ježiš im odpovedal: „Čo aj sám sved-
čím o sebe, moje svedectvo je pravdivé, pretože
viem, odkiaľ som prišiel a kam idem. Vy však ne-
15 viete, odkiaľ prichádzam, ani kam idem. Vy súdite
16 podľa tela, ja nikoho nesúdim. A ak niekoho sú-
dim, môj súd je pravdivý, keďže nie som sám, ale
a 17 so mnou je Otec, ktorý ma poslal. Aj vo vašom zá-
kone je napísané, že svedectvo dvoch ľudí je prav-
18 divé. Svedčím o sebe ja, a svedčí o mne aj Otec,
19 ktorý ma poslal." Opýtali sa ho: „A kdeže je tvoj
Otec?" Ježiš odpovedal: „Nepoznáte ani mňa ani
môjho Otca. Keby ste mňa poznali, aj môjho Otca
by ste poznali!"

---

a Dt 17, 6; 19, 15.

12 Viď 7, 2 *

13-17 Podľa Dt 17, 6; 19, 15 svedectvo bolo právoplatné len ak ho dosvedčili dvaja alebo traja svedkovia. Ježiša ako Syna Božieho tento zákon nezaväzoval, ale predsa mu urobil zadosť, lebo svedčil za seba nie sám, ale aj Boh, ktorý mu dal moc divov a zázrakov.

Tieto slová hovoril v pokladničnej sieni, keď 20
vyučoval v chráme. A nikto (sa neopovážil) chytiť
ho, lebo ešte neprišla jeho hodina.
A znova im vravel: „(Už) odchádzam. Budete 21
ma hľadať, a zomriete vo svojom hriechu. Kam ja
odchádzam, ta vy nemôžete prísť!"
Židia si teda hovorili: „Vari len nezabije sám 22
seba, keď hovorí: »Kam ja odchádzam, ta vy ne-
môžete prísť«?"
On im však odpovedal: „Vy ste zdola, ja som 23
shora. Vy ste s tohto sveta, ja nie som s tohto sve-
ta! Preto som vám vravel, že zomriete vo svojich 24
hriechoch; lebo ak neuveríte, kto som, zomriete vo
svojich hriechoch."
Pýtali sa ho teda: „Ktože si ty?" Ježiš im odpo- 25*
vedal: „Načo s vami o tom hovoriť? O vás mám ve- 26*
ľa hovoriť a súdiť vás! A ten, ktorý ma poslal, je
pravdivý, a ja svetu hovorím to, čo som od neho
počul." A nerozumeli, že Boha nazýva svojím Ot- 27
com. | Ježiš im teda vravel: „Keď vyzdvihnete Syna 28*
človeka, až potom budete vedieť, kto som a že nič
nerobím sám od seba, ale hovorím, ako ma Otec
naučil. Ten, ktorý ma poslal, je so mnou. Nenechal 29
ma samého, lebo robím vždy to, čo je jemu milé."
Mnohí uverili v neho, keď takto hovoril. A tým 30
Židom, ktorí mu uverili, Ježiš povedal: „Ak vytr- 31
váte v mojej náuke, budete naozaj moji učeníci. | 32
Poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí." Odpove- 33*

Grécku osnovu, ktorú prekladáme „načo s vami o tom 25
hovoriť", niektorí sv. Otcovia a aj Vg chápu inak: „Ja,
ktorý s vami hovorím, som Počiatok..."
Nie o sebe bude Ježiš hovoriť svojim protivníkom ale 26
o nich, o ich hriechoch, o ich nevere a tvrdošijnosti, a bu-
de ich súdiť!
Spasiteľ hovorí o svojej smrti na kríži a o svojom 28
oslávení.
Nehovorla Židia, ktorí uverili v Ježiša, ale nepriatelia, 33-36

dali mu: „Veď sme potomstvo Abrahámovo, a nikdy
sme nikomu neboli otrokmi! Akože to vravíš: »Bu-
34 dete vyslobodení«?" | Ježiš im hovoril: „Veru,
veru, vravím vám: Každý, kto pácha hriech, je
35 otrokom hriechu. A otrok neostáva naveky v dome,
36 no Syn ostáva naveky v dome. Keď vás teda Syn
37 vyslobodí, budete skutočne slobodní. Viem, že ste
potomstvo Abrahámovo, ale chcete ma zabiť, lebo
38 moje slovo sa vo vás neujíma. Hlásam to, čo som
videl a vidím u Otca, a vy robíte, čo ste počuli od
svojho otca."
39 Na to mu odpovedali: „Abrahám je náš otec!"
Ježiš im hovoril: „Ak ste Abrahámove dietky, čiň-
40 te Abrahámove skutky! Vy ma však chcete zabiť,
mňa, ktorý som vám pravdu hlásal, ako som ju
*41 počul od Boha. To Abrahám neurobil! | Vy robíte
skutky svojho otca." Odvrávali mu: „My sme sa
nenarodili z (modloslužobného) smilstva, lež máme
*42 jedného Otca, a to Boha!" Ježiš im odpovedal:
„Keby Boh bol vaším otcom, milovali by ste ma,
lebo ja som z Boha vyšiel a prišiel (na svet). Ne-
43 prišiel som sám od seba, lež on ma poslal. Prečo
teda nechápete moju reč? Pretože nemôžete počuť
44 moje slová! Pochádzate od otca čerta a chcete
uskutočniť žiadosti tohto svojho otca. On bol vra-
hom ľudí od počiatku a nedržal sa pravdy, lebo
pravdy v ňom niet. Zo svojho hovorí, keď luhá. le-

ktorí sa zamiešali do zástupu. Úmyselne vyvolávajú hádku a chcú ju vyostriť, aby sa Spasiteľ nejako prerieklol.

41 Proti zle chápanej a prázdnej národnej pýche Židov Spasiteľ stavia pravú slobodu dietok Božích, totiž slobodu od hriechov a od večnej smrti.

42-47 Židia boli vyvolený národ Boží a nie neprávom pokladali Boha za svojho Otca. Chvália sa tým, že sa narodili ako pravé dietky Božie, nie v nevere (=modloslužobné smilstvo).

Spasiteľ im otvorene objasňuje, že ich život a skutky odporujú týmto nárokom. Pochádzajú z otca čerta, pôvodcu lži a nenávisti, lebo majú jeho neresti.

bo je luhár a otec lži. A mne neveríte, hoci vám 45
hovorím pravdu! Kto z vás usvedčí ma z hriechu? 46
Prečo mi (teda) neveríte, keď vám pravdu hovorím?
Kto je z Boha, počúva Božie slová; vy ich nepočú- 47
vate, lebo nie ste z Boha."

Židia mu odpovedali: „Či nevravíme dobre, že 48*
si Samaritán a čertom posadlý?" Ježiš (im) hovorí! 49
„Nie som čertom posadlý, ale ctím si Otca, vy ma
však zneucťujete. Nehľadám svoju slávu, ale je, kto 50
ju hľadá a kto súdi. Veru, veru, hovorím vám, kto 51
zachováva moje slová, neuvidí smrti naveky!" Ži- 52
dia mu vraveli: „Teraz vieme, že si čertom posadlý! Abrahám umrel i proroci, a ty tvrdíš: »Kto zachováva moje slová, neokúsi smrti naveky!« Vari 53
si ty väčší ako náš otec Abrahám, ktorý umrel?
I proroci umreli! Kýmže sa robíš?" Ježiš odpovedal: 54
„Ak sa sám oslavujem, moja sláva nestojí za ničl
Ale oslavuje ma môj Otec, o ktorom vy tvrdíte, že
je vaším Bohom. Vy ste ho nepoznali, ale ja ho 55
poznám! A keby som povedal, že ho nepoznám,
bol by som luhárom ako vy. Ale ja ho poznám a
zachovávam jeho slová. Váš otec Abrahám plesal 56*
(v nádeji), že uzrie môj deň; uzrel a zaradoval sa!"
Židia sa ho teda pýtali: „Ani päťdesiat rokov ne- 57
máš, a Abraháma by si bol videl?" Ježiš im pove- 58*
dal: „Veru, veru, hovorím vám, ja som skôr, ako sa narodil Abrahám!"

I zdvihli kamene, aby hádzali na neho, no Ježiš 59
sa skryl (medzi ľuďmi) a vyšiel z chrámu.

Rozzúrení protivníci sa zmohli len na urážky, ktoré 48
ich ústach znamenajú najväčšie opovrhnutie. Por. 4, 4.*

Abrahám sa zaradoval, keď mu Boh prisľúbil, že z jeho 56
pokolenia sa narodí Mesiáš. Porovnaj Gn 12, 2 n.; 18, 18; 22, 16—18.

Slová „Ja som!" sú v hebrejčine vlastným menom Bo- 58
žím (Jahveh = Ja som, ktorý som), ktoré Boh v horiacom kri vyjavil Mojžišovi. Označujú neustále jestvovanie ktoré nepodlieha času a jeho zmenám (sv. Ján Zlatoústy).

Ježiš uzdravuje slepého od narodenia.

*9 — [Ježiš] idúcky zazrel človeka slepého od naro-
*2 denia. Jeho učeníci sa ho spýtali: „Učiteľ, kto zhre-
šil, tento a či jeho rodičia, že sa slepý narodil?"
3 Ježiš odpovedal: „Ani tento nezhrešil, ani jeho ro-
*4 dičia, ale majú sa na ňom zjaviť skutky Božie. Mu-
sím konať skutky toho, ktorý ma poslal, dokiaľ je
deň, lebo príde noc, keď nikto nebude môcť praco-
*5 vať. Dokiaľ som na svete, som svetlom sveta!"
*6 Ako to povedal, napľul na zem, spravil zo sliny
*7 blato, potrel (slepému) tým blatom oči | a rozkázal
mu: „Choď, umy sa v rybníku Siloe!" — čo znamená
Poslaný. — Odišiel teda, umyl sa a vrátil sa
vidiaci.
8 Tu susedia a tí, čo ho predtým vídali žobrať, ho-
vorili: „Či je to nie ten, čo (prv) sedával a žobral?" |

1-41 Ján pripisuje uzdraveniu slepého od narodenia mimoriadnu dôležitosť. Presne a podrobne, skoro zápisnične zaznamenáva priebeh zázraku a nasledujúceho výsluchu pred cirkevnou vrchnosťou, takže skutočnosť divu je svedecky dokázaná. Chce jednak ukázať, ako sa Ježiš dostal do rozhodného rozporu s predákmi, jednak zdôrazniť, že ich nevera a tvrdošijnosť bola zlomyseľná. — Zázrak sa stal asi v sobotu slávnosti Stánkov (viď v. 14).

n 2 Podľa vtedajšej rozšírenej mienky každé nešťastie bolo Božím trestom za hriechy. Na to, že Boh aj dobrého človeka môže súžením skúšať a zdokonaľovať (kniha Jób!), sa zabúdalo.

4 Smrťou (=noc) sa pre každého človeka končí možnosť konať záslužne (=pracovať) pred Bohom.

5 Nasledujúcim zázrakom Pán ukázal, že má moc dávať ľuďom prirodzené svetlo očú. Takto spolu dokázal, že má aj moc dávať im svetlo Božej pravdy.

6 Spasiteľ mohol chorého uzdraviť jednoduchým úkonom vôle, ale urobil to s istými vonkajšími obradmi (porovnaj uzdravenie hluchonemého u Mk 7, 31—37), lebo ľudská prirodzenosť si žiada veci názorné, viditeľné.

7 Rybník Siloe (hebr. Siloah = Poslaný; znamená aj „stok" vody, vodovod) bola hať na južnom svahu sionského kopca. Voda doň prichádzala z prameňa Gihon dlhým podzemným kanálom, ktorý dal vykopať ešte kráľ Ezechiáš (okolo r. 700 pred Kristom).

Jedni tvrdili: „Je to on!" Iní zasa: „Nie, ale podobá 9
sa tomu!" On však povedal: „Hej, ja som to!" | Ho- 10
vorili mu teda: „Akože sa ti otvorily oči?" | Odpo- 11
vedal: „Akýsi človek, menom Ježiš, spravil blato,
potrel mi oči a prikázal mi: »Choď k rybníku Siloe
a umy sa!« Išiel som teda, a keď som sa umyl, vi-
del som." — I opýtali sa ho: „Kde je ten človek? 12
Povedal: „Neviem."

Farizeji vyslúchajú uzdraveného. — Za- 13
viedli teda tohto predtým slepého pred farizejov.
A bola práve sobota, keď Ježiš spravil blato a otvo- 14*
rii mu oči. Farizeji sa ho znova spytovali, ako sa 15
mu otvorily oči, a on im povedal: „Priložil mi na
oči blato, umyl som sa a vidím!" Hovorili teda nie- 16
ktorí z farizejov: „Nie je ten človek z Boha, lebo
nezachováva sobotu!" Iní zasa vraveli: „Akože môže hriešny človek robiť takéto divy?" I povstala medzi nimi roztržka.

A znova povedali tomu slepému: „Čo hovoríš 17
o ňom ty, veď ti otvoril oči?" On však prehlásil:
„Je prorok!" — Židia však neverili, že bol slepý 18
a že sa mu otvorily oči, kým nezavolali rodičov
toho, ktorý obsiahol zrak, | a nespýtali sa ich: „Je 19
to (naozaj) váš syn, o ktorom hovoríte, že sa slepý
narodil? Akým činom teraz vidí?" Rodičia odpove- 20
dali: „Vieme, že on je náš syn a že sa slepý naro-
dil. Nevieme však, akým činom teraz vidí, ani ne- 21
vieme, kto mu otvoril oči. Jeho sa spýtajte, má
svoje roky, nech sám hovorí o sebe!" To povedali 22*

Židovskí zákonníci vysvetľovali Mojžišovo nariadenie 14
o sobotnom odpočinku veľmi prísne. Nedovoľovali ani najmenšie práce ba ani liečiť, ak priamo nehrozilo nebezpečenstvo smrti. Sami si však povymýšľali všelijaké pokrytecké a smiešne vytáčky, len aby sa mohli vyhnúť neznesiteľným predpisom.

Vylúčenie zo synagogy malo tri stupne. Židia sa úzko- 22
stlivo varovali tohto trestu, lebo si potrpeli na vonkajšiu česť a úctu.

jeho rodičia, lebo sa báli Židov. Tí sa totiž už boli
usniesli, že vylúčia zo synagogy toho, kto by (Je-
23 žiša) uznával za Krista. Preto povedali jeho rodičia:
„Má svoje roky, jeho sa spýtajte!"
24 Zavolali teda znova toho človeka, ktorý bol sle-
pý, a vraveli mu: „Vzdaj česť Bohu! My vieme,
25 že ten človek je hriešny." | On odpovedal: „Či je
hriešny neviem; jedno však viem, že hoci som bol
26 slepý, teraz vidím!" | Spytovali sa ho teda: „Čo ti
27 urobil? Ako ti to otvoril oči?" | Odvrával im: „Už
som vám to povedal a počuli ste. Prečo to chcete
znova počuť? Vari sa chcete stať jeho učeníkmi?"
28 Tu mu začali nadávať a hovorili: „Ty si buď
29 jeho učeníkom, my sme Mojžišovi učeníci! A vie-
me, že Mojžišovi hovoril Boh, ale o tomto nevieme,
*30 odkiaľ prišiel." | Ten človek im odpovedal: „Práve
to je pri tom čudné, že neviete, odkiaľ je, a predsa
31 mne otvoril oči! A vieme, že Boh hriešnikov nevy-
slyší, ale vyslyší (len) toho, kto je bohabojný a ko-
32 ná jeho vôľu. Jakživ nebolo počuť, že by slepému
33 od narodenia niekto bol otvoril oči! Keby tento ne-
34 bol od Boha, nemohol by nič takého urobiť!" Na to
mu povedali: „Celý si sa v hriechoch narodil, a nás
chceš poučovať?" — I vyhodili ho.

Ježišova reč pri stretnutí s uzdraveným.

*35 — Ježiš sa však dopočul, že ho vyhodili, a keď ho
36 našiel, osľovil ho: „Veríš v Syna človeka?" | On
sa spýtal: „Kto je to, Pane, aby som mohol v neho
37 veriť?" | Ježiš mu povedal: „Už si ho videl! To je
38 ten, čo hovorí s tebou!" On na to odpovedal: „Ve-
rím, Pane!" a klaňal sa mu.

30-35 Jednoduchý človek z ľudu musí poučovať zaslepených „vodcov" vyvoleného národa! Jeho výroky sú veľmi rozumné a pádne, takže sa dotkly predákov na citlivom mieste ich svedomia, pravda, ranily aj ich pýchu a samoľúbosť.

35 Viď 1, 51.*

I hovoril Ježiš: „Súdiť som prišiel na tento svet, 39
aby nevidiaci videli a vidiaci oslepli." Počuli to 40
farizeji, ktorí boli pri ňom a spýtali sa ho: „Vari
sme aj my slepí?" Ježiš im odpovedal: „Keby ste 41
boli slepí, nemali by ste hriechu. Vy však teraz
tvrdíte: »Vidíme!« Váš hriech teda ostáva.

Podobenstvá o dobrom pastierovi. —
Veru, veru, hovorím vám, kto nevchádza do ovčínca 10*
dverami, ale inokade vstupuje, je zlodej a zbojník. 2
Kto však vchádza dverami, je pastier oviec. Tomu 3
strážca otvára a ovce počúvajú na jeho hlas. On volá
svoje ovce po mene a vyvádza ich (na pašu). A keď 4
vyženie ovce, kráča pred nimi, a ovce idú za ním,
lebo poznajú jeho hlas. Za cudzím nejdú, ale ute- 5
kajú od neho, lebo nepoznajú hlas cudzích (ľudí)."
Toto podobenstvo im rozprával Ježiš, ale oni ne- 6
rozumeli, čo im povedal. A znovu im hovoril Ježiš: 7
„Veru, veru, vravím vám, ja som dvere k ovciam!
Tí, čo prišli predo mnou, boli sami zlodeji a zboj- 8
níci, a ovce ich nepočúvaly. | Ja som dvere! Ak nie- 9
kto vojde cezo mňa, bude spasený. Bude môcť (bez-
pečne) vchádzať i vychádzať a nájde pastvu. Zlodej 10
prichádza, len aby kradol, zabíjal a hubil (ovce);
ja som však prišiel, aby malv život, a prehojne ho
mali!
Ja som dobrý pastier! Dobrý pastier aj život dá 11*
za svoje ovce. Ale najatý (strážca) a taký, čo nie je 12
pastierom a ktorému ovce nepatria, opúšťa ovce
a uteká, keď vidí vlka prichádzať, a vlk ich chmatá

Farizejskí predáci sa hrdo vystatovali, že sú pastiermi 1-21
ľudu. V krásnom podobenstve im Ježiš ukázal, že sú veru
len nájomníkmi, ktorým nič nezáleží na sverenom stáde.
— Podobenstvo samo (sú to vlastne tri obrazy) je vzaté zo
života východných pastierov a je také výstižné, že sa nám
všetko odohráva ako by pred očami.
Už proroci častejšie opisovali Mesiáša ako dobrého 11
Pastiera: Iz 50. 10 n ; Jer 23, 3 n. a i.

13 a rozháňa. [Najatý (strážca) uteká,] pretože je na-
14 jatý a nezáleží mu na ovciach. Ja som dobrý pas-
15 tier! Poznám svoje, a moje poznajú mňa, | ako mňa
pozná Otec a ja poznám Otca. A ja život dám za
*16 svoje ovce! Mám však aj iné ovce, ktoré nepatria
do tohto ovčínca. Aj tie musím priviesť (sem), a
budú počúvať na môj hlas. A bude jeden ovčínec
17 a jeden pastier. Preto ma miluje Otec, že kladiem
18 život, aby som ho znova dostal. Nikto mi ho nemô-
že vziať, ja ho kladiem dobrovoľne. Mám moc dať
ho, a mám moc vziať si ho zpät. Toto právo som
dostal od svojho Otca."
19 Pre tieto reči zasa vznikla medzi Židmi roztržka.
20 Mnohí z nich vraveli: „Čertom je posadlý a šalie!
21 Čo ho počúvate?" | Iní však hovorili: „To sú nie
reči čertom posadlého! Či čert môže otvárať sle-
pým oči?"

Sviatok Posvätenia chrámu. Ježiš v Je-
*22 *ruzaleme.* — Potom bola v Jeruzaleme slávnosť
*23 Posvätenia chrámu. Bolo to v zime. | Ježiš sa pre-
24 chádzal v chráme po Šalamúnovej sieni. Tu ho ob-
stali Židia a hovorili mu: „Dokedy nám budeš držať
duše v neistote? Ak si ty Kristus, povedz nám to
otvorene!"
25 Odpovedal im Ježiš: „Povedal som vám to, a ne-
veríte. Skutky, ktoré konám v mene svojho Otca,
26 svedčia o mne, | ale vy neveríte, pretože nie ste

16 „Iné ovce" sú Nežidia, pohani. Boli vylúčení zo spoločenstva vyvoleného národa. ale božský Pastier zruší tieto prekážky rasy a národnosti a vovedie ich do svojho košiara, t. j. do Cirkvi.

22 Tieto slávnosti sa konaly v polovici decembra na pamiatku očistenia chrámu za Judáša Makabejského r. 165 pred Kristom. Neskoršie sa volaly „sviatkami svetla" pretože si Židia pri nich slávnostne osvetľovali domy.

23 Šalamúnova sieň bola veľké kryté stĺporadie na východnej strane chrámu. Pán sa ta uchýlil, lebo bolo sychravo, ako vôbec cez zimu v Palestíne.

z mojich oviec. Moje ovce počúvajú na môj hlas, 27
i ja ich poznám, a idú za mnou. Ja im dávam večný 28
život, a nezahynú naveky, a nikto mi ich z rúk ne-
vytrhne. Otec, ktorý mi ich dal, je väčší než všetci 29*
a nikto ich nemôže vyrvať z rúk môjho Otca. Ja 30*
a Otec sme jedno!"

Tu Židia zdvihli kamene, aby ho ukameňovali. | 31
Ježiš sa ich však opýtal: „Veľa dobrých skutkov od 32
Otca som vám ukázal, pre ktorý z nich ma chcete
kameňovať?" | Židia mu odpovedali: „Nechceme ťa 33
kameňovať pre dobrý skutok, ale pre rúhanie, že
ty, človek, sa robíš Bohom!" Ježiš im hovoril: 34*
„Či nie je napísané vo vašom zákone: »*Ja som po-* a
vedal: Bohovia ste«? A keď tých, ktorým bolo dané 35
slovo Božie, pomenoval bohmi, — a nemožno zru-
šiť, čo je v Písme! — | (akože vy) tomu, ktorého 36
Otec posvätil a poslal na svet, môžete hovoriť: »Rú-
haš sa!« pretože som povedal: »Syn Boží som«? | Ak 37
nekonám skutky svojho Otca, neverte mi, | ale ak 38
ich konám, tým skutkom verte, aj keby ste mne
neverili, že Otec je vo mne a ja v Otcovi!"

Znova ho teda chceli chytiť, ale on sa im vy- 39
mkol z rúk.

Ježiš káže v Perei. — (Potom) odišiel na dru- 40*

---

a Ž 81, 6

Prvá časť verša v niektorých gréckych rukopisoch a vo 29
Vg zneje: „Čo mi dal Otec, je väčšie než všetko...".

Veľmi závažné tvrdenie! Znamená, že Boh Otec a Syn 30
Boží sú bytostne a číselne jedno, majú tú istú prirodzenosť, hoci sa od seba odlišujú ako osoba od osoby.

Hebrejské slovo „elohim" označuje jednak Boha, ale má aj širší význam, asi ako naše „vznešený — mocný pán".

Keď v Starom zákone Boh sám takto oslovuje sudcov, 34-36
svojich zástupcov, tým väčším právom sa Ježiš, Boží posvätený (=Mesiáš; porovnaj 6, 69; Mk 1, 24; Lk 4, 34), môže nazývať Synom Božím.

Spasiteľ odchádza do perejského kraja za Jordánom, 40-42
aby sa vyhol prenasledovaniu so strany židovských vrchností.

hy breh Jordána, na miesto, kde Ján zprvoti krstil,
41 a ostal tam. Mnohí prišli za ním a hovorili si: „Ján
sice neurobil nijaké znamenie, ale čo o tomto po-
42 vedal, je pravda!" A mnohí tam uverili v neho.

Vzkriesenie Lazára. Predchádzajúce u-
*11 *dalosti.* — Vtedy ochorel istý Lazár z Betánie,
*2 z mestečka Márie a jej sestry Marty. Bola to tá
Mária, ktorá pomazala Pána masťou a svojimi vlas-
mi mu poutierala nohy. Jej brat Lazár ochorel.
3 Poslaly teda tie sestry odkaz Ježišovi: „Pane,
4 hľa, ten, ktorého miluješ, je chorý!" Keď to Ježiš
počul, povedal: „Tá choroba nie je na smrť, ale na
5 slávu Božiu, aby ňou bol oslávený Syn Boží!" Je-
žiš totiž miloval Martu i jej sestru [Máriu] a Lazára.
6 Ako sa teda dopočul, že je chorý, ostal ešte dva
7 dni tam, kde bol. Až potom vyzval učeníkov:
8 „Poďme zasa do Judska!" Učeníci mu odvrávali:
„Učiteľ, Židia ťa práve chceli ukameňovať, a zasa
*9 ta ideš?" Ježiš odpovedal: „Vari nemá deň dvanásť
hodín? Kto chodí vo dne, nepotkne sa, lebo vidí
10 svetlo tohto sveta; | ale kto chodí v noci, potkne sa,

1-53 Vzkriesenie Lazárovo je z najvzrušujúcejších zázrakov Ježišových. Ukazuje sa tu ako svrchovaný Pán života a smrti. A práve tento div zavdal bezprostrednú príčinu, že sa veľrada rozhodla zbaviť sa Ježiša akýmkoľvek spôsobom. — Vzkriesenie Lazára je takým veľkým zázrakom, že nepriatelia zjavenej pravdy sa všemožne namáhajú, aby ho popreli. Starší ho jednoducho vysvetľovali ako klam, novší rozumkári ho zasa chápu obrazne, symbolicky. Ale tieto mienky sú nútené a očividne odporujú dejepisnému rázu Jánovho evanjelia. Svätopisec hovorí totiž o zázraku ako o skutočnej udalosti, ktorej bol očitým svedkom. — Táto Betánia bolo mestečko na východnom svahu Olivového vrchu, teda nie Betánie pri Jordáne! — S rodinou Lazárovou (skrátené z Eleazar = Boh pomohol) bol Pán v úzkom priateľstve.

2 Porovnaj 12, 1—11.

9 Kým neuplynie čas, predurčený od Otca, Ježišovi nič neuškodia úklady nepriateľov. Netreba sa ešte báť o jeho život!

lebo nemá svetla!" Toto povedal a potom im vra- 11*
vel: „Lazár, náš priateľ usnul, ale idem ho zobu-
diť!" I povedali jeho učeníci: „Pane, ak usnul, 12
ozdravie!" Lenže Ježiš hovoril o jeho smrti, a oni 13
mysleli, že hovorí (iba) o spánku. Tu im Ježiš vy- 14
hlásil otvorene: „Lazár zomrel, a kvôli vám, aby 15
ste uverili, sa radujem, že som tam nebol. Ale poď-
me k nemu!" A Tomáš, nazývaný Dvojčaťom, po- 16
vedal spoluučeníkom: „Poďme aj my a zomrime
s ním!"

Ježiš u sestier mŕtveho Lazára. — Keď 17
prišiel Ježiš (do Betánie), zvedel, že (Lazár) je už
štyri dni v hrobe. Betánia bola blízo Jeruzalema, 18
asi na pätnásť honov, | a tak mnohí Židia prišli 19
k Marte a Márii potešovať ich (v zármutku) nad
bratom.

Ako teda Marta počula, že Ježiš prichádza, šla 20
mu naproti; Mária však doma ostala. I povedala 21*
Marta Ježišovi: „Pane, keby si bol tuná býval, ne-
bol by mi brat zomrel! Ale aj teraz viem, že čo- 22
koľvek budeš prosiť od Boha, dá ti Boh." Ježiš ju 23
uistil: „Tvoj brat vstane!" | Marta mu odpove- 24
dala: „Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný
deň." Ježiš jej povedal: „Ja som vzkriesenie a ži- 25*
vot! Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď zomrel, |
a nik nezomrie naveky, kto žije a verí vo mňa. 26
Veríš tomu?" | Odpovedala mu: „Hej, Pane, ja som 27
uverila, že si ty Kristus, Syn Boží, ktorý prišiel na
tento svet!"

„Usnúť" skoro vo všetkých rečiach označuje nielen 11
spánok, ale aj smrť. Naše slovo „cintorín", z gréckeho
koimetérion, tiež znamená „miesto spánku — oddychu".

Túto stať dáva Cirkev čítať vo sv. Omši za mŕtvych na 21-27
deň pohrebu, aby sa veriaci potešili myšlienkou, že Spa-
siteľ je naším vzkriesením a životom.

Syn Boží je Pán večného života. Vlastnou mocou mô- 25
že vzkriesiť z mŕtvych. A kto v neho verí, dostane sa mu
jeho božského, večného života.

28 Ako to povedala, odišla, zavolala potajomky
sestru Máriu a zvestovala jej: „Učiteľ je tu a volá
29 ťa!" Keď to (Mária) počula, vstala a išla za ním.
30 Ježiš totiž ešte nedošiel do mestečka, ale bol na
31 tom mieste, kam mu Marta vyšla naproti. Keď Židia, ktorí boli v dome a potešovali ju, videli, že Mária rýchle vstala a vyšla, pobrali sa za ňou, lebo si mysleli, že ide ku hrobu plakať.

32 *Zázrak vzkriesenia Lazára.* — Keď teda Mária prišla ta, kde bol Ježiš, a zazrela ho, padla mu k nohám a povedala: „Pane, keby si bol tuná
*33 býval, nebol by mi brat zomrel!" Tu Ježiš, keď uvidel ako plače a ako plačú aj Židia, čo prišli s ňou,
34 zachvel sa v duchu a vzrušený | sa spýtal: „Kam ste ho položili?" Povedali mu: „Pane, poď a viď!" |
35 A Ježiš zaplakal. | Vtedy povedali (niektorí) Židia:
36 „Hľa, ako ho miloval!" | Iní zasa hovorili: „Či ten-
37 to, ktorý slepému otvoril oči, nemohol urobiť, aby (Lazár) nebol zomrel?"

38 Ježiš sa znova zachvel a pristúpil k hrobu. Bola to jaskyňa a (jej otvor) bol privalený kameňom. |
39 I rozkázal Ježiš: „Odvaľte kameň!" Tu Marta, sestra mŕtveho mu povedala: „Pane, už páchne, lebo
*40 je štyri dni mŕtvy!" | Ježiš jej odpovedal: „Nevravel som ti, že uvidíš slávnu moc Božiu, ak budeš veriť?"

41 Odvalili teda kameň. Ježiš pozdvihol oči k nebu a hovoril: „Otče, ďakujem ti, že si ma vyslyšal!
42 Ja (sám) som vedel, že ma vždy vyslyšíš, ale pre tento zástup, ktorý tu stojí, som to povedal, aby

33-35 Pán „sa zachvel" zo súcitu s Lazárovými sestrami a jeho priateľmi, najmä však z ľútosti nad úbohosťou človeka. „Zaplakal", lebo bol človekom nám vo všetkom, okrem hriechu, podobným, rovným a nenútene prejavoval svoje šľachetné city, či to už bol hnev, bolesť alebo radosť.

40 „Slávna moc Božia" = Ježišova divotvorná všemohúcnosť, ktorá premáha aj smrť.

uverili, že si ma ty poslal." A keď to dopovedal, 43
zavolal mocným hlasom: „Lazár, poď von!" A mŕt- 44*
vy [hneď] vyšiel, ovinutý plachtami na nohách i na
rukách a tvár mal oviazanú šatkou. Ježiš im rozká-
zal: „Porozväzujte ho, aby mohol odísť!"

Následky vzkriesenia Lazára. — Vtedy 45
mnohí zo Židov, ktorí prišli k Márii a videli čo
urobil, uverili v neho. Niektorí z nich však odišli 46
k farizejom a rozpovedali im, čo urobil Ježiš Tu 47
veľkňazi a farizeji svolali radu a hovorili: „Čo má-
me robiť, veď ten človek robí mnohé divy! Ak ho 48*
necháme, tak všetci uveria v neho, a prídu Rima-
nia a zajmú nám i Mesto i národ!"
No jeden z nich, menom Kajfáš, ktorý bol toho 49*
roku veľkňazom, im povedal: „Nechápete | a ne- 50
uvažujete, že bude lepšie pre vás, keď jeden človek
zomrie za ľud, a nezahynie celý národ!" To však 51*
nehovoril sám od seba, ale ako veľkňaz toho roku
predpovedal, že Ježiš má zomrieť za (židovský) ná-
rod, | a nielen za (židovský) národ, ale aj aby shro- 52
maždil všetky roztratené dietky Božie. A od toho 53
dňa boli rozhodnutí, že ho zabijú.

Židia mŕtvych nebalzamovali, ale poumývali, namazali voňavými masťami a poovinovali užšími stuhami z ľanového plátna. Hlavu zabaľovali do zvláštnej šatky (tzv. sudárium). 44

Veľrada sa díva na Ježišovu vec čisto politicky a sebecky. Vôbec im nezáleží na tom, aby nepredpojate a vážne preskúmali, či Ježiš naozaj je prisľúbený Mesiáš, alebo nie. 48

Kajfáš, vlastným menom Jozef, bol veľkňazom v rokoch 16—36 po Kristu. Svätopisec jednoducho zisťuje, že Kajfáš toho roku zastával veľkňazský úrad, ale netvrdí, že sa veľkňazi menili každý rok. 49

Kajfáš ani netušil, akú prorockú pravdu povedal. Bol veľkňazom, hoci nehodným, a Boh ho použil ako tlmočníka svojich úmyslov. 51 n

*54 *Ježiš odchádza do Efraimu.* — Preto Ježiš
už nechodil verejne medzi Židmi, ale odišiel do
kraja blízo púšte, do mesta, zvaného Efraim, a ostal
tam aj s učeníkmi.
*55 Bola blízko židovská Veľká noc, a tak mnohí
z okolitej krajiny šli pred sviatkami do Jeruzalema
56 očistiť sa. Hľadali Ježiša v chráme a shovárali sa:
„Čo myslíte? Žeby ozaj neprišiel na sviatky?"
57 Veľkňazi a farizeji však vydali rozkaz, aby každý,
kto vie, kde je (Ježiš), oznámil to, žeby ho mohli
chytiť.

Pomazanie Ježišových nôh v Betánii. —
*12 Šesť dní pred Veľkou nocou prišiel Ježiš do Betá-
nie, kde býval Lazár, ktorého bol vzkriesil z mŕt-
2 vych. Pripravili mu tam hostinu a Marta poslubo-
vala. Lazár bol medzi tými, čo s ním stolovali.
*3 I vzala Mária funt pravej, vzácnej nardovej masti,
pomazala ňou Ježišovi nohy a poutierala mu ich
vlastnými vlasmi. A dom sa naplnil vôňou masti.
4 Tu jeden z jeho učeníkov, Judáš Iškariotský,
*5 ktorý ho chcel zradiť, povedal: | „Prečože nepre-

1—10: Mt 26, 6—13; Mk 14, 3—9.

54 Efraim, dnešné Et Taijibe, asi 20 km na sever od Jeruzalema. V okolí boly husté lesy a divé údolia.

55 Kto prestúpil rôzne predpisy Mojžišovho zákona, znečistil sa na dlhší alebo kratší čas a na očistenie musel sa podrobiť predpísaným obradom a priniesť prikázané obety. Židia veľmi dbali, aby boli obradne čistí, najmä pred veľkonočnými sviatkami, lebo inak by neboli mohli sláviť obradnú večeru (porovnaj Nm 9, 10; 2 Krn 30, 17 n).

1-10 Lk 7, 36—50 hovorí, ako sa zdá, o inej udalosti a o inej Márii.

3 Nardová masť bola vzácny voňavý balzam z istej indickej rastliny. Najčestnejším hosťom niekoľkými kvapkami tohto oleja pomazali vlasy a bradu, podľa východných zvykov. A Mária celý funt (asi 1/3 kg) tohto balzamu vyliala Pánovi na nohy!

5 Denár — desiatnik bola vtedy denná mzda robotníka. V našich peniazoch platil asi 2—3 koruny, ale jeho kúpna hodnota bola oveľa vyššia.

dali túto masť za tristo desiatnikov a nedali ich
chudobným?" Pravda, nepovedal to preto, že by mu 6
bolo šlo o chudobných, ale že bol zlodej, a keďže
mal (spoločnú) pokladničku, brával si z toho, čo do
nej vkladali.
Povedal teda Ježiš: „Nechajte ju! Veď to uro- 7
bila pre deň môjho pohrebu! Chudobných vždy bu- 8
dete mať medzi sebou, ale mňa nebudete vždy mať."
Tu veľký zástup židovského ľudu sa dozvedel, 9
že Ježiš je tam, a prišli nielen kvôli nemu, ale aj
aby videli Lazára, ktorého bol vzkriesil z mŕtvych.
Veľkňazi sa však rozhodli, že zabijú aj Lazára, | 10
pretože mnohí Židia sa pre neho odlučovali a uve- 11
rili v Ježiša.

Ježišov slávnostný príchod do Jeruzalema. — Nasledujúceho dňa veľké zástupy, ktoré 12*
prišly na slávnosti, keď sa dopočuly, že Ježiš pri-
chádza do Jeruzalema, | nabraly palmových rato- 13
lestí, vyšly mu naproti a volaly:

„Hosana! a
Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom,
Kráľ Izraela!"
Ježiš si našiel osliatko a posadil sa naň, ako je 14
napísané:

Neboj sa, dcéra sionská! 15*
Hľa, tvoj kráľ prichádza, b
sediac na osliatku!

Jeho učeníci tomu zprvoti nerozumeli, ale keď 16
bol už Ježiš oslávený, rozpomenuli sa, že to bolo

12—19: Mt 21, 1—11; Mk 11, 1—11; Lk 19, 29 -45.
a Ž 117, 25 n. b Zach 9, 9.
Zástupy vítajú Ježiša ako Kráľa — Mesiáša. — „Hosana" 12 n
(z hebrejského hoši' ah-nna = prosíme ťa, zachráň nás!)
malo asi smysel nášho „sláva".
Ježiš neprichádza ako mocný, bojovný panovník na 15
koni alebo na bojovom voze, ale skromne a pokojne.

napísané o ňom a že mu to (preto) tak urobili.
17 A ľudia, ktorí boli s ním, keď Lazára vyvolal z hro-
bu, a vzkriesil ho z mŕtvych, vydávali o ňom sve-
18 dectvo. Preto mu aj vyšly zástupy naproti, lebo sa
19 dopočuly, že urobil ten div. Farizeji si však vra-
veli: „Vidíte, že si nič nepomôžeme? Hľa, (celý)
svet ide za ním!"

*20 *Gréci prichádzajú k Ježišovi.* — A medzi
tými, čo prišli na slávnosti, aby vykonali poklonu,
21 bolo niekoľko Grékov. Tí prišli k Filipovi, ktorý
pochádzal z Galilejskej Betsaidy, a prosili ho: „Pa-
22 ne, chceli by sme vidieť Ježiša!" Filip teda išiel a
povedal to Ondrejovi, Ondrej a Filip to potom po-
vedali Ježišovi.

*23 Ježiš im takto odpovedal: „Prišla hodina, aby
24 bol oslávený Syn človeka. Veru, veru, vravím vám,
ak pšeničné zrno, čo padlo do zeme, neumrie,
ostane samo, ale ak umrie, prinesie veľkú úrodu.
25 Kto miluje svoj život, stratí ho; kto však na tomto
svete nenávidí svoj život, zachová si ho pre večný
26 život. Ak mi niekto chce slúžiť, nech ma nasledu-
je; a kde budem ja, tam bude aj môj služobník! Ak
*27 mi niekto slúži, uctí ho (sám) Otec. Teraz je moja

20 Títo Gréci boli pohani, tzv. „bohabojní". Prijali vieru v jedného Boha a niektoré židovské zvyky, ale nie obriezku. Neplatili teda za plnoprávnych členov vyvoleného národa.

23-28 Prosba Grékov veľmi pohla Pána Ježiša. Židia jeho vlastný národ, ho neprijali, a hľa, tu sú pohani, ktorí sa takrečeno tlačia do jeho ovčínca!... Ale to je spolu aj znak, že udrela hodina, keď má byť oslávený Syn človeka. Spasiteľ tým mienil svoju smrť a nasledujúce zmŕtvychvstanie a nanebevstúpenie.

27 Spasiteľove slová sú preniknuté myšlienkou na blízke umučenia a smrť. Mal ľudskú dušu ako my, s celým obsahom šľachetných citov, preto ho táto myšlienka hlboko a bôľne rozochvela. Ale poslušne sa chce podrobiť Otcovej vôli (porovnaj Mt 26, 36—46; Mk 14, 32—42; Lk 22 40—46), lebo práve na to prišiel na svet, aby utrpením a smrťou ľudstvo vykúpil. Len nech je to na česť a slávu Božiu!

duša vzrušená, čo mám teda povedať? »Otče, zachráň ma pred tou hodinou«? — Ale nie, lebo práve
na to som prišiel, pre tú hodinu. — Otče, osláv 28
svoje meno!" I zaznel hlas s neba: „Už som oslávil
a ešte oslávim!"
Tu zástup, ktorý tam stál a počul to, hovoril, že 29
zahrmelo, Iní vraveli: „Anjel prehovoril k nemu!" |
Ježiš však povedal: „Nie pre mňa zaznel tento hlas, 30
ale pre vás. Teraz sa koná súd nad týmto svetom; 31
teraz bude vyhodené knieža tohto sveta. A ja, keď 32*
budem pozdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem
k sebe!" To povedal, aby označil, akou smrťou 33
zomrie.
Zástup mu odvrával: „Zo zákona sme sa do- 34*
počuli, že Kristus ostane naveky (medzi nami), prečo teda hovoríš, že Syn človeka musí byť pozdvihnutý? Kto je to ten Syn človeka? | Ježiš im na to 35
hovoril: „Ešte krátky čas je svetlo medzi vami.
Kráčajte, dokiaľ je svetlo, aby vás tma nezastihla!
Kto potme kráča, nevie, kam ide. | Kým máte svet- 36
lo, verte v toto svetlo, aby ste boli synmi svetla!"
To povedal Ježiš, potom odišiel a skryl sa pred
nimi.

Nevera Židov a súd nad nimi. — Neuveri- 37
li však v neho, hoci toľko veľkých divov bol urobil pred nimi. Takto sa malo splniť slovo proroka 38*
Izaiáša, ktorý povedal:

Ukrižovaný Kristus neodolateľne tiahne k sebe, do náručia svojej lásky všetkých, ktorí hľadajú pravdu a dobro. 32

Bol rozšírený náhľad, že zemské kráľovstvo Mesiášovo bude naveky trvať (porovnaj Ž 109, 4; Iz 9, 6; Jer 40 17; Dan 2, 14 a i.). Lenže Židia pritom zabúdali na duchovný ráz Mesiášovej ríše. 34

Židia si takrečeno zapchávajú uši pred zjavnou pravdou Božou a ani očividný zázrak, zásah moci Božej neotrasie ich svedomím. 38

a *Pane, kto uveril našej zvesti?*
A komu sa zjavila mocná ruka Pánova?

39 Preto oni nemohli uveriť, lebo ako zasa hovorí
Izaiáš:
*40 *Zatemnil im oči*
b *a zatvrdil im srdcia,*
aby očami nevideli
a srdcom nepoznali,
aby sa neobrátili,
a ja aby som ich neuzdravil!

41 To povedal Izaiáš, pretože uzrel jeho slávu a ho-
42 voril o ňom. — Predsa však i z poprednejších mno-
hí uverili v neho, ale nepriznali sa k tomu, a to pre
43 farizejov, aby ich nevylúčili zo synagogy. Ľudskú
slávu totiž väčšmi milovali ako Božiu slávu.
44 Ježiš potom zvolal a hovoril: „Kto verí vo mňa,
*45 nie vo mňa verí, ale v toho, ktorý ma poslal. A kto
46 mňa vidí, vidí toho, ktorý ma poslal. Prišiel som
na tento svet ako svetlo, aby nikto neostal vo tme,
47 kto vo mňa verí. Ale ak aj niekto počúva moje
slová, a nezachováva ich, nesúdim ho, keďže som
48 neprišiel súdiť svet, ale spasiť svet. Kto pohŕda mnou
a neprijíma moje slová, už má svojho sudcu: Slo-
vá, ktoré som hlásal, budú ho súdiť v posledný deň.
49 Veď ja som nehovoril sám od seba, ale Otec, ktorý
ma poslal, mi prikázal, čo mám rozprávať a čo

---

a Iz 53, 1. b Iz 6, 9 n.

40 Svätopisec nechápavosť Židov pripisuje priamo vplyvu Božiemu, lebo skutočne to bol spravodlivý trest za ich zlomyseľnú zatvrdilosť. Nesmie sa to však rozumieť v smysle predurčenia na zatratenie! Boh neomylne vie, kto bude zatratený, ale ho nezavrhne preto, že ho samovoľne chce zavrhnúť, ale preto, že si to taký človek zaslúži za svoje dobrovoľné odvrátenie sa od Boha.

45 Syn Boží nielen že ľuďom prináša zjavenie Božie ale aj sám sebou, svojou osobou je podstatným obrazom zjavením Boha Otca. Porovnaj 14, 9.

zvestovať. A viem, že jeho príkaz znamená život 50
večný. Čo teda zvestujem, tak to zvestujem, ako
mi hovoril Otec."

Posledné chvíle Ježišove medzi svojimi, 13, 1—17, 26.

Posledná večera. Ježiš umýva nohy apoštolom. — Bolo pred veľkonočnými sviatkami. Je- 13*
žiš vedel, že mu prišla hodina odísť s tohto sveta
k Otcovi, a keďže miloval svojich, ktorí boli na
tomto svete, až do konca im preukazoval svoju
lásku.
Večerali a čert už bol vnukol do srdca Judášovi, 2*
synovi Šimona Iškariotského, aby ho zradil. Tu Je- 3*
žiš, vedomý toho, že mu Otec všetko dal do rúk
a že od Boha vyšiel a k Bohu ide, | vstal od večere, 4
sobliekol si vrchné rúcho, vzal si zásteru a opásal
sa ňou. Potom nalial vody do umyváka a začal 5
umývať nohy učeníkom a utierať zásterou, ktorou
bol opásaný.
Prišiel až k Šimonovi Petrovi. Ale Peter sa 6
ozval: „Pane, ty mi chceš umývať nohy?" | Ježiš 7
mu odpovedal: „Teraz ešte nechápeš, čo robím, ale
potom pochopíš!" | Peter mu odporoval: „Pane, ty mi 8

Porovnaj Mt 26, 17—20; Mk 14, 12—17; Lk 22, 7—14. — 1
Kedy slávil Ježiš poslednú večeru? V tomto bode je zdanlivý rozpor medzi zprávami sv. Jána a synoptikmi, ale dá sa ľahko odstrániť, keď pripustíme, že Ježiš veľkonočnú večeru konal vo štvrtok 14. nisana (prvý mesiac v židovskom kalendári, náš marec — apríl), podľa počítania a spôsobu jeruzalemského. V tejto veci boly totiž isté odchýlky jednak medzi saducejmi a farizejmi, jednak medzi Židmi z Judska a z Galiley
„Večerali" — Vg má „keď sa navečerali". 2
Takéto umývanie nôh bolo u vtedajších Židov zvyčaj- 3
né, len sa robilo na počiatku hostiny. Vykonal ho často sám hostiteľ, najmä keď išlo o vzácnych hostí. Ježiš to robí cez hostinu, so zvláštnym úmyslom, aby dal učeníkom príklad pokory a bratskej lásky (v. 12—17).

nikdy nebudeš nohy umývať!" Ježiš mu však po-
hrozil: „Ak ťa neumyjem, nebudeš mať so mnou po-
9 dielu!" | Tu mu povedal Šimon Peter: „Pane, teda
*10 nielen nohy, ale aj ruky a hlavu!" Ježiš mu hovo-
ril: „Kto sa okúpal, potrebuje si iba nohy umyť,
lebo je (inak) celý čistý. Aj vy ste čistí, ale nie
11 všetci!" Vedel totiž, kto ho zradí, preto vravel:
„Nie všetci ste čistí!"
12 Keď im umyl nohy a obliekol si vrchné rúcho,
znova si sadol a hovoril im: „Chápete, čo som vám
13 urobil? Vy ma voláte Učiteľom a Pánom, a dobre
14 hovoríte, lebo tým som. Keď teda ja, Pán a Učiteľ,
umyl som vám nohy, aj vy ste povinní navzájom
15 si umývať nohy! Dal som vám príklad, aby ste aj
16 vy robili tak, ako som vám ja urobil. Veru, veru,
hovorím vám, nie je sluha väčší ako jeho pán, ani
17 posol nie je väčší ako ten, čo ho poslal. Viete to
*18 a budete blažení, ak budete podľa toho konať. Ne-
vravím to o vás všetkých, lebo viem, koho som si
a vyvolil, ale splní sa Písmo: *Ten, čo jedol z môjho*
19 *chleba, pozdvihol proti mne pätu!* Už teraz vám to
hovorím, skôr ako sa to stalo, aby ste verili aj po-
20 tom, keď sa to stane, že ja som to. Veru, veru, ho-
vorím vám, kto prijme toho, koho ja pošlem, mňa
prijme, a kto mňa prijme, prijme toho, ktorý mňa
poslal!"

Zradca Judáš odchádza z večeradla. —
21 Keď to bol Ježiš povedal, vzrušil sa v duchu a (cel-
kom) otvorene sa vyslovil: „Veru, veru, hovorím
22 vám, jeden z vás ma zradí!" — Učeníci pozerali je-

a Ž 40, 10.
21—30: Mt 26, 21—25; Mk 14, 18—21; Lk 22, 21—23.
10 Keď sa niekto mal zúčastniť na hostine, najmä na veľkonočnej večeri, vopred sa okúpal, prípadne aj namazal voňavým olejom, takže mu potom stačilo umyť si nohy, prachom znečistené.
18 Kráľ Dávid, predobraz Krista, sa v žalme 40, 10 ponosuje na zradného Achitofela.

den na druhého a boli v rozpakoch, o kom to hovorí. Učeník však, ktorého Ježiš miloval, spočíval 23*
pri Ježišových prsiach. Tomu dal Šimon Peter zna- 24
menie a povedal mu: „Spýtaj sa, kto je to, o kom hovoríl" On sa teda nachýlil k hrudi Ježišovej a 25
spýtal sa: „Pane, kto je to?" | Ježiš mu dopovedal: 26*
„Ten je to, komu namočím a podám skyvu chleba!" A vzal skyvu, namočil ju a podal Judášovi, synovi Šimona Iškariotského.

A hneď po tejto skyve vošiel do neho zlý duch. 27
Tu mu Ježiš povedal: „Len urob chytro, čo chceš urobiť!" Ale nik zo stolujúcich neporozumel, prečo 28
mu to povedal. Judáš totiž opatroval (spoločnú) 29
pokladničku, a tak si niektorí mysleli, že mu Ježiš prikázal, aby nakúpil, čo sa potrebuje na slávnosť, alebo aby dal niečo chudobným. Ten teda prijal 30
skyvu a hneď odišiel. Bola už noc.

Ježišov rozhovor s učeníkmi.

Nové prikázanie.

Keď (Judáš) odišiel, hovoril Ježiš: „Teraz je 31*
oslávený Syn človeka a Boh je oslávený v ňom. A keď je Boh oslávený v ňom, aj Boh ho v sebe 32
oslávi, a (už) ho čoskoro oslávi. Dietky, ešte krátky 33

36—38: Mt 26, 33—35; Mk 14, 29—31; Lk 22, 33—34.

„Učeník, ktorého Ježiš miloval", je sv. Ján. — Podľa 23
vtedajších mravov sa stolovalo pololežiačky, takže sa hostia opierali o ľavý lakeť a pravou rukou si brali jedlo. Ján bol pred Pánom, musel sa teda k nemu nachýliť, keď sa chcel s ním rozprávať, a hlava mu pritom takrečeno spočívala na Ježišovej hrudi

Pán vzal skyvu chleba, namočil ju do tzv. charosetu 26
(sladká ovocná a zeleninová kaša) a podal Judášovi. Bolo to vlastne prejavom pozornosti a priazne, keď hlava stolu osobne niekomu poslúžila jedlom.

Od 13, 31—16, 33 svätopisec podáva dôverný rozhovor 31
Ježišov s apoštolmi. Pán im vysvetľuje rozličné pravdy a zjavuje nové tajomstvá. Dojímavá je vrúcnosť a bezprostrednosť týchto statí, ktoré evanjelista zachycuje v krásnej, ozaj vynikajúcej literárnej forme

čas som s vami! Budete ma hľadať, ale ako som
vravel Židom, aj vám teraz hovorím: Kam ja idem,
*34 ta vy nemôžete prísť. Nové prikázanie vám dávam,
aby ste sa navzájom milovali, ako som vás ja mi-
35 loval, aj vy aby ste sa tak milovali. Po tom poznajú
všetci, že ste moji učeníci, keď sa budete navzájom
milovať."
*36 Tu sa ho spýtal Šimon Peter: „Pane, kam ideš?"
Ježiš mu odpovedal: „Kam ja idem, ta nateraz ne-
môžeš ísť za mnou, ale pôjdeš za mnou neskôr!" |
37 Peter mu odvrával: „Pane, prečože nemôžem teraz
38 isť za tebou? Aj život položím za teba!" | Ježiš mu
povedal: „Aj život položíš za mňa? Veru, veru,
hovorím ti, kohút sa ešte ani neozve, a tri razy ma
zapriešl"

Ježiš odchádza k Otcovi.

14 „Nech sa vám srdce nestrachuje! Verte v Boha
*2 a verte aj vo mňa! V dome môjho Otca je veľa pri-
bytkov. Keby to nebolo tak, bol by som vám to
3 povedal. Idem vám pripraviť miesto. | A keď odí-
dem a pripravím vám miesto, vrátim sa a vezmem
vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja.
4 A cestu ta, kam idem, poznáte."
5 Tomáš mu na to povedal: „Pane, nevieme, kam
*6 ideš, akože môžeme poznať cestu ta?" Ježiš mu od-

n 34 Pán dáva učeníkom ako by svoj závet: prikázanie lásky k bližnému, najmä k bratom. Novým ho nazýva nie preto, ako by bolo bývalo celkom neznáme (porovnaj Lev 19, 18; Pán ho už aj predtým zdôrazňoval: Mt 19, 19 22, 37—40), ale nové je jeho odôvodnenie a obsah: Ježišova láska k nám je základom a mierou, vzorom a silou našej bratskej lásky. Má byť znakom pravých učeníkov Kristových, po ktorom ich poznajú ostatní ľudia.

36-38 Výstup charakteristický pre prudkú a úprimnú ale nestálu povahu Petrovu.

2 Dom Otca nebeského je aj ich otcovským domom. Ježiš im tam ide pripraviť miesto.

6 Syn Boží, viera v neho, je cestou k Bohu. On jediný je pravda sama a život sám, pôvodca všetkej pravdy a

povedal: „Ja som cesta i pravda i život! Nik nepri-
chádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa. Ak ste mňa 7*
poznali, aj môjho Otca ste poznali. A odteraz ho už
poznáte a videli ste ho!"
Tu sa ozval Filip: „Pane, ukáž nám Otca, a 8*
postačí nám to!" Ježiš mu povedal: „Taký dlhý čas 9
som s vami, a nepoznali ste ma? Filip, kto mňa vidí,
vidí aj Otca! Akože môžeš hovoriť: »Ukáž nám
Otca«? Vari neveríš, že ja som v Otcovi a Otec je 10
vo mne? Slová, ktoré vám hovorím, nevravím sám
od seba. Aj tieto skutky koná sám Otec, ktorý je
vo mne. Neveríte, že ja som v Otcovi a Otec vo 11
mne? Ak (už) pre iné nie, aspoň pre tieto skutky
verte! Veru, veru, hovorím vám, kto verí vo mňa, 12*
tiež bude konať skutky, ktoré ja konám, ba bude
konať ešte väčšie, pretože idem k Otcovi. A čo- 13
koľvek budete prosiť v mojom mene, urobím, aby
bol Otec oslávený v Synovi. Keď budete teda pro- 14
siť niečo v mojom mene, urobím to.

Ježiš sľubuje druhého Obrancu — Ducha Svätého.

Ak ma milujete, zachovávajte moje prikázania! 15*

---

všetkého života. Všetky „iné" cesty k Bohu sú len falošnými chodníkmi, všetci „iní" vodcovia sú len klamármi.

Syn Boží je jedno s Bohom Otcom, je tej istej podsta- 7-10
ty s ním, je v Otcovi a Otec v ňom, takže poznať jedného znamená poznať aj druhého.

Učeníci neprenikli k jadru Ježišovej náuky a mali pred 8
očami iba jednu možnosť: Uzrieť už tu za živa samého Boha, ako ho napr. Mojžiš uzrel na hore Sinaj (Ex 24, 9—18) alebo Izaiáš v chráme (Iz 6, 1—13).

Skutky učeníkov prevýšia skutky Učiteľove len čo do 12
vonkajších výsledkov; Božia Prozreteľnosť nedovolila, aby sa kráľovstvo Božie rozšírilo po celom svete už za zemského života Ježišovho, ale predurčila, že sa to stane účinkovaním jeho apoštolov. Títo skutočne žali, čo on zasial (porovnaj 4 36 n.).

Spasiteľ znova zdôrazňuje, že pravá láska k nemu 15
(a k Bohu vôbec) musí byť činorodá, musí sa prejavovať aj skutkami, verným zachovávaním jeho prikázaní.

*16 A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Obrancu,
17 aby bol naveky s vami, — Ducha pravdy, ktorého
svet nemôže prijať, pretože ho nevidí, ani nepozná.
Vy ho poznáte, pretože bude pri vás a bude vo
18 vás. | Neopustím vás ako siroty, vrátim sa k vám.
19 Ešte trocha, a svet ma už neuvidí, ale vy ma uvidí-
20 te, lebo žijem, a aj vy budete žiť. V ten deň pozná-
te, že ja som vo svojom Otcovi, vy vo mne a ja
21 vo vás. Kto pozná moje prikázania a zachováva ich,
ten ma miluje A kto mňa miluje, toho bude milo-
vať aj môj Otec, aj ja ho budem milovať a zjavím
mu seba samého."
22 Tu Judáš, nie ten Iškariotský, sa ho spýtal: „Pa-
23 ne, a prečo sa chceš zjaviť nám, a nie svetu?" Ježiš
mu na to odpovedal: „Ak ma niekto miluje, zacho-
vá moje slovo, a môj Otec ho bude tiež milovať.
24 Prídeme k nemu a budeme u neho prebývať. Kto
ma však nemiluje, nezachováva moje slová. A slo-
vo, ktoré (odo mňa) počul, nie je moje, ale Otcovo,
25 ktorý ma poslal. Toto vám hovorím, kým som ešte
26 s vami. No Obranca, Duch Svätý, ktorého Otec
pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkému a pri-
pomenie vám všetko, čo som hovoril."
*27 Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam;

n 16 „Obranca" — grécky Paraklétos. Názov sa v Novom zákone vyskytuje iba u sv. Jána a znamená toľko ako „obranca" Preklad „utešiteľ" je veľmi rozšírený a obsahove bohatý, ale nevyjadruje ozajstnú myšlienku svätopiscovu, ktorý chce povedať, že Duch Sv. sa za nás prihovára a nás zastáva u Boha Otca (porovnaj Rim 8, 14–16, 26 n.; Gal 4, 6). — Pán tu zjavuje tajomstvo tretej božskej Osoby. Je to bytosť duchovná a božská, súpodstatná s Bohom Otcom a so Synom Božím, ale odlišuje sa od nich ako osoba od osoby. Je to Duch pravdy t j. pravda sama a pôvodca všetkej pravdy.

27 Pokoj Ježišov nie je klamný pokoj sveta, ktorý spočíva v pohodlí smyslov a vo vonkajšej jalovej bezstarostnosti. Je to pokoj božský, kotviaci v samom Bohu a dávajúci duši neochvejnú istotu, zábezpeku a pevnosť vo všetkých životných počinoch a okolnostiach

nie ako svet dáva, dávam vám (ho). Nech sa
nermúti a nestrachuje vaše srdce! Však ste počuli, 28*
že som vám hovoril: »Odchádzam, ale vrátim sa
k vám!« Keby ste ma milovali, radovali by ste sa,
že odchádzam k Otcovi, lebo Otec je väčší ako ja.
Povedal som vám to už teraz, skôr ako sa stalo, 29
aby ste uverili, keď sa to stane. Už nebudem veľa 30
hovoriť s vami, lebo prichádza knieža tohto sveta.
Nič vo mne nemá svojho, | ale svet má poznať, že 31*
milujem Otca a robím tak, ako mi Otec prikázal.
— (A teraz) vstaňte, poďme odtiaľto!

Podobenstvo o viniči.

Ja som pravý vinič a môj Otec je vinohradník. 15*
Každú ratolesť na mne, ktorá neprináša ovocie, od- 2

Syn Boží je tej istej podstaty s Bohom Otcom, jemu 28
vo všetkom rovný, ale vtelením prijal na seba prirodzenosť človeka a na čas svojho zemského života sa ako by zriekol predností, ktoré mu právom božského pôvodu prináležaly (porovnaj Filip 2, 6 n.). So zreteľom na to je teda Otec „väčší" ako vtelený Syn.

Veľkonočná večera sa skončila. Pán sa aj s učeníkmi 31
poberá na Olivový vrch. Ale nasledujúce reči (hl. 15—17) pravdepodobne neodznely cestou ta, ako by sa podľa poradia zdalo. Ježiš ich povedal ešte vo večeradle (por. 18, 1).

Je možné, že podnetom podobenstva o viniči bol obradný kalich vína, ktorý sa pil na konci veľkonočnej večere (nie kalich krvi Ježišovej!). Podobenstvo úzko súvisí aj s ustanovením eucharistie, o ktorom sa sv. Ján úmyselne nezmieňuje. — Inak obraz viniča bol učeníkom a Židom vôbec veľmi blízky a známy, lebo Palestína bola od pradávna krajom hrozna a vína. Podobenstvo malo však aj ráz mesiášsky (porovnaj Iz 5, 1—7; Ez 15, 2—6; Sir 24, 25). Spasiteľ nám chce objasniť úzke spojenie medzi sebou, duchovným viničom, ktorý je zdrojom všetkých milostí, a veriacimi, ktorí sa vierou a láskou do neho zapojujú a z neho ako ratolesti vyrastajú a čerpajú šťavu večného života. — Treba zdôrazniť, že v podobenstve sú všetky hlavné body krásnej náuky o tajomnom tele Kristovom, ktorú podrobnejšie rozvádza sv. Pavol (viď Rim 12, 4 n.; 1 Kor 12, 12—14. 27; Ef 5, 30 a poznámky). 1-11

rezáva, a každú, ktorá prináša ovocie, čistí, aby
prinášala ešte viac ovocia.
3 Vy ste už očistení slovom, ktoré som vám zve-
4 stoval. | Ostávajte teda vo mne a ja vo vás! Ako
ratolesť nemôže prinášať ovocie od seba, ak neostane
5 na viniči, tak ani vy, ak len neostanete vo mne. Ja
som vinič, vy ste ratolesti! (Len) kto ostáva vo mne
a ja v ňom, prináša hojne ovocia, lebo bezo mňa nič
6 nemôžete urobiť. Kto neostáva vo mne, toho odho-
dia ako (neplodnú) ratolesť, a uschne. A tie posbie-
rajú, hodia na oheň, a zhoria.
*7 Ak ostanete vo mne a moje slová ostanú vo vás,
8 proste, čo len chcete, a splní sa vám to! Môj Otec
je práve tým oslávený, že prinášate hojne ovocia
a že ste sa stali mojimi učeníkmi.
9 Ako mňa miloval Otec, tak aj ja som vás milo-
10 val. Ostaňte v tejto mojej láske! | Ak budete za-
chovávať moje prikázania, ostanete v mojej láske,
ako aj ja som zachovával prikázania svojho Otca
11 a ostávam v jeho láske. Toto som vám povedal,
aby moja radosť bola aj vašou a vaša radosť aby
bola úplná.

Ježišova láska k učeníkom.

*12 Moje prikázanie je, aby ste sa navzájom milo-
13 vali, ako som vás ja miloval! Nikto nemôže väčšmi
milovať, ako keď dušu položí za priateľov!
14 Ak robíte, čo vám prikazujem, ste moji priatelia!
15 Už vás nenazývam sluhami, lebo sluha nevie, čo

---

7 Modlitba veriaceho, ktorý je spojený s Kristom, je v istom smysle všemohúca. Vždy dosiahne svoj cieľ, lebo taký človek si nikdy nežiada, čo by nebolo podľa vôle Božej.

n 12 Ježiš zdôrazňuje povinnosť bratskej lásky, ktorá sa nezastaví ani pred sebažertvou (porovnaj 1 Jn 3, 16; Rim 5 7; 1 Pt 2, 21 a i.).

robí jeho pán, ale nazval som vás priateľmi, keďže
som vám zvestoval všetko, čo som počul od Otca.
Nie vy ste si mňa vyvolili, ale ja som si vás vy- 16
volil a ustanovil som vás, aby ste šli a prinášali
ovocie a vaše ovocie aby ostalo, žeby vám Otec
dal všetko, čo budete od neho prosiť v mojom me-
ne. Toto vám (zvlášť) prikazujem, aby ste sa na- 17
vzájom milovali!

Údel Ježišových učeníkov na svete.

Ak vás svet nenávidí, vedzte, že mňa nenávidel 18*
skôr ako vás! Keby ste boli s tohto sveta, svet by 19
miloval, čo je jeho, ale že nie ste s tohto sveta, lež
ja som si vás vyvolil zo sveta, preto vás svet nená-
vidí. Rozpomeňte sa na slová, ktoré som vám bol 20
vravel: »Nie je sluha väčší ako jeho pán!« Keď
mňa prenasledovali, budú aj vás prenasledovať;
keď zachovávali moje slová, aj vaše budú zacho-
vávať. A to všetko vám budú robiť pre moje meno, 21
lebo nepoznajú toho, ktorý ma poslal.
Keby som nebol prišiel a nebol im hovoril, ne- 22
mali by hriechu, ale teraz nemajú výhovorky pre
svoj hriech. Kto mňa nenávidí, nenávidí aj môjho 23
Otca! Keby som nebol medzi nimi konal skutky, 24
aké nikto iný nekonal, nemali by hriechu, ale teraz
aj videli, a nenávidia mňa aj môjho Otca. Ale (to 25
všetko preto,) aby sa splnily slová, napísané v ich
zákone: *Bez príčiny ma nenávideli!* Keď však príde a
Obranca, ktorého vám pošlem od Otca, — Duch 26
pravdy, ktorý vychádza z Otca, — ten bude svedčiť

---

a Ž 34, 19; 68, 5.

Keby boli Kristovi učeníci „zo sveta", priateľmi a ot- 18-20
rokmi sveta a žili ako ostatní, svet by ich mal rád. Ale
nepatria už svetu, vymanili sa z moci kniežaťa Satanáša
a prešli do služieb Krista Kráľa, ktorý si ich zvlášť vy-
volil. Preto ich svet bude nenávidieť a prenasledovať.

27 o mne, | a aj vy budete svedčiť, keďže ste od po-
čiatku so mnou!
16 Toto som vám hovoril, aby ste sa nepohoršo-
*2 vali. Vylúčia vás (totiž) zo synagóg, ba príde čas,
keď každý, kto vás zabije, bude sa nazdávať, že
3 tým slúži Bohu. To budú robiť preto, lebo nepoznali
4 Otca, ani mňa. A povedal som vám to, aby ste si
pripomenuli, keď príde čas tohto všetkého, že som
vám (o tom) hovoril.

Duch Svätý a jeho dielo.

Zpočiatku som vám o tom nehovoril, lebo som
5 bol s vami, | teraz však idem k tomu, ktorý ma po-
slal, a nik z vás sa ma (viac) nespytuje: »Kam
6 ideš?« No žiaľ vám naplnil srdcia, že som vám to
*7 povedal. | Hovorím vám však pravdu: Bude vám to
osožiť, keď odídem, lebo ak neodídem, nepríde
k vám Obranca; keď však odídem, pošlem ho k vám.
8 A keď príde, ukáže svetu, čo je hriech, čo spra-
9 vodlivosť a čo súd. | Hriech je, že neverili vo mňa;
10 | spravodlivosť, že idem k Otcovi a že ma už neu-
11 vidíte; | súd, že knieža tohto sveta je už odsúdené.

---

2 V knihe Skutkov nájdeme dosť príkladov takejto protikresťanskej horlivosti (sám Šavol pred obrátením), a ešte viac v dejinách Cirkvi. — Pre Židov platila zásada, ktorú čítame v rabínskom midraši k Nm 25, 3: „Kto preleje krv bezbožníka (to boli pre nich najmä kresťania!), ako by priniesol obetu Bohu." A podľa zpráv rímskeho dejepisca Tacita ešte len aj pohani prenasledovali kresťanov ako neznabohov!

7-11 Duch Svätý koná dielo Ježiša Krista. Bude Obrancom apoštolov a Cirkvi. A postupne, ako sa bude šíriť kresťanstvo, bude zjavné, akého hrozného činu sa dopustili Židia, keď zavrhli a zavraždili svojho Mesiáša, Syna Božieho. Potom bude známa aj nebeská, božská sláva Ježiša Krista, ktorý sedí na pravici Božej. Zároveň bude zrejmé, že Satan bol odsúdený a premožený práve Pánovým umučením a jeho smrťou.

Ešte vám mám veľa rozprávať, ale teraz by ste 12*
to neznieslí. Keď však príde On, Duch pravdy, vy- 13
učí vás všetkej pravde, lebo nebude hovoriť sám
od seba, ale bude hovoriť to, čo počuje, a zvestuje
vám aj budúce veci. On ma oslávi, lebo (všetko) 14
prijme z môjho a to vám zvestuje. Všetko, čo má
Otec, je moje, preto som vám povedal, že z môjho
prijme a to vám zvestuje.

Ježiš odchádza k Otcovi, ale zasa navštívi svojich verných.

Ešte chvíľku, a neuvidíte ma; a zasa chvíľku, 16
a uvidíte ma! [Odchádzam totiž k Otcovi.]"
Tu si hovorili niektorí z jeho učeníkov: „Čo 17
nám to vraví: »Ešte chvíľku, a neuvidíte ma; a zasa
chvíľku, a uvidíte ma«? A tiež: »Odchádzam k Ot-
covi«?" | A hovorili si: „Čo to vlastne vraví: »Ešte 18
chvíľku«? Nevieme, čo nám chce povedať!"
Ježiš, keďže zbadal, že sa ho to chcú opýtať, 19*
povedal im: „Dopytujete sa medzi sebou na to, čo
som povedal: »Ešte chvíľku, a neuvidíte ma; a zasa
chvíľku, a uvidíte ma«. Veru, veru, hovorím vám, 20
budete plakať a žiaľiť, a svet sa bude radovať! Bu-
dete smútiť, ale váš smútok sa premení na radosť!
Aj žena, keď rodí, má bolesti, lebo prišla jej hodi- 21
na, ale keď porodila dieťa, už nemyslí na tie úzkosti
pre radosť, že prišiel človek na svet. Tak aj vy ste 22
teraz smutní, ale zasa vás navštívim, a srdce sa
vám zaraduje. A tú radosť vám nikto nevezme!

Z týchto výrokov je zjavné, že Duch Svätý bytostne 12-15
závisí nielen od Otca, ale aj od Syna. To teologicky zna-
mená toľko, že tretia božská Osoba pochádza od Otca i od
Syna. — O veci je dávny spor medzi Cirkvou katolíckou
a nesjednotenou východnou, najmä gréckoruskou. Táto
nechce pripustiť vo vyznaní viery slová „aj zo Syna"
(známe „Filioque"), pravda, celkom neprávom.
Pod „návštevou" Ježišovou netreba rozumieť iba jeho 19-22
zjavenia sa po zmŕtvychvstaní, ale aj soslanie Ducha Svä-
tého. S ním a v ňom aj on príde k nim.

23 V ten deň sa ma už na nič nebudete pýtať. Veru, veru, hovorím vám, keď budete v mojom mene
24 prosiť Otca o niečo, dá vám to! Dosiaľ ste o nič neprosili v mojom mene. Proste, a dostanete, aby vaša radosť bola úplná!

V Ježišovi je nádej a pokoj.

*25 Dosiaľ som vám hovoril v podobenstvách, no prichádza čas, že už nebudem hovoriť v podobenstvách, ale (vám) budem otvorene rozprávať o Ot-
26 covi. Vtedy budete prosiť v mojom mene, a nehovorím vám už, že ja budem prosiť Otca za vás, |
27 lebo sám Otec vás miluje, keďže vy ste milovali
28 mňa a uverili ste, že som od Boha vyšiel. Vyšiel som od Otca a prišiel som na svet, a zasa opúšťam svet a idem k Otcovi."
29 Jeho učeníci mu povedali: „Hľa, teraz otvorene
30 hovoríš, a nie v podobenstvách! Teraz vieme, že všetko vieš, a netreba, aby sa ťa dakto opytoval. Preto veríme, že si od Boha vyšiel."
31 Ježiš im odpovedal: „Teraz veríte? | Hľa, pri-
32 chádza hodina, a už prišla, že sa rozpŕchne každý svojou stranou a mňa necháte samého. Ale nie som
33 sám, lebo Otec je so mnou! Toto som vám povedal, aby ste vo mne mali pokoj. Vo svete máte len súženie, ale dúfajte, lebo ja som premohol svet!"

Ježišova veľkňazská modlitba.

Ježiš sa modlí za svoje oslávenie.

*17 Toto povedal Ježiš, potom pozdvihol oči k nebu

25 Spasiteľ hovoril učeníkom „v podobenstvách", jednak aby priveľmi neskúšal ich vieru vysokými pravdami, jednak aby aj sami boli nútení premýšľať o jeho slovách. Po soslaní Ducha Svätého im už otvorene bude „hovoriť" o Otcovi, zjaví im totiž najvyššie tajomstvá života Božieho, svojej osoby a svojej náuky.

1-26 Pánove reči pri poslednej večeri vyvrcholujú v prekrásnej modlitbe, ktorá sa právom nazýva veľkňazskou.

a hovoril: „Otče, už prišla hodina, osláv teda svoj-
ho Syna, aby Syn oslávil teba! Lebo si mu dal moc 2
nad všetkými ľuďmi, aby dal život večný tým, kto-
rých si mu sveril. A večný život je v tom, že po- 3
znali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého
si poslal — Ježiša Krista Ja som ťa oslávil na ze- 4
mi, keď som dokončil dielo, ktoré si mi dal vyko-
nať. Teraz, Otče, osláv ma ty pri sebe samom slá- 5
vou, ktorú som mal pri tebe skôr, ako svet vzni-
kol."

Ježiš sa modlí za učeníkov.

„Zjavil som tvoje meno ľuďom, ktorých si mi dal, 6*
(keď som si ich vyvolil) zo sveta. Tvoji boli, a dal si
ich mne, a oni zachovali tvoje slovo. Teraz poznali, 7
že všetko, čo si mi dal, je od teba, | lebo som im 8
dal tú istú náuku, ktorú si ty mne dal, a oni ju
prijali a naozaj poznali, že som od teba vyšiel, a
uverili, že si ma ty poslal.
Prosím teda za nich! Nie za tento svet prosím, 9
ale za tých, ktorých si mi dal, lebo sú tvoji. Veď 10
všetko, čo je moje, je tvoje, a čo je tvoje, je moje.
A v nich som oslávený.
Ja nie som už na tomto svete, ale oni sú ešte 11*
na tomto svete, a ja (od nich) odchádzam k tebe.

V nej sa náš najvyšší Veľkňaz nahlas, s očami pozdvihnutými k nebesám a s rozopätými rukami modlí za svoje oslávenie (v. 1—5), za učeníkov (v 6—19) a napokon za celú Cirkev (v. 20—26). Spasiteľove slová sú priamo výronom jeho božského srdca a prejavom jeho nesmiernej lásky k ľuďom.

Ježiš sa cez svoje nastávajúce umučenie a smrť pozerá na večnú slávu, ktorú ako Syn Boží mal a má u Boha Otca a ktorej sa i ako človek čoskoro svojím vzkriesením a nanebevstúpením stane plne účastným.

„Tvoje meno" = tvoju ozajstnú podstatu (tajomstvo 6
najsvätejšej Trojice!) a tvoj otcovský vzťah k ľuďom

Niektoré grécke rukopisy miesto „tých, čo si mi dal" 11
čítajú „to, čo si mi dal"

Otče Svätý, tých, čo si mi dal, zachovaj vo svojom
12 mene, aby boli jedno ako my! Dokiaľ som bol s ni-
mi, ja som ich zachovával v tvojom mene, ktoré
si mi dal, ochránil som ich, a nik sa z nich nestra-
13 til, iba syn zatratenia, a to, aby sa splnilo Písmo.
Ale teraz odchádzam k tebe a toto hovorím na sve-
14 te, aby aj oni mali v sebe plnosť mojej radosti.
Dal som im svoje slovo, a svet ich znenávidel,
15 keďže nie sú s tohto sveta, ako ani ja nie som
s tohto sveta. Neprosím, aby si ich vzal s tohto sve-
16 ta, ale aby si ich zachoval pred Zlým. Nie sú s tohto
*17 sveta, ako ani ja nie som s tohto sveta. Posväť ich
18 pravdou! A tvoje slovo je pravda. Ako si mňa po-
19 slal na svet, tak som ich ja poslal do sveta. Pre nich
sa aj ja posväcujem, aby aj oni boli posvätení
pravdou.

Ježiš sa modlí za celú Cirkev.

*20 A prosím nielen za nich, ale aj za tých, ktorí pre
21 ich slovo uveria vo mňa, | aby všetci jedno boli,
ako ty, Otče, si vo mne a ja som v tebe, aby aj oni
v nás jedno boli, aby svet uveril, že si ma ty po-
*22 slal. A slávu, ktorú si ty dal mne, dal som aj im,

17-19 Ježiš prosí, aby Otec učenikov posvätil pravdou, urobil ich schopnými splniť úlohu hlásateľov pravdy. Celá ich bytosť musí ňou byť preniknutá a posilnená. Preto sa aj on posväcuje t. j. dáva v posvätnú obeť, a to za učeníkov, aby sa im dostalo tejto svätosti pravdy.

20-26 Pre veriacich Cirkvi Pán prosí od Otca milosť jednoty, aby boli medzi sebou a s trojjediným Bohom spojení putami lásky, aby boli jedno medzi sebou a jedno v Bohu, ako sú jedno Boh Otec a Boh Syn, aby boli v trojjedinom Bohu a trojjediný Boh v nich.

22-24 Pod „slávou" treba rozumieť samu prirodzenosť Božiu, na ktorej máme účasť (porovnaj 2 Pt 1, 4) milosťou posväcujúcou (porovnaj 1, 12). Toto božské spoločenstvo sa tu na zemi obyčajne neprejavuje viditeľne navonok. Ostáva skryté v duši. Je ako by semenom, ktoré až na druhom svete vypučí krásnym kvetom nebeskej slávy a blaženosti (porovnaj 1 Jn 3. 2).

aby boli jedno, ako sme my jedno. Ja som v nich 23
a ty si vo mne, aby boli dokonale (slúčení v) jedno,
aby svet poznal, že si ma ty poslal, a že si aj ich
tak miloval, ako si mňa miloval.
Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli 24
so mnou tam, kde som ja, a aby uzreli moju slávu,
ktorú si mi dal, lebo si ma miloval ešte pred stvo-
rením sveta. Spravodlivý Otče, svet ťa nepoznal, 25
ale ja som ťa poznal, a títo poznali, že si ma ty
poslal. Zjavil som im tvoje meno a ešte (úplnejšie) 26
zjavím, aby bola v nich láska, ktorou si ma milo-
val, a ja aby som bol v nich."

Umučenie Syna Božieho, 18, 1—19, 42.

Ježiš v záhrade Getsemani. Judášova zrada. — Keď to Ježiš dopovedal, pobral sa s uče- 18*
níkmi za potok Cedron, kde bola záhrada. Vošiel
do nej aj s učeníkmi. O tom mieste však vedel aj 2
Judáš, ktorý ho zradil, lebo Ježiš ta často chodie-
val s učeníkmi. Vzal teda Judáš so sebou prápor 3*
(vojakov) a aj strážnikov, (ktorých mu dali) veľ-
kňazi a farizeji, a šli ta s fakľami, lampášmi a so
zbraňami.
Ježiš, keďže všetko vedel, čo malo prísť na ne- 4

1—14: Mt 26, 36 a 47—56; Mk 14, 32 a 43—52; Lk 22, 39 a 47—53.

V hl. 18 a 19 je reč o umučení Syna Božieho. Svätopi- 1
sec jednoduchým slohom opisuje, ako zaslepení Židia, za-
vedení predákmi, zavraždili svojho Mesiáša. Jednotlivé
obrazy sa nám tak živo odohrávajú pred očami, ako by
sme sa na ne pozerali vlastným zrakom. Vysvetliť si to
možno len tak, že pôvodca bol skutočne očitým svedkom
opísaných udalostí a verne zaznačil, čo videl a prežil
v tých niekoľkých hodinách. — Kedron (=Mútny) je potok
v údolí medzi mestom a Olivovým vrchom. Vodu máva
len v období dažďov.

Nevyšlo, pravda, všetko mužstvo kohorty — prápora 3
— (asi 600, s pomocnými čatami až 1000 chlapov), ktorá
bola jeruzalemskou posádkou, ale iba čata — dve.

ho, vyšiel (im naproti) a opýtal sa: „Koho hľadáte?"
5 | Odpovedali mu: „Ježiša Nazaretského!" Povedal
im Ježiš: „Ja som to!" A bol s nimi aj Judáš, ktorý
6 ho zradil. | Ako im teda povedal [Ježiš]: „Ja som
7 to!" cúvli a popadali na zem. A tak sa ich znova
spýtal: „Koho hľadáte?" Oni odpovedali: „Ježiša
Nazaretského!" | Ježiš potvrdil: „Povedal som vám,
8 že ja som to! Keď teda mňa hľadáte, nechajte tých-
9 to odísť!" Tak sa malý splniť slová, ktoré bol ho-
voril: „Z tých, ktorých si mi dal, nestratil som ani
jedného!"
10 Tu Šimon Peter, ktorý mal meč, vytasil ho,
udrel (istého) veľkňazovho sluhu a odťal mu pravé
11 ucho. Ten sluha sa menoval Malchus. | No Ježiš roz-
kázal Petrovi: „Schovaj meč do pošvy! Vari by
som nemal vypiť kalich, ktorý mi dal Otec?"

*12 *Peter zapiera Ježiša.* — Potom prápor (vo-
jakov) s veliteľom a so židovskými strážnikmi chy-
13 tili Ježiša, poviazali ho | a viedli najprv k Anná-
šovi; bol totiž tesťom Kajfášovi, ktorý bol toho roku
14 veľkňazom. A Kajfáš to bol, ktorý poradil Židom,
že je lepšie, keď jeden človek zomrie za ľud.
*15 Šimon Peter však išiel za Ježišom a (s ním) aj

15—18: Mt 26, 69—70; Mk 14, 66—68; Lk 22, 54—57.

12 Annáš (hebr Hannan = Milosrdný) bol tesť veľkňaza Kajfáša (porovnaj 11, 49). Bol veľkňazom od r 6—7 až do r. 15 po Kristu, ale aj potom si zachoval veľký vplyv. Ježiša priviedli pred neho, lebo chceli polichotiť starému lišiakovi, ktorý sa rád miešal do politických a náboženských vecí. Sám veľkňaz Kajfáš ho musel v týchto veciach počúvať. — Býval v tom istom paláci ako zať Kajfáš. Tak si vysvetlíme tvrdenie synoptikov, že vojaci priviedli Ježiša do domu veľkňaza Kajfáša. Tiež zprávu, že Peter zaprel Majstra v nádvorí Kajfášovho paláca treba takto rozumieť.

15-18 Zdanlivé rozpory, ktoré sú v tomto bode medzi synoptikmi a sv. Jánom sú pochopiteľné, lebo všetci štyria evanjelisti rozprávajú síce o tej istej udalosti, ale nepodávajú tie isté podrobnosti.

iný učeník. Tento učeník bol známy veľkňazovi a
vošiel za Ježišom do nádvoria veľkňazovho (domu).
| Peter ostal vonku pri dverách. Potom vyšiel ten 16
druhý učeník, ktorý bol známy veľkňazovi, preho-
voril s vrátničkou a voviedol aj Petra. Tu vrátnička 17
povedala Petrovi: „Nie si azda aj ty z učeníkov
toho človeka?" On odpovedal: „Nie som!" | Boli 18
tam aj sluhovia a strážnici, ktorí si nakládli ohňa
a zohrievali sa, lebo bolo chladno. Aj Peter si stal
medzi nich a zohrieval sa.

Veľkňaz sa však vypytoval Ježiša na jeho uče- 19
níkov a na jeho náuku. | Ježiš mu odpovedal: „Ja 20
som verejne hovoril svetu! Vždy som učil v syna-
gógách alebo v chráme, kde sa schádzajú všetci
Židia, a nič som nehovoril tajne. Prečo sa teda spy- 21
tuješ mňa? Opýtaj sa tých, ktorí počuli, čo som im
hovoril. Tí (iste) vedia, čo som [im] hovoril." | Ako 22
to povedal, jeden zo strážnikov, čo tam stál, dal
Ježišovi zaucho a povedal: „Či tak odpovedáš veľ-
kňazovi?" | Ježiš mu odvetil: „Ak som zle hovoril, 23
vydaj svedectvo o zlom! Ale ak nie, prečo ma bi-
ješ?"

Potom ho Annáš poviazaného poslal ku veľkňa- 24*
zovi Kajfášovi.

Medzitým Šimon Peter stál (na nádvorí) a zo- 25
hrieval sa. Spýtali sa ho teda: „Či nie si aj ty z je-
ho učeníkov?" On zaprel a povedal: „Nie som!"
Ale jeden z veľkňazových sluhov, príbuzný toho, 26
ktorému Peter odťal ucho, mu hovoril: „Vari som
ťa nevidel s ním v záhrade?" Peter znovu zaprel, 27
a hneď sa ozval kohút.

25—27: Mt 26, 71—75; Mk 14, 69—72; Lk 22, 58—62.

Evanjelista úmyselne nepíše o tom, ako prebiehal vý- 24
sluch pred Kajfášom. Viď Mt 26, 59—27, 1; Mk 14 55—15,
1; Lk 22, 63—71. — Zprávy evanjelistov sa často navzájom
preplietajú a doplňujú.

*28 *Ježiša privádzajú pred Piláta.* — Od Kaj-
fáša viedli Ježiša zasa do vládnej budovy. Bolo už
ráno. Židia však nevošli do budovy, aby sa nepo-
29 škvrnili a mohli jesť veľkonočného baránka. Pilát
teda vyšiel k nim a spýtal sa: „Akú žalobu máte
30 proti tomuto človekovi?" | Odpovedali mu: „Keby
tento (človek) nebol zločinec, neboli by sme ti ho
31 vydali!" | Pilát im teda povedal: „Vezmite si ho a
súďte si ho sami podľa svojho zákona!" Židia mu
odpovedali: „Nám nie je dovolené smrťou trestať!"
*32 (To sa stalo), aby sa splnilo slovo Ježišovo o tom,
akou smrťou zomrie.
*33 *Prvý výsluch pred Pilátom.* — Pilát vošiel
teda znova do vládnej budovy, predvolal si Ježiša
a spýtal sa ho: „Si ty (naozaj) kráľ židovský?"
*34 Ježiš odpovedal: „Hovoríš to sám od seba, alebo ti
35 to iní o mne povedali?" | Pilát hovoril: „Som ja
vari Žid? Tvoj národ a veľkňazi mi ťa vydali! Čo
*36 si vykonal?" | Ježiš odpovedal: „Moje kráľovstvo

28—19, 15: Mt 27, 2 a 11—30; Mk 15, 1—19; Lk 23, 1—25.

28 Veľrada odsúdila Ježiša v piatok včasráno na smrť pre bohorúhačstvo. Ale rímska vláda si vyhradila potvrdenie a výkonné právo rozsudkov smrti. Preto museli Židia ísť pred prokurátora Piláta, do vládnej budovy („praetorium") na hrade Antónia (v severozápadnom rohu chrámovej plošiny). Nevošli však do paláca, aby sa nepoškvrnili práve v deň veľkonočnej večere (ba podľa počítania farizejov už bol sviatočný deň Veľkej noci!). Dali si Piláta vyvolať von.

32 Židia by boli mali podľa zákona Ježiša ukameňovať (porovnaj Lev 25, 14), ale takto sa splnily predpovede Písma a samého Pána, že bude ukrižovaný.

33 Pilát dobre vedel o udalostiach posledných dní, ale zpravodajcovia mu oznámili aj to, že Ježiš nie je nejaký politický burič. Preto chce vec sám vyšetriť.

34 Ak sa Pilát pýta Ježiša sám od seba, má na mysli kráľovstvo zemské: ak sa prezvedá na udanie Židov, ide o kráľovstvo mesiášske.

36 Spasiteľ nijako nevylúčil možnosť, že je kráľom, totiž mesiášskym, ale upozornil Piláta na to, že jeho kráľovstvo je nie s tohto sveta, ale duchovné, nebeské.

nie je s tohto sveta! Keby moje kráľovstvo bolo
s tohto sveta, moji služobníci by sa bili, aby som sa
nedostal do rúk Židov. Ale moje kráľovstvo nie je
ztadiaľto!" | Spýtal sa ho teda Pilát: „Tak predsa 37
si kráľ?" Ježiš potvrdil: „Áno, som kráľ! A nato
som sa narodil a nato som prišiel na svet, aby som
vydal svedectvo pravde. Každý, kto je (priateľom)
pravdy, počúva môj hlas!" | Pilát mu povedal: „Čo 38
je pravda?"

Keď to povedal, vyšiel znova k Židom a hovoril
im: „Ja na ňom nijakej viny nenachádzam! | No je 39
u vás obyčaj, že vám na Veľkú noc prepúšťam jed-
ného (väzňa). Chcete teda, aby som vám prepustil
tohto kráľa židovského?" Ale oni vykrikovali: „Nie 40*
toho, ale (radšej) Barabáša!" Barabáš však bol zlo-
činec.

„Hľa, ten človek!" — Pilát dal odviesť Ježi- 19*
ša a zbičovať ho. (Potom) vojaci uplietli veniec 2
z tŕnia, položili mu ho na hlavu, obliekli ho do pur-
purového plášťa | a chodili k nemu, hovoriac: „Slá- 3
va ti, kráľ židovský!" A dávali mu zauchá.

Tu Pilát znova vyšiel (k Židom) a hovoril im: 4
„Hľa, privádzam vám ho, aby ste vedeli, že nena-
chádzam na ňom viny!" Vyšiel teda Ježiš, s tŕňo- 5
vou korunou a v purpurovom plášti. — I povedal
im Pilát: „Hľa, ten človek!"

Ako ho zazreli veľkňazi a (ich) služobníci, kri- 6

Tak ďaleko zaviedli a nahuckali zlomyseľní vodcovia 40
ľud, že obyčajnému lotrovi dáva prednosť pred Mesiášom,
ktorého im Boh prisľúbil a poslal!

Pilátovi záležalo na popularite. Dal Ježiša zbičovať, 1-3
aby uspokojil rozvášnený ľud. — Bičovanie bolo hrozným
trestom. A surovi vojaci pripojili k nemu novú, ukrutnú
pohanu: Obliekli Ježiša do starého purpurového plášťa,
aký nosievali rímski dôstojníci, na hlavu mu dali korunu
z tŕnia, ktoré používali na palivo, a nemilosrdne ho za-
uškovali. — O iných podrobnostiach viď súbežnú osnovu
synoptikov a príslušné poznámky.

kom volali: „Ukrižuj ho, ukrižuj!" Pilát im prehlásil:
„Vezmite si ho vy a ukrižujte, lebo ja nenachádzam
*7 na ňom viny!" | Židia mu odpovedali: „My máme
zákon a podľa toho zákona musí zomrieť, lebo sa
vydával za Syna Božieho!"

Druhý výsluch pred Pilátom. Rozsudok.

*8 — Keď to Pilát počul, bál sa ešte väčšmi. | Znova
*9 vošiel do vládnej budovy a spýtal sa Ježiša: „Zka-
10 dial si?" Ale Ježiš mu neodpovedal. | Pilát mu teda
hovoril: „(Nechceš) sa so mnou rozprávať? Nevieš,
že mám moc prepustiť ťa, a moc dať ťa ukrižovať?" |
*11 Ježiš mu odpovedal: „Nemal by si nijakú moc nado
mnou, keby ti nebola daná shora! A preto ten, čo
ma vydal tebe, má väčšiu vinu."
12 Od tej chvíle sa Pilát usiloval prepustiť (Ježiša),
ale Židia krikom volali: „Ak ho prepustíš, nie si
priateľom cisárovým, lebo každý, kto sa vydáva za
*13 kráľa, protiví sa cisárovi!" Keď Pilát počul tieto

---

7 Porovnaj Lev 24, 15 n.; Dt 18, 20.

8 Nebol to strach pred neústupnými Židmi. Ako mnohí „vzdelaní" Rimania tých čias ani Pilát si veľa nerobil z náboženstva, zato bol tým poverčivejší. Počul už veľa o bohoch, ktorí sa vraj ukázali na zemi v podobe ľudskej, nuž sa naľakal, že aj Ježiš, ktorý sa robí Synom Božím, by mohol byť niečím takým.

9 Pilátova otázka je krátka, ale úžasného dosahu! Mohla mať iba jeden smysel: Je Ježiš naozaj božského pôvodu? Lenže Pilát nemal úprimnú ochotu veriť. Viedla ho len poverčivá zvedavosť a strach, preto mu Pán ani slovkom neodpovedal.

11 Každý, poverený zodpovedným úradom, musí Bohu účtovať, či verne a svedomite vykonával svoje povinnosti a či nezneužil svoje práva. — Židia, predovšetkým predáci a kňazi, majú väčšiu vinu než Pilát, lebo mohli a mali vedieť, kto je Ježiš.

13-16 Svätopisec rozpráva, ako Pilát vyniesol rozsudok smrti. Bolo 14. nisana, v piatok pred Veľkou nocou (podľa počítania saducejského), okolo šiestej po východe slnka. Pilát sa posadil na súdnu stolicu na tzv. Kamennom nádvorí (bolo dláždené kamením — nové vykopávky to po-

slová, dal vyviesť Ježiša, sadol si na súdnu stolicu
na nádvorí, ktoré sa volalo Kamenné, po židovsky
Gabbata. Bol práve prípravný deň pred Veľkou no- 14
cou, okolo šiestej. I povedal Židom: „Hľa, váš
kráľ!" | Tí však kričali: „Preč s ním, preč! Ukrižuj 15
ho!" Pilát sa ich spýtal: „Vášho kráľa mám (dať)
ukrižovať?" Ale veľkňazi (mu) odpovedali: „Nemá-
me kráľa, iba cisára!"
Tu im ho vydal, aby ho ukrižovali. 16*

Ukrižovanie Pána. — Prevzali teda Ježiša
[a odviedli ho]. Sám si niesol kríž a šiel na miesto, 17
ktoré sa volá Lebečné (miesto), po židovsky Gol-
gota. Tam ho ukrižovali a s ním aj iných dvoch, 18*
s jednej i s druhej strany, a Ježiša uprostred (nich).
Pilát vyhotovil a vyvesil na kríž aj nápis. A bo- 19*
lo (na ňom) napísané: „Ježiš Nazaretský, kráľ ži-
dovský." Tento nápis čítalo veľa Židov, lebo miesto, 20
kde ukrižovali Ježiša, bolo blízo mesta, a nápis bol
židovský, latinský a grécky. I hovorili židovskí 21

tvrdily!) a keď sa ešte raz márne dovolával útrpnosti Židov, vyniesol rozsudok smrti, vlastne potvrdil usnesenie veľrady. Podľa rímskeho práva musel byť rozsudok najsamprv napísaný a potom verejne prečítaný, inak by bol býval neplatný. Tieto formality boly zachované aj v Ježišovom prípade, ako vidno z nápisu na kríži.

16—30: Mt 27, 31—50; Mk 15, 20—37; Lk 23, 26—46.

Jánova zpráva o ukrižovaní je kratšia ako zvesť sy- 16-30
noptikov. Vynecháva najmä cestu od vládnej budovy na Golgotu (vlastnú „krížovú cestu"); zato zaznamenáva veci celkom nové, prípadne podrobnejšie opisuje už známe.

Pánovi pribili ruky na oddelené priečne brvno už na 18
zemi, potom ho vytiahli na dlhšie brvno svislé, zasadené do zeme, obe založili do seba a pribili mu aj nohy, každú osobitne. Telo Ukrižovaného však neviselo iba na rukách a nohách, ale spočívalo aj na drevenom kolíku, ktorý bol zasadený na mieste roznožia. Okrem toho priviazali ho aj povrazmi, najmä cez prsia.

Sv. Ján hovorí zovrubne o nápisi, ktorý dal Pilát zho- 19
toviť hneď po vynesení rozsudku (porovnaj 18, 13—16*). Ostatní evanjelisti podávajú skrátený obsah nápisu.

veľkňazi Pilátovi: „Nepíš: »Kráľ židovský«, ale že
22 on povedal: »Som kráľ židovský!«" | Pilát však od-
povedal: „Čo som napísal, napísal som!"
23 Vojaci, keď ukrižovali Ježiša, vzali si jeho rúcho, rozdelili ho na štyri čiastky, každému vojakovi po jednej a (vzali si aj jeho) spodný odev. Keďže ten spodný odev bol nesošívaný, ale v celosti od
*24 vrchu utkaný, | povedali si: „Netrhajme ho, ale hoďme kocku, čí bude!" (Stalo sa to), aby sa splnily (slová) Písma:

a *Rozdelili si moje rúcho*
a o môj odev losovali.

Vojaci to tak urobili.
*25 A pri kríži Ježišovom stály jeho Matka a sestra jeho Matky, Mária Kleofášova, a Mária Magdaléna.
26 Keď Ježiš uzrel Matku a vedľa nej učeníka, ktorého miloval, povedal Matke: „Žena, hľa, syn tvoj!" |
27 Potom povedal učeníkovi: „Hľa, Matka tvoja!" A od tej chvíle vzal si ju ten učeník k sebe.
*28 A Ježiš, keď videl, že je všetko dokonané, po-
*29 vedal, aby sa splnily (slová) Písma: „Žíznim!" | Bola tam nádoba, plná octu. Nasadili teda na yzopovú

a Ž 21, 19. b Ž 21, 16; 68, 22.

24 Pán Ježiš asi odriekaval čiastočne v duchu, čiastočne nahlas celý tento mesiášsky žalm (21, 19).

25 Mária (sestra) Kleofášova bola vlastne sestra sv. Jozefa, teda švagriná Panny Márie, ako nám to dosvedčuje cirkevný spisovateľ Hegesippos z II. storočia po Kristu. To je „iná — druhá Mária", matka tzv. bratov Krista Pána, Jakuba Mladšieho a Jozefa (porovnaj Mt 27, 52; Mk 15, 40).

28-30 Ž 68, 22. — Ocot (vlastne kyslé víno), smiešaný s myrhou, sa dával piť odsúdeným na ťažký trest smrti, aby sa omámili a zmiernily sa im bolesti. Nebolo to teda samo o sebe zlomyseľne zamierené na väčšie týranie obetí, ako sa to často vysvetľuje. Ježiš odoprel piť tento nápoj, lebo chcel trpieť pri plnom vedomí.

29 Špongiu, namočenú do octu, vojak napichol na krátku kopiju — nie na „yzopovú tyč". Táto chyba vnikla už do gréckej osnovy, preto sme ju ponechali aj v preklade

tyč špongiu plnú octu a podali mu (ju) k ústam.
A keď Ježiš okúsil ocot, povedal: „Dokonané je!" 30
Potom naklonil hlavu a vypustil ducha.

Prebodnutie boka Ježišovho. — Keďže 31*
bol prípravný deň (pred Veľkou nocou), Židia po-
žiadali Piláta, aby dal ukrižovaným polámať hnáty
a sňať ich telá, aby neostaly na kríži aj v sobotu,
lebo to bola Veľká sobota. Prišli teda vojaci a po- 32
lámali hnáty prvému a tak aj druhému, čo bol s ním
ukrižovaný. Keď však prišli k Ježišovi a videli, že 33
je už mŕtvy, nepolámali mu hnáty, | ale jeden z vo- 34*
jakov prebodol mu kopijou bok. A hneď vyšla
(z neho) krv a voda.

A ten, čo to videl, vydal o tom svedectvo, a je- 35
ho svedectvo je pravdivé; vie, že hovorí pravdu,
aby ste aj vy verili. Stalo sa to preto, aby sa spl- 36*
nilo Písmo: *Nepolámete mu kosti!* | a čo na inom 37 a
(mieste) hovorí Písmo: *Uvidia, koho prebodli!* b

a Ex 12, 46; Nm 9, 12; Ž 33, 21. b Zach 12, 10.

Podľa zákona (Dt 21, 22 n.) mŕtvoly odsúdencov musely 31
byť pochované ešte toho istého dňa pred západom slnka.

Prebodnutie bolo znalecky prevedené: úder šiel asi od 34
pravej strany hrude cez pľúca do srdca, takže sám musel
každého usmrtiť. — Svätopisec tvrdí, že z prebodnutého
boku vyšla krv a voda. Dôkladnejšie lekárske výskumy
dokázaly nielen možnosť, ale priamo potvrdily pravdivosť
tohto úkazu: u ľudí, ktorí sa dlho trápia v prudkých smr-
teľných mukách, sa v osrdečníku vylučuje súkrvicový —
serózny výpot, vode naoko podobný. Vojak prebodol ko-
pijou osrdečník i srdce. Z onoho širokým otvorom vytiekla
súkrvica, z tohto krv, samozrejme, smiešané jedna s dru-
hou. — Svätopisec zrejme pripisuje mimoriadny význam
tejto udalosti. Podvracia tak blud dokétov, ktorí učili že
Ježiš mal iba zdanlivé telo. Okrem toho krv Spasiteľova
je nástrojom nášho vykúpenia, kýn. voda je obrazom
krstu svätého. Porovnaj 1 Ján 5, 6. — Sv. Otcovia (sv.
Augustín, sv. Ján Zlatoústy a i.) radi hovoria v tejto sú-
vislosti, že sa Cirkev zrodila na kríži, z Kristovho boku,
ako kedysi Eva z Adama.

V Ex 12, 46: Nm 9, 12 je reč o veľkonočnom baránkovi, 36
ktorý bol predobrazom Krista.

38 *Pohreb Ježišov.* — Potom Jozef z Arimatie, ktorý bol Ježišovým učeníkom, ale tajným, lebo sa bál Židov, požiadal Piláta, aby mohol sňať (s kríža) Ježišovo telo. Pilát dovolil. Šiel teda a sňal jeho
39 telo. A prišiel aj Nikodém, ktorý bol predtým v noci u Ježiša, a priniesol so sto funtov myrhy, smie-
*40 šanej s aloe. Vzali Ježišovo telo a zavinuli ho do plachiet aj s voňavými masťami, ako je u Židov v obyčaji pochovávať.
41 Blízo miesta, kde ho ukrižovali, bola záhrada a v nej nový hrob, v ktorom ešte nikto nebol po-
*42 chovaný. A keďže ten hrob bol blízo, ta pochovali Ježiša, lebo Židia mali prípravný deň (pred Veľkou nocou).

Oslávenie Pána Ježiša, 20, 1—21, 23.

*20 *Prázdny hrob Ježišov.* — Prvého dňa v týždni Mária Magdaléna prišla ráno, ešte za šera,

38—42: Mt 27, 57—61; Mk 15, 42—47; Lk 23, 50—56.
1—10: Mt 28, 1—10; Mk 16, 1—8; Lk 24, 1—12.

40 Keď sňali Ježišovo telo s kríža, obmyli ho a potom opatrne a pevne zavinuli do úzkych pruhov plátna, na ktoré natreli vrstvu voňavých mastí a natrúsili aromatických látok. Hlavu zakrútili do zvláštnej šatky (porovnaj 20, 7 a 11, 44*). Takto obalené telo dali ešte do veľkej plachty.

42 Museli sa ponáhľať, aby ešte pred začiatkom veľkonočného sviatku (podľa Židov sa deň začínal večer!) boli s prácou hotoví.

1-10 Osnova 20, 1—21, 23 tvorí štvrtú časť evanjelia sv. Jána. Hovorí sa v nej o oslávení Pána Ježiša. Je to ako by druhá strana kalvárskej tragédie: tam vidieť zdanlivé víťazstvo Ježišových nepriateľov, jeho pokorenie a smrť, tu sa však v plnom svetle ukazuje jeho božská sláva, jeho triumf nad mocnosťou temnôt a otvárajú sa obzory plodnej práce, v ktorej budú pokračovať jeho učeníci. — Zprávy štyroch evanjelistov o tom, ako našly ženy Ježišov hrob prázdny, sú v podstate tie isté, ale v podrobnostiach sa prepletajú a rozchádzajú, lebo nie všetci svätopisci zachytili tie isté jednotlivosti. — Magdaléna, sprevádzaná aj

k hrobke a videla, že kameň je odvalený od hrobu.
Ponáhľala sa teda a prišla k Šimonovi Petrovi a 2*
k tomu inému učeníkovi, ktorého Ježiš miloval,
a hovorila im: „Odniesli Pána z hrobu, a nevieme,
kam ho položili!"
Peter a ten iný učeník sa pobrali a šli k hrobu. 3
Obaja sa ponáhľali spolu, ale ten iný učeník čo- 4
skoro predbehol Petra a prvý prišiel k hrobu. Na- 5
hol sa (dovnútra) a videl tam plachty ležať, ale
nevošiel dnu. Za ním prišiel aj Šimon Peter, vošiel 6
do hrobu a videl tam plachty ležať, | ale šatka, 7*
ktorú mal (Ježiš) na hlave, nebola pri plachtách,
lež osobitne svinutá na inom mieste. Vošiel teda aj 8
ten iný učeník, ktorý prišiel prvý k hrobu, a videl
to i uveril. Nepoznali totiž ešte Písmo, že (Ježiš) 9*
má vstať z mŕtvych.
Potom sa títo učeníci vrátili domov. 10

Ježiš sa zjavuje Márii Magdaléne. —
Mária však stála vonka pri hrobe a plakala. Ako 11*
tak plakala, nahla sa do hrobu a pozerala. Uzrela 12
dvoch anjelov, odetých v bielom, sedieť na mieste,
kde bolo ležalo telo Ježišovo, jedného pri hlave,
druhého pri nohách. | Spýtali sa jej: „Žena, prečo 13
plačeš?" Odpovedala im: „Odniesli mi Pána, a ne-
viem, kam ho položili!"
Keď to dohovorila, obrátila sa a uzrela Ježiša 14
stáť pred sebou, ale nevedela, že je to Ježiš. I opý- 15
tal sa jej Ježiš: „Žena, prečo plačeš? Koho hľa-

---

inými ženami, šla k hrobu, aby lepšie upravila mŕtve telo Spasiteľovo.
14—18: Mk 16, 9—11.
„Druhý učeník" je sv. Ján. 2
Ježišova hlava bola teda zavinutá, podľa židovského 7
zvyku, do zvláštnej šatky, nie do stúh z plátna, do ktorých bolo zakrútené ostatné telo.
Napríklad Ž 15, 10; Iz 53, 10—12 a i. 9
Porovnaj Mt 28, 9 n.; Mk 16, 9—11. 11-18

dáš?" Ona si myslela, že je to záhradník, nuž mu
vravela: „Pane, ak si ho ty odniesol, povedz mi,
*16 kam si ho položil, a ja si ho odnesiem!" Ježiš jej
povedal: „Mária!" Obrátila sa a zvolala: „Rabbu-
*17 ni!" — to znamená Učiteľ. Ježiš jej hovoril: „Ne-
drž ma tak, veď som ešte nevystúpil k Otcovi,
ale choď k mojim bratom a povedz im: »Vystupu-
jem k Otcovi svojmu a vášmu, k Bohu svojmu a
Bohu vášmu«!"
18 Mária Magdaléna šla a zvestovala učeníkom:
„Videla som Pána, a toto mi povedal!"

Ježiš sa po prvé zjavuje učeníkom a dá-
*19 *va im moc odpúšťať hriechy.* — Večer prvého
dňa v týždni prišiel Ježiš ta, kde sa učeníci shro-
maždili a zatvorili dvere zo strachu pred Židmi, po-
stavil sa doprostred izby a pozdravil ich: „Pokoj
*20 vám!" | Keď to povedal, ukázal im ruky i bok. Uče-
níci sa však zaradovali, keď videli Pána.
21 Tu im Ježiš znova povedal: „Pokoj vám! Ako
*22 mňa poslal Otec, tak vás aj ja posielam." Keď to

19—23: Mk 16, 14; Lk 24 36—43.

16 „Rabbuni" = Učiteľ náš! je čestnejšie oslovenie ako obyčajné „Rabbi" = Učiteľ môj!

17 Mária sa v návale radosti hodila Ježišovi k nohám a prudko mu ich objala (podobne ako ostatné ženy u Mt 28, 9). On ju láskavo napomenul, aby ho tak tuho nedržala. „Asketický" preklad: „Nedotýkaj sa ma!" nevystihuje presne grécku pôvodinu.

19 Ježišovo oslávené telo nepodliehalo už zákonom hmoty, a tak mu zatvorené dvere neboly na prekážku. — „Pokoj vám!" bol zvyčajný židovský pozdrav, ale v ústach Pánových má plnší význam. Porovnaj 14, 27*; 16, 33.

20 Znaky umučenia ostaly Ježišovi aj na oslávenom tele, ako znaky najväčšej slávy a lásky.

22 Ježišovo dýchnutie znázorňovalo nadprirodzený dar Ducha Svätého. Pravda, plnosť Ducha dostali apoštoli len na Turíce, ale už v tejto chvíľke sa stali v istom smysle účastnými jeho životodarnej moci: môžu kriesiť duševne mŕtvych, t. j. odpúšťať hriechy ako sám Ježiš. — Hrieš-

dopovedal, dýchol na nich a hovoril: „Prijmite Ducha Svätého; | ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú 23
sa im, ktorým zadržíte, zadržujú sa im!"

Neveriaci Tomáš. — Tomáš však, jeden 24*
z dvanástich, nazývaný Dvojčaťom, nebol s nimi,
keď prišiel Ježiš. I povedali mu ostatní učeníci: 25
„Videli sme Pána!" On im odvrával: „Ak len neuvidím na jeho rukách jazvy po klincoch a nevložím prst do rán po klincoch a nevložím mu ruku do boku, neuverím!"

O osem dní jeho učeníci boli zasa v tej (sieni) 26
a aj Tomáš bol medzi nimi. Tu vošiel Ježiš, hoci dvere boly zatvorené, stal si doprostred a pozdravil ich: „Pokoj vám!" | Potom hovoril Tomášovi: „Daj 27
sem prst a pozri moje ruky! Daj sem ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!" |
Odpovedal mu Tomáš: „Pán môj a Boh môj!" | Je- 28*29*
žiš ho napomenul: „Uveril si, pretože si videl, ale blahoslavení sú tí, čo nevideli, a uverili!"

Prvý záver evanjelia. — Ešte veľa iných 30*
divov urobil Ježiš pred svojimi učeníkmi, ktoré nie

---

nemu ľudstvu, ktoré sa chce smieriť s Bohom, preukázal Pán ustanovením sviatosti pokánia tú najväčšiu milosť.

Porovnaj Mk 16, 14. — Tomáš Dvojča bol muž šľa- 24-29
chetný a obetavý (porovnaj 11, 16), ale chladný a tvrdý. No práve táto jeho nevera je posilou a podnetom našej tým pevnejšej viery.

Slová „Pán môj a Boh môj!" nie sú len bežným výkri- 28
kom prekvapenia (napr. „Pane, Bože môj!"), ako by to chceli vysvetliť niektorí neverecki vykladači, ale vyznaním živej viery v Ježiša, pravého Boha a Pána všetkého stvorenia.

Opravdivejšia a záslužnejšia je viera tých, čo len po- 29
čujú o Synovi Božom, a predsa uveria v neho a budú ho milovať (porovnaj 1 Pt 1, 8).

Tieto dva verše sú vlastne záverom Jánovho evanje- 30 n
lia. Neskoršie pridal hl. 21., aby doplnil tzv. „evanjelium štyridsiatich dní" (čo Ježiš učeníkom hovoril od zmŕtvych-

*31 sú zaznačené v tejto knihe. Ale toto je napísané,
aby ste verili, že Ježiš je Kristus, Syn Boží, a vie-
rou aby ste mali život skrze jeho meno.

Ježiš sa zjavuje učeníkom pri Tiberiad-
*21 *skom jazere.* — Potom sa Ježiš znova zjavil uče-
níkom pri Tiberiadskom jazere. A zjavil sa takto:
2 Boli (tam) pospolu Šimon Peter a Tomáš, nazývaný
Dvojčaťom, Natanael z Kány Galilejskej, synovia
3 Zebedeovi a dvaja iní z jeho učeníkov. Šimon Pe-
ter im oznámil: „Idem ryby loviť!" Povedali mu:
„Pôjdeme aj my s tebou!" Vybrali sa teda a vstú-
pili na loď, ale tú noc nič nechytili.

4 Keď už svitalo, Ježiš (zrazu) bol na brehu, ale
*5 učeníci nevedeli, že je to Ježiš. A Ježiš zavolal na
nich: „Dietky, máte dačo zajesť?" Odpovedali mu:
*6 „Nemáme!" | On im rozkázal: „Spusťte sieť napravo
od lode a nájdete!" Spustili teda (sieť), a ani ju
vytiahnuť nevládali pre množstvo rýb.

7 Tu povedal Petrovi ten učeník, ktorého Ježiš
miloval: „To je Pán!" Keď Šimon Peter počul, že je
to Pán, prehodil na seba plášť, lebo nebol oblečený,
8 a skočil do jazera. Ostatní učeníci však prišli na

---

vstania do nanebevstúpenia) a tiež aby vyvrátil falošné povesti o svojej údajnej nesmrteľnosti (porovnaj 21, 23).

31 „Skrze jeho meno", to je pevnou vierou v jeho božskú osobu.

1-14 Po spomenutých udalostiach v Jeruzaleme apoštoli odišli do Galiley (porovnaj Mt 28, 7—10; Mk 16, 7), aj s malou skupinou veriacich. V domovine sa znova venovali svojim povolaniam, najmä rybárstvu, ale udržiavali medzi sebou stály styk a častejšie sa schádzavali. Pri týchto schôdzkach sa im niekoľko ráz zjavil Pán.

5 Ježišova otázka znamená asi toľko: „Priatelia, chytili ste niečo?"

6 Sv. Otcovia vidia v prehojnom rybolove predobraz plodnej práce apoštolov, ktorí sa stali v pravom slova smysle „rybármi duší" (porovnaj podobnú udalosť pri povolaní: Mt 4, 18—22; 13, 47—50; Mk 4, 18—22; Lk 5, 1—11).

lodi (za ním), lebo neboli ďaleko od brehu, len asi
dvesto lakťov, a ťahali sieť s rybami.
Keď vystúpili na zem, videli tam rozloženú pa- 9
hrebu a na nej ryby a chlieb. Ježiš im povedal: 10
„Doneste z tých rýb, čo ste teraz chytili!" | Šimon 11
Peter sa pobral a vytiahol na breh sieť, plnú veľkých rýb. Bolo ich sto päťdesiattri; a hoc ich aj toľko bolo, sieť sa nepretrhla.
Ježiš ich (potom) zavolal: „Poďte a zajedzte si!" 12
A ani jeden z učeníkov sa ho neopovážil spýtať:
„Kto si ty?" lebo vedeli, že je to Pán. | Ježiš teda 13
pristúpil (k nim), vzal chlieb a dal im, podobne aj ryby.
To sa už tretí raz po svojom zmŕtvychvstaní zja- 14
vil Ježiš učeníkom.

Ježiš udeľuje Petrovi najvyššiu moc v Cirkvi. — Keď si zajedli, opýtal sa Ježiš Šimo- 15*
na Petra: „Šimon, (syn) Jánov, miluješ ma väčšmi ako títo?" Odpovedal mu: „Hej, Pane, ty vieš, že ťa milujem!" (Ježiš) mu povedal: „Pas mojich baránkov!" | A spýtal sa ho druhý raz: „Šimon, (syn) 16
Jánov, miluješ ma?" On mu odpovedal: „Hej, Pane, ty vieš, že ťa milujem!" Povedal mu: „Pas moje ovečky!"
Aj tretí raz sa ho spýtal: „Šimon, (syn) Jánov, 17
miluješ ma?" Šimon Peter sa zarmútil, že sa ho

U sv. Matúša 16, 13—20 (porovnaj Mk 8, 27—30; Lk 9. 15-19
18—21) Ježiš prisľúbil sv. Petrovi prvú moc v Cirkvi, teraz ho ako dobrý Pastier ustanovuje za svojho zástupcu. Z Pánových slov je jasné, že Petrovi osobitne sveruje zvláštnu starosť o duchovné stádo svojej Cirkvi. Peter ho má pásť, on je jeho najvyšším pastierom tu na zemi, priamym zástupcom Kristovým. Tak rozumel Pánove slová sv. Ján, očitý svedok, ostatní apoštoli a kresťania prvých storočí. A je len prirodzeným dôsledkom časového rozpätia Cirkvi, jej dejinného jestvovania, že vždy musí v nej niekto byť, kto predstavuje túto najvyššiu autoritu. To sú nástupcovia sv. Petra v jeho pastierskom úrade — rímski biskupi.

(ešte aj) tretí raz spýtal: „Miluješ ma?" a odpovedal mu: „Pane, ty vieš všetko; ty vieš, že ťa milu-
*18 jem!" Ježiš mu povedal: „Pas moje ovečky! — | Veru, veru, hovorím ti, kým si bol mladší, sám si sa opasoval a šiel si, kam si chcel, ale keď zostarneš, vystrieš ruky, a iný ťa opáše a povedie ťa, kam ne-
19 chceš!" To povedal, aby označil, akou smrťou (Peter) oslávi Boha.

Jánova budúcnosť. — Keď to dopovedal,
20 vyzval (Petra): „Poď za mnou!" | Peter sa obrátil a videl, že ide za nimi aj ten učeník, ktorého Ježiš miloval a ktorý mu pri (poslednej) večeri ležal pri
21 hrudi a spýtal sa: „Pane, kto ťa to zradí?" | Keď ho Peter zazrel, povedal Ježišovi: „Pane, a čo bude
*22 s týmto?" | Ježiš mu odpovedal: „Keby som ho takto ponechal, kým sa nevrátim, čo ťa do toho? Ty poď za mnou!"
*23 I rozšírila sa zvesť medzi bratmi, že ten učeník nezomrie. No Ježiš mu nepovedal, že nezomrie, ale len: „Keby som ho takto ponechal, kým sa nevrátim, čo ťa do toho?"

Záver diela.

Svedectvo o svätopiscovi. Druhý záver
*24 *evanjelia.* — A to je ten učeník, čo svedčí

---

n 18 Pán predpovedá Petrovi mučenícku smrť. Kristov zástupca sa musí vo všetkom podobať svojmu Učiteľovi, nielen v právomoci, ale aj v utrpení.

22 Pán zavracia zbytočnú, hoci priateľsky mienenú zvedavosť Petrovu: Netýka sa ho to! Každý má v plánoch Božej Prozreteľnosti určenú úlohu, a tú má svedomite plniť. O ostatných nech sa v tejto veci všetečne nestará.

23 Ježišov výrok o Jánovi bol nejasný. Keď sa ho dozvedeli „bratia", t. j ostatní kresťania, začali si ho po svojom vysvetľovať o Jánovej nesmrteľnosti.

n 24 Posledné dva verše, podľa mienky viacerých vedcov, pridali Jánovi žiaci, tzv. „starejší" z Efezu, ktorí po smr-

o týchto veciach a toto napísal; a vieme, že jeho
svedectvo je pravdivé.
Je však ešte veľa iného, čo Ježiš učinil. Keby 25
sa to všetko malo dopodrobna opísať, myslím, že
celý svet by nestačil pojať knihy, čo by ich treba
bolo napísať.

tí svojho učiteľa predložili evanjelium širšej verejnosti a vlastnou vážnosťou sa zaručili, že je naozaj dielom sv. Jána. Ale aj v tomto prípade sú oba tieto verše pravou časťkou Písma sv. a sú napísané z vnuknutia Ducha Svätého.

—▬—

SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

Úvodné poznámky.

Synoptické evanjeliá opisujú prvý stav blahozvesti: ako sa po prvé zvestovala spása, čo konal a učil sám Spasiteľ za svojho pobytu na tomto svete. Listy apoštolov vznikly už v čase, keď sa evanjelium ohlasovalo a šírilo takmer po celej rímskej ríši. Medzeru, ktorá sa javí medzi udalosťami z evanjelií a listov apoštolských, vyplňuje spis, ktorý má názov Skutky apoštolské (krátko: Skutky).

Tento spis rozpráva o pamätnejších udalostiach z prvého šírenia evanjelia, keď sa slovo Božie dostalo z Palestíny do ďalekého sveta pohanov v rímskej ríši. Spis Sk je pokračovaním evanjelií a tak doplňuje dejiny Ježišove. Ako je totiž Cirkev viditeľným pokračovaním diela Ježišovho na svete, tak sa priraďujú aj najstaršie dejiny cirkevné opísané v Skutkoch k Ježišovmu životu, ktorý nám podávajú evanjeliá.

A zasa ako evanjeliá neopisujú Ježišov život so všetkými podrobnosťami, tak ani Skutky nepodávajú úplné a pragmatické dejiny rodiaceho sa svetového kresťanstva. Svoju hlavnú pozornosť venujú iba dvom popredným osobnostiam prvotnej Cirkvi: sv. apoštolom Petrovi a Pavlovi, takže hlavným obsahom Skutkov sú reči a činy týchto dvoch apoštolov.

Pozadie týchto dejín tvorí rozvoj prvotnej Cirkvi od chvíle, keď Ježiš vystúpil na nebesia a na svojich učeníkov soslal Ducha Svätého. Ježišovo evanjelium sa neobmedzilo na jediný židovský ľud, ale svojou vnútornou silou preniklo aj za hranice Palestíny a ako záplava šírilo sa po celom svete. Cirkev pritom vždy určitejšie dostávala črty svojho nadnárodného, celosvetového rázu. Preto Skutky tak úzko súvisia s evanjeliami; tvoria s nimi úzku jednotu.

Skutky apoštolské podávajú zprávy o založení a rozšírení Cirkvi prácou apoštolov, najmä pričinením sv. Petra a Pavla. Okrem týchto zpráv dozvedáme sa z nich o niektorých pomocníkoch apoštolov, ako napr. o diakonoch (Štefan, Filip) a iných spolupracovníkoch, akými boli napr. Barnabáš, Marek alebo Apolo.

1. Nadpis „Skutky apoštolské" nekryje úplne obsah tejto novozákonnej knihy. Nehovorí totiž len o apoštoloch, ale spomína aj iných zvestovateľov viery, a zasa o väč-

šine apoštolov mlčí, takže okrem Petra, Jána, dvoch Jakubov z tohto spisu sa nič bližšieho nedozvedáme o ostatných apoštoloch. Väčšia polovička knihy je venovaná Pavlovej veľkolepej osobnosti a jeho misijnému dielu. Ale ani jeho životné dielo nám neopíšu Skutky úplne, bez väčších medzier. O viacerých dôležitých udalostiach a životných príbehoch sv. Petra a Pavla Skutky nič nehovoria, takže život Petrov a Pavlov vieme iba z ich listov doplniť, keď sme aspoň približne určili priebeh ich apoštolského pôsobenia.

2. Pôvodcom Skutkov je sv. Lukáš, ktorý napísal aj tretie kanonické evanjelium. Medzi najstaršími svedectvami o Lukášovskom pôvode Sk môžeme uviesť *Zlomok Muratoriho*, ktorý výslovne tvrdí, že Sk napísal sv. Lukáš pre istého Teofila. V nich vraj podáva zprávu o činoch všetkých apoštolov.

Aj iní svedkovia dávnej kresťanskej minulosti, ako sú sv. *Irenej, Klement Alexandrijský, Tertulián, Origenes* a i., označujú sv. Lukáša za pôvodcu Sk.

Túto skutočnosť potvrdzuje v plnej miere aj *obsah* knihy. Poznávame z neho, že jej pôvodcom je vzdelaný muž, lekár a sprievodca Pavlov.

Predovšetkým každý čitateľ si musí všimnúť veľkú podobnosť medzi tretím evanjeliom a Sk

V predhovore Sk (1, 1) pôvodca spomína svoj spis evanjelia, keď ho uvádza označením „prvého svojho spisu". Úvod Sk svojím obsahom sa kryje so záverom tretieho kánonického evanjelia (Lk 24, 44—49). Obsahom tohto prvého spisu je to, čo Ježiš začal činiť a učiť od počiatku.

V oboch spisoch nájdeme ten istý slovník a ten istý spôsob rozpravy. Myšlienky a náuky sú totožné v oboch spisoch. Nedá sa teda popierať úzky vnútorný súvis medzi oboma spismi. Z evanjelistov nik iný, okrem sv. Lukáša, nebol trvale vo spoločnosti sv. Pavla.

O pravosti a Lukášovskom pôvode Skutkov azda najistejšie svedčia tie čiastky, kde rozprava s tretej osoby prechádza na prvú osobu (16, 10—17; 20, 5—15; 21, 1—18; 27, 1—28, 16). V rukopise, označovanom písmenou D, nájdeme ešte jedno ďalšie také miesto: 11, 28. Každý musí uznať, že pôvodca týchto zpráv zažil udalosti v nich opísané. Zmena rozpravy sa vysvetlí iba predpokladom, že na uvedených miestach Sk ide o rozpravu sprievodcu sv. Pavla. Týmto sprievodcom môže byť iba sv. Lukáš. Nemôže byť ním ani Timotej, ani Silas. To predpokladať zakazuje sám obsah zpráv, písaných v prvej osobe. Z obsahu týchto zpráv sa dozvedáme, že sv. Lukáš sprevádzal sv. Pavla na druhej ceste od Troady do Filíp r. 51 a potom

na jeho tretej apoštolskej ceste odprevádzal ho z Filip cez Milét do Jeruzalema a neskoršie aj na nebezpečnej morskej ceste do Říma, kde Pavla držali vo vyšetrovacej väzbe od roku 58 až asi do roku 63.

Keďže medzi všetkými čiastkami Skutkov, či už autor hovorí v prvej alebo v tretej osobe, niet ani najmenšieho rozdielu alebo odchýlky, táto rečová jednotnosť svedčí o tom, že pôvodcom celého spisu môže byť iba jediná a tá istá osoba.

Ako tretie evanjelium, tak aj Skutky venoval sv. Lukáš istému Teofilovi. No kým v treťom evanjeliu dáva mu prívlastok „vznešený", vo Sk ho menuje iba Teofilom; z toho mnohí súdia, že Teofil bol katechumenom, keď sv. Lukáš písal svoje evanjelium. Keď však písal Skutky, Teofil bol už kresťanom a tak by sa nebolo slušalo, keby bol kresťanskému „bratovi" priznával ešte aj iný, svetský titul. Ale ako tretie evanjelium bolo určené širšiemu kruhu kresťanských čitateľov, obrátených na vieru Ježišovu najmä z pohanstva, tak aj Sk svojím obsahom jasne prezrádzajú, že boly určené pre tých istých čitateľov, ktorých má na zreteli tretie evanjelium.

Pohnútkou napísať Sk bola zaiste okolnosť, ktorú sv. Lukáš vyslovil už vo svojom evanjeliu (Lk 1, 1—4). Veľmi dobre poznal dejiny prvotnej Cirkvi, a preto ich aj spoľahlivejšie mohol písomne podať. Vedel, že ani Teofil, ani iní kresťanskí učeníci tejto znalosti nemajú a že by aj im, ako aj iným veľmi pomohol utvrdiť vieru.

3. Cieľom Sk je poučiť o podivnom vzniku a rozšírení Cirkvi, ktorá v krátkom čase po soslaní Ducha Svätého prešla od Židov k pohanom; Židia už od počiatku sa nepriateľsky stavali k apoštolom vôbec, a najmä ku sv. Pavlovi. Kresťanstvo od svojho počiatku muselo zápasiť s vnútornými ťažkosťami a vonkajšími prekážkami. Ale ich prekonalo, lebo Duch Sv. riadil a spravoval kroky apoštolov. Tento spôsob rozpravy mal upevniť veriacich v presvedčení, že Kristovo náboženstvo je nadprirodzeného pôvodu a zaistí spásu všetkým, ktorí ho v pokore prijímajú a pri všetkých protivenstvách sa ho verne pridržajú. Ježiš prisľúbil apoštolom Ducha Sv., ktorý ich posilnil a schopnými urobil vykonať sverenú im úlohu. Sk rozprávajú, ako sa prejavila táto sila Božia. Kresťanstvo nastupuje víťaznú cestu. Je to žatva, ktorú im sám Ježiš predpovedal (Jn 4, 38). Len krátky čas a stane sa, že od Jeruzalema až po Rím všetko bude naplnené evanjeliom. Hrdinom tohto víťazného nástupu je sv. Pavol, vzor apoštolskej horlivosti, ktorý má hlavnú účasť na úspechu veľkého misijného diela.

4. S pravosťou Sk úzko súvisí aj ich dejepisná spoľahlivosť a vieryhodnosť. Ako sa sv. Lukáš pri písaní evanjelia usilovne vyzvedal o udalostiach Ježišovho života, tak si počína aj pri písaní Sk. Čiastku opísaných udalostí prežíval i sám. O ostatných podrobnostiach čerpal spoľahlivé zprávy od očitých svedkov, s ktorými sa mohol častejšie dostať do styku. Veď vo sprievode sv. Pavla boli mužovia, ako napr. *Marek, Timotej,* ktorí mu mohli podať zprávy o udalostiach zo začiatku Cirkvi, alebo ak ide o súveké udalosti, pri ktorých sv. Lukáš osobne nebol prítomný, mohli ho dostatočne poučiť. Hlavným prameňom mu však mohol byť sv. *Pavol,* potom i *Jakub* mladší, biskup Jeruzalema a apoštol; v Cezarei sa dostal do styku s viacerými kresťanmi (Mnázon, diakon Filip a i.). Z apoštolov okrem Jakuba môže prísť do úvahy ako prameň zpráv aj *sv. Ján.* Nie bez príčiny sa dostáva sv Jánovi vynikajúceho postavenia v Cirkvi, ako to vysvitá zo zpráv, uvedených na začiatku Sk.

O vieryhodnosti Sk svedčí presnosť a správnosť, ktorú zisťujeme v jednotlivých údajoch sv. Lukáša. Niektoré tvrdenia Sk prijala biblická kritika s pochybovačnosťou. No podrobné štúdium otázky ukázalo, že sv. Lukáš podal spoľahlivé zprávy o veciach. Plným právom sa môžme odvolávať na doterajšie výskumy, keď mu priznávame vieryhodnosť i v tých jeho tvrdeniach, ktoré si v plnej miere nateraz nevieme overiť zprávami dávnych spisovateľov. Čiastka námietok proti vieryhodnosti Lukášovej vyviera z nevereckej predpojatosti (najmä z tvrdenia, že zázrak je nemožný). Sv. Lukáš mal dobrú príležitosť podrobne sa dozvedieť o všetkom, čo s dejinami prvotnej Cirkvi súviselo a povaha jeho osobnosti i pripravenosť, aby vedel napísať podrobnejšie dejiny prvotnej Cirkvi, sú nám dostatočnou zárukou, že všetko aj správne a spoľahlivo podal.

Je možné, že pri svojej práci použil aj písané prameňe Uvádza totiž niektoré reči ktorých obsah vyžaduje, aby ich bol čerpal nie tak z ústneho podania, ako skôr z napísaných zpráv. I to je možné že si sv. Lukáš niektoré podrobnosti aj sám písomne zaznačil a tieto záznamy vložil do svojho diela. Tak napr mohol si opísať rozhodnutie apoštolského snemu, ktoré mu ukázali azda v Antiochii (Sk 15, 23—29). Takým písaným prameňom bol sv Lukášovi aj Lyziášov list (23, 24—30), ktorý mohol mať v rukách za svojho pobytu v Cezarei. Možné je, že sa mu dostaly do rúk i záznamy niektorých reči ako napr. reč sv. Petra (Sk 10) a sv Štefana (Sk 7).

5. Skutky apoštolské napísal sv. Lukáš istotne pred skazou Jeruzalema Spomína niektoré budovy v meste, na-

jmä v chráme, ako napr. Šalamúnovu sieň (3. 11), hrad Antonia (21, 34; 22, 24), ako keby ešte stály nerušené. Keby bol Lukáš písal Sk po skaze mesta, bol by podistým pripomenul, že tieto budovy len boly kedysi v Jeruzaleme.

Bližšie určujeme čas, v ktorom vznikly Sk, zo samého obsahu diela. Zakončuje sa totiž nečakane spomienkou na dvojročnú vyšetrovaciu väzbu sv. Pavla v Ríme. Keďže Sk, najmä ich druhý diel, hovoria o osude iba sv. Pavla, nedá sa myslieť, že by jeho pôvodca nebol spomenul tú neobyčajne zaujímavú vec, ako sa totiž skončila súdna vec Pavlova. V Sk však o tom niet spomienky, čo si vysvetlíme iba tým, že Lukáš napísal a vydal Sk ešte pred prepustením sv. Pavla z väzenia. Stalo sa to začiatkom roku 63 (28, 30—31). Miesto, kde sv. Pavol napísal spis Sk, je Rím. Sv. Hieronym to výslovne dosvedčuje.

6. Obsah Skutkov apoštolských tvorí odôvodnenie vety, že Ježiš skutočne ďalej žije a podivne pôsobí vo svojej Cirkvi. Podáva prehľad o tom, že od Jeruzalema po Rím, ba až po západné vtedy známe kraje sveta je evanjelium na víťaznom postupe. Také dielo nemôže byť od ľudí, ale môže pochádzať iba od Boha. Základná myšlienka Skutkov je vyslovená už v Lk 24, 47: „Treba ohlasovať pokánie a odpustenie hriechov medzi všetkými národmi, počnúc od Jeruzalema. A vy ste svedkami tých vecí" — a podobne v Sk 1, 8: „Keď sostúpi na vás Duch Svätý, dostanete silu a budete mi svedkami v Jeruzaleme a v celom Judsku a Samarii a až po kraj sveta."

Obsah Sk najlepšie rozdelíme podľa stupňov tohto vonkajšieho rozvoja Cirkvi. A tak môžeme rozoznať asi 6 stupňov tohto rozvoja. Naznačuje to vždy záverečná veta, ktorá zdôrazňuje ustavičný a nezadržateľný postup Cirkvi. Stupne sú tieto:

1. Zrodenie sa Cirkvi v Jeruzaleme 1, 1—6, 6. Záverečná veta 6, 7.
2. Cirkev sa šíri v Palestíne. Prenasledovanie urýchľuje toto šírenie 6, 8—9, 30. Záver 9, 31.
3. Cirkev v Antiochii 9, 32—12, 23. Záver 12, 24.
4. Slovo Božie v Malej Ázii 12, 25—16, 4. Záverečná veta 16, 5.
5. Cirkev v Europe 16, 6—19, 19. Záverečná veta 19, 20.
6. Cesta apoštola pohanov Pavla do Ríma 19, 21—28, 30. Záverečná veta 28, 31.

Ako evanjeliá nie sú čisto historickými spismi, tak ani Sk nemajú za úlohu podať úplné dejiny rodiacej sa Cirkvi. Neprinášajú ani všetku dôležitejšiu látku z týchto dejín. Ich dejepisná rozprava je medzerovitá. Pre výber látky rozhodoval úmysel pôvodcu, ktorý chcel iba poniektoré

momenty podať z prvotných dejín Cirkvi, aby na nich dosvedčil, že Ježiš a Duch Sv. víťazia nad ľudskou slabosťou a zlosťou. Na niektorých najneobyčajnejších udalostiach, ktoré si povyberal zo života prvotnej Cirkvi, dokazuje, ako Ježiš, ktorý vstal z mŕtvych, podivne pôsobí na spásu duší s pomocou Ducha Sv. predovšetkým v židovskom prostredí a neskoršie medzi pohanmi, a to najmä činnosťou dvoch najvýznačnejších apoštolov — sv. Petra a Pavla.

Sk možno všeobecne takto charakterizovať: Ako evanjeliá opisujú činnosť viditeľného Ježiša medzi Židmi, tak zasa Sk podávajú činnosť už neviditeľného Ježiša, prevádzanú s pomocou Ducha Sv. medzi Židmi, ale najmä medzi pohanmi. *E. Jacquier* správne hovorí, že Lk je evanjeliom Spasiteľa sveta, Sk sú zasa evanjeliom Ducha Sv.

Viac ako dvadsať ráz zasahuje Duch Sv. do života a vývoja Cirkvi. Silou naplní apoštolov a veriacich. On hovorí, rozkazuje, dovoľuje alebo zabraňuje isté udalosti. A tak by sme mohli povedať, že Sk rozprávajú o tom, ako pôsobí Duch Sv. v Cirkvi, ako jej pomáha rozvíjať sa a šíriť po svete, od Jeruzalema až po kraj sveta.

Zdá sa, že Sk maly aj obranný cieľ. Pri ich čítaní nemôžeme neprísť na myšlienku, že sv. Lukáš podal týmto spisom obranu svojej náuky proti prvotným útokom a obžalobám, ktorými obviňovali kresťanov. Štátna moc sa však nemá čo obávať nového učenia. Teofil môže byť presvedčený, že sa kresťania ničoho nedopustili, čo by zasluhovalo trest. Spravodliví sudcovia oslobodzujú obvinených apoštolov, ba sami sa pridávajú k novej viere. To sa dialo z vnútornej sily novej náuky, lebo evanjelium nie je učenie ľudské, ale božské.

Úvod, 1.

Venovanie. — Teofil! Prvý svoj spis som so- 1*
stavil o všetkom, čo Ježiš robil a učil od počiatku
až do dňa, v ktorý bol vzatý do neba, keď bol skrze 2
Ducha Svätého odovzdal svoje prikázania apoštolom, ktorých si bol vyvolil. Im sa dosvedčoval mno- 3

„Prvý spis" sv. Lukáša je evanjelium; Sk sú jeho druhé dielo. Evanjelium opisuje počiatok, prvý stupeň rozvoja kráľovstva Božieho na zemi; Sk opisujú ďalší stupeň tohto rozvoja. 1

hými dôkazmi po svojom umučení, že je živý, keď sa im cez štyridsať dní zjavoval a hovoril s nimi o veciach kráľovstva Božieho.

4 *Rozlúčka Ježišova.* — Keď s nimi jedol, prikázal im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale aby očakávali prisľúbenie Otcovo, „o ktorom ste už —
*5 [vravel — z úst mojich] počuli; | lebo Ján krstil vodou, vás však pokrstí Duch Svätý po nemnohých
*6 dňoch". | Shromaždení sa ho opýtali: „Pane, či už
7 teraz zriadiš kráľovstvo Izraelitom?" — On im vravel: „Nie je vašou vecou znať časy alebo chvíle,
8 ktoré Otec určil svojou vlastnou mocou, | ale keď sostúpi na vás Duch Svätý, dostanete silu a budete mi svedkami v Jeruzaleme a v celom Judsku i v Samarii a až po kraj sveta."

9 *Nanebevstúpenie Pána.* — Keď to dopovedal, pred ich očami vystúpil, a oblak im ho vzal
10 s očú. Ako uprene hľadeli do neba, keď odchádzal, hľa, dvaja mužovia v bielom odeve si zastali vedľa
11 nich | a vraveli im: „Mužovia galilejskí! Čo stojíte a hľadíte do neba? Tento Ježiš, ktorý vám bol vzatý do neba, sa vráti tak, ako ste ho videli odchádzať do neba."

12 Vtedy sa vrátili do Jeruzalema s vrchu, ktorý sa volá Olivový a ktorý je v blízkosti Jeruzalema,
13 vzdialený na cestu (dovolenú) v sobotu. A keď vo-

---

5 Sv. Ján Krstiteľ označil Mesiášov krst za obrad vyššieho poriadku, preto bude Ježiš krstiť ohňom a Duchom (Mt 3, 11; Mk 1, 8; Lk 3, 16). I soslanie Ducha Sv. označuje Ježiš ako krst apoštolov. Ich duše vtedy prenikla božská sila a milosť Ducha Sv.

6 Otázka apoštolov o kráľovstve Mesiášovom na tomto svete dosvedčuje, že ani po zmŕtvychvstaní Ježišovom nechápali duchovný ráz kráľovstva Mesiášovho, ktoré sa teda nesmie chápať ako kráľovstvo Židov na tomto svete. Ježišovo kráľovstvo je duchovnou spoločnosťou ľudí celého sveta.

šli (do domu), vystúpili do hornej siene, kde zostali
pohromade títo: Peter a Ján, Jakub a Ondrej, Filip
a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub (syn) Alfejov
a Šimon Horlivec a Judáš, (Tadej, brat) Jakubov. Títo všetci zotrvávali jednomyseľne na modlitbách 14*
spolu so ženami i s Máriou, matkou Ježišovou, a
s jeho bratmi.

Cirkev v Jeruzaleme, 1, 15—9, 43.

Voľba apoštola Mateja. — V tých dňoch 15*
povstal Peter medzi bratmi — a bol tam zástup
shromaždených asi stodvadsať osôb — a vravel: |
„Mužovia, bratia! Muselo sa splniť Písmo, ako pred- 16*
povedal Duch Svätý ústami Dávida o Judášovi, ktorý sa stal vodcom tých, čo (prišli) zajať Ježiša, |
patril totiž do nášho počtu a dostal podiel na našom 17
úrade. On teda získal pole za mzdu nespravodlivého (činu). Ale padol dolu hlavou, rozpukol sa na- 18
poly, takže vyšly z neho všetky vnútornosti. (Táto 19
udalosť) sa stala známou všetkým obyvateľom Jeruzalema, takže aj to pole nazvali vo svojej reči
Hakeldama, to je: Pole krvi. | Lebo v Knihe žalmov 20
sa píše:

Jeho sídlo nech spustne
a nech nikoho niet, čo by býval v ňom.
A jeho úrad nech prevezme iný. b

a Ž 68, 26. b Ž 108, 8.

O „bratoch" Ježišových porovnaj Mt 12, 46.* 14

Petrovo prvenstvo medzi apoštolmi je zjavné už v e- 15
vanjeliách, najmä v Mt; v Sk je ono zvlášť zrejmé: Peter vystupuje všade ako hlava Cirkvi a apoštoli sa podriaďujú jeho vedeniu.

Duch Sv. predvídal čin Judášov, pre ktorý sa zradný 16
apoštol celkom slobodne rozhodol. Podľa božskej vševedomosti Duch Sv. jeho čin aj predpovedal. V tom smysle bolo treba, aby sa predpoveď splnila. Boh nechce zlo, iba ho trpí a dopúšťa, lebo nechce rušiť slobodu ľudskej vôle.

21 Jeden teda z týchto mužov, čo spolu s nami na-
žívali po celý čas, v ktorom Pán Ježiš medzi nami
*22 žil, | počnúc pokrstením od Jána až do dňa, v kto-
rý nám bol vzatý, musí sa stať s nami svedkom jeho
23 vzkriesenia." A (tak) postavili dvoch: Jozefa, zva-
ného Barzabáš, ktorý mal prímenie Spravodlivý, a
24 Mateja. Modlili sa a vraveli: „Ty, Pane, ktorý
poznáš srdcia všetkých (ľudí), ukáž, ktorého si si
25 vyvolil z týchto dvoch, | aby zaujal úrad a apoš-
tolát, z ktorého vypadol Judáš, aby odišiel na miesto
(jemu) patriace."
26 Tu im dali losy. Los padol na Mateja, i pribrali
ho k jedenástim apoštolom.

2 *Príchod Ducha Svätého.* — Keď nadišiel
sviatok päťdesiateho dňa (po Veľkej noci), všetci
2 (učeníci) boli shromaždení na tom mieste. Tu zrazu
zaznel s neba hukot, ako by sa hnal prudký vietor,
3 a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavily sa nad
nimi ako by ohnivé jazyky a rozdelily sa tak, že
nad každým jedným z nich sa postavil (jeden); |
4 všetkých naplnil Duch Svätý, a začali hovoriť cu-
dzími jazykmi tak, ako im ten Duch vnukol ozvať sa.
*5 V Jeruzaleme sa boli osadili Židia, bohabojní Ľu-
6 dia zo všetkých národov, čo sú pod nebom. Keď sa
teda strhol tento hukot, sbehol sa veľký zástup a
užasol, lebo každý jeden ich počul hovoriť svojou
7 vlastnou rečou. Celí unesení od údivu sa pýtali:
„Či títo všetci, čo hovoria, nie sú Galilejčania?

22 Peter označuje zmŕtvychvstanie Ježišovo ako podstatnú čiastku náuky o spáse. Sv. Pavol sa vo svojich listoch dôsledne drží toho náhľadu a pokladá zmŕtvychvstanie Ježišovo za hlavný podklad viery.

5 V Jeruzaleme sa osadili niektorí Židia, ktorí sa narodili v diaspore; až doteraz totiž žili rozsiati v malých skupinách po krajoch pohanských. Okrem nich bolo v Jeruzaleme aj mnoho pútnikov, čo prišli z ďalekých pohanských krajov, aby si vykonali pobožnosť, ako to zákon od nich žiadal.

A akože ich každý jeden počujeme hovoriť naším 8
vlastným jazykom, v ktorom sme sa zrodili? My 9
Parti, Médi, Elamíti a obyvatelia Mezopotámie, Judska, Kapadocie, Pontu a Ázie, | Frýgie a Pamfýlie, 10
Egypta a líbyjských krajov okolo Cyrény, prisťahovaní Rimania, | tak Židia ako obrátenci, Kréťania 11*
a Arabi — (všetci) ich počujeme hovoriť našimi vlastnými jazykmi o veľkých skutkoch Božích."
Všetci žasli a bezradne sa navzájom vypytovali: 12
„Čože to má znamenať?" | Iní však s posmechom 13
vraveli: „Títo sú plní sladkého (vína)."

Kázanie sv. Petra. — I povstal Peter spolu 14
s jedenástimi a zvýšeným hlasom prehovoril k nim:
„Mužovia judskí a všetci obyvatelia Jeruzalema, aby ste sa dozvedeli o tomto, vypočujte moje
slová! Títo ľudia totiž nie sú opití, ako sa o nich 15
nazdávate. Veď je tretia hodina dňa. | Ale toto je, 16
čo predpovedal prorok Joel:

Stane sa v čase poslednom — tak vraví Boh — 17* a
vylejem zo svojho Ducha na celé ľudstvo:
i prorokovať budú vaši synovia a vaše dcéry,
mládenci vaši budú vídať videnia,
a vaši starci budú snívať sny;
i na svojich sluhov a svoje slúžky 18
vylejem v tie dni z Ducha svojho,
aby prorokovali.

a Joel 2, 28—32

Obrátenci (prozelyti, gr. ctitelia Boží, sebomenoi) sú 11
pohania, čo sa pridali k židovstvu. Neboli urovnoprávnení s ostatnými židmi ani potom, keď prevzali židovské náboženstvo. Na výročité sviatky aj oni putovali do Jeruzalema. V chráme mali vyhradené osobitné miesto. (Porovnaj 13, 16.*)

„Posledné časy" je čas, v ktorom príde Mesiáš. Prorok 17-20
ho vidí dopredu so všetkými potešiteľnými ako aj hrôzu budiacimi udalosťami. Vyliatie Ducha Sv. na ľudí malo priniesť vnútorné preporodenie; myšlienka na súd sveta zasa budila strach a hrôzu pred velebnosťou Božou.

19 *A učiním divy hore na nebi*
a podivné znamenia dolu na zemi:
krv a oheň, ako aj kúrňavu s dymom.
20 *Slnko sa zmení na tmu*
a mesiac premení sa v krv,
skôr ako príde veľký a slávny deň Pánov.
21 *Vtedy každý, kto bude vzývať meno Pánovo,*
bude spasený.

22 Mužovia izraelskí, vypočujte tieto slová: Ježiša Nazaretského, muža, ktorého — ako to sami viete — Boh vám dosvedčil mocnými činmi, divmi a znameniami, aké skrze neho Boh medzi vami konal; |
23 tohto (muža), vydaného (vám) podľa vopred ustáleného úmyslu a predvídania Božieho rukami bezbož-
*24 níkov, vy ste ukrižovali a usmrtili, | ale Boh ho vzkriesil a zbavil múk smrti, lebo nebolo možné,
25 aby bol držaný v jej (zajatí). Dávid totiž hovorí o ňom:

a *Mal som Pána ustavične pred očami,*
lebo mi je po pravici,
aby som sa neklátil.
26 *Preto sa mi srdce zaradovalo*
a radosťou i jazyk plesá mi:
áno, i moje telo bude odpočívať v nádeji,
27 *lebo nenecháš moju dušu v podsvetí,*
ani nedáš tvojmu Svätému zrieť porušenie.
28 *Oznámil si mi cesty života*
(a) naplníš ma blaženosťou pred svojou tvárou.

*29 Mužovia, bratia! Nech mi je dovolené, smelo vám povedať o praotcovi Dávidovi, že umrel a po-

a Ž 15, 8—11.

24 Smrť je v Písme sv. často zosobnená. Máme si ju predstaviť ako vladárku podsvetia. Nad Ježišom nemala nijakej moci; skôr ju samu napadly bolesti, kým Ježiš ležal v hrobe a nevstal z mŕtvych.

29-35 Vysvetlením Dávidových slov sv. Peter dokazuje, že kráľovský prorok nemohol ich predniesť o sebe, a to ani

chovali ho, a že hrob jeho je u nás až do dnešného
dňa. Keďže bol teda prorokom a vedel, že Boh sa 30
mu prísahou zaviazal dosadiť jedného z plodu jeho
ľadvia na jeho trón, | predvídajúc predpovedal to 31
o vzkriesení Kristovom, že ani nebol ponechaný
v podsvetí, ani nepodľahlo jeho telo porušeniu.
Tohto Ježiša vzkriesil Boh, čoho sme my všetci 32
svedkami. Povýšený teda pravicou Božou dostal aj 33
Ducha Svätého, prisľúbeného od Otca, a vylial ho,
ako to vidíte a počujete. Lebo nie Dávid vystúpil 34
na nebo, hoci vraví:

Povedal Pán môjmu Pánovi: a
Posaď sa na moju pravicu,
dokiaľ ti nepoložím tvojich nepriateľov 35
pod nohy ako podnožku.

Nech teda čo najistejšie vie celý dom izraelský, 36*
že Boh i Pánom i Mesiášom urobil toho Ježiša, ktorého ste ukrižovali."
Keď to vypočuli, bolesť prenikla ich srdcia, a 37
vraveli Petrovi a ostatným apoštolom: „Mužovia,
bratia! Čože máme robiť?" | Peter im povedal: „Ka- 38
jajte sa a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene
Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov, a do-
stanete dar Ducha Svätého. Veď prisľúbenie patrí 39
vám a vašim dieťkam a všetkým, *čo sú ďaleko, kto-* b

a Ž 109, 1. b Iz 57, 19.

preto nie, lebo sám Dávid zomrel a jeho hrob je v Jeruzaleme všetkým známy. Ale slová žalmu majú na mysli vzkriesenie Ježišovo. — Boh sa Dávidovi prísahou zaviazal (2 Kr 7, 12—17), že jeden z jeho potomkov bude kráľovať naveky (Ž 131, 11). Aj o nanebevstúpení Ježišovom hovoril prorocky: ale zasa nie Dávid vystúpil na nebesá.

„Pán" (Kyrios) je meno Boha. Užívali ho aj o pohan- 36
ských cisároch (Sk 25, 26). Sedemdesiati prekladatelia Starého zákona posvätné meno Božie „Jahve" týmto slovom prekladajú do gréčtiny. Rímski cisári zneužívali toto meno, keď jeho použitím vyhlasovali seba za bohov. Sv. Pavlovi „Pánom" je Ježiš.

40 *rýchkoľvek si povolal nás Pán Boh.*" Aj mnohými
inými slovami (to) dosvedčoval a napomínal ich:
„Zachráňte sa z tohto zvrhlého pokolenia!"
41 Oni teda prijali jeho učenie a dali sa pokrstiť,
i pridalo sa ich v ten deň asi tritisíc duší.

*42 *Život prvých kresťanov.* — Zotrvávali na
vyučovaní apoštolov, v spoločnom nažívaní, lámaní
*43 chleba a modlitbách. Každého prenikal strach, lebo
za účinkovania apoštolov v Jeruzaleme dialo sa
mnoho divov a zázrakov [a všetci sa veľmi báli].
*44 Všetci veriaci ostávali pospolu a všetky veci mali
*45 spoločné. Odpredávali svoje pozemky a svoj (hnuteľný) majetok a delili ho medzi všetkých, ako kto
*46 potreboval. Zotrvávali tiež deň po deň jednomyseľ-

42 Slová „vo spoločnom nažívaní, lámaní chleba" Vg spája v jednu vec: „vo spoločnom lámaní chleba". — Slová Vg by mohly znamenať: spoločne sa stravovať. Podľa gr. textu skôr môžme myslieť na eucharistickú obetu.

43 Udalosti na Turíce, najmä zázraky, ktoré apoštoli konali, vzbudily všade spasiteľnú bázeň a strach.

44 Veriaci nepokladali seba za neobmedzených vlastníkov svojho majetku, ale len za jeho užívateľov. Núdznym spoluveriacim udeľovali hojné podpory a v tomto smysle boly ich majetky spoločné. Nejde teda o podobné zariadenie, aké predstavuje novodobý komunizmus (spoločenstvo majetku). Ako nám to ďalšie miesto (4, 32) jasnejšie pripomína, ide u nich o presvedčenie, že veriaci si majú vzájomne pomáhať, lebo nemajú seba pokladať za absolútnych vlastníkov svojho majetku. Tým neprestalo súkromné vlastníctvo v prvej kresťanskej spoločnosti. Že súkromný majetok trval i naďalej medzi kresťanmi, o tom svedčia miesta Sk 4, 34 a 36 a najmä 12, 12, kde sa uvádza, že matka Markova mala dom v Jeruzaleme, v ktorom sa kresťania schádzavali.

45 Iba niektorí kresťania predávali svoj majetok, ani to nie celý, ale iba jeho čiastku. — Utržené peniaze mohli venovať na podporu chudobných. Ale vždy to robili dobrovoľne, slobodne a nikým nenútení (Sk 5, 4).

46 Lámanie chleba znamená tu eucharistickú obetu. Kresťania, obrátení zo židovstva, i naďalej navštevovali chrám v Jeruzaleme. Svoju obetu konali v súkromných domoch.

ne v chráme, po domoch lámali chlieb, s radosťou
a úprimným srdcom prijímali pokrm, | chválili Bo- 47
ha a boli milí všetkému ľudu. Takto Pán každoden-
ne pripájal k nim tých, čo mali byť spasení.

Peter uzdravuje chromého človeka —
O deviatej hodine Peter a Ján vystupovali do chrá- 3
mu modliť sa. Tu práve prinášali človeka, čo bol 2*
chromý od svojho narodenia. Každodenne ho kládli
k bráne chrámovej, ktorá sa volala Krásna, aby si
žobral almužnu od tých, čo vchádzali do chrámu.
Keď zazrel, ako Peter a Ján vchádzali do chrámu, 3
poprosil, aby dostal almužnu. Ale Peter uprel na 4
neho svoj pohľad a spolu s Jánom povedal: „Pozri
na nás!" Pozorne pohliadol na nich a čakal, že do- 5
stane niečo od nich. Peter mu povedal: „Striebra 6
a zlata nemám, ale čo mám, to ti dám: V mene Je-
žiša Nazaretského [vstaň a] choď!" Tu ho chytil 7
za pravú ruku a pozdvihol. Hneď mu spevnely no-
hy a kĺby. | Vyskočil, postavil sa a chodil. Spolu 8
s nimi potom vošiel do chrámu, chodil a poskakoval
a chválil Boha. A všetok ľud ho videl, ako chodí 9
a chváli Boha. Poznávali ho, že je to ten, čo pre 10
almužnu sedával pri Krásnej bráne chrámu, i boli
plní hrôzy a údivu nad tým, čo sa mu prihodilo.

Po sviatostnom lámaní chleba prijímali obyčajný pokrm a to často spoločne. Tento zvyk mal za cieľ zdôrazniť úzke duchovné spojenie všetkých kresťanov, ktoré ich stmeľuje v jedno telo. Mali si uvedomovať, že prestaly medzi nimi všetky stavovské priehrady, a tak všetci sú si bratmi. Bohatší mali pri takej príležitosti pohostiť chudobných súvercov. (Agapé — hody lásky.) Neskoršie sa tieto hody lásky zvrhly, a preto boly postupne odstránené (1 Kor 11, 17—34).

„Krásnou" sa menovala táto brána asi pre vzácny kov, 2
z akého bola vyhotovená. Bola na východnej strane nádvoria pre ženy.

*11 *Druhé kázanie Petrovo.* — Keďže sa pridržiaval Petra a Jána, sbehol sa k nim všetok ľud do
12 siene, čo sa volala Šalamúnovou. Keď to Peter videl, prehovoril k ľudu: „Mužovia izraelskí! Čo sa divíte tomu alebo prečo hľadíte upreno na nás, ako by sme vlastnou mocou alebo bohabojnosťou boli
*13 vykonali, aby tento človek chodil? Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jakubov, Boh otcov našich, oslávil Ježiša, svojho Syna, ktorého ste vydali a zapre-
14 li pred Pilátom, keď súdil, že ho treba prepustiť. Vy ste zapreli Svätého a Spravodlivého, a žiadali ste si
15 prepustiť človeka vraha, | no Pôvodcu života ste zavraždili. Ale Boh ho vzkriesil z mŕtvych, čoho
*16 sme svedkami. A pre vieru v jeho meno upevnilo jeho meno tohto človeka, ktorého vidíte a poznáte; tá viera, (čo pôsobí) skrze neho, dala mu úplné
17 zdravie pred vami všetkými. A teraz, bratia, viem, že ste to z nevedomosti urobili, ako aj vaši pred-
18 stavení. Ale Boh takto splnil, čo dal predpovedať ústami všetkých prorokov, že jeho Mesiáš bude

---

11 Sieň Šalamúnova je dlhá, široká chodba na východnom pokraji chrámového námestia, ktorej krov spočíval na stĺporadí.

13 Sv. Peter menuje Ježiša služobníkom Božím, ktorý názov mu dal prorok Izaiáš (52, 13—53, 11). Názov „služobníka Pánovho" (ebed Jahve) naznačuje vlastne trpiaceho Mesiáša. Vg má: „svojho Syna Ježiša".

16 „Pre vieru v jeho meno" znamená: Pretože veríme, že Ježiš je skutočne Mesiášom a naším Vykupiteľom, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych. — Preto „jeho meno" znamená božskú moc a velebnosť Ježišovu. Toto meno, t. j. jeho moc a zásluhy sme vzývali o pomoc a skutočne aj uzdravil chromého človeka. — „Tá viera skrze neho" — naša viera spojená so zázračnou silou Ježišovou — apoštol vyznáva, že ju nemá od seba, ale dostal ju od Ježiša. Taká viera, čo koná divy, je predovšetkým a výlučne nadprirodzeným darom Božím na osoh Cirkvi dávaná (charisma). Pravda, aj tá viera je darom Božím, ktorá jednotlivca vedie k tomu, aby jeho rozum súhlasil so zjavením Božím.

musieť trpieť. Kajajte sa teda a obráťte, aby sa vám 19*
sotrely hriechy, | aby nastaly časy osvieženia od 20
Pána a poslal vám predurčeného Mesiáša Ježiša, |
ktorého musí prijať nebo až do obnovy všetkých 21
vecí, ako to predpovedal Boh ústami svojich svä-
tých dávnych prorokov. Lebo Mojžiš povedal: *„Pro-* 22 a
roka ako mňa vám vzbudí Pán Boh náš zpome-
dzi vašich bratov. Jeho poslúchajte vo všetkom, čo
vám bude vravieť!" Stane sa však, že každý bude 23 b
vyhubený z ľudu, kto neposlúchne proroka. A vše- 24
tci proroci, ktorí, od Samuela počnúc rad-radom
účinkovali, oznamovali tieto dni. Vy ste synmi pro- 25
rokov a tej smluvy, ktorú Boh uzavrel s našimi
otcami, keď povedal Abrahámovi: *»A skrze tvojho* c
potomka požehnané budú všetky rody zeme.« Pre- 26*
dovšetkým vám vzbudil Boh svojho Syna a poslal
ho, aby vás požehnal, keď sa každý z vás odvráti
od svojich neprávostí."

Peter a Ján pred veľradou. — Kým hovo- 4*
rili k ľudu, pristúpili k nim kňazi, veliteľ chrámu

a Dt 18, 15—19. b Lv 23, 29. c Gn 12, 3.

19 Cieľ pokánia, ktoré majú konať ľudia, je dvojaký: a) aby sa zbavili hriechu, b) aby tak urýchlene dostavily sa časy oddychu, t. j. časy večnej blaženosti. Obrátenie židov — v smysle urýchlenia mesiášskej doby — umožní Ježišovi nielen skorší slávny druhý príchod na súd, ale aj čas večnej blaženosti. „Obnova všetkých vecí" znamená časy budúcej blaženosti, keď z Božej vôle všetky veci sa uvedú do stavu dokonalosti.

26 Mesiáš prinesie celému svetu šťastie a blaženosť, a týchto darov sa dostane všetkým národom. Predovšetkým Izrael má nárok, aby obsiahol túto blaženosť, ktorej podmienky sú, pravda, tie isté pre všetkých ľudí. Aj Izrael len obvyklou cestou dostane spásu — pokáním.

1-2 Veliteľ chrámovej stráže mal pridelený istý počet mužstva. Udržovali vonkajší poriadok v chrámovom obvode. Saduceji boli namrzení na apoštolov už aj preto, lebo počuli, že hlásajú náuku o zmŕtvychvstaní, ktorú sami popierali a protivili sa jej (porovnaj Mt 22, 23—33; Mk 12, 18—27; Lk 20, 27—40).

2 a saduceji. Zazlievali im, že vyučujú ľud a ohlasu-
3 jú zmŕtvychvstanie skrze Ježiša. Zajali ich a hodili
do žalára až do nasledujúceho dňa; bol už totiž
4 večer. No mnohí, čo vypočuli tú reč, uverili; i vzrá-
stol počet (týchto) mužov na päťtisíc.

5 *Výsluch pred veľradou.* — Nasledujúceho
dňa sa shromaždili v Jeruzaleme ich poprední mu-
*6 žovia a starší (z ľudu), zákoníci, | veľkňazi Annáš
a Kajfáš, Ján a Alexander a všetci, čo boli z veľ-
7 kňazského rodu. Postavili si ich do stredu a vypy-
tovali sa ich· „Akou mocou alebo v ktorom mene
8 ste to urobili?" Vtedy Peter — Duchom Svätým
naplnený — prehovoril k nim: „Náčelníci ľudu a
9 starší [počujte ma]! Ak nás dnes vyšetrujete pre
dobrý skutok, (vykonaný) na chorom človekovi,
10 skrze koho (totiž) tento ozdravel, | vedzte teda vy
a celý izraelský národ: V mene [Pána nášho] Ježi-
ša Krista Nazaretského, ktorého ste vy ukrižovali,
ale ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, skrze tohto
stojí tento človek pred vami zdravý!
11 On je ten

kameň, ktorým ste vy, stavitelia, opovrhli,
ale (ktorý) sa stal uholným (kameňom).

12 A v nikom inom niet spásy, lebo ani niet pod
nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom má-
me byť spasení."
13 Keď videli Petrovu a Jánovu neohrozenosť a
zistili, že sú to ľudia bez vzdelania a učenosti, di-
14 vili sa. I poznali, že chodievali s Ježišom. | Videli

---

a Ž 117, 22.

6 Úradujúcim veľkňazom bol Kajfáš, zať bývalého mocného veľkňaza Annáša. Sosadení veľkňazi podržali si svoj úradný titul. Annáša si ctili všetci členovia veľrady a pokladali ho za legitimného veľkňaza aj potom, keď ho bol vladár sosadil.

aj uzdraveného človeka stáť s nimi. Nič nemohli
namietať, | ale im kázali odísť z veľrady. Potom sa 15
radili | a vraveli: „Čo si počať s týmito ľuďmi? 16
Známe je, že sa skrze nich stal zázrak, zjavný vše-
tkým obyvateľom Jeruzalema, a nemôžme ho po-
prieť. Ale aby sa to väčšmi nerozhlasovalo medzi 17
ľudom, prísne im zakážme, aby odteraz nijakému
človekovi nehovorili v tomto mene." Predvolali si 18
ich a prikazovali im, aby vôbec nekázali a nevyučo-
vali v mene Ježišovom. | Ale Peter a Ján im vraveli: 19
„Posúďte, či je pred Bohom spravodlivé viac poslú-
chať vás ako Boha; | lebo nemôžeme nehovoriť 20
o tom, čo sme videli a počuli." Ale oni im to prísne 21
zakázali a prepustili ich, lebo nič nenašli, ako by
ich potrestali a (tiež) pre ľud, keďže všetci oslavo-
vali Boha za to, čo sa stalo. Ten človek totiž, na 22
ktorom sa stal zázrak uzdravenia, mal vyše šty-
ridsať rokov.

Dôverná modlitba veriacich. — Keď ich 23
prepustili, prišli k svojim a vyrozprávali im všetko,
čo im vraveli veľkňazi a starší. Len čo ich vypo- 24
čuli, jednomyseľne pozdvihli hlas k Bohu a vraveli:
„Pane, ty si stvoril nebo a zem i more a všetko, čo
je v nich. Ty si skrze Ducha Svätého povedal ústa- 25
mi [nášho otca] Dávida, svojho sluhu:

»Prečo sa vzbúrili pohani
a prečo pomýšľali ľudia na márnosti?
Králi zeme povstali 26
a spolu kniežatá sa shromaždili
jednomyseľne proti Pánovi,
a proti jeho pomazanému.«

Lebo v tomto meste skutočne sa spojili Herodes 27
a Pontský Pilát s pohanmi a s ľudom izraelským
proti svätému tvojmu Synovi Ježišovi, ktorého si

a Ž 2, 1. 2.

28 pomazal, | aby vykonali, čo tvoja ruka a tvoja vôľa
29 určily, žeby sa stalo. A teraz, Pane, pohliadni na
ich hrozby a daj svojim služobníkom, so všetkou
30 neohrozenosťou hlásať tvoje slovo; | len čo napneš
svoju ruku na uzdravovanie, nech sa dejú zázračné
skutky a divy v mene svätého Syna tvojho Ježiša."
31 A kým sa modlili, zatriaslo sa miesto, kde boli
shromaždení a všetci sa naplnili Duchom Svätým;
a neohrozene hlásali slovo Božie.

*32 *Život kresťanskej spoločnosti.* — Zástup
veriacich mal jedno srdce a jednu dušu. Nikto ne-
pokladal svoj majetok za svoje vlastníctvo, ale vše-
33 tko mali spoločné. Apoštoli s veľkou silou vydávali
svedectvo o zmŕtvychvstaní Pána [nášho] Ježiša
34 Krista a veľká milosť bola nad nimi všetkými. Nikto
nebol medzi nimi núdzny; lebo všetci, čo mali polia
alebo domy, predávali ich, a čo utržili, prinášali |
35 a kládli k nohám apoštolov, a koľko kto potrebo-
36 val, každému sa dostalo. Jozef, ktorého apoštoli po-
menovali Barnabášom — čo v preklade znamená:
37 „syn útechy" — levíta, rodák z Cypru, | mal roľu,
predal ju, a peniaze priniesol a položil ich apoš-
tolom k nohám.

5 *Ananiáš a Zafira.* — Ale istý muž, menom
Ananiáš, so svojou manželkou Zafirou predal po-
2 zemok | a s vedomím svojej manželky si odložil
z peňazí a iba istú čiastku priniesol a položil apo-
*3 štolom k nohám. | Peter mu povedal: „Ananiáš, pre-

32 Medzi veriacimi bolo spoločenstvo majetku v tom smysle, že bohatší slobodne a dobrovoľne podporovali biednych, lebo nepokladali seba — v smysle kresťanskej sociálnej náuky — za neobmedzených vlastníkov, ale len za užívateľov svojho majetku. Takéto spoločenstvo majetkov sa, pravda, kresťanom neprikazovalo (2, 44—45).

3 Kto by chcel apoštolov oklamať, robí pokus, aby oklamal Ducha Sv., keďže on osvecoval apoštolov v ich duchovnom úrade.

čo ti satan opantal srdce, aby si klamal Ducha Svätého a odložil si z peňazí pozemku? Či nepredaný 4
nebol by býval tvojím a predaný nebol v tvojej moci? Prečo si sa odhodlal vo svojom srdci toto zrobiť? Veď nie ľudí si oklamal, ale Boha." | Len 5
čo počul Ananiáš tieto slová, padol a skonal. A veľký strach opanoval všetkých, čo o tom počuli. Mladší (mužovia) však vstali, prikryli ho, vyniesli 6*
a pochovali. Asi o tri hodiny vošla i jeho manželka, nevediac, čo sa bolo prihodilo. Peter jej povedal: „Povedz mi, či ste za toľko predali roľu?" — 7 8
Ona odpovedala: „Hej, za toľko!" | Na to jej Peter: 9
„Prečo ste sa ushovorili pokúšať Ducha Pánovho? Hľa, nohy tých, čo ti pochovali muža, sú predo dvermi a vynesú ťa." Tu sa mu hneď zrútila k no- 10
hám a skonala. Mladíci vošli a našli ju mŕtvu. Vyniesli ju a pochovali vedľa jej manžela. A na celú 11
Cirkev zaľahol veľký strach, i na všetkých, čo sa o tom dopočuli.

Zázraky apoštolov. — Rukami apoštolov sa 12
dialy medzi ľudom mnohé znamenia a zázraky. Jednomyseľne sa schádzavali všetci v sieni Šalamúnovej. Z iných (ľudí) však nikto sa neopovážil 13
k nim pripojiť. Ale ľud ich zveleboval. | Zato čím 14
ďalej, tým viac veriacich sa pridávalo k Pánovi, mnoho mužov a žien. Ešte i chorých vynášali na 15*
ulice a kládli ich na postele a nosidlá, aby keď pôjde tade Peter, aspoň jeho tôňa zatienila niektorého z nich [a oslobodili sa od svojich chorôb]. Do Jeruzalema sa sišlo veľké množstvo z okolitých 16
mestečiek; prinášali chorých a trápených nečistými duchmi, a títo všetci boli uzdravení.

„Prikryli ho" Vg má: odstránili. Mŕtvolu pri pohrebe 6
zavinuli do plátna.

Slová „a oslobodili sa od svojich chorôb" vo väčšine 15
gréckych rukopisov chýbajú.

*17 *Zajatie apoštolov.* — Tu povstal veľkňaz a
všetci, čo boli s ním, — bola to strana saducejov
18 — a plní žiarlivosti | zajali apoštolov a hodili ich
19 do verejného žalára. Anjel Pána však otvoril v no-
20 ci dvere väzenia, vyviedol ich a povedal: | „Iďte,
postavte sa v chráme a kážte ľudu všetky slová
21 tohto života!" Vypočuli to a včasráno vošli do
chrámu a vyučovali. — Keď však prišiel veľkňaz
a tí, čo boli s ním, svolali veľradu a všetkých starších zo synov izraelských. Potom poslali do žalára,
22 aby ich predviedli. Služobníci odišli, [otvorili] ža-
23 lár, ale ich nenašli. Vrátili sa teda a hlásili: | „Žalár sme našli so všetkou starostlivosťou zatvorený,
aj stráže stály predo dvermi, ale keď sme otvorili
24 (dvere), nenašli sme vnútri nikoho." Keď chrámový
veliteľ a veľkňazi vypočuli tieto reči, prišli do roz-
25 pakov, čo sa to mohlo stať. Ktosi však prišiel a hlásil: „Hľa, mužovia, ktorých ste hodili do žalára,
stoja v chráme a vyučujú ľud!"

26 *Osvedčenie Petrovo.* — Vtedy odišiel veli-
teľ so služobníkmi a priviedol ich — no nie násilne,
27 lebo sa báli ľudu, aby ich neukameňoval. Keď ich
teda priviedli, postavili ich pred veľradu. Veľkňaz
*28 ich vyšetroval a vravel im: | „Prísne sme vám zakázali, aby ste neučili v tomto mene, a hľa, celý Jeruzalem ste naplnili svojím učením a chcete na nás
29 uvaliť krv toho človeka!" Peter a apoštoli pove-
30 dali: „Viac treba poslúchať Boha ako ľudí! | Boh
našich otcov vzkriesil Ježiša, ktorého ste povesili
31 na drevo a zavraždili. Tohto však Boh povýšil svojou pravicou (ako) Vládcu a Spasiteľa, aby dal

17 Vážnosť apoštolov u ľudu denne rástla. To naplnilo kňazov žiarlivosťou.

28 „Chcete na nás priviesť krv toho človeka?", t. j. chcete nás zodpovednými urobiť za smrť Ježišovu? — V mysli veľkňaza ožíva spomienka na výkrik ľudu pri súde Ježišovom (Mt 27, 25): „Jeho krv na nás a na naše deti!"

izraelskému (ľudu) pokánie a odpustenie hriechov.
Svedkami týchto udalostí sme my a Duch Svätý, 32
ktorého Boh dal tým, čo ho poslúchajú." Keď to 33
počuli, pukali hnevom a zamýšľali ich usmrtiť.

Rada Gamalielova. — Istý farizej, menom 34*
Gamaliel, u celého ľudu vážený učiteľ zákona, povstal vo veľrade a rozkázal, aby tých ľudí na chvíľu vyviedli; | a vravel im: „Mužovia izraelskí! Dob- 35
re si uvážte, čo robiť s týmito ľuďmi! Lebo pred 36*
týmito dňami povstal Teudas, ktorý sa vydával za niečo (veľkého). Pridalo sa k nemu asi štyristo mužov. On zahynul a všetci, čo ho poslúchali, rozohnaní vyšli navnivoč. Po ňom v čase popisu povstal 37

Gamaliel, syn Šimonov a vnuk Hillelov, učiteľ sv. Pavla (Sk 22, 3) bol príslušníkom farizejskej strany. Bol mužom rozvahy a spravodlivého úsudku. 34

Gamaliel spomína dvoch vzbúrencov z nedávnej minulosti, Teudasa a Judáša Galilejského Teudas je pravdepodobne totožný s Matejom u Jozefa Flávia (Starožitnosti 17, 6, 4). Teudas (Teodor) svojím významom zodpovie Matejovi (Matanovi), ktoré slovo znamená: dar Boží. Dvojité mená u tej istej osoby neboly zriedkavosťou (porovnaj Matúš-Lévi, Ján-Marek, Šimon-Peter, Šavol-Pavol). — Jozef Flávius však kladie hnutie Teudasa do rokov 44—46 po Kr. A Gamalielova reč odznela krátko po smrti Ježišovej, teda r. 30—35. Tento zdánlivý omyl bol vítanou príležitosťou pre neverecký kritiku biblickú, aby sv. Lukáša obvinili, že sa dopúšťa anachronizmu, keď neskoršie udalosti kladie do minulosti až o niekoľko desaťročí. — Omyl nebude u sv. Lukáša, ale skôr u jeho obviňovateľov. Ešte menej nasleduje z tohto údajného Lukášovho omylu, že Skutky boly napísané až po vydaní diela „Starožitností židovských" od Jozefa Flávia po roku 95. — Judáš Galilejský vyvolal vzburu pri súpise ľudu, ktorý bol nariadený po smrti Herodesa Veľkého (roku 7 po Kristu). Označuje sa aj ako druhý popis za Kvirínia. — Gamaliel teda usudzuje podľa dejinnej skúsenosti: Ako zahynuli uvedení dvaja vzbúrenci a ako navonok i sám Ježiš podľahol a žalostne zakončil svoj život, tak sa rozpadne i dielo apoštolov, ak len to dielo nemá za svojho pôvodcu samého Boha. Lebo vtedy je postavené pod Božiu ochranu. 36-39

Judáš Galilejský a zviedol ľud za sebou; ale zahy-
38 nul a všetci, čo ho poslúchali, boli rozprášení. A tak
teraz vám hovorím: Nechajte týchto ľudí a prepu-
stite ich, lebo ak je tento zámer alebo dielo od ľudí,
39 rozpadne sa; | ak je však od Boha, nebudete ich
môcť rozvrátiť. Aby sa azda nezistilo o vás, že sa
40 ešte i Bohu protivíte." Súhlasili s ním. | Privolali si
apoštolov, dali ich vyšľahať a zakázali im hovoriť
41 v mene Ježišovom. Potom ich prepustili. | Odchá-
dzali z rady natešení, že ich uznali za hodných
42 trpieť potupenie pre meno [Ježišovo]. A neprestá-
vali každodenne vyučovať v chráme i po domoch
a zvestovať Ježiša Krista.

*6 *Ustanovenie siedmich diakonov.* — Ako
v tých dňoch pribúdalo učeníkov, Helenisti začali
šomrať proti Hebrejom, že pri každodennom obslu-
*2 hovaní zanedbávajú ich vdovy. Dvanásti apoštoli
svolali shromaždenie učeníkov a vraveli: „Nesluší
sa nám, aby sme opúšťali slovo Božie a obsluhovali
3 pri stoloch. Bratia, vyhliadnite si zpomedzi seba se-
dem osvedčených mužov, plných Ducha [Svätého]
*4 a múdrosti; tých poveríme touto úlohou. My bude-
me zotrvávať na modlitbách a vysluhovaní slova."

1 I Hebrejci i Helenisti jeruzalemskej cirkvi sú kresťania obrátení zo židovstva. Hebrejci hovorili aramejskou rečou a Helenisti gréckou. Pravdepodobné je, že jeruzalemskí Helenisti (kresťania) neboli asi rodení Palestínčania.

2 Apoštoli prenechali voľbu veriacim, aby si vybrali a ustanovili mužov. ktorí by sa starali o chudobných. Oni však určili, aké vlastnosti majú mať títo mužovia, a oni ich aj do úradu uvádzali. Kladenie rúk na vyvolených mužov naznačovalo, že im apoštoli odovzdávajú časť svojej duchovnej moci. Kňazov neustanovuje teda shromaždenie veriacich, ani im nemôže odovzdať duchovnú moc, keďže ju nemá. Ale duchovná moc pochádza od Ježiša a prechádza cez apoštolov na celý kňazský stav v Cirkvi.

4 „Vysluhovanie slova" je kázanie evanjelia a práca pri šírení Ježišovej náuky.

Tá reč sa páčila celému shromaždeniu a vyvolili si Štefana, muža plného viery a Ducha Svätého, Filipa, Prochora, Nikánora, Timóna, Parménáša, Mikuláša, prozelytu z Antiochie. Týchto postavili pred 6
apoštolov, modlili sa a skladali na nich ruky.

Slovo Božie sa vzmáhalo a počet učeníkov v Je- 7
ruzaleme veľmi vzrastal. Aj zástup kňazov sa oddával viere.

Obžaloba proti Štefanovi. — Štefan, plný 8
milosti a sily, konal divy a veľké znamenia medzi ľudom. Niektorí zo synagogy zvanej libertinskych, 9*
cyrénskych a alexandrijských a tých, čo boli z Kilikie a Ázie sa začali hádať so Štefanom, | ale ne- 10
vládali odolať múdrosti a Duchu, ktorým hovoril. |
Tu podstrčili mužov, ktorí tvrdili: „Počuli sme, 11
ako hovoril rúhavé slová proti Mojžišovi a proti Bohu." Pobúrili ľud a starších i zákoníkov, takže 12
sa oborili na neho, zdrapili ho a odviedli do veľrady. Postavili aj falošných svedkov, ktorí vraveli: 13
„Tento človek neprestáva hovoriť slová proti tomuto posvätnému miestu a zákonu. Lebo sme ho po- 14
čuli hovoriť, že ten Nazaretský Ježiš zruší toto miesto a zmení ustanovenia, ktoré nám dal Mojžiš."
A keď všetci, čo zasadali vo veľrade, uprene sa dí- 15
vali na neho, videli jeho tvár ako tvár anjela.

Obranná reč sv. Štefana: doba Patriarchov. — Veľkňaz mu povedal: „Je tomu tak?" 7
On vravel: 2*

Židia z diaspory (roztrúseni medzi pohanmi) prichá- 9
dzali do Jeruzalema na istý čas alebo aj na trvalý pobyt. V Jeruzaleme mali svoje synagogy. Libertíni sú oslobodenci, prepustení zajatci, potomci tých Židov, ktorých asi Pompejus (roku 63 pred Kristom) odviekol do Říma, ale neskoršie sa dostali na slobodu a vrátili sa do starej vlasti, do Palestíny. Azda sú to Židia z Libye (ako to chcú niektorí čítať).

Veľká reč sv. Štefana podáva prehľad dejín vyvoleného národa, počnúc od čias praotcov až po prítomnosť. Tieto 2-53

„Mužovia, bratia a otcovia, počujte! Boh slávy
sa zjavil nášmu otcovi Abrahámovi, keď bol v Me-
zopotámii, prv ako sa bol vysťahoval do Cháranu,
3 a povedal mu:

a *Vyjdi zo svojej zeme a zo svojho príbuzenstva*
a poď do zeme, ktorú ti ukážem.

4 Vtedy vyšiel zo zeme chaldejskej a osadil sa
v Chárane. Keď mu zomrel otec, presťahoval ho
5 odtiaľ do tejto krajiny, v ktorej prebývate. Ale ne-
dal mu v nej dedičstva ani na stopu nohy, ale sľú-
bil mu, že ju dá do vlastníctva jemu a po ňom jeho
6 potomstvu, hoci syna nemal. A takto mu povedal
b Boh: »*Jeho potomstvo bude prišelcom v cudzej ze-*
mi, zotročia ho a zle budú s ním nakladať cez šty-
7 *risto rokov. Ale národ, ktorému budú otročiť, ja*
budem súdiť — povedal Boh — *a potom vyjdú a*
budú mi slúžiť na tomto mieste.« — A uzavrel s ním
8 smluvu o obriezke. Podľa toho, keď splodil Izáka,
obrezal ho ôsmeho Jňa a Izák Jakuba a Jakub dva-
nástich praotcov.

9 Ale praotcovia zo závisti predali Jozefa do E-
10 gypta. No Boh bol s ním, | a vyslobodil ho zo vše-
tkého jeho súženia a dal mu milosť i múdrosť pred
faraónom, kráľom Egypta a ustanovil ho za správcu
11 nad Egyptom a nad celým svojím domom. Na Egypt
a Kanán prišiel hlad a veľké súženie a naši otcovia
12 nenachádzali potravín. Jakub sa dopočul, že v Egyp-
te jesto obilia, i vyslal (ta) našich otcov po prvý
13 raz. Pri druhom raze sa dal Jozef poznať svojim

a Gn 12, 1. b Gn 15, 13 n.

dejiny svedčia o tom, koľko lásky a priazne prejavil Boh svojmu ľudu, ale národ miesto vďačnosti vždy sa staval proti najvyššiemu Pánovi, až sa konečne dopustil vraždy na Spasiteľovi. Tým zavŕšil svoju nevďačnosť a sám sa zriekol spásy. Útočná povaha reči svedčí o múdrosti a neohroženosti sv. Štefana, ktorý i za cenu svojho života hlása zatvrdlivcom trpkú pravdu o Mesiášovi.

bratom, a tak aj faraón poznal rod Jozefov. Jozef 14
potom poslal pozvať svojho otca Jakuba a celé
príbuzenstvo, spolu (so) sedemdesiatpäť osôb (po-
zostávajúce). Jakub sostúpil do Egypta, a zomrel 15
aj on aj naši otcovia. Potom ich preniesli do Si- 16*
chému a uložili ich v hrobe, ktorý bol kúpil Abra-
hám za cenu v striebre od synov Hemorových v
Sichéme.

Štefanova reč: doba Mojžišova. — A 17
ako sa približoval čas prisľúbenia, ktorý Boh sľúbil
Abrahámovi, ľud v Egypte vzrastal a sa rozmno-
žoval, | kým nenastúpil v Egypte iný kráľ, ktorý 18*
nepoznal Jozefa. Tento si úlisne počínal voči nášmu 19
rodu: sužoval otcov, takže museli odhadzovať svoje
nemluvňatá, aby nezostaly nažive. V tom čase na- 20
rodil sa Mojžiš, a bol milý Bohu. Tri mesiace ho
chovali v otcovskom dome. Keď ho vyložili, vzala 21
ho dcéra faraónova a vychovala si ho za syna.
I vychovávali Mojžiša vo všetkej múdrosti Egypťa- 22

Miesto „preniesli ich (našich otcov) do Sichému" žiada 16
vysvetlenie: Jakub bol pochovaný v hrobe patriarchov
v dvojitej jaskyni pri Hebrone (Gn 49, 19; 50, 13.) V Si-
chéme pochovali Jozefa (Joz. 24, 32). O ostatných synoch
Jakubových nevieme, kde boli pochovaní. Ak to myslí
sv. Štefan o všetkých, že ich pochovali v Sichéme, vie to
asi z ústneho podania, alebo Jozef jediný zastupuje tu
„našich otcov", ako mocný syn Jakubov. — „Od synov
Hemorových v Sichéme" — má byť: syna Sichémovho. Od
synov Hemora, otca Sichémovho, kúpil pole Jakub
v Sichéme (Gn 33, 19; Joz 24, 32.). Abrahám kúpil pole od
Efrona v Hebrone, keď zomrela Sára, aby ju mal kde po-
chovať, neskoršie sem pochovali Abraháma, Izáka a Ja-
kuba. Možno predpokladať, že ide asi o omyl opisovačov,
ktorí si zamenili osobu Sichémovu s miestom Sichém ale-
bo Hebron.

Novší panovník Egypta pochádzal z iného rodu, ktorý 18
azda nepoznal staršie pomery Egypta alebo chcel celkom
inú politiku prevádzať, ako ju robila predošlá panovnícka
rodina. A tak ani zásluhy Jozefa nepoznal alebo ich ne-
uznával. Nastalo prenasledovanie a súženie pre Židov
v Egypte.

nov a bol mocný vo svojich slovách a skutkoch.
23 A keď dosiahol vek štyridsiatich rokov, prišlo mu
na um navštíviť svojich bratov, synov izraelských.
24 Keď videl, ako ktorémusi krivdili, zastal sa ho a
pomstil krivdu trpiaceho tým, že zabil Egypťana.
25 Nazdával sa, že jeho bratia porozumejú, že ich Boh
jeho prostredníctvom chce vyslobodiť. Oni však to-
26 mu neporozumeli. Nasledujúceho dňa sa im ukázal,
keď mali spor; nahováral ich upokojiť sa a vravel:
„Mužovia, bratia ste, prečo si navzájom krivdíte?"
27 Ale ten, čo krivdil svojmu bližnému, odbil ho slo-
vami: „Kto ťa ustanovil za vládcu a sudcu nad na-
28 mi? Vari chceš aj mňa zabiť, ako si zabil včera
29 Egypťana?" Pre tú vec utiekol Mojžiš a stal sa prí-
šelcom zemi madiánskej, kde sa mu narodili dvaja
synovia.
30 Keď prešlo štyridsať rokov, zjavil sa mu anjel
na púšti Sinajského vrchu v plameni horiaceho kra.
31 Keď to Mojžiš uvidel, divil sa tomu, čo videl, a keď
sa priblížil, aby sa podíval, ozval sa mu hlas Pánov:
32 »Ja som Boh tvojich otcov, Boh Abrahámov, Boh
Izákov a Boh Jakubov.« Tu sa Mojžiš preľakol a
33 neopovážil sa (ta) hľadieť. | Pán mu vravel: »Vyzuj
obuv so svojich nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš,
34 je posvätná zem. Dobre som videl utrpenie svojho
ľudu v Egypte a počul jeho stonanie a sostúpil som
vyslobodiť ich. Teraz poď, pošlem ťa do Egypta.«
35 Tohto Mojžiša, ktorého boli odmietli, keď povedali:
»Kto ťa ustanovil za vládcu a sudcu?« — poslal Boh
ako vládcu a vysloboditeľa prostredníctvom anjela,
36 ktorý sa mu zjavil v kre. Vyviedol ich, a robil divy
a znamenia v zemi egyptskej a pri Červenom mori
37 i na púšti za štyridsať rokov. To je ten Mojžiš, kto-
a rý povedal synom izraelským: »*Proroka ako mňa*
38 *vám vzbudí Boh zpomedzi vašich bratov.*« On je ten,

---

a Dt 18, 15.

ktorý v shromaždení (ľudu) na púšti sprostredkoval
medzi anjelom, čo na Sinajskom vrchu hovoril s ním
a medzi našimi otcami. On prijímal slová života,
aby nám ich odovzdal. Naši otcovia ho nechceli po- 39
slúchať, odmietli ho a vo svojich srdciach sa vrátili
do Egypta | a povedali Áronovi: »Sprav nám bohov, 40
čo pôjdu pred nami, lebo nevieme, čo sa prihodilo
Mojžišovi, ktorý nás vyviedol zo zeme egyptskej.«
Urobili si v tých dňoch teľa, obetovali tejto modle 41
a tešili sa dielu svojich rúk. Ale Boh sa odvrátil od 42
nich a vydal ich, aby slúžili mocnostiam na oblohe,
ako je napísané v knihe prorokov:

Dom izraelský, vari ste mi obetovali krvavé a
a nekrvavé obete
cez štyridsať rokov na púšti?
Veď ste nosievali stánok Molocha, 43*
a hviezdu bôžka Remfana,
a modly, čo ste narobili,
aby ste sa im klaňali.
Preto vás presťahujem (až) za Babylon.

Štefanova reč: doba od Mojžiša až po Šalamúna. — Naši otcovia mali na púšti stánok sve- 44
dectva, ako im to nariadil [Boh], ktorý poveril Mojžiša, aby ho dal zhotoviť podľa vzoru, aký bol videl.
Tento potom naši otcovia prevzali a s Jozuom ho 45
priniesli na územie pohanov, ktorých Boh vyhnal
pred tvárou našich otcov (a mali ho až) do čias Dávidových. Ten našiel milosť u Boha a prosil, aby 46
smel nájsť stánok Bohu Jakubovmu. Ale (až) Šala- 47

a Am 5, 25—27.

Moloch (význam slova: kráľ) je meno hlavného božstva 43
pohanských Semitov, ktorý bol pánom neba a slnka. Azda Remfam znamená to božstvo, ktoré Rimania poznali pod menom Saturna. Časom sa aj Izraeliti priklonili k modlárskej úcte týchto božstiev a tak zradili svojho pravého Boha Jahve. Po smrti Šalamúnovej, za vlády Achaba, ktorého manželka bola Feníčanka, v severnom kráľovstve ujal sa kult boha Feníčanov Bála.

48 mún mu vystaval dom. No Najvyšší neprebýva
(v tom,) čo vystavaly ľudské ruky, ako o tom ho-
vorí prorok:

49 *Nebo mi je trónom*
a *a zem je mojim nohám podnožou.*
— Akýže dom mi vystaviate? — hovorí Pán —
alebo kde je miesto pre môj odpočinok?
50 *Vari neurobila toto všetko moja ruka?*

*51 *Štefanova reč: súčasná doba.* — Vy, tvr-
došijní a neobrezaní, čo do sídc a ušú, vždy sa pro-
tivíte Duchu Svätému, ako vaši otcovia, tak aj vy. |
52 Ktorého proroka neprenasledovali vaši otcovia? Oni
zabíjali tých, čo predpovedali príchod Spravodlivé-
ho, ktorého zradcami a vrahmi vy ste sa teraz stali.
53 Vy, čo ste dostali zákon na rozkaz anjelov, no ne-
zachovávali ste ho."

54 *Kameňovanie Štefana.* — Keď ho počuli,
pukali (hnevom) vo svojich srdciach a zubmi škrí-
55 pali proti nemu. (Štefan) plný Ducha Svätého
uprene pohliadol k nebu, uzrel slávu Božiu a na
56 pravici Božej stáť Ježiša, | a povedal: „Hľa, vidím
otvorené nebo a Syna človeka stáť na pravici Bo-
57 žej." Tu skríkli veľkým hlasom, zapchali si uši a
58 jednomyseľne sa vrhli na neho. Vyhnali ho za mes-
to a kameňovali ho. Svedkovia si odložili rúcha

a Iz 66, 1. 2.

51 Obriezka bola náznakom očistenia. Ňou sa stal novonarodený Žid členom spoločnosti, s ktorou Boh mal zvláštne úmysly. Obriezka bola teda znakom vyvolenosti a posvätenia. Preto byť neobrezaným na uši a na srdci má taký význam, že ten človek nie je schopný správne myslieť, hovoriť, vypočuť božskú náuku a tak nemôže ani spásy dosiahnuť. Židia to pokladali za veľkú urážku, ktorej sa podľa ich mienky sv. Štefan dopustil proti nim, keď im vytýkal, že nie sú schopní poznať a počúvať pravdu Božiu.

k nohám mládenca, ktorý sa volal Šavol. Kameňo- 59
vali Štefana, ktorý sa modlil a hovoril: „Pane Ježi-
šu, prijmi môjho ducha!" Klesol na kolená a veľ- 60
kým hlasom vykríkol: „Pane, nemaj im to za hriech."
Keď to povedal, usnul [v Pánu]. Šavol súhlasil s je-
ho usmrtením.

Prenasledovanie kresťanov po smrti sv. Štefana. — V ten deň nastalo veľké prenasledo- 8
vanie proti Cirkvi v Jeruzaleme. Okrem apoštolov
všetci sa rozpŕchli po krajoch Judska a Samarie.
Štefana pochovali bohabojní mužovia a vykonali 2
veľké nariekanie. | Šavol ničil Cirkev. Chodil po 3
domoch, chytal mužov i ženy a dával ich do žalára.

Začiatky Cirkvi v Samarii. — Tí teda, čo 4
sa rozpŕchli, prechádzali (krajom) a hlásali slovo
[Božie]. Filip prišiel do mesta Samarie a zvestoval 5*
im Krista. Zástupy pozorne sledovaly, čo im (Filip) 6
rozprával, jednomyseľne (ho) počúvaly a všímaly si
zázraky, ktoré konal. Lebo z mnohých, čo mali ne- 7
čistých duchov, vychádzali (duchovia) s veľkým
krikom a mnohí porazení a chromí boli uzdravení.
Nastala veľká radosť v tom meste. 8

V tom meste už oddávna žil istý muž, menom 9
Šimon. Bol čarodejníkom a zavádzal samaritánsky
ľud, tvrdiac o sebe, že je čímsi veľkým. Všetci od 10
malého až po veľkého počúvali ho a hovorili: „On 11
je sila Božia, ktorá sa volá Veľká." Počúvali ho
preto, lebo svojimi čarami už dlhší čas ich zavá-
dzal. Ale keď uverili Filipovi, ktorý im hlásal bla- 12
hozvesť o kráľovstve Božom a o mene Ježiša Kris-
ta, dali sa mu pokrstiť mužovia a ženy. Aj sám 13
Šimon uveril a dal sa pokrstiť; pridržal sa Filipa,
a keď videl znamenia a veľké divy, ktoré sa dialy,
žasol.

Filip, diakon, nie je totožný s apoštolom Filipom. O 5
diakonovi porovnaj 6, 5.

14 *Peter a Ján v Samarii.* — Keď sa apoštoli,
čo boli v Jeruzaleme, dopočuli, že Samaria prijala
*15 slovo Božie, vyslali k nim Petra a Jána. Prišli a
16 modlili sa za nich, aby prijali Ducha Svätého. Lebo
na nikoho z nich ešte nebol sostúpil, boli iba po-
17 krstení v mene Pána Ježiša. Vtedy vkladali na nich
18 ruky a prijali Ducha Svätého. Keď Šimon videl, že
apoštoli kladením rúk udeľujú Ducha Svätého, pri-
*19 niesol im peniaze | a povedal: „Dajte aj mne túto
moc, aby každý dostal Ducha Svätého, na koho po-
*20 položím ruky." Ale Peter mu povedal: „Tvoje pe-
niaze aj s tebou nech sú zatratené, lebo si sa na-
21 zdával, že dar Boží sa kupuje za peniaze! Nemáš
účasti, ani podielu na tejto náuke, lebo nemáš
22 úprimné srdce pred Bohom. Kajaj sa teda za tento
svoj zločin a pros Pána, azda sa ti odpustí úmysel
23 tvojho srdca. Lebo vidím, že si v horkej žlči a vo
24 väzbe neprávosti." Šimon odpovedal: „Modlite sa
vy za mňa k Pánovi, aby nič neprišlo na mňa z to-
25 ho, čo ste proti mne vyslovili!" Oni teda, keď (do-
statočne) dosvedčili a poohlasovali slovo Pánovo,
vrátili sa do Jeruzalema a aj v mnohých dedinách
Samaritánov hlásali blahozvesť.

26 *Obrátenie etiopského komorníka.* — An-
jel Pána prehovoril k Filipovi: „Vstaň a choď juž-

15 Filip ako diakon nemal právomoc, aby pokrstenému udelil aj ďalšiu sviatosť, t. j. birmovanie. To udeľovať bolo vyhradené apoštolom.

19 Od Šimona sa odvádza názov „simonia", t. j. pokus kúpiť si za peniaze posvätné veci alebo duchovnú právomoc, úrad v Cirkvi. Predstavitelia štátnej moci, najmä panovníci, v stredoveku často udeľovali cirkevné úrady, najmä biskupstvá nehodným osobám za isté hmotné záväzky. Preto sa pápeži s celou rozhodnosťou postavili za slobodu Cirkvi pri obsadzovaní úradov a odhodlane bojovali proti simonii.

20 Tvrdé slová Petrove nemajú iný cieľ, ako pohnúť Šimona k pokániu, aby ho nezastihly večné tresty. A to aj zapôsobilo na neho, lebo sa kajal (8, 22).

ným smerom po ceste, ktorá vedie z Jeruzalema do
Gazy, a je pustá!" | Vstal a odišiel. A hľa, muž 27*
z Etiópie, komorník a mocný hodnostár etiópskej
kráľovnej Kandake, správca celej jej pokladnice,
ktorý bol prišiel do Jeruzalema odbaviť si pobožnosť, | vracal sa, sediac na svojom voze a čítal 28
proroka Izaiáša. Tu povedal Duch Filipovi: „Pristúp 29
a pripoj sa k tomuto vozu!" Keď Filip pribehol, po- 30
čul, ako číta proroka Izaiáša; i opýtal sa: „Ba či
aj rozumieš, čo čítaš?" On odpovedal: „Ako by 31
som to mohol, ak mi to niekto nevysvetlí?" Požiadal Filipa, aby vystúpil a sadol si k nemu. Stať 32*
Písma, ktorú čítal, bola táto:

Ako ovcu ho viedli na zabitie a
a ako baránka, čo onemie pred svojím strihačom:
tak neotvára svoje ústa.
Pri jeho uponížení neuplatnil sa nad ním súd. 33
A ktože si spomenie na jeho rod?
Lebo odníma sa mu život zo zeme.

Ozval sa komorník a povedal Filipovi: „Prosím 34
ťa, o komže to hovorí prorok? Sám o sebe alebo
o niekom inom?" Filip otvoril ústa a zvestoval mu 35
Ježiša, počnúc od tohto Písma. Ako pokračovali 36
v ceste, došli k akejsi vode. Komorník povedal:
„Hľa, voda! Čo mi prekáža, aby som sa nedal po-
krstiť?" [Filip mu povedal: „Ak veríš z celého srd- 37
ca, slobodno." On odpovedal: „Verím, že Ježiš
Kristus je Syn Boží."] | Dal zastaviť voz. Obaja, Filip 38

a Iz 53, 7. 8.

Meno „Kandake" nie je vlastné meno, ale naznačuje 27
hodnosť kráľovnej. Etiópske kráľovné všetky sa menovaly menom kandake, ako egyptskí králi mávali meno faraón.

Izaiášovo miesto opisuje utrpenie „služobníka Božie- 32-33
ho", t. j. pokoreného, trpiaceho Mesiáša. I tomuto prozelytovi (obrátencovi) sa zdalo nepochopiteľným, aby Mesiáš musel trpieť. Bol to následok židovských náuk o nepremožiteľnom svetskom Mesiášovi.

totiž a komorník, sostúpili do vody a (Filip) ho po-
39 krstil. Keď vystúpili z vody, duch Pánov uniesol
Filipa, a komorník ho viac nevidel. Naradovaný
*40 pokračoval vo svojej ceste. Filip sa však našiel
v Azote. Chodil po všetkých mestách a ohlasoval
blahozvesť, až kým neprišel do Cézarey.

9 *Obrátenie sv. Pavla.* — Ale Šavol ešte vždy
dychtil po hrozbách a vraždení učeníkov Pánových.
2 Predstúpil pred veľkňaza | a vyžiadal si od neho
listy synagogám v Damasku, aby všetkých prí-
vržencov tejto náuky, mužov i ženy, ktorých nájde,
3 poviazaných priviedol do Jeruzalema. Keď sa na
svojej ceste približoval k Damasku, naraz ho ožia-
4 rilo svetlo s neba. Padol na zem a počul hlas, ktorý
mu vravel: „Šavol, Šavol, čo ma prenasleduješ?" |
5 Opýtal sa: „Kto si, Pane?" — Ten však: „Ja som
Ježiš, ktorého prenasleduješ! [No ťažko ti bude pro-
6 ti ostňu kopať.]" [Trasúc sa a žasnúc, opýtal sa:
„Pane, čo si žiadaš, aby som urobil?" Tu mu Pán:]
„Vstaň a choď do mesta! [Tam] ti povedia, čo máš
7 urobiť." Mužovia, čo s ním cestovali, stáli bez slo-
8 va, lebo hlas počuli, ale nikoho nevideli. Šavol
vstal so zeme, a keď otvoril oči, vôbec nevidel.

---

40 Azot je niekdajšie filištínske mesto na pobreží Stredo-
zemného mora, severne od Gazy.

4-5 „Proti ostnu kopať" je obraz vzatý z roľníckeho života
na Východe. Zviera nepoháňali bičom ako u nás, ale ho
bodali zaostrenou palicou. Pavol nebude mať pokoja, kým
sa nepoddá a nebude slúžiť Ježišovi.

n 4 Sv. Pavol sám rozpráva o svojom obrátení dva razy
(Sk 22 a 26). V podrobnostiach videnia na ceste do Da-
masku — ako ich tieto tri zprávy opisujú — vyskytujú sa
malé odchýlky, ale tie sa dajú vysvetliť. Pravdepodobne
padli na zem nielen sv. Pavol, ale aj jeho sprievodcovia
(26, 14). Podľa 22, 9 sprievodcovia videli svetlo, ale nepo-
čuli nijaký hlas, ktorý s Pavlom hovoril. Jednako asi po-
čuli nejaký zvuk, hoci slová nerozoznali (9, 7). Sprievod-
covia, možno, zprvu tiež padli na zem, ale potom povstali
a boli prestrašení (9, 7), kým sv. Pavol ostal ďalej na zemi.

Viedli ho za ruku a priviedli do Damasku. | Tri dni 9
[tam] nič nevidel, nejedol ani nepil. V Damasku 10
bol istý učeník, menom Ananiáš. Pán ho oslovil vo
videní: „Ananiáš!" — On však povedal: „Tu som,
Pane!" Pán mu na to: „Vstaň a choď do ulice, 11
ktorá sa volá Rovná. V Judášovom dome hľadaj
Šavla, s prímením Tarzského, lebo hľa, modlí sa."
(Šavol) uzrel vo videní muža, menom Ananiáša, ako 12
vošiel a položil naň ruky, aby zasa videl. Ananiáš 13
však odpovedal: „Pane, od mnohých som počul
o tomto mužovi, koľko zla narobil tvojim svätým
v Jeruzaleme. A tu tiež má splnomocnenie od veľ- 14
kňazov, aby poviazal všetkých, čo vzývajú tvoje
meno." Pán mu odpovedal: „Choď, lebo on mi je 15
vyvolenou nádobou, aby zaniesol moje meno k po-
hanom aj pred kráľov a k synom izraelským. Ja mu 16
totižto ukážem, koľko mu načim trpieť pre moje
meno." Ananiáš odišiel, a vošiel do domu, položil 17
naň ruky a povedal: „Brat Šavol, Pán Ježiš, čo sa ti
zjavil na ceste, ktorou si prichádzal, ma poslal, aby
si zasa videl a naplnil sa Duchom Svätým." A hneď 18
mu spadly s očú ako by lupiny, a zasa videl. Potom
vstal a dal sa pokrstiť. Prijal pokrm a zosilnel. 19
Niekoľko dní ostal s učeníkmi v Damasku.

Prvé vystúpenie Pavlovo. — Hneď potom 20*
začal po synagogách kázať o Ježišovi, že je Syn
Boží. Všetci, čo ho počúvali, užasli a hovorili: „Či 21
nie je to ten, čo v Jeruzaleme prenasledoval vy-

Pavol je tak pevne presvedčený o tom, že sa mu na 20
ceste do Damasku zjavil sám Ježiš, a to osobne, že svoje
videnie zaraďuje medzi ostatné zjavenia Vzkrieseného,
keď tvrdí: „naposledy ukázal sa mne" (1 Kor 15, 8). Uda-
losť, pri ktorej videl Ježiša, kladie na roveň tým zjave-
niam, ktorých sa dostalo apoštolom po Ježišovom zmŕt-
vychvstaní. Nejde teda u Pavla o nejaký vnútorný, du-
ševný zážitok na ceste do Damasku, ale o skutočné vide-
nie (1 Kor 9, 1), ktoré Pavol dobre rozoznáva (viď 2 Kor
12, 1—4).

znavačov tohto mena a sem na to prišiel, aby ich
*22 poviazaných odviedol k veľkňazom?" Ale Šavol
vždy odvážnejšie vystupoval a do rozpakov privá-
dzal Židov, čo bývali v Damasku, keďže dokazoval
23 že tento (Ježiš) je Mesiáš. A keď sa minulo hodne
dní, Židia sa dohodli, že ho zabijú. Ale Šavol sa
24 dozvedel o ich úmysle. Deň i noc strážili brány, aby
25 ho mohli zabiť. No učeníci ho vzali v noci, preložili
cez hradby a spustili v koši.

26 *Šavol v Jeruzaleme.* — Keď prišiel do Je-
ruzalema, pokúsil sa pripojiť k učeníkom. Ale vše-
27 tci sa ho báli, lebo neverili, že je učeníkom. Ujal sa
ho Barnabáš. Zaviedol ho k apoštolom a vyrozprá-
val im, ako (Šavol) na ceste videl Pána a s ním ho-
voril a ako si v Damasku neohrožene počínal v me-
28 ne Ježišovom. I býval s nimi v Jeruzaleme, vchá-
dzal a vychádzal, a neohrožene kázal v mene Ježi-
29 šovom. Kázal (pohanom) a hádal sa s Helenistami,
30 ktorí ho chceli zabiť. No dozvedeli sa o tom bratia,
odviedli ho do Cézarey a poslali do Tarzu.

31 *Peter v Lyde.* — Cirkev teda žila v pokoji po
celom Judsku, Galilei a Samarii; spravovala sa
bázňou Pánovou a (tak) sa zveľaďovala a rozširo-
*32 vala plná útechy Ducha Svätého. Keď Peter chodil
navštevovať všetkých, prišiel aj k veriacim, čo bý-

---

22 Pavol niekoľko dní kázal v Damasku (19) a potom odišiel na púšť (do Arabska), kde zostal tri roky (Gal 1, 17), aby sa tu v samote začal pripravovať na svoj apoštolát. Ale ešte vtedy jasne nevedel, čo bude od neho žiadať Pán. Jeho úloha sa mu len postupne objasňovala, a trvalo niekoľko rokov, kým ho Pán celkom „uchopil" a postavil do svojej služby: hlásať pohanom evanjelium. Pavlovo obrátenie kladieme do rokov 35—37, ukameňovanie sv. Štefana však do rokov 33 alebo 34.

32 „Svätí" sú kresťania, lebo ich náuka má božský pôvod a jej cieľom je posvätiť ľudí. Najmä krst očisťuje od hriechu a posväcuje človeka. Mravný zákon žiada, aby sa kresťan odvrátil od hriechu, zachoval sa neporušený

vali v Lyde. Tam našiel istého človeka, menom 33
Eneáša, čo už osem rokov ležal na posteli poražený. Peter mu povedal: „Eneáš, uzdravuje ťa [Pán] 34
Ježiš Kristus. Vstaň a poprav si posteľ!" A hneď
vstal. Videli ho všetci, čo obývali Lydu a Sarón 35*
a obrátili sa k Pánovi.

Peter v Jope. — V Jope však bola istá uče- 36
níčka, menom Tabita, čo v preklade znamená: Lanka. Bola plná dobrých skutkov a almužien, ktoré dávala. Stalo sa v tie dni, že ochorela a umrela. 37
Poumývali ju a vystreli v hornej sieni. | A keďže 38
Lyda je blízko Jope a učeníci sa dozvedeli, že Peter je tam, poslali k nemu dvoch mužov s prosbou: „Neodkladaj prísť až k nám!" | Peter vstal a šiel 39
s nimi. Keď prišiel, uviedli ho do hornej siene. Obstúpily ho všetky vdovy, ktoré plakaly a ukazovaly mu sukne a obleky, ktoré [im] urobila Lanka, kým bola medzi nimi. Peter poslal všetkých von, 40
padol na kolená, modlil sa a obrátený k mŕtvole povedal: „Tabita, vstaň!" Ona otvorila oči, a keď uzrela Petra, posadila sa. Podal jej ruku a zodvihol 41
ju. Privolal svätých a vdovy a predstavil im ju živú. Rozhlásilo sa to po celom (meste) Jope a mno- 42
hí uverili v Pána. (Peter) potom zostal viac dní 43
v Jope u akéhosi kožiara Šimona.

Počiatky Cirkvi medzi pohanmi, 10—12.

Videnie stotníka Kornélia. — V Cezarei 10*
žil istý Kornélius, stotník prápora, zvaného Italský, |

---

pred jeho zvodmi a tak si zachoval svoju posvätenosť. To sú dôvody, ktoré robia kresťanov hodnými mena „svätých".

Saron je rovina pozdĺž palestínskeho pobrežia pri 35
Stredozemnom mori; tiahne sa od mesta Jope po Cézareu.

Čata, na čele ktorej stál Kornélius, mala asi väčšinu 1
vojakov z Itálie; asi preto ju volali „italská".

2 nábožný a bohabojný s celým svojím domom. Ude-
ľoval mnoho milodarov ľudu a ustavične sa mod-
3 lieval k Bohu. Raz asi v deviatu hodinu dennú jasne
videl, ako anjel Boží vošiel k nemu a povedal mu:
4 „Kornélius!" | Uprene pohliadol na neho, a pre-
ľaknutý povedal: „Čo je to, Pane?" On mu odpo-
vedal: „Tvoje modlitby a milodary dosiahly po-
5 všimnutia pred [tvárou] Božou. A teraz pošli mužov
do Jope a zavolaj si istého Šimona, ktorý má prí-
6 menie Peter; | je na hospode u istého kožiara Ši-
mona, ktorý má dom pri mori. [Tento ti oznámi, čo
7 ti treba urobiť.]" Keď odišiel anjel, čo s ním hovo-
ril, zavolal si dvoch služobníkov a bohabojného
8 vojaka z tých, čo ich mal pri sebe. Všetko im vy-
rozprával a poslal ich do Jope.

9 *Videnie Petrovo v Jope.* — Nasledujúci
deň, keď títo boli na ceste a približovali sa k mes-
tu, okolo šiestej hodiny Peter vystúpil na strechu
10 modliť sa. | Tu pocítil hlad a chcel si zajesť. Ale
*11 kým mu pripravovali, prišiel do vytrženia. Videl
otvorené nebo a sostupovať akúsi nádobu ako by
veľké prestieradlo, za štyri rohy spúšťané na zem.

11-15 Židia rozoznávali čisté a nečisté pokrmy. Práve tak aj seba pokladali za čistých (najmä pre prijatú obriezku, na ktorú sa hľadelo ako na očisťujúci obrad, (porovnaj 7, 51*); naproti tomu ostatných ľudí, teda pohanov, pokladali za nečistých. Videním dal Boh na vedomie Petrovi, že v Novom zákone prestal predpis o nečistých pokrmoch, a tak odstránená je aj priehrada, postavená medzi ľudstvom, ktorá delila ľudí na dve skupiny: na Židov a na Nežidov. Všetci teda môžu byť priamo prijatí do Cirkvi a nemusia prichádzať do nej okľukou tak, aby sa predovšetkým stali vyznavačmi židovského náboženstva a až potom kresťanského. Táto okľuka by bola bývala veľkou prekážkou pre šírenie Cirkvi, lebo Židia vtedy nikde na svete neboly obľúbení. Zo svojho videnia poznal sv. Peter, že dostal pokyn od Boha, aby pohanov bez rozpakov priamo prijal do Cirkvi a nežiadal od nich, aby zachovávali obradný zákon Židov.

V ňom boly všelijaké štvornožce a zemeplazy a 12
vtáci nebeskí. | I ozval sa mu hlas: „Peter, vstaň, 13
zabíjaj a jedz!" Ale Peter odpovedal: „Nijako nie, 14
Pane! Lebo nikdy som nejedol nič poškvrneného
a nečistého." Ale hlas znova aj po druhé k nemu 15
prehovoril: „Čo Boh očistil, to ty nepokladaj za
poškvrnené!" | Toto sa stalo po tri razy. A hneď sa 16
potom zdvihla nádoba do neba.

Poslovia Kornéliovi u Petra. — Kým Pe- 17
ter bol v rozpakoch nad tým, aký význam má vi-
denie, ktoré videl, hľa, mužovia, vyslaní od Kornélia, dopytovali sa na Šimonov dom a stáli pri bráne.
Hlasite sa pýtali, či je tam na hospode Šimon, prí- 18
menim Peter. Ako však Peter premýšľal o videní, 19
Duch mu vravel: „Hľa traja mužovia ťa hľadajú. |
Vstaň teda, sostúp a choď s nimi bez váhania, lebo 20
ja som ich poslal." Peter sostúpil k tým mužom a 21
povedal: „Hľa, ja som ten, ktorého hľadáte. Aká
je to príčina, pre ktorú ste došli?" Odpovedali mu: 22
„Stotník Kornélius, muž spravodlivý a bohabojný,
o ktorom celý židovský národ vydáva dobré sve-
dectvo, dostal pokyn od svätého anjela, aby si ťa
pozval do domu a vypočul poučenie od teba." Po- 23
zval ich teda dnu a prijal ich na hospodu.

Nasledujúci deň vstal a odišiel s nimi. Niektorí bratia z Jope ho sprevádzali.

Peter u Kornélia. — Druhého dňa došiel do 24
Cezarey. Kornélius ich očakával. Pozval k sebe svo-
jich príbuzných a dôverných priateľov. Len čo vo- 25
šiel Peter, vyšiel mu Kornélius v ústrety, padol mu
k nohám a poklonil sa mu. Ale Peter ho pozdvihol 26
a povedal mu: „Vstaň, i ja som iba človek!" | I sho- 27
várajúc sa s ním vošiel dnu a našiel mnohých, čo
sa boli sišli. Povedal im: „Vy viete, že Židovi nie 28
je dovolené spolčovať sa s cudzincom alebo vchá-
dzať k nemu. No mne Boh ukázal, aby som nepo-

kladal za poškvrneného alebo nečistého človeka. |
29 Preto povolaný prišiel som bez zdráhania. Pýtam sa
30 teda, pre akú príčinu ste si ma zavolali?" Kornélius
povedal: „Štyri dni sú po túto hodinu, čo som sa
o deviatej modlil vo svojom dome. A hľa, stal si
predo mňa muž v lesklom odeve a povedal mi:
31 »Kornélius, vypočutá je tvoja modlitba a tvoje al-
32 mužny dosiahly povšimnutia pred Bohom. Pošli te-
da do Jope a povolaj si Šimona, prímením Petra;
je na hospode v dome kožiara Šimona pri mori.«
33 Poslal som teda hneď po teba a dobre si urobil, že
si prišiel. Teraz teda my všetci stojíme pred tvárou
Božou, aby sme vypočuli všetko, čo ti Pán prikázal."

34 *Kázeň sv. Petra pred Kornéliom.* — Tu
otvoril Peter ústa a vravel: „Naozaj poznávam, že
35 Boh nehľadí na osobu, | ale v každom národe milý
mu je každý, kto sa ho bojí a koná spravodlivo.
36 [Boh] poslal Slovo synom Izraelským a zvestoval
im spásu skrze Ježiša Krista. Tento je Pánom vše-
*37 tkých (ľudí). Vy viete, čo sa po krste, ktorý hlásal
Ján, dialo po celom Judsku, počnúc od Galiley, |
*38 ako pomazal Boh Ježiša Nazaretského Duchom Svä-
tým a silou, ktorý prechádzal (krajom), dobre robil
a všetkých diablom posadlých uzdravoval, lebo Boh
39 bol s ním. My sme svedkami všetkého, čo konal

---

37 Peter predpokladá u svojich poslucháčov, že majú vedomosť o hlavných udalostiach z Ježišovho života, a preto im viac zdôrazňuje najpotrebnejšie pravdy mravného učenia kresťanského. Tu je teda stopa počiatočného katechumenátu v Cirkvi, ktorý bol prípravou na sv. krst. Žiadatelia krstu sa mali vopred oboznámiť s hlavným učením Cirkvi.

38 „Pomazal", t. j. poveril ho, aby konal úlohu Vykupiteľa a tak ho ustanovil za Mesiáša; ako Bohočlovek dostal moc zázraky konať, aby všetci prijali jeho učenie a verili v neho. Povedali by sme, že Boh tak vysvätil svojho Syna na úrad Vykupiteľa sveta.

v judskej krajine, najmä v Jeruzaleme. Ale zave-
sili ho na drevo a usmrtili. Boh ho vzkriesil na tretí 40
deň a dal mu, aby sa viditeľne ukázal | nie celému 41
ľudu, ale svedkom vopred určeným od Boha, nám,
ktorí sme po jeho vzkriesení s ním jedli a pili; |
a prikázal nám, aby sme ľudu hlásali a svedčili, že 42
on je od Boha ustanovený za sudcu živých a mŕt-
vych. O ňom svedčia všetci proroci, že každý, čo 43
v neho verí, pre jeho meno dosiahne odpustenie
hriechov."

Duch Svätý sostupuje na pohanov. — Kým Peter ešte hovoril tieto slová, Duch Svätý so- 44*
stúpil na všetkých, čo tú reč počúvali. I užasli ve- 45
riaci z obriezky, čo boli prišli s Petrom, že sa dar
Ducha Svätého vylial aj na pohanov. Počuli ich 46
totiž hovoriť jazykmi a zvelebovať Boha. Tu preho- 47
voril Peter: „Či môže ešte niekto zabrániť, aby ne-
boli vodou pokrstení tí, čo prijali Ducha Svätého
ako aj my?" I rozkázal ich pokrstiť v mene [Pána] 48
Ježiša Krista. Vtedy ho požiadali, aby zostal u nich
niekoľko dní.

Peter obhajuje prijatie pohanov do Cirkvi. — Apoštoli a veriaci, čo bývali v Judsku, sa 11
dopočuli, že aj pohani prijali slovo Božie. Keď pri- 2*

Duch Sv. sostúpil na Kornélia a na ostatných poha- 44-48
nov, ktorí sa boli shromaždili v jeho dome. Dary Ducha Sv. neboly len vnútorné milosti, ale aj navonok sa prejavujúce mimoriadne schopnosti, akou bol napr. dar jazykov (charizmata), ktoré sa aj na pohanoch ukázaly. Tým dal Boh najavo, že nerobí rozdiel medzi človekom a človekom podľa toho, či sa narodil ako pohan alebo Žid. Boh hľadí na vnútornú vieru človeka, a tak znova potvrdil Petrovi obsah predošlého zjavenia, že pohani bezprostredne môžu byť prijatí do Cirkvi. Zázračné dary poslucháčov boly nielen overením Petrovej kázne (Mk 16, 19—20), ale aj odporúčaním Božím prijať pohanov do Cirkvi. Nikto sa už tomu právom nemohol protiviť.

Jeruzalemskí kresťania, pôvodom Židia, robili výčitky 2-3
Petrovi, že aj pohanov prijal do Cirkvi. Židovská pred-

šiel Peter do Jeruzalema, tí čo boli z obriezky, mu
3 dohovárali | a vraveli: „[Prečo] si vošiel k mužom,
čo sú bez obriezky a jedol si s nimi?"
4 Peter im začal rad-radom rozprávať o tom takto: |
5 „Modlil som sa v meste Jope. Vo vytržení [mysle]
mal som videnie: Akási nádoba ako veľké prestie-
radlo sostupovala, za štyri rohy spúšťaná s neba
6 a prišla až ku mne. Keď som pozorne nazrel do nej,
spozoroval a videl som (tam) štvornožcov pozem-
ských a divokú zver, plazy a vtáctvo nebeské. Po-
7 čul som aj hlas, čo mi povedal: | »Peter, vstaň, za-
8 bíjaj a jedz!« Povedal som však: »Nijako nie, Pa-
ne, lebo do mojich úst nikdy nevošlo nič poškvr-
9 neného a nečistého!« Ale hlas s neba aj po druhý
raz mi povedal: »Čo Boh očistil, ty to nenazývaj
10 poškvrneným!« To sa opakovalo tri razy a všetko
11 sa zas zdvihlo do neba. A hľa, hneď zastali pri do-
me, v ktorom som býval traja mužovia, vyslaní ku
12 mne z Cezarey. Duch mi kázal ísť s nimi bez vá-
hania. So mnou šli i títo šiesti bratia a vošli sme
13 do domu toho muža. On nám vyrozprával, ako videl
vo svojom dome anjela, čo sa bol postavil pred
neho a povedal mu: »Pošli do Jope a zavolaj si Ši-
14 mona, prímením Petra; | on ti rozpovie slová, ktoré
15 spasia teba a celý tvoj dom.« Ako som potom začal
hovoriť, sostúpil na nich Duch Svätý ako aj na nás
16 na počiatku. Vtedy som sa rozpamätal na slovo Pá-
novo, ktoré bol povedal: »Ján krstil vodou, ale vy
17 budete pokrstení Duchom Svätým.« Ak im teda Boh
udelil ten istý dar ako aj nám, keď sme boli uve-

---

pojatosť hovorila z nich. Pravda, priamo sa nevyslovujú proti prijatiu pohanov, ale iba zazlievajú Petrovi, že sa dal do dôverného styku s pohanmi a jedol s nimi. Jesť u pohana Židovi nebolo dovolené, lebo tým sa stal nečistým. No Peter dobre poznal, čo je ďalším úmyslom Židov pri tejto výčitke, a preto sa bráni tým, že na odporúčanie Božie prijal pozvanie ísť k pohanom, a prijal ich do Cirkvi, ako mu to Boh kázal.

rili v Pána Ježiša Krista, či som mohol byť taký
mocný, aby som odporoval Bohu?" Keď to vypočuli, 18
uspokojili sa. Oslavovali Boha a hovorili: „Teda aj
pohanom udelil Boh pokánie, aby žili."

Cirkev v Antiochii sýrskej. — Tí, čo sa 19*
boli rozprchli pred súžením, ktoré nastalo pre Štefana, tí teda došli do Fenície, na Cyprus a do Antiochie. Nikomu neohlasovali náuku okrem Židov.
Niektorí však z nich, mužovia z Cypru a Cyrény, po 20
svojom príchode do Antiochie hovorili aj s Grékmi a
zvestovali im Pána Ježiša. Ruka Pána bola s nimi, 21
a veľký počet (ľudu) uveril i obrátil sa k Pánovi.
A zvesť o nich dostala sa do ušú jeruzalemskej cirkvi, 22
i vyslali teda Barnabáša do Antiochie. Keď ta do- 23
šiel a videl milosť Božiu, zaradoval sa; napomínal
všetkých, aby podľa predsavzatia svojho srdca trva-
li pri Pánovi. Bol on totiž muž dobrý a plný Ducha 24
Svätého a viery. A veľký zástup sa pridal k Pánovi. [Barnabáš] odišiel do Tarzu vyhľadať Šavla. 25
Keď ho našiel, priviedol ho do Antiochie. | Ostali 26*
v tej cirkvi celý rok a vyučovali početný zástup.
V Antiochii po prvé pomenovali učeníkov kresťanmi.

V tých dňoch došli proroci z Jeruzalema do An- 27*
tiochie. Jeden z nich, menom Agabus, vstal a skrze 28

Ako bol Jeruzalem strediskom kresťanov pôvodu židovského, tak sa stala Antiochia predbežne strediskom kresťanov obrátených z pohanstva. 19

Nie sami kresťania si zvolili také označenie, ale menom „kresťan" označovali učeníkov Ježišových sami pohani. Veď kresťania sa medzi sebou označovali menami: bratia, učeníci, povolaní a pod. 26

Proroci Nového zákona podobali sa starozákonným prorokom v tom, že kázali náuku o Kristovi ako slovo a posolstvo Božie. O Mesiášovi už neprinášali novšie proroctvá, lebo zjavenie ukončil Ježiš Kristus. Mali však aj oni dar od Boha, aby predpovedali niektoré budúce udalosti (Rim 12, 6). Hlad za cisára Klaudia skutočne nastal. Zprávy 27

Ducha oznámil, že nastane veľký hlad po celom
29 svete. To sa aj stalo za (cisára) Klaudia. | Učeníci
sa usniesli, že každý z nich podľa svojej možnosti,
*30 pošle podporu bratom, čo bývali v Judsku. Aj to vy-
konali a poslali staršim po Barnabášovi a Šavlovi.

*12 *Peter uväznený a vyslobodený.* — V tom
čase kráľ Herodes zajal niektorých z Cirkvi, aby ich
2-3 mučil. Jakuba, Jánovho brata, mečom usmrtil. | Keď
videl, že sa to Židom páči, dal zajať ešte aj Petra.
4 A boly dni Nekvasených chlebov. | Keď ho zajal,
hodil ho do žalára a dal ho strážiť štyrom strážam
po štyroch vojakoch s tým úmyslom, že po Veľkej
5 noci ho predvedie ľudu. Petra teda strážili v žalá-
ri. Cirkev sa však bez prestania modlila k Bohu za
6 neho. V tej noci, keď ho chcel Herodes predviesť,
Peter, poviazaný dvoma reťazmi, spal medzi dvoma
vojakmi. A strážnici aj predo dvermi strážili žalár.
7 A hľa, prišiel anjel Pána a svetlo zažiarilo v miest-
nosti. Dotkol sa boku Petrovho, zobudil ho a po-
vedal: „Vstaň chytro!" Reťaze mu spadly z rúk. |
8 Anjel mu povedal: „Opáš sa a obuj si svoju obuv!"
Urobil tak. I povedal mu: „Prehoď si plášť a nasle-
9 duj ma!" | I vyšiel a nasledoval ho. Ani nevedel,
či je to skutočnosť, čo sa deje skrze anjela. Nazdá-
10 val sa, že má videnie. Keď prešli prvú a druhú stráž,
prišli k železnej bráne, čo vedie do mesta. Tá sa

---

o ňom nájdeme aj u pohanských spisovateľov, ako sú Tacitus (Ann. 12, 43), Suetonius (Vita Claud. 18), Dio Cassius (60, 11).

30 Milodary poslali do Jeruzalema asi v rokoch 42—44. Podľa niektorých až roku 44. Sbierku prevzali „starší" v Jeruzaleme, t. j. predstavení Cirkvi spolu s Jakubom ml. Porovnaj 14, 22; 12, 17; 21, 18.*

1 Herodes Agripa I. je vnukom Herodesa Veľkého, syn Aristobula a Berenike. Od svojho priateľa cisára Klaudia dostal kráľovský titul roku 37 a roku 40/41 skutočne aj prevzal vládu nad celou Palestínou (spolu s územím Abiléne, porovnaj Lk 3, 1*).

im sama otvorila. Ako vyšli, prešli prvou ulicou
a tu mu zrazu zmizol anjel.
Tu sa Peter spamätal a povedal si: „Teraz naozaj 11
viem, že Pán poslal svojho anjela a vytrhol ma
z ruky Herodesovej a zo všetkého očakávania ži-
dovského ľudu."
Kým tak uvažoval, došiel k domu Márie, matky 12
Jána, ktorý mal prímenie Marek. Tam sa ich bolo
veľa shromaždilo a modlilo. Keď zabúchal na dvere 13
vchodu, vyšla dievka menom Rodé, a načúvala. Keď 14
poznala Petrov hlas, od radosti ani neotvorila bránu,
ale vbehla a oznámila, že Peter stojí pred bránou. |
Oni jej povedali: „Blázniš!" Ona však tvrdila, že 15
je to tak. Oni povedali: „Jeho anjel je to!" | No 16
Peter stále klopal. Keď otvorili a uvideli ho, užasli.
On im však pokynul rukou, aby sa utíšili a vyroz- 17*
prával im, ako ho Pán vyviedol zo žalára. Potom
povedal: „Oznámte to Jakubovi a bratom!" A keď
odišiel, pobral sa na iné miesto.
Keď sa rozodnilo, nastalo medzi vojakmi nemalé 18
zdesenie (nad tým), čo sa to stalo s Petrom. Hero- 19
des pátral po ňom. Keď ho nenašiel, zaviedol vy-
šetrovanie proti strážnikom a kázal ich odviesť.
Odišiel z Judska do Cézarey a tam žil.

Smrť Herodesa Agripu I. — Veľmi sa hne- 20
val na Tyrčanov a Sidončanov. Jednomyseľne prišli
k nemu, a keď si boli získali kráľovho komorníka
Blasta, žiadali o smier, lebo sa ich kraj živil z krá-
ľovského územia. V určený deň Herodes, oblečený 21
do kráľovského rúcha, sadol si na trón a zarečnil
im. | Ľud privolával: „To je Boží hlas, a nie ľudský." 22

Kam sa odobral Peter po svojom vyslobodení zo žalára, o tom Sk jasne nehovoria. Označenie miesta azda úmyselne zamlčujú, z opatrnosti (bola to akási disciplína arcani, t. j. príkaz zamlčať veci kresťanov pred nezasvätenými). Kresťanská tradícia je pevne presvedčená, že sa sv. Peter vtedy vybral do Ríma. 17

23 No hneď ho udrel anjel Pána, lebo nevzdal slávu
24 Bohu. Červy ho zožieraly a skonal. | A slovo Pá-
25 novo rástlo a rozmáhalo sa. Keď Barnabáš a Šavol vykonali svoju službu, vrátili sa z Jeruzalema a priviedli so sebou aj Jána, s prímením Marka.

Rozvoj Cirkvi medzi pohanmi, 13—28.

Prvá cesta Pavlova.

*13 *Vyslanie Barnabáša a Šavla.* — V Cirkvi, čo bola v Antiochii, boli prorokmi a učiteľmi Barnabáš a Šimon, prímením Čierny, Lucius z Cyrény a Manahen, ktorý bol (kedysi) chovaný spolu so
*2 štvrťvladárom Herodesom, a Šavol. Keď konali Pánovi služby Božie a sa postili, povedal Duch Svätý:
*3 „Oddeľte mi Barnabáša a Šavla na dielo, na ktoré som ich povolal." Vtedy sa postili a modlili a kládli na nich ruky. Potom ich prepustili.
4 *Cesta na Cyprus.* — Oni teda, vyslaní od Ducha Svätého, prišli do Seleucie a odtiaľ sa pre-

1 Prvá apoštolská cesta sa začala asi na jeseň roku 44 alebo na jar roku 45 a trvala asi do roku 49 (Sk 13, 1—14, 27). Všetky miesta Malej Ázie, ktoré Pavol vtedy navštívil, patrily do rímskej provincie Galacie. Preto mnohí označujú túto činnosť apoštolovu ako jeho pôsobenie v juhogalatskom kraji.

2 „Oddeliť" na dielo tu znamená: poveriť niekoho apoštolským úradom, čo žiadalo prirodzene aj osobitnú vysviacku a udelenie plnej právomoci, ako to pri neskorších misionároch stredoveký zpravidla môžme sledovať, ktorí v Ríme dostávajú svoju biskupskú vysviacku a poverenie, aby sa mohli vybrať medzi pohanov ako poverenici hlavy Cirkvi.

3 Kladenie rúk, spojené s modlitbou, bolo obradom, ktorým Pavol a Barnabáš dostávajú svoju duchovnú právomoc v Cirkvi. Nie shromaždenie veriacich im udeľuje cirkevnú moc; ale ak veriaci volia niektorých mužov na cirkevný úrad, môže to byť ich súhlas s voľbou Ducha Sv., ktorý si jediný vyvolil istých mužov na apoštolský úrad (porovnaj Sk 20, 28*).

plavili na (ostrov) Cyprus. Keď došli do Salaminy, 5
hlásali slovo Božie po židovských synagogách. Ma-
li so sebou Jána ako pomocníka. A keď prešli ce- 6
lým ostrovom až po (mesto) Pafus, našli istého ži-
dovského muža, menom Barjezu, čarodejníka a fa-
lošného proroka. Bol u miestodržiteľa Sergia Pavla, 7*
ktorý bol rozumný muž. Tento si pozval Barnabáša
a Šavla a žiadal si počuť slovo Božie. Ale čarodej- 8*
ník Elimas (Mudrc) — tak sa totiž prekladá jeho
meno — postavil sa im na odpor, keďže chcel
miestodržiteľa odvrátiť od viery. Ale Šavol, ktorý 9*
(sa menuje) aj Pavol, naplnený Duchom Svätým
ostro pohliadol na neho | a povedal: „Ó ty synu 10
diabla, plný všetkého podvodu a všetkej prefíka-
nosti, nepriateľ všetkej spravodlivosti, či neprestaneš prevracať priame cesty Pánove? A teraz, hľa, 11
ruka Pánova je na tebe, oslepneš a neuvidíš slnka!"
A hneď padla na neho mrákota a tma, a ako sem-
tam chodil, hľadal, kto by ho viedol za ruku. Keď 12
miestodržiteľ videl, čo sa stalo, uveril a obdivoval
učenie Pánovo.

V Antiochii pizidskej. — Z Pafu sa odpla- 13
vil [Pavol] a tí, čo boli s ním, a prišli do (mesta)
Perge v Pamfylii. Ján sa od nich odlúčil a vrátil sa

Miestodržiteľ ostrova (prokonzul) Pavol túžil tiež po- 7
znať pravdu Božiu, a preto prijíma vieru v Ježiša, ako to urobil Kornélius v Cezarei.

Čarodejník na ostrove sa menuje židovským menom 8
Barjezu (Syn Jozuov, 13, 6). Ale rád sa označoval lesklejším názvom „Elymas" (podobné arabskému slovu, ktoré znamená: mudrc, učenec — tu asi toľko, ako: zasvätený do tajomných vied, čarodejník).

Obrátenie prokonzula Pavla znamená akýsi obrat aj 9
v živote apoštola Pavla. Odteraz Sk menujú ho už len týmto menom a v ďalšom riadení misijnej výpravy preberá prvenstvo. Podľa niektorých neužíva Pavol svoje latinské meno len od obrátenia prokonzula na Cypre, ale ho mal ako rímsky občan od svojej mladosti.

14 do Jeruzalema. Oni sa však z Perge vydali na cestu
a došli do Antiochie v Pizidii. V sobotňajší deň
15 vošli do synagogy a tam si sadli. Po čítaní zo Zá-
kona a Prorokov predstavení synagogy poslali
k nim a odkázali: „Mužovia, bratia, ak máte nejaké
slovo na povzbudenie ľudu, hovorte!"

Reč Pavlova: dobrota Božia a Izrael. —
*16 Pavol vstal, pokynul rukou a vravel: „Mužovia
*17 izraelskí a vy, čo ste ctiteľmi Boha, počúvajte! Boh
tohto ľudu izraelského vyvolil si našich otcov a vy-
výšil ľud, keď ako príšelci bývali v egyptskej zemi
18 a vyviedol ich z nej mocným ramenom, | a v dobe
asi štyridsiatich rokov sa staral o nich na púšti; |
19 zničil sedem národov v kanánskej krajine, ktorú
*20 im losom rozdelil | (po uplynutí) asi štyristo päťde-
siatich rokov. Potom im ustanovoval sudcov až po
21 proroka Samuela. A keď si žiadali kráľa, dal im Boh
Šavla, syna Kízovho, muža z pokolenia Benjamí-
22 novho na štyridsať rokov. A keď ho zavrhol, dal
im za kráľa Dávida, o ktorom vydal aj svedectvo,
a keď povedal: »*Našiel som Dávida, syna Jeseho, mu-
ža podľa môjho srdca, ktorý bude plniť každé moje
chcenie!*«

---

a Ž 88, 21; 1 Sam 13, 14.

16 Prozelyti boli obrátenci z pohanstva, ktorí sa pridali k viere Židov. Neboli však rovnoprávni so Židmi. Jednako stali sa ctiteľmi pravého Boha (odtiaľ aj ich grécke meno „sebomenoi", t. j. ctitelia). Mojžišov zákon nezachovávali vo všetkom (porovnaj 2, 11*).

17 „Mocným ramenom", t. j. veľkou, slávnou mocou. Zázraky Božie, ktoré konal pre dobro svojho ľudu, keď ho vyslobodil z Egypta, zvestovaly svetu slávu pravého Boha. (Ex 1, 1—7; 13, 21—22).

20 Rozdelenie dobytého Kanánu stalo sa asi po 450 rokoch od toho času, ako boli Jakub a jeho potomci odišli z Palestíny do Egypta. Pobyt v Egypte trval asi 400 rokov (Ex 15, 13), 40 rokov trvala cesta púšťou a 10 rokov trvalo dobýjanie Kanánu.

Z jeho potomstva vyviedol Boh, ako bol prisľú- 23
bil Izraelovi, Spasiteľa Ježiša. Pred jeho vystúpe- 24
ním hlásal Ján krst pokánia všetkému ľudu izrael-
skému. | Keď Ján dokonal svoj beh, povedal: „Ja 25
nie som ten, za koho ma pokladáte, ale hľa, po mne
prichádza ten, ktorému nie som hoden rozviazať
obuv na nohách.

Pavlova reč: Ježiš je pravý Mesiáš. —
Mužovia, bratia, synovia rodu Abrahámovho, a cti- 26*
telia Boha, čo sú medzi vami, vám je poslaný ohlas
tejto spásy. Lebo jeruzalemskí obyvatelia a ich vod- 27
covia ho neuznali. No svojím súdnym výrokom spl-
nili predpovedania prorokov, ktoré každú sobotu
čítavajú, | a hoci nijakej viny, hodnej (trestu) smrti 28
nenašli, predsa žiadali Piláta, aby ho zahubil. A keď 29
všetko dokonali, čo bolo o ňom napísané, sňali ho
s dreva a uložili do hrobu. Ale Boh ho vzkriesil
z mŕtvych [na tretí deň]. Po mnoho dní sa zjavoval 30
tým, čo s ním prišli z Galiley do Jeruzalema, a títo
sú mu teraz svedkami pred ľudom.
My vám teda prinášame radostnú zvesť, že Boh 31
svoje prisľúbenie, ktoré bol dal našim otcom, | spl- 32
nil ich dietkam, totiž nám, keď vzkriesil Ježiša, ako
je aj napísané v druhom žalme:
Syn môj si ty, 33* a
ja som ťa dnes splodil.

a Ž 2, 7.

26 „Ohlas tejto spásy" alebo „o spáse", t. j. o Spasiteľovi. Je to zjavenie Nového zákona, ktoré všetkým dosvedčuje, že Boh splnil všetko, čo v Starom zákone skrze svojich poslov o Mesiášovi prisľúbil a predpovedal.

33 „Syn môj si ty..." — Tieto slová žalmu naznačujú, že Boh-Otec večne plodí druhú božskú Osobu. Sv. Pavol mohol tie slová použiť aj o vzkriesení Ježišovom, lebo to, že je Syn večne plodený od Otca, bolo príčinou prečo vstal Ježiš z mŕtvych. Keďže aj Syn má tú istú božskú podstatu, ako ju má Otec, preto ani ako človek nemohol zostať v hrobe a podľahnúť porušeniu.

*34 A že ho vzkriesil z mŕtvych, aby sa už nikdy
a nevrátil k porušeniu, (o tom) takto povedal: »*Dám*
vám spoľahlivo sväté prisľúbenie, dané Dávidovi.«
b 35 | Preto aj inde hovorí: »*Nedáš svojmu Svätému vi-*
*36 *dieť porušenie.*« Dávid totiž, keď bol doslúžil svoj-
mu pokoleniu, podľa vôle Božej usnul a bol uložený
37 k svojim otcom; videl teda porušenie. Ale koho
Boh vzkriesil, ten nevidel porušenie.

38 *Pavlova reč: záver.* — Mužovia, bratia, nech
vám je teda známe, že skrze tohto sa vám zvestuje
odpustenie hriechov a všetkého, z čoho vás Mojži-
39 šov zákon nemohol ospravedlniť; | skrze tohto kaž-
40 dý, kto uverí, býva ospravedlnený. Dajte si teda
pozor, aby na vás neprišlo, čo je povedané u pro-
rokov:

c 41 *Viďte, opovrhovači,*
divte sa a zahyňte,
lebo za vašich dní konám dielo, —
dielo, ktorému neuveríte,
aj keď vám bude o ňom niekto rozprávať."

42 *Úspech v Antiochii.* — Keď potom vychá-
dzali, prosili ho, aby im aj v najbližšiu sobotu

a Iz 55, 3. b Ž 15, 10. c Hab 1, 5.

34 „Dám vám... sväté prisľúbenia, dané Dávidovi", t. j. tie, ktorých podstatnou čiastkou je to, že jeden z jeho potomkov bude naveky kráľom (2 Kr 7, 12—13; Ž 85, 5). V gr. je: „Dám vám sväté (veci) Dávidove verne" — čo znamená: Verne, spoľahlivo splním sväté prisľúbenia, dané Dávidovi, lebo Boh je svrchovane verný. Na jeho sľub sa treba spoliehať.

36-37 Pavol týmto miestom Písma dokazuje zmŕtvychvstanie Kristovo, ako to pred ním urobil aj sv. Peter (2, 29). Totiž na Dávida sa nemôžu vzťahovať proroctvá žalmov o telesnej neporušenosti, lebo sama skúsenosť sa tomu protiví, keďže Dávid zomrel a podľahol všeobecnému zákonu, ktorý vládne nad ľuďmi; podľahol teda aj porušeniu. Nasleduje však z toho, že toto miesto Písma sv. môže sa vzťahovať jedine na Mesiáša.

rozprával o tých veciach. A keď sa shromaždenie už rozišlo, mnohí Židia a prozelyti nasledovali Pavla a Barnabáša, ktorí ich napomínali a povzbudzovali, aby vytrvali v milosti Božej. Nasledujúcu sobotu sišlo sa skoro celé mesto počúvať slovo Božie. Keď Židia videli zástupy, naplnení žiarlivosťou rúhavo odporovali tomu, čo Pavol hovoril. Pavol a Barnabáš im [vtedy] neohrožene povedali: „Vám sa malo najprv ohlasovať slovo Božie; keď ho však odmietate a seba pokladáte za nehodných života večného, hľa, obraciame sa k pohanom. Lebo tak nám prikázal Pán: 43 44 45 46 47*

Ustanovil som ťa na svetlo pohanom, a
aby si bol na spásu
až po kraj sveta."

Len čo to pohani počuli, zaradovali sa a oslavovali slovo Pánovo; a uverili všetci, čo boli určení pre život večný. A slovo Pánovo sa roznášalo po celom kraji. Ale Židia poštvali niektoré vznešené prozelytky a popredných mešťanov a podnietili prenasledovanie proti Pavlovi a Barnabášovi. I vyhnali ich zo svojho kraja. Oni striasli prach so svojich 48* 49 50 51*

---

a Iz 49, 6.

Izaiášovo slovo priamo vyzýva „služobníka Božieho". 47
t. j. Mesiáša, aby priniesol svetlo pravdy aj pohanom. Sv. Pavol prenáša tento rozkaz daný Mesiášom na apoštolov, keďže oni sú spolupracovníkmi Ježišovými, alebo — skrze nich šíri Ježiš spásu aj medzi pohanmi.

Boh povolal k spáse všetkých ľudí, a preto všetkým 48
udeľuje aj dostatočnú milosť. Ale Boh aj to predvída, ktorí ľudia budú spolupôsobiť s milosťou a ktorí ju zasa odmietnu. Len na toto predvídanie Božie môžeme myslieť, keď Písmo sv. hovorí, že niektorých ľudí „určil" Boh na spasenie. Boh totiž nechce smrť hriešnika, tým menej môže chcieť duševnú záhubu človeka, ktorý by chcel spravodlivo, t. j. podľa vôle Božej žiť, ako mu to svedomie káže

Striasli so seba prach na znamenie toho, že prerušujú 51
s nimi ďalšie styky a nechcú ďalej konať zbytočnú ná-

52 nôh proti nim a odišli do Ikonia. No učeníci boli
plní radosti a Ducha Svätého.

14 *Pavol v Ikoniu.* — V Ikoniu podobne vošli do
synagogy Židov a tak kázali, že veľké množstvo
2 Židov a Grékov prijalo vieru. Ale Židia, čo nepri-
jali vieru, pobúrili a poštvali myseľ pohanov proti
3 bratom. Zostali tam teda dlhší čas, neohrožene ká-
zali o Pánovi, ktorý slovo svojej milosti dosvedčo-
val, keďže pôsobil, aby sa ich rukami dialy zna-
4 menia a zázraky. Obyvateľstvo mesta sa rozdvojilo:
5 jedni boli so Židmi, iní zasa s apoštolmi. Ale keď
pohani a Židia so svojimi predstavenými zaútočili,
6 aby ich strýznili a kameňovali, | len čo sa dozve-
deli o tom, utiekli do lykaonských miest, do Lystry
a Derbe a do okolitého kraja a tam hlásali blaho-
zvesť.

7 *V Lystre a Derbe.* — V Lystre vysedával istý
človek, chorý na nohy, chromý zo života svojej
8 matky, ktorý nikdy nechodil. Počúval Pavla kázať.
(Pavol) uprene pozrel na neho, a keď videl, že má
9 vieru, aby bol spasený, | povedal mu veľkým hla-
som: „Postav sa na rovné nohy!" On vyskočil
10 a chodil. Keď zástupy videly, čo urobil Pavol, po-
zdvihly svoj hlas a po lykaonsky kričaly: „Boho-
*11 via, podobní ľuďom sostúpili k nám!" Barnabášovi
dali meno Zeus, Pavlovi však Hermés, keďže
12 on viedol slovo. Kňaz Zeusovej (svätyne) na pred-
mestí priviedol býkov a vence k bráne a chcel so

mahu, keďže sa pravde Božej tvrdošijne protivia. Ak zotrvajú v tejto svojej zatvrdlivosti, apoštoli nie sú zodpovední za ich duševnú skazu (porovnaj Mt 10, 14*).

11 U pohanov kolovaly rozličné povesti, ako bohovia prichádzajú na návštevu k ľuďom. Výkrik Lykaončanov: „Bohovia, podobní ľuďom sostúpili k nám!" — nám pripomína Ovidiovu povesť, v ktorej sa rozpráva, ako navštívili Zeus a Hermés na svojej potuľke po Fenícii domček starých manželov, ktorí sa volali Filemón a Baukis.

zástupmi obetovať. Keď sa o tom dopočuli apoštoli, 13
Barnabáš a Pavol roztrhli si rúcha, vybehli medzi
zástupy a s krikom | volali: „Mužovia, čo to robíte? 14
Veď aj my sme podobne slabí ľudia ako aj vy.
Hlásame blahozvesť, aby ste sa od modiel obrátili
k živému Bohu, ktorý stvoril nebo a zem aj more
a všetko, čo je v nich; | ktorý za pominulých ve- 15
kov nechal všetky národy ísť svojimi cestami, | no 16
nenechal seba neosvedčeného, veď dobre činil, dá-
val vám s neba dážď a úrodné časy, naplňuje vaše
srdcia pokrmom a radosťou." Takto hovorili, ale iba 17
ťažko zadržali zástupy, aby im neobetovaly. Z An- 18
tiochie a Ikonia došli niektorí Židia a získali si
zástupy. Kameňovali Pavla a vyvliekli za mesto,
lebo sa nazdávali, že je mŕtvy. Keď ho učeníci ob- 19
stúpili, vstal a vošiel do mesta. Nasledujúci deň
odišiel s Barnabášom do Derbe.

Aj tomu mestu ohlasovali blahozvesť a získali 20
mnoho učeníkov. I vrátili sa do Lystry, Ikonia a An-
tiochie. Utvrdzovali mysle učeníkov, napomínali 21
ich, aby vytrvali vo viere a (pripomínali im), že
cez mnohé súženia načim nám vchádzať do kráľov-
stva Božieho.

Zpät do Antiochie. — A keď im rad-radom 22*
po cirkvách kladením rúk poustanovovali starších,
po vykonaní modlitieb a pôstov odporúčali ich Pá-
novi, v ktorého uverili. Potom prešli Pizidiou a do- 23*
šli do Pamfylie. Hlásali slovo v (meste) Perge, so- 24

Názvoslovie cirkevných úradov vo Sk ešte nie je ustá- 22
lené. Staršími (presbytermi) sa menujú predstavení cirkvi
bez rozlišovania úradnej právomoci, a to sú predovšetkým
biskupi (dozorcovia). Až voľačo neskoršie, ale ešte v apo-
štolskej dobe sa ustálil pevný názov biskupov a kňa-
zov (presbyterov). Porovnaj Sk 20, 17 a 20, 28*; Jak 5, 14*;
1 Tim 4, 14*; Flp 1, 1.*

Apoštoli ustanovili v nových cirkvách „starších", t. j 23
biskupov a kňazov. Slovo „starší" znamená predstaveného
v Cirkvi s cirkevnou právomocou, ktorú mu udelili apo-

25 stúpili do Atalie | a odtiaľ sa odplavili do Antio-
chie, kde ich (predtým) boli odporúčali milosti Bo-
26 žej na úlohu, ktorú ukončili. Keď ta došli, shro-
maždili cirkev, rozpovedali, aké veľké (veci) učinil
Boh s nimi a že pohanom otvoril dvere viery.
27 A ostali s učeníkmi za nemalý čas.

*15 *Podnet k apoštolskému snemu.* — Prišli
niektorí z Judska a učili bratov: „Ak sa nedáte
obrezať podľa obyčaje Mojžišovej, nemôžete byť
2 spasení." A keď sa Pavol a Barnabáš dostali s nimi
do sporu a veľkej hádky, ustanovili, aby Pavol a
Barnabáš a niektorí iní z nich odišli s touto spornou
3 otázkou k apoštolom a starším do Jeruzalema. Vy-
prevadení teda cirkvou prešli Feníciou a Samariou,
rozprávali o tom, ako sa pohani obrátili, a pôsobili
4 veľkú radosť všetkým bratom. Keď došli do Jeru-
zalema, prijala ich cirkev, apoštoli a starší. Ozná-
5 mili, aké veľké veci učinil Boh s nimi. Ale niektorí
zo strany farizejov — čo prijali vieru — vstali a
hovorili: „Treba ich obrezať a prikázať im tiež, aby
zachovávali Mojžišov zákon."

*6 *Prvý cirkevný snem.* — I shromaždili sa
7 apoštoli a starší, aby skúmali túto vec. Keď nastala

štoli ako účasť na kňazskej moci Kristovej. „Starší" môže znamenať v najdávnejšej dobe i biskupa i kňaza, ba aj apoštola.

1 V Antiochii vznikla Cirkev z takých kresťanov, ktorí boli predtým pohanmi. Preto ani nezachovávali zákon Mojžišov. Ale keď k nim došli niektorí kresťanskí horlivci zákona Mojžišovho, začali žiadať od nich, aby sa podrobili obriezke a zachovávali celý zákon Mojžišov ako podmienku spásy. To sa protivilo doterajšiemu postupu apoštolov (prijatie Kornélia) a ich náuke, že spása je jedine zo zásluh Ježiša Krista.

6-11 Peter sa odvoláva na prípad s Kornéliom a na tomto podklade vysvetľuje, že Boh v tomto prípade sám dal pokyn apoštolom, aby pohanov prijímali do Cirkvi bez zá-

veľká hádka, vstal Peter a vravel im: „Mužovia,
bratia! vy viete, že Boh si od dávnych čias vyvolil
zpomedzi vás mňa, aby pohani z mojich úst počuli
náuku evanjelia a uverili. A Boh, ktorý pozná srd- 8
cia, vydal im svedectvo, keď im udelil Ducha Svätého tak, ako aj nám; | a neurobil nijaký rozdiel me- 9
dzi nami a nimi, keďže vierou očistil ich srdcia.
A teraz teda prečo pokúšate Boha, keď kladiete na 10*
šiju učeníkov jarmo, ktoré sme ani my, ani naši
otcovia nevládali znášať? Ale veríme, že milosťou 11
Pána Ježiša sa spasíme tak, ako aj oni." Umĺklo 12
celé shromaždenie a vypočuli Barnabáša a Pavla,
ktorí im rozpovedali, aké veľké znamenia a zázraky
konal Boh skrze nich medzi pohanmi. Keď zamĺkli, 13
ozval sa Jakub a vravel: „Mužovia, bratia, vypo-
čujte ma! Šimon vyrozprával, ako to Boh po prvé 14
milostivo zariadil, aby z pohanov získal ľud svoj-
mu menu. S týmto sa shodujú aj slová prorokov, 15
ako je napísané:

Potom sa navrátim, 16*
a zasa vybudujem padnutý stánok Dávidov: a
znova vybudujem jeho zboreniny
a vyzdvihnem ho,
aby hľadali Pána tí, čo z ľudí ostali, 17

---

a Am 9, 11. 12.
väzku, zachovávať zákon Mojžišov. Spása dostane sa člo-
vekovi jedine pre zásluhy Kristove.
Učí tak súhlasne so sv. Pavlom, že človek dosiahne spá- 10
sy nie zo skutkov zákona, teda zo zachovávania obradov a
podobných predpisov Mojžišovho zákona, ale jedine z mi-
losti Božej, ktorú nám zaslúžil Ježiš (Rim 1, 5; 3, 20—26;
5, 15; 1 Kor 1, 3; Gal 2, 16; Ef 2, 4—10).
Dávidova ríša sa rozpadla. Obnoviť a k vyššej doko- 16-17
nalosti ju priviesť má Mesiáš. No táto nová ríša nebude
len pre Židov, ale i pre pohanov Toto učia slová proroka
Amosa. Povolanie pohanov do Cirkvi bolo odvekým úmys-
lom Božím.

a všetky národy, nad ktorými bolo vzývané
moje meno.
Tak hovorí Pán, čo robí tieto veci.

18-19 Od vekov je známe [Pánovi jeho dielo]. | Preto
súdim, aby neboli znepokojovaní tí, čo sa z pohanov
*20 obracajú k Bohu, | ale má sa im napísať, aby sa zdr-
žovali poškvrnenia sa modlami, smilstva, zadusené-
21 ho a krvi. Lebo Mojžiš od pradávnych vekov v kaž-
dom meste má ľudí, čo o ňom kážu, veď po syna-
gogách každú sobotu ho čítajú."

22 *Rozhodnutie snemu.* — Vtedy sa apoštoli
a starší s celým shromaždením usniesli, že si vy-
berú zpomedzi seba mužov, ktorých vyšlú s Pavlom
a Barnabášom do Antiochie, a to Judáša, prímením
Barzabáša, a Sílasa, popredných mužov medzi bratmi.
23 Po nich poslali toto písmo: „Apoštoli a starší bratia
posielajú pozdrav bratom z pohanov, ktorí bývajú
24 v Antiochii, v Sýrii a Cilícii! Keďže sme sa dopočuli
o tom, že vás niektorí, čo vyšli od nás, zmietli slo-

20 Židom bolo zakázané užívať krv zvierat, jesť mäso z takých zvierat, z ktorých vôbec alebo čiastočne nevytiekla krv (také mäso pokladali za rovnaké s mäsom zadusených, zadlávených zvierat) Keď teda sv. Jakub žiada od obrátených pohanov, aby hľadeli na obradné zvyky Židov, tým navrhuje istú kompromisnú dohodu, aby sa aspoň v niečom bolo vyhovelo krajným požiadavkám prepiatych horlivcov za zákon Mojžišov. Ináč smilstvo je zakázané aj prirodzeným zákonom Božím. Zdôrazňuje sa tu asi preto, lebo väčšina pohanov nepokladala smilstvo za ťažký priestupok proti mravnosti. Ostatné tri veci (mäso z obetných zvierat u modlárov, zaduseniny a krv, by boly pre kresťana ľahostajné veci. Sv. Jakub predsa žiada, aby to zachovávali aj kresťania Sýrie, Cilície a Fenície, žeby sa židia nemohli odvolávať na tieto veci ako na zámienku, pre ktorú nechcú vstúpiť do Cirkvi. Zákaz je vyslovený v Gn 9, 4; Ex 34, 35; Lv 3, 17; 5, 2; 17, 10—16. Keď časom prestaly príčiny, najmä uvedené ohľady na Židov, prestala aj záväznosť Jakubových predpisov, okrem smilstva, ktorého zákaz je nezrušiteľný.

vami a znepokojili vaše duše, hoci sme im to nekázali, | shromaždení jednomyseľne sme sa usniesli 25
vybrať si a vyslať k vám mužov s našími milovanými Barnabášom a Pavlom, | mužmi, čo svoj život 26
zasvätili menu nášho Pána Ježiša Krista. Vyslali 27
sme teda Judáša a Sílasa, ktorí vám ústne rozpovedia tú istú vec. Páčilo sa totiž Duchu Svätému 28
a nám, aby sme na vás nijaké ďalšie bremeno nekládli okrem tohto potrebného: | zdržovať sa obe- 29
tovaného modlám, krvi, zadlávených (zvierat) a smilstva. Ak sa týchto veci budete chrániť, dobre si počínate. — Majte sa dobre!"

Keď ich prepustili, došli do Antiochie. Svolali 30
shromaždenie a odovzdali list. Keď ho prečítali, ra- 31
dovali sa z toho potešenia. Judáš a Sílas, keďže 32
i sami boli prorokmi, mnohými rečami potešovali a upevňovali bratov. Po uplynutí istého času pre- 33
pustili ich bratia v pokoji k tým, čo ich boli vyslali. [Sílas sa rozhodol tam zostať, Judáš sám sa vrátil 34
do Jeruzalema.] Ale Pavol a Barnabáš zostali v An- 35*
tiochii. S mnohými inými vyučovali a zvestovali náuku Pánovu.

Druhá cesta Pavlova.

Od Antiochie po Troadu. — Po niekoľkých 36*
dňoch Pavol povedal Barnabášovi: „Vráťme sa a ponavštevujme bratov po všetkých mestách, kde

V tom čase prišiel do Antiochie najskoršie i sv. Peter 35
a tam sa odohral prípad, o ktorom hovorí sv. Pavol v Gal 2. 11—21. Len po rozhodnutí tzv. apoštolského snemu má sv. Pavol pevný podklad, podľa ktorého smel sv. Petrovi pripomenúť, že si nesprávne počína vo veci, v akej miere zaväzujú Mojžišove predpisy kresťanov.

Táto časť opisuje druhú apoštolskú cestu sv Pavla. 36
ktorá viedla cez Galaciu do europských stredísk na pobreží Egejského mora; sú to Filipy, Solún, Atény a Korint. O jej čase a trvaní sú rozličné náhľady. Niektorí ju kladú do rokov 49—52, iní zasa do rokov 50—54.

37 sme kázali náuku Pánovu, ako sa majú." Barnabáš
chcel so sebou vziať aj Jána, prímením Marka, |
38 Pavol však neschvaľoval, aby si pribrali takého, čo
sa bol od nich odtrhol v Pamfýlii a nešiel s nimi
39 do práce. Nastala roztržka, takže sa rozišli medzi
sebou. Barnabáš si vzal Marka a odplavil sa na
*40 Cyprus. Pavol si pribral Sílasa a odišiel, odporúča-
41 ný bratmi do milosti Božej. Prešiel Sýriou a Cilíciou,
a utvrdzoval cirkvi. [Prikazoval im, aby zachovali
16 nariadenia apoštolov a starších.] Zašiel si (Pavol)
aj do Derbe a Lystry. A hľa, bol tam istý učeník,
menom Timotej, syn židovskej matky, čo uverila,
2 no otca mal Gréka. Mal odporúčanie od bratov, čo
*3 boli v Lystre a Ikoniu. Pavol chcel, aby tento šiel
s ním. No pre Židov, čo bývali na tých miestach,
ho vzal a obrezal. Všetci totiž vedeli, že jeho otec
4 bol Grék. Keď prechádzali mestami, odovzdávali im
nariadenia, vydané od apoštolov a starších v Jeru-
5 zaleme, aby ich zachovávali. Cirkvi sa utvrdzovaly
vo viere a každým dňom sa rozmnožovaly počtom.
*6 Prešli Frýgiou a galatským krajom — Duch Svä-
tý im však zabránil hlásať slovo [Božie] v Ázii — |

40 Miesto Barnabáša, ktorý pre Marka odstúpil od spoločnej cesty, Pavol si volil za sprievodcu na cestu Sílasa. Bol rímskym občanom (16, 37), mal dôveru Cirkvi (15, 22) a bol tiež vystrojený darom proroctva (15, 32) To všetko ho robilo súcim stať sa užitočným pomocníkom Pavlovým.

3 Pavol podrobil Timoteja obriezke, aby si tým ľahšie získal dôveru Židov, ku ktorým sa najprv obracal pri svojom apoštolskom pôsobení. Židia by neboli pripustili do synagogy človeka bez obriezky. Ešte menej by boli vypočuli jeho kázanie o Vykupiteľovi. Sv. Pavol to mohol urobiť, lebo aj ostatní kresťania, krajania Timotejovi boli poučení o tom, že pre kresťana obriezka je ľahostajnou vecou, keďže ničím nenapomáha spasenie. Kde ju však pokladali priamo za podmienku spásy, tam ju sv. Pavol nepripustil (Gal 2, 3).

6 Ázia znamená rím. provinciu Áziu, ktorej územie ležalo na záp. pobreží Malej Ázie. Jej hlavné mesto bolo Efez.

došli k Myzii a pokúšali sa dostať do Bitýnie, ale 7
Duch Ježišov im to nedovolil. Prešli teda Myziou 8
a sostúpili do Troady. Tam sa dostalo Pavlovi za 9
noci videnia. Akýsi macedónsky muž stál a prosil
ho: „Prejdi do Macedónska a pomôž nám!" | A ako 10*
uvidel to videnie, hneď sme sa hľadeli dostať do
Macedónska. Poznávali sme, že nás Boh povolal
ohlasovať im blahozvesť.

Vo Filipách. — Keď sme sa odplavili z Troa- 11
dy, priamou plavbou sme prišli do Samotrácie a na
druhý deň do Neapolu | a odtiaľ do Filíp. Je to 12*
prvé osadnícke mesto tej čiastky Macedónska.
V tom meste sme zostali niekoľko dní [a kázali
sme]. V sobotňajší deň sme vyšli za brány (mesta) 13
k rieke, kde — ako sme sa nazdávali — bola malá
modlitebňa. Tam sme si sadli a prehovorili sme
k ženám, čo sa tam shromaždily. A počúvala žena, 14
menom Lýdia, predavačka šarlátu z mesta Tyatiry,
ctiteľka Boha. Pán jej otvoril srdce, aby pozorne
sledovala to, čo Pavol učil. Keď sa potom dala po- 15
krstiť so svojím domom, prosila nás a hovorila:
„Ak súdite, že som verná Pánovi, poďte do môjho
domu a bývajte tu." A prinútila nás.

Keď sme šli do modlitebne, prišla nám do cesty 16*
otrokyňa, ktorá mala veštecké ducha a svojím

Odteraz v sprievode Pavlovom je aj sv. Lukáš, preto 10
sa mení spôsob jeho rozprávania a s tretej osoby prechádza nečakane na prvú osobu: „...hneď sme sa hľadeli dostať..." To sú nepochybne vlastné zážitky sv. Lukáša, ktoré prevzal do svojej „rozpravy".

Macedónsko bolo roku 146 pred Kristom rozdelené na 12
4 čiastky: Filipy boly v prvej čiastke, kde bol hlavným mestom Amfipol. Cisár Augustus po víťaznej bitke pri Filipách osadil v meste rímskych osadníkov a dal mu rímske právo, t. j. italské štátne občianstvo, preto ho menujú Sk osadníckym mestom, kolóniou, t. j. mestom s vojenskou správou.

„Mala veštecké ducha", t. j. bola posadlá zlým du- 16
chom, ktorý jej ústami vyjavoval niektoré skryté veci.

veštením veľký dôchodok prinášala svojim pánom.
*17 Išla za Pavlom a vykrikovala za nami: „Títo ľudia
sú služobníkmi najvyššieho Boha, ktorí vám zve-
18 stupujú cestu spásy." To robievala po mnoho dní.
Pavla to domrzelo, obrátil sa a povedal tomu duchu:
„V mene Ježiša Krista ti rozkazujem, aby si vyšiel
19 z nej!" A v tej chvíli vyšiel z nej. | Keď jej páni
videli, že unikla im nádej na zárobok, chytili Pav-
la a Sílasa, privliekli ich na námestie ku predstave-
20 ným (mesta), | predviedli pred veliteľov a hovorili:
21 „Títo ľudia poburujú naše mesto; sú Židia | a ohla-
sujú nám obyčaje, ktoré nám neslobodno prijímať
22 ani zachovávať, lebo sme Rimania." Spolu aj ľud
sa postavil proti nim. Velitelia postŕhali im odev
23 a rozkázali ich prútmi šľahať. Po vymeraní mnoho
rán uvrhli ich do žalára a strážcovi žalára prikázali,
24 aby ich dobre strážil. Na takýto rozkaz vhodil
ich do vnútorného žalára a nohy im vložil do klady.
25 O polnoci, keď Pavol a Sílas sa modlili a spie-
26 vali Bohu, počúvali ich aj spoluväzni. Naraz nasta-
lo veľké zemetrasenie, takže sa pohly až základy
žalára; hneď sa otvorily všetky dvere a všetkým sa
27 uvoľnily putá. Strážca žalára sa prebudil a videl,
že dvere na žalári sú otvorené. Vytasil meč a chcel
sa usmrtiť, lebo sa nazdával, že väzni sa rozutekali.
28 Ale Pavol veľkým hlasom zvolal na neho a pove-
29 dal: „Nič zlého si neurob, lebo všetci sme tu!" | Keď
si vyžiadal svetlo, pribehol dnu a prestrašený pa-
30 dol Pavlovi a Sílasovi k nohám, | vyviedol ich von
a povedal: „Pánovia, čo mám robiť, aby som bol

Tieto proroctvá neboly nadprirodzeného pôvodu, lebo také ani nemohly byť! Boly to výpovede, ktoré bystrejší rozum mohol poznať z prítomného stavu vecí.

17 Ako Ježiš odmietol svedectvo o svojom vyššom poslaní, keď ho prejavoval zlý duch, tak ani sv. Pavol nedopustil, aby ho zlý duch verejne vychvaľoval alebo vyvolával pozornosť ľudí na jeho náuku. Volanie devy Pavol alebo už zunoval, alebo bolestne sa ho dotýkal stav úbohej osoby.

spasený?" | Oni mu povedali: „Ver v Pána Ježiša 31
a budeš spasený ty a tvoj dom." A zvestovali mu 32
náuku Pánovu, aj všetkým, čo bývali v jeho dome.
V tú nočnú hodinu si ich vzal k sebe, vymyl im 33
rany a hneď sa dal pokrstiť on i všetka jeho (čeľaď). Zaviedol si ich hore do bytu, prestrel im stôl 34
a radoval sa s celým domom, že uveril v Boha.

Keď sa rozodnilo, velitelia vyslali služobníkov 35
súdu a povedali: „Prepusť tých ľudí!" Strážnik ža- 36
lára oznámil tie slová Pavlovi: „Velitelia poslali (odkaz), aby sme vás prepustili; teraz teda odíďte a choďte v pokoji!" Pavol im povedal: „Verejne a 37*
bez odsúdenia dali nás, rímskych občanov, šľahať a uvrhli do žalára; a teraz tajne nás vyháňajú? Nie tak; ale nech sami prídu a vyvedú nás!" Služobníci 38
súdu vyrozprávali tieto slová veliteľom. Tí sa zľakli, keď počuli, že sú to Rimania. Prišli a odprosili 39
ich. Vyviedli ich a prosili, aby odišli z mesta. | Keď 40
vyšli zo žalára, zašli k Lydii, svídali sa s bratmi, tešili ich a potom odišli.

V Solúne (Tesalonike). — Prešli Amfipolom 17
a Apolóniou a došli do Solúna. Židia tam mali synagogu. Pavol podľa svojho zvyku vošiel k nim a 2
po tri soboty im hovoril o Písme. Vysvetľoval a do- 3
kazoval, že Mesiáš musel trpieť a vstať zmŕtvych a že: „Tento Ježiš, ktorého vám zvestujem, je Mesiáš." A niektorí z nich prijali vieru a pridali sa 4
k Pavlovi a Sílasovi, aj veľké množstvo bohabojných Grékov a nemálo popredných žien. Ale Židia 5
v žiarlivosti najali si niektorých zločincov z pouličného ľudu, vyvolali rozruch a pobúrili mesto.

Sv. Pavol si žiada zadosťučinenie od predstavených 37
mesta nie pre svoju osobu, ale jedine so zreteľom na tamojších kresťanov, aby im nik nevyčítal, že ich duchovní vodcovia s potupou a pohanením museli opustiť mesto. Vonkajšia úcta a dobrá povesť apoštolského pracovníka je podmienkou zdarného pôsobenia v práci za evanjelium.

Napadli Jazonov dom, a hľadali ich, aby ich vy-
6 viedli pred ľud. Keď ich nenašli, odvliekli Jazona
a niektorých bratov pred mestských predstavených
a kričali: „Títo, ktorí poburujú svet, prišli aj sem |
7 a Jazon ich prijal. A títo všetci počínajú si proti
ustanoveniam cisára, lebo hovoria, že kráľom je
8 niekto iný, Ježiš!" Tak uviedli do nepokoja ľud
9 a predstavených mesta, ktorí to počuli. Ale keď
dostali záruku od Jazona a ostatných, prepustili ich.

10 *V Berei.* — Bratia hneď v tú noc poslali Pavla
a Sílasa do Berey. Keď ta prišli, vošli do synagogy
*11 Židov. No títo boli šľachetnejší, ako tamtí v Solú-
ne, lebo prijali slovo so všetkou ochotou a deň po
12 deň denne skúmali Písma, či je to tak. Mnohí teda
z nich uverili, aj nemálo vznešených gréckych žien
13 a mužov. Keď sa však solúnski Židia dozvedeli, že
Pavol aj v Berei hlása slovo Božie, došli a tam tiež
14 poburovali a rozoštvávali zástupy. Bratia vtedy
hneď vystrojili Pavla, aby odišiel k moru; Sílas a
15 Timotej zostali tam. Tí, čo vyprevádzali Pavla, za-
viedli ho do Atén. Keď dostali (od Pavla) rozkaz
pre Sílasa a Timoteja, aby čo najskôr prišli k nemu,
vrátili sa.

16 *V Aténach.* — A kým Pavol čakal na nich
v Aténach, jeho duch sa mu bolestne búril, keď vi-
17 del, že mesto je úplne oddané modlárstvu. Mal teda
rozhovory so Židmi a s bohabojnými v synagoge
a každodenne na námestí s tými, ktorí ta náhodou
*18 prišli. Aj niektorí epikurejskí a stoickí filozofi sa

11 Židia skúmali výroky Starého zákona, najmä výpo-
vede prorokov, či sa skutočne splnily na osobe Ježišovej, ako
to zvestovatelia nového učenia tvrdili.

18 Aténski obyvatelia, hoci ich mesto bolo strediskom gréc-
kej vzdelanosti, duševne neboli pripravení na prijatie e-
vanjelia. Jedným v tom prekážaly pôžitkárske zásady
epikurejských filozofov, u iných tvrdé zásady bezradost-
nej čnosti, ako ju žiadali stoickí filozofi. Každý z nich bol

s ním hádali. Niektorí vraveli: „Čo len chce povedať tento tlčhuba?" Iní však: „Tak sa zdá, že je hlásateľom cudzích božstiev." Kázal im totiž o Ježišovi a zmŕtvychvstaní. Vzali ho a odviedli na Areo- 19*
pag a povedali: „Mohli by sme sa dozvedieť, aké je to nové učenie, ktoré hlásaš? Veď čosi zvláštne- 20
ho nám donášaš do ušú. Preto by sme chceli vedieť, čo to asi je." Aténčania totiž všetci, ako aj 21
tam bývajúci cudzinci, nič iného tak nestihli (robiť), ako vravieť alebo počúvať niečo nového.

Reč Pavlova na Areopagu. — Pavol sa po- 22*
stavil uprostred Areopagu a hovoril: „Aténski mužovia, podľa všetkého vidím, že ste neobyčajne nábožní ľudia. Lebo keď som sa prechádzal a prezeral 23
vaše svätyne, našiel som oltár s nápisom: „Neznámemu Bohu." Koho teda vy uctievate, hoci ho nepoznáte, toho vám ja zvestujem.

Boh, ktorý stvoril svet a všetko, čo je v ňom, 24
a tak je Pán neba i zeme, neprebýva v chrámoch, rukami vystavaných, | ani ho neobsluhujú ľudské 25
ruky, ako by niečo potreboval, keďže sám dáva

pyšný na svoje učenie, no obyvateľstvo vo všeobecnosti bolo povrchného a plytkého smýšľania. Preto sa tam slovo Božie ani neujalo.

Areopag bol najvyššou súdnou ustanovizňou Atén. Členovia tohto sboru mali meno: Areopagisti. Meno sa odvádza od blízkeho kopca, ktorý sa menoval po Aresovi. Tu sa pod holým nebom konávaly aj rozličné iné shromaždenia. 19

Sv. Pavol nemohol predniesť svoju reč pred Aténčanmi 22-31
v zamýšľanej úplnosti. Predniesol z nej iba čiastku. Rozvinul v nej náuku o pravom Bohu (17, 24—25), o človekovi a jeho pomere k Bohu (17, 26—29) a konečne náuku o Ježišovi ako Spasiteľovi ľudstva (17, 30—31). Ďalej už nemohol pokračovať. Pre tamojších poslucháčov bola to prívážna náuka, na akú neboli navyknutí. Azda ani vonkajšia forma reči im nevyhovovala, keďže sa sv. Pavol viac staral o obsah reči, kým Aténčania boli navyknutí sledovať viac vonkajšiu jej úpravu a čakali skvelé rečnícke umenie, o ktoré sv. Pavol menej dbal.

26 všetkým život, dýchanie a všetko; | učinil, aby celé
ľudské pokolenie, z jedného (pochádzajúce) prebý-
valo na celom povrchu zemskom; vyznačil im urči-
27 té časy a medze ich obývaniu, | aby hľadali Boha,
ak by ho azda nahmatali a našli, lebo nie je ďaleko
*28 ani od jedného z nás. V ňom totiž žijeme, hýbeme
sa a sme, ako to aj ktorýsi z vašich básnikov pove-
29 dali: „Veď aj plemenom jeho sme." | Keď sme teda
plemenom Božím, nesmieme si myslieť, že sa podo-
bá zlatu, striebru alebo kameňom, výtvoru ľudského
30 umenia a výmyslu. Boh teda prehliadol časy tejto ne-
vedomosti a teraz oznamuje ľuďom, aby všetci všade
31 konali pokánie, | lebo určil deň, keď spravodlivo
bude súdiť svet skrze muža, ktorého predurčil a
pred všetkými overil, keď ho vzkriesil z mŕtvych."
32 Keď počuli o vzkriesení z mŕtvych, jedni sa po-
smievali, iní povedali: „Vypočujeme ťa o tom zno-
33-34 va." Tak odišiel Pavol zpomedzi nich. | No niekto-
ri mužovia sa pridali k nemu a uverili. Medzi nimi
aj Dionýz, člen Areopagu, ďalej žena, menom Da-
maris, a iní s nimi.

18 *V Korinte.* — (Pavol) potom odišiel z Atén
*2 a prišiel do Korinta. Našiel tam Žida, menom Akvi-
lu, rodáka z Pontu a jeho manželku Priscilu; len
nedávno bol prišiel z Itálie, keďže Klaudius nariadil
všetkým Židom opustiť Rím. (Pavol) sa nasťa-
3 hoval k nim, | a keďže bol toho istého remesla,
zostal u nich a pracoval; podľa remesla totiž boli

---

28 Sú to básnici Aratus a Kleanthes (3. stor.), na ktorých slová asi myslí sv. Pavol. Výrok je priliehavý a pravdivý, lebo svoj život máme od Boha a človek stvorený bol na podobnosť Božiu, ktorá sa okrem milosti v duši odzrkadľuje najmä v rozumnosti človeka.

2 Cisár Klaudius roku 50 vykázal Židov z Ríma pre nepokoje, ktoré tam ustavične vyvolávali. Tým rozhodnutím boli postihnutí aj kresťania židovského pôvodu, ktorých rímska verejnosť pokladala za židovskú sektu.

vyrábateľmi stánkov. V synagoge každú sobotu 4
hovorieval [vsúvajúc meno Pána Ježiša] a presvied-
čal Židov a Grékov.
Keď Sílas a Timotej prišli z Macedónska, Pavol 5
sa oddal kázaniu. Židom dokazoval, že Ježiš je Me-
siáš. Ale keď mu odporovali a rúhali, striasol si 6*
s rúcha (prach) a povedal im: „Vaša krv na vaše
hlavy! Ja som čistý, odteraz pôjdem k pohanom."
Odišiel odtiaľ a vošiel do domu istého bohabojného, 7
ktorý sa menoval Titus Justus; ktorého dom súvisel
so synagogou. Predstavený synagogy Krispus s ce- 8
lým svojím domom uveril v Pána a mnohí Korin-
ťania, ktorí počúvali, uverili a dali sa pokrstiť.
V nočnom videní povedal Pán Pavlovi: „Neboj sa, 9
len káž a nemlč! Ja som s tebou a nikto ťa nena- 10
padne, | aby ti ublížil, lebo v tomto meste mám 11
mnoho ľudu." Býval tam celý rok a šesť mesiacov
a kázal u nich slovo Božie.

Pavol pred Galiónom. — Keď bol Galio 12*
miestodržiteľom v Achaji, Židia jednomyseľne po-
vstali proti Pavlovi, predviedli ho pred súdnu sto-
licu, | a hovorili: „Tento navádza ľudí, aby proti- 13
zákonným (spôsobom) ctili Boha." Pavol sa chystal 14
ústa otvoriť, keď Galio povedal Židom: „Židia, ke-
by šlo o nejakú krivdu alebo o veľký zločin, vy-

„Striasol si s rúcha prach" na znamenie, že prerušuje 6
s nimi všetky sväzky (Mt 10, 14; Lk 9, 5). — „Vaša krv na vaše hlavy!" t. j. vy nesiete zodpovednosť za to, že ste odmietli ponúkanú vám spásu! Apoštol všetko urobil, aby im duše zachránil. Na ich budúcej záhube nemá nijakej viny.

Galio je brat filozofa Seneku. Bol prokonzulom A- 12
chaje v roku 52—53 (podľa iných 51—52). Tak nám to udáva nápis, najdený v Delfách. Z viacerých dôležitých udalostí, ktoré sv. Pavol zažil za svojho vyše poldruharočného pôsobenia v Korinte, sv. Lukáš uvádza iba túto jedinú udalosť. I z toho môžeme súdiť, že sv. Lukáš ani Pavlovo pôsobenie nepodáva bez medzier.

15 počul by som vás, ako sa sluší. Ale keďže sú to
spory o učenie, a mená a o váš zákon, to si sami
rozhodnite! V takých veciach totiž ja nechcem byť
16-17 sudcom." A odohnal ich od súdnej stolice. | Všetci
Gréci chytili predstaveného synagogy Sostena a
pred súdnou stolicou ho zbili. No Galio vôbec ne-
dbal o to.

*18 *Cez Efez do Antiochie.* — Pavol zostal (tam)
ešte mnoho dní. Potom sa rozlúčil s bratmi, odplavil
sa do Sýrie a (šli) s ním aj Priscila a Akvila. V Ken-
19 chreách si dal ostrihať hlavu, lebo mal sľub. Došli
do Efezu, kde ich nechal. Sám vošiel do synagogy
20 a mal rozhovory so Židmi. Požiadali ho, aby zostal
*21 u nich dlhší čas, no neprivolil. Ale pri rozlúčke im
povedal: „Znova sa vrátim k vám, ak to bude vôľa
22 Božia." Z Efezu sa vydal na more. | A keď prišiel
do Cézarey, vystúpil (do Jeruzalema), pozdravil cir-
kev a sostúpil do Antiochie.

Tretia cesta Pavlova.

*23 *Apolo v Efeze.* — Zostal (tam) nejaký čas.
Potom odišiel a postupne pochodil galatskú krajinu
a Frýgiu, a utvrdzoval všetkých učeníkov.
24 Do Efezu prišiel istý Žid, menom Apolo, rodák
25 z Alexandrie, výrečný a v Písme zbehlý muž. Vy-

18 Kenchrey sú korintský prístav, ale ležia na brehu Egejského mora, lebo sám Korint mal svoj vlastný prístav, ktorý bol pri konci dlhého zálivu otvoreného na západ k Adriatickému moru Sv. Pavol na vonkajšie znamenie svojho sľubu, ktorý bol blízky sľubu nazirejskému, nechal si ostrihať vlasy.

21 Niektoré gr. rukopisy kladú tu Pavlovi do úst ešte tieto slová: „Najbližšiu slávnosť musím v každom prípade sláviť v Jeruzaleme."

23 Tretia misijná cesta sv. Pavla spadá do rokov 53/54—58. Jej hlavným cieľom a strediskom bolo mesto Efez. Odtiaľ zašiel cez Macedónsko do Korintu a tým istým smerom zpäť do Jeruzalema.

učený bol v náuke Pánovej; vrúcnym duchom kázal
a dôkladne učil o Ježišovi, hoci poznal iba Jánov
krst. | Začal neohrožene kázať v synagoge. Keď ho 26
počuli Priscila a Akvila, vzali ho k sebe a dôklad-
nejšie mu vysvetlili učenie Božie. A keď chcel 27
odísť do Achaje, bratia ho povzbudili a napísali
učeníkom, aby ho prijali. Po príchode svojím nada-
ním mnoho pomáhal tým, čo uverili. Lebo obratne 28
podvracal Židov a verejne dokazoval z Písem, že
Ježiš je Mesiáš.

Pavol v Efeze. — Keď bol Apolo v Korinte, 19*
Pavol pochodil horné kraje a došiel do Efezu. Na-
šiel tam niektorých učeníkov | a povedal im: „Či ste 2
prijali Ducha Svätého, keď ste boli uverili?" Oni mu
povedali: „Ani sme nepočuli o tom, či je Duch Svä-
tý." I hovoril: „Akým (krstom) ste teda boli po- 3
krstení?" — Oni odpovedali: „Jánovým krstom!" |
Pavol povedal: „Ján krstil krstom pokánia a hovoril 4
ľudu, aby verili v toho, ktorý po ňom príde, to je:
v Ježiša." Keď to počuli, dali sa pokrstiť v mene 5
Pána Ježiša. A ako Pavol kládol na nich ruky, so- 6*
stúpil na nich Duch Svätý a hovorili aj (rozličnými)
jazykmi a prorokovali. Bolo ich spolu asi dvanásť 7
mužov. (Pavol) chodieval do synagogy a po tri me- 8
siace neohrožene vyučoval, kázal a presviedčal
o kráľovstve Božom. Keď sa niektorí zatvrdili a ne- 9
uverili, ba pred zástupmi zlorečili náuke (Pána),
odišiel od nich a oddelil aj učeníkov a deň po deň
kázal v škole istého Tyrana. A to sa dialo cez dva 10

Sv. Pavol sa pýtal mužov, ktorých Apollo pokrstil, či 1-4
dostali vtedy aj Ducha Sv., keď sa obrátili na vieru Ježišovu? — Máme tu dôkazné miesto vieroučné o sviatosti birmovania.

Udelil im Ducha Sv. pri obrade kladenia rúk. Tým sa 6
birmovanie líši od krstu a táto sviatosť označuje sa ako udelenie Ducha Sv.

roky, takže všetci obyvatelia Ázie, aj Židia aj Gréci, počúvali slovo Pánovo.

11 *Pavol koná v Efeze zázraky.* — Boh pôso-
12 bil aj neobyčajné zázraky rukami Pavla, | takže si ľudia odnášali šatky a zástery s jeho tela na chorých a choroby odstupovaly od nich a zlí duchovia
13 vychádzali. No niektorí potulní zaklínači židovskí pokúsili sa vzývať meno Pána Ježiša nad tými, čo mali zlých duchov a vraveli: „Zaklínam vás skrze
14 Ježiša, ktorého Pavol ohlasuje!". Boli to siedmi synovia istého židovského veľkňaza Skevu, čo to ro-
15 bili. Zlý duch sa ozval a povedal im: „Ježiša po-
16 znám, aj o Pavlovi viem, ale ktože ste vy?" A ten človek, v ktorom bol zlý duch, vrhol sa na nich, zmocnil sa dvoch z nich a premohol ich, takže nahí
17 a zranení utiekli z toho domu. O tom sa dozvedeli všetci obyvatelia Efezu, aj Židia aj Gréci, a strach zaľahol na všetkých. A zvelebené bolo meno Pána
18 Ježiša. Aj mnohí veriaci prichádzali, aby vyznali
*19 a vyrozprávali svoje činy. A mnohí, čo sa zapodievali čarodejníctvom, posnášali svoje knihy, spálili ich pred všetkými. Keď ich spočítali, zistili, že mali hodnotu päťdesiattisíc strieborných (drachiem).
20-21 Tak mohutne rástlo a zosilnievalo slovo Božie. | A keď sa to skončilo, Pavol si v duchu zaumienil, že prejde Macedónskom a Achajou, a odíde do Jeruzalema. Povedal: „Keď tam pobudnem, načim mi
22 aj Rím vidieť." Do Macedónska poslal dvoch zo svojich pomocníkov, Timoteja a Erasta, a sám za istý čas zostal v Ázii.

---

19 Suma zničených kníh je veľmi vysoko udaná, lebo 50 tisíc strieborných drachiem bolo by viac ako 43.000 zlatých korún. Táto vysoká hodnota spálených čarodejných kníh dáva tušiť, akú hojnú žatvu mal sv. Pavol v Efeze. Počet obrátených bol podľa toho veľký. Niektorí myslia aj na to, že majitelia kníh si ich vysoko hodnotili.

Demetrova vzbura. — Okolo toho času na- 23
stala nemalá vzbura pre učenie [Pánovo]. Istý zlat- 24*
ník totiž, menom Demeter, čo vyrábal strieborné
chrámiky Artemidine, dával nie málo zarábať reme-
selníkom. Shromaždil aj ich, aj tých, čo sa podob- 25
nými prácami zamestnávali a hovoril: „Mužovia,
vy viete, že z tohto zamestnania máme svoj blaho-
byt. No vidíte a počujete, že tento Pavol (svojím) 26
prehováraním nielen v Efeze, ale takmer v celej
Ázii odvrátil mnohý zástup, a hovorí: »To nie sú
bohovia, ktorých ruka vyrába.« Hrozí teda nebez- 27*
pečenstvo, že nielen náš odbor upadne do opovrh-
nutia, ale i chrám veľkej bohyne Artemidy bude za
nič pokladaný, a zanikne velebnosť tej, ktorú si ctí
celá Ázia, ba aj (celý) svet." Vypočuli to a hnevom 28
naplnení skríkli: „Veľká je Artemis Efezanov!" |
Celé mesto sa búrilo. Ľudia sa jednomyseľne hnali 29
do divadla, vlečúc so sebou Macedóncov, Gaja a A-
ristarcha, sprievodcov Pavlových.

Keď Pavol chcel ísť na shromaždenie, učeníci 30
mu to nedovolili. Aj niektorí ázijskí náčelníci, čo 31
mu boli priateľsky naklonení, odkázali mu a prosili
ho, aby nešiel do divadla. (Tam) jedni kričali tak, 32
druhí zas inak, lebo shromaždenie bolo v zmätku
a väčšina ani nevedela, prečo sa sišli. Zo zástupu 33
vyvliekli istého Alexandra, ktorého Židia potisli
dopredu. Alexander pokynutím ruky žiadal ticho a
chcel predniesť ľudu svoju obranu. Keď sa zbadali, 34
že je to Žid, zvolali všetci jedným hlasom a vykri-

Zlatníci v Efeze vyrábali malé plastické napodobneniny 24
veľkolepého chrámu Artemidy (Diany), ktorý bol posta-
vený v ich meste. Rozpredávali ich vo veľkom množstve,
lebo si ich pútnici odnášali spolu s obrazom bohyne ako
pamiatku alebo ochranný obrázok (amulet).

Zlatníkom ide predovšetkým o hmotný zisk, ktorý mali 27
zo svojho remesla. Náboženskú horlivosť predstierajú, aby
ňou kryli svoje hmotné záujmy.

kovali asi dve hodiny: „Veľká je Artemis Efezanov!"

Reč mešťanostu — „pisára" efezského.
35 — Pisár (mesta) utíšil zástupy a vravel: „Mužovia efezskí, ktože by sa našiel taký, čo by nevedel, že mesto Efezanov je strážcom chrámu veľkej Artemi-
36 dy a (jej obrazu), čo padol s neba? Keď teda nie je možné to popierať, treba sa vám utíšiť, a nerobiť
37 nič nerozvážneho. Priviedli ste totiž (sem) týchto mužov, hoci sa nedopustili ani svätokrádeže, ani sa
38 nerúhali našej bohyni. Ak teda Demeter a s ním (spojení) remeselníci majú žalobu proti niekomu, nato sa konajú verejné súdy, a sú aj miestodržite-
39 lia, nech teda u nich podajú žalobu. Ak žiadate niečo viac, o tom sa rozhodne na zákonitom shromaž-
40 dení. Lebo sa vystavujeme nebezpečenstvu, že nás obžalujú pre dnešnú vzburu, keďže niet vinníka, ktorým by sme mohli odôvodniť tento shon." A keď to dopovedal, rozpustil shromaždenie.

*20 *Cez Grécko do Troady.* — Keď vzbura pominula, Pavol povolal k sebe učeníkov, povzbudil ich, rozlúčil sa s nimi a odišiel do Macedónska.
2 Prechádzal tými krajmi a povzbudzoval ich hoj-
3 nými slovami. (Takto) došiel do Grécka | a zostal tam tri mesiace. Keď sa chystal plaviť do Sýrie a Židia mu strojili úklady, rozhodol sa, že sa (do
4 Jeruzalema) vráti cez Macedónsko. Po Áziu sprevádzal ho Sopater, syn Pyrhov z Berey, zo Solúnčanov však Aristarchus a Sekundus, Gajus z Derbe Ti-
*5 motej a Azijci Tychikus a Trofimus. Títo nás predišli

1 Odchod sv. Pavla z Efezu kladú premnohí do roku 57 (jar), takže by cezarejské väzenie malo miesto v rokoch 58—60, cesta do Ríma 60/61 a dva roky rímskej väzby v rokoch 61—63.

5 Znovu sa prezrádza sv. Lukáš, že je vo sprievode sv. Pavla. Rozprava sa začína v prvej osobe. Odteraz verne zostáva pri Pavlovi cez všetky jeho utrpenia.

a čakali na nás v Troade. My sme po dňoch nekva- 6
sených chlebov odplavili z Filíp a po piatich dňoch
prišli sme do Troady, kde sme zostali sedem dní.

Rozlúčka v Troade. — Keď sme sa v prvý 7*
deň týždňa shromaždili na lámanie chleba, Pavol,
ktorý chcel už nasledujúceho dňa odcestovať, im
kázal a pretiahol reč až do polnoci. Vo vrchnej 8
sieni, kde sme boli shromaždení, bolo mnoho sve-
tiel. Tu, keď Pavol dlho kázal, istý mládenec, me- 9
nom Eutychus, ako sedel v okne, tvrdo zaspal a
premožený spánkom, spadol (s tretieho) poschodia,
takže ho zodvihli už mŕtveho. Pavol sostúpil, po- 10
ložil sa na neho, objal ho a povedal: „Nezarmu-
cujte sa, lebo život je ešte v ňom!" Vyšiel hore, 11
lámal chlieb, prijal pokrm a dlho kázal až do svi-
tania. Takto potom odišiel. | Mládenca priviedli ži- 12
vého, čím sa nemálo potešili.

Z Troady do Milétu. — My sme skôr vysadli 13
na loď a plavili sme sa do (mesta) Asos, kde sme
mali pribrať Pavla; tak nám to uložil, keďže sám
chcel ísť po suchu. Keď sa stretol s nami v Asos, 14
vzali sme ho (na loď) a došli sme do Mityléne.
Odtiaľ sme sa plavili a nasledujúceho dňa sme sa 15
dostali naproti (ostrovu) Chios, o deň neskôr sme
pristáli pri (ostrove) Samos a o ďalší deň sme došli
do Milétu. Pavol si totiž bol zaumienil, že obíde 16
Efez, aby netratil čas v Ázii, lebo sa ponáhľal, aby
podľa možnosti na Turíce bol už v Jeruzaleme.

Rozlúčka v Miléte. — Z Milétu odkázal do 17
Efezu a zavolal si starších cirkvi. Keď došli k ne- 18*
mu, hovoril im:

Prvým dňom týždňa je nedeľa. Máme tu dôkaz, že 7
kresťania od počiatku nedeľu slávili ako deň Pánov. Lámanie chleba je tu podistým eucharistická obeta.

Pavlova rozlúčková reč v Efeze mala 2 čiastky: prvá 18-35
si všíma minulosť a podáva prehľad pôsobenia apošto-

„Vy viete, ako som nažíval s vami po všetok
čas, počnúc od prvého dňa, keď som vkročil do
19 Ázie, až podnes; | slúžiac Pánovi so všetkou poko-
rou v slzách a skúškach, ktoré mi vznikaly z úkla-
20 dov Židov; | ako som nič užitočného nezanedbal
oznámiť vám, keďže som vás vyučoval verejne i po
21 domoch | a dokazoval som Židom i Grékom, že (sa
majú) obrátiť k Bohu a prijať vieru v nášho Pána
Ježiša.
22 A teraz poháňaný Duchom idem do Jeruzalema,
23 hoci neviem, čo sa mi v ňom prihodí. No Duch
Svätý mi v každom meste prisviedča a hovorí, že
ma okovy a súženia očakávajú [v Jeruzaleme].
*24 [Ničoho sa však z týchto vecí nebojím,] ani život
si necením viac ako seba, len aby som dokonal svoj
beh a službu [náuke], ktorú som dostal od Pána
Ježiša: svedčiť o evanjeliu milosti Božej.
*25 A teraz, hľa, viem, že neuzriete moju tvár vy
všetci, medzi ktorými som chodil a ohlasoval krá-
*26 ľovstvo Božie. Preto sa vám dnešný deň osvedču-
27 jem, že som čistý od krvi všetkých. Lebo som ne-
*28 zanedbal zvestovať vám všetku vôľu Božiu. Bedlite
nad sebou a nad celým stádom, nad ktorým vás

lovho (18—21), druhá časť hľadí do najbližšej budúcnosti a predpovedá ťažké skúšky veriacich (22—35).

24 Vg má: „Ale toho všetkého sa nebojím, ani si necením svoj život vyššie ako seba . . ."

25 Pochmúrny výhľad Pavlov do blízkej budúcnosti efezskej cirkvi sa doslovne nesplnil, lebo v reči Pavlovej ide iba o nejasné tušenie neistej veci. Sv. Pavol ešte raz prišiel do tohto kraja a pôsobil aj v Efeze, kde zanechal Timoteja ako svojho nástupcu. (O tom svedčia tzv. pastorálne listy sv. Pavla.)

26 Ako by povedal: Spokojne môžem vyhlásiť, že za nikoho nenesiem vinu na sebe. So svojej strany som všetko možné urobil, čo som pokladal za potrebné pre vašu spásu.

28 Sv. Pavol menuje „starších" v Efeze (v. 17) na tomto mieste predstavenými a „dozorcami" (biskupmi) v Cirkvi, keď im naznačuje povinnosti ich úradu. Len neskoršie sa ujal názov „episkop" (biskup) vo význame predstaveného

Duch Svätý ustanovil za dozorcov, aby ste pásli
Cirkev Božiu, ktorú si nadobudol (Ježiš) vlastnou
krvou. Viem, že po mojom odchode prídu medzi 29
vás draví vlci, ktorí neušetria stádo, | a zpomedzi 30
vás povstanú mužovia, čo budú prevrátene hovoriť,
aby strhli za sebou učeníkov. Preto bedlite a majte 31
na pamäti, že po tri roky vo dne, v noci neprestával som s plačom napomínať každého [z vás].
A teraz porúčam vás Pánovi a slovu jeho milo- 32
sti, ktoré má silu, aby vás vybudovalo a dalo vám
podiel medzi všetkými posvätenými. Od nikoho som 33
nežiadal ani striebra, ani zlata, ani obleku. Sami 34
viete, že čo som potreboval ja a tí, čo sú so mnou,
obstaraly to tieto ruky. Vo všetkom som vám ukázal, že s takouto pracovitosťou sa nám treba ujímať 35*
slabších a pamätať na slová Pána Ježiša, ktorý povedal: „Blaženejšie je radšej dávať, ako dostávať!"
Po týchto slovách pokľakol na kolená a s nimi vše- 36
tkými sa modlil. Všetci sa pustili do veľkého pla- 37
ču, vešali sa Pavlovi okolo krku a bozkávali ho.
Najviac ich zarmútilo slovo, ktoré povedal, že už 38
viac neuvidia jeho tvár. Odprevadili ho až na loď.

Z Milétu po Tyrus. — Keď sme sa od nich 21
odobrali, odplavili sme sa a priamou plavbou sme
prišli k (ostrovu) Kós, nasledujúci deň na Rodos a
ztadiaľ do Patary. Tu sme našli loď, čo šla do Fe- 2
nície; vysadli sme teda a plavili sme sa. Keď sme 3
sa priblížili k Cypru, nechali sme ho vľavo a plavili
sme sa k Sýrii. Došli sme do Tyru, lebo loď tam
mala složiť náklad. Vyhľadali sme učeníkov a zo- 4
stali sme u nich sedem dní. Niektorí (vnuknutím)
Ducha Svätého hovorili Pavlovi, aby nešiel do Je-

a dozorcu nad Cirkvou. Je to vrcholný stupeň kňazskej a právomocnej hodnosti v Cirkvi. Porovnaj Sk 14, 22.*

Tento výrok Ježišov nie je uvedený v evanjeliách, pre- 35
to ho menujeme „agrafon", t. j. nepísaný výrok. Svätý Pavol ho azda pozná z ústneho podania.

5 ruzalema. Ale keď sa dni pominuly, odišli sme, aby
sme pokračovali v ceste. Všetci nás odprevadili so
svojimi manželkami a dietkami až za mesto. Na
6 nábreží sme si kľakli a pomodlili sa. Rozlúčili sme
sa, vysadli sme na loď. Oni sa však vrátili domov.

7 *Z Tyru do Jeruzalema.* — Ukončili sme plav-
bu (úsekom) od Tyru a prišli sme do Ptolemaidy.
Svítali sme sa s tamojšími bratmi a zostali sme
*8 u nich jeden deň. Nasledujúci deň sme odišli a do-
šli sme do Cezarey. Vošli sme do domu evanjelistu
Filipa, ktorý bol jedným zo siedmich (diakonov),
*9 a ubytovali sme sa u neho. Mal štyri dcéry, panny,
10 ktoré prorokovaly. Keď sme tam bývali niekoľko
dní, došiel z Judska istý prorok, menom Agabus.
11 Prišiel k nám, vzal Pavlov opasok, ním si sviazal
nohy a ruky a povedal: „Toto hovorí Duch Svätý:
Muža, ktorému patrí tento opasok, takto sviažu Ži-
dia v Jeruzaleme a vydajú ho pohanom do rúk!"
12 Keď sme to počuli, prosili sme (Pavla) aj my aj ta-
13 mojší, aby nešiel do Jeruzalema. Pavol vtedy po-
vedal: „Čo to robíte a (prečo) mi svojím plačom
trápite srdce? Ja som hotový nielen dať sa sviazať,
ale aj umrieť v Jeruzaleme pre meno Pána Ježiša."
14 Keď sa nedal prehovoriť, nechali sme (ho) a po-
15 vedali sme si: „Staň sa vôľa Pánova!" | Po tých
dňoch sme sa pripravili a šli sme do Jeruzalema.
16 Z Cezarey šli s nami niektorí učeníci, a priviedli
nás k istému Mnazónovi z Cypru, dávnemu učeni-
kovi, ktorý nás prijal na hospodu.

---

8 Evanjelisti — toho mena sa im nedostalo azda preto, že by boli napísali spis o živote Ježišovom, ale že ústne kázali o Ježišovi, čo robil a učil. (Porov. 8, 2—12. 26—40.*)

9 Tu je prvá zmienka o pannách, čo sa Bohu zasvätily a spoločný život viedly. Neskoršie sa vyvinula v Cirkvi ustanovizeň rehoľníkov a rehoľníc, založená na sľuboch dobrovoľnej chudoby, čistoty a poslušnosti.

Príchod Pavlov do Jeruzalema: u Jakuba. — Keď sme došli do Jeruzalema, bratia nás 17
s radosťou vítali. Druhého dňa vošiel s nami Pavol 18
k Jakubovi aišli sa ta aj všetci starší. Pozdravil 19
ich a vyrozprával im dopodrobna, čo pôsobil Boh
skrze jeho službu medzi pohanmi.

Keď ho vypočuli, chválili Boha a povedali mu: 20
„Brat náš, vidíš, koľko desaťtisíc Židov je medzi
tými, čo uverili, a všetci sa horlivo pridržajú zá-
kona. O tebe sa dopočuli, že učíš všetkých Židov, 21*
čo bývajú medzi pohanmi, odpadnúť od Mojžiša.
Vraj hovoríš, aby svojich synov neobrezávali a ne-
žili podľa obyčají (zákona). | Čo teda robiť? Pod- 22
istým [sa celé to množstvo síde,] lebo sa dozvedia,
že si došiel. | Toto teda urob, čo ti hovoríme. Máme 23
tu štyroch mužov, ktorí boli urobili sľub. Vezmi si 24
ich, daj sa s nimi očistiť a zaplať za nich, aby si
mohli dať hlavy ostrihať. Takto sa presvedčia vše-
tci, že nič nie na tom, čo sa o tebe dopočuli, ale
že i sám sa riadiš zákonom a zachovávaš ho. A o po- 25
hanoch, čo uverili, sme rozhodli a napísali, aby sa
chránili obetovaného modlám, krvi, zaduseného a
smilstva." Vtedy si Pavol vzal tých mužov a na- 26
sledujúci deň sa dal spolu s nimi očistiť; vošiel do
chrámu zahlásiť, kedy sa ukončia dni očistenia, aby
sa za každého z nich mohla vykonať obeta.

Zajatie Pavla. — Keď sa sedem dní končilo, 27

Svätý Jakub odporúčal sv. Pavlovi, aby sa v Je- 21-25
ruzaleme pre pobúrenú náladu niektorých cudzích Židov
verejne osvedčil nejakým činom, ktorý by bol svedectvom
preňho, že Mojžišov zákon si ctí a tak odpadnú aj útoky
proti nemu, že v diaspore všade káže proti Mojžišovmu
zákonu. Príležitosť takto sa osvedčiť by mal Pavol v tom,
keby sa pripojil k mužom, čo mali mazirejský sľub. Vy-
platil by za nich trovy za obete, ktoré na konci svojho
sľubu mali dať priniesť v jeruzalemskom chráme. Sľub
sa končil obeťou baránka ovce a škopca. Kňaz obetujú-
cemu ostrihal vlasy a spálil ich v ohni.

Židia z Ázie ho zazreli v chráme, pobúrili všetok
*28 ľud a vrhli sa na neho | a kričali: „Izraelskí mužovia, pomôžte! Toto je ten človek, ktorý všade a všetkých učí proti ľudu, proti zákonu a proti tomuto miestu, ba ešte aj Grékov uviedol do chrámu
29 a poškvrnil toto posvätné miesto!" V meste totiž boli videli s ním Trofima z Efezu a nazdávali sa, že
30 ho Pavol uviedol do chrámu. Celé mesto sa pobúrilo a nastal veľký shon ľudu. Pavla chytili, vliekli
*31 von z chrámu a hneď uzavreli brány. Medzitým, čo sa ho chystali zabiť, došlo veliteľovi práporu hlá-
32 senie, že sa celý Jeruzalem búri. Hneď si vzal vojakov a stotníkov, a sbehol k nim. Keď uvideli ve-
33 liteľa a vojakov, prestali Pavla biť. Tu sa veliteľ priblížil, vzal im ho a rozkázal ho poviazať dvoma reťazmi. Potom sa opýtal: „Kto je ten človek a čo
34 vykonal?" V zástupe kričali jedni to, druhí ono. Keď sa pre lomoz ničoho istého nemohol prezve-
35 dieť, rozkázal ho odviesť do pevnosti. Keď došli ku schodom, odtiaľ pre násilnosť ľudu vojaci museli
36 (Pavla) niesť. Množstvo ľudu ho totiž nasledovalo
37 a kričalo: „Preč s ním!" | Keď ho mali vniesť do pevnosti, povedal Pavol veliteľovi: „Smiem ti niečo povedať?" On mu odpovedal: „Ty vieš po grécky?
*38 Nie si ty azda ten Egypťan, čo pred nedávnom vy-

---

28 Pohanom pod trestom smrti bol zakázaný vstup do vnútorných nádvorí jeruzalemského chrámu. Kamenná tabuľa s gréckym nápisom tohto zákazu sa našla.

31 Severne od chrámu stála pevnosť Antónia, odkiaľ rímska posádka trvale pozorovala, čo sa dialo v chráme. Na dvoch miestach viedly z nej schody do chrámu, aby hradná posádka mohla vždy včas zakročiť, keby to potreba vyžadovala.

38 Podľa zpráv Jozefa Flávia (Starož. 20, 8, 6 a Vojna 2, 13, 5) tento Egypťan vystúpil v Jeruzaleme ako prorok za cisára Neróna a získal si asi 30.000 prívržencov. Tvrdil o sebe, že sa na jeho slovo zrútia hradby Jeruzalema a rímska posádka padne do jeho rúk. Félix týchto blúznivcov porazil, takže sa iba malá čiastka aj s vodcom vedela

volal vzburu a vyviedol si na púšť štyritisíc zbojníkov?" Pavol mu odpovedal: „Ja som Žid z Tar- 39
zu, občan nie bezvýznamného mesta v Cilícii. Pro-
sím ťa, dovoľ mi prehovoriť k ľudu!" A keď mu 40*
dovolil, Pavol si stal na schody a rukou pokynul ľudu. Keď nastalo úplné ticho, prehovoril k nim hebrejskou rečou:

Pavlova obranná reč pred ľudom. — „Mu- 22*
žovia, bratia a otcovia, vypočujte teraz, čo vám po-
viem na svoju obranu!" Keď ho počuli hovoriť po 2
hebrejsky, ešte väčšmi zatíchli. Vravel teda: „Ja 3
som Žid, narodený v cilícijskom Tarze, bol som však vychovaný v tomto meste. Pri nohách Gamalielových som sa dôkladne vyučil zákonu otcov a stal som sa horlivcom za Boha, akými ste aj vy všetci dnes. Toto (nové) učenie som prenasledoval až na 4
smrť, sputnával som a do žalára odvádzal mužov a ženy, | ako mi to dosvedčí sam veľkňaz a celá 5
veľrada. Od nich som dostal aj listy, keď som šiel k bratom do Damasku, a mal som priviesť aj tamojších (kresťanov) ako väzňov do Jeruzalema, aby boli potrestaní.

Keď som šiel a približoval som sa k Damasku. 6

---

zachrániť. Mohol sa teda Lyziáš nazdávať, že je sv. Pavol azda tým Egypťanom. Takto súdil najmä z toho, že sa ľud veľmi rozhorčene staval proti nemu.

„Hebrejskou rečou". t. j. aramejsky, lebo to bola bež- 40
ná reč Židov v tom čase.

Pavol vo svojej obrane pred zástupom chce podvrátiť 1-21
obvinenie, ktoré proti nemu predniesli. Žalovali na neho, 1. že všade po celom svete búri proti židovskému národu, proti zákonu Mojžišovmu a proti posvätnému chrámu; 2. že uviedol do chrámu pohana a tým znesvätil sväté miesto (21, 28). Pavlova reč je skvelým rečníckym výkonom; v nej sa uplatňuje obratnosť Pavlova, ktorý pozná smýšľanie davu. V plnej miere upúta pozornosť svojich poslucháčov a vedie ich k presvedčeniu o pravde. Len zaslepená zaujatosť židov proti pohanom zmarila čakaný úspech reči.

naraz okolo poludnia ma ožiarilo veľké svetlo s ne-
7 ba. Padol som na zem a počul som hlas, ktorý mi
8 hovoril: »Šavol, Šavol, čo ma prenasleduješ?« | Od-
povedal som: »Kto si ty, Pane?« — On mi však po-
vedal: »Ja som Ježiš Nazaretský, ktorého ty prena-
9 sleduješ.« Tí, čo boli so mnou, videli síce svetlo,
10 ale hlas toho, čo hovoril so mnou, nepočuli. I po-
vedal som: »Pane, čo mám robiť?« — Pán mi odpo-
vedal: »Vstaň a choď do Damasku! Tam ti povedia
11 všetko, čo ti je uložené robiť.« Keďže som pre jas
toho svetla nič nevidel, za ruku ma viedli tí, čo boli
so mnou, a tak som došiel do Damasku.

12 Istý Ananiáš, muž nábožný podľa zákona, ktorý
mal dobrú povesť u všetkých tam bývajúcich Ži-
13 dov, | došiel ku mne, a stanúc si predo mňa, pove-
dal mi: »Brat Šavol. pohliadni!« A v tú chvíľu som
*14 pohliadol na neho. I povedal mi: »Boh našich otcov
si ťa vyvolil, aby si poznal jeho vôľu, videl Spra-
15 vodlivého a počul hlas z jeho úst, | že pred všetký-
mi ľuďmi mu budeš svedkom toho, čo si videl a
*16 počul. | A teraz čo váhaš? Vstaň, daj sa pokrstiť,
17 šmy svoje hriechy a vzývaj jeho meno!« Keď som
sa vrátil do Jeruzalema a konal som si pobožnosť
18 v chráme, prišiel som do vytrženia | a videl som ho,
ako mi vravel: »Poponáhľaj sa odísť z Jeruzalema,
19 lebo tu neprijmú tvoje svedectvo o mne!« A ja som
povedal: »Pane, oni vedia o mne, že som zatváral
do žalára a po synagogách som palicoval tých, čo
20 uverili v Teba, | a keď sa vylievala krv tvojho
svedka Štefana, ja som tiež tam stál a schvaľoval

---

14 „Spravodlivý" je sám Ježiš (3, 14; 7, 52).

16 Navrátením zraku Pavlovi ukázal Boh svoju priazeň a starostlivosť. Preto bolo jeho povinnosťou bez váhania vyznávať vieru v Ježiša Krista. To znamenajú slová: „vzývať jeho meno". S prijatím viery bol spojený i sv. krst, aby tak dosiahol odpustenie hriechov. To všetko sú hlavné podmienky ospravedlnenia v kresťanstve.

som to a strážil som rúcha tých, čo ho zabíjali.«
I povedal mi: »Choď, lebo ťa pošlem ďaleko medzi 21
pohanov!«"

Pavol v pevnosti Antónia. — Až po toto 22
slovo ho počúvali. Ale tu skríkli silným hlasom:
„Preč so sveta s takým (človekom), lebo nie je ho-
den žiť!" A keď takto kričali, stŕhali si rúcha a 23*
hádzali prach do vzduchu, | veliteľ nariadil, odviesť 24
ho do pevnosti. Tam ho bičovaním vyšetroval, aby
sa dozvedel, pre akú príčinu tak kričali proti nemu.
Keď ho však natiahli, aby ho bičovali, Pavol pove- 25
dal stotníkovi, čo tam stál: „Či vám je dovolené
bičovať rímskeho občana bez odsúdenia?" Keď to 26
stotník začul, odišiel k veliteľovi a hlásil mu: „Čo to
chceš robiť? Veď tento človek je rímsky občan!" |
Veliteľ prišiel (k Pavlovi) a pýtal sa ho: „Povedz 27
mi, si ty rímsky (občan)?" Odpovedal mu: „Áno!" |
Veliteľ mu však povedal: „Ja som si za veľkú cenu 28
nadobudol toto občianstvo!" Pavol mu povedal:
„Ja ho mám už od narodenia!" | Hneď teda odstú- 29
pili od neho tí, ktorí ho mali vyšetrovať. Aj veliteľ
sa zľakol, keď sa dozvedel, že (Pavol) je rímsky ob-
čan a že ho bol dal sviazať.

Pred veľradou. — Preto nasledujúceho dňa, 30
keďže chcel zvedieť istotu o tom, z čoho Židia ob-
viňujú (Pavla), dal mu sňať putá, rozkázal sísť sa
veľkňazom a celej veľrade, potom priviedol Pavla
a postavil ho medzi nich. Pavol uprene pohliadol na 23
veľradu a hovoril: „Mužovia, bratia, ja som si vždy
podľa najlepšieho svedomia počínal pred Bohom až
do dnešného dňa." Veľkňaz Ananiáš kázal tým, čo 2
stáli pri ňom, udrieť ho po ústach. Vtedy mu Pavol 3*

Tak sa začali správať, ako vtedy, keď kameňovali sv. 23
Štefana (7, 57).

Vápnom olíčená hlinená stena nemala trvanlivosti (Ez 3
13 10—15) Zvonku zdala sa byť peknou, ale ľahko pod-

povedal: „Nech teba udrie Boh, ty obielená stena!
Sedíš tu, aby si ma podľa zákona súdil — a proti
4 zákonu mu kážeš biť?" Okolostojaci mu hovorili:
*5 „Veľkňazovi Božiemu zlorečíš?" | Pavol odpovedal:
„Nevedel som, bratia, že je to veľkňaz. Veď je na-
a písané: »*Kniežaťu ľudu svojho nebudeš zlorečiť!*«"
*6 Pavol vedel, že jedna čiastka (veľrady) je zo
saducejov a druhá z farizejov, preto zvolal vo veľ-
rade: „Mužovia, bratia, ja som farizej a syn fari-
zejov! Pre moju nádej a zmŕtvychvstanie ma sú-
7 dia!" Keď to povedal, nastala roztržka medzi fari-
8 zejmi a saducejmi a shromaždenie sa rozčeslo. Sa-
duceji totiž hovoria, že niet zmŕtvychvstania a niet
ani anjela, ani ducha, (kým) farizeji oboje vyznáva-
9 jú. | Nastal veľký krik. Niektorí zákoníci zo strany
farizejov povstali, dali sa do prudkej hádky a po-
vedali: „Nič zlého nenachádzame na tomto člo-
10 vekovi. A čo, ak mu hovoril duch alebo anjel?" | Keď
sa roztržka vzmáhala, veliteľ z obavy, že roztrhajú

ľahla skaze. Tak chytro zanikne aj sláva Ananiášova. Vo skutočnosti už hneď na začiatku židovskej vojny bol zavraždený. — Iní myslia, že svojím významom je to ten istý výraz ako pokrytec. Veľkňaz mal zachovávať zákon, a sám si počína proti nemu

a Ex 22, 27—28.

5 Sv. Pavol v tak vážnej chvíli sotva žartoval alebo ironizoval, ako keby tým bol chcel povedať: Z jeho správania nepoznávam, že by bol veľkňazom. — Skôr doslovne treba brať slová. Pre veľký zmätok a pobúrenie, ktoré zavládlo medzi členmi veľrady, sv. Pavol nemohol spozorovať, kto dal rozkaz sluhovi, aby udrel sv. Pavla po tvári.

6 Sv. Pavol veľmi múdro využíva tú skutočnosť, že sa veľrada skladala z dvoch protivne orientovaných strán. Na strane veľkňaza stáli saduceji; naproti nim boli zasa farizeji. Keďže prípad s veľkňazom pobúril saducejov proti sv. Pavlovi, usiloval sa o to, aby si aspoň farizejov naklonil na svoju stranu. Verejne teda vyznáva, že sám je zo strany farizejov a zdôrazňuje že sa saduceji len preto hnevajú na neho, lebo všade hlása vzkriesenie z mŕtvych — čo, pravda, strana saducejov popiera.

6-8 Porovnaj Mt 22, 23; Mk 12, 18; Lk 20, 27; Sk 4, 2.*

Pavla, vydal rozkaz, aby sostúpilo vojsko, vyrvalo
ho zpomedzi nich a odviedlo do pevnosti. Nasledu- 11
júcu noc sa mu zjavil Pán a povedal mu: „Len sa
drž! Ako si totiž svedčil o mne v Jeruzaleme, tak
budeš musieť svedčiť aj v Ríme."

Sprísahanie proti Pavlovi. — Keď sa ro- 12
zodnilo, sbehli sa [ktorísi] zo Židov, zaprisahali sa
a povedali si, že nebudú ani jesť ani piť, dokiaľ ne-
zabijú Pavla. Tých, čo sa takto sprísahali, bolo vy- 13
še štyridsať. Prišli potom k veľkňazom a starším a 14
povedali: „Prísahou sme sa zaprisahali, že ničoho
neokúsime, kým nezabijeme Pavla. Preto teraz spo- 15
lu s veľradou oznámte veliteľovi, aby ho medzi vás
priviedol, ako by ste chceli dôkladnejšie vyšetriť
jeho vec; my sme hotoví zabiť ho skôr, ako by ta
došiel."

O týchto úkladoch sa dopočul syn Pavlovej 16
sestry, preto sa vybral a vošiel do pevnosti, aby to
oznámil Pavlovi. Pavol si zavolal jedného zo stot- 17
níkov a povedal mu: „Zaveď tohto mladíka k veli-
teľovi, lebo mu má niečo oznámiť." Ten ho teda 18
vzal, zaviedol k veliteľovi a hlásil: „Väzeň Pavol
si ma zavolal a požiadal zaviesť tohto mladíka k te-
be, lebo ti má niečo povedať." Veliteľ si ho vzal 19
za ruku, utiahol sa s ním a vyzvedal sa: „Čo mi to
máš oznámiť?" On povedal: „Židia sa usniesli po- 20
žiadať ťa, aby si im zajtra priviedol Pavla do veľ-
rady, ako by si ho chceli dôkladnejšie vyšetriť.
Ty im teda never, lebo viac ako štyridsať mužov 21
z nich mu stroja úklady. Tí sa zaprisahali, že nebu-
dú ani jesť ani piť, kým ho nezabijú. A teraz pri-
pravení čakajú na tvoje privolenie." Veliteľ teda 22
prepustil mladíka a prikázal mu: „Nikomu nehovor,
že si mi to oznámil!"

Pavla vedú do Cezarey. — Zavolal si dvoch 23
stotníkov a povedal im: „Pripravte si dvesto voja-

kov, čo pôjdu do Cezarey a tiež sedemdesiat jazd-
cov a dvesto kopijníkov na tretiu nočnú hodinu.
*24 Nech pripravia i nosné zvieratá, aby na ne posadili
Pavla a dopravili ho zdravého ku vladárovi Féli-
25 xovi." [Mal totiž obavu, aby ho Židia azda neuchvá-
tili a nezabili, a on sám by potom prišiel do po-
dozrenia, ako by sa bol dal podplatiť.] Napísal aj
26 list tohto znenia: „Klaudius Lyziáš (posiela) vzne-
*27 šenému vladárovi pozdravenie! Tohto muža zajali
Židia a keď sa ho chystali zabiť, prišiel som s voj-
skom a vyrval som im ho, lebo som sa bol dozve-
28 del, že je rímsky občan. Keďže som sa chcel dozve-
dieť, akú žalobu majú proti nemu, odviedol som ho
29 do ich veľrady. Zistil som, že ho obžalúvajú pre
sporné veci svojho zákona, on však nemá nijakého
30 previnenia, hodného smrti alebo väzenia. Keď som
dostal hlásenie o úkladoch, ktoré stroja proti tomu-
to mužovi, hneď som ho poslal k tebe a prikázal
som aj jeho žalobcom, aby tebe povedali, čo majú
proti nemu. Maj sa dobre!"
31 Vojaci teda podľa rozkazu vzali Pavla a za noci
32 ho odviedli do Antipatridy. Nasledujúceho dňa
jazdcov nechali odísť s ním a sami sa vrátili do
33 pevnosti. Tí došli do Cezarey, odovzdali list vladá-
34 rovi a predstavili mu aj Pavla. Prečítal si (list) a
opýtal sa (Pavla), z ktorej provincie pochádza. Tak
35 sa dozvedel, že je z Cilície. „Vypočujem ťa" — po-
vedal (vladár) — „keď prídu tvoji žalobci." A roz-
kázal, aby ho strážili v Herodesovom dome.

---

24 Riadnym sídlom rímskeho hlavného správcu pre Palestínu bola Cézarea.

27 Lyziáš tu hovorí malú nepravdu, lebo o Pavlovom rímskom občianstve sa až neskoršie dozvedel, keď ho totiž chcel dať mučiť. Teda nie pre túto okolnosť šiel Pavla vyslobodiť, ale preto, lebo sa nazdával, že sa Židia zasa vzbúrili. Je pochopiteľné, že chce mať u svojho predstaveného nejaké zásluhy nadobudnuté v službe.

Súdne rokovanie pred Félixom. — Po pia- 24
tich dňoch došiel (ta) veľkňaz Ananiáš s niektorými
staršími a s istým rečníkom Tertulom, aby u vla-
dára podali žalobu na Pavla. Keď [Pavla] predvo- 2*
lali, Tertulus začal obžalobnú reč: „Že skrze teba
máme úplný pokoj a tvojou starostlivosťou nastaly
nápravy k dobru tohto národa, | to, vznešený Félix, 3
vždy a všade so všetkou vďačnosťou uznávame.
Aby som ťa viac neunúval, prosím ťa, vypočuj nás 4
nakrátko podľa svojej dobrotivosti. Zistili sme to- 5
tiž, že tento človek je morovou nákazou a všade
vyvoláva rozbroje medzi všetkými Židmi, čo sú na
celom svete, keďže je predákom sekty nazarej-
ských. | Ba sa pokúsil ešte aj chrám poškvrniť. Za- 6
jali sme ho [a chceli sme ho súdiť podľa nášho zá-
kona. Ale veliteľ Lyziáš došiel s veľkou posilou a 7
vytrhol nám ho z rúk | a nariadil, aby tí, ktorí chcú 8
na Pavla žalovať, prišli k tebe]. Vyšetrovaním sa
aj sám budeš môcť dozvedieť od neho to všetko, čo
na neho žalujeme." S tým súhlasili aj Židia a ho- 9
vorili, že sa veci tak majú.

Pavol sa bráni pred Félixom. — Keď vla- 10*
dár pokynul Pavlovi, aby prehovoril, (Pavol) odpo-
vedal: „Viem, že si už mnohé roky sudcom tohto

Vo svojej obžalobnej reči proti Pavlovi Tertulus žalu- 2-8
je, že sv. Pavol a) je nebezpečnejší ako mor, lebo všade po celom svete medzi Židmi vyvoláva vzburu (v. 5), b) je jedným z hlavných vodcov sekty nazarejcov, c) pokúsil sa poškvrniť chrám v Jeruzaleme (v. 6).

Pavlova obhajoba si všíma všetky obvinenia a podvra- 10-21
cia ich: a) všeobecné obvinenie, že by bol nebezpečnejší ako mor a že vyvoláva vzbury, odmieta poukazom, že obžalobci nevedia uviesť ani jeden určitý prípad, ktorým by potvrdili svoju obžalobu. A vlastne to by bol ich jediný dôkaz (11—13). b) Hrdo sa priznáva, že je vyznavačom pravdy Ježišovej (14—16), lebo mu dopomáha k čistému svedomiu. c) Na obvinenie, že sa pokúsil poškvrniť chrám, odpovedá tým, že poukazuje na svoj krátky pobyt v Jeruzaleme, kam došiel jedine preto, aby si

národa, a tak sa budem brániť s pokojnou mysľou.
11 Môžeš sa presvedčiť, že nie je ešte viac ako dva-
násť dní, čo som došiel do Jeruzalema vykonať si
12 pobožnosť, | ani ma nenašli hádať sa s niekym
v chráme, ani v synagogách alebo v meste vyvolá-
13 vať rozbroje medzi ľudom, | a ani ti nič nemôžu do-
14 kázať z toho, z čoho ma teraz obviňujú. Priznávam sa
ti, že podľa tej náuky, ktorú sektou menujú, slúžim
Bohu svojich otcov a verím všetko, čo je napísané
15 v Zákone a Prorokoch; | a mám nádej v Bohu, ako
ju aj oni sami majú, že bude raz zmŕtvychvstanie
16 spravodlivých i nespravodlivých. Preto sa i ja o to
starám, aby som mal svedomie vždy bezúhonné
17 pred Bohom a pred ľuďmi. Cez viaceré roky som
sbieral almužny pre svoj národ a prišiel som si
18 vykonať obety [a sľuby]. Takto očisteného ma po-
tom našli v chráme, pravda, bez shonu ľudu a lo-
19 mozu, | podaktorí Židia z Ázie, ktorí by mali prísť
k tebe a predniesť žalobu, keby mali niečo proti
20 mne. Alebo nech títo sami rozpovedia, či našli (na
mne vtedy), keď som stál pred veľradou, nejaký
21 priestupok | okrem toho jediného slova, ktorým som
vykríkol, keď som stál medzi nimi: »Pre vzkriese-
nie z mŕtvych ma dnes súdite!«"

*22 *Odročenie pravoty.* — Félix dôkladne ve-
del o tejto ceste, a tak ich vec odročil a povedal:
„Až keď príde veliteľ Lyziáš, rozhodnem o tom, čo
23 je medzi vami." Rozkázal stotníkovi, aby ho pone-
chal vo väzbe, poľavil mu a nikomu nebránil z je-
ho priateľov posluhovať mu.

---

vykonal pobožnosť. — Vinníkmi nepokoja, čo bol vznikol, sú iní; ti sa však nedostavili pred vladára.

22 Odkiaľ mal Félix presné vedomosti o kresťanskom učení, nevieme. Ale za pokyn nám môže slúžiť okolnosť, že sa diakon Filip už dávno osadil v Cézarei, a s ním aj kresťanstvo došlo do tohto mesta.

O niekoľko dní prišiel Félix so svojou manžel- 24
kou Druzilou, ktorá bola Židovka; zavolal si Pavla
a počúval ho o viere v Ježiša Krista. Keď (Pavol) 25
kázal o ospravedlnení, zdržanlivosti a budúcom súde, Félixa pojal strach a povedal: „Nateraz môžeš odísť, až budem mať kedy, zavolám si ťa." Keďže 26
však spolu dúfal, že mu Pavol dá peniaze, častejšie si ho volal a hovoril s ním.

Po dvoch rokoch dostal Félix za nástupcu Porcia 27
Festa. Keďže sa však chcel Félix zavďačiť Židom, ponechal Pavla vo väzení.

Pavol pred Festom. — Festus teda došiel do 25
provincie a po troch dňoch odišiel z Cezarey do
Jeruzalema. Prihlásili sa u neho veľkňazi a popred- 2
ní Židia (s obžalobou) proti Pavlovi, prosili ho |
a žiadali o priaznivé vybavenie (žaloby) proti (Pav- 3
lovi) tým, že si ho povolá do Jeruzalema; strojili
mu totiž úklady, že ho cestou zabijú. Festus im od- 4
povedal, že Pavol je väznený v Cezarei a sám sa
chystá onedlho odcestovať. „Tí teda" — hovoril — 5
„čo majú medzi vami právomoc, nech idú so mnou,
a ak je na tom mužovi vina, nech podajú naň žalobu.

Nestrávil medzi nimi viac ako osem alebo desať 6
dní a odišiel do Cezarey. Nasledujúci deň zasadol
na súdnu stolicu a rozkázal, aby mu predviedli
Pavla. Len čo ho predviedli, obstúpili ho Židia, čo 7
prišli z Jeruzalema, prednášali proti nemu mnohé
a ťažké žaloby, ktoré nevedeli dokázať. Pavol sa 8
bránil: „Ničím som sa neprehrešil ani proti židovskému zákonu, ani proti chrámu, ani proti cisárovi." Festus chcel Židom priazeň prejaviť, preto po- 9*

Pavol odmietavo odpovedá na otázku Festovu, keď ho 9–11
chcel dať previesť do Jeruzalema podľa žiadosti Židov, aby tam dal súdiť Pavla pred veľradou. Lebo to by bolo pre Pavla znamenalo istú smrť. Už aj predošlé sprisahanie jeho protivníkov mu nemohlo nepripomenúť potrebu kraj-

vedal Pavlovi: „Chceš ísť do Jeruzalema, aby ťa
10 tam súdili pre tieto veci?" Pavol mu povedal: „Pred súdnou stolicou cisárovou stojím, tu ma načim súdiť. Židom som ničím neublížil, ako to sám lepšie
11 vieš. Lebo ak som sa previnil a spáchal čin, čo smrť zasluhuje, nezdráham sa umrieť; ale ak ničoho niet na tom, čo títo na mňa žalujú, nikto ma im
12 nemôže vydať. Na cisára sa odvolávam!" | Tu Festus sa ešte poradil s veľradou a povedal mu: „Na cisára si sa odvolal, k cisárovi pôjdeš!"

*13 *Festus a Agripa o Pavlovi.* — O niekoľko dní došli do Cezarey kráľ Agripa a Bereniké, aby
14 pozdravili Festa. Keď už tam boli viac dní, Festus predložil kráľovi Pavlovu vec a hovoril: „Ešte Fé-
15 lix bol tu ponechal istého uväzneného muža, | na ktorého, keď som bol prišiel do Jeruzalema, veľkňazi a starší Židov žalovali a žiadali, aby som ho
16 odsúdil. Odpovedal som im, že u Rimanov nie je obyčajou vydať človeka skôr, ako by mal obžalovaný pred sebou svojich žalobcov a umožnilo sa
17 mu brániť sa proti obvineniu. Keď so mnou sem došli, neodďaľoval som vec, ale najbližší deň zasadol som na súdnu stolicu a dal som si predviesť

---

nej opatrnosti. Tak použil jedinú možnosť vyjsť z trápného položenia, ktorú možnosť dávalo každému rímskemu občanovi jeho občianske právo, aby sa dožadoval cisárskeho súdu v Ríme. Viedla ho pritom i dávna jeho túžba, aby už raz uzrel aj Rím (19, 21). A pôsobilo na neho aj videnie ktoré mu pripomínalo, že aj v Ríme bude svedčiť o Ježišovi (23, 11).

13 Herodes Agripa II. bol synom Herodesa Agripu I. Po smrti jeho strýca Herodesa vladára v Chalkide, cisár Klaudius ho ustanovil jeho nástupcom a dal mu aj právo vykonávať dozor nad chrámom a voliť veľkňaza (r 48). R. 53 dostal od Klaudia za Chalkidu podiel štvrťvladára Filipa a Lyzaniáša (Lk 3, 1) spolu s kráľovským titulom. Oproti Rimanom bol v plnej miere úslužný a tak čoskoro navštívil nového rímskeho správcu Palestíny

toho muža. Keď žalobci vystúpili proti nemu, ne- 18
podali nijaké obvinenie z takých zločinov, aké som
očakával; | ale mali proti nemu akési sporné otáz- 19
ky, čo sa týkajú ich vlastného náboženstva, a po-
tom akéhosi Ježiša, čo zomrel a o ktorom Pavol
tvrdí, že žije. Ja však v rozpakoch, ako riešiť hád- 20
ku o týchto veciach, povedal som (Pavlovi), či by
chcel ísť do Jeruzalema, a tam bol súdený pre tieto
veci. Pavol sa odvolal, a keďže má ostať vo väzbe 21*
až do rozhodnutia Jeho Veličenstva, dal som ho
strážiť, až kým ho neodošlem k cisárovi." Agripa 22
povedal Festovi: „Chcel by som aj sám počuť toho
človeka." On mu odpovedal: „Zajtra si ho vypo-
čujl"

Poslucháči Pavlovej obrany v Cezarei. — Nasledujúci deň teda prišli Agripa a Bereniké 23
s veľkou nádherou. Keď vošli do posluchárne s ve-
liteľmi a inými poprednými mužmi mesta, na roz-
kaz Festov predviedli Pavla. Tu Festus prehovoril: 24
„Kráľ Agripa a všetci s nami prítomní mužovia!
Vidíte tohto človeka, pre ktorého celé množstvo
Židov v Jeruzaleme i tu s krikom na mňa naliehalo, že nesmie ďalej na živé ostať. No ja som zistil, 25
že nespáchal nič takého, za čo by smrť zasluhoval.
Keďže však sa odvolal na Jeho Veličenstvo, rozho-
dol som poslať (ho ta). No nemám ničoho pevne 26
zisteného, čo by som o ňom napísal (svojmu) pá-
novi. Preto som ho predviedol pred vás, a najmä
pred teba, kráľ Agripa, aby som po prevedení vý-
sluchu mal čo napísať. Pozdáva sa mi totiž nero- 27
umnou vecou, aby som odosielal väzňa, a neudal
jeho vinu."

Mieni Pavlovo odvolanie sa k cisárovi (po gr. Sebas- 21-25
tos, po lat. Augustus, čo bolo obvyklým titulom cisá-
rov).

27 *Pavlova obrana pred Agripom.* — Agripa
povedal Pavlovi: „Dovoľuje sa ti hovoriť na svoju
obranu." Vtedy Pavol vystrel ruku a takto sa brá-
nil:
*2 „Kráľ Agripa! Pokladám seba za šťastlivého, keď
sa pred tebou mám dnes hájiť proti tomu všetkému,
3 čo Židia na mňa žalujú, | najmä keď sám poznáš
všetky obyčaje a hádky, ktoré sú medzi Židmi.
4 Preto ťa prosím, aby si ma trpezlivo vypočul. | Môj
život od útlej mladosti, ktorý som od počiatku pre-
žíval vo svojom národe a tiež v Jeruzaleme, všetci
5 Židia poznajú. Poznajú ma totiž oddávna a keby
chceli, (mohli by o mne) vydať svedectvo, že som
ako farizej žil podľa najprísnejšej strany nášho ná-
6 boženstva. Teraz ma však súdia pre nádej, ktorú
7 svojím prísľubom Boh dal našim otcom, | ktorú ob-
siahnuť dúfa našich dvanásť pokolení, a preto mu
vytrvale slúžia dňom i nocou. Kráľu, pre túto nádej
8 ma obžalovali Židia! Lebo čo sa vám vidí neuveri-
teľného v tom, že Boh kriesi mŕtvych?
9 Pokladal som si teda (predtým) za povinnosť
veľmi nepriateľsky postupovať proti menu Nazaret-
10 ského Ježiša. To som aj robil v Jeruzaleme a mno-
hých som dal zavrieť do žalárov, keď som bol do-
stal splnomocnenie od veľkňazov. A keď ich usmr-
11 covali, aj som býval za to. Po všetkých synagogách
často som ich trestával a donucoval rúhať sa a vo
svojej prekypujúcej zúrivosti prenasledoval som
12 ich po mestách v zahraničí. Medziiným išiel som do
Damasku, (vystrojený) právomocou a s dovolením
13 veľkňazov | a cestou — ó kráľu, — videl som na

2-23 V novšej svojej obrannej reči pred Agripom II. a Festom objasňuje sv. Pavol svoj pomer k židovstvu (2—8) a ku kresťanstvu (9—18). Odôvodňuje svoj prestup, opisuje doterajšiu svoju činnosť medzi kresťanmi, pri ktorej mu išlo o spásu ľudí (19—23). Zasluhuje si uznanie, a nie väzenie.

pravé poludnie s neba svetlo nad blesk slnka jas-
nejšie, ktoré ožiarilo mňa a tých, čo šli so mnou
A keď sme všetci padli na zem, počul som hlas 14*
ktorý mi po hebrejsky povedal: »Šavol, Šavol, čo
ma prenasleduješ? Ťažko ti bude proti ostňu ko-
pať.« | Ja som sa opýtal: »Kto si, Pane?« — A Pán 15
mi odpovedal: »Ja som Ježiš, ktorého ty prenasle-
duješ. Ale vstaň a postav sa na nohy, lebo na to 16
som sa ti zjavil, aby som ťa urobil služobníkom a
svedkom nielen toho, čo si videl, ale aj toho, čo ti
ešte v budúcnosti zjavím.« Vyslobodím ťa od ľudu 17
ako aj pohanov, ku ktorým ťa posielam | otvoriť im 18*
oči, aby sa od tmy obrátili ku svetlu a od moci sata-
novej k Bohu a pre vieru vo mňa obsiahli odpu-
stenie hriechov a podiel so svätými.

A preto, ó kráľ Agripa, nechcel som byť nepo- 19
slušný nebeskému videniu, | ale kázal som zprvu 20
obyvateľom Damasku, aj Jeruzalema a celej kra-
jiny judskej a aj pohanom, aby sa kajali a obrátili
k Bohu a konali skutky pokánia. Pre tieto veci ma 21
zajali Židia v chráme a pokúšali sa zabiť ma. No 22
dostalo sa mi pomoci od Boha až po dnešný deň,
a tak stojím a svedčím malým i veľkým, ani ne-
kážem ničoho viac nad to, čo predpovedali proroci
a sám Mojžiš o veciach, ktoré sa majú stať. Totiž, že 23
Mesiáš bude trpieť, že ako prvý vstane z mŕtvych
a bude zvestovať ľudu (izraelskému) a pohanom.

Účinok Pavlovej reči. — Keď túto svoju 24*
obranu dokončil, Festus mu povedal veľkým hlasom:

Ako zviera zbytočne by sa protivilo ostnu, ktorým ho 14
poháňajú, tak aj pre Pavla by bolo bez významu, ba pre
jeho spásu aj škodlivé, keby sa volaniu a moci Ježišovej
chcel protiviť. (Porovnaj 9, 5.*)

„Podiel so svätými" — je opis večnej spásy, ktorá sa 18
dáva do výhľadu veriacim.

Učenie o ukrižovaní a zmŕtvychvstaní Ježišovom je 24-28
náuka ťažko pochopiteľná, lebo sa protiví ľudskému chá-

28 Písmo sv. Nového zákona.

„Šalieš, Pavol! Priveľká učenosť ťa privádza do
25 šialenstva." Pavol odpovedal: „Nešaliem, vznešený Festus, ale hlásam pravdivé a triezve slová.
26 Kráľ vie o týchto veciach, veď preto aj hovorím tak neohrožene pred ním, lebo nemyslím, žeby niečo bolo pred ním utajené z týchto veci, keďže sa
27 nič nedialo pokútne. Veríš ty prorokom, kráľ Agri-
28 pa? Viem, že veríš." | Agripa povedal Pavlovi: „Bezmála by si ma nahovoril, stať sa kresťanom." |
29 Pavol mu na to: „Prosil by som Boha, aby nielen ty, ale všetci, čo ma dnes počúvajú, skôr-neskôr sa stali takými, akým som ja, okrem týchto pút."
30 Kráľ vstal, i vladár a Berenike, i všetci, čo s nimi
31 sedeli. Keď odchádzali, hovorili medzi sebou: „Tento človek nerobí nič takého, za čo by si zasluhoval
32 smrť alebo putá." Agripa však povedal Festovi: „Mohol byť prepustený, keby sa nebol odvolal na cisára."

Pavol ide do Ríma.

*27 *Z Cézarey po Krétu.* — Keď bolo rozhodnuté, že loďou pôjdeme do Itálie, odovzdali Pavla a niektorých iných väzňov stotníkovi, menom Julio-

---

paniu, podľa ktorého Boh nemôže trpieť. Preto Festus súdi o sv. Pavlovi, že šalie, stráca jasnejší úsudok o veciach. No Agripa, ktorý je oboznámený so židovským učením, sa díva na vec s inej stránky. Ak by uveril, že proroci boli poslovia Boží a že ich predpovede sa splnily na osobe Ježišovej, vtedy by bol povinný vyhlásiť kresťanskú náuku za pravdivú, a aj sám ju mal prijať. Tomu sa však celý jeho citový svet protiví. Nemôže sa k tomu nijako priznať, aby dal za pravdu sv. Pavlovi, preto položartovne — polovážne zakľúčil rozhovor s Pavlom.

1 Cesta do Ríma sa začala na jeseň roku 60 a trvala do neskorej jari roku 61. Jej hlavné stanice boly Kréta, Malta, Puteoly pri Neapole a Rím.

vi, z cisárskeho prápora. Vystúpili sme na adramit- 2*
skú loď, čo mala ísť do pobrežných miest ázij-
ských. Odplavili sme sa vo spoločnosti Aristarcha,
Macedónca zo Solúna. Nasledujúci deň sme pristáli 3
v Sidone. Július sa ľudsky správal k Pavlovi a tak
mu dovolil odísť k priateľom a prijať od nich zao-
patrenie. Odtiaľ sme sa pustili na more, plavili sme 4
sa pod Cyprom, lebo duly protivné vetry. Preplavili 5
sme sa morom cilickým a pamfylským a pristáli
sme v Mýre, [ktorá je] v Lycii. Tam našiel stotník 6
alexandrijskú loď, čo sa mala plaviť do Itálie, a
preložil nás na ňu. Mnoho dní pomaly sme sa pla- 7
vili a ledva sme sa dostali ku Knidu. Keďže nám
vietor prekážal, plavili sme sa poniže Kréty, popri
Salmone. Len s námahou sme sa mohli držať jej 8
(pobrežia) a došli sme na isté miesto, ktoré sa me-
nuje Dobrý prístav, neďaleko ktorého bolo mesto
Lazea.

Keďže sa mnoho času minulo a plavba sa už 9*
stávala nebezpečnou, lebo už aj (čas) pôstu prešiel,
Pavol ich vystríhal | a hovoril im: „Mužovia! Vi- 10
dím, že plavba začína byť ťažká a bude spojená
s veľkou stratou nákladu a lode, ale aj našich živo-
tov." No stotník viac veril kormidelníkovi a maji- 11
teľovi lode, ako tomu, čo hovoril Pavol. Keďže ten 12
prístav nebol vhodný na prezimovanie, väčšina roz-
hodla, aby sme sa odtiaľ pustili na more, azda by
sme sa mohli nejako dostať do Feniky a tam prezi-
movať; tento krétsky prístav totiž hľadí na juhozá-
pad a severozápad.

Adramytium je prístavné mesto v Myzii. Vg zamenila 2
meno na Adrumetum, ktoré leží v Afrike. — Práve tak
zamieňa aj meno Mýra na Lystra (v. 5).

Veľký pôstny deň bol u Židov predpísaný jediný raz 9
do roka (10. tišri, asi koncom sept.). Vtedy bol tzv. smier-
ny deň, spojený s celodenným pôstom. V tomto čase na-
staly na mori nebezpečné zimné vetry, ktoré znemožňo-
valy plavbu alebo ju veľmi nebezpečnou robily.

*13 *Na širom mori.* — Začal viať južný vietor a
tak sa nazdávali, že budú môcť uskutočniť svoj
zamer. Vytiahli teda (kotvu) a plavili sa tesne ve-
dľa Kréty.
14 Ale onedlho potom prihnal sa (na Krétu) búrlivý
15 vietor, ktorý volajú severovýchodným. Vietor str-
hol loď, ktorá mu nevládala vzdorovať, a tak ju
16 pustili po vetre, čo nás unášal. Prebehli sme popri
ostrovku, ktorý sa volá Kauda, a len s námahou
*17 sme mohli zachytiť čln. Vytiahli ho, porobili ochran-
né opatrenia a podpásali loď. Z obavy, aby nenara-
zili na Syrtu, spustili plachtu, no pritom všetkom
18 ich unášalo. Keďže búrka nami prudko zmietala,
nasledujúci deň začali vyhadzovať (náklad lode), |
19 a na tretí deň vlastnoručne hádzali do mora lodné
20 zariadenie. Už viac dní nebolo vidieť ani slnka, ani
hviezd, a keďže búrka neumenšene ďalej zúrila,
stratili sme všetku nádej na svoju záchranu.
21 Cestujúci už dávno nič nejedli. Preto si Pavol
stal pred nich a povedal: „Mužovia, mali ste ma
poslúchnuť a nehýbať sa od Kréty, boli by sme si
22 ušetrili toto súženie a škodu. Ale teraz vás napo-
mínam, aby ste mali dôveru, lebo okrem lode ani
23 jeden z vás nezahynie. Lebo túto noc sa mi zjavil
anjel toho Boha, ktorému patrím a ktorému aj slú-
24 žim, | a povedal mi: »Pavol, neboj sa! Bude ti treba
stáť pred cisárom, a hľa, Boh ti daroval všetkých,
25 čo sa s tebou plavia.« Preto mužovia, majte dôveru!

---

13 „Tesne vedľa..." = gr asson; Vg to pokladá za vlastné meno: z Assonu, z Assa.

17 Podpásali loď z obavy, aby sa pri víchrici neroztrhla a nerozpadla Sv. Lukáš presne opisuje starodávnu plavbu a jej podrobnosti, takže sa aj tu ukazuje nielen jeho vzdelanosť, ale aj jeho záujem o všetko, čo s nebezpečným podujatím zimnej plavby súviselo. — Syrta na severnom pobreží Afriky bola mimoriadne obývaným miestom u plavcov pre plytkosť morského dna, ako aj pre vyčnievajúce úskalie.

verím totiž Bohu, že sa skutočne tak stane, ako mi
to povedal. Prichodí nám však (ešte) naraziť na ne- 26
jaký ostrov."

Stroskotanie lode. — Keď nastala štrnásta 27*
noc a boli sme unášaní po Adrii, okolo polnoci spo-
zorovali námorníci, že je blízko akási pevnina.
Spustili olovnicu a zistili dvadsať siah (hĺbky); keď 28*
sa trocha vzdialili a znova spustili olovnicu, zistili
pätnásť siah (hĺbky). Z obavy, aby sme nenarazili 29
na skalnaté miesta, spustili zo zadu lode štyri kotvy
a žiadali si, aby sa rozodnilo. Keď sa námorníci 30
usilovali utiecť s lode a spúšťali na more záchranný
čln pod zámienkou, ako by chceli aj s predu (lode)
spustiť kotvy, | Pavol povedal stotníkovi a voja- 31
kom: „Ak tito nezostanú na lodi, vy sa nemôžete
zachrániť." Vtedy vojaci preťali povrazy člna a ne- 32
chali ho padnúť (do mora).

Keď začalo svitať, Pavol vyzval všetkých, aby 33
si zajedli: „Dnes je štrnásty deň, čo čakáte a ostá-
vate bez jedla a ničoho ste nevzali (do úst). Preto 34
vás vyzývam, aby ste si zajedli, lebo vám to je na
záchranu; nikomu totiž ani vlas nezahynie s hlavy."
Po týchto slovách vzal chlieb a pred očami vše- 35
tkých vďaky vzdával Bohu, lámal ho a začal jesť. |
Všetci sa tým posmelili a tiež si zajedli. Všetkých 36-37
nás na lodi bolo dvesto sedemdesiatšesť duší. Na- 38
sýtili sa jedlom a začali uľahčovať loď tým, že pše-
nicu hádzali do mora.

A keď sa rozodnilo, zem síce nepoznali, ale po- 39
zorovali iba akúsi zátoku s nízkym pobrežím, na
ktoré chceli podľa možnosti prihnať loď. Odviazali 40

Aj v tom sa dáva sv. Lukášovi za pravdu, keď teraj- 27
šie Jonské more menuje Adriatickým. V dávnej minulosti
totiž tak volali more, ktoré sa rozprestieralo na západ od
Kréty až po Sicíliu.

20 siah je 37 metrov, 15 siah je 27.75 metrov hĺbky. 28

kotvy a nechali ich padnúť do mora; zároveň uvoľ-
nili aj väzby kormidiel, napnuli prednú stožiarovú
41 plachtu proti vánku a brali sa k pobrežiu. A keď
narazili na výbežok, zabŕdli s loďou tak, že sa pre-
dok lode zaboril a zostal nepohnuteľný, zadná
*42 čiastka sa silným nárazom vĺn rozpadala. Vojaci
vtedy chceli pozabíjať väzňov, aby im nikto neu-
43 tiekol, keby sa mu podarilo vyplávať. Stotník však,
keďže chcel zachrániť Pavla, prekazil im ten úmy-
sel a vydal rozkaz, aby tí, čo vedia plávať, prvi sa
44 spustili do mora a vyšli na pevninu. Z ostatných sa
niektorí (zachraňovali) na doskách, iní zasa na
iných zvyškoch lode, a tak sa podarilo všetkým
dostať sa na pevninu.

28 *Pavol na Malte.* — A keď sme vyviazli, do-
2 zvedeli sme sa, že sa ostrov volá Malta. Obyvatelia
nám preukázali neobyčajnú ľudskosť. Pre dážď,
ktorý nastával a pre zimu zapálili vatru a vzali nás
3 všetkých k sebe. Pavol nasbieral hodne raždia, a
keď kládol na vatru, z horúčavy vyskočila vrete-
4 nica a zavesila sa mu na ruku. Keď domorodci vi-
deli visieť zviera na jeho ruke, povrávali si: „Pod-
istým je tento človek vrahom, ktorému Pomsta (ne-
ba) nedovoľuje žiť, i keď sa zachránil z mora."
5 Ale on striasol zviera do ohňa a nič zlého sa mu
6 nestalo. Oni čakali, že začne puchnúť alebo zrazu
padne mŕtvy. Ale hoci to už dlhý čas očakávali,
videli, že sa mu nič zlého nestalo a tak zmenili
svoj náhľad a hovorili, že je bohom.
7 V okolí toho miesta mal pozemky náčelník ostro-
va, menom Publius. Prijal nás a tri dni nás srdečne

42 Vojaci boli svojím životom zodpovední za sprevádza-
ných väzňov. Chcelí ich pozabíjať, lebo hrozilo nebezpe-
čenstvo, že sa niektorí azda dajú na útek, ak sa dostanú
na pevninu. — „Plytké miesto" je pravdepodobne ostrov-
ček Salmoneta pri vchode do melitského zálivu. Pomeno-
vali ho aj Svätopavlovským ostrovčekom.

hostil. Publiov otec ležal zachvátený zimnicou a 8
červienkou. Pavol vošiel k nemu, modlil sa, položil
na neho ruky a uzdravil ho. Keď sa to stalo, pri- 9
chádzali aj ostatní, čo trpeli chorobou na ostrove,
a on ich uzdravoval. Títo si nás všemožne uctili, 10
a keď sme sa mali odplaviť, dali nám, čo sme potre-
bovali.

Z Malty do Ríma. — Po troch mesiacoch vy- 11*
dali sme sa na more istou alexandrijskou loďou,
čo prezimovala na ostrove a mala odznak Blížencov.
Došli sme do Syrakúz a zostali sme tam tri dni. 12
Odtiaľ sme sa plavili pozdĺž pobrežia a dostali sme 13*
sa do Régia. A keď sa o jeden deň strhol južný
vietor, za dva dni sme došli do Puteol. Tu sme našli 14
bratov, ktorí nás pozvali k sebe, aby sme u nich
sedem dní ostali. Tak sme došli do Ríma. | Tamojší 15*
bratia sa dopočuli o nás a prišli nám v ústrety po
Forum Apiovo a Trés Taberné. Keď ich Pavol uvi-
del, ďakoval Bohu a nadobudol úfnosti.

Pavol v Ríme. — Keď sme došli do Ríma, 16*
Pavlovi dovolili bývať samému oddelene s voja-

Nová loď mala odznak Kastora a Poluxa. Podľa po- 11
hanského bájeslovia títo dvaja blíženci boli synmi Jupi-
tera a po smrti dostali na nebi súhvezdie Blížencov; preto
ich pokladali a uctievali ako ochrancov plavby. Aj táto
loď mala ich obraz ako odznak a zaiste ju tak aj meno-
vali.

Régium leží na juhozápadnom konci Talianska. Puteo- 13
ly, teraz Pozzuoli, je pri Neapoli a bolo hlavným prista-
vom rímskych lodí. Tam vystúpili s lode a ďalšiu cestu
do Ríma vykonali pešo.

Forum Apiovo bolo mestečko asi 75 km južne od Rí- 15
ma. Kde bolo miesto Trés Taberné, nevieme. Hľadajú
ho vo vzdialenosti asi 50 km južne od Ríma.

Svätému Pavlovi dovolili bývať samému v najatom 16
byte, lenže za stálej prítomnosti vojaka, ku ktorému bol
reťazou pripútaný. Keďže sa vojaci striedali, sv. Pavol
mal príležitosť rozličným vojakom pretória hlásať evan-

*17 kom, čo ho strážil. O tri dni si (Pavol) povolal k se-
be tamojších popredných Židov. Keď sa sišli, pre-
hovoril k nim: „Mužovia, bratia! Nedopustil som sa
ničoho zlého ani proti národu, ani proti otcovským
zvykom, (predsa) ma ako väzňa vydali v Jeruzale-
18 me do rúk Rimanom, | a keď títo moju vec vyšetrili,
chceli ma prepustiť, lebo niet na mne nijakej viny,
19 čo by zasluhovala smrť. Ale keď sa Židia tomu
protivili, bol som nútený odvolať sa na cisára,
pravda, nie ako by som mal nejakú žalobu proti
20 svojmu národu. Pre túto teda príčinu som si vás
zavolal, aby som vás videl a pohovoril si s vami,
lebo pre nádej izraelského ľudu som ja sviazaný
21 touto reťazou." Oni mu odpovedali: „My sme ne-
dostali z Judska o tebe ani list, ani nikto z bratov
neprišiel, čo by bol niečo zlého o tebe zvestoval
22 alebo hovoril o tebe. No žiadame si od teba počuť,
ako zmýšľaš. Známe nám je totiž o tejto strane, že
jej všade odporujú."

Pavol hlása kresťanstvo v Rime pred
23 *Židmi.* — Určili mu deň, v ktorý ich mnoho prišlo
k nemu do bytu. Vykladal im (náuku) a dosvedčo-
val o kráľovstve Božom od časného rána do večera
a presviedčal ich o Ježišovi (dôkazmi) zo zákona
24 Mojžišovho a prorokov. A jedni uverili tomu, čo
25 im kázal, iní zasa neverili. Keď sa nevedeli medzi
sebou dohodnúť, rozišli sa. Pavol povedal to jedno
slovo: „Dobre hovoril k vašim otcom Duch Svätý
ústami proroka Izaiáša, keď vravel:

---

jelium (porovnaj Flp 1, 13*). Tejto úľavy sa mu dostalo azda pre prajné odporúčanie, ktoré dostal od Festa alebo aj od Lyziáša.

17-20 Pavlovi mnoho záleží na tom, aby odstránil všetku nedôveru u Židov, ak by už boli o ňom dostali nejaké zprávy z Jeruzalema. Preto zdôrazňuje svoju nevinnosť a súčasne i dobrú náklonnosť voči svojim spolurodákom.

Choď a povedz tomu ľudu:
Počúvajte, len počúvajte, 26* a
ale neporozumejte!
Hľaďte, len hľaďte,
ale nepoznajte!
Lebo otupelo srdce tohto ľudu 27
a ušima ťažko počuli,
a zažmúrili si oči,
aby azda očima nevideli
a ušima nepočuli,
a srdcom nechápali,
a neobrátili sa,
a aby som ich neuzdravil.

Preto vedzte, že sa pohanom posiela toto spase- 28
nie Božie, a oni aj budú počúvať."
[Ako to povedal, Židia odišli od neho, ale sa me- 29
dzi sebou veľmi dohadovali.]

---

a Iz 6, 9 n.; Mt 13, 14; Mr 4, 12; Jn 12, 40.

Skoro tými istými slovami opísal zatvrdlivosť Židov aj 26-27
sám Spasiteľ (Mt 13, 14—15); úmyselne sa totiž robia slepými a hluchými, len aby nemuseli prijať učenie o spáse. Ale akí boli Židia v Palestíne za časov Ježišových, takí boli neskôr aj v Ríme. Odmietli Pavlovu náuku a neprijali spásu.

Príchodom Pavlovým do Ríma kresťanstvo — tak to videl sv. Lukáš — preniklo až do strediska svetovej ríše To by však sotva bol býval dostatočný dôvod, aby už zakončil svoju rozpravu. Čitateľ sa mimovoľne pýta: „Čo sa stalo s Pavlom v Ríme a ako dopadla jeho súdna záležitosť?" Dostatočnú odpoveď si na to zo spisu sv. Lukáša nevieme dať. Sv. Lukáš pre neznámu nám príčinu nedokončil svoju zprávu o sv. Pavlovi. Tvrdí sa — no je to neisté a nedokázané — že sv. Lukáš mal v úmysle napísať aj tretiu rozpravu, ktorej hlavným obsahom by boly bývaly zprávy o oslobodení sv. Pavla z prvého väzenia, jeho cesta do Španielska a zasa na Východ a konečne slávne mučeníctvo v Ríme. Podľa všetkého nám však treba súdiť, že sv. Lukáš toto tretie dielo ani nenapísal, ani nie je isté, či sa s takým úmyslom vôbec zapodieval. Nečakaný záver Skutkov si iba tým vysvetlíme, že

30 *Záver.* — Pavol býval vo svojom najatom byte
celé dva roky a prijímal všetkých, čo k nemu pri-
31 chádzali. Kázal o kráľovstve Božom a učil o Pánu
Ježišovi Kristovi so všetkou neohroženosťou a bez
prekážky.

---

ich sv. Lukáš napísal roku 63, teda vo chvíli, keď sv. Pavol stál pred svojím prepustením z vyšetrovacej väzby v Ríme.

LISTY BL. PAVLA APOŠTOLA.

Sv. Pavol, Apoštol národov. — Sv. Pavol je zaiste najrázovitejšou a najvynikajúcejšou postavou apoštolského obdobia Cirkvi. Úžas pojíma nášho ducha, keď sledujeme mnohostrannú osobnosť tohto geniálneho, Duchom nadchnutého muža v jeho osudoch a v jeho apoštolskom a literárnom diele od kolísky v Tarze až po popravisko v Ríme.

1. Pavol, židovským menom Šavol (=Šaul=Vytúžený), narodil sa v cilícijskom meste Tarze (Sk 22, 3) niečo pred rokom 10 po Kristu. Jeho otec, pravoverný Žid z kmeňa Benjamínovho (Flp 3, 5) a prívrženec strany farizejov, bol tam asi obchodníkom. Bol to zaiste vplyvný mešťan, lebo si nadobudol aj rímske občianstvo (Sk 16, 37 n.; 22 25 a 28). Preto Šavol od mlada mal aj rímske meno Pavol.

2. Šavlovi sa už v rodine dostalo dobrej výchovy podľa spôsobu farizejského. Ako chlapec chodil potom do niektorej nižšej židovskej školy v samom Tarze a naučil sa poznávať Písmo sv., základné pravidlá židovského podania a, pravda, aj aramejsky a židovsky. Vedel aj grécky, lebo to bola vtedy medzinárodná obcovacia reč. Okrem toho zaiste nemálo pochytil z gréckej vzdelanosti, lebo Tarzus bol nielen kvitnúcim obchodným mestom, ale aj strediskom gréckej kultúry na tomto vysunutom mieste.

Rodičia určili syna za zákoníka. Preto ho na ďalšie štúdiá poslali do Jeruzalema, kde mali vydatú dcéru (porovnaj Sk 22, 3; 23, 16*). Navštevoval školu slávneho a šľachetného Rabana Gamaliela (porovnaj Sk 5, 34—39*). Získal tam veľa vedomostí, ale tiež prepiatu, ba až fanatickú mentalitu farizejského zákoníka (Sk 22, 3; Gal 1, 14).

3. Ký div potom, že sa ako mladý absolvent horlivo vrhol na rodiacu sa Cirkev Kristovu. Bol pri ukameňovaní diakona sv. Štefana (Sk 7, 58) a zúrivo sa zúčastnil na prenasledovaní kresťanov, ktoré potom vypuklo. Ba od veľkňaza (Jozefa Kajfáša? Jonatána?) si vyžiadal plnú moc, aby mohol ísť do Damasku a zakročiť proti tamojším veriacim. Ale práve na ceste ta sa mu zjavil Kristus (Sk 9, 1—19; 22, 6—16; 26, 12—18). Šavol sa obrátil, a akým ohnivým prívržencom židovstva bol predtým, takým roznieteným apoštolom kresťanstva sa stal potom. Toto sa prihodilo asi roku 36, na jar.

4. V Damasku sa dal pokrstiť. Potom sa pripravoval na úlohu, ktorú mu Pán chcel sveriť: Utiahol sa do severozápadnej Arábie (Sk 9, 18) a tam v samote premýšľal o tajomstvách Božích a o pravdách Kristovho zjavenia. Iste ho Boh pri tom obdaril mnohými videniami a zjaveniami (2 Kor 12, 1—4). O tri roky sa vrátil do Damasku (Gal 1, 17) a začal hlásať Krista v tamojších synagogách. Ale Židia nahuckali proti nemu obyvateľstvo a Aretovho (kráľ arabských Nabatejcov) poverenca, takže Pavol len potajomky mohol z mesta ujsť (Sk 9, 23—25; 2 Kor 11, 32 n.). Odišiel do Jeruzalema a krátko rokoval s Petrom a Jakubom. Tam, keď sa práve modlil v chráme, v zjavení poveril ho Boh apoštolátom medzi pohanmi (Sk 22, 18—31). A keďže sa Židia zasa vrhli na neho, odišiel do Tarzu. Tam ho našiel Barnabáš, posol jeruzalemskej cirkvi. Poznal Pavlove schopnosti, presvedčil sa o jeho úprimnosti a odviedol ho do Antiochie pri Seleucii (Sk 9, 30). Obaja tam svorne pracovali, ale keď v Judsku vypukol hlad, antiochijskí veriaci ich poslali so sbierkou do Jeruzalema (Sk 11, 27—30). Ztadiaľ sa potom vrátili do Antiochie.

5. Čoskoro sa obaja s Jánom Markom vybrali na prvú apoštolskú cestu (roku 45—49; Sk 13 a 14). Cez Cyprus prešli do Malej Ázie, precestovali kraje pamfýlske (tu ich mladý Marek opustil), pizidské (Antiochia) a lykaónske (Ikonium, Lystra, Derbe). Po jednotlivých mestách pozakladali cirkvi. Prežili veľa útrap a prenasledovaní, najmä od Židov, ale aj veľa radosti z úspešnej práce.

Po tejto ceste sa v jeseni roku 49 zúčastnili na jeruzalemskom sneme apoštolov a starejších Cirkvi, kde sa prerokovala pálčivá otázka, či treba kresťanom zachovávať predpisy Mojžišovho zákona. Apoštoli sa rozhodli neklásť na obrátencov toto neznesiteľné bremeno (Sk 15).

6. Znova sa vrátili do Antiochie a chystali sa na druhú apoštolskú cestu (roku 50—52; Sk 16, 35—18, 22). Nedohodli sa však o Markovi, ktorého chcel Barnabáš pribrať. Pavol sa teda vybral na cestu so Silasom. Neskôr (v Troade) sa k nim pripojil aj Lukáš, evanjelista. Prešli Sýriu, Cilíciu, Lykaóniu (v Lystre si Pavol pribral za sprievodcu mladého Timoteja), Pizidiu, Frýgiu a Galaciu. Chceli ísť ďalej na sever, ale Duch Svätý im to zabránil. Prišli teda do Troady a tam ich Boh zjavením upozornil, že majú ísť do Macedónska. Preplavili sa do Europy a apoštolovali v gréckych mestách, najmä vo Filipách, Solúne, Berei, Aténach a Korinte. V tomto meste na jar roku 52 sa Pavol pre hádky so Židmi dostal pred súd prokonzula Galióna, brata filozofa Seneku. Tu napísal Pavol *prvý* a čoskoro aj *druhý list Solúnčanom*. Z Korinta sa cez Efez vrátili do

Jeruzalema a potom do Antiochie. — Výsledky druhej cesty boly veľkolepé a priestor kresťanstva sa rozšíril skoro na celú Malú Áziu a veľkú časť Grécka.

7. Tretia apoštolská cesta (roku 53—57; Sk 18, 23—21, 16) nemala natoľko za cieľ otvárať kresťanstvu nové územia, ako skôr upevniť získané postavenie a usporiadať cirkevnú organizáciu už založených cirkví. Preto Pavol šiel väčšinou po šľapajách prvej a druhej cesty. Z Antiochie na jar roku 53 prešiel cez Galaciu, Frýgiu a iné kraje do Efezu, kde sa zdržal so tri roky. Tu napísal postupne *listy Galaťanom* a *štyri Korinťanom* (zachovaly sa nám iba druhý a štvrtý!). Po vzbure, ktorú vyvolal zlatník Demetrios, odišiel do Macedónska a Achajska. Na čas sa osadili v Korinte. Tu Pavol pojal plán na veľkú misijnú cestu do Itálie a do Španielska, ale prenasledovania so strany urputných Židov mu v tom zabránily. *Rímskym* veriacim však napísal aspoň dlhý list. — Z Korinta sa cez Macedónsko, Troadu, Milét, Tyrus, Ptolemaidu a Cézareu vrátil do Jeruzalema, nesúc pre tamojších chudobných peňažité sbierky macedónskych a achajských cirkví.

8. V Jeruzaleme sa však proti nemu pozdvihli Židia a vyvolali také nepokoje, že muselo zakročiť rímske vojsko. Pavla uväznili a previezli do Cézarey. Tam ho prokurátor Félix držal v žalári skoro tri roky. Jeho nástupca Porcius Festus chcel Pavla vydať židovskému súdu ale on sa ako rímsky občan odvolal na cisára. Preto ho prokurátor poslal vo sprievode stráže loďou do Ríma. Bola to ozaj bludná cesta po mori! Prešli cez Cézareu, Sidon, lycijský Mýru na Krétu. Ztadiaľ sa v jeseni vyplavili do Itálie, ale za veľkej búrky stroskotali pri ostrove Malte. Na jar cez Syrakúzy, Régium a Puteoly prišli do Ríma, kde Pavla kresťania už netrpezlivo čakali. V Ríme bol Pavol väznený ešte dva roky, ale zaobchádzali s ním mierne, takže sa horlivo mohol venovať apoštolovaniu. Kristova blahozvesť sa takto rozniesla medzi prétoriánskou strážou, ba aj medzi cisárskou čeľaďou. Až potiaľto siahajú zprávy svätopisca Lukáša (Sk 21, 17 — 28, 31; asi roku 57—62), verného sprievodcu sv. Pavla. O ďalšom živote Apoštolovom sa dozvedáme len kusé údaje z jeho listov a z cirkevného podania.

V rímskom väzení (tzv. prvé) napísal Pavol *listy Filipanom, Efezanom, Kolosanom a Filemónovi.*

9. Súd sa skončil priaznivo pre Pavla. Roku 62 bol z väzenia prepustený. Asi v tomto období s niektorým spolupracovníkom složil *list Židom.* Potom sa hneď vydal na cestu do Španielska (porovnaj Rim 15, 24 a 28*), ako nám súhlasne tvrdia staré a zaručené zprávy (napr. Kle-

ment Alexandrijský, zlomok Muratóriho), lenže o podrobnostiach nevieme nič istého.

10. Zo Španielska odišiel na Krétu, kde ponechal Tita ako biskupa (Tit 1, 5). Ztadiaľ sa pobral do Malej Ázie a ponavštevoval jednotlivé cirkvi. V Efeze ustanovil Timoteja za biskupa (1 Tim 1, 3). Potom sa dal na cestu do Macedónska a Epiru. Tam napísal *prvý list Timotejovi* a *list Titovi*. Z Epiru sa vrátil do Malej Ázie, ale čoskoro ho v Troade znova uväznili (porovnaj 2 Tim 4, 13*), zaiste na udanie Židov. Cez Efez, Milét a Korint (porovnaj 2 Tim 1, 3; 4, 2*) ho previedli do Ríma. Tam vo väzení napísal *druhý list Timotejovi*. Nedáva si v ňom nijakej nádeje na vyslobodenie a odovzdaný do vôle Božej očakáva smrť.

V lete roku 67 za triumvirov Sabína, Tigelína a Hélia, kým sa Nero bavil a ukazoval ako herec v Grécku, bol Pavol sťatý pri Aquae Salviae, blízo Ríma.

11. *Literárne dielo sv. Pavla* je výrazom jeho apoštolskej a pastierskej starostlivosti o cirkvi, ktoré založil alebo s ktorými prišiel do užšieho styku. Je zachytené v štrnástich listoch, ktoré sa nám zachovaly, ale je isté, že ich napísal viac, ako napr. ešte iné dva listy Korinťanom; podľa Kol 4, 6 aj list Laodicejčanom a podľa Flp 3, 1 ešte iný list Filipanom.

Sv. Pavol písaval buď jednotlivým cirkvám zvlášť, buď viacerým spolu, buď jednotlivým osobám. Sú to všetko spisy príležitostné, vyvolané živými potrebami a záujmami. Obsahujú bohaté vývody a vysvetlenia o mnohých pravdách kresťanskej viery, ale predsa neslobodno v nich hľadať teoretické a vyčerpávajúce state o jednotlivých vieroučných a mravoučných otázkach. Je to slovo viery, ktoré zaznelo istým ľuďom, za určitých dejinných podmienok. Život si ho vyžiadal a len v ňom a ním ho možno pochopiť a zhodnotiť.

12. Všetky Pavlove listy sú písané po grécky (rečou zv. koiné). Apoštol ovládal veľmi dobre tento jazyk, ale nebola to jeho materinská reč. Slová jeho listov sú grécke, ale sú podmienené semitským spôsobom myslenia a nazerania a podfarbené hebrejskou rečou Písma sv. Preto ich nesmieme posudzovať a náukove hodnotiť iba podľa pravidiel gréckej klasickej mluvnice a slovnej sily. Gréčtina dala Pavlovi len nástroj výrazových možností, do ktorých vložil novú náuku Kristovho zjavenia.

Musíme uvážiť aj to, že tieto listy vznikaly v plnom prúde jeho úmorného apoštolátu. Nemohol im venovať tú rečovú a slohovú starostlivosť, akú by sme si vari žičili. Okrem toho Pavol svoje listy väčšinou nepísal sám, ale diktoval (Rim 16, 22; 2 Sol 3, 17; 1 Kor 16, 21; Gal 6, 11).

Je to teda živé, hovorené slovo Božie! V bohatej mysli apoštolovej vznikal celý tok Duchom vnuknutých myšlienok a obrazov, ktoré zavše nemohol rečove a slohove zvládnuť a usmerniť, takže v jeho listoch sa často vyskytujú rečové a slohové nepresnosti, vyšinutia z väzby, pretrhnuté myšlienky, ku ktorým sa po čase vracia a pod.

To, že Pavol diktoval listy rozličným „tajomníkom", malo zrejme vplyv aj na reč a sloh listov. Nie sú vo všetkých rovnaké. Aj osobnosť týchto pomocníkov zanechala tu rôzne stopy. Sám Pavol im asi dal istú voľnosť v týchto veciach. Najbadateľnejšie je to na liste Židom.

13. Hoci Pavol nehovoril a nepísal podľa pravidiel vycibreného rečníckeho slova, predsa musíme obdivovať jeho mohutnú, strhujúcu výrečnosť. Jeho listy sú živou kázňou, popretkávanou biblickými citátmi (väčšinou podľa gréckeho prekladu Sedemdesiatich), obrazmi a podobenstvami, korenenou pôsobivými otázkami a výkrikmi, vhodne vystupňovanou rozličnými obratmi a protivami (napr. 1 Kor 9, 13; 2 Kor 11; Gal 1, 6—10; 3, 1—9 a i.). Pritom je však Pavol aj Bohom nadaný umelec, básnik, takže niektoré state jeho listov uspokoja aj náročný estetický vkus. Je to viditeľné najmä pri rytmickej úprave týchto častí (viď 1 Kor 13; Kol 1, 15 — 20 a i.).

Sila ducha a opravdivosť myšlienky a citov dávajú Pavlovým listom taký spád, takú mohutnú pôsobivosť a neumelkovanú, nevtieravú krásu, že sv. Hieronym právom hovorí: „Keď čítam Pavla, zdá sa mi, že nie hlas slova čujem, ale zvuk hromu."

14. Čo do vonkajšieho tvaru a vnútornej výstavby Pavlove listy sa neodchyľujú od vtedajšieho zvyčajného spôsobu. Začínajú sa pozdravom (okrem listu Židom), v ktorom sa predstavuje Apoštol, kde-tu aj jeho spolupracovníci, a menuje cirkev — osobu, ktorej píše. Nasleduje vlastný list, ktorý sa obyčajne rozdeľuje na dve časti, a to vieroučnú a mravoučnú. Napokon sú pripojené osobné zprávy, prosby, príkazy, pozdravy a požehnanie. V mnohých listoch sv. Pavol vlastnoručne pripisuje niekoľko slov (1 Kor 16, 21—24; Gal 6, 11—18; Kol 4, 18 a i.).

15. Pavlove listy nie sú učenými spismi o tej alebo onej otázke, ale náukove sú neobyčajne bohaté. Sv. Tomáš Akvinský vhodne hovorí, že obsahujú vlastne celé bohoslovie. Sú myšlienkove také hutné a ťažké, že ich musíme čítať pomaly a pozorne, aby sme zachytili Apoštolove pojmy a ich pravý obsah. Ale potom je toto čítanie aj plodné a podnetné pre náš osobný život.

Ústrednou témou Pavlových listov je skoro vždy Ježiš Kristus, ktorý nás vykúpil a spasil, a jeho blahozvesť,

ktorá nám vierou otvára cestu, aby sme si aj podmetne prisvojili plody Kristových milostí. Apoštol vždy a dôsledne zdôrazňuje životný, každodenný význam týchto veľkých právd.

V Pavlovej náuke badať istý „vývoj". To znamená, že o jednotlivých tajomstvách a pravdách viery píše podľa daných životných podmienok a potrieb. V nasledujúcich listoch sa znova ku nim vracia, doplňuje ich a vysvetľuje (porovnaj 1 a 2 Sol!). Preto radíme čitateľom, aby Pavlove listy čítali podľa ich časového sledu (je naznačený v časti o živote Apoštola), nie podľa bežného poradia Vulgáty, ktoré sme zachovali aj v tomto vydaní.

16. Priekopnícky náboženský čin Pavlov je hlavne v tom, že sa nebál s konečnou platnosťou zúčtovať so židovstvom a s jeho obradnými predpismi. S uznaním a s úctou hodnotí význam Starého zákona, ale dôrazne poukazuje na to, že bol len tieňom Nového, že bol len vychovávateľom ku Kristovi (Gal 3, 34). „Pohoršenie kríža" (1 Kor 1, 23 n.; 2, 2; Gal 3, 1) je vedúcim heslom tohto jeho počinu.

Praktický dôsledok týchto zásad bolo to, že sa Pavol smelo opovážil dôsledne uviesť do života zásadu všeobecnosti Cirkvi a spásy. Už sv. Peter z vnuknutia Ducha poznal túto pravdu a pridržiaval sa jej (Sk 10, 1 — 11, 18), ale Pavol si ju urobil životným programom a veľkoryse ju uskutočňoval popri všetkých nedorozumeniach a prenasledovaniach a za ňu aj život obetoval.

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA RIMANOM.

Úvodné poznámky.

1. Kristova blahozvesť sa dostala do Ríma pravdepodobne už na začiatku apoštolského obdobia. Rím bol totiž politickým, kultúrnym a obchodným strediskom vtedajšieho sveta a jeho styk s provinciami bol veľmi čulý. Prozreteľnosť takto poskytla kresťanskej viere prirodzenú možnosť, aby sa pomerne ľahko a zavčasu rozšírila po celom vtedy známom okruhu zemskom. Okrem toho už dávnejšie pred príchodom sv. Pavla do Ríma pôsobil tam sv. Peter a jeho spolupracovníci (porovnaj Sk 12, 7: tento text viacerí vykladači vo svetle cirkevného podania a dejín rozumejú o Petrovom úteku do Ríma).

2. List Rimanom napísal Pavol v Korinte, koncom tretej apoštolskej cesty (asi na jar roku 57; porovnaj Sk 15, 19—26; Rim 16, 1 a 23; 1 Kor 1, 14 a i.). Už od mnohých rokov pojal plán vybrať sa na veľkú cestu po západných končinách rímskej ríše. Chcel sa dostať do Ríma a ztadiaľ do Španielska (porovnaj Rim 15, 23 n.; Sk 19, 21). Vopred si teda získava mysle rímskych kresťanov a pripravuje ich na svoj príchod. A možno predpokladať, že Pavol prorockým zrakom predvídal vedúce miesto rímskej cirkvi v dejinách kresťanstva.

3. Rímska cirkev sa vtedy skladala väčšinou z členov, ktorí sa obrátili z pohanstva, ale bolo dosť aj kresťanov zo židovstva. Títo sa nevedeli len tak ľahko rozlúčiť s Mojžišovým zákonom a jeho obradnými predpismi. Ako inde, tak aj v Ríme chceli ostatných kresťanov presvedčiť, že židovský zákon je slučiteľný s Kristovou blahozvesťou, ba vari aj nevyhnutne potrebný pre spásu. A práve do tohto uzla zasahuje Pavol a bezohľadne ho roztína:

Zákon mal a má veľký význam, ale svoju úlohu už vlastne dokončil. Bol iba tieňom budúcej, mesiášskej skutočnosti a prípravou na ňu. No opravdivú, vnútornú spravodlivosť nedal a ani nemohol dať svojim služobníkom. Pravá spravodlivosť nie je zo skutkov zákona, ale jedine z viery v Ježiša Krista, pravda, z viery živej, činorodej, ako je zo súvisu Pavlových slov jasné. A táto spravodli-

vosť z viery je veriacim kresťanom semenom a zálohom budúcej slávy dietok Božích, na ktorú dychtivo čaká všetko stvorenie.

4. O pravosti listu niet pochybnosti. Svedectvá sv. Ireneja († okolo 202), sv. Hipolyta († pred 217; od neho je tzv. kánon Muratoriho), Klementa Alexandrijského († 215), Tertuliána († okolo 240) a iných ako aj rozbor samého spisu sú celkom jednoznačné a zreteľné. Námietky niektorých ultramoderných bádateľov sú bez vecného podkladu.

Úvod, 1, 1—17.

*1 1. *Pozdrav.* — Pavol, služobník Krista Ježiša,
povolaný apoštol, vyvolený hlásať Božiu blaho-
2 zvesť, | ktorú Boh v Písmach svätých prostredníc-
*3 tvom prorokov prisľúbil o svojom Synovi, | čo sa
4 mu narodil podľa tela zo semena Dávidovho, | ktorý
však svojou mocou, Duchom svätosti a zmŕtvych-
vstaním bol predurčený Syn Boží, Ježiš Kristus,
*5 Pán náš. Skrze neho sme prijali milosť apoštolské-

1 Ku svojmu menu sv. Pavol pripojuje čestný názov „služobník Krista Ježiša": jeho sluha (vlastne otrok!), predstaviteľ a výkonný orgán. — Pavol opätovne v listoch prízvukuje, že je „povolaný" apoštol, totiž nie z vlastnej ľubovôle, ale od samého Boha, tak ako ostatní dvanásti, im vo všetkom rovnoprávny. Vyskytli sa totiž niektorí židovčiaci protivníci, ktorí Pavla neuznávali za riadneho apoštola a zlomyseľne podrývali jeho vážnosť u veriacich. — „Evanjelium" sústavne prekladáme „blahozvesť", aby sme so slovom mali hneď aj náležitú predstavu o tom, čo označuje.

n 3 Čo do ľudskej prirodzenosti (=podľa tela) Kristus je pravý Syn človeka narodený z pokolenia Dávidovho, ale čo do bytnosti božskej je pravý Syn Boží, ako to dokázal divmi a zázrakmi (=svojou mocou), božskou svätosťou svojej osoby a svojho diela (=duchom svätosti), a najmä zmŕtvychvstaním, ktorým spečatil pravdivosť svojho božského poslania a svojej náuky. Slovo „predurčený" (Vg) treba teda rozumieť v smysle gréckej pôvodiny „ukázal sa ako...".

5 Apoštol hovorí v prvej osobe množného čísla, lebo má na mysli aj svojich spolupracovníkov. — Zdôrazňuje, že

ho poslania pre všetky národy, aby sme ich priviedli k poslušnosti viery, na (oslávenie) jeho mena. A medzi nimi ste aj vy, povolaní Ježiša Krista. 6
Všetkým, ktorí sú v Ríme, od Boha milovaným, 7*
povolaným svätým, milosť vám a pokoj od Boha,
Otca nášho, a od Pána Ježiša Krista!

2. *Apoštol už oddávna túži prísť do Ríma.* — Ponajprv za všetkých vás vzdávam vďaky 8*
Bohu svojmu skrze Ježiša Krista, pretože zvesť
o vašej viere sa rozšírila po celom svete. A Boh, 9
ktorému svojím duchom slúžim, (hlásajúc) blahozvesť jeho Syna, je mi svedok, ako si na vás ustavične spomínam | vo všetkých modlitbách a pro- 10
sím, či by sa mi konečne z vôle Božej nepodarilo
prísť k vám. Lebo veľmi túžim uzrieť vás a dať 11
vám nejaký duchovný dar, aby ste boli utvrdení
(vo viere), | alebo skôr, aby sme sa navzájom po- 12
vzbudili svojou vierou, vašou i mojou.

Nechcem však, bratia, aby ste nevedeli, že som 13*
už viac ráz pomýšľal pobrať sa k vám, ale dosiaľ
sa mi vyskytly prekážky. A rád by som mal aj vo
vás nejaké ovocie, ako už mám u iných národov.
Mám poslanie medzi Grékmi a Barbarmi, múdrymi 14

---

jemu Pán zvlášť sveril apoštolovanie medzi pohanmi. Porovnaj 15, 15 n.; Gal 1, 16; 2, 2 a 8 n.*

„Svätými" sa nazývajú v apoštolských listoch kresťania vôbec. Sú totiž svätým, vyvoleným ľudom Božím, ako v Starom zákone Izrael (Lv 11, 44; 19, 2; 20, 7). Z toho pre nás plynie záväzná povinnosť, aby sme žili sväto, podľa vôle Božej (porovnaj 1 Pt 1, 15 n.*). — Apoštol im žičí milosť, t. j. Božiu lásku a jej dary, i pokoj Boží, ktorý svet dať nemôže, ako hovorí Pán u sv. Jána (Jn 14, 27*). 7

Výraz „skrze Ježiša Krista" je v listoch sv. Pavla veľmi častý. Chce ním vysloviť a zdôrazniť, že od Krista sme dostali možnosť a schopnosť priblížiť sa k Bohu, že iba v ňom a ním sme dietkami Božími a môžeme Boha nazývať svojím Otcom (8, 15 n.; Gal 4, 5 n.*). 8

Porovnaj 15, 22—29.* 13

15 i nerozumnými, | a tak hotový som aj vám v Ríme
hlásať blahozvesť.
*16 Nehanbím sa, veru, za túto blahozvesť, lebo ona
je prejavom moci Božej a má spasiť každého ve-
*17 riaceho, predne Židov, a potom aj Grékov. V nej
sa totiž stáva zjavnou Božia spravodlivosť, ktorá
je z viery a vedie k viere, ako je napísané: *Spra-
vodlivý z viery žije!*

Časť prvá: Vieroučná.

Ospravedlnenie z viery, 1, 18—11, 36.

I. Všetko ľudstvo potrebuje vykúpenie, 1, 18 — 3, 20.

*18 1. *Náboženský stav pohanov.* — Už sa
zjavuje s nebies hnev Boží proti bezbožnosti a ne-
právosti ľudí, ktorí prekážajú pravde svojou nepra-
*19 vosťou. Je im predsa celkom zjavné, čo by mali
o Bohu vedieť, lebo sám Boh im to zjavil!

---

16 Podľa prisľúbení Božích blahozvesť bola určená predovšetkým vyvolenému národu, nositeľovi pravej viery v Boha, potom aj ostatnému ľudstvu (=Grékom=pohanom vôbec).

17 Apoštol naznačuje ústrednú tému nasledujúcej časti 1, 18—11, 36: Naše ospravedlnenie je predovšetkým vo viere v Boha, ktorú priniesol Ježiš Kristus, a nie v skutkoch, ktoré predpísal zákon. To je spravodlivosť, ktorá je z viery a vedie k viere, čiže k životu podľa viery. — Apoštol má na ume vieru činorodú, uskutočňujúcu sa v živote, nie vieru prázdnu, bez skutkov.

18 V prvej stati predovšetkým ukazuje, aký biedny je náboženský stav pohanov, ale aj Židov. Všetko ľudstvo bez výnimky potrebuje milosť Kristovho vykúpenia.

19-23 Porovnaj Múdr. 13, 1—15. — Boh je neviditeľný, ale ľudský rozum ho môže vybadať ako príčinu všetkého, čo jestvuje. V každej stvorenej bytosti môžeme ako by v zrkadle zachytiť odraz večnej slávy Stvoriteľovej a nepriamo, zdravým usudzovaním a dôvodením, poznať jeho jestvovanie a aspoň čiastočne aj jeho nekonečnú bytnosť. Poblúdenie pohanov (a všetkých neznabohov) je teda mravne

Jeho neviditeľná bytnosť dá sa totiž od počiatku 20
sveta vybadať a spoznať zo stvorených vecí, aj jeho
večná moc a božskosť, takže sa nikto nemôže vy-
hovárať. Poznali Boha, a neoslavovali ho ako Boha, 21
ani mu nevzdávali vďaky, ale vo svojom mudro-
vaní sa celkom pomiatli a ich nerozumná myseľ sa
zatemnila. Vydávali sa za múdrych, a boli blázni! 22
Veď slávu nepominuteľného Boha zamenili za po- 23
doby a obrazy pominuteľného človeka, vtákov,
štvornožcov a zemeplazov!

2. *Mravná skaza pohanov.* — Preto ich Boh 24*
(ponechal) žiadostiam ich srdc a vydal ich nemrav-
nosti. A tak sa navzájom telesne prznili | tí, čo 25
pravdu Božiu zamenili za lož a úctu i poklonu vzdá-
vali stvoreným veciam, lež nie Stvoriteľovi, ktorý
nech je naveky požehnaný! Amen.

Preto ich Boh vydal nehanebným náruživostiam: 26
Ich ženy prirodzený styk s mužmi zamenily za pro-
tiprirodzený; | a podobne aj mužovia zanechali pri- 27
rodzený styk so ženou a rozpaľovali sa vášňou
medzi sebou, takže mužovia s mužmi páchali ne-
stydatosti. Tak si odniesli zaslúženú odplatu za svoj
blud.

Veru, nepokladali si za povinnosť poznať a uznať 28
Boha, nuž on ich vydal zvrhlým myšlienkam, aby
páchali, čo sa nepatrí. A tak plní sú neprávosti, 29
zloby [a smilstva], chamtivosti a zlosti; oddaní sú
závisti a vraždám, svárom, úkladom a zlomyseľno-
sti, osočovaniu | a ohováraniu; nenávidia Boha; sú 30
pyšní, nadutí a chvastaví; vymýšľajú len zlo; ne-

zavinené a hodné trestu, lebo je proti zdravému rozumu.
— Viď o veci ustanovenie Vatikánskeho snemu s. III. hl. 1.

Odpad od Boha má vždy za následok rastúci mravný 24-32
úpadok. Nielen život jednotlivca, ale aj život celej ľud-
skej spoločnosti musí stáť na svojom prapôvodnom zá-
klade, na Bohu a jeho zákonoch, ak sa má úspešne vyvíjať
k lepšiemu. Inak by bol každý pokrok iba zdanlivý.

31 poslúchajú rodičov; | sú nerozumní a vierolomní,
*32 neláskaví a nemilosrdní. Poznali poriadok Bohom
stanovený, [a predsa nevedeli,] že tí, čo pášu takéto
veci, zasluhujú si smrť. Aj to robia, ba aj schvaľujú, keď to pášu iní!

3. *Židia nemajú práva súdiť pohanov.* —
*2 Lež ani ty, človeče, ktorý súdiš (iného), nemáš výhovorky! V čom iného súdiš, sám seba odsudzuješ,
lebo aj ty, ktorý súdiš, robíš to isté.
2 Vieme, že pravdivý súd Boží postihne tých, čo
3 tak robia. A ty, človeče, ktorý súdiš tých, čo tak
robia, a sám robíš to isté, nazdávaš sa vari, že
*4 ujdeš súdu Božiemu? Alebo chceš znevažovať prehojnú jeho dobrotivosť, trpezlivosť a zhovievavosť,
5 a nevieš, že dobrota Božia ťa pobáda kajať sa? No
ty vo svojej zatvrdlosti a nekajúcnosti srdca shromažďuješ si (proti sebe) hnev, až príde deň hnevu
a zjaví sa spravodlivý súd Boží.
*6-7 On odplatí každému podľa jeho skutkov: | večným životom tým, čo vytrvalo konajú dobro a hľa-

32 Zloba týchto zadubencov sa neobmedzuje len na ich osoby, ale zlomyseľne a škodoradostne podnecujú druhých, aby zlo páchali, a schvaľujú to. — Preklad Vg je trocha odchylný.

1-29 Pavol oslovuje Židov, ktorí sa proti pohanom vystatovali tým, že majú pravú vieru a Mojžišov zákon. Ukazuje im, že ani ich náboženský a mravný stav nie je najlepší. Aj na nich, ktorí si trúfajú posudzovať pohanov, čaká prísny súd Boží.

4 Milosrdenstvo a dobrotivosť, ktoré Boh v dejinách Starého zákona milostivo preukázal Židom, majú ich teraz pobádať, aby sa kajali a prijali Kristovu blahozvesť. Nijako ich neoprávňujú, aby sa márne vystatovali a zotrvávali vo svojej pyšnej zatvrdlivosti.

6-11 Boh nehľadí na osoby, lebo pred ním je každý človek rovný, či Žid a či pohan, či pán a či sluha, ale hľadí na skutky viery. Túto pravdu Písmo sv. znova a znova zdôrazňuje, lebo je naozaj základným pravidlom kresťanského života a nášho pomeru k Bohu. Porovnaj Ž 61, 13; Prísl 24, 12; Sir 16, 15; Mt 16, 27; 2 Kor 5, 10; Jak 5, 29 a i.

dajú nepominuteľnú slávu a česť, | ale hnevom a 8
rozhorčením tým, čo sa len svária a protivia sa
pravde a povoľujú neprávosti. Súženie a úzkosť 9*
príde na každú ľudskú dušu, ktorá páše zlo, a to
najprv na Žida, potom aj na Gréka, | ale sláva, česť 10
a pokoj bude údelom každého, kto činí dobre, a to
najprv Žida, potom aj Gréka. Boh totiž nehľadí na 11
osoby.

4. *Mierou Božieho súdu je zákon svedomia.* — Tí, čo bez zákona hrešili, bez zákona aj za- 12*
hynú. A tí, čo hrešili, hoci mali zákon, budú súdení
podľa tohto zákona. Lebo pred Bohom nie tí sú 13
spravodliví, čo zákon počúvajú, ale iba tí budú
ospravedlnení, čo ho plnia.

Aj pohani, hoci nemajú zákona, od prírody či- 14*
nia to, čo zákon požaduje. Nemajú zákona, ale sami
sú si zákonom | a tak dokazujú, že skutky zákona 15
sú im vpísané do srdca. O tom im spolu vydáva
svedectvo ich svedomie a ich myšlienky, ktoré ich
aj obviňujú, aj obraňujú. (Tak aj) v ten deň, keď 16*
Boh skrze Ježiša Krista bude súdiť skryté činy ľudí, a to podľa blahozvesti (ktorú hlásam).

Miera milostí je mierou súdu: Kto prv a viac od Boha 9
dostal, prv a prísnejšie bude súdený.

Mierou Božieho súdu nie je zákon, ktorý niekto nemo- 12
hol poznať, ale svedomie, ktoré každému primerane hovorí, čo má a čo nemá robiť.

Každý človek má od prírody (=od Boha, ktorý je jej 14-16
pôvodcom!) do srdca (=do duše) ako by vpísaný zákon Boží, ktorý sa svedomím ozýva a ukazuje mu, čo zodpovedá jeho bytostnému poslaniu, čo je teda dobré a čo zlé. My sami, naše hnutia a myšlienky, sa budeme obviňovať a brániť pred večným Sudcom. Sami v sebe si nosíme súd a večnosť. Porovnaj Jn 3, 18—21.

„Podľa mojej blahozvesti" = podľa právd Kristovho 16
evanjelia, ktoré hlásam.

*17 5. *Židia sa nemajú čím vystatovať.* — Ty
teda si Žid a spoliehaš sa na zákon, vystatuješ sa
18 svojím Bohom | a poznáš jeho vôľu. Vieš rozsúdiť,
19 čo je lepšie, lebo si vyučený v zákone, | a namýšľaš
si, že si vodcom slepých a svetlom tých, čo sú vo
20 tme. (Namýšľaš si, že) si vychovávateľom nerozumných, učiteľom nedospelých a že v zákone máš
21 vzor múdrosti a pravdy. Ako to, že ty, ktorý (chceš)
iného učiť, sám seba neučíš? Kážeš: Nepokradneš!
22 a sám môžeš kradnúť? | Hovoríš: Nescudzoložíš!
a sám môžeš cudzoložiť? Ošklivíš si modly, a chrám
23 môžeš olupovať? Chvasceš sa zákonom, a Boha mô-
*24 žeš zneuctievať prestupovaním zákona? Veď je aj
napísané: *Vy ste na vine, že sa pohani rúhajú menu Božiemu!*

*25 6. *Obriezka myslí, nie tela!* — Isteže, aj
obriezka je prospešná, ale iba ak plníš zákon. Ak
prestupuješ zákon, obrezaný rovný si neobrezanému.
26 | A naopak: Ak neobrezaný plní ustanovenia
zákona, či sa mu neobriezka nepočíta za obriezku?
27 Veru, od prírody neobrezaný, ktorý plní zákon, bude súdiť teba, ktorý máš písmeno (zákona) a si obrezaný, ale prestupuješ zákon!

17-24 Židia sa vychvaľujú svojím náboženstvom a chceli by všetkých učiť a viesť, ale sami nežijú podľa právd svojej viery. Majú zákon, ale ho neplnia, preto im nič nepomôže, naopak, ešte im priťaží.

24 Iz 52, 5; porovnaj Ez 36, 16—38: Nepriateľské národy sa posmievajú Izraelu a jeho Bohu. Podľa mienky starých moc a blahobyt niektorého národa závisely totiž od toho, či má schopných bohov alebo nie. — Apoštol chce povedať, že Židia svojím životom robia pred pohanmi iba hanbu svojmu náboženstvu a svojmu Bohu.

25-29 Židom bola obriezka vonkajším znakom príslušenstva k vyvolenému národu a účasti na jeho právach a na prisľúbeniach Božích. Pavol však zdôrazňuje, že tento znak sám o sebe ešte nikoho nerobí milým Bohu a neoprávňuje k prázdnym nádejám. Musí mu zodpovedať aj život podľa zákona.

Nie je Žid ten, kto je ním navonok, a obriezkou 28
nie je tá vonkajšia, na tele. Ten je Žid, kto je ním 29
vnútorne, a obriezkou je (obriezka) srdca, podľa
ducha, a nie podľa písmena. Taký má chválu nie
od ľudí, ale od Boha.

7. *Prednosti Židov.* — Aká je teda prednosť 3*
Žida, alebo aký úžitok má obriezka? Mnohý, v každom 2
ohľade!
Predovšetkým, že Židom boly sverené prisľúbenia Božie. A ak sa niektorí aj stali nevernými, či 3
ich nevernosť zmarí Božiu vernosť? Vôbec nie! 4*
Uznajme skôr, že Boh je pravdivý, a každý človek
luhár, ako je napísané:

Aby (každý vedel,)
že si spravodlivý v slovách svojich,
vyhráš vždycky, keď ťa súdiť budú.

Čo však povieme, keďže práve naša neprávosť 5*
jasnejšie ukazuje Božiu spravodlivosť? Či Boh, ľudsky rečeno, nie je nespravodlivý, keď uvaľuje (na
nás) svoj hnev? | Vôbec nie! Ako by potom mohol 6
Boh súdiť svet?
Ale keď sa pravdivosť Božia mojou lžou jasnejšie ukázala jemu na slávu, prečo mám byť súdený 7

Apoštol nechce zľahčovať prozreteľnostný význam Židov a starozákonného náboženstva. Preto vyzdvihuje, že Židia boli vyvoleným národom, ktorému Boh sveril svoje zjavenie a dal bohaté prísľuby. A tieto Boh aj verne splnil a splní, hoci sa mu Židia spreneverili, ba zavrhli aj prisľúbeného Mesiáša. 1-4

Ž 50, 6: Prorok Nátan oznámil Dávidovi, že sa Boh hnevá na neho pre hriech cudzoložstva, ktorý spáchal s Betsabe proti Uriášovi (2 Sam 11, 2 — 12, 25). Kráľ pokorne uznal svoju vinu a prosil si odpustenie od spravodlivého a milosrdného Boha. 4

Bolo by však rúhaním proti Bohu, keby si niekto myslel, že môže slobodne hrešiť, keďže napokon všetky naše hriechy len viac vyzdvihujú Božiu spravodlivosť a svätosť. 5-8

*8 ako hriešnik? Či nie je tomu tak, ako nás osočujú
a ako poniektorí tvrdia, že my učíme: „Páchajme
zlé, aby prišlo dobré?' — Na týchto, veru, príde
spravodlivý trest!

8. *Všetci ľudia stenú pod hriechom.* —
*9 Čo teda? Máme nejakú prednosť? Vôbec nie! Veď
prv sme obvinili Židov i Grékov, že všetci sú pod
10 hriechom. A je napísané:

Nik nie je spravodlivý, ani jeden nie;
11 *nik nie je múdry, nik z nich Boha nehľadá.*
12 *Zblúdili všetci, naraz pokazili sa;*
nikto z nich nečiní dobré, ani jeden nie.
13 *Hrdlo ich otvoreným hrobom je,*
jazykmi stroja stále úklady.
Hadí jed majú na perách,
14 *ústa ich kliatbou plné sú a trpkosťou.*
15 *Bystré veľ nohy majú, krv keď idú prelievať;*
16 *nešťastie, skaza chodia v stopách ich.*
17 *Chodníka pokoja nepoznajú ti,*
18 *pred zrakom bázne Božej nemajú.*

19 Vieme však, že všetko, čo zákon hovorí, hovorí
tým, čo sú pod zákonom, aby všetky ústa zamĺkly
*20 a celý svet sa podrobil súdu Božiemu. A zo skutkov
zákona nebude pred ním ospravedlnený ani jeden
človek, keďže zo zákona je len poznanie hriechov

8 To Pavlovi nepriatelia, židovčiaci kresťania, mu pripisovali takúto zásadu. Podnet k tomu im azda dala jeho náuka, že Starý zákon Kristovým príchodom stratil platnosť a záväznosť.

9-20 Prednosti, ktoré zákon dáva Židom, sú len vonkajšie, ale samy o sebe nikoho neočisťujú od hriechu a nerobia spravodlivým. Všetci ľudia, či Židia či pohani, sú pred Bohom hriešni. To Pavol dokazuje výrokmi rozličných kníh Písma: Ž 13, 2 n. (v. 10—12); 5, 11; 139, 4 (v. 13); 10, 7 (v. 14); Iz 59, 7 n.; Prísl 1, 16 (v. 15—17); Ž 35, 2 (v. 18).

20 Zákon Mojžišov ukazoval, čo neslobodno robiť, ale nedával človeku sily, aby to mohol aj uskutočniť.

II. Spôsob ospravedlnenia, 3, 21—4, 25.

1. *Viera v Ježiša Krista.* — Teraz sa však 21*
zjavila spravodlivosť Božia, nezávisle na zákone.
Svedčia o nej Zákon i Proroci. | Táto spravodlivosť 22
Božia je z viery v Ježiša Krista, (určená) pre vše-
tkých bez rozdielu, ktorí veria [v neho]. Všetci totiž 23*
zhrešili a nemajú slávy Božej. Bývajú však ospra- 24
vedlnení bez vlastných zásluh, z jeho milosti, a to
vykúpením v Kristu Ježišovi.

Tohto Boh ustanovil ako obeť smierenia, (na 25*
ktorej sme účastní) vierou v jeho krv, aby takto
prejavil svoju spravodlivosť pri predošlých hrie-
choch, ktoré strpel. Vtedy bol Boh zhovievavý, aby 26
práve teraz prejavil svoju spravodlivosť, lebo chcel
byť aj sám spravodlivý, aj toho ospravedlniť, kto
verí v Ježiša [Krista].

Môžeme sa teda vystatovať? Vylúčené! A to 27*
akým zákonom? Skutkov? Nie veru, ale zákonom
viery! Sme si totiž istí, že človek býva ospravedl- 28

V druhej stati Apoštol hovorí o pravej ceste k ospra- 21
vedlneniu: Je to živá, činorodá viera v Ježiša Krista

Jedine viera v Ježiša Krista nás robí spravodlivými 21-25
pred Bohom. Kristus sa za celé ľudstvo vydal na kríži
v obeť zadosťučinenia a bez našich zásluh nás vlastnou
krvou vykúpil, smieril so spravodlivým Bohom a vyslo-
bodil od hriechu a večného zatratenia.

Nemajú milosti Božej, a tak nie sú ani účastní na jeho 23
božskom živote. Porovnaj Jn 1, 12;* 2 Pt 1, 4.*

Boh dopustil (Vg: „odpustil") hriechy, aby ľudia po- 25 n
chopili, kam sa dostanú bez jeho milosti a pomoci, ale
blahozvesťou Kristovou im teraz dal možnosť, aby sa vie-
rou v Krista Ježiša stali spravodlivými.

Len milosťou Božou sme to, čo sme! Porovnaj 1 Kor 27 n
15, 10.* Naša spravodlivosť je z viery, je to milostivý dar
Boží a nezakladá sa na našich skutkoch a predchádzajú-
cich zásluhách. Nezávisí ani na skutkoch, konaných podľa
Mojžišovho zákona. Viera je teda s našej strany nevy-
hnutnou podmienkou a spolu aj prvým krokom k Bohu.
Bez nej sa nemôžeme páčiť Bohu a stať sa jeho dietkami.
— Viď o veci usnesenie Tridentského snemu s. VI. hl. 7.

29 nený vierou, nezávisle na skutkoch zákona. Vari
Boh je len Bohom Židov, a nie aj pohanov? Pravda-
30 že aj pohanov! Veď je jeden a ten istý Boh, ktorý
pre vieru ospravedlnil obrezaného a vierou neobre-
31 zaného. | Či teda vierou rušíme zákon? Vôbec nie!
Naopak, zákon potvrdzujeme.

2. *Aj Abrahám bol vierou ospravedlne-*
*4 *ný.* — A čo povieme, čoho dosiahol Abrahám, náš
2 praotec podľa tela? Ak bol Abrahám ospravedlnený
pre svoje skutky, mohol by sa chváliť, lenže nie
3 pred Bohom! | Čo o tom hovorí Písmo? *Uveril Abra-*
4 *hám Bohu a počítalo sa mu to za spravodlivosť!* Lež
tomu, kto koná skutky, mzda sa nepočíta podľa mi-
*5 losti, ale podľa podlžnosti. Kto však nekoná skutky,
ale verí v toho, ktorý ospravedlňuje bezbožného,
tomu sa táto jeho viera počíta za spravodlivosť.
6 Tak aj Dávid blahoslaví človeka, ktorému Boh po-
počíta spravodlivosť bez skutkov:

*7 *Blahoslavení sú, ktorým neprávosti boly odpustené,*
ktorým hriechy (zmilovaním) prikryté už boly!
8 *Blahoslavený je človek, keď mu Pán tie hriechy ne-*
počíta!

1-5 Apoštol dokazuje z Písma, že aj Abrahám, slávny praotec Židov, na ktorého sa stále odvolávali, bol ospravedlnený z viery, a nie zo skutkov (Gn 15, 6). Pred Bohom skutky samy o sebe, ak sú nie účinne podnietené vierou a milosťou, nemajú nijakej ceny.

5 Vg pridáva slová „podľa milostivého rozhodnutia Božieho".

n 7 Ž 31, 1 n.: Dávid nehovorí o skutkoch a zásluhách kajúcnika, ale len o zhovievavom milosrdenstve Božom. — Zo žalmistových slov nemožno vyvodiť náuku, ako by Boh svojím zmilovaním „prikryl" viny hriešnika a len navonok ho pokladal ako by za spravodlivého. Takáto mienka je proti učeniu celého Písma, najmä Nového zákona, o milosti Božej a o našej účasti na živote Božom (porovnaj Jn 1, 12;* 2 Pt 1, 4* a i.).

Toto blahoslavenstvo vzťahuje sa na obrezaných 9*
alebo aj na neobrezaných? Tvrdíme však, že Abra-
hámovi sa viera počítala za spravodlivosť. Ako sa 10
mu počítala? Obrezanému alebo neobrezanému?
Veru nie obrezanému, ale neobrezanému! | Znak 11
obriezky dostal ako pečať, že bol ospravedlnený
vierou, ktorú mal už ako neobrezaný. Tak sa stal 12
otcom všetkých tých, čo veria ako neobrezaní, aby
sa to aj im počítalo za spravodlivosť. A tak sa stal
otcom obriezky nielen tým, čo sú obrezaní, ale aj
tým, čo kráčajú v šľapajách viery nášho otca Abra-
háma, ktorú mal už ako neobrezaný.

3. *Božie prisľúbenia a viera.* — Abrahá- 13*
movi alebo jeho potomstvu sa totiž dostalo prisľú-
benia, že bude dedičom sveta, nie zo zákona, ale
zo spravodlivosti viery. Veď ak by boli dedičmi tí, 14
čo sú zo zákona, viera by bola zmarená a prisľúbe-
nia zrušené!
Zákon je dôvodom hnevu, lebo kde nieto zákona, 15*
niet ani priestupku. Prisľúbenie je preto z viery, 16
aby bolo z milosti a platilo všetkému potomstvu;

Ani obriezka, ktorou sa človek včleňoval do vyvoleného národa a na ktorej si Židia toľko zakladali, nerobí ho spravodlivým. Veď o praotcovi Abrahámovi už dlhý čas pred obriezkou tvrdí Pán, že sa stal spravodlivým (porovnaj Gn 15, 6 a 17, 10—14.*). 9-12

Mojžišov zákon ešte ani nejestvoval, keď Abrahám už 13 n
bol priateľom Božím a dostalo sa mu prisľubu o hojnom potomstve a o Mesiášovi z jeho potomstva (Gn 12 3—7; 18, 18; 22, 18 a i.). A v týchto predpovediach je výslovne povedané, že požehnania sa „v Abrahámovi" rozšíria na všetko ľudstvo.

Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení. Preto tak za- 15-17
riadil prisluhovanie spásy, že môžu byť ospravedlnení nielen tí, čo sú podľa tela a podľa zákona Abrahámovými potomkami, ale aj tí, čo sú jeho dietkami podľa ducha. A to sú aj pohani, ktorí veria v Ježiša Krista. Podľa prisľúbenia Božieho (Gn 17, 5) Abrahám má byť totiž otcom mnohých národov.

nielen tým, čo sú zo zákona, ale aj tým, čo sú
z viery Abraháma, ktorý je otcom nás všetkých. |
17 Ako je aj napísané: *Učinil som ťa otcom mnohých
národov!* Pred Bohom totiž, ktorému uveril a ktorý
oživuje mŕtvych a to, čoho ešte niet, volá, ako by
už bolo.
*18 Proti nádeji, v nádeji uveril, že bude otcom
mnohých národov podľa slov: *Také bude tvoje po-*
19 *tomstvo!* A neochabol vo viere, ani keď hľadel na
svoje už odumreté telo, lebo mal už so sto rokov,
20 a na odumretý už život Sárin. O prisľúbení Božom
nepochyboval nedôverčivo, ale utvrdil sa vo viere,
21 vzdával Bohu slávu | a pevne bol presvedčený, že
ten, ktorý dal prisľúbenie, má aj moc ho uskutočniť.
22-23 Preto sa mu to počítalo za spravodlivosť. | A nie-
len kvôli nemu bolo napísané, že sa mu to počíta-
24 lo, | ale aj kvôli nám. Aj nám sa má (takto) počítať,
lebo sme uverili v toho, ktorý vzkriesil z mŕtvych
25 Ježiša [Krista], nášho Pána, | vydaného v obeť za
naše hriechy a vzkrieseného na naše ospravedlne-
nie.

III. Účinky spravodlivosti z viery, 5, 1—6, 23.

1. *Viera nám dáva pokoj s Bohom a isto-*
5 *tu spásy.* — Keďže sme ospravedlnení vierou, za-
chovajme si pokoj s Bohom skrze Pána nášho Ježiša
*2 Krista. Skrze neho máme totiž vierou aj prístup
k milosti, v ktorej sme, aj to, že sa môžme honosiť
*3 nádejou slávy Božej. Ba ešte i v súženiach sa môže-
me týmto honosiť, vediac, že súženie prináša trpez-

18 Gn 15, 15. — Abrahámová viera bola vskutku záslužná, lebo uveril Bohu proti všetkej ľudskej nádeji.
2 Ako ospravedlnení máme nádej, že nám Boh dá v nebesách účasť na svojej božskej sláve. Porovnaj 8, 17—25.*
3-5 Viera v Boha a nádej budúcej slávy nám dávajú silu v časných súženiach, lebo vieme, že tieto čoskoro pominú a nimi si zaslúžime odmenu od Boha.

livosť, | trpezlivosť zasa vyskúšanú čnosť a vyskú- 4
šaná čnosť nádej. A táto nádej nás nesklame, lebo 5
láska Božia sa rozlieva v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorý nám je daný.

Kristus v určenom čase zomrel za nás bezbož- 6*
ných, keď sme boli ešte bezmocní. Sotva kto by 7
obetoval život čo aj za spravodlivého; hádam ešte za dobrodincu by sa niekto odvážil životom. Boh 8
však dokazuje svoju lásku k nám tým, že Kristus zomrel za nás, keď sme boli ešte hriešni!

Tým skôr sa skrze neho zachránime pred hne- 9
vom (Božím), lebo teraz sme už ospravedlnení jeho krvou. Už vtedy sme sa smierili s Bohom smrťou 10
jeho Syna, keď sme boli (Bohu) nepriateľmi; tým skôr sa teda zachránime jeho životom, keď sme už smierení (s Bohom). A nielen to, ale aj honosiť sa 11
môžeme v Bohu skrze Pána nášho Ježiša Krista, ktorý nám sprostredkoval smierenie.

2. *Adam a Kristus.* — Ako skrze jedného člo- 12*
veka prišiel na svet hriech a skrze hriech smrť, tak smrť prišla na všetkých ľudí, lebo všetci zhrešili. Aj pred zákonom bol totiž hriech na svete, lenže 13*

Naša nádej je neochvejná, lebo sa zakladá na láske 6-8
Božej k nám: Sám Syn Boží za nás hriešnych zomrel aby smrťou zadosťučinil za naše hriechy a vyslobodil nás z otroctva hriechu.

Pavol v tejto stati porovnáva prvého Adama s novým 12-21
s Kristom: Prvý Adam nám dal telesný život, ale svojím pádom nám spôsobil telesnú i duševnú smrť. Nový Adam nám svojou smrťou priniesol život slávy Božej, na ktorej budeme mať v nebesách účasť telom i dušou.

Porovnanie je vlastne nie dokončené a pokračuje až 12
vo v. 18. Apoštol chce dôvodiť: Ako vinou jedného človeka-Adama prišiel na svet hriech a smrť, tak zásluhami druhého muža-Krista dostávame milosť a život. — Prekladáme „lebo všetci zhrešili" a nie, ako má Vg „v ktorom (totiž v Adamovi) všetci zhrešili".

Smrť panovala nad ľuďmi už vtedy, keď ešte nebolo 13 n
židovského zákona a keď nasledovne nebolo ani osobného

14 hriech sa nepočíta, keď nieto zákona. Ale zato smrť
panovala od Adama do Mojžiša aj nad tými, čo ne-
hrešili na spôsob Adamovho hriechu.

*15 Ten je predobrazom toho, ktorý mal prísť. Veď
s milosťou je to inak ako s pádom: Pre pád jedného
premnohí síce zomierajú, milosť Božia však a dar
milosti, (ktoré získal) jeden človek, Ježiš Kristus,
16 sú premnohým dávané v miere ešte väčšej. A s tým-
to darom je to inak ako s oným pádom: Rozsudok
nad jedným (človekom priniesol) odsúdenie, ale
milosť (vedie) z mnohých pádov k ospravedlneniu.
17 Lebo keď pre pád jedného zavládla smrť, tým skôr
skrze jedného, totiž Ježiša Krista, budú mať účasť
v kráľovstve života tí, čo dosiahli hojnej milosti
a daru spravodlivosti.

18 Ako pád jedného
(spôsobil) odsúdenie všetkých ľudí,
tak spravodlivosť jedného
všetkým ľuďom (priniesla) ospravedlnenie a
19 A ako neposlušnosťou jedného človeka [život.
premnohí stali sa hriešnymi,
tak zasa poslušnosťou jedného človeka
premnohí budú ospravedlnení.

---

hriechu proti tomuto zákonu. Z toho plynie, že smrť je následkom a trestom hriechu prvých rodičov (Gn 2, 17) a ako osudné bremeno obťažuje všetkých ich potomkov. S Adamom a v Adamovi zhrešilo teda celé ľudské pokolenie. — Tým je jasne vyslovená katolícka náuka o dedičnom hriechu, ako ju vymedzil aj Tridentský snem s. IV, hl. 1—6.

15-17 Apoštol kladie proti sebe s jednej strany vinu a zásluhy jedného (Adama-Krista), s druhej strany smrť a ospravedlnenie „mnohých". To nijako neznamená „len niektorých" ale „všetkých" (porovnaj v. 18 n.*), ako správne podľa smyslu prekladajú niektorí vedci. — Vykúpenie a milosť Kristova sú hojnejšie a účinnejšie než pád a hriech Adamov, lebo všetkým ľuďom dávajú možnosť vyslobodiť sa zo všetkých hriechov a zúčastniť sa na kráľovstve večného života.

Zákon prišiel nato, aby sa hriech rozmnožil. Ale 20*
keď sa rozmnožil hriech, ešte väčšmi sa rozhojnila
milosť, | aby tak, ako hriech sa dostal k moci smr- 21
ťou, aj milosť zavládla spravodlivosťou a (viedla)
do večného života, skrze Ježiša Krista, Pána nášho.

3. *S Kristom zomrime hriechu!* — Čo teda 6*
povieme? Máme vari zotrvať v hriechu, aby sa mi-
losť rozmnožila? | Vôbec nie! Zomreli sme predsa 2
hriechu, akože by sme ešte mohli v ňom žiť?

Či neviete, že všetci, čo sme boli pokrstení 3
v Krista Ježiša, v jeho smrť sme boli pokrstení?
Krstom sme boli totiž spolu s ním pochovaní vo 4
smrť (jeho), aby tak, ako bol Kristus vzkriesený
slávnou mocou Otcovou, aj my sme kráčali v no-
vosti života.

Ak sme srástli s ním podobnosťou jeho smrti, 5
práve tak budeme (rásť s ním) aj (podobnosťou) je-
ho vzkriesenia. Veď vieme, že náš starý človek spo- 6
lu s ním bol ukrižovaný, aby (naše) hriešne telo
bolo umŕtvené a my sme už viac neotročili hriechu.
Lebo kto zomrel, je ospravedlnený od hriechu. 7

Zákon vlastne len rozmnožil osobný hriech, lebo bez 20 n
zákona niet ani priestupku. Tak sa ešte väčšmi zveľadilo
panstvo hriechu a smrti nad svetom. Ale milosť, ktorú nám
zaslúžil a priniesol Ježiš Kristus, je ešte mocnejšia!

Bolo by bludným a rúhavým záverom, keby sme z po- 1-7
vedaného uzatvárali, že môžeme bezočivo hrešiť v nádeji,
že milosť Kristova je väčšia než naše hriechy. Umreli
sme predsa raz navždy hriechu, keď sme boli pokrstení
(gr. doslovne „pohrúžení") v Krista Ježiša, ktorý vzal na
seba naše hriechy a za nás zomrel. S ním bol pochovaný
náš hriešny človek, naše hriešne „ja" a s ním sme vstali
pri krste svätom z mŕtvych, aby sme žili novým životom
milosti v Bohu a pre Boha. Stali sme sa jedno s Kristom,
boli sme do neho „vštepení" (tak doslovne hovorí gr. pô-
vodina), musíme teda podľa toho aj obcovať. — Apoštol
má pred očima krásnu symboliku vtedajších krstných
obradov, keď krstenca celého pohrúžili do krstnej vody.

4. *S Kristom žiť Bohu a spravodlivosti.*
*8 — A keď sme zomreli s Kristom, veríme, že s Kris-
9 tom budeme aj žiť. Vieme, že Kristus, ako vstal
z mŕtvych, viac už neumiera, že smrť nad ním viac
10 už nepanuje. Lebo zomrel, ale zomrel raz navždy
11 hriechu; a žije, ale žije Bohu. Tak isto aj vy súďte
o sebe, že ste mŕtvi hriechu, lenže živí Bohu, v Kris-
tu Ježišovi, [Pánovi našom].
12 Nech teda nevládne hriech vo vašom smrteľnom
13 tele, aby ste povoľovali jeho žiadostiam. Ani údy
svoje nevydávajte hriechu za nástroje neprávosti!
Oddajte sa Bohu ako živí, ktorí ste boli mŕtvi; a
svoje údy (vydávajte) Bohu za nástroje spravodli-
14 vosti! Hriech už nesmie panovať nad vami, lebo nie
ste pod zákonom, ale pod milosťou.

5. *Otroctvo hriechu — sloboda spravod-*
*15 *livosti.* — Čo teda? Máme hrešiť, pretože nie sme
16 pod zákonom, ale pod milosťou? Vôbec nie! | Či
neviete, že ste služobníkmi toho a toho musíte aj
počúvať, komu ste sa dali do služby a poslušnosti?
Alebo hriechu, ktorý prináša smrť, alebo poslušnosti,
17 ktorá ospravedlňuje. Ale vďaka Bohu, že
otrokmi hriechu ste boli, teraz však zo srdca radi
poslúchate tú náuku, ktorú ste oddane prijali.
18 Keďže ste sa oslobodili od hriechu, stali ste sa
19 služobníkmi spravodlivosti. Pre slabosť vášho tela
poviem ľudský príklad: Ako ste svoje údy dávali
do otroctva nečistoty a neprávosti, aby (ste sa do-

8-14 S Kristom, ktorý za nás zomrel, ním a v ňom máme žiť Bohu. Celý náš život má smerovať k nemu, všetky naše skutky majú byť zasvätené jemu, nie telu a hriechu.

15-23 Kto koho je služobníkom, tomu slúži a toho počúva. My sme sa milosťou Kristovou vyslobodili z otroctva hriechu a smrti a dali sme sa do služby spravodlivosti a života. Za oné otroctvo sa musíme len hanbiť a čakať jeho odplatu (gr. „plácu") — smrť. Ale služba Bohu nás posvätuje a robí spravodlivými a dáva nám nádej večného života.

púšťali) neprávosti, tak teraz dávajte svoje údy do
služby spravodlivosti, aby ste boli posvätení.
Keď ste boli otrokmi hriechu, boli ste slobodní 20
voči spravodlivosti. A aký úžitok ste vtedy mali 21
z toho, za čo sa teraz hanbíte? Veď koniec tých
(skutkov) je smrť!
Teraz však oslobodení od hriechu a slúžiac Bo- 22
hu, máte ovocie posvätenia a ako jeho zakončenie
život večný. Smrť je totiž odplatou za hriech, ale 23
(darom) milosti Božej je život večný v Kristu Je-
žišovi, Pánovi nášom.

IV. Nové životné podmienky ospravedlneného človeka, 7, 1—8, 39.

1. *Kresťanov neviaže zákon.* — Či neviete 7*
bratia — veď hovorím ľuďom, ktorí poznajú zákon
— že zákon panuje nad človekom, kým tento žije?
Aj vydatú ženu zákon viaže k mužovi, dokiaľ je 2
tento živý, a len ak muž umrie, je slobodná od zá-
kona, ktorý ju viazal k mužovi. A tak teda ak sa 3
oddáva inému mužovi, dokiaľ jej muž žije, pokla-
dajú ju za cudzoložnicu. Ale ak jej muž umrie, je
slobodná od zákona a nie je cudzoložnicou, ak sa
vydá za iného.
Práve tak, bratia moji, aj vy ste v tele Kristo- 4*
vom zomreli zákonu a náležíte už inému, tomu totiž,
ktorý bol vzkriesený z mŕtvych, a Bohu máme pri-
nášať ovocie. Keď sme žili podľa tela, hriešne váš- 5

Rimania mali vynikajúci cit pre právo. Ich zákono- 1
darstvo je slávne ešte aj dnes. Preto Apoštol rímskym kresťanom predkladá názorný príklad z manželského práva.

Smrťou sa končí záväznosť každého časného zákona. 4-6
Kresťan však v krste bol pohrúžený do Krista a zomrel s ním, takže ho Mojžišov zákon už nemôže viazať. Je slobodný od jeho „písmena", to je od jeho predpisov, a má slúžiť Bohu novým životom viery a lásky.

ne, podnietené zákonom, pôsobily v našich údoch,
6 takže sme prinášali ovocie smrti. Ale teraz sme slo-
bodní od zákona, lebo sme zomreli tomu, čím sme
boli viazaní, a slúžime (Bohu) v novom duchu, a nie
podľa starého písmena.

*7 2. *Zákon a hriech.* — Čo na to povieme? Je
zákon hriechom? Vôbec nie! Ale hriech som nepo-
znal, ak len nie skrze zákon, lebo ani žiadosť by
som nebol poznal, keby zákon nebol povedal: *Ne-*
8 *požiadaš!* A vtedy hriech, keď sa mu v prikázaní
naskytla príležitosť, vzbudil vo mne všelijaké žia-
dosti. Inak, bez zákona, by bol hriech mŕtvy.
*9 Aj ja som voľakedy žil bez zákona, ale keď pri-
10 šlo prikázanie, hriech ožil, | a ja som zomrel. I ukázalo sa, že prikázanie, ktoré mi malo dať život,
11 spôsobilo mi smrť. Hriech totiž, keď sa mu v prikázaní naskytla príležitosť, zviedol ma a tým aj zabil.
12 Pravda, zákon je svätý, aj prikázanie je sväté,
13 spravodlivé a dobré. A tak to dobré mi spôsobilo smrť? Vôbec nie! Práve hriech, aby sa ukázal hriechom, spôsobil mi smrť, a to tým, čo bolo dobré. Tak sa hriech ukázal v prikázaní vo svojej nesmiernej hriešnosti.

---

n 7 Ex 20, 17. — Mojžišov zákon sám osebe (a každý zákon vôbec) je dobrý, ale treba uvážiť, že vlastne on priniesol poznanie toho, čo je zlé, zakázané, a pritom neposkytoval človeku potrebné milosti. Keby ho nebolo, svedomie človeka by bolo slobodné, ale takto naša zlá žiadostivosť horí práve po tom, čo nie je dovolené, a privádza nás do hriechu.

9-13 Dieťa sa na všetko díva nepredpojato, nevinne. Všetko sa mu zdá dobré a dovolené. Ale keď pozná rozličné prikázania, začne rozoznávať, čo je dobré a čo zlé. Zatúži často práve za tým, čo je zlé. Zákon ako by bol prebudil jeho driemajúce náruživosti. Zákon, sám v sebe dobrý, ale bez prostriedkov milosti, mu teda miesto života priniesol smrť.

3. *Zákon hriechu.* — Vieme, že zákon je duchovný. Ale ja som telesný, zapredaný hriechu! 14*
Ani (dobre) neviem, čo robím, lebo nie to konám, 15*
čo by som chcel, ale činím to, čo (vlastne) nenávidím. Ak teda činím to, čo nechcem, uznávam, že 16
zákon je dobrý. A tak už nie ja to robím, ale hriech, 17
ktorý je vo mne.

Viem, že vo mne, to je v mojom tele, nie je 18
dobré. Vôľu by som aj mal, ale dobré nerobím.
Nečiním dobré, čo by som chcel, ale konám zlé, čo 19
nechcem. Ale ak činím, čo nechcem, nie ja to ro- 20
bím, ale hriech, ktorý je vo mne.

Badám teda ten zákon, že (vždy) mi je naporú- 21
dzi zlé, keď chcem činiť dobré. Podľa vnútorného 22
presvedčenia rád súhlasím s Božím zákonom, | ale 23
vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje
proti zákonu môjho rozumu a podrobuje ma zákonu
hriechu, ktorý je v mojich údoch.

Biedny som ja človek! Kto ma vyslobodí z tohto 24*
tela, smrti obecaného? Vďaka Bohu skrze Ježiša 25
Krista, Pána nášho! Veru, ja, jeden a ten istý, rozumom slúžim zákonu Božiemu, a telom zákonu hriechu!

Zákon Mojžišov (a zákon vôbec) je dobrý, ale nehľadí 14
na slabosť človeka. Jednoducho prikáže: „Nesmieš!“ alebo: „Musíš!“, ale nedá nevyhnutnej sily a milosti.

V našom tele vládne zákon hriechu, následok hriechu 15-23
prvých rodičov. Brojí v nás proti nášmu rozumu a proti našej vôli a zvádza nás k tomu, o čom vieme, že je zlé, zakázané a že nám napokon len škodí. Človek je takto tragicky rozorvaný sám v sebe, dá sa zvábiť zlej žiadostivosti (=zákon hriechu), ktorá je v našich údoch, zhreší a spôsobuje si smrť duše. Je to pravda, ktorú aj pohanský básnik dobre vycítil, keď povedal: „Vidím, čo je dobré, aj to schvaľujem, ale činím predsa to, čo horšie je...“ (Ovídius.)

Výhľady bez útechy! Je tu však jediná nádej: Ježiš 24 n
Kristus, ktorý nás vykúpil a spasil! Táto myšlienka, ktorú však nevyslovuje, vyvoláva Pavlovi z úst výkrik vďač-

*8 4. *Zákon Ducha a zákon tela.* — Tým však,
čo sú v Kristu Ježišovi [a nekráčajú podľa tela, ale
*2 podľa Ducha], teraz už nehrozí odsúdenie. Zákon
Ducha života oslobodil ťa v Kristu Ježišovi od zá-
3 kona hriechu a smrti. Čo nebolo možné zákonu,
lebo bol slabý a podrobený telu, to (uskutočnil)
Boh, keď v tele, podobnom hriešnemu, a pre hriech
4 poslal svojho Syna a v tele odsúdil hriech. Tak
v nás, ktorí žijeme podľa Ducha, a nie podľa tela,
splnila sa spravodlivosť zákona.
5 Tí, čo sú podľa tela, telesne smýšľajú, ale tí, čo
6 sú podľa Ducha, duchovne. A smýšľanie telesné
(vedie) k smrti, kým smýšľanie duchovné (prináša)
7 život a pokoj. Smýšľanie telesné je Bohu nepriateľ-
ské a nepodrobuje sa Božiemu zákonu, ba ani sa
8 nemôže. Tí teda, čo sú podľa tela, nemôžu sa páčiť
Bohu.
*9 Vy však nie ste podľa tela, ale podľa Ducha, ako
že aj Duch Boží prebýva vo vás. Lebo ak niekto ne-
*10 má Ducha Kristovho, neprináleží k nemu. Ale ak

nosti: „Za to vďaka Bohu!" — Vg miesto „vďaka Bohu" prekladá „milosť Božia" (doplň „nás vyslobodí").

1 Slová „a nekráčajú podľa tela, ale podľa Ducha" sú síce v mnohých gr. rukopisoch a vo Vg, ale vklzly sem z v. 4.

2-4 Zákon Mojžišov bol slabý, bol „podrobený telu", lebo jeho predpisy dbaly iba na vonkajšiu, obradnú čistotu, svätosť. Preto Boh poslal na svet svojho jednorodeného Syna, ktorý nás vyslobodil zpod zákona tela a smrti a previedol nás pod zákon Ducha. To nás, pravda, zaväzuje, aby sme aj žili podľa Ducha, a nie podľa tela.

9 Duch Boží — Duch Kristov — Duch Svätý označujú jednu a tú istú tretiu Osobu Najsvätejšej Trojice. To, že sa nazýva práve tak, „Duch Boží" ako aj „Duch Kristov", naznačuje, že pochádza ako z Boha Otca, tak aj z Boha Syna. Porovnaj Jn 16, 12—15.* — Duch Svätý prebýva v nás milosťou posväcujúcou, ktorá je takrečeno dušou a hybnou silou nášho nadprirodzeného života z Boha a v Bohu.

n 10 Človek, v ktorom prebýva Kristus, je podrobený telesnej smrti, ale jeho vyššie „ja", jeho duch má v sebe silu

je Kristus vo vás, vaše telo je síce pre hriech pod-
robené smrti, no váš duch žije silou spravodlivosti.
A ak prebýva vo vás Duch toho, ktorý Ježiša 11
vzkriesil z mŕtvych, ten, ktorý Krista Ježiša vzkrie-
sil z mŕtvych, aj vaše smrteľné telá oživí svojím
Duchom, prebývajúcim vo vás.

5. *Sme dietkami Božími.* — Tak teda, bra- 12*
tia, nie sme zaviazaní telu, aby sme podľa tela žili.
Lebo ak žijete podľa tela, zomriete, ale ak duchom 13
umŕtvujete skutky tela, budete žiť, | pretože všetci, 14
ktorých vedie Duch Boží, sú synmi Božími.

Neprijali ste ducha otroctva, aby ste sa zasa mu- 15
seli báť, ale prijali ste Ducha synovstva, v ktorom
voláme: Abba! Otče! | A ten istý Duch dosvedčuje 16
spolu s naším duchom, že sme dietkami Božími.
Ak sme však dietkami, sme aj dedičmi, a to de- 17
dičmi Božími a spoludedičmi Kristovými. Ak s ním
trpíme, s ním budeme aj oslávení.

6. *Nádej nebeskej slávy ovláda všetko stvorenie.* — Súdim však, že utrpenia terajšieho 18*
času nie sú rovné sláve, v ktorej sa máme zjaviť.

---

večného života, posväcujúcu milosť (=spravodlivosť). A pri slávnom vzkriesení Boh Otec, ktorý vzkriesil Ježiša ako človeka, vzkriesi aj naše smrteľné telá. Celá naša bytosť, duch i telo, bude mať účasť na sláve dietok Božích (porovnaj v. 18 — 23*).

Už nie sme otrokmi tela, hriechu a smrti! Milosťou 12-17
Ducha Svätého sme dietkami Božími a všemohúceho Stvoriteľa neba i zeme môžeme vo svätej dôvere nazývať sladkým menom: „Otče!" (hebr. Abba). A Duch Svätý, ktorý prebýva v nás a je ako by pečaťou nášho synovstva a závdavkom dedičstva nebeského (porov. Ef 1, 13 n.*), nám dáva pokornú istotu a pokojné vedomie, že sme naozaj dietkami Božími. A nasledovne máme aj nádej, že budeme mať účasť na sláve (=dedičstve) Syna Božieho, svojho prvorodeného brata (porovnaj v. 29*).

Aj nerozumná časť stvorenia horí a takrečeno svíja sa 18-25
v bolestnej nádeji, že Boh vyslobodí stvorenstvo z kliatby

19 A všetko stvorenie s dychtivou túžbou očakáva toto
20 zjavenie sa synov Božích. Lebo stvorenie bolo pod-
robené ničomnej márnosti nie dobrovoľne, ale vô-
21 ľou toho, ktorý ho podrobil v nádeji, | že aj samo
stvorenie bude vyslobodené z otroctva skazy (a bu-
de mať účasť) na slodobnej sláve dietok Božích.

22 A vieme, že všetko stvorenie spoločne vzdychá
23 a spoločne sa svíja v bolestiach až dosiaľ. A nielen
ono, ale aj my sami, ktorí máme prvotiny Ducha,
aj my sami v sebe steneme a očakávame synovstvo
24 Božie i vykúpenie svojho tela. Lebo v nádeji sme
boli spasení! A nádej, ktorú by sme videli (splnenú),
nebola by nádejou. Veď čo niekto vidí, načo by sa
25 tomu nádejal? Ale ak sa nádejeme tomu, čo nevi-
díme, to musíme trpezlivo očakávať.

*26 Sám Duch prichádza na pomoc nám slabým. My
totiž nevieme ani len to, za čo sa máme náležite
modliť. Ale Duch sa za nás prihovára nevyslovi-
27 teľným vzdychaním. A ten, ktorý skúma srdcia, vie,
aký je úmysel Ducha, že sa totiž tak prihovára za
svätých, ako je Božia vôľa.

---

dedičného hriechu. Táto zaťahla na celú prírodu, takže musí nedobrovoľne slúžiť „ničomnej márnosti", totiž hriešnym chúťkam ľudí. Túži po okamihu, keď sa svojim spôsobom zúčastní na slobodnej sláve dietok Božích. A tak isto stenáme a túžbou zmierame aj my, lenže si uvedomujeme svoj bolestný údel Súčasne však máme radostnú nádej, že dielo nášho vykúpenia sa dokoná slávnym vzkriesením (=vykúpením) nášho tela. Sme spasení, ale v nádeji, lebo tu na zemi sa ešte neprejavuje v celej kráse a vo všetkých účinkoch tá skutočnosť, že sme dietkami Božími. Porovnaj 1 Jn 3, 2.*

n 26 V tejto nádeji sa teda musíme modliť. A Duch Svätý, náš Obranca (porovnaj Jn 14, 16*) nám pomáha v našej slabosti a sám sa za nás prihovára „nevysloviteľným vzdychaním", tlmočí totiž Bohu našu bolestnú túžbu po večnej vlasti, lebo my sami jej zavše nevieme dať pravý výraz a hľadáme i prosíme si od Boha jej splnenie v takých veciach, ktoré nás vlastne odďaľujú od Boha.

7. *Naše predurčenie.*

Vieme, 28*
že tým, čo milujú Boha
a sú povolaní podľa jeho prozreteľnosti,
všetky veci sú na osoh.
Lebo ktorých on predpoznal, 29
tých aj predurčil,
aby sa stali podobnými obrazu jeho Syna,
prvorodeného medzi všetkými bratmi.
Tých však, čo predurčil, 30
aj povolal
a povolaných ospravedlnil.
A tých, čo ospravedlnil,
aj oslávil.

8. *Apoštol velebí Boha za milosť a istotu spásy.* —

Čo na to povieme? 31*

Nesmieme sa dať rozrušiť ťažkosťami zemského života! 28-30 Ak milujeme Boha (= ak sme v milosti posväcujúcej), všetko, čokoľvek sa nám stane, je nám na osoh, hoci to aj nebadáme. On, ktorý nás vo svojej vševedúcnosti a večnosti už vopred poznal, t. j. bola mu známa naša poslušná viera a dobrá vôľa, nás ešte pred naším jestvovaním predurčil, aby sme sa stali jeho dietkami. A keď prišiel náš čas, naozaj nás povolal slovom Kristovej blahozvesti, ktorú sme vierou-krstom svätým prijali, ospravedlnil nás milosťou posväcujúcou a dá nám aj všetky milosti, aby sme dosiahli slávy dietok Božích. — Apoštol tu krátko, ale majstrovsky podáva katolícku náuku o predurčení. Z jeho slov zreteľne vysvitá, že nás Boh najsamprv „predpoznal", až potom „predurčil". Naše predurčenie závisí teda na nás samých, na našom živote a na našich skutkoch. Pravda, pre Boha niet ani „prv" ani „potom", ani nie je vo svojich súdoch podmienený stvorenou skutočnosťou, lebo pre neho všetko „je" a uskutočňuje sa v jednom jedinom nekonečnom „teraz" jeho večného bytia. V našom jestvovaní, ktoré sa rozpína postupne v čase, tento časový a príčinný sled podmienok — príčin a následkov (predpoznanie — predurčenie — povolanie — ospravedlnenie — oslávenie) vskutku je. A to je smerodajné pre náš osobný život.

Len pevne dôverujme Bohu! Keď vlastného Syna dal 31-34

Keď Boh za nás,
kto proti nám?
32 Keď on neušetril vlastného Syna,
ale vydal ho v obeť za nás všetkých,
akože by nám s ním nebol všetko daroval?
33 Kto teda bude žalovať
na vyvolených Božích?
Boh ich ospravedlnil.
34 kto by ich ešte odsúdil?
Vari Kristus Ježiš,
ktorý zomrel a bol vzkriesený,
ktorý je po pravici Božej
a prihovára sa za nás?
*35 Kto nás odlúči od lásky Kristovej?
Súženie alebo úzkosť alebo prenasledovanie?
Hlad alebo nahota?
Nebezpečenstvo alebo meč?
36 Napísané je totiž:
Pre teba celý čas mŕtvia nás,
za ovce na zabitie majú nás.
37 Ale v tomto všetkom víťazíme skrze toho,
ktorý si nás zamiloval.
38 A som presvedčený,
že ani smrť ani život
ani anjeli ani kniežatstvá ani mocnosti
ani prítomnosť ani budúcnosť
39 ani sily | ani výška ani hĺbka
ani nijaké iné stvorenie
nebude nás môcť odlúčiť od lásky Božej,
ktorá je v Kristu Ježišovi,
Pánovi našom.

---

v obeť za nás, vari nám nedá aj všetky milosti, ktoré sú nám potrebné, aby sme boli spasení? Netreba sa nám báť súdu Božieho! Kristus bude naším obrancom, kto teda bude môcť na nás žalovať?

35-39 Vytrvať v láske Kristovej! To je náš pevný základ v každom súžení, v každom protivenstve, v každom pokušení. V ňom je naše víťazstvo. — Ž 43, 22.

V. Božia prozreteľnosť a izraelský národ, 9, 1—11, 36.

1. *Apoštol žiali nad osudom Izraela.* — Pravdu hovorím v Kristu, neklamem! Svedkom mi 9*
je svedomie v Duchu Svätom, | že mám v srdci veľ- 2
ký žiaľ a neprestajnú bolesť. Žičil by som si, aby 3*
som radšej ja bol prekliaty a odvrhnutý od Krista miesto svojich bratov, svojich súkmeňovcov podľa tela.

Veď sú to Izraeliti, ktorých (Boh) prijal za sy- 4*
nov; majú slávne smluvy (s Bohom), zákon, boho-
služby a prisľúbenia; | ich sú praotcovia a z nich, 5
podľa tela, je aj Kristus, ktorý je Boh nad všetkým, požehnaný na veky vekov! Amen.

2. *Izrael podľa tela a Božie prisľúbenia.* — Ale to neznamená, že slovo Božie vyšlo nazmar! 6*
Veď nie všetci, čo sú rodom Izraeliti, sú naozaj
z Izraela. A nie sú všetci dietkami Abrahámovými 7*
len preto, že sú jeho potomkami. Lebo (čítame):

V tejto stati 9, 1—11, 36 apoštol rokuje o pálčivej 1
otázke, aké je vlastne miesto Izraela v plánoch Božej prozreteľnosti: Izrael podľa tela sa spreneveril Bohu, zavrhol prisľúbeného Mesiáša, preto je na čas zavrhnutý. Pravým vyvoleným národom Božím sme teraz my, Cirkev Kristova. Ale aj Izrael podľa tela sa raz obráti a bude prijatý do Božieho kráľovstva.

Veľká a úprimná je Pavlova láska k rodnému ľudu, 3
ktorý ho takrečeno vylúčil zo svojho stredu.

Izrael ako vyvolený národ Boží bol nositeľom pravej 4 n
viery v jedného Boha, ktorý bol jeho Otcom a Zákonodarcom. Boh s Izraelom uzavrel slávnu smluvu a dal mu mnohé prisľúbenia. Ba aj sám Kristus podľa tela pochádza z rodu izraelského. Všetko toto nemôže byť daromné!

Božie plány a prísľuby nevyšly nazmar ale sa plne 6-13
uskutočnily a uskutočnia. Pravda nie na Izraeli podľa tela, ale na Izraeli podľa Ducha. Veď nie tí sú vyvoleným národom, čo podľa tela pochádzajú z pokolenia Abrahámovho, ale tí, čo uverili a poslušne prijali Kristovu blahozvesť, či sú to už Židia alebo pohania.

Gn 21, 12. — Gn 18, 10. 14. 7-9

8 *„Po Izákovi bude sa zvať tvoje potomstvo!"* | To
znamená toľko, že nie deti podľa tela sú dietkami
Božími, ale iba dietky podľa prisľúbenia počítajú
9 sa za takéto potomstvo. Lebo slovo prisľúbenia je
takéto: *O tomto čase prídem, a Sára bude mať syna!*
10 Tak isto aj keď Rebeka bola tehotná od istého
11 muža, nášho otca Izáka: Ešte sa jej (synovia) ani
nenarodili a nespravili nič dobrého ani zlého, a
predsa zostalo v platnosti slobodné rozhodnutie Bo-
*12 žie, | ktoré nezávisí od skutkov, ale iba od (vôle)
toho, ktorý povoláva. Preto jej bolo povedané: *Starší*
13 *bude slúžiť mladšiemu!* | A je aj napísané: *Jakuba
som si zamiloval, ale Ezaua som nemal rád!*

3. *Boh je slobodný vo svojich rozhodnu-*
*14 *tiach.* — Čo na to povedať? Vari je Boh nespra-
*15 vodlivý? Vôbec nie! | Veď hovorí Mojžišovi: *Zmilu-
jem sa, nad kým sa chcem zmilovať; a zľutujem sa,*
16 *nad kým sa chcem zľutovať!* To nezáleží na človeku,
ktorý chce a usiluje sa, ale na Bohu, ktorý sa chce
17 zmilovať. | Tak napríklad Písmo hovorí o Faraónovi:
*Preto som ťa stvoril, aby som na tebe ukázal svoju
moc a (sláva) môjho mena sa rozšírila po celej ze-*
18 *mi.* Tak teda, zmiluje sa, nad kým chce; a zatvrdí,
koho chce.

---

n 12 Gn 25, 23. — Mal 1, 2 n. Prorokove slová sú povedané v duchu hebrejskej reči a znamenajú: „Viac som miloval Jakuba než Ezaua."

4-18 Boh je svrchovane slobodný vo svojich rozhodnutiach a prisľúbeniach. Nikto nemôže mať pred ním nijaké zásluhy prv, než mu on blahovoľne dá svoje milosti. A keď si to niekto zaslúži, podľa svojej vôle ho „zatvrdí", totiž ponechá v stave dobrovoľnej a zlomyseľnej zatvrdlivosti (porovnaj Ex 8, 15; 9, 12*). Nerobí teda krivdu Židom, keď ich pre neveru zavrhol a povolal pohanov, aby boli účastní na jeho prisľúbeniach.

5-17 Ex 33, 19. — Ex 9, 16.

Ale povieš mi: „Prečo potom kára? Ktože sa mô- 19*
že sprotiviť jeho vôli?" Lež kto si ty, človeče, že 20
chceš odvrávať samému Bohu? Môže dielo povedať
majstrovi: „Prečo si ma takto spravil?" | Či hrnčiar 21
nemá moc nad hlinou a nemôže z tej istej hmoty
vytvoriť jednu nádobu na čestnú, inú na všednú
potrebu?

Čo teda, keď Boh (dosiaľ) veľmi zhovievavo str 22*
pel nádoby hnevu, súce na zatratenie, a teraz chce
na nich prejaviť svoj hnev a ukázať svoju moc?
Alebo keď chce ukázať bohatstvo svojej slávy na 23
nádobách milosrdenstva, ktoré predurčil na slávu?
A to sme my, ktorých povolal nielen zo Židov, ale 24
aj z pohanov.

4. *Nový ľud Boží.* — V knihe Ozeáša (o tom) 25*
hovorí:

Národom svojím pomenujem národ nie svoj,
zamilujem si tých, čo som dosiaľ nemiloval,
[omilostím tých, ktorým som ešte nedal milosti.]

Boh je Tvorca a svrchovaný Pán všetkých bytostí. Nik 19-21
nemá práva brať ho na zodpovednosť, prečo toto urobil tak a nie inak. On má na to zaiste rozhodujúce dôvody, ale to je jeho vec, nie naša. — Apoštol voľne podáva slová Iz 29, 16; 45, 9; Múd 12, 12; — Jer 18, 6; Múd 5, 7; Sir 33, 13.

Nemožno teda nič namietať, keď sa teraz Boh rozhodol, 22-24
že spravodlivo potresce zatvrdlivých Židov, oproti ktorým bol dosiaľ zhovievavý. A práve tak spravodlivo si počína, keď sa zmiloval nad tými Židmi i pohanmi, o ktorých vedel, že uveria blahozvesť Ježiša Krista.

Vybranými výrokmi prorokov Pavol dokazuje, že Boh 25-29
sa už v Starom zákone rozhodol, že prijme pohanov za svoj ľud.

Oz 2, 23 n. (posledný polverš nečítame v gr. pôvodine); 25 n
1, 10: Ozeášove deti maly symbolické mená „Nie môj ľud" a „Nie milovaný", aby tak upozornil súkmeňovcov, že Boh môže zavrhnúť Izraela a vyvoliť si iný, vernejší a poslušnejší národ.

26 *A stane sa:*
Už im nebudú hovoriť, že nie sú mojím ľudom,
ale dietkami Boha živého ich budú volať.

*27 Aj Izaiáš narieka nad Izraelom: Čo by bolo sy-
nov Izraela počtom ako piesku v mori, len malý
28 *zvyšok sa zachráni, | lebo Pán úplne a rýchle, [spra-*
29 *vodlivo a chytro] splní na zemi svoje slovo.* A Iza-
iáš ešte predpovedal:

Keby nám Pán zástupov
nebol ponechal zvyšky (národa),
boli by sme ako Sodoma
a Gomore by sme sa podobali.

*30 5. *Vina neverného Izraela.* — Čo na to po-
vieme? Že pohani, ktorí nevyhľadávali spravodli-
vosť, získali spravodlivosť, a to spravodlivosť z vie-
31 ry. A Izrael, ktorý horlivo hľadal zákon spravodli-
32 vosti, takého zákona nedosiahol. | A prečo? Preto,
že (chceli spravodlivosť) nie z viery, ale zo skut-
kov. Potkli sa o kameň úrazu, ako je napísané:

33 *Hľa, ja položím na Sione kameň úrazu*
a skalu pohoršenia,
kto však v neho verí, nebude zahanbený!

*10 Bratia, túžim v srdci a prosím za nich Boha, aby
2 boli spasení. Musím dosvedčiť, že horlia za Boha,

27-29 Iz 10, 22 n.; 1, 9. — Boh ústami prorokov oznámil Izraelitom, že za ich hriechy ich stihnú veľké pohromy. Zachráni sa z nich iba malý zvyšok, ktorý však bude verne slúžiť Bohu. Tento zvyšok predobrazuje Cirkev Kristovu.

30-33 Pohani nevedeli o pravom Bohu, a tak sa ani neusilovali, aby sa mu páčili, ale uverili v Krista Ježiša, a sú spasení. Naproti tomu Židia poznali pravého Boha, mali jeho zákon, ale neuverili v Syna Božieho, a preto sú zavrhnutí. Potkli sa o neho, ktorého Boh položil ako základ stavby kráľovstva Božieho. — Iz 8, 14; 28, 16; porovnaj 1 Pt 2, 6.*

1-4 Náboženská horlivosť Židov je zaslepená, lebo nechcú pochopiť, že Mojžišov zákon len pripravoval cestu ku

lenže nie rozumne, | pretože nepoznajú, v čom spo- 3
číva spravodlivosť Božia. Chcú uplatniť tú svoju,
a nepodrobujú sa spravodlivosti Božej. Lebo ko- 4
nečným cieľom zákona je Kristus, aby každý, kto
verí, dosiahol spravodlivosti.

6. *Bez viery niet ospravedlnenia.* — Moj- 5*
žiš píše, že *človek, ktorý činí spravodlivé skutky*
podľa zákona, v ňom obsiahne život. Ale spravod- 6
livosť z viery hovorí toto: *Nehovor si v srdci: Kto*
vystúpi na nebesá? na to totiž, aby Krista odtiaľ
priviedol. | Ani: *Kto sostúpi do podsvetia?* na to 7
totiž, aby Krista vyviedol zpomedzi mŕtvych. Čo 8
však hovorí (Písmo)? *Blízo teba je slovo (pravdy),*
v tvojich ústach a v tvojom srdci! A to je slovo
viery, ktoré kážeme.

Ak teda ústami vyznávaš Pána Ježiša a veríš 9*
v srdci, že ho Boh vzkriesil z mŕtvych, budeš spa-
sený. Lebo srdcom veríme, aby sme boli ospravedl- 10
není, a ústami vyznávame, aby sme boli spasení. |

Kristovi, ktorý je posledným cieľom dejín vyvoleného národa.

Apoštol znova (porovnaj 3, 21 — 4, 25*) dokazuje, že 5-8
vnútorné ospravedlnenie je možné len vierou. Už Mojžiš popri ospravedlnení (obradnom) zo skutkov (Lv 18, 5) spomína aj spravodlivosť z viery (Dt 30, 12—14): Židovský zákonodarca zdôrazňuje ľudu, že zákon, ktorý im Boh dal, je každému blízky a ľahký. Pavol jeho slová vysvetľuje o Kristovi a jeho blahozvesti: Kristus sám prišiel na svet a zmŕtvychvstaním sa vrátil medzi nás, netreba nám ho hľadať po nebesiach ani v podsvetí. A slovo jeho pravdy je tu, v našom srdci, len si ho treba povšimnúť a ním sa riadiť.

Treba veriť a vyznávať Pána Ježiša. Kto srdcom uverí, 9-11
že Ježiš je Pán (= Boh, lebo v biblickej gréčtine Pán je rovnomocným výrazom pre hebrejské Adonai), bude ospravedlnený. A kto túto vieru aj vyzná navonok slovami (a skutkami), bude spasený. Prorok Izaiáš tiež tvrdí, že nebude zahanbený, totiž pred nepriateľmi, kto uverí v neho (28, 16).

11 Aj Písmo hovorí: *Kto v neho verí, nebude zahanbený!*

*12 7. *Nevera Židov je zavinená.* — Nieto teda rozdielu medzi Židom a Grékom, pretože ten istý je Pán všetkých, bohatý pre všetkých, ktorí ho vzý-
13 vajú. Lebo *každý, kto bude vzývať meno Pánovo, bude spasený.*

*14 Ako však budú vzývať toho, v ktorého ešte neuverili? A ako uveria v toho, o ktorom ešte nepo-
15 čuli? A ako počujú bez kazateľa? | A (kazatelia) ako budú kázať, ak nie sú poslaní? Je totiž napísané: *Prekrásne sú nohy tých, čo zvestujú pokoj a*
16 *blaho!* | Lenže nie všetci poslušne prijali blahozvesť. Tak hovorí aj Izaiáš: *Pane, ktože uveril našim slovám?*

17 Viera teda (závisí) od hlásania a hlásanie je zasa
18 z poverenia Kristovho. | Spytujem sa však: Či azda nepočuli? Isteže! Lebo:

Po celej zemi rozniesol sa ich hlas,
slová ich až do končín sveta!

19 A spytujem sa ďalej: Či Izrael neporozumel? Už Mojžiš bol povedal:

Učiním, že budete žiarliť na národ nie (môj),
oproti národu nerozumnému rozhorlím vás!

20 A Izaiáš smelo píše:

Našli ma tí, čo ma nehľadali;
zjavil som sa tým, čo sa na mňa nedopytovali.

---

n 12 Boh chce všetkých spasiť, ktorí veria v neho a vzývajú jeho meno. — Joel 2, 32.

14-21 Nevera Židov je zavinená! Dobrotivý Boh urobil všetko, aby počuli Kristovu blahozvesť a mohli uveriť a spasiť sa. Najsamprv im poslal slovo Kristovej náuky, ich zvlášť pozýval, k nim vystieral milostivé ruky, ale keď zatvrdlivo odporovali, povolal pohanov za svoj ľud. Darmo teraz Židia na nich žiarlia! — Apoštol svoje tvrdenie dokazuje týmito výrokmi Písma sv.: Iz 52, 7; 53, 1; Ž 19, 5, Dt 32, 21; Iz 65, 1 n.

Izraelu však hovorí: *Celý deň som vystieral ruky k ľudu nevernému a vzdorovitému!* 21

8. *Zvyšky vyvoleného národa.* — Spytujem sa teda: Vari Boh zavrhol svoj ľud? Vôbec nie! Veď aj ja som Izraelita, z potomstva Abrahámovho, z kmeňa Benjaminovho. Nezavrhol Boh svoj ľud, ktorý predpoznal! Či neviete, čo hovorí Písmo o Eliášovi, ako žaluje Bohu na Izraela? *Pane, pobili tvojich prorokov, zbúrali tvoje oltáre, iba ja som ostal, ale aj mne číhajú na život!* Ale akáže bola Božia odpoveď? *Ponechal som si sedemtisíc mužov, ktorí nesklonili kolená pred Bálom!* 11* 2 3 4

Aj teraz zostaly zvyšky, vyvolené z milosti (Božej). A ak z milosti, tak nie zo skutkov, inak by milosť nebola milosťou. 5 6

Čo teda? Izrael nedosiahol toho, čo horlivo hľadal, ale vyvolení dosiahli, kým ostatní sa zatvrdili. | Tak je aj napísané: *Boh im dal ducha tuposti, oči totiž, ktorými nevidia a uši, ktorými nepočujú, a to až do dnešného dňa.* 7* 8 9

I Dávid hovorí:

Nech im je vlastný stôl osídlom a slučkou,
záhubou a odplatou!
Nech sa im zatemnia oči, aby nevideli, 10
a ich chrbát navždy shrbi!

Pýtam sa však: Vari sa len preto potkli, že mali 11*

Boh však celkom nezavrhol svoj ľud (slová Ž 94, 14 a i.). „Zvyšky", ktoré si Boh milostivo vyvolil, uverily v Krista Ježiša. To sú tí, čo predstavujú pravého Izraela, vyvolený ľud Boží. — Príhoda s Eliášom je v 3 Kr hl. 19, v. 10, 14, 18. 1-6

Židia mali zákon, prorokov a iné milosti Božie, a predsa ostali hluchí a slepí, keď prišiel sľúbený Mesiáš. To, čo im malo byť svetlom a príležitosťou spásy, stalo sa im pre ich neveru tmou a príčinou zavrhnutia. — Iz 29, 10; Dt 29, 4. — Ž 68, 23 n. 7-10

Poblúdenie Židov malo v plánoch Božej prozreteľnosti vyššiu cieľ: Stalo sa príležitosťou spásy pohanom, lebo apo- 11 n

padnúť? Veru nie! Ale ich pád stal sa pohanom
12 príležitosťou spásy, preto na nich žiarlia. Lenže keď
už ich pád je svetu bohatstvom a ich úpadok poha-
nom bohatstvom, o čo viac by bola ich plnosť?

*13 9. *Pohani vštepení do Izraela.* — Vám
však, ktorí ste (rodom) pohani, hovorím: Keďže
som apoštolom pohanov, chcem byť na česť svojmu
14 poslaniu. Rád by som takto vzbudil žiarlivosť tých,
čo sú mi rodom blízki, aby som niektorých z nich
15 zachránil. Lebo keď už ich zavrhnutie prinieslo sve-
tu smierenie, čím bude ich prijatie? Zaiste zmŕ-
tvychvstaním!

*16 Keď sú sväté prvotiny, aj cesto; a keď je ko-
17 reň svätý, aj ratolesti. A ak niektoré ratolesti boly
odorvané, a ty, planá olivová ratolesť, si bol zaště-
pený miesto nich a stal si sa účastným na šťave
koreňov tejto olivy, nevystatuj sa nad tie ratolesti!
18 Čo sa aj vystatuješ, nie ty nesieš koreň, ale koreň
teba.

štoli, odmietnutí Židmi, sa obrátili k pohanom a hlásali im evanjelium (porovnaj Sk 13, 46; 28, 28*). Čím by sa však Židia boli mohli stať svetu, keby boli ako celok, v plnom počte, uverili v Ježiša Krista!

13-15 Pavol je predovšetkým apoštolom pohanov, ale svojou činnosťou by rád vzbudil svätú žiarlivosť Židov, aby konečne uznali svoju chybu a prijali Kristovu blahozvesť. Keby sa to uskutočnilo, bolo by to ozajstným prelomom v dejinách Kristovho kráľovstva; bolo by to „zmŕtvychvstaním" celého ľudstva z hriechu a zo smrti k životu a k milosti. Najväčšia prekážka slova Božieho by bola takto odstránená! — Apoštol má na mysli pomery svojej doby, ale jeho tvrdenie je do istej miery platné aj dnes.

16-18 Pavol ďalej ukazuje, že táto jeho nádej nie je prázdnym optimizmom. Národ, ktorý pochádza z takých svätých patriarchov, sa musí raz spamätať! Raz sa musí prejaviť a uplatniť sila, ktorú majú v sebe tieto zdravé korene. Aj kresťanstvo vyrástlo z nich, a toho si musia byť vedomí obrátení pohani: Nie oni nesú a živia koreň, ale koreň ich! Sú planou ratolesťou, zaštepenou do šľachetnej olivy a z jej koreňa sajú životnú miazgu viery a pravdy.

Povieš azda: „Veď tie ratolesti boly preto odorvané, aby som ja bol vštepený!" | Dobre! Lenže 19* 20
odorvané boly pre neveru, a ty si obstál vierou. Nepýš sa teda, ale sa boj! | Lebo keď Boh neušetril 21
pôvodné ratolesti, neušetrí ani teba.

Maj teda pred očima dobrotivosť, ale aj prísnosť 22
Božiu! Prísnosť oproti padlým, dobrotivosť Božiu voči tebe, ak v tejto dobrotivosti zotrváš. Inak aj ty budeš odrezaný, | oni zasa vštepení, ak nezotrvajú v nevere, lebo Boh má moc zasa ich vštepiť. 23
Keď si ty bol odrezaný s pôvodnej planej olivy 24
a bol si vštepený do nevlastnej, šľachetnej olivy, tým skôr oni, pôvodné ratolesti, môžu byť vštepení do svojej olivy.

10. *Zavrhnutie Izraela je len dočasné.* — Nechcel by som, bratia, aby ste boli múdri len sami 25*
pre seba a neznali tajomstvo, že čiastka Izraela sa zatvrdila (v nevere), ale to dovtedy, kým nevojde plný počet pohanov. Potom bude spasený celý 26*
Izrael, ako je napísané:

Ako Židov Boh pre neveru odorval zo stromu pravého 19-24
Izraela, tak to môže urobiť aj obráteným pohanom, ak sa ukážu nehodnými. A ako pohanov pre ich vieru, a nie pre ich zásluhy, vštepil do šľachetnej olivy Cirkvi, tým skôr to urobí so Židmi, pôvodnými ratolesťami, keď sa budú kajať a uveria.

Boh zavrhol Izraela nie s konečnou platnosťou, ale iba 25-32
dočasne. Je to trest za ich storočia už trvajúcu neveru a nevďačnosť, ktorá vyvrcholila, keď ukrižovali Syna Božieho. Keď však príde pravý čas, keď sa totiž plný počet pohanov obráti a vojde do Cirkvi, Boh sa zmiluje a spasí celý Izrael. Obrátenie pohanov bolo Židom príčinou pohoršenia a nevery, nevera Židov zasa príčinou, že Boh povolal pohanov do svojho kráľovstva. To všetko nám má byť povzbudením, aby sme pokorne chválili milosrdenstvo Božie a márne sa nevystatovali.

Iz 59, 20 n.; 27, 9: Prorok hovorí o mesiášskych časoch, 26 n
keď Izrael bude verne slúžiť Bohu.

Príde Vysloboditeľ zo Siona
a od Jakuba odvráti bezbožnosť.
27 *Takáto bude moja smluva s nimi,*
až s nich snímem hriechy.

28 Vo veci blahozvesti (Kristovej) sú nepriateľmi
(Božími), a to vo váš prospech. Ale ako vyvolení
29 a pre (zásluhy) otcov sú (mu) predrahí, | lebo
dary milosti a povolanie Božie nemožno odvolať.
30 Ako ste vy totiž kedysi neposlúchali Boha, a teraz
ste dosiahli jeho milosrdenstva — a to ich nepo-
31 slušnosťou — | tak ani oni teraz neposlúchli — a to
pre milosrdenstvo, ktorého vám (Boh dožičil) — aby
32 takto aj oni dosiahli milosrdenstva. Lebo Boh vše-
tkých zavrel pod neposlušnosť, aby sa nad všetkými zmilovalI

11. *Chválospev na múdrosť a prozreteľnosť Božiu.* —

*33 Ó hĺbka bohatstva a múdrosti a vedomosti Božej!
Aké nevyspytateľné sú jeho súdy
a nepochopiteľné jeho cesty!

*34 *Veď ktože poznal myseľ Pánovu*
a ktože mu bol radcom?

35 Alebo kto mu dal prv,
aby on musel vracať?
36 Lebo z neho a skrze neho a pre neho je všetko.
Jemu nech je sláva naveky! Amen.

33-36 Pavol má pred očima celý kolobeh ľudských dejín a chváli Božiu múdrosť, prozreteľnosť a spravodlivosť Boh vedie ľudí po svojich nevyspytateľných cestách k cieľu, ktorý nám je často nie dosť známy a jasný. To nám však má byť dôvodom tým väčšej viery a poslušnosti. nie nedôvery a mučivých pochybností. — Týmto krásnym chválospevom svätopisec zakľučuje prvú, vieroučnú časť.

34 Iz 40, 13; Jób 41, 3.

Časť druhá: Mravoučná.

Mravné povinnosti kresťanov, 12, 1—15, 13.

I. Všeobecné mravné povinnosti, 12, 1—13, 14.

1. *Nový život.* — Veľmi vás teda prosím, bra- 12*
tia, pre milosrdenstvo Božie, aby ste svoje telá dá-
vali v živú, svätú a Bohu ľúbeznú obeť, a to ako
svoju duchovnú bohoslužbu. Nepripodobňujte sa 2
tomuto svetu, ale premeňte sa a obnovte si myseľ,
aby ste vybadali, čo je vôľa Božia, čo je dobré, bo-
humilé a dokonalé!

2. *Svätý život v spoločenstve Cirkvi.* —
Lebo mocou milosti, ktorá mi je daná, hovorím 3*
každému z vás, aby si nik nemyslel o sebe viac než
treba, ale aby smyšľal skromne, podľa toho, ako
komu Boh udelil mieru viery. Ako totiž v jednom 4
tele máme mnoho údov, a všetky údy nevykoná-
vajú tú istú činnosť, | tak aj my, hoci mnohí, sme 5
jedno telo v Kristovi, sebe však sme si navzájom
údmi.

Máme rozličné dary (Ducha) podľa milosti, kto- 6
rá nám bola daná. Tak dar proroctva, v súhlase

Druhá časť listu, hl. 12, 1—15, 13, obsahuje mravoučné 1
závery a vývody, ktoré priamo vyplývajú zo základných vieroučných právd. Kresťanská viera je totiž celostná, zachycuje nielen rozum človeka, ale aj jeho vôľu, city, skutky, slovom celý jeho vnútorný a vonkajší život. — V prvej stati 12, 1—13, 14 apoštol hovorí o všeobecných povinnostiach kresťanov.

Celý náš život, vo všetkých svojich složkách a prejavoch, má byť duchovnou obeťou, bohoslužbou, ktorú neustále prinášame Bohu. 1n

Mnohosť a mnohotvárnosť v jednote viery a lásky — tak by sme mohli vyjadriť pavlovský pojem Cirkvi. Každý podľa miery milostí, ktoré mu dal Boh, a podľa svojich schopností má konať svoju úlohu v jednom Kristovom tele, ktorým je Cirkev. — Porovnaj 1 Kor 12, 12—14 a 27*; Ef 5, 30*; Jn 15, 1—11.* 3-8

7 s vierou, | alebo dar služby pri obsluhovaní, alebo
dar vyučovania pri vyučovaní, alebo dar potechy
8 pri potešovaní. Kto teda dáva, tak úprimne; kto je
predstavený, tak horlivo; kto preukazuje milosr-
denstvo, tak ochotne!

3. *Rozličné prejavy lásky k bližnému.* —
*9 Láska nech nie je pokryteckál Zošklivte si zlé a
10 pridržajte sa dobrého! Milujte sa navzájom brat-
skou láskou! Predbiehajte sa navzájom v úctivosti!
11 V horlivosti sa nedajte znechutiť; buďte vždy vrú-
ceho srdca!
12 Pánovi (neustále) slúžte! V nádeji sa radujte,
v súžení buďte trpezliví, v modlitbe vytrvanliví!
13 Majte činorodé porozumenie pre potreby svätých!
Buďte pohostinní!
14 Dobrorečte tým, čo vás prenasledujú; dobrorečte
15 a nepreklínajte! Radujte sa s radujúcimi, plačte
*16 s plačúcimi! | Buďte napospol jednomyseľní! Ne-
smýšľajte vysoko, ale buďte nakloneni nízkym! Ne-
pokladajte sa za múdrych!
17 Nikomu sa neodplácajte zlým za zlé, ale sa *usi-*
lujte konať dobré, a to [tak pred Bohom, ako aj]
18 *pred všetkými ľuďmi!* Nakoľko je to možné a zá-
*19 visle od vás, majte pokoj so všetkými ľuďmi! Ne-
pomstite sa, milovaní (bratia), ale ponechajte to
(Božiemu) hnevu, ako je napísané: *Moja je pomsta,*
20 *ja sa sám odplatím! hovorí Pán.* | Ba *keď je tvoj*
nepriateľ hladný, nakŕm ho; a keď je smädný, na-
poj ho! Keď tak urobíš, žeravého uhlia nahrnieš mu

9-21 Apoštol kreslí obraz každodenného života na základoch pravej kresťanskej lásky a pokory.
n 16 Prís 3, 7; 3, 4. — Vo v. 17 niektoré gr. rukopisy a Vg pridávajú slová „tak pred Bohom ako aj". Preto sme ich ponechali aj v preklade.
n 19 Dt 32, 35. — Prís 25, 21 n.

na hlavu! Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrom pre- 21*
máhaj zlo!

4. *Kresťan a svetská vrchnosť.* — Každý 13*
nech je poddaný nadriadeným vrchnostiam, lebo
niet vrchnosti, ak len nie od Boha; tie, čo sú, Bo-
hom sú zriadené. Kto sa teda protiví vrchnosti, Bo- 2
žiemu zriadeniu sa protiví; a tí, čo sa protivia, chy-
stajú si odsúdenie.
Náčelníci nie sú na postrach tým, čo dobre či- 3
nia, ale tým, čo zlé. Chceš sa nebáť vrchnosti? Čiň
dobré, a dostaneš od nej pochvalu. Veď je služob- 4
níkom Božím, a to tebe na dobré! Ale ak činíš zlé,
boj sa, lebo nie nadarmo nosí meč! Je totiž služob-
níkom Božím a vykonáva trest nad tým, čo zlé robí.
A tak sa jej treba podriadiť nielen pre trestajúci 5
hnev, ale aj vo svedomí. Preto aj dane platíte, lebo 6
(vrchnosti) sú služobníkmi Božími, aby svedomite
vykonávali tieto veci.
Dávajte teda každému, čo ste mu podlžní: Komu 7
daň, tomu daň; komu mýto, tomu mýto; komu bá-
zeň, tomu bázeň; komu česť, tomu česť!

5. *Zákon lásky.* — Nikomu nebuďte nič dlžní 8*
okrem vzájomnej lásky! Kto totiž miluje bližného,

Práve tým, že za každých okolností konáme dobro, aj 21
keď nám krivdia, víťazíme nad zlom.

Apoštol sa dotýka otázky, ako sa majú kresťania správať k štátnej vrchnosti. Povinní sú preukazovať jej všetku úctu a poslušnosť, lebo každá právoplatná vrchnosť pochádza vlastne od Boha a zakladá sa na jeho svrchovanej moci (porovnaj Jn 19, 11; Múd 6, 3). Je veľmi príznačné, že Pavol tak vysoko hodnotí štátnu moc, lebo práve vtedy rímska vláda bola pohanská a kresťanom nepriateľská. — Z toho plynie zlatá zásada zdravej štátnickej múdrosti, že práve Cirkev a jej členovia sú v štáte základnou, tvorivou zložkou! 1-7

V našom spoločenskom i súkromnom živote nás má viesť pravá kresťanská láska. Ňou splníme celý zákon, všetky jeho predpisy, a naše skutky dostanú pravú, živú ná- 8-10

9 splnil (všetok) zákon. Lebo (prikázania,) ako: *Nescudzoložiš! Nezabiješ! Nepokradneš! [Nebudeš krivo svedčiť!] Nepožiadaš!* a každé iné prikázanie sú
10 shrnuté v slovách: *Miluj bližného ako seba samého!* Láska nerobí zlé bližnému. A láska je splnením zákona.

*11 6. *Nový život v Kristu Ježišovi.* — A to tým viac, lebo vieme, že je už tu príhodný čas, hodina totiž, keď sa máme prebudiť zo sna. Veď teraz je nám spása bližšie než vtedy, keď sme začali
12 veriť! Noc sa už pominula, deň sa priblížil.
Shoďme teda so seba skutky tmy a oblečme sa
13 sa do výzbroje svetla! Žime poctivo ako vo dne, a nie v hodovaniach a pijatykách, nie v smilstvách
14 a nemravnostiach, nie vo sváre a nenávisti! Oblečte sa v Pána Ježiša Krista a o telo sa nestarajte podľa jeho žiadostí!

II. Povinnosti voči „slabým", 14, 1—15, 13.

*14 1. *Zhovievavosť vždy a všade.* — Slabého vo viere sa ujímajte, ale nedohadujte sa o rozlič-
2 ných mienkach! Jeden je totiž presvedčený, že vše-

---

plň. Porovnaj 1 Jn 4, 7—21.* — Citované slová Starého zákona sú z kníh Ex 20, 13—17; Dt 5, 17—21; — Lv 19, 18.

11-14 Sotva má Pavol na zreteli druhý príchod Krista Pána, ako si niektorí starší vykladači mysleli. Zdôrazňuje len, že život kresťanov musí zodpovedať pravdám Kristovej náuky. Pokročili v poznaní viery, musia pokročiť aj v živote podľa viery, lebo deň našej spásy (to je smrť jedného každého z nás, v druhom rade Kristov príchod na konci sveta) sa približuje. Preto sa máme obliecť v Ježiša Krista, pripodobniť sa mu totiž svojím smýšľaním a vonkajším obcovaním.

1 Začína sa druhá časť 14, 1—15, 13, v ktorej apoštol hovorí o vzájomných povinnostiach „silných" a „slabých" vo viere.

1-12 Kto je silný vo viere, kto totiž pochopil aj praktické dôsledky kresťanskej náuky, nech nechce nástojčivo pre-

tko môže jesť, iný, slabý (vo viere), je len zeleninu.
Kto (všetko) je, nech nepohŕda tým, kto neje (vše- 3
tko); a kto neje (všetko), nech nesúdi toho, čo (vše-
tko) je! Boh aj jeho prijal. | A kto si ty, že súdiš 4
cudzieho sluhu? Svojmu Pánovi stojí alebo padá!
Ale bude stáť, lebo jeho Pán má moc udržať ho.

Niekto robí rozdiel medzi dňom a dňom, iný za- 5
sa všetky dni schvaľuje. Nech sa len každý drží
svojej mienky! Veď kto svätí niektorý deň, kvôli 6
Pánovi ho svätí. Práve tak, kto je (všetko), kvôli
Pánovi to je a Bohu vzdáva vďaky; kto však neje
(všetko), kvôli Pánovi to neje, a tiež Bohu vzdáva
vďaky.

Nikto z nás nežije sebe a nikto sebe neumiera, | 7
lebo či žijeme, Pánovi žijeme, či umierame, Pánovi 8
umierame. Či teda žijeme, alebo zomierame, Pánovi
sme! Kristus práve nato zomrel a nato ožil, aby vlá- 9
dol aj nad mŕtvymi aj nad živými.

Prečo teda posudzuješ brata? A ty zasa prečo 10
pohŕdaš bratom? Veď všetci prídeme pred súdnu
stolicu Božiu, ako je napísané:

Ako že žijem ja! hovorí Pán: 11*
Mne sa skloní každé koleno,
Bohu prisahať bude každý jazyk!

Tak teda každý z nás Bohu vydá za seba počet. 12

---

sviedčať druhého, ktorý je ešte slabý a dbá napr. na pokrmy, či sú nie nečisté, či azda neboly obetované modlám a pod. Porovnaj 1 Kor 8.* A slabý zasa nech sa nepohoršuje, keď si druhý slobodne počína a požíva všetko. Hlavné je, aby sme svoj život a svoje konanie zamerali na Pána, aby sme vždy a vo všetkom boli jeho a všetko činili na jeho česť a slávu.

Iz 45, 23. — „Ako že žijem ja!" je zvyčajným výrazom 11
prísahy Božej. Boh prisahá sám na seba, na svoj nemeniteľný, večný život.

2. *Kresťanská sloboda a pohoršenie.* —
*13 Nesúďme sa navzájom! Radšej dbajte na to, aby
ste bratovi nezavdali príčinu skazy alebo pohorše-
14 nia! Viem a som presvedčený v Pánu Ježišovi, že
samo o sebe nič nie je nečisté. Iba tomu je niečo
15 nečisté, kto to za nečisté pokladá. Ale ak pokrmom
zarmucuješ svojho brata, nepokračuješ podľa lásky.
Neprivádzaj teda pokrmom do záhuby toho, za kto-
rého Kristus zomrel!
16 Nech si vaše dobro (slobody) nezasluhuje po-
17 hany! Veď kráľovstvo Božie nie je v pokrme a ná-
poji, ale v spravodlivosti, pokoji a radosti v Duchu
18 Svätom. A kto tak slúži Kristovi, aj Bohu je milý,
aj u ľudí je vážený.
19 Preto hľadajme to, čo vedie k pokoju a je nám
20 na vzájomné povzbudenie. Pre pokrm nekaz dielo
Božie! Všetko je síce čisté, ale kto pokrmom dáva
21 pohoršenie, tomu je to na škodu. Dobré je nejesť
mäso a nepiť víno a nerobiť, čo by bratovi bolo
príčinou skazy, pohoršenia a slabosti.
*22 Presvedčenie, ktoré máš, podrž si pre seba pred
Bohom! Blahoslavený, kto nemusí sám seba súdiť
23 v tom, čo uznáva za dobré! Kto však má pochyb-
nosti, a predsa niečo požíva, už je odsúdený, a to
preto, že (jedol) proti (presvedčeniu) viery. A vše-
tko, čo nie je z viery, je hriech.

15 3. *Povinnosti silných vo viere.* — My sil-
ní povinní sme teda znášať slabosti nevládnych a
2 nemať záľubu v sebe samých. Každý z nás nech či-

13-21 Kresťanská sloboda a voľnosť konania musí byť usmernená láskou: Nečiňme nič hoci by nám to bolo aj dovolené, ak by to iného mohlo pohoršiť!

n 22 Apoštol vyslovuje dôležitú zásadu: Nič neslobodno konať proti presvedčeniu viery a svedomia, i keď je to presvedčenie nie správne. Kto tak koná, koná vedome a dobrovoľne v presvedčení, že je to proti vôli Božej, a tak uráža Boha a hreší.

ní, čo je bližnému milé a čo mu je na osoh a po-
vzbudenie. Veď ani Kristus nemal záľubu v sebe, 3*
ako je aj napísané: *Potupy tých, čo ťa potupujú, padajú na mňa!*
Veď čokoľvek bolo napísané, nám na poučenie 4*
bolo napísané, aby sme mali nádej skrze trpezlivosť
a útechu (čerpanú) z Písem. A Boh (pôvodca) tejto 5
trpezlivosti a útechy, nech vám dožičí, aby ste medzi sebou boli jednomyseľní podľa Ježiša Krista, |
aby ste jednou mysľou a jednými ústami oslavo- 6
vali Boha a Otca Pána nášho Ježiša Krista. Preto 7
sa ujímajte druh druha, ako aj Kristus sa vás ujal na oslávenie Boha!

4. *Obrátení zvelebujú Boha.* — Tvrdím to- 8*
tiž, že Kristus [Ježiš] sa stal služobníkom obriezky,
aby dokázal pravdivosť Božiu a potvrdil prisľúbenia, dané otcom, | a pohani zasa aby oslavovali 9*
Boha pre (jeho) milosrdenstvo, ako je napísané:

Preto velebiť ťa budem medzi národmi
a na slávu tvojho mena budem prespevovať!
A zasa hovorí (Písmo): 10

Radujte sa, národy, s jeho ľudom!

A znova: 11

Chváľte Pána všetky národy
a zvelebujte ho všetky kmene!

Ž 68, 10. 3
Písmo nás svojou náukou i príkladmi svojich hrdinov 4
učí a nabáda, aby sme si vo všetkých životných okolnostiach zachovali trpezlivosť a blažiacu nádej večného života.
8 Kristus priniesol blahozvesť spásy obriezke-Židom i ne- 8n
obriezke-pohanom. Tamtí môžu velebiť Boha, že splnil svoje prisľúbenia; títo, že ich milostivo povolal k účasti na týchto prisľúbeniach.
9 Ž 17, 50 = 2 Sam 22, 50. — Dt 32, 43. — Ž 116, 1. — 9-12
Iz 11, 10.

12 A aj Izaiáš hovorí:

Stane sa,
že všetky národy budú dúfať
v koreň Jeseho,
ktorý vzrastie, aby vládol nad národmi!

*13 A Boh tejto nádeje nech vás naplní všetkou radosťou a pokojom viery, aby ste sa viac a viac vzmáhali v nádeji, a to mocou Ducha Svätého.

Záver listu, 15, 14—16, 27.

1. *Pavol sa ospravedlňuje pre svoju smelosť.* — 14 Zaiste som o vás presvedčený, bratia moji, že ste veľmi dobrí a dokonale poznáte (pravdu) a 15 môžete sa navzájom povzbudzovať. Ale predsa som vám [bratia] miestami napísal čosi smelšie a čo-to 16 som vám pripomenul, lebo Boh ma milostivo | učinil služobníkom Krista Ježiša medzi pohanmi, vo svätej službe Božej blahozvesti, aby sa pohani stali obeťou ľúbeznou, Duchom Svätým posvätenou.

17 Túto chválu mám v Kristu Ježišovi pri diele Bo- 18 žom. Veď by som sa neopovážil hovoriť o niečom, čo by Kristus skrze mňa nebol naozaj vykonal, aby pohanov priviedol k poslušnosti, a to slovom i skut- 19 kom, | mocou znamení i zázrakov a mocou Ducha Božieho. Počnúc od Jeruzalema a zôkol-vôkol až po *20 Ilýriu rozšíril som blahozvesť Kristovu. Pokladal som si totiž za česť hlásať blahozvesť nie tam, kde meno Kristovo bolo už známe, aby som nestaval 21 na cudzom základe, | ale ako je napísané:

---

13 Zakončenie mravoučnej časti listu. V závere nasledujú rozličné osobné zprávy a pozdravy.

n 20 Pavol si nechce poľahčovať prácu tým, že hlása Kristovu blahozvesť tam, kde už iní položili základy. Nepolieva, čo druhí sadili, ako hovorí v 1 Kor 3, 6. Citované slová sú z Iz 52, 15.

Tí, čo o ňom zvesti nedostali,
uvidia (ho),
a tí, čo (o ňom) nepočuli,
porozumejú!

2. *Apoštol sa chystá do Ríma.* — Preto som 22*
nijako nemohol prísť k vám. Teraz však v týchto 23
končinách niet už poľa pre moju prácu. A keďže
od dlhých rokov túžim prísť k vám, | nuž dúfam, že 24
cestou do Španielska vás idúcky uvidím. Vy ma ta
vystrojíte, keď najsamprv medzi vami trocha po-
okrejem.

3. *Cesta do Jeruzalema.* — Teraz sa sberám 25*
do Jeruzalema, v službe (tamojších) svätých. Ma- 26
cedónci a Achájčania uznali totiž za dobré urobiť
nejakú sbierku pre chudobných svätých v Jeruza-
leme. Uznali to za dobré a sú im to aj povinní, lebo 27
ako pohani stali sa účastnými na ich duchovných
prednostiach. Sú teda povinní poslúžiť im v časných
potrebách.

Len čo toto vykonám a odovzdám im sbierku, 28
poberiem sa cez vás do Španielska. A viem, až prí- 29
dem k vám, že prídem s plnou mierou Kristovho
požehnania.

Veľmi vás prosím, bratia, pre Pána nášho Ježiša 30
Krista a pre lásku Ducha [Svätého], zápaste spolu
so mnou v modlitbách pred Bohom za mňa, | aby 31
som unikol protivníkom v Judsku a aby moja slu-
žba lásky, určená Jeruzalemu, bola (tamojším) sva-
tým milá. Potom už s radosťou prídem k vám, ak 32
bude vôľa Božia, a oddýchnem si medzi vami.

Boh pokoja nech je so všetkými vami! Amen. 33

Vg pridáva: „A ani teraz sa mi to nepodarilo." 22
O týchto sbierkach je reč v 1 Kor 16, 1—4; 2 Kor 8, 9; 25n
o ceste do Ríma vo Sk 19, 21. Z týchto údajov možno uzatvárať, že Pavol písal Rimanom na konci tretej apoštolskej cesty, a to z Korinta.

*16 4. *Odporúčania a pozdravy.* — Odporúčam
vám Fébu, našu sestru, ktorá je v službách cirkvi
2 kenchrejskej. Prijmite ju v Pánovi, ako sa patrí na
svätých a buďte jej na pomoci vo všetkom, čokoľ-
vek by potrebovala od vás! Aj ona pomáhala mno-
hým, i mne samému.
3 Pozdravujte Prisku a Akvilu, mojich spolupra-
4 covníkov v Kristu Ježišovi, | ktorí vlastné hrdlá
nastavili za môj život! Nielen ja som im podlžný
5 vďakou, ale aj všetky cirkvi z pohanov. (Pozdra-
vujte) aj veriacich v ich dome!
Pozdravujte môjho milovaného Epaineta, ktorý
6 je prvotinou ázijských (veriacich) v Krista! Pozdra-
vujte Máriu, ktorá sa veľa ustávala za vás!
7 Pozdravujte Andronika a Júniáša, mojich po-
krvných a spoluväzňov, ktorí sú apoštolom dobre
8 známi a už predo mnou uverili v Krista! Pozdravuj-
9 te Ampliáta, môjho milovaného v Pánovi! Pozdra-
vujte Urbana, nášho spolupracovníka v Kristu [Je-
10 žišovi], a môjho milovaného Stachysa! Pozdravujte
Apela, v Kristu osvedčeného! Pozdravujte domá-
cich Aristobulových!
11 Pozdravujte Herodióna, môjho pokrvného! Po-
zdravujte domácich Narcisových, ktorí sú v Pánu!
12 Pozdravujte Tryfénu a Tryfózu, ktoré sa ustávaly
v Pánu! Pozdravujte milovanú Perzidu, ktorá sa ve-
ľa ustávala v Pánu!

1-15 Apoštol dáva pozdravovať známych a spolupracovní-
kov, ktorí toho času boli v Ríme. O niektorých nemáme
iných zpráv. — Odporúča Fébu, sestru — diakonisu z ko-
rintského východného prístavu Kenchry, ktorá práve ces-
tovala do Ríma. Je veľmi pravdepodobné, že ona niesla
rímskym kresťanom tento list. — O manželoch Priske —
Priscile a Akvilovi viď Sk 18, 1—4. 18. 26; 1 Kor 16, 19. —
Andronikos a Juniáš boli asi ozajstní pokrvní Pavlovi,
teda nie jednoducho židovskí súkmeňovci — Rúfus je, ako
sa zdá, syn Šimona Cyrénskeho (Mk 15, 21).

Pozdravujte Rúfa, vyvoleného v Pánu, a matku 13
jeho i moju! Pozdravujte Asynkrita, Flegóna, Her- 14
mu, Patroba, Herma a bratov, ktorí sú s nimi! Po- 15
zdravujte Filologa a Júliu, Nérea a jeho sestru, i
Olympiu a všetkých svätých, čo sú s ňou.
Pozdravujte sa navzájom svätým bozkom! 16*
Pozdravujú vás všetky cirkvi Kristove.

5. *Nepravi kazatelia.* — Veľmi vás prosím. 17*
bratia, dajte si pozor na tých, čo vyvolávajú roz-
broje i pohoršenia, a to v protive s náukou, ktorú
ste prijali. Odvráťte sa od nich! | Lebo takíto ne- 18
slúžia Kristu, Pánovi nášmu, ale svojmu bruchu, a
príjemnými i líškavými rečami zvádzajú srdcia
prostých.
Vaša poslušnosť stala sa už všetkým známou. 19
Radujem sa teda z vás, ale chcem, aby ste boli
múdri v dobrom a neprístupní zlému. A Boh pokoja 20
čoskoro rozmliaždi Satana pod vašimi nohami.
Milosť Pána nášho Ježiša Krista nech je s vami!

6. *Pozdravy od Pavlových spoločníkov.*
— Pozdravuje vás Timotej, môj spolupracovník, a 21*
Lucius, Jazón i Sosipatros, moji pokrvní.
Pozdravujem vás v Pánu ja. Tercius, ktorý pí- 22
šem tento list.

Porovnaj 1 Kor 16, 20; 2 Kor 13, 12; 1 Sol 5, 26: „Svätý 16
bozk" tzv. „bozk pokoja" bol zvyčajným kresťanským pozdravom, najmä pri bohoslužbách a hodoch lásky. Znázorňoval jednotu viery a bratskej lásky.

Aj v Ríme sa začaly medzi kresťanmi rozširovať roz- 17-20
ličné nepravé náuky. Apoštol varuje pred týmito sebeckými a falošnými učiteľmi, ktorí sú v službách Satanových.

Pozdrav niektorých Pavlových spolupracovníkov. — 21-23
Milá je vložka Terciova, ktorý písal tento list a nepremeškal príležitosť, aby sám za svoju osobu nepozdravil rímskych bratov. — O Gájovi viď 1 Kor 1, 14. Pavol býval v Korinte u neho.

Pozdravuje vás Gájus, hostiteľ môj a celej cirkvi.
Pozdravuje vás Erastos, mestský správca, a brat Kvartus.
[Milosť Pána nášho, Ježiša Krista, nech je so všetkými vami! Amen.]

7. *Apoštol vzdáva Bohu vďaky.* — Tomu však, ktorý vás môže utvrdiť (vo viere) podľa mojej blahozvesti a podľa náuky o Ježišovi Kristovi, podľa tajomstva, ktoré bolo od večných čias zamlčané, | ale teraz prorockými knihami na rozkaz večného Boha bolo vyjavené a oznámené všetkým pohanom, aby poslušne prijali vieru, | tomuto jedinému, múdremu Bohu sláva skrze Ježiša Krista na veky vekov! Amen.

Celý tento verš čítame len v niektorých gréckych rukopisoch a vo Vg. Je to vlastne zopakovaný v. 20.

Slávnostný záver listu, ktorý zodpovedá úvodnému pozdravu 1, 1—7. Pavol znovu zdôrazňuje vedúcu myšlienku svojho apoštolátu: Boh aj pohanov milostivo povolal do Cirkvi.

PRVÝ LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA KORINŤANOM.

Úvodné poznámky.

1. Korint bol oddávna dôležitým kultúrnym, obchodným a politickým strediskom gréckeho sveta. Jeho poloha ho k tomu predurčila: Ležal na istmickej šiji, medzi severným a južným Gréckom a medzi Egejským a Jónskym morom. Mal aj dva prístavy, väčší egejský Kenchry a menší jónsky Lechaion (Lachaeus). Roku 146 pred Kristom L. Mumius dal zrúcať kvitnúci Korint, ale J. Cézar ho dal znova vystaviť a Augustus ho urobil hlavným mestom achajskej provincie.

Žiaľ, s bohatstvom a vonkajšou vzdelanosťou šírila sa aj veľká náboženská nevedomosť a ľahostajnosť, nemravnosť a sociálna nespravodlivosť, takže Korint bol jedným z najskazenejších starovekých miest. „Korintsky žiť" znamenalo Grékom toľko ako žiť veľmi nemravne.

2. Pavol pochopil význam tohto mesta pre šírenie Kristovho evanjelia. Preto už roku 51, na druhej apoštolskej ceste, prišiel do Korinta a kázal tam vyše pol druha roka (Sk 18, 1—18). Pri jeho odchode bola v Korinte početná, dobre usporiadaná a horlivá cirkev. Potom však prišiel Apolo (porovnaj 1 Kor 1, 12*), za ním niektorí židovčiaci kazatelia, ktorí sebecky a zlomyseľne huckali veriacich proti apoštolovi a podrývali jeho vážnosť. Nastaly stranícke rozbroje, a do rozorvanej a oslabenej cirkvi sa čoskoro vlúdily neporiadky a bludy.

3. Apoštol bol vtedy na tretej misijnej ceste, a to v Efeze. Tam sa dozvedel o nesvároch, čo boly vznikly, a napísal Korinťanom list, ktorý sa nám však nezachoval (porovnaj 1 Kor 5, 9*). Ale ani to nepomohlo, takže prišlo z Korinta posolstvo, aby Pavol rázne zakročil (porovnaj 1 Kor 1, 1. 11; 16. 15—17*). Priniesli mu aj list korintských veriacich s rozličnými dopytmi, na ktoré im mal odpovedať. Pavol im teda napísal nový list. Bolo to na jar r. 57.

To je náš prvý list Korinťanom. V ňom sa apoštol rad-radom dotýka spomenutých nesvárov: Boly to stranícke rozbroje, prípady smilstva a nenávisti, neporiadky pri bohoslužbách. Odpovedá aj na otázky o manželstve

a panenstve, o modloslužobníctve a pokrmoch obetovaných modlám, o hodoch lásky a o eucharistii; píše o daroch Ducha — charizmách a ich prejavoch a napokon rozpráva o zmŕtvychvstaní. Všetky tieto problémy rieši nie ojedinele a kuso, ale v širokej koncepcii kresťanských právd a vždy pod zorným uhlom kresťanského života s Kristom a v Kristovi, z Boha a v Bohu.

Ako ostatné listy aj tento je teda výrazom Pavlovej apoštolskej starostlivosti o pravovernosť a pokojný vzrast cirkvi, ktorú sám založil a zveľadil

4. Pravosť tohto listu je zaručená jednak svedectvom cirkevného podania (napr. sv. Klement Rímsky, † okolo 97; sv. Polykarp, †155; sv. Irenej, † okolo 202 a i.), jednak bedlivým literárnym a náukovým rozborom spisu. Preto ani najostrejší nekatolícki bádatelia o veci nepochybujú.

Úvod, 1, 1—9.

*1 1. *Pozdrav.* — Pavol, apoštol Ježiša Krista, po-
*2 volaný z Božej vôle, a brat Sostenes | cirkvi Božej
v Korinte, posväteným v Kristu Ježišovi, (od Boha)
povolaným svätým a všetkým, ktorí všade vyzná-
vajú meno Ježiša Krista, Pána nášho, svojho i nášho.
3 Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho a od
Pána Ježiša Krista!

4 2. *Ďakovná modlitba.* — Ustavične vzdávam
svojmu Bohu vďaky za vás, za tú milosť Božiu,
5 ktorá vám bola daná v Kristu Ježišovi, | že ste totiž
v ňom boli obohatení všetkými (darmi jeho) náuky

---

1 Sostenes, pravdepodobne Korinťan, bol Pavlovým spolupracovníkom v Efeze. Inak o ňom nemáme podrobnejších údajov.

n 2 Meno „Pán" (grécky Kyrios, hebrejsky Adónai), použité o osobe Ježiša Krista má v Novom zákone hlbší význam, než mu obyčajne pripisujeme. Bolo vlastne božským titulom. Už apoštoli ho používali o Kristovi (viď Lk 6, 46; Mt 7, 21 a i.; porovnaj Mal 1, 6*). Aj on sám sa niekedy takto nazýval (Mt 21, 3; Mk 11, 3; Lk 19, 31 a i.). V prvej Cirkvi bol názov „Pán" bežný a vyjadrovali ním vieru v božstvo Kristovo.

a poznania. A svedectvo o Kristovi sa medzi vami 6*
natoľko utvrdilo, | že nezaostávate v nijakej milosti 7
a môžte očakávať zjavenie sa Pána nášho Ježiša
Krista.
On vás bude posilňovať až do konca, aby ste 8
v deň [príchodu] Pána nášho Ježiša Krista boli bez
úhony. Lebo verný je Boh, ktorý vás povolal do 9
spoločenstva svojho Syna Ježiša Krista, Pána nášho.

Časť prvá.

Neporiadky v korintskej cirkvi, 1, 10—6, 20.

I. Strannícke rozbroje, 1, 10—4, 21.

1. *Roztržky v korintskej cirkvi.* — Napo- 10*
mínam vás, bratia, menom Pána nášho Ježiša Kristа, buďte všetci jednej reči, aby neboly medzi vami roztržky! Buďte rovnakého smýšľania a rovnakého presvedčenia!
Domáci Chloe mi o vás, bratia moji, priniesli 11*
zprávu, že sú medzi vami spory. To chcem povedať, 12*

Boh, ktorý Korinťanov povolal do Cirkvi, dá im mi- 6-9
losti, aby vytrvali vo viere a obstáli aj v deň Kristovho príchodu a súdu na konci sveta.
V prvej časti 1 10—6, 20 apoštol bezprostredne a 10
otvorene začína hovoriť o rozbrojoch a neporiadkoch, ktoré sa zahniezdily v korintskej cirkvi. Otcovsky a láskavo, ale rozhodne a prísne varuje veriacich. — V prvej stati 1. 10—4, 21 píše najsamprv o stranníckych rozbrojoch, ich vzniku a zlých následkoch.
Chloe bola vážená korintská pani, asi vdova. Jej do- 11
máci sú alebo členovia jej rodiny alebo čeľade.
Jedni uznávajú Pavla za svojho učiteľa a vodcu, druhí 12
Apola, tretí Keťasa-Petra, hádajú sa medzi sebou a tak sa rozbíja jednota a bratská láska. — Apolo bol pôvodom alexandrijský Žid, veľmi nadaný, znal Písmo sv. a bol výrečný. Obrátil sa v Efeze, pričinením Priskv a Akvilu. Hneď potom sa dal do služby evanielia. Odišiel do Korinta (Sk 18, 24—9, 1), kde sa mnohým zapáčil pre svoj

že každý z vás hovorí: „Ja som Pavlov!" „Ja som
Apolov!" „Ja som Kefasov!" „Ja však som Kristov!"
13 Či Kristus je rozdelený? Vari Pavol bol ukri-
žovaný za vás? Alebo v meno Pavlovo ste boli po-
krstení?
*14 Ďakujem Bohu, že som nepokrstil nikoho z vás,
15 iba Krispa a Gája, | takže nikto nemôže hovoriť, že
16 ste v moje meno pokrstení. Ba pokrstil som aj dom
Stefanášov. Inak neviem, že by som bol ešte nieko-
*17 ho pokrstil, | lebo Kristus ma neposlal krstiť, ale
hlásať blahozvesť, pravda, nie v múdrych rečiach,
aby (moc) kríža Kristovho nebola zmarená.

*18 2. *Bláznovstvo kríža.* — Zaiste, reč kríža
zdá sa bláznovstvom tým, čo idú do záhuby, ale
nám, ktorí čakáme spasenie, je (prejavom) Božej
*19 moci. Je totiž napísané:

---

ohnivý a rečnícky spôsob kázania, takže mu mnohí dávali prednosť pred Pavlom. Apolo bol však poctivý muž, čistých úmyslov. Pochopil položenie a odišiel za Pavlom do Efezu a s ním spolupracoval (porovnaj 16, 12*).

14-16 Krispus: Sk 18, 8; Gájus: Rim 16, 23; Stefanáš: 16, 15—17.

17 Pavlovi sveril Boh povinnosť apoštolovať medzi pohanmi. Tejto úlohe sa chce venovať zo všetkých síl, ostatné veci riadnej duchovnej správy, ako napr. udeľovanie krstu, ponecháva spolupracovníkom.

18-25 Blahozvesť, ktorej ťažiskom je ukrižovaný Syn Boží a ktorá svojich prívržencov učí pokornému sebazapieraniu a odriekavej láske, sa pohanom zdá bláznovstvom. Židom zasa pohoršením. Títo by si žičili mocného Mesiáša ktorý by divmi a zázrakmi premohol celý svet a podrobil ho židovskému panstvu. Tamtí by chceli počúvať len vtipné, vzletné a krásne reči, podľa vzoru svojich veľkých filozofov, básnikov a rečníkov. Ale Boh nechce svoje zjavenie ozdobiť takýmito čačkami, ktoré často len zaslepujú oči ľuďom a zakrývajú im pravú skutočnosť. Preto zavrhol márnu ľudskú moc a múdrosť a dáva hlásať „bláznovstvo" kríža, o ktorom „povolaní", či už Židia a či Gréci, vedia, že je najvyšším prejavom Božej lásky k nám, ozajstným veľdielom Božej vševedomosti a všemohúcnosti.

19 Iz 29, 14.

Múdrosť múdrych zmarím
a rozum rozumných odvrhnem!

Kdeže je múdry? Kdeže je zákoník? A kde je 20
rozumkár tohto veku? Či Boh múdrosť tohto sveta
neobrátil v bláznovstvo?
Keď svet v (prejavoch) Božej múdrosti nepoznal 21
Boha, zapáčilo sa Bohu spasiť veriacich bláznov-
stvom blahozvesti. A tak, hoci Židia žiadajú zna- 22
menia a Gréci hľadajú múdrosť, | my im kážeme 23
Krista ukrižovaného. Židom je to pohoršenie a po-
hanom bláznovstvo, | ale povolaným (od Boha), ako 24
Židom, tak aj Grékom, je to (prejav) Božej moci
a múdrosti. Lebo Božie bláznovstvo je múdrejšie 25
než ľudia a Božia slabosť je silnejšia než ľudia!

3. *Boh povolal tých najnižších.* — Pozrite 26*
sa len, bratia, ako vás (Boh) povolal! Vskutku, niet
(medzi vami) mnoho múdrych podľa tela, ani mnoho
mocných, ani mnoho urodzených! Boh si vyvolil 27
práve to, čo je svetu bláznivé, aby zahanbil múd-
rych; čo je svetu slabé, vyvolil si Boh, aby zahan-
bil mocných; | čo je svetu neurodzené a čím pohŕda, 28
vyvolil si Boh, a čo je ničím, aby znemožnil to, čo
je (svetu) niečím, | takže sa nikto nemôže pred ním 29
chváliť. Vy však jeho (milosťou) ste v Kristu Ježi- 30
šovi, ktorý sa podľa (vôle) Boha stal našou múd-
rosťou a spravodlivosťou, posvätením a vykúpením.
| Tak je aj napísané: *Kto sa chváli, nech sa v Pá-* 31*
novi chváli!

Pred Bohom je všetka ľudská múdrosť a moc ničím 26-29
preto ich ani nepotrebuje, aby uskutočnil plány svojej prozreteľnosti. Práve preto si za priekopníkov a prvých členov svojho kráľovstva vyvolil jednoduchých, chudobných, ba v istom smysle nevzdelaných, aby všetci pochopili, že úspech Božieho diela nezávisí od ľudí a ich schopností.

Jer 9, 23 n. 31

*2 4. *Apoštolov spôsob.* — A preto, bratia, keď
som prišiel k vám, prišiel som nie s vyberanou re-
čou alebo múdrosťou zvestovať vám svedectvo
2 Božie. Zaumienil som si, že nič iné nebudem ve-
dieť medzi vami, jedine Ježiša Krista, a to ukrižo-
3 vaného. Bol som voči vám slabý, bojazlivý a veľmi
4 prestrašený | a moja reč a moja zvesť nespočívala
v presvedčivých a múdrych slovách, ale v dôkazoch
5 (plných) Ducha a moci, | aby sa vaša viera nezakla-
dala na ľudskej múdrosti, ale na Božej moci.

*6 5. *Múdrosť Božia a múdrosť sveta.* — Iste-
že, aj my hlásame múdrosť tým, čo sú dokonalí, lež
nie múdrosť tohto sveta, ani kniežat tohto sveta,
7 už umlčaných, | ale hlásame tajomnú, skrytú múd-
rosť Božiu, ktorú Boh pred vekmi určil nám na slá-
8 vu. Z kniežat tohto veku ju nikto neznal, lebo by
neboli ukrižovali Pána slávy, keby ju boli znali.
*9 A je aj napísané:

1-5 Apoštol chce byť verným služobníkom „bláznovstva" kríža a káže Kristovu blahozvesť jednoduchými, neučenými slovami a vystupuje skromne, nevtieravo. A Boh jeho náuku potvrdzuje dôkazmi Ducha a moci, to je duchovnými darmi a divmi, ktoré presahujú všetku ľudskú múdrosť a silu.

6 „Kniežatá tohto sveta, už umlčané" (Vg má „ktoré sa už pomíňajú") sú tí, čo vládnu svetom, alebo ešte skôr satanské mocnosti, ktoré do svojich služieb zapriahajú rozličné vymoženosti ľudskej vedy a kultúry vôbec. Práve „bláznovstvo" kríža odhalilo márny a mylný základ ich „múdrosti", zavrátilo ich a umlčalo. Oni nepoznali a neuznali Krista, v bezmocnom hneve ho ukrižovali a stále ukrižujú, ale Božia vševedomosť ide svojou cestou a neodolateľne dosiahne svoj cieľ. A túto pravú múdrosť Pavol prináša svojim veriacim.

9 Iz 64, 3; 65, 17. — Svätopisec chce povedať, že človek ani tušiť nemôže nesmiernu krásu a velebu blaženosti, ktorá je odmenou „bláznovstva" kríža.

Ani oko nevídalo, ani ucho neslýchalo,
ani na um človekovi neprišlo,
čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú!

Nám to Boh zjavil prostredníctvom svojho Du- 10*
cha, lebo Duch prebáda všetko, aj najhlbšie tajom-
stvá Božie. Veď ktože z ľudí vie, čo je v človeku, 11
ak nie duch človeka, ktorý je v ňom? Podobne ani
(tajomstvá) Božie nikto nepozná, iba Duch Boží.
A my sme neprijali ducha sveta, ale Ducha Božie- 12
ho, aby sme pochopili, čoho sa nám z milosti Božej
dostalo. To vám aj hlásame, nie slovami naučený- 13
mi od ľudskej múdrosti, ale naučenými od Ducha.
Duchovným duchovné prispôsobujeme!
Človek živočíšny nechápe veci Ducha Božieho, 14*
lebo sú mu bláznovstvom, a nemôže ich poznať, le-
bo len duchovne ich možno posudzovať. Ale du- 15
chovný (správne) všetko posudzuje a jeho samého
nik nemôže posúdiť. Veď *ktože pozná um Pánov,* 16*
aby ho poučoval? My však máme um Kristov!

6. *Boh je pôvodcom duchovného vzrastu.*
— Ani ja, bratia, nemohol som vám hovoriť ako 3*
duchovným, ale ako telesným, ako nedospelým

Náuka blahozvesti vyviera z Ducha Svätého, ktorý je 10-13
zdrojom pravej múdrosti a živej pravdy.

Pavol rozoznáva človeka živočíšneho a duchovného. 14 n
Ľudská duša má totiž dve základné úlohy: Jednak oživuje telo (úloha živočíšna), jednak je hybnou silou vyššieho, duchovného života. Kto sa obmedzuje na život telesný, i keď pri tom rozmýšľa a chce, je človek živočíšny. Naproti tomu človek duchovný je otvorený hodnotám vyšším, nadprirodzeným. Medzi jeho duchom a Duchom Božím je akýsi súzvuk, akási spolupráca, umožnená milosťou Božou, ktorú človek vďačne a poslušne prijal.

Iz 40, 13. 16

Apoštol nemohol Korinťanom hneď po obrátení pred- 1 n
kladať vysoké tajomstvá Kristovej blahozvesti. Musel ich živiť najsamprv mliekom základných právd kresťanskej viery.

2 v Kristu. Mliekom som vás kŕmil, nie ťažkou stra-
vou, lebo by ste ju neboli mohli zniesť. Ba ani teraz
nemôžete, lebo ste ešte telesní.
*3 Odkiaľže sa berú medzi vami nenávisť a sváry?
Nie preto, že ste telesní a žijete priveľmi ľudsky?
*4 Keď jeden hovorí: „Ja som Pavlovi" a druhý: „Ja
som Apolovi" — či nie je to (hovorené priveľmi)
ľudsky?
5 Ktože je Apolo? Kto Pavol? Sú to služobníci (Bo-
ží), ktorí vám priniesli vieru, a to každý tak, ako
6 mu dal Pán. Ja som sadil, Apolo polieval, ale vzrast
7 dal Boh! A tak ani ten, čo sadil, ani ten, čo polie-
val, neznamená niečo, ale Boh, ktorý dáva vzrast.
8 Kto sadí a kto polieva, jedno sú (v práci), ale kaž-
dý dostane vlastnú odplatu podľa vlastnej námahy.

9 *7. Stavba živých chrámov Božích.* — My
sme Boží spolupracovníci, a vy ste Božia roľa a Bo-
žia stavba!
*10 Ja ako múdry staviteľ, podľa milosti Bohom mi
danej, položil som základ, a druhý stavia na ňom.
11 Každý však nech si dáva pozor, ako stavia! | Lebo
nikto nemôže položiť iný základ ako ten, čo je po-
ložený, a to je Ježiš Kristus.
*12 Či na tomto základe stavia niekto zo zlata, strie-
13 bra, drahokamov, dreva, sena, slamy, | každého die-

3 Nevedomosť a svetské smýšľanie sú hlavnou príčinou náboženských rozbrojov a bludov.
4-8 Všetci hlásatelia evanjelia slúžia Bohu a zvestujú jednu a tú istú náuku Kristovu. Prečo sa teda pre ľudské ohľady štiepať na rozličné strany?
n 10 Pavol, ktorý prvý v korintských krajoch zvestoval Krista, položil základ. Ostatní na ňom stavajú. Všetci teda pracujú na tom istom diele.
12-15 Pri Božom súde sa ukáže, ako kto pracoval v službách Kristových, či staval verne, svedomite a nezištne, alebo neposlušne, nedbalo a sebecky. Koho dielo obstojí pred Pánom, ten dostane odmenu. Koho práca nevydrží v ohni skúšky, ten môže byť ešte spasený, ak sa celkom nespre-

lo vyjde najavo. Ukáže sa to v ten deň, ktorý sa
zjaví v ohni, a v tom ohni bude preskúšané dielo
každého, aké je. Ak niekoho dielo, ktoré postavil, 14
vydrží, dostane odmenu; | ak niekoho dielo zhorí, 15
utrpí škodu. On sám sa zaiste zachráni, ale iba ako
z ohňa.
Neviete azda, že ste chrámom Božím a Duch 16*
Boží prebýva vo vás? Kto teda kazí chrám Boží, 17
toho Boh skazou postihne, lebo chrám Boží je svä-
tý, a vy ste takí!

8. *Neklamať sa múdrosťou sveta!* — Nech 18*
sa nikto neklame! Ak sa niekto z vás pokladá za
múdreho v tomto svete, nech sa stane bláznom, aby
bol (naozaj) múdry! Lebo múdrosť tohto sveta je 19*
bláznovstvom pred Bohom. Veď je aj napísané:
Múdrych v ich výmysloch chytá! | A zasa: *Boh zná* 20
myšlienky múdrych, že sú márne!
Nech sa teda nik nechváli ľuďmi! Veď všetko 21
je vaše, | či Pavol, či Apolo, či Kefas; či svet, či 22
život, či smrť; či prítomnosť, či budúcnosť. Všetko
je vaše, | vy však ste Kristovi, a Kristus Boží! 23

9. *Verní správcovia Božích tajomstiev.*
— Nech nás každý pokladá za služobníkov Kristo- 4*

---

neveril pravde, ale všetky jeho zásluhy, ktoré si pred ľuďmi a nie pred Bohom získal, vyjdú nazmar, zhoria.
— Niektorí katolícki vykladači vidia vo v. 15 narážku na očistec.
Každý kresťan je príbytkom Ducha Svätého (porovnaj 16 n
6, 19*). Kto teda zvestuje evanjelium, stavia živý chrám Boží a Bohu sa bude za svoju prácu zodpovedať.
Nech korintskí veriaci nehľadia na to, kto a ako im 18-23
hlása Kristovu náuku. Nech nesúdia podľa vonkajšieho spôsobu. Hlavné je, aby to bola ľrečitá blahozvesť Božia a smerovala ku cti a sláve Božej.
Jób 5, 12 n.; Ž 93, 11. 19 n
Pavol a všetci hlásatelia evanjelia sú služobníkmi Kris- 1 n
tovými a ako jeho správcovia prisluhujú ľuďom Božie milosti a pravdy, oznamujú im ich a vysvetľujú. A tu je hlavné

2 vých a správcov Božích tajomstiev! A od správcov
sa požaduje iba to, aby každý bol spoľahlivý.
*3 Mne samému naozaj veľmi málo záleží, ako ma
vy súdite alebo ktorýkoľvek ľudský súd. Veď ani
4 sám seba nesúdim! Pravda, ničoho nie som si ve-
domý, ale to ma neospravedlňuje. Pán sám ma súdi!
5 Preto vôbec nesúďte predčasne, kým nepríde
Pán, ktorý osvetlí to, čo je skryté vo tme, a zjaví
úmysly srdc. A vtedy každý dostane od Boha svoju
pochvalu.

*6 10. *Práca a údel apoštolov.* — Toto, bratia,
vzťahujem na seba a na Apola, a to pre vás, aby
ste sa na nás poučili, že niet nad to, čo je napísané,
že sa nikto nemá vychvaľovať jedným (človekom)
7 proti druhému. | Veď kto ti prisúdi nejakú prednosť?
Máš vari čosi, čo by si nebol dostal? A keď si to
dostal, prečo sa chváliš, ako by si to nebol dostal?
*8 Vy ste už sýti, už ste bohatí a začali ste vládnuť
bez nás. Ale len vládnite, aby sme aj my vládli
9 s vami! Lebo tak sa mi zdá, že nám apoštolom Boh
pridelil posledné miesto, ako odsúdeným na smrť.
Stali sme sa divadlom svetu, anjelom a ľuďom!
10 Stali sme sa bláznami pre Krista, a vy múdrymi

---

to, aby verne a poctivo plnili túto povinnosť. Či toho niekto dosiahne prostou, iný učenou rečou, je vedľajšie. — Apoštol vhodne naznačuje, že v Cirkvi je stav vyvolených a duchovnou mocou vystrojených osôb, ktorým je zvlášť cverená služba Božích tajomstiev.

3-5 Boh sám raz posúdi, ako kto tu na zemi pracoval a podľa toho bude odmeňovať.

n 6 Pavol sa neporovnáva s Apolom a nechce ani, aby to robili korintskí kresťania. Veď všetko, čo máme, je od Boha a má byť Bohu na chválu.

8-13 Apoštol nie bez jemnej a pôsobivej ironie stavia proti sebe apoštolov-vierozvestov, ktorí sa musia ťažko namáhať v službách „bláznovstva" kríža, a tých korintských veriacich, ktorí si o sebe namysleli, že im nestačí obyčajná náuka Kristova, ale musia počuť čosi vyššieho, múdrejšieho.

v Kristovi! My slabí, a vy silní! Vy slávni, a my
znevažovaní! Veď aj teraz sme hladní a smädní a 11
biedne zaodiati; zauškujú nás, sme bez prístrešia, |
vlastnými rukami musíme namáhavo pracovať; zlo- 12
rečia nám, a my dobrorečíme; prenasledujú nás,
a my trpezlivo znášame; | nadávajú nám, a my sa 13
im vľúdne prihováramel Sme nateraz ako by sme-
ťami tohto sveta, vyvrheľmi všetkých.

11. *Dobrotivý, ale prísny otec.* — Ale toto 14
vám nepíšem preto, aby som vás zahanbil! Pripo-
mínam vám to ako svojim milovaným dietkam.
Keby ste totiž mali hoci desaťtisíc vychovávateľov 15
v Kristovi, otcov nemôžete mať mnohých, lebo ja
som vás blahozvesťou splodil v Kristu Ježišovi.
Veľmi vás teda prosím, buďte mojimi nasledo- 16*
vateľmi, [ako ja som Kristovými!] Nato som vám 17
poslal Timoteja, svoje milované a verné dieťa v Pá-
novi, aby vám pripomenul moju náuku v Kristu
[Ježišovi], ktorú učím všade, v každej cirkvi.
Niektorí sa (medzi vami) rozhadzujú, ako že už 18*
k vám nechodievam. No čoskoro k vám prídem, 19
ak Pán bude chcieť, a presvedčím sa o týchto na-
myslencoch nie podľa ich reči, ale podľa ich moci, |
lebo kráľovstvo Božie nespočíva v reči, ale v moci. 20
Čo teda chcete? Prísť k vám s palicou alebo 21
s láskou a miernosťou?

II. Mravné neporiadky, 5, 1—6, 20.

1. *Prípady nemravnosti.* — Ba počuť aj 5*
o smilstve medzi vami, a to o takom smilstve, aké

Slová „ako ja som Kristovým" chybia skoro vo vše- 16
tkých gréckych rukopisoch.
Apoštol, ako prísny otec, neváha pohroziť sa tým ne- 18-21
poslušníkom, čo trúfanlivo zneužívajú jeho neprítomnosť.
V druhej stati 5, 1—6, 20 svätopisec hovorí o rozlič- 1
ných mravných neprístojnostiach, ktoré sa v korintskej
cirkvi vyskytly. — Spomínaný hriešnik vzal si za ženu

sa ani medzi pohanmi nevyskytuje, že si totiž nie-
2 kto vzal manželku vlastného otca. A vy sa ešte
nadúvate, nie aby ste sa radšej rmútili a vyvrhli
zpomedzi seba toho, čo sa dopustil takého skutku!
*3 Ja však, telom vzdialený, ale duchom prítomný,
už som ako by prítomný vyniesol rozsudok nad
4 tým, čo to učinil: | V mene Pána nášho Ježiša [Krista], vy a môj duch, spojení v moci Pána nášho Je-
5 žiša [Krista], | tohto (hriešnika) vydávame Satanovi na záhubu tela, aby duch bol zachránený v deň
Pána [nášho Ježiša Krista].
*6 Chvála vaša, veru nie je, na mieste! Neviete, že
*7 trocha kvasu nakvasí celé cesto? Vyhoďte starý
kvas, aby ste boli novým cestom! Ste totiž ako by
nekvaseným chlebom. A Kristus sám bol obetovaný
8 ako náš veľkonočný baránok, | preto hodujme nie
vo starom kvase, ani v kvase zlosti a neprávosti,
ale pri nekvasenom chlebe čistoty a pravdy!
*9 Napísal som vám v liste, aby ste neobcovali so

---

nevlastnú matku. Aj podľa mravného citu inak skazených pohanov to bola neslýchaná vec.

3-5 Pavol vyslovuje cirkevnú kliatbu — exkomunikáciu nad hriešnikom, ktorý dal celému okoliu pohoršujúci príklad.

6-13 Kára korintských kresťanov, že takého zlosyna trpi ešte medzi sebou. Majú ho vylúčiť zpomedzi seba a strániť sa ho ako nákazy, aby takto tým skôr pochopil, ako veľmi zhrešil, a aby sa kajal.

n 7 Obraz je vzatý z veľkonočného zvyku Židov, ktorí pred sviatkami starostlivo odstránili z domu všetku nečistotu, najmä starý chlebový kvas. Aj my máme odhodiť „starého človeka" (porovnaj Rím 6, 6*; Ef 4, 22*; Kol 3, 9), obliecť si nového, duchovného (porovnaj 2 Kor 5, 17; Ef 4, 24*) a sláviť neprestajnú Veľkú noc, jesť totiž pravého veľkonočného Baránka Krista, ktorý je naším chlebom čistoty a pravdy. — Apoštol má zrejme pred očima sviatosť oltárnu-eucharistiu, ktorú Spasiteľ ustanovil na znak svojej vykupiteľskej smrti a novej smluvy, ktorú s nami uzavrel a spečatil vlastnou krvou.

n 9 Pavol hovorí o liste, ktorý už pred týmto bol napísal Korinťanom. Nám sa nezachoval. Porovnaj Úvod, bod 3.

smilníkmi, | ale tým som nemyslel všeobecne smil- 10
níkov, chamtivcov, zbojníkov a modloslužobníkov
tohto sveta, lebo to by ste museli ujsť z tohto sve-
ta. Teraz vám však píšem, aby ste neobcovali s ta- 11
kým, ktorý má síce meno brata, a pri tom je smil-
níkom, chamtivcom, modloslužobníkom, rúhačom,
opilcom, zbojníkom. S takým ani nejedávajte!
Čože mám súdiť tých, čo sú mimo nás? Nesúdite 12
predovšetkým tých, čo sú medzi (vami)? Tých, čo 13
sú mimo (nás), bude súdiť Boh.
Vyvrhnite toho zlostníka zpomedzi seba!

2. *Súdy pred pohanskými sudcami.* — A- 6*
kože sa niekto z vás, keď má s niekym spor, opo-
važuje súdiť sa pred nespravodlivými, a nie pred
svätými? Azda neviete, že svätí budú svet súdiť? 2*
A vy, ktorí máte svet súdiť, nie ste schopní súdiť
v maličkostiach? Neviete, že anjelov budeme súdiť, 3
nie to veci všedného života?
Keď teda máte súdiť vo veciach všedného živo- 4
ta, ustanovte si (za sudcov) takých, čo nemajú váž-
nosti v Cirkvi! Vám na zahanbenie to hovorím. 5
Niet vari medzi vami ani jedného rozumného,
ktorý by vedel rozsúdiť medzi bratmi? Ale brat sa 6
s bratom súdi, a to pred neveriacimi! Už to je pri 7
vás zlé, že sa vôbec súdite medzi sebou! Prečo rad-
šej krivdu netrpíte? Prečo radšej škodu neznášate?
Ale vy krivdíte a škodíte, a to bratom! 8
Neviete, že nespravodliví nebudú dedičmi krá- 9
ľovstva Božieho? Nemýľte sa! Ani smilníci ani
modloslužobníci ani cudzoložníci ani samoprznite-

Apoštol veľmi ťažko nesie, že sa kresťania hádajú a 1-11
súdia medzi sebou a so svojimi rozoprami idú pred pohan-
ské svetské súdy. Miesto, aby dávali neveriacim príklad
svornosti a lásky, ešte ich pohoršujú.
Porovnaj Dan 7, 22; Múd 3, 8. — Spravodliví budú 2n
z poverenia Božieho súdiť anjelov, čo boli padli, aby bola
tým zreteľnejšia vina a trest týchto neposlušných duchov.

10 lia ani súložníci mužov, | ani zlodeji ani lakomci
ani opilci ani ohovárači, ani zbojníci nebudú de-
11 dičmi kráľovstva Božieho! Vy niektorí ste boli takí,
ale obmyli ste sa, boli ste posvätení a ospravedlne-
ní v mene Pána nášho Ježiša Krista a v Duchu náš-
ho Boha.

*12 3. *Telá naše sú chrámami Božími.* — Vše-
tko môžem, ale nie všetko (mi) je na osoh! Všetko
môžem, ale ja sa nikomu nesmiem dať podrobiť!
13 Pokrmy sú pre žalúdok a žalúdok pre pokrmy.
Boh však (raz) odstráni aj tamten aj tieto. Lenže
telo je nie pre smilstvo, ale pre Pána, a Pán pre
14 telo! Boh vzkriesil Pána a vzkriesi aj nás svojou
mocou.
15 Neviete, že vaše telá sú údmi Kristovými? Mo-
hol by som teda vyrvať údy Kristove a spraviť ich
16 údmi smilnice? To veru nie! | A neviete, že kto
sa spája so smilnicou, je jedno telo s ňou? Veď je
17 povedané: *Budú dvaja jedno telo!* | Kto sa však
spája s Pánom, je (s ním) jeden Duch.
18 Varujte sa smilstva! Každý iný hriech, ktorého
sa človek dopustí, je mimo tela; ale kto smilní,
19 hreší proti vlastnému telu. A neviete, že vaše telo
je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás a kto-

12-20 Máme slobodnú vôľu a môžeme konať, čo chceme, ale nie všetko nám je na duchovný osoh. Najmä smilstva sa máme varovať. To nie je jednoduchý telesný úkon ako napr. jedenie alebo pitie. Smilstvom sa znesväcuje celá naša bytosť, lebo ním páchame hriech na sebe samých, na svojom „ja" nie na niečom, čo je mimo nás, ako sa to stáva pri ostatných hriechoch. A kresťan musí uvážiť, že vlastne nepatríme sami sebe, lež Pánovi, ktorý nás celých, s telom i dušou vykúpil a včlenil do seba (tajomné telo Kristovo!). Okrem toho naše telo je živým chrámom Ducha Svätého, ktorý v nás prebýva. Preto hriech smilstva je nielen hriechom proti vlastnej osobe, ale aj proti Pánovi.

rého ste prijali od Boha, takže ste už nie svoji?
Veľmi draho ste boli kúpení! 20*
Oslavujte teda Boha [a noste ho] vo svojom tele!

Časť druhá.

Rozličné otázky a ťažkosti, 7, 1—15, 58.

I. Manželstvo a panenstvo, 7, 1—40.

1. *Stav manželský.* — A teraz o veciach, 7*
o ktorých ste mi písali: Dobré je, keď sa muž nedotýka ženy. Aby sa však vyhlo smilstvu, nech má 2
každý svoju ženu a každá svojho muža. Muž nech 3*
plní svoju povinnosť voči žene, podobne aj žena
voči mužovi. Lebo žena nemá plnej moci nad svo- 4
jím telom, ale jej muž; podobne ani muž nemá
plnej moci nad svojím telom, ale jeho žena. Neodo- 5
pierajte si (to) jeden druhému, ak len s tým na čas
obaja nesúhlasíte, aby ste sa mohli venovať modlitbe! Potom zasa žite spolu, aby vás Satan nepokúšal, keď sa nebudete môcť zdržať!

Slová „a noste ho" sú len vo Vg, ale veľmi krásne za- 20
chycujú vedúcu myšlienku tohto úryvku a vyjadrujú celý životný program kresťana: Nosiť Krista vo svojom tele!

V druhej časti 7, 1—15, 18 Pavol odpovedá na všeli- 1n
jaké stavovské, bohoslužobné a iné otázky, ktoré mu Korinťania prostredníctvom svojich poslov ústne alebo listovne predložili. Riešenie, ktoré podáva, vyplýva zo základných kresťanských právd. — V prvej stati 7, 1—40 hovorí o manželstve a o panenstve. Predovšetkým vyslovuje zásadu, že pohlavná zdržanlivosť je sama osebe dobrá. Ak by však niekto zo slabosti nevedel odolať pokušeniam, nech sa ožení alebo vydá.

Manželský život zaväzuje obe strany. Nesmie teda jed- 3-5
na z nich chcieť pestovať čnosť na úkor druhej! Manželská zdržanlivosť ako čnosť je dovolená vtedy, keď s tým súhlasia obaja, a aj tak len na čas. Inak by sa mohlo rozrušiť celé manželstvo. — K týmto vetám patria aj verše 10 n.

6 Toto je iba moja zhovievavá rada, nie rozkaz.
7 Rád by som bol, keby všetci ľudia ostali tak ako ja, lenže každý má od Boha svoj zvláštny dar milosti, jeden tak, druhý inak.

*8 2. *Slobodní a vdovy.* — Slobodným a vdovám hovorím: Dobre urobia, keď zostanú tak, ako
9 som ja. Ale ak sa nevedia zdržať, nech vstúpia do manželstva, lebo lepšie je žiť v manželstve než horieť (žiadostivosťou).
10 Manželom však hovorím, ~~ani~~ nie ja, ale Pán:
11 Žena nech neodchádza od muža! | A ak by odišla, nech ostane nevydatá, alebo nech sa pomerí s mužom. Muž zasa nech neprepúšťa ženu!

*12 3. *Miešané manželstvá.* — Ostatným hovorím ja, nie Pán: Ak niektorý brat má ženu neveriacu, a ona chce s ním žiť, nech ju neprepustí!
13 A ak niektorá žena má muža neveriaceho, a on chce
14 s ňou žiť, nech muža neopúšťa! Lebo muž neveriaci posväcuje sa v žene a žena neveriaca posväcuje sa v bratovi. Inak by vaše dietky boly nečisté, ale takto sú sväté.
15 Ak sa však neveriaci chce rozviesť, nech sa rozvedie. Vtedy brat alebo sestra nie sú viazaní,
16 lebo Boh vás k pokoju povolal. A azda vieš, žena,

---

n 8 Apoštol odporúča čnosť trvalej zdržanlivosti — stav panenstva, ale nijako ju nenanucuje, lebo vie (v. 7), že nie každý má od Boha tú milosť.

12-16 Zásada, ktorú tu sv. Pavol vyslovuje z vnuknutia Ducha Svätého a z vlastnej apoštolskej právomoci, je známa v cirkevnom práve (Kódex kánonického práva, kán 1120—1127) ako „privilegium Paulinum". Je to jediný prípad, že Cirkev dáva možnosť rozlúčiť manželský sväzok sám osebe platný (ako manželská smluva, nie ako sviatosť!). Vyžaduje sa však, aby jeden z manželov nekresťanov sa dal pokrstiť a druhý by výslovne nechcel s ním v pokoji nažívať, tým menej sa dať pokrstiť, prípadne by ho nútil k ťažkému hriechu.

či zachrániš muža? Alebo azda vieš, muž, či zachrániš ženu?

4. *Pridržať sa svojho povolania.* — Len 17*
nech každý žije v tom, čo mu Pán udelil, a to ako ho Boh povolal! Toto prikazujem aj v ostatných cirkvách.

Bol niekto povolaný ako obrezaný? Nech to 18
nezakrýva! Bol iný povolaný ako neobrezaný? Nech sa nedáva obrezať! Ako obriezka je nič, tak aj ne- 19
obriezka je nič, ale treba zachovávať Božie prikázania.

Nech každý zostane v povolaní, v ktorom bol 20
(od Boha) povolaný! Bol si povolaný ako otrok? 21*
Netráp sa tým! A aj ak by si sa mohol stať slo-
bodným, radšej využi (tamtoho stavu)! Lebo otrok 22
povolaný v Pánovi, je Pánovým oslobodencom; a podobne slobodný tak povolaný je sluhom Kristovým.

Draho ste boli kúpení! Len sa nestaňte otrokmi 23
ľudí!

Bratia, nech každý zostáva pred Bohom v tom, 24
v čom bol povolaný!

5. *Panenstvo.* — O pannách nemám síce prí- 25*
kazu Pánovho, ale radím ako taký, ktorý je z mi-
losrdenstva Pánovho hodný dôvery: | Myslím že je 26

Nech sa každý pridržiava stavu, v ktorom ho Boh po- 17-24
volal ku kresťanskej viere. Každý stav sám osebe je čestný a dobrý a v každom môžeme bohumilo žiť.

Niektorí prekladajú: „A ak by si sa mohol stať slo- 21
bodným, radšej toho využi!" Podľa toho by Apoštol radil, aby niekto využil príležitosti, keď sa môže vyslobodiť z otroctva.

Apoštol odporúča panenstvo ako vynikajúci stav, a to 25-35
jednak preto, že tým sa vyhneme starostiam a ťažkostiam manželstva a môžme nehatene slúžiť Pánovi, jednak preto, že čas, ktorý nám Boh na zemi dožičil, je krátky a vždy musíme byť pripravení na príchod Pánov.

to (stav) dobrý, a to pre terajšie ťažkosti; že je
dobre, keď niekto tak žije.
27 Si viazaný k žene? Nehľadaj, ako by si sa roz-
viedol! Nie si viazaný k žene? Nehľadaj si ženu!
28 Ak sa však oženíš, neprehrešíš sa; a ak sa panna
vydá, neprehreší sa. Ale títo budú mať (veľa) te-
lesných trápení, a toho by som vás chcel ušetriť.
29 Hovorím však, bratia: Čas je krátky! A tak aj
30 tí, čo majú ženu, nech sú, ako by nemali; | a tí, čo
plačú, ako by neplakali; a tí, čo sa radujú, ako by
sa neradovali; a tí, čo kupčia, ako by nič nemali; |
31 a tí, čo užívajú veci tohto sveta, ako by (ich) ne-
užívali, pretože terajšia tvárnosť sveta sa už po-
míňa.
32 Ja by som chcel, aby ste boli bez takýchto sta-
rostí. Kto nie je ženatý, môže sa starať o veci Pá-
33 nove, ako by sa páčil Pánovi; | ale ženatý sa stará
34 o veci tohto sveta, aby sa páčil žene, | a je ako by
rozdelený. A tak aj žena nevydatá a panna môžu
sa starať o veci Pánove, aby boly sväté telom aj
duchom; ale vydatá stará sa o veci tohto sveta,
aby sa páčila mužovi.
35 Toto však hovorím pre vaše dobro — nie, aby
som vám slučku hodil na krk, ale aby ste poctivo
a bez prekážky vytrvali pri Pánovi.
*36 Ak si niekto myslí, že by mu to nebolo na česť,
keby jeho dcéra-panna prekročila vek a tak zo-
stala, nech urobí, ako chce. Nehreší. Nech sa len
37 soberú! Ale ak sa niekto bez nútenia pevne v srdci
rozhodne a je pánom svojej vôle a tak usúdi v srd-
38 ci, že si dcéru zachová pannou, dobre urobí. Aj, čo
vydá dcéru-pannu, dobre robí; ale ten, čo ju nevy-
dá, lepšie urobí.

---

36 Miesto: „Nehreší! Nech sa len soberú!" Vg má: „Nehreší, ak sa vydá!"

6. *Ešte o vdovách.* — Žena je viazaná, dokiaľ 39*
jej muž žije. Keď jej muž zomrie, je slobodná
a môže sa vydať, za koho chce; pravda, iba v Pá-
novi. Podľa mojej mienky by však bola blaženejšia, 40
keby tak ostala. A nazdávam sa, že aj ja mám Du-
cha Božieho!

II. Účasť na modloslužobných úkonoch, 8, 1—11, 1.

1. *Niet bôžikov.* — Vieme, že o pokrmoch, 8*
modlám obetovaných, všetci máme vedomosť. Ale
vedomosť nadýma, láska však povzbudzuje. Ak si 2
niekto myslí, že niečo vie, ešte to nevie tak, ako by
mal vedieť. Ale keď niekto miluje Boha, toho aj 3
on pozná.

O požívaní pokrmov, obetovaných modlám, vie- 4
me, že niet bôžikov na svete a niet Boha okrem
jediného. A hoci sú takzvaní bohovia, už či na nebi 5
a či na zemi — lebo je veľa (takzvaných) bohov
a veľa (takzvaných) pánov — | my máme len jedi- 6
ného Boha, Otca, od ktorého je všetko a pre kto-
rého sme aj my, a jediného Pána, Ježiša Krista skr-
ze ktorého je všetko a skrze ktorého sme aj my.

Vdova kresťanka sa môže vydať, ale „v Pánovi", to je 39
za kresťana

V druhej stati, 8, 1—11, 1 svätopisec rokuje o rozlič- 1
ných, vtedy časových a pálčivých otázkach, ktoré vyplý-
valy zo styku kresťanov s pohanmi, hlavne však o požívaní modloslužobných pokrmov a o účasti na takýchto hodoch.

Pri modloslužbách sa obetovaly celé zvieratá. Čiastka 1-3
takéhoto mäsa prichádzala potom do jatiek na predaj. Niektorí kresťania, nie dosť poučení, mali hneď otázky svedomia, či sa také mäso môže jesť alebo nie. „Silní" vo viere si z toho nerobili nič, lenže svojou voľnosťou často pohoršili ostatných. Preto Pavol zdôrazňuje, že vedomosti bez lásky viac škodia než osožia.

2. *Svojou voľnosťou nedávať pohoršenie.* — Lenže nie všetci majú túto vedomosť, lebo
*7 niektorí si tak zvykli na modly, že doteraz jedia tieto pokrmy ako modlám obetované, a ich slabé
8 svedomie sa poškvrňuje. Pokrm sám nás Bohu neodporúča, lebo ak nejeme, (pred ním) nič nestrácame, ak jeme, (pred ním) nič nezískame.
9 Len dbajte, aby vaša voľnosť nebola slabým na
10 pohoršeniel Veď ak teba, ktorý máš túto vedomosť, uvidí niekto stolovať v modlárskej svätyni, či ho, slabého (vo viere), svedomie neposmelí, aby aj on
11 jedol z pokrmov obetovaných modlám? A taký slabý zahynie pre tvoju vedomosť — brat, za ktorého Kristus zomrel!
12 Keď takto hrešíte proti bratom a ubíjate ich
13 slabé svedomie, proti Kristovi hrešíte. Preto, ak pokrm pohoršuje môjho brata, radšej nikdy nebudem mäso jesť, len aby som brata nepohoršil!

*9 3. *Apoštolova nezištnosť.* — Ja som vari nie slobodný? Nie som apoštol? Neuzrel som [Krista] Ježiša, nášho Pána? A vy nie ste moje dielo
2 v Pánovi? Ak iným aj nie som apoštolom, vám iste

7-13 Mäso, modlám obetované, slobodno jesť, ba slobodno sa zúčastniť aj na modloslužobných hodoch. Tie sa totiž konávaly na spôsob dnešných spoločenských banketov a s uctievaním bôžikov nemali samy v sebe nič spoločného. Treba však dbať, aby sa tým nedal zlý príklad nepoučeným, ktorí by to ľahko mohli pokladať za skutočnú modloslužbu a svojou spoluúčasťou, proti svedomiu, by zhrešili.

1-27 Pohoršlivé spôsoby korintských „voľnomyšlienkárov" apoštol zavracia vlastným príkladom: Ako apoštol má možnosť a právo požadovať od veriacich rozličné príspevky, a predsa sa toho z vlastnej vôle zriekol. Urobil to však aj so zreteľom na protivníkov, ktorí mu všeličo vytýkali. So svätou hrdosťou sa odvoláva na svoju nesebeckú a nezištnú prácu pri šírení blahozvesti.

1 Uzrieť Ježiša bolo nevyhnutnou podmienkou apoštolstva. Porovnaj Sk 1, 15—22; 9, 17; 18, 9; 22, 17 n.; 26, 15 n.; 2 Kor 12, 1.*

som, lebo vy ste pečaťou môjho apoštolstva v Pánovi!

Moja obrana proti tým, čo ma posudzujú, je táto: 3
Vari nemáme práva jesť a piť? A nemáme práva 4-5*
brať so sebou ženu sestru, ako aj ostatní apoštoli,
aj bratia Pánovi, aj Kefas? Alebo len ja a Barnabáš 6
nemáme práva nepracovať?

Kto kedy vojenčí na vlastné útraty? Kto vysadí 7
vinicu, a neje z jej ovocia? Alebo kto pasie stádo,
a nepije mlieko od stáda? Hovorím to len ja, podľa 8
ľudských zvykov, a nehovorí to aj zákon? Veď 9*
v Mojžišovom zákone je napísané: *Nezaviažeš pysk mlátiacemu býkovi!* Azda sa Boh stará len o býkov? | Alebo to hovorí práve pre nás? Pre nás to 10
bolo napísané, lebo oráč v nádeji orie a mlatec (mláti) v nádeji na podiel.

Keď sme my medzi vami rozsievali duchovné, 11
je hádam takou veľkou vecou, keď žneme z vašich
zemských statkov? Ak iní majú u vás toto právo, 12
prečo nie tým viac my? Ale my sme nepoužili tohto
práva! Radšej všetko znesieme, len aby sme neprekážali Kristovej blahozvesti.

Neviete, že tí, čo bohoslužby vykonávajú, z bo- 13
hoslužobných pokrmov aj jedia? Že tí, čo slúžia pri
oltári, s oltára majú svoj podiel? Tak aj Pán usta- 14
novil, aby z blahozvesti žili tí, čo blahozvesť hlásajú.

Ja som však z toho nepoužil ničoho. Ani toto 15
som nenapísal preto, aby sa aj v mojom prípade
tak stalo, lebo radšej by som zomrel, než by niekto
mal zmariť túto moju chválu. Veď nie je chválou 16
pre mňa, že hlásam blahozvesť, lebo to je moja po-

Nevedno či Pavol tu myslí na manželku, alebo na 5
sestru — kresťanku, ktorá vierozvestcom pomáhala obstarávať domácnosť, aby sa mohli nerušene venovať hlásaniu blahozvesti.

Dt 25, 4. 9

vinnosť. Beda by mi bolo, keby som nehlásal bla-
*17 hozvesť! Odmenu si zasluhujem len vtedy, keď to
činím dobrovoľne; ale ak nevoľky vykonávam sve-
18 rené mi správcovstvo, | akáže je moja odmena?
Keď teda hlásam blahozvesť, podávam ju celkom
zdarma a nevyužívam práva, ktoré mám pri (hlá-
saní) blahozvesti.

19 4. *V službách všetkých.* — Hoci som slo-
bodný od všetkých, dal som sa do služby všetkým,
*20 aby som čím viacerých získal. Židom som bol Žid,
aby som Židov získal. Tým, čo sú pod zákonom,
bol som ako by pod zákonom, hoci nie som pod
zákonom, aby som získal tých, čo sú pod zákonom.
21 Tým, čo sú bez zákona, bol som ako by bez záko-
na, aby som získal tých, čo sú bez zákona, hoci nie
som bez zákona Božieho, pretože som pod záko-
*22 nom Kristovým. Slabým som bol slabý, aby som
slabých získal. Všetkým som bol všetko, aby som
23 aspoň niektorých získal. A všetko to robím pre
blahozvesť, aby som sa stal na nej účastným.

*24 5. *Boj o cenu.* — Neviete, že tí, čo bežia na
závodišti, bežia síce všetci, ale iba jeden dostáva
*25 cenu? Aj vy tak bežte, aby ste ju dostali! | A kaž-

n 17 Apoštol chce konať službu evanjelia (oeconomia = správcovstvo) so všetkou horlivosťou, bez každého časného zisku a čaká odmenu len od Boha (porovnaj v. 23*).

n 20 Tým, čo sú pod zákonom — tým, čo sú bez zákona: Židom — pohanom.

22 Pavol chce svojou sebaobetavou prácou „aspoň niektorých" (Vg: „všetkých") získať pre Krista.

24-27 Obraz, vzatý zo športových pretekov, bol Korinťanom veľmi blízky, lebo na Istme sa konávaly veľkolepé hry. Ukazuje nám pružnú Pavlovu myseľ, ktorý si všímal podrobností denného života, aby ich vedel použiť v Kristových službách.

25 Nie je na chválu kresťanov, že sa nevedia zrieknuť mála z lásky k Bohu a v nádeji večnej blaženosti, kým taký závodník sa musí zapierať a namáhavo cvičiť, len aby mohol získať neistú a pominuteľnú cenu.

dý, kto sa preteká, zdržuje sa všetkého: Tí preto,
aby dostali porušiteľný veniec, my však neporušiteľný.
Aj ja teda tak bežím, nie na neisto; tak zápasím, 26
nebijúc iba do vetra. Tvrdo si premáham telo a 27
podrobujem si ho, aby som azda nebol zavrhnutý,
hoci som iným kázal (blahozvesť).

6. *Varovné príklady.* — Nechcem však, bra- 10*
tia, aby ste nevedeli, že naši otcovia všetci boli
pod oblakom (Božím) a všetci prešli cez more; |
všetci boli pokrstení v Mojžiša, a to v oblaku (Bo- 2
žom) a v mori; | všetci jedli ten istý duchovný po- 3*
krm a pili ten istý duchovný nápoj. Pili totiž z du- 4
chovnej skaly, ktorá ich sprevádzala, a tou skalou
bol Kristus sám. Ale vo väčšine z nich nemal Boh
zaľúbenia, takže *pohynuli na púšti.*
To sa stalo nám na predobraz, aby sme neboli 6
žiadostiví zlého, ako boli žiadostiví oni. Ani ne- 7
buďte modloslužobníkmi ako niektorí z nich! Veď
je napísané. *Posadil sa ľud, aby jedol a pil. Potom*
vstali, aby sa (hriešne) bavili. Ani nesmilnime, ako 8
niektorí z nich smilnili, a padlo ich za jediný deň
dvadsaťtritisíc! Ani nepokúšajme Krista, ako ho 9
niektorí z nich pokúšali, a zahynuli od hadov! Ani 10
nerepcite, ako niektorí z nich reptali, a zahynuli
od anjela záhuby!

Neslobodno sa ukájať prázdnou istotou, že si nás Boh 1-13
vyvolil. Mohlo by sa nám stať to, čo Židom, ktorým sa
dostalo toľko dobrodení a prisľúbení Božích, a pre svoju
neveru a neposlušnosť zahynuli na púšti prv, než prišli
do prisľúbenej zeme.
Manna (Ex 16 14—36) a voda, ktorú Mojžiš zázračne 3 n
vyvolal zo skaly (Ex 17, 1—7; Nm 20, 2—13), boly predobrazom eucharistie, sviatosti Kristovho tela a Kristovej krvi. A len pre Krista, prisľúbeného Mesiáša, Boh Židom dožičil tieto zázračné dary.
Nm 14, 16. — Ex 32, 6. — Nm 25, 1—9. 5-7 n

*11 A im sa to stalo, aby boli na predobraz (nám),
a bolo to napísané na poučenie nám, ktorých za-
12 stihly tieto posledné časy. Preto teda, kto si myslí,
*13 že stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol! Skúšky,
ktoré na vás prišly, nie sú nadľudské, a Boh je ver-
ný! On nedopustí skúšať vás nad vašu mohúcnosť,
ale so skúškou dá aj východisko, aby ste ju mohli
zniesť.

7. *Modloslužobné hody a večera Pána.* —
*14 Preto milovaní moji, utekajte pred modloslužob-
15 níctvom! Hovorím ako rozumným, súďte teda sami,
čo hovorím:
16 Či kalich dobrorečenia, ktorému dobrorečíme,
nie je účasťou na Kristovej krvi? A chlieb, ktorý
17 lámeme, nie je účasťou na Kristovom tele? Keďže
je jeden chlieb, aj my mnohí sme jedno telo, lebo
18 všetci máme podiel na jednom chlebe. A pozrite sa
na Izraela podľa tela: Či tí, čo jedia z obetí, nie sú
účastníkmi oltára?
19 Čo tým chcem povedať? Vari, že obeť modlám
*20 obetovaná je niečo? Alebo že modla je niečo? | Nie,
ale *čo pohani obetujú, to obetujú besom, a nie Bohu!*
A ja nechcem, aby ste boli účastníkmi besov.
21 Nemôžete piť z kalicha Pánovho, a z kalicha be-
sov! Nemôžete mať podiel pri stole Pánovom, a pri

11 „Posledné časy" označujú celé mesiášske obdobie, nie iba chvíle pred koncom sveta. Porovnaj Žid 9, 26.*

13 Boh sosiela na nás všelijaké skúšky, ale nikdy nie také, ktoré by boly nad naše sily. A vždy nám dá aj potrebné milosti (=východisko; Vg: „osoh", totiž z týchto skúšok), aby sme ich mohli záslužne prekonať.

14-22 Apoštol vystríha pred modloslužobnými hodmi. Nie sú síce samy v sebe niečím zlým (porovnaj 8, 10*), lebo bôžikovia nejestvujú. No jestvujú zlí duchovia — besi, a služba modlám je služba besom! A môže sa kresťan s pokojným svedomím zúčastňovať na eucharistii, hodoch Kristovho tela a Kristovej krvi, a na hostinách besov? Bolo by to rúhavým skúšaním Božej trpezlivosti!

20-22 Dt 32, 17; 32, 21.

stole besov! | Alebo *chceme rozhorčiť Pána?* Azda 22
sme mocnejší než on?

8. *Kresťanská sloboda.* — Všetko možno, 23*
ale nie všetko osožíl Všetko možno, ale nie všetko
povzbudzuje! Nech teda nikto nehľadá, čo jemu, 24
ale čo inému je (na osoh).

Všetko, čo sa v jatkách predáva, môžete jesť. 25
A na nič sa nedopytujte, aby ste si svedomie uspo-
kojili! Veď *Pánova je zem a všetko, čo ju naplňuje!* 26*

Ak vás niekto z neveriacich pozve a chcete 27
(k nemu) ísť, jedzte všetko, čo vám predložia, a na
nič sa nedopytujte, aby ste si svedomie uspokojili. |
Ale ak vám niekto povie: „Toto bolo modlám obe- 28
tované!" — nejedzte, a to kvôli tomu, čo vás upo-
zornil, a pre svedomie! Nehovorím o tvojom svedo- 29
mí, ale o svedomí toho druhého. Prečo by mal dru-
hý vo svojom svedomí súdiť moju slobodu? Keď 30
niečo s vďakou požívam, prečo ma má niekto ha-
niť pre to, za čo ja vzdávam vďaky?

Či teda jete, či pijete, či už čokoľvek činíte, 31
všetko čiňte na slávu Božiu! Nebuďte na pohoršo- 32
nie ani Židom ani Grékom ani Cirkvi Božej, ako aj
ja sa chcem všetkým a vo všetkom páčiť a nehľa-
dám svoj prospech, ale prospech mnohých, aby boli
spasení!

Buďte mojimi nasledovateľmi, ako aj ja som 11
Kristov!

III. Poriadok pri bohoslužbách, 11, 2—34.

1. *Muž a žena pri bohoslužbách.* — Chvá- 2*
lim vás, [bratia], že vo všetkom pamätáte na mňa

Kresťanská sloboda nás predsa zaväzuje, aby sme nič 23-33
nerobili, čo by mohlo pohoršiť iných, hoci nekresťanov.
Porovnaj 8, 1—13.*

Z 23, 1. Porovnaj 1 Tim 4, 4.* 26

V tretej stati 11, 2—34 Pavol píše o rozličných bohoslu- 2

a zachovávate podania, ako som vám ich oddal.
*3 Chcem však, aby ste vedeli, že hlavou každého
muža je Kristus, hlavou ženy je muž a hlavou
4 Krista je Boh. Keď teda niektorý muž sa modlí, alebo prorokuje s prikrytou hlavou, zneucťuje si hla-
5 vu. Ale keď niektorá žena sa modlí, alebo prorokuje s nezahalenou hlavou, zneucťuje si hlavu. Je to
6 to isté, ako keby si dala (hlavu) oholiť. Keď sa žena nezahaľuje, nech sa dá ostrihať! A ak je žene na potupu dať sa ostrihať alebo oholiť, nech sa zahaľuje!
7 Muž si nemusí prikryť hlavu, lebo je obrazom Božím a jeho slávou; žena však je slávou mužo-
8 vou. Veď nie muž je zo ženy, ale žena z muža; |
9 ani nebol muž stvorený kvôli žene, ale žena kvôli
10 mužovi. Preto má žena nosiť na hlave (znak mužo-
11 vej) moci, a to kvôli anjelom. Pravda, v Pánovi ani
12 žena nie je bez muža, ani muž nie je bez ženy, | lebo ako je žena z muža, tak aj muž je skrze ženu, a všetko je z Boha.
13 Posúďte sami, či sa patrí žene modliť sa k Bohu
14 a nezahaliť sa? Či vás neučí sama príroda, že je

žobných otázkach a dotýka sa najmä hodov lásky a eucharistie.

3-15 Podľa gréckeho zvyku mužovia sa zúčastňovali na bohoslužbách s nepokrytou hlavou, kým ženy (hlavne vydaté) sa zahaľovaly závojom. Poniektoré kresťanské ženy začaly závoj odkladať, ale apoštol nástojí, aby sa tento starý zvyk zachoval. Pripisuje mu hlbší náboženský a mravný význam: Závoj je znakom, že vydatá žena je podriadená mužovi ako hlave rodiny. Odkladať pred verejnosťou závoj znamenalo istú voľnosť spôsobov. Pavol dáva ženám za vzor anjelov, ktorí si tiež zahaľujú tvár pred Bohom (porovnaj Iz 6, 2*). Muž si však nemusí zahaľovať hlavu, lebo muža Boh prvého a priamo stvoril na svoj obraz a svoju slávu, kým žena je obrazom a slávou muža. — Apoštol tu nijako nehovorí o menejcennosti ženy ako takej, len chce, aby kresťanské ženy zachovaly cudné mravy, skromné spôsoby a nedopúšťaly sa v šatení všelijakých výstredností.

mužovi nie na česť, keď si pestuje dlhé vlasy? Ale 15
keď si žena pestuje dlhé vlasy, tej je to na česť,
lebo dlhé vlasy sú jej miesto závoja.
Ak by sa niekto chcel o tomto hádať, my to ne- 16
máme v obyčaji, ani cirkvi Božie.

2. *Hody lásky.* — V tom vás však napomínam 17*
a nechválim, že sa schádzate nie na lepšie, ale na
horšie. Predovšetkým počúvam, že sú medzi vami 18
roztržky, keď sa schádzate na cirkevné shromaž-
denia. A čiastočne tomu aj verím. | Musia byť me- 19
dzi vami aj takéto rozbroje, aby sa ukázalo, ktorí
z vás sú vyskúšaní.
Keď sa teraz schádzavate na niektorom mieste, 20
už to nie je požívaním Pánovej večere! Každý si 21
totiž pri týchto hodoch predkladá svoju večeru,
a potom je jeden lačný a iný zasa opitý.
Nemáte azda vlastných domov, kde by ste jedli 22
a pili? Alebo chcete zneuctiť Cirkev Božiu a za-
hanbiť tých, čo nič nemajú? Čo vám na to pove-
dať? Mám vás pochváliť? Za toto (vás) nepochvá-
lim!

3. *Večera Pána.* — Ja som totiž prijal od Pá- 23*
na (náuku), ktorú som vám aj odovzdal: Pán Ježiš

V prvých kresťanských časoch sa eucharistia slávievala 17-22
podvečer, v rámci tzv. agapé — hodov lásky. Zámožnejší kresťania prinášali jedlá a nápoje a pri spoločnej hostine poctili nimi aj chudobnejších. Ale tento krásny zvyk sa čoskoro znetvoril a stal sa príležitosťou mnohých sebeckostí a pohoršení. Apoštol dôrazne napomína veriacich, aby sa vrátili k pôvodnému spôsobu a svorne i ochotne sa pri hodoch lásky so všetkým podelili.

Pavol rozpráva o ustanovení Sviatosti Oltárnej. Porov- 23-25
naj Lk 22, 19 n.* (práve zprávy Pavlove a Lukášove sú si najbližšie); Mt 26. 26—28; Mk 14. 22—24. — Vo v. 24 viaceré vynikajúce grécke rukopisy vynechávajú slová: „Vezmite a jedzte!" V niektorých zasa chybí „sa ... obetuje", prípadne miesto toho čítame „sa ... dáva" alebo „sa ... láme".

24 v ten večer, keď bol zradený, vzal chlieb | a keď
vykonal modlitby dobrorečenia, lámal (ho) a pove-
dal: „[Vezmite a jedzte!] Toto je telo moje, ktoré
sa za vás [obetuje]! Toto čiňte na moju pamiatku!" |
25 Podobne (vzal) po večeri aj kalich a povedal: „Ten-
to kalich je nová smluva v mojej krvi! Kedykoľ-
vek ho budete piť, čiňte to na moju pamiatku!"
*26 Vždy teda, keď jete tento chlieb a pijete tento
kalich, zvestujete smrť Pánovu, dokiaľ on sám ne-
27 príde. Preto ktokoľvek by nehodne jedol tento
chlieb, alebo pil tento kalich Pána, previní sa proti
28 telu a krvi Pána. Nech sa teda každý najsamprv
skúma a len tak nech je z tohto chleba a pije
29 z tohto kalicha. Lebo kto [nehodne] je a pije, ten
si je a pije odsúdenie, pretože nerozoznáva telo
[Pánovo].
*30 Preto je medzi vami mnoho slabých a chorých,
31 ba aj zosnulých je dosť. Keby sme sami seba súdi-
32 li, neboli by sme súdení. No Pán nás súdi a tak
napravuje, aby sme neboli odsúdení s týmto svetom.
33 Tak teda, bratia moji, keď sa schádzate k ho-
34 dom, čakajte druh na druha! Ak je niekto lačný,
nech sa naje doma, aby vám tieto schôdzky neboly
na odsúdenie. Ostatné veci zariadim, až prídem.

IV. Rozličné dary Ducha, 12, 1—14, 40.

*12 1. *O daroch Ducha všeobecne.* — Nechcem,
bratia, aby ste nemali vedomosti o duchovných da-

26-29 Zo slov je jasné, že Apoštol chápe Eucharistiu smrteľne vážne nie ako jednoduchý obrazný obrad Kristovho umučenia. Preto, kto nehodne prijíma sviatostný chlieb a sviatostné víno prehrešuje sa priamo proti Kristovmu telu a Kristovej krvi.

30-32 Mnohé nešťastia, ktoré prichádzajú na korintských kresťanov, Pavol pripisuje na vrub nehodného prijímania Eucharistie.

1 Vo štvrtej stati 12, 1—14, 40 apoštol hovorí o rozličných daroch Ducha. V prvej Cirkvi Duch Svätý, milosťou

roch. Viete, ako ste sa dali vodiť k nemým modlám, 2
keď ste ešte boli pohanmi? Preto vám dávam na 3
vedomie, že nikto hovoriaci v Duchu Božom nepo-
vie: „Prekliaty Ježiš!" A nikto nemôže povedať:
„Ježiš je Pán!" — ak len nie v Duchu Svätom.

Dary milosti sú, pravda, rozličné, ale Duch je 4*
ten istý; | rozličné sú aj dary služby, ale Pán je 5
ten istý; | rozličné sú aj účinky (milosti), ale Boh 6
je ten istý, ktorý všetko vo všetkých spôsobuje.

A kto dostáva zjavný dar Ducha, to len na osoh 7
(všetkým). Jeden dostane od Ducha reč múdro- 8

---

posväcujúcou prebývajúci v kresťanoch, prejavoval sa pri niektorých veriacich zvláštnymi, mimoriadnymi darmi a javmi, tzv. charizmami, rozdielnymi od milostí, ktoré teraz nazývame „siedmimi darmi" Ducha Svätého. Charizmy boly určené nie tak na dobro jednotlivcov, ako skôr na zveľadenie celej Cirkvi. Nimi Boh dával najavo, že Cirkev je naozaj jeho dielom. Pravda, tieto dary boly v istom smysle aj nebezpečné, lebo Satan a zlí jednotlivci ich zneužili ako závoj svojich klamstiev. Okrem toho sa naoko podobné úkazy vyskytovaly aj v pohanských náboženstvách (v tzv. mystériách a i.), takže bolo treba charizmatické prejavy Ducha starostlivo skúmať. Najmä to, či taký charizmatik vyznával alebo popieral Ježiša a jeho božstvo (Pán!), bolo rozpoznávacím znakom. A charizmy maly byť na osoh Cirkvi a na väčšiu slávu Božiu, ak teda nesmerovaly k tomuto cieľu, boly iba dielom Zlého.

Jeden a ten istý je pôvodca, ale jeho dary sú rozličné. 4-11
Apoštol ich vypočítava deväť: 1. schopnosť účinne hlásať pravdy evanjelia (d. múdrosti); 2. schopnosť oznamovať ľuďom pravdy Božieho zjavenia (d. poznania); 3. divotvorná viera (porovnaj 13, 2; Mk 9, 23*); 4. moc uzdravovať; 5. divotvorná moc vôbec; 6. dar proroctva, t. j. schopnosť zvestovať veci neznáme, ktoré sú skryté prirodzenému umu človeka (napr. tajnosti srdca, budúce udalosti a p.); 7. dar rozoznávania duchov, či sú z Boha alebo nie (porovnaj 1 Jn 4, 1*); 8. dar jazyka (tzv. glosolalia; porovnaj Sk 10, 46), totiž výlevy náboženských citov a zážitkov, ktoré niekto má v stave akéhosi vytrženia a prejavuje ich vzdychmi, slovami často nesúvislými a nesrozumiteľnými; prípadne taký človek vie hovoriť cudzími jazykmi, ktoré inak nepozná; 9. dar vysvetľovania — tlmočenia prejavom daru jazyka.

sti, druhý reč poznania podľa toho istého Ducha; |
9 iný však vieru vplyvom toho istého Ducha; iný
10 zasa dar uzdravovania od toho istého Ducha; | iný
schopnosť robiť divy a iný opäť dar proroctva; iný
schopnosť rozlišovať duchov, iný zasa dar rozlič-
11 ných jazykov a iný dar vykladania jazykov. A vše-
tko toto spôsobuje jeden a ten istý Duch, ktorý
každému udeľuje, ako chce.

*12 2. *Sme údmi Kristovho tela.* — Ako telo
je jedno, a má mnoho údov, ale všetky údy tela
tvoria jedno telo, hoci ich je mnoho, tak aj Kristus.
13 I my všetci sme v jednom duchu pokrstení v jedno
telo, či Židia a či Gréci, či otroci a či slobodní.
A všetci sme boli napojení jedným Duchom.
14 Ani telo nie je jeden úd, ale mnoho (údov). |
15 Keby noha povedala: „Keďže som nie ruka, ne-
16 patrím k telu!" — či zato nie je čiastkou tela? A ke-
by ucho povedalo: „Keďže nie som oko, nepatrím
17 k telu!" — či zato nie je čiastkou tela? Keby celé
telo bolo oko, kde by bol sluch? Keby celé telo
18 bolo sluch, kde by bol čuch? Takto však Boh roz-
ložil údy v tele, každý jeden z nich, ako on chcel.

12-30 Apoštol tu ráznymi črtami podáva náuku o tajomnom -mystickom tele Kristovom: Všetci kresťania sú milosťou posväcujúcou začlenení do Krista a tvoria s ním jedno duchovné telo, Cirkev, ktorej je on hlavou. Tým však aj medzi veriacimi nastáva najväčšia duchovná súdržnosť a vzájomná závislosť. Náš nadprirodzený, božský život sa teda nevybíja v úzkom kruhu jednotlivcovho „ja", ale v širokom spoločenstve katolíckeho „my", v tajomnom tele Kristovom, v ktorom miznú všetky rozdiely krvi, národnosti, stavu (porovnaj Gal 3, 27 n.*). Kresťanstvo nie je teda len súkromnou záležitosťou jednotlivých veriacich, ale má aj vynikajúcu spoločenskú úlohu. — Pavol berie toto podobenstvo z ľudského tela, no zrejmé je, že nie všetko, čo platí o prirodzenom ústrojenstve, platí aj o Cirkvi. Preto hovoríme, že je „tajomným", nadprirodzeným telom Kristovým. — Porovnaj Ef 4, 14—16.*

Keby všetky (údy) boly jeden úd, kde by bolo 19
telo? Takto je síce mnoho údov, ale jedno telo. | 20
A oko nemôže povedať ruke: „Nepotrebujem ťa!" 21
Ani hlava nohám: „Nepotrebujem vás!" | Ba čo viac, 22
údy tela, ktoré sa zdajú byť slabšie, sú veľmi potrebné. A tie, čo sa nám zdajú byť menej šľachetné, 23
si tým väčšmi vážime. Svoje menej slušné (údy)
zaodievame slušnosťou tým väčšou, | ale naše sluš- 24
né (údy) toho nepotrebujú.

Boh tak sostavil telo, že (údu) slabšiemu dal
väčšiu česť, | aby nebolo v tele roztržiek, ale aby 25
sa údy navzájom a rovnako staraly o seba. Keď 26
teda trpí jeden úd, s ním trpia aj všetky ostatné údy. A keď sa dostane cti jednému údu, s ním sa radujú aj všetky ostatné údy.

Vy (spolu) ste Kristovo telo a každý osve ste 27
jeho údmi. A Boh niektorých ustanovil v Cirkvi za 28
apoštolov, iných za prorokov a iných za učiteľov. Okrem toho (niektorým dal) moc divotvornú alebo dar uzdravovať, pomáhať, spravovať, hovoriť rozličnými jazykmi [a vykladať reči]. Sú vari všetci 29
apoštolmi? Všetci prorokmi? Všetci učiteľmi? Všetci
divotvorcami? Majú azda všetci dar uzdravovať? 30
Vedia hádam všetci hovoriť (rozličnými) jazykmi?
A vedia ich všetci vykladať?

Usilujte sa však dosiahnuť ešte väčších darov 31
milosti!

3. *Veľpieseň lásky.* — Ba ukážem vám cestu nadovšetko:

Čo by som hovoril jazykmi ľudskými a anjelskými 13*
a lásky by som nemal,

V nádhernej rytmickej stati, v ozajstnej veľpiesni, Pavol ospevuje „cestu nadovšetko", t. j. život lásky. Porovnaj k tomu 1 Jn 3, 4.* Láska dáva nášmu životu náplň a pravú hodnotu. Bez nej by bolo naše bytie len nedokonečným dielom, úbohým zlomkom. Láska je najvyšším 1-13

bol by som iba cvendžiacou mosadzou
a zuniacim zvoncom.

2 A čo by som mal dar proroctva
a poznal všetky tajomstvá
a mal všemožné vedomosti
a čo by som mal vieru takú silnú,
že by som hory prenášal,
a lásky by som nemal,
ničím by som nebol.

*3 A čo by som rozdal všetko svoje imanie,
ba čo by som svoje telo vydal do múk ohňa,
a lásky by som nemal,
nič by mi to neosožilo.

4 Láska je trpezlivá, láska je dobrá, nezávidí,
Láska sa márnivo nevypína, ani nenadúva.
5 Nie je dotieravá, nie je sebecká,
nerozčuľuje sa, nesmýšľa zle.
6 Neraduje sa z neprávosti,
ale raduje sa s pravdou.
7 Všetko vie zniesť, všetko verí,
všetko dúfa, všetko pretrpí.
8 Láska nikdy neprestane,
ale proroctvá sa pominú,
jazyky zaniknú,
poznanie sa pominie.
*9 Lebo len zčiastky poznávame,
len zčiastky prorokujeme,

---

prejavom kresťanského života, všetko ostatné je len prípravou, detským vekom, aby sme dosiahli dospelosti a dokonalosti lásky k Bohu a bližnému. A v láske sa bude uskutočňovať a rozvíjať aj naša nebeská blaženosť, keď viera a nádej prestanú a vo vytržení lásky poznáme Boha z tváre do tváre.

3 Vulgáta pridáva: Imanie „chudobným na pokrm".

9-12 O zemskom poznaní Boha viď Rim 1, 19—23.* — Tu na zemi poznávame Boha len „zčiastky", neúplne, len zo

ale keď príde, čo je dokonalé, 10
pominie sa, čo je len zčiastky.

Keď som bol dieťa, 11
hovoril som ako dieťa,
smýšľal som ako dieťa,
usudzoval som ako dieťa.
Keď som sa stal mužom,
zanechal som detské spôsoby.

Aj my teraz vidíme (Boha) 12
len ako by v zrkadle,
ako by v nejasnej hádanke,
ale potom z tváre do tváre.
Teraz (ho) poznávam len zčiastky,
ale potom (ho) poznám jasne,
ako jasne on poznal mňa.

Teraz ešte ostáva 13
aj viera aj nádej aj láska,
všetky tri,
lež najväčšia z nich je láska!

4. *Dar hovoriť jazykmi a prorokovať.* —
Dychtite za láskou, ale usilujte sa dosiahnuť aj du- 14*
chovných darov, najmä proroctva! Lebo kto hovori 2
(darom neznámeho) jazyka, nehovori vlastne ľuďom, ale Bohu. Nik ho nechápe, lebo vo vytržení

---

stvorených bytostí. V nebeskej vlasti ho však poznáme priamo, uzrieme ho z tváre do tváre, nakoľko náš slabý, konečný, ale milosťou posilnený um znesie nesmierne svetlo nekonečnej bytnosti trojjediného Boha.

Pavol zvlášť hovorí o dare jazyka, lebo ten najskôr 1-25
zavdal príčinu ku všelijakým nedorozumeniam a neporiadkom pri bohoslužbách. A zdá sa, že v korintskej cirkvi bola práve táto charizma veľmi rozšírená a cenená. Apoštol poukazuje, že tento dar, ak je nie sprevádzaný darom vysvetľovania, ostatným veriacim nie je na osoh. Ako protiváhu zdôrazňuje charizmu proroctva, lebo tá je skutočne na povzbudenie veriacich.

3 ducha hovorí tajomné slová. Ale kto prorokuje, svo-
jou rečou povzbudzuje ľudí, napomina ich a pote-
4 šuje. Kto hovorí (neznámym) jazykom, seba po-
vzbudzuje, ale kto prorokuje, povzbudzuje cirkev
[Božiu].
5 Žičil by som si, aby ste všetci hovorili (nezná-
mymi) jazykmi, ale ešte viac, aby ste prorokovali.
Ten totiž, čo prorokuje, je väčší než ten, čo hovorí
jazykmi, ak to len nevysvetlí, aby sa cirkev po-
vzbudila.
6 Veď, bratia, čo by som vám osožil, keby som
prišiel k vám a hovoril (rozličnými) jazykmi, a nie
slovami zjavenia alebo vedomosti, proroctva alebo
7 náuky? Aj bezdušné nástroje vydávajú zvuk, či je
to píšťala a či citara, ale ako by sme vedeli, čo sa
hrá na píšťale a čo na citare, keby nevydávaly roz-
8 dielne zvuky? A keby poľná trúba vydávala neistý
zvuk, kto by sa strojil do boja?
9 Tak aj vy, ak darom jazyka nevydávate srozu-
miteľné slová, ktože bude vedieť, čo hovoríte? Do
10 vetra budete hovoriť! Veď je toľko rozličných zvu-
11 kov na svete a nič nie je bez zvuku. Ak nepoznám
význam týchto zvukov, budem cudzincom tomu, čo
hovorí; a ten, čo hovorí, bude mne cudzincom.
12 Tak aj vy, keďže sa usilujete dosiahnuť duchov-
ných darov, hľaďte, aby ste sa v nich rozhojňovali
13 na povzbudenie cirkvi. A preto, kto hovorí (nezná-
mym) jazykom, nech sa modlí, aby to vedel aj vy-
14 svetliť. Lebo keď sa modlím darom jazyka, modlí
sa môj duch, ale môj rozum nemá úžitku.
15 Čo teda? Budem sa modliť (darom) ducha, ale
budem sa modliť aj rozumom. Budem žalmy pre-
spevovať (darom) ducha, ale budem žalmy prespe-
*16 vovať aj rozumom. Ak len (darom) ducha dobro-

16 Po každej modlitbe shromaždenie slávnostne odpovedalo: „Amen!“ = „Tak nech sa stane!“

rečíš, akože ti aj ten prostý človek povie „amen"
na to, čo si dobrorečil? Veď nevie, čo si hovoril!
Ty zaiste krásne dobrorečíš, ale iný sa tým nepo- 17
vzbudí.
Vďaky Bohu, jazykmi hovorím väčšmi než vy 18
všetci, | ale v cirkvi radšej poviem päť slov sebe 19
srozumiteľných, aby som aj druhých poučil, než
desaťtisíc slov (neznámym) jazykom!
Bratia, nebuďte mysľou deti, ale v zlom buďte 20
deti, zato mysľou buďte dospelí! Aj v zákone je 21*
napísané: *Cudzími jazykmi a cudzími ústami budem*
hovoriť tomuto ľudu, a ani tak ma nepočúvnu! ho-
vorí Pán. Preto je dar jazykov znamením ani nie 22
pre veriacich, ale pre neveriacich; no dar proroctva
nie je pre neveriacich, lež pre veriacich.
Keby sa tak celá cirkev sišla na jednom mieste 23
a všetci by hovorili darom jazykov, a prišli by ta
nezasvätení alebo neveriaci, či by nepovedali, že
bláznite? Ale keby všetci prorokovali, a prišiel by 24
neveriaci alebo nezasvätený, všetci by ho usvedčili,
všetci by ho posúdili | a zjavily by sa tajnosti jeho 25
srdca. Padol by na tvár. vzdal poklonu Bohu a vy-
znával: „Iste, Boh je vo vás!"

5. *Poriadok pri bohoslužbách.* — Čo teda 26*
urobíte, bratia? Kedykoľvek sa sídete, nech si má
každý niečo, či žalm či náuku či zjavenie či dar

Iz 28, 11. — Dar jazykov a ostatné charizmy sú určené 21 n
predovšetkým na to, aby sa aj neveriacim dokázala a stala
zrejmou pravdivosť a božskosť Cirkvi. Pre samých veria-
cich nemajú už toľký význam.

Človek sa pod vplyvom charizmatického vytrženia ne- 26-33
vie dosť ovládnuť vo svojich prejavoch a neveľmi dbá na
okolie. Z toho vzišly pri cirkevných shromaždeniach väč-
šie-menšie neporiadky. Preto Pavol z apoštolskej právo-
moci nariaďuje, aký poriadok sa má pri bohoslužbách za-
chovať. Kto sa tomu nepodriadi, nech vie, že sa protiví
vôli Pánovej a Pán ho neuzná za hodného svojej lásky.

jazyka či dar vysvetľovania. Ale to všetko nech je
27 na povzbudenie! Keď sa hovorí (neznámym) jazy-
kom, nech sú to dvaja alebo najviac traja, a to po
28 poriadku, a jeden nech vysvetľuje. Ak nemá kto
vysvetľovať, na cirkevnom shromaždení nech títo
mlčia. Sebe a Bohu nech hovoria!
29 Proroci nech hovoria dvaja alebo traja a ostatní
30 nech to posudzujú. A ak by niekto iný z prísedia-
31 cich dostal nejaké zjavenie, prvší nech mlčí. Všetci
môžete prorokovať, ale po jednom, aby sa všetci
32 poučili a povzbudili. Duchovia prorokov sa majú
*33 podrobiť prorokom, | lebo Boh nie je Bohom nepo-
riadku, ale pokoja.
*34 Ako vo všetkých cirkvách svätých, | tak aj na
vašich cirkevných shromaždeniach ženy nech mlčia! Nie im je totiž dovolené, aby (tam) hovorily,
35 ale majú byť poddané, ako aj zákon nariaďuje. Ak
sa chcú o niečom poučiť, nech sa doma mužov
spýtajú. Nepatrí sa, aby žena hovorila na cirkevnom shromaždení.
36 Vari od vás vyšlo slovo Božie? A vari len k vám
37 samým prišlo? Ak sa niekto nazdáva, že je prorok
alebo duchom omilostený, nech vie, že to, čo vám
38 píšem, je príkaz Pánov! Kto to však nevie, ani
o ňom sa nevie!
39 Tak teda, bratia moji, usilujte sa dosiahnuť daru
proroctva a nebráňte hovoriť ani darom jazykov!
40 Len nech sa všetko deje slušne a po poriadku.

33-35 Apoštol zakazuje charizmatické výstupy žien pri verejných bohoslužbách. To nesvedčí ich jemnejšej a skromnejšej povahe. A ich pohotovejšia výrečnosť by ľahko mohla byť nie na povzbudenie, ale na pohoršenie. Pavlova pastierska múdrosť je teda pochopiteľná.

33 Slová „ako vo všetkých cirkvách svätých" Vg doplňuje slovkom „učím" a vzťahuje ich k predošlej vete.

34 Porovnaj Gen 3, 16.*

V. Zmŕtvychvstanie, 15, 1—58.

1. *Zmŕtvychvstanie Kristovo.* — Bratia! 15*
Oznamujem vám blahozvesť, ktorú som vám už bol
zvestoval a ktorú ste aj prijali, v ktorej zotrvávate |
a v ktorej aj budete spasení, ak ju zachováte tak, 2
ako som vám ju zvestoval, leda že by ste boli márne uverili.

Odovzdal som vám predovšetkým (náuku), ktorú 3
som aj sám prijal, že Kristus zomrel pre naše hriechy podľa Písem, | bol pochovaný a tretieho dňa 4
vstal z mŕtvych podľa Písem. Zjavil sa Kefasovi 5*
a potom aj dvanástim. Nato sa zjavil viac ako päťsto bratom naraz, z ktorých väčšina žije dosiaľ, 6
niektorí však už zosnuli. Zjavil sa aj Jakubovi a 7
zasa všetkým apoštolom.

Poslednému zo všetkých, ako nedochôdčaťu, zja- 8*
vil sa aj mne. Veď ja som najmenší z apoštolov, 9
ba nie som ani hoden menovať sa apoštolom, pretože som prenasledoval Cirkev Božiu. No milosťou 10
Božou som tým, čím som, a milosť, ktorú mi on dal, nebola daromná. Viac som sa napracoval ako oni všetci, ale ani nie ja, lež milosť Božia, ktorá je vo

---

V piatej stati 15, 1—58 rokuje Apoštol o základnej 1
pravde kresťanstva, o zmŕtvychvstaní Kristovom a našom. Tejto veci venuje zvláštnu pozornosť, lebo medzi korintskými kresťanmi sa našlo niekoľko pochybovačov, ba boli aj takí, čo pod vplyvom pohanských bludov popierali možnosť vzkriesenia vôbec.

O týchto zjaveniach viď Mt 28, 16—20; Mk 16, 14; Lk 5-7
24, 31—43. 50 n.; Sk 1, 4—9; Jn 20, 19—23. 26—29; 21, 1—14. — Pavol zdôrazňuje, že z tých päťsto bratov väčšina ešte žije. Sú teda poruke očití svedkovia, že Kristus skutočne vstal z mŕtvych. — Vo v. 5. Vg má „jedenástim", totiž bez Judáša. Ale aj neúplný sbor apoštolov mal názov „Dvanásti".

Pavol asi hovorí o zjavení na ceste do Damasku Sk 9, 8
1—19 a i., ale je isté, že sa mu Kristus aj viac ráz zjavil, a to v tele. Neboly to teda len mystické videnia v obyčajnom slova smysle.

*11 mne. Preto, či už ja alebo oni, takto kážeme a takto
ste uverili.

2. *Keby Kristus nebol vstal z mŕtvych...*

*12 — Keď teda kážeme o Kristovi, že vstal z mŕtvych,
akože niektorí z vás hovoria, že nieto zmŕtvych-
13 vstania? Veď ak nieto zmŕtvychvstania, ani Kristus
14 nevstal! A ak Kristus nevstal, tak je márne naše
15 kázanie, márna je aj vaša viera! Ukázalo by sa, že
sme falošní svedkovia Boží, lebo sme svedčili proti
Bohu, že vzkriesil Krista, ktorého nevzkriesil, ak
totiž mŕtvi nevstávajú.

16-17 Ak mŕtvi nevstávajú, ani Kristus nevstal. | A ak
Kristus nevstal, vaša viera je bláznovstvom, lebo
18 ste ešte vždy v hriechoch! Vtedy zahynuli aj tí, čo
19 v Kristu zosnuli. A ak len v tomto živote máme ná-
dej v Krista, tak sme najúbohejší zo všetkých ľudí!

3. *Kristus — prvorodený z mŕtvych.* —

20 Ale Kristus naozaj vstal z mŕtvych, prvotina zosnu-
*21 lých. Lebo ako skrze človeka (prišla) smrť, tak skr-
22 ze človeka (prišlo) aj zmŕtvychvstanie. Ako všetci
zomierajú v Adamovi, tak všetci ožijú v Kristovi.
*23 Pravda, každý po poriadku: ako prvotina Kristus,
a pri jeho príchode tí, čo sú Kristovi.

---

11 Všetci apoštoli hlásajú jednu a tú istú náuku.

12-19 Keby Kristus nebol vstal z mŕtvych, naša viera by bola márna. A bez nádeje vzkriesenia by sme boli najúbohejší zo všetkých ľudí, lebo celý tuzemský život by sme sa osudne klamali, že jestvuje nebeská vlasť. Veď práve v tejto nádeji sa odriekame telesných rozkoší a ľahkého života!

21 Porovnaj Rim 5, 12—21 *

23 Pri Kristovom slávnom príchode vstaneme z mŕtvych aj my, čo jemu prináležíme (v. 23; Vg má „potom tí, čo uverili v jeho príchod"). Apoštol hovorí o vzkriesení tela, lebo duša je sama sebou nesmrteľná. Nepíše o neveriacich a hriešnikoch. Aj tí, pravda, vstanú, ale pre nich to bude len počiatkom večnej smrti, večného zatratenia. Porovnaj Mt 25, 31—46.

Potom, keď Bohu a Otcu odovzdá kráľovstvo, už 24*
bude koniec. Najsamprv však zničí každú (inú) vládu, každú (inú) moc a silu. Lebo on musí kráľovať, 25*
dokiaľ mu (Boh) nepodloží pod nohy všetkých nepriateľov. Ako posledný nepriateľ zničená bude 26
smrť, lebo *všetko mu podrobil pod nohy.*
Keď však hovorí, že všetko mu je podrobené, 27
je jasné, že všetko okrem toho, ktorý mu všetko
podrobil. A keď mu bude všetko podrobené, vtedy 28
aj sám Syn sa podrobí tomu, ktorý mu všetko podrobil, aby Boh bol všetko vo všetkých.

4. *Hybná sila kresťanského života.* — Čo 29*
potom urobia tí, ktorí sa dávajú krstiť miesto mŕtvych? Ak mŕtvi vôbec nevstávajú, načo sa dávajú krstiť miesto nich?
A načo sa aj my vystavujeme stálemu nebezpe- 30
čenstvu? Každý deň zomieram, ako že ste vy, bra- 31
tia, moja chvála v Kristu Ježišovi, Pánovi nášom!
Čo mi to osoží, ak som sa len pre ľudské ohľady 32*
boril v Efeze so šelmami? Ak mŕtvi nevstávajú, tak jedzme a pime, lebo zajtra zomrieme!
Nedajte sa však klamať! Zlé rozhovory kazia 33*

Kristus je Kráľ vesmíra. Na konci sveta sa v plnej 24-28
mohutnosti zjaví jeho slávna moc, keď mu Boh podrobí všetkých nepriateľov a každú inú vládu. Potom Kristus-Kráľ Otcovi odovzdá svoje kráľovstvo a nastane obdobie Božej ríše. Boh sám bude všetko vo všetkých, stredobod nášho blaženého života a našej slávy.
Ž 109, 1; 8, 7. 25 n
Korintskí kresťania sa dávali krstiť aj miesto svojich 29
zosnulých pohanských príbuzných. Nedá sa zistiť, či to bol len poverčivý zvyk, alebo tým chceli symbolicky naznačiť, že tí zomrelí by boli radi prijali kresťanskú vieru a krst, keby boli o nich vedeli.
„Šelmy" asi označujú zúrivých Pavlových nepriateľov. 32
Sotva treba myslieť, že apoštol bol predhodený divým zverom. — Citovaný výrok je z Iz 22, 13; porovnaj aj Múd 2, 6.
Apoštol rozhorčene upozorňuje korintských veriacich. 33 n

34 dobré mravy! Vytriezvite teda, ako sa svedčí, a nehrešte! Veď niektorí (z tých) ani Boha neznajú! Hanbite sa, že vám (to) musím hovoriť!

5. Seje sa porušiteľné, vstane neporušiteľné. — Niekto však povie: „Ako vstanú mŕtvi?
*35 36 V akom tele prídu?" | Nerozumný! Čo ty seješ,
37 neožije, ak prv nezomrie! A keď seješ, neseješ to telo, ktoré má vzniknúť, ale holé zrno, či už pše-
38 ničné a či nejaké iné, ako príde. A Boh mu dáva telo podľa toho, ako rozhodol, a to každému semenu jeho vlastné telo.

*39 Nie je každé telo to isté telo: Iné je telo ľudské, iné telo zvieracie, iné zasa telo vtáčie a iné rybie.
40 Sú aj nebeské telesá, aj zemské telá, ale iná je slá-
41 va nebeských a iná zemských. Iný je lesk slnca, iný lesk mesiaca a iný lesk hviezd. Leskom sa hviezda od hviezdy líši.

42 Tak aj pri zmŕtvychvstaní:
Seje sa porušiteľné, vstane neporušiteľné;
43 seje sa neslávne, vstane slávne;
seje sa slabé, vstane mocné;
44 seje sa telo živočíšne, vstane telo duchovné.

*45 Lebo ak je telo živočíšne, je aj duchovné. | Tak je aj napísané: *Adam, prvý človek, bol tvorom so živou dušou.* Posledný Adam však (bude) oživujú-

---

že pochybnosti a bludy o vzkriesení sú len následkami pridôverného styku s pohanmi. Uvádza slová básnika Menandra z komédie Tais.

35-38 Odpoveď na dve otázky: 1. Je vôbec možné zmŕtvychvstanie tela? 2. Aké bude vzkriesené telo? Prvú otázku apoštol osvetľuje príkladom zrna, ktoré sa zasieva do zeme a svojím rozpadom dáva vznik obilnej byli.

39-44 Pri druhej otázke poukazuje na to že vzkriesené telo bude neporušiteľné, oslávené, mocné a zduchovnelé (nie duch v pravom slova smysle, ale nebude podliehať zemským zákonom hmoty, najmä koľkosti — kvantity).

45-49 Od prvého Adama sme dostali telo živočíšne (Gn 2, 7), od druhého dostaneme telo oslávené, nebeské.

cím Duchom. A nie je najsamprv duchovné, lež ži 46
vočíšne a len potom duchovné!
Prvý človek zo zeme — zemský; 47
druhý človek z nebies [— nebeský].
Aký je ten zemský, 48
takí sú aj ostatní zemskí;
Aký je ten nebeský,
takí sú aj ostatní nebeskí.
Ako sme boli na obraz toho zemského, 49
tak budeme na obraz toho nebeského.

6. *Víťazstvo nad smrťou.* — To však hovo 50*
rím, bratia, že telo a krv nemôže mať účasť na dedičstve kráľovstva nebeského, ani porušiteľnosť nemá účasť na dedičstve neporušiteľnosti.

Hľa, poviem vám tajomstvo: Nie všetci usneme 51*
v smrti, ale všetci sa premeníme! A to razom, v je- 52
dinom okamihu, keď napokon zaznie trúba. Lebo trúba zaznie a mŕtvi vstanú neporušiteľní. My sa tiež premeníme, | lebo toto porušiteľné musí sa ob- 53
liecť do neporušiteľnosti a toto smrteľné musí sa obliecť do nesmrteľnosti.

A keď sa toto porušiteľné oblečie do neporuši- 54*
teľnosti a toto smrteľné sa oblečie do nesmrteľnosti, vtedy sa splnia slová, ktoré sú napísané:

Aj smrť, následok dedičného hriechu, bude premožená 50-57
Apoštol sa ironicky opytuje zosobnenej Smrti, kde je jej bývalá moc, jej víťazstvo nad svetom. Bola premožená práve smrťou toho, nad ktorým chcela na kríži zvíťaziť.

Pri druhom príchode Kristovom na zemi budú ešte 51
žiť ľudia. Tí už nezomrú, ale premenení, s osláveným telom vojdú do kráľovstva Božieho. Apoštol hovorí len o osude spravodlivých. Zlí, ako je jasné, pôjdu s hriešnym telom do večného zatratenia. Porovnaj v. 23.* — Vg má: „Všetci vstaneme z mŕtvych, ale nie všetci sa premeníme.“ To znamená: Boh nás všetkých vzkriesi, ale nie všetci budeme oslávení.

Vg vynecháva slová „toto neporušiteľné oblečie do ne- 54
porušiteľnosti a“.

Smrť bola víťazne zničená!
*55 *Kdeže je, smrť, tvoje víťazstvo?*
Kdeže je, smrť, tvoj osteň?

*56 Osteň smrti, to je hriech; a sila hriechu, to je
57 zákon. Ale vďaky Bohu, že nám dožičil víťazstva
skrze Pána nášho Ježiša Krista.
58 A tak, bratia moji milovaní, buďte pevní a neochvejní! Rozhojňujte sa ustavične v diele Pánovom a vedzte, že vaša námaha v Pánovi nie je daromná!

Záver, 16, 1—24.

1. *Sbierka pre jeruzalemských kresťa-*
*16 *nov.* — So sbierkou pre svätých urobte aj vy tak,
2 ako som prikázal galatským cirkvám. Nech si každý z vás prvý deň v týždni odloží, čo sa mu pozdá, aby sa sbierky nekonaly práve vtedy, keď prídem.
3 Keď budem u vás, pošlem tých, ktorých uznáte za spoľahlivých, s listom do Jeruzalema zaniesť váš
4 milodar. Ale ak by bolo treba, aby som aj ja šiel, pôjdu so mnou.

5 2. *Apoštolov príchod.* — K vám prídem, keď prejdem Macedónskom, lebo Macedónskom len pre-
6 jdem. Ale u vás sa azda zdržím, alebo aj prezimujem, aby ste ma vy vystrojili, kamkoľvek by som
7 sa pobral. Nechcem sa totiž s vami vidieť len tak

---

55 Iz 25, 8; Oz 13, 14.
56 Zákon svojimi zákazmi rozmnožil príležitosť ku hriechu. Porovnaj Rim 7, 7—13.*
1 V závere 16, 1—24 Pavol dáva Korinťanom niektoré napomenutia a oznamuje im zprávy o sebe a svojich spolupracovníkoch. Napokon pripojuje rozličné pozdravy.
1-4 Je reč o sbierkach pre jeruzalemských „svätých", t. j. kresťanov (porovnaj Rim 1, 7*), ktoré nariadil po maloázijských, macedónskych a achajských cirkvách.

idúcky, lebo dúfam, že sa budem môcť u vás zdržať
nejaký čas, ak Pán dá. V Efeze ostanem až do Tu- 8*
ríc. Otvorily sa mi tu veľké a plodné možnosti, 9
lenže aj protivníkov je mnoho.

3. *Spolupracovníci.* — Keď príde k vám Ti- 10*
motej, hľaďte, aby sa u vás nemusel báť, lebo koná
dielo Pánovo ako aj ja! Nech teda nikto ním nepo- 11
hŕda, ale vyprevaďte ho v pokoji, aby prišiel ku
mne, lebo ho čakám aj s bratmi.
Brata Apola som veľmi žiadal, aby šiel k vám 12*
s bratmi, ale naskrze nemal vôle ísť teraz k vám.
Príde však, len čo stihne.
Bedlite, buďte pevní vo viere, buďte zmužilí a 13
silní! Všetko nech sa medzi vami deje v láske! 14
Veľmi vás však prosím, bratia — veď poznáte 15*
dom Stefanášov, [Fortunátov a Achaikov], že je
prvotinami Achaje a (všetci) sa dali do služby svä-
tých. Takýmto buďte oddaní, a aj každému, kto 16
spolupracuje a ustáva sa! Teším sa, že prišli Ste- 17
fanáš, Fortunát a Achaikos, lebo mi nahradili vašu
neprítomnosť. | Potešili ducha mne aj vám. Takých- 18
to si teda vážte!

4. *Pozdravy.* — Pozdravujú vás cirkvi ázijské. 19*
Pozdravujú vás mnoho ráz v Pánu Akvila a Priska

Tento list písal teda v Efeze, pravdepodobne na jar 8
roku 57.

Timotej bol ešte mladý, preto tieto obozretné napome- 10 n
nutia, aby si ho Korinťania vážili a poslúchali (porovnaj
1 Tim 4, 12*).

Apolo, Pavlov „sok" v Korinte (porovnaj 1, 12; 3, 6*) 12
prišiel za ním do Efezu a svorne s ním spolupracoval.

Stefanáša, Fortunáta a Achaika poslali korintskí ve- 15-18
riaci k Pavlovi. Oni mu priniesli zprávu o stave korint-
skej církvi a asi po nich posiela Pavol svoj list.

Manželia Priska a Akvila boli vernými Pavlovými spo- 19
lupracovníkmi v Korinte (Sk 18, 1-4, 18, 26), teraz v Efeze
a neskôr v Ríme (porovnaj Rim 16, 3*). — Vg pridáva
„v ktorom bývam".

*20 i cirkev v ich dome. Pozdravujú vás všetci bratia.

Pozdravte sa navzájom svätým bozkom!

21-*22 Pozdravujem vás vlastnou rukou, ja Pavol: | Ak niekto nemiluje Pána [nášho Ježiša Krista], nech je prekliaty! Marana ta!

23-24 Milosť Pána [nášho] Ježiša [Krista] s vami! | Moja láska so všetkými vami v Kristu Ježišovi. [Amen.]

---

20 O pozdrave „svätého bozku" viď Rim 16, 16.*

22 Aramejské „Marana ta!" znamená: „Príď Pane!" Treba čítať asi takto a nie: Maran ata = Pán prichádza. Porovnaj Zjav 22, 20.* Bol to výraz často používaný v bohoslužbách prvých kresťanov a možno bol aj ich zvyčajným a rozpoznávacím pozdravom. Vyjadroval vrelú túžbu po skorom príchode Pánovom.

DRUHÝ LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA KORINŤANOM.

Úvodné poznámky.

1. Udalosti medzi naším prvým a druhým listom Korinťanom sa staly asi takto: Onedlho po prvom, vlastne už druhom liste Pavol sa sám vybral do Korinta (tzv. „medzicesta"; porovnaj 2 Kor 12 14; 13, 1*), ale pobudol tam len krátko. Za tohto pobytu ho ktorýsi z korintských kresťanov bezočivo urazil. Apoštol sa vrátil do Efezu a Korinťanom napísal prísny a trpký list (už tretí! porovnaj 2 Kor 6, 8—13*), ktorý sa nám nezachoval. S ním poslal Tita, ktorý sa mal potom cez Macedónsko vrátiť a stretnúť sa s Pavlom. Ten sa totiž rozhodol, že nepôjde do Korinta prv, než mu Titus prinesie zprávy, ako tam stoja veci.

2. Po Turícach roku 57 apoštol cez Troadu odišiel do Macedónska a tam asi vo Filipách vyčkal Tita. Titus sa vrátil s dobrými zprávami: Vernosť, láska a vďačnosť korintských veriacich k Pavlovi predsa len zvíťazily! Bezočivého spurníka, ktorý Pavla urazil, prísno potrestali. Teraz len čakajú, až k nim príde apoštol sám. Okrem toho však Titus porozprával Pavlovi aj to, ako broja proti nemu a ako ho ohovárajú zlomyseľní židovčiaci kazatelia.

3. Preto sa Pavol rozhodol napísať ešte z Macedónska nový list (to je náš druhý, ale v skutočnosti už štvrtý!), v ktorom jednak vyjadruje svoju radosť nad vernosťou korintských veriacich, jednak sa bráni proti nepriateľským útokom. Celý list je veľmi osobný, v istom smysle pravá „obrana svojho života". Pavol nám tu dáva nahliadnuť hlboko do svojej hrdej, ale Kristovi pokorne podrobenej duše; rozpráva nám o pohnútkach svojej činnosti, o svojich vytrženiach a pod. Práve preto je tento list veľmi významný pre poznanie apoštolovej osobnosti.

4. O pravosti listu netreba pochybovať. Poznajú ho už sv. Polykarp, neznámy pôvodca listu Diognetovi, sv. Irenej a iní starí cirkevní Otcovia a spisovatelia. Aj literárny a náukový ráz listu je naskrze pavlovský.

5. Zmienky zasluhuje náhľad niektorých bádateľov, že stratené dva listy sú aspoň zčiastky včlenené do našich dvoch listov. Vonkajšie, dejepisné údaje nám však o tom chýbajú a samotným rozborom listov sa vec nedá bezpečne dokázať.

Úvod, 1, 1—11.

1 1. *Pozdrav.* — Pavol, z Božej vôle apoštol
Krista Ježiša, a brat Timotej cirkvi Božej v Korinte
a všetkým svätým, čo sú v celom Achajsku.
2 Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho, a od
Pána Ježiša Krista!
3 2. *Vďaky za Božiu útechu.* — Nech je po-
žehnaný Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, Otec
4 milosrdenstva a Boh všetkej potechy, | ktorý nás
potešuje v každom našom súžení, aby sme pote-
chou, ktorou nás potešuje Boh, mohli potešovať
tých, ktorí sú vo všelijakých súženiach.

*5 Ako hojne prichádzajú na nás utrpenia pre Kris-
ta, tak sa skrze Krista hojne veľadí aj naše pote-
6 šenie. Ak sme totiž súžení, je to pre vaše potešenie
a spasenie; ak sa nám dostáva potechy, je to
pre vaše potešenie, [ak sa nám dostáva povzbude-
nia, aj to je pre vaše povzbudenie a spasenie,] lebo
to pôsobí, že trpezlivo znášate tie utrpenia, ktoré
7 aj my znášame. A naša nádej vo vás je pevná, lebo
vieme, že ako máte účasť na utrpeniach, tak budete
mať aj na potešení.
*8 Nechceme totiž, bratia, aby ste nevedeli o našom
súžení, ktoré nás postihlo v Ázii, že sme boli pre-
ťažení nad mieru a nad svoje sily, až sme si zúfali
9 aj nad životom. My sami sme už vypovedali nad
sebou výrok smrti, aby sme nedúfali v samých se-
10 ba, ale v Boha, ktorý kriesi mŕtvych. On nás vy-

5-7 Sv. Pavol vo svojej apoštolskej práci musí veľa trpieť, ale dostáva sa mu aj hojnej potechy od Boha. Všetko trpezlivo znáša, aby svojím príkladom povzbudil veriacich.
8-11 Nepriatelia ho v Efeze stále prenasledovali (1 Kor 15, 30 n.; 16, 9), ba priviedli ho až na prah smrti. — Nevieme, či apoštol má pred očima vzburu, ktorú vyvolal zlatník Demetrios (Sk 19, 21—40) alebo nejaké iné udalosti.

trhol z tohto nebezpečenstva smrti a stále vytrhuje; a dúfame v neho, že nás ešte vytrhne. Však aj 11
vy pomáhate modlitbou za nás a mnohí-premnohi vzdávajú za nás vďaky za milosť, ktorej sa nám dostalo.

Časť prvá.

Apoštolova doterajšia činnosť.

Jeho vzťah ku Korinťanom, 1, 12—7, 16.

I. Obrana proti niektorým podozreniam, 1, 12—2, 17.

1. *Apoštolova úprimnosť.* — Našou chvá- 12*
lou je svedectvo vlastného svedomia, že sme vo svete, a najmä medzi vami chodili vo svätosti a čistote Božej; nie v telesnej múdrosti, ale v Božej milosti. Veď nič iného vám nepíšeme, iba čo (z to- 13
ho) môžete vyčítať a o čom sa môžete presvedčiť. A dúfam, že nás dokonale poznáte, | ako ste nás 14
čiastočne aj poznali, že sme vašou chválou, ako aj vy (budete) našou v deň (príchodu) Pána nášho Ježiša [Krista].

2. *Apoštol sa chystal do Korinta.* — V tej- 15*
to dôvere chcel som už prv prísť k vám, aby sa

V prvej časti listu 1, 12—7, 16 Pavol predkladá Korin- 12
ťanom verný obraz svojej doterajšej apoštolskej činnosti a smýšľania, ktoré ho pri tom viedlo. — V prvej stati 1, 12—2, 17 sa bráni predovšetkým proti podozreniu, že je neúprimný.

Apoštol sa vo svojich počinoch neriadi prefíkaným 12-14
chytráctvom, ale vedú ho čisté a šľachetné úmysly. — Vo v 12. Vg miesto „vo svätosti a čistote Božej" má: „v prostote srdca a úprimnosti Božej".

Pavol bol sľúbil Korinťanom, že čoskoro príde do Ko- 15-20
rinta, ale všelijaké okolnosti mu to znemožnily. Protivníci si to hneď vysvetľovali ako vrtkavosť a zbabelosť. Apo-

vám dostalo aj tohto druhého prejavu (mojej)
16 priazne. Od vás som chcel odísť do Macedónska a
z Macedónska zasa vrátiť sa k vám, aby ste ma vy
odprevadili do Judska.
17 Keď som sa tak rozhodol, konal som vari ľahkomyseľne? A keď sa rozhodujem, vari sa rozhodujem podľa (múdrosti) tela, takže (moje) „hej —
18 hej" znamená aj „nie — nie"? Boh mi je svedok,
19 že naša reč k vám nie je aj „hej" aj „nie"! Veď Syn Boží, Ježiš Kristus, ktorého sme my, ja, Silván a Timotej, zvestovali medzi vami, nebol aj „hej"
20 aj „nie", ale v ňom bolo iba „hej". Koľkokoľvek je Božích zasľúbení, v ňom sú všetky „hej". Preto skrze neho je aj naše „amen" Bohu na slávu.
*21 A Boh nás s vami upevňuje v Kristovi a nás aj
22 pomazal. On nás označil (svojou) pečaťou a dal nám do srdc závdavok Ducha.

*23 3. *Prečo nešiel do Korinta.* — Boha si volám duši za svedka, že len zo šetrnosti k vám som
24 ešte neprišiel do Korinta! Nie, že by sme museli uplatniť svoju moc nad vašou vierou, ale sme spoločníkmi vašej radosti, lebo vo viere ste pevní.
2 Tak som si predsavzal, že neprídem k vám, aby
2 som vás zasa nezarmútil. Lebo keď vás ja zarmútim, či azda poteší mňa ten, koho som zarmútil?
3 Toto isté som aj napísal, aby som sa, keď prídem k vám, nermútil nad tými, z ktorých by som

---

štol zdôrazňuje, že jeho rozhodnutia sú nie nestále a ľubovoľné, ale vedú ho vyššie dôvody.

21 n Boh Pavla „pomazal" a „označil (svojou) pečaťou", totiž povolal a ustanovil za apoštola medzi pohanmi a overil ho darmi milosti, ktoré dokazujú jeho božské poslanie.

23 Apoštol nešiel hneď do Korinta, lebo stav tamojšej cirkvi bol rozháraný. Nechcel ich nevyhnutnou ráznosťou a prísnosťou zroniť a zarmútiť. Čakal teda na priaznivejšie okolnosti. — Vo v. 3 n. hovorí o predchádzajúcom liste. Nie je to terajší prvý Korinťanom, ale iný, už tretí.

sa mal radovať, lebo som dôveroval vo vás všetkých, že moja radosť je (radosťou) vás všetkých.
Písal som vám veľmi zronený a skľúčený v srdci, 4
s mnohými slzami, nie aby ste sa zarmútili, ale aby ste poznali moju preveľkú lásku k vám.

4. *Odpustiť kajúcemu.* — Ak teda ten člo- 5*
vek niekoho zarmútil, nie mňa zarmútil, ale do istej miery, aby som nezveličoval, vás všetkých. Dosť 6
už bol tento pokarhaný od väčšiny! Radšej mu od- 7
pusťte a povzbuďte ho, aby sa nepohrúžil do priveľkého zármutku!

Preto vás prosím, aby ste mu lásku preukazovali. 8
Veď nato som aj písal, aby som sa o vás presved- 9
čil, či ste vo všetkom poslušní. Komu vy odpustíte, 10
tomu aj ja! Lebo aj ja, ak mám čo odpúšťať, kvôli vám som mu pred tvárou Kristovou odpustil, | aby 11
nás Satan neoklamal. Veď jeho úmysly sú nám nie neznáme!

5. *Apoštolova blahozvesť je vôňou života.* — Keď som prišiel do Troady zvestovať 12*
Kristovu blahozvesť, otváraly sa mi v Pánu (veľké) možnosti, | ale duch môj nemal pokoja, lebo som 13
nenašiel brata Tita. Rozlúčil som sa teda s nimi a odišiel som do Macedónska.

Vďaka Bohu, ktorý nám vždycky dožičí víťaz- 14
stva v Kristu [Ježišovi] a dáva nám na každom mieste zjavovať vôňu svojej náuky! Lebo sme Kris- 15

Sotva je reč o krvosmilníkovi z 1 Kor 5, 1—13, ale 5-11
o niektorom veriacom, ktorý Pavla ťažko urazil, asi v jeho apoštolskej cti. Oľutoval to už však, a apoštol mu odpustil. Žiada veriacich, aby kajúcnika prijali medzi seba.

Pavol nemal pokoja, kým sa nedozvedel, ako stoja veci 12n
v Korinte. Odišiel chytro z Troady, hoci sa mu tam vyskytly veľké možnosti apoštolskej práce, a poháňal sa do Macedónska, len aby sa čím skôr stretol s Titom ktorý sa mal vrátiť z Korinta. Teraz je už rád, lebo Titove správy boly dobré.

tovou vôňou, ľúbeznou Bohu aj medzi spasenými
16 aj medzi zatratenými. Týmto sme vôňou smrti na smrť, tamtým vôňou života na život.
*17 A kto je na to spôsobilý? My veru nie sme ako mnohí, ktorí trhujú so slovom Božím, ale hovoríme úprimne, z Boha a pred Bohom v Kristu.

II. Vznešenosť apoštolstva, 3, 1—6, 10.

1. *Korinťania apoštolovým odporučným*
*3 *listom.* — Zasa začíname odporúčať samých seba? A vari potrebujeme, ako niektorí, odporučných listov vám alebo od vás?
2 Vy ste naším listom, vpísaným nám do srdca,
3 ktorý poznajú a čítajú všetci ľudia! Veď je zjavné, že ste listom Kristovým, ktorý sme my vyhotovili a napísali nie atramentom, ale Duchom Boha živého; nie na kamenných doskách, ale na doskách živých sŕdc.

2. *Služba Starého a služba Nového zá-*
4 *kona.* — Skrze Krista máme takúto dôveru k Bo-
5 hu! Sami od seba nemôžme si nič pripisovať, ako by to bolo od nás, lež všetka naša schopnosť je od
6 Boha. On sám nás urobil schopnými, aby sme boli služobníkmi Novej smluvy, a to nie podľa písmena, ale podľa Ducha, pretože písmeno zabíja, Duch však oživuje.

---

17 Našli sa už vtedy aj takí kazatelia, ktorí zo slova Božieho chceli mať osobný zisk. Pavol hovorí, že „trhujú" (Vg: „kazia") s evanieliom. On však káže Kristovu blahozvesť nezištne a úprimne.

1 V druhej stati 3, 1—16, 10 je reč o vznešenej kráse apoštolstva ktoré je podnietené nie sebeckosťou, ale láskou Kristovou.

1-3 Apoštolova práca medzi Korinťanmi je pre neho najlepším svedectvom, najkrajším odporučným listom.

Keď už služba (zákonu) smrti, ktorý bol písmenami do kameňa vyrytý, bola taká slávna, že synovia izraelskí nemohli hľadieť Mojžišovi do obličaja pre jas jeho tváre, ktorý bol pominuteľný, | akože by nemala byť oveľa slávnejšia služba Duchu? Keď služba odsúdenia bola taká slávna, služba ospravedlnenia je oveľa slávnejšia! A v porovnaní s touto prenesmiernou slávou ako by ani nebolo bývalo oslávené to, čo bolo oslávené len zčiastky. Lebo keď sa dostalo slávy tomu, čo bolo pominuteľné, v sláve tým väčšej je to, čo je trvalé.

7* 8 9 10 11

Keďže máme takúto nádej, počíname si veľmi otvorene, | a nie ako *Mojžiš,* ktorý *si závojom zahalil tvár,* aby synovia izraelskí nehľadeli na údel toho, čo bolo pominuteľné. Ale ich myseľ sa zatvrdila! Ten istý závoj ostáva totiž až do dnešného dňa pri čítaní Starej smluvy, a nie je im známe, že v Kristovi sa už pominul. A tak až podnes, kedykoľvek čítajú Mojžiša, závoj im zahaľuje srdce. Len čo sa však (niekto z nich) obráti k Pánovi, závoj sa odhalí.

12 13* 14* 15 16

Pán je Duch, a kde je Duch Pánov, tam je sloboda. A my všetci s nezaclonenou tvárou zrieme

17* 18

Boh oslávil Mojžiša, služobníka Starého zákona, takže sa Židia nemohli ani dívať na jas jeho tváre (Ex 34, 29—35). A Starý zákon bol iba tieňom Nového a nemohol človeka vnútorne ospravedlniť (= služba odsúdenia)! O čo väčšia je teda sláva služobníkov Nového zákona, ktorí prisluhujú milosť a život! 7-11

Ex 34 33—35. — Miesto „údel" (možno preložiť aj ‚dokonalosť') má Vg: „tvár". 13

Ako kedysi závoj zahaľoval Mojžišovu tvár, aby Židia nevideli jej žiaru tak im teraz rúško nevedomosti a zatvrdlivosti zahaľuje smysel Písma, takže nechápu jeho slová a predpovede o Mesiášovi. 14-16

Pán je Duch, totiž život a pravda nie mŕtve písmeno (porovnaj v. 6, 8*). A my nezaclonenými očami viery v Kristovej blahozvesti vidíme Božiu slávu a vplyvom Ducha Svätého sa stávame stále podobnejšími Bohu. — 17n

ako by v zrkadle slávu Pánovu a mocou Ducha
Pánovho premieňame sa v ten istý obraz, zo slávy
v slávu.

*4 3. *Hlásanie pravdy.* — Keďže nám bola mi-
lostivo sverená táto služba, neochabujeme v nej.
2 Zbavili sme sa skrytej hanblivosti, nepočíname si
chytrácky a nekazíme slovo Božie, ale zjavujeme
pravdu, a tak sa pred Bohom odporúčame svedo-
miu všetkých ľudí.
3 A ak naša blahozvesť je (ešte) zahalená, je za-
4 halená tým, čo idú do zatratenia. Boh tohto sveta
im, neveriacim, zatemnil myseľ, aby im nezasvitlo
svetlo blahozvesti slávy Kristovej, ktorý je obraz
Boží.
5 Nie seba kážeme, ale Krista Ježiša, Pána [nášho], seba však (pokladáme) za vašich služobníkov
*6 v Ježišovi. Lebo Boh, ktorý povedal, žeby z tem-
nôt zažiarilo svetlo, zažiaril v našich srdciach, aby
poznanie slávy Božej svietilo v tvári Ježiša Krista.

*7 4. *Božia sila v ľudskej slabosti.* — Lenže
tento poklad máme v hlinených nádobách, aby (bo-
lo zjavné), že táto nesmierna moc je z Boha, a nie
z nás:
8 So všetkých strán nás sužujú, ale nie sme skrú-
šení; sme v tiesni, ale nie sme bezradní;

V. 18. možno s niektorými gréckymi Otcami rozumieť aj takto: Na našich tvárach (= dušiach) sa ako by v zrkadle odráža sláva Ježiša Krista.

1-6 Apoštol, vedomý si svojej hodnosti a svojich povinností, otvorene a úprimne káže neporušenú pravda Kristovu, „bláznovstvo" kríža (porovnaj 1 Kor 1, 17—2, 16*), aby veriaci poznali božskú slávu Ježiša Krista.

6 Gn 1, 3. Citované podľa smyslu.

7-12 Apoštol hovorí menom svojím, ale aj menom svojich spolupracovníkov: Musia hlásať Kristovu blahozvesť v stálych protivenstvách, súženiach, v stálom zomieraní, ale neochabujú, lebo v nich je sila a život samého Krista.

prenasledujú nás, ale nie sme opustení; 9
k zemi nás ubili, ale nehynieme!

Ježišovo zomieranie stále nosíme vo svojom te- 10
le, aby bol zjavný na našom tele aj Ježišov život.
Sme živí, ale stále sa pre Ježiša vydávame na 11
smrť, aby aj Ježišov život bol zjavný na našom
smrteľnom tele. V nás teda účinkuje smrť, vo vás 12
však život.

Lež máme toho istého Ducha viery, ako je aj 13*
napísané: *Uveril som, a preto som hovoril!* Aj my
veríme, a preto aj hovoríme, | lebo vieme, že ten, 14
ktorý vzkriesil Pána Ježiša, s Ježišom vzkriesi aj
nás a spolu s vami nás postaví (pred svoju tvár). A 15
to všetko pre vás, aby sa čím viacerým dostalo
prehojnej milosti, a tak sa aj vďačnosť rozmno-
žila na slávu Božiu.

Preto neochabujeme. A čo aj sa náš zovnútorný 16
človek ničí, náš vnútorný sa obnovuje so dňa na
deň. Veď terajšie dočasné a ľahké bremeno súženia 17
získa nám nadovšetko nesmiernu a veľkú večnú
slávu. Nesmieme však hľadieť na to, čo je viditeľ- 18
né, ale na to, čo je neviditeľné, lebo viditeľné je
len dočasné, ale neviditeľné je večné.

5 *Túžba po nebi.* — Veď vieme, že keď sa 5*
stánok nášho pozemského príbytku zborí, máme
v nebesiach domov od Boha pripravený, príbytok
to nie rukou zhotovený, ale večný. Preto tu vzdy- 2

Len viera v Ježiša Krista (Pavol na potvrdenie uvádza 13-18
krásne slová Ž 115, 1) a nádej večného života obodrujú
Pavla a jeho druhov, aby vytrvalo a horlivo pracovali za
spásu duší a na slávu Božiu.

Náš zemský život je len púťou v slzavom údolí. Býva- 1-4
me v biednom a pominuteľnom stánku tela (ani kočov-
níci!) a túžime oddýchnuť si v otcovskom domove v nebe-
sách. Sme si vedomí, že náš stav tu na zemi je len doča-
sný, ale chceli by sme, aby sa priechod do večného života
stal plynulo, nie cez priepasť smrti (= nechceme si smrťou
vyzliecť telo).

cháme a túžobne si žiadame odiať sa svojím ne-
3 beským príbytkom. Len keď sa týmto zaodejeme,
4 nebudeme nahí. A my, ktorí sme v tomto (pozem-
skom) stánku, vzdycháme ako pod ťažkým brem-
enom, lebo nechceme si ho vyzliecť, ale naň si ob-
liecť (iný), aby život pohltil to, čo je smrteľné.
*5 Boh však, ktorý nás takto uspôsobil, dal nám aj
6 záloh Ducha! Sme teda vždycky dobrej mysle, lebo
vieme, že kým máme domov v tele, sme ako by vo
7 vyhnanstve ďaleko od Pána. Žijeme totiž vo viere,
8 a nie v stave zrenia. Sme však dobrej mysle a tým
väčšmi sa chceme vysťahovať z tela a prebývať
9 s Pánom. Chceme sa mu páčiť, či už sme (mu)
10 blízko a či ďaleko. A všetci sa musíme ukázať pred
súdnou stolicou Kristovou, aby každý prijal odplatu
za to, čo konal, kým bol v tele, či už dobré a či zlé.

*11 6. *Láska Kristova nás podnecuje.* — Keďže sme preniknutí bázňou Pánovou, presviedčame (aj ostatných) ľudí. Bohu je to o nás známe, a dúfam,
12 že aj vášmu svedomiu je to o nás známe. Tým sa
vám však nechceme zasa odporúčať, ale dávame
vám príležitosť, aby ste sa mohli nami pochváliť
a mali ste niečo proti tým, čo sa chvália len naoko
13 a nie v srdci. Veď ak sme sa stali ako by bez smy-
slov, to z lásky k Bohu; a ak sa miernime, to z lás-
ky k vám.
*14 Láska Kristova nás podnecuje, keď súdime,
že všetci zomreli, ak jeden zomrel za všetkých.

5-10 Boh nás však nenechal bez pomoci! Už tu na zemi nám dal Ducha Svätého, závdavok našej budúcej blaženosti. A v tejto nádeji apoštol horlivo pracuje a túži spojiť sa s Pánom.

11-13 Bázeň Pánova vedie apoštola pri hlásaní blahozvesti a vôbec vo všetkých počinoch, v horlivosti za Boha i v miernosti k veriacim.

14-17 Len láska Kristova ho podnecuje, lebo vie, že s Kristom aj všetci veriaci zomreli, aby s ním všetci vstali

A [Kristus] zomrel za všetkých, aby tí, čo žijú, ne- 15
žili už iba sebe, ale tomu, ktorý za nich zomrel a
vstal z mŕtvych.

A tak odteraz už nikoho nepoznáme podľa tela. 16
Ak sme aj poznali Krista podľa tela, teraz už ne-
poznáme. Kto je teda v Kristovi, je nové stvorenie. 17
Staré sa pominulo a hľa, nastalo nové!

Všetko toto je z Boha, ktorý nás v Kristovi smie- 18
ril so sebou a sveril nám službu smierenia. Lebo 19
v Kristovi Boh smieril svet so sebou a nepočítal
ľuďom ich priestupky. Nám však oddal túto zvesť
smierenia. Sme teda poslovia v službe Kristovej 20
a Boh skrze nás napomína (ľudí). Menom Kristovým
prosíme: Smierte sa s Bohom! Veď toho, ktorý ne- 21*
poznal hriechu, za nás urobil hriechom, aby my
sme sa v ňom stali spravodlivosťou Božou.

Ako jeho spolupracovníci napomíname vás, aby 6*
ste milosť Božiu neprijímali nadarmo. Veď on ho- 2
vorí:

V milostivom čase ťa vyslyším
a v deň spásy ti pomôžem.

A hľa, tu je milostivý čas! Hľa, deň spásy!

7. *Služobník Boží.* — Preto nikomu v ničom 3*
nechceme dávať pohoršenie, aby naša služba bola

---

z mŕtvych a slúžili len Bohu. Ako vzkriesením bolo oslávené Kristovo telo, tak aj my máme sa stať novým stvorením v Kristovi. Máme odložiť všetko staré, všetko, čo je podľa tela (porovnaj Rim 6, 3—11*).

Syn Boží z vôle Boha Otca vzal na seba naše hriechy 21
a zomrel na kríži, aby sme sa my stali spravodlivými
pred Bohom.

S milosťou Božou treba verne spolupracovať a ne- 1n
zmeškať spásonosný čas, ktorý nám Boh milostivo ponúka. — Iz 49, 8.

Apoštol ako verný služobník Boží z lásky ku Kristovi 3-10
trpezlivo a radostne znáša všetky protivenstvá a súženia.

4 bez hany. A vo všetkom sa predstavujeme ako Boží
služobníci:
V mnohej trpezlivosti a v súženiach,
v nedostatku a úzkostiach;
5 pri bolestných úderoch a vo väzeniach,
v nepokojoch a námahách,
v bedleniach a pôstoch.
6 V čistote a v poznaní,
v zhovievavosti a dobrotivosti;
v Duchu Svätom a nepokryteckej láske,
7 v slove pravdy a v moci Božej,
ozbrojení spravodlivosťou zprava i zľava.
8 V sláve a potupe, v zlej i dobrej povesti;
zvodcovia, a predsa pravdu hlásame;
9 neznámi, a predsa dobre známi;
stále umierame, a hľa, žijeme;
trescú nás, ale (ani) smrť nás nezroní!
10 Sme smutní, a predsa vždycky veselí;
sme úbohí, a predsa mnohých obohacujeme;
nič nemáme, a predsa máme všetko!

III. Rozličné napomenutia, 6, 11—7, 16.

*11 1. *Výstraha pred pohanstvom.* — Vám,
Korinťania, sú otvorené naše ústa a naše srdce je
12 rozšírené! V nás vám nie je tesno, ale vo vašich
13 útrobách je tesno! Hovorím vám ako svojim dietkam: Aj vy sa nám tak isto odvďačte a rozšírte si (srdcia)!
*14 Neťahajte cudzie jarmo s neveriacimi!
Čo má spravodlivosť spoločného s neprávosťou?
15 Alebo aké je spoločenstvo svetla s tmou?

11-13 Pavol otcovsky vyčituje Korinťanom, že za jeho veľkú starostlivosť sa neodplácajú rovnakou oddanosťou a vernosťou.

14-18 Nič spoločného nemáme s neveriacimi a s ich márnymi bôžikami (hebr Belial = Naničhodný, Márny bolo posmešné židovské meno pre Satana a jeho modly). Veď sme chrámami Boha živého, ako už Písmo sv. predpovedalo:

Aká je shoda medzi Kristom a Beliálom?
Alebo aký podiel veriaceho s neveriacim?
Aký súlad medzi chrámom Božím a modlami? 16
A my sme chrámom Boha živého, ako povedal Boh:
Medzi nimi budem prebývať a kráčať;
budem im Bohom a oni budú mojím ľudom.
Preto: 17
Vyjdite zpomedzi nich a oddeľte sa!
hovorí Pán.
Nečistého sa nedotýkajte
a ja vás prijmem za svojich!
Budem vám otcom 18
a vy mi budete synmi a dcérami!
hovorí Pán všemohúci.

Milovaní, keď už máme takéto prisľúbenia, očisťme sa od všetkej škvrny tela i ducha a v bázni Božej dokonajme (svoje) posvätenie! 7

2. *Vzťahy medzi Pavlom a Korinťanmi.* — Dožičte nám miesta (vo svojich srdciach)! Nikomu sme neukrivdili, nikoho sme neukrátili, nikoho sme nevykoristili. Nehovorím to, aby som vás odsudzoval, lebo som už povedal, že vás v srdci nosíme, aby sme spolu umierali a spolu žili. 2 3

Mám vo vás veľkú dôveru a často sa vami chválim. A tak pri všetkom našom súžení oplývam potechou a prekypujem radosťou. 4

Keď sme prišli do Macedónska, naše telo nemalo oddychu, ale boli sme vo všelijakom súžení; zvonka borby, znútra obavy. No Boh, ktorý potešuje úbohých, potešil nás Titovým príchodom. 5* 6

Lv 26, 12; Ex 37, 27; — Iz 52, 11; Jer 51, 45; Ex 20, 34 41; — 2 Sam 7, 14; Iz 43, 6; Jer 31, 9. Svätopisec voľne spája rozličné výroky.

Pavol sa cez Troadu vybral z Efeza do Macedónska (porovnaj 2, 12 n.*; Sk 20, 1). Tu sa stretol s Titom, ktorý sa vracal z Korinta. 5

7 A nielen jeho príchodom, ale aj tým, keď nám rozprával, ako veľmi sa u vás potešil, ako ste túžili, ako ste kvílili, ako ste horlili za mňa, takže som sa ešte väčšmi zaradoval.
*8 Ak som vás teda svojím listom zarmútil, už neľutujem. Ľutoval som, lebo som videl, že vás ten
9 list zarmútil, čo aj nakrátko, | ale teraz sa radujem. Nie preto, že ste sa zarmútili, ale že ste sa zarmútili, aby ste sa kajali. Bohumilo ste sa zarmútili a
10 v ničom nemáte škody našou vinou. Veď bohumilý zármutok spôsobuje spásonosné pokánie, a to netreba ľutovať! Zato svetský zármutok spôsobuje smrť.
11 Hľa, koľkú horlivosť vyvolalo vo vás to, že ste sa zarmútili bohumilo! Koľké ospravedlňovanie, koľké rozhorčenie, koľkú bázeň, koľkú túžbu, koľkú horlivosť a koľký trest! V tejto veci ste sa ukázali celkom čistými.
12 Keď som vám teda písal, nepísal som kvôli tomu, ktorý ukrivdil, ani kvôli tomu, ktorému sa stala krivda, ale preto, aby sa pred Bohom ukázala
13 vaša starostlivosť voči nám. Tomu sme sa potešili.

A v tomto potešení sme sa ešte väčšmi zaradovali nad Titovou radosťou, že pookrial na duchu
14 medzi všetkými vami. Nezahanbil som sa, že som sa pred ním vami pochválil, ale ako sme vám vo všetkom pravdu hovorili, tak sa ukázala pravdivou
15 aj naša chvála pred Titom. Jeho srdce je vám ešte viac naklonené, keď sa rozpomína na poslušnosť vás všetkých, ako ste ho prijali s bázňou a chve-
16 ním. Radujem sa teda, že sa vo všetkom môžem na vás spoľahnúť.

8-13 Apoštol už neľutuje, že korintských veriacich zarmútil prísnym listom. Bol to spasiteľný zármutok, lebo sa postarali, aby spurný bezočivec, ktorý urazil Pavla, bol náležite potrestaný. Pavlovi však nezáleží na tomto zadosťučinení, ale raduje sa, že sa Korinťania spamätali a preukázali mu toľkú lásku a horlivosť.

Časť druhá.

Sbierka pre jeruzalemských kresťanov, 8, 1—9, 15.

1. *Sbierka v Macedónsku.* — Dávam vám 8*
vedieť, bratia, akej milosti Božej sa dostalo mace-
dónskym cirkvám, | že ich prehojná radosť v mno- 2
hých skúškach súženia a ich preveľká chudoba
v bohatej štedrosti sa ešte väčšmi zveľadily. Vy- 3
dávam im svedectvo, že (dávali) podľa svojich mož-
ností, ba aj nad svoje možnosti. Sami od seba | a 4
veľmi naliehavo si od nás žiadali, aby mohli mať
účasť na tejto dobročinnosti vo službe svätým.
A nielen to, čo sme očakávali, ale aj samých seba 5
oddali najsamprv Pánovi a nám, podľa vôle Božej.

2. *Sbierka v Korinte.* — Poprosili sme teda 6*
Tita, aby dokončil medzi vami toto dielo lásky, ako
ho začal. A vy, ako sa veľadíte vo všetkom, vo 7
viere a slove, v poznaní, vo všetkej starostlivosti
a láske, ktorú sme vzbudili vo vás, tak sa veľaďte
aj v dobročinnosti!

V druhej časti 8, 1—9, 15 svätopisec hovorí o sbierke 1
pre jeruzalemských „svätých", t. j. kresťanov. V Jeruza-
leme, ktorý bol v apoštolských časoch materskou cirkvou
kresťanstva, bolo veľa chudobných, ktorí od Synagogy
nemohli čakať nijakú podporu. Preto si apoštoli pokladali
za povinnosť usporadovať pre nich sbierky po ostatných
cirkvách. Porovnaj Gal 2, 10.*

Apoštol najsamprv chváli horlivú dobročinnosť mace- 1-5
dónskych veriacich, aby ich príkladom povzbudil Korin-
ťanov.

Pavol sám pred rokom nariadil a začal v Korinte túto 6-13
sbierku, teraz zasa posiela Tita, aby ju dokončil. Korin-
ťanov povzbudzuje, aby boli podľa svojich možností štedrí
v milodaroch. — Vo v. 7. Vg má: „láske, ktorú k nám
máte".

8 Nehovorím to ako rozkaz, ale horlivosťou iných
9 skúšam úprimnosť vašej lásky. Však znáte milosť
Pána nášho Ježiša Krista, že (hoci) bohatý, stal sa
pre vás chudobným, aby ste sa vy jeho chudobou
stali bohatými.
10 V tomto vám teda dávam takúto radu: Patrí sa
vám to, lebo už vlani ste započali nielen skutkami,
11 ale aj dobrou vôľou. Teraz dokončte toto dielo, aby
vašej ochote a dobrej vôli zodpovedal aj výsledok,
12 podľa vášho imania. Lebo keď je ochota, je Bohu
ľúbezná podľa toho, koľko kto má, nie podľa toho,
čo nemá.
*13 Veď nejde o to, aby sa iným uľavilo a vám
14 priťažilo, ale aby rovno | vaša terajšia hojnosť po-
mohla ich nedostatku a zasa ich hojnosť pomohla
15 vášmu nedostatku. Tak nastane rovnosť, | ako je
aj napísané:

Kto mal mnoho, nemal nazbyt,
a kto málo, nemal nedostatku.

*16 3. *Apoštolovi poverenci.* — Vďaky Bohu,
že aj v srdci Titovom vzbudil takú veľkú starostli-
17 vosť o vás! Veď nielen že sa podvolil mojim pros-
bám, ale vo svojej veľkej starostlivosti sa rozho-
18 dol, že sám pôjde k vám. S ním sme poslali aj bra-
ta, ktorý si svojou blahozvesťou získal chválu po
19 všetkých cirkvách. A nielen to, lež cirkvi ho zvo-
lily za nášho sprievodcu pri tejto službe lásky,
ktorú ochotne konáme na slávu samého Pána.

13-15 Ostatné cirkvi pomáhajú hmotne materskej cirkvi jeruzalemskej, tá im však duchovne. — Ex 16, 18.

16-24 Apoštol poveruje Tita a ešte dvoch spoľahlivých bratov, aby previedli sbierku v Korinte. Podľa v. 18 n. jedným z nich bol pravdepodobne evanjelista Lukáš, lekár a verný sprievodca Pavlov. Je zaujímavé, že vo Sk 20, 1—5 Lukáš prestáva hovoriť o Pavlovej činnosti v prvej osobe množného čísla. Je to práve ten istý čas ako v 2 Kor 8, 18 n. To by nasvedčovalo, že sa vtedy od Pavla na čas odlúčil-

Chceme sa vystríhať, aby nás nikto nemohol upo- 20
dozrievať vo veci hojnej sbierky, ktorú opatrujeme.
Staráme sa totiž, aby to bolo v poriadku ako pred 21
Pánom, tak aj pred ľuďmi.
S nimi sme poslali aj (iného) brata, o ktorom 22
sme sa už častejšie presvedčili, že je vo všetkom
starostlivý, a teraz bude ešte starostlivejší, pretože
má k vám veľkú dôveru. A tak aj Titus, môj spo- 23
ločník a môj spolupracovník medzi vami, a ostatní
naši bratia, ktorí sú poslami cirkví, sú na slávu
Kristovi. Dajte im pred cirkvami dôkaz o svojej 24
láske a o tom, že môžeme byť na vás hrdí!

4. *Predbežné prípravy.* — Zbytočne by som 9*
vám písal o službe svätým. Viem o vašej ochote, 2
pre ktorú sa vami chválim pred Macedónčanmi, že
Achajsko je už odvlani pripravené. A to vaša hor-
livosť viacerých povzbudila!
Poslal som teda bratov, aby naša chvála o vás 3
neostala v tomto len prázdnou rečou, lež aby ste
boli pripravení, ako som povedal; | a my, nechcem 4
povedať vy, aby sme neboli zahanbení v tejto dô-
vere, ak by potom Macedónčania prišli so mnou,
a našli by sme vás nepripravených. Preto sme po- 5
kladali za potrebné požiadať bratov, aby vopred
išli k vám a pripravili, čo ste štedre sľúbili, aby to
bolo prichystané ako (milodar) štedrosti, a nie ako
(znak) skúposti.

5. *Obetavá štedrosť.* — Je to tak: Kto skú- 6
po rozsieva, skúpo bude aj žať; kto však požehnano
rozsieva, požehnano bude aj žať. Každý (nech dá), 7*
ako si predsavzal v srdci, a nie neochotne alebo
prinútene, lebo Boh miluje ochotného darcu.

Pavol povzbudzuje Korinťanov, aby boli úprimní, štedrí, nie skývraživí. 1-5
Prísl 22, 8; Sir 35, 11. — Ž 111 9. 7-9

8 A Boh má moc rozmnožiť vám každú milosť, aby
ste vždy a vo všetkom mali všetkého nadostač a
9 mohli ste vykonať každý dobrý skutok, | ako je
napísané:

Štedro udelil chudobným;
jeho spravodlivosť bude trvať naveky!

10 On, ktorý rozsievačovi dáva semeno a chlieb,
aby mal čo jesť, dá a rozmnoží vaše osivo a dožičí
11 vzrastu plodom vašej spravodlivosti. Vo všetkom
sa stanete bohatí a úprimne štedrí a takto sa usku-
toční naša vďačnosť voči Bohu.
*12 Táto služba dobročinnosti nielen že pomáha svä-
tým v ich nedostatku, ale rozmnožuje aj vďačnosť
13 mnohých voči Bohu. Keď (im) preukazujete túto
službu lásky, oslavujú Boha, že poslušne vyznávate
Kristovu blahozvesť a úprimne štedro sa delíte
14 s nimi a so všetkými. Modlia sa za vás a túžia vás
poznať pre nesmiernu milosť, ktorú vám Boh do-
žičil.
15 Vďaky Bohu za tento jeho nevýslovný dar!

Časť tretia.

Apoštolova obrana proti neprajníkom,

10, 1—12, 13.

I. Slová obrany, 10, 1—18.

1. *Apoštolov jemný, ale účinný spôsob.*
*10 — Ja sám, Pavol, napomínam vás pre dobrotivosť

12-14 Milosrdná dobročinnosť vzbudzuje vďačnosť voči Bohu. Obdarovaní vedia že darcovia to robia len z lásky k Bohu, a tak velebia Boha pre milosť, ktorú ich dobrodincom dožičil.

1 V poslednej časti 10. 1—12. 13 sa apoštol ešte raz vrací k osočovaniam svojich protivníkov a skromne, ale

a blahovôľu Kristovu! Ja, ktorý som vraj k vám
z očú do očú skromný, ale opovážlivý proti vám,
keď som preč. | Ja vás teda žiadam: Keď budem prí- 2
tomný (medzi vami), bár by som nemusel byť opo-
vážlivý v tej dôvere, v ktorej podľa svojho pre-
svedčenia môžem byť opovážlivý proti tým, čo sa
o nás nazdávajú, že aj my kráčame podľa tela!
Žijeme, pravda, v tele, ale nebojujeme podľa 3
tela. Zbrane nášho boja nie sú telesné, ale v Bohu 4
sú mocné zboriť hradby (nepravdy), rozrušiť vý-
mysly | a všetku pýchu, vypínajúcu sa proti Bo- 5
žiemu poznaniu. Každú myšlienku chceme Kristovi
podrobiť v poslušnosť | a sme prichystaní potrestať 6
každú neposlušnosť, len čo vaša poslušnosť bude
dokonalá.

2. *Apoštolova vážnosť.* — Hľaďte na to, čo 7
máte pred očami! Ak je niekto o sebe presvedčený,
že je Kristov, nech uváži zasa sám v sebe, že ako
on je Kristov, tak sme aj my. A veru by som sa 8
nemusel zahanbiť, keby som sa ešte väčšmi chcel
chváliť mocou, ktorú mi dal Pán, aby som vás vy-
chovával, ale nie, aby som vás hubil.
Aby sa však nezdalo, že vás zasa straším svoji- 9
mi listami! Jeho listy sú tvrdé a ostré! hovoria si. 10
— Keď je však osobne prítomný, je slabý a jeho
reč je nanič!
Taký človek nech pováži: Akí sme v slove v lis- 11
toch, keď sme neprítomní, takí budeme aj v skut-
koch, keď budeme prítomní!

---

dôrazne vyvracia ich reči. V prvej stati 10, 1—18 sa predovšetkým bráni proti rečiam, že je nestály a neúprimný.
Židovčiaci protivníci vyhadzovali Pavlovi na oči, že to 1-6
len zďaleka vie byť taký rázny a autoritatívny, ale keď je v Korinte, správa sa postrašene a zbabele. On poukazuje veriacim na svoju apoštolskú moc a vážnosť, ktoré môže vždy použiť a zavrátiť rozvratníkov. A to aj urobí, len čo sa upevní viera a poslušnosť korintských veriacich, aby nateraz nenastaly daromné stranníckе trenice.

3. *Daromná namyslenosť protivníkov.* —
*12 Lež my sa neopovažujeme pripočítať a prirovnať sa
k tým, čo odporúčajú samých seba. Nie sú rozumní, keď sa podľa seba samých merajú a k sebe samým prirovnávajú.
*13 My sa však nebudeme chváliť bez miery, ale
podľa miery a hraníc, ktoré nám Boh vymedzil a
14 vymeral, že sme sa dostali až k vám. Veru, nevypíname sa ako takí, čo k vám ani neprišli, lebo sme vskutku u vás boli, a to s blahozvesťou Kristovou.
15 Ani sa bez miery nechválime cudzími námahami,
lebo sa nádejeme, že vaša viera sa zveľadí a tak aj naša vážnosť vzrastie medzi vami, v oblasti náš-
16 ho (účinkovania). Potom už budeme môcť kázať aj v krajoch nie vašich a nebudeme sa honosiť v cudzej oblasti tým, čo (iní) vykonali.
17-18 *Kto sa teda chváli, nech sa v Pánovi chváli!* Nie ten, kto sám seba odporúča, má vyskúšanú čnosť, ale ten, koho Pán odporúča.

II. Apoštolova veľkosť a sláva je z Boha, 11, 1—12, 13.

*11 1. *Apoštolova starostlivosť.* — Už len zneste trocha mojej nerozumnosti! Zaiste, že ma zne-

---

12 Vg má druhú polovicu verša takto: „My sa podľa seba samých meriame a k sebe samým prirovnávame."
13-16 Apoštol sa pokorne chce chváliť tým, čo s Božou pomocou naozaj vykonal v službe blahozvesti A nechce sa, podľa príkladu protivníkov, vtierať ta, kde už druhí pracujú, a spôsobovať škodlivé rozbroje.
17 Jer 9, 23 n.
1 V druhej stati 11, 1—12 13 Pavol snuje svoju „bláznivú" chválu: Ak sa jeho protivníci márne vystatujú, on sa môže spravodlivo hrdiť tým, čo pre rozšírenie evanjelia urobil.
1-4 Nech sa Korinťania nezarazia že začína seba oslavovať! Robí to len z lásky k nim, aby ich zachoval v neporušenej viere Kristovej. Bojí sa totiž že by mohli podľahnúť prefíkaným rečiam jeho nepriateľov.

siete, | lebo žiarlivo si vás chránim, a to Božou 2
žiarlivosťou. Zasnúbil som vás totiž jednému mužovi, Kristovi, a chcem mu vás oddať ako čistú pannu.

Bojím sa však, aby sa vaše smýšľanie nepoka- 3
zilo a neodvrátilo od úprimnej a čistej oddanosti Kristovi, ako (kedysi) had svojím chytráctvom zvie-
dol Evu. Lebo vy pekne-krásne strpíte, keď ho- 4
cikto príde a hlása vám iného Krista, než sme vám my zvestovali; keď dostávate iného ducha, než ste prijali, alebo inú blahozvesť, než ste obdržali!

Ja si zasa myslím, že v ničom nezaostávam za 5*
týmito arciapoštolmi! Ak som azda v reči aj ne- 6
doukom, vo vedomosti nie, lebo sme vám ju vo všetkom a všetkým zjavne dokázali.

2. *Apoštolova nezištnosť.* — Vari som sa 7*
dopustil chyby, keď som sa ponížil, aby ste vy boli povýšení, a zadarmo som vám zvestoval Božiu bla-
hozvesť? Iné cirkvi som olupoval a od nich som 8
prijímal podporu, len aby som vám mohol slúžiť. A keď som bol u vás a trel som núdzu, nikomu 9
(z vás) som nebol na ťarchu, lebo bratia, ktorí boli prišli z Macedónska, doplnili, v čom som mal nedostatok. A vôbec, varoval som sa a budem sa varovať, aby som vám nebol na ťarchu.

Týchto židovčiacich kazateľov nazýva ironicky „arci- 5n
apoštolmi", lebo si nárokovali väčšiu vážnosť a väčšie ohľady a zásluhy než sami apoštoli. Pavol však nechce hlásať blahozvesť v učených a krásnych slovách ako títo mudrci, hoci poznaním viery a pravdy sotva za nimi zaostáva, ako sa mohli Korinťania sami presvedčiť.

Keď prišiel do Korinta hlásať Krista sám si prácou 7-15
vlastných rúk zarábal na chleb (Sk 18, 3) a podporu radšej prijal od macedónskych cirkví, nie od korintských veriacich (porovnaj Flp 4, 15*), aby sa nezdalo, že mu je Kristova náuka remeslom a že chce z nej žiť. A takto bude konať aj ďalej, aby sa falošní učitelia, ktorí hľadajú len seba a zisk, nemohli v ničom na neho odvolávať.

10 Ako že je vo mne pravda Kristova, túto chválu
11 mi nik nezamedzí v krajoch achajských! Prečo?
Azda že vás nemilujem? To vie Boh sám!
12 Čo robím, budem robiť aj ďalej, aby som nepo-
skytol zádrapku tým, čo ju vyhľadávajú, aby sa
v tom, čím sa vychvaľujú, ukázali takí, akí sme
13 my. To sú falošní apoštoli, lstiví pracovníci, ktorí
sa pretvárajú, ako by boli apoštolmi Kristovými.
14 A nie div, lebo aj sám Satan sa pretvára, ako by
15 bol anjelom svetla! Nie je teda veľkou vecou, že
sa aj jeho služobníci pretvárajú, ako by boli slu-
žobníkmi spravodlivosti. Lež ich koniec bude taký
ako ich skutky!

*16 3. *Apoštolova „bláznivá" chvála.* — Znova hovorím: Nech ma nikto nepokladá za blázna!
A ak už, prijmite ma hoci ako blázna, len aby som
17 sa aj ja mohol trocha pochváliť! Čo teda hovorím
s takou istotou o svojej chvále, nehovorím podľa
Pána, ale bláznivo!
18 Keď sa mnohí chvália podľa tela, pochválim sa
19 aj ja. Veď vy radi znášate nerozumných, lebo sami
20 ste rozumní. Strpíte, keď vás niekto zotročuje, keď
vás niekto vyžiera, keď vás niekto oberá, keď sa
niekto povyšuje, keď vás niekto do tváre bije.
21 Na svoju hanbu hovorím: V nasledujúcom ako
by sme sa ukazovali slabými! Ak si však niekto
v niečom trúfa, trúfam si aj ja, hoci to nerozumne
hovorím.
*22 Sú oni hebrejského pôvodu? Som aj ja! Sú izra-
elského pôvodu? Som aj ja! Sú potomkami Abra-

16-21 Vopred sa ospravedlňuje, že sa začína „bláznivo" chváliť. Robí to len preto, aby vyvrátil námietky a ohovárky nepriateľov A nie bez ironie hovorí, že Korinťania to bez pohoršenia prijmú, lebo navykli na bezočivé a vydierač-ské spôsoby židovčiacich kazateľov.

22-33 Apoštol sa smelo môže postaviť proti hociktorému hlá-sateľovi evanjelia a porovnať sa s ním pôvodom a prácou,

hámovými? Som aj ja! | Sú služobníkmi Kristovými? Ešte väčšmi ja, hoci to hovorím bláznivo! Ale 23
viac som sa namáhal, viac ráz som bol vo väzení, vytrpel som neporovnateľne viac bolestných úderov, ba často som bol aj v nebezpečenstvách smrti.
Od Židov som päť ráz dostal po štyridsiatich bez 24*
jednej, | tri razy ma palicovali, raz kameňovali, tri 25*
razy som prestál stroskotanie, dni a noci som prekonal na morských hlbočinách. Bol som často na 26
cestách, v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zbojníkmi, v nebezpečenstvách pred vlastným rodom, v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi falošnými bratmi. (Žijem) 27
v trude a námahe, v ustavičnom bdení, o hlade a
smäde, často bez jedla, na zime a v nahote. Okrem 28
toho deň po deň doliehajú na mňa aj starosti o všetky cirkvi. Veď kto je slabý, aby som nebol slabý 29
s ním? Kto trpí pohoršenie, žeby to aj mňa nepálilo?

Ak sa už mám chváliť, tak by som sa chcel chvá- 30
liť iba svojou slabosťou. A Boh, Otec Pána [nášho] 31
Ježiša [Krista], ktorý nech je požehnaný naveky, vie, že neklamem!

(Keď som bol) v Damasku, miestodržiteľ kráľa 32*
Aretu strážil mesto Damask, aby ma chytil. V koši 33

---

ktorú vykonal v službách Kristových Stručne spomína, čo všetko vytrpel a stále trpí pri apoštolovaní. Podrobnosti viď vo Sk 13, 1—20, 3.

Zákon Dt 25, 3 určil za niektoré previnenia 40 palíc. 24
Aby drábi neprestúpili počet, židovskí sudcovia prisudzovali radšej o jednu menej.

Viď napr. Sk 14, 18 n. (v Lystre); 16, 22 n. a 37 (vo 25
Filipách).

Sk 9, 23—25. — Aretas IV. bol kráľ nabatejských Arabov od r. 9 pred Kristom do 40 po Kristu. Mesto Damask 32
mu prepustil rímsky cisár Kaligula alebo Klaudius.

ma spustili oknom cez hradby; len tak som unikol
jeho rukám.

*12 4. *Stačí mu Pánova milosť.* — Keď sa teda
treba chváliť, hoci to neosoží, prejdem k videniam
2 a zjaveniam, ktoré mi dal Pán: Viem, že istý člo-
vek, s Kristom spojený, bol pred štrnástimi rokmi
uchvátený až do tretieho neba. Či to bolo v tele,
neviem, a či mimo tela, tiež neviem. Boh sám to
3 vie! A viem, že ten istý človek, zasa neviem, či to
4 bolo v tele a či mimo tela, Boh sám to vie, | bol
uchvátený do raja a počul nevysloviteľné veci,
ktoré človek ani vypovedať nemôže.
*5 Týmto sa teda chcem chváliť, sebou samým sa
6 však nebudem chváliť, leda svojimi slabosťami. Veď
ak sa (týmto) budem chváliť, nebudem nerozumný,
lebo poviem len pravdu. Uskromním sa však, aby
si o mne nikto nemyslel viac, než čo vidí na mne,
alebo čo počuje odo mňa.
*7 A aby som sa nepovyšoval týmito neobyčajnými
zjaveniami, bol mi daný do tela osteň, Satanov po-

1-4 Ale môže sa pochváliť aj niečím vzácnejším mimoriadným prejavom Božej lásky, a to vytržením-videním, ktoré mu Boh dožičil pred štrnástimi rokmi (okolo r. 43)! Kde a ako sa to stalo, nevieme (v Jeruzaleme? Porovnaj Sk 22, 17—21*). Bol to neobyčajný mystický jav, v ktorom sa duša ako by vymaňuje z tela, zo zákonov priestoru a času, tajomne sa spája s Bohom a dostáva od neho rozličné zjavenia. Viď Úvod do knihy Zjavenia bod 4. — Aj Pavol bol unesený „až do tretieho neba" (starí rozoznávali nebo vzdušné, hviezdne a nadhviezdne; toto bolo sídlom Boha a duchov), teda k samému Bohu. On mu zjavil tajomstvá, ktoré neslobodno a nemožno ľudskou rečou vysloviť. Nedá sa predpokladať, že by to bola bývala iba nejaká halucinácia, lebo apoštol nebol nijaký blúznivý rojko, ale silná, na činnosť zameraná osobnosť.

n 5 Touto milosťou a láskou Božou sa chce chváliť, lebo sám od seba nemá nič než svoje slabosti.

7-9 Bádatelia sa rozchádzajú pri vysvetľovaní slov „osteň, Satanov posol, aby ma zauškoval". Niektorí mysleli na nejakú chorobu (porovnaj Gal 4, 13—15*), druhí na prena-

sol, aby ma zauškoval. Preto som tri razy prosil 8
Pána, aby ma prestal trápiť, | ale on mi povedal: 9
„Stačí ti moja milosť, lebo sila sa v slabosti stáva dokonalou!" Najradšej by som sa teda chválil svojimi slabosťami, aby mohla vo mne prebývať sila samého Krista. A preto, pre Krista, sú mi po vôli 10
moje slabosti, pohany, súženia, prenasledovania a úzkosti, lebo práve keď slabnem, som mocný!

5. *Apoštol sa ospravedlňuje.* — Pravda, 11*
stal som sa nerozumný, ale to ste ma vy prinútili! Vy by ste ma boli mali odporúčať! Nezaostávam predsa v ničom za tými arciapoštolmi, čo aj som (sám o sebe) ničím.

Dôkazy o tom, že som apoštol, podal som vám 12
(svojou) veľkou trpezlivosťou, znameniami, divmi a zázrakmi. V čomže ste boli ukrátení v porovnaní 13
s ostatnými cirkvami, ak len nie v tom, že som vám nebol na ťarchu? A túto krivdu mi už len odpusťte!

Záver, 12, 14—13, 13.

1. *Apoštolova sebaobetavá láska.* — Hľa, 14*
teraz sa už po tretie chystám prísť k vám, a zasa vám nechcem byť na ťarchu! Nehľadám vaše veci,

sledovania so strany protivníkov, viacerí zasa na pokušenia smyselnosti. Zdá sa nám pravdepodobnejšie, že Pavol má na mysli celú slabú a hriešnu ľudskú prirodzenosť, ktorej by sa rád smrťou zbavil, aby sa mohol spojiť s Kristom (porovnaj 5, 1—10!*). Ale Pán mu nesplnil túto prosbu a povzbudil ho, že mu stačí milosť, ktorú mu dáva, lebo práve v človeku, ktorý si je vedomý svojej úbohosti a malosti, môže Božia milosť voľne pôsobiť a rozvinúť svoju moc.

Apoštol sa ešte napokon ospravedlňuje, že sa dal strh- 11-13
núť k samochvále, hoci odôvodnenej. Ale urobil to len pre ich dobro.

O druhej ceste Skutky nehovoria. Bola to asi kratšia 14
„medzicesta" z Efezu. Viď Úvod do tohto listu bod 1.

ale vás! Veď sa nesluší, aby dietky rodičom shro-
15 mažďovaly poklady, lež rodičia dietkam. Veľmi rád
všetko vynaložím za vaše duše, ba aj samého seba
vynaložím. A keď vás tak veľmi milujem, máte ma
vy menej milovať?
*16 Nechže je tak! Ja sám som vám vraj nebol na
ťarchu, ale som chytrák a lesťou som vás dostal.
17 Azda som vás vykorisťoval prostredníctvom niekto-
18 rého z tých, čo som poslal k vám? Požiadal som
Tita a s ním som poslal aj druhého brata. Vari vás
Titus vykorisťoval? Či sme (vždycky) nepokračo-
vali v tom istom duchu a v tých istých šľapajách?
19 Hádam si už dlho myslíte, že sa vám to len vy-
hovárame. Pred Bohom, v Kristu hovoríme, že to
20 všetko je, milovaní, na vaše povzbudenie! Obávam
sa totiž, že vás, keď prídem, nájdem takých, akých
by som nechcel, a že ma aj vy poznáte takého,
akého by ste nechceli, keby boly [medzi vami] svá-
ry, závisť, hnev, hádky, ohovárania, osočovania,
*21 nadutosti, rozbroje. Bár by ma Boh môj neponížil,
keď opätovne prídem k vám, aby som nemusel
oplakávať mnohých, ktorí zhrešili a nekajali sa
z nečistoty, smilstva a bezuzdnej nemravnosti, kto-
rej sa dopustili.

2. *Apoštol odhodlaný rázne zakročiť.* —
*13 Toto už tretí raz idem k vám. *Svedectvom dvoch*
2 *alebo troch svedkov dokáže sa každé slovo!* Už

16-18 Nežičlivci roztrusovali ohovárky, že Pavol je chytrák, a tak nežiadal od Korinťanov príspevky a podpory priamo, ale prostredníctvom svojich spolupracovníkov. Apoštol vecne odpovedá, že ani na Tita a druhého Pavlovho poverenca nemožno povedať, že by boli korintských veriacich nejako vykorisťovali.

21 V slovách „Boh môj" Vg vynecháva „môj".

1-4 Dt 19, 5. — Každá Pavlova cesta do Korinta je „svedkom" o stave tamojšej cirkvi. A tretí raz, ak nájde neporiadky, už nebude zhovievavý otec, ale prísny sudca.

som povedal, keď som bol druhý raz prítomný (medzi vami), a teraz ako neprítomný zasa hovorím tým, čo predtým zhrešili, a všetkým ostatným, že neušetrím nikoho, keď znova prídem!

Hľadáte dôkaz, že zo mňa hovorí Kristus, ktorý 3
nie je slabý oproti vám, lež je mocný vo vás. Bol 4
síce ukrižovaný ako slabý, ale žije z moci Božej. Aj my sme slabí v ňom, ale budeme z moci Božej žiť s ním pre vás.

3. *Posledné napomenutia.* — Skúšajte sa, 5*
či ste pevní vo viere! Skúmajte sa! Či nepoznávate na sebe, že je vo vás Ježiš Kristus? Ak len nie ste nehodní! A zaiste ste poznali, ako dúfam, že my 6
nie sme nehodní.

Modlíme sa k Bohu, aby ste sa nedopustili ni- 7
čoho zlého; nie preto, aby sme sa my zdali hodnými, ale aby ste konali dobré, hoci my by sme boli nehodní. Proti pravde aj tak nič nezmôžme, ale iba 8
za pravdu.

Radujeme sa však, že vy ste mocní, keď už my 9
sme slabí. Za to sa aj modlíme, aby ste sa vy zdokonaľovali. A toto píšem ako neprítomný, aby som 10
ako prítomný nemusel konať prísne, podľa moci, ktorú mi dal Pán, aby som budoval, a nie, aby som boril.

4. *Pozdravy a požehnanie.* — Napokon, bra- 11
tia, radujte sa, zdokonaľujte a povzbudzujte! Buďte jednomyseľní! Zachovajte si pokoj a Boh lásky a pokoja bude s vami!

Pozdravte sa navzájom svätým bozkom! 12*

Pozdravujú vás všetci svätí.

Milosť Pána [nášho] Ježiša Krista a láska Božia a účastenstvo Ducha Svätého [nech je] so všetkými vami! [Amen.]

Milosť Božia v nás pracuje nebadane, ale sú chvíle, 5n
keď si ju tak alebo inak uvedomujeme.

O „svätom bozku" viď Rim 16, 16.* 12

LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA GALAŤANOM.

Úvodné poznámky.

1. Galaťania boli keltský kmeň. Pôvodne bývali v rýnskych krajinách, ale pod nátlakom Germánov asi vo IV. až III. storočí pred Kristom opustili svoje sídla a odsťahovali sa do južných a juhovýchodných končín Europy. Jedna ich časť zašla až do strednej Malej Ázie a tam sa osadila. Pravda, časom prijali títo Kelti grécku reč a kultúru a podľahli aj vplyvu okolitých kmeňov. takže z veľkej čiastky stratili rasový a národný svojráz. Zato dali novej vlasti aspoň svoje meno: Galácia. Medzi bádateľmi je otvorená otázka, či Pavol písal Galaťanom z vlastnej Galácie (tzv. Galogrécia — severná Galácia), alebo z Galácie v širšom slova smysle (tzv. južná Galácia, ktorá zahrnovala aj južnú Frýgiu, Pizídiu, časť Lykaónie a Izauriu). Apoštol na prvej misijnej ceste navštívil ešte pred jeruzalemským snemom (porovnaj Gal 2, 5—10*) južnú Galáciu, kým severnú iba na druhej a tretej ceste. Podľa toho by sa skôr zdalo, že tento list Pavol napísal veriacim v južnej Galácii. Ale treba uvážiť. že medzi kresťanmi oboch galatských končín boly čulé styky. A nebezpečenstvo, ktoré hrozilo jedným, zachvacovalo aj druhých. takže môžeme predpokladať, že Pavlov list bol vlastne určený celej skupine galatských cirkví.

2. Len čo Pavol odišiel z Galácie, už sa ta vlúdili židovčiaci kazatelia, ktorí hlásali „iné" evanjelium (1. 6—10). Galatským kresťanom, ktorí boli pôvodom zväčša pohani, nanucovali obriezku a Mojžišov zákon. Inak vraj nemožno dosiahnuť ospravedlnenia a spasenia. A aby ľahšie dosiahli tohto cieľa, začali zlomyseľne podrývať Pavlovu vážnosť: Nie je právoplatným apoštolom, ale len samozvancom, ktorý ani Krista nevidel a nepočul a svoju náuku prijal z druhej ruky.

Pavol bol vtedy podľa všetkého na tretej apoštolskej ceste a zdržiaval sa práve v Efeze. Mohlo to byť okolo r. 54. Tam sa teda dozvedel o neporiadkoch v galatských cirkvách. Bystro prehliadol a zhodnotil položenie a vycítil, že tu nejde len o jeho osobu, ale o čistotu evanjelia

a o jeho správne pochopenie vôbec. Preto napísal Galaťanom obšírny list, v ktorom jednak rázne bráni svoju apoštolskú autoritu, jednak psychologicky veľmi vhodne odhaľuje úmysly protivníkov a ostro odsudzuje ich bludy. Vyzdvihuje najmä to, že Mojžišov zákon bol iba dočasný a nedokonalý; bol prípravou na časy prisľúbeného Mesiáša. Keď Mesiáš prišiel, zákon stratil platnosť a záväznosť, lebo Kristus priniesol vieru a ospravedlnenie z viery. Zákon sám osebe bol dobrý, ale slabý, ešte priveľmi telesný, nedával potrebné milosti a nemohol nikoho vnútorne očistiť a ospravedlniť. Naproti tomu živá viera v Krista Ježiša nas sama sebou, bez skutkov zákona, robí spravodlivými pred Bohom. Kto by teda tvrdil že obriezka a zákon sú kresťanom potrebné, znehodnocoval by vykupiteľské dielo Kristovo — Kristus by nás nebol spasil!

Pavol sa takto stáva priekopníkom kresťanskej slobody a pripravuje úplnú odluku Cirkvi od Synagogy, židovstva od kresťanstva. Prvotná závislosť a istá súvislosť bola zpočiatku prirodzená a pre Cirkev priamo nevyhnutná, ale čoskoro sa ukázalo, že napokon by to bolo iba zbytočnou príťažou a otrockou obmedzenosťou, ktorá by bola udusila všetok rozmach kresťanstva a jeho rozšírenie medzi pohanskými národmi.

3. Pravosť listu je nepochybne dokázaná svedectvami sv. Hipolyta Rímskeho (tzv. Muratoriho zlomok), sv. Ireneja, Klementa Alexandrijského a iných cirkevných Otcov a spisovateľov. Okrem toho celkový ráz listu, jeho bezprostrednosť, živá a osobná zainteresovanosť, sloh a náuka jednoznačne ukazujú na sv. Pavla.

Pozdrav, 1, 1—5.

Pavol, apoštol, nie od ľudí (ustanovený) a nie 1*
od človeka (poverený), ale od Ježiša Krista a od
Boha Otca, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych — | a všetci bratia, čo sú so mnou, cirkvám galatským. 2

Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho, a od 3
Pána Ježiša Krista, | ktorý podľa vôle Boha a Otca 4*

Pavol zdôrazňuje, že jeho apoštolská hodnosť nie je 1
ľudského, ale božského pôvodu.

„Zlý vek" je hriešny, skazený svet, ktorý otrocky slúži 4
kniežaťu tmy.

nášho vydal sa v obeť za naše hriechy, aby nás
5 vytrhol z tohto zlého veku. Jemu nech je sláva na veky vekov. Amen.

Časť prvá.

Blahozvesť Pavlova a „iná" blahozvesť, 1, 6—2, 21.

*6 1. *„Iná" blahozvesť.* — Čudujem sa, že sa od toho, ktorý vás povolal v milosti Kristovej, tak
7 rýchlo odvraciate k inej blahozvesti. A inej blahozvesti ani niet! To len poniektorí robia zmätok medzi vami a chcú prevrátiť Kristovu blahozvesť.
8 Keby sme však my, alebo keby vám sám anjel s neba zvestoval inú blahozvesť, než sme vám my
9 zvestovali, nech je prekliaty! A znovu opakujeme, čo sme povedali: Ak vám niekto zvestuje inú blahozvesť, než ktorú ste prijali, nech je prekliaty!
10 Chcem si ľudí získať alebo Boha? Alebo sa vari chcem ľuďom páčiť? Ak by som sa ešte chcel ľuďom páčiť, nebol by som služobníkom Kristovým!

*11 2. *Božský pôvod Pavlovej náuky.* — Dávam vám vedieť, bratia, že blahozvesť, ktorú ja
12 zvestujem, nie je (dielom) ľudským, | lebo som ju neprevzal od človeka, ani som sa ju nenaučil, lež (prijal som ju) zo zjavenia Ježiša Krista.

---

6 V prvej časti 1, 6—2, 21 Pavol bráni proti židovčiacim kazateľom svoje apoštolské povolanie a náuku, ktorú prijal priamo od Pána, nie od ľudí.

6-10 So svätým rozhorčením a s plnou apoštolskou právomocou odsudzuje protivníkov, ktorí sa opovažujú Galaťanom hlásať „inú" blahozvesť ako on.

11 V stati 1, 11—2, 14 Pavol krátko opisuje svoj život, aby ukázal, že nebolo nijakých ľudských predpokladov, ktoré by oprávňovaly súdiť, že svoju náuku prijal od ľudí.

Iste ste počuli o mojom niekdajšom obcovaní 13*
v židovstve, že som nadmieru prenasledoval a ni-
vočil Cirkev Božiu. Ba prevýšil som v židovstve 14
mnohých vrstovníkov svojho rodu, keďže som na-
dovšetko horlil za podanie otcov.

Ale keď sa tomu, ktorý ma *od života matky vy-* 15*
volil a svojou milosťou *povolal*, zapáčilo | zjaviť 16
vo mne svojho Syna, aby som ho zvestoval medzi
pohanmi, vôbec som sa neradil s nejakým člo-
vekom, | ani som nešiel do Jeruzalema k tým, čo už 17*
predo mnou boli apoštolmi, ale odišiel som do Ará-
bie a ztadiaľ som sa vrátil do Damasku. Potom, po 18
troch rokoch, šiel som do Jeruzalema, aby som sa
spoznal s Kefasom. Bol som u neho dva týždne.
Iného z apoštolov som ani nevidel, okrem Jakuba, 19
Pánovho brata. A Boh mi je svedok, že nie je 20
klamstvo, čo vám píšem!

Potom som odišiel do sýrskych a cilícijských 21*
končín. Judským cirkvám v Kristu bol som vtedy 22
osobne neznámy, | iba čo sa dopočuly o mne: „Ten, 23
čo nás kedysi prenasledoval, teraz hlása vieru, kto-
rú predtým nivočil!" A oslavovali Boha za mňa. 24

3. *Pavol na apoštolskom sneme.* — Potom 2*
po štrnástich rokoch som sa znova pobral do Jeru-

Porovnaj Sk 8, 3; 9, 1 n.; 22, 20; 26, 4—20.* — „Podanie 13 n
otcov" je náuka a spôsob života podľa zásad farizejov.

Jer 1, 5; Iz 49, 1: Boh Pavla predurčil a vyvolil za hlá- 15 n
sateľa Kristovej blahozvesti medzi pohanmi.

Apoštol hneď po svojom obrátení odišiel do Arábie, 17-20
aby sa osamote venoval modlitbe a rozjímaniu. Skutky
nehovoria o tejto ceste, lebo nemala misijný ráz. Len po-
tom šiel do Jeruzalema navštíviť Kefasa — Petra, vedú-
ceho apoštola. Videl sa ešte s Jakubom, ale inak ani
s jedným apoštolom. Ani od týchto nemohol teda prijať
Kristovo evanjelium. — Porovnaj Sk 9, 26—29.*

Porovnaj Sk 9, 26*: Obrátenie Pavlovo je zrejme úči- 21-24
nok zvláštnej milosti Božej.

Pavol, pohnutý Božím zjavením, pobral sa do Jeruza- 1-10
lema. Šlo pravdepodobne o zásadu, ktorú prijal priamo

zalema s Barnabášom a pojal som so sebou aj Tita.
2 Pobral som sa ta pohnutý zjavením.
Vyložil som im, a to najmä popredným mužom,
blahozvesť, ktorú hlásam medzi pohanmi, (aby som
vedel), či nepracujem, alebo či som nepracoval
*3 nadarmo. Ale tí ani Tita, ktorý bol so mnou, hoci
4 bol rodom pohan, nenútili, aby sa dal obrezať. A to
ani pre falošných bratov, votrelcov, čo sa vlúdili,
aby špehovali našu slobodu, ktorú máme v Kristu
5 Ježišovi, a nás zotročili. Ani na chvíľku sme im
neustúpili a nepovolili, len aby vám ostala pravda
blahozvesti.
*6 Poprední mužovia — ktorí to boli, na tom mi
nezáleží, lebo Boh nehľadí na osobu — teda títo
7 poprední mužovia mi nič iného nenaložili. Ba naopak, presvedčili sa, že (Boh) mne sveril zvestovať
blahozvesť medzi neobrezanými, ako Petrovi medzi
8 obrezanými; | a že on, ktorý pomáhal Petrovi v apoštolskej práci medzi obrezanými, pomáhal aj mne
9 medzi pohanmi. A keď poznali milosť, ktorej sa mi
dostalo, vtedy Jakub, Kefas a Ján, pokladaní za
stĺpy, podali mne a Barnabášovi pravice na znak
jednoty, že my pôjdeme k pohanom a oni zasa
10 k obrezaným. Len aby sme pamätali na (ich) chudobných. A to som sa aj usiloval učiniť.

---

od Krista, že má blahozvesť hlásať aj pohanom a prijať ich do Cirkvi. Bolo však potrebné, aby to konal v súhlase s ostatnými apoštolmi, a tak sa vyhol možným nedorozumeniam a výčitkám. Preto vec predložil apoštolskému snemu (Sk 15; asi r. 49). Apoštoli boli s tým úplne usrozumení, hoci mnohí „falošní bratia" zo židovstva sa ostro stavali proti veci.

3 Titus bol verný sprievodca Pavlov. Neskoršie sa stal biskupom na Kréte a apoštol mu napísal aj osobitný list. Viď Úvodné poznámky k Listu Titovi.

6-9 Jakub (bratanec Krista Pána — preto je menovaný prvý), Peter a Ján boli uznávanými predákmi a „stĺpmi" -oporami Cirkvi.

4. *Peter a Pavol v Antiochii.* — Ale keď 11*
Kefas prišiel do Antiochie, zoči-voči som sa mu
postavil, lebo sa naň žalovali. Prv totiž ako prišli 12
niektorí (bratia) od Jakuba, jedával s pohanmi; len
čo sa však títo dostavili, uťahoval sa a oddeľoval,
lebo sa bál tých, čo boli zpomedzi obrezaných.
A spolu s ním sa pretvárali aj ostatní Židia, takže 13
ich pokrytectvom sa dal strhnúť aj Barnabáš.
Keď som videl, že nechodia rovnou cestou, po- 14
dľa pravdy blahozvesti, povedal som Kefasovi pred
všetkými: „Keď ty, Žid, žiješ na spôsob pohanský
a nie židovský, akože nútiš pohanov židovčiť?"

5. *Naše ospravedlnenie je z viery.* — Aj 15*
my, rodom Židia, a nie hriešnici zpomedzi poha-
nov, | vieme, že človek nebýva ospravedlnený skut- 16*
kami zákona, ale iba vierou v Ježiša Krista. Uverili
sme v Ježiša Krista, aby sme boli ospravedlnení
vierou v Krista, a nie skutkami zákona, lebo skutky
zákona *nikoho nemôžu ospravedlniť.* A keby sme 17
predsa boli hriešni my, ktorí usilovne hľadáme

Petrove spôsoby mohly byť niektorým slabším vo vie- 11-14
re príčinou pohoršenia a neistoty, preto mu to Pavol otvo-
rene vyčítal. A ako sa zdá, Peter svoju chybu pokorne
uznal a napravil. — Pavlove výroky nijako nenaštrbujú
Petrovo prvenstvo medzi apoštolmi ani jeho apoštolskú
neomylnosť. Nešlo o zásadu, ale o zvláštny prípad každo-
denného života, ktorý nebol ani proti viere ani proti mra-
vom.

Naša spravodlivosť (= stav milosti posväcujúcej a lás- 15-21
ky Božej) nie je zo skutkov zákona (= nevyplýva z toho,
že prijímame obriezku a zachovávame Mojžišov zákon),
ale z viery (= pretože sme uverili v Krista Ježiša a po-
slušne prijali jeho blahozvesť). Kristus nám dal a dáva
život, ba čo viac, on sám žije v nás, je naším životom!
Keby sme ešte potrebovali zákon a jeho skutky, to by
znamenalo, že Kristus nás nemôže vyslobodiť z otroctva
hriechu a urobiť nás milými Bohu. Tak by Kristus bol
služobníkom hriechu, nie spravodlivosti.

Ž 142. 2. Porovnaj Rim 3, 20—28; 4, 5; 11, 6. — „Niko- 16
ho" — doslovne „nijaké telo", čiže „nijakého človeka".

ospravedlnenie v Kristovi, nebol by vari Kristus
služobníkom hriechu? Božechráň!
18 Ak by som znovu budoval, čo som predtým zrú-
19 cal, sám by som sa robil priestupníkom. Ja som
však zákonom (Novým) zomrel zákonu (Starému),
20 aby som žil Bohu. S Kristom som ukrižovaný | a ne-
žijem už ja, ale žije vo mne Kristus! A kým ešte
žijem v tele, žijem vierou v Syna Božieho, ktorý
si ma zamiloval a seba samého vydal v obeť za mňa.
21 Nepohŕdam milosťou Božou! Lebo ak je spra-
vodlivosť zo zákona, tak Kristus nadarmo zomrel.

Časť druhá.

Pavlova blahozvesť a náuka Mojžišovho zákona, 3, 1—5, 12.

1. *Duchovné skúsenosti samých Galaťa-*
*3 *nov.* — Nerozumní Galaťania! Kto vás očaril, [že
sa protivíte pravde]? Vás, ktorým som pred očami
zobrazil Ježiša Krista, a to ukrižovaného!
2 Len by som chcel zvedieť od vás, či ste Ducha
prijali zo skutkov zákona, a či zo zvestovania vie-
3 ry! | Vari ste takí nerozumní? Duchom ste začali, a
4 teraz končíte telom? A všetky tie veľké veci ste
5 zažili nadarmo? Takto by to bolo nadarmo! | Veď
či ten, ktorý vám dáva Ducha a robí divy medzi

---

1 V druhej časti 3, 1—5, 12 Pavol osvetľuje pomer evanjelia k náuke Starého zákona, najmä v tom, či ospravedlnenie je z viery, alebo zo skutkov zákona.

1-5 Apoštol sa pôsobivo odvoláva na duchovné skúsenosti a zážitky samých Galaťanov. Keď sa obrátili na kresťanskú vieru, sami sa presvedčili, že Boh si ich zamiloval, lebo im dal Ducha Svätého, ktorý sa aj navonok prejavil svojimi milosťami — charizmami. Teda viera ich ospravedlnila, nie skutky zákona. — Vo v. 1. mnohé grécke rukopisy vynechávajú slová „že sa protivíte pravde".

vami, (robí to) skutkami zákona, alebo zvestovaním
viery?

2. *Príklad Abrahámov.* — Tak aj *Abrahám* 6*
uveril Bohu a počítalo sa mu to za spravodlivosť.
A vedzte, že tí, čo veria, sú synmi Abrahámovými! 7
Písmo predvídalo, že Boh vierou ospravedlní poha- 8
nov a radostne predpovedalo Abrahámovi: *V tebe*
budú požehnané všetky národy! Preto tí, čo sú 9
z viery, budú požehnaní s veriacim Abrahámom.
Ale všetci, čo sú zo skutkov zákona, sú pod 10
zlorečením, lebo je napísané: *Zlorečený každý, kto*
vytrvale nezachováva všetko, čo je v knihe zákona
napísané! A je zjavné, že zo zákona sa pred Bo- 11
hom nik nestáva spravodlivý, pretože *spravodlivý*
z viery žije. Zákon nie je z viery, ale (je v ňom): 12
Kto tieto (prikázania) zachováva, nimi bude živý.
Kristus nás vykúpil zpod zlorečenia zákona, keď 13*
za nás vzal na seba zlorečenie. Lebo je napísané:
Zlorečený každý, kto visí na dreve! | A takto skrze 14
Ježiša Krista prišlo na pohanov požehnanie Abra-
hámovo, aby sme vierou prijali prisľúbenie Ducha.
Bratia, poviem vám to tak, ako to býva medzi 15*
ľuďmi: Právoplatný závet niekoho nikto nemôže ru-
šiť alebo k nemu niečo pridať. A prisľúbenia bo- 16
ly dané Abrahámovi *a jeho semenu.* Nehovorí sa

Gn 15 6. — Gn 12, 3; 18, 18. — Dt 27, 26. — Hab 2, 4. 6-12
— Lv 18, 5. — Pavol dokazuje výrokmi Písma, že pravé, vnútorné ospravedlnenie je možné len z viery. Porovnaj Rim 4.* A tí, čo čakajú spásu od zákona, stoja vlastne pod jeho kliatbou, lebo sú odkázaní na svoje sily (zákon im nedáva potrebné milosti!) a nemôžu zachovávať všetky jeho prikázania.

Dt 21, 23. — Kristus vzal na seba naše hriechy a zlo- 13n
rečenie zákona, aby nás vyslobodil zpod jeho kliatby.

Gn 13, 15; 17. 7 n. — Prisľúbenia dal Boh Abrahámovi 15-18
pre jeho vieru a poslušnosť, a to dávno pred zákonom. Ten teda milostivé prisľúbenia Božie ani nepodmienil, ani ich nemôže zrušiť.

. a semenám", ako by viacerým, ale ako jednému,
17 *„a tvojmu semenu"*, a tým je Kristus. | Tvrdím však:
Zákon, ktorý bol daný o štyristotridsať rokov ne-
skoršie, nemôže zrušiť túto od Boha právoplatne
18 ustanovenú smluvu a zmariť prisľúbenie. Lebo keby
toto dedičské právo bolo zo zákona, nemohlo by
byť z prisľúbenia. A Abrahámovi Boh práve pri-
sľúbením preukázal milosť.

3. *Dočasná úloha židovského zákona.* —
*19 Načo je teda zákon? Len z ohľadu na priestupky
ho (Boh) ustanovil, kým nepríde oné semeno, na
ktoré sa vzťahuje prisľúbenie. A vyhlásil ho skrze
20 anjelov a skrze prostredníka. No prostredník ne-
môže (sprostredkovať), keď ide len o jedného, a
Boh je jeden!
21 Je teda zákon proti Božím prisľúbeniam? Vôbec
nie! Keby totiž Boh bol dal taký zákon, ktorý by
mohol oživovať, spravodlivosť by bola skutočne
22 z tohto zákona. Ale Písmo (Starého zákona) všetko
zavrelo pod hriech, aby sa veriacim dostalo prisľú-
benia z viery v Ježiša Krista.
*23 Skôr ako prišla viera, boli sme pod dozorom
zákona zavretí až do (času) viery, ktorá sa mala
24 zjaviť. A tak nás zákon vychovával ku Kristovi,
25 aby sme vierou boli ospravedlnení. Keďže viera už
prišla, nie sme poddaní vychovávateľovi.

19-22 Mojžišov zákon má v plánoch Božej prozreteľnosti len prípravnú, druhoradú úlohu. Boh ho ustanovil aby sa ľudia presvedčili, že svojimi prirodzenými silami nemôžu dosiahnuť pravej spravodlivosti. Zákon iba prikazuje, ale nedáva potrebné milosti, ba naopak, v istom smysle rozmnožuje hriech (= všetko zavrel pod hriech), lebo ho človeku takrečeno pred oči stavia a nepriamo podnecuje zlú žiadostivosť a neposlušnosť. Porovnaj Rim 5, 20; 7.*

23-25 Zákon nás len viedol a vychovával ku Kristovi. Bol ako by dozorcom ľudstva v čase jeho náboženskej a mravnej nedospelosti.

Vierou v Ježiša Krista všetci ste synovia Boží! 26*
Všetci, ktorí ste boli pokrstení v Krista, Krista ste 27
si obliekli. A niet už medzi vami ani Žida ani Gré- 28
ka, ani otroka ani slobodného, ani muža ani ženy,
lebo všetci ste jedno v Kristu Ježišovi. A keďže ste 29
Kristovi, ste aj potomci Abrahámovi a dedičia podľa prisľúbenia.

4. *V Kristu Ježišovi stávame sa synmi Božími.* — Toto tvrdím: Dokiaľ je dedič maloletý, 4*
v ničom sa nelíši od sluhu, hoci je pánom všetkého
(imania). Je pod poručníkmi a správcami až do ča- 2
su, ktorý určil otec. Tak aj my, kým sme boli ma- 3
loletí, boli sme podrobení živlom tohto sveta. Keď 4
však prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna,
zrodeného zo ženy a poddaného zákonu, | aby vy- 5
kúpil tých, čo boli pod zákonom, a mohli sme dostať
právo synovstva.
A keďže ste synovia (Boží), soslal nám Boh do 6*
srdc Ducha svojho Syna, volajúceho: „Abba! Otče!"
Už nie si teda sluha, ale syn; a keď si syn, si z mi- 7
losti Božej aj dedič.

Vierou v Krista Ježiša stali sme sa plnoletými synmi 26-29
Božími. Krstom sme boli pohrúžení do Krista, takrečeno sme si ho obliekli (porovnaj Rim 6, 2—11*). Sme jeho plnoprávnymi bratmi. V ňom sme si všetci rovní, v ňom sme všetci jedno (= jedna osoba; porovnaj 1 Kor 12, 12—30*; Kol 3 18) a v ňom sa stávame duchovnými potomkami Abrahámovými a dedičmi prisľúbení Božích, predovšetkým nebeskej slávy.

Starý zákon bol ľuďom len poručníkom v čase ich ná- 1-5
boženskej a mravnej maloletosti. Podrobil ich „živlom" to je hmote lebo ich nútil zachovávať všelijaké predpisy o vonkajších očisťovaniach, o jedlách, o obriezke a pod Keď sa narodil Kristus, ktorý dobrovoľne, nám na poučenie, zachovával predpisy zákona, boli sme oslobodení zpod právomoci tvrdého poručníka.

Sme dietkami Božími. Boh nám dal milosť posväcujú- 6n
cu a ňou aj závdavok svojho Ducha, takže Boha môžeme volať sladkým menom Otca a máme aj nádej nebeskej slávy. Porovnaj Rim 8, 14—25.*

*8 5. *Služba zákonu bola otroctvom.* — Keď
ste ešte nepoznali Boha, slúžili ste tým, ktorí v sku-
9 točnosti nie sú bohmi. Ale teraz, keď ste poznali
Boha, alebo skôr, keď Boh poznal vás, akože sa môžete vracať k slabým a nedostatočným živlom a
10 znovu sa im dobrovoľne dávať do služby? Chcete
zachovávať dni, mesiace, obdobia a roky!
11 Veru, bojím sa o vás, či som sa pre vás nadarmo nenamáhal!

6. *Krásne spomienky — smutné obavy.* —
*12 Bratia, zaprisahám vás, buďte ako ja, lebo aj ja
13 som bol ako vy! V ničom ste mi neublížili! | Veď
viete, že prvý raz sme vám hlásali blahozvesť, lebo nás zadržala (u vás) telesná slabosť. A v tejto skúš-
14 ke, ktorú som vám spôsobil svojím telom, | nepohrdli ste mnou, ani ste si ma nezošklivili, ale prijali ste ma ako anjela Božieho, ako samého Ježiša Krista!
15 Kdeže sa podelo vaše nadšenie? Musím dosvedčiť, že aj oči by ste si boli vylúpili a mne dali, keby
16 to bolo bývalo možné. A teraz som sa azda stal
vaším nepriateľom, že som vám pravdu povedal?
17 (Poniektorí) sa horlivo o vás zaujímajú, ale nie
s dobrým úmyslom, lebo vás chcú len odlúčiť, aby
18 ste vy horlili za nich. Pekné je, keď vždy po dobrom horlíte (za mňa), a nielen vtedy, keď som u vás!

8-11 Ako je možné, že sa Galaťania dali oklamať židovčiacim kazateľom a chcú sa podrobiť nedokonalým, na tele a hmote závislým predpisom zákona?

12-20 Majú sa spamätať a nasledovať apoštola, ktorý sa z lásky ku Kristovi zriekol otcovského zákona a jeho predpisov, len aby sa stal podobnejším tým (totiž pohanom), ktorým mal hlásať evanjelium! Pripomína Galaťanom, ako im prvý raz hlásal Kristovu náuku. Choroba (následky kamenovania v Ikoniu. Sk 14, 5? — malária? — nejaký očný neduh?) ho zadržala u nich (v Lystre? Sk 14, 6) a Galaťania by boli všetko pre neho vykonali z vďačnosti, že im priniesol pravú vieru. A teraz na to zabudli!

Dietky moje, ktoré znovu v bolestiach rodím, 19
kým Kristus nebude stvárnený vo vás! Chcel by 20
som byť teraz medzi vami a prispôsobiť svoj hlas,
lebo neviem si s vami rady.

7. *Synovia otroctva a synovia slobody.*
— Povedzteže mi vy, ktorí chcete byť pod zákonom, 21*
či nepočujete zákon? Veď je napísané, že 22
Abrahám mal dvoch synov, jedného z (otrokyne),
druhého z (manželky) slobodnej. A ten, čo bol 23
z otrokyne, narodil sa podľa tela, ale ten zo slobodnej, podľa prisľúbenia.
Toto je však obrazne povedané. Tie (ženy) znamenajú totiž dve smluvy: Tá prvá, daná na vrchu 24
Sinaj, rodí pre otroctvo. A to je Agar. | Sinaj však, 25
vrch v Arábii, zodpovedá terajšiemu Jeruzalemu,
lebo ten je v otroctve aj so svojimi deťmi.
Ale nebeský Jeruzalem, to je tá slobodná, ktorá 26
je našou matkou. Napísané je totiž: 27*

Zaplesaj, neplodná, čos' nerodila,
rozzvuč sa a jasaj ty, čos' nemala dietky!
Veď dietky opustenej sú početnejšie
ako dietky tej, čo žije s mužom!

Pavol prirovnáva Starý a Nový zákon ženám Abrahámových Agare a Sáre. Agar bola pôvodne otrokyňa. Sára, zákonitá Abrahámova manželka, ju dala manželovi, aby z nej mal potomstvo, lebo sama bola neplodná (Gn 16). Podľa vtedajších zákonov a mravov to bolo dovolené. Žene Agar sa narodil syn Izmael. Ale potom, z milosti Božej, aj Sáre sa narodil syn Izák. Izmael zvádzal Izáka na zlé a trápil ho, preto Abrahám na naliehanie Sáry prepustil Agaru aj s Izmaelom (Gn 21, 1—21; citovaný je v. 10.). — Agar, otrokyňa, aj so synom Izmaelom nám predstavujú Starý zákon, zákon hriechu a otroctva, ale Sára so synom Izákom sú obrazom Nového zákona, zákona milosti a slobody. — Vo v. 28. Vg má: „Aj vy ... ste ...". 21-31

Iz 54, 1. — Prorok predpovedá Židom, zajatým v Babylone, lepšie časy. Jeruzalem, ktorý je teraz ako neplodná a opustená žena, dostane od Boha hojné potomstvo. 27

28 Aj my, bratia, sme dietkami prisľúbenia, ako bol
29 Izák. Lenže ako vtedy ten, čo sa narodil podľa tela,
prenasledoval toho, čo sa narodil podľa Ducha, tak
30 je to aj teraz. | Čo však hovorí Písmo? *Vyžeň otro-*
kyňu a jej syna, pretože syn otrokyne nemôže byť
31 *dedičom so synom slobodnej!* A my, bratia, nie sme
dietky otrokyne, ale slobodnej.

*5 8. *Kresťanská sloboda a zákon.* — Kristus
nás oslobodil, aby (sme mali účasť) na tejto slo-
bode. Buďte teda pevní a nedajte sa zapriahnuť do
jarma otroctva!
2 Hľa, ja Pavol vám hovorím: Ak sa dáte obrezať,
3 Kristus vám nič neprospeje! A znova prehlasujem,
že každý, kto sa dá obrezať, je povinný zachová-
vať celý zákon.
4 Vy, ktorí chcete byť zákonom ospravedlnení,
5 odtrhli ste sa od Krista a vypadli ste z milosti. My
však nádej spravodlivosti máme z viery, pôsobe-
6 ním Ducha. Lebo v Kristu Ježišovi ani obriezka nič
neznamená, ani neobriezka, ale viera, činorodá
v láske.
*7 Dobre ste sa rozbehli! Len kto vás zadržal, že
8 sa protivíte pravde? To vám nenahovoril ten, ktorý
9 vás povolal! Máličko kvasu nakvasí všetko cesto!
10 Dôverujem vám však v Pánu, že si svoje (prvotné)
smýšľanie v ničom nezmeníte. Kto však robí zmä-
tok medzi vami, odnesie si trest, nech je to kto-
koľvek.

---

1 Slová „Kristus nás oslobodil" Vg spája s predchádza-
júcim veršom.
1-6 Kto prijme obriezku, musí prijať aj celý židovský zá-
kon. A to znamená pohrdnúť slobodou, ktorú nám Kristus
vydobyl, a znovu sa dať do otroctva Mojžišovho zákona.
Taký človek nemá čo čakať od Krista, lebo vypadol z jeho
milosti.
7-9 Tieto obrazy sú Pavlovi zvlášť milé. Porovnaj 1 Kor 9,
24; 2 Kor 5, 6.*

Nuž, bratia, keby som aj ja hlásal obriezku, pre- 11*
čo by ma ešte prenasledovali? Vtedy by už bolo
odstránené pohoršenie kríža! Ale, môžu sa hoc aj 12
celkom okyptiť tí, čo vás mätú!

Časť tretia.

Pravidlá kresťanského života, 5, 13—6, 10.

1. *Skutky tela a ovocie Ducha.* — Bratia, 13*
k slobode ste povolaní! No sloboda nesmie byť
podnetom telu, ale navzájom si slúžte v láske! Le- 14*
bo celý zákon dá sa splniť jedným prikázaním: *Mi-*
lovať budeš bližného ako seba samého! Ale ak sa 15
medzi sebou hryziete a žeriete, dajte si pozor, aby
ste sa navzájom nevyhubili!
Hovorím vám: Žite podľa ducha a nehovte žia- 16
dostiam tela! Lebo telo si žiada, čo je proti duchu, 17
a duch, čo je proti telu. Navzájom si odporujú,
takže nemôžete robiť, čo by ste chceli. Ak vás však 18
vedie duch, nie ste pod zákonom.
Telo sa prejavuje skutkami, ako sú cudzoložstvo, [smilstvo,] nečistota, nehanebnosť, | modlo- 19 20

Keby apoštol hlásal obriezku (sarkasticky ju nazýva 11 n
„okyptením"), Židia by ho zaiste neprenasledovali. Ale on verne hlása tajomstvo kríža, či sa niekto nad tým pohoršuje alebo nie. Porovnaj 1 Kor 1, 23.*

V tretej časti 5, 13—6, 10 Pavol podáva pravidlá kres- 13
ťanského života z Ducha a podľa Ducha, ktoré plynú zo základných právd evanjelia.

Kresťanská sloboda nás neoprávňuje, aby sme sa od- 13-25
dávali otroctvu tela, ktoré je pareniskom žiadostivosti a hriechu (porovnaj 1 Kor 15, 44*). Naopak, máme žiť podľa Ducha, ako sa svedčí na nového človeka, ktorého osvecuje a vedie milosť Ducha Svätého (porovnaj Rim 8, 4*). S Kristom na kríži máme aj my ukrižovať svoje hriešne telo, aby sme podľa Ducha žili a konali. — Porovnaj Rim 8, 5—14.*

Lv 19 18. Porovnaj Mt 22, 39; Rim 13, 8 n.* 14

služobníctvo, čary, nepriateľstvá, sváry, nenávisti,
21 hnevy, zvady, rozbroje, rozkoly, | závisti, [vraždy,]
opilstvá, obžerstvá a iné im podobné. A vopred vám
hovorím, ako som už aj povedal, že tí, čo pášu ta-
kéto veci, nestanú sa dedičmi kráľovstva Božieho.
*22 Ovocie Ducha je však láska, radosť, pokoj, tr-
pezlivosť, láskavosť, dobrotivosť, [zhovievavosť,] |
23 miernosť, vernosť, [skromnosť,] zdržanlivosť, [čisto-
24 ta]. Proti takýmto zákonom nemá moci. | Tí totiž, čo
patria Kristovi, ukrižovali svoje telo aj s jeho ná-
ruživosťami a žiadosťami.
25 Ak podľa Ducha žijeme, podľa Ducha aj obcuj-
me!

2. *Bratská láska nadovšetko!* — Nebuďme
žiadostiví márnej chvály, popudzujúc sa a závidiac
si druh druhovi!
*6 Bratia, ak by niekoho pristihli pri nejakom po-
klesku, vy, ktorí ste Duchom obdarení, napravte ho
v duchu miernosti! Veď aj ty si musíš dávať pozor,
2 aby si nepodľahol pokušeniu. Navzájom si znášajte
bremená, lebo tak splníte zákon Kristov!
3 Keď si niekto o sebe myslí, že je niečím, vskutku
4 však nie je ničím, sám seba klame. Nech si teda
každý skúma skutky, aby mal chválu pred sebou,
5 a nie pred iným, | lebo každý si musí sám niesť svo-
ju farchu.

6 3. *Rozličné napomenutia.* — Komu sa do-
stáva vyučovania v slove (Božom), nech zo všetké-
ho, čo má, dožičí tomu, kto ho vyučuje.

---

n 22 Slová „zhovievavosť", „miernosť", „čistota" sú len v niektorých gréckych rukopisoch a vo Vg.

1-5 Pokorne a trpezlivo, vedomí si svojej slabosti a hriešnosti, máme napomínať tých, ktorí poklesnú. Nesmieme sa namyslene nadúvať, lebo to by sme daromne klamali samých seba.

Nemýľte sa, Boh sa nedá vysmievať! Čo človek 7*
rozsieva, to bude aj žať! Kto si telu rozsieva, z tela 8
bude žať porušenie; kto Duchu rozsieva, z Ducha
bude žať večný život. Len sa nedajte znechutiť v ko- 9
naní dobrého, lebo ak neochabneme, v pravom čase
budeme aj žať! Preto teda, kým máme čas, robme 10
dobré všetkým, ale najmä príslušníkom svojej viery!

Záver, 6, 11—18.

Pozrite len, akými veľkými písmenami vám pí- 11*
šem vlastnou rukou!
Tí, čo sa chcú páčiť telom, nútia vás, aby ste sa 12*
dali obrezať, len aby ich neprenasledovali pre kríž
Kristov. Veď ani tí, čo sú obrezaní, nezachovávajú 13
zákon, ale chcú, aby ste sa dali obrezať, a oni sa
mohli chváliť vaším telom.
Kiežby som sa ničím iným nechválil než krížom 14
Pána nášho Ježiša Krista, v ktorom je svet ukrižo-
vaný mne a ja svetu! Lebo [v Kristu Ježišovi] nie 15*
na obriezke alebo neobriezke záleží, ale na novom
stvorení.
Tým, čo budú obcovať podľa tohto pravidla, po- 16*

Náš zemský život je sejbou pre večný život. Čo si tu 7-10
zasejeme, to tam budeme žať, život alebo smrť, podľa toho, či sme konali telesné alebo duchovné (= milosťou Ducha Svätého podnietené a posvätené) skutky.
Záver píše apoštol vlastnou rukou, kým predošlú časť 11-18
diktoval niektorému spolupracovníkovi. Píše veľkými, trasľavými písmenami, lebo je vysilený a chorý.
Židovčiaci kazatelia nanucujú obriezku a zákon len 12n
preto, že sa chcú vyhnúť prenasledovaniu neobrátených Židov.
Nové stvorenie je milosťou Božou obrodený človek. 15
Porovnaj 2 Kor 5, 17*; Ef 2, 15. — Slová „v Kristu Ježišovi" chýbajú v mnohých gréckych rukopisoch
„Vyvolený ľud Boží" (v pôvodine „Izrael Boží") sú 16
kresťania, „Izrael podľa ducha" kým Židia sú „Izrael podľa tela". Porovnaj Ž 124, 5; 1 Kor 10, 18.*

koj a milosrdenstvo! A podobne aj vyvolenému Božiemu ľudu.
17 A odteraz nech ma už nikto neobťažuje, lebo ja
znaky [Pána] Ježiša nosím na tele!
18 Milosť Pána nášho Ježiša Krista nech je s vami,
bratia! Amen.

---

17 „Znaky Ježišove" nie sú mystické rany — stigmy, ale jazvy po úderoch, ktoré Pavol vytrpel pre Krista (kamenovanie, bičovanie a pod.). Ako otrokov označovali vypáleným znakom pánovým, tak aj on je poznačený týmito jazvami, že je skutočne Kristovým služobníkom.

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA EFEZANOM.

Úvodné poznámky.

1. Efez bol staré a slávne prímorské mesto na západnom pobreží Malej Ázie. Výhodná poloha čoskoro urobila z neho stredisko politických, kultúrnych a hospodárskych stykov medzi gréckym západom a ázijským východom. V časoch sv. Pavla bol Efez hlavným mestom rímskej Ázijskej provincie a vynikal bohatstvom, obchodom a kultúrou. Ale práve tak bol známy aj skazenými mravmi a modlárstvom. Najmä nemravný kult Afrodity a čierne umenie sa tam rozšírily (porovnaj Sk 19, 18—20. 23—40*).

2. Do Efezu prišiel Pavol prvý raz na konci druhej apošťolskej cesty (asi roku 52). Ostal tam len krátko. V jeho práci pokračovali Priscila a Akvila, ku ktorým sa pridružil aj učený a výrečný Apolo (porovnaj Sk 18. 18. 24—28*). Keď sa na druhej ceste Pavol ta vrátil, bola pôda pre kresťanstvo už pripravená. Najsamprv hlásal Kristovu blahozvesť v židovskej synagoge, potom v sieni akéhosi Tyrana. Efez sa stal strediskom apoštolovej činnosti na širokom okolí. Otváraly sa mu veľké možnosti, preto ostal tam vyše dvoch rokov. Ale zlatník Demetrios pobúril proti nemu celé mesto, takže musel odísť (Sk 19). Keď sa nasledujúceho roku (asi roku 57) vracal do Jeruzalema, v Efeze sa ani nestavil, len do Miléta si zavolal miestnych starejších a predákov.

3. Listy Efezanom, Filipanom, Kolosanom a Filemonovi sa nazývajú „listami z väzenia". Pavol ich napísal v Ríme, keď bol po prvý raz väznený, teda pred rokom 62. Bol aj vo väzení pomerne voľný, takže bez prekážky ho mohli navštevovať spolupracovníci a poslucháči ktorým slobodne hlásal slovo Božie (Sk 28, 30 n.), a tu napísal aj niekoľko listov cirkvám, ktoré založil.

4. Bádatelia, či už katolícki a či nekatolícki, nie sú si istí, komu vlastne Pavol napísal tento list. V dvoch najstarších rukopisoch (známe kódexy vatikánsky a sinajský) vo

v 1, 1 vynechávajú označenie „v Efeze". Okrem toho list má ráz všeobecný, nie sú v ňom narážky na miestne pomery, chýbajú odkazy a pozdravy známym a pod. Preto si niektorí myslia, že to bol vlastne okružný list, určený všetkým maloázijským cirkvám. Iní sú zasa presvedčení, že je to list Laodičanom, o ktorom je reč v Kol 4, 16. Ale tradičná mienka, že bol napísaný Efezanom, je dostatočne potvrdená výrokmi cirkevných Otcov a spisovateľov a jednoznačným súhlasom gréckych rukopisov (okrem spomenutých dvoch) a všetkých prekladov takže sa jej môžeme smelo pridržiavať.

5. Nemôžeme presne zistiť dôvod, pre ktorý Pavol napísal tento list, pretože v liste niet takýchto údajov a ani narážok na miestne pomery efezskej církvi. Podnietila ho pravdepodobne apoštolská horlivosť a starostlivosť o tamojších veriacich. Preto Pavol nekarhá prípadné neporiadky, ale zdôrazňuje jednotu Cirkvi, tajomného Kristovho tela a vyzdvihuje, že všetci kresťania, ako z pohanstva tak aj zo židovstva, sú jej rovnoprávnymi členmi. Všetci sú v Kristovi jedno.

6. Cirkevné podanie (sv. Hipolyt Rímsky, sv. Irenej, Klement Alexandrijský, Origenes, Eusebius a i.) jednohlasne a bez tieňa pochybnosti svedčí, že list Efezanom napísal sv. Pavol. Niektorí nekatolícki vedci by to chceli poprieť a dôvodia, že reč a sloh tohto listu nie sú tie isté ako ostatných. Zabúdajú však, že sú to znaky veľmi podmetné a pružné, ktoré sa menia podľa predmetu, spisovateľovej nálady a okolností, za ktorých píše, a nie naposledy aj podľa toho, komu Pavol diktoval. A práve medzi štyrmi listami z väzenia je očividná podobnosť obsahu i tvaru. Preto si náhľad týchto kritikov nezasluhuje osobitnej pozornosti.

Pozdrav, 1, 1—2.

*1 Pavol, z vôle Božej apoštol Ježiša Krista, svätým v Efeze a veriacim v Kristu Ježišovi.

2 Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

---

1 „Svätí" sú kresťania. Porovnaj Rim 1, 7*. — Vg: „všetkým svätým".

Časť prvá: Vieroučná.

Veľkosť a krása nášho vykúpenia, 1, 3—3, 21.

1. *Chválospev za milosť vykúpenia.* —
Nech je požehnaný 3*
Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista!
On nás v Kristovi požehnal
všetkým duchovným požehnaním
v nebeských veciach.
V ňom si nás ešte pred stvorením sveta vyvolil, 4
aby sme boli pred ním svätí a bez úhony.
Z lásky,
podľa milostivého rozhodnutia svojej vôle. 5
predurčil nás,
aby sme mu boli synmi v Kristu Ježišovi,
aby sme zvelebovali slávu jeho milosti, 6
ktorou nás omilostil
vo svojom milovanom [Synovi].
V ňom, jeho vlastnou krvou, sme obsiahli 7
vykúpenie a odpustenie pokleskov,
podľa bohatstva jeho milosti,
ktorou nás hojne zahrnul, 8
aj všetkou múdrosťou a rozumnosťou.

V prvej, vieroučnej časti 1, 3—3, 21 apoštol vyzdvihuje 3
tajomstvo a veľkosť nášho vykúpenia ktorým sme boli
včlenení do Krista.

V krásnom rytmickom chválospeve Pavol ďakuje Bo- 3-14
hu, že nám v Kristovi dal hojnosť všetkých milostí a požehnania. Od večnosti nás miloval vo svojom Synovi a len z tejto nekonečnej lásky nás predurčil a povolal, aby sme sa aj my stali jeho dietkami. A v Kristovi uskutočnil svoje veľké tajomstvo: V ňom sjednotil (v. 10: Vg prekladá „obnovil") všetko, vytvoril totiž prapôvodnú harmóniu všetkého stvorenia s Bohom, ktorý je Tvorcom a Cieľom všetkého bytia. A v Kristovi nám dal aj Ducha Svätého, ktorý je nám už tu na zemi sľubom a závdavkom že sme boli skutočne vykúpení a budeme mať podiel na večnej sláve dietok Božích. Porovnaj Rim 8, 15—30*; 1 Jn 3, 1—3*.

9 Dal nám poznať tajomstvo svojej vôle
a svojho milostivého rozhodnutia,
10 ktoré si predsavzal v ňom | uskutočniť,
keď príde plnosť časov:
V Kristovi sjednotiť všetko,
čo je na nebesiach a čo je na zemi.
11 V ňom, | v ktorom sme sa stali dedičmi,
predurčenými podľa predsavzatia toho,
ktorý všetko uskutočňuje
rozhodnutím svojej vôle,
12 budeme na chválu jeho slávy,
my, čo sme od počiatku dúfali v Krista.
13 V ňom aj vy, čo ste počuli
slovo pravdy a blahozvesť svojej spásy
a uverili ste v neho,
boli ste označení
pečaťou prisľúbeného Ducha Svätého,
14 ktorý je závdavkom nášho dedičstva,
že sme vykúpení a patríme (Bohu)
na chválu jeho slávy.

2. *Vykúpením sme včlenení do Krista.* —
15 Keď som teda počul o vašej viere v Pána Ježiša
16 a o vašej láske ku všetkým svätým, | neprestajne
za vás ďakujem a rozpomínam sa na vás v mod-
17 litbách: Nech vám Boh Pána nášho Ježiša Krista,
Otec slávy, dá Ducha múdrosti a zjavenia, aby ste
18 ho dobre poznali. Nech vám osvieti oči mysle, aby
19 ste vedeli, k akej nádeji vás povoláva, | aké je bo-
hatstvo jeho slávneho dedičstva, (určeného) sva-
tým, a aká nesmierna je veľkosť jeho moci, ktorá
v nás veriacich mohutne účinkuje jeho silou.
*20 Túto účinne prejavil v Kristovi, keď ho vzkrie-
sil z mŕtvych a v nebesiach si ho posadil po pra-

n 20 Boh účinne prejavil svoju silu, keď Ježiša vzkriesil a posadil si po pravici. To je dôkazom, že aj nás môže vzkriesiť a osláviť.

vici, | vysoko nad všetko kniežatstvo, mocnosť, moc 21
a panstvo a nad každé meno, ktoré možno meno-
vať nielen v tomto, ale aj v budúcom veku. *Všetko* 22*
mu podrobil pod nohy a urobil ho nad všetkým
hlavou Cirkvi, ktorá je jeho telom, plnosťou toho,
ktorý všetko vo všetkom naplňuje.

3. *Náš život v Kristovi.* — Aj vás (naplňu- 2*
je), ktorí ste boli mŕtvi svojimi priestupkami a hrie-
chami, | v ktorých ste kedysi kráčali podľa obyčaje 2
tohto sveta, podľa kniežaťa vzdušných mocností,
ducha to, ktorý teraz účinkuje v synoch neposlušnosti. Medzi nimi sme kedysi aj my všetci žili podľa 3
žiadostí tela a konali sme to, čo chcelo telo a smysly. Od prírody sme boli deťmi hnevu, ako aj ostatní.
Lenže Boh, bohatý na zmilovanie, vo svojej veľ- 4
kej láske, ktorou si nás zamiloval, | oživil nás 5
s Kristom, lebo sme boli mŕtvi svojimi priestupkami. [Jeho] milosťou ste teda spasení! | V Kristu Je- 6
žišovi, s ním nás vzkriesil a udelil nám sídlo v nebesiach, | aby sa v budúcich vekoch ukázalo ne- 7
smierne bohatstvo jeho milosti a jeho dobrotivosti k nám, v Kristu Ježišovi.
Milosťou skrze vieru ste spasení! Nie sami zo 8*
seba; je to dar Boží! A nie zo skutkov, aby sa nikto 9

Všetko je podrobené Kristovi (Ž 8, 8; 109, 1), hlave 22n
Cirkvi, ktorá je jeho tajomným telom, jeho plnosťou, totiž obsahom jeho milostí a darov, pokračovaním jeho božskej osoby a jeho spasiteľského diela v rozpätí priestoru a času. — O tajomnom tele Kristovom viď 1 Kor 12, 12—30*.
„Knieža vzdušných mocností" je Satan, svrhnutý s nad- 1
hviezdneho neba na zem („vzdušné nebo"!).
Zo stavu náboženskej nevedomosti a hriechu nás Boh 1-7
v Kristovi, s ním milostivo (= z lásky, nie pre naše skutky a zásluhy) vyslobodil a dal nám nádej slávneho vzkriesenia a nebeskej blaženosti.
Apoštol stále pripomína, že naše spasenie je dielom 8-10
Božej lásky k nám a Božej milosti, slovom, že je to jeho milostivý dar. Sme novým stvorením Božím (porovnaj 2 Kor 5, 17; Gal 6, 15*). Naše dobré skutky a zásluhy nie sú

10 nemohol chváliť. Sme jeho dielo, stvorení v Kristu
Ježišovi, aby sme mohli konať dobré skutky, ktoré
Boh vopred pripravil, aby sme mohli v nich kráčať.

*11 4. V *Kristovi sme všetci jedno.* — Preto
pamätajte, že ste kedysi boli pohani podľa tela!
Takzvaní obrezaní, totiž ľudskou rukou na tele, vás
12 prezývali neobrezanými. A boli ste toho času bez
Krista, vylúčení zo spoločenstva s Izraelom, cudzí
smluvám prisľúbenia, bez nádeje a bez Boha na
tomto svete.

*13 Teraz, hoci ste predtým boli ďalekí, v Kristu Je-
14 žišovi, Kristovou krvou stali ste sa blízkymi. Veď
on je náš pokoj! On oba (diely) spojil v jedno a
zboril medzi nimi múr priehrady a nepriateľstva.
15 (Obeťou) vlastného tela | pozbavil platnosti zákon
i s jeho prikázaniami a nariadeniami, aby priniesol
pokoj a z dvoch stvoril v sebe jedného, nového
16 človeka. Oba (diely) v jednom tele smieril s Bo-
hom skrze kríž, ktorým odstránil ono nepriateľstvo.
*17 Prišiel *zvestovať pokoj vám, ďalekým, a pokoj aj*
18 *blízkym,* | lebo skrze neho oba (diely) máme v jed-
nom Duchu prístup k Otcovi.

---

podmienkou nášho predurčenia a povolania, ale jeho výsledkom! Pravda, je nevyhnutná aj naša úprimná a vytrvalá spolupráca s milosťou Božou, aby sme dosiahli konečného cieľa svojho života.

n 11 Pohani pred obrátením žili bez viery v pravého Boha a bez nádeje večného života. Neboli vyvoleným národom Božím a nemali nijakých nárokov na Božie prisľúbenia. — Slová „prisľúbenia, bez nádeje" grécka pôvodina nemá.

13-18 Kristus svojou vykupiteľskou smrťou spojil v Cirkvi Židov i pohanov, urobil ich jediným vyvoleným národom Božím. Zboril „múr priehrady", ktorý bol v jeruzalemskom chráme medzi tzv. nádvorím pohanov a nádvorím Izraelitov a bol ako by symbolom ich odvekého nepriateľstva. — Vo v. 16 miesto „ktorým odstránil" Vg má: „sebou samým odstránil".

17 Iz 57, 19. — „Ďalekí" sú pohani, „blízki" Židia.

Už nie ste cudzinci, ani príšelci, ale ste spolu- 19*
občania svätých a príslušníci (rodiny) Božej. Spo- 20
čívate na základe, ktorým sú apoštoli a proroci, a
na uholnom kameni, ktorým je sám Ježiš Kristus.
Na ňom každá stavba, náležite pospájaná, rastie vo 21
svätý chrám Pánov. A na ňom aj vy ste budovaní 22
v príbytok Boží, v Duchu (Svätom).

5. *Služobník Božieho tajomstva.* — Preto 3*
ja, Pavol, väzeň Krista Ježiša za vás pohanov...
Azda ste už počuli o prisluhovaní milosti Božej, 2*
ktorú mi Boh sveril pre vás, | že mi v zjavení bolo 3
oznámené tajomstvo, ako som to hore nakrátko spo-
menul. Keď si to prečítate, presvedčíte sa, že som 4
poznal tajomstvo Kristovo, | ktoré v predošlých po- 5
koleniach nebolo ľuďom známe, ako sa v Duchu
teraz zjavilo svätým apoštolom a prorokom: (To 6
je,) že pohani sú v Kristu Ježišovi spoludedičmi,
spoluúdmi toho istého tela a spoluúčastníkmi pri-
sľúbenia blahozvesti, | ktorej som sa stal služobní- 7
kom z daru milosti Boha, danej mi pôsobením jeho
moci.
A mne, najmenšiemu zo všetkých svätých, do- 8
stalo sa milosti, že môžem pohanom zvestovať bla-
hozvesť o nepochopiteľnom bohatstve Kristovom |
a objasniť im, ako sa uskutočnilo toto tajomstvo, 9
skryté od vekov v Bohu, Stvoriteľovi všetkých ve-
cí, | aby sa takto nebeským kniežatstvám a moc- 10

Cirkev, pozostávajúca z jednotlivých kresťanov je ži- 19-22
vým chrámom Božím. Porovnaj Iz 28, 16*; 1 Pt 2, 5*.
Veta je pretrhnutá a pokračuje až vo v. 14. 1
Už v Starom zákone dal Boh vedieť, že chce spasiť 2-12
všetkých ľudí, aj pohanov, ale až v Novom apoštolom a prorokom (= charizmatickým kazateľom evanjelia; porovnaj 1 Kor 12, 10. 12. 28*) otvorene zjavil veľké tajomstvo Cirkvi, v ktorej sa ukazuje nevyspytateľná múdrosť Božia. A Pavla zvlášť poveril, aby hlásaním blahozvesti medzi pohanmi uskutočnil toto nesmierne tajomstvo lásky a milosti Božej.

nostiam skrze Cirkev stala známou mnohotvárna
11 múdrosť Božia. (To sa stalo) podľa odvekého ustanovenia, ktoré sa uskutočnilo v Kristu Ježišovi, Pá-
12 novi našom. V ňom spočíva naša odvaha, že vierou v neho sa môžeme s dôverou blížiť (k Bohu).
*13 Preto vás prosím, neklesajte na mysli pre moje súženie pre vás, lebo ono je vašou slávou!

6. *Apoštolova modlitba.* —
*14 Preto skláňam kolená pred Otcom,
15 z ktorého má pôvod každá rodina
na nebi aj na zemi,
16 aby vám dal
podľa bohatstva svojej slávy
skrze svojho Ducha
mocne zosilnieť vo vašom vnútri;
17 aby Kristus
vierou prebýval vo vašich srdciach,
aby ste vy,
v láske zakorenení a založení,
18 mohli so všetkými svätými
porozumieť tú šírku a dĺžku, výšku a hĺbku,
19 poznať totiž lásku Kristovu,
ktorá prevyšuje všetko poznanie,
a aby vás naplnila
všetka plnosť Božia.
20 Tomu však,
ktorý svojou účinnou mocou v nás
môže všetko učiniť

---

13 Apoštol povzbudzuje veriacich, aby neklesali na mysli preto, že je teraz uväznený. Trpí pre nich a im to bude len na dobro a na slávu.

14-19 Apoštol menom pohanov ďakuje Bohu, ktorý je Otcom rodiny Cirkvi, za milosť vykúpenia a prosí ho, aby veriacim dal väčšmi a väčšmi rásť vo viere a poznať nesmierne rozpätie Kristovej lásky k nám.

n 14 Vg má „pred Otcom Pána nášho Ježiša Krista" — a miesto „rodina" prekladá nesprávne „otcovstvo".

v miere oveľa väčšej,
než my môžeme prosiť alebo porozumieť.
Tomu sláva 21
v Cirkvi a v Kristu Ježišovi
po všetky pokolenia,
až na veky vekov! Amen.

Časť druhá: Mravoučná.

Kresťanský život z milosti vykúpenia, 4, 1—5, 20.

1. *Jednota nadovšetko.* — Veľmi vás teda 4*
prosím, ja väzeň v Pánovi: Žite dôstojne podľa po-
volania, ktorým vás (Boh) povolal! Vo veľkej po- 2
kore, dobrotivosti a trpezlivosti; znášajte sa navzá-
jom v láske | a usilujte sa zachovať jednotu ducha 3
vo sväzku pokoja! Buďte jedno telo a jeden duch, 4
ako ste aj povolaní v jednej nádeji svojho povo-
lania!
Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst. Jeden je 5-6
aj Boh a Otec všetkých, ktorý je (a účinkuje) nad
všetkými, skrze všetkých a vo všetkých nás.

2. *Rozličnosť milostí v jednote Cirkvi.*
— Každému z nás dostalo sa milosti podľa miery, 7*
akou nás Kristus obdaroval. Preto hovorí (Písmo): 8*

Keď vstupoval na nebesá,
viedol so sebou zástup zajatých.
Ľuďom dal veľké dary.

V druhej, mravoučnej časti 4, 1—5, 20 Pavol podáva 1
mravné dôsledky vieroučných právd, o ktorých práve ho-
voril.
Apoštol má na mysli rozličné dary Ducha, charizmy, 7
ktoré robily jednotlivých kresťanov schopnými vykonávať
v Cirkvi rozličné mimoriadne úlohy. Porovnaj 1 Kor 12—14.*
Ž 67, 19 (osnova prispôsobená apoštolovej myšlienke!). 8-10
— Kristus zvíťazil nad nepriateľmi (= Satan a jeho nad-
háňači) a svojimi zásluhami získal nesmierne poklady

9 A čo iného znamená, že vstúpil, ako že aj bol
10 sostúpil do najnižších končín zeme? A ten, čo so-
stúpil, je ten istý, čo aj vstúpil nad všetky nebesá,
aby všetko naplnil (svojou milosťou).
*11 On ustanovil jedných za apoštolov, druhých za
prorokov, iných za evanjelistov, niektorých zasa za
12 pastierov a učiteľov, | aby náležite pripravovali svä-
tých na dielo služby, totiž na budovanie tela Kris-
13 tovho, | kým všetci nedospejeme k jednote vo viere
a v poznaní Syna Božieho, v muža dospelého,
k miere plného vzrastu Kristovho.
*14 Potom už nebudeme ako deti, ktoré hocijaká
náuka ako vietor sem i ta hádže a zmieta ľudskou
úskočnosťou a chytráctvom a zvádza na cestu blu-
15 du. Vyznávaním pravdy a láskou budeme vše-
možne rásť v tom, ktorý je hlavou (Cirkvi), v Kris-
16 tovi. On totiž sčleňuje a spája celé telo kĺbmi ú-
strojenstva a dáva telu rásť ako si to vyžaduje pri-
meraná činnosť každého jedného údu, aby sa ve-
ľadilo v láske.

*17 3. *Nový človek.* — Preto hovorím a zaprisa-
hám vás v Pánovi: Nežite už viac ako pohani, ktorí
18 žijú v márnosti mysle! Tí sú zatemnení na rozume
a svojou nevedomosťou a zatvrdlivosťou srdca stra-

---

milostí, ktoré nám štedre, podľa svojho dobrozdania, udeľuje.

11-13 Charizmy nie sú nato, aby sa nimi niekto vystatoval, ale majú slúžiť na dobro a povzbudenie Cirkvi, aby sa všetci stali čo najdokonalejšími vo viere.

14-16 Náš nadprirodzený život sa uskutočňuje v živej, organickej jednote tajomného tela Kristovho, Cirkvi. Kristus je hlavou tohto tela a (Duchom Svätým) mu dáva životnú silu i primeraný, harmonický vzrast a dynamickú rovnováhu jednotlivých čiastok, ktoré sa navzájom dopĺňajú a si pomáhajú. Porovnaj 1 Kor 12, 12—30.*

17-19 Nemravnosť je vždy následkom náboženskej nevedomosti a ľahostajnosti i zatvrdlivej nevery. Porovnaj Rim 1, 18—32; 1 Pt 1, 14.* — Vo v. 19 Vg miesto „vo svojej otupenosti" prekladá „vo svojom zúfalstve".

tili cit pre život podľa Božej (vôle). Vo svojej otu- 19
penosti oddali sa nemravným výstrednostiam a do-
púšťajú sa všelijakých necudností a chamtivosti.
Ale vy ste sa o Kristovi neučili tak! Ak že ste 20*-21
o ňom počuli a dostalo sa vám o ňom poučenia
podľa pravdy, ktorá je v Ježišovi. Soblečte si teda 22
doterajšie obcovanie, toho starého človeka, ktorý
sa skazil klamnými žiadosťami! Obnovte sa vo svo- 23
jom smýšľaní, | a oblečte si nového človeka, stvo- 24
reného podľa Boha v spravodlivosti a pravej svä-
tosti!

4. *Chrániť sa hriechov.* — Preto odhoďte lož 25*
a *každý hovorte so svojím bližným iba pravdu,*
lebo sme si navzájom údmi!
Aj keď sa rozhneváte, nedajte sa strhnúť k hrie- 26*
chu! Slnko nech nezapadá nad vaším hnevom. | Ne- 27
dávajte takto diablovi príležitosť!
Ten, čo kradol, nech už viac nekradne, ale nech 28
pracuje a poctivo si zarába vlastnými rukami, aby
mal z čoho udeliť aj núdznym!
Nijaké mrzké slovo nech vám nevychádza z úst, 29*
ale iba dobré, ktoré povzbudzuje, keď treba, a pri-
náša milosť tým, čo ho počujú. A nezarmucujte 30*
Svätého Ducha Božieho, ktorým ste označení ako
pečaťou pre deň vykúpenia!

Porovnaj Rim 6, 6; Kol 3, 9.* — Máme sa obnoviť v du- 20-24
chu pravdy, ktorá je žriedlom a základom spravodlivosti
a svätosti.
Zach 8, 16. — Klamať bližného a krivdiť mu znamená 25
klamať Krista a krivdiť jemu a sebe, lebo v Kristovi sme
všetci jedno.
Ž 4, 5. 26
Naša reč má druhých jemne a nevtieravo povzbudzo- 29
vať. — Miesto „povzbudzuje, keď treba" niektoré gr. ru-
kopisy a Vg čítajú „povzbudzuje vo viere".
Hriech proti bližnému je aj hriechom proti Duchu 30
Svätému, ktorý v nás každom prebýva milosťou posväcu-
júcou. Porovnaj Rim 8, 11. 15 n.; Gal 6, 8.*

31 Odstráňte zpomedzi seba všetku rozhorčenosť a
prchkosť, hnevy a zvady, rúhania a všetku zlosť! |
32 Buďte medzi sebou láskaví a milosrdní! Odpúšťajte
si navzájom, ako aj Boh vám odpustil v Kristovi!
5 Nasledujte (príklad) Boží ako (jeho) milované
2 dietky | a žite v láske, ako aj Kristus nás miloval
a seba samého vydal za nás *Bohu ako dar a obetu*
ľúbeznej vône!
3 Smilstvo však a akákoľvek nemravnosť alebo
chamtivosť nech sa ani len nespomenú medzi vami,
4 ako sa patrí na svätých; | ani všelijaké mrzkosti a
nemiestne bláznivé i prázdne reči. Miesto toho rad-
*5 šej dobrorečte (Bohu)! Lebo vedzte a uvedomte si,
že ani smilník, ani iný nemravník, ani chamtivec,
čo je vlastne modloslužobníctvom, nemajú práva
na dedičstvo v kráľovstve Kristovom a Božom!
6 Nedajte sa nikomu zviesť prázdnymi rečami le-
bo pre toto prichádza hnev Boží na neposlušných
7 synov! Nebuďte ich spoločníkmi!

*8 5. *Synovia svetla.* — Pravda kedysi ste boli
tmou, teraz ste sa však stali svetlom v Pánovi. Žite
9 teda ako dietky svetla! A ovocie svetla je to, čo
je dobré, spravodlivé a pravdivé.
10-11 Hľadajte teda, čo je milé Pánovi! Nemajte účasti
na prázdnych skutkoch tmy; radšej ich otvorene
12 odsúďte! O tom však, čo tí pášu v skrytosti, je
hanba aj hovoriť.
*13 Všetko, čo je hodné odsúdenia, svetlo činí zjav-
ným. A všetko, čo sa takto stane zjavným, je svetlo.
Preto sa hovorí:

5 Nemravný, hriešny život je modloslužobníctvom v tom smysle, že taký človek si z tela a z hmoty robí bôžika, ktorému sa klania svojím životom. Porovnaj Kol 3, 5; Flp 3, 19.*
8 Porovnaj Rim 13, 11—13, 1 Sol 5, 5—10*
13 Vo svetle viery môžeme poznať zlobu a jalovosť hriechu.

Prebuď sa ty, čo spíš, 14*
vstaň z mŕtvych,
a Kristus ťa ožiari!
Bratia, dajte si teda veľký pozor, ako máte žiť! 15
Nie ako nemúdri, | ale ako múdri. Využívajte času, 16
lebo dni sú zlé! Nebuďte nerozumní, ale úsilujte sa 17
pochopiť, čo je vôľa Pánova!
Neopíjajte sa vínom, v ktorom sa skrýva samo- 18*
pašnosť, ale buďte plní Duchom [Svätým]! Odrie- 19
kávajte medzi sebou žalmy, chválospevy a duchov-
né piesne; zo srdca spievajte Pánovi! Ustavične za 20
všetko dobrorečte Bohu a Otcu v mene Pána nášho
Ježiša Krista!

6. *Stavovské povinnosti.* — Buďte si na- 21*
vzájom poddaní v bázni Kristovej!
Ženy, buďte poddané svojim mužom ako by sa- 22
mému Pánovi, | lebo muž je hlavou ženy, ako Kris- 23
tus je hlavou Cirkvi; on, ktorý je Spasiteľom tohto

Pavol voľne spája čiastky výrokov Iz 60, 1; 26. 19. 21; 51, 17. Je však pravdepodobné, že necituje priamo prorokove slová, ale čiastku starokresťanského liturgického hymnu, ktorý sa spieval pri krste. 14

Apoštol má asi pred očami pohanské hýrenia-orgie, pred ktorými varuje veriacich. 18

Svoje vývody o manželskom živote apoštol zakladá na náuke o tajomnom tele Kristovom. Porovnaj 4, 14—16*; 1 Kor 12, 12—30*. Kresťanské manželstvo nie je obyčajnou občianskou smluvou o spolužití muža a ženy, ale je „tajomstvom" jeho obsah a význam je totiž hlbší, než sa na prvý pohľad zdá. A je to „veľké tajomstvo . . . so zreteľom na Krista a Cirkev". Viditeľné vzájomné oddanie sa muža a ženy je len vonkajším znakom vzájomnej, nadprirodzene podnietenej a zameranej lásky, na spôsob spojenia a vzájomnej lásky Krista a Cirkvi. A ako je toto spojenie výlučné (jeden a jedna), nerozlučiteľné a sväté, tak aj manželstvo je posvätené a preniknuté zvláštnou milosťou Božou, ktorá mu dáva sviatostný ráz. — Viď o veci vymedzenie Tridentského snemu (s. 24) a okružný list Pia XI. o manželstve. 21-33

24 svojho tela! A ako Cirkev je poddaná Kristovi, tak
aj ženy svojim mužom vo všetkom.
*25 Vy však, mužovia, milujte si ženy, ako si Kristus zamiloval Cirkev, že seba samého vydal za ňu, |
26 aby ju posvätil a očistil slovom [života] v kúpeli
27 vody! Pripravil si Cirkev slávnu, bez poškvrny, bez
vrásky a bez akejkoľvek inej (chyby), ale svätú a
28 bez úhony. Tak isto aj mužovia sú povinní milovať
si ženy ako svoje vlastné telo, lebo kto si miluje
*29 ženu, seba samého miluje. Veď nikto nikdy nemá
v nenávisti svoje vlastné telo, ale živí si ho a
30 opatruje, podobne ako Kristus Cirkev, | lebo sme
údmi tohto jeho tela, [(telo) z jeho tela a (kosť)
31 z jeho kosti]. *Preto muž opúšťa otca a matku a vinie*
32 *sa k žene, i stávajú sa obaja jedným telom.* Je to
veľké tajomstvo, hovorím to však so zreteľom na
33 Krista a Cirkev. Takto teda aj vy jeden každý milujte si ženu ako seba samých! Žena však nech si
ctí muža!

*6 Dietky, poslúchajte si rodičov v Pánovi, lebo je
*2 to spravodlivé! *Cti si otca i matku!* to je prvé pri-
3 kázanie s prisľúbením: *Aby sa ti dobre vodilo a aby si dlho žil na zemi.*

*4 Vy však, otcovia, nedráždite si dietky, ale vychovávajte ich v náuke a kázni Pánovej!

25-27 Pavol naráža na obrady krstu. Má však zaiste na mysli aj svadobné zvyky Grékov, najmä symbolický kúpeľ nevesty v predvečer svadby.

n 29 Gn 2, 23 n. Porovnaj Mt 19, 5 n.* — Slová „(telo) z jeho tela a (kosť) z jeho kosti" chýbajú v niektorých dôležitých gr. rukopisoch.

1-9 Aj každodenný stavovský život kresťanov má byť uskutočňovaním a výrazom kresťanskej viery a lásky.

n 2 Ex 20, 12; Dt 5, 16: Prvé prikázanie, ku ktorému Boh pripojuje zvláštny prísľub dlhého života a zemského požehnania.

4 Rodičovská výchova má byť rozumná a láskavá. Zbytočné a nemúdre karhania a tresty viac škodia než osožia.

Sluhovia, poslúchajte si pozemských pánov, a to 5*
s bázňou a chvením, z úprimného srdca, ako samého Krista! Neslúžte im iba naoko ako tí, čo sa Ľu- 6
ďom chcú páčiť, ale ako služobníci Kristovi, ktorí
z tej duše plnia vôľu Božiu! Oddane im slúžte ako 7
Pánovi, a nie ako ľuďom, | lebo viete, že každý, či 8
sluha, či slobodný, keď dobre robí, dostane odmenu od Pána!

Vy však, páni, zaobchádzajte s nimi práve tak! 9
Nevyhrážajte sa (im), lebo viete, že aj ich aj váš Pán je v nebesiach, a on nehľadí na osoby!

7. *Duchovná výzbroj.* — Napokon, [bratia,] 10*
buďte silní v Pánovi a v jeho všemohúcnosti! Ob- 11
lečte sa do výzbroje Božej, aby ste mohli obstáť
proti úkladom diabla! Veď náš boj nie je proti (ľu- 12
ďom) z tela a krvi, ale proti kniežatstvám a mocnostiam, proti vladárom temnosti tohto sveta proti
zlým duchom pod nebesami. Preto si oblečie výzbroj 13
Božiu, aby ste mohli odolať v deň zla, všetko prekonať a obstáť!

Buďte teda pripravení, majúc bedrá opásané 14
pravdou, *odení brnením spravodlivosti* | a *obutí do* 15
pohotovosti, (ktorú poskytuje) blahozvesť pokoja!
Okrem toho vezmite si štít viery, aby ste ním mohli 16
udusiť ohnivé šípy zlého ducha! A vezmite si aj 17
prilbu spasenia a meč Ducha, ktorým je slovo Božie!

Vždycky, v každej modlitbe a prosbe, modlie- 18
vajte sa v Duchu a tak isto aj bedlite nadovšetko

Pomer medzi pánom a sluhom (vlastne otrokom) má 5-9
byť nielen v znamení oddanej poslušnosti a vernosti zo strany sluhovej, ale aj vzájomnej kresťanskej lásky a úcty. — K stati 5, 21—6, 9 porovnaj Kol 3, 18—4, 1.*

Apoštol má asi pred očima rímskych vojakov, ktorí ho 10-17
strážili. Z ich výzbroje berie obraz nášho duchovného života: stály boj proti satanským mocnostiam, proti svetu a proti hriešnej telesnej žiadostivosti. Musíme byť náležite duchovne ozbrojení.

19 vytrvalo a proste za všetkých svätých, | aj za mňa,
aby mi bol daný dar slova a vedel som prehovoriť
20 a smelo zvestovať tajomstvo blahozvesti! Aj v oko-
vách som jej poslom a chcem ju s dôverou a nále-
žite hlásať.

Záver, 6, 21—24.

*21 Milovaný brat a verný pomocník v Pánu Ty-
chikos vám všetko oznámi, aby ste aj vy vedeli, čo
22 je so mnou a čo robím. Práve nato ho posielam
k vám, aby ste sa dozvedeli, čo je s nami, a aby
vám potešil srdcia.
23 Pokoj bratom a láska i viera od Boha Otca a od
Pána Ježiša Krista!
24 Milosť so všetkými, ktorí nehynúcou láskou mi-
lujú Pána nášho Ježiša Krista! [Amen.]

---

21 Tychikos niesol Efezanom a Kolosanom (4, 7 n.) Pavlove listy.

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA FILIPANOM.

Úvodné poznámky.

1. Macedónske mesto Filipy založil kráľ Filip, otec Alexandra Veľkého. Za rímskeho panstva sa stalo vojenskou kolóniou a dostalo čestný názov „metropola Macedónska" (porovnaj Sk 16, 12*). Ležalo pri dôležitej ceste egnatskej, ktorá viedla od mora do zázemia, a tak sa hospodársky veľmi vzmohlo.

Sv. Pavol prvý raz ta prišiel na druhej apoštolskej ceste, asi roku 51. Filipy sa staly prvou kresťanskou cirkvou na europskej pevnine (Sk 16, 11—40). Apoštolovi zvlášť prirástla k srdcu a jediným Filipanom dovolil, aby ho hmotne podporovali (porovnaj Flp 2, 25; 4, 10—18*; 2 Kor 11, 8 n.*).

2. Takúto podporu mu poslali aj do Ríma, keď tam trpel prvý raz v žalári. Milodar mu priniesol horlivý Epafroditas. Bolo to už na konci Pavlovho väzenia, tak roku 62. Posol mu porozprával o stave filipskej cirkvi. Bol celkove veľmi dobrý, okrem menších nedorozumení medzi jednotlivcami (porovnaj 4, 2 n.*), ale zato vonkajšie protivenstvá prudko doliehaly na malý sbor veriacich (porovnaj 1, 28—30; 3, 2 a 18 n.*). Keď sa teda Epafroditas vracal, Pavol napísal milovanej cirkvi poďakovací list, v ktorom podal aj zprávy o sebe a pripojil rozličné poučenia a povzbudenia. Je to jeden z najmilších listov apoštolových, plný citu a lásky, ale obsahuje aj veľmi významné vieroučné state (napríklad 2, 5—11*).

3. O liste Filipanom hovorí už sv. Polykarp, ďalej sv. Hipolyt Rímsky (= Muratoriho zlomok), sv. Irenej a i. Jeho literárny a náukový ráz je zrejme pavlovský, takže dnes veľmi mnohí nekatolícki vedci list uznávajú za pôvodný spis sv. Pavla.

Úvod, 1, 1—11.

*1 1. *Pozdrav.* — Pavol a Timotej, služobníci Krista Ježiša, všetkým svätým v Kristu Ježišovi, ktorí
2 sú vo Filipách, aj biskupom a diakonom.
Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

3 2. *Apoštol vzdáva Bohu vďaky.* — Vzdávam Bohu svojmu vďaky, kedykoľvek sa na vás
4 rozpomeniem; | vždy, vo všetkých modlitbách, keď
5 sa s radosťou modlím za vás všetkých, | lebo máte účasť na [Kristovej] blahozvesti od prvého dňa až
*6 dosiaľ. A mám nádej, že ten, ktorý začal vo vás dobré dielo, ho aj dokoná, a to až do dňa Krista
*7 Ježiša. Právom môžme takto myslieť o vás všetkých. Veď si vás v srdci nosím, lebo máte so mnou účasť na tej istej milosti ako v mojom väzení, tak aj pri obrane a utvrdzovaní blahozvesti.
8 Boh sám mi je svedok, ako veľmi túžim po vás
9 všetkých, ozaj srdcom Krista Ježiša! A za to sa modlím, aby vaša láska vždy viac a viac rástla v dokonalom poznaní (viery) a v každom šľachet-
10 nom cite, | aby ste boli schopní rozoznávať, čo je lepšie, a aby ste boli čistí a bez úhony v deň Kris-

1 Timotej verne vydržal pri Pavlovi za jeho prvého rímskeho väzenia. Je pravdepodobné, že mu apoštol diktoval všetky „listy z väzenia" (= Efezanom, Filipanom, Kolosanom a Filemonovi). Iné údaje o ňom viď v Úvodných poznámkach prvého listu Timotejovi — „Biskup" v prvej Cirkvi znamenalo to isté, ako „starejší". Obe mená označovaly zvláštny stav cirkevných predstavených, ktorí sa z povolania venovali nielen vedeniu Cirkvi, ale aj prislúhovaniu sviatostí a hlásaniu slova Božieho. Boli to teda biskupi a kňazi v našom slova smysle.

6 Boh, ktorý nás do Cirkvi povolal, dá nám aj potrebné milosti, aby sme mohli žiť podľa právd našej viery a obstáť v deň súdu.

7 Vg: ‚máte účasť na mojej radosti".

tov, | prinášajúc (milosťou) Ježiša Krista hojné ovo- 11
cie spravodlivosti na slávu a chválu Božiu.

Časť prvá.

Osobné zprávy apoštolove, 1, 12—2, 30.

1. *Kristova blahozvesť sa šíri.* — Chcem, 12*
aby ste vedeli, bratia, že môj terajší stav len poslú-
žil šíreniu blahozvesti. Medzi celou prétoriánskou 13*
strážou, aj medzi ostatnými sa totiž rozhlásilo, že
som v okovách pre Krista. A väčšina bratov v Pá- 14
novi sa mojimi okovami utvrdila v dôvere a teraz
celkom smelo a bez strachu hlásajú slovo Božie.
Zaiste, niektorí kážu Krista zo žiarlivosti a ha- 15*
šterivosti, ale ostatní z dobrej vôle. Tí, čo to robia 16
z lásky, vedia, že ma (Boh) ustanovil za obrancu
blahozvesti; | ale tí, čo zvestujú Krista zo stran- 17
níckosti, nie s čistým úmyslom, nazdávajú sa, že
tak pridajú súženia mojim okovám. Nedbám, nech 18
sa len zvesť o Kristovi šíri, či už pod tou alebo inou
zámienkou a či úprimne; ja sa tomu teším a budem
sa tešiť!

2. *Osobný stav Apoštolov.* — Viem že *mi* 19
toto všetko poslúži na spasenie, a to pre vaše mod-

List Filipanom má ráz osobného listu. Neobsahuje 12
zvláštnu vieroučnú stať ako väčšina Pavlových listov. —
V prvej časti 1, 12—2, 30 apoštol podáva prevažne osobné
zprávy.
Prétoriánska stráž boly jednak zvláštne cisárske od- 13
diely (cisárova osobná stráž), jednak rímska vojenská po-
sádka. Z týchto alebo tamtých boli aj vojaci, ktorí strážili
Pavla vo väzení.
VRíme sa tiež našli nepriatelia, ktorí brojili proti 15-18
Pavlovi. On sa veľkomyseľne pozdvihuje nad osobné ohľa-
dy. Hlavné je, že sa Kristova blahozvesť šíri, i keď to
robia jeho protivníci.

*20 litby a pomocou Ducha Ježiša Krista. Vrúcne teda
čakám a nádejem sa, že v ničom nebudem zahan-
bený. Ako vždy, tak aj teraz pevne dúfam, že vo
svojom tele oslávim Krista, či už životom a či smr-
ťou.
21-22 Mne žiť je Kristus a zomrieť mi je zisk! Ale žiť
v tele by pre mňa znamenalo plodnú prácu. Neviem
*23 teda, čo si voliť. Dve možnosti na mňa doliehajú:
Túžim už zomrieť a byť s Kristom, a to by bolo
24 omnoho lepšie; | ale pre vás je osožnejšie, aby som
25 zostal v tele. A som o tom presvedčený a viem, že
aj zostanem a budem so všetkými vami, vám na
26 osoh a na radosť vašej viery, | aby ste sa tým väč-
šmi mohli mnou chváliť v Kristu Ježišovi, keď zasa
prídem k vám.

27 3. *Kresťanská láska a pokora.* — Len ob-
cujte dôstojne, podľa blahozvesti Kristovej! Nech
vždycky, či keď prídem k vám a uvidím vás a či keď
som vzdialený, počúvam o vás iba to, že jednomy-
seľne a rovnodušne bojujete za vieru blahozvesti. |
*28 Protivníkom sa v ničom nedajte zastrašiť! Tým je
ona Božím znamením, že zahynú, vám však, že bu-
29 dete spasení. Vám sa dostalo milosti zásluhou Kris-
tovou, že ste nielen uverili v neho, ale i trpeli pre
30 neho. Bojujete ten istý boj, čo ste videli pri mne
a čo teraz o mne počúvate.
2 Ak platí niečo napomenutie v Kristu a potešenie
lásky, ak je spoločenstvo Ducha, súcit a milosrden-

20 Vždy a vo všetkom, životom i smrťou chce apoštol osláviť Krista. To je jeho najvyšší cieľ.

23-25 Pavol sa nebojí smrti, lebo znamená pre neho len užšie spojenie sa s Kristom. Ale teraz si aj proti vlastnej vôli žiči ostať na žive, aby mohol ešte pracovať medzi pohanmi a šíriť Kristovo evanjelium.

28 Neochvejná vytrvalosť kresťanov vo viere, ktorá necúvne ani pred mučeníctvom, je veriacim zárukou spásy, ale neveriacim je jasným znamením ich zatvrdlivej viny a zaslúženého trestu.

stvo, | naplňte moju radosť: Smýšľajte rovnako, mi- 2
lujte rovnako, buďte rovnodušní a jednomyseľní!
Nič nerobte zo stranníckosti a márnej ctižiadosti, 3
ale iných pokorne pokladajte za lepších od seba!
Nehľaďte každý len na svoj prospech, ale aj na 4
prospech iných!

4. *Kristov príklad.* — Smýšľajte o sebe tak 5*
ako Ježiš Kristus! On, hoci bol Božej prirodzenosti, 6
nemyslel si, že sa musí pridržiavať svojej rovnosti
s Bohom, | lež pozbavil sa jej, prijal na seba pri- 7
rodzenosť sluhu, stal sa podobný ostatným ľuďom
a aj navonok pokladaný (iba) za človeka.
Uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po 8
smrť na kríži. Preto ho Boh povýšil a dal mu meno 9*
nado všetky iné mená, | aby sa na meno Ježiša 10
skláňalo každé koleno na nebi, na zemi a v pod-
svetí | a *každý jazyk aby vyznával* na slávu Boha 11
Otca, že Ježiš Kristus je Pán.

5. *Zachovávať slovo života.* — Tak teda, 12*
moji milovaní, ako ste vždy boli poslušní, nielen

Jeden z najdôležitejších výrokov Písma sv. o božskej 5-8
osobe Krista Pána! On, jednorodený Syn Boží, sa vtelením dobrovoľne navonok pozbavil večnej slávy a moci, ktorá mu aj ako človekovi božským pôvodom jeho osoby patrila. Stal sa nám vo všetkom, okrem hriechu, podobným, aby sme bezprostrednejšie poznali jeho nesmiernu lásku k nám a naučili sa pokore a sebaobetavosti podľa jeho vzoru. — Grécke „harpagmos", latinské „rapina" tu neznamená „lúpež", ako sa obyčajne prekladá. ale „dychtivo sa niečoho pridržiavať".

Iz 45, 23. — Osobe Ježiša Krista, vteleného Syna Bo- 9-11
žieho, patrí božská úcta, tá istá ako Bohu Otcu. — Vyznávať, že Ježiš Kristus je Pán, znamená vyznávať jeho božskosť a vzdávať mu patričnú poklonu. Porovnaj 1 Kor 1, 2 n.*

Hoci vieme, že Boh nás miluje a dáva nám všetky po- 12
trebné milosti, nesmieme sa na to opovážlivo spoliehať. lebo pre svoju slabosť a hriešnosť ľahko môžeme poklesnúť a vypadnúť z lásky Božej. Viď vyhlásenie Trident-

v mojej prítomnosti, ale ešte viac teraz v mojej
neprítomnosti, s bázňou a chvením konajte dielo
*13 svojho spasenia! Boh sám účinkuje vo vás, aby ste
aj chceli aj konali podľa jeho blahovôle.
14-*15 Všetko čiňte bez reptania a hádok | a buďte bez
úhony, *úprimní, naozaj neporušené dietky Božie*
v tomto zlom a skazenom pokolení, v ktorom tu na
16 svete máte svietiť ako jasné hviezdy! Zachovávajte
slovo života, aby mi to bolo na chválu v deň Kris-
tov, že som nebežal nadarmo a nenamáhal sa zby-
17 točne! A keby som mal aj krv vyliať v obeti a vo
službe vašej viery, radujem sa, a radujem sa so vše-
18 tkými vami. A aj vy sa radujte, a radujte sa so
mnou!

19 6. *Timotej a Epafroditas.* — Mám nádej
v Pánu Ježišovi, že čoskoro budem môcť poslať
k vám Timoteja, aby som sa aj ja potešil zprávou,
20 čo je s vami. Nemám nikoho iného, kto by tak
21 smýšľal a tak úprimne sa o vás staral, | lebo pre-
mnohí hľadajú len svoje, a nie čo je Krista Ježiša.
*22 O ňom však viete, že sa dokázal hodným, lebo ako
syn s otcom pracoval so mnou v službe blahozvesti.
23 Mám nádej, že ho budem môcť poslať k vám,
24 len čo uvidím, čo bude so mnou. Ba dúfam v Pá-
novi, že aj ja čoskoro prídem.

---

ského snemu s. 6. hl. 13 (o dare vytrvalosti v milosti Božej).

13 Boh svojou milosťou je hybnou silou nášho nadprirodzeného života. On pohýňa našu vôľu, aby sme chceli dobro, a dáva nám pomoc, aby sme ho aj vykonali. Miesto „hádok" Vg má: „pochybnosti".

15-18 Kresťania sú svojou vierou a svojím životom ako by hviezdami, ktoré svietia a udávajú smer v temnotách bezbožnej nevedomosti a nemravnosti. Pavol sa úprimne raduje, že dielo jeho apoštolskej práce nebolo daromné.

22 Porovnaj Sk 16, 1—17, 14*: Timotej sprevádzal Pavla už pri jeho prvej návšteve vo Filipách.

Uznali sme však za potrebné poslať k vám aj 25*
Epafrodita, svojho brata, spolupracovníka a spolubojovníka, ktorého ste vyslali, aby mi poslúžil
v núdzi. Už túžil po vás všetkých a sužoval sa, že 26
ste sa dopočuli o jeho chorobe. A veru bol chorý až 27
na smrť, ale Boh sa zmiloval nad ním, a nielen nad
ním, ale aj nado mnou, aby som nemusel nadmierne
žialiť. Hneď ho zato posielam, aby ste ho opäť uzre- 28
li a radovali sa, a ja aby som mal o túto starosť
menej.
Prijmite ho v Pánu s veľkou radosťou! A vážte 29
si takýchto ľudí! On v práci pre Krista dostal sa na 30
prah smrti a život si vystavil nebezpečenstvu, aby
doplnil, v čom ste mi vy nemohli dostatočne poslúžiť.

Časť druhá.

Apoštol vystríha a napomína Filipanov, 3, 1—4, 9.

1. *Výstraha pred falošnými učiteľmi.* —
Inak sa, bratia moji, radujte v Pánovi! 3*
Neťaží sa mi písať vám o tej istej veci, lebo vás
to utvrdí: Dajte si pozor na zlých pracovníkov, čo 2
sú ako psi! Dajte si pozor na tých okyptencov! | My 3
sme (pravá) obriezka, čo v Duchu Božom slúžime
a chválime sa v Kristu Ježišovi! Neskladáme nádej
v telo, | hoci ja by som mohol mať nádej v tele. 4

Epafrodita vyslali filipskí veriaci, aby uväznenému 25-30
Pavlovi priniesol ich podporu a aj inak mu bol na pomoci.
V druhej stati 3, 1—4, 9 apoštol dáva Filipanom roz- 1
ličné ponaučenia a napomenutia. Už asi chcel zakľúčiť
list, keď mu prišly na um nasledujúce veci. Porovnaj 4, 4.*
Medzi Filipanmi začínali šarapatiť židovčiaci kazatelia. 1-6
ktorí hlásali, že obriezka a židovský zákon sú nevyhnutné.
Apoštol sa ostro stavia proti ich klamom. — Podľa 3, 1
by sa zdalo, že Pavol už aj predtým napísal filipským
veriacim list. Nám sa však nezachoval.

Ak si niekto iný myslí, že môže mať nádej v te-
5 le, tým skôr ja! Bol som obrezaný ôsmeho dňa, som
z rodu Izraela, z kmeňa Benjaminovho, Hebrej
6 z Hebrejov, farizej čo do zákona. Horlivo som pre-
nasledoval Cirkev a čo do spravodlivosti podľa zá-
kona, som bez úhony.

*7 2. *Apoštolova chvála v Kristovi.* — Ale
všetko, čo mi bolo ziskom, pokladal som pre Krista
8 za stratu. Aj teraz všetko toto pokladám za stratu
v porovnaní s nesmierne vzácnym poznaním o Kris-
tu Ježišovi, Pánovi mojom. Pre neho som všetko
stratil a všetko pokladám za neužitočné smeti, len
9 aby som získal Krista | a mohol žiť v ňom ako taký,
ktorý nemám spravodlivosť zo zákona, ale z viery
v Krista [Ježiša].

Táto spravodlivosť je z Boha, (založená) na vie-
10 re, | aby som mohol poznať jeho samého a moc jeho
vzkriesenia, mať účasť na jeho utrpení, byť mu po-
11 dobný vo smrti | a tak dosiahnuť vzkriesenie z mŕt-
*12 vych. Toho som ešte nedosiahol a nie som ani do-
konalý, ale predsa sa o to usilujem, aby som sa
zmocnil Krista Ježiša, lebo aj on sa mňa zmocnil.

13 Bratia, nemyslím si, že som (toho) už dosiahol!
Jedno však robím: zabúdam na to, čo je za mnou,
14 a usilujem sa dosiahnuť to, čo je predo mnou. Be-
žím za cieľom, za odmenou, to je za nebeským po-
15 volaním Božím v Kristu Ježišovi. Ak teda chceme
byť dokonalí, takto smýšľajme! Ale ak inakšie smý-

7-9a Pavol bol svedomitým Židom, horlivým prívržencom židovského zákona, ale Božou milosťou poznal, že zákon je len tôňou Kristovej blahozvesti, a výhody židovstva len stratou a smetím v porovnaní s milosťami kresťanstva.

12-15 Človek, ktorý sa ozaj usiluje stať dokonalým, nikdy si nemyslí, že už dosiahol cieľ. Pravý duchovný pokrok sa uskutočňuje len v stálom napredovaní. Kto sa zastaví, už aj klesá.

šľate, Boh vám to zjaví. Len sa vo všetkom riaďme 16*
tym, čo sme už dosiahli!

3. *Dobrý a zlý príklad.* — Bratia! Nasledujte 17
môj príklad a hľaďte na tých, ktorí tak žijú, ako
vám my dávame príklad! Lebo mnohí žijú ako ne- 18
priatelia Kristovho kríža, ako som vám to o nich
často hovoril a teraz znova s plačom hovorím. Za- 19
tratenie je ich koncom, brucho im je bohom, hanba
slávou a myslia len na to, čo je zemské.

Naša vlasť je v nebesiach, odkiaľ očakávame 20*
Spasiteľa, Pána nášho Ježiša Krista. On mocou, 21
ktorou si môže všetko podmaniť, pretvorí naše po-
nížené telo, aby sa stalo podobným jeho oslávenému telu. A vy, bratia moji, túžobne milovaní, moja 4
radosť a môj veniec, len vytrvajte v Pánovi, milo-
vaní!

4. *Evodia a Syntycha.* — Veľmi prosím Evo- 2*
diu a Syntychu, aby boly jednej mysle v Pánu!
A teba, úprimný Syzigos, tiež prosím, zaujmi sa ich, 3
lebo ony mi pomáhaly pri hlásaní blahozvesti spolu
s Klementom a ostatnými spolupracovníkmi, kto-
rých mená sú zapísané v knihe života!

5. *Radujte sa v Pánovi!* — Radujte sa v Pá- 4*
novi vždycky! Opakujem: Radujte sa!

Niektoré gr. rukopisy a Vg pridávajú „a držme sa 16
toho istého pravidla (viery)".

Náš otcovský, trvalý domov je v nebesiach. Zemský 20
život je len púťou „slzavým údolím" do večnej vlasti. —
Miesto „naša vlasť" Vg prekladá „naše obcovanie".

Evodia a Syntycha, nám inak neznáme, pomáhaly pred- 2n
tým Pavlovi v apoštolskej práci. Prišlo však medzi nimi
k akémusi nedorozumeniu. — Syzigos (osobné meno; Vg
prekladá: „priateľ"), asi filipský biskup, ich má pomeriť. —
Tento Klement je podľa niektorých bádateľov totožný
s Klementom Rímskym, tretím nástupcom na Petrovom
pápežskom stolci.

Kresťanské jestvovanie nie je životom trýzne smútku 4

5 Buďte ku všetkým láskaví, lebo Pán je blízko!
6 O nič sa úzkostlivo nestarajte, ale dobrorečte Bohu
a predkladajte mu svoje žiadosti v ustavičných
*7 modlitbách a prosbách! A pokoj Boží, ktorý prevyšuje každú predstavu, bude hájiť vaše srdcia a vaše mysle v Kristu Ježišovi.

8 Inak, bratia, myslite len na to, čo je pravdivé
a šľachetné, čo spravodlivé a čisté, čo milé a čest-
9 né, čo čnostné a chválitebné! Robte to, čo ste sa naučili odo mňa, čo ste tak prijali a počuli a videli! A Boh pokoja bude s vami.

Záver, 4, 10—23.

*10 1. *Apoštol ďakuje za pomoc.* — Veľmi som sa zaradoval v Pánovi, že ste už raz mohli ukázať svoju starostlivosť o mňa. Aj predtým ste na to
11 mysleli, ale nenaskytla sa príležitosť. Nehovorím to preto, ako by som mal nedostatok, lebo som sa
12 naučil vystačiť s tým, čo mám. Viem sa aj uskromniť, a viem aj oplývať! Všetko možné som už skúsil, sýtym byť i hladovať, mať hojnosť i núdzu trieť.
13 Všetko môžem v tom, ktorý ma obodruje!

14 A predsa ste dobre urobili, že ste sa ma ujali
15 v mojom súžení. Veď aj vy Filipania viete, že okrem vás ani jedna cirkev neprispela na moje výdavky a príjmy, keď som začal hlásať blahozvesť a odišiel

a obmedzenosti, ale životom pravej, jasnej a otvorenej radosti, ktorá nevyviera z mútnych a hnilobných prameňov smyselných rozkoší, ale z čistého žriedla viery, nádeje a lásky. Ako radosť vôbec je znakom zdravého a vzmáhajúceho sa života, tak radosť kresťana je znakom, že jeho náboženstvo zvítazilo nad jalovým a rozkladným skepticizmom sveta.

7 Porovnaj Jn 14, 27.*

10-20 V závere Pavol úprimne ďakuje Filipanom za ich dobrosrdečnú a vďačnú pomoc. Oni sú jediní, od ktorých prijíma pre seba hmotnú podporu. Porovnaj 2 Kor 11, 9.*

z Macedónska. Veru, aj do Solúna ste mi raz aj 16
druhý raz poslali, čo som potreboval. Nie že by som 17
túžil po daroch, ale túžim po ovocí, ktoré sa rozmnožuje na vaše dobro.

Mám všetkého nadostač, ba navyše. Zahrnutý 18
som tým, čo mi Epafroditas priniesol od vás ako
ľúbeznú vôňu, Bohu príjemnú a milú obeť. A môj 19
Boh sa hojne postará o vaše potreby, podľa bohatstva a slávy v Kristu Ježišovi.

Bohu a Otcu nášmu sláva na veky vekov! Amen. 20

2. *Pozdravy.* — Pozdravujte každého svätého 21
v Kristu Ježišovi!

Pozdravujú vás bratia, ktorí sú so mnou. | Po- 22*
zdravujú vás všetci svätí, najmä tí, čo sú z čeľade cisárovej.

Milosť Pána [nášho] Ježiša Krista s duchom va- 23
ším! Amen.

„Čeľaď cisárova" sú dvorania a sluhovia cisára Neróna. 22

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA KOLOSANOM.

Úvodné poznámky.

1. Kolosy, na dôležitej ceste z Efezu cez Apameu do Tarzu, boly kedysi veľkým a slávnym mestom, ale súťaž blízkej Laodicey a časté zemetrasenia podlomily jeho bohatstvo a politický význam, až napokon v III—IV. storočí zaniklo. Obyvatelia boli väčšinou pohanskí Frýgovia a Gréci, ale našlo sa medzi nimi aj veľa Židov.

2. Pavol sám nehlásal v Kolosách evanjelium (porovnaj 2, 1*). Kresťanstvo sa ta dostalo z Efezu. Pravdepodobne niektorí Kolosania počuli tam Pavla kázať, obrátili sa a priniesli medzi spoluobčanov semeno Kristovej viery. Potom im Pavol poslal svojho spolupracovníka Epafrasa, aby hlásal blahozvesť a založil i usporiadal miestnu cirkev.

3. Keď Pavol odišiel z Efezu, židovčiaci kazatelia začali aj v Kolosách šíriť rozličné bludné náuky. Hlásali obriezku, Mojžišov zákon, sľubovali veriacim akési vyššie poznanie a zavádzali prehnanú úctu anjelov, ktorí sprostredkujú medzi Bohom a ľuďmi Títo falošní proroci svojimi výmyslami snižovali osobu a vykupiteľské dielo samého Krista (porovnaj hl. 2.*).

Epafras priniesol tieto zvesti asi roku 61—62 do Ríma Pavlovi, ktorý bol ešte vo väzení. Apoštol mu teda sveril pre Kolosanov list, v ktorom predovšetkým vyzdvihuje nesmiernu vznešenosť a dôstojnosť Kristovej osoby i jeho vykupiteľského diela a povzbudzuje veriacich, aby vytrvali v pravej viere a žili kresťanským životom v jednote tajomného tela Kristovho.

4. Pravosť listu je dostatočne zaručená svedectvami cirkevného podania (sv. Hipolyt Rímsky = Muratoriho zlomok, sv. Irenej, Tertulián, ba aj heretik Marcion). Treba spomenúť aj to, že list cituje už sv. Ignác, sv Polykarp, sv. Justín a i., hoci výroky neuvádzajú priamo pod menom Pavlovým. K tomuto svedectvu dejín sa pripojuje aj výsledok starostlivého rozboru literárneho, takže dnes aj niektorí nekatolícki kritici uznávajú pavlovský pôvod listu.

Úvod, 1, 1—14.

1. *Pozdrav.* — Pavol, z vôle Božej apoštol Kris- 1*
ta Ježiša, a brat Timotej svätým a veriacim v Kristu
[Ježišovi] bratom v Kolosách.
Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho, [a od 2*
Pána Ježiša Krista!]

2. *Apoštol vzdáva Bohu vďaky.* — Ďaku- 3*
jeme Bohu a Otcu Pána nášho Ježiša Krista, kedy-
koľvek sa za vás modlíme, | lebo sme počuli o vašej 4
viere v Krista Ježiša a o láske, ktorú máte ku vše-
tkým svätým, | a to pre nádej, ktorá na vás čaká 5
v nebesiach. Počuli ste o nej už vtedy, keď sme
vám hlásali pravdu blahozvesti, | ktorá sa rozšírila 6
medzi vami a aj po celom svete. (Všade) prináša
ovocie a veľadí sa ako medzi vami odo dňa, keď
ste počuli a poznali milosť Božiu v pravde.
Tak ste sa to naučili od Epafra, nášho milova- 7
ného spolupracovníka, ktorý je verným služobní-
kom Kristovým medzi vami. Aj nám hovoril o va- 8
šej láske v Duchu.

3. *Apoštol prosí Boha.* — Preto odo dňa, ako 9*
sme to počuli, neprestajne sa za vás modlíme a pro-
sime, aby vás naplnilo poznanie jeho vôle a všetka
duchovná múdrosť a rozumnosť; | aby ste žili bo- 10
humilo, na jeho úplnú spokojnosť, prinášajúc ovo-
cie všetkých dobrých skutkov a rastúc v poznaní
Boha. Aj aby vás posilnil všetkým účinkom svojej 11

O Timotejovi viď Flp 1, 1.* 1
Slová „a od Pána Ježiša Krista" chýbajú v mnohých 2
dôležitých gr. rukopisoch.
Pavol sa raduje, že Kristova blahozvesť priniesla medzi 3-8
Kolosanmi hojnú úrodu. — Epafras (viď aj 4, 12) je Pavlov
spolupracovník a spoluzakladateľ koloskej cirkvi.
Apoštol prosí Boha, aby dal veriacim hojnosť milosti 9-14
a požehnania, žeby rástli v pravej viere a dosiahli údel
slávy.

slávnej moci a dal vám trpezlivosti a dobrotivosti, |
12 aby ste mohli radostne ďakovať Otcovi, že nás uro-
bil hodnými mať so svätými účasť na údele svetla.
13 On nás vytrhol z moci tmy a preniesol do krá-
14 ľovstva svojho milovaného Syna, | v ktorom máme
[skrze jeho krv] vykúpenie a odpustenie hriechov.

Časť prvá.

Kristova osobnosť, 1, 14—2, 23.

1. *Kristova vznešenosť.* —

*15 On je obraz neviditeľného Boha,
prvorodený zo všetkého stvorenia,
16 lebo v ňom bolo stvorené všetko,
čo je na nebesiach a čo je na zemi,
viditeľné a neviditeľné,
prestoly a panstvá, kniežatstvá a mocnosti.
Všetko je stvorené
skrze neho a pre neho.
17 On bol predo všetkým
a všetko má v ňom svoje bytie.
*18 On je hlavou tela Cirkvi,
on je počiatok (všetkého),
prvorodený medzi tými,

15 V prvej časti 1, 14—2, 23 Pavol píše o Kristovej osobnosti a o jeho diele vykúpenia.

15-17 V nádhernej rytmickej stati (v. 15—20) apoštol ospevuje Kristovu vznešenosť a jeho stvoriteľskú činnosť: On je svojou božskou prirodzenosťou samobytným obrazom Boha Otca (porovnaj Žid 1, 3*; Rim 1, 3. 6; 5, 10*; 1 Kor 1, 9*; 2 Kor 1, 19*). V Synovi, t. j. skrze neho, Boh stvoril celý vesmír, aj sbory anjelov. Všetko bytie spočíva v ňom a k nemu smeruje.

18-20 Z tejto hodnosti vyplýva aj Kristova úloha v Cirkvi: On celé ľudstvo vykúpil svojou krvou a svojím zmŕtvychvstaním („prvorodený z mŕtvych"!), smieril ho s Bohom a sjednotil so sebou v tajomnom tele Cirkvi, ktorej je hlavou. Porovnaj 1 Kor 12, 12—30*; Ef 4. 14—16*.

čo vstali zmŕtvych,
a vo všetkom má prvenstvo.
(Boh) totiž chcel, 19
aby v Kristovi prebývala všetka plnosť,
aby skrze neho smieril so sebou všetkých 20
a jeho krvou na kríži vyliatou
vrátil pokoj všetkým,
čo sú na zemi a čo sú na nebi.

2. *Služobník blahozvesti vykúpenia.* — Aj s vami, ktorí ste mu boli kedysi cudzí a nepria- 21
teľskí svojím smýšľaním a svojimi zlými skutkami, | smieril sa teraz jeho smrťou, ktorú podstúpil v ľud- 22
skom tele, aby vás predstavil pred (Boha) svätých, nepoškvrnených a bez úhony. Ale to len ak pevne 23
vytrváte na základoch viery a neuchýlite sa od nádeje blahozvesti, ktorú ste počuli. Túto zvestujeme všetkému stvoreniu pod nebom, a aj ja Pavol som sa stal jej služobníkom.

Teraz sa však vo svojich utrpeniach radujem 24*
nad vami a na vlastnom tele doplňujem, čo Kristovmu umučeniu ešte chýba k dobru jeho tela, to je Cirkvi. Jej služobníkom som sa stal poverením 25*
Božím a mám medzi vami naplniť (mieru) slova Božieho, | tajomstvo skryté od vekov a pokolení, kto- 26
ré sa teraz stáva známym jeho svätým. Im chcel 27

Kristovo zadosťučinenie je samo osebe nekonečné, ale 24
tieto jeho zásluhy si musí každý jednotlivý kresťan prisvojiť, osobne sa na nich zúčastniť. Okrem toho Cirkev, v ktorej sa Kristus a jeho dielo takrečeno premieta do kolobehu dejín, je jeho telom a jednotliví kresťania jeho údmi, takže miera Ježišovho zadosťučinenia sa uskutočňuje a „doplňuje" v Cirkvi a v jednotlivých veriacich. Kristus v nich „zomiera až do konca sveta", ako hovorí B. Pascal.

Pavol píše o tajomstve spásy, ktorú Boh milostivo 25-28
určil aj pohanom, nielen Židom. Apoštolova zvláštna úloha je, aby svojou činnosťou uskutočnil toto tajomstvo. Porovnaj Ef 3, 2—12*; Rim 16, 25*.

Boh zjaviť, aké bohatstvo toto slávne tajomstvo
(prináša) pohanom: Kristus vo vás, nádej slávy!
28 My ho zvestujeme a každého človeka napomí-
name i učíme vo všetkej múdrosti, aby sme každé-
29 ho človeka urobili dokonalým v Kristovi. Preto sa
namáham a bojujem, (posilňovaný) jeho mocou, kto-
*2 rá mohutne vo mne účinkuje. A chcem, aby ste
vedeli, ako ťažko sa musím za vás boriť, aj za Lao-
dičanov a za tých, čo ešte ani nevideli moju te-
*2 lesnú tvár Bár by sa im potešily srdcia a úzko sa
spojily v láske, aby dosiahli všetkej plnosti doko-
nalého chápania a poznali Božie tajomstvo, Krista
3 totiž, | v ktorom *sa skrývajú všetky poklady múd-
rosti a vedomosti.*

4 3. *Výstraha pred bludmi.* — Toto vám ho-
vorím, aby vás nikto neprehovoril prekrútenými
5 rečami. Hoci som telom vzdialený, v duchu som
medzi vami a radujem sa, keď vidím, aký je u vás
poriadok a aká je pevná vaša viera v Krista.
6 Keďže ste prijali Krista Ježiša. Pána, v ňom aj
*7 žite, | v ňom buďte zakorenení a na ňom spočí-
vajte, pevní v tej viere, ktorú ste sa naučili, a hoj-
*8 ne dobrorečte! Hľaďte aby vás nikto nezvrátil ka-
dejakým múdroslovím a prázdnym mámením, ktoré

---

1 O Laodicei viď Zjav 3, 14*.
n 2 „Božie tajomstvo" je božská osobnosť a vykupiteľské dielo Ježiša Krista. On je večné Slovo, ktoré je nekonečným žriedlom všetkej múdrosti a vedomosti, prístupným pre všetkých, ktorí v neho veria. — Vo v. 2. niektoré gr rukopisy a Vg majú: „poznali tajomstvo Boha Otca a Krista Ježiša".
7 Kristus je ako by pôdou, z ktorej vyrastá a saje životnú šťavu a silu strom nášho nadprirodzeného života.
8 Židovčiaci bludári pod rúškom učenosti (filozofie a vedy) zvádzajú ľudí aby sa vrátili k nedokonalému židovskému náboženstvu. Jeho obradné zákony dbaly na „živly tohto sveta" (= slnko, mesiac a hviezdy, ktoré určovaly čas sviatkov a slávností) a boly ešte priveľmi telesné

sa zakladajú na podaní ľudí alebo na živloch tohto
sveta, lež nie na Kristovi. Veď v ňom. v (jeho) tele 9
prebýva všetka plnosť božstva! A aj vy ste sa
v ňom stali dokonalými, | lebo je hlavou každého 10
kniežatstva a každej mocnosti.
V ňom ste boli obrezaní obriezkou nie rukami 11*
vykonanou, ale obriezkou Kristovou, keď ste sa
vyzliekli z telesnosti | a s ním boli pochovaní 12
v krste. V ňom ste boli aj vzkriesení vierou v moc
Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych. A vás, ktorí ste 13
zomreli v priestupkoch a v neobriezke tela, oživil
s ním, keď vám milostivo odpustil všetky priestup-
ky. Sotrel aj dlžobný úpis s jeho predpismi, ktorý 14
bol proti nám a prekážal nám. Odstránil ho a pribil
na kríž. Takto v ňom odzbrojil kniežatstvá a moc- 15
nosti, víťazne ich premohol, a to na príklad (vše-
tkým).

4. *Kresťanská sloboda.* — Nech vás teda nik 16*
nesúdi ani pre pokrmy a nápoje, ani pre sviatky,

(obriezka, rozličné očisťovacie obrady), takže nemohly dať človekovi opravdivú vnútornú spravodlivosť a svätosť Porovnaj Gal 4, 3. 9*.

Naša dôstojnosť dietok Božích nie je len vo vonkaj- 11-15
šom, telesnom znaku, ale v tom, že sme krstom boli pohrúžení do Krista, s ním sme duchovne zomreli a zbavili sme sa starého človeka i s jeho hriešnou telesnosťou. Kristus nás vykúpil z hriechov, zničil dlžobný úpis našich vín a Satanovi (= zlé kniežatstvá a mocnosti) ako by na posmech vytrhol z rúk zbraň, ktorú mal proti nám Porovnaj 3, 9; Ef 4. 22*

Títo kazatelia vnucovali kresťanom židovské zákony 16-23
a predpisy. Okrem toho hlásali prepiatu úctu anjelov, lebo vraj len tí môžu ľuďom sprostredkovať styk s Bohom. A medzi Boha a ľudí vsunuli celý rad duchov-prostredníkov, ktorých dokonca vyvyšovali nad samého Krista. Apoštol naproti tomu zdôrazňuje, že jediným naším prostredníkom je Ježiš Kristus. Pán všetkých anjelov (porovnaj 1, 16*) a hlava Cirkvi, jeho tajomného tela. On nás oslobodil od záväzkov Mojžišovho zákona. S Kristom a v Kristovi teraz máme voľný prístup k Bohu.

17 novy mesiaca a soboty, | lebo ony sú len tôňou
toho, čo malo prísť; Kristus sám je tou skutočno-
sťou!
18 Nech vás nikto zvodne nepripraví o odmenu
(nepravou) pokorou, (prepiatym) uctievaním anje-
lov a chvastavými rečami o videniach, lebo to sa
19 len márne nadúva telesným mudráctvom. Nepri-
dŕža sa hlavy, z ktorej Božím vzrastom rastie celé
telo, kĺbmi a šľachami vystrojené a pospájané.
20 Keď ste s Kristom odumreli živlom tohto sveta,
prečože sa dáte viazať všelijakými predpismi, ako
21 by ste ešte podľa sveta žili: | „Nedotýkaj sa! Ne-
jedz! Nečiahaj na to!" | Veď to sú veci, čo sa upo-
trebia a vyjdú nazmar! To sú len *ľudské príkazy*
23 *a náuky*, | čo vyzerajú múdro svojím samovoľným
pobožnôstkárstvom, ponižovaním sa a trýznením
tela, nemajú však inej ceny, ako že hovejú telu.

Časť druhá.

Život podľa Krista, 3, 1—4, 6.

*3 1 *Starý, telesný človek.* — Keďže ste boli
s Kristom vzkriesení, hľadajte to, čo je hore, kde
2 Kristus sedí po pravici Božej! Myslite na to, čo je
3 hore, a nie na to, čo je na zemi! Veď ste zomreli
(s Kristom) a váš život je s ním skrytý v Bohu.
4 A keď sa zjaví Kristus, náš život, vtedy sa aj vy
s ním zjavíte v sláve.

---

1 V druhej časti 3. 1—4, 6 apoštol z predchádzajúcich vieroučných právd vyvodzuje dôsledky pre kresťanský denný život v Kristovi a z Krista.

1-4 S Kristom sme v krste zomreli (porovnaj 2 11—15*), ale s ním sme boli aj vzkriesení. Náš nadprirodzený život je teraz ešte neviditeľný, skrytý v Bohu, ale raz sa zjaví aj táto sláva dietok Božích. Porovnaj Rim 8, 18—23*; 1 Jn 3, 1 n*.

Mŕtvite teda svoje zemské údy: smilstvo, ne- 5*
čistotu, náruživosť, zlú žiadostivosť a chamtivosť.
To je modloslužba | a pre to prichádza hnev Boží 6
na synov nevery. Vy tiež ste kedysi podľa nich 7
kráčali a v nich ste žili. | ale teraz už odhoďte vše- 8
tko toto, hnev, prchkosť, zlosť, rúhanie a mrzké
reči zo svojich úst! Neklamte sa navzájom, keďže 9*
ste vyzliekli starého človeka s jeho skutkami | a ob- 10
liekli ste si nového, ktorý sa obnovuje podľa ob-
razu svojho Stvoriteľa, aby dosiahol dokonalejšie
poznanie. Tu nič neznamená Grék alebo Žid, obre- 11*
zaný alebo neobrezaný, barbar alebo Skýt, otrok
alebo slobodný, ale všetko a vo všetkých je Kristus.

2. *Nový človek v Kristovi.* — Ako vyvole- 12
ní Boží, svätí a milovaní, oblečte si city milosrden-
stva, dobrotivosti, pokory, miernosti, trpezlivosti!
Znášajte sa navzájom a odpúšťajte si, ak by sa 13
niekto mal čo ponosovať na iného! Ako vám Pán
odpustil, tak aj vy! Nadovšetko však [majte] lásku, 14*
ktorá je spojivom dokonalosti! A pokoj Kristov 15
nech vládne vo vašich srdciach lebo nato ste boli
povolaní v jednote (Kristovho) tela, a buďte za to
vďační!

Kto hovie telu a hmote (= mamone — porovnaj Mt 6. 5n
24*), stavia si ich namiesto Boha, svojím životom sa im
takrečeno klania a tak sa dopúšťa modloslužby.

„Starý človek", totiž človek telesný, podrobený hriešnym náruživostiam, ktoré sú následkom dedičného hriechu. Porovnaj Rim 6, 6*; Ef 4, 22*. 9 11

V Kristovi sme si všetci rovní. V ňom neplatia rozdiely rasy, národnosti, stavu Porovnaj Gal 3, 28*.

Láska dáva nášmu bytiu pravú náplň a hodnotu. Bez 14
nej ostatné čnosti nemajú životného obsahu, sú len roztrúsenými steblami bez pevnosti a činorodej sily Ona ich však spája v mocný sväzok kresťanského života Porovnaj 1 Kor 13, 1—13*.

*16 Slovo Kristovo nech vo vás bohato prebýva!
Múdro sa navzájom poučujte a napomínajte! Vďačným srdcom spievajte Bohu žalmy, chválospevy a
*17 duchovné piesne! A čokoľvek činíte slovom alebo skutkom, všetko čiňte v mene Pána Ježiša, dobrorečiac skrze neho Bohu Otcu!

*18 3. *Stavovské povinnosti.* — Ženy, buďte
19 poddané svojim mužom, ako sa sluší v Pánu! Vy však, mužovia, milujte si ženy a nebuďte k nim príkri!

20 Dietky, vo všetkom si poslúchajte rodičov, lebo to je milé Pánovi!

21 Vy však, otcovia, neroztrpčujte si dietky, aby neklesaly na mysli!

22 Sluhovia, vo všetkom si poslúchajte pozemských pánov a neslúžte im iba naoko ako tí, čo sa ľuďom chcú páčiť, ale z úprimného srdca a z bázne pred
23 Pánom! Čokoľvek robíte, robte z tej duše ako Pánovi, a nie ako ľuďom! Veď viete, že od Pána do-
24 stanete ako odmenu dedičstvo (kráľovstva nebeské-
25 ho), lebo Pánu Kristu slúžite. Kto však páše neprávosť, dostane odplatu neprávosti, lebo (Pán) nehľadí na osoby.

4 Vy však, páni, dávajte sluhom, čo je spravodlivé a slušné, a vedzte, že aj vy máte Pána na nebesiach!

---

16 Žalmy, chválospevy (hymny) a nábožné piesne boly a sú vedľa úryvkov Písma sv. a modlitieb hlavnými složkami kresťanských bohoslužieb.

17 Celý život kresťana, celý súhrn jeho činnosti má smerovať k Bohu a má byť posvätený „v mene Pána Ježiša", totiž vo spojení s ním. Celý náš život má byť neprestajnou modlitbou vďaky Bohu, stálou obeťou chvály za jeho nekonečnú lásku k nám.

18 K stati 3, 18—4, 1 porovnaj Ef 5, 21—6, 9*.

4. *Rozličné napomenutia.* — Buďte vytr- 2
vanliví v modlitbe! Bedlite pritom a dobrorečte!
Modlite sa aj za nás, aby nám Boh otvoril dvere 3
slovu (blahozvesti) a mohli sme hlásať tajomstvo
Kristovo, pre ktoré som v okovách! Kiež by sme 4
ho mohli zvestovať a hlásať, ako treba!
Múdro obcujte s tými, čo sú mimo (Cirkvi), a 5
(dobre) využívajte čas! Vaša reč nech je vždy lás- 6*
kavá, soľou okorenená, aby ste vedeli, ako máte
komu odpovedať.

Záver, 4, 7—18.

1. *Osobné zprávy.* — Čo je so mnou, všetko 7*
vám porozpráva Tychikos, milovaný brat a verný
služobník i spolupracovník v Pánu. Práve nato som 8
ho poslal k vám, aby ste sa dozvedeli, čo je s nami,
a aby vám potešil srdcia. Aj Onézima, verného a 9
milovaného brata, ktorý je od vás. Oni vám oznámia, čo sa tu deje.

2. *Pozdravy a odkazy.* — Pozdravuje vás 10*
Aristarchos, môj spoločník vo väzení, a Marek,
Barnabášov bratanec, o ktorom ste už dostali (mo-

Reč „soľou okorenená" nie je reč prepletená vtipnými 6
výrokmi a narážkami, ale preniknutá láskou, náboženským duchom a citom zodpovednosti.

V závere v. 7—18 apoštol pripojuje niektoré osobné 7-9
zprávy, zvláštne príkazy a pozdravy. — O Tychikovi viď Sk 20, 4*; Ef 6, 21*; 2 Tim 4, 12*; Tit 3, 12*. Bol verným Pavlovým spolupracovníkom, preto ho často poveroval dôležitými úlohami. — O Onézimovi viď list Filemónovi.

Solúnčan Aristarchos (Sk 20, 4) pomáhal Pavlovi aj 10-15
v čase jeho väzenia. — Marek, pre ktorého sa kedysi Pavol nedohodol s Barnabášom (Sk 13, 13; 15, 36—40), sa teraz znova k nemu pridružil. O Epafrasovi viď 1 7* a Úvodné poznámky, bod 2. — Lekár Lukáš je známy pôvodca tretieho evanjelia. — Démas neskôr ľahkomyseľne opustil apoštola (2 Tim 4, 10).

11 je) príkazy. Prijmite ho, keď príde k vám! | Ďalej
Jezus, prímením Spravodlivý. Títo sú zpomedzi obrezaných jediní moji spolupracovníci v kráľovstve
Božom, čo sú mi na potešenie.
12 Pozdravuje vás Epafras, služobník Krista Ježiša, ktorý je tiež od vás a ustavične sa za vás borí
v modlitbách, aby ste boli dokonalí a vo všetkom
13 plnili Božiu vôľu. Vydávam mu svedectvo, že sa veľmi stará o vás a o tých, čo sú v Laodicei a
v Hierapole.
14 Pozdravuje vás Lukáš, milovaný lekár, a Démas.
15 Pozdravujte bratov v Laodicei a Nymfu i cirkev, ktorá je v jej dome!
*16 Keď si prečítate tento list, dajte ho prečítať aj v cirkvi laodicejskej! Vy si zasa prečítajte (list) Laodičanom!
*17 Archipovi však povedzte: „Hľaď, aby si plnil povinnosti služby, ktorú si prijal v Pánu!"

18 2. *Vlastnoručný dodatok Pavlov.* — Môj, Pavlov, vlastnoručný pozdrav: Rozpomínajte sa na moje okovy!
Milosť s vami! [Amen.]

---

16 List Laodičanom sa nám nezachoval. Podľa mienky niektorých bádateľov by to mal byť náš list Efezanom. Viď Úvodné poznámky tohto listu.
17 **Archipos**, pravdepodobne syn Filomenov (Flm 2), zastával v kolosskej cirkvi vedúce miesto. Asi bol „starejším", t. j. kňazom.

PRVÝ LIST BL. PAVLA APOŠTOLA SOLÚNČANOM.

Úvodné poznámky.

1. Solún (Tesaloniky, dnes Saloniki) bol oddávna dôležitým hospodárskym, politickým a vojenským strediskom Macedónska. Práve preto ho Rimania urobili hlavným mestom Macedónskej provincie. Obyvateľstvo Solúna i okolia bolo pôvodne grécke, ale v časoch apoštolských bolo tam aj hodne rímskych a židovských prisťahovalcov, ktorí ťažili z výhodného postavenia mesta.

2. Sv. Pavol prišiel do Solúna asi r. 51, na druhej apoštolskej ceste, aj so Silvánom a Timotejom. So tri týždne tam pekne pracoval a získal pre Krista nemalý počet obyvateľov, ale nežičliví Židia proti nemu zaťato búrili a obžalovali ho na úradoch, takže napokon musel odísť (Sk 17, 1—14). Cez Bereu sa pobral do Atén. Ztadiaľ poslal Timoteja do Solúna, aby sa prezvedel, či tamojší kresťania vytrvali vo viere a aký je stav cirkvi. Timotej pri návrate dostihol Pavla už v Korinte a priniesol mu celkove dobre zprávy. Solunskí kresťania si vieru neochvejne zachovali, žili svorne, v bratskej láske a podporovali aj iné macedónske cirkvi. Na apoštola nezabudli, naopak, pridržiavajú sa ho veľmi oddane. Ale ani Pavlovi nepriatelia nezaháľali, roztrusovali o ňom všelijaké reči, že je vraj sebecký, hľadá len svoj zisk ap. Okrem toho medzi kresťanmi sa našli jednotlivci, ktorí sa ešte nezbavili všelijakých pohanských zlozvykov. Poniektorí zasa nepochopili Pavlovu náuku o zmŕtvychvstaní a o druhom príchode Pánovom. Nazdávali sa, že koniec sveta je už tu, a oddávali sa trpkej nečinnosti, ba aj záhaľke.

3. Apoštol by bol rád išiel osobne do Solúna, aby veriacich obodril a neporiadky napravil, ale nebolo mu to možné. Preto im napísal vrúcny list. V ňom chváli Solúnčanov, že prestáli skúšku viery a prenasledovania so strany Židov. Povzbudzuje ich, aby i naďalej vytrvali v Kristovej pravde a v oddanosti jemu, duchovnému otcovi ich viery. Pripojuje niektoré poučenia a napomenutia, ako majú ozaj kresťansky žiť, a vysvetľuje im náuku o zmŕtvychvstaní a o príchode Pánovom.

Tento list je časove prvý apoštolský spis, ktorý sa nám medzi knihami Nového zákona zachoval.

4. Pravosť listu je skvele potvrdená ako cirkevným podaním (sv. Hipolyt Rímsky = zlomok Muratoriho, sám bludár Marcion, sv. Irenej a i.) tak aj literárnym výskumom, takže ani nekatolícki znalci o ňom nepochybujú.

Pozdrav, 1, 1.

*1 Pavol, Silván a Timotej cirkvi Solúnčanov v Bohu Otcu a v Pánu Ježišu Kristovi.
Milosť vám a pokoj!

Časť prvá.

Pavlove vzťahy k solúnskej cirkvi, 1, 2—3, 13.

*2 1. *Apoštol blahoželá Solúnčanom.* — Neprestajne vzdávame Bohu vďaky za vás všetkých
3 a pamätáme na vás v modlitbách. Ustavične | pripomíname Bohu a Otcu svojmu trudné dielo vašej viery, úsilie vašej lásky a vašu vytrvalosť v nádeji
4 v Pána nášho Ježiša Krista. Vieme, bratia Bohom
5 milovaní, že ste vyvolení, | lebo nezvestovali sme vám blahozvesť len slovom, ale aj mocou Ducha Svätého a so všetkou istotou. Však sami viete, ako sme medzi vami účinkovali, a to na vaše dobro!
*6 Vy ste nasledovali príklad náš a Pánov a s radosťou z Ducha Svätého ste prijali túto náuku, súc
7 sami vo veľkom súžení, | takže ste sa stali vzorom
8 všetkým veriacim v Macedónsku a v Achajsku. Veď nielen že slovo Pánovo sa od vás rozhlásilo po Ma-

1 Silván a Timotej boli vtedy s Pavlom v Korinte. Porovnaj Úvodné pozn., bod 2.

2 V prvej časti listu, 1, 2—3, 13 apoštol hovorí o počiatkoch Kristovej blahozvesti medzi Solúnčanmi a o svojich vzťahoch k nim.

6-10 Všetkým macedónskym i achájskym cirkvám je dobre známa ochota a vernosť Solúnčanov.

cedónsku a po Achajsku, ale (zvesť) o vašej viere
v Boha sa rozniesla po celom kraji. O tom nám už
netreba hovoriť! Všetci rozprávajú, ako sme prišli 9
k vám a ako ste sa od modiel obrátili k Bohu, aby
ste slúžili Bohu živému a pravému | a očakávali 10*
s nebies jeho Syna Ježiša, ktorého vzkriesil z mŕt-
vych a ktorý nás oslobodil od budúceho hnevu.

2. *Pavol medzi Solúnčanmi.* — Sami viete, 2*
bratia, že náš príchod k vám nebol daromný. Hoci 2
sme predtým, ako viete, vo Filipách trpeli a potupu
znášali, s dôverou v Boha svojho odvážili sme sa
zvestovať vám Božiu blahozvesť, čo aj za veľkých
ťažkostí.

Naše napomenutie neplynie z nejakých blud- 3
ných alebo nepoctivých alebo úkladných pohnú-
tok, | ale hovoríme tak, ako nás Boh uznal za hod- 4
ných a poveril (hlásať) blahozvesť. Nie teda, aby
sme sa zapáčili ľuďom, ale Bohu, ktorý skúma naše
srdcia. Ako viete, ani sme sa nikdy nikomu rečami 5
nezaliečali, ani nás (nepodnecovala), Boh je sve-
dok, skrytá ziskuchtivosť, | ani sme nehľadali ľud- 6
skú slávu či už u vás a či u iných.

Mohli sme medzi vami zavážiť, veď sme Kristo- 7*
vi poslovia, ale boli sme k vám blahovoľní, ako
keď matka pridája a láska vlastné dietky. Boli sme 8
vám natoľko naklonení, že by sme vám boli dali
nielen blahozvesť Božiu, ale aj vlastný život, lebo
tak sme si vás zamilovali.

„Budúci hnev" = hnev trestajúceho Boha, ktorý sa 10
prejaví v deň posledného súdu. Porovnaj Rim 2, 8; 5, 9*.

O Pavlovom pobyte vo Filipách viď Sk 16, 11—40. — 1 n
Miesto „čo aj za veľkých ťažkostí" Vg prekladá: „veľmi horlivo".

Vg: „Mohli sme vám byť na ťarchu..., ale boli sme 7
medzi vami ako deti..."

*9 Zaiste sa pamätáte, bratia, na naše trudné práce
a námahy: Vo dne v noci sme pracovali, len aby
sme nikomu z vás neboli na ťarchu, a tak sme vám
10 hlásali blahozvesť Božiu. Vy ste svedkovia a aj sám
Boh, ako poctivo, spravodlivo a bezúhonne sme sa
11 správali k vám veriacim! A viete, že sme vás ako
12 otec vlastné dietky každého | pobádali, povzbudzo-
vali a zaväzovali, aby ste žili dôstojne Boha, ktorý
vás povolal do svojho kráľovstva a do svojej slávy.
13 Preto teda aj my neprestajne ďakujeme Bohu, že
ste prijali našu zvesť o Bohu, a to nie ako slovo
ľudské, ale ako slovo Božie, čím vpravde aj je. Ono
14 pôsobí vo vás, ktorí veríte. Lebo vy, bratia, (vo
všetkom) nasledujete judské cirkvi Božie, ktoré sú
v Kristu Ježišovi. Aj vy ste od vlastných rodákov
15 vytrpeli to, čo tamtí od Židov, | ktorí zabili Pána
Ježiša a prorokov, nás však prenasledujú. Tí, veru,
ani Bohu nie sú milí a všetkým ľuďom sú protivní, |
*16 nám však bránia kázať pohanom (blahozvesť) spá-
sy. Stále prevyšujú svoje hriechy, ale už sa nad
nimi dovŕšila miera (Božieho) hnevu!

3. *Apoštolova túžba po Solúnčanoch.* —
17 My sme boli od vás, bratia, na chvíľku odlúčení,
ale len telom, nie srdcom. Tým väčšmi sme sa usi-
lovali a veľmi sme túžili znova vás uvidieť tvárou
18 v tvár. Znova a znova sme chceli k vám prísť, totiž
ja Pavol, ale satan nám to prekazil.
19 Veď kto iný by bol našou nádejou, našou rado-
sťou a naším vencom chvály pred naším Pánom Je-
žišom [Kristom] pri jeho príchode, ak nie aj vy?
*20 Vy ste naša sláva a radosť!

9 O kresťanskom hodnotení práce viď 2 Sol 3, 7—12*.
16 Apoštol prorockým zrakom vidí blízky trest Boží, ktorý predpovedal už Pán Ježiš, totiž skazu Jeruzalema a rozohnatie Židov po celom svete. Porovnaj Mt 23, 37—39; 24, 6 a 16*.
20 Príchod Pánov, grécky parúzia, latinsky adventus.

4. *Timotej ide do Solúna.* — Keď sme už 3
nemohli ďalej vydržať, rozhodli sme sa, že sami
ostaneme v Aténach, | a Timoteja, nášho brata a 2
služobníka Božieho pri (hlásaní) blahozvesti Kristovej, sme poslali upevniť vás a povzbudiť vo viere, | aby sa nikto nesklátil v týchto súženiach. Viete 3*
sami, že to nám je určené!
Už keď sme boli u vás, vopred sme vám pove- 4
dali, že prídu na nás súženia. A tak sa aj stalo, ako
viete. Preto, keď som už nemohol ďalej vydržať 5
poslal som ho prezvedieť sa o vašej viere, či vás pokušiteľ nepokúšal a naša namáhavá práca nevyšla nazmar.

5. *Dobré zprávy.* — Teraz sa však Timotej 6
vrátil od vás k nám a priniesol nám dobré zvesti
o vašej viere a láske. Aj to, že si na nás stále po
dobrom spomínate a žiadate si nás vidieť, ako my
vás. A tak sme sa pri všetkom svojom súžení a trá- 7

Slovom parúzia, prípadne epifaneia (= zjavenie sa) v časoch Nového zákona Gréci označovali cisárovu návštevu v niektorom meste, ktorá sa vždy konala s neobyčajnou pompou a s prejavmi božskej úcty panovníkovi (cisársky kult). Prví kresťania takto nazývali slávny príchod Pánov na konci sveta, keď sa zjaví v božskej sláve svojej moci a spravodlivosti. Táto myšlienka ovládala všetok starokresťanský bohoslužobný (bedlenia pred sviatkami, modlitby ap.), ba aj spoločenský a súkromný život. Pravda, niektorí veriaci sa mylne nazdávali, že posledný súd už-už prichádza, a podľa toho zavše aj konali. Viď 5, 1—11*.

Je údelom kresťanov, že od skazeného Satanovi otro- 3
čiaceho sveta musia znášať mnohé protivenstvá a súženia. — Apoštol sa tu dotýka pálčivej otázky utrpenia a bolesti, ktorú si pohanstvo nevedelo rozriešiť, ba ani židovstvo (kniha Jób!) nenašlo na ňu uspokojivú odpoveď. Podľa myšlienky sv. Pavla (porovnaj Rim 6, 3 a 5; 8, 17*; 1 Kor 15, 31*; 2 Kor 4, 10* a i.) účasť na plodoch vykupiteľského diela Kristovho predpokladá účasť na jeho umučení. Spoločenstvo života s Kristom znamená teda aj spoločenstvo bolesti a smrti. A konečné rozuzlenie problému utrpenia a radosti prinesie len večnosť.

pení zaradovali nad vami, bratia, pre vašu vieru.
8 Teraz už ako by sme boli (znova) ožili, keď vy ste
pevní v Pánovi.
9 Akože sa odvďačíme Bohu za vás, za všetku tú
10 radosť, ktorú máme z vás pred svojím Bohom? Vo
dne v noci snažne prosíme, aby sme vás mohli
uzrieť tvárou v tvár a doplniť to, čoho sa nedostáva
11 vašej viere. Nech nám sám Boh a Otec náš a Pán
12 náš Ježiš [Kristus] pripravia cestu k vám! A vás
nech Pán rozhojní a zveľadí v láske medzi vami
a ku všetkým (ľuďom), ako ju aj my máme k vám.
*13 Nech vám posilní srdcia, aby ste boli bez úhony a
svätí pred naším Bohom a Otcom, keď Pán náš Je-
žiš [Kristus] príde so všetkými svojimi svätými.

Časť druhá.

Smernice pre kresťanský život, 4, 1—5, 11.

*4 1. *Svätý život.* — Inak vás, bratia, žiadame
a veľmi prosíme v Pánu Ježišovi, aby ste vždy lep-
šie a lepšie zachovávali to, čo ste od nás prijali,
totiž ako máte Bohu milo žiť. A vy tak aj žijete!
2 Viete, aké príkazy sme vám v mene Pána Ježiša
*3 dali: | Boh chce vaše posvätenie! Preto sa chráňte
4 smilstva! Nech si každý z vás opatruje nádobu

13 Pán sa pri svojom druhom príchode zjaví vo svojej božskej sláve, so sbormi anjelov a svätých (= už oslávených kresťanov).

1 V druhej časti 4, 1—5, 11 apoštol podáva solúnskym veriacim zásady pre súkromný a spoločenský život v duchu Kristovho evanjelia. — Opravdivý kresťanský život je v stálom napredovaní, v stálom úsilí za lepším. Inak by nevyhnutne zakrpatel a vyhynul.

3-5 Čnosť čistoty a zdržanlivosti je prvým predpokladom kresťanskej svätosti. Porovnaj 1 Kor 6, 12—20*. — Niektorí vykladači miesto „nádobu (svojho tela)" prekladajú „svoju manželku" a slová apoštolove rozumejú o posvätení manželstva.

(svojho tela) vo všetkej posvätnosti a poctivosti, | a nie v smyselných žiadostiach ako pohani, ktorí 5 nepoznajú Boha.

Nech sa nikto pri svojich podujatiach nedopúšťa 6 prechmatov a chamtivosti proti bratovi, pretože Pán sa za toto všetko pomstí, ako sme vám už predtým povedali a dosvedčili! Veď nie k nečistote, ale 7 k svätosti nás Boh povolal!

Kto by týmto pohŕdal, nie človekom by pohŕdal, 8* ale Bohom, ktorý aj vám dal svojho Svätého Ducha.

2. *Bratská láska.* — O bratskej láske nenačim 9 vám písať, lebo Boh vás sám naučil, že sa máte navzájom milovať. A to aj robíte všetkým bratom po 10 celom Macedónsku. Len vás veľmi prosíme, bratia, aby ste v tom ešte väčšmi rástli!

Usilujte sa (so všetkými) nažívať v pokoji! Každý si konajte svoje a pracujte vlastnými rukami, 11* ako som vám prikázal! Takto budete počestne žiť 12 aj pred tými, čo sú mimo Cirkvi, a na nikoho nebudete odkázaní.

3. *Osud verných zosnulých.* — Nechceme, 13* bratia, aby ste nevedeli, ako je to so zosnulými, žeby ste sa nermútili ako tí, čo nemajú nijakej nádeje. Ak veríme, že Ježiš zomrel a vstal z mŕtvych, 14 tak (veríme), že Boh tých, čo zosnuli v Ježišovi, privedie s ním.

Príkaz čistoty nie je výmyslom Pavlovým, ale je zá- 8 konom, ktorý nám dal sám Boh. — Miesto „vám" niektoré gr. rukopisy a Vg majú „nám".

O práci viď 2 Sol 3. 7—12*. 11 n

Aj pohani, aspoň ich vedúci duchovia, poznali náuku 13 n o nesmrteľnosti duše; pravda, bola to viera veľmi neistá a často znetvorená istým skepticizmom. — Pozoruhodné sú slová Cicerónove: „Ak sa mýlim, keď duše ľudí pokladám za nesmrteľné, rád sa mýlim! A kým žijem, nedám si vyrvať tento slastný omyl".

*15 A hovoríme vám slovami samého Pána: My, čo
zostaneme nažive až do príchodu Pánovho, nepre-
16 dídeme tých, čo už zosnuli. Keď totiž sám Pán so-
stúpi s nebies, len čo zaznie povel a hlas archan-
jela a (hlahol) Božej trúby, najprv vstanú z mŕt-
17 vych tí, čo zosnuli v Kristovi, | a my, čo budeme
ešte nažive, spolu s nimi budeme potom v oblakoch
uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi. Potom už
budeme navždy s Pánom.
18 Potešujte sa navzájom týmito slovami!

*5 4. *Deň Pánovho príchodu.* — Netreba, bra-
tia, aby som vám písal o tých časoch a chvíľach, |
2 lebo sami dobre viete, že deň Pánov príde tak ako
3 zlodej v noci. Keď si budú povrávať: „Je pokoj
a istota!" vtedy znenazdania príde na nich záhuba
ako bolesti na rodičku, a už neutečú.
4 Vy však, bratia, nie ste vo tme (nevedomosti),
5 aby vás ten deň prekvapil ani zlodej. Všetci ste
predsa synovia svetla a synovia dňa! Nie sme (sy-
6 novia) noci a tmy, | nespime teda ako ostatní, ale
7 bedlime a buďme triezvi! Tí čo spia, v noci spia,

15-17 Pán sám zjavil apoštolovi spôsob parúzie: Najsamprv vstanú z mŕtvych tí, čo dovtedy pomreli. Tí však, čo budú vtedy ešte žiť (Pavol hovorí o kresťanoch všetkých storočí, nie iba o svojich súčasníkoch!), už nezomrú, ale i s telom, za živa osláveným, sa pripoja ku Kristovi, k sborom anjelov, aby s nimi sprevádzali všemohúceho Pána a Sudcu. — Apoštol tu nehovorí o údele hriešnikov. — K celku porovnaj Mt 24, 29—51*; Mk 13, 24—37*; Lk 21, 25—36*: Zjv 20, 4—6, 11—15*.

1-11 Čas druhého príchodu Pánovho je nám neznámy. Stane sa to náhle, keď nikto nebude nič ani tušiť. Tak to predpovedal sám Kristus, ktorý všetku náuku o svojom príchode shrnul v jedinom: Bedlite! A to zdôrazňuje aj apoštol a vyvodzuje z toho všeobecné pravidlo kresťanského života: Vždy máme byť pripravení na príchod a súd Pánov! Nijako však neučí, že Pán už čoskoro príde, hoci si to niektorí kresťania mysleli a podľa toho aj konali. Porovnaj 2, 20*; 2 Sol 2, 1, 12*.

a pijani sa v noci opíjajú, | ale my, (synovia) dňa, 8
buďme triezvi a oblečme si brnenie viery a lásky
a prilbu nádeje spásy! Veď nás Boh neurčil, aby 9
sme boli (trestaní) jeho hnevom, ale aby sme do-
siahli spasenia skrze Pána nášho Ježiša Krista, |
ktorý zomrel za nás, aby sme živí alebo mŕtvi s nim 10
žili.

Preto sa navzájom potešujte a svorne povzbu- 11
dzujte, ako to aj robievate!

5. *Rozličné napomenutia.* — Žiadame vás, 12
bratia, vážte si tých, čo pracujú medzi vami a sú
vám predstavení v Pánovi a poučujú vás! Uctite si 13
ich a milujte ich čo najviac pre túto ich prácu! Na-
žívajte s nimi v pokoji!

Veľmi vás prosíme, bratia, napomínajte nepo- 14
riadnych, posmeľujte malomyseľných, ujímajte sa
slabých (vo viere), ku všetkým buďte zhovievaví!
Hľaďte, aby sa nikto neodplácal zlým za zlé, ale 15'
vždy sa usilujte konať dobré ako medzi sebou, tak
aj medzi ostatnými!

Ustavične sa radujte (v Pánovi)! Neprestajne sa 16-17
modlite! Vždy vzdávajte Bohu vďaky, lebo on si to 18
žiada od vás všetkých, v Kristu Ježišovi!

(Dary) Ducha neuhášajte, | proroctvami nepohŕ- 19*-20
dajte! Všetko najsamprv skúmajte a držte sa toho, 21
čo je dobré! Všetkého, čo sa len zdá zlé, sa vystrí- 22
hajte!

Vedúca zásada kresťanského života: Dobrom premá- 15
hať zlo! Nie zle chápané, trpné, bojazlivé a jalové: Neod-
porovať zlému! ale povedomý, zdravý a do života preni-
kajúci zákon činorodého dobra, ktoré chce všetko za-
chytiť do okruhu svojej sily. Porovnaj Prísl 20, 22*; Rim
12, 17—21*; 1 Pt 3, 9*.

Apoštol napomína Solúnčanov, aby ľahkomyseľne ne- 19-21
hatili charizmatickými darmi Ducha omilostených. Nech
starostlivo skúmajú ich slová a o čom sa presvedčia, že
je naozaj z vnuknutia Božieho, tým nech sa riadia.

*23 Sám Boh pokoja nech vás hojne posvätí! A pri
príchode Pána nášho Ježiša Krista váš duch nech je
24 neporušený a duša i telo bez úhony! Verný je ten,
ktorý vás povolal. On to aj urobí!

Záver, 5, 25—28.

25 Bratia, modlite sa za nás!
*26 Pozdravte svätým bozkom všetkých bratov!
27 A zaväzujem vás menom Pánovým, aby ste ten-
to list dali prečítať všetkým [svätým] bratom.
28 Milosť Pána nášho Ježiša Krista nech je s vami!
[Amen.]

---

23 Pavol nechce povedať, že v človekovi sú dva vecne od seba odlišné princípy života, duch a duša. Duchovnosť a živočíšnosť sú dve úlohy, dva prejavy jedného a toho istého činiteľa, duše. Povinnosťou človeka je, aby uvedomene svoje bytie, svoje „ja" zameral k tomu, čo je vyššie, duchovné, nie k tomu, čo je nižšie, živočíšne. Porovnaj 1 Kor 2, 14 n*.

26 O „svätom bozku" viď Rím 16, 16*.

DRUHÝ LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA SOLÚNČANOM.

1. Prvý list Solúnčanom, ako sa zdá, nedosiahol potrebných výsledkov. Protivenstvá a ústrky so strany Židov rástly a veriaci nehľadali protiváhu v intenzívnejšom náboženskom živote a v činnosti, podnietenej vierou a láskou, ale utešovali sa aj naďalej myšlienkou, že príchod Kristov a koniec sveta sú už aj tak veľmi blízko. Hlásatelia tohto bludu sa odvolávali na výroky charizmatických prorokov (porovnaj 1 Kor 14*), ba aj na samého Pavla, na jeho ústnu náuku a na akýsi jeho list. Následky boly nedobré: všeobecná malátnosť, lenivá nečinnosť a trpné očakávanie toho, čo bude.

2. Apoštol, ktorý práve v horlivom a činnom živote z viery a lásky videl cieľ Kristovej blahozvesti, zbadal, že solúnski veriaci nepochopili pravý ráz a zameranie evanjelia. Preto im napísal z Korinta druhý list, nedlho po prvom. Tu im zreteľne hovorí, že príchod Pánov nemôže byť tak blízko, ako si myslia, lebo sa ešte nesplnily rozličné podmienky. Najsamprv musí nastať predpovedaný veľký odpad od viery a prísť Antikrist, len potom sa uskutoční koniec sveta a posledný súd. Nech teda solúnski kresťania nehlivejú, ale nech sa venujú svojim povolaniam a poctivo pracujú. V tomto súvise (3, 10) vyslovil apoštol vychytenú zásodu spoločenskej spravodlivosti. Kto nechce pracovať, nech ani nejej

3. Pavlovský pôvod listu je dostatočne zaručený svedectvami sv. Hipolyta Rímskeho, bludára Marcióna, sv. Ireneja, Tertulliána, Klementa Alexandrijského, Origena a iných. Aj literárnokritický rozbor tohto listu, najmä jeho porovnanie s prvým, to potvrdzuje. Niektorí nekatolícki bádatelia by to chceli poprieť, ale pri svojich vývodoch nedbajú náležite na skutočný dejinný a literárny stav vecí.

Pozdrav, 1, 1—2.

*1 Pavol, Silván a Timotej cirkvi Solúnčanov v Bohu Otcu našom a v Pánu Ježišu Kristovi.
2 Milosť vám a pokoj od Boha Otca a Pána Ježiša Krista!

Osnova listu, 1, 3—3, 15.

3 1. *Vzrast solúnskej cirkvi.* — Bratia, vždy sme povinní vzdávať Bohu za vás vďaky, ako sa aj sluší, keďže vaša viera tak vzrastá a vzájomná
4 láska vás všetkých sa veľadí. Chválime sa vami po ostatných cirkvách Božích, a to pre vašu vytrvalosť a vieru, vo všetkých prenasledovaniach a súženiach, ktoré znášate.
*5 V tom sa ukazuje spravodlivý súd Boží, že vás uznáva za hodných kráľovstva Božieho, za ktoré
6 trpíte. Lebo to je podľa spravodlivosti Božej, že
7 tým, čo vás sužujú, odplatí súžením, | a vám sužovaným spolu s nami pokojom, keď sa Pán Ježiš
*8 s anjelmi svojej moci zjaví s nebies | *v blčiacich plameňoch a bude trestať tých, čo nechcú poznať Boha a poslúchať* blahozvesť Pána nášho Ježiša
9 [Krista]. Dostanú zaslúžený trest a budú naveky zavrhnutí *od tváre Pánovej a od slávy jeho moci,* |
10 *keď príde v ten deň, aby bol oslávený vo svojich svätých a obdivovaný* vo všetkých tých, čo uverili. A to preto, lebo ste uverili nášmu svedectvu!

n 1 Okrem záverečných slov je to ten istý pozdrav ako 1 Sol 1, 1.
5 Boh práve svojich verných navštevuje protivenstvami a utrpením, aby ich vyskúšal a zveľadil ich zásluhy.
8-10 Kristus sa zjaví „v blčiacich plameňoch". t. j. v jase svojej slávy, ako kedysi Boh Jahveh v horiacom kre a na Sinaji (Ex 3, 2; 19, 18; porovnaj Dan 7, 9* a i.). — Opis posledného súdu je složený z viacerých vyrokov Starého zákona: Iz 66, 15; Jer 10, 25; Ž 78, 6; — Iz 2, 10. 19. 21; — Iz 2, 11, 17; 49, 3.

Preto sa vždy modlievame za vás, aby vás Boh 11
náš urobil hodnými tohto povolania a svojou mocou dokonal každý (váš) dobrý úmysel a dielo (vašej) viery, | aby meno Pána nášho Ježiša [Krista] 12
bolo oslávené vo vás a vy v ňom, podľa milosti nášho Boha a Pána Ježiša Krista.

2. *Príchod Pánov.* — Žiadame vás, bratia, aby 2*
ste sa vo veci príchodu Pána nášho Ježiša Krista,
keď sa my všetci vôkol neho shromaždíme, | nedali 2
tak ľahko vo svojom presvedčení sklátiť a zastrašiť ani nijakým duchom ani nijakou náukou ani nijakým listom údajne naším, ako by deň Pánov už nastával.

Nedajte sa nijako nikomu oklamať! Prv totiž 3*
musí prísť odpadnutie (od viery) a zjaviť sa človek
neprávosti, syn zatratenia, | *ktorý sa bude* protiviť 4
(Bohu) *a povyšovať sa nad všetko, čo nazývajú Bohom* a čo uctievajú. Ba posadí sa aj do chrámu Božieho a bude sa vyhlasovať za Boha.

Vari sa už nepamätáte, že som vám o tom ho- 5
voril, keď som bol u vás? A teraz hádam viete, čo 6*

Solúnčania nepochopili Pavlovu náuku o parúzii — 1n
druhom príchode Kristovom. Nazdávali sa, že ten deň je časove veľmi blízky. A niektorí blúznivci ich v tom ešte posilňovali. Odvolávali sa na samého Pavla, ktorého slová zle vysvetľovali, ba vari aj podvrhli nejaký list ako by jeho vlastný.

Dve významné udalosti budú predchádzať Pánov príchod: hromadné odpadnutie od viery a príchod Antikrista 3n
(porovnaj 1 Ján 2, 18 a 22; 4, 3*; 2 Jn 7*). To nebude sám Satan (porovnaj v. 9*), ale nejaký muž jemu otrocky oddaný. Bude sa rúhavo povyšovať nad samého Boha (porovnaj Dan 11, 36; 28, 2*), bude si prisvojovať božské práva a božskú úctu a svojimi rečami a klamstvami bude zvádzať ľudí slabých vo viere.

Nejaká tajomná moc alebo osoba zadržuje Antikrista. 6-8
takže sa ešte nemôže otvorene zjaviť. Skryto pracuje vo svojich predchodcoch a pomocníkoch. Kto je tá osoba alebo tá moc, my už nevieme, hoci Solúnčanom to bolo zaiste známe. Myslíme, že apoštol má na mysli oslobodenie Sa-

7 ho zadržuje, aby sa hneď zjavil. Tajomstvo neprá-
vosti už účinkuje, ale prv ešte musí byť odstránený
8 ten, čo je (tomu) na prekážke. Len potom sa zjaví
ten bezbožník, ktorého Pán Ježiš zahubí dychom
úst svojich a zničí pri svojom slávnom príchode.
*9 Tamten so Satanovou pomocou príde so všetkými
prejavmi moci, znameniami, lživými zázrakmi |
10 a so všetkými nešľachetnými klamstvami k tým, čo
majú zahynúť, lebo nemali lásky k pravde, ktorá
11 ich mala spasiť. Preto Boh na nich dopúšťa zvodnú
12 moc, aby uverili lži | a boli odsúdení všetci tí, čo
neverili pravde, ale obľúbili si neprávosť.

*13 3. *Slová útechy a povzbudenia.* — Vždy
musíme za vás, bratia milí Pánovi, vzdávať Bohu
vďaky, že si vás Boh vyvolil ako prvotiny, aby ste
boli spasení, posvätil vás Duchom a obdaril vierou
14 v pravdu. Našou blahozvesťou vás povolal, aby ste
dosiahli slávy Pána nášho Ježiša Krista.
15 Tak teda, bratia, buďte pevní a pridržajte sa
náuky, ktorú ste ústne alebo listovne od nás prijali.
16 A Pán náš Ježiš Kristus a Boh, Otec náš, ktorý si
nás zamiloval a vo svojej dobrotivosti dal nám več-
17 nú radosť a milostivú nádej, | on sám nech vám
poteší srdcia a utvrdí ich v každom dobrom skutku
a slove.

3 4. *Apoštol prosí o modlitby.* — Napokon,
modlite sa za nás, bratia, aby sa slovo Pánovo

tana na konci „tisícročného" Kristovho kráľovstva, o ktorom hovorí sv. Ján v knihe Zjavenia 20, 7—10. — Niektorí Otcovia a vykladači slová „čo ho (Krista) zadržuje" vysvetľujú o príchode Pánovom: Jeho slávna parúzia na neuskutoční skôr, ako sa zjaví Antikrist.

9-12 Porovnaj Mt 24, 23—26*; Mk 13, 21 n.*; Zjv 13, 11—18*.

13 Solúnska cirkev bola jedna z prvých v Europe. Bola ako by prvotinami obetovanými Bohu z úrody evanjelia. — O prvotinách — prvých plodoch, ktoré Židia mali obetovať Bohu, viď Ex 25, 5*; Nm 15, 19*.

rýchle šírilo a oslávilo ako u vás | a aby sme sa 2
zachránili pred nešľachetnými a zlými ľuďmi, lebo
nie všetci chcú uveriť. Ale Pán je verný, on vás 3
utvrdí a zachová pred zlým.

Dôverujeme vám v Pánovi, že konáte a budete 4
konať, čo vám prikazujeme. Nech vám Pán vedie 5
srdcia k láske Božej a k trpezlivosti Kristovej.

5. *Poctivou prácou zarábať si na chlieb.*
Prikazujeme vám, bratia, v mene Pána nášho Ježi- 6
ša Krista, aby ste sa vyhýbali každému bratovi,
ktorý žije neporiadne, a nie podľa náuky, ktorú
prijali od nás.

Viete, ako nás treba nasledovať: Nežili sme 7*
u vás neporiadne, | ani sme chleba od nikoho za- 8
darmo nejedli, ale dňom i nocou sme ťažko a na-
máhavo robili, len aby sme nikomu z vás neboli na
ťarchu. A to nie, ako by sme na to nemali práva, 9
ale aby sme vám seba dali za príklad, ako nás máte
nasledovať. Toto sme vám prikazovali, keď sme 10
boli u vás: Kto nechce pracovať, nech ani neje!

Počúvame totiž, že niektorí medzi vami žijú ne- 11
poriadne, nič nerobia, len darebačia. Takým prika- 12
zujeme a napomíname ich v (mene) Pána Ježiša
Krista, aby pokojne pracovali a tak jedli svoj chlieb!

Pavlova náuka o práci je vyvodená zo základných vie- 7-12
roučných a mravoučných kresťanských právd (dedičný
hriech, rovnosť všetkých ľudí, posvätenie nášho života mi-
losťou Kristovou ap.) a je na vtedajšie (i dnešné!) pomery
priamo priekopníckou a revolučnou. Pre slobodných Grékov a Rimanov bola telesná práca niečím barbarským, otrockým a ponižujúcim. Židia si vážili niektoré remeslá a zamestnania, ale niektoré druhy roboty sa im tiež veľmi priečily. Až kresťanstvo prinieslo v tejto veci úplný obrat, plné zhodnotenie a nadprirodzené očistenie a posvätenie práce, i tej najnižšej, ak je čestná. — Pavol si vlastnými rukami zarábal na chlieb a tak pôsobil veľmi povzbudzujúco na veriacich. Porovnaj 1 Kor 4, 12*; Sk 18, 3; 20, 33 n*.

13-14 A vy, bratia, neochabujte a čiňte dobre! Ak niekto neposlúchne slová tohto nášho listu, majte sa pred ním na pozore a nestýkajte sa s ním, aby sa
15 zahanbil! Nepokladajte ho však za nepriateľa, ale napomínajte ho ako brata.

Záver, 3, 16—18.

16 Sám Pán pokoja nech vám dožičí stáleho pokoja vo všetkom! Pán nech je so všetkými vami.
*17 Tento pozdrav je môj vlastnoručný, Pavlov. Je overovacím znakom v každom liste. Tak písavam.
18 Milosť Pána nášho Ježiša Krista so všetkými vami! [Amen.]

---

n 17 Tieto dva verše pripisuje Pavol vlastnou rukou. Sú overovacím znakom, že list je naozaj od neho.

PRVÝ LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Úvodné poznámky.

1. Sv. Timotej bol rodákom z maloazijského mesta Lystry. Pavol sa s ním poznal už na svojej prvej misijnej ceste (Sk 16, 1—3) a získal ho pre Krista. Timotej sa odvtedy stal horlivým sprievodcom a spolupracovníkom apoštolovým. Verne ho sprevádzal i na druhej a tretej ceste. Bol síce mladý, ale veľmi rozumný a rozvážny, Pavlovi synovsky oddaný, takže ho tento častejšie poveroval dôležitými a chúlostivými úlohami (napr. v Solúne, v Korinte, vo Filipách). Vytrval pri majstrovi aj za jeho prvého väzenia v Ríme. Potom ho sprevádzal na okružnej ceste po cirkvách, až ho apoštol ustanovil za biskupa v Efeze. Porovnaj 1 Tim 1, 3*. Ztadiaľ šiel do Ríma navštíviť Pavla, keď bol druhý raz vo väzení. Porovnaj 2 Tim 4, 8. 13. 21*. Po jeho mučeníckej smrti sa vrátil do Efezu. Podľa podania, potvrdeného novšími výskumami, zomrel mučeníckou smrťou 22. januára r. 97. Ubili ho pohani, keď rázne vystúpil proti nemravnostiam, páchaným za slávnosti na počesť bohyne Artemidy.

2. Tento list Pavol napísal Timotejovi tak okolo r. 65. Obsah spisu predpokladá totiž už ustálenú organizáciu cirkevného života v Efeze. A sú v ňom zmienky aj o rozličných bludoch, ktoré sa začaly širiť. To všetko si však vyžaduje istý časový odstup od prvopočiatkov viery.

Nevedno, kde Pavol napisal tento spisok. Môžeme však predpokladať, že po krátkej ceste do Španielska sa asi roku 64 vydal na okružnú cestu po cirkvách, ktoré bol založil. Navštívil Efez, kde ustanovil Timoteja za biskupa, a blízke mestá (porovnaj Filem 22*) a pobral sa do Macedónska a do Achajska. Tu niekde napísal vernému spolupracovníkovi list, keď sa dozvedel, že v Efeze začínajú šarapatiť bludári.

3. To boli židovčiaci gnostici. Vystatovali sa, že majú dokonalejšie, vyššie poznanie (grécky gnosis, preto gnostici) Boha a jeho tajomstiev. Základom ich náuky bol dualizmus: Uznávali dva princípy bytia, totiž dobro-ducha a zlo-hmotu Služba hmote je služba zlu, preto zavrho-

vali manželstvo, lebo vraj tak sa rozmnožuje iba hmota; vnucovali všelijaké židovské očisťovacie obrady a predpisy o jedlách ap. Naozaj sa však cítili povýšenými nad všetky zákony mravnosti a žili neviazaným, bezuzdným životom. Preto sa apoštol ostro stavia proti nim a povzbudzuje mladého Timoteja, aby neohrožene vydržal v boji proti ich bludom.

4. Oba listy Timotejovi a list Titovi sa nazývajú „pastierskymi". Pavol ich totiž napísal pre svojich žiakov — biskupov Timoteja a Tita. Podáva im v ňom otcovské pokyny a rady, ako majú spravovať svoje cirkvi, usporiadať cirkevnú organizáciu, starať sa o horlivý náboženský život veriacich a brániť proti bludárom čistotu Kristovej viery.

Všetky tri napísal Pavol na sklonku života, ako nám to dosvedčujú sv. Hipolyt Rímsky, Tacián, sv. Irenej, Tertulián, Klement Alexandrijský, Origenes a mnohí iní. Okrem nich listy citujú, hoci neuvádzajú výslovne meno Pavlovo, sv. Klement Rímsky, sv. Polykarp, Hermas a iní cirkevní Otcovia a spisovatelia.

Naproti tomu nekatolícki kritici sa odvolávajú na to, že sloh a reč týchto listov sa odlišujú od ostatných spisov Pavlových a predpokladajú takú vyspelú organizáciu a rozličné bludy, o akých vraj v apoštolských časoch nemôže byť ani reči. Ale to sú dôvody len podmetné, apriorné, ktoré sa nezakladajú ani na hlbšom výskume dejinných prameňov, ba im priamo protirečia, a nemajú ani zreteľ na slohové — rečové zvláštnosti, ktoré sa nevyhnutne menia podľa veci, o ktorej spisovateľ píše, aj podľa rozličných životných okolností, ktoré vplývajú na mentalitu každého autora. Okrem toho treba náležite uvážiť, že Pavol svoje listy nepísal priamo, ale diktoval ich rozličným žiakom, a to zrejme nemálo vplývalo na sloh a reč týchto spisov.

Pozdrav, 1, 1—2.

*1 Pavol, apoštol Krista Ježiša, ustanovený od Boha, Spasiteľa nášho, a od Krista Ježiša, nádeje na-
2 šej, | Timotejovi, svojmu pravému synovi vo viere.
Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a od Krista Ježiša, Pána nášho!

1 Boha Otca Pavol nazýva naším Spasiteľom, lebo je pôvodcom našej spásy: On poslal na svet svojho jednorodeného Syna, aby nás svojím slovom a svojou smrťou vykúpil.

Časť prvá.

Povinnosti pastierskeho úradu, 1, 3—4, 5.

1. *Falošné náuky.* — Keď som sa poberal do 3*
Macedónska, prosil som ťa, aby si ostal v Efeze
a istým (kazateľom) zabránil rozširovať nepravú
náuku | a zapodievať sa bájkami a nekonečnými 4
rodokmeňmi. To napomáha skôr škriepky než Bo-
žiu ustanovizeň viery. A cieľom hlásania (blaho- 5
zvesti) je láska z čistého srdca, dobrého svedomia
a nepokryteckej viery. Poniektorí však od tohto 6
zblúdili a obrátili sa k daromným rečiam. Chceli 7
by byť učiteľmi zákona, a sami nechápu, ani čo ho-
voria, ani čo s toľkou istotou tvrdia.

My však vieme, že zákon je dobrý, keď ho nie- 8*
kto správne používa | a je si vedomý toho, že zá- 9
kon nie je pre spravodlivého, ale pre nespravodli-
vých a spurných, pre bezbožných a hriešnych, pre
ľudí bez bázne a úcty, pre otcovrahov, matkovra-
hov a vrahov vôbec, | pre smilníkov a zvrhlíkov, 10
pre otrokárov, luhárov a krivoprísažníkov a pre

V prvej časti 1, 3—4, 5 apoštol podáva Timotejovi základné, všeobecné pravidlá, ako má úspešne zastávať svoj pastiersky úrad. 3

Bludári, o ktorých hovorí Pavol, sú židovčiaci rozumkári, ktorí hlásali, že židovský zákon a jeho predpisy sú aj kresťanom nevyhnutne potrebné. Pravda, vysvetľovali ho svojím neumelým spôsobom, väčšinou obrazne — alegoricky a z rozličných starozákonných príhod narobili hotové bájky. Okrem toho fantasticky a kabalisticky (= magická číslohra) sostrojovali všelijaké rodokmene a tieto hračky predkladali ako vyššie zjavenie Božie. Pravú podstatu Starého zákona vôbec nepochopili, a chceli byť učiteľmi druhých! 3-7

Zákon Mojžišov a zákon vôbec má význam len pre nedokonalých, ktorí konajú dobro, vlastne chránia sa zla len z prisilenia, zo strachu pred trestom. Ale dokonalý kresťan koná nie pod nátlakom predpisov, lež z vnútorného podnetu Ducha Svätého a zo spontánneho rozhodnutia svojej slobodnej vôle. 8-11

11 všetko to, čo je proti zdravej náuke. To podľa blahozvesti slávneho a blahoslaveného Boha, ktorá mi bola sverená.

2. *Služobník blahozvesti.* —

*12 Ďakujem tomu, ktorý mi dal sily,
Kristu Ježišovi, Pánovi nášmu,
že ma uznal verným
a učinil svojím služobníkom,
13 hoci som sa predtým rúhal,
(Cirkev) prenasledoval a utláčal.
Ale dostalo sa mi milosti,
lebo to som robil z nevedomosti a v nevere.
14 Nesmierne sa rozhojnila (vo mne)
milosť nášho Pána
s vierou a láskou v Kristu Ježišovi.
15 Verná je to náuka,
nadovšetko hodná,
aby ju všetci prijali.
Kristus Ježiš prišiel na svet,
aby spasil hriešnikov,
medzi ktorými ja som najväčší.
16 Práve preto sa mi dostalo milosti,
aby Ježiš Kristus na mne prvom
ukázal všetku svoju zhovievavosť
na príklad tým, čo uveria v neho,
aby obsiahli večný život.
17 Jemu, Kráľovi vekov,
nesmrteľnému a neviditeľnému,
jedinému Bohu,
česť a sláva na veky vekov! Amen.

12-17 V rytmickom chválospeve apoštol ďakuje Pánovi, že ho milostivo povolal za služobníka evanjelia. — K v. 13. porovnaj Sk 26, 9—11*; Flp 3, 6; k v. 17*. Rim 11, 33; 16, 27*; Ef 3, 20 n*.

3. *Bojuj dobrý boj!* — Prikazujem ti teda, 18*
syn Timotej, na základe predošlých proroctiev o te-
be, aby si podľa nich bojoval dobrý boj. Zachovaj 19
si vieru a dobré svedomie, ktoré niektorí zavrhli,
a stroskotali vo viere! Z nich sú Hymenajos a Ale- 20*
xander, ktorých som vyobcoval Satanášovi, aby
sa odučili rúhať.

4. *Modliť sa za všetkých!* — Predovšetkým 2
nariaďujem, aby sa konaly prosby, modlitby, oro-
dovania a vďaky za všetkých ľudí, | aj za kráľov 2
a za všetkých vysoko postavených, aby sme žili
tichým a pokojným životom, vo všetkej zbožnosti
a počestnosti. Toto je dobré a milé Bohu, Spasite- 3
ľovi nášmu, | ktorý chce všetkých ľudí spasiť a pri- 4
viesť k jasnému poznaniu pravdy.
Jeden je totiž Boh, jeden aj Sprostredkovateľ 5*
medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš, | ktorý 6
dal seba ako výkupnú žertvu za všetkých, ako sve-
dectvo v pravom čase. Ja som bol ustanovený za 7
jeho zvestovateľa a apoštola, — pravdu hovorím
a nelužem! — za učiteľa pohanov vo viere a pravde.

5. *Úpravy o spoločných modlitbách.* —
Moja vôľa je, aby sa mužovia všade modlili, po- 8
zdvihujúc nepoškvrnené ruky, bez hnevu a sváru.
Podobne, aby sa ženy strojily slušne, cudne a 9
skromne; nie kučeravým účesom, zlatom, perlami |

Ako Pavol a Barnabáš (Sk 13, 1—3) tak aj Timotej bol 18
vyvolený za „starejšieho", t. j. za biskupa, na zvláštne
vnuknutie Ducha Svätého (proroctvo).
Porovnaj 2 Tim 2, 17; 4, 14*; Sk 19, 33. — Pavol exko- 20
munikoval, t. j. vylúčil z Cirkvi týchto bludárov. Porov-
naj 1 Kor 5, 3—5*.
Ježiš Kristus, pravý Boh a pravý človek, spája vo svo- 5 n
jej osobe božskú a ľudskú prirodzenosť. Ako človek môže
teda byť právoplatným zástupcom a obrancom ľudského
pokolenia pred Bohom Otcom a sprostredkovateľom medzi
ním a nami.

10 a drahocenným rúchom, ale dobrými skutkami, ako
sa svedčí na ženy, ktoré si zakladajú na bohaboj-
nosti.
11 Žena nech sa učí v tichosti a vo všetkej poslušnosti.
*12 Nedovoľujem však žene vyučovať, ani nad
13 mužom panovať, ale nech je tichá a pokojná. Adam
14 bol totiž stvorený prvý, len potom Eva. A nie Adam
sa dal zviesť, ale žena sa dala zviesť a dopustila sa
*15 priestupku. Materstvom však dosiahne spásy, ak
zotrvá vo viere, láske a svätej skromnosti.

6. *Úpravy o biskupoch a diakonoch.* —
*3 Pravdivá je reč: Kto sa usiluje o biskupský úrad,
*2 po dobrom diele túži! A preto biskup musí byť bez
úhony, iba raz ženatý, striezlivý, rozvážny, slušný,

---

12 Pavol nedovoľuje, aby ženy pri cirkevných schôdzkach a bohoslužbách boly hlásateľkami a učiteľkami Kristovej blahozvesti. Má na mysli hlavne charizmatický dar vedomosti a proroctva. Porovnaj 1 Kor 14, 34 n*.

15 Materstvo, posvätené vierou, láskou a skromnosťou, oslobodzuje ženu z kliatby všednosti a pozdvihuje ju k Bohu. A tak to, čo pre vinu Evy sa stalo pre ženský rod kliatbou, milosťou Kristovou sa stáva príčinou posvätenia a spásy.

1 Hodnosť „biskupa" v Novom zákone neznamená vždy najvyšší stupeň kňazského svätenia, biskupstvo v dnešnom smysle slova. V starokresťanskom názvosloví „biskup" a „starejší" označujú ako biskupskú, tak všeobecne aj kňazskú hodnosť a niekedy sa ani nedá zistiť, o ktorú vlastne ide. Nie je to však len čestný úrad „starších" Cirkvi, lež ustanovizeň sviatostne (kladenie rúk a príslušné modlitby) a hierarchicky (skutočná právomoc) ustanovených cirkevných predstavených. V jadre bola teda aj organizácia apoštolskej Cirkvi tá istá ako dnešná katolícka. — K celku porovnaj Sk 13, 1—3; 14, 23*; Ef 4, 11*; Flp 1, 1; 1 Tim 4, 14; 5, 17. 19*; Tit 1, 5—9*; Žid 13, 17*; 1 Pt 5, 1 n*.; Jak 5, 14 a n.*

2 V prvých storočiach Cirkvi sa na kňazskú hodnosť mohli podujať aj mužovia ženatí, pretože bolo málo neženatých, ktorí by boli vyhovovali vekom, čnosťou a vzdelanosťou. Postupne si však kňazské bezženstvo razilo cestu, až sa v západnej katolíckej Cirkvi stalo všeobecne po-

pohostinný a aj dobrý učiteľ; | nie pijan a svárlivec, 3
ale mierny, nehašterivý a nie skúpy. Taký, čo si 4
vie držať domácnosť v dobrom poriadku a dietky
v poslušnosti a cudnosti. Lebo kto nevie svoju do- 5
mácnosť držať v poriadku, akože sa bude starať
o cirkev Božiu? Ani nie taký, čo len nedávno bol 6
pokrstený, aby sa nenadúval a neprepadol súdu
čertovmu. Musí mať dobré svedectvo aj od tých, 7
čo sú mimo Cirkvi, aby sa nedostal do ohovárok
a do čertových osídel.

Podobne aj diakoni nech sú cudní, nie obojakí 8
v rečiach, nie oddaní mnohému vínu, ani žiadostiví
mrzkého zisku. Tajomstvo viery nech zachovávajú 9
s čistým svedomím. Najsamprv nech sa podrobia 10
skúške a potom nech konajú diakonskú službu, ak
sú bez úhony. Ich ženy nech sú tiež cudné, nie 11
klebetné; nech sú striezlivé a vo všetkom verné.
Diakoni nech sa len raz ženia a nech si držia v po- 12
riadku deti a domácnosť. Tí, čo (takto) konajú dia- 13*
konskú službu, získajú si vážené postavenie a veľ-
kú neohroženosť vo viere v Krista Ježiša.

7. *Tajomstvo nášho náboženstva.* — Hoc 14
aj dúfam, že čoskoro prídem k tebe, predsa ti toto
píšem, | aby si vedel, ak sa omeškám, ako si načim 15
počínať v dome Božom, ktorým je Cirkev Boha živého, stĺp a základ pravdy.

---

vinným. Už sv. Pavol otvorene odporúčal úplnú čistotu (1 Kor 7*) a od biskupov, kňazov a diakonov rozhodne žiadal, aby sa len raz ženili. Druhá ženba sa totiž všeobecne aj u pohanov pokladala za niečo menej prístojného. Apoštolove slová však neznamenajú, že títo sluhovia Cirkvi musia byť ženatí!

Apoštol zdôrazňuje, že diakonský úrad je veľmi čest 13
ný, a kto ho dobre zastáva, získa si v Cirkvi vážené postavenie. Vtedy diakonstvo nebolo len prechodným stavom, ale často celoživotným povolaním, ako sú napr. ešte dnes v ruskej pravoslávnej cirkvi tzv. diačkovia.

*16 Zaiste, veľké je tajomstvo (nášho) náboženstva:
On, ktorý sa zjavil v tele,
spravodlivým sa ukázal v Duchu,
dal sa uzrieť anjelom.
Zvestovali (ho) národom.
uverili v neho na svete,
bol vzatý do slávy.

*4 8. *Bludárske náuky.* — Duch výslovne hovorí, že v posledných časoch niektorí odpadnú od viery a budú sa pridržať bludných duchov a čer-
2 tovských náuk | pokryteckých klamárov, ktorí majú na svedomí vypálený znak hanby.
3 Títo zakazujú ženiť sa a (prikazujú) zdržiavať sa pokrmov, ktoré Boh stvoril, aby ich požívali a za ne dobrorečili tí, čo uverili a jasne poznali pravdu.
4 Veď všetko, čo Boh stvoril, je dobré a nič netreba
5 zavrhovať, čo ľudia s dobrorečením požívajú | a čo sa posväcuje slovom Božím a modlitbou.

Časť druhá.

Pastierska múdrosť a starostlivosť, 4, 6—6, 19.

*6 1. *Pravá nábožnosť.* — Ak toto budeš predkladať bratom, budeš dobrým služobníkom Krista

16 Tajomstvo nášho náboženstva — tajomstvo našej viery (v. 9) je osoba Ježiša Krista, jeho vtelenie a vykúpenie. — Celá stať je časťou starokresťanského liturgického hymnu, ktorý nám je aj inak známy.

1-5 Ani tu „posledné časy" netreba rozumieť, ako by súdny deň bol blízky. Týmto výrazom sa v Novom zákone všeobecne označuje celé obdobie zemských dejín Kristovho kráľovstva — Cirkvi. Porovnaj 1 Kor 10, 11; Žid 9, 26*. — Bludári, o ktorých hovorí Pavol, sú židovčiaci kazatelia, ktorí hlásali gnostický dualizmus a odsudzovali manželstvo ako službu hmote, sami však žili bezuzdne. Okrem toho chceli do kresťanstva vpašovať všelijaké prvky židovského náboženstva, najmä predpisy o čistých a nečistých jedlách. Porovnaj Úvodné pozn., bod 3.

6 V druhej časti 4, 6—6, 19 apoštol podáva Timotejovi

Ježiša, vychovaným slovami viery a pravou náukou,
ktorej sa pridržaš.
Bezbožné, ozaj babské bájky zavrhuj! V nábož- 7
nosti sa cvič! Telesné úkony máličko osožia, ale 8*
nábožnosť je vždycky užitočná, lebo má prisľúbenia terajšieho i budúceho života.
Pravdivá je to reč a zaslúži si, aby ju všetci 9
prijali! Práve preto sa namáhame a boríme, lebo 10
dúfame v živého Boha, ktorý je Spasiteľom všetkých ľudí, predovšetkým veriacich.

2. *Timotejova vážnosť.* — To teda káž a 11
uč! A nech nikto tebou nepohŕda, že si mladý! 12
Svojim veriacim buď vzorom v reči, v obcovaní,
v láske, vo viere a v čistote! Kým neprídem, hor- 13
livo čítavaj (Písma), povzbudzuj a vyučuj!
Nezanedbávaj dar milosti, ktorý máš a ktorý 14*
si dostal, keď starejší na základe proroctva na teba
skladali ruky! O toto sa staraj, tomuto sa úplne ve- 15
nuj, aby bol všetkým zjavný tvoj horlivý pokrok!
Dávaj pozor na seba i na (sverenú ti) náuku! 16
V tom zotrvávaj, lebo keď to budeš konať, spasíš
aj seba aj tých, čo ťa počúvajú!

3. *Ako sa správať voči starším.* — Na 5
starších mužov sa neosopuj, ale ich napomínaj ako
otca, mladších zasa ako bratov! Staršie ženy ako 2
matky, mladšie zasa ako sestry, so všetkou čistotou.

4. *Úpravy o vdovách.* — Maj v úcte vdovy, 3
čo sú naozaj vdovy! A keď niektorá vdova má 4

---

zvláštne pokyny, ako má múdro postupovať vo všelijakých veciach a ako má starostlivo spravovať Cirkev a viesť jednotlivých veriacich.

„Telesné úkony" sú rozličné predpisy o jedlách ap. 8
Porovnaj 1, 18*; 2 Tim 1, 6*. — Kladenie rúk a vzývanie 14
Ducha Svätého boly a sú sviatostné úkony, ktorými sa niekto stával „starejším", totiž kňazom. Nejde tu teda len o jednoduchú voľbu pozdvihnutím ruky, keď si veriaci volili iných predstavených.

dietky alebo vnúčatá, nech sa naučia predovšetkým v nábožnej vážnosti mať vlastnú rodinu a zachovávať vďačnosť voči rodičom, lebo to je Bohu
5 milé. Ozajstná a opustená vdova skladá nádej v
6 Boha a dňom i nocou sa modlí a prosí, | kým (vdova-) rozkošnica je už zaživa mŕtva.

7-8 Prikazuj im teda, aby žily bez úhony! Veď ak sa niekto nestará o svojich, najmä o najbližšiu rodinu, ako keby bol vieru zaprel; taký je horší ako neveriaci.

*9 Za vdovu načim vybrať len takú, ktorá nemá
10 niže šesťdesiat rokov, len raz bola vydatá | a osvedčila sa aj dobrými skutkami, ak (totiž) dobre vychovala dietky, prijímala do domu pocestných, svätým umývala nohy, biednym pomáhala a bola usi-
11 lovná vo všetkom dobrom. Mladšie vdovy odmietaj, lebo by mohli zabudnúť na Krista a vzbĺknuť
12 žiadostivosťou. Budú sa chcieť vydať a dostane sa
13 im výčitiek, že porušily predošlú vernosť. Okrem toho bývajú aj záhaľčivé a naučia sa chodiť z domu do domu, takže sú už nielen záhaľčivé, ale aj klebetné, všetečné a povravia, čo sa nesluší.

14 Je moja vôľa, aby sa mladšie povydávaly, rodily dietky, spravovaly si domácnosť a protivní-
15 kom nedávaly zádrapku na ohováranie. Veď niektoré aj zblúdily a daly sa za Satanášom!

*16 Ak voľaktorá veriaca má na starosti vdovy, nech im pomáha. Nech nie sú na ťarchu Cirkvi, aby táto mohla pomáhať ozajstným vdovám.

9-16 V prvej Cirkvi okrem diakoniek bola aj ustanovizeň vdov. To sú tzv. „skutočné vdovy", na rozdiel od obyčajných ovdovelých žien. Takéto vdovy sa zvlášť venovaly sociálnej starostlivosti. Apoštol od nich žiada čnostný život a zvláštnu horlivosť. Jeho rady a predpisy sú v tejto veci veľmi triezve a psychologicky veľmi jemné.

16 Miesto „niektorá veriaca" Vg má: „niektorý veriaci".

5. *Ako sa správať voči starejším.* — Starejších, ktorí sú dobrými predstavenými, najmä tých, čo sa namáhajú kázaním a vyučovaním, treba pokladať za hodných dvojnásobnej cti. Aj Písmo hovorí: *Nezaviažeš pysk mlátiacemu býkovi.* A: *Hoden je robotník svojej mzdy!* 17 18*

Proti starejšiemu neprijímaj žaloby, ak ju nedosvedčia dvaja alebo traja svedkovia! Tých však, čo sa prehrešujú, karhaj pred všetkými, aby sa aj ostatní báli! 19 20

Zaprisahám ťa pred Bohom a pred Kristom Ježišom i pred vyvolenými anjelmi, aby si toto nepredpojato zachovával a ničoho nekonal podľa stranníckej náklonnosti! Na nikoho prenáhlene neskladaj ruky! Nemaj účasti na hriechoch iných ľudí! A ostaň čistý! 21 22*

Nepi čistú vodu, ale uži aj čosi vína, pre svoj žalúdok a časté choroby! 23

Hriechy niektorých ľudí sú celkom zrejmé, už pred súdom; pri niektorých však až potom vyjdú najavo. Podobne sú celkom zjavné aj dobré skutky, ale ani tie, čo nie sú také, nedajú sa ukryť. 24* 25

6. *Ako sa majú správať sluhovia.* — Tí, čo sú sluhami pod jarmom (neveriacich), nech preu- 6*

Dt 25, 4. Porovnaj 1 Kor 9, 9*. — Lk 10, 7*. Porovnaj Mt 10, 10*. 18

Kladenie rúk bolo sviatostným znakom kňazskej a diakonskej vysviacky. Porovnaj 4, 14*. 22

Pavol sa vracia k myšlienke v. 22: Kandidátov kňazstva a diakonstva treba najsamprv starostlivo preskúmať a nehodných vylúčiť. — Je však možné, že apoštol tu vyslovuje inú myšlienku: Pred súdnou stolicou Božou všetky skutky ľudí, i skryté, vyjdú na javo. 24 n

Pavol nechce prenáhlene meniť vonkajšie spoločenské a hospodárske poriadky, ale vo všetkom zdôrazňuje kresťanskú lásku, ktorá pomaly rozrušila pohanskú sociálnu sústavu všemocných pánov a na milosť a nemilosť odkázaných otrokov. Viď Úvodné poznámky listu Filemónovi, bod 2*. 1 n

kazujú svojim pánom všetku podlžnú úctu, aby meno Božie a jeho náuka neboly vystavené rúhaniu.
2 Tí však, čo majú veriacich za pánov, nech si ich menej nevážia len preto, že sú to bratia, ale nech im slúžia tým ochotnejšie, pretože sú to veriaci, milovaní (Boží) a majú tiež účasť na dobrodení (našej viery).

7. *Výstraha pred bludnými náukami.* —
b2 Toto uč a prikazuj!
*3 Ak niekto iné učí a nepridržiava sa zdravej náuky Pána nášho Ježiša Krista a (právd) náboženstva,
4 nadúva sa, hoci sa do ničoho nerozumie. Chorobne rokuje a háda sa o slová. Z toho vznikajú iba zá-
5 visti, sváry, rúhania, zlé upodozrievania | a trenice pojašených ľudí, ktorí stratili cit pre pravdu a nazdávajú sa, že náboženstvo je zisk.
6 A náboženstvo, prinášajúce spokojnosť, aj je
7 veľkým ziskom, | lebo nič sme si na tento svet ne-
8 priniesli, ani si nič nemôžeme odniesť. Uspokojme
*9 sa teda s tým, že máme pokrm a odev! Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia a osídel, do nerozumných a škodlivých žiadostí, ktoré ľudí po-
10 hružujú do záhuby a zatratenia. Koreňom všetkého zla je túžba po peniazoch, za ktorými niektorí zabažili, a tak zblúdili od viery a zavinili si mnohé bolesti.

11 8. *Človek Boží.* — Ty však, človeče Boží, varuj sa týchto vecí! Usiluj sa dosiahnuť spravodlivosti, zbožnosti, viery, lásky, trpezlivosti a mier-
*12 nosti! Bojuj dobrý boj viery a drž sa večného ži-

3-5 Veľmi výstižne charakterizuje ducha a výčiny sektárskych bludárov, ktorí v náboženstve hľadajú len osobnú prestíž a hmotný zisk.
9 Ku slovám „do pokušenia a osídel" Vg pridáva: „čertových".
12 Pri svojej biskupskej vysviacke Timotej pred prítomným shromaždením starejších a veriacich slávnostne sľú-

vota, do ktorého si povolaný a o ktorom si pred
mnohými svedkami vydal dobré svedectvo!
Pred Bohom, ktorý všetkému dáva život, a pred 13
Kristom Ježišom, ktorý pred Pontským Pilátom vy-
dal dobré svedectvo, prikazujem ti, | aby si toto 14
prikázanie zachoval neporušené a bez úhony až do
slávneho príchodu Pána nášho Ježiša Krista, | ktoré- 15
ho nám v pravom čase dá uzrieť blahoslavený a je-
diný Vladár, Kráľ kráľov a Pán pánov.
On jediny je nesmrteľný 16*
a prebýva v neprístupnom svetle.
Jeho nikto z ľudí neuzrel,
ani uzrieť nemôže.
Jemu česť a večná moc! Amen.

9. *Ako užívať bohatstva.* — Tým, čo sú bo- 17*
hatí v tomto veku, prikazuj, aby neboli namyslení
a nemali nádej v neistom bohatstve, ale v Bohu,
ktorý nám štedre dáva, čo nám je na úžitok! Nech 18
konajú dobré a oplývajú dobrými skutkami! Nech
sú štedrí a vľúdni voči všetkým! Tak si nashro- 19
maždia pre budúcnosť dobrý základ a dosiahnu na-
ozajstný život.

Záver, 6, 20—21.

Timotej, zachovávaj, čo ti je sverené! Vyhýbaj 20*
sa bezbožným a prázdnym rečiam a protikladným
výrokom nepravého poznania, | ku ktorému sa nie- 21
ktorí pridali a zblúdili od viery.
Milosť s vami! [Amen.]

---

bil, že bude šíriť a brániť pravú vieru Kristovu. Tento zvyk sa zachoval aj pri dnešných obradoch biskup. vysviacky.
Asi úryvok starokresťanského liturgického hymnu. — 16
Porovnaj Zjv 19, 16; 21, 23*
Niektoré gr. rukopisy a Vg majú: „ale v Bohu živom". 17
V závere apoštol ešte raz varuje Timoteja pred blu- 20 n
dárskym gnosticizmom, ktorý mal záľubu v slovných hračkách a vo výrokoch naoko učených a múdrych, v skutočnosti však prázdnych a hlúpych.

DRUHÝ LIST
BL. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Úvodné poznámky.

1. Tak počiatkom r. 66 bol Pavol v Troade, ako sa zdá (porovnaj 4, 13. 20*), znova zatknutý a v Ríme druhý raz uväznený. Bol to žalár nepomerne prísnejší a ťažší ako prvý. Apoštolovi protivníci, predovšetkým Židia, si dali všemožne záležať, aby sa zbavili takého horlivca v službách Kristovej blahozvesti. Pavol si bol dobre vedomý, že už nemá nijakej ľudskej nádeje na vyslobodenie. Odovzdal sa do vôle Božej, len ťažko niesol, že ho všetci spolupracovníci v ťažkej chvíli opustili buď ľahkomyseľne, buď že museli odísť na iné miesta. Jediný Lukáš, lekár-evanjelista, vytrval verne pri ňom (4, 9 a 12).

2. Preto píše oddanému Timotejovi, asi v jeseni r. 66, aby čo najskôr prišiel k nemu do Ríma aj s Markom (1, 4; 4, 9 a 11), lebo potrebuje ich pomoc. Zaiste nešlo mu o vlastnú osobu, lež ich prostredníctvom chcel upevňovať a šíriť v Ríme dielo Kristovej blahozvesti, lebo v tom neustal ani za najťažších podmienok. Ale aj v tomto poslednom liste apoštol zabúda na seba, na svoje starosti a má na ume predovšetkým efezskú cirkev a verného Timoteja. Znova ho povzbudzuje a poučuje, ako si má počínať, aby zveľadil sverené mu stádo veriacich a zavrátil bezočivých bludárov.

3. O pravosti tohto spisu viď Úvodné pozn. prvého listu Timotejovi, bod 4.

Úvod, 1, 1—5.

*1 1. *Pozdrav.* — Pavol, z vôle Božej apoštol Krista Ježiša, (aby zvestoval) prisľúbenie života v Kristu Ježišovi, milovanému synovi Timotejovi.

---

1 Boh Otec povolal Pavla za apoštola a poveril ho, aby hlásal blahozvesť spásy a večného života, ktorý dosiahneme pre Kristove vykupiteľské zásluhy.

Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a od 2
Krista Ježiša, Pána nášho!

2. *Apoštol vzdáva vďaky Bohu.* — Ďakujem Bohu, ktorému s čistým svedomím slúžim už 3
od (čias) svojich predkov, neprestajne sa na teba
rozpomínajúc v modlitbách vo dne i v noci. Pripo- 4
mínam si tvoje slzy a túžim ťa uzrieť, aby som sa
úprimne potešil. Pripomínam si najmä tvoju nepo- 5*
kryteckú vieru, akú mala už tvoja stará matka
Lojda a tvoja matka Eunika. A som presvedčený,
že aj ty.

Časť prvá.

Vernosť v službe Pánovej, 1, 6—2, 13.

1. *Smelo hlásať pravdu!* — Preto ťa nabá- 6
dam, aby si roznecoval v sebe dar milosti Božej,
ktorej sa ti dostalo, keď som skladal ruky (na teba).
Boh nám predsa nedal ducha bojazlivosti, ale ducha 7*
moci, lásky a miernosti. Nehanbi sa teda za sve- 8*
dectvo nášho Pána, ani za mňa, jeho väzňa, ale
znášaj so mnou protivenstvá za blahozvesť, posil-
ňovaný mocou Božou!
On nás spasil a povolal svätým povolaním, nie 9
pre naše skutky, ale podľa svojho predsavzatia a
svojej milosti, ktorú nám pred večnými vekmi ude-
lil v Kristu Ježišovi. Teraz sa však stala známou, 10
keď prišiel Kristus Ježiš, náš Spasiteľ, ktorý zahu-
bil smrť a svojou blahozvesťou priviedol na svetlo

Viď Sk 16, 1*. — Timotejova stará matka Lojda a matka 5
Eunika boly rodom Židovky, kým otec bol pohanského pôvodu.

Apoštol kreslí obraz Duchom Božím roznieteného hlá- 7-14
sateľa Kristovej blahozvesti, ktorý horlivo šíri vieru a
chráni ju ako vzácny záloh i za cenu sebažertvy.

Pavol hovorí o svojom druhom väzení v Ríme, ktoré 8
bolo tvrdšie ako prvé. Porovnaj 2, 9*.

*11 život a neporušiteľnosť. A ja som bol ustanovený
za jej hlásateľa, apoštola a učiteľa [medzi pohan-
mi].
12 Preto takto trpím, ale nehanbím sa, lebo viem,
komu som uveril, a som presvedčený, že on má
13 moc zachovať až do onoho dňa, čo mi sveril. Maj
teda za vzor zdravú náuku, ktorú si odo mňa počul
vo viere a láske, v tej, čo je v Kristu Ježišovi!
14 Mocou Ducha Svätého, ktorý prebýva v nás, chráň
si sverený vzácny zálohl
15 Zaiste vieš, že sa odo mňa odvrátili všetci, čo
sú v Ázii, medzi nimi aj Fygelos a Hermogenes.
16 Domu Onéziforovmu nech však Pán udelí milosr-
denstvo, pretože ma často potešil a nehanbil sa za
17 moje putá. Keď som prišiel do Ríma, horlivo ma
18 hľadal, aj našiel. Pán nech mu dá v onen deň do-
siahnuť milosrdenstva u Pána! Veď sám najlepšie
vieš, aké služby mi preukazoval v Efeze.

2 2. *Horlivá apoštolská práca.* — Ty teda,
2 syn môj, posilňuj sa milosťou Krista Ježišal A čo
si počul odo mňa pred mnohými svedkami, sveruj
spoľahlivým ľuďom, ktorí sú schopní aj iných učiť!
*3 So mnou znášaj protivenstvá ako dobrý bojov-
4 ník Krista Ježišal Ani jeden bojovník, ak sa chce
zapáčiť svojmu vojvodcovi, nemieša sa do vecí
5 všedného života. A keď niekto zápasí, nedosiahne
veniec (víťazstva), ak nezápasí podľa pravidiel.

---

11 Slová „medzi pohanmi" chýbajú v niektorých dôležitých gr. rukopisoch.

3-7 Povolanie vierozvesta je v mnohom podobné životu vojaka. Hlásateľ Kristovej pravdy je bojovníkom v službách samého Boha, najvyššieho Pána a Vojvodcu, a má sa starať predovšetkým o slovo Božie a o prisluhovanie milostí a nemiešať sa zbytočne do vecí každodenného života. — Vo v. 4. Vg má: „bojovník Boží" — a miesto „vojvodcovi" má: „tomu, ktorý ho preskúšal" (prípadne „odobral" = „zverboval").

Roľník však, ktorý sa namáha, prvý má mať podiel 6
na úrode. | Uvažuj, čo chcem týmto povedať! Pán ti 7
dá porozumieť všetkému.

Maj na pamäti Ježiša Krista, ktorý (sa narodil) 8
zo semena Dávidovho, vstal z mŕtvych, ako je to
v mojej blahozvesti, | pre ktorú znášam aj putá ako 9
nejaký zločinec. Ale slovo Božie nemožno spútať!
Preto kvôli vyvoleným všetko znášam, aby dosiahli 10*
spasenie a večnú slávu v Kristu Ježišovi.

Pravdivá je to reč: 11*

Ak sme s ním zomreli,
s ním budeme aj žiť;
ak s ním znášame utrpenia, 12
s ním budeme aj kráľovať.
Ak ho zaprieme,
aj on zaprie nás;
ak neuveríme, 13
on ostane verný,
lebo seba samého nemôže zaprieť.

Časť druhá.

Boj proti bludným náukám, 2, 14—4, 8.

1. *Prítomné bludy.* — Toto im pripomínaj a 14*
zaprisahaj (ich) pred Bohom, aby sa nehádali o slo-
vách! Nie je to na nič užitočné, ba je na skazu
poslucháčom. Usiluj sa pred Bohom osvedčiť (vo 15
viere) ako pracovník, ktorý sa nedá zahanbiť a
správne káže slovo pravdy!

Miesto „večnej slávy" Vg má: „nebeskej slávy". 10
Asi úryvok nejakej starokresťanskej bohoslužobnej 11-13
piesne, prípadne slová vierovyznania.
Miesto „aby sa nehádali o slovách" niektoré gr. ruko- 14
pisy a Vg majú: „Nehádaj sa o slovách!"

*16 Bezbožným a prázdnym rozpravám sa vyhýbaj,
lebo aj tak viac a viac budú sa hrúžiť do bezbož-
17 nosti | a ich reč sa rozrastie ani rakovina. Z nich
18 sú Hymenajos a Filétos, | ktorí zblúdili od pravdy.
Hovoria, že vzkriesenie sa už uskutočnilo, a tak
*19 kazia vieru poniektorých. Ale pevný základ Boží
predsa stojí a má túto pečať: Poznal Pán svojich! —
a Chráň sa neprávosti každý, kto vyznávaš meno
Pánovo!
*20 Vo veľkej domácnosti nie sú len zlaté a strie-
borné nádoby, ale aj drevené a hlinené; jedny na
21 čestnú, iné na všednú potrebu. Kto sa od tohto
očistí, bude nádobou na čestnú potrebu, posväte-
nou, svojmu Pánovi užitočnou na každé dobré dielo.
22 Chráň sa mladických vrtochov! Aj s tými, čo
z čistého srdca vzývajú Pána, usiluj sa dosiahnuť
23 spravodlivosti, viery, lásky a pokoja! Bláznivé a
hlúpe rozpravy zavrhuj, lebo vyvolávajú len zva-
24 dy, ako vieš! A Pánov služobník nemá sa vadiť, ale
má byť ku každému prívetivý, hotový poučiť a tr-
25 pezlivý. Protivníkov má umiernene karhať, ak by
26 im Boh azda dal obrátiť sa, poznať pravdu | a vy-
maniť sa z osídel čertových, ktorý ich urobil otrok-
mi svojej vôle.

16-18 Títo bludári okrem iného tvrdili aj to, že zmŕtvychvstanie sa vlastne uskutočňuje tým, že rodičia dávajú svoj život dietkam a v nich ako by sami žijú ďalej. Prípadne učili, že duchovné znovuzrodenie sa pri krste je zmŕtvychvstaním, o ktorom Kristus hovoril. Takto prevracali základné články viery, ba ich vlastne celkom popierali.

19 Duchovná budova Cirkvi pevne stojí pod ochranou Božou a víťazne odoláva útokom bludárov. Jej heslom je milosť, ktorú nám Boh udelil, a náš svätý, vpravde kresťanský život. — Pečať tu znamená nápis. Apoštol mal asi pred očima pohanské grécke a rímske chrámy, ktoré často mávaly na náčelí nápis ktorým bohom sú zasvätené. — Nm 16, 5.

n 20 Bludári sa spreneverili Bohu a stali sa nádobami na všednú, nečestnú potrebu.

2. *Budúce bludy.* — A vedz, že v posledných 3*
dňoch nastanú ťažké časy! Ľudia budú sebeckí, 2
chamtiví, chvastaví, pyšní, rúhaví, neposlušní voči
rodičom, nevďační, bezbožní, | neláskaví, nesmier- 3
liví, ohováračni, samopašní, nemilosrdní, nedobrí, |
zradní, nerozvážni, nadutí, budú viac milovať roz- 4
koš ako Boha. Budú mať tvárnosť nábožnosti, ale 5
bez jej sily. Aj od tých sa odvracaj!
Sú medzi nimi takí, čo sa vludzujú do domov 6*
a podmaňujú si žienky, ktoré sú obťažené hriechmi
a podnecované rozličnými žiadosťami. Stále sa učia, 7
ale nikdy nemôžu dôjsť k jasnému poznaniu pravdy.
Ako sa Janes a Jambres sprotivili Mojžišovi, tak sa 8*
aj títo protivia pravde. Sú to ľudia popletení na roz-
ume a nespoľahliví vo viere. Ale väčšmi sa ne- 9
zmôžu, lebo ich bláznovstvo bude všetkým zjavné,
ako bolo tamtých.

3. *Horlivosť v apoštolskej práci.* — Ty si 10
mňa nasledoval v náuke a v spôsobe života, v úmy-
sloch a viere, v zhovievavosti a láske, v trpezli-
vosti, | prenasledovaniach a utrpeniach, ktoré ma 11
postihly v Antiochii, Ikoniu a Lystre. A aké prena-
sledovania som to prestál! Ale Pán ma zo všetkých
vyslobodil. Veru, všetci, čo chcú nábožne žiť v Kris- 12
tu Ježišovi, budú prenasledovaní, | zato zlí ľudia 13*

„Posledné dni" je vôbec celé obdobie zemských dejín 1
Kristovho kráľovstva — Cirkvi, ktoré je prípravou na
posledný súd. O týchto „ťažkých časoch" viď Mt 24, 9—12.
Dejiny nám ukazujú, že sfanatizované ženy mały v po- 6
čiatkoch siekt a cirkvičiek vždy dôležitú, často vedúcu
úlohu.
Janes a Jambres (= Mambres) sú podľa židovského 8
podania egyptskí čarodejnici, ktorí sa svojimi kúzlami
stavali proti Mojžišovi pred Faraónom. Porovnaj Ex 7, 11 n.
a 22; 8, 7*.
Bludárski zvodcovia klamú a kazia iných, a ani si ne- 13
uvedomujú, že otročia Satanovi, ktorý najsamprv ich o-
klamal.

a podvodníci budú sa vzmáhať v zlom, budú zvádzať a budú zvádzaní.
*14 Ty však zotrvávaj v tom, čomu si sa naučil a
čomu si uveril, pretože vieš, od koho si sa naučil!
15 Od detstva znáš sväté Písma, ktoré majú moc uro-
biť ťa múdrym, aby si dosiahol spásu vierou v Kris-
16 ta Ježiša. A každé Písmo, od Boha vnuknuté, je
užitočné na poučovanie, karhanie, naprávanie a vy-
17 chovávanie vo spravodlivosti, | aby sa Boží človek
stal dokonalým a schopným konať všetko dobré.

4 4. *Káž slovo Božie vhod-nevhod!* — Pred
Bohom a pred Kristom Ježišom, ktorý bude súdiť
živých i mŕtvych, na jeho slávny príchod a kráľov-
*2 stvo ťa zaprisahám: Káž slovo (Božie), zakročuj
vhod alebo nevhod, presviedčaj, karhaj, napomínaj
veľmi zhovievavo a múdro!
*3 Príde čas, keď neznesú zdravú náuku, ale budú
si sháňať učiteľov podľa svojich žiadostí, aby im
4 šteklili uši. Odvrátia sa sluchom od pravdy a ob-
*5 rátia sa ku všelijakým rozprávkam. Ty však buď
vo všetkom ostražitý, znášaj protivenstvá, plň slu-
žbu blahozvesta, konaj si svedomite povinnosti [Buď
striezlivý!]

*6 5. *„Dobrý boj som bojoval ."* — Ja totiž
v žertve už mám vyliať (svoju) krv. Nastáva mi čas

14-17 Apoštol odporúča čítať Písmo sv., ktoré je pre každého kresťana, a najmä pre učiteľov viery zdrojom božskej pravdy a dokonalosti.
2 Pravý služobník slova Božieho musí evanjelium kázať, či sa to svetu páči alebo nie. Pravda, má to robiť múdro a vhodne.
n 3 Mnohým sa zunuje počúvať zdravú náuku Kristovu a budú túžiť po niečom novom, „opravenom", čo by sa lepšie počúvalo a čo by lepšie lahodilo hriešnym žiadostiam.
5 Slová: „Buď striezlivý!" sú prídavkom Vg
6-8 Pavol predvída svoju mučenícku smrť, svoj „odchod" (Vg prekladá: „rozpad"), ale si je vedomý, že poctivo slúžil Pánovi, ktorý ho odmení vencom víťazstva.

odchodu. Dobrý boj som bojoval, beh som (víťaz- 7
ne) dokonal, vieru som zachoval! Už mi je pripra- 8
vený veniec spravodlivosti, ktorý mi v onen deň
dá Pán, spravodlivý Sudca, a to nielen mne, ale aj
ostatným, ktorí s láskou očakávajú jeho slávny prí-
chod.

Záver, 4, 9—22.

1. *Osobné zprávy a žiadosti.* — Poponá- 9
hľaj sa a čím skôr príď ku mne, | lebo Démas ma 10*
opustil! Zamiloval si tento svet a odišiel do Solú-
na. Krescent odišiel do Galácie, Titus do Dalmácie.
Jediný Lukáš je so mnou. 11

Pojmi aj Marka a priveď so sebou! Veľmi dobre
by mi mohol poslúžiť, | lebo Tychika som poslal do 12*
Efezu. Keď prídeš, prines mi plášť, ktorý som ne- 13*
chal v Troade u Karpa, aj knihy, najmä blany!

Kováč Alexander mi spôsobil mnoho zlého. Pán 14*
mu odplatí podľa jeho skutkov! Ty sa ho tiež chráň, 15
lebo sa veľmi protivil našim slovám!

Keď som sa prvý raz pred súdom bránil, nikto 16*
nebol pri mne; všetci ma opustili. Nech sa im to
nepočíta! Pán však stál pri mne a dal mi sily do- 17

Všetci spolupracovníci opustili Pavla: Démas ľahko- 10
myseľne odišiel (porovnaj Kol 4, 14*; Flm 24*), ostatní majú prácu inde, iba Lukáš, evanjelista, vytrval pri uväznenom majstrovi.

O Tychikovi viď Ef 6, 21*; Kol 4, 7*; Tit 3, 12*. 12

Pavla asi náhle uväznili v Troade a v súre nechal tam 13
aj najpotrebnejšie veci. V studenom väzení zaiste veľmi trpel, preto si žiada plášť.

Porovnaj 1 Tim 1, 20: Alexandra Pavol vylúčil z Cir- 14
kvi, asi pre jeho bludné náuky, a ten sa mu za to pomstil.

Nie je celkom isté, či Pavol hovorí o svojom prvom 16-18
väzení a oslobodzujúcom rozsudku, a či skôr o prvom výsluchu za druhého väzenia. — „Vytrhnúť z tlamy levovej" znamená vyslobodiť z nebezpečenstva smrti. Porovnaj Dan 6, 21—23*; 1 Kor 15, 31*.

konať hlásenie blahozvesti, takže ju počuli všetci
pohani.
18 Bol som vytrhnutý z tlamy levovej! Vytrhne ma
Pán zo všetkého zlého a spasí ma vo svojom ne-
beskom kráľovstve. Jemu sláva na veky vekov!
Amen.

*19 2. *Pozdravy.* — Pozdrav Prisku a Akvilu i dom
20 Onéziforov. Erastos ostal v Korinte a Trofima som
nechal chorého v Miléte.
21 Poponáhľaj sa, aby si prišiel ešte pred zimou!
Pozdravujú ťa Eubulos, Pudent, Línus, Klaudia
a všetci bratia.
22 Pán Ježiš [Kristus] s duchom tvojím!
Milosť s vami! [Amen.]

---

19 Priska a Akvila verní spolupracovníci Pavlovi, bývali napokon v Efeze. Viď o nich Sk 18, 26*; Rim 16, 3*.

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA TITOVI.

Úvodné poznámky.

1. Sv. Titus pochádzal asi z Antiochie Seleukovej (porovnaj Sk 15, 2* a Gal 2, 1). Bol pôvodu pohanského. Po obrátení sa stal horlivým a verným spolupracovníkom Pavlovým. Sprevádzal ho na ceste na jeruzalemský snem (Gal 2, 1. 3), aj na nasledujúcich apoštolských cestách. hoci Skutky o ňom nehovoria.

Bol to tichý. ale spoľahlivý pomocník, preto si ho Pavol veľmi vážil a tak ako Timoteja poveroval ho dôležitými posolstvami (napr. v Korinte: 2 Kor 2. 12 n.; 7, 6 n.; 8, 6, 16 n. a 23; 12, 18). Keď sa apoštol vrátil zo Španielska a vydal sa na okružnú cestu po cirkvách, Titus ho asi sprevádzal. Pavol ho však ustanovil za biskupa na ostrove Kréte. Odtiaľ ho povolal k sebe do Nikopola (Tit 2. 12). Je možné, že Titus ostal s Pavlom na ďalšej ceste a aj za jeho druhého väzenia v Ríme. Odtiaľto ho apoštol poslal do Dalmácie (2 Tim 4, 10), asi aby tam usporiadal organizáciu Cirkvi, prípadne napravil nejaké neporiadky Po mučeníckej smrti majstrovej sa Titus vrátil na Krétu a tam ako biskup horlivo pracoval až do blaženého skonania.

2. Pavol napísal Titovi list nejaký čas potom. ako ho bol ustanovil za biskupa na Kréte. Mohlo to byť roku 65, teda vtedy, keď napísal aj prvý list Timotejovi a to na cestách po Macedónsku a po Achajsku Pohla ho k tomu starostlivosť o krétsku cirkev a o oddaného žiaka a spolupracovníka.

3. Pracovné podmienky neboly na Kréte najlepšie. Kréťania boli totiž od počiatku praví synovia Juhu, prudkí, smyselní a neverní. To bolo o nich známe už v staroveku (porovnaj 1, 12*). Cirkevná organizácia bola tam ešte len v kolíske a nemohla dostatočne zachytiť a usmerniť život krétskych cirkví a veriacic'. Preto ponechal Pavol Tita na ostrove. aby iniciatívne a pevne usporiadal tamojšie pomery a píše mu aj osobitný list aby ho poučil, ako má postupovať a ako má čeliť náporu bludárskych kazateľov.

4. O pravosti listu viď Úvodné poznámky k prvému listu Timotejovi, bod 4.

Pozdrav, 1, 1—4.

*1 Pavol, služobník Boží a apoštol Ježiša Krista,
(povolaný hlásať) vieru vyvoleným Božím, aby zre-
2 teľne poznali pravdu nábožnosti, | (dávajúcu) nádej
na večný život, ktorú pravdivý Boh už pred več-
3 nými vekmi prisľúbil | a v ustanovený čas zjavil
v slove zvesti, ktorá mi bola sverená rozhodnutím
4 Boha, Spasiteľa nášho, | Titovi, pravému synovi
v spoločnej viere.
Milosť a pokoj (ti) od Boha Otca a od Krista Je-
žiša, nášho Spasiteľa!

Stav cirkvi na Kréte, 1, 5—16.

*5 1. *Cirkevní predstavení.* — Nato som ťa
ponechal na Kréte, aby si usporiadal, čo ešte bolo
potrebné, a po mestách ustanovil starejších, ako
6 som ti prikázal. Takých totiž, čo sú bez úhony, len
raz ženatí a majú verné dietky, ktoré nemožno ob-
viňovať zo samopašnosti a spurnosti.
7 Biskup, ako správca Boží, má byť bez úhony, nie
samoľúby a hnevlivý, nie pijan a svárlivec, nie
8 žiadostivý mrzkého zisku, | ale pohostinný, dobrý,
9 rozvážny, spravodlivý, nábožný, zdržanlivý; | má sa
pridržať vernej náuky slova (Božieho), aby vedel
podľa zdravého učenia napomínať a zavracať pro-
tirečiacich.

1-4 V dlhej úvodnej vete Pavol shrňuje celý obsah svojho apoštolského povolania a poslania: Má ľudstvu hlásať vieru Kristovej blahozvesti a nádej večného života.

5-16 V prvej stati apoštol hovorí o stave cirkvi na Kréte. Udáva smernice pre vonkajšiu organizáciu (v. 5—9) a pre boj proti bludárom (v. 10—16). V celku i k jednotlivostiam porovnaj 1 Tim 3, 4.* — Bludári, o ktorých hovorí apoštol, sú zrejme židovčiaci gnostici, ktorí sa pýšili, že „poznajú" Boha a majú o ňom vyššie, čistejšie vedomosti, v skutočnosti však len zavádzali ľudí.

2. *Boj proti bludárom.* — Lebo je mnoho 10
spurných, ktorí hovoria bláznovstvá a zavádzajú
(iných). Sú to najmä tí z obriezky, | ktorým treba 11
zapchať ústa, lebo prevracajú celé rodiny a pre
mrzký zisk nezodpovedne učia. Veď jeden z nich, 12*
ich vlastný básnik, povedal:
„Kréťania sú veční luhári,
zlé potvory, naničhodní brucháči."
A toto svedectvo je pravdivé! Preto ich ostro 13
zavracaj, aby ozdraveli vo viere | a nepridržiavali 14
sa židovských rozprávok a príkazov ľudí, ktorí sa
odvrátili od viery. Veď čistým je všetko čisté, po- 15*
škvrneným však a neveriacim nič nie je čisté, ešte
aj rozum a svedomie sú im poškvrnené. Vyhlasujú, 16
že poznajú Boha, ale skutkami to popierajú. Sú od-
porní, neveria a nevedia urobiť nič dobrého.

Pastierska starostlivosť, 2, 1—15.

1. *Stavovské povinnosti.* — Ty uč, ako sa 2*
svedčí, podľa zdravej náuky! Starší mužovia nech 2
sú striezliví, počestní, rozvážni, zdraví vo viere, lás-
ke a trpezlivosti. Podobne aj staršie ženy nech sú, 3
ako sa patrí na sväté; nie klebetné, nie mnohému
vínu oddané, ale učiteľky dobra, | aby vedely pou- 4
učiť mladé ženy, ako majú byť milé k svojim mužom

Pôvodcom citátu je básnik Epimenides (VI. st. pr. Kr.). 12
Pripisovali mu aj akési proroctvá.

Pre tých, ktorí majú čisté srdce, je všetko čisté, ne- 15
vinné a dobré, lebo sa na všetko pozerajú nepredpojato,
nepodozrievavo a vo všetkom vidia dielo rúk Božích. Ale
tí, čo majú dušu skazenú hriechmi a opantanú zlými
náruživosťami, aj v tej najsvätejšej veci vidia len pred-
met svojich hriešnych rozkoší, prípadne svojej nenávisti.
Všetko posudzujú len podľa toho, či to lahodí ich smyslom
alebo nie

V druhej stati Pavol stručne shrňuje základné pra- 1-10
vidlá kresťanského stavovského života. Porovnaj Ef 5,
22—6, 9*; Kol 3, 18—4, 1.*

5 a láskavé k svojim dietkam, | mierne cudné starostlivé, dobré, poddané svojim mužom. Takto slovo
Božie nebude vystavené potupe.
6 Tak isto napomínaj mladších, aby boli mierni |
7 vo všetkom! Sám im buď vzorom dobrých skutkov;
8 (zachovaj) neporušenosť a dôstojnosť náuky, | zdravé a bezúhonné slovo (viery), aby sa protivník zahanbil, nemajúc čo zlého o nás povedať.
9 Sluhovia nech sú svojim pánom vo všetkom
10 poddaní a úslužní. Nech im neodvrávajú | a nech ich neokrádajú, ale nech sú (im) vo všetkom verní a vo všetkom na česť náuke Boha, nášho Spasiteľa.

2. *Milosť vykúpenia.*

*11 Zjavila sa milosť Božia,
prinášajúca spásu všetkým ľuďom,
12 a vychováva nás, aby sme sa odriekli
bezbožností a svetských žiadostí,
a žili na tomto svete,
striezlivo, spravodlivo a nábožne
13 očakávajúc (splnenie) blahoslavenej nádeje
a slávny príchod velebného a veľkého Boha
Spasiteľa nášho Ježiša Krista.
14 On sa za nás obetoval,
aby nás vykúpil zo všetkých neprávostí
a očistil si nás ako ľud sebe patriaci,
horlivý v dobrých skutkoch.
15 Toto hlásaj, takto povzbudzuj a zavracaj veľmi dôrazne! Nech nikto nepohŕda tebou!

11-14 V krásnom rytmickom chválospeve apoštol velebí milosť vykúpenia: Boh poslal na svet svojho jednorodeného Syna, nášho Boha Spasiteľa, ktorý uskutočnil dielo nášho spasenia. Svojou vykupiteľskou smrťou nás vyslobodil z neprávostí, smieril nás s Bohom a dal nám nádej na večný život.

Život podľa Krista, 3, 1—11.

1. *Spoločenský život.* — Pripomínaj im 3*
Nech sú poddaní vrchnostiam a mocnostiam!
Nech ich poslúchajú a sú hotoví na každý dobrý skutok.
Nech nikomu nezlorečia a nehašteria sa, ale nech 2
sú láskaví a veľmi prívetiví voči všetkým ľuďom.

Aj my sme kedysi boli nerozumní a neposlušní. 3
Blúdili sme a slúžili rozličným žiadostiam a rozkošiam, žili sme v zlosti a v závisti. Boli sme hodní opovrhnutia a vospolok sme sa nenávideli.

Zjavila sa však 4
dobrotivosť a láskavosť Boha,
Spasiteľa nášho,
ktorý nás spasil nie pre spravodlivé skutky, 5
ktoré sme konali,
ale z veľkého milosrdenstva,
a to kúpeľom znovuzrodenia
a obnovenia skrze Ducha Svätého.

Hojne ho na nás vylial 6
skrze Ježiša Krista, Spasiteľa nášho,
aby sme sa stali spravodlivými 7
jeho milosťou
a mali nádej i podiel
na večnom živote.

V tretej stati apoštol píše o živote podľa Krista· Všetok náš život súkromný i spoločenský má byť podmienený milosťou Božou a zameraný na Boha. On je naším Bohom Spasiteľom (porovnaj 1 Tim 1, 1*), ktorý nás blahovoľne vyslobodil z hriechov a krstom nám dáva účasť na zásluhách Kristových a aj Ducha Svätého. ktorý je závdavkom našej budúcej slávy. Porovnaj 2 Kor 5, 5*; Ef 1, 14.* — Dôležitá je zásada vyslovená vo v. 1: Svetskú vrchnosť máme svedomite poslúchať. keď ide o veci mravne dobré (alebo aspoň nezávadné). Na zlé nás nemôže nútiť nijaký zákon a nijaká moc na svete. 1-7

8 2. *Výstraha pred bludmi.* — Pravdivá je to reč! Moja vôľa je, aby si zdôrazňoval, že tí, čo uverili v Boha, majú vynikať dobrými skutkami. To je ľuďom dobré a užitočné.
*9 Bláznivým rozpravám, rodokmeňom, svárom a hádkam o zákone sa vyhýbaj, lebo nie sú užitočné,
10 ale daromné! Bludárskeho človeka sa po jednom-
11 dvoch napomenutiach stráň! Vedz, že je to prevrátenec, ktorý hreší a sám seba odsudzuje!

Záver 3, 12—15.

*12 Keď pošlem k tebe Artema alebo Tychika, poponáhľaj sa ku mne do Nikopolu. Rozhodol som sa totiž, že tam prezimujem.
*13 Zákoníka Zénasa a Apola starostlivo vystroj na
14 cestu, aby im nič nechýbalo! Nech sa aj naši učia vynikať v dobrých skutkoch pri potrebách a núdzi, aby neboli bez ovocia.
*15 Pozdravujú ťa všetci tí, čo sú so mnou.
Pozdrav tých, čo nás milujú vo (sväzku) viery!
Milosť [Božia] so všetkými vami! [Amen.]

---

n 9 Sú to židovčiaci gnostici. Porovnaj 1. 10—16*; 1 Tim 4.*
12 O Tychikovi viď Sk 20 4*; Ef 6 21*: Kol 4, 7*; 2 Tim 4 12*. — Nikopol bolo mesto v západnom Epire, na pobreží Jadranského mora. Apoštol tam chcel prezimovať, aby sa na jar mohol loďou pobrať ďalej do iných krajov Grécka alebo do Malej Ázie.
13 Zenas a Apolo asi zaniesli Titovi Pavlov list O Apolovi viď Sk 18 24—28*: 1 Kor 1. 12*.
15 „Milosť Božia" — tak Vg a jeden-dva gr rukopisy. Ostatné vynechávajú „Božia".

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA FILEMÓNOVI.

Úvodné poznámky.

1. Filemón bol vážený a zámožný koloský občan, ktorého Pavol obrátil na kresťanskú vieru aj s manželkou Apiou a synom Archipom. O nejaký čas potom ušiel Filemonovi otrok Onézimos a utiekol až do Ríma. Navštívil Pavla, ktorý bol vtedy vo väzení (pred koncom roku 62), a stal sa kresťanom. Apoštolovi sa zdôveril so svojím krušným osudom a ten musel rozriešiť veľmi ťažkú otázku: Nechcel nevhodne narušiť vtedajšie platné spoločenské-stavovské právo, ale ľúto mu bolo bystrého a schopného Onézima, ktorého si veľmi obľúbil. Rozhodol sa teda poslať Onézima späť k Filemónovi, ale dal mu krásny a pôsobivý odporučný list.

2. Tento spisok, najkratší v Písme sv., je majstrovskou ukážkou Pavlovho psychologického umenia, ako jemne a pritom rozhodne vedel vplývať na svojich veriacich. Obdivovať načim jeho takt a spôsob, ako vhodne spojil hodnoty prirodzené s nadprirodzenými a ako diplomaticky vyriešil pomer medzi pravdami kresťanskej viery a vtedajším právnym-hospodárskym poriadkom. Dobre si bol vedomý, že pred Bohom sme si všetci rovní a že stavovské rímske právo je protiprirodzené a nespravodlivé. Ale prehliadol aj katastrofálne následky, ktoré by bolo spôsobilo náhle uplatnenie zásady kresťanskej slobody a rovnosti. Rozvrat celej hospodárskej sústavy Rímskej ríše, vražedné vzbury, bieda a prenasledovanie Cirkvi, ktorá takéto myšlienky šíri, by boly bývaly nevyhnutným následkom tohto nerozvážneho sociálneho počinu. A Pavol predvídal, že plodné sily kresťanskej lásky a rovnosti skôr-neskôr prekvasia a pretvoria celú ľudskú spoločnosť. Uspokojil sa teda s tým, že zdôrazňoval predovšetkým zákon kresťanskej lásky, ktorá vie preklenúť i tie najväčšie spoločenské priepasti vzájomným porozumením a citom pre biedy a spravodlivé potreby bližného.

3. Hoci je list Filemónovi krátky a jeho predmet pomerne úzky, predsa sa nám o ňom zachovaly viaceré svedectvá sv. Otcov a cirkevných spisovateľov (napr sv Hi-

polyt Rímsky = Muratoriho zlomok, bludár Marcion. Tertulián, sv. Irenej a i.). Aj rozvážni nekatolícki kritici uznávajú, že je to pôvodný spis Pavlov.

*1 *Pozdrav.* — Pavol, väzeň Krista Ježiša, a brat Timotej milovanému nášmu spolupracovníkovi Fi-
2 lemónovi | a [milovanej] sestre Apii, aj Archipovi, nášmu spolubojovníkovi, a cirkvi, ktorá je v tvojom dome.
3 Milosť vám a pokoj od Boha nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

4 *Apoštol vzdáva vďaky.* — Vďaky vzdávam svojmu Bohu, kedykoľvek sa v modlitbách na teba
5 rozpomínam, | lebo som sa dopočul o tvojej láske a vernosti, ktorú máš k Pánu Ježišovi a ku všetkým
*6 svätým. Kiež by ťa tvoja účasť vo viere účinne viedla ku Kristovi poznaním všetkého dobrého, ktoré je vo vás.
7 Naozaj, veľmi som sa zaradoval nad tvojou láskou, brat môj, že takto obodruješ srdcia svätých!

8 *Prosba za Onézima.* — Preto, hoci by som ti v Kristu smelo mohol rozkázať, čo sa ti svedčí, |
9 radšej prosím, ja Pavol, už starší a okrem toho teraz
10 aj väzeň pre Krista, | veľmi ťa prosím za svojho syna Onézima, ktorého som zrodil vo väzení.
*11 Kedysi ti bol neužitočný, ale teraz je veľmi uži-
*12 točný aj tebe aj mne. Posielam ti ho, a ty ho prijmi

1 O Filemónovi viď Úvodné poznámky a porovnaj aj Flp 1, 1*. Apia bola podľa všetkého jeho žena, Archipos, asi „starejší" (= kňaz — farár) v Kolosách (porovnaj Kol 4, 17*), ich syn.

n 6 Viera nemá byť nečinná, ale musí sa „účinne" (Vg: „zjavne") prejavovať v skutkoch. Slovom, viera má vyúsťovať do činorodej lásky.

11 Užitočný (= Onézimos) — neužitočný: Pavol naráža na Onézimovo meno.

12-16 Apoštol uznáva právne nároky Filemónove, a preto posiela zbeha-otroka Onézima späť. Filemónovi však jem-

ako moje vlastné srdce! Chcel som si ho podržať, 13
aby mi miesto teba pomáhal v okovách za (Kristo-
vu) blahozvesť, | ale nechcel som to urobiť bez tvoj- 14
ho vedomia, aby tvoja láskavosť nebola ako by vy-
nútená, lež dobrovoľná.

Hádam práve preto na čas (od teba) odišiel, aby 15
si ho potom dostal naveky. Pravda, nie ako otroka, 16
ale viac ako otroka, totiž ako milovaného brata,
predovšetkým môjho, ale ešte viac tvojho, tak po-
dľa tela ako aj podľa Pána.

Ak ma teda pokladáš za druha (vo viere), prijmi 17*
ho ako mňa samého! Ak ťa v niečom poškodil, ale- 18
bo ti je niečo dlžen, mne to pripočítaj! Ja, Pavol, 19
píšem ti vlastnou rukou: Ja zaplatím. A nechcem
ti hovoriť: Sebe (si to pripočítaj)! Veď si mi dlžen
samého seba! Veru, brat môj, chcel by som mať 20
z teba tento osoh v Pánu. Poteš mi srdce v Kristu!

Písal som ti v dôvere, že ma počúvneš. A viem, 21*
že urobíš aj viac, než hovorím. Súčasne (ťa prosím) 22*
prichystaj mi prístrešie, lebo dúfam, že pre vaše
modlitby sa vám navrátim.

Záver. — Pozdravuje ťa Epafras, môj spoluvä- 23*
zeň pre Krista Ježiša. Ďalej Marek, Aristarchos, Dé- 24
mas a Lukáš, moji spolupracovníci.

Milosť Pána Ježiša Krista s duchom vaším! Amen 25

---

ne, ale pôsobivo, so všetkou apoštolskou právomocou pripomína, že v Kristovi sme si všetci bratia.

„Za brata" — doslovne: „za spoločníka (tej istej viery)". 17

Pavol má nádej, že Filemón úplne oslobodí Onézima. 21
Apoštol by ho chcel mať za spoločníka pri diele blahozvesti (porovnaj v. 13*)

Pavol má pevnú nádej, že Pán vyslyší modlitby jeho 22
a veriacich a vyslobodí ho zo žalára

O osobách tu menovaných viď Kol 4, 10—15* 23 n

LIST BL. PAVLA APOŠTOLA ŽIDOM.

Úvodné poznámky.

1. V sbierke kníh Nového zákona medzi listami sv. Pavla ako posledný, štrnásty, je tzv. list Židom. Nemá zvyčajného úvodu, v ktorom by bol pomenovaný jeho pôvodca alebo čitatelia, ktorým bol určený. Ale už v najstarších gréckych rukopisoch má nadpis: List Židom. A z obsahu je jasné, že ho svätopisec venoval kresťanom zo židovstva, a to palestínskym, najmä jeruzalemským.

Ti boli vo veľkom nebezpečenstve, že odpadnú zpät k židovstvu. Od mladi privykli na veľkolepé obrady v jeruzalemskom chráme, ktorý bol vari najskvostnejšou stavbou toho druhu a pýchou všetkých Židov. Len s ťažkým srdcom opúšťali starú bohoslužbu, lebo si mysleli že je nevyhnutná k spaseniu. Nepochopili ešte, že Starý zákon a jeho ustanovizne boly len dočasné, prípravné a nedokonalé.

Okrem toho neobrátení Židia čoskoro vycítili, že Kristova Cirkev nie je len nejakým reformným hnutím v medziach Synagogy — židovstva, ale niečim novým a že si nárokuje právo jediného pravého náboženstva. Začali teda prenasledovať kresťanov. Mnohí z týchto museli imaním, postavením, ba aj životom vydať svedectvo svojmu presvedčeniu. Medzi nimi boli napr. sv. diakon Štefan, obaja Jakubovia (Jakub Starší bol zavraždený asi r. 42. Mladší r 62). Pravda, slabších to zarazilo a sklátilo.

Preto im sv. Pavol napísal zvláštny list, v ktorom poukazuje na nesmiernu vznešenosť Nového zákona a jeho ustanovizní. Tieto sú dokonalou skutočnosťou toho, čo Starý zákon len obrazne a hmlisto naznačoval. Dôrazne vyzdvihuje predovšetkým hodnosť večného Veľkňaza novej smluvy a nebeskej bohoslužby, ktorej dejinným základom je vykupiteľská Kristova smrť a krv. Okrem toho apoštol ich povzbudzuje príkladmi spravodlivých Starého zákona, ktorí v nádeji Božích prisľúbení, ktoré sa nám splnily, všetko, i životy obetovali za vieru (hl. 11). Pripomína im však aj hrozné následky a tresty, ktoré stihnú tých, čo odpadnú od viery a tak znova ukrižujú Krista (10, 26—31).

2. Medzi znalcami sa stále pretriasa otázka, kto je pôvodcom listu Židom. Svedectvo cirkevného podania je tiež

nie jednoznačné. Západní Otcovia a spisovatelia prvých troch storočí popierajú, že by písateľom listu bol sv. Pavol, zato východní (Klement Alexandrijský, Origenes, sv. Dionýz Alexandrijský, sv. Atanáš, sv Cyril Alexandrijský i Jeruzalemský a i.) to majú za zrejmé, že list je Pavlovým dielom. Ich mienka je smerodajná, lebo v západnej Cirkvi list Židom bol pomerne dlho nie dosť známy a rozšírený. Ale vo IV. storočí ho už všetky cirkvi prijímaly ako pôvodný a kánonický spis sv. Pavla apoštola.

Literárny rozbor listu naoko nežičí pavlovskému pôvodu. Sloh, reč, spôsob podania sa v mnohom líšia od ostatných apoštolových spisov. Ale je zasa pravda, že sú tu aj mnohé významné podobnosti, a to nielen v celku, ale i v jednotlivostiach. A nadovšetko náuka listu Židom je nepopierateľne pavlovská. Preto už cirkevní Otcovia a spisovatelia prišli na náhľad, že slohové a rečové zvláštnosti listu možno pripísať Pavlovmu spolupracovníkovi, ktorý list z jeho poverenia a pod jeho veďením napísal. Kto to bol, nedá sa zistiť.

Ale veľmi pravdepodobná je aj druhá možnosť: Tento list složil sám Pavol, ale nediktoval ho v prvom nadchnutí a priamo pod vplyvom myšlienok a citov, ktoré ho ovládaly. Vec si dôkladne premyslel, spracoval a tak konečne napísal, aby tým istejšie zapôsobil na čitateľov Ba nie je vylúčené, že list najsamprv složil aramejsky, a niektorý spolupracovník ho potom preložil do gréčtiny. Tak vec chápal už Klement Alexandrijský, Origenes, sv Hieronym a i.

3. Pavol napísal tento spis rozhodne pred r. 67, lebo nepripomína v ňom ani židovskú vojnu, ktorá vtedy vypukla, ani vtedajší všeobecný útek kresťanov z ohrozených krajov, o ktorom hovoria starovekí dejepisci. List mohol vzniknúť tak okolo r. 62, po mučeníckej smrti sv. Jakuba Mladšieho. Pavol ho teda napísal po svojom vyslobodení z prvého rímskeho väzenia (asi r. 62), krátko pred cestou do Španielska alebo hneď po nej. Podľa údaju 13, 24 vznikol v Itálii, pravdepodobne v Ríme.

Úvod, 1, 1—3.

1. *Ježiš Kristus — Syn Boží.* —
Mnoho ráz a rozličným spôsobom voľakedy 1*

V rytmickom úvode, ktorý v pôvodine tvorí jedinú vetu, svätopisec oznamuje ústrednú tému listu: Chce doká- 1-3

hovoril Boh otcom
ústami prorokov,
2 ale teraz v poslednom čase
prehovoril k nám
v Synovi,
ktorého ustanovil za dediča všetkého
a skrze ktorého stvoril svety.
3 On je odblesk slávy (Boha)
a obraz jeho podstaty.
Svojím premocným slovom
udržuje vesmír;
(ľuďom) priniesol
očistenie od hriechov
a *sedí* na výsostiach
po pravici velebného (Boha).

Časť prvá: Vieroučná.

Vznešenosť náboženstva Nového zákona, 1, 4—10, 18.

I. Veľkosť Kristovej osobnosti, 1, 4—4, 13.

*4 1. *Väčší od anjelov.* — On je o toľko dôstojnejší od anjelov, o koľko ich prevyšuje zdedeným

zať, že osoba Syna Božieho a jeho vykupiteľské dielo je cieľom a korunou Starého zákona, ktorý je len prípravou na Nový a jeho slabým obrazom. Tam Boh zvestoval ľuďom svoje zjavenie nepriamo, prostredníctvom prorokov, tu však priamo, vo svojom Synovi, ktorý je s ním tej istej podstaty-prirodzenosti (= obraz jeho podstaty) a ktorý je Stvoriteľom, Udržiavateľom a svrchovaným Pánom (= dedič) vesmíru. Porovnaj 2 Kor 4, 4*; Kol 1. 15 n.*; Jn 14, 9*.

4 V prvej časti, vieroučnej, 1, 4—10, 18 sv. Pavol ukazuje čitateľom, nakoľko dokonalé náboženstvo Kristovho evanjelia nesmierne prevyšuje prípravnú vieru a dočasné ustanovizne Starého zákona. Dôvodí rozličnými dôkazmi. Predovšetkým v stati 1, 4—4, 13 vyzdvihuje osobnosť Ježiša Krista, božského Zakladateľa Nového zákona.

4-14 Dlhým radom starozákonných výrokov apoštol doka-

menom. Veď kedy ktorému anjelovi povedal (Boh): 5
Syn môj si ty,
ja som ťa dnes splodil!
Inde zasa:
Ja mu budem otcom
a on mi bude synom.

A keď svojho Prvorodeného znova privádza na 6
zem, hovorí:
Nech padnú pred ním na kolená
všetci anjeli Boží!

O anjeloch vraví: 7
Vetry má za poslov
a ohnivé plamene za služobníkov.

O Synovi však: 8
Tvoj prestol, Bože, je na večné veky!
Tvojím kráľovským žezlom je žezlo spravodlivosti.
Spravodlivosť máš rád, neprávosť nenávidíš, 9
preto ťa pomazal Boh, tvoj Boh,
olejom radosti väčšmi než tvojich druhov.

A ďalej: 10
Ty, Pane, na počiatku zemi si dal základy,
dielom tvojich rúk sú nebesá.

---

zuje, že prisľúbený Mesiáš nie je jednoduchý človek, lebo je vznešenejší od všetkých anjelov. Je Synom Božím (Ž 2, 7; 2 Sam 7, 14) a anjeli sa mu musia klaňať ako svojmu svrchovanému Pánovi (Ž 96, 7). Títo sú len poslami Božími ako ktorékoľvek iné stvorené bytosti (Ž 103, 4) a ich povinnosťou je byť na pomoc a ochranu nám, povolaným Božím (porovnaj v. 14*), ale Syn je účastný na kráľovskej moci Boha Otca (Ž 44, 4 n.). On je večný, nemeniaci sa a všemohúci Pán a Stvoriteľ vesmíru, ktorý je iba vonkajším prejavom a ozdobou jeho slávy (Ž 101, 26—28). A Boh mu ako sebe rovnému dáva podiel na svojej moci a podrobí mu všetkých nepriateľov (Ž 109. 1; porovnaj Mt 22, 44*).

43 Písmo sv. Nového zákona.

11 *Tie sa pominú, ale ty ostaneš!*
Ako rúcho zotlejú ony všetky,
12 *ako plášť ich svinieš a ako šatu zameníš inými,*
Ty však si vždy ten istý
a nebudú mať konca roky tvoje.

13 A kedy ktorému anjelovi povedal:

Posaď sa na moju pravicu,
dokiaľ ti nepoložím tvojich nepriateľov
pod nohy ako podnožku?

14 Či nie sú všetci služobnými duchmi, ktorých posiela slúžiť tým, čo majú dosiahnuť dedičstvo spásy?

*2 2. *Naša zodpovednosť.* — Preto musíme tým viac dbať na to, čo sme počuli, aby sme neprešli
2 pomimo cieľa. Už slovo, ktoré anjeli zvestovali, bolo právoplatné, a akýkoľvek priestupok i neposluš-
3 nosť boly spravodlivo odplatené. Akože teda unikneme my, ak zanedbávame takú veľkú milosť spasenia?

Najprv ju zvestoval sám Pán, potom nám ju
4 spoľahlivo podali tí, čo ju (od neho) počuli. Spolu aj Boh vydal o nej svedectvo znameniami, divmi, rozličnými prejavmi moci a darmi Ducha Svätého, ako on chcel.

*5 3. *Kristus — Kráľ svetov.* — Nie anjelom
6 podriadil Boh budúci svet, o ktorom je reč. Tak ktosi niekde svedčí slovami:

1-4 Keďže nám Boh tak blahovoľne ponúka milosť spasenia a pravdy, to nás zrejme aj zaväzuje, aby sme ju pokorne prijali. Inak by sme na seba privolali prísny trest Boží, hroznejší než ten, čo stihol Židov, ktorí neposlúchli nariadenia Starého zákona.

5-9 Boh neurobil Mesiášom nejakého anjela a nie anjela urobil Kráľom svojej ríše (= budúci svet = Božie kráľovstvo), ale Ježiša, Syna človeka, ktorého obdaril nesmier-

Čože je človek, že naňho pamätáš?
A čo Syn človeka, že oňho dbáš?
Máločo menším od anjelov si ho urobil, 7
slávou a cťou si ho ovenčil.
Ustanovil si ho nad dielom rúk svojich,
všetko si mu podrobil pod nohy. 8

Keďže mu všetko podrobil, nič nenechal, čo by nebolo podrobené. Teraz ešte nevidíme, že mu je *všetko podrobené,* | ale vidíme, že Ježiš, ktorý bol 9
máločo menší od anjelov, bol *ovenčený slávou a cťou,* pretože pretrpel smrť a milosťou lásky Božej (k nám) okúsil smrť za všetkých.

A tak sa aj svedčilo, že on, kvôli ktorému je 10*
všetko a skrze ktorého je všetko, keď chcel mnohých synov voviesť do slávy, pôvodcu ich spásy utrpením priviedol k cieľu. Lebo aj ten, ktorý po- 11
sväcuje, aj tí, čo sú posvätení, všetci pochádzajú od Jedného. Preto sa (Ježiš) nehanbí menovať ich bratmi, keď hovorí:

Tvoje meno zvestujem bratom 12
a pred shromaždením ťa budem velebiť.

Ďalej: 13
V neho budem dúfať!

---

nou slávou a mocou a všetko mu podrobil. On sa však pokorne vzdal predností, ktoré mu právom božskej prirodzenosti náležaly, žil ako obyčajný človek, za nás trpel a zomrel, a pre to ho Boh teraz nadovšetko povýšil a urobil Kráľom svetov. Porovnaj Flp 2, 5—11*. — Svätopisec cituje Ž 8, 5—8, ktorý ospevuje vznešenosť človeka vôbec. — Vo v. 7. slová „máločo menším od anjelov" možno preložiť aj takto: „len nakrátko menším od anjelov".

Syn Boží sa nám vo všetkom prispôsobil. Stal sa nao- 10-18
zaj naším bratom, vzal na seba prirodzenosť našej krvi a tela, naše radosti i bolesti, ba aj hrôzy smrti aby vykonal pokánie za naše hriechy, smieril nás s Bohom a stal sa naším milosrdným a verným Veľkňazom a Obrancom. — Ž 21, 23. — Iz 8, 17 n.; 2 Sam 22, 3.

A zasa:
Hľa, tu som, i dietky moje,
ktoré mi dal Boh!

14 A keďže dietky majú prirodzenosť krvi a tela,
tak isto aj on ju vzal na seba, a to preto, aby smrťou zničil toho, ktorý má moc nad smrťou, totiž
15 čerta, | a aby oslobodil tých, čo ich strach pred
16 smrťou zotročoval po celý život. Neujíma sa anjelov, ale *ujíma sa semena Abrahámovho!*
17 Preto sa vo všetkom musel stať podobným svojim bratom, aby mohol byť (ich) milosrdným a verným Veľkňazom pred Bohom a (ho) usmieril za hriechy ľudu. Môže pomáhať tým, čo sú pokúšaní,
18 lebo aj sám trpel a bol pokúšaný.

*3 4. *Kristus väčší od Mojžiša.* — Preto, bratia svätí a účastní nebeského povolania, hľaďte na
2 Ježiša, Posla a Veľkňaza nášho náboženstva! Je verný svojmu Stvoriteľovi, ako aj *Mojžiš* bol *v celom jeho dome.* No hoden je slávy otoľko väčšej
3 než Mojžiš, okoľko väčšia česť patrí staviteľovi než
4 domu. Každý dom musí totiž niekto vystaviť, a Boh je ten, ktorý vystavil všetko.
5 Zaiste, *Mojžiš* bol *verný v celom jeho dome,* ale len ako služobník, aby vydal svedectvo o tom, čo
6 (Boh) chcel zvestovať. Kristus však ako Syn (je verný) nad jeho domom. A my sme jeho domom, ak si až do konca neochvejne zachováme istotu a slávu tejto nádeje.

*7 5. *Výstraha pred neverou.* — Preto hovorí Duch Svätý:

1-6 Ježiš ako Stvoriteľ a Pán vesmíru (porovnaj 1, 2 n.*) a Syn Boží prevyšuje aj samého Mojžiša, ktorý bol len verným správcom, služobníkom v dome Božom, to je vo vyvolenom národe (Nm 12, 7).
-11 Pôvodca tu a opätovne v nasledujúcich statiach cituje slová Ž 94, 8—11: Židia, ktorých Boh vyslobodil z Egypta

Dnes, keď počujete jeho hlas,
nezatvrdzujte si srdcia, 8
ako keď ste (ma) roztrpčili
v onen deň pokušenia na púšti,
kde ma pokúšali a skúšali vaši otcovia, 9
hoci videli moje skutky,
za štyridsať rokov! 10
Preto som zanevrel na toto pokolenie
a povedal som: Ich mysle
ustavične blúdia!
Nechceli poznať moje cesty,
takže som prisahal v rozhorčení: 11
Nepridu, veru,
na miesto môjho pokoja!

Hľaďte teda, bratia, aby nikto z vás nemal zlé 12*
a neverné srdce a neodpadol od živého Boha! Deň 13
po deň sa navzájom povzbudzujte, kým sa hovorí
„dnes", aby nikto z vás nedal sa zatvrdiť hriešne-
mu mámeniu! Veď sme sa stali účastníkmi Kristo- 14
vými, ak si až dokonca neochvejne zachováme pô-
vodnú pevnú postať (viery).
Hovorí sa: 15

Dnes, keď počujete jeho hlas,
nezatvrdzujte si srdcia,
ako keď ste (ma) roztrpčili!

---

a ochraňoval na púšti, dostatočne poznali a skúsili jeho dobrodenia, a predsa boli neverní a neposlušní (porovnaj hlavne Ex 17, 7*; Nm 20, 2—5*). Preto ich Boh z trestu nepripustil na miesto pokoja a blahobytu, do prisľúbenej zeme.

Z toho pre tých Židov, ktorí ešte neprijali Kristovu 12-18
blahozvesť, vyplýva záväzná povinnosť, aby poslúchli hlas Božej milosti, kým nie je neskoro kým je ešte „dnes", t. j. prítomný čas jeho blahovoľnej a zhovievavej dobrotivosti. Ak premeškajú túto krátku chvíľu, stihne ich prísny trest, ako kedysi ich vzdorovitých otcov na púšti (porovnaj Nm 14, 29*).

16 A ktoríže to počuli a *roztrpčili (ho)?* Vari nie
17 všetci, ktorých Mojžiš vyviedol z Egypta? A na
kohože to *bol rozhorčený za štyridsať rokov?* Vari
nie na tých, čo zhrešili a ich mŕtve telá ležaly po
18 púšti? A komuže to *prisahal, že neprídu na miesto*
19 *jeho pokoja?* Vari nie tým, čo neposlúchali? | Vieme
však, že to pre neveru nemohli ta prísť.

*4 6. *Nebeský pokoj.* — Bojme sa teda, aby sa
o nikom z vás neukázalo, že sa omeškal, kým ešte
platilo prisľúbenie, že môžme prísť na miesto jeho
2 pokoja! Aj my sme počuli blahozvesť ako oni, ale
slovo, ktoré oni počuli, nič im neosožilo, lebo si ho
*3 neprisvojili vierou, hoci ho počuli. Na miesto po-
koja prichádzame iba my, ktorí veríme. Tak aj ho-
vorí:

Prisahal som v rozhorčení:
Neprídu, veru,
na miesto môjho pokoja.

Pravda, jeho diela sa skončily stvorením sveta. |
4 Kdesi totiž riekol o siedmom dni: *A siedmeho dňa*
5 *Boh si odpočinul od všetkých prác.* A tu zasa:

Neprídu, veru,
na miesto môjho pokoja.

1-3a Musíme teda horlivo a bezodkladne odpovedať na hlas Božej milosti, inak by nám nič neosožilo, že sme počuli Kristovu blahozvesť. Aj neposlušní otcovia Židov počuli slovo Božieho zjavenia, ale neuverili a neposlúchli, preto ich Boh zavrhol. Aj my sa musíme báť, aby sme sa svojou zatvrdlivosťou nevylúčili z miesta Božieho pokoja (= Božie kráľovstvo, čiže Cirkev na zemi a večná sláva v nebesiach).

3b-8 Obdobie Božieho pokoja začalo sa vlastne už po stvorení sveta keď si Boh v pokoji odpočinul od všetkých prác (Gn 2 2). To znamená, že Boh vtedy dokončil dielo stvorenia, lebo on je inak večne činný a nepotrebuje oddychu. Porovnaj Jn 5, 17* Ale starostlivosť Božia o svoj

Ešte platí, že niektorí prídu na to miesto, tí však, 6
čo prví počuli túto blahozvesť, neprišli ta pre ne-
poslušnosť. Preto znova určuje taký deň, také 7
„dnes", keď po toľkom čase hovorí ústami Dávida,
ako sme už povedali:

Dnes, keď počujete jeho hlas,
nezatvrdzujte si srdcia!

Keby totiž Jozue bol tamtých priviedol na mies- 8
to pokoja, Boh by nehovoril o inom, neskoršom dni.
Tento pokoj ostáva teda pre ľud Boží. A každý, 9*-1
kto príde na miesto jeho pokoja, odpočinie si od
svojich prác, ako si aj Boh (odpočinul) od svojich.
Usilujme sa teda prísť na miesto tohto pokoja, 11
aby nikto neklesol a nestal sa príkladom tej istej
neposlušnosti!

7. *Sila slova Božieho.*
Živé je slovo Božie 12*
a účinné i ostrejšie
od každého dvojsečného noža.
Preniká hlboko a rozdeľuje
dušu od tela a špik od kostí
a rozoznáva hnutia a myšlienky srdca.

ľud sa neskončila vstupom Židov do prisľúbenej zeme, lebo Boh ich aj ústami Dávida (Ž 94, 8) vyzýva, aby boli verní a poslušní. Trvalo teda a ešte trvá „dnes" Božej milosti a zhovievavosti a možnosť vstúpiť na miesto jeho pokoja.

Boží pokoj je vyhradený jeho vernému ľudu, Izraelu 9-11
Nového zákona, ktorý oddane prijme slovo Božej blahozvesti.

Slovo Božie je živé, všemohúce a nekonečne účinné. 12n
Bezohľadne preniká k podstate všetkých vecí, aj do najtajnejších záhybov ľudských myšlienok, citov a hnutí. Pred Bohom je všetko obnažené, nič mu nie je tajné a neznáme. A tomuto Sudcovi sa budeme zodpovedať za svoje skutky a od neho budeme čakať slovo milosti alebo slovo zavrhnutia. — Porovnaj Iz 49, 2*; 55, 10 n.*; Jer 23, 29.

13 Niet tvora skrytého pred ním,
všetko je obnažené a odkryté očiam toho,
ktorému sa budeme zodpovedať.

II Kristus — náš božský Veľkňaz, 4, 14—7, 28.

*14 1. *Jediný pravý Veľkňaz.* — Keďže máme
Veľkňaza, ktorý prenikol do nebies, Ježiša, Syna
15 Božieho, pridržajme sa svojho vyznania. Veď ne-
máme veľkňaza, ktorý by nemohol cítiť s našimi
slabosťami, ale takého, ktorý bol vo všetkom po-
16 dobne skúšaný, ale bez hriechu. Predstupujme teda
s dôverou pred trón milosti, aby sme obsiahli milo-
srdenstvo a našli milosť a pomoc v pravom čase.

*5 Každý veľkňaz, vyvolený zpomedzi ľudí, je usta-
novený za zástupcu ľudí pred Bohom, aby prinášal
2 dary a obety za hriechy. A taký (*veľkňaz*) môže
zhovievavo posudzovať tých, čo sú nevedomí a blú-
3 dia, lebo aj sám podlieha slabostiam. Práve preto
je povinný prinášať obety za hriechy, a to ako za
ľud, tak aj za seba.

---

14 V druhej stati 4, 14—7, 28 pôvodca píše o Kristovi ako o božskom, večnom Veľkňazovi Nového zákona, ktorý svojou hodnosťou nekonečne prevyšuje nedokonalé a dočasné áronské kňazstvo Starého zákona.

14-16 K Ježišovi, Synovi Božiemu — Synovi človeka môžeme mať plnú dôveru, lebo je nám vo všetkom, okrem hriechu, podobný. Je síce nebeským Veľkňazom, ale sám prežil a pretrpel naše bolesti a strasti, pozná aj naše slabosti, takže úprimne s nami cíti a chce nám pomáhať.

1-3 Boh si úmyselne vyvolil za kňazov slabých ľudí, aby boli prostredníkmi medzi ním a ľuďmi. Takíto nebudú slabosti a hriechy svojich bratov a sestier súdiť priveľmi prísne a nemilosrdne, ale spravodlivo a zhovievavo, vo vedomí vlastnej úbohosti a krehkosti. — Doslovne je reč o veľkňazoch Starého zákona, ale svätopisec má zrejme na mysli vlastnosti kňazstva vôbec.

Nikto si však nemôže osobovať túto hodnosť, ak 4*
ho Boh nepovolal ako Árona. Ani Kristus neoslávil 5
sám seba veľkňazskou hodnosťou, ale ten, ktorý
mu povedal:

Syn môj si ty,
ja som ťa dnes splodil!

A inde hovorí: 6

Ty si kňazom naveky
na spôsob Melchizedecha!

V dňoch svojho telesného života hlasne volal 7*
a plakal, prosil a žiadal toho, ktorý ho mohol zachrániť od smrti, a bol vyslyšaný (a vyslobodený)
z úzkosti, | hoci bol Syn (Boží). V utrpení poznal 8
poslušnosť! A keď dosiahol cieľ, stal sa Pôvodcom 9
večného spasenia všetkých, čo ho poslúchajú. A Boh 10
ho vyhlásil za *Veľkňaza na spôsob Melchizedecha.*

2. *Zaostalosť a dokonalosť vo viere.* —
O tom by sme mali veľa čo hovoriť, ale ťažko je to 11*

Kňazom môže byť len ten, koho si Boh povolal ako 4-6
kedysi Árona (Ex 17; 28, 1; Nm 3, 10 a i.). Aj samého Ježiša Krista, ktorého splodil ako svojho Syna (Ž 2, 7: Svätopisec osnovu rozumie o Kristovom zmŕtvychvstaní; porovnaj Sk 13, 33*), Boh urobil Veľkňazom, ale nie na spôsob Árona, lež na spôsob Melchizedecha (Ž 109 4). Porovnaj 7, 1—10*.

Ježiš prežil a skúsil sám na sebe naše telesné i du- 7-10
ševné slabosti a bolesti. V Getsemanskej záhrade bolestne stonal a prosil Boha, aby odňal od neho kalich umučenia a smrti, ale pokorne sa podrobil jeho vôli (porovnaj Mt 26, 36—46*; Mk 14, 32—42*; Lk 22, 39—46*). Boh ho vyslyšal a v týchto úzkostiach (Vg: „a vyslyšal ho pre jeho vznešenosť") mu dal sily, aby mohol prekonať bolesti umučenia a hrôzy smrti. Ježiš, hoci Syn Boží (vo viacerých gr. rukopisoch chýba slovo „Boží"), dobrovoľne prijal na seba ten údel, aby aj ako človek sa stal Pôvodcom našej spásy a naším Veľkňazom, nám vo všetkom podobným. Porovnaj Flp 2, 5—11*.

Náuka o veľkňazskej hodnosti Kristovej je hlboká a 11-14
obsažná. Žiaľ, čitatelia ju nemôžu plne pochopiť a to svo-

12 vysvetliť, lebo sa vám nechce počúvať. Hoci by ste
po toľkom čase mali byť sami učiteľmi, predsa po-
trebujete, aby vás niekto učil prvopočiatky Božieho
13 slova. Potrebujete mlieko, a nie tvrdší pokrm. | A kto
ešte dostáva mlieko, nemôže pochopiť slovo spra-
14 vodlivosti, lebo je ešte nedospelý. Tvrdší pokrm je
len pre dospelých, ktorí majú smysly návykom vy-
cvičené a rozoznávajú dobré a zlé.
*6 Preto zanechajme začiatočnícku náuku o Kris-
tovi a povznesme sa na (stupeň) dokonalosti! Ne-
kladme znovu základy, ako sú pokánie za mŕtve
2 skutky, viera v Boha, | predpisy o krstoch, sklada-
3 nie rúk, zmŕtvychvstanie a večný súd! A to ak Boh
dá, aj urobíme.

*4 3. *Odpadnutie od viery.* — Nie je možné
tým, čo už raz boli osvietení a okúsili nebeský dar,
5 čo sa stali účastníkmi Ducha Svätého | a okúsili
6 blahozvesť Božiu a divy budúceho veku, | a predsa
odpadli (od viery), znova sa kajať. Takí si totiž opä-
tovne ukrižujú Syna Božieho a vystavujú ho po-
smechu.
7 Aj zem, navlhnutá hojným dažďom, ktorý na ňu
padá, a vydávajúca užitočné byliny tým, čo ju ob-
8 rábajú, je požehnaná od Boha. Ale tá, čo donáša

---

jou vinou, lebo sa neusilovali pokročiť vo viere. Treba im podávať duchovné mlieko, totiž prvopočiatky kresťanskej náuky, lebo vyššie pravdy, tvrdší pokrm dospelých, by ešte nezniesli. — Porovnaj 1 Kor 3, 1—3*; 1 Pt 2, 2*

1-3 Kresťan má ustavične rásť vo viere, zaujímať sa o pravdy vyššie a neostávať na začiatočníckom stupni náboženstva.

4-6 Kto zakúsil toľko milostí Božích a dostal toľkú mieru darov Ducha Svätého (= charizmy; porovnaj 1 Kor 12, 1*), a predsa odpadne od viery, ten vlastne znova ukrižuje Krista a nemôže dúfať v milosrdenstvo Božie. Taký hriech predpokladá v človekovi priam čertovskú zlomyseľnosť a vedomé odvrátenie sa od Boha, takže zo strany odpadlíka vylučuje možnosť opravdivej kajúcnosti. Porov. 1 Jn 5, 16*.

len tŕnie a bodľačie, je jalová, bude prekliata a napokon spálená.
Hoci takto hovoríme o vás, milovaní, sme pre- 9
svedčení, že ste lepší a dosiahnete spasenia. Boh 10
nie je predsa nespravodlivý, žeby zabudol na vaše skutky a lásku, ktorú ste v jeho mene preukázali tak, že ste pomáhali svätým a ešte aj pomáhate. Žičíme si však, aby každý z vás bol stále rovnako 11
horlivý až do konca a vaša nádej aby sa plne rozvinula. Neochabujte, ale nasledujte príklad tých, 12
čo sa vierou a trpezlivosťou stali dedičmi prisľúbení!

4. *Dedičia prisľúbenia.* — Keď Boh dával 13*
Abrahámovi prísľub, nemohol prisahať na nikoho väčšieho, preto prisahal sám na seba | slovami: 14

Veru, hojne ťa požehnám
a veľmi ťa rozmnožím!

A ten trpezlivo očakával, a splnilo sa mu prisľú- 15
benie.
Ľudia prisahajú na niekoho väčšieho od seba a 16
prísahou potvrdzujú a zakľučujú každú spornú vec. Preto aj Boh zaručil sa prísahou, keď chcel dedičom 17
prisľúbenia nepochybne dokázať svoju nezmeniteľnú vôľu. A tak v týchto dvoch nezmeniteľných či- 18
noch, ktorými Boh nemôže klamať, máme neochvejnú útechu my, čo sa ponáhľame dosiahnuť nádej, ktorá je pred nami. Držíme si ju v duši ako 19
istú a pevnú kotvu, ktorá preniká do najvnútornejšej čiastky (svätyne), za oponu, | kam vošiel Ježiš, 20
(náš) predchodca, a naveky sa stal Veľkňazom na spôsob Melchizedecha.

Boh je verný vo svojich sľuboch. Ako splnil prísľub, 13-20
pod prísahou daný Abrahámovi (Gn 22, 16 n.), tak uskutoční aj našu nádej večnej slávy, ak pevne zakotvíme v Ježišovi, ktorý je naším Veľkňazom v nebeskej svätyni.

*7 5. *Kňaz na spôsob Melchizedecha.* — Mel-
chizedech bol *kráľom (mesta) Sálema a kňazom naj-*
vyššieho Boha. Keď sa Abrahám vracal z porážky
2 *kráľov, šiel mu naproti a požehnal ho.* Abrahám mu
dal *desiatky zo všetkej (koristi).*
(Jeho meno) znamená predovšetkým „kráľ spra-
vodlivosti" a potom aj „kráľ Sálema", to je „kráľ
3 pokoja". Neoznačuje sa ani jeho otec, ani jeho
matka, ani jeho rodokmeň. Jeho dni sú bez počiat-
ku, život bez konca, takže sa v tom podobá Synovi
Božiemu; a zostáva kňazom navždy.
4 Povážte len, aký veľký je to (človek), keď mu
sám praotec Abrahám dal desiatok z najcennejšej
5 koristi! Isteže, aj synovia Léviho, ktorí zastávajú
kňazský úrad, majú právo vyberať desiatky podľa
zákona od ľudu, čiže od vlastných bratov, hoci títo
6 pochádzajú z bedier Abrahámových. Ale tamten, čo
aj nepochádzal z ich rodu, vybral desiatok od Abra-
háma a požehnal toho, ktorý mal prísľub (Boží).
7 Je nesporné, že menšie sa dáva požehnať od
8 väčšieho. A v onom prípade smrteľní ľudia prijí-
majú desiatky, v tomto však niekto, o ktorom je
9 dosvedčené, že žije. Ba mohlo by sa povedať, že

1-10 Apoštol podrobnejšie rozvádza myšlienku, v čom spočíva Kristova veľkňazská hodnosť „na spôsob Melchizedecha" (porovnaj 5, 6*): Melchizedech, „kráľ spravodlivosti" a „kráľ pokoja" (hebrejsky šalom znamená pokoj; Sálem je Jeruzalem, ktorý vtedy ešte nepatril Hebrejom!) bol spolu aj kňazom Boha „Najvyššieho" (hebrejsky „Eljon"). Melchizedechov kmeň už asi bol upadol do modloslužby, ale aspoň čiastočne si zachoval vieru v pravého Boha. Tomuto kráľovskému veľkňazovi, ktorého rodokmeň a počiatok i koniec života Písmo neudáva, sám Abrahám dal desiatky z najlepšej vojnovej koristi a dal sa mu aj požehnať. O celej udalosti viď Gn 14. Uznal teda Melchizedechovu náboženskú nadriadenosť. — To svätopisec zvlášť vychycuje, aby ukázal, že kňazstvo „na spôsob Melchizedecha", ktorý je predobrazom Veľkňaza Krista, je vyššie než áronské.

sám Lévi, ktorý (teraz) prijíma desiatky, v Abrahá-
movi desiatok dal, | lebo bol už v bedrách Abrahá- 10
mových, keď tomuto Melchizedech vyšiel naproti.

6. *Levitské kňazstvo len dočasné.* — Ke- 11*
by levitské kňazstvo, za ktorého ľud dostal zákon,
bolo mohlo sprostredkovať dokonalosť, načo bolo
treba ustanoviť iného kňaza *na spôsob Melchizedecha* a nenazvať ho na spôsob Árona? A keď sa mení 12
kňazstvo, nevyhnutne sa mení aj zákon.
Ten, o ktorom je reč, prislúcha k inému kmeňu, 13
z ktorého sa nik nevenoval službe oltára. Je predsa 14
známe, že náš Pán pochádza od Judáša, a Mojžiš
nič nehovoril o kňazoch z tohto kmeňa.
Ešte zreteľnejšie je to, keďže jestvuje iný kňaz. 15
podobný Melchizedechovi, | ktorý nebol ustanove- 16
ný mocou zákonného predpisu o telesnom pôvode,
ale mocou neporušiteľného života. (O ňom) je sve- 17
dectvo:

Ty si kňazom naveky
na spôsob Melchizedecha!

7. *Náš večný Veľkňaz.* — Týmto sa ruší pre- 18
došlý predpis ako slabý a neužitočný, | lebo zákon 19*
nič neurobil dokonalým. Miesto neho prišla lepšia
nádej, ktorou sa približujeme k Bohu. A to sa, veru, 20

Keď teda Boh ustanovuje Mesiáša za kňaza na spôsob 11-17
Melchizedecha, tým chce naznačiť, že jeho kňazská hodnosť je vyššia než starozákonná. Táto bola slabá a nedokonalá, nemohla veriacich vnútorne ospravedlniť (porovnaj Rim 3, 21—5 2*), preto ju Boh zrušil a s ňou, pravda, aj zákon. Nového Veľkňaza, Ježiša Krista, ustanovil z kmeňa Judovho, a to naveky, na spôsob Melchizedecha (Ž 109, 2), nie na spôsob Árona, ako predpisoval Mojžiš.

Starozákonné kňazstvo Boh ustanovil jednoduchým 19b-22
nariadením, ale novozákonné posvätil a zaručil zvláštnou prísahou (Ž 109, 4). Aj z toho vidieť, že je niečím oveľa vznešenejším a vyšším.

21 nestalo bez prísahy. Tamtí sa stali kňazmi bez prísahy, ale on s prísahou toho, ktorý mu povedal:

Prisahal Pán a neoľutuje to:
Ty si kňazom naveky!

22 Preto sa Ježiš stal zárukou lepšej smluvy.
*23 Viacerí sa museli stať kňazmi, lebo smrť im pre-
24 kazila zostať (kňazmi) navždy. Ale on, pretože zo-
stáva naveky, má kňazskú hodnosť, ktorá nepre-
25 chádza na iného. Preto môže dokonale spasiť tých,
ktorí jeho prostredníctvom pristupujú k Bohu, lebo
ostáva vždy nažive a oroduje za nás.
*26 A takého Veľkňaza sme naozaj potrebovali:
Svätého, nevinného, nepoškvrneného, bezhriešneho,
27 povýšeného nad nebesá, | ktorý nemusí ako (oby-
čajní) veľkňazi deň po deň prinášať obetu najprv
za svoje a potom za hriechy ľudu. On to urobil raz
28 navždy, keď obetoval seba samého. Zákon totiž
ustanovuje za kňazov ľudí, podrobených slabosti,
ale slovo prísahy, ktoré (odznelo) po zákone, (usta-
novuje) Syna, ktorý dosiahol večnej dokonalosti.

III. Kristova vykupiteľská obeť, 8, 1—10, 18.

*8 1. *Veľkňaz novej svätyne.* — Najdôležitejšie z toho, čo bolo povedané, je toto: Máme ta-

23-25 Starozákonní kňazi boli obyčajní smrteľníci. Muselo ich teda byť viac, aby levítske kňazstvo nezaniklo a prenášalo sa s pokolenia na pokolenie. Ale Ježiš je náš jediný a večný Veľkňaz, môže teda dokonale splniť svoju úlohu prostredníka medzi Bohom a ľuďmi.
26-28 Kristus je dokonalý Veľkňaz Nového zákona. Raz navždy priniesol obetu smierenia za svoj ľud, a to keď obetoval seba samého.
1 V tretej stati 8, 1—10, 18 Pavol rokuje o najvyššom bohoslužobnom úkone Krista-Veľkňaza, ktorý uskutočnil tým, že seba samého obetoval, aby nás vykúpil z hriechov a smieril s Bohom.
1-5 Ježiš Kristus vykonáva svoj veľkňazský úrad v ne-

kého veľkňaza, čo sedí na nebeskom prestole ve-
lebného Boha po jeho pravici | ako služobník svä- 2
tyne a pravého stánku, ktorý postavil Pán, a nie
človek. A každý veľkňaz je ustanovený na to, aby 3
prinášal dary a obety, preto aj on musí mať niečo,
čo by priniesol (ako obeť).

Keby mal byť kňazom na zemi, nemohol by ním 4
byť, lebo tu sú ešte tí, čo podľa zákona prinášajú
dary. Títo však konajú službu len predobrazu a tie- 5
ňu nebeskej (skutočnosti), lebo Mojžiš dostal od
Boha túto úpravu, keď mal zhotoviť stánok: *Hľaď,*
hovorí mu, *aby si všetko vyhotovil podľa vzoru,*
ktorý sa ti ukázal na vrchu!

2. *Veľkňaz novej smluvy.* — On však teraz 6*
dostal kňazskú službu o to dôstojnejšiu, o čo je
lepšia smluva, potvrdená lepšími prisľúbeniami. On
sa stal Prostredníkom tejto. Veď keby prvá bola 7*

---

beskej svätyni, nie v zemskom, ľudskými rukami zhotovenom stánku alebo chráme. Ten bol a je aj so svojimi kňazmi a bohoslužbami len predobrazom nebeskej skutočnosti, ktorú mal Mojžiš na príkaz Boží (Ex 25, 40) napodobniť. — O nebeskej liturgii viď Zjv 4 a 5*. — Zo svätopiscových slov možno vybadať, že v čase, keď list písal, jeruzalemský chrám ešte stál a konaly sa v ňom riadne bohoslužby. Inak by bol zaiste poukázal na jeho skazu, lebo to by bolo bývalo ešte silnejším dôkazom, že Starý zákon prestal jestvovať.

Kristus je Veľkňaz — Prostredník novej, dokonalej 6
smluvy a novej, vznešenej bohoslužby.

Už ústami prorokov (Jer 31, 31—34) Boh predpovedal 7-13
obdobie novej smluvy. Vtedy Izrael, obnovený na duchu
(= Cirkev), verne, z úprimnej duše a oddaného srdca pozná a poslúchne Boha. To neznamená že učiteľský úrad Cirkvi je zbytočný. Svätopisec chce povedať, že nový zákon Boží prenikne celú bytosť veriacich, takže budú Boha milovať a poslúchať ako by samovoľne, nie pod nátlakom vonkajších predpisov. Porovnaj Rim 10, 14—17*; Ef 4, 11 n.* a i. To však, že Boh sľubuje novú smluvu, znamená, že starú zruší, a to jednak preto, že bola nedokonalá, jednak preto, že ju Židia ľahkomyseľne prestupovali.

8 bývala bez chyby, pre druhú by nebolo miesta. Ale
tamtých (Boh) karhá slovami:

Hľa, prichádzajú dni, hovorí Pán,
keď s domom Izraela a Júdu
uzavriem novú smluvu!
9 *Nie podľa smluvy, uzavretej s ich otcami*
toho dňa, keď som ich vzal za ruku
a vyviedol zo zeme egyptskej.
Lebo oni nezachovali moju smluvu,
preto som ich opustil!
hovorí Pán.

10 *A toto je smluva, ktorú uzavriem*
s domom Izraela v tých dňoch,
hovorí Pán:

Svoje zákony im vložím do mysle
a vpíšem im ich do srdca!
Ja im budem Bohom
a oni mi budú ľudom!

11 *Nik už nebude poučovať bližného,*
ani brat brata slovami: Poznaj Pána! —
lebo ma budú všetci znať, malí i veľkí,
12 *a zmilujem sa nad ich neprávosťami*
a nepripomeniem si viac ich hriechy!

13 Keď však hovorí o novej (smluve), tú prvú vy-
hlásil za starú. A čo je staré a nevládne, čoskoro
zanikne.

*9 3. *Stará bohoslužba.* — Prvá (smluva) mala
tiež bohoslužobné predpisy a pozemskú svätyňu. |
2 Vystavené bolo prvé oddelenie stánku. V tom bol
svietnik a stôl s posvätnými chlebmi. To sa nazý-
3 valo svätyňou. Za druhou oponou bolo oddelenie
4 stánku, ktoré sa nazývalo svätyňou svätých. Tam

1-5 Podrobnosti o hebrejskom svätostánku viď v knihe Ex 24, 9—27, 8*.

bol zlatý oltár pre kadidlo a truhla smluvy, celá
okovaná zlatom. V nej bola zlatá nádoba s mannou
a Áronova palica, ktorá bola vypučila. a tabule
smluvy. Na nej boli cherubi slávy (Božej), ktorí 5
zatieňovali zľutovnicu. O tom však netreba teraz
podrobne hovoriť.

Odkedy je toto tak zariadené, do prvého odde- 6*
lenia stánku môžu vchádzať iba kňazi, čo konajú bo-
hoslužbu; | do druhého však len raz do roka sám 7
veľkňaz, ale nie bez obetnej krvi, ktorú prináša za
seba a za nevedomosti ľudu. Týmto naznačuje Duch 8
Svätý, že cesta do svätyne svätých nie je ešte otvo-
rená, kým stojí prvé oddelenie stánku.

Toto je predobraz terajších čias a znamená, že 9
dary a obety, ktoré sa ešte obetujú, nemôžu urobiť
dokonalým vo svedomí toho, čo vykonáva tieto
obrady. Platia iba pre pokrmy a nápoje a rozličné 10
umývania. Sú len pre vonkajšiu spravodlivosť, kým
nebude všetko lepšie zariadené.

4. *Nová bohoslužba.* — A naozaj, prišiel 11*
Kristus, Veľkňaz budúcich požehnaní, a cez väčši

Do svätyne svätých, najsvätejšej to čiastky svätostánku, ktorá bola miestom, kde Boh bol zvlášť prítomný, mal prístup len sám veľkňaz, a to raz do roka, na veľký deň Smierenia (10. tišri = koncom septembra), aby obetoval býčiu a kozliu krv za hriechy svoje a celého národa. Tým chcel Boh obrazne naznačiť, že prístup k nemu je ľuďom vlastne zamedzený, kým trvá Starý zákon. Ten bol teda len dočasnou ustanovizňou a mohol dať Izraelitom len vonkajšiu, obradnú čistotu, nie však vnútornú spravodlivosť a svätosť. Musí teda ustúpiť dokonalejšiemu Novému zákonu. 6-10

Kristus, Veľkňaz Nového zákona, vstúpil raz navždy na nebesá a vošiel do svätyne svätých, totiž priamo k prestolu večného Boha (sedí po pravici Božej!), a to obeťou svojej vlastnej krvi. A je zrejmé, že táto má nekonečne väčší účinok než krv zvierat, obetovaných pri starozákonných bohoslužbách. Očisťuje hriechy, nečistotu duše, a nie len poškvrny tela — O obrade očisťovania popolom červenej jalovice viď Nn 19*. 11-14

a dokonalejší stánok, nie rukou urobený, nepocha-
12 dzajúci totižto z tohto sveta, | vošiel raz navždy
do svätyne, obetujúc nie kozľaciu a teľaciu krv,
ale svoju vlastnú. Tak vydobyl (ľuďom) večné vy-
13 kúpenie. Lebo keď kozľacia a býčia krv a popol
z jalovice pokropením posväcujú poškvrnených a
14 robia obradne čistými, | o čo viac krv Krista, ktorý
mocou večného Ducha seba samého priniesol Bohu
ako bezúhonnú obetu, očistí nám svedomie od mŕt-
vych skutkov, aby sme mohli slúžiť živému Bohu!

*15 5. *Prostredník novej smluvy.* — A on je
Prostredníkom novej smluvy, aby všetci povolaní
dostali prísľub večného dedičstva, pretože podstú-
pil smrť, aby ich vykúpil z priestupkov spáchaných
16 za prvej smluvy. A aby bol závet právne účinný,
17 treba dosvedčiť závetcovu smrť, | lebo závet je prá-
vne účinný po smrti závetcu a neplatí, kým tento
žije.
18 Preto ani prvá (smluva) nebola uzavretá bez kr-
19 vi. Keď totiž Mojžiš oznámil všetkému ľudu všetky
prikázania zákona, vzal teľaciu a kozľaciu krv
(smiešanú) s vodou a yzopom so šarlátovou vlnou
20 pokropil knihu i všetok ľud | a hovoril: *To je krv
smluvy, ktorú Boh rozkázal s vami (uzavrieť)!*
21 Podobne pokropil krvou aj stánok a všetko bo-
22 hoslužobné náčinie. A vôbec, podľa zákona sa skoro

15-22 Kristus je Veľkňazom-Prostredníkom novej smluvy, ktorú uzavrel, posvätil a právoplatnou urobil vlastnou krvou a smrťou. A nová smluva nesmierne prevyšuje starú, lebo tá bola spečatená len krvou zvierat (Ex 24, 6—8; porovnaj Mt 26, 28!*). — Zásada: „Bez vyliatia krvi niet odpustenia!" je príznačná pre každú bohoslužbu a žije v povedomí celého ľudstva. Človek hriechom uráža nekonečného Boha, svojho Stvoriteľa a len smrťou by smyl túto vinu. Keď inak nie, symbolizuje ju aspoň zabitím obetných zvierat. Ale len Kristova smrť a eucharistia, ktorá je jej mystickým pokračovaním, je plným zadosťučinením za hriechy.

všetko očisťuje krvou a bez vyliatia krvi niet odpustenia.

6. *Kristova obeta.* — Potrebné je, aby predobrazy nebeských vecí boly takto očisťované, ale samy nebeské lepšími obetami, ako sú tamtie. Lebo Kristus nevošiel do svätyne rukami zhotovenej, ktorá je len predobrazom pravej, ale do samého neba. Teraz je naším Obrancom pred tvárou Božou. 23* 24

Netreba sa mu viac ráz obetovať, ani nevchádza do svätyne svätých len na výročitý deň, a to s cudzou krvou, ako tamten veľkňaz. Inak by bol musel už viac ráz trpieť od stvorenia sveta. On sa však zjavil len raz, keď sa skončily veky, aby obetou seba zničil hriech. A ako je ustanovené, že ľudia raz umrú a potom príde súd, | tak aj Kristus raz sa obetoval, aby *sňal hriechy mnohých,* druhý raz sa však zjaví nie pre hriech, ale aby spasil tých, čo ho očakávajú. 25 26 27 28

7. *Staré obety bez účinku.*—Keďže zákon je iba tieňom budúcich požehnaní a nie pravým obrazom tejto skutočnosti, nemôže tými istými každoročne prinášanými obetami natrvalo dokonalými urobiť tých, čo sa chcú priblížiť (k Bohu). Či by ich neboli prestali prinášať, keby tí, čo takto uctievajú Boha, boli 10* 2

Nová smluva si vyžaduje novú obeť, svätejšiu a dokonalejšiu než obety Starého zákona. A Kristus raz navždy vošiel do nebeskej svätyne svätých, k samému Bohu, a raz navždy sa obetoval za nás. To sa stalo, keď vtelením prišiel na svet v plnosti časov (= keď sa skončily veky, totiž predmesiášske obdobie) a svojou smrťou zničil hriech. Ešte raz sa zjaví, aby oslávil tých, čo v neho uverili a očakávajú jeho príchod. 23-28

Obety Starého zákona boly len tôňou milosti Nového zákona. Nemohly vnútorne očistiť veriacich Izraelitov a urobiť ich dokonalými. Pripomínaly im síce ustavične ich hriešnosť, ale ich neočistily od hriechov a vín, lebo nemaly a nemohly mať takej moci. 1-4

raz navždy očistení a nemali už vedomia, že sú
3 hriešni? Lenže práve tieto (obety) s roka na rok
4 im pripomínajú hriechy, | lebo býčia a kozlia krv
nemôžu odstrániť hriechy.

*5 8. *Obeta Nového zákona.* — Preto povedal,
keď prichádzal na tento svet:

Obety a dary si nechcel,
ale si mi dal telo.
6 *V obetách zápalných a za hriechy*
nemal si zaľúbenie, |
7 *preto som povedal: Hľa, tu som!*
Tak je o mne napísané vo sväzku Písma,
že mám plniť, Bože, tvoju vôľu!

8 Najprv teda hovorí: *Obety a dary, obety zápalné a za hriechy si nechcel, ani si nemal v nich zaľúbenie,* hoci ich prinášajú podľa (predpisov) záko-
9 na. | Len potom povedal: *Hľa, tu som, aby som pl-*
10 *nil tvoju vôľu!* Ruší prvé a ustanovuje druhé. | Podľa jeho vôle sme teda posvätení tým, že Ježiš Kristus raz navždy obetoval svoje telo.
11 Tamtí kňazi však deň po deň konajú bohoslužby a znova a znova prinášajú tie isté obety, ktoré ne-
*12 môžu odstrániť hriechy. On priniesol iba jednu obeť za hriechy, a *zasadol si navždy po pravici*
13 *Božej.* Teraz už len čaká, *kým mu (Boh) nepoloží*
*14 *jeho nepriateľov pod nohy ako podnožku.* Lebo je-

5-10 Preto sa jednorodený Syn Boží rozhodol prijať na seba ľudskú prirodzenosť a obetovať sa za naše hriechy, lebo obety Starého zákona sa nepáčili Bohu a neusmierili jeho spravodlivý hnev. Tak splnil vôľu Boha Otca, zrušil starú a ustanovil novú smluvu milosti a lásky. — Pôvodca kladie vtelenému Slovu do úst v okamihu jeho ľudského narodenia krásne slová Ž 39, 7—9.

n 12 Ž 109, 1.

14 Spasiteľ nás svojou obeťou urobil dokonalými, dal nám totiž všetky potrebné možnosti a milosti, aby sme sa

dinou obeťou natrvalo urobil dokonalými tých, čo sa dajú posvätiť.

Dosvedčuje nám to sám Duch Svätý, lebo po slo- 15*
vách:

Toto je smluva, 16
ktorú uzavriem s nimi
po týchto dňoch! —

Pán ďalej hovorí:

Svoje zákony im vložím do srdc
a vpíšem im ich do mysli.
A ich hriechy a neprávosti 17
nepripamätám si viac!

Keď sú však tieto odpustené, netreba už obiet 18
za hriechy.

Časť druhá: Mravoučná.

Životom vyznávať náboženstvo Nového zákona. 10, 19—13, 17.

I. Vytrvávať vo viere, láske a nádeji! 10, 19—36.

1. *Dôvera a láska.* — Bratia! Keďže máme 19*
dôveru, že vojdeme do svätyne svätých skrze krv

mohli stať dokonalými. Záleží len na nás, či sa osobne včleníme do jeho vykupiteľského diela, či si živou vierou prisvojíme jeho zásluhy.

Svoje vývody apoštol podopiera výrokmi Písma. Už 15-18
Jeremiáš 31, 33 n. hovorí o novej smluve, ktorú Boh uzavrie s novým vyvoleným národom. — Pavlova náuka nijako nevylučuje obeť eucharistie, sv. omšu, lebo tá je tá istá ako obeť Kristova na kríži, je jej pokračovaním a mystickým premietnutím do časového rozpätia Cirkvi.

V druhej, mravoučnej časti 10, 19—13, 17 pôvodca ho- 19
vorí o uskutočňovaní pravej viery v každodennom súkromnom i spoločenskom živote. V prvej stati 10, 19—36 vyzdvihuje vytrvanlivosť v kresťanskej viere, láske a nádeji.

V Starom zákone bol veriacim zamedzený prístup do

20 Ježišovu, | ktorý nám takto cez oponu, to je cez
21 svoje vlastné telo otvoril novú a živú cestu, | (a
22 keďže máme) aj Veľkňaza nad domom Božím, | pristupujme (k Bohu) s úprimným srdcom a s plnou vierou, so srdcom očisteným, bez zlého svedomia,
23 a s telom obmytým čistou vodou! Neochvejne sa pridržajme nádeje, ktorú vyznávame, lebo verný je ten, ktorý nám dal tento prísľub!

24 Dbajme druh na druha, aby sme boli horliví
*25 v láske a dobrých skutkoch! Neodchádzajme zo shromaždenia, ako to niektorí majú vo zvyku, ale povzbudzujme sa navzájom, a to tým viac, čím viac badáme, že sa blíži onen deň!

*26 2. *Chrániť si vieru!* — Ak úmyselne hrešíme, hoci sme jasne poznali pravdu, niet viac (pre
27 nás) obety za hriechy, | ale len hrozné očakávanie súdu *a pomstivý oheň, ktorý pohltí jeho protivníkov.* Keď niekto pohrdol Mojžišovým zákonom, bez milosrdenstva *musel zomrieť, ak to dvaja alebo tra-*
29 *ja (dosvedčili).* Považte však, o čo horšieho trestu bude hoden, kto šliape po Synovi Božom a *krv smluvy,* ktorou bol posvätený, pokladá za obyčaj-
30 nú, a tak potupuje Ducha milosti! Veď poznáme toho, ktorý povedal: *Moja je pomsta! Ja odplatím!*

---

svätyne svätých. Ale v Novom nám Ježiš svojou krvou a smrťou otvoril oponu hriechov a nepriateľstva, ktorá nás oddeľovala od Boha, takže sa k nemu môžeme priblížiť s plnou dôverou, obmytí krstnou vodou od škvŕn duše.

25 „Onen deň" je alebo chvíľa slávneho Kristovho príchodu, alebo čas skazy Jeruzalema.

26-31 Nejde o hriechy vôbec, čo aj ťažké, ale o zlomyseľné a svojvoľné odpadnutie od viery. To je priamo previnením proti krvi Syna Božieho. A keď už pohrdnutie zákonom Mojžišovým bolo trestané smrťou (Nm 15, 30; 35, 30), tým prísnejší trest Božej pomsty stihne týchto vinníkov. — Dt 32, 35 n.; Ž 137, 14.

A zasa: *Pán sám bude súdiť svoj ľud!* A hrozné je 31
upadnúť do rúk živého Boha!

3. *Vytrvať vo viere!* — Rozpomeňte sa na 32
predošlé dni, keď ste boli osvietení (vierou) a prestáli ste veľké boje a utrpenia! Raz vás verejne 33
hanobili a sužovali, inokedy ste zasa museli spolucítiť s tými, ktorých stihlo to isté. Lebo ste spolu- 34
trpeli s väzňami a spokojne ste niesli aj to, keď vás oberali o imanie, keďže ste vedeli, že máte imanie lepšie a trvanlivejšie.

Netraťte teda dôveru, lebo ju čaká veľká od- 35
mena! Len vytrvajte a plňte vôľu Božiu, aby ste 36
dosiahli toho, čo vám bolo prisľúbené!

Ešte trocha, 37*
celkom krátko,
a ten, ktorý má prísť,
príde a nebude meškať!

Môj spravodlivý z tejto viery bude živý, 38
ale ak by bojazlivo cúvol,
nebude mať v ňom zaľúbenie
duša moja!

My necúvame ako bojazlivci, aby sme zahynuli, 39
lež veríme, aby sme získali život.

II. Víťazní svedkovia viery, 11, 1—40.

1. *Ábel, Henoch a Noe.*
Viera je postaťou toho, 11*
čoho sa nádejeme,

Svätopisec potešuje čitateľov slovami proroka Izaiáša 37
26, 20 a Habakuka 2, 3 n. V pôvodnej starozákonnej osnove je reč o Bohu, ktorý vyslobodí Židov z otroctva a poresce Babyloncov.

V druhej stati 11, 1—40 apoštol podáva príklady hrdin- 1
skej viery z dejín Izraela. — Vo v. 1 kreslí príznačné črty

dôkazom toho,
čo nevidíme.

2 Ňou si predkovia
získali dobré svedectvo.

*3 Vierou poznávame,
že vesmír vznikol slovom Božím;
že nie z toho, čo možno uzrieť,
povstalo to, čo vidíme.

4 Vierou priniesol Ábel lepšiu obetu Bohu než Kain. Ňou si získal svedectvo, že je spravodlivý, lebo Boh dosvedčil o jeho daroch. A hoci zomrel, ňou stále hovorí.

*5 Vierou bol Henoch uchvátený, aby neuzrel smrti. *Nenašli ho už, lebo ho uchvátil Boh.* Veď prv, ako bol uchvátený, dostalo sa mu svedectvo, že *sa páči*
*6 *Bohu.* Bez viery však nie je možné páčiť sa Bohu. Kto totiž chce pristúpiť k Bohu, musí veriť, že Boh jestvuje a dáva odmenu tým, čo ho hľadajú.

*7 Vierou dostal Noe predpoveď o veciach, ktoré ešte nebolo vidieť, a v úzkostlivom strachu vystaval koráb, aby si zachránil rodinu. Ňou odsúdil svet a stal sa dedičom spravodlivosti, ktorá je z viery.

---

viery: Jej predmetom sú veci, ktoré veríme, t. j. nevidíme a nemáme, ale viera im dáva náplň a záruku skutočnosti a istoty. Sv. Ján Zlatoústy hovorí: „Vierou hľadíme na to, čo je skryté; ona nám o veciach neviditeľných dáva tú samú istotu ako o veciach, ktoré sú nám pred očami. Viera nám poskytuje podstatu toho, čoho skutočnosť nám je ešte nie zjavná, ba sama je touto skutočnosťou." — Miesto „postaťou" možno preložiť: „pevným očakávaním", prípadne „istotou" (porovnaj Ž 38, 8*; Rút 1, 12*).

3 Viera nás učí, že viditeľný svet stvoril Boh, a to z niečoho, nie z nejakej predjestvujúcej prahmoty. Por. Gn 1*.

5 Ábel: Gn 4, 4; Henoch: Gn 5, 24.

6 Viera v spravodlivého Boha a v nesmrteľnosť duše sú základnými predpokladmi pravého náboženstva a nášho osobného vzťahu k Bohu.

7 Gn 6, 6—9.

2. *Abrahám, Izák, Jakub a Jozef.* — Vierou 8*
poslúchol Abrahám, keď ho (Boh) povolal, aby sa
odsťahoval do kraja, ktorý mal prijať ako dedič-
stvo. Odsťahoval sa, a ani nevedel, kam ide. | Vierou 9
sa osadil v zemi prisľúbenej ako v cudzej a preby-
val v stanoch, aj Izák a Jakub, dedičia toho istého
prísľubu, | lebo očakávali mesto, postavené na pev- 10
ných základoch, ktorého tvorcom a staviteľom je
sám Boh.

Vierou aj neplodná Sára dostala sily porodiť po- 11*
tomstvo, hoci prekročila vek. Pokladala za verné-
ho toho, ktorý to prisľúbil. Preto z jedného člove- 12
ka, už odumretého, povstalo (potomstvo), *početné
ako hviezdy na nebi a nespočitateľné ako piesok
na morskom brehu.*

Vo viere zomierali všetci títo a nedosiahli to, čo 13*
im bolo prisľúbené. Len zďaleka to uzreli, vítali a
vyznávali, že sú *cudzincami a príšelcami* na tejto
zemi. A tí, čo takto hovoria, dávajú najavo, že hľa- 14
dajú vlasť. Keby boli mysleli na tú, z ktorej po- 15
chádzali, mali príležitosť ta sa vrátiť. No oni túžili 16
po lepšej, totiž po nebeskej. Preto sa ani Boh ne-
hanbí volať sa ich Bohom, lebo im pripravil takéto
mesto.

Vierou *obetoval Abrahám Izáka, keď ho (Boh)* 17*
skúšal. Svojho jednorodeného chcel obetovať, hoci
dostal prísľub | a bolo mu povedané: *Z Izáka sa ti* 18
narodí potomstvo! Uvážil totiž, že Boh môže aj 19

Gn 12, 1. 4 a i. — Viera dávala Abrahámovi pevnú 8-10
istotu, že Boh uskutoční svoje prísľuby. Kanánska zem a Jeruzalem boly len predobrazom nebeskej vlasti a nebeského mesta blaženosti. Porovnaj Zjv 21*.

Gn 17 19; 21, 2. — Gn 15, 5. 22, 17; 32, 12. — Slovo 11 n
„neplodná" vynechávajú mnohé gr. rukopisy.

Praotcovia si boli vedomí toho, že ich pravá vlasť, pra- 13-16
vý otcovský domov nie je tu na zemi, v Palestíne alebo v Mezopotámii, ale v nebesiach, u Boha. — Ex 3, 6.

Gn 22; 21, 12. 17-19

zmŕtvych vzkriesiť. A dostal syna nazpäť, aby bol
na predobraz.
*20 Vierou, majúc na zreteli budúcnosť, Izák po-
21 žehnal Jakuba a Ezaua. Vierou požehnal umierajú-
ci Jakub oboch synov Jozefových a *vzdal poklonu*
22 *Bohu, opierajúc sa o palicu.* Vierou poznal dokoná-
vajúci Jozef, že synovia Izraela vyjdú z Egypta,
a naložil, čo majú urobiť s jeho kosťami.

*23 3. *Mojžiš a jeho ľud.* — Vierou rodičia *ukrý-*
vali Mojžiša *po tri mesiace* od jeho narodenia, le-
bo *videli,* že je to dieťa *podarené, a nezľakli sa*
24 kráľovho rozkazu. Vierou odoprel Mojžiš, keď
vyrástol, priznať sa za syna Faraónovej dcéry.
25 Radšej volil znášať protivenstvá s ľudom Božím,
26 než mať z hriechu krátku rozkoš. Pohanu pomaza-
ného (ľudu) pokladal za väčšie bohatstvo než e-
gyptské poklady. Hľadel totiž na (budúcu) odmenu.
*27 Vierou opustil Egypt a nebál sa kráľovho hnevu.
Pridržal sa toho, ktorého nevidel, ako by ho videl.
28 Vierou slávil *veľkonočnú večeru* a krvou pomazal
(dvere), aby sa *zhubca* nedotkol ich prvorodených.
*29 Vierou prešli (Židia) cez Červené more ani po
suchej zemi, ale Egypťania sa potopili, keď sa o to
30 pokúsili. Vierou padly hradby Jericha, keď ich se-
31 dem dní obchádzali. Vierou neviestka Rahab neza-

20-22 Izák: Gn 27, 27—29, 39 n. — Jakub: Gn 48, 15 n; 47, 31. Miesto „opierajúc sa o palicu" hebrejská osnova má „obrátiac sa k vrchhlave lôžka". — Jozef: Gn 50, 24.

23-26 Ex 2, 1—15. Zprávy Písma svätopisec čiastočne doplňuje ústnym podaním. — Vo v. 26 miesto „pomazaného (ľudu)", to je Izraela, Vg prekladá „Krista" (= Pomazaného).

n 27 Ex 2, 15; 5—12. — Viera v Boha posilňovala Mojžiša v jeho počinoch. — „Zhubca" je anjel záhuby, ktorý pobil egyptských prvorodených.

29-31 Červené more: Ex 14, 21—29. — Jericho: Joz 6, 20. — Rahab: Joz 2, 11 n.; 6, 17, 23.

hynula s neveriacimi, lebo v pokoji prijala vyzvedačov.

4. *Sudcovia, proroci, mučeníci.* — Čo ešte 32
povedať? Nemám kedy rozprávať o Gedeonovi, Barákovi, Samsonovi, Jeftovi, Dávidovi, Samuelovi a o prorokoch.

Títo vierou podmaňovali kráľovstvá, prisluho- 33*
vali spravodlivosť, dostali (od Boha) prisľúbenia, zapchávali levom tlamy, | uhášali moc ohňa, uni- 34
kali ostriu meča, z nevládnych stávali sa mocnými, v boji boli údatní, zaháňali na útek čaty cudzích vojsk, | ženám vracali ich mŕtvych vzkriesených. 35*

Iní (pre vieru) podstupovali muky a nechceli sa dať vyslobodiť, len aby dosiahli slávnejšieho vzkriesenia. Iní zasa pretrpeli posmech a bičovanie, ba aj 36
okovy a väzenie. Kameňovali ich, mučili a rozpi- 37
ľovali, umierali mečom; museli chodiť v ovčích a kozích kožiach, núdzu treli, trpeli súženia a útlaky.

Kráľovstvá podmaňovali Sudcovia a Dávid; tí istí a 33-35a
proroci prisluhovali spravodlivosť a dostali Božie prisľúbenia o Mesiášovi a i.; levov premohli alebo skrotili Samson (Sdc 24, 6), Dávid (1 Sm 17, 34—36), Daniel (Dan 6, 22); skúšku ohňa prestáli traja mládenci (Dan 3, 19—97); úkladnej smrti unikli Dávid a i.; zo slabých mocnými sa stali napr. Samson (Sdc 14, 22—30) a i.; udatnosťou v boji vynikali Sudcovia, Dávid, Makabejci; mŕtve deti vzkriesili Eliáš (vdove sareptskej: 3 Krľ 3, 17—24) a Elizej (žene Sunamitke: 4 Krľ 4, 8—37).

Mučenícku smrť za vieru podstúpili staručký Eleazár 35b-38
(2 Mak 6. 18—31), sedem bratov aj s matkou (2 Mak 7); posmech a väzenie znášal Jeremiáš (Jer 20. 22. 37); ukameňovaný bol Zachariáš. syn Jojadov (2 Krn 24. 20—22; porovnaj Mt 23, 35*); rozpílený bol podľa podania Izaiáš; mečom zahynul prorok Uriáš (Jer 20, 20—23) a osemtisíc Židov, ktorých dal povraždiť kráľ Antiochus (2 Mak 5, 12—14). Do koží, rúcha bedárov a kajúcnikov, sa obliekali Eliáš (3 Kr 19, 13—19) a iní proroci. Všetci títo spravodliví, najlepší synovia ľudstva, ktorých nebol hoden svet, museli znášať protivenstvá a skrývať sa po púšťach a vrchoch ako nejakí vyvrheli.

38 Oni, ktorých svet nebol hoden, museli sa túlať po
púšťach a vrchoch, po jaskyniach a zemských prie-
padliskách.
*39 Všetci títo si vierou zaslúžili takéto svedectvo,
40 a predsa nedosiahli (splnenia) prisľúbení, | pretože
Boh práve nám chystal niečo väčšieho (a nechcel),
aby títo bez nás dosiahli dokonalosti.

III. Cesta našej viery, 12, 1—29.

1. *Pôvodca a dokonávateľ našej viery.* —
*12 Keďže máme okolo seba toľký oblak svedkov, od-
hoďme teda všetko, čo nám je na ťarchu, najmä
hriech, ktorý nás tak ľahko opantá, a vytrvalo bež-
*2 me v zápase, ktorý máme pred sebou! Pozerajme
na Ježiša, Pôvodcu a Dokonávateľa viery, ktorý
pre budúcu radosť pretrpel kríž, pohrdol hanbou
3 a *zasadol si na pravici* Božieho prestola! Myslite na
neho, ktorý zniesol, keď mu hriešnici tak veľmi pro-
tirečili! Potom neustanete a neklesnete na duchu.

*4 2. *Tvrdá výchova Božia.* — V boji proti
*5 hriechu ste ešte nezápasili až do krvi. A zabudli
ste na napomenutie, ktoré vám dáva ako synom:

n 39 Tieto súženia znášali v nádeji prisľúbení ktoré sa nie im, ale nám splnily.
1 V tretej stati 12, 1—29 apoštol ukazuje cestu kresťanskej dokonalosti, záväznej pre všetkých veriacich.
2 Ježiš je pôvodca a vodca našej viery, lebo nám zjavil Božie tajomstvá a pravdy a dal nám príklad, ako máme neochvejne dôverovať Bohu. On je aj jej dokonávateľom, lebo v nebesách nám dá účasť na skutočnosti, ktorá je jej obsahom. Vtedy sa viera premení v priame poznanie Boha. Budeme ho zrieť z očú do očú, aký naozaj je. Porovnaj 1 Kor 13, 12 n*.
4 Kresťania, ktorým Pavol píše, ešte nemali príležitosť mučeníctvom potvrdiť svoju vieru.
n 5 Prís 5, 11 n. — Boh je ako múdry a dobrý otec, ktorý syna starostlivo vychováva, i tresce, keď je nezbedný, ale to len preto, že mu chce dobre.

Syn môj, nepohŕdaj výchovou Pánovou
a neochabuj, keď ťa karhá!
Koho miluje Pán, toho tresce 6
a prútom šibe syna, ktorého rád má.

Vytrvajte v tejto prísnej výchove! Boh s vami 7*
zachádza ako so synmi. A ktorého syna by otec
takto nevychovával? Všetci ste podrobení tejto 8
prísnej výchove. Veď keby vás takto nevychovával, ani by ste neboli (jeho) pravi synovia, ale iba cudzoložňatá.

A potom, aj naši telesní otcovia nás karhávali, 9
a ctili sme si ich. Nemáme sa vari tým viac podrobiť Otcovi duchov, aby sme obsiahli život? Tamtí 10
nás vychovávali len na krátky čas, ako uznávali za potrebné, ale on pre naše (trvalé) dobro, aby sme sa stali účastnými na jeho svätosti.

Zaiste, kým tvrdá výchova trvá, nezdá sa ra- 11
dostná, ale bolestná, potom však prináša ovocie pokoja a spravodlivosti tým, čo sa podrobili jej výcviku. Preto *vzpružte sklesnuté ramená a podlomené kolená!* Kráčajte rovnými chodníkmi, aby sa 12* 13*
chromé ešte viac nevytklo, ale skôr ozdravelo!

Usilujte sa žiť v pokoji so všetkými a dosiahnuť 14*
svätosti, bez ktorej nikto neuzrie Pána! Dbajte, aby 15*
nikto nestratil milosť Božiu! *Aby sa nijaký horký koreň nerozrástol a nezavadzal,* a neotrávili sa ním mnohí!

Protivenstvá a utrpenia tohto sveta sú nám prísnou, 7
tvrdou školou, v ktorej nás Boh vychováva, aby sme sa stali dokonalými.

Iz 35, 3: Prorok povzbudzuje ubitých Izraelitov, aby 12
sa vzchopili a netratili nádej. Boh im pomôže.

„Chromý" vo viere je ten, čo kuľhá medzi Bohom a 13
svetom (porovnaj 3 Kr 18, 21*) a aj malý podnet ho celkom skláti.

Porovnaj Rim 12, 18*. 14

„Horký koreň", to je jedovatý, sú bludári, ktorí jedom 15
svojich lží otravujú slabých vo viere. Porovnaj Dt 29, 18*.

*16 Nech nie je (medzi vami) nijaký smilník alebo
bezbožník ako Ezau, ktorý si za jediný pokrm *pre-*
17 *dal prvorodenstvo!* A viete, že bol aj potom za-
vrhnutý, keď chcel dostať požehnanie. Hoci so sl-
zami oň prosil, nepodarilo sa mu zmeniť (otcovo)
smýšľanie.

*18 3. *Neodporovať milosti Božej.* — Zaiste,
nepriblížili ste sa k (vrchu), ktorý možno hmatať,
ani (ste neuzreli) *plamene ohňa, čierňavy, temravy*
19 *a búrku,* | *ani* (ste nepočuli) *hučanie trúby a hlas*
slov. Keď to tí počuli, zdráhali sa a prosili, aby
20 im viac takto nehovoril, | lebo sa naľakali zákazu:
Keď sa nejaké zviera čo len dotkne vrchu, bude
21 *ukameňované!* A také strašné bolo, čo videli, že
Mojžiš povedal: *Hrôza ma prejala* a strach!

*22 Vy však ste sa priblížili k vrchu Sionu a k mestu
živého Boha, nebeskému Jeruzalemu, k slávnostné-
23 mu sboru desaťtisícov anjelov, | k shromaždeniu
prvorodených, ktorí sú zapísaní v nebesiach, k Bo-
hu, Sudcovi všetkých, k duchom spravodlivých.
24 ktorí dosiahli cieľ dokonalosti, | a k Prostredníkovi
novej smluvy Ježišovi, aby ste boli pokropení kr-
vou, ktorá volá hlasnejšie ako Ábelova.

*25 Nezdráhajte sa počúvať toho ktorý vám hovorí!
Lebo keď neušli trestu tí, čo odporovali tomu, kto-

---

n 16 Gn 25, 33 n.; 27, 30—40: Ako Ezau za misu šošovice predal vzácne právo prvorodenské, tak odpadlík za márne zemské výhody zrádza Boha a stráca právo na nebeské dedičstvo. — Miesto „zmeniť (otcovo) smýšľanie" možno s Vg prekladať „zmeniť svoje smýšľanie", totiž kajať sa.

18-21 Ex 19, 10—25: Je reč o tom, ako Boh Jahveh na vrchu Sinaji uzavrel s Izraelom slávnu smluvu. — Vo v 18. mnohé gr. rukopisy vynechávajú slovo „vrchu"

22-24 Smluva Nového zákona je vznešenejšia a svätejšia než smluva Starého. A kresťania, obmytí krstom Kristovej krvi, sa môžu smelo a radostne priblížiť k Bohu Porovnaj 9. 13 n*.

25 Boh potrestal tých, čo sa protivili Mojžišovi. Tým prísnejšie potresce tých, čo neuveria a neposlúchnu hlas

rý im na zemi oznamoval Božiu vôľu, tým menej
my, keď sa odvrátime od toho, ktorý (hovorí) s ne-
bies.
Jeho hlas vtedy rozochvel zem, teraz však sľu- 26*
buje a tvrdí:

Ešte raz pohýbem,
lež nielen *zem,*
ale *aj nebesá!*

A slová *„ešte raz"* znamenajú, že sa zmenia ve- 27
ci, ktoré pohýbe, lebo sú stvorené, a zostane, čo
nemožno pohýbať.
Preto my, ktorí prijímame nehnuteľné kráľov- 28
stvo, zachovajme si túto milosť a slúžme Bohu po-
dľa jeho ľúbosti, s bázňou a bohabojnou úctou.
Lebo *náš Boh je zožierajúcim ohňom!* 29*

IV. Rozličné napomenutia, 13, 1—19.

1. *Láska a čistota.* — Bratská láska nech trvá 13*
(medzi vami)! Na pohostinnosť nezabúdajte, lebo 2*
tak niektorí nevedomky prijali anjelov! Pamätajte 3
na väzňov, ako by ste boli s nimi väznení! Tiež na

Boha, ktorý s nebies vydal svedectvo o svojom Synovi (pri krste v Jordáne: Mt 3, 16 n.; Mk 1, 10 n.; Lk 3. 21 n.; Jn 1, 32; pri premenení na vrchu Tábor: Mt 17, 1—13; Mk 9, 1—12; Lk 9, 28, 36).

Ag 2, 6. — Boh zničí a zmarí všetko staré a slabé 26 n
(= Starý zákon), aby nastalo nové a dokonalé (= Nový zákon).

Dt 4, 24. — Boh Nového zákona je ten istý ako Staré- 29
ho, a hoci je ľútostivý, je aj spravodlivý a prísny a ohňom svojho súdu preskúša všetko.

Vo štvrtej stati 13, 1—19 svätopisec pripojuje rozličné 1
zásady a rady, ktorými sa majú veriaci riadiť.

(*) Gn 18, 1—19, 22: Abrahám a Lót pohostinsky prijali 2
anjelov Božích v podobe ľudskej. Podobne Tobiáš: Tob 5, 5—22.

tých, čo znášajú protivenstvá, lebo ste aj vy ešte
v tele!
4 Manželstvo majte vo veľkej úcte a manželské
lôžko nepoškvrnené, lebo smilníkov a cudzoložní-
*5 kov Boh bude súdiť! Nech nevládne lakomstvo vo
vašom živote, ale buďte spokojní s tým, čo máte!
On sám povedal: *Neopustím ťa, ani nezanechám!*
6 Smelo môžme vravieť:

Pán mi je na pomoci,
netreba sa mi báť!
Čo mi kto môže urobiť?

*7 2. *Kristus včera i dnes i naveky.* — Spo-
mínajte si na tých predstavených, čo vám zvesto-
vali slovo Božie! Všímajte si dobre, aký bol koniec
ich života a nasledujte ich vieru!
*8 Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes i naveky!
*9 Nedajte sa teda zavádzať rozmanitými a cudzími
náukami! Je predsa lepšie posilňovať si srdce mi-
losťou než pokrmami, z ktorých nemajú nijakého
10 úžitku tí, čo z nich žijú. My máme oltár, z ktorého
nemajú práva jesť tí, čo konajú bohoslužbu v stán-
ku (Starého zákona).
*11 A ako telá zvierat, *ktorých krv veľkňaz vnášal
do svätyne za hriechy, bývaly pálené za ohradou,* |

n 5 Joz 1, 5; Ž 117, 6. — Pán na nás dopúšťa protivenstvá a skúšky, ale je nám v nich verne na pomoci.
7 Apoštol má na ume hlásateľov Kristovej blahozvesti v Jeruzaleme, ktorí mučeníckou smrťou spečatili pravdivosť svojej viery. Boli to najmä diakon Štefan a obaja apoštoli Jakubovia.
8 Osoba Ježiša Krista je stredom kolobehu dejín a pevným základom i obsahom kresťanskej viery.
n 9 Starozákonné obetné pokrmy nemohly nikoho vnútorne posvätiť, ale kresťania sa môžu eucharistiou zúčastniť na obeti Kristovej, požívať jeho telo a krv.
n 11 Pri bohoslužbe na deň Smierenia (porovnaj 9, 6—10*) veľkňaz vniesol do svätyne krv obetovaných zvierat ale ich telá boly spálené mimo ohrady tábora (tak to bolo na

tak aj Ježiš trpel za bránami (mesta), aby svojou 12
vlastnou krvou posvätil ľud. Vyjdime aj my k ne- 13
mu za ohradu a znášajme jeho pohanenie! Lebo tu 14
nemáme trvalého miesta, ale hľadáme si budúce.
(Kristovým) prostredníctvom vždy prinášajme Bohu 15
obeť chvály, totižto *ovocie úst*, vyznávajúcich jeho
meno!

Nezabúdajte ani na dobročinné sbierky, lebo Boh 16*
má zaľúbenie v takýchto obetách! Poslúchajte pred- 17
stavených a buďte im poddaní, lebo oni bedlia nad
vašimi dušami a vydajú z toho počet! Nech (svoju
povinnosť) konajú radostne, nie žalostne, lebo to
by vám neosožilo.

Záver, 13, 18—25.

Modlite sa za nás! Sme síce presvedčení, že má- 18
me čisté svedomie, lebo vo všetkom si hľadíme
poctivo počínať, | ale veľmi prosím, urobte to, aby 19
som sa čím skôr mohol vrátiť k vám!

A Boh pokoja, ktorý *krvou večnej smluvy* vzkrie- 20
sil z mŕtvych veľkého Pastiera oviec, Pána nášho
Ježiša Krista, | nech vás urobí schopnými konať 21
všetko dobré, aby ste splnili jeho vôľu. A nech sám
skrze Ježiša Krista vykoná v nás to, čo mu je milé.
Jemu sláva na veky vekov! Amen.

Prosím vás však, bratia, radi prijmite tieto po- 22*

púšti; neskôr mimo múrov Jeruzalema) Tento obrad znázorňoval, že hriechy boly takrečeno vyhodené z pospolitosti vyvoleného národa. A Kristus dokonale uskutočnil tento predobraz, keď na Golgote, mimo brán Jeruzalema (porovnaj Mt 27, 33*; Jn 19, 17. 20*), potupnou smrťou na kríži zničil hriechy všetkého ľudstva a premohol smrť.

Starosť o sbierky pre jeruzalemských kresťanov ležala 16
Pavlovi veľmi na srdci. Porovnaj Sk 11, 29 n.*; Rim 12, 13; 15, 26*; 2 Kor 8, 9*; Gal 2, 10* a i.

Tieto vety apoštol asi pripisuje ako zvláštny dodatok: 22-25
pravdepodobne vlastnou rukou, ak predošlú časť listu diktoval.

vzbudzujúce slová, ktoré som vám krátko napísal.
*23 Vedzte, že nášho brata Timoteja už prepustili! Ak sa včas vráti, prídem s ním k vám.
*24 Pozdravujte všetkých svojich predstavených a všetkých svätých! Vás pozdravujú [bratia] z Itálie.
25 Milosť so všetkými vami! Amen.

23 Kedy a kde bol Timotej uväznený, nevedno.
24 „Svätí" sú kresťania vôbec. Porovnaj Rim 1, 7*; 1 Pt 1, 16*. — Zo svätopiscových slov možno právom usudzovať, že list písal v Itálii, podľa všetkého v Ríme.

VŠEOBECNÉ LISTY APOŠTOLSKÉ.

1. Okrem štrnástich listov sv. Pavla vo sbierke kníh Nového zákona je ešte sedem listov iných apoštolov, ktoré sa od pradávna nazývajú „katolíckymi" čiže všeobecnými. Sú to dva listy sv. Petra, tri sv Jána, jeden sv. Jakuba a jeden sv. Judáša Tadeja. Meno „všeobecné" majú preto, že nie sú určené jednotlivým kmeňom (napr. Galaťanom), cirkvám (napr. Rimanom, Korinťanom a p.) alebo osobám (Timotejovi, Titovi, Filemónovi) ako listy Pavlove, ale širšiemu kruhu veriacich, prípadne celej všeobecnej Cirkvi. Výnimkou je druhý a tretí list sv. Jána. Aj obsah týchto siedmich listov je široký a netýka sa zvláštnych potrieb voľaktorej cirkvi, lež všeobecných záujmov kresťanskej pospolitosti. Sú to vlastne encykliky o rozličných vieroučných a mravoučných otázkach, takže osobné prvky v nich ustupujú do pozadia, ba aj celkom miznú.

2. Druhý list sv. Petra, druhý a tretí list sv. Jána a list sv. Judáša vznikly dosť neskoro, sú pomerne malé a ani zvlášť nehovoria o vieroučných veciach. Práve preto sa tak nerozšírily ako ostatné, a niektoré cirkvi sa o nich dozvedely len neskôr a prijímaly ich s istou nedôverou a s akýmisi pochybnosťami. Ale už asi vo IV—V. storočí sa aj tieto spisy staly spoločným pokladom celej Cirkvi, najmä keď sa o nich prajne vyslovily viaceré zvláštne i všeobecné snemy.

VŠEOBECNÝ LIST BL. JAKUBA APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

1. Sv Jakub apoštol, nazývaný Mladším (na rozdiel od apoštola Jakuba Staršieho brata Jána apoštola), bol synom Márie, sestry Kleofáša a sv. Jozefa, švagrinej Panny Márie, bratanec apoštola Judáša Tadeja (porovnaj Mt 27, 52*; Mk 15, 40*; Lk 6, 16*; Jn 2, 12; 19, 25*; Sk 1, 13*). Patril teda medzi tzv. „bratov", to je bratancov Pánových (porovnaj Gal 1, 19*). Pre toto a pre svoje vynikajúce osobné vlastnosti tešil sa v kruhu apoštolov a veriacich mimoriadnej vážnosti, takže ho sv. Pavol menuje „stĺpom Cirkvi" (spolu s Petrom a Jánom: Gal 2, 9). Stal sa ako by sídelným jeruzalemským apoštolom, prvým biskupom Svätého mesta. Na apoštolskom sneme (roku 49) mal, ako vidno zo Sk 15, rozhodujúce slovo. Hoci sa sám celý život verne pridržiaval predpisov Mojžišovho zákona a bohoslužieb v chráme nijako nebol proti zásade kresťanskej slobody, ba naopak, dôrazne ju odporúčal pre kresťanov z pohanstva (porovnaj Gal 2, 1—10*; Sk 15, 13—21*).

Bol veľmi rozvážny, varoval sa výstredností, najmä v pomere k Židom, a žil naozaj svätо a asketicky, takže si ho aj kresťania aj Židia veľmi vážili a mali ho radi. Všeobecne ho nazývali „Spravodlivým". Práve jeho príkladom a takým pôsobením sa mnohí Židia obrátili a uverili v Ježiša. Lenže to vzbudilo žiarlivosť a nenávisť jeruzalemských predákov. Veľkňaz Ananos (z rodiny Annášovej!) cez veľkonočné sviatky roku 62 využil prokurátorovej neprítomnosti a nahuckal proti Jakubovi sberbu. Tá ho ukameňovala.

2. Verný svojmu poslaniu prostredníka medzi Židmi a kresťanmi a starostlivosti o kresťanov zo židovstva napísal okružný list „dvanástim roztrúseným kmeňom" (1, 1), t. j. židokresťanom mimo územia Palestíny. Povzbudzuje ich, aby vytrvali vo viere v Ježiša Krista obstáli vo všelijakých skúškach a prenasledovaniach, žili pravým kresťanským životom a chránili sa rozličných hriechov. Predovšetkým však nástojí na tom, že pravá viera musí byť činorodá, musí sa prejavovať aj skutkami (1, 19—2 26).

Tým chcel vyvážiť a opraviť nesprávne zásady niektorých horlivcov, ktorí hlásali, že stačí sama viera, bez skutkov. Je možné, že títo prenáhlenci mylne pochopili vedúce myšlienky sv. Pavla o ospravedlnení z viery a vyvodili z nich nezodpovedné mravné dôsledky. Ale nie je pravdepodobné, ako sa istí bádatelia nazdávajú, že by Jakub bol mal na mysli listy sv. Pavla, lebo tie sú neskoršie; tým menej, že by bol priamo proti nemu brojil.

3. Jakubov list patrí zaiste medzi najstaršie spisy Nového zákona. Mohol vzniknúť tak okolo roku 49 (jeruzalemský snem!), lebo predpokladá ešte len židokresťanské cirkvi. Niet v ňom zmienky o otázkach, ťažkostiach a sporoch, o niečo neskôr samočinne vyvolaných rozšírením Kristovej blahozvesti medzi pohanmi.

4. O pravosti listu netreba pochybovať. Je bezpečne doložená svedectvami sv. Klementa Rímskeho, Hermasa (brata pápeža Pia I.), sv. Ireneja, Origena a i. Literárno-dejinný rozbor spisu to tiež jednoznačne potvrdzuje; pôvodca totiž píše s toľkou právomocou, že si to mohol dovoliť len apoštol, a nadto brat Krista Pána. Aj rady, ktoré dáva (mravné predpisy, odporúčanie modlitby a i.), sú úplne v duchu horlivého jeruzalemského biskupa-apoštola, ako ho poznáme zo zpráv cirkevného podania. Pochybnosti, ktoré sa o tomto liste vyskytly, neboly všeobecné, ale obmedzovaly sa na niektoré cirkvi. A to si vysvetlíme tým, že bol zvlášť určený židokresťanom, takže ostatní sa o ňom pomerne dosť neskoro mohli dozvedieť.

Pozdrav, 1, 1.

Jakub, služobník Boha a Pána [nášho] Ježiša 1*
Krista: Pozdrav dvanástim roztrúseným kmeňom!

Sv. Jakub sa skromne nazýva „služobníkom Božím" 1
(porovnaj Jn 20, 28*; 2 Sol 1, 12*) a neodvoláva sa ani na svoju apoštolskú hodnosť, ani na to, že je bratom Krista Pána. — „Dvanásť roztrúsených kmeňov" sú tí Židia, žijúci v diaspore (= mimo Palestíny), ktorí prijali kresťanskú vieru.

Činorodé náboženstvo, 1, 2—27.

1. *Radostná vytrvalosť v súženiach.* —
*2 Bratia moji, veľmi sa radujte, že prichádzajú na vás
3 rozličné skúšky, | lebo vedzte, že tieto skúšky va-
4 šej viery prinášajú vytrvalosť. Lenže vytrvalosť
nech je sprevádzaná aj dokonalými skutkami, aby
ste boli dokonalí a neporušení a nemali v ničom
nedostatku.
*5 Ak niekto z vás nemá dar múdrosti, nech si ho
prosí od Boha, ktorý dáva všetkým štedro a ochot-
6 ne, a dostane ho. Ale nech prosí s dôverou, bez
pochybovania, lebo kto pochybuje, podobá sa mor-
7 skej vlne, ktorú vietor unáša a zmieta. Taký človek
8 nech sa nenazdáva, že dostane niečo od Pána! Veď
má dušu rozpoltenú a je nestály vo všetkom poči-
naní!.

*9 2. *Nestálosť zemských vecí.* — Brat, ktorý
je v nízkom postavení, nech sa chváli svojou vzne-
10 šenosťou, | bohatý zasa svojou úbohosťou, lebo aj

---

2 V prvej stati 1, 2—27 apoštol veľmi dôrazne pripomína, že kresťanská viera nijako neoslobodzuje od povinnosti konať dobré skutky. Viera nesmie zostávať len v čírom presvedčení a v prázdnych citoch, ale musí byť činorodá.

2-4 Pravý kresťan má na protivenstvá a súženia tohto života pozerať s vyššieho hľadiska. Má v nich vidieť čiastku plánov Božej prozreteľnosti, ktorá ide cestami nám často neznámymi. Lenže ani táto dôvera nesmie byť neplodná a trpná, lež má sa prejavovať činmi skutočne kresťanského života.

5 „Dar múdrosti" je dar Ducha Svätého, ktorý dáva kresťanovi nadprirodzenú schopnosť na všetko sa dívať, všetko posudzovať a hodnotiť so zreteľom na Boha. Je to teda pravá životná kresťanská múdrosť.

9-12 Aj ten podľa ľudského úsudku najposlednejší kresťan je bratom-sestrou Krista Pána, synom-dcérou Boha Otca, má účasť na ich božskom živote a má nádej večnej slávy, takže touto vznešenosťou prevyšuje každú možnú zemskú česť a hodnosť. Naproti tomu boháč si nesmie zakladať na

on sa pominie ako *kvet trávy*. Ako keď vyjde pál- 11
čivé slnko a *spáli všetku trávu, takže jej kvet zvädne* a jej krása sa pominie, tak vyjde nazmar aj boháč so všetkým činom.

3. *Pokušenie a milosť Božia.* — Blahoslavený je muž, ktorý vytrvá v skúškach, lebo keď 12
sa osvedčí, dostane veniec života, ktorý Pán sľúbil tým, čo ho milujú!

Nikto však nech v pokušení nehovorí: „Boh ma 13*
pokúša!" Ako totiž Boha nemožno pokúšať na zlé,
tak ani on nikoho nepokúša. Každý je pokúšaný 14
tým, že ho vlastná žiadostivosť zachvacuje a zvádza. A žiadostivosť potom počne a porodí hriech, 15
a hriech dokonalý splodí smrť.

Nemýľte sa teda, bratia moji milovaní! 16

Každý dobrý údel a každý dokonalý dar 17*
pochádza shora
a prichádza od Otca svetiel,
v ktorom niet nijakej premeny
ani prípadného zatemnenia.

A on, keďže to sám chcel, 18
nás splodil slovom pravdy,

---

svojom imaní, lebo to všetko je márne ani poľná tráva, ktorá dnes kvitne, zajtra vädne. — Iz 40, 6 n.

Boh, Dobro nekonečné, nie je a nemôže byť príčinou 13-15
mravného zla. Darmo by sa teda hriešnik odvolával, že ho to Boh pokúšal! Nie on, ale hriešna žiadostivosť nás vábi na zlé, a keď my zneužijeme možnosti svojej slobodnej vôle a zhrešíme, môžeme len seba obviňovať. „Dokonaný" hriech potom splodí smrť, vo večnosti totiž prinesie svoje ovocie, trest zatratenia.

V Bohu niet premeny ani nestálosti. On celou svojou 17
bytosťou spočíva v jedinom nekonečnom „teraz" svojej večnosti a svojho bytia, ktoré vo svojej jednoduchosti zahrnuje všetko, čo je dokonalé, svätè, čisté a činné. Stvorené veci sú len čiastočným, zlomkovitým a časove podmieneným odrazom tejto jeho nekonečnej a večnej plnosti, preto sa neustále menia.

aby sme boli ako by prvotinou
jeho stvorení.

19 4. *Činorodá viera* — Vedzte, bratia moji milovani, že každý má byť rýchly, keď treba počúvať,
20 ale pomalý do reči a pomalý do hnevu, | lebo ľudský hnev nekoná, čo je spravodlivé pred Bohom.
21 Preto odložte všetku nečistotu a zbytky zlosti a pokorne prijmite vštepené slovo (viery), ktoré má moc spasiť vaše duše!

*22 Slovo (Božie) však aj uskutočňujte a nepočú-
23 vajte ho len, klamúc seba samých! Kto len počúva slovo (Božie), a neuskutočňuje ho, podobá sa člo-
vekovi, čo si v zrkadle pozerá tvár, ktorú má od
24 prírody. Vidí sa, ale len čo odíde, už aj zabudne.
25 aký bol. Ale kto sa zahľadí do dokonalého zákona slobody a vytrvá v nej, nie ako zábudlivý poslu-
cháč, ale koná (dobré) skutky, ten je blahoslavený vo svojom konaní.

26 Ak si niekto myslí, že je bohabojný, a nevie si jazyk držať na uzde, ten klame sám seba a všetka
27 jeho bohabojnosť je daromná. Čistá a nepoškvrnená bohabojnosť pred Bohom a Otcom je táto: Navštevovať siroty a vdovy, keď sú v tiesni, a uchrániť sa nepoškvrneným od tohto sveta.

Nebeská múdrosť, 2, 1—3, 12.

*2 1. *Nehľadieť na osoby!* — Bratia moji, nehľaďte na osoby, veď veríte v Pána nášho Ježiša

2? 25 Nestačí mať vieru, poznať pravdu, ale treba ju aj uskutočňovať. Náboženské zásady musia preniknúť celú našu bytosť a ovplyvniť všetko naše konanie. Kresťanská sloboda vyviera teda z nášho vnútra a dáva nášmu životu pravé usmernenie.

1 V druhej stati 2, 1—3, 12 apoštol podáva veriacim základné pravidlá „nebeskej múdrosti", ktorými sa majú riadiť v každodennom živote.

1-7 Nijako sa nedá slúčiť so zásadami kresťanskej viery,

Krista, (Pána) slávy! Do vášho shromaždenia pri- 2
chádza boháč so zlatými prsteňmi na rukách a vo
skvostnom rúchu, a prichádza aj bedár v chatrnom
odeve. Ak si vy zvlášť všímate toho, čo má nád- 3
herné rúcho, a hovoríte (mu): „Ráč sa sem posa-
diť!" ale bedárovi poviete: „Staň si tamto!" alebo:
„Sadni si ku podnožke mojej!" — | či to nerobíte 4
rozdiely medzi sebou a neusudzujete podľa zlých
zásad?

Čujte, bratia moji milovaní! Či Boh tých, čo sú 5
v očiach sveta biedni, nevyvolil, aby boli bohatí
vo viere a dedičia kráľovstva, ktoré prisľúbil tým,
čo ho milujú? | A vy ste zneuctili biedneho! Či vás 6
to nie boháči utláčajú a vláčia po súdoch? Či sa to 7
nie oni rúhajú velebnému menu, po ktorom ste boli
nazvaní?

Dobre robíte, ak uskutočňujete kráľovský zákon 8*
Písma: *Miluj bližného ako seba samého!* Ale ak 9
hľadíte na osoby, pášete hriech, a zákon vás usved-
čuje z priestupku. Keby totiž niekto celý zákon za- 10
choval, ale prestúpil by čo len jedno (prikázanie),
previnil by sa proti všetkým. Lebo ten, ktorý po- 11
vedal: *Nescudzoložíš!* povedal aj: *Nezabiješ!* Hoci
teda necudzoložíš, ale zabíjaš, prestupuješ zákon.

Hovorte a konajte (v povedomí), že budete sú- 12
dení podľa zákona slobody! A nemilosrdný bude 13

---

keď bohatým a vysokopostaveným dávame neodôvodnene prednosť pred chudobnými a prostými bratmi. Pred Bohom sme si všetci rovní a on si vyvolil práve biednych a nevzdelaných za priekopníkov evanjelia, kým namyslení boháči a inteligenti zatvrdlivo odporujú poznanej pravde. — Porovnaj 1 Kor 1, 26—29*.

Lv 19, 18; porovnaj Mt 22, 39*. — Dt 1, 17*. — Ex 20 8-13
13 n.*; Dt 5, 17 n.* — Kto nezachováva prikázanie lásky k bližnému, ťažko sa previňuje proti celému zákonu Božiemu. A proti tomu, kto je nemilosrdný oproti bratom, bude aj Boh len prísny a spravodlivý. Taký sa nebude môcť spoliehať na milosrdenstvo Božie, ktoré je pre nás hriešnych vlastne jedinou nádejou v deň súdu.

súd nad tým, čo nekonal skutky milosrdenstva! Milosrdenstvo však prevyšuje súd.

*14 2. *Živá a mŕtva viera.* — Čo je platné, bratia moji, keď niekto tvrdí o sebe, že má vieru, ale
15 nekoná (podľa toho)? Môže ho viera spasiť? | Keď bratovi alebo sestre, ktorí nemajú odevu a sú bez
16 každodenného pokrmu, | povie niekto z vás: „Choďte v pokoji! Zohrejte a najedzte sa!" — a nedáte im, čo potrebujú pre telo, čo je to platné?
17 Tak aj viera, ak sa neprejavuje skutkami, je
18 mŕtva sama v sebe. Niekto by mohol povedať: „Ty máš vieru, a ja mám skutky!" Ukáž mi ty svoju vieru bez skutkov, ja ti zo skutkov ukážem svoju! |
19 Veríš, že jeden je Boh. Správne si počínaš! Lenže aj čerti to veria, a trpnu hrôzou!
*20 Chceš pochopiť, človeče márny, že viera bez
21 skutkov je neplodná? Či náš otec Abrahám nebol ospravedlnený zo skutkov, pretože *syna Izáka obetoval na oltári?* Vidíš, viera spoluúčinkovala s jeho
22 skutkami a skutkami sa jeho viera stala dokonalou!

14-26 Opravdivá viera vyúsťuje v lásku, je činorodá, živá. Nevyhnutne sa prejavuje a uskutočňuje aj vonkajšími skutkami lásky a milosrdenstva. Inak by bola mŕtva, neplodná, bez životnej sily. — Myšlienka sv. Jakuba nijako neprotirečí náuke sv. Pavla o ospravedlnení z viery (Rim 3, 21—4, 25* a i.). Tento totiž tvrdí, že nie skutky podľa Mojžišovho zákona nás ospravedlňujú, ale viera a milosť Božia. A chce popri tom zdôrazniť, že naše ospravedlnenie závisí predovšetkým na Božej blahovôli a láske, nie na našich zásluhách. Nikde však neučí, že sám úkon viery stačí, a nikde nepíše, že dobré skutky nie sú potrebné. A podľa Pavla je viera nielen vnútorným vedomím pravdy, ale živým presvedčením, ktoré podmieňuje a usmerňuje všetok náš život a všetko naše konanie. Porovnaj najmä Gal 5, 6*. Viď o veci usnesenie Tridentského snemu, s. VI. hl. 10. — Spomínané osoby a udalosti Starého zákona sú v knihách Gn 15, 6; 22, 1—18 (Abrahám); Joz 2, 1—21; 6, 17. 22 n. 25 (Rahab).

20 Miesto „neplodná" mnohé gr. rukopisy a Vg majú „mŕtva".

Tak sa splnily slová Písma: *Uveril Abrahám Bohu,* 23
a počítalo sa mu to za spravodlivosť. Preto bol nazvaný *priateľom Božím.*
Vidíte, že zo skutkov býva človek ospravedlnený, a nie zo samej viery! Či podobne aj neviestka 24 25
Rahab nebola ospravedlnená zo skutkov, keď prijala vyzvedačov a inokade ich vypustila? Veru, ako 26
telo bez ducha je mŕtve, tak aj viera bez skutkov je mŕtva!

3. *Ovládať si jazyk.* — Nechcite byť všetci 3*
učiteľmi, bratia moji! Vedzte, že náš súd bude tým
ťažší! V mnohom sa všetci prehrešujeme, ale kto 2*
sa neprehrešuje v reči, je dokonalý muž, schopný
držať si na uzde celé telo. Keď koňom dáme do 3
pysku zubadlo, aby nám boly povoľné, celé ich telo
ovládneme. Hľa, aj lode, hoci sú také veľké a ženú 4
ich prudké vetry, predsa ich riadi maličké kormidlo,
kam chce úmysel kormidelníkov! Podobne aj jazyk: 5
Malý úd, ale spôsobuje veľké veci!
Pozrite sa, taký ohník koľko horu podpálil! | Aj 6*
jazyk je ohňom! Jazyk je medzi našimi údmi sve-

Židia si veľmi radi zahrávali na učiteľov iných, najmä 1
v náboženských veciach. Pred touto nemilou chybou apoštol varuje veriacich.
Kto sa vie ovládať v reči, je už v istom smysle dokonalý, lebo táto čnosť predpokladá v človeku pevnú vôľu 2
a sebaovládanie a vyžaduje od neho, aby si vedel na uzde držať všetky zlé náruživosti a sklony. Treba tiež uvážiť, že jazyk je vlastne nástrojom nášho umu a srdca, vyjadruje rozhodnutia, city a hnutia nášho vnútra. Nik si teda nemôže ovládať jazyk, kto nie je pánom svojho smýšľania.
Malý jazyk skrýva v sebe celý svet neprávosti. Priamo 6-8
alebo nepriamo podnecuje kolobeh ľudského života, vo všetkých jeho složkách, svojím dobrým účinkom alebo zlým ohňom. Len si pripomeňme taký rozhlas, časopisy, knihy, všelijaké prednášky, súkromné i verejné rozhovory a iné prejavy ľudského myslenia a cítenia, ktoré sú viac menej mnohotvárnymi spôsobmi reči.

tom neprávosti, poškvrňuje celé telo, roznecuje kolobeh nášho života, sám je však peklom podpálený.
7 Ľudské pokolenie skrotilo a skrotí divú prirodzenosť každej zveri a vtákov, zemeplazov a morských
8 tvorov, | ale jazyk nikto z ľudí nemôže skrotiť. Je to nepokojné zlo, plné smrtiaceho jedu.
9 Ním dobrorečíme Pánovi a Otcovi, ním však aj zlorečíme ľuďom stvoreným *na podobu Božiu.*
10 Z tých samých úst vychádza dobrorečenie i zlore-
11 čenie. A tak to nemá byť, bratia moji! | Či zo žriedla tým samým otvorom vyviera sladká i horká voda?
*12 Či figovník, bratia moji, môže rodiť olivy alebo vinič figy? Ani slané žriedlo nemôže vydávať sladkú vodu.

Svetské chytráctvo, 3, 13—5, 6.

*13 1. *Príkra vášnivosť a svárlivosť.* — Kto je medzi vami múdry a rozumný? Nech dobrým ži-
14 votom ukáže skromné a múdre skutky! Ale ak máte v srdci príkru vášnivosť a svárlivosť, nevychvaľuj-
15 te sa a neluhajte proti pravde! To nie je múdrosť
16 shora, ale pozemská, telesná a čertovská. Lebo kde je vášnivosť a svárlivosť, tam je neporiadok a všetko možné zlo.
*17 Múdrosť, ktorá je shora, je predovšetkým cudná, potom pokojná, mierna, poslušná, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, nestranná a nepokry-
18 tecká. A tým, čo konajú skutky pokoja, v pokoji sa rozsieva ovocie spravodlivosti.

---

12 Miesto „olivy" Vg prekladá „hrozno".
13 V tretej stati 3, 13—5, 6 Jakub hovorí o opaku nebeskej múdrosti, totiž o „svetskom chytráctve", ktorého sa musia praví kresťania varovať.
17 Opravdivá viera, „múdrosť shora" zjavne sa ukazuje svojím ovocím, totiž kresťanskými čnosťami a nimi usmerneným životom.

2. *Priatelia sveta — nepriatelia Boží.* — Odkiaľ sú medzi vami boje a odkiaľ rozopre? Či 4
nie odtiaľ, z vašich náruživostí, ktoré broja vo va-
šich údoch? Žiadate si, a nemáte; vraždíte a závi- 2
díte, a nemôžete ničoho dosiahnuť; máte rozopre
a boje medzi sebou, a nič nemáte, lebo neprosíte.
Prosíte, a nedostanete, lebo zle prosíte, len aby ste 3*
to premárnili so svojimi náruživosťami.

Vy cudzoložníci, neviete vari, že priateľstvo 4
s týmto svetom je nepriateľstvom s Bohom? Kto
chce byť priateľom sveta, stáva sa nepriateľom Bo-
žím! Alebo si myslíte, že Písmo nadarmo hovorí: 5*
„Žiarlivo túži Duch, ktorého nám on dal, aby v nás
prebýval?" Vskutku, preveľkú milosť nám dal! 6*
Práve preto hovorí: *Boh sa pyšným protiví, ale po-*
korným dáva milosť.

Poddajte sa teda Bohu! Čertovi sa však vzopri- 7*
te, a utečie od vás! Priblížte sa Bohu, a on sa
priblíži vám! Umyte si ruky, vy hriešnici, a očistite 8*
si srdcia, vy, ktorí ste dvojakého smýšľania! Uve- 9
domte si svoju úbohosť, nariekajte a plačte! Váš
smiech nech sa obráti na nárek a radosť na žiaľ!
Pokorte sa pred tvárou Pánovou, a povýši vás! 10

3. *Neposudzovať iných.* — Bratia, neohová- 11*
rajte sa jeden druhého! Kto ohovára brata, alebo

Zlý život je ako by cudzoložstvom s vlastnými náru- 3
živosťami, ktorým by hriešnik obetoval ešte aj to, čo si
od Boha v modlitbách opovážlivo žiada.

Ex 20, 3. 5; porovnaj Gal 5, 17*. — Boh nás miluje a, 5
ľudsky povedané, žiarli, keď vidí, že svoju lásku dávame
iným bytostiam.

Prís 3, 34; porovnaj 1 Pt 5, 5*. 6

Boh nám hojne dáva svoje milosti a je pripravený dať 7
nám ešte viac, ak na jeho volanie odpovieme vernou a po-
slušnou láskou.

Hriešny človek by sa chcel venovať Bohu i svetu, chcel 8
by si takrečeno dušu rozdeliť. O takom apoštol hovorí, že
je „dvojakého smýšľania".

Nesmieme opovážlivo posudzovať a ohovárať bližných. 11 n

posudzuje brata, ohovára zákon a posudzuje zákon.
A ak posudzuješ zákon, neuskutočňuješ zákon, ale
12 ho súdiš. A jeden je Zákonodarca a Sudca, ktorý
má moc zachovať i zahubiť. Ale kto si ty, že po-
sudzuješ bližného?

13 4. *Upozornenie obchodníkom.* — A vy,
ktorí vravíte: „Dnes alebo zajtra pôjdeme do toho
a toho mesta, pobudneme tam rok a budeme kupčiť
14 a zarábať!" — | neviete ani, čo bude zajtra! Veď čo
je váš život? Ste ani para, ktorá sa na chvíľku uká-
*15 že a potom zmizne. Miesto toho máte hovoriť: „Ak
Pán dá a budeme žiť, urobíme toto alebo tamto!"
16 Ale vy sa pyšne vychvaľujete, a každá takáto
*17 chvála je hriešna. A kto môže dobre robiť, a nerobí,
dopúšťa sa hriechu.

*5 5. *Neslúžiť mamone!* — Vy, boháči, plačte
a kvíľte nad biedami, ktoré prichádzajú na vás!
2 Vaše bohatstvo zhnilo a vaše rúcha zmoľavely; |
3 vaše zlato a striebro zhrdzavelo, a ich hrdza bude
proti vám svedčiť a zožerie vám telá ako oheň.
Nashromaždili ste si bohatstvá [hnevu] na posledné
dni!

---

totiž bez dostatočného dôvodu myslieť si a hovoriť o nich zlé, lebo to by sme brojili proti zákonu kresťanskej slobody, a sami by sme ho neuskutočňovali. Nechajme vševedúcemu a spravodlivému Bohu, aby súdil nás a iných. Porovnaj Mt 10, 28*.

15 Porovnaj Jób 8, 9*.

17 Nielen ten hreší, kto robí zlo, ale aj ten, kto má a môže konať dobro, a predsa to nerobí. Sú to tzv. hriechy „opustením dobrého".

1-6 Prísne slová boháčom, ktorí otročia mamone a pre ňu sa dopúšťajú ťažkých a do neba volajúcich krívd proti iným, najmä proti tým, čo im musia svojou prácou slúžiť. — Vo v. 3 Vg prekladá „nashromaždili ste si hnev na posledné dni" — a vo v. 4 miesto „žencov" prekladá „robotníkov". — Porovnaj Lv 19, 13*; Dt 24, 14 n.*; Iz 5, 9*.

Hľa, *mzda,* ktorú ste zadržali robotníkom, čo 4
vám žali polia, *kričí!* A krik žencov došiel *k sluchu*
Pána zástupov! Tu na zemi ste hýrili a hodovali, 5
vykŕmili ste si srdcia ani na zabíjačku. Nespra- 6
vodlivo ste súdili a vraždili spravodlivého, ktorý sa
vám nemohol sprotiviť.

Záverečné napomenutia, 5, 7—20.

1. *Trpezlivosť v súženiach.* — Len buďte 7*
trpezliví, bratia, až do príchodu Pánovho! Pozrite,
roľník čaká na vzácnu úrodu zeme a je trpezlivý,
kým sa jej nedostane *jesenného a jarného dažďa.*
Aj vy buďte trpezliví, obodrite si srdcia, lebo prí- 8
chod Pánov sa priblížil!

Nežalujte sa, bratia, druh na druha, aby ste ne- 9
boli súdení! Hľa, Sudca je predo dvermi!

Bratia, za príklad, ako trpieť a vytrvať, vezmite 10
si prorokov, ktorí hovorili v mene Pánovom! Hľa, 11
blahoslavíme ich, lebo vytrvali! A o Jóbovej vytr-
valosti ste zaiste počuli, aký koniec (mu pripravil)
Pán. Lebo *Pán je veľmi milostivý a ľútostivý.*

2. *Ustavične sa modliť.* — Predovšetkým, 12*
bratia moji, neprisahajte ani na nebesá, ani na zem,
ani nijakou inou prísahou. Vaše „hej" nech je „hej"
a „nie" nech je „nie", aby ste neprepadli súdu. |
Trpí niekto z vás? Nech sa modlí! Raduje sa niekto 13
(z vás)? Nech si spieva žalmy!

Vo štvrtej stati 5, 7—20 Jakub povzbudzuje čitateľov, 7
aby boli trpezliví v súženiach a vytrvalí v modlitbách.
Je to vlastne záver listu.

Kresťania, ktorí žijú podľa právd Kristovho evanjelia. 7 n
sa nemusia báť Pánovho príchodu. To bude deň ich najväčšej slávy a odmeny.

Miesto: »Vaše „hej" nech je „hej"« Vg prekladá: »Vo 12
vašej reči „hej" nech je „hej"«.

Je niekto z vás chorý? Nech si povolá starej-
*14 ších Cirkvi, a nech sa modlia nad ním a pomažú ho
15 olejom v mene Pánovom. Modlitba viery zachráni
nezdravého. Pán ho pozdvihne a odpustí mu, ak sa
*16 dopustil hriechov. Vyznávajte sa teda druh druhovi
z hriechov a druh za druha sa modlite, aby ste
ozdraveli!

Mnoho zmôže a veľmi je účinná modlitba spra-
*17 vodlivého! Eliáš bol človek slabý ako my, ale veľ-
mi sa modlil, aby nepršalo [na zemi], a nepršalo
18 na zemi tri roky a šesť mesiacov. A znova sa mod-
lil, a nebesá daly dážď a zem priniesla úrodu.

19 Bratia moji, ak by niekto z vás zblúdil od prav-
*20 dy, a iný ho obráti, nech vie, že kto obráti hriešni-
ka s jeho bludnej cesty, zachráni mu dušu od smrti
a *zakryje množstvo hriechov.*

---

n 14 Apoštol hovorí o sviatosti posledného pomazania. Jasne naznačuje dva sviatostné prvky: Je to viditeľný znak, totiž vonkajší obrad modlitby a pomazania olejom, a vnútorný, sviatostný účinok, totiž úľava choroby, prípadne aj uzdravenie, a odpustenie hriechov. Pravda, k tomuto sa vyžaduje sviatosť pokánia alebo — ak to je nemožné — aspoň ľútosť nad hriechmi, lebo inak by sa chorý nemohol stať účastným na sviatostnej milosti. Všetky tieto úkony sa majú robiť „v mene Pánovom", z jeho vôle a poverenia. On sám teda ustanovil túto sviatosť, i keď je o nej nie reč v evanjeliách. Viď o veci usnesenie Tridentského snemu, s. XIV. — „Starejší" sú kňazi a biskupi Cirkvi. Porovnaj 1 Tim 3, 1*.

16 Nejde o všeobecné vyznanie hriechov, ale o sviatostnú spoveď, ktorú majú veriaci vykonať pred „starejšími", o ktorých je reč vo v. 14 a na čo poukazuje aj tu použitá spojka „teda". Za prvých kresťanských čias sa takéto „vyznanie" často konalo aj verejne, na znak pokornej kajúcnosti a úprimnej ľútosti.

Miesto „účinná" Vg prekladá „vytrvalá".

17 Viď 3 Kr 17 a 18*; porovnaj Lk 4, 25*. — Suchota trvala „tri roky a šesť mesiacov" podľa hebrejského počítania dažďových období, ktoré sú v Palestíne celkom odlišné od našich. Podľa nášho kalendára to bolo asi rok a tri štvrte.

20 Porovnaj Prís 10, 12*; 1 Pt 4, 8*.

PRVÝ LIST BL. PETRA APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

Sv. Peter, Knieža apoštolov.

Sv. Peter, jednoduchý a nevzdelaný galilejský rybár, ktorého Pán povolal za svojho apoštola a urobil základom Cirkvi a svojím najvyšším zástupcom na zemi, je nám žiarivým príkladom, ako Božia milosť pozdvihne osobnosť človeka a vo službách Prozreteľnosti urobí mohutným nástrojom všemohúcnosti a múdrosti Božej. Postava prvého pápeža stojí ako bralo na začiatku dejín Kristovho kráľovstva a svojím životom i dielom hovorí kresťanom všetkých minulých i budúcich storočí.

1. Knieža apoštolov sa židovským menom volal Šimon (= Boh vyslyšal; porovnaj Gn 29, 33*; tvar „Simeon" je grécky). Obrazné meno Kefas-Peter, t. j. Skala, mu dal sám Pán, aby tak vyjadril jeho budúci význam v Cirkvi.

Peter bol synom istého Jána (Jn 1, 42; Mt 16, 17), zaiste rybára z galilejskej Betsaidy. Nevedno, či to bolo mestečko na západnom brehu Genezaretského jazera, alebo Betsaida Júliina na jeho severovýchodnom konci. Neskôr sa však apoštolova rodina presťahovala do Kafarnauma, kde bývala aj jeho svokra (porovnaj Mk 1, 29—31*). Bol teda ženatý.

2. Aj s bratom Ondrejom sa dostal do kruhu žiakov Jána Krstiteľa. Tam sa Ondrej spoznal s Ježišom, priviedol k nemu aj Petra a obaja sa stali jeho horlivými učeníkmi (porovnaj Jn 1, 35—51*). Peter sa čoskoro stal vedúcou osobnosťou medzi Pánovými apoštolmi, „prvým" medzi nimi (Mt 10, 2), a to jednak svojimi vodcovskými schopnosťami a nemalou iniciatívnosťou, jednak vôľou Učiteľovou. Práve Petra vyznačoval zvláštnou dôverou a láskou, spolu s Jakubom a Jánom, brával ho so sebou pri zvláštnych príležitostiach (vzkriesenie Jairovej dcéry, premenenie na vrchu Tábor a i.), na neho sa obracal ako na tlmočníka všetkých apoštolov, a Peter mu aj odpovedal ich menom (porovnaj Lk 5, 3—10*; Jn 6, 68 n.*). Jeho predurčil božský Spasiteľ, aby sa stal ľudským základom Cirkvi a nositeľom jeho svrchovanej právomoci na zemi (Mt

16, 16—19; Lk 22, 31 n.). A po svojom zmŕtvychvstaní mu tento najvyšší pastiersky úrad skutočne aj sveril (Jn 21, 15—17).

3. Peter vynikal mužným, otvoreným charakterom a veľkou prirodzenou bystrosťou umu. Pravda, jeho sangvinická povaha mala aj isté temné stránky, najmä akúsi nestálosť vôle, takže blažený tento muž často kolísal medzi krajnosťami, ba v nebezpečenstve zaprel aj Učiteľa (Mt 26, 69—75; Mk 66—72; Lk 22, 54—62; Jn 18, 16—27*), ale to všetko vynahradil svojou úprimnou oddanosťou a poslušnosťou Pánovi a hlbokou pokorou. A Duch Svätý, ktorý na slávny deň prvých kresťanských Turíc sostúpil na apoštolov a prvých veriacich, ohňom svojej milosti presvietil, očistil a zošľachtil prirodzené dary a vlohy a chyby Kniežaťa apoštolov.

4. Po Pánovom zmŕtvychvstaní Peter vystupuje aj navonok ako všeobecne uznávaný vodca apoštolského sboru a hlava Cirkvi (porovnaj Sk 1, 1—12, 17*). Prvé roky pôsobil v Palestíne, najmä medzi Židmi, čiastočne aj medzi Samaritánmi (Sk 8, 4—25), ale po videní o čistých a nečistých zvieratách venoval sa aj pohanom, aspoň zásadne (Sk 10, 1—11, 18). Boh však tento apoštolát sveril zvlášť sv. Pavlovi, preto sa Peter viac staral o kresťanov zo židovstva, hlavne zpočiatku.

Keď Herodes Agripa začal v roku 41—42 prenasledovať kresťanov, dal zabiť Jakuba, Jánovho brata, a uväznil aj Petra. Ale tohto anjel Boží vyslobodil zo žalára (Sk 12, 1—17). Potom sa uchýlil do Ríma (tak vysvetľujú viaceří Otcovia a znalci Sk 12, 17). Tam hlásal nejaký čas evanjelium. Roku 49 sa vrátil do Jeruzalema na prvý apoštolský snem. Ztadiaľ asi šiel do Antiochie Seleukovej (porovnaj Gal 2, 11*), kde pobudol nejaký čas. Znova sa vrátil do Ríma, pravdepodobne cez Korint, a tam pôsobil až do mučenickej smrti ukrižovaním roku 67, za triumvirov Sabína, Tigelína a Helia Cézariána.

Pobyt sv. Petra (a tak isto sv. Pavla) v Ríme a jeho mučenícka smrť tamže je skvele potvrdená jednak Písmom sv. (1 Pt 5, 13*), jednak nepochybnými svedectvami sv. Klementa Rímskeho, sv. Ignáca Antiochijského, Papiáša, Klementa Alexandrijského, Dionýza Korintského, sv Ireneja, Tertuliána, Euzébia Cézarejského a mnohých iných.

Literárne dielo sv. Petra.

1. Zo spisov apoštolových sa nám zachovaly vlastne len dva listy, ale tým jeho literárne dielo nie je vyčerpané.

Patria k nemu aj reči, ktoré zachytil sv. Lukáš vo Skutkoch, a čiastočne aj druhé evanjelium, ktoré sv. Marek složil podľa kázní a zpráv sv. Petra, svojho učiteľa. Aj v týchto spisoch sa odráža apoštolova osobnosť a jeho literárny svojráz, pravda, stlmený perom a slohom týchto dvoch svätopiscov.

2. Prvý list Peter napísal v „Babylone", t. j. v Ríme (porovnaj 5, 13*). Nedá sa presne určiť čas, kedy to urobil. Bolo to však podľa všetkého pred rokom 64. Vtedy totiž za Neróna vypuklo zúrivé prenasledovanie kresťanov a v liste niet o ňom ani len zmienky. Okrem toho obsah tohto spisku predpokladá už rozšírenú a pevnú organizáciu cirkví v Malej Ázii, a to si vyžaduje istý časový odstup a vývoj od ich založenia.

3. Apoštol napísal tento list kresťanom maloázijských cirkví, ktorí sa ocitli vo veľmi ťažkom a nebezpečnom položení. Tým totiž, že prijali Kristovu blahozvesť, sa samočinne oddelili aj spôsobom života a spoločenskými stykmi od ostatných spoluobčanov. Títo si to všimli a ťažko to niesli. Postoj kresťanov si vysvetľovali ako znak pýchy, nepriateľstva a odboja proti štátnej vrchnosti (kult cisárov!). Začali ich ohovárať a prenasledovať (porovnaj 2, 11—3, 17; 4, 1—19*). Tu hrozilo veriacim dvojaké nebezpečenstvo: Jední, slabší vo viere a bojazlivejší, sa ľahko mohli dať zastrašiť a odpadnúť od viery; iní, nie dosť rozvážni, mohli sa dať strhnúť a otvorene sa vzoprieť či už nespravodlivým vrchnostiam a či spoluobčanom. Sv. Peter povzbudzuje teda maloázijských kresťanov, aby verne vytrvali vo viere a zachovali si nádej večného života a nebeskej slávy, a napomína ich, aby práve čnostným životom, podnieteným pravdou a láskou i poslušnosťou voči Bohu a zákonitým vrchnostiam, zavrátili daromné reči pohanských ohováračov.

Táto prvá pápežská encyklika, vyvolaná vtedajšími potrebami Cirkvi, si však i dnes zachovala plný vieroučný a mravoučný význam. Najmä krásne vývody o kresťanskom živote z Krista a podľa Krista sú a budú vždy smerodajné.

4. Pravosť listu je zaručená svedectvami sv. Hipolyta Rímskeho (= zlomok Muratoriho), sv. Ireneja, Klementa Alexandrijského, Tertuliána, Origena a i. Známy cirkevný dejepisec Euzébius Cézarejský, starostlivý bádateľ, prvý list sv. Petra označuje za taký, o ktorom nik nepochybuje. A aj rozbor listu nám poukazuje na pôvodcu, ktorý má tie isté vlastnosti povahy, tie isté vedúce myšlienky ako sv. Peter, nakoľko ho poznáme z evanjelií, zo Skutkov a z ústneho cirkevného podania.

Úvod. 1, 1—12.

*1 1. *Pozdrav.* — Peter, apoštol Ježiša Krista, vyvoleným, ktorí ako prisťahovalci žijú roztrúsení
*2 v Ponte, Galácii, Kapadócii, Ázii, Bitynii, | ktorých Boh Otec predpoznal a Duch Svätý posvätil, aby boli poslušní Ježišovi Kristovi a skropení jeho krvou.

Milosť a pokoj nech sa vo vás rozhojňujú!

2. *Milosť vykúpenia.*
*3 Požehnaný Boh a Otec
Pána nášho Ježiša Krista,
ktorý nás zo svojho veľkého milosrdenstva
vzkriesením Ježiša Krista
z mŕtvych znova splodil pre živú nádej

---

1 List je určený maloázijským cirkvám, ktoré pozakladal sv. Pavol na prvej a druhej apoštolskej ceste. Veriaci boli zväčša pohanského pôvodu.

2 Naše spasenie sa zakladá na večnom rozhodnutí Boha Otca, v čase sa však uskutočňuje milosťou Ducha Svätého, a to pre vykupiteľské zásluhy Ježiša Krista. — Sv Peter tu jasne vyslovuje tajomstvo najsvätejšej Trojice a zvláštnu účasť jednotlivých božských Osôb na diele nášho spasenia.

3-12 Vo vzletnom rytmickom chválospeve apoštol velebí trojjediného Boha za milosť nášho vykúpenia: On nás smrťou svojho jednorodeného Syna a jeho zmŕtvychvstaním vzkriesil zo smrti hriechov, takrečeno nás znovusplodil pre večný život. Táto nádej nebeskej slávy je nám posilou v časoch utrpenia a bolesti, ktoré musíme znášať od zlého sveta. A práve táto viera, vyskúšaná protivenstvami a dokázaná naším životom, nám bude najväčšou cťou, keď sa zjaví Kristus v ktorého veríme a ktorého milujeme, hoci sme ho nevideli. Naša radosť živená touto nádejou je veľká a neochvejná! Veď dejiny vyvoleného národa a jeho najväčších duchov-prorokov malý svoj bytostný dôvod v tom, že boly predohrou a prípravou našej večnej slávy. Sami anjeli sa tešia na ten deň a túžia uzrieť slávu dietok Božích. — Porovnaj Iz 53*; Rim 5, 2; 6, 22; 8, 18—25*; Kol 1, 12 n.* a i.

a pre neporušiteľné, nepoškvrnené 4
a nehynúce dedičstvo.
Ono aj na vás,
ktorých Boh svojou mocou 5
skrze vieru vedie ku spáse,
čaká v nebesiach
a má sa zjaviť v poslednom čase.
Preto sa aj radujete, 6
hoci sa ešte musíte aj rmútiť
pre rozličné skúšky.
Ale takto vyskúšaná viera, 7
omnoho vzácnejšia ako zlato
ohňom preskúšané,
bude vám na chválu, česť a slávu
v (deň) zjavenia sa Ježiša Krista.
Nevideli ste ho, 8
a milujete ho;
ani teraz ho nevidíte,
a veríte v neho
a radujete sa nevýslovnou,
slávnou radosťou,
že dosiahnete cieľ svojej viery, 9
spasenie duši.
Toto spasenie hľadali 10
a skúmali proroci,
ktorí prorokovali o milosti,
vám pripravenej.
Skúmali totiž, ktorý a aký čas 11
zjavil Duch Kristov v nich,
keď predpovedal Kristovo umučenie
a jeho budúcu slávu.
A bolo im zjavené, že nie sebe, 12
ale vám prisluhovali to,
čo vám teraz vaši blahozvestci
zvestovali v Duchu Svätom,
ktorého (Otec) poslal s nebies.
Sami anjeli túžia to uzrieť!

Svätý život podľa Krista. 1, 13—2, 10.

*13 1. *Povinnosť žiť sväto.* — Preto si opášte
bedrá mysle, buďte striezliví a dokonale dúfajte
v milosť, ktorú vám prinesie Ježiš Kristus pri svo-
14 jom zjavení sa! A ako poslušné dietky neriaďte sa
15 žiadosťami svojej predošlej nevedomosti, | ale v ce-
lom živote buďte aj vy svätí, ako je svätý ten, kto-
16 rý vás povolal. Tak je napísané: *Svätí buďte, lebo
aj ja som svätý!*
*17 A keďže ako Otca vzývate toho, ktorý nehľadí
na osoby, ale každého súdi podľa jeho skutkov, žite
18 bohabojne, kým prebývate tu v cudzom! Veď viete,
že z márneho spôsobu života, ktorý ste zdedili po
otcoch, ste boli vykúpení nie porušiteľnými vecami,
19 striebrom alebo zlatom, | ale drahou krvou nevinné-
*20 ho a nepoškvrneného Baránka Krista. (Boh) ho pred-
poznal už pred stvorením sveta a v posledných
21 dňoch nám ho zjavil. Skrze neho veríte v Boha,
ktorý ho vzkriesil z mŕtvych a dal mu slávu, aby
vaša viera stala sa aj nádejou v Boha.

*22 2. *Láska k bližnému.* — Očistite si duše a
buďte poslušní pravde! Majte úprimnú bratskú lás-
ku! Milujte sa navzájom z čistého srdca a vrúcne!

---

13 V prvej stati 1, 13—2, 10 Peter hovorí o kresťanskom
živote z Krista a v Kristovi.
13-16 Sme vyvoleným pokolením svätého Boha, preto aj my
musíme žiť sväto, dôstojne svojho nebeského Otca. Lv 11, 44.
17 Náš zemský život je len vyhnanstvom v cudzine je
len púťou do večnej vlasti.
n 20 Osoba Ježiša Krista a jeho vykupiteľské dielo je nám
zárukou, že naša viera nie je márna, ale je aj pevnou
nádejou, že Boh splní prísľub večnej slávy, ktorý nám
milostivo dal. — Porovnaj Jn 14, 6*; Rim 4 24*; Kol 1 27*
22-25 Niektoré gr. rukopisy a Vg vo v 22 miesto „poslušní
pravde" majú „poslušní láske" — a miesto „vrúcne" ma-
jú „horlivo". Vo v. 23 Vg prekladá „slovom Boha živého
a naveky ostávajúceho". — Apoštol cituje Iz 40, 6 n.; po-
rovnaj Jak 1. 10*

Veď ste sa znovu zrodili nie z porušiteľného, lež 23
z neporušiteľného semena, a to slovom Božím, ži-
vým a trvalým, | lebo: 24

Všetko telo ako tráva
a všetka jeho sláva ako poľný kvet.
Tráva uschla a kvet opľchol,
ale slovo Pánovo trvá naveky: 25

A to je slovo, ktoré sme vám zvestovali.

3. *Duchovný dom — sväté kňazstvo.* —
Zriekli ste sa všetkej lesti, všetkej neúprimnosti a 2
pretvárky, závisti a všetkého ohovárania. Žiadajte 2*
si teraz duchovné, neskazené mlieko, ako novoro-
deniatka, aby ste ním rástli a dosiahli spasenie!
Veď ste už okúsili, aký dobrotivý je Pán! 3*
Priblížte sa jemu, živému kameňu, ktorým ľudia 4*
síce opovrhli, ale Boh si ho vyvolil a poctil! Aj vy, 5
ako živé kamene, budujte sa v duchovný dom, vo
sväté kňazstvo, aby ste prinášali duchovné obete,
ľúbezné Bohu v Ježišovi Kristovi. Lebo tak stojí 6
v Písme:

Hľa, položím na Sione kameň uholný,
vyskúšaný a vzácny!
Kto uverí v neho, nebude zahanbený.

Kresťania, ktorí sa ešte len nedávno obrátili ku Kris- 2
tovi, sú vo viere ešte ako deti a potrebujú čistú a ľahkú
duchovnú stravu, totiž neskazené mlieko Božieho slova.
Ž 33, 9. — Peter má na mysli duchovné skúsenosti a 3
charizmatické dary, ktorých sa veriacim dostalo od Boha.
Porovnaj Gal 3, 2. 5*.
Apoštol kreslí obraz živej duchovnej stavby-Cirkvi, 4-8
ktorej základom je Ježiš Kristus. Vlastný národ ho za-
vrhol, ale on sa z vôle Božej stal uholným kameňom, na
ktorom stojí budova Cirkvi, organický celok veriacich,
ktorí sú jednotlivo živými skalami tohto duchovného do-
mu. Tým však, čo Kristom zlomyseľne opovrhli (a opo-
vrhujú), je on kameňom úrazu a pohoršenia. Je im kri-
čiacim znamením Božieho trestu, ktorý ich stihne pre ich
zatvrdlivú neveru. — Iz 28 16; Ž 117, 22; porov. Sk 4, 11*.

7 Vám, ktorí veríte, je on na chválu, ale tým, čo
neveria, je *kameňom, ktorým stavitelia opovrhli, a*
8 *predsa sa stal uholným kameňom! Tým však, čo sa*
potkýnajú o slovo (Božie) a nechcú veriť, *je kame-*
ňom úrazu a skalou pohoršenia. A to im aj bolo
určené!

*9 Vy však ste *vyvoleným rodom, kráľovským*
kňazstvom, svätým národom, jeho vlastným ľudom,
aby ste zvestovali slávne skutky toho, ktorý vás zo
10 tmy povolal do svojho predivného svetla. Kedysi
ste neboli jeho ľudom, ale teraz ste ľudom Božím;
boli ste bez (jeho) milosrdnej lásky, ale teraz *ste*
dosiahli (jeho) milosrdnú lásku.

Zásady kresťanského života, 2, 11—3, 12.

*11 1. *Povinnosti oproti vrchnostiam.* — Mi-
lovaní, veľmi vás prosím *ako cudzincov a príšelcov*
(na tejto zemi), aby ste sa zdržiavali telesných žia-
12 dostí, ktoré broja proti duši. Vaše obcovanie medzi
pohanmi nech je príkladné, aby videli vaše dobré

9 n Kresťania sú Izraelom Nového zákona, sú vyvoleným, svätým národom Božím, sú jeho vlastným ľudom. On si ich vykúpil z otroctva tmy, hriechu a nepriateľstva a teraz mu majú celým svojím bytím prinášať ľúbeznú bohoslužbu, lebo sú jeho svätým, kráľovským kňazstvom (porovnaj aj v 5*). Apoštol sa odvoláva na tieto výroky Písma: Iz 43, 20 n.; Ex 19, 6; Oz 1, 6. 9 n. — Sv. Peter nehovorí o hierarchickom, sviatostnom kňazstve (sviatosť posvätenia kňazstva), ale o všeobecnom kňazstve všetkých kresťanov. Predtým mohli Bohu prinášať obety iba vyvolení jednotlivci, ale v Novom zákone každý kresťan má účasť na kňazskej hodnosti Kristovej a celým svojím svätým životom môže a má Bohu prinášať duchovnú obetu viery a lásky. — Táto náuka je drahá aj iným svätopiscom Nového zákona, napr. Zjv 1, 6; 5, 10; 20, 6; Rim 9, 26; Ef 5, 8; Kol 4, 6 a 1.

11 V druhej stati 2, 11—3, 12 apoštol podáva hlavné zásady, podľa ktorých majú kresťania v rozličných životných stavoch uskutočňovať život podľa Krista.

skutky a oslavovali Boha v *deň navštívenia* pre to.
pre čo vás (teraz) osočujú ani zločincov.

Kvôli Pánovi buďte poddaní každej ľudskej vrch- 13*
nosti, či už kráľovi, ako najvyššiemu, a či náčel-
nikom. (Boh) ich posiela trestať tých, čo zle robia 14
a chváliť tých, čo dobre robia. Lebo to je vôľa Bo- 15
žia, aby ste dobre robili a tak umlčali hlúpe reči
nerozumných ľudí.

Žite ako slobodní, ale nie ako tí, ktorým je slo- 16
boda iba prikrývkou zlého, lež ako Boží služobníci!
Všetkých si ctite, všetkých bratov milujte, Boha sa 17
bojte, kráľa si vážte!

2. *Povinnosti sluhov.* — Sluhovia, buďte so 18*
všetkou bázňou poddaní pánom, a to nielen dobrým
a láskavým, ale aj nevľúdnym! To je bohumilé. 19
keď niekto zo svedomitosti voči Bohu znáša bolesti
a trpí bez viny. Akáže by to bola sláva, keby vás 20
zauškovali preto, že hrešíte? Ale keď dobre robíte,
a musíte trpieť, to je milé Bohu!

Peter nástojí, aby kresťania úprimne poslúchali zako- 13-17
nité vrchnosti. V Kristovi sme si síce všetci rovní a slo-
bodní, ale to nám nemá byť podnetom k zlému. Naopak,
tým vernejšie musíme poslúchať Boha a v ňom a pre ne-
ho aj svetských predstavených. Porovnaj Rim 13, 1—7*. —
Apoštol zrejme naráža na ohovárky, ktoré pohanskí a ži-
dovskí spoluobčania rozširovali o kresťanoch, že sú to
buriči a neposlušní „bezbožníci" (nechceli totiž uctievať
pohanských bohov a vzdávať božskú úctu cisárom!).

Ako sv. Pavol, tak ani sv. Peter nechce riešiť sta- 18-25
vovsko-právnu otázku sluhov-otrokov a pánov plným pou-
žitím zásady kresťanskej slobody a rovnosti, lebo to by
bolo znamenalo prináhly a zhubný rozvrat hospodárskej
a spoločenskej sústavy Rímskej ríše. Zdôrazňuje však
zákon kresťanskej lásky a poukazuje na príklad Kristov.
Porovnaj Úvodné poznámky k listu Filemónovi, bod 2. —
Apoštol uvádza výroky proroka Izaiáša 53, 6. 9. 12 o Slu-
hovi Božom (= Mesiáš).

21 Na to ste aj povolaní,
aby ste kráčali v šľapajách Kristových,
ktorý trpel za vás a dal vám príklad.
22 *On sa hriechu nedopustil*
a v jeho ústach nebolo lesti.
*23 Keď mu zlorečili, nezlorečil,
keď trpel, nevyhrážal sa,
ale sveril sa tomu,
ktorý spravodlivo súdi.
24 *Naše hriechy on sám vzal*
na svojom tele na kríž,
aby sme odumreli hriechom
a žili spravodlivosti.
Jeho siné rany vás uzdravili!
25 Boli ste *ani blúdiace ovce,*
ale teraz ste sa vrátili
k Pastierovi a Ochrancovi
svojich duší.

*3 3. *Povinnosti manželov.* — Práve tak aj ženy nech sú poddané svojim mužom, aby sa aj tí, čo neveria slovu (Božiemu), mlčky dali získať životom
2 svojich žien, | keď uvidia váš cudný život v bázni
3 (Božej). Ich ozdoba nech nie je vonkajšia, ako po-

---

23 Miesto „ale sveril sa tomu, ktorý spravodlivo súdi" Vg prekladá: „ale podrobil sa aj nespravodlivému sudcovi", t j. Pilátovi.

1-7 Petrove rady ženám sú psychologicky veľmi jemné a priliehavé. Povaha ženy je rozhodne odlišná od mužskej ráznosti a triezvosti, sústreďuje sa viac vo vnútri bytosti, je obyčajne nežnejšia a tichšia. Prepínať tzv. emancipáciu v smysle chlapskej tvrdosti a verejnej činnosti by bolo zaznávaním a znevážením, prípadne zlomyseľným zneužívaním psychického založenia a bytostného poslania ženy. K celku porovnaj Ef 5, 22—33*; Kol 3. 18—4, 1*.

zapletané vlasy, navešané zlato, naobliekané rúcha, | lebo osobnosť skrytá v srdci a neporušiteľný 4
duch jemnosti a tichosti je Bohu veľmi vzácny.
Tak sa kedysi ozdobovaly sväté ženy, ktoré dú- 5
faly v Boha a boly poddané svojim mužom. Tak aj 6
Sára, ktorá poslúchala Abraháma a nazývala si ho *pánom*. A vy ste jej dcérami, ak dobre robíte a nedáte sa zastrašiť nijakou vyhrážkou.
Podobne aj mužovia uznanlivo nažívajte so svo- 7
jimi ženami, ako so slabším pohlavím! Uctite si ich ako spoludedičky milosti a života, aby neutrpely vaše modlitby!

4. *Prejavy lásky k bližnému.* — Napokon, 8
buďte jednomyseľní, súcitní, milujte všetkých bratov! Buďte milosrdní a pokorní! | Neodplácajte sa 9
zlým za zlé a zlorečením za zlorečenie, naopak, žehnajte im, lebo ste povolaní, aby ste boli dedičmi požehnania!

Kto po živote veľmi túži 10*
a rád by videl šťastné dni,
nech od zlého si jazyk chráni
a ústa od lstivých reči.
Nech vystríha sa zlého 11
a koná iba dobré,
nech vyhľadáva pokoj
a sleduje ho stále.

Pán hľadí na spravodlivých. 12
ich prosby počúva jeho sluch,
a Pánova tvár proti tým je,
čo nedobre len robia.

Ž 33. 13—17. 10-12

III Pohnútky kresťanského života, 3, 13—5, 11.

1. *Kristovo vykupiteľské utrpenie.* —
*13*14 Kto vám ublíži, keď budete horliví v dobrom? Ak
trpíte pre spravodlivosť, ste blahoslavení! *Nebojte*
*15 *sa a neľakajte sa ich hrozieb,* | ale Pána Krista si
sväto zachovávajte v srdciach!
Buďte vždy hotoví komukoľvek sa zodpovedať,
16 kto by si od vás žiadal počet z vašej nádeje! Prav-
da, (robte to) jemne, úctivo a s čistým svedomím,
aby sa tí, čo potupujú váš dobrý život v Kristovi,
17 práve v tom zahanbili, v čom vás osočujú. Lepšie
je, ak je to vôľa Božia, aby ste trpeli za dobré
skutky než za zlé.
18 Aj Kristus raz navždy zomrel za naše hriechy,
spravodlivý za nespravodlivých, aby vás priviedol
*19 k Bohu. Telom zomrel, ale Duchom ožil | a tak šiel
a zvestoval (blahozvesť) duchom vo väzení podsve-
20 tia. Tí kedysi nechceli uveriť a poslúchnuť, keď
Boh za dní Noemových zhovievavo čakal, kým bol

---

13 V tretej stati 3, 13—5, 11 Peter podáva hlavné dôvody a pohnútky, ktoré nás majú podnecovať a viesť, aby sme žili pravým kresťanským životom, dôstojne svojho svätého povolania.

14 Iz 8, 12; porovnaj Mt 5, 10*.

n 15 Máme vždy slovom i skutkom, t j. celým životom vydávať svedectvo svojej viere a nádeji večného života a za ne aj zomrieť, keď treba. Pravda, nesmieme iných zbytočne dráždiť a vystavovať sa nebezpečenstvu.

n 19 Toto miesto je teologicky veľmi dôležité, lebo obsahuje vieroučný článok o Kristovom sostúpení do predpeklia. Pán, vlastne jeho duša, po svojej telesnej smrti na kríži sošiel do podsvetia, kde čakaly na vyslobodenie duše spravodlivých Starého zákona, a zvestoval im, že ich nádeje sa splnily. Medzi nimi boly aj duše tých čo nechceli uveriť Noemovi, keď hlásal pokánie, lebo Boh sa chystá potrestať skazený svet. — Vo v. 20 niektoré gr. rukopisy a Vg majú: „nechceli uveriť (a poslúchnuť) za Noemových dní a spoliehali sa, že Boh bude aj naďalej zhovievavý".

postavený koráb, v ktorom sa len niekoľko totiž osem duší zachránilo pred vodou.

Aj vás teraz zachraňuje krst, protiobraz (korába), ktorý nesmýva telesnú nečistotu, ale vyprosuje nám dobré svedomie od Boha zmŕtvychvstaním 21*
Ježiša Krista, | ktorý [premohol smrť, aby sme sa 22
stali dedičmi večného života,] vstúpil na nebesá a sedí po pravici Boha, a sú mu poddaní anjeli, mocnosti a moci.

2. *Výstraha pred neresťami.* — Keďže 4*
Kristus trpel v tele, aj vy sa ozbrojujte tým istým smýšľaním: Kto trpel podľa tela, prestal hrešiť, |
aby nežil, kým je v tele, podľa ľudských žiadostí, 2
ale podľa vôle Božej. Dosť dlho ste sa predtým od- 3
dávali pohanským chúťkam a žili ste vo výstredných nemravnostiach a náruživostiach, ožranstvách a obžerstvách, pijatykách a nedovolených modloslužbách.

Tí sa čudujú a rúhajú sa, že sa s nimi nevrháte 4
do toho istého prúdu hýrenia. Ale zodpovedia sa 5*
tomu, ktorý je prichystaný súdiť živých i mŕtvych!
Preto bola blahozvesť zvestovaná aj mŕtvym, aby 6
Duchom žili Bohu, hoci v tele boli odsúdení ako všetci ľudia.

Noemov koráb bol predobrazom svätého krstu a Cirkvi: Ako sa v ňom pred potopou zachránili len niekoľkí, ktorí poslušne uverili Bohu, tak sa týmto vyslobodili z kliatby večnej smrti tí, čo vierou v Krista vstúpili do duchovného korába Cirkvi. — Vo v. 22 slová „premohol (doslovne: pohltil) smrť, aby sme sa stali dedičmi večného života" sú pridavkom Vulgáty. 21n

K slovám „trpel v tele" viaceré gr. rukopisy pridávajú: „za vás" — alebo: „za nás". — Kto sa vierou a krstom spája s Kristom, s ním zomrel telu a svetu a má žiť len duchu a Bohu. Porovnaj Rím 6, 1—14* 1n

Smrť je údelom všetkých ľudí, hriešnych i spravodlivých, ale pri poslednom súde sa zjavne ukáže rozdiel medzi nimi: Tamtí budú zatratení, títo však dostanú účasť na sláve večného života. 5n

*7 3. *Život modlitby a lásky.* — Blízko je koniec všetkých vecí. Buďte teda rozvážni a bedlivo
*8 sa modlite! Nadovšetko sa však vrúcne navzájom milujte, lebo *láska zakrýva množstvo hriechov!*
9-*10 Buďte vospolok pohostinní, ale bez reptania! Ako dobrí správcovia mnohotvárnej milosti Božej navzájom si ňou pomáhajte, každý podľa toho, aký dar milosti prijal!
11 Keď niekto hovorí (darom jazyka), tak len slová Božie; keď niekto posluhuje, tak z moci od Boha danej, aby vo všetkom bol oslávený Boh skrze Ježiša Krista! Jemu sláva a moc na veky vekov! Amen.

12 4. *Súd Boží je blízko.* — Milovaní, nečudujte sa, že ste ohňom skúšaní, ako by sa vám to priho-
13 dilo niečo nezvyčajného! Radujte sa, že ste účastní na Kristových utrpeniach, aby ste mohli jasať a radovať sa, keď sa zjaví jeho sláva!
*14 Blahoslavení ste, keď vás hanobia pre meno Kristovo, lebo to (Duch) [cti,] slávy [a moci], Duch
15 Boží spočíva na vás! Len nech nikto z vás netrpí ako vrah alebo zlodej alebo zločinec alebo vše-
*16 tečník! Kto však (trpí) ako kresťan, nech sa za to nehanbí, ale nech oslavuje Boha pre toto meno.

---

7 Príchodom Kristovým nastal čas Božieho kráľovstva, teda posledného obdobia pred koncom sveta. Ako dlho budú trvať tieto „posledné dni", je neisté. Máme byť vždy pripravení. Porovnaj 1 Sol 2, 20*: 5, 1—11*

8 Prís 10, 12. — Nenávisť zlomyseľne odkrýva chyby a slabosti bližného, kým láska ich šetrne zahaľuje ako by plášťom svojej útrpnosti a pomoci.

n 10 Každý z nás dostáva od Boha rozličné milosti ktoré máme uskutočňovať v živom spoločenstve tajomného tela Kristovho. Porovnaj 1 Kor 12*.

14 Slová ‚cti", „a moci" chýbajú v mnohých gr. rukopisoch.

16 Meno „kresťan" (= prívrženec Kristov) sa začalo užívať v Antiochii Seleukovej (Sk 11, 26) a čoskoro sa stalo všeobecne rozšíreným názvom pre tých, čo uverili v Krista.

Už sa začína súd, a to od samej rodiny Božej. 17*
A keď sa najprv od nás (začína), akýže bude koniec
tých, čo neveria Božiu blahozvesť? Veď *ledva že* 18
spravodlivý obstojí, kam sa teda podeje bezbožník
a hriešnik? A preto aj tí, čo trpia podľa vôle Božej, 19
nech si dobrými skutkami odporúčajú duše vernému Stvoriteľovi!

5. *Napomenutia starejším a veriacim.* —
Vašich starejších napomínam ako spolustarejší, sve- 5*
dok Kristových utrpení a účastník slávy, ktorá sa
má zjaviť: Paste sverené vám stádo Božie a chráň- 2
te ho, nie z prinútenia, ale dobrovoľne, ako Boh
chce; nie pre mrzký zisk, ale ochotne; | nie ako by 3
ste boli pánmi nad týmto dedičstvom, ale ako vzor
stáda! Keď sa zjaví najvyšší Pastier, dostanete ne- 4
vädnúci veniec slávy.

Vy zasa, mladší, poddaní buďte starejším! A 5*
všetci vospolok opášte sa pokorou, lebo *Boh sa*
pyšným protiví, ale pokorným dáva milosť! Pokorte 6*
sa teda pod mocnou rukou Božou, aby vás povýšil
v čase [navštívenia]! *Na neho preneste* všetky *svo-* 7*
je starosti, a on sám sa bude o vás starať!

6. *Buďte striezliví a bedliteľ*
Buďte striezliví a bedlite, 8*
lebo váš protivník, čert,

Skúšky a protivenstvá, ktoré Boh dopúšťa na „svoju 17n
rodinu", t. j. na Cirkev, majú byť neveriacim jasným
znakom, že hriešnikov, jeho nepriateľov, stihnú tresty
oveľa prísnejšie a väčšie. — Prís 11, 31.

Peter, ako najvyšší predstavený Cirkvi, napomína „sta- 1-4
rejších", t. j. miestnych duchovných (porovnaj 1 Tim 3 1*),
aby sa horlivo a nezištne starali o stádo im sverené

Prís 3, 34; porovnaj Lk 14. 11*; Jak 4. 6*. 5

Slovo „navštívenia" chybí vo viacerých gr. rukopisoch. 6

Ž 54, 23. 7

V rytmickej stati apoštol povzbudzuje veriacich aby 8-11
sa mali na pozore pred pekelnými úkladmi. Nech sa nedajú znechutiť a zastrašiť protivenstvami, lebo tie sú úde-

ako ručiaci lev obchádza a hľadá,
koho by zožral!
9 Vzoprite sa mu pevní vo viere!
Vedzte:
Také isté utrpenia znášajú
všetci bratia po celom svete!
10 A Boh, nadovšetko milostivý,
ktorý vás skrze Krista [Ježiša] povolal
do svojej večnej slávy,
nech vás sám po tomto krátkom utrpení
zdokonalí a utvrdí,
posilní a postaví na pevný základ!
11 Jemu [sláva a] moc
na veky vekov! Amen.

Záver, 5, 12—14.

*12 Krátko som vám napísal po Silvánovi, vernom bratovi, ako si myslím. Napomenul som vás a dosvedčil som, ktorá je pravá milosť Božia. V nej zotrvajte!
*13 Pozdravuje vás [cirkev] v Babylone, spolu (s vami) vyvolená, a syn môj Marek.
*14 Pozdravte sa navzájom bozkom lásky!
Pokoj vám všetkým, ktorí ste v Kristu [Ježišovi! Amen].

lom všetkých kresťanov. Boh nám v týchto skúškach milostivo pomôže a prítomné poníženia a bolesti budú nám dôvodom tým väčšej slávy a radosti. — Slová „a postaví na pevný základ" vo v. 10 chýbajú vo Vg.

12 Silván bol Pavlovým spolupracovníkom. S ním na druhej apoštolskej ceste ponavštevoval mnohé maloázijské cirkvi (Sk 15, 40—16, 10), takže bol tamojším kresťanom dobre známy.

13 Marek, duchovný syn Petrov a jeho verný žiak a pomocník, je pôvodcom druhého evanjelia. — Pod „Babylonom" vtedajší Židia i kresťania všeobecne rozumeli pohanský Rím. Porovnaj Zjv 17, 18*.

14 „Bozk lásky" = „bozk pokoja". Porovnaj Rim 16, 16*

DRUHÝ LIST BL. PETRA APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

1. Druhý list napísal sv. Peter tým istým čitateľom ako prvý (porovnaj 1 Pt 1, 1* a 2 Pt 1 1; 3, 2*), teda maloázijským cirkvám. Niektorí znalci myslia síce, že náš druhý list je vlastne už tretí, lebo naučenia, ktoré spomína vo verši 3, 2, sa v prvom nenachádzajú, ale vec nie je dostatočne jasná a dokázaná.

Tento spis složil apoštol na konci života, lebo spomína svoju blízku smrť (1, 13—15). Keďže vieme, že zomrel roku 67 v Ríme, právom môžeme súdiť, že list napísal v Ríme, asi na jar toho istého roku.

2. Z rozboru listu je zrejmé, že ho písal, ako by to bol jeho otcovský závet, aby povzbudil drahých veriacich, ktorých dobro mu zvlášť ležalo na srdci. Ale hlavným dôvodom bolo duchovné nebezpečenstvo, v ktorom boli maloázijskí kresťania. Začali totiž medzi nimi šarapatiť bludári, ktorí snižovali božskú osobu Ježiša Krista a jeho vykupiteľské dielo (2, 1), robili si posmech z jeho slávneho príchodu (3, 4 n.), neuznávali nijakú nebeskú ani zemskú moc (2, 10), oddávali sa nemravnému životu (2, 2. 10. 12 a i.) a svoje lži bezočivo podopierali poprekrúcanými výrokmi sv. Pavla a iných kníh Písma sv. (3, 16) Náboženský stav maloázijských cirkví bol teda všeobecne ten istý, aký predpokladajú pastierske listy Pavlove (porovnaj Úvodné poznámky prvého listu Timotejovi, bod 3 4), ktoré vznikly približne v tých istých rokoch ako druhý list Petrov.

3 Pôvodca listu sa výslovne menuje Šimon Peter (1, 1). A prieskum spisu nám to potvrdzuje· Svätopisec bol očitým svedkom Pánovho premenenia (1. 18). Pavla menuje „milovaným bratom" (3, 16) a hovorí v povedomí plnej apoštolskej právomoci a nikým nepopieranej vážnosti

List poznajú a citujú už Otcovia a cirkevní spisovatelia I. a II. storočia (tzv. list Barnabášov, sv. Klement Rímsky, Hermas sv. Justín, sv. Irenej a i.), hoci neuvádzajú výslovne meno sv. Petra. Až Origenes to spomína. Asi v tom čase sa zjavujú aj rozličné pochybnosti o petrovskom pôvode tohto listu, a to najmä preto, že jeho reč

a sloh sú iné než prvého. Ale sv. Hieronym veľmi vhodne zdôrazňuje, že príčinou toho sú predovšetkým rozliční pisári, ktorým listy apoštol diktoval. A musíme uvážiť aj to, že na literárny tvar listov nemálo vplýval aj rozdielny osobný stav Petrov a tiež rozličný obsah a určenie. Preto treba aj druhý list pokladať za pôvodný a pravý list Kniežaťa apoštolov.

O vzťahu medzi týmto listom a Júdovým viď Úvodné poznámky k tomuto, bod 3

Pozdrav, 1, 1—2.

*1 Šimon Peter, služobník a apoštol Ježiša Krista, tým, čo spravodlivosťou nášho Boha a Spasiteľa Ježiša Krista obsiahli tú istú vzácnu vieru ako my.
2 Milosť a pokoj nech sa vám rozhojňujú jasným poznaním Boha a Ježiša, Pána nášho!

Vytrvať vo viere! 1, 3—21.

1. *Spolupracovať s milosťou Božou.* —
*3 Jeho božská moc nám darovala všetko (potrebné) pre život a nábožnosť, a to tým, že sme mohli poznať toho, ktorý nás povolal svojou slávou a silou.
*4 A obdaroval nás vzácnymi a veľkými prísľubmi,

1 Spravodlivý Boh nehľadí na osoby, a preto nielen Židov, ale aj pohanov milostivo povolal, aby obsiahli pravú vieru.

3 V prvej stati 1, 3—21 apoštol napomína veriacich, aby vytrvali v pravej viere, ktorá jediná je nám zárukou večného spasenia.

4 Vtelením jednorodený Syn Boží stal sa účastným na ľudskej prirodzenosti. Jeho spasiteľskými zásluhami sa zas my stávame účastnými na prirodzenosti božskej, stávame sa dietkami Božími (porovnaj Jn 1, 12*; 1 Jn 3, 1—6*; Gal 3, 26*). To sa uskutočňuje milosťou posväcujúcou, ktorá je ako by Božím semenom v nás (porovnaj 1 Jn 3, 9*), ako by prúdom nadprirodzenej, božskej sily, ktorá preniká, zošľachťuje a živí našu duchovnú bytosť a dáva nám nadprirodzený, božský život, ba istú účasť na živote trojjediného Boha, na jeho sláve a večnosti.

aby ste sa nimi stali účastnými na božskej prirodzenosti a vyslobodili sa zo sveta, skazeného zlou žiadostivosťou.

Aj vy sa teda všemožne usilujte a pripojte ku 5*
viere čnosť, k čnosti poznanie, | k poznaniu zdržan- 6
livosť, ku zdržanlivosti vytrvalosť, k vytrvalosti ná-
božnosť, | k nábožnosti bratskú lásku, ku bratskej 7
láske lásku (k Bohu)! Ak máte tieto, a rozmáhajú 8
sa, nebudete nečinní a neplodní ani v poznaní Pána
nášho Ježiša Krista. Kto ich však nemá, je slepý 9
a vo svojej krátkozrakosti zabúda, že bol očistený
od predošlých hriechov.

Preto, bratia, tým viac sa usilujte [dobrými skut- 10
kami] upevniť svoje povolanie a vyvolenie! Ak toto
urobíte, nikdy neklesnete | a bude vám celkom 11
otvorený prístup do večného kráľovstva Pána nášho a Spasiteľa Ježiša Krista.

Tieto veci vám vždycky chcem pripomínať, čo 12
ich aj znáte a utvrdení ste v tejto pravde. Ale po- 13*
kladám za správne povzbudzovať vás a napomínať,
kým som v tomto stánku (tela), | lebo viem, že čo- 14
skoro složím tento stánok, ako mi to zjavil Pán
náš Ježiš Kristus. Pousilujem sa však, aby ste sa 15
na tieto veci vždy rozpomínali, aj po mojom odchode.

Opravdivé poznanie viery nie je mŕtve, ale živé. čino- 5-11
rodé. Prejavuje sa neprestajným pokrokom v čnostiach a dobrými skutkami, ktoré sú nám zárukou Božej milosti a lásky. — Vo v. 9 miesto „vo svojej krátkozrakosti zabúda" Vg prekladá: „rukama tápe a zabúda"; vo v. 10 slová „dobrými skutkami" chybia v mnohých gr rukopisoch.

„Stánok tela" — obraz zo života kočovníkov, ktorí sa 13-15
len krátko zdržujú na niektorom mieste. Porovnaj 2 Kor 5, 1*. Aj náš pobyt na zemi je len krátkou púťou. — Pán Petrovi zjavil jeho blízky „odchod" z tohto života, teda smrť.

*16 2. *Božie prisľúbenia sú zaručené.* — Keď
sme vám kázali o moci a príchode Pána nášho Je-
žiša Krista, nesledovali sme nijaké vymyslené roz-
právky, ale sami sme boli očitými svedkami jeho
17 velebnosti. Keď prijal česť a slávu od Boha Otca,
z velebnej slávy zaznel mu takýto hlas: *Toto je môj*
milovaný syn, v ktorom mám zaľúbenie! [Jeho po-
18 *slúchajte!]* My, ktorí sme s ním boli na svätom vr-
chu, počuli sme prichádzať s nebies tento hlas.
19 Preto tým pevnejšie veríme slovám prorokov.
A vy tiež dobre robíte, že na ne pozorne hľadíte
ako na svetlo vo tme, kým nesvitne deň a nevyjde
*20 vám zornica v srdciach. Nadovšetko však vedzte,
že ani jedno proroctvo Písma nepripúšťa samovoľný
21 výklad! Veď proroctvo nikdy nevzniklo z ľudskej
vôle, lež svätí mužovia Boží hovorili nadchnutí
Duchom Svätým.

16-18 Svätopisec zdôrazňuje, že on a ostatní apoštoli učia veriacich to, čo na vlastné oči videli a na vlastné uši počuli. Porovnaj Jn 1, 14*; 1 Jn 1, 1—3*. Ich svedectvo je teda pravdivé a spoľahlivé. Ako príklad spomína Pánovo premenenie sa na vrchu Tábor, ktorého bol sám svedkom aj s Jakubom a Jánom (Mt 17, 1—13; Mk 9, 1—12; Lk 9, 28—36).

n 20 Výroky prorokov, a Písmo sv. vôbec, nie sú obyčajnou ľudskou rečou, ale Božím slovom, lebo proroci a svätopisci hovorili a písali z vnuknutia Ducha Svätého. Z toho plynie dôležitá zásada pri čítaní a vysvetľovaní Písma: Jeho slová si nesmie hocikto samovoľne vykladať a vykrúcať, ale musí hľadať v nich to, čo nám nimi sám Boh chcel zjaviť. A tu nemôže rozhodovať mienka jednotlivca, ale iba súhrnná náuka Cirkvi, ktorej Boh jedinej sveril poklad svojich právd. Preto sa Matka Cirkev pridŕža zásady, že osnova Písma sv. sa má vydávať aspoň s krátkymi poznámkami pri ťažších miestach, ktoré by zachytily pravý smysel a vieroučný obsah dôležitej vety alebo state. Porovnaj 3, 16*. — Iní vedci vysvetľujú tento Petrov výrok inak: Proroci predpovedali budúcnosť nie sami od seba, ale osvietení Duchom Svätým, preto sú ich slová pravdivé a máme im pevne veriť.

Nebezpečné náuky bludárov, 2, 1, 22.

1. *Výstraha pred bludármi.* — Ako v ľude 2*
(izraelskom) bývali falošní proroci, tak aj medzi vami budú falošní učitelia, ktorí založia skazonosné sekty. Budú popierať aj samého Pána, ktorý ich vykúpil, a uvalia na seba skorú záhubu. Mnohí budú 2
nasledovať ich výstredné nemravnosti a potupia tak cestu pravdy. Z chamtivosti budú vás úlisnými slo- 3
vami vykorisťovať, ale ich odsúdenie je už dávno hotové a ich záhuba nedriemel

2. *Výstrahy zo Starého zákona.* — Veď 4*
Boh neušetril ani anjelov, ktorí zhrešili, ale svrhol ich do podsvetia, do žalára tmy, a dal ich tam strážiť až do súdu. Neušetril ani dávny svet, a len 5
Noema, hlásateľa spravodlivosti, samoôsmeho zachránil, keď prišla potopa na bezbožný svet.

Odsúdil na zánik aj mestá Sodomu a Gomoru 6
a obrátil ich na popol, na výstražný príklad budúcim bezbožníkom. Vyslobodil len spravodlivého 7
Lóta, ktorý bol skormútený výstredným obcovaním týchto bezuzdných nemravníkov. Kým tento spra- 8*
vodlivý býval medzi nimi, deň po deň si trápil spravodlivú dušu, keď videl a počul ich bezbožné skutky.

V druhej stati 2, 1—22 svätopisec poukazuje na zhubné 1
náuky bludárov, ktoré sa vždy viac rozširujú, a vystríha veriacich pred nimi. — Je priznačné, že práve tí sektári, ktorí zpočiatku chcú v Cirkvi všetko napravovať a horlia zdanlivo za „čistú náuku Kristovu", za „neporušenú pravdu evanjelia", napokon popierajú samého Pána a neuznávajú ani jeho božskú prirodzenosť ani jeho vykupiteľské dielo.

Odbojných anjelov Boh svrhol „do žalára tmy" (Vg 4
prekladá „sviazaných pekelnými putami"), t. j. do podsvetia (porovnaj Zjv 12, 4. 7—12*; 20, 1—3. 9), a bude ich na konci sveta verejne súdiť (porovnaj 1 Kor 6, 3*).

Miesto „si trápil" Vg prekladá „trápili mu". 8

9 Pán zaiste vie, ako vytrhnúť nábožných z pokušenia, nespravodlivých však zachovať až do dňa
*10a súdu a trestu, | a najmä tých, čo žijú telu po vôli, v nečistých náruživostiach.

3. *Opovážlivosť falošných učiteľov.* —
10b Vysmievajú sa aj Pánovej velebnosti. Sú to samoľúbi opovážlivci, ktorí sa neboja rúhať slávnym
11 (duchom), | hoci sami anjeli, silou a mocou väčší, nevynášajú proti nim pred Pánom rúhavého výro-
12 ku. Ako nerozumná zver, zrodená od prírody, aby ju lovili a zabíjali, rúhajú sa tomu, čo nechápu.
*13 Zahynú, ako tá hynie, | a dostanú odplatu neprávosti.

V každodenných hýreniach hľadajú rozkoš, tieto škvrny a nečistoty, a hovejú len svojim bludom,
*14 keď hodujú s vami! Ich oči sú plné (túžby) po cudzoložnici a nenasýtené hriechom. Vábia nestále duše a srdcia majú vycvičené v chamtivosti.
*15 Sú to synovia kliatby! | Opustili pravú cestu, zblúdili a dali sa na chodníky Baláma, syna Bozo-

10-12 Porovnaj Jud 8 n.* — Bludári, o ktorých hovorí apoštol, neuznávali Pánovu moc nad vesmírom (porovnaj Kol 1, 15—20*). A pohŕdali aj každou duchovnou (anjeli, Cirkev) alebo zemskou (štát, úrady) vrchnosťou. Cítili sa povýšenými nad všetko. Neuznávali moc zlých duchov, znevažovali ich, a tak sa vystavovali ich hnevu a pokušeniam. Peter upozorňuje, že také niečo si ani dobrí anjeli nedovoľujú, tým menej majú byť natoľko opovážliví slabí ľudia. — Vo v. 10 miesto „slávnym (duchom)" Vg prekladá: „a zavádzať sekty"; vo v. 11 slová „pred Pánom" chýbajú v niektorých gr. rukopisoch a vo Vg.

13 Apoštol pripomína čitateľom, že títo bludárski nemravníci, ktorí sa votreli medzi nich, ešte len aj pri hodoch lásky (porovnaj 1 Kor 11, 17—22*) hovejú svojim náruživostiam a kazia ostatných.

14 Vg a niektoré gr. rukopisy majú: „ich oči sú plné túžby po cudzoložstve".

n 15 Ako kedysi Balám, hoci dobre poznal, že Jahveh je pravý Boh, dal sa zlákať Balákovi, že zvedie Izraelitov na zlé, tak títo zo ziskuchtivosti zrádzajú poznanú pravdu

rovho, ktorý si obľúbil mzdu neprávosti. Ale aj bol 16
skáraný za svoju bezbožnosť: Nemé ťažné zviera
prehovorilo ľudským hlasom a zamedzilo prorokovi
nerozumný čin.
Sú to pramene bez vody; oblaky, ktoré ženie 17
víchrica. No čakajú na nich čierňavy temnôt! | Pred- 18
nášajú naduté a bláznivé reči a telesnými náruži-
vosťami a výstrednými nemravnosťami zvádzajú
tých, čo práve ušli zpomedzi ľudí, žijúcich v blude. |
Sľubujú im slobodu, a sami sú otrokmi skazy. Veď 19
každý je otrokom toho, od koho bol premožený!
Veru, horší ako počiatok je koniec tých, čo po- 20*
znali Pána [nášho] a Spasiteľa Ježiša Krista a vy-
slobodili sa z poškvŕn sveta, ale znova sa do nich
zaplietli a dali sa premôcť! Radšej nemali poznať 21
cestu spravodlivosti, než poznať a odvrátiť sa od
svätého zákona, ktorý prijali. Na nich sa splnilo 22
pravdivé príslovie: *Pes sa vrátil k tomu, čo pred*
chvíľou vyvracal! a: Prasa umyté raz, v blate sa
váľa zas!

Slávny príchod Pánov, 3, 1—13.

1. *Námietky bludárov.* — Milovaní, toto vám 3*
už druhý list píšem! Napomínam vás v nich a po-
vzbudzujem vašu úprimnú myseľ, | aby ste pamätali 2*

a hubia veriacich. Ale ako toho zavrátila oslica, ktorá ho nechcela niesť ďalej a z Božieho dovolenia prehovorila ľudským hlasom (Nm 22—24), tak aj týchto Boh prísne skára.

Kto raz poznal Božiu pravdu, a zradí ju, bude ťažko 20-22
trestaný za svoju nevernosť Čaká ho prísnejší súd ako tých, čo nikdy pravú vieru nepoznali. — Prís 26, 11

V tretej stati 3, 1—16 apoštol hovorí o parúzii — slávnom príchode Pánovom na konci sveta, lebo to bola téma, 1
ktorá veľmi znepokojovala vtedajších kresťanov.

Miesto „na predpovede svätých prorokov" Vg preklada: „na slová, ktoré som vám povedal o svätých prorokoch". 2

na predpovede svätých prorokov a na prikázania
Pána a Spasiteľa, ktoré vám (zvestovali) vaši apo-
*3 štoli. Predovšetkým vedzte, že v posledných dňoch
prídu posmievači, žijúci podľa vlastných žiadostí,
4 a budú posmešne | hovoriť: „Čože je s jeho prisľú-
beným príchodom? Veď otcovia už pomreli, a vše-
tko trvá, ako bolo od počiatku stvorenia!"
5 Zabúdajú, — a sami to chcú! — že slovom Bo-
žím dávno povstaly nebesá aj zem, ktorá sa vyno-
6 rila z vody a nad vody, | a tak isto niekdajší svet
7 zahynul v potope vôd. To isté slovo Božie zacho-
váva aj teraz nebesá a zem a udržuje ich, aby
zbĺkly v deň súdu a skazy bezbožných ľudí.

*8 2. *Kedy a ako príde Pán.* — Na to jedno
však nezabúdajte, milovaní, že jeden deň je Pánovi
9 ako tisíc rokov, a *tisíc rokov ako jeden deň!* Ne-
mešká Pán so (splnením) svojho prísľubu, ako sa
poniektorí nazdávajú, že mešká, lebo to je len zho-
vievavý kvôli vám. Nechce totiž, aby niektorí za-
hynuli, ale aby sa všetci kajali.

3-7 Mnohí z prvých kresťanov sa mylne nazdávali, že koniec sveta je veľmi blízko, že nastane ešte za ich života. Porovnaj 1 Sol 2, 20*; 5, 1—11. To sa, pravda, nesplnilo, a bludári to hneď využili: Súdny deň vraj vôbec nebude! Apoštol ich zavracia a poukazuje na Stvoriteľovu všemohúcnosť, ktorou môže svet zničiť, ako ho na počiatku z ničoho stvoril. — Vo v. 4 Vg má: „Čože je s (jeho) prísľubom alebo s jeho príchodom?"

8-13 Peter tvrdí, že Pán nemešká so svojím príchodom, lebo nie je viazaný mierou času. Je len zhovievavý k nám a dáva nám čas kajať sa. Iste raz príde, a to náhle, ako zlodej, keď nikto nebude nič tušiť. Porovnaj Mt 24, 29. 35*; 1 Sol 5, 2 n.*; Zjv 20, 11*. Starý vesmír sa v nesmiernom ohni rozplynie a vzniknú nové nebesá a nová zem (Iz 65, 17; 66, 22; porovnaj Zjv 21, 1*). To však znamená, že aj tí, čo sa chcú zúčastniť na tejto sláve nového sveta, musia sa obnoviť vierou a pokáním. — Vo v. 9. Vg vynecháva slová „že mešká".

8 Ž 89, 4.

Ako zlodej príde deň Pánov! A nebesá sa s ra- 10
chotom pominú, živly sa páľou rozplynú a zem so
všetkým činom zblkne. Keďže sa všetko takto roz- 11
plynie, ako sväto a bohabojne musíte žiť vy, | ktorí 12
nedočkavo očakávate príchod Božieho dňa, keď sa
nebesá v ohni roztopia a živly páľou rozplynú? Po- 13
dľa jeho prísľubu očakávame totiž *nové nebesá a*
novú zem, na ktorých spravodlivosť prebýva.
Preto, milovaní, toto očakávajte a usilujte sa, 14
aby vás v pokoji našiel nepoškvrnených a bez úhony!
Zhovievavosť Pána nášho pokladajte za (pro- 15*
striedok) spásy, ako vám písal aj náš milovaný brat
Pavol podľa daru múdrosti, ktorý mu bol daný!
On o tom hovorí vo všetkých svojich listoch, ale sú 16*
v nich niektoré veci, ktoré ťažko pochopiť. A neu-
čení a nestáli ľudia ich prekrúcajú na vlastnú zá-
hubu, ako aj ostatné Písma.

Záverečné povzbudenie, 3, 17—18.

Vy však, milovaní, ktorí to už vopred viete, 17*
chráňte sa, aby ste sa nedali zviesť bludom bez-
božníkov a nestratili pevný základ!
Vzrastajte v milosti a poznaní Pána nášho a Spa- 18
siteľa Ježiša Krista! Jemu sláva teraz i na večné
dni! Amen.

Peter zaiste poznal viaceré Pavlove listy, a to priamo 15
(napr. Rimanom, listy z väzenia, prípadne aj iné) alebo
nepriamo (napr. zo zvestí Silvánových listy Solúnčanom!).
Dôležitý poznatok pre čítanie a vysvetľovanie Písma 16
sv.: Nie každý čitateľ je schopný poznať pravý smysel
všetkých čiastok Písma sv. Je teda potrebné, aby mu Cir-
kev, povolaná učiteľka a ochrankyňa Božieho zjavenia,
povedala, ako ona neomylne rozumie niektoré miesto Pís-
ma sv. Robí to buď mimoriadne, totiž slávnostne a pria-
mo, keď podáva záväzný výklad nejakého biblického vý-
roku, buď riadne, keď povolaných znalcov poveruje alebo
im aspoň dovoľuje, aby veriacim podávali preklad a vý-
klad osnovy svätých kníh. Porovnaj 1. 20 n.*
Slová „milovaní" chýbajú vo Vulgáte.

LISTY BL. JÁNA APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

Okrem štvrtého evanjelia sv. Jánovi apoštolovi sa pripisujú aj iné spisy Nového zákona, a to tri listy a kniha Zjavenia. Všetky tieto diela majú znak Jánovho veľducha, hoci sa medzi sebou nemálo rozlišujú obsahom i slohom, pretože ich svätopisec skladal v rozličných obdobiach života a vytýčil im iný a iný cieľ.

1. Sv. Ján apoštol je skutočne pôvodcom troch listov, ktoré v sozname kníh Nového zákona nesú jeho meno. Pevnou zárukou nám je katolícke podanie, potvrdené svedectvami mnohých cirkevných Otcov a spisovateľov. O listoch Jánových je zmienka v kánone Muratoriho (sv. Hypolit Rímsky!), hovorí o nich sv. Irenej, Origenes, Klement Alexandrijský, sv. Dionýz Alexandrijský a viacerí iní.

Pravda, už za starých čias sa vyskytly isté pochybnosti, či pôvodcom druhého a tretieho listu je skutočne sv. Ján apoštol. Lenže toto kolísanie nebolo vyvolané presvedčením širokej katolíckej verejnosti, ale súkromnými mienkami niektorých cirkevných Otcov a spisovateľov. Časom tento nesúlad pominul, a dnes všetci katolícki znalci, ba aj poniektorí nekatolícki, uznávajú, že všetky tri listy sú dielom Jánovým. Ostatne, keď dôkladne a nepredpojate preskúmame apoštolove spisy, nájdeme v nich i pri nevyhnutných rozdieloch toľko spoločného, že mimovoľne prichádzame na myšlienku, že sú dielom jedného a toho istého pôvodcu.

2. Hlavným sídlom sv. Jána a strediskom jeho apoštolskej činnosti bolo maloázijské mesto Efez. (Viď Úvodné poznámky k evanjeliu sv. Jána, bod 1.) Tam napísal evanjelium a podľa všetkého aj tri listy.

O štvrtom evanjeliu vieme určite, že vzniklo koncom I storočia. Pravdepodobne vtedy napísal Ján aj tri listy, pretože obsahom i rečou sú evanjeliu veľmi blízke.

3. Prvý list má široké, všeobecné určenie. Niet v ňom narážok na miestne a osobné pomery jednotlivej cirkvi, takže právom možno usudzovať, že ho apoštol napísal pre všetky cirkvi — farnosti svojho okruhu.

Druhý list je určený „vyvolenej Kyrii — Panej“ Je však pravdepodobné, že „Kyria — Pani“ nie je vlastné

meno nejakej vznešenej kresťanskej matróny, ale označuje buď všeobecnú Cirkev, buď len jednotlivú. Cirkev totiž už od počiatku radi volávali spoločnosťou „vyvolených" a nevestou Kristovou, našou Matkou, takže jej právom prislúcha názov „vyvolená Pani".

Tretí list píše apoštol istému Gájovi. Nevieme, kto to vlastne bol a kde býval. Z osnovy vybadať len toľko, že to bol statočný a horlivý kresťan, ktorý mal vo svojej cirkvi veľkú úctu a vážnosť, hoci nebol „starejším" — predstaveným.

4. Z rozboru listov vysvitá, prečo ich apoštol napísal: Vyžiadaly si ich vtedajšie potreby Cirkvi. Semeno Kristovej blahozvesti bohato vzchádzalo a sľubovalo dobrú žatvu. No medzi pšenicou veriacich sa našiel aj kúkoľ bludárov: Koncom prvého storočia sa už šírily zhubné náuky gnostikov a iných falošných prorokov. Títo sa vystatovali, že majú pravé, ba dokonalejšie a vyššie poznanie Boha. Ako takí cítili sa byť povýšenými nad obyčajný kresťanský ľud a aj nad zásady a zákony mravnosti. Im bolo všetko dovolené!

Títo bludári, ktorých Ján nazýva „protivníkmi Kristovými" — „antikristami", popierali vlastne samého Ježiša Krista. Jedni neuznávali jeho ľudskú prirodzenosť: Kristus je vraj nebeský duch, ktorý vzal na seba len zdanlivé telo (tzv. doketizmus). Iní mu nepriznávali mesiášsku dôstojnosť: Ježiš nie je ozajstný Mesiáš — Kristus.

Hlásatelia týchto pomýlených náuk sa oddeľovali od ostatných kresťanov, vytvárali si osobitné a uzavreté cirkvičky, do ktorých vábili ostatných. Preto sv. Ján napísal proti nim obšírny list, prvý, aby svojich veriacich povzbudil v pravej viere a bratskej láske a vystríhal ich pred zvodcami. Druhý list je vlastne len krátkym súhrnom toho, o čom je reč v prvom. Aj tento teda apoštol napísal z tých istých dôvodov a za tých istých okolností ako prvý.

Tretí poslal vernému Gájovi, keď sa v tamojšej cirkvi rozmohly isté neporiadky. Zavinil ich spurný a namyslený „starejší" Diotrefes, ktorý porušoval zásady kresťanského pohostinstva a brojil aj proti apoštolskej vážnosti sv. Jána.

5. Listy sv. Jána boly teda podnietené časovými a naliehavými potrebami maloázijských cirkví. Apoštol sa však pozdvihuje nad tieto denné ťažkosti a starosti a svojim veriacim poukazuje najmä na základnú kresťanskú čnosť — a na živú bratskú lásku, ktorá je výrazom pravej lásky k Bohu: Boh je láska, a tí, čo vpravde milujú, sú v Bohu a Boh je v nich!

PRVÝ LIST BL. JÁNA APOŠTOLA.

Úvod, 1, 1—4.

*1 O Slove života,
ktoré bolo od počiatku,
ktoré sme počuli,
ktoré sme videli na vlastné oči,
na ktoré sme hľadeli
a ktorého sa naše ruky dotýkaly;
2 o živote,
ktorý sa nám zjavil,
ktorý sme uzreli —
o tom svedčíme a zvestujeme vám,
o večnom živote,
ktorý bol u Otca
a nám sa zjavil.
3 To teda
čo sme uzreli a počuli,
aj vám zvestujeme,
aby ste mali spoločenstvo s nami
a naše spoločenstvo aby bolo
s Otcom a s Jeho Synom Ježišom Kristom.

4 A toto vám píšeme, aby [ste sa radovali a] vaša radosť aby bola úplná.

1-4 V úvode, ktorý sa v mnohom podobá predhovoru štvrtého evanjelia, svätopisec vydáva svedectvo o Slove života. To neznamená len slovo Božieho zjavenia, ale predovšetkým druhú božskú Osobu, večné Slovo, ktoré sa stalo človekom (porovnaj Jn 1, 1 n.* 14). Apoštol ho nazýva Slovom života, lebo nám priniesol a sprostredkoval pravý, nadprirodzený život A Jánovo svedectvo má plnú dôkaznú silu, lebo ako apoštol na vlastné oči videl na vlastné uši počul a vlastnými rukami sa dotýkal vteleného Slova, Ježiša Krista. — Grécka pôvodina vo v. 4 nemá slová „vám" a „ste sa radovali" a miesto „naša radosť" má „vaša radosť".

Časť prvá.

Podmienky spoločenstva s Bohom a s Cirkvou, 1, 5—2, 29.

1. *Boh je svetlo, my sme synovia svetla.*

A toto je zvesť,
ktorú sme počuli od neho
a zvestujeme vám,
že Boh je svetlo
a niet v ňom nijakej tmy.

Ak tvrdíme,
že máme s ním spoločenstvo,
a predsa chodíme vo tme,
lužeme
a nekonáme pravdu.
Ale ak chodíme vo svetle,
ako aj on sám je vo svetle,
máme spoločenstvo medzi sebou
a krv Ježiša Krista, jeho Syna,
očisťuje nás od každého hriechu.

Ak tvrdíme,
že nemáme hriechu,
sami seba klameme,
a niet v nás pravdy.

V prvej časti 1, 5—2, 29 Ján hovorí o najvyššom cieli nášho života, o spoločenstve s Bohom, ktorého jednotlivý kresťan dosahuje v Cirkvi a skrze Cirkev. — Boh je svetlo, t. j. nekonečná dokonalosť, pravda a svätosť, žriedlo všetkej pravdy a svätosti. A ako slnce vyžiaruje životodarnú silu, tak nám Boh dáva nadprirodzený život, ktorý sa začína poznaním Božej pravdy, vierou. Porovnaj Jn 1, 4—9; 8, 12; 9, 5* a i.

Kto je skutočne spojený s Bohom, je synom svetla a „chodí vo svetle", žije a koná tak, ako sa na dieťa Božie svedčí. Naproti tomu tma je ríšou Satana a zla (porovnaj Lk 22, 53*; Ef 6, 12*; 1 Pt 2, 9*).

Vedomie alebo zdanie spoločenstva s Bohom nás nijako neoprávňuje myslieť si o sebe, že sme dokonalí a bez

9 Ale ak vyznávame svoje hriechy,
on je verný i spravodlivý,
a odpustí nám hriechy
i očistí nás od každej neprávosti.
10 Ak tvrdíme,
že sme nezhrešili,
jeho robíme luhárom,
a jeho slovo nie je v nás.

*2 Dietky moje, toto vám píšem, aby ste nehrešily.
Ale ak niekto zhreší, máme u Otca Obrancu, Ježiša
2 Krista, spravodlivého. A on je obeťou smierenia za
naše hriechy, a nielen za naše, ale aj (za hriechy)
celého sveta.

2. *Verne zachovávať Božie prikázania.*

*3 — Tak sa presvedčíme o tom, že ho poznáme, ak
4 zachovávame jeho prikázania. Kto hovorí: „Poznám
ho!" a nezachováva jeho prikázania, je luhár a niet
5 v ňom pravdy. Len v tom, kto zachováva jeho slo-
vo, sa láska Božia stala vpravde dokonalou. A tak
6 sa presvedčíme o tom, že sme v ňom. Kto tvrdí, že
zostáva v ňom, ten má tak kráčať, ako kráčal on.
*7 Milovaní! Nepíšem vám prikázanie nové, ale pri-
kázanie staré, ktoré máte od počiatku. Týmto pri-

hriechu. Všetci sme hriešni, ako to Boh viac ráz prehlásil (porovnaj Prís 20, 9*; Ž 13, 3* a i.). Preto sa máme pokoriť a uznať svoju slabosť, aby sa Boh zmiloval nad nami.

n 1 Kto v slabosti ľudskej poklesne, nech netratí nádej! Ježiš Kristus zomrel za nás, za naše hriechy a je naším Obrancom u Boha Otca (porovnaj Jn 14, 16*).

3-6 Opravdivé, hlboké poznanie Boha sa neprejavuje prázdnym blúznením a čírymi citmi a slovami, ale uskutočňuje sa naším životom. Poznať Boha znamená milovať ho a plniť jeho vôľu. Viera bez skutkov by bola mŕtva a neplodná. Porovnaj Jak 2, 14—26*.

7-11 Porovnaj Jn 13, 34*. — Prikázanie lásky k bližnému majú kresťania už „od počiatku", od samého Krista ale ľudstvu, ktoré žilo a žije vo tmách bludu a nenávisti, bolo a je niečím novým, neslýchaným. Vďaka evanjeliu, tieto

kázaním je slovo, ktoré ste počuli. A predsa píšem 8
vám ako by prikázanie nové, ktoré je pravdivé
v ňom a aj vo vás, lebo tma prechodí, a svieti už
pravé svetlo.

Kto tvrdí, že je vo svetle, a brata nenávidí, je 9
ešte stále vo tme. Kto miluje brata, zostáva vo 10
svetle a niet v ňom príčiny pohoršenia. Ale kto ne- 11
návidí brata, je vo tme a kráča vo tme, ani nevie,
kam ide, lebo mu tma zaslepila oči.

3. *Uisťujúce povzbudenia.* — Dietky, pí- 12*
šem vám, že pre jeho meno sú vám odpustené hrie-
chy. Otcovia, píšem vám, že ste poznali toho, ktorý 13
je od počiatku. Mládenci, píšem vám, že ste zvíťa-
zili nad zlým.

Dietky, napísal som vám, že ste poznaly Otca. 14
Otcovia, napísal som vám, že ste poznali toho, kto-
rý je od počiatku. Mládenci, napísal som vám, že
ste silní a slovo Božie zostáva vo vás a zvíťazili
ste nad zlým.

4. *Láska k svetu je proti láske k Bohu.*

Nemilujte svet, 15*
ani čo je vo svete!
Ak niekto miluje svet,
nemá lásky k Otcovi.

---

tmy pohanskej nevraživosti prechodia a svieti už pravé svetlo Kristovej pravdy a lásky.

Apoštol vrele uisťuje veriacich, že sú na pravej ceste 12-14
milosti a spásy.

Pod „svetom" Ján rozumie skazenú ľudskú spoločnosť, 15-17
ktorá je v otroctve kniežaťa tmy (porovnaj Jn 1. 10; 3. 19 n.* a 1.). Túto ríšu hmoty ovláda žiadostivosť tela — surová smyselnosť, ktorá si žiada iba všemožné ukojenie telesných vášní; žiadostivosť očú — do nepríčetnosti vybičovaná túžba všetko vidieť a všetko mať; konečne pýcha života — samopašná žiadostivosť hnilého pohodlia a márnej nádhery.

16 Lebo čokoľvek je vo svete,
je žiadostivosť tela,
žiadostivosť očú
a pýcha života.
To nie je z Otca,
ale je zo sveta.
17 A svet pominie,
aj jeho žiadostivosť,
ten však,
kto koná Božiu vôľu,
ostáva naveky.

5. *Proti zvodcom zachovať si spoločen-*
*18 *stvo viery.* — Dietky, tu je posledná hodina!
A ako ste počuly, že príde Kristov protivník, teraz
sa skutočne vyskytlo veľa Kristových protivníkov.
Tak poznávame, že tu je posledná hodina.
19 Títo zpomedzi nás vyšli, ale neboli z nás. Keby
boli bývali z nás, boli by ostali s nami, ale malo
*20 sa ukázať, že nie sú všetci z nás. Vám sa však do-
stalo pomazania od Svätého a všetci poznáte (prav-
21 du). Nepíšem vám preto, ako by ste nepoznali prav-
du, ale preto, že ju poznáte a že nijaká lož nie je
z pravdy.
*22 Kto iný by bol luhárom, ak nie ten, čo popiera,
že Ježiš je Mesiáš? Kto popiera Otca i Syna, je

n 18 Kristus podlomil Satanovo panstvo. Ten a jeho nadháňači sa v bezmocnej zlosti vzchopili teraz, v „poslednej hodine" (nielen obdobie pred koncom sveta, ale celý čas medzi dvoma príchodmi Pánovými), aby si znova dobyli stratené miesto. V knihe Zjavenia Ján obšírne opisuje tento apokalyptický boj mocností dobra s mocnosťami zla. O protivníkovi Kristovom — Antikristovi viď 2 Sol 2, 3*.

n 20 Kresťania pri krste a birmovaní dostali Ducha Svätého, boli „pomazaní" jeho milosťou takže vedia rozoznávať Ducha pravdy od ducha lži a nevery. — Miesto „všetci poznáte (pravdu)" Vg prekladá „viete všetko".

n 22 Títo bludári nepripúšťali, že Ježiš je Mesiášom-Kristom a neuznávali ani jeho božskú prirodzenosť. Tým po-

Kristovým protivníkom. Veď kto popiera Syna, ne- 23
má ani Otca; a kto vyznáva Syna, má aj Otca.
Nech len zostáva vo vás, čo ste počuli od po- 24
čiatku. Ak zostane vo vás, čo ste počuli od po-
čiatku, aj vy zostanete v Synovi a v Otcovi. A to 25
je ten prísľub, ktorý nám on sám prisľúbil, život
večný.
Toto som vám napísal o tých, čo vás zvádzajú. 26
Ale vy ani nepotrebujete, aby vás niekto poučoval, 27
lebo je vo vás pomazanie, ktoré ste od neho pri-
jali. Len zostávajte v ňom, ako vás o všetkých ve-
ciach učí a ako vás naučilo jeho pomazanie, lebo
je pravdivé, a nie lož!
Tak teda, dietky, zostávajte v ňom, aby sme 28*
mali nádej, keď sa zjaví, a neboli sme od neho za-
hanbení pri jeho príchode! Viete, že je spravodlivý, 29
a vedzte, že aj každý, kto koná spravodlivosť, z ne-
ho sa narodil!

Časť druhá.

Sme dietkami Božími, 3, 1—5, 12.

1. *Láska Božia nás robí dietkami Božími.*
— Viďte, akú veľkú lásku mal k nám Otec, že sa 3*
dietkami Božími menujeme, a nimi aj sme!

pierali vlastne aj Boha Otca, lebo neveriť v Syna znamená neveriť ani v Otca.
Apoštol znova povzbudzuje veriacich, aby zostali 28
v Kristu Ježišovi, s ním čo najužšie spojení vierou nádejou a nadovšetko láskou.
V druhej časti 3, 1—5, 12 svätopisec hovorí o nekonečnej láske Božej k nám: Boh nás urobil svojimi dietkami! 1
To nás však aj zaväzuje, aby sme podľa toho žili a konali.
Boh nás urobil svojimi dietkami, bratmi a sestrami Je- 1-3
žiša Krista. To je skutočnosť, ako je skutočnosť to, že jestvujeme. Ale táto božská akosť našej duše je zahalená rúškom tela, je neviditeľná, iba viera nás o nej uisťuje. Preto ju neveriaci svet nemôže zbadať a poznať V ne-

2 Svet nás preto nepoznal, že nepoznal jeho. | Milovaní, už teraz sme dietkami Božími, ale ešte sa neukázalo, čím budeme. Vieme, keď sa to ukáže, že budeme podobní jemu, lebo ho uvidíme takého, aký je.
3 A každý, kto má v ňom túto nádej, stáva sa čistým, ako je on čistý.

*4 2. *Dietky Božie a deti čertove.* — Každý, kto páše hriech, páše neprávosť, lebo hriech je ne-
5 právosť. A viete, že on sa zjavil preto, aby sňal
6 naše hriechy, ale na ňom niet hriechu. Nik, kto ostáva v ňom, nehreší; a nik, kto hreší, nevidel ho, ani ho nepoznal.
7 Dietky, nech vás nikto nezvedie! Kto koná spravodlivosť, je spravodlivý, ako je on spravodlivý.
8 Kto však páše hriech, je z čerta, lebo čert hreší od počiatku. A Syn Boží sa preto zjavil, aby zmaril skutky čertove.
*9 Nik, kto sa z Boha narodil, nepáše hriech, pretože jeho semeno ostáva v ňom; a nemôže hrešiť,
10 pretože sa z Boha narodil. A takto poznať dietky Božie a deti čertove: Kto nekoná spravodlivosť, nie
11 je z Boha, ani ten, čo nemiluje brata. Veď tú zvesť ste počuli od počiatku, že sa máme navzájom milo-
12 vať. Nie ako Kain, ktorý bol od Zlého a zabil si

beskej vlasti sa však ukáže táto naša sláva. Vtedy prehliadneme cez závoj viery a uzrieme Boha tvárou v tvár, poznáme ho takého, aký naozaj je. Porovnaj Rim 8, 18—25*; 1 Kor 13, 12*.

4-12 Kto je s Bohom spojený živou vierou a láskou, ten nehreší a nezrádza svojho Pána a Stvoriteľa. Kto predsa hreší, ten ešte nevidel a nepoznal Boha, hoci by sa tým aj vystatoval ako vtedajší i dnešní bludári. Ozajstné poznanie Boha sa musí prejavovať aj vo skutkoch lásky.

9 „Semeno" Božie v nás je posväcujúca milosť, ktorá je takrečeno dušou a hybnou vzpruhou nášho nadprirodzeného, božského života.

brata. A prečo ho zabil? Pretože jeho skutky boly
zlé, a bratove spravodlivé.
Bratia, nedivte sa, že vás svet nenávidí! My vie- 13*-14
me, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme
bratov. Kto však nemiluje, zostáva v (moci) smrti. |
Každý, kto nenávidí brata, je vrah! A viete, že ani 15
jeden vrah nemá v sebe večný život, ktorý by
v ňom zostal.

3. *Syn Boží je vzorom pravej lásky.* —
V tom sme poznali lásku Božiu, že (Syn Boží) život 16*
položil za nás. A my takisto máme aj život položiť
za bratov. Ale ak niekto má pozemské imanie a vidí 17
brata núdzu trieť, a srdce si pred ním zavrie, môže
mať v sebe lásku Božiu? Dietky moje, nemilujte slo- 18
vom, ani jazykom, ale skutkom a pravdou!
Tak poznáme, že sme z pravdy. 19*
A keď nám svedomie niečo vyčíta, | tak si pred 20
ním utíšime srdce, že Boh je väčší než naše srdce
a všetko vie. Milovaní, ak nám svedomie nič nevy- 21
číta, môžeme mať dôveru v Boha | a dostaneme od 22
neho, čokoľvek si budeme prosiť, lebo zachováva-
me jeho prikázania a robíme, čo mu je milé.
A toto je jeho prikázanie, aby sme verili v me- 23
no jeho Syna Ježiša Krista a milovali sa navzájom,

Keď niekoho nemilujeme, jeho bytie je nám ľahostaj- 13-15
né. Mlčky schvaľujeme aj zlo, ktoré musí znášať a nijako
sa nepričiníme, aby sme to zamedzili. Nesieme teda na
tom vinu, čo ako by sme sa vyhovárali.
Láska Božia k nám nás zaväzuje! Aj my musíme milo- 16
vať Boha a v ňom a pre neho aj svojich bližných, a keď
treba, aj život za nich položiť.
Naša láska k bližným je dôkazom, že sme v láske Bo- 19-22
žej, že sme naozaj dietkami Božími. A to nám dáva sily
a útechy, keď nás svedomie mučí pre naše hriechy a keď
pochybujeme, či nám Boh odpustil. Vtedy nás uspokojí
myšlienka, že Boh pozná naše srdcia a vie, že ho úprimne
milujeme, hoci zavše vo svojej krehkosti aj poklesneme
(porovnaj Jn 21, 15—17*: Petrovo vyznanie).

24 ako nám prikázal. Kto zachováva jeho prikázania,
zostáva v Bohu a Boh v ňom. A po tom, po Duchu,
ktorého nám dal, poznáme, že zostáva v nás.

*4 4. *Rozoznávanie duchov.* — Milovaní, nie
každému duchu verte, ale skúmajte duchov, či sú
z Boha, lebo mnohí falošní proroci prišli na svet.
2 Takto poznáte ducha Božieho: Každý duch, ktorý
vyznáva, že Ježiš Kristus prišiel v tele, je z Bo-
3 ha. A nijaký duch, ktorý Ježiša tak nevyznáva, nie
je z Boha. To je (duch) protivníka Kristovho, o ktorom
ste počuli, že má prísť, a už aj je na svete.
4 Vy, dietky, ste z Boha a zvíťazily ste nad nimi,
lebo väčší je ten, ktorý je vo vás, než ten, čo je vo
5 svete. Oni sú zo sveta, preto hovoria po svetsky,
6 a svet ich počúva. My však sme z Boha, a kto po-
zná Boha, počúva nás; kto nie je z Boha, nepočúva nás.
Takto poznáme Ducha pravdy a ducha bludu.

5. *Láska Božia je základom a vzorom lásky našej.*

*7 Milovaní,
milujme sa navzájom.

1-6 V apoštolských časoch sa Duch Svätý, prebývajúci vo veriacich, často prejavoval mimoriadnymi duchovnými darmi, tzv. charizmami. Porovnaj 1 Kor 12—14* Lenže prefikaný Satan sa práve toho chopil, ošialil niektorých blúznivcov a zneužil ich pre svoje ciele. Preto bolo treba starostlivo rozoznávať duchov. Osoba Ježiša Krista bola a je rozpoznávacím znakom božského pôvodu niektorej náuky: Ak daktorý charizmatik uznáva, že Ježiš je Syn Boží a skutočne sa stal človekom, ten je z Boha; ak to popiera, je z čerta a luže.

7 Boh je láska! Láska je činorodé dobro. A Boh, Dobro nekonečné, v úžasnom rozmachu svojej všemohúcnosti a lásky stvoril vesmír, a keď ľudstvo zhrešilo, poslal na svet svojho jednorodeného Syna, aby ho vyslobodil zpod kliatby smrti a dal mu nádej večného života.

lebo láska je z Boha,
a každý, kto miluje,
z Boha pochádza
a pozná Boha!
Kto však nemiluje, 8
nepoznal Boha,
lebo Boh je láska!

A v tom sa prejavila 9
láska Božia k nám,
že Boh poslal na svet
svojho jednorodeného Syna,
aby sme skrze neho mali život.
A táto láska sa nezakladá na tom, 10*
že by sme my najprv boli milovali Boha,
ale že on si nás zamiloval
a poslal svojho Syna
ako obeť smierenia
za naše hriechy.

Milovaní, 11*
keď si nás Boh takto zamiloval,
aj my sa máme navzájom milovať!
Boha nikto nikdy nevidel, 12
ale keď sa milujeme navzájom,
Boh je v nás
a jeho láska v nás dosahuje dokonalosti.
My sme v ňom a on v nás: 13
To poznáme po tom,
že nám dal (hojnú mieru) svojho Ducha.

Nie my sme prv Boha milovali, ale on nás! Lásku Bo- 10
žiu sme si teda nijako nemohli zaslúžiť. Porovnaj Rím 5, 8*.

Boha nemôžeme priamo poznať, ale vidíme tých a ži- 11-13
jeme s tými, ktorí sú jeho synmi a dcérami. V nich ba-
dáme Boha, nebeského Otca všetkých ľudí, najmä veria-
cich, a v nich ho máme milovať

14 My sami sme videli
a svedčíme,
že Otec poslal Syna
svetu za Spasiteľa.
15 Kto vyznáva,
že Ježiš je Syn Boží,
Boh je v ňom
a on v Bohu.
16 A my sme poznali
a uverili v lásku,
ktorú má Boh k nám.
Boh je láska,
a kto zostáva v láske,
zostáva v Bohu
a Boh v ňom.
17 A láska Božia k nám
preto je taká veľká,
aby sme mali dôveru v deň súdu,
že ako on je,
aj my sme v tomto svete.
18 V láske nieto strachu,
ale dokonalá láska vyháňa strach,
lebo strach býva pred trestom,
a komu sa treba báť trestu,
nie je dokonalý v láske.

19 My milujeme Boha,
lebo on nás najprv miloval.
20 Keby však niekto povedal,
že miluje Boha,
a nenávidel by brata,
luhal by.
Veď kto nemiluje brata,
ktorého vidí,
ako môže milovať Boha,
ktorého nevidí?

A to prikázanie máme od Boha, 21
aby ten, kto miluje Boha,
miloval aj brata.

6. *Naša viera víťazí nad svetom.* — Každý, kto verí, že Ježiš je Mesiáš, z Boha sa narodil. 5*
A každý, kto miluje rodiča, miluje aj toho, ktorý
sa z neho narodil. Po tom poznávame, že milujeme 2
dietky Božie, keď milujeme Boha a plníme jeho
prikázania. Lebo v tom je láska k Bohu, že zacho- 3
vávame jeho prikázania. A jeho prikázania nie sú
ťažké!

Veď každý, kto sa z Boha narodil, víťazí nad 4
svetom. A naša viera je tým víťazstvom, ktoré pre-
mohlo svet. Lež kto môže zvíťaziť nad svetom, ak 5
len nie ten, kto verí, že Ježiš je Syn Boží? On je 6*
ten, ktorý prišiel skrze vodu a krv, Ježiš Kristus.
Nie iba skrze vodu, ale skrze vodu a krv! A Duch
o tom svedčí, že Kristus je pravda sama. Lebo traja 7
sú, ktorí vydávajú svedectvo [na nebi: Otec, Slovo
a Duch Svätý, a títo traja sú zajedno. A tri bytosti 8
sú, ktoré vydávajú svedectvo na zemi:] Duch, voda
a krv, a tieto tri sú zajedno. Ak prijímame sve- 9

Vierou sa stávame dietkami Božími a Boh naším Otcom. A keď milujeme Boha, musíme milovať aj tých, čo sa z neho narodili, svojich bližných, ktorí sú tiež dietkami Božími. 1-3

Voda, krv a Duch Svätý sú svedectvom, ktoré Boh Otec sám vydal o svojom Synovi: Voda je krst Ježišov v Jordáne, keď ho Otec slávnostne uznal za svojho Syna (porovnaj Mt 3, 13—17*; Mk 1, 9—11*; Lk 3, 21 n.*; Jn 1, 29—34*). Krv je Kristovo umučenie, jeho vykupiteľská smrť. A aj Duch Svätý pôsobením v Cirkvi (porovnaj Jn 15, 26*; 16, 8—11*) a v našich srdciach neomylne dokazuje, že Kristus je Syn Boží a jeho blahozvesť pravdivá. — Celý v. 7 a vo v. 8 slová „na zemi" nenachádzame v dôležitých gr. rukopisoch a nepoznajú ich ani cirkevní Otcovia a spisovatelia prvých storočí. Je možné, že je to iba neskoršia vsuvka. Cirkev sa o veci záväzne nevyslovila. 6-9

dectvo ľudí, tým viac svedectvo Božie, pretože Boh
sám takým svedectvom svedčil o svojom Synovi.
10 Ten, kto verí v Syna Božieho, má sám v sebe
svedectvo [Božie]. Kto neverí Bohu, robí ho luhá-
rom, lebo neuveril svedectvu, ktoré Boh vydal
11 o svojom Synovi. A toto svedectvo je, že Boh nám
*12 dal večný život a tento život je v jeho Synovi. Kto
má Syna, má život; lež kto nemá Syna Božieho,
nemá život.

Záver listu, 5, 13—21.

*13 Vám, ktorí veríte v meno Syna Božieho, som to-
to napísal, aby ste vedeli, že máte večný život.
14 A máme v neho tú dôveru, že nás čuje, keď si
15 niečo prosíme podľa jeho vôle. Ako vieme, že nás
čuje, keď si niečo prosíme, tak vieme aj to, že nám
splní prosby, ktoré mu predložíme.
*16 Keď niekto vidí, že sa brat dopúšťa hriechu,
ktorý nie je na smrť, nech prosí, a (Boh) mu dá ži-
vot, tomu totiž, koho hriech nie je na smrť. Je aj
hriech na smrť, ale nie o takom hovorím, aby sa

12 Kto neverí, kto sa krčí v úzkom priestore svojho zemského bytia, svojho malého ľudského „ja" a neotvára sa Božej milosti, nemá v sebe života večného. A nemá ani tušenia o božských obzoroch viery.

13-21 V závere apoštol hovorí, prečo napísal tento list: Aby veriaci vedeli, že majú večný život, lebo uverili v božskú osobu a v božské poslanie Ježiša Krista. Ten istý cieľ si vytýčil aj v evanjeliu (20, 31).

n 16 Hriech „na smrť" a „nie na smrť" neznamenajú to, čo dnes rozumieme pod „ťažkým — smrteľným" a „ľahkým — všedným" hriechom. Podľa myšlienky sv. Jána ide o hriechy a) z ľudskej slabosti („nie na smrť", hoci môžu byť aj ťažké), alebo b) z rúhavej zlomyseľnosti a opovážlivosti. Sú to tzv. hriechy proti Duchu Svätému (porovnaj Mt 12, 31*; Mk 3, 29*) a nebudú odpustené, lebo predpokladajú priam čertovskú zlobu a zatvrdlivú nekajúcnosť. — Vo v. 17 v slovách „hriech nie na smrť" Vg nesprávne vynecháva „nie".

niekto modlil (zaň). Každá neprávosť je hriechom, 17
ale je aj hriech nie na smrť.
Vieme, že nehreší, kto sa z Boha narodil, ale 18
ten, ktorý sa z Boha zrodil, ho chráni, a Zlý sa ho
nedotkne. Vieme, že my sme z Boha, ale celý svet 19
je v moci Zlého. A vieme, že Syn Boží prišiel a dal 20
nám dar umu, aby sme poznali toho pravého. Sme
skutočne v tom pravom, v jeho Synovi Ježišovi
Kristovi. On je pravý Boh a večný život.
Dietky, chráňte sa modiel! [Amen.] 21*

Apoštolovi veriaci boli väčšinou z pohanstva, preto ich 21
napokon napomína, aby neupadli do starých hriechov, ku
ktorým im pohanské okolie dávalo stálu a vábnu príležitosť.

— ▬ —

DRUHÝ LIST BL. JÁNA APOŠTOLA.

*1 *Pozdrav.* — Ja, starejší, vyvolenej Panej a jej
dietkam, ktoré vpravde milujem, a nielen ja, ale
2 aj všetci, ktorí poznajú pravdu, | a to pre pravdu,
ktorá zostáva v nás a naveky bude s nami.
*3 Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a od
Ježiša Krista, Otcovho Syna, nech je s nami v prav-
de a láske!

4 1. *Bratská láska.* — Veľmi som sa zaradoval,
že som medzi tvojimi dietkami našiel takých, čo
kráčajú v pravde, ako sme prijali prikázanie od
*5 Otca. Pani, preto ťa teraz prosím, aby sme sa vše-
tci navzájom milovali! Nie ako by som ti písal nové
prikázanie, ale to isté, čo sme mali od počiatku.
6 Láska totiž v tom spočíva, že kráčame podľa jeho
prikázaní. To je to prikázanie, o ktorom ste od po-
čiatku počuli, že podľa neho máte kráčať.

*7 2. *Falošní proroci.* — Lebo mnohí zvodcovia
prišli na tento svet, ktorí nevyznávajú, že Ježiš

1 Pôvodca listu sv. Ján sa nazýva „starejším". Tým ne-
označuje vari svoj vysoký vek, ale otcovskú hodnosť a
vážnosť. Maloázijskí kresťania tak volali apoštolov a nie-
ktorých ich učeníkov. Inak to bolo čestné meno pre cir-
kevných predstavených, najmä biskupov a kňazov. —
„Vyvolená Pani" je buď Cirkev všeobecná, buď niektorá
cirkev maloázijská; „dietky" sú jej jednotliví veriaci.
3 Miesto „s nami" Vg prekladá: „s vami"
n 5 Porovnaj Jn 13, 34*; 1 Jn 2, 7—11*: Láska nie je ne-
plodná a nečinná, ale musí preniknúť celú našu bytosť
a viesť všetko naše konanie.
-11 Porovnaj 1 Jn 2, 18*; 4, 1—6* — Títo bludári sú pred-
chodcami Antikrista, ktorý príde na konci sveta.

Kristus prišiel v tele. To je ten zvodca a protivník
Kristov! Majte sa na pozore, aby ste nestratili, na 8
čom ste pracovali, ale aby ste mohli dostať úplnú
odplatu!
Nik, kto zachádza ďalej a nezostáva v náuke 9
Kristovej, nemá Boha. Kto však zostáva v tejto
náuke, ten má Otca i Syna. Keď niekto prichádza 10
k vám a neprináša túto náuku, neprijmite ho do
domu, ba ani ho len nepozdravte, | lebo kto ho po- 11
zdraví, má účasť na jeho zlých skutkoch!

Záver. — Veľa by som vám mal napísať, ale 12
nechcel som to (urobiť) na papieri a černidlom,
lebo dúfam, že prídem k vám a pohovorím si (s va-
mi) tvárou v tvár, aby naša radosť bola úplná.
Pozdravujú ťa dietky tvojej vyvolenej sestry. 13*

„Vyvolená sestra" je asi efezská cirkev, sídlo sv. Jána. 13

TRETÍ LIST BL. JÁNA APOŠTOLA.

*1 *Pozdrav.* — Ja, starejší, drahému Gájovi, ktorého v pravde milujem.
2 Milovaný, žičím ti, aby sa ti vo všetkom dobre vodilo a bol si zdravý, ako sa dobre vodí tvojej
3 duši. Lebo som sa veľmi zaradoval, keď prišli bratia a dosvedčili o tvojej pravde, že kráčaš podľa
4 pravdy. Veď nemám väčšej radosti, ako keď počujem, že moje dietky kráčajú podľa pravdy.

*5 1. *Gájova pohostinnosť.* — Milovaný, verne robíš všetko, čo robíš pre bratov, a to pre cu-
6 dzích. Oni dosvedčili pred cirkvou o tvojej láske. Dobre urobíš, keď ich (vždy) tak vystrojíš na
7 cestu, ako je dôstojné Boha. Veď to pre jeho meno vydali sa na cestu a nič neprijímajú od pohanov.
8 A my sa máme takýchto ujímať, aby sme sa stali spolupracovníkmi na (diele) pravdy.

2. *Odbojný Diotrefes — poslušný De-*
*9 *metrios.* — Napísal som čosi cirkvi, ale Diotrefes, ktorý si medzi nimi prisvojuje prvenstvo, nás
10 neprijíma. Preto, keď prídem, spomeniem jeho skutky, ktoré páše, ohovárajúc nás zlými slovami. A ne-

1 O názve „starejší" viď 2 Jn 1*. — Gájus nebol síce predstaveným, ale bol vo svojej cirkvi veľmi vážený. A ako z listu vysvitá, apoštol mal k nemu veľkú dôveru.
5-8 Kresťanská pohostinnosť mala vtedy veľký význam, lebo nebolo rýchlych a lacných dopravných prostriedkov, ani vhodných hostincov. Na Východe je aj dnes pohostinstvo žiadanou a vychvaľovanou čnosťou.
n 9 Diotrefes, asi miestny „starejší" — biskup, zabudol na úctu a poslušnosť voči staručkému apoštolovi a správal sa k nemu spurno a bezočivo.

má na tom dosť, lež ani sám neprijíma bratov a tým, čo by to chceli, zabraňuje a vylučuje ich z cirkvi.

Milovaný, nenasleduj zlé, ale dobré. Kto dobre 11
robí, je z Boha; kto zle robí, nevidel Boha. O De- 12
metriovi však všetci svedčia, aj sama pravda. Aj my svedčíme, a vieš, že naše svedectvo je pravdivé.

Záver. — Veľa by som ti mal písať, ale ne- 13
chcem ti písať černidlom a perom. Dúfam však, že 14
ťa skoro uvidím a pohovoríme si (s tebou) tvárou v tvár. Pokoj ti! 15*

Pozdravujú ťa priatelia. Pozdravuj priateľov, každého osobitne!

Žičiť pokoj bolo bežným židovským pozdravom, ale 15
u pôvodcu štvrtého evanjelia má tento výraz hlbší význam: Ide o pokoj Kristov, ktorý nespočíva v rozkošníckej bezstarostnosti, ale v istote, že vierou a láskou sme spojení s Bohom a v ňom takrečeno kotvíme. Porov. Jn 14, 27*.

VŠEOBECNÝ LIST BL. JÚDU APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

1. Sv Júda = Judáš Tadej (= Smelý; Mt 10, 2—4; Mk 3, 16—19) apoštol, brat, vlastne bratanec apoštola Jakuba Mladšieho (v. 1; Lk 6, 16; Sk 1, 13), bol synom Kleofáša, brata sv. Jozefa. Porovnaj Jn 2, 12; 19, 25*. Bol teda z tzv. „bratov" t. j. bratancov Krista Pána. O jeho živote nemáme skoro nijakých spoľahlivých zpráv. Ako apoštol účinkoval po jeruzalemskom sneme (r. 49) pravdepodobne v Palestíne a Sýrii a tam v meste Arade alebo Beirute zomrel mučeníckou smrťou niekedy pred r. 90.

2. Nedá sa presne určiť čas, kedy napísal tento list. Ale bolo to zaiste pred r. 70, lebo by bol skazu Jeruzalema rozhodne spomenul medzi Božími trestami, ktoré stihly neposlušníkov (v. 5—7), a aj pred r. 67, lebo vtedy sv. Peter Júdov list už poznal. Viď bod 5. Pred r. 62 tento spis sotva vznikol, lebo pred smrťou sv. Jakuba Ml., prvého jeruzalemského biskupa, nevyskytly sa v palestinských cirkvách ešte nijaké bludy, ako tvrdí Hegeizpus (II. st.). Preto kladieme vznik Júdovho listu približne do r. 64.

3. Pôvodcom spisu je sv. Júda Tadej apoštol, ako je to výslovne povedané vo v. 1. To potvrdzujú aj svedectvá sv. Hipolyta Rímskeho (= kánon Muratoriho), Klementa Alexandrijského, Tertuliána, Origena a i. Už v prvých storočiach sa síce vyskytly isté pochybnosti, ale nie sú natoľko jednoznačné a závažné, aby nás nútily upustiť od dôkazného cirkevného podania.

4. List je určený palestínskym-sýrskym kresťanom zo židovstva, lebo apoštol sa často odvoláva na Starý zákon a na židovské podanie. Napísal ho preto, že sa v týchto cirkvách zjavili bludári, ktorí zneužívali zásadu kresťanskej slobody a odluky od Mojžišovho zákona a zavádzali nežiadanú voľnosť mravov, ba priamo bezuzdnú nemravnosť. Okrem toho popierali Kristovo božstvo a neuznávali nijakú nebeskú ani zemskú moc. Preto Júda zakročil celou váhou apoštolskej vážnosti, aby ich zavrátil a veriacich upozornil na nebezpečenstvo, ktoré hrozilo ich viere a mravom.

5. Zaujímavý je vzťah medzi listom Júdovým a druhým listom Petrovým. Niektoré ich výroky (hlavne Júd 3—18 a 2 Pt 2, 1—3, 3) sa natoľko podobajú myšlienkovým obsahom i slovami, že musia na sebe literárne závisieť. Viacerí znalci sú presvedčení, že sv. Peter poznal list Júdov a použil ho ako predlohu svojho druhého listu. Je však celkom možné, že zákrok proti bludárom sa stal na všeobecné rozhodnutie apoštolov, a Peter, Júda i Pavol, každý v okruhu svojho apoštolovania, napísali osobitné listy, ale podobného obsahu a zamerania.

6. V Júdovom liste sa uvádzajú udalosti a výroky, ktoré nachádzame v apokryfných knihách Nanebevzatia Mojžišovho (Júd 9) a Henochovej (Júd 14 n. = Henoch 1, 9). Apoštol však čerpá tieto zprávy zo židovského podania. Je vedľajšie, že ho zachycujú aj tieto alebo iné apokryfné spisy. Isteže Júda im nepripisuje nijakú zvláštnu vážnosť alebo posvätnosť tým, že sa odvoláva na veci a osoby, o ktorých je v nich reč.

Pozdrav, 1—2.

Júda, služobník Ježiša Krista a brat Jakuba, po- 1*
volaným, ktorých si Boh Otec zamiloval a pre Ježiša Krista zachoval.

Milosrdenstvo, pokoj a láska nech vzrastajú me- 2
dzi vami!

Osnova listu, 1, 3—23.

1. *Cieľ listu: čelit bludom.* — Veľmi mi 3*
záleží na tom, milovaní, aby som vám napísal o našom spoločnom spasení. Chcem vám teda napísať a povzbudiť vás, aby ste bojovali za vieru, ktorú

Sv. Júda Tadej sa z pokory ani nenazýva apoštolom, 1
ale bratom apoštola Jakuba Ml., Kristovho bratanca, ktorý bol prvým jeruzalemským biskupom. Viď Úvodné poznámky, bod 1.

Apoštol naznačuje hlavný cieľ listu: Chce veriacich 3 n
upevniť vo viere a varovať ich pred plaziacimi sa bludmi. Sú to tí istí sektári, o ktorých hovorí sv. Peter v druhom liste. Rúhali sa Bohu aj anjelom, neuznávali nijakú božskú ani ľudskú moc a pokladali sa za povýšených nad všetky zákony mravnosti. Porovnaj 2 Pt 2, 1 n.*

4 raz navždy dostali svätí. Votreli sa totiž niektorí
ľudia, o ktorých bol už dávno napísaný rozsudok.
Sú to bezbožníci, ktorí zneužívajú milosť nášho Bo-
ha na výstredné nemravnosti a popierajú jediného
Vládcu a Pána nášho Ježiša Krista.

*5 2. *Výstrahy zo Starého zákona.* — Chcem
vám pripomenúť, hoci to už všetko viete, že Pán
vyslobodil ľud (izraelský) zo zeme egyptskej, ale
6 potom zahubil tých, čo neverili. Podobne aj anje-
lov, ktorí si nezachovali svoju vznešenosť a opu-
stili miesto svojho príbytku, drží v temravách a vo
7 večných okovách až do veľkého dňa súdu. A aj
Sodoma a Gomora a okolité mestá, ktoré tak isto
smilnily a šly za zakázaným telom, znášajú trest
večného ohňa a sú na výstražný príklad.

*8 3. *Rúhavé náuky bludárov.* — Podobne aj
títo blúznivci poškvrňujú telo, ba znevažujú Pá-
9 novu moc a rúhajú sa slávnym (duchom). A ani
sám archanjel Michal, keď sa s čertom boril o Mojžišovo telo, neopovážil sa vysloviť proti nemu rúhavý výrok, ale povedal: *Nech ťa Pán skára!*

5-7 Júda podáva tie isté príklady ako Peter v druhom liste 2, 4—8. Chce čitateľov vystríhať, aby sa chránili pred zhubnými bludmi. — Vo v. 5 miesto „Pán" mnohé gr. rukopisy a Vg majú „Ježiš"; on totiž ako večné Slovo, bol hybnou silou a cieľom dejín Izraela

n 8 Porovnaj 2 Pt 2, 10 n.* — Títo bludári sa bezočivo rúhali zlým duchom (aj týchto svätopisec volá „slávnymi", lebo vynikajú duchovnou prirodzenosťou, umom a mocou) a zbytočne dráždili ich hnev. Ani knieža nebeských sborov archanjel Michal sa neopovážil proti Satanovi vysloviť takúto kliatbu, keď sa s ním boril na vrchu Nebo o Mojžišovo telo, ale odvolal sa na Boha. Porovnaj Dt 34, 5 n.* Apoštol čerpá podrobnosti z ústneho židovského podania, ktoré je zachytené aj v apokryfnej knihe „Nanebevzatie Mojžišovo". Porovnaj Úvodné poznámky, bod 6. — Vo v. 8 Vg vynecháva slovo „blúznivci" a vo v. 9 nie dosť výstižne prekladá: „Nech ti Boh rozkáže!"

Títo sa však rúhajú tomu, čo nechápu, a kapú 10*
v tom, čo poznajú prirodzeným (pudom) ako ne-
rozumná zver. Beda im, lebo sa pustili chodníkmi 11
Kainovými a dali sa za mzdu strhnúť do Balámov-
ho bludu a zahynuli ako odbojný Kóre! To sú škvr- 12*
ny na vašich hodoch lásky, keď s vami bezočivo
hodujú a vypásajú sa! To sú oblaky bez vody, kto-
ré vietor sem i ta ženie! To sú stromy aj v jeseni
bez ovocia, dva razy vyschnuté, s koreňmi vy-
trhnuté! To sú rozčerené morské vlny, ktoré sa pe- 13
nia vlastnou nehanebnosťou! To sú bludné hviezdy,
pre ktoré sú prichystané temravy večnej tmy!

4. *Predpovede o bludároch.* — O nich pred- 14*
povedal Henoch, siedmy po Adamovi, keď povedal:
„Hľa, prichádza Pán s desaťtisícmi svojich svätých, |
aby vykonal súd nad všetkými a skáral všetkých 15
bezbožníkov pre všetky ich bezbožné skutky, ktoré
bezbožne popáchali, i pre všetky rúhania, ktoré
bezbožní hriešnici vyslovili proti nemu!"
To sú tí, čo len repcú a ponosujú sa na svoj 16*
osud, ale pritom žijú podľa svojich žiadostí. Ich
ústa hovoria naduto a za zisk líškajú sa Ľuďom.

5. *Rozličné napomenutia.* — Vy však, mi- 17*
lovaní, pamätajte na slová, ktoré predpovedali apo-

Porovnaj 2 Pt 2, 12—19*. — Vo v. 10 Vg miesto „ne- 10-13
rozumná zver" prekladá „nemá zver".
Stromy dva razy vyschnuté, ktoré totiž nemajú ani 12
listia ani ovocia.
Henoch, slávny praotec ktorého Boh zaživa vzal do ne- 14n
bies. Jeho proroctvo sa nezachovalo v Písme sv. ale
v ústnom židovskom podaní, ktoré bolo zčiastky zachy-
tené v apokryfnej knihe Henochovej (1. 9 porovnaj však
aj Dt 33, 2*; Zach 14, 5*). Viď Úvodné poznámky, bod 6.
Všetci bludárski novotári sa ponosujú, že sú „nepo- 16
chopení", nevinne prenasledovaní, a neuznávajú, že sú si
sami na vine.
Apoštoli vo svojich spisoch (porovnaj Jak 5, 3*; 1 Pt 1, 17n
20*; 1 Jn 2, 18* a i.) i ústne upozorňovali veriacich, že

štoli Pána nášho Ježiša Krista. Povedali vám: |
18 „V poslednom čase prídu posmievači, ktorí budú
19 žiť podľa svojich bezbožných žiadostí." To sú tí, čo
vyvolávajú roztržky, telesní, nemajúci Ducha.
20 Vy však, milovaní, vzmáhajte sa vo svojej naj-
21 svätejšej viere a modlite sa v Duchu Svätom! Za-
chovajte sa v láske Božej a od Pána nášho Ježiša
Krista očakávajte milosrdenstvo večného života!
*22-23 Tých, čo pochybujú, presviedčajte! Zachraňujte
tých, ktorých môžete vytrhnúť z ohňa (večného)!
K iným buďte síce milosrdní, ale aj opatrní a chráň-
te sa aj pred ich odevom, ktorý je telom poškvr-
nený!

Záver, 24—25.

*24 Tomu však,
ktorý vás môže zachrániť od hriechu
a nepoškvrnených a jasajúcich postaviť
pred svoju velebnosť
[v deň príchodu
Pána nášho Ježiša Krista],
25 jedinému Bohu,
ktorý nás spasil
v Kristu Ježišovi Pánovi našom
sláva a veleba, sila a moc
od všetkých vekov i teraz
i na všetky veky! Amen.

---

prídu bludári, ktorí budú zvádzať a kaziť slabých vo viere.

n 22 Júda dáva čitateľom rady, ako sa majú bratsky ujímať tých, čo sú v nebezpečenstve, že odpadnú od viery. Majú ich láskavo presviedčať o pravde aby ich zachránili pred zatratením. Ale zatvrdlivých a zlomyseľných bludárov sa majú chrániť ako moru. Tých už nenapravia, naopak, sami sa nakazia ich lžou a neprávosťou.

n 24 V rytmickom závere apoštol velebí Boha, ktorý nás vykupiteľskými zásluhami Ježiša Krista vyslobodil z hriechov a môže nás i naďalej zachovať čistých a nepoškvrnených, aby sme mohli obstáť vo veľký deň súdu.

ZJAVENIE BL. JÁNA APOŠTOLA.

Úvodné poznámky.

Kniha Zjavenia je dielom veľducha — génia, ktorý v úžasných obrazoch kreslí osudy Kristovho kráľovstva, uskutočňujúceho sa v kolobehu dejín od prvých čias Cirkvi až do posledných chvíľ sveta. So zatajeným dychom musíme sledovať svätopiscovo vyprávanie o urputnom boji, ktorý zúri medzi Kráľom svetla a kniežaťom tmy. A zdá sa nám pritom, že to vo veštieckom nadchnutí uzrel a opísal práve naše búrlivé obdobie, naše nádeje a sklamania, naše radosti a žalosti.

1. Knihu Zjavenia napísal ten istý Ján apoštol, ktorý je pôvodcom štvrtého evanjelia a troch listov. Tak nám to dosvedčuje Papiáš Hierapolský, žiak samého apoštola, ďalej sv. Justín mučeník (†166), lyonský biskup-mučeník sv. Irenej († okolo 202), sv. Hypolit Rímsky (†236), Tertulián († okolo 240) a i. K tomu istému záveru prídeme aj rozborom knihy Zjavenia a jej porovnaním s evanjeliom a s troma listami. I pri všetkých rozdieloch obsahu, reči a slohu z týchto diel vanie duch toho istého svätopisca.

2. Nesmieme však zabúdať, že spisy sv. Jána nevznikly ani naraz, ani za rovnakých vonkajších okolností. A nemajú ani ten istý literárny tvar: Evanjelium je dielom dejepisným, listy sú príležitostnými spismi, kým Zjavenie je knihou prorockou a len zčiastky dejepisnou.

Tieto rozdiely, nesprávne pochopené a zhodnotené, priviedly už v III. storočí niektorých cirkevných Otcov a spisovateľov na mylnú myšlienku, že Zjavenie nenapísal sv. Ján apoštol-evanjelista, ale tzv. Ján Starejší. (Viď Úvodné poznámky ku štvrtému evanjeliu, bod 2) V tom ich podnecoval hlavne vtedy rozšírený blud chiliastov — tisícročníkov, ktorí učili, že podľa knihy Zjavenia sa čoskoro uskutoční tisícročné zemské kráľovstvo Kristovo. A tak pravoverní mužovia Cirkvi v prílišnej horlivosti boja proti týmto bludárom zavrhli aj posvätnú knihu Písma sv. Časom však prevládol správny náhľad a dnes z katolíckych vedcov nik nepochybuje o jánovskom pôvode knihy Zjavenia.

3. Svätopisec nám v nej udáva aj to, kde, kedy a za akých okolností ju napísal, keď bol totiž pre hlásanie Božieho slova vo vyhnanstve na ostrove Patmos, nie ďaleko od mesta Efezu (porovnaj 1, 9*). Sv. Irenej hovorí, že sa to stalo za prenasledovania cisára Domiciána, krátko pred jeho zavraždením r. 96.

Vtedy teda opísal sv. Ján zjavenia, ktoré na ostrove mal, a spis poslal maloázijským cirkvám ako okružný list. Musíme si však uvedomiť, že staručký apoštol bol rodom Žid a grécku reč neovládal dokonale, do všetkých podrobností. V Efeze mu pri písaní pomáhali niektorí žiaci, ako napr. pri evanjeliu a pri listoch, ale vo vyhnanstve písal si všetko sám, a to ešte pod vzrušujúcim vplyvom tajomných vytržení. Preto je grécka osnova Zjavenia rečove i slohove dosť kostrbatá, neopravená, takže nájdeme v nej veľa gramatických chýb a očividné stopy materinskej reči pôvodcovej, t. j. aramejčiny a hebrejčiny.

4. Zaznačené videnia a zjavenia mal Ján vo „vytržení ducha". To je nadprirodzený, mystický stav duševný, v ktorom sa ľudský duch pôsobením milosti Božej takrečeno vymaňuje z pút telesnosti a prekonáva úzke hranice priestoru a času. Stáva sa ako by účastným na večnosti a vševedomosti Božej a to, čo sa odohráva v rozpätí mnohých vekov, pred jeho duševným zrakom prebehne za niekoľko okamihov ako prítomná skutočnosť. Neznáma budúcnosť sa takto odhaľuje a zjavuje mysli Duchom nadchnutého veštca. Preto sa táto kniha nazýva „zjavením", grécky „apokalypsis".

Duch Svätý vyzdvihuje omilosteného človeka nad neho samého, pravda, ani v tomto stave milosť Božia neruší ľudskú prirodzenosť. Prorok si aj vo vytržení zachová svoje charakteristické vlastnosti a schopnosti, slovom svoju osobnosť. Tak aj sv. Ján: V knihe Zjavenia zaznačuje zjavenia a videnia, ktoré mal, ale robí to svojským spôsobom, ako ho k tomu viedlo jednak spisovateľské a básnické nadanie, jednak istá závislosť na spisoch prorokov Starého zákona. Týchto apoštol veľmi často uvádza, aby ukázal, že nadväzuje na ich dielo a v ňom pokračuje. Ako oni prorokovali o Mesiášovi a jeho kráľovstve, tak on rozpráva, ako sa tieto predpovede splnily a splnia. Týchto citátov zo Starého zákona je v knihe Zjavenia mimoriadne veľa. (V osnove ich označujeme všetky, ale v poznámkach uvádzame len tie najdôležitejšie.

5. Apoštol nemohol slabým nástrojom ľudskej reči zachytiť a vyjadriť všetko bohatstvo svojich videní. Urobil to sice majstrovsky, ozaj ako geniálny básnik. Použil

najvhodnejších výrazových prostriedkov, mohutných hrôzo-krásnych obrazov. prirovnaní a zvratov, ktorým niet rovnakých v celej svetovej literatúre, ale aj takto len čiastočne vyjadril to, čo videl a počul vo vytržení ducha.

Svoje myšlienky sv. Ján podáva rečou veľmi obraznou. V tom ostal verný vrodenej semitskej obrazotvornosti, ale aj úmyselne nasledoval príklad starozákonných prorokov, ktorí podobne písali svoje predpovede. Okrem toho svätopisec volil tento spôsob, lebo tak mohol prijateľnejšie a pôsobivejšie vysloviť, čo videl v nadprirodzených zjaveniach.

6. Jánovo Zjavenie nie je knihou výlučne prorockou, ale čiastočne aj dejepisnou. Naráža v nej na vtedajšie osoby a udalosti, lenže nepíše o nich otvorene, ale v obrazoch a náznakoch. Inak by bol seba i svojich kresťanov vystavil zbytočnému nebezpečenstvu a prenasledovaniu. Ale všetko vyjadril tak, že sa prví čitatelia ľahko dovtípili, o kom a o čom je reč. Nám však, po časovom odstupe mnohých storočí, sú už mnohé veci nejasné a ťažko pochopiteľné.

7. Apoštol určil Zjavenie predovšetkým svojim maloázijským veriacim. Chcel ich varovať pred bludmi mnohých falošných prorokov a obodriť v boji s pohanstvom. Toto bolo v rozklade, naskrze rozožraté neuveriteľnou náboženskou nevedomosťou a najnižšou nemravnosťou. A práve vtedy sa šíril kult rímskych cisárov, ktorí sa vydávali za bohov a požadovali si božskú úctu. Občania im stavali chrámy a sochy, ba ustanovili aj zvláštnych žrecov, aby prinášali panovníkom patriace obety. Tento kult sa stal ako by štátnym náboženstvom. Pri väčších sviatkoch, slávnostiach museli úradníci a občania účasťou na týchto modloslužobných obradoch dokazovať svoju oddanosť a vernosť cisárovi i štátu. Kresťania sa, pravda, nemohli ponížiť k takýmto pomýleným prejavom „vlastenectva". Pohanská verejnosť si to čoskoro všimla. a už začalo prenasledovanie.

Knihou Zjavenia svätopisec povzbudzuje kresťanov v tejto krušnej borbe. Vyjavuje im skryté plány vševedúceho a všemohúceho Boha a ukazuje im, že terajšie protivenstvá a súženia sú síce trpkou a ťažkou skúškou, ale konečné víťazstvo patrí Kristovi a jeho verným Chvile Satanovho panstva sú už spočítané! Nie je to teda kniha hrôzy a strachu, bolestí a múk, ale kniha útechy a radosti. A v tom je jej trvalý význam aj pre nás: Čo zachytilo a posilnilo vtedajších kresťanov, upúta a vzpruží aj dnešných, ba vari ešte viac, lebo sa aspoň zčiastky mohli pre-

svedčiť, že zemské dejiny Kristovho kráľovstva plynú tak, ako ich sv. Ján opísal.

8. Jánovo Zjavenie platí teda nielen o minulosti, ale aj o prítomnosti a budúcnosti Cirkvi. Ale práve v tom je nemalá ťažkosť, ako vykladať niektoré state tohto spisu. Mnohí nekatolícki vykladači celkom mylne tvrdia, že kniha Zjavenia opisuje obrazne, apokalyptickou rečou len tie udalosti, ktorých bol pôvodca svedkom. Nepripúšťajú, že by obsahovala proroctvá o budúcich časoch. Katolícki vedci naproti tomu oprávnene myslia, že Zjavenie je knihou prorockou, len sa neshodujú v tom, či rozpráva o celom období dejín Kristovho kráľovstva alebo len o konci sveta.

Podľa presných rozborov a výskumov treba však pripustiť, že kniha má ráz nielen prorocký, ale v niektorých častiach aj dejepisný. Len treba opatrne a presne rozlišovať, čo sa vzťahuje na to alebo oné obdobie. V tomto smysle, podľa príkladu prevažnej väčšiny katolíckych a aj niektorých nekatolíckych bádateľov budeme vykladať osnovu Zjavenia.

Predhovor, 1, 1—8.

*1 1. *Nadpis knihy.* — Zjavenie Ježiša Krista,
ktoré mu dal Boh, aby ukázal svojim služobníkom,
čo sa má onedlho diať. A on poslal anjela a od ne-
2 ho to dal vedieť svojmu služobníkovi Jánovi. | kto-
rý zvestoval slovo Božie a svedectvo o Ježišovi
Kristovi, všetko, čo videl.
3 Blahoslavený, kto číta, aj tí, čo počúvajú slová
tohto proroctva a zachovávajú, čo je v ňom napí-
sané, lebo ten čas je blízko!

1-3 Zjavenie, ktoré nám sv. Ján podáva v tejto knihe, pochádza od samého Boha Otca, ktorý ho dal svojmu Synovi Ježišovi Kristovi. A ten ho zasa prostredníctvom anjela oznámil svätopiscovi. Anjel veštcovi v mohutných videniach ukázal, čo sa má „onedlho" (Dan 2. 28 n.) diať, totiž v období od prvého až do druhého príchodu Kristovho. Ján prorockým pohľadom prekonáva rozpätie priestoru a času a vidí „blízko", „onedlho" veci ktoré sú podľa našej časomiery prípadne ešte veľmi ďaleké.

2. *Úvodný list.* — Ján siedmim cirkvám v Á- 4*
zii: Milosť vám a pokoj od toho, *ktorý je,* ktorý bol
a ktorý príde, aj od siedmich duchov, ktorí sú pred
jeho prestolom, | a od Ježiša Krista, *verného sved-* 5
ka, prvorodeného z mŕtvych a *vladára nad zemský-*
mi kráľmi. Jemu, ktorý nás miloval a svojou krvou
vykúpil z hriechov | a urobil kráľovstvom a *kňazmi* 6*
svojho Boha a Otca, jemu sláva a vláda na veky
vekov! Amen.

Hľa, prichádza v oblakoch, a uvidí ho každé oko, 7*
aj tí, čo ho *prebodli! Všetky národy zeme budú nad*
ním nariekať. Tak je! Amen.

„Ja som Alfa i Omega!" hovorí Pán Boh, *ktorý* 8*
je, ktorý bol a ktorý príde, *vševládny.*

Kniha má ráz a poslanie okružného listu a je určená 4-6
„siedmim" maloázijským cirkvám. Apoštol sa zo svojho sídla v Efeze staral práve o kresťanské sbory v západnej Malej Ázii. Z veľkého čísla tamojších cirkví uvádza sedem (viď v. 11). Týmto posvätným číslom, ktoré predstavuje dokonalosť a plnosť, svätopisec naznačuje, že ide o celú všeobecnú Cirkev. — Pozdrav je od trojjediného Boha: a) Od toho, „ktorý je, ktorý bol a ktorý príde" (= opis Božieho mena „Jahveh" = ten, ktorý je! Ex 3, 14 n.), t. j. od večného Boha Otca; b) od „siedmich duchov", t. j. od jedného Ducha Svätého, ktorý sa vo svojich daroch a milostiach mnohotvárne prejavuje; c) od Ježiša Krista, ktorý svojím životom, náukou a hlavne vykupiteľskou smrťou vydal verné svedectvo o Božej vôli a o Božích tajomstvách. — Vo v. 5 miesto „vykúpil" niektoré gr. rukopisy a Vg majú. „obmyl".

Ex 19, 6; Iz 61, 6. Porovnaj 1 Pt 2, 5. 9*. — Kristovými 6
zásluhami sme sa stali vyvoleným ľudom Božím a jeho svätým kňazstvom.

Dan 7, 13. — Zach 12, 10. 14; Jn 19, 37. K celému po- 7
rovnaj Mt 24, 30; 26, 64*. Pri slávnom príchode Pánovom všetci, aj jeho nepriatelia, s hrózou pochopia, kto je on, ale ich ľútosť bude už márna.

Alfa a omega sú prvým a posledným písmenom grec- 8
kej abecedy. Boh týmto výrokom vyslovuje, že je počiatkom a koncom, prvou príčinou a posledným cieľom každej veci a všetkého diania (porovnaj 2, 8*; Iz 44, 6; 48, 12*).

Prvé videnie.

Syn Boží povoláva proroka. Sedem listov maloázijským cirkvám, 1, 9—3, 22.

*9 1. *Syn Boží povoláva proroka.* — Ja, Ján,
váš brat a účastný na (vašom) súžení i kráľovstve
i trpezlivosti v Ježišovi, bol som na ostrove, zva-
nom Patmos, a to pre slovo Božie a svedectvo Je-
*10 žišovo. V deň Pánov bol som vo vytržení ducha.
Tu som za sebou počul hovoriť mohutný hlas ako
*11 by trúby: „Čo vidíš, napíš do sväzku a pošli sied-
mim cirkvám: do Efezu, do Smyrny, do Pergama,
do Tyatiry, do Sard, do Filadelfie a do Laodicey!"
*12 Obrátil som sa, aby som uvidel hlas, ktorý hovo-
ril so mnou. Ako som sa obrátil, uzrel som sedem
13 zlatých svietnikov | a prostred nich *kohosi, podob-*
ného Synovi človeka, odeného v dlhú šatu a pre-
14 *pásaného* cez hruď zlatým pásom. *Hlavu a vlasy*
mal biele ako snehobiela vlna, oči ako ohnivý *pla-*

9 Kniha Zjavenia sa rozdeľuje na viac videní. Časť 1, 9—3, 22 obsahuje prvé videnie, a to o siedmich cirkvách. Svätopisec sa predstavuje čitateľom. Viď Úvodné poznámky, body 1 a 3.

10 Deň Pánov je nedeľa. Tak ho pomenovali, lebo vtedy vstal Kristus z mŕtvych.

11 Týchto sedem cirkví, ktoré predstavujú Cirkev všeobecnú, bolo rozložené v pomerne malom okruhu v západných končinách Malej Ázie. Už v druhej polovici I. storočia boly tam kvitnúce strediská kresťanstva. — „Siedmim cirkvám" — Vg pridáva „ktoré sú v Ázii".

12-16 Veštcovi sa uprostred siedmich svietnikov, predstavujúcich sedem cirkví, zjavuje Ježiš Kristus ako Syn človeka. Je oblečený ako Veľkňaz a Kráľ. Biele vlasy znázorňujú jeho večnosť, ohnivé oči vševedomosť, rozžeravené nohy svrchovanú moc nad vesmírom a ľuďmi, mohutný hlas všemohúcu vôľu, dvojsečný meč z jeho úst vychádzajúci trestajúcu spravodlivosť (porovnaj Žid 4, 12 n.*). V pravej ruke (= vo svojej moci a ochrane; porovnaj Jn 10 28 n.*) má sedem hviezd, t. j. sedem anjelov-biskupov siedmich cirkví. — Skoro všetky prvky obrazu sú z Písma sv., napr. Dan 7, 9. 13; 10, 5 n.; Ez 1, 24; 43, 2.

meň, | *nohy ako mosadz* vo vyhni rozžeravená *a* 15
hlas ako hučanie mnohých vôd. V pravej ruke mal 16
sedem hviezd a z úst mu vychádzal ostrý dvojsečný meč. Na pohľad bol ako slnce, keď svieti v plnej sile.

Keď som ho uzrel, padol som mu k nohám ako 17
mŕtvy, on však položil na mňa pravicu a povedal: „Neboj sa! *Ja som prvý a posledný* a živý. | Zomrel 18
som, a hľa, som živý na veky vekov a mám kľúče smrti a podsvetia! Napíš teda, čo si uzrel, aj čo je 19
a *čo sa má potom diať!*

Tajomstvo siedmich hviezd, ktoré si videl v mo- 20
jej pravici, a siedmich zlatých svietnikov (je toto): Sedem hviezd sú anjeli siedmich cirkví a sedem svietnikov je sedem cirkví."

2. *List cirkvi efezskej.* — „Anjelovi cirkvi 2*
efezskej napíš: »Toto hovorí ten, ktorý má v pravici sedem hviezd a kráča prostred siedmich zlatých
svietnikov: Poznám tvoje skutky, námahu i trpez- 2
livosť a že nemôžeš zniesť zlých. Skúšal si tých, čo tvrdia o sebe, že sú apoštoli, a nie sú, a presvedčil si sa, že sú to luhári. Si trpezlivý, zniesol 3
si veľa pre moje meno a neustal si.

Mám však proti tebe to, že si popustil vo svojej 4
prvej láske. Považ, odkiaľ si klesol, kajaj sa a ko- 5

Nasledujúcich sedem listov obsahuje napomenutia a 1
povzbudenia všeobecne platné, ale sú v nich prekvapujúco presné a jemné narážky na časové a miestne pomery uvedených cirkví. — O Efeze viď Úvodné poznámky listu Efezanom, bod 1.

Pán chváli vytrvanlivosť a vernosť efezskej cirkvi a 1-6
jej boj proti bludárom (porovnaj 1 Jn 4, 1*; 2 Tim 2, 16—18* a i.), ale dostáva sa jej výčitky, že ochladla v pôvodnej horlivosti. Ak sa nespamätá, príde na ňu trest. — Mikulášovci boli, zdá sa, stúpenci diakona Mikuláša (Sk 6, 5). Ich mravné zásady boly pochybné. Okrem toho oddávali sa všelijakým čertovským náukám (čierne umenie a p.), ktoré boly práve v Efeze veľmi rozšírené. Porovnaj 2, 14 n. 20—23*.

naj prvotné skutky! Ak nie, prídem na teba a po-
hnem tvojím svietnikom s miesta, ak sa nebudeš
6 kajať! Ale to jedno predsa máš, že nenávidíš skutky
mikulášovcov, ktoré aj ja nenávidím.«"

*7 Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám:
„Kto zvíťazí, tomu dám *jesť so stromu života,* ktorý
je *v raji Božom!*"

*8 3. *List cirkvi smyrnianskej.* — „Anjelovi
cirkvi smyrnianskej napíš: »Toto hovorí *prvý a po-*
9 *sledný,* ktorý zomrel a ožil: Poznám tvoje súženie
a chudobu, ale si bohatý; (poznám) i rúhania tých,
čo hovoria o sebe, že sú Židia, a nie sú, lebo sú
sberba čertova.

10 Neboj sa toho, čo máš trpieť! Hľa, čert hodlá
niektorých z vás uvrhnúť do väzenia, aby ste boli
skúšaní, a budete desať dní v súžení. Buď verný až
do smrti, a dám ti veniec života!«"

11 Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám:
„Kto zvíťazí, tomu druhá smrť neublíži!"

*12 4. *List cirkvi pergamskej.* — „Anjelovi cir-
kvi pergamskej napíš: »Toto hovorí ten, ktorý má

7 Verným sľubuje účasť na večnom živote v raji. —
Gn 2, 9.

8-11 Smyrna, položená na sever od Efezu, pod čarokrásnym
pohorím Tmolos, bola veľkým prístavom a čulým obchod-
ným strediskom. Verne slúžila Rimanom, pravda, nielen
vo vojenských a hospodárskych podujatiach, ale aj v bez-
božnom kulte cisárov, ktorému padlo v obeť veľa kres-
ťanov. Z tamojších biskupov je známy sv. Polykarp mu-
čenik († okolo 155). — Smyrnianskú cirkev Kristus obod-
ruje v jej ťažkostiach a ako odmenu za prestáte utrpenia
sľubuje záchranu pred večnou smrťou (porovnaj 20, 14*;
12-17 Mt 10, 28*).

Pergamos bol kedysi slávnym mestom. Vynikal poli-
tickou mocou, umením, vzdelanosťou a bohatstvom (výro-
ba pergamenu!). Smutne sa však preslávil tým, že bol
strediskom pohoršlivého kultu cisárov a boha Eskulápia.
Ale kresťania vcelku vytrvali a za Pána uznávali len

ostrý dvojsečný meč: Viem, že bývaš tam, kde má 13
čert prestol, a že sa pridržaš môjho mena a nezaprel si vieru vo mňa ani v dňoch môjho verného svedka Antipasa, ktorého zabili u vás, kde sídli čert.

Mám však čosi proti tebe, že tam máš takých, 14
čo sa pridržajú náuky Balámovej, ktorý naučil Baláka, ako dať pohoršenie *synom Izraela, aby sa zúčastnili modloslužobných hodov a smilnili.* Aj ty 15
máš takých, čo sa podobne pridržajú náuky mikulášovcov. | Kajaj sa teda! Ak nie, prídem rýchlo 16
na teba a budem proti nim bojovať mečom svojich úst!«"

Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám: 17
„Kto zvíťazí, tomu dám zo skrytej manny a dám mu biely kamienok a na kamienku bude napísané nové meno, ktoré pozná iba ten, čo ho dostane!"

5. *List cirkvi tyatirskej.* — „Anjelovi cirkvi 18*
tyatirskej napíš: »Toto hovorí Syn Boží, ktorý má
oči ohnivé *ako plameň a nohy ak omosadz:* Po- 19
znám tvoje skutky i lásku i vieru i službu i trpezlivosť i tvoje posledné skutky, väčšie než prvé.

Krista. Niektorí sa však oddávali bludom a nemravnostiam Baláma (Nm 31, 6), t. j. mikulášovcov. Porovnaj 2, 6*. Ako odmenu tým, čo vytrvajú. Pán sľubuje skrytú mannu (= samého seba, lebo manna je predobrazom eucharistie; porovnaj Jn 6, 26—58*) a biely kamienok, na ktorom bude tajomné, nové meno, označujúce ich novú, nadovšetko vznešenú hodnosť a ktorý im bude priepustkou do kráľovstva Božieho.

Tyatira ležala na severozápad od Smyrny. Bolo to 18-23
mesto bohaté, známe rozličnými remeslami, najmä súkenníctvom a farbiarstvom (purpur! porovnaj Sk 16, 14*), tiež kovolejectvom. — Tyatirčanov vševedúci (ohnivé oči) a všemohúci (žeravé nohy) Pán chváli, len im vytýka, že trpia medzi sebou mikulášovcov (porovnaj 2, 6*). Tí zvádzajú veriacich ako kedysi Achabova žena Jezabel izraelský ľud (3 Kr 16, 31—33; 21, 25—26; 4 Kr 9, 22).

20 Mám však proti tebe to, že trpíš ženu Jezabel,
ktorá tvrdí o sebe, že je prorokyňa, učí a zvádza
mojich služobníkov, *aby smilnili a zúčastňovali sa*
21 *modloslužobných hodov*. Dal som jej čas kajať sa,
22 a nechce sa kajať zo svojho smilstva. Hľa, uvrhnem
ju na lôžko a tých, čo s ňou cudzoložia, do veľkého
23 súženia, ak sa nebudú kajať zo skutkov s ňou! Jej
deti zahubím smrťou, a všetky cirkvi poznajú, že
skúmam ľadvia a srdcia a odplácam *každému* z vás
podľa vašich skutkov.

*24 Ale vám ostatným v Tyatire, ktorí sa nedržíte
tej náuky a nepoznali ste takzvané hlbiny čertove,
25 hovorím, že nekladiem na vás iné bremeno, | ale
26 držte sa toho, čo máte, kým neprídem! Kto zvíťazí
a až do konca vytrvá v mojich skutkoch, tomu
27 dám moc *nad národmi* | *a bude ich spravovať že-*
28 *leznou berlou a roztrieskajú sa ako hrnce*, | ako som
i ja (tú moc) prijal od svojho Otca, a dám mu aj
hviezdu-zornicu.«"

29 Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám!

*3 6. *List cirkvi sardskej*. — „Anjelovi cirkvi
sardskej napíš: »Toto hovorí ten, ktorý má sedem
Božích duchov a sedem hviezd: Poznám tvoje skut-
2 ky, že máš meno, ako by si žil, a si mŕtvy. Prebuď

24-29 Verným sľubuje Kristus účasť na svojej moci (Ž 2, 8 n.) a na svojej sláve (= ranná hviezda; porovnaj 22, 16*, 2 Pt 1, 19*).

1-6 Sardy, na východ od Smyrny, boly kedysi hlavným mestom Lydie a sídlom bohatého kráľa Kréza. No v časoch novozákonných už boly len tieňom svojej bývalej slávy. Ležaly na nedobytnom kopci, ale predsa sa ich nepriatelia niekoľko ráz zmocnili. — Náboženský život sardských kresťanov sa podobá osudu ich mesta: Zprvoti boli horliví, ale ochabli a teraz ledva že žijú. Ak sa nevzchopia, Pán nečakane príde a skára ich. Sú však v Sardách aj niektorí čistí a verní. Tí dostanú biele rúcho milosti a slávy a Kristus ich zachová v knihe života a vyzná pred Otcom nebeským (porovnaj Mt 10, 32*).

sa a utužuj to, čo ešte zostalo a len-len že nezahynulo! Veru, nenašiel som tvoje skutky dostatočnými pred svojím Bohom! Považ, čo si prijal a počul! 3
Zachovávaj to a kajaj sa! Ak sa neprebudíš, prídem ako zlodej, a ani nezvieš, v ktorú hodinu prídem na teba.
Máš však v Sardách niekoľko osôb, ktoré si nepoškvrnily rúcho. Tí budú kráčať so mnou v bielom 4
rúchu, lebo sú toho hodní. Kto zvíťazí, bude takto 5
oblečený do bieleho rúcha a jeho meno nevymažem z knihy života, ale vyznám ho pred svojím Otcom a pred jeho anjelmi.«"
Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám! 6

7. *List cirkvi filadelfskej.* — „Anjelovi 7*
cirkvi filadelfskej napíš: »Toto hovorí Svätý a Pravdivý, ktorý má *kľúč Dávidov, čo otvára tak, že nikto nezatvorí, a zatvára tak, že nikto neotvorí:* |
Poznám tvoje skutky. Hľa, otvoril som pred tebou 8
dvere, že ich nikto nemôže zatvoriť, lebo máš síce malú moc, a zachoval si moje slovo a nezaprel si
moje meno. Hľa, dám ti (do moci) z čertovej sber- 9
by tých, čo hovoria, že sú Židia, a nie sú, lež klamú. Hľa, prinútim ich, *aby sa ti prišli klaňať až k nohám* a poznali, že *som si ťa zamiloval!*
Keďže si zachoval moje slovo a bol si trpezlivý 10
aj ja ťa zachránim pred hodinou skúšky, ktorá má

Filadelfia, na juhovýchod od Sard, bola malé mesto, 7-13
sužované častými zemetraseniami. Najničivejšie ju postihlo r. 17 po Kristu. Vtedy ju podporil cisár Tiberius, a vďačné mesto si na počesť jeho prisvojeného syna Germanika dalo „nové meno" Nová Cézarea. — Pán, ktorý má kľúč Dávidov (Iz 22, 22), t. j. od kráľovstva Božieho, otvorí tejto skromnej cirkvi dokorán dvere nebies (porovnaj Jn 14. 6*), lebo sa nevzdala mena Božieho a vydržala v boji s nepriateľskými Židmi. Zachráni ju aj v hodine skúšky, ktorá sa blíži. A tých, čo zvíťazia, urobí stĺpom, oporou Cirkvi (= nový Jeruzalem) a dá im nové meno božskej cti a slávy.

11 prísť na celý svet a skúšať obyvateľov zeme. Prídem skoro! Drž sa toho, čo máš, aby ti nik nevzal
12 veniec (víťazstva)! Kto zvíťazí, toho urobím stĺpom v chráme svojho Boha, a nikdy nebude vyhodený. Napíšem naň meno svojho Boha, *meno mesta* svojho Boha, nového Jeruzalema, ktorý sostúpi s neba od Boha, a aj svoje *nové meno.*«"
13 Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám!

*14 8. *List cirkvi laodicejskej.* — „Anjelovi cirkvi laodicejskej napíš: »Toto hovorí Amen, *svedok verný* a pravdivý, *počiatok stvorenia Božieho:* |
15 Poznám tvoje skutky, že nie si ani studený, ani ho-
16 rúci. Kiež by si bol studený alebo horúci! | Takto však, keďže si vlažný, ani horúci, ani studený, užuž ťa vypľúvam z úst!
17 Tvrdíš: ‚Som bohatý, vzmohol som sa a ničoho nepotrebujem!' — a nevieš, že si núdzny, biedny
18 a chudobný, slepý a nahý. Radím ti, kúp si odo mňa zlata ohňom vyskúšaného, aby si zbohatol; biele rúcho, aby si sa zaodel a neukazovala sa han-

14-22 Laodicea, ďalej na juhovýchod od Filadelfie, bola zámožným obchodným (mnohé banky) a priemyselným (továrne na zvláštnu čiernu lesklú látku) mestom. Vynikala aj lekárskou školou (masť na oči!). Bolo to hrdé a sebestačné mesto, takže r. 60, keď ho zastihlo veľké zemetrasenie, neprijalo pomoc Rimanov. Laodicejským údolím pretekaly potoky z blízkych hierapolských kúpeľov, ale maly vlažnú a nechutnú vodu. — Tomuto stavu odpovedal aj náboženský život tamojších kresťanov: Zhrdli a nazdávali sa, že ničoho nepotrebujú. Stali sa vlažnými a nechutnými ako voda, ktorá mestom pretekala. Pán, verný svedok, ktorého slová sú jediným „amen" = „hej" (= čo povie a sľúbi, to aj uskutoční; porovnaj 2 Kor 1, 20*), ich s prísnou láskavosťou (porovnaj Prís 3, 12*) napomína, aby sa spamätali a zaslúžili si od Boha pravého bohatstva milosti, rúcho dobrých skutkov (19, 8) a liek živej viery. Dojímavo ich žiada, aby mu otvorili dvere svojho srdca, lebo chce s nimi večerať pri hodoch lásky a milosti Ak sa osvedčia, dá im účasť na svojej kráľovskej moci a sláve. — Vo v. 20 Vg číta „otvorí mi dvere".

ba tvojej nahoty; liečivej masti, ktorou by si si pomazal oči, aby si videl!

Tých, čo milujem, káram a *trescem*. Rozhorli sa 19
teda a kajaj sa! Hľa, stojím predo dverami a klo- 20
pem! Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, vojdem
k nemu, budem večerať s ním a on so mnou. Kto 21
zvíťazí, tomu dám sedieť so mnou na mojom prestole, ako aj ja som zvíťazil a sedím so svojím Otcom na jeho prestole.«"

Kto má uši, nech čuje, čo Duch hovorí cirkvám! 22

Druhé videnie.

Sväzok so siedmimi pečaťami. Všetko stvorenie sa korí pred Kristom-Kráľom, 4, 1—7, 17.

1. *Sláva Boha Stvoriteľa.* — Potom som 4*
mal videnie: Hľa, otvorené dvere na nebi a prvý hlas, ktorý som počul ako hlas trúby, keď hovoril

V druhom videní 4, 1—7. 17 Ján píše, ako uzrel sväzok 1
tajomstiev Božích, zapečatený siedmimi pečaťami. Šesť pečatí bolo postupne otvorených, kým siedma je predmetom nasledujúceho videnia. Obrad otvorenia pečatí sa koná v rámci holdu, ktorý všetko stvorenie vzdáva všemohúcemu Tvorcovi a Pánovi.

V prvom obraze veštec uzrel veľkolepú nebeskú boho- 1-11
službu. Na prestole sedel „Živý na veky vekov", večný Boh, v kráľovskej velebe a v nesmiernom jase božskej slávy. Jeho trón, z ktorého vychádzaly blesky a hromy (= všemohúcnosť), spočíval na sklenom mori (= obloha). Pred ním planulo sedem fakieľ — duchov Božích totiž Duch Svätý, mnohotvárny vo svojich daroch. Okolo prestola boly štyri bytosti — cherubíni, plné očú (= stále bedliaca pohotovosť) a so šiestimi krídlami (= neúnavnosť a horlivosť v službách Božích). Prvá sa podobala levovi, druhá býkovi, tretia človekovi, štvrtá orlovi. Predstavujú súhrn všetkého stvorenia (štyri svetové strany). Neprestajne velebily Boha, naznačujúc tak, že všetko bytie je na česť a slávu Božiu. K ich holdu sa pripojili aj dvadsaťštyria starci, oblečení do rúcha radosti a víťazstva (= vence). Sú to zástupcovia ľudstva, vykúpeného Kristovou krvou. Aj oni chválili Boha a pokorne skladali pred

so mnou, povedal: „Vystúp hore, a ukážem ti, čo
sa má diať potom!"
2 Hneď som bol vo vytržení ducha. A hľa, na nebi
3 bol prestol a *na prestole niekto sedel.* Ten, ktorý
tam sedel, bol na pohľad ako kameň jaspisový a
sardový. *Vôkol prestola bola dúha,* na pohľad ako
4 smaragd. Okolo prestola bolo štyriadvadsať iných
prestolov a na tých prestoloch sedelo štyriadvadsať
starcov, odetých do bieleho rúcha a so zlatými ven-
5 cami na hlavách. Z prestola *vychádzaly blesky,*
tresky a hromy. Pred prestolom blčalo sedem fa-
6 kieľ, to je sedem duchov Božích. A pred prestolom
bolo ako by sklené more, podobné kryštalu.
Po stranách prestola a *okolo neho boly štyri by-*
7 *tosti, plné očí vpredu i vzadu.* Prvá bytosť sa podo-
bala levovi, druhá bytosť sa podobala býkovi, tretia
bytosť mala ľudskú tvár a štvrtá bytosť sa podo-
8 bala letiacemu orlovi. Každá jedna z týchto štyroch
bytostí mala šestoro krídel, zvonka i zdnu plno očí,
a neprestajne volaly dňom i nocou:

„Svätý, svätý, svätý
Pán Boh vševládny,
ktorý bol, *ktorý je* a ktorý príde!"

9 Vždy, keď tieto bytosti vzdávaly slávu, česť a
vďaku *tomu, ktorý sedel na prestole, Živému na*
10 *veky vekov,* | padlo tých štyriadvadsať starcov pred
tým, ktorý sedel na prestole, klaňali sa Živému na
veky vekov, hádzali pred prestol svoje vence a vo-
lali:
11 „Hoden si, Pane a Bože náš,
prijať slávu, česť a moc,
lebo ty si stvoril všetky veci,
tvojou vôľou trvaly a boly stvorené!"

---

ním svoje vence. — K celkovému obrazu i k jednotlivostiam viď Ez 1, 4—2, 1; 10, 1—22; Iz 6. 1—3. — Štyri bytosti v kresťanskej symbolike označujú aj štyroch evanjelistov.

2. *Sväzok so siedmimi pečaťami.* — V pravici *toho, ktorý sedel na prestole,* videl som *sväzok, popísaný zdnu i zvonka a zapečatený* siedmimi pečaťami. Uzrel som aj mocného anjela, ktorý hlásal mohutným hlasom: „Kto je hoden otvoriť tento sväzok a rozlomiť jeho pečate?" No nikto ani na nebi ani na zemi ani pod zemou nemohol otvoriť sväzok a nazrieť doň. 5* 2 3

A žialil som veľmi, že nikto nebol hoden otvoriť sväzok a nazrieť doň. Tu mi povedal jeden zo starcov: „Nežiaľ, hľa, zvíťazil *lev* z pokolenia *Júdovho, ratolesť* Dávidova, a môže otvoriť sväzok a jeho sedem pečatí!" 4 5

A uzrel som v strede prestola a štyroch bytosti a uprostred starcov stáť Baránka ako by zabitého. Mal sedmoro rohov a sedmoro očí, to je sedem duchov Božích, vyslaných na celú zem. On pristúpil a vzal sväzok z pravice toho, ktorý sedel na prestole. A ako vzal sväzok, štyri bytosti a dvadsaštyria starci padli pred Baránkom. Každý mal citaru a zlatú čašu plnú kadidla, to je modlitieb svätých, | a spievali novú pieseň. Hovorili: 6* 7 8 9

Večný Boh držal v ruke svinutý sväzok, vlastne svinutý pergamen, popísaný na prednej i zadnej strane (= bohatý obsah) a zapečatený siedmimi pečaťami (porovnaj Iz 6, 1; 29, 11*). Predstavuje nevyspytateľné rozhodnutia Prozreteľnosti Božej. Nikto ho nemôže otvoriť, poznať, iba „lev z pokolenia Júdovho" (Gn 49, 9 n.), totiž Kristus, Syn Boží. 1-5

Uprostred prestola, t. j. po pravici večného Boha bol Baránok, „ako by zabitý" (porovnaj Iz 53, 7; Jn 1, 29*), s viditeľnými znakmi vykupiteľskej smrti. Mal sedem rohov (= plnosť moci — všemohúcnosť) a sedem očí, čiže plnosť Ducha Svätého (porovnaj Sk 2, 33*; Jn 15, 26; 20, 22*). On vzal do rúk zapečatený sväzok To znamená že jemu sveril Otec uskutočnenie svojej vôle a súd nad všetkým stvorením (Jn 5, 27). A všetko stvorenie sa mu klaňalo ako Vykupiteľovi sveta (k v. 10 porovnaj 1, 6*) a Kráľovi vesmíra. — Vo v. 9 Vg pridáva „Pane a vo v 12 miesto „bohatstvo" prekladá „božstvo". 6-14

Vg pridáva „klaňali sa Živému naveky vekov".

„Hoden si vziať sväzok
a otvoriť jeho pečate,
lebo si bol zabitý
a svojou krvou si nás Bohu vykúpil,
z každého kmeňa a jazyka, ľudu a národa.
10 A urobil si ich nášmu Bohu kráľovstvom a kňazmi
a budú kráľovať na zemi."

11 Potom som uzrel a počul hlas mnohých anjelov
okolo prestola a bytostí i starcov. Ich počet bol na
12 desaťtisíce desaťtisícov a na tisíce tisícov. Mohutným hlasom volali:

„Hoden je Baránok,
ktorý bol zabitý,
vziať si moc a bohatstvo, múdrosť a vládu,
česť, slávu a dobrorečenie!"

13 A všetko tvorstvo na nebi, na zemi, pod zemou
a na mori, všetko, čo tam je, počul som volať:

„Tomu, ktorý sedí na prestole,
a Baránkovi
dobrorečenie, česť a sláva i sila
na veky vekov!"

14 Nato štyri bytosti volaly: „Amen!" A starci padli a klaňali sa.

3. *Otvorenie prvých štyroch pečatí:*
*6 *štyria jazdci.* — Videl som, ako Baránok otvoril

1-8 Baránok otvoril postupne štyri prvé pečate (= uskutočnil túto časť Božích rozhodnutí). Vychádzajú štyria apokalyptickí jazdci! Prvý na bielom koni, oblečený do kráľovského plášťa (porovnaj 19, 11—16*) a s lukom v ruke. Je to Slovo Božie, ktoré svojou blahozvesťou víťazne obsiahlo celý svet (porovnaj Mt 24, 14*; Mk 13, 10*). Ale nie všetci poslušne prijali Božie zjavenie. Preto posiela Boh svoje tresty, ktoré znázorňujú ďalší jazdci. Druhý jazdec na rýdzom koni prináša vojnu, tretí na vranom koni a s váhami v ruke spôsobuje hlad a drahotu. Mierka

prvú zo siedmich pečatí, a počul som prvú zo štyroch bytostí zvolať hromovým hlasom: „Poď!"
A uzrel som: Hľa, *biely kôň*, a ten, čo sedel na ňom, 2
mal luk, dostal veniec a rušal ako víťaz, aby zvíťazil.

Keď otvoril druhú pečať, počul som druhú by- 3
tosť zvolať: „Poď!" | A vyšiel iný, *rýdzi kôň*, a ten, 4
čo na ňom sedel, mal moc vziať pokoj so zeme, aby sa ľudia navzájom vraždili. Dostal veľký meč.

Keď otvoril tretiu pečať, počul som tretiu bytosť 5
zvolať: „Poď!" A videl som: Hľa, *vraný kôň*, a ten,
čo na ňom sedel, mal v ruke váhy. Počul som akýsi 6
hlas volať zpomedzi štyroch bytostí: „Mierka pšenice za desiatnik a tri mierky jačmeňa za desiatnik, ale oleju a vínu neuškoď!"

Keď otvoril štvrtú pečať, počul som hlas štvrtej 7
bytosti zvolať: „Poď!" | Videl som: Hľa, *plavý kôň*, 8
a ten, čo na ňom sedel, menoval sa Smrť a podsvetie šlo za ním. Dostali moc nad štvrtinou zeme, aby zabíjali mečom, hladom, morom a divou zemskou zverou.

4. *Otvorenie piatej pečate.* — Keď otvoril 9*
piatu pečať, uzrel som pod oltárom duše tých, čo boli zabití pre slovo Božie a pre svedectvo (viery),
ktorej sa pridržali. Kričaly mohutným hlasom: 10
„Vládca svätý a pravdivý, dokedyže nebudeš súdiť

(čosi viac ako liter) pšenice za desiatnik — denár (denná mzda robotníka!), ale oleja a vína, teda prepychových poživatín, sa nájde dosť, lenže iba máloktorí si ich môžu dovoliť. Tretí jazdec, na plavom koni, rozsieva smrť, t. j. vraždy, choroby a p. Tak Boh tresce svet, ktorý zavrhol jeho spásonosné slovo! — O štyroch jazdcoch viď Zach 6, 1—8. K tejto i k nasledujúcim statiam porovnaj Mt 24, 4—14*; Mk 13, 5—13*; Lk 21, 8—11*. — Vo v. 1. 3. 5. 7. Vg číta: „Poď a viď!" Vo v. 8 vynecháva „Videl som".

Piata pečať týka sa tých, čo trpeli prenasledovanie a 9-11
smrť za vieru a spravodlivosť. Ich krv volá k Bohu, a on sa za nich vypomstí, keď príde stanovený čas.

a nepomstíš našu krv na tých, čo prebývajú na
zemi?"
11 Každý z nich dostal biele rúcho a povedalo sa
im, aby ešte krátko odpočívali, kým sa naplní po-
čet ich spoluslužobníkov a bratov, ktorí majú byť
zabití ako oni.

*12 5. *Otvorenie šiestej pečate.* — Keď otvo-
ril šiestu pečať, videl som, ako nastalo veľké ze-
metrasenie. Slnce sčernelo ako srstené kajúcne rú-
13 cho a mesiac bol celý ako krv. *Hviezdy nebeské*
padaly na zem, ako keď figovník, zmietaný veľkou
14 povíchricou, striasa svoje nedozreté ovocie. Nebe-
sá sa stiahly, ako *keď sa sväzok svinuje,* a všetky
vrchy a všetky ostrovy sa pohly s miesta.
15 Králi zeme, veľmoži a vojvodcovia, boháči a
mocní, všetci otroci a slobodní poskrývali sa *do*
16 *jaskýň a do* horských *rozsadlín* | *a volali vrchom*
a bralám: „Padnite na nás a skryte nás pred tvárou
toho, ktorý sedí na prestole, a pred hnevom Barán-
17 ka, | lebo prišiel *veľký deň* ich *hnevu. Ktože tu ob-*
stojí?"

*7 6. *Boží služobníci sú poznačení.* — Po-
tom som videl *na štyroch uhloch zeme* stáť štyroch

12-17 Šiesta pečať je v znamení dvoch protivných obrazov: Na zemi bezmocné zúfalstvo (v. 12—17), na nebesiach radosť pevnej istoty (v. 7, 1—17). Svätopisec v úžasných metaforách, ktoré by boly na česť aj najlepším moderným básnikom, opisuje hrôzy, ktoré prídu v tých dňoch na svet. Celá zem i nebesá sa budú takrečeno svíjať v kŕčoch tejto kozmickej katastrofy. Vtedy bezbožní pochopia svoju úbohosť a slabosť a budú sa chcieť skryť pred trestajúcim hnevom Božím, ale už bude neskoro! — Iz 13, 9—14; Ez 32, 7 n.; Oz 10. 8.

1-8 Boh svojou mocou (= štyria anjeli) zadržiava vichor svojho hnevu, kým jeho služobníci nebudú poznačení znakom živého Boha (= posväcujúca milosť), aby sa zachránili vo veľký deň súdu a trestu. Ich mená sú Bohu dobre známe. Je ich štoštyriaštyridsaťtisíc (= symbolické číslo,

anjelov, ktorí držali *štvoro* zemských *vetrov*, aby
nijaký vietor nevial ani na zem, ani na more, ani
na nijaký strom. A uzrel som od východu slnka 2
prichádzať iného anjela, ktorý mal pečať živého
Boha. Mohutným hlasom zvolal na štyroch anjelov,
ktorým bolo dané škodiť zemi a moru: „Neškoďte 3
zemi ani moru ani stromu, dokiaľ *nepoznačíme na*
čelách služobníkov nášho Boha!"

Počul som aj počet poznačených: stoštyriašty- 4
ridsaťtisíc poznačených zo všetkých kmeňov synov
Izraela. A poznačených bolo z kmeňa Judášovho 5
dvanásťtisíc, z kmeňa Rubenovho dvanásťtisíc,
z kmeňa Gadovho dvanásťtisíc, | z kmeňa Azerovho 6
dvanásťtisíc, z kmeňa Neftalimovho dvanásťtisíc,
z kmeňa Manasesovho dvanásťtisíc, | z kmeňa Si- 7
meonovho dvanásťtisíc, z kmeňa Leviho dvanásť-
tisíc, z kmeňa Izacharovho dvanásťtisíc, | z kmeňa 8
Zabulonovho dvanásťtisíc, z kmeňa Jozefovho dva-
násťtisíc, z kmeňa Benjamínovho dvanásťtisíc.

7. *Oslávení velebia Boha.* — Potom som 9*
videl veľký a nespočitateľný zástup z každého ná-
roda, kmeňa, ľudu a jazyka. Stáli pred prestolom
(Božím) a pred Baránkom, oblečení do bieleho rú-
cha, s palmami v rukách | a mohutným hlasom vo- 10
lali:

označujúce veľký počet vyvolených). Podľa niektorých vykladačov tu ide o Židov (dvanásť kmeňov Izraela!), ktorí uverili, kým vo v. 9 je reč o ostatných kresťanoch. — Vg vo v. 5—8 pridáva „poznačených".

Potom prorok uzrel nesmierny zástup oslávencov v rú- 9-17
chach slávy a radosti a s palmami víťazstva v rukách. Jedným hlasom so všetkým stvorením velebili dobrotivého a spravodlivého Boha, ktorý ich vyslobodil zo zemských protivenstiev a dožičil im večný život v nebesách. Zvlášť dojímavé je, ako im Boh Otec v milostivej láske „každú slzu sotrie s očú" (porovnaj 21, 4*; Iz 25, 8*), t. j. odstráni ešte aj bolestnú spomienku na zemské strasti. — K v. 16 n. viď Iz 49, 10*; Ez 34, 23 n.*

„Blaho nášmu Bohu,
ktorý sedí na prestole,
a Baránkovi!"

11 A všetci anjeli, ktorí stáli okolo prestola a okolo starcov a štyroch bytostí, padli na tvár pred prestolom, klaňali sa Bohu a volali:

12 „Amen! Chvála a sláva,
múdrosť, vďaka a česť,
moc a vláda nášmu Bohu
na veky vekov! Amen."

13 Potom prehovoril jeden zo starcov a spýtal sa
ma: „(Vieš), kto sú títo oblečení do bieleho rúcha
a odkiaľ prišli?" Povedal som mu: „Pán môj, ty to
14 vieš!" A on mi povedal: „To sú tí, čo prestáli pre-
veľké súženie a *oprali si rúcha a* zbielili ich v krvi
15 Baránka. Preto sú pred prestolom Božím a slúžia
mu dňom i nocou v jeho chráme. A ten, ktorý sedí
16 na prestole, bude medzi nimi prebývať. *Nebudú už*
lačnieť ani žízniť, nebude na nich dorážať slnce ani
17 *horúčava,* | lebo sám Baránok, ktorý sedí na preste-
le, *bude ich pásť a povedie ich ku prameňom vôd*
živých. A Boh im *každú slzu sotrie s očú!"*

Tretie videnie.

Sedem anjelov s trúbami, 8, 1—11, 14.

*8 1. *Otvorenie siedmej pečate: sedem an-*
jelov s trúbami. — Keď otvoril siedmu pečať,
2 nastalo na nebesiach ticho tak na polhodinu. A uzrel

1 V treťom videní 8, 1—11, 14 veštec v ohromujúcich obrazoch uzrel, ako sa postupne uskutočňujú tajomstvá siedmej pečate a ako sa za týchto súžení rozvíja a vyvíja vonkajší a vnútorný život Cirkvi.

1-6 Siedma pečať je otvorená! Nebesá a zem so zatajeným dychom čakajú, ako sa odohrá posledné dejstvo drámy

som sedem anjelov, ktorí stáli pred Bohom a dostali sedem trúb.

Prišiel iný anjel, so zlatou kadidelnicou, a stal 3
si k oltáru. Dostal veľa kadidla, aby ho pridal
k modlitbám všetkých svätých na zlatý oltár pred
prestolom [Božím]. A dym kadidla vystúpil z ruky 4
anjelovej s modlitbami svätých pred Boha. Potom 5
anjel vzal kadidelnicu, naplnil ju ohňom s oltára
a vrhol na zem. Začalo hrmieť, trieskať, blýskať sa
a zem sa triasla.

Tu sedem anjelov, ktorí mali sedem trúb, pri- 6
pravilo sa trúbiť.

2. *Hlahol štyroch trúb: Tretina prírody je zničená.* — Zatrúbil prvý anjel: Nastalo kru- 7*
pobitie a oheň, smiešaný s krvou, padal na zem.
Tretina zeme zhorela, tretina stromov zhorela a všetka zelená tráva zhorela.

Zatrúbil druhý anjel: Do mora bolo vrhnuté čo- 8
si ako veľký, plameňom blčiaci vrch. Tretina mora

---

svetových dejín. Sedem anjelov stojí pripravených s trúbami, aby na Boží povel dali znak, kedy a ako sa má večná vôľa Božia stať skutkom v čase a priestore. Predchádza symbolická predohra: Anjel obetuje Bohu kadidlo, ktoré pridal k modlitbám svätých (porovnaj Rim 1, 7*), kresťanov žijúcich na zemi, aby sa staly ľúbeznými Bohu. Prosia totiž Boha aby sa zmiloval a vyslobodil ich z rúk nepriateľov. Ich modlitby sú vyslyšané: Anjel hádže na zem kadidelnicu, naplnenú ohňom s oltára (= Boží hnev), a začína sa hrozná tragédia Božej pomsty.

Prví štyria anjeli postupne zatrúbili, a vzápätí strašné 7-13
prevraty postihly zem i nebesá a zahubily veľkú časť hriešneho ľudstva. A to všetko bola len príprava nešťastí ešte strašnejších! — Tieto katastrofy maly ľuďom pripomenúť, že ich veda a vynálezy, ktorými si podmanili živly, im dávajú len zdanlivú moc nad svetom. Majú si uvedomiť, že Stvoriteľom a skutočným Pánom vesmíra je večný Boh ktorý má v rukách bytie alebo nebytie všetkého tvorstva.

9 sa premenila na krv, | tretina živočíchov žijúcich
v mori zahynula a tretina lodí bola zničená.
10 Zatrúbil tretí anjel: S neba padla veľká hviez-
da, blčiaca ako fakľa. Padla na tretinu riek a na
11 pramene vôd. | A meno tejto hviezdy je Blen. Tre-
tina vôd sa premenila na blen a veľa ľudí pomrelo
od tých vôd, lebo zhorkly.
12 Zatrúbil štvrtý anjel: Skaza postihla tretinu slnca, tretinu mesiaca a tretinu hviezd, takže sa ich tretina zatmela a nebolo svetla tretinu dňa a podobne aj noci.
13 Potom som videl a počul letieť orla vysoko na nebesách a kričať mohutným hlasom: „Beda, beda, beda tým, čo bývajú na zemi, od ostatných hlaholov trúb troch anjelov, ktorí ešte majú trúbiť!"

3. *Hlahol piatej trúby: pliaga kobyliek.*

*9 — Zatrúbil piaty anjel: Uzrel som hviezdu padnúť
s nebies na zem. Dostala kľúče od priepadliska
2 podsvetia. Otvorila priepadlisko podsvetia a z neho
vystúpil dym ako dym veľkej *pece,* že sa slnce
i ovzdušie zatmily od dymu priepadliska.
3 Z toho dymu vyšly na zem kobylky, ktoré do-
4 staly silu, akú majú zemské škorpióny. Dostaly prí-
kaz, že nesmú škodiť zemskej tráve ani nijakej ze-

1-12 Na hlahol piatej trúby spadla na zem „hviezda", t. j. jeden z padlých anjelov. Boh mu dovolil, aby otvoril podsvetie. A z neho v dyme vystúpilo množstvo veľkých obrnených kobyliek s ľudskou hlavou, ozbrojených žihadlom na chvoste. Bola im daná moc, aby hubily ľudí, ktorí nemali na čele Božie znamenie. — Kobylky predstavujú zlých duchov v službách kniežaťa podsvetia, menom Ničiteľa. Bolesti, ktoré bezbožníkom spôsobujú, sú predovšetkým vnútorné výčitky a muky svedomia a strach pred rozhnevaným Bohom. Z toho vyplýva bezmocné zúfalstvo, hrôza a bezradnosť, ktoré človeka duševne a napokon aj telesne zničia. — Pliaga kobyliek bola v Palestíne najobávanejšou pohromou a bola symbolom najväčšieho nešťastia. Porovnaj Joel 1, 2—2, 11*.

line ani nijakému stromu, ale len ľuďom, ktorí ne-
majú Božieho znamenia na čele. Bolo im naložené, 5
že ich nesmú zabiť, ale iba trápiť päť mesiacov.
A trápenie nimi spôsobené bolo ako trápenie, keď
škorpión uštipne človeka. Vtedy budú ľudia hľadať 6
smrť, a nenajdú ju; budú si žiadať umrieť, a smrť
ujde od nich.

Podobou boly tieto kobylky ani kone, pripra- 7
vené do boja. Na hlavách maly ako by zlaté vence,
obličaj ako by obličaj ľudský. Maly vlasy ako by vla- 8
sy ženské, *zuby ani levy* | a brnenie ako by z oce- 9
le. Hukot ich krídel bol ako hrkot vojnových vo-
zov s mnohými koňmi, rútiacimi sa do bitky.
Chvosty a žihadlá maly ani škorpióny a vo chvos- 10
toch maly moc škodiť ľuďom päť mesiacov. Nad 11
sebou maly kráľa, anjela podsvetia, ktorý sa heb-
rejsky menuje Abadon a grécky Apolyón, (to je
Ničiteľ).

Prvé „beda" prešlo, a hľa, za ním príde ešte 12
dvoje „beda"!

4. *Hlahol šiestej trúby: diabolskí jazd-*
ci. — Zatrúbil šiesty anjel: Zo štyroch rohov zlaté- 13*
ho oltára, ktorý bol pred tvárou Božou, počul som
hlas, | hovoriaci šiestemu anjelovi s trúbou: „Od- 14
viaž štyroch anjelov, spútaných pri veľkej rieke
Eufrate!" A odviazal štyroch anjelov, pripravených 15
na hodinu a deň a mesiac a rok, aby pobili tretinu
ľudí.

Tragédia pokračuje. — Na hlahol šiestej trúby sa vy- 13-18
rútili štyria zlí duchovia, dosiaľ spútaní pri rieke Eufrate
(v babylonskom kraji, t. j. v sídle nepriateľstva a skazy
pre vyvolený národ Boží) aj so svojím dvestomiliónovým
(=nespočítateľným) vojskom a hubili ľudí dlhý čas (=rok,
mesiac a deň — čas Bohom predurčený ale ľuďom neznámy). — Obraz predstavuje hrôzu vojny, najmä v plnom rozmachu a použití všelijakých technických vynálezov a vymožeností.

16 Počet ich jazdcov bol dvadsaťtisíc ráz desaťtisíc.
17 Počul som tento ich počet. | A takto som vo videni
uzrel kone a tých, čo na nich sedeli: Mali ohnivo-
červené, tmavofialové a sírovožlté brnenie; hlavy
koní boly ako levie a z pyskov sa im valily oheň,
dym a síra.
18 Od tejto trojakej skazy, od ohňa, dymu a síry,
čo sa valily z ich pyskov, zahynula tretina ľudí.
19 Sila koní bola totiž v ich pyskoch a aj vo chvostoch,
lebo ich chvosty sa podobaly hadom, maly hlavy
a nimi škodily.
*20 No ostatní ľudia, čo nezahynuli od tejto skazy,
nekajali sa zo skutkov svojich rúk, aby sa viac ne-
klaňali *všelijakým besom ani všelijakým zlatým,
strieborným, medeným, kamenným a dreveným
modlám, ktoré nemôžu ani vidieť ani počuť ani cho-*
21 *dif.* A nekajali sa ani z vrážd a travičstva, ani zo
smilstva a krádeží.

*10 5. *Anjel s otvorenou knižkou.* — A videl
som iného mocného anjela sostupovať s nebies. Bol
zahalený oblakom, na hlave mal dúhu, tvár ako sln-
2 ce, nohy ako ohnivé stĺpy | a v ruke mal otvorenú
knižku. Pravou nohou sa postavil na more, ľavou
3 na zem | a zavolal mohutným hlasom, ani keď lev

n 20 Aj toto navštívenie Božie je prejavom jeho dobrotivej zhovievavosti, lebo chce, aby sa ľudia kajali a obrátili k nemu. Ale veľká časť ďalej zatvrdlivo hlivie v bezbožnosti a v otroctve tela a hmoty. Preto Boh sosiela na svet ešte väčšie tresty a skúšky

1-4 Hl. 10 je predohrou siedmeho zatrúbenia: Prichádza mocný anjel Boží, v plnej svojej kráse a sláve, ako posol Božieho milosrdenstva (= dúha), ale aj Božej trestajúcej spravodlivosti (= žeravé nohy). V ruke má otvorenú knižku, totiž časť odhalených Božích rozhodnutí, ktoré sa týkajú najbližšej budúcnosti. Pravou nohou si stane na more, ľavou na zem, aby tak ukázal, že jeho poslanie platí pre celý svet. Mohutným hlasom volá a hromy (= nebeské mocnosti) mu odpovedajú pohotové zasiahnuť, ale svätopisec ešte nesmie zjaviť, čo počul.

ručí. Keď zavolal, zahučaly zvuky siedmich hro-
mov. A ako tie zahučaly, chcel som to napísať, ale 4
počul som hlas s nebies hovoriť: „Zapečať, čo za-
hučalo sedem hromov, a nepíš to!"
Tu anjel, ktorého som videl stáť na mori a na 5*
zemi, *zdvihol pravicu k nebesám* | *a prisahal na* 6
toho, ktorý je večne živý a stvoril nebesá i to, čo
je na nich, a zem i to, čo je na nej, a more i to, čo
je v ňom: „Už nebude poshovenia, | lež v dňoch 7
hlasu siedmeho anjela, keď zatrúbi, dokoná sa ta-
jomstvo Božie, ako to zvestoval svojim služobní-
kom prorokom!"
A hlas, ktorý som bol počul s nebies, zasa sa mi 8*
prihovoril a povedal: „Choď, vezmi otvorenú knihu
z rúk anjela, ktorý si zastal na mori a na zemi!"
Podišiel som k anjelovi a povedal som mu, aby mi 9
dal tú knižku. Odpovedal mi: „Vezmi a prehltni ju!
Vnútri ti bude horká, ale v ústach ti bude sladká
ako med!" Vzal som teda knižku anjelovi z ruky 10
a prehltol som ju. V ústach mi bola sladká ako med,
ale keď som ju zjedol, zhorkla mi vnútri.
A hovorili mi: „Musíš ďalej *predpovedať proti* 11
ľuďom, národom, jazykom a proti mnohým krá-
ľom!"

6. *Dvaja Boží svedkovia.* — Dostal som 11*
trstinu, podobnú (meračskému) prútu, a bolo mi po-

Miera Božej zhovievavosti je dovršená! Na bezbožné 5-7
a neposlušné ľudstvo prídu predurčené tresty a s hlaholom siedmej trúby dokončí sa aj posledná časť Božích rozhodnutí. — Zo starozákonných citátov viď Dt 32, 40*; Dan 12, 7; 14, 19. 22*; Ž 145, 6*.

Veštec „prehltol" knižku, dokonale si totiž prisvojil jej 8-11
obsah. Bolo mu to horké, lebo musí zvestovať hrozné veci, ale aj sladké, lebo všetko sa deje na česť a slávu Božiu a na dobro vyvolených.

Mesto Jeruzalem a svätý chrám sú obrazom Cirkvi 1n
Božej. Nepriatelia budú zúriť proti nej a na istý čas (= štyridsaťdva mesiacov) sa zmocnia jej vonkajších práv,

vedané: „Vstaň a zmeraj Boží chrám i oltár a mod-
2 liacich sa v ňom! Vonkajšie nádvorie chrámu však
vynechaj a nemeraj ho, lebo bolo dané pohanom!
Tí budú dvaaštyridsať mesiacov šliapať sväté mesto.
*3 Ale za týchto tisíc dvesto šesťdesiat dní dám prorokovať dvom svojim svedkom, oblečeným do kajúcneho rúcha."
4 To sú tie *dve olivy* a tie *dva svietniky, ktoré*
5 *stoja pred Pánom zeme.* Keby im niekto chcel ublížiť, oheň im vyšľahne z úst a zožerie ich nepria-
6 teľov. Takto zahynie, kto by im chcel ublížiť. | Oni majú moc zatvoriť nebesá, aby v dňoch ich prorokovania nepršalo, a majú moc premeniť vody na krv a biť zem všetkým súžením, kedykoľvek budú chcieť.
7 Keď skončia svoje svedectvo, z *podsvetia vy-*
8 *stúpi šelma a bude bojovať proti nim, zvíťazí nad nimi* a zabije ich. Ich telá budú pohodené na ná-

---

budú ju ničiť a prenasledovať, ale nad vnútorným životom Cirkvi, nad jej „dušou" nebudú mať moci. Tá bude ustavične kvitnúť. Stanovený čas tri a pol roka (polovica siedmich, teda obmedzenosť, nedokonalosť, pominuteľnosť!) je pomerne krátky. Je to tzv. „čas pohanov" (porovnaj Lk 21, 24*), celé obdobie medzi dvoma príchodmi Kristovými, ktoré Boh milostivo poskytol bezbožníkom, aby sa obrátili.

3-13 V tých krušných časoch nebudú chýbať Bohom poslaní mužovia. Ján hovorí o dvoch (podľa Dt 19, 15 svedectvo dvoch je pravdivé a právoplatné), ktorí budú Božími kňazmi (= dve olivy = dvaja pomazaní) a budú šíriť svetlo pravdy vo tmách náboženskej bezbožnosti a nepravej vzdelanosti (= dva svietniky). Budú účinkovať mocne, ako kedysi Mojžiš a Eliáš, ale Boh dopustí, aby ich šelma, predstaviteľ temných mocností (porovnaj 13*), zahubila. Bezbožníci budú jasať, ale Boh vzkriesi svojich svedkov a oslávi ich pred očami všetkých a nepriateľov prísne skára. — „Dvaja svedkovia" sú obrazom Cirkvi katolíckej, totiž jej kňazského (= olivy) a učiteľského (= svietniky) úradu. Cirkev neustále vydáva svedectvo pravde Božej, či sa to skazenému svetu páči alebo nie. — Ez 40, 3; Zach 4, 3; 2 Sam 22, 9; 4 Kr 1, 10.

mestí veľkého mesta, ktoré sa obrazne volá Sodoma a Egypt, kde aj ich Pána ukrižovali. Mnohí z ľudí a kmeňov, jazykov a národov budú pozerať na ich telá za pol štvrta dňa a nedovolia uložiť ich telá do hrobu. Obyvatelia zeme sa budú nad nimi radovať a plesať a dary si budú navzájom posielať, lebo títo dvaja proroci veľmi trápili obyvateľov zeme. 9 10

Lenže o polštvrta dňa *vošiel do nich* od Boha *duch života, postavili sa na nohy*, a tu veľký strach padol na všetkých, čo ich videli. A počuli mohutný hlas s nebies, ktorý im hovoril: „Vystúpte hore!" I vystúpili v oblaku na nebesá, a ich nepriatelia to videli. 11 12

V tú hodinu nastalo veľké zemetrasenie, takže sa zborila desatina mesta a sedemtisíc ľudí zahynulo pri tom zemetrasení. Ostatní sa veľmi naľakali a vzdali slávu nebeskému Bohu. 13

Druhé „beda" prešlo, a hľa, skoro príde tretie „beda"! 14*

Štvrté videnie.

Znamenie Ženy a draka. Dve šelmy. Syn človeka, 11, 15—14, 20.

1. *Hlahol siedmej trúby: stvorenie vzdáva chvály Bohu.* — Zatrúbil siedmy anjel. Na nebesiach sa ozvaly mohutné hlasy, volajúce: 15*

Hlahol siedmej trúby zvestuje tretie „beda", t. j. vlastne posledný súd, o ktorom je reč vo videní piatom 15, 1—18, 24. Videnie štvrté je jeho predohrou. 14

Časť 11, 15—14, 20 obsahuje štvrté videnie. Veštec nám v úžasných obrazoch predvádza posledný nápor temnôt proti kráľovstvu Božiemu. V bezmocnom zúrení drak prenasleduje Ženu-Cirkev, dve šelmy zasa Božích vyvolených. Ale prichádza Syn človeka, aby naveky zničil ich moc a zhubnú činnosť. 15

Na hlahol siedmej trúby na nebesách nastáva veľký jasot. Všetko oslávené stvorenie velebí Boha, že sa roz- 15-18

„Kráľovstvo sveta
patrí nášmu Pánovi a jeho Pomazanému,
a *kráľovať bude na veky vekov!* [Amen.]"
16 Vtedy dvadsaštyria starci, ktorí sedeli na prestoloch pred Bohom, padli na tvár, klaňali sa Bohu
17 a volali:

„Vďaky ti vzdávame,
Pane Bože vševládny,
ktorý si a ktorý si bol [a ktorý prídeš],
že si prejavil svoju veľkú moc
a ujal sa kráľovania!
18 *Národy sa rozhnevaly,*
ale prišiel tvoj hnev
a čas súdiť mŕtvych,
dať odplatu tvojim služobníkom,
prorokom a svätým
a všetkým, čo sa boja tvojho mena,
malým i velikým,
a zahubiť tých, čo kazia zem."

*19 2. *Znamenie Ženy a draka.* — Tu sa otvoril chrám Boží na nebesiach a v chráme bolo vidieť *truhlu* jeho *smluvy*. A začalo sa blýskať, trieskať, hrmieť, zem sa triasla a prišlo veľké krupobitie.
*12 Tu sa ukázalo na nebesiach veľké znamenie: Žena, odetá v slnce, pod nohami mala mesiac a na

---

hodol zjaviť plnú slávu svojej moci, aby s konečnou platnosťou odsúdil zlých a odmenil dobrých. — Vo v. 17 slová „a ktorý prídeš" chýbajú vo väčšine gr. rukopisoch.
19 Otvárajú sa nebesá: Prorok vidí chrám Boží, oslávenú Cirkev, a v ňom truhlu Božej smluvy, symbol Božej vernosti, jeho milosrdenstva a milosti. Blesky a hromy sú vonkajším sprievodom tohto zjavenia a predstavujú nám asi veľké náboženské, kultúrne a spoločenské prevraty posledného obdobia ľudských dejín. — Vo v. 19 Vg vynecháva „hrmieť".
Na nebesiach sa zjavila Žena, odetá slávou (= slnce),
n 1 pod nohami mala mesiac (= nestálosť, premenlivosť), oko-

hlave veniec dvanástich hviezd. Keďže bola tehotná, *kričala v pôrodných bolestiach a mukách.* 2

A ukázalo sa na nebesiach aj iné znamenie: 3*
Hľa, veľký ohnivý drak, ktorý mal sedem hláv a
desať rohov a na hlavách sedem korún. Svojím 4
chvostom smietol tretinu nebeských hviezd a svrhol ich na zem.

Tento drak postavil sa pred rodiacu Ženu, aby
zhltol jej dieťa, len čo ho porodí. A porodila dieťa, 5
chlapca, *ktorý má železnou berlou pásť* všetky *národy.* Ale jej dieťa bolo uchvátené k Bohu a k jeho
prestolu, | kým Žena utiekla na púšť, kde jej Boh 6
pripravil miesto, aby ju tam živili tisíc dvesto šesťdesiat dní.

3. *Drak bojuje na nebesách.* — A na ne- 7*
besách povstal boj. Michal a jeho anjeli bojovali

lo hlavy dvanásť hviezd (= dvanásť kmeňov Izraela). V živote nosila Syna a upela v bolestiach pôrodu. Porovnaj Iz 66, 7*; Mich 4, 10*. — Žena predstavuje národ izraelský, z ktorého pochádza Mesiáš, Pán sveta (Ž 2, 9), na ktorého čakal v bolestiach a trápeniach svojich dejín. V užšom smysle je to Panna Mária, tá dcéra Izraela, ktorá nám porodila vteleného Syna Božieho Ježiša Krista. Znamenie treba však rozumieť aj o Cirkvi, ktorá je v Novom zákone vyvoleným ľudom Božím.

Proti Žene sa postavil veľký červený (= nenávisť a 3-6
vražda) drak so siedmimi korunovanými hlavami a desiatimi rohmi. Je to zvodca Satan (porovnaj v. 19*), ktorému vedomky-nevedomky slúžia vladári zeme (korunované hlavy) a má po ruke všetky zemské prostriedky a sily (rohy). Pri svojom páde s nebies strhol so sebou tretinu hviezd čiže anjelov (porovnaj Jób 38, 7*; Iz 24, 20*). Chce zničiť synčeka Ženy, Mesiáša, lebo cíti v ňom svojho premožiteľa. Pokúsil sa o to po jeho narodení za Herodesa, huckal proti nemu Židov a nazdal sa, že už zvíťazil, keď sa mu ho podarilo ukrižovať. Ale práve smrťou Kristus zvíťazil nad ošemetným otcom lži a hriechu. — Zo starozákonných výrokov viď Dan 10, 13. 21*; — Gn 3, 14 n.*; Zach 3, 1 n.*

Ako medziobraz veštec vsunuje videnie dávneho od- 7-9
boja Luciferovho a jeho anjelov proti Bohu. Archanjel Michal (= kto ako Boh?) s vernými duchmi premohol od-

8 proti drakovi. Aj drak a jeho anjeli bojovali, | ale
nemali síl, a nebolo pre nich miesta na nebesách.
9 A svrhnutý bol veľký drak, starý *had*, ktorý sa vo-
lá *diabol* a *satan*, zvodca celého sveta; bol svrhnu-
tý na zem a jeho anjeli boli svrhnutí s ním.
*10 Vtom som počul mohutný hlas volať na nebe-
sách:

„Teraz prišlo spasenie a moc
a kráľovstvo nášho Boha
a vláda jeho Pomazaného,
lebo bol svrhnutý žalobca našich bratov,
ktorý žaloval na nich pred naším Bohom
dňom i nocou.
11 Lež oni zvíťazili nad ním
krvou Baránkovou a slovom svojho svedectva
a nemilovali svoj život až na smrť.
12 Preto plesajte, nebesá,
a všetci, ktorí v nich prebývate!"

„Beda však zemi a moru, lebo čert sostúpil k vám
veľmi rozzúrený, vediac, že má málo času!"

*13 4. *Drak bojuje na zemi.* — Keď drak videl,
že bol svrhnutý na zem, dal sa prenasledovať Ženu,
14 ktorá porodila chlapca. Žena však dostala dvoje

bojníkov a svrhol ich s nebies na zem Preto teraz Lucifer a jeho čerti zúria proti Bohu a vŕšia sa na ľuďoch. Kristovým víťazstvom bola však ich moc aj tu podlomená.

10-12 Nebesá oslavujú víťazstvo nad Satanášom.

13-18 Satanský drak začína zúriť na zemi. Synovi Ženy nemohol ublížiť, nuž prenasleduje túto. Žena je obrazom Cirkvi, Izraela Nového zákona. Boh ju zázračne zachraňuje (= orlie krídla; porovnaj Ex 19, 4*; Dt 32, 11*) z prúdov všelijakých bludov a prenasledovaní (= vody z drakovej papule). Uchýlila sa na púšť svojho vnútorného života, kde ju Satan nemôže dočiahnuť. Keď jej teda ako celku nemôže uškodiť, vrhá sa na jej jednotlivých príslušníkov. V tomto podujatí mu prichádzajú na pomoc dve šelmy.

veľkých orlích krídel, aby mohla odletieť na svoje miesto na púšti a živila sa tam mimo dohľadu hada *rok a dva roky a pol roka.*

A had vychrlil za Ženou vodu z pysku ako rie- 15
ku, aby ju prúd strhol. Ale Zem pomohla Žene: 16
otvorila ústa a pohltila rieku, ktorú drak vychrlil z pysku.

Drak sa rozhneval na Ženu a pobral sa bojovať 17
proti ostatným z jej potomstva, ktorí zachovávajú Božie prikázania a majú svedectvo Ježišovo. A za- 18
stal si na brehu mora.

5. *Morská šelma.* — Tu som uzrel vystupovať 13*
z mora šelmu, ktorá mala desať rohov a sedem hláv, na rohoch desať korún a na hlavách bohorúhavé mená. A šelma, ktorú som videl, podobala sa 2
leopardovi, dlaby mala ako medveď a tlamu ako lev. Drak jej dal svoju silu, svoj prestol a veľkú moc. Jednu hlavu mala ako by na smrť zbitú, ale 3*
táto smrteľná rana sa jej zahojila.

Z mora vychádza šelma s telom levím (dravosť a sila), s dlabami medvedími (urputnosť a divosť), s kožou leoparda (ukrutnosť a pohyblivosť). Má veľkú moc (sedem hláv) a všetky zemské prostriedky a sily po ruke (desať rohov). Jej menom bolo sedem bohorúhavých mien, t. j. súhrn všetkej bezbožnosti. Jedna jej hlava bola na smrť ranená (víťazstvom Kristovým), ale na čas sa ešte vzchopila, môže totiž na zemi uplatniť svoju zhubnú moc. Satan dal šelme svoju silu, aby jeho menom a podľa jeho úmyslov vládla nad zemou. — Táto scéna je bohorúhavou paródiou Baránka a jeho kráľovskej moci (porovnaj hl. 5*). — Šelma je predovšetkým symbolom pohanskej Rímskej ríše, ktorej cisári si dávali božské mená, ako „Vznešený", „Spasiteľ sveta", „Pán" a p. a vyžadovali si božskú úctu. Ale predstavuje aj každú protikresťanskú — protibožskú ríšu, vládu a moc. — K celej stati i k jednotlivostiam viď Dan 7, 1—28*. — Vo v. 2 Vg vynecháva „svoj prestol". 1-3a

Bezbožná činnosť šelmy sa obmedzí na tri a pol roka, t. j. na čas zemských dejín Cirkvi. Ale aj tak mnohí podľahnú jej zvodom. 3b-8

4 Celá zem s obdivom pozerala na šelmu. Klaňali
sa drakovi, že dal šelme takú moc, klaňali sa aj šel-
me, hovoriac: „Kto sa vyrovná šelme a kto môže
bojovať proti nej?"
5 A (šelma) dostala *tlamu, aby hovorila veľké veci*
a rúhala sa. Dostala aj moc vládnuť dvaaštyridsať
6 mesiacov. A otvorila tlamu, aby sa rúhala Bohu, aby
sa rúhala jeho menu a jeho stánku a tým, čo pre-
7 bývajú na nebesiach. Dostala aj moc *bojovať proti*
svätým a víťaziť nad nimi. Tak isto dostala moc nad
8 všetkými kmeňmi, ľuďmi, jazykmi a národmi. A bu-
dú sa jej klaňať všetci obyvatelia zeme, *ktorých*
mená nie *sú* od počiatku sveta *zapísané v knihe ži-*
vota, ktorú má zabitý Baránok.
*9-10 Kto má uši, nech čuje: | Kto iných zajíma, sám
bude zajatý! Kto mečom zabíja, sám bude mečom
zabitý. V tomto (sa osvedčí) trpezlivosť a viera svä-
tých.

*11 6. *Zemská šelma.* — Potom som videl inú šel-
mu vystupovať zo zeme. Mala dva rohy ako Barán-
12 nok, ale hovorila ako drak. A pred očami prvej šel-
my vykonáva všetku jej moc a spôsobuje, že zem

n 9 Ako sa majú správať kresťania za týchto prenasledo-
vaní? Pokorne a trpezlivo dôverovať v Prozreteľnosť Bo-
žiu a ochranu a neodpovedať násilím na násilie (porovnaj
Mt 26, 52*; Lk 21, 19*).

11-17 Prvej šelme prichádza na pomoc druhá, zemská potvo-
ra. Navonok sa podobá Baránkovi, má dva rohy (= divo-
tvorná moc) ako on a robí zázračné divy, hovorí naoko
múdre a pravdivé reči (porovnaj Mt 24, 11*), lenže celkom
po vôli a podľa úmyslov prvej šelmy. Zvádza ľudí a pre-
nasleduje „svätých" (= kresťanov), ktorí si na pravú ruku
a na čelo nedávajú jej znak. — Druhá šelma podľa 16, 13;
19, 20; 20, 10 predstavuje falošných prorokov a ich pe-
kelnú múdrosť, ktorou pod rúškom vedy a techniky od
doby Rímskej ríše až po naše časy mýlia ľudí, aby od-
padli od Boha a slúžili „čistému" rozumu, „neskazenej"
prírode, v skutočnosti však Satanovi a jeho temným plá-
nom.

a jej obyvatelia sa klaňajú prvej šelme, ktorej smrteľná rana sa zahojila.

Robí veľké divy, takže aj oheň svolá pred očami 13
ľudí s nebies na zem, | a zavádza obyvateľov zeme 14
týmito divmi, ktoré robí pred očami (prvej) šelmy. Nahovára obyvateľov zeme, aby spravili obraz šelme, ktorá bola zranená mečom, a ožila. Ba dostala 15
moc dať ducha obrazu šelmy, aby tento obraz šelmy mohol hovoriť a tak spôsobil, aby boli zabití *ti, čo by sa neklaňali obrazu* šelmy. Spôsobuje aj to, 16
že všetci, malí aj veľkí, bohatí aj chudobní, slobodní aj otroci dali si znak na pravú ruku alebo na čelo, | a nikto nemohol ani kupovať ani predávať 17
ak nemal znak, totiž meno šelmy alebo číslo jej mena.

V tomto je múdrosť: Kto má rozum, nech vypo- 18*
číta (význam) čísla tej šelmy, lebo je to číslo človeka! A jeho číslo je šesťsto šesťdesiatšesť.

7. *Baránok a jeho vyvolení.* — Potom som 14*
videl: Hľa, Baránok stál na vrchu Sion a s ním stoštyriaštyridsaťtisíc, ktorí mali napísané na čelách
jeho meno a meno jeho Otca. A počul som s nebies 2
hlas, ktorý bol ako zvuk mnohých vôd a ako zvuk mocného hromu. Bol to hlas spevákov, ktorí si

V gréckej i v hebrejskej abecede každé písmeno má 18
určitú číselnú hodnotu Starí radi označovali mená osôb, ktoré nechceli, alebo sa báli zjavne vypovedať, takýmito symbolickými číslami. Tak 666 (= číslo nedokonalosti a obmedzenosti) je znakom niektorého rímskeho cisára a vôbec každého, kto prenasleduje Cirkev Kristovu

Proti zúreniu Satana a jeho šelieb na zemi stavia 1-5
veštec nádherný obraz nebeského pokoja a božskej slávy Baránka a jeho stoštyriaštyridsaťtisíc vyvolených To sú tí, čo sa zachovali čistí od náruživosti a smilstva. Spievajú pieseň slávy ktorú sa nikto druhý nemôže naučiť. Títo sú prvotinami oslávených. K nim sa, pravda, pridružujú zástupy ostatných nebešťanov — Vo v 3 Vg miesto „nemohol naučiť" má: „nevedel spievať" ďalej vo v 5 gr. osnova nemá slová: „pred prestolom Božím".

3 hrali na citarách | a *spievali* ako by *novú pieseň*
pred prestolom, pred štyrmi bytosťami a pred star-
cami. Nikto sa však nemohol naučiť túto pieseň,
iba tých stoštyriaštyridsaťtisíc vykúpených zo zeme.
4 To sú tí, čo sa nepoškvrnili so ženami, ale sú
ako panny. Preto nasledujú Baránka všade, kam
ide. Oni boli vykúpení zpomedzi ľudí ako prvotiny
5 Bohu a Baránkovi. V ich *ústach nebolo lži* a sú
naozaj bez úhony [pred prestolom Božím].

8. *Traja anjeli zvestujú blízky súd Boží.*

*6 — A uzrel som letieť vysoko na nebesách iného
anjela, ktorý mal večnú blahozvesť, aby ju zvesto-
val obyvateľom zeme, každému národu, kmeňu, ja-
7 zyku a ľudu. Volal mohutným hlasom: „Bojte sa
Boha a vzdávajte mu česť, lebo prišla hodina jeho
súdu! Klaňajte sa tomu, *ktorý stvoril nebesá i zem,
more* i žriedla vôd!"
8 Nasledoval ho iný, druhý anjel a volal: *„Padol,
padol ten veľký Babylon, ktorý napájal všetky ná-
rody vínom* náruživosti svojho smilstva!"
9 Nasledoval ich iný, tretí anjel a volal mohut-
ným hlasom: „Kto sa bude klaňať šelme a jej ob-
10 razu a prijme jej znak na čelo alebo na ruku, | aj
ten bude piť z *nemiešaného vína* Božieho hnevu, *na-
liateho do kalicha jeho rozhorčenia,* a bude mučе-
ný ohňom a sírou pred tvárou svätých anjelov a
11 pred tvárou Baránka. *Dym* ich múk bude *vystupo-
vať na veky* vekov, a nebudú mať odpočinku ani
vo dne ani v noci tí, čo sa klaňajú šelme a jej ob-
razu, a tí, čo prijmú znak jej mena."
12 V tomto sa osvedčí trpezlivosť svätých, ktorí za-
chovávajú prikázania Božie a vieru v Ježiša.

6—11 Traja anjeli postupne zvestujú, že prišla chvíľa slávneho príchodu Pánovho a jeho spravodlivého súdu nad Satanom, nad jeho otrockými nadháňačmi (= Babylon; Iz 21, 9; Jer 51, 7 n.; Dan 4, 27) a nad všetkými bezbožníkmi.

Potom som počul hlas s nebies, ktorý [mi] hovo- 13*
ril: „Napíš: »Blahoslavení sú už teraz tí, ktorí zomierajú v Pánovi!«" A Duch (Svätý) hovorí: „nech si odpočinú od námah, lebo ich skutky sú s nimi!"

9. *Znamenie Syna človeka. Chvíľa žatvy a oberačky.* — A videl som: Hľa, biely oblak a 14*
na oblaku sedel niekto, *podobný Synu človeka.* Na hlave mal zlatý veniec a v ruke ostrý kosák.

Tu vyšiel z chrámu iný anjel a volal mohutným 15
hlasom na toho, ktorý sedel na oblaku: *„Prilož kosák a žni, lebo prišla hodina žatvy,* keďže dozrela žatva zemi!" A ten, ktorý sedel na oblaku, priložil 16
kosák k zemi a požal zem.

A ešte iný anjel vyšiel z chrámu, ktorý je na 17
nebi, a tiež mal ostrý kosák. Od oltára vyšiel zasa 18
iný anjel, ktorý má moc nad ohňom, a mocným hlasom zavolal na toho, čo mal ostrý kosák: „Prilož svoj ostrý kosák a srež strapce viniča zeme, lebo dozreli jeho hroznál" A ten anjel sa rozohnal kosá- 19
kom po zemi, srezal vinič zeme a vhodil do veľkého lisu Božieho hnevu. *Lis šliapali* von za mestom 20
a z lisu vytieklo krvi až po uzdy koňom, na tisíc šesťsto honov ďaleko.

Slová majú mimoriadny vieroučný význam: Tí verní, 13
čo zomierajú ešte pred druhým príchodom Pánovým, dostanú hneď od Boha spravodlivú odmenu za svoje dobré skutky a budú odpočívať v nebeskej blaženosti (porovnaj 6, 11*), hoci ich telá budú vzkriesené len potom. — Túto stať dáva Cirkev čítať pri obyčajných omšiach za zomrelých.

Dráma parúzie — slávneho príchodu Pánovho začína: 14-20
Znamenie Syna človeka s kosákom v ruke (porovnaj Dan 7, 13*; Mt 13, 30, 39 n.*; Mk 4, 29*) a anjela, tiež s kosákom v ruke, zvestuje, že ľudstvo je už zrelé pre posledný súd. V lise Božieho hnevu a Božej spravodlivosti bude preskúšané celé ľudské pokolenie. Tisíc šesťsto stadií (asi 300 km) je znakom všeobecnosti (= 4×4×100).

Piate videnie.

Tretie „beda": Sedem anjelov s čašami Božieho hnevu.
Pád Babylona, 15, 1—19, 10.

1. *Sedem anjelov s čašami Božieho hne-*
*15 *vu.* — Videl som iné znamenie na nebesách, veľké
a predivné: Sedem anjelov so siedmimi poslednými
súženiami, lebo nimi sa dovŕšil hnev Boží.
2 Uzrel som čosi ako sklené more, smiešané s o-
hňom. A tí, čo zvíťazili nad šelmou, nad jej obra-
zom a nad číslom jej mena, stáli na tomto sklenom
3 mori, mali Božie citary | a *spievali pieseň Mojžiša,*
sluhu Božieho, a pieseň Baránka. Hovorili:

„Veľké a predivné sú skutky tvoje,
Pán Boh vševládny!
Spravodlivé a pravdivé sú cesty tvoje,
Kráľ národov!
4 *Kto by sa ťa nebál, Pane,*
a nevelebil meno tvoje?
Ty jediný si svätý!
A prídu všetky národy
a klaňať sa ti budú,
že sa zjavily spravodlivé súdy tvoje!"

5 Potom som videl, ako sa otvoril na nebesách
6 chrám *stánku svedectva.* Z chrámu vyšlo sedem an-

1 V piatom videní 15, 1—19, 10 Ján píše, ako sa uskutočnilo tretie „beda", ktoré oznámil hlaholom trúby siedmy anjel už vo v. 11, 14. Je to posledné dejstvo svetových dejín — posledný súd. Upozorňujeme, že jednotlivé obrazy sa preplietajú a doplňujú, takže vo svätopiscovom rozprávaní nemáme hľadať prísny časový postup udalostí, ale skôr ich myšlienkový súvis.

1-8 Na nebesách, za veľkého jasotu oslávených. sedem anjelov sa pripravuje vyliať na zem sedem čiaš Božieho hnevu. Hymna oslávených ospevuje priechod vyvolených cez Červené more Božieho hnevu do zasľúbenej zeme (= nebeská sláva). — Porovnaj Ex 15*; Dt 32, 1—43*; tiež Ž 85, 9; 110, 2; 138, 14; 144, 17*. — Vo v. 3 Vg miesto „Kráľ národov" má „Kráľ vekov".

jelov so siedmimi súženiami. Oblečení boli do čistého, skvúceho ľanu, cez hruď boli prepásaní zlatým
pásom. Jedna zo štyroch bytostí podala siedmim 7
anjelom sedem zlatých čiaš, plných hnevu Boha,
živého na veky vekov. *A chrám sa naplnil (von-* 8*
ným) dymom slávy Boha a jeho moci, *takže nikto nemohol vojsť* do chrámu, kým sa neskončí sedmoro súžení siedmich anjelov.

2. *Súženia prvých štyroch čiaš.* — Počul 16*
som mohutný hlas hovoriť z chrámu siedmim anjelom: „Choďte a vylejte na zem sedem čiaš Božieho hnevu!"

Šiel prvý a vylial svoju čašu na zem. *Zhubné* a 2
zlé *vredy sa povyhadzovaly na ľuďoch,* čo mali znak šelmy a klaňali sa jej obrazu.

Druhý vylial svoju čašu na more, ktoré *sa pre-* 3
menilo na krv ako by z nejakej mŕtvoly, takže zahynulo všetko, čo v mori žilo.

Tretí vylial svoju čašu na rieky a na pramene 4
vôd, ktoré sa tiež premenily na krv. A počul som 5
volať anjelov vôd:

„Spravodlivý si ty, Pane,
ktorý si a ktorý si bol,
Svätý,
že si tak rozhodol!

Keď sa začne obdobie posledného súdu, ľudia už ne- 8
budú zomierať a nebudú môcť vojsť do slávy Božej, kým sa neskončí dielo Božieho hnevu a Božej spravodlivosti. Porovnaj 1 Sol 4, 15—17*; 1 Kor 15, 51 n.*

Každá čaša obsahuje časť Božieho hnevu, ktorým stihne 1-9
hriešne ľudstvo. Porovnaj Ex 7, 14—12, 36 (desať egyptských pohrôm). Jednotlivé súženia však nenasledujú za sebou v presnom časovom postupe, ale navzájom sa doplňujú. — Súženia prvých štyroch čiaš zasahujú jednak priamo bezbožníkov, jednak prírodu, ktorú si chceli podrobiť. — Vg vo v. 3. 8. 10. 12 pridáva „anjel" (druhý atď.).

6 Veru, prelievali krv svätých a prorokov,
preto si im dal piť krv.
Zaslúžil si to!"
7 A počul som volať od oltára:
„Vskutku, *Pane Bože vševládny,*
pravé a spravodlivé sú tvoje súdy!"

8 Štvrtý vylial svoju čašu na slnko a dostal moc
9 páliť ľudí ohňom. Tu veľká horúčava začala páliť
ľudí. Tí sa rúhali menu Boha, ktorý má moc nad tými
to súženiami, lež nekajali sa, aby mu vzdali česť.

*10 3. *Súženia piatej a šiestej čaše.* — Piaty
vylial svoju čašu na prestol šelmy, a zatmelo sa
jej kráľovstvo. (Ľudia) si od bolesti hrýzli jazyky
11 a rúhali sa nebeskému Bohu pre svoje bolesti a
vredy, ale nekajali sa zo svojich skutkov.

*12 Šiesty vylial svoju čašu *na veľkú rieku Eufrates,*
a *vyschla* jej *voda,* aby bola takto pripravená cesta
13 kráľom *od východu slnka.* A tu som uzrel troch ne-
čistých duchov ako žaby vychádzať z papule draka
14 a z pyska šelmy a z úst falošného proroka. To sú
duchovia besov, ktorí robia divy a vychádzajú ku
kráľom celého sveta, aby ich posháňali do boja na
veľký deň vševládneho Boha.
15 „Hľa, prichádzam ako zlodej!
Blahoslavený, kto bedlí a chráni si rúcho,

n.10 Súženie piatej čaše padlo na prestol šelmy, totiž na stredisko bezbožného sveta. Tým je mienený pravdepodobne pohanský Rím, ako symbol každej protibožskej a protikresťanskej moci a vlády.

12-16 Po šiestej čaši sa uvoľnila cesta trom nečistým duchom spurnej nadutosti (= žaby), ktorí zvádzajú mocných tohto sveta do márneho boja proti Bohu. Posháňali ich k vrchu Magedon (Megido v Ezdrelonskej nížine) Tam budú porazení ako kedysi kananejskí králi od Židov (porovnaj Sdc 4, 5*). — Aj tento obraz znázorňuje vojnu, ktorá je výplodom ľudskej namyslenosti a nenávisti, peklom roznecovanej.

aby nechodil nahý
a (ľudia) nevideli jeho hanbu!"
A (duchovia) ich poháňali na miesto, ktoré sa 16
hebrejsky nazýva Harmagedon.

4. *Súženie siedmej čaše.* — Siedmy anjel 17*
vylial svoju čašu do povetria, a z chrámu od pre-
stola ozval sa mohutný hlas: „Stalo sa!" | Tu sa za- 18
čalo *blýskať, trieskať, hrmieť* a nastalo veľké zeme-
trasenie, takže takého veľkého zemetrasenia nebo-
lo odvtedy, ako je človek na zemi.
Veľké mesto rozpadlo sa na tri čiastky a mestá 19
národov padly. Boh sa rozpomenul na *veľký Baby-*
lon a dal mu *kalich vína* svojho *hnevu* a rozhorče-
nia. Všetky ostrovy zmizly a vrchov viac nebolo. 20
Kamenec ako veľké závažie padal s nebies na ľudí, 21*
a tí sa rúhali Bohu pre súženie kamenca, lebo pre-
veľké bolo toto súženie.

5. *Babylonská rozkošnica:* a) *Jej zna-*
menie. — Potom prišiel jeden z anjelov, čo mali se- 17*
dem čiaš, a povedal mi: „Poď, ukážem ti, ako bude
odsúdená veľká rozkošnica, ktorá sídli *na mnohých*
vodách, | *s ktorou smilnili králi zeme* a obyvatelia 2
zeme *opíjali sa vínom* jej smilstva!"

Siedma čaša znamená koniec Babylonu. Veľké mesto 17-21
a celá jeho ríša sa rozpadne vnútorným rozkladom a násilnými prevratmi, ktoré sú vždy následkami bezbožníctva a nemravnosti.
Kamenec ako veľké závažie (doslovne „polcentový") 21
značí mohutné údery Božích trestov ktorými búši do hradieb bezbožnosti.
V hl. 17 n. veštec podrobnejšie opisuje zánik Babylonu 1
(= pohanský Rím), strediska všetkých satanských úkladov proti Cirkvi.
Anjel ukazuje Jánovi Babylon ako neviestku — rozkoš- 1-4
nicu, ktorá sedí na morskej šelme nádherne vyzdobená a spitá prenasledovaním kresťanov a nemravnosťou, ktorou zvádza a opíja všetky národy Šelma „bola a niet jej" (= opak večného Boha!), zahynula totiž smrťou Kristovou,

3 V duchu ma preniesol na púšť. Tam som uzrel
ženu, sediacu na krvavočervenej šelme, ktorá bola
celkom pokrytá bohorúhavými menami a mala se-
4 dem hláv a desať rohov. Žena bola oblečená do
purpuru a šarlátu, vyzdobená zlatom, drahým ka-
menim a perlami, v ruke mala zlatú čašu, plnú
5 ohavností a nečistoty svojho smilstva, | a na čele
mala napísané meno-tajomstvo: Veľký Babylon, mať
rozkošníc a ohavností zeme.

b) *Tajomstvo babylonskej rozkošnice*—
6 Videl som, že tá žena bola spitá krvou svätých a
krvou Ježišových mučeníkov. A náramne som sa
7 začudoval, keď som ju takto uzrel. Ale anjel mi
povedal: „Prečo si sa začudoval? Vysvetlím ti ta-
jomstvo ženy a šelmy, ktorá ju nesie a má sedem
8 hláv a desať rohov: Šelma, ktorú si uzrel, bola, a
niet jej, ale *má vystúpiť z podsvetia* a pôjde do
zatratenia. Obyvatelia zeme, ktorých mená nie sú
od počiatku sveta zapísané v knihe života, užasnú,
keď uvidia šelmu, že bola, a už jej niet, a predsa
bude!

---

ale v posledných kŕčoch za politického rozkvetu a súčasného mravného úpadku Rímskej ríše ako by bola znovu ožila. Má sedem rohov, to je sedem pahorkov pohanského Ríma a súčasne aj jeho sedem kráľov. Piati už padli (asi od Neróna, za ktorého sa prvý raz ukázal satanský, protikresťanský ráz rímskeho cisárstva, do Tita). Šiesty práve panuje (asi Domicián), siedmy bude krátko vládnuť (asi Nerva, od r. 96—98). Ale prorocký pohľad Jánov ide ďalej: Prídu iní Neróni, Domiciáni, ktorí budú prenasledovať Cirkev. Predstavuje ich šelma ako ôsmy kráľ (=súhrn všetkých). Jej otročí aj iných desať (počet plnosti = veľmi mnoho) menších kráľov. To sú asi rozliční vojvodcovia a p., ktorí slúžia siedmim kráľom. Ale Baránok ich všetkých premôže! — Šelma, jej sedem kráľov a desať vojvodcov nám nepredstavujú len pohanský Rím, ale vôbec každú minulú, prítomnú i budúcu protikresťanskú — proticirkevnú moc a vládu. Jeden je ich cieľ — boj proti Bohu a jeho vyvoleným, a jeden ich podnecovateľ — Lucifer, otec lži a nenávisti.

V tomto sa prejaví múdrosť rozumu: Sedem hláv 9
je sedem pahorkov, na ktorých sídli tá žena, a spo-
lu aj sedem kráľov, | z ktorých piati už padli, jeden 10
je, ale iný ešte neprišiel a keď príde, má trvať len
nakrátko. Šelma, ktorá bola, a už jej niet, sama je 11
ôsmym (kráľom), ale patrí k tým siedmim a pôjde
do zatratenia."

Desať rohov, ktoré si uzrel, je *desať kráľov,* kto- 12
rí sa ešte neujali kráľovstva, ale spolu so šelmou
dostanú na jednu hodinu moc ako králi. Budú 13
jednomyseľní a svoju silu i moc dajú šelme. Budú 14
bojovať proti Baránkovi, ale Baránok zvíťazí nad
nimi, lebo je Pánom pánov a Kráľom kráľov, a
s ním budú tí, čo sú povolaní, vyvolení a verní."

c) *Záhuba babylonskej rozkošnice.* —
A povedal mi: „Vody, ktoré si videl, na ktorých 15*
sídli rozkošnica, sú ľudia a zástupy, národy a ja-
zyky. A desať rohov, ktoré si videl, a aj sama šel- 16
ma znenávidia rozkošnicu, spustošia ju a obnažia,
budú žrať jej telo a spália ju ohňom, | lebo Boh im 17
vnukol do srdc, že uskutočnia jeho úmysel, že usku-
točnia jeden a ten istý úmysel a dajú svoje kráľov-
stvá šelme, dokiaľ sa nesplnia slová Božie. A žena, 18
ktorú si uzrel, je veľké mesto, ktoré kráľuje nad
kráľmi zeme."

6. *Zánik Babylonu: a) Nebeské hlasy o je-*
ho zániku. — Potom som videl sostupovať s ne- 18*

Práve tí, čo hodovali a smilnili s babylonskou rozkoš- 15-18
nicou, ju znenávidia, oberú a skántria. Ani si nebudú ve-
domí, že konajú podľa plánov Prozreteľnosti Božej. —
Tzv. „tvorcovia" dejín si vo svojej spurnej a hlúpej bez-
božnosti nepomyslia, že nie ich bezmocná vôľa a obme-
dzený um, ale mohutný krok Božej múdrosti a spravodli-
vosti dáva takt kolobehu časov a udalostí. — Vo v. 15 Vg
vynecháva „ľudia a".

Nebeské hlasy radostne oznamujú zánik symbolického 1-8
Babylonu, ktorý bol strediskom ustavičných úkladov proti

bies iného anjela, ktorý mal veľkú moc, až sa zem
2 ožiarila jeho slávou. Zakričal mohutným hlasom:

„Padol, padol veľký Babylon!
Stal sa *príbytkom besov,*

útočišťom všetkých nečistých duchov
a útočišťom všetkých nečistých
a ohyzdných vtákov.

3 Veď *všetky národy*
pily z vína jeho náruživého smilstva,
i zemskí králi
smilnili s ním,

i kupci zeme
zbohatli z jeho preveľkej samopaše."
4 Počul som volať s nebies aj iný hlas:
„Vyjdite, ľud môj, z neho,
aby ste neboli účastní na jeho hriechoch
a nezastihly vás jeho súženia,
5 *lebo jeho hriechy siahajú až do nebies*

a Boh sa rozpomenul na jeho neprávosti!

6 *Odplaťte mu,*
ako on platieval,
zdvojnásobte
dvojnásobok *jeho skutkov!*
Do kalicha, do ktorého nalieval,
nalejte mu dvojnásobne!
7 Koľko sa vystatoval a hýril,
toľko mu dajte útrap a zármutku,
lebo si v srdci hovorí:

---

kráľovstvu Božiemu-Cirkvi a liahňou všetkej bezbožnosti a nemravnosti. Pýšil sa vo svojej márnej moci a slepej istote, ale stihol ho spravodlivý trest!

»Sedím si ako kráľovná,
nie som vdova
a zármutok nepoznám!«
Preto toho dňa prídu naň súženia, 8
a to smrť, zármutok a hlad
a spáli ho oheň,
lebo mocný je Pán Boh,
ktorý ho súdil"

b) *Nárek pozemšťanov.* — Králi zeme, kto- 9*
rí s ním smilnili a hýrili, budú nad ním kvíliť a na-
riekať, keď uvidia dym jeho požiaru. Budú stáť ob- 10
ďaleč, od hrôzy nad jeho útrapami, a volať:

„Beda, beda, veľké mesto Babylon, mocné mesto,
lebo v jedinej hodine
prišlo tvoje odsúdenie!"

A kupci zeme budú kvíliť a žialiť nad ním, že už 11
nikto viac nekúpi ich tovar, | a to zlato a striebro, 12
drahokamy a perly, kment a nach, hodváb a šarlát,
všelijaké tujové drevo, všelijaké veci zo slonoviny
a všelijaké náradie z najvzácnejšieho dreva, meď,
železo a mramor, | škoricu a amomovú masť, ka- 13
didlo, myrhu a voňavú smolu, víno a olej, vybranú
múku a pšenicu, dobytok a ovce, kone a vozy, telá
a duše ľudské: „Ovocie, ktoré si žiadala duša tvoja, 14
sa ti pominulo; všetko drahocenné a nádherné sa
ti stratilo a nedá sa viac nájsť!"

Kupci s týmito vecami, ktorí z tohto (mesta) bo- 15
hatli, budú stáť obďaleč, od hrôzy nad jeho utrpe-
ním, a budú kvíliť a žialiť a volať: | „Beda, beda, 16
veľké mesto, oblečené do kmentu, purpuru a šarlá-
tu a ozdobené zlatom, drahým kamením a perlami, |
lebo za jedinú hodinu spustlo toľké bohatstvo!" 17

Tí, čo hýrili a smilnili s rozkošnicou a bohatli z jej 9-19
nemravného prepychu, kvília a nariekajú. Vedia, že jej
záhuba je aj ich koncom. — Vo v. 12 Vg má „z najvzác-
nejšieho kamenia" miesto „dreva".

A všetci kormidelníci, plavci, lodníci a námor-
18 níci budú stáť obďaleč | a budú kričať, keď uzrú
dym jeho požiaru: „Ktoré mesto sa vyrovnalo to-
19 muto veľkému?" *Budú si sypať popol na hlavy a s plačom i žiaľom* kričať: „Beda, beda, veľké mesto, v ktorom zbohatli ti, čo z jeho bohatstva mali lode na mori, lebo spustlo za jedinú hodinu!"
20 Vy však jasajte nad ním, nebesá a svätí, apoštoli a proroci, lebo Boh ho odsúdil pre vinu, ktorú spáchal na vás!

*21 c) *Obrazný zánik Babylonu.* — A mocný anjel zdvihol kameň ako veľký žarnov, hodil ho do mora a zvolal: „Tak prudko bude svrhnutý Baby-
22 lon, veľké mesto, *a nikdy ho viac nebude! Nebude viac čuť v tebe* hlas citaristov a hudobníkov, ani hrajúcich na fujare a trubačov! Nebude viac v tebe nijakého remeselníka, ani zvuk mlyna *nebude viac*
23 *v tebe čuť!* Nezasvieti viac v tebe svetlo sviec! A nebude viac v tebe čuť hlas ženicha a nevesty! Lebo tvoji kupci boli veľmožmi zeme a svojimi
24 kúzlami zviedol si všetky národy! Na tebe je krv prorokov, svätých a všetkých, čo boli na zemi zahubení!"

Šieste videnie.

Víťazstvo Krista Kráľa nad drakom. Tisícročné kráľovstvo Božie. 19, 1—20, 10.

1. *Oslava vševládneho Boha a Baránka.*
*19 — Potom som počul ako by mohutný hlas preveľkého zástupu na nebesiach. Volali:

21-24 Anjel obrazne znázorňuje zánik Babylona: Pominie sa, ani keď hodíme kameň do morských hlbín! Tak aj mesto Satanovo zmizne vo večnom zatratení a ani stopy po ňom neostane. — K hl. 18 viď tieto starozákonné citáty: Dan 4 27; Iz 13. 21; 21, 9; 34; 23, 17; Jer 51.
1-3 Náreku pozemšťanov odpovedá radostný jasot nebešťa-

„Aleluja!
Blaho, sláva a moc nášmu Bohu,
lebo pravdivé a spravodlivé sú jeho súdy,
pretože odsúdil veľkú rozkošnicu,
ktorá kazila zem svojím smilstvom,
a pomstil sa za krv svojich služobníkov
jej rukami (preliatu)!"
A druhý raz volali:
„Aleluja!
na veky vekov *bude z nej vystupovať dym!*"
Tu dvadsiati štyria starci a štyri bytosti padli 4*
(na tvár), klaňali sa Bohu, ktorý sedí na prestole,
a volali: „Amen. Aleluja!"
Od prestola však zaznel hlas: 5
„Spievajte chvály Bohu [nášmu]
všetci jeho *služobníci*
a *vy, ktorí sa ho bojíte,*
malí i veľkí!"
Tu som počul hlas ako by veľkého zástupu, kto- 6
rý bol ako zvuk mnohých vôd a ako zvuk mocného
hromobitia:
„Aleluja!
Náš *vševládny Pán Boh*
ujal sa kráľovania!
Radujme sa, veseľme sa! 7
Vzdávajme mu slávu,
že prišiel (čas) svadby Baránkovej,
že sa pripravila jeho nevesta
a mohla sa obliecť 8
do skvúceho a čistého kmentu!"
A ten kment, to je spravodlivosť svätých.

nov, ktorí oslavujú Boha, že sa pomstil za smrť svojich verných a večným zavrhnutím potrestal bezbožný Babylon.

Skončilo sa zemské obdobie Ženy-Cirkvi (viď hl. 12) 4-8
a prišiel čas jej mystickej svadby so Ženíchom-Baránkom.

*9 Potom mi povedal: „Napíš: »Blahoslavení, ktorí
sú pozvaní na svadobnú hostinu Baránkovu!«" A
povedal mi ešte: „Toto sú pravdivé slová Božie!"
10 Nato som mu padol k nohám, aby som sa mu kla-
ňal, ale zavrátil ma: „Nieže tak! Veď aj ja som
spoluslužobníkom tvojím a tvojich bratov, ktorí
majú Ježišovo svedectvo. Bohu sa klaňaj!" A sve-
dectvo Ježišovo, to je duch proroctva.

*11 2. *Príchod Kráľa kráľov.* — A videl som
otvorené nebesá: Hľa, biely kôň, a ten, ktorý na
ňom sedel, nazýva sa Verný a Pravdivý. Spravodli-
12 vo súdi a bojuje. Mal oči ako ohnivý plameň, na
hlave mnoho korún a napísané meno, ktoré nepo-
13 zná nikto, len on sám. Oblečený bol do plášťa,
skropeného krvou, a jeho meno je: Slovo Božie.
14 Sprevádzaly ho nebeské vojská na bielych ko-
15 ňoch, oblečené do bieleho, čistého kmentu. Z úst
mu vychádzal ostrý meč, *aby* ním *bil národy*. A on

n 9 Verše 9 n. sú zakľúčením piateho videnia a úvodom do šiesteho 19, 11—20, 10, v ktorom veštec píše o slávnom príchode Krista Kráľa a o jeho víťazstve nad Luciferom. Potom nastane tisícročné kráľovstvo pokoja a milosti.

11-14 Ten, ktorý v čase prišiel hlásať ľuďom Božiu blahozvesť pravdy, milosti a odpustenia (porovnaj 6, 2*), prichádza na konci časov so svojimi anjelmi (porovnaj Mt 25, 31*; 2 Sol 1, 7*) ako prísny Sudca, aby potrestal bezbožných a odmenil spravodlivých. Je oblečený do kráľovského plášťa, skropeného jeho vykupiteľskou krvou. Jeho božské osobné meno je „Slovo Božie" (Jn 1, 1—18*). Prichádza na bielom koni (= očisťujúca milosť Božia), oči má ani plameň (vševedomosť), v ústach dvojsečný meč (trestajúca spravodlivosť), aby vykonal rozsudok Božieho hnevu (Ž 2, 9; Iz 11, 4; 63, 3). Na hlave nesie mnoho korún (= plnosť kráľovskej moci) a na plášti má nápis: „Kráľ kráľov a Pán Pánov!" Dt 10, 17; Dan 2, 47. Porovnaj 6, 2*. — Vo v. 15 Vg číta „dvojsečný meč".

11-21 V rozhodnom apokalyptickom boji sú satanské mocnosti navždy porazené. Obe šelmy sú vrhnuté do večného zatratenia a ich otrocki pomocníci odsúdení, pohubení a hodení na pospas vtákom (= pekelné muky).

ich bude spravovať železnou berlou. Sám *bude šliapať vinny lis* rozhorčeného hnevu vševládneho Boha. A na plášti, okolo bedier, mal napísané meno: 16
Kráľ kráľov a Pán pánov.

3. *Víťazstvo Krista-Kráľa nad šelmou.* — Videl som prostred slnka stáť anjela, ktorý mo- 17
hutným hlasom zakričal na všetkých vtákov, lietajúcich vysoko na nebesách: „Poďte, shromaždite sa na veľké hody Božie, | aby ste žrali z tiel kráľov, z tiel vojvodcov, z tiel mocnárov, z tiel koní 18
a tých, čo na nich sedávajú, z tiel všetkých slobodných i otrokov, malých i veľkých!"

Potom som videl šelmu i kráľov zeme a ich voj- 19
ská, ako sa shromaždili a bojovali proti tomu, ktorý sedel na (bielom) koni, a proti jeho vojskám. Ale šelmu zajali a s ňou aj falošného proroka, kto- 20
rý pred jej tvárou robieval divy a zvádzal nimi tých, čo prijali znak šelmy a klaňali sa jej obrazu. Oboch hodili zaživa do ohnivého jazera blčiacej síry. Ostatných zahubili mečom, vychádzajúcim 21
z úst toho, ktorý sedel na (bielom) koni. *A všetko vtáctvo nakŕmilo sa* ich *telami.*

4. *Tisícročné kráľovstvo Božie.* — A uzrel 20*
som sostupovať s nebies anjela, ktorý mal kľúč podsvetia a veľkú reťaz v ruke. Uchopil draka, toho 2
starého hada, to je *čert* a *satan,* sputnal ho na tisíc

Drak — Satan Lucifer je sputnaný na „tisíc" rokov 1-3
(=dlhý čas) a hodený do podsvetia. Niektorí starší vykladači si to vysvetľovali o tisícročnom zemskom raji. Viacerí pritom upadli do blúznivého rojčenia a povymýšľali si možné i nemožné veci (tzv. chiliasti — tisícročníci). Ale pravdepodobnejší je výklad sv. Hieronyma, sv. Augustína a mnohých katolických vedcov, že týchto tisíc rokov označuje celé obdobie kresťanských dejín. Satanova moc bola Kristovým víťazstvom podlomená a sputnaná, takže nemôže plno rozvinúť a uplatniť svoje zvody a šaľby. Ďalšie viď vo v. 7.

3 rokov | a hodil do podsvetia, ktoré zatvoril a zapečatil nad ním, aby viac nezvádzal ľudí, kým sa nedovŕši tisíc rokov. Potom má byť na krátky čas vypustený.

*4 Uzrel som aj prestoly, na ktoré si sadli *ti, čo dostali právo súdiť.* (Videl som) aj duše tých, čo boli sťatí pre svedectvo Ježišovo a pre slovo Božie; aj tých, čo sa neklaňali šelme, ani jej obrazu a neprijali jej znak na čelá alebo na ruky. Tí ožili a krá-
5 ľovali s Kristom tisíc rokov. Ostatní mŕtvi neožili, kým sa nedovŕšilo tisíc rokov. To je prvé vzkriesenie.

6 Blahoslavený je a svätý, kto má podiel na prvom vzkriesení! Nad tými druhá smrť nemá moci, lež budú kňazmi Boha a (jeho) Pomazaného a budú s ním kráľovať tisíc rokov.

*7 5. *Konečná porážka Satana.* — Keď sa do-
8 vŕši tisíc rokov, Satana vypustia z väzenia; | vyjde zvádzať národy *na štyroch stranách zeme,* (národy) *Gog a Magog,* aby ich shromaždil do boja. A počtom ich bude ani piesku v mori.

4-6 Len vo svetle súhrnnej katolíckej vierouky možno správne pochopiť tieto vety: Tí verní a spravodliví, čo ešte pred príchodom Pánovým obetujú životy za vieru (mučeníci), alebo životom vyznávajú trojjediného Boha (vyznavači v širokom slova smysle), majú účasť na prvom vzkriesení. Nejde tu o zmŕtvychvstanie tela, ale o život duše v nebeskej sláve, vo spojení s Kristom. Hriešnici sú na tomto živote, na prvom vzkriesení nie účastní.

7-10 Istý čas pred koncom sveta Boh dovolí Satanovi, aby ešte raz voľne ukázal svoju moc a svoj klam. Je to tzv. obdobie Antikrista (porovnaj 2 Sol 2, 3—12*). Satan shromaždí bezbožných nepriateľov Krista a Cirkvi (= národ Magog pod kniežaťom Gogom; porovnaj Ez 38, 39*) a povedie ich proti nim. Obľahnú sväté Mesto (= Jeruzalem ako obraz Cirkvi), ale oheň Božieho hnevu (= pekelný oheň) ich pohltí. A Satan bude s konečnou platnosťou odsúdený a zatratený na večné veky. — Vo v. 14 Vg vynechá „a ohnivé jazero".

Vyšli *na šíru zem* a obkľúčili tábor svätých a 9
milované mesto, *lenže od Boha sostúpil oheň s neba*
a pohltil ich. Tu čert, ich zvodca, bol svrhnutý do 10
jazera ohnivej síry, kde bola i šelma a falošný prorok. Tam budú mučení dňom i nocou, na veky vekov.

Siedme videnie.

Koniec sveta. Nové nebesá a nová zem. Nebeský Jeruzalem, 20, 11—22, 5.

1. *Koniec sveta a posledný súd.* — A videl 11*
som veľký, biely prestol a toho, ktorý na ňom sedel. *Pred jeho tvárou unikla zem* i nebesá a *nebolo viac pre ne postate.*

Videl som aj mŕtvych, veľkých i malých, ktorí 12
stáli pred prestolom. Vtom sa otvorily sväzky. Aj iný sväzok sa otvoril, (kniha) života, a mŕtvi boli súdení *podľa svojich skutkov,* ako to bolo napísané vo sväzkoch. More vydalo mŕtvych, ktorí boli 13
v ňom, a tak isto aj smrť a podsvetie vydaly mŕtvych, ktorí boli v nich, a každý bol súdený *podľa svojich skutkov.*

V poslednom videní 20, 11—22, 5 Ján zrie posledný 11
výstup drámy svetových dejín ľudstva a koniec všetkých vecí. Nastáva obdobie novej zeme a nových nebies, totiž Božieho kráľovstva v kvete božskej milosti a slávy. — Vo v. 21, 2 Vg číta: „Ja, Ján, som videl...“ a vo v. 3 má: „Boh sám bude s nimi ich Bohom“.

Svätopisec krátko opisuje všeobecné zmŕtvychvstanie: 11-15
Zem i more, smrť i podsvetie vydajú svojich mŕtvych. Všetci ľudia pridu pred večného Sudcu, ktorý ich bude súdiť podľa toho, čo je o nich napísané v knihách (= Božia vševedomosť a pravdivosť) života (Dan 12, 1; Mt 25, 41). Nekajúci hriešnici budú uvrhnutí do večného zatratenia, a tak isto aj zosobnená Smrť a zosobnené Podsvetie, plody hriechu a nástroje Satanovej nenávisti. Porovnaj Iz 25, 6*; 1 Kor 15, 26. 54—56*.

14 Smrť a podsvetie boly potom svrhnuté do ohnivého jazera. A ohnivé jazero, to je druhá smrť.
15 Ak niekto nebol *zapísaný v knihe života,* bol svrhnutý do ohnivého jazera.

*21 2. *Nové nebesá a nová zem.* — Uzrel som *nové nebesá a novú zem,* lebo prvé nebesá a prvá
2 zem sa pominuly a ani mora už nebolo. Videl som sostupovať s nebies od Boha aj *sväté mesto,* nový *Jeruzalem,* vystrojené *ako nevestu, ktorá sa vyzdobila* pre ženícha.
3 A počul som mohutný hlas od prestola hovoriť: „Hľa, *stánok* Boží je medzi ľuďmi! (Boh) *bude medzi nimi prebývať. Oni budú jeho ľudom* a Boh sám
4 *bude s nimi. Sotrie* im *s očú každú slzu,* a nebude viac ani smrti ani zármutku a ani nárieku ani bolesti viac nebude, lebo prvé (stvorenie) sa pominulo!"
5 A *ten, ktorý sedel na prestole,* povedal: *„Hľa, všetko robím nové!"* — A ešte: „Píš, lebo tieto slo-
6 vá sú verné a pravdivé!" | — A povedal mi: „Stalo sa! Ja som *Alfa* i *Omega,* počiatok i koniec! Smäd-
7 nému dám *zdarma* z prameňa *vody života.* Kto zvíťazí, dostane toto dedičstvo: *Budem mu Bohom a on*
8 *mi bude synom.* Ale bojazlivci a neverní, ohyzdníci a vrahovia, smilníci a traviči, modloslužobníci a luhári všetci budú mať údel v jazere, *čo horí ohňom a sírou!"* A to je druhá smrť.

1-8 Už Izaiáš 65, 17 n. predpovedal, že Boh stvorí nové nebesá a novú zem i nový Jeruzalem. Teraz sa splní táto nádej, ktorú v bolestnej túžbe očakávalo všetko stvorenie (porovnaj Rim 8, 18—25*). Všetko staré podrobené kliatbe hriechu, sa pominie; všetko sa čisté a nové vracia k prvopočiatku a cieľu všetkého bytia, k Bohu. Aj pre ľudí sa začína večnosť blaženého života z Boha, v Bohu a s Bohom. To je splnenie nádeje, ktorú nám priniesla Kristova blahozvesť. Hriešnici však budú zavrhnutí do večných múk. — Z výrokov Starého zákona viď Iz 25, 8; 35, 10; 65, 16—19; Zach 2, 10—13; 14, 7—9; 2 Sam 7, 14; Ž 88, 27 n.

3. *Nový Jeruzalem:* a) *Jeho obraz.* — Potom prišiel jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali sedem čiaš, naplnených poslednými siedmimi súženiami, a hovoril mi: „Poď, ukážem ti nevestu, manželku Baránkovu!" *A preniesol ma* v duchu *na* veľký a *vysoký vrch* a ukázal mi *sväté mesto Jeruzalem,* ako sostupovalo s nebies od Boha. 9* 10

Bolo (ožiarené) *velebou Božou.* Jeho jas bol ako najvzácnejší kameň, ako by číročistý jaspis. Malo mohutné a vysoké hradné múry s dvanástimi bránami a na bránach bolo dvanásť anjelov a dvanásť nápisov s menami dvanástich kmeňov synov Izraela. *Tri brány* (viedly do neho) *od východu, tri brány od severu, tri brány od juhu a tri brány od západu.* A hradné múry mesta maly dvanásť základných kameňov a na nich dvanásť mien dvanástich apoštolov Baránkových. 11 12 13 14

b) *Stavba nového Jeruzalema.* — Ten, čo hovoril so mnou, mal mieru zo zlatej trstiny, aby premeral mesto, jeho brány a hradné múry. 15*

Mesto bolo postavené do štvorca, dĺžkou toľké ako šírkou. A (anjel) [zlatou] trstinou zmeral mesto: (malo) dvanásťtisíc honov. Jeho dĺžka, šírka a výška boly rovnaké. Zmeral aj hradné múry: (maly) sto 16 17

Prorok opisuje krásu nebeského Jeruzalema — oslávenej Cirkvi ako nevesty Baránkovej. Mesto je celé presvietené jasom Božej slávy, čisté a vznešené, vyzdobené všetkým, čo najkrajšie a najvzácnejšie si vieme predstaviť. Je otvorené pre všetkých spravodlivých (porovnaj Iz 60, 3*; Jer 3, 16*; Lk 13, 29*), ktorí prijali Kristovu blahozvesť, hlásanú dvanástimi apoštolmi (porovnaj Ef 2, 20*). 9-14

Rozloha mesta je ohromná. Len jedna strana jeho štvorca meria 12.000 honov — stadií (asi 1500 km). Výška múrov je 144 lakťov (asi 70 m). To je podľa ľudskej miery, ktorou z ohľadu na veštca meria aj anjel, a znázorňuje, že v nebeskom kráľovstve je dosť miesta pre všetkých. 15-17

štyridsaťštyri lakťov ľudskej a tak isto anjelskej miery.

*18 Hradné múry boly stavané z jaspisu a mesto zo
19 zlata, čistého ako číre sklo. Základné kamene mestských hradných múrov zdobily rozličné drahokamy. Prvý základný kameň bol jaspisový, druhý za-
20 fírový, tretí chalcedónový, štvrtý smaragdový, piaty sardonyxový, šiesty sardinový, siedmy chryzolitový, ôsmy berylový, deviaty topásový, desiaty chryzoprasový, jedenásty hyacintový, dvanásty a-
21 metystový. Dvanásť brán bolo ako dvanásť perál, každá brána z jednej perly. A námestie mesta bolo zo zlata, čistého ako priezračné sklo.

*22 c) *Obyvatelia nového Jeruzalema.* — Ale chrámu som (v meste) nezbadal, lebo sám Pán Boh
23 vševládny je jeho chrámom, a tak aj Baránok. Mestu netreba *ani slnka ani mesiaca,* aby mu svietily, lebo sláva Božia ho osvetľuje a Baránok je jeho svetlom.

*24 V tomto *svetle kráčať budú národy a králi zeme* do mesta *budú prinášať* svoje *slávne [bohatstvá].*
25 Jeho *brány za dňa nebudú zatvárať,* a noci tam ne-
26 bude. *Slávne bohatstvá národov budú* doňho *pri-*
27 *nášať.* A *nevojde doň nič nečistého,* ani tí, čo pášu ohavnosti a lož, ale iba tí, čo sú zapísaní v Baránkovej knihe života.

18-21 Všetky drahokamy majú svoj zvláštny symbolický význam. Celkove chce svätopisec povedať, aká je nesmierna nádhera a nepochopiteľné bohatstvo nebeskej slávy.

n 22 Mesto celé je chrámom Božím, ktorý je jeho jediným svetlom.

24-27 Bude to sídlo vyvolených kniežat Božích a sídlo pokoja. Jeho brány nebude treba zatvárať pred nepriateľom. A bude tam stále svetlo, stály deň bez tmy a noci. — Iz 60.

d) *Nebeský raj.* — Tu mi (anjel) ukázal *rieku* 22*
vody života, čistú ani sklo, ktorá vytekala zpod
prestola Božieho a Baránkovho. *Prostred* námestia, 2
s jednej i druhej strany rieky, bol *strom života,*
ktorý rodí dvanásť ráz ovocie; každý mesiac prináša totiž strom ovocie a lístie na uzdravenie národov.

Nebude viac nič zlorečeného. Prestol Boha a Ba- 3
ránka bude v meste a jeho služobníci sa mu budú
klaňať, | *budú hľadieť na jeho tvár* a jeho meno 4
bude na ich čelách. Nebude viac noci, takže nebu- 5
dú potrebovať svetla fakle ani *svetla slnca,* lebo
Pán Boh ich bude ožiarovať. A kráľovať budú na
veky vekov.

Záver knihy Zjavenia, 22, 6—21.

1. *Svedectvo anjela o pravosti tohto*
zjavenia. — Potom mi (anjel) povedal: „Tieto 6*
slová sú verné a pravdivé. Pán Boh prorockých
duchov poslal svojho anjela, aby ukázal jeho slu-
žobníkom, čo sa má onedlho diať. Hľa, prídem sko- 7
ro! Blahoslavený, kto zachováva slová tejto pro-
rockej knihy!"

Tu nájde ľudstvo stratený raj a stratenú blaženosť, ba 1-5
nekonečne viac! Všetci budú môcť do ľúbosti piť z vôd
života a jesť so stromu života, budú mať totiž účasť na
večnom živote trojjediného Boha. Budú hľadieť na neho
z tváre do tváre (porovnaj 1 Kor 13, 12 n.*) a v tomto
poznaní (= svetlo) bude postať ich večnej blaženosti a
slávy. — Gn 2, 8—10; Ez 47, 1—12.

Verše 6—21 sú záverom knihy, v ktorom svätopisec 6
dosvedčuje pravdivosť a hodnovernosť toho, čo napísal.

Anjel, ktorý bol Jánovým vodcom na týchto nadčaso- 6-11
vých a nadpriestorových cestách, potvrdzuje, že videnia
a zjavenia, ktorých sa apoštolovi dostalo, sú od Boha.
Nech ich zaznačí a nech ich neskrýva (= nezapečatí), ale
dá čítať ostatným, či už z toho budú mať nejaký osoh
alebo nie.

8 Ja, Ján, som to počul a videl. Keď som to počul
a videl, padol som k nohám anjelovi, ktorý mi to
9 ukázal, aby som sa mu klaňal. Ale on ma zavrátil:
„Nieže tak! Veď aj ja som len spoluslužobníkom
tvojím a tvojich bratov, prorokov a tých, čo zacho-
vávajú slová tejto knihy Bohu sa klaňaj!"

10 A povedal mi ešte: „Nezapečať prorocké slová
11 tohto sväzku, lebo (ich) čas je blízko! Kto páše ne-
právosti, nech ich len páše a nečistý nech sa len
znečisťuje! Spravodlivý nech len koná spravodli-
vosť a svätý nech sa len posväcuje!"

2. *Ježiš sám potvrdzuje pravdivosť toh-*
*12 *to zjavenia.* — „Hľa, prídem skoro a moja od-
plata so mnou, *aby som odplatil každému podľa je-*
13 *ho skutkov! Ja som Alfa* i *Omega, prvý i posledný,*
počiatok i koniec!

14 Blahoslavení, ktorí si *oprali rúcho,* aby mali prá-
15 vo na strom života a vošli bránami do Mesta. Psi
však a traviči, smilníci a vrahovia, modloslužobníci
a tí, čo milujú a pášu lož, ostanú vonku!"

16 Ja, Ježiš, poslal som svojho anjela svedčiť vám
v cirkvách o týchto veciach. Ja som koreň a rod
Dávidov, jasná hviezda-zornica!"

*17 A duch i nevesta hovoria: „Príď!" Kto to počú-
va, nech tiež povie: „Príď!" A *kto žízni, nech príde,*
a kto chce, nech si načrie *zdarma vody života!*

12-16 Sám Ježiš, koreň a rod Dávidov (prisľúbený Mesiáš) a zornica našej večnej slávy (2, 28*), nám to tiež potvrdzuje. Kto si všimne slov tejto knihy a včas si očistí dušu (= operie rúcho) v jeho krvi, bude mať účasť na jeho božskom živote. Porovnaj 21, 6—8*.

17 Cirkev, Kristova nevesta, posvätená Duchom Svätým, túžobne očakáva nebeského Ženícha. A každý veriaci nech sa oddane pripojí k jej prosbe, aby mu Pán dal napiť sa z vôd večného života. Porovnaj 21, 6*.

3. *Jánovo svedectvo.* — Každému, kto po- 18*
čuje prorocké slová tejto knihy, svedčím: Ak niekto *k nim niečo pridá, tomu* Boh pridá *súženia, o ktorých bolo písané v tomto sväzku.* Ak niekto 19
vezme niečo zo slov tejto prorockej knihy, tomu Boh vezme podiel na strome života a (podiel) vo svätom meste, o ktorých bolo písané v tomto sväzku!

Ten, ktorý dosvedčuje tieto veci, hovorí: „Áno, 20*
prídem skoro!"

Amen! Príď, Pane Ježišu!

Milosť Pána Ježiša so všetkými svätými! Amen. 21*

Svätopisec hrozí Božím trestom tým, čo by sa opová- 18 n
žili zmeniť a pokaziť znenie týchto zjavení. Už vtedy sa totiž našli bludári, ktorí kazili Písmo sv., aby ľahšie zvábili dobromyseľných ľudí (2 Pt 3. 15 n.). — Dt 4, 2; 29, 19

Porovnaj 1 Kor 16, 22*. 20

Vg má „Ježiša Krista" — a miesto „svätými" má „va- 21
mi".

I. Soznam mien

Ábel: Mt 23, 35; Lk 11, 51; Žid 11, 4; 12, 24.
Abrahám: Mt 1, 2; 22, 32; Lk 19, 9; Jn 8, 33; Sk 3, 25; Rim 4, 1—3; 9, 7; Gal 3, 7—9; 4, 22; Žid 7, 1. 4. 6.
— jeho viera: Jak 2, 21—23; Rim 4, 1—25; Gal 3, 6; Žid 11, 8.
— duchovní synovia: Mt 3, 9; Lk 3, 8; 19, 9; Rim 4, 11 n; 9, 6—16; Gal 3, 7. 29.
Adam: Lk 3, 38; 1 Tim 2, 13 n; Jud 14.
— Kristus: Rim 5, 12—21; 1 Kor 15, 22. 45—48.
Agabus, antiochijský kresťan, predpovedá hlad: Sk 11, 28; zajatie Pavlovo: Sk 21, 10.
Alexander: Mk 15, 21; Sk 4, 6; 19, 33; 1 Tim 1, 20; 2 Tim 4, 14.
Alžbeta, manželka Zachariášova: Lk 1, 5. 24.
— navštívená od Panny Márie: Lk 1, 39 n.
— matka Jána Krstiteľa: Lk 1, 57 n.
Ananiáš, pokrstí Pavla: Sk 9, 10 n.
Ananiáš, veľkňaz súdi Pavla: Sk 23, 2; 24, 1 n.
Andrej, apoštol, povolanie: Mt 4, 18; Mk 1, 16; 1, 29; 3, 18; 13, 3; Lk 6, 14; Jn 1, 35—40; 6, 8; Sk 1, 13.
Anna: Lk 2, 36.
Annáš: Jn 18, 13. 24.
Antikrist: 2 Tes 2, 3 n. 8—10; 1 Jn 2, 18; 2, 22; 4, 3; 2 Jn 7; Zjv 19, 11—21.
Antiochia v Sýrii: Sk 6, 5; 11, 19—27; 13, 1; 15, 22 n; 18, 22; Gal 2, 11;
— v Pizídii: Sk 13, 14; 14, 20; 2 Tim 3, 11.
Apolo: Sk 18, 24; 19, 1; 1 Kor 1, 12; 3, 4 n; 4, 6; 16, 12; Tit 3, 13.
Arábia: Gal 1, 17; 4, 25.
Areopag: Sk 17, 19 n. 22—34.
Áron: Lk 1, 5; Sk 7, 40; Žid 5, 4; 7, 11; 9, 4.
Atény: Sk 17, 16—34; 1 Tes 3, 1.
Babylon: Sk 7, 43; 1 Pt 5, 13; Zjv 14, 8; 16, 19; 17, 4; 18, 19.
Balám: 2 Pt 2, 15 n; Jud 11; Zjv 2, 14.
Barabáš: Mt 27, 16; Mk 15, 7 n. 11. 15; Lk 23, 18 n; 23, 25; Jn 18, 40; Sk 3, 14.

Barnabáš, predá svoje pole: Sk 4, 36; 9, 27;
— ide do Antiochie: Sk 11, 22 n;
— v sprievode Pavlovom: Sk 11, 30; 12, 25; 14, 11 n; 15, 2. 12; 15, 35 n;
— v listoch sv. Pavla: 1 Kor 9, 6; Gal 2, 1. 9. 13; Kol 4, 10.
Barsabáš—Jozef: Sk 1, 23 n.
Bartolomej, apoštol: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 14, Sk 1, 13.
Belzebub: Mt 10, 25; 12, 24. 27; Mk 3, 22; Lk 11, 15. 18 n
Betlehem: Mt 2, 1. 5. 6. 8; Lk 2, 4; Jn 7, 42.
Damask: Sk 9, 2—10; 22, 5 n. 11; 26, 12. 20; 2 Kor 11, 32; Gal 1, 17.
Dávid: Mt 1, 1 5 n; 9, 27; 15, 22; 22, 41—45; Lk 1, 32; Jn 7, 42; Sk 2, 30; Rim 1, 3; Žid 4, 7; 11, 32.
Dávidov Syn: Mt 22, 41—46; Mk 12, 35—37; Lk 1, 32; 20, 41—44; 2 Tim 2, 8; Zjv 22, 16.
Dekapolis: Mt 4, 25; Mk 5, 20; Lk 7, 31.
Dionýz z Areopagu: Sk 17, 34.
Efez: Sk 18, 24; 19, 1—40; 20, 17; 1 Kor 15, 32; 16, 8; 1 Tim 1, 3; 2 Tim 4, 12; Zjv 1, 11; 2, 1—7.
Egypt: Mt 2, 13; 2, 19; Žid 3, 16; 11, 26 n; Jud 5; Zjv 11, 8.
Eliáš, prítomný pri premenení Pána: Mt 17, 3; Mk 9, 3. 10—12; Lk 9, 30—33.
— spomenutý v Novom zákone: Mt 11, 14; Lk 1, 17; 4, 25; Jn 1, 21; Jak 5, 17 n.
Eva: 2 Kor 11, 3; 1 Tim 2, 13.
Filip apoštol: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 14; Jn 1, 43—49; 6, 5 n; 12, 21 n; 14, 8 n; Sk 1, 13.
Filip diakon: Sk 6, 5; káže v Samarii Sk 8, 5—13; obráti a pokrstí Etiopana Sk 8, 26 n; prorokuje Sk 21, 8.
Filip, vladár z rodu Herodesovho: Mt 14, 3; 16, 13; Mk 6, 17; Lk 3, 1.
Gabriel archanjel sa zjaví Zachariášovi: Lk 1, 11 n.
— Panne Márii: Lk 1, 26 n.
Gamaliel, učiteľ Pavlov: Sk 5, 34; 22, 3.
Gehenna, miesto večného zatratenia: Mt 5, 22. 29; 10 28; 18, 9; 23, 15; 23, 33; Mk 9, 42; Lk 12, 5. Porovnaj Zatratenie.
Getsemani: Mt 26, 36; Mk 14, 32.
Golgota: Mt 27, 33; Mk 15, 22; Jn 19, 17.
Hakeldama: Mt 27, 8; Sk 1, 19.
Herodes, Veľký, kráľ Judska: Mt 2, 1 n; 2, 16; Lk 1, 5.

— Antipas: väzní sv. Jána Krstiteľa: Mt 14, 3 n; Mk 6, 16—18. 20—22; 8, 15; Lk 3, 1. 19 n; 9, 9; 8, 3.
— súdi Ježiša: Lk 23, 7; Sk 4, 27.
— výrok Ježišov o ňom: Lk 13, 31 n.
Herodes Agripa I.: Sk 12, 1. 6. 11. 19—21.
Herodes Agripa II.: Sk 25, 13; 25, 22—26; 26, 1 n; 26, 19. 27 n. 32.
Herodiani zahanbení: Mt 22, 16 n; Mk 12, 13 n.
Izrael: Mt 2, 6; 10, 6; 15, 24; 27, 42; Mk 12, 29; Lk 1 54; 1, 68. 80; Sk 2, 36; 4, 10; Rim 9, 6; Flp 3, 5.
Jakub starší apoštol: Mt 4, 21; 10, 3; Mk 1, 19; 3, 17; Lk 5, 10; 6, 14.
— pri premenení: Mt 17, 1 n; Mk 9, 1 n; Lk 9, 28 n.
— jeho hnev: Lk 9, 54.
— pri vzkriesení dcéry Jairovej: Mk 5, 37.
— ctibažnosť: Mt 20, 20 n; Mk 10, 35 n.
— v záhrade Getsemanskej: Mt 26, 37; Mk 14, 33 n.
— umučený Herodesom Agripom: Sk 12, 2
Jakub mladší apoštol: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15
— príbuzný Pána: Mt 13, 55: Mk 6, 3; 1 Kor 15, 7, Gal 1, 19; 2, 9.
— na apoštolskom sneme: Sk 15, 13
— biskup jeruzalemský: Sk 12, 17; 21, 18.
Jakubova studňa: Jn 4, 1—26.
Ján apoštol: Mt 4, 21; 10, 3; Mk 1, 19; 3, 17; 5, 37.
— pri premenení Pána: Mt 17, 1 n; Mk 9, 1. 38; Lk 9, 28 n.
— jeho hnev: Lk 9, 49 n; 9, 53 n.
— jeho ctibažnosť: Mt 20, 20 n; Mk 10, 35 n.
— pri poslednej večeri: Jn 13, 23 n
— v getsemanskej záhrade: Mt 26, 17 n; Mk 14, 33 n; Jn 19, 26.
— pri hrobe Ježišovom: Jn 20, 1—10.
— ďalšie osudy: Sk 1, 13; 3, 4; 8, 14—25; Gal 2, 9; Jn 21, 20—23.
Ján Krstiteľ: jeho narodenie: Lk 1, 5—24; 1, 57—80.
— poslanie: Jn 1, 6 n.
— kázanie: Mt 3, 1—12; 9, 14—17; Mk 1, 2 n; 1, 4—8; Lk 1, 3, 1—6. 15—17; Jn 1, 15; 3, 23 n.
— pokrstí Ježiša: Mt 3, 13 n; Mk 1, 9 n; 2, 18—22; 6, 14—29; Lk 3 21 n; 5, 31—39; 7, 18—28; 9, 7—9; Jn 1, 15. 19—34; Jn 3, 25—30.

— vysiela svojich učeníkov k Ježišovi: Mt 11, 1—15; Lk 7, 19.
— jeho pochvala: Mt 11, 7n; 17, 11n; Lk 7, 24n.
— žalárovanie: Mt 4, 12; 14, 1—12; Mk 6, 17; Lk 3, 19.
— jeho smrť: Mt 14, 6n; Mk 6, 19n.
Ján Marek: Sk 12, 13n; 12, 25; 13, 5. 13; 15, 37. 39.
Jeruzalem: Mt 2, 3; 23, 37n; Lk 13, 34n; 19, 41n; 21, 20—24; Gal 4, 25.
— budúca skaza: Mt 24, 1n; Mk 13 14n; Lk 19, 42n; 21, 20; 23, 38
— slávny vstup Ježišov: Mt 21, 8n; Mk 11, 15n; Lk 19, 36n; Jn 12, 12n.
— nebeský J.: Gal 4, 26; Zjv 21, 2. 10. 27; Žid 12, 22.
Ježiš Kristus, meno: Mt 1, 21; Lk 1, 31; 2, 21.
— pravý Syn Boží: Mt 1, 1. 16. 21; 3, 17; 8, 29; 9, 27; 12, 23; 14, 33; 16, 16; 17, 5; 26, 63n; 27, 43; 27, 54; Mk 1, 11; 3, 12; 5, 7; 14, 61n; 15, 39; Lk 1, 31; 2, 7; 2, 21; Lk 3, 22n; 4, 34; 4, 41; 9, 35; 22, 70; Jn 1, 1n; 1, 14. 34. 49; 5, 19; 6, 46; 6, 70; 9, 35n; 10, 30n; 11, 27; 14, 7—11; 17, 1—5; 19, 7; 20, 17. 28. 31; Sk 8, 37; 9, 20; Rim 1, 3; Flp 2, 7n; Žid 2, 14; 4, 15; Zjv 5, 5.
— je Mesiáš: Mt 11, 3n; 16, 16; 26, 63; Mk 8, 29; 14, 61; Lk 7, 14n; 9, 20; 22, 66; 24, 26n; Jn 1, 41; 2, 23; 3, 2; 4, 25n; 6, 70; 7, 31; 9, 16; 11, 27; 11, 42; 16, 30; Sk 2, 36; 3, 20; 5, 34n; 9, 22; 18, 5. 28.
— počatý z Ducha Sv.: Mt 1, 20; Lk 1, 26n.
— narodil sa z Márie P.: Mt 1, 23; Lk 2, 6n.
— Spasiteľ ľudí: Mt 1, 21; 17, 11; 20, 28; Mk 10, 45; Lk 2, 11; 2, 21. 30; 9, 56; 15, 1n; 19, 10; 21, 28; Jn 1, 17; 3, 17; 4, 42; 6, 38n; 12, 32. 47; 18, 9; Sk 4, 12; 5, 31; 13, 23; 15, 11.
— pôvodca milosti: Mt 11, 28; Jn 1, 16; Sk 15, 11.
— je naším prostredníkom: Jn 6, 44. 66; 10, 7, 11, 22; 14, 6; Sk 4, 12.
— baránok Boží: Jn 1, 29 n; Sk 8, 32.
— dobrý pastier: Jn 10, 1n; Žid 13, 20; 1 Pt 2, 25; 5, 4; Zjv 7, 17.
— posilňuje, občerstvuje životom ukonaných: Mt 11, 29.
— je Učiteľ sveta: Mt 5—7; 23, 8. 10; Lk 4, 43; Jn 13, 13; Tit 2, 10.
— je naša nádej: Mt 12, 21.

— je cesta, pravda a život: Jn 1, 4; 5, 26; 11, 25; 14, 6; 15, 1 n.
— je svetlo pohanov: Lk 2, 32 n; Jn 1, 4 n; 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 46; Sk 13, 47.
— je kňaz: Mt 20, 28; 26, 26—28; Mk 14, 22—24; Lk 22, 19 n; Žid 4, 14—10, 29.
— je kráľ: Mt 27, 37; Lk 1, 32; Jn 18, 37; 1 Kor 15, 25; Žid 1, 8; 1 Pt 3, 22; Zjv 19, 16.
— najvyšší Sudca živých i mŕtvych: Mt 3, 12; 16, 27; 19, 28; 24, 30; 25, 31; 26, 64; Mk 13, 24 n; 14, 62; Lk 3, 17; 9, 26; 21, 27; Jn 5, 22; 12, 48; Sk 1, 11; 3, 20; 10, 42; 17, 31.
Porovnaj Poslušnosť Ježišova. Poznať Krista. Svätosť Ježišova. Večnosť Ježišova. Vykupiteľ. Utrpenie Ježišovo.

Jonáš prorok: Mt 12, 38—42; 16, 1—4; Lk 11, 29—32.

Jozef, ženích Panny Márie: Mt 1, 16—25; Lk 1, 27.
— zjaví sa mu anjel: Mt 1, 20 n; 2, 13 n; 2, 19 n.
— ide do Betlehema: Lk 2, 4 n; 2, 16.
— uteká do Egypta: Mt 2, 13—23.
— navráti sa z Egypta: Mt 2, 21 n.
— je pokladaný za otca Ježišovho: Mt 13, 55; Mk 6, 3; Lk 2, 48; 3, 23; 4, 22; Jn 1, 45; 6, 42.

Jozef bratanec Ježišov: Mt 13, 55; 27, 56; Mk 6, 3; 15, 40, 47.

Jozef Barnabáš porovnaj Barnabáš.

Jozef Barzabáš: Sk 1, 23 n.

Jozef Arimatejský: Mt 27, 58—60; Mk 15, 42—46; Lk 23, 50 n; Jn 19, 38—42.

Judáš Iškariotský: Mt 10, 4; Mk 3, 19; Lk 6, 16; Jn 6, 71 n; Sk 1, 16; 1, 18, 25.
— jeho lakomosť: Jn 12, 4—7.
— zapredá Ježiša: Mt 26, 14—16; 48—50; Mk 14, 10 n; Lk 22, 3—6; Jn 13, 26—30; 18, 2—5.
— Ježiš odhalí jeho úmysel: Mt 26, 25; Jn 13, 21 n.
— zradí Ježiša: Mt 26, 47 n; Mk 14, 43—45, Lk 22, 47 n; Jn 18, 3.
— jeho ľútosť a zúfalstvo: Mt 27, 3—10; Sk 1, 18.

Judáš Tadej (Lebbej), apoštol: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 16; Jn 14, 22.
— príbuzný Ježišov: Mt 13, 55; Mk 6, 3.

Judáš, sprievodca Pavlov: Sk 15, 27.

Judáš Galilejský, vodca vzbúrencov: Sk 5, 37.
Kain: Žid 11, 4; 1 Jn 3, 12; Jud 11.
Kajfáš veľkňaz: Mt 26, 3. 57. 62—66; Lk 3, 2; Jn 11, 49—52; 18, 13 n; Sk 4, 6.
Kána v Galilei: Jn 2, 1—10.
Kefas, aramské meno Petrovo: Jn 1, 42; 1 Kor 1, 12; Gal 2, 11.
Klaudius cisár, vykáže Židov z Říma: Sk 18, 2.
Klaudius Lyziáš: Sk 22, 24 n.
Kleofáš, jeden z emauzských učeníkov: Lk 24, 13 n.
Lazár, žobrák: Lk 16, 20 n.
Lazár, priateľ Ježišov: Jn 11, 1 n; 12, 1 n.
Lévi porovnaj Matúš apoštol: Mk 2, 14; Lk 5, 27.
Lukáš, evanjelista a sprievodca Pavlov: Kol 4, 14; 2 Tim 4, 11; Flm 24.
Malchus, sluha veľkňaza: Jn 18, 10; Mt 26, 51; Mk 14, 47; Lk 22, 50 n.
Marek, Ján Marek, evanjelista: Sk 12, 12; 13, 5; 13, 13; 15, 37—40; Kol 4, 10; 2 Tim 4, 11; Flm 24; 1 Pt 5, 3.
Marta, sestra Lazárova: Lk 10, 38—42; Jn 11, 17—44; 12, 2 n.
Matej, apoštol: Sk 1, 23—23.
Matúš apoštol a evanjelista: Mt 9, 9—13; 10, 3; Mk 2, 14; 3, 18; Lk 5, 27; 6, 15; Sk 1, 13.
Mária, matka Ježišova: Mt 1, 18—2, 23; 12, 46—50; Mk 3, 31—35; 6, 3; Lk 1, 26—56; 2, 4—52; 8, 19—21; Jn 2, 1—12; 6, 42; 19, 25—27; Sk 1, 14.
Mária, matka Ježišova, zasnúbená Jozefovi: Mt 1, 18—2, 23; Lk 1, 26—56; 2, 4—52.
— pozdravená od anjela: Lk 1, 26 n.
— navštívi Alžbetu: Lk 1, 39 n.
— ide do Betlehema: Lk 2, 4 n.
— ide na očisťovanie do chrámu: Lk 2, 22 n.
— ide do Egypta: Mt 2, 14 n.
— stratí Ježiša: Lk 2, 41 n.
— na svadbe v Káne: Jn 2, 1—11.
— ide za Ježišom v čase jeho verejného účinkovania: Mt 12, 46—50; Mk 3, 31—35; 6, 3; Lk 8, 19—21; Jn 2, 1—12; 6, 42.
— na Kalvárii· Jn 19, 25—27.
— vo večeradle s apoštolmi: Sk 1, 14
— Matka Boži Mt 1, 16; 2, 13; Lk 1, 43; 2, 34; Jn 2, 1.

— panna: Mt 1, 23; Lk 1, 34 n.
— plná milosti: Lk 1, 28 n.
Mária, manželka Kleofášova: Mt 27, 56; Mk 15, 40; Lk 8, 2; 24, 10; Jn 19, 25.
Mária Magdaléna: Mt 27, 56; Mk 15, 40; Lk 8, 2; 24, 10; Jn 19, 25; 20, 1 n; 20, 11—18.
Mária, sestra Lazárova: Lk 10, 38—42; Jn 11, 1—44; 12, 1—8.
Mária, matka Jána Marka z Jeruzalema: Sk 12 12
Melchizedek, kňaz a kráľ, predobraz Ježišovho kňazstva: Žid 6, 20—7, 17.
Mesiáš: Mt 16, 20; 24, 63; Mk 8, 29; 14, 61; Lk 9, 20; Jn 1, 41; 4, 25 n; 7, 26 n; 7, 41 n.
Michal archanjel: Jud 9; Zjv 12, 7.
Mojžiš: Mt 17, 3 n; Mk 9, 4—6; Lk 9, 30. 33; Jn 5, 45—47; Žid 11, 23—28.
Mária Magdaléna: Lk 8, 2.
— na Kalvárii: Mt 27, 56 n; Mk 15, 40; Jn 19, 25.
— pri hrobe Ježišovom: Mt 28, 1 n; Mk 15, 47; 19, 1; Lk 24, 10; Jn 20, 1 n. 11—18.
— zjaví sa jej Ježiš: Mk 16, 9; Jn 20, 11 n; Lk 24, 10; Jn 20, 18.
Naim: Lk 7, 11—17.
Natanael—Bartolomej apoštol: Jn 1, 45 n; 21. 2.
Nazaret: Mt 2, 23; 4, 13; Mk 6, 1—6; Lk 1, 26; 2, 39; 4, 16; Jn 1, 40.
Nikodém: Jn 3, 1—28; 7, 50; 19, 39—42.
Noe: Mt 24, 37; Lk 17, 26; Žid 11, 7; 1 Pt 3, 20; 2 Pt 2. 5.
Olivový vrch: Mt 21, 1; 24, 3; 26, 30; Mk 11, 1; Lk 22, 39; Sk 1, 12.
Pavol, apoštol, má účasť na kameňovaní sv. Štefana: Sk 7, 57.
— prenasleduje kresťanov: Sk 8, 3· 9, 1 n.
— povolaný za apoštola: Sk 9, 3—19;
— hovorí o svojom obrátení: Sk 22, 3 n; 26, 4 n. 12—18.
— jeho misijné cesty: Sk 13; 14; 15, 36—21, 16.
— prvé zajatie: Sk 23, 23—26, 32.
— v Ríme: Sk 28, 14—31; 2 Tim 4, 6—11. 16 n.
Porovnaj celú druhú časť Skutkov apoštol. 13—28 hl.
Pán, Boh: Mt 5, 33; 11, 25; Mk 1, 20; 5, 19; Lk 1, 6. 9. 28. 40; 4, 18.

— Ježiš: Mt 7, 21; 21. 3; Mk 11, 5; Lk 5, 5 12; 7, 13; 9, 59. 61; 10, 1. 39. 41; 12. 42: Jn 4, 11; 8, 11: 13, 23; Sk 1, 21; 7, 59; 9, 17; 10, 36; 1 Kor 1, 2; 3. 5n; Fil 2, 10n.
Peter, prvé vyvolenie za apoštola: Mt 4, 18n; Mk 1, 16n; Jn 1, 41n
— povolanie k apoštolátu: Mt 10, 2; Mk 3, 13—16; Lk 6, 12—14.
— premenovanie na Kefáša: Jn 1, 41n.
— po zázračnom rybolove klania sa Ježišovi: Lk 5, 8.
— ide po vode k Ježišovi: Mt 14, 28.
— vyznáva božstvo Ježišovo: Mt 16, 16n; Mk 8, 29; Lk 9, 20; Jn 6, 70.
— primát. prvenstvo v Cirkvi: Mt 10, 2; 16, 18n; Lk 22, 32; Jn 21, 15—17.
— usiluje sa odvrátiť Ježiša od utrpeni Mt 16, 23n; Mk 8, 32n.
— pri premenení Pána: Mt 17, 1n; Mk 9, 1n; Lk 9, 28n.
— pri poslednej večeri: Mt 26, 35n; Mk 14, 30n; Jn 13, 6n.
— v záhrade Getsemanskej: Mt 26, 37n; Mk 14, 32n; Lk 22, 32n; Jn 18 10n.
— zaprie Pána: Mt 26, 69n; Mk 14, 54n; Lk 22, 54n; Jn 18, 15n. 25.
— pri hrobe Ježišovom: Lk 24, 12; Jn 20, 2n.
Porovnaj Apoštoli a najmä prvú časť Skutkov apoštolských, hl. 1—12; 15.
Pilát, vladár Palestíny: Mt 27, 2. 58; Lk 23, 13—25; 23, 50—52; Jn 18, 28—19, 38; 1 Tim 6, 13.
Pole krvi (Hakeldama): Mt 27, 8; Sk 1, 19.
Samaria: Lk 17, 11; Jn 4, 1—7; Sk 8, 1; 15, 3.
Safira, jej náhla smrť: Sk 5, 1n.
Šára: Rim 4, 19; 9, 9; Žid 11, 11; 1 Pt 3 6.
Šavol: Sk 7, 57; porovnaj Pavol.
Sceva, Skeva: židovský kňaz v Efeze: Sk 19, 14.
Sekundus, učeník Pavlov: Sk 20, 4.
Silas (Silvanus) sprievodca Pavlov: Sk 15, 22: 15, 27—32; 16, 19. 25. 29; 17, 4. 10. 14n; 16, 25; 17, 4; 18, 5; 2 Kor 1, 19; 1 Tes 1, 1; 2 Tes 1, 1; 1 Pt 5, 12.
Siloe: Lk 13, 4; Jn 9, 7.
Simeon berie Ježiša na ruky: Lk 2, 25n.
Šimon Peter porovnaj Peter apoštol.
Šimon z Cyreny: Mt 27, 32; Mk 15, 21; Lk 23, 26.

Šimon Prašivý: Mt 26, 6n; Mk 14, 3n.
Šimon čarodejník: Sk 8, 9n. 13. 18—24.
Šimon Kananejský, apoštol: Mt 3, 18; 10, 4; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Sk 1, 13.
Šimon Horlivec (Zelotes) porovnaj Šimon Kananejský.
Šimon, neznámy farizej: Lk 7, 40. 43n.
Šimon, kožiar v Jope: Sk 9, 43; 10, 6. 17. 32.
Šimon, otec Judášov: Jn 6, 71; 12, 4; 13, 26.
Sodoma: Lk 17, 28n.
Sopater, učeník Pavlov: Sk 20, 4.
Sostenes, prednosta synagogy v Korinte: Sk 18, 17.
Štefan diakon: Sk 6, 5. 8n; 7, 2n; 7, 57.
Tabita, vzkriesená: Sk 9, 36n.
Tadej apoštol, porovnaj Judáš Tadej.
Tarzus: Sk 9, 30; 11, 25; 21, 39; 22, 3.
Teudas, falošný prorok a burič: Sk 5, 35
Teofil, sv. Lukáš mu venuje svoje evanjelium a Skutky: Lk 1, 3; Sk 1, 1.
Tertulus, advokát proti Pavlovi: Sk 24, 1n.
Tichikus: Sk 20, 4.
Timon diakon: Sk 6, 5.
Timotej, učeník Pavlov: Sk 16, 1n; 19, 22; 20, 4; 1 Kor 4, 17; 16, 10; Fil 2, 19—23; Žid 13, 23.
Tiran, kresťan efezský: Sk 19, 9.
Titus, učeník Pavlov: 2 Kor 8, 6—16; 12, 17n; Gal 2, 1. 3;
Titus, prímenom Justus (Spravodlivý): Sk 18, 7.
Tomáš apoštol: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Jn 11, 16; 14, 5; 20, 24—29; 21, 2; Sk 1, 13.
Trofim, učeník Pavlov: Sk 20, 4; 21, 29.
Zachariáš, otec Jána Krstiteľa: Lk 1, 5n. 40—59. 67; 3, 2.
— syn Barachiášov: Mt 23, 35; Lk 11, 51.

II. Soznam vecí

Abba (Otec): Mk 14, 36; Rim 8, 15; Gal 4, 6.
Almužna, odporúčaná: Mt 5, 42; 6, 2n; 10, 41. 42; 19, 21; Mk 9, 40n; 12, 42; Lk 3, 11; 6, 30; 11, 41; 12, 33; 14, 13; 16, 9; 18, 22; 19, 8; 21, 1n; Sk 2, 44; 20, 35; Rim 12, 13. 20; 1 Kor 16, 1n; Ef 4, 28; Jak 2, 15n; 1 Jn 3, 17; Rim 12, 8; 1 Kor 13, 3.
— má svoju vzácnu hodnotu a dostane sa jej odmena: Mt 10, 42; 19, 21; 25, 34n. 40; Mk 9, 41; Lk 11, 41; Sk 10, 2n; 20, 35; 2 Kor 9, 10—14; Žid 13, 16.
— príklady: Mk 12, 41—44; Lk 21, 1—4; Sk 2, 45; 4, 32—37; 6, 1; 9, 36, 10, 2; 2 Kor 8, 1n.
Anjel, anjeli, sú: Mt 18, 10; 22, 30; 25, 31; 26, 53; Lk 2, 9n; 2, 13; 15, 10; 20, 36; Kol 1, 16; 1 Tim 5, 21; Žid 1, 4—14; 12, 22; Zjv 5, 11.
— poradie v dôstojnosti: Rim 8, 38; Ef 1, 21; Kol 1, 16.
— úloha: Mt 4, 6. 11; 24, 31; Mk 1, 13; Lk 2, 13n; 16, 22; 22, 43; Žid 1. 6. 14; 1 Pt 1, 12; Zjv 5, 11n; 7, 12n.
— zjavenia: Mt 1, 20; 2, 13. 19n; 28, 2. 4; Mk 16, 5; Lk 1, 12—20; 1, 26—38; 2, 9—15; 22, 43; 24, 4; Jn 20, 12; Sk 1, 10n; 5, 19; 8, 26; 10, 3—7; 12, 7—11; 27, 23; Zjv 1, 1.
— pád: 1 Kor 6, 3; 2 Pt 2, 4; Jud 6; Zjv 12, 7;
— strážca: Mt 18, 10; Sk 12, 15; Žid 1, 14.
— vykonávajú rozkazy Božie: Mt 13, 39n; 18, 10; 26, 53; Lk 16, 22; Jn 1, 51.
— prídu s Ježišom ku všeobecnému súdu: Mt 13, 39n. 49n; 16, 27; 24, 31; 25, 31; Mk 13, 27; Lk 9, 26; 12, 8.
— anjel zjavuje sa Jozefovi: Mt 1, 20n; 2, 13n; 2, 19n.
— pastierom: Lk 2, 9n.
— Ježišovi na púšti: Mt 4, 11; Mk 1, 13;
— v rybníku Betesda: Jn 5, 4.
— v Getsemani: Lk 22, 43.
— pri vzkriesení Ježišovom: Mt 28, 2n; Mk 16, 5; Lk 24 4n; Jn 20, 12.
— pri nanebevstúpení: Sk 1, 10.
— Petrovi: Sk 5, 19; 12, 7.

— Korneliovi: Sk 10, 3 n.
— Filipovi: Sk 8, 26.
— pri smrti Herodesovej: Sk 12, 23.
— Pavlovi: Sk 27, 23.
Porovnaj Gabriel.
Anjeli zlí, odsúdení: Mt 25, 41.
Antikristovia: Mt 24, 5. 24; Mk 13, 6. 21; Lk 21, 8 n; Jn 5, 43.
Apoštolovia, povolanie na apoštolát: Mt 4, 18—22; 5, 11 n; 9, 9—13; 10, 2 n; Mk 1, 16—20; 2, 13—17; 3, 14 n; Lk 5, 1—11. 27—32; 6, 13 n; Jn 1, 35—47.
— voľba: Mk 3, 14—19; Lk 6, 13—16.
— soznam: Mt 10, 2 n; Mk 3, 16 n; Lk 6, 13 n; Sk 1, 13.
— vyslanie: Mt 10, 5—15; Mk 6, 7—13; Lk 9, 1—6.
— dostanú rozkaz zvestovať evanjelium v Judsku: Mt 10, 1 n; Mk 6, 7 n; Lk 5, 10; 9, 1 n.
— úloha: Mt 5, 13—16; 28, 18—20; Mk 16, 14—18; Sk 1, 6—8.
— majú kázať po celom svete: Mt 28, 19; Mk 16, 15 n; Lk 24, 47; Jn 15, 16. 27; 20, 21; Sk 1, 8; 10, 42.
— závidia si: Mt 18, 1 n; Mk 9, 33 n; Lk 9, 46 n; 22, 24 n.
— nesprávne si predstavujú kráľovstvo Božie: Mt 20, 20 n; Mk 10, 35 n; Lk 24, 21; Sk 1, 6.
— ich netrpezlivosť je karhaná: Mk 9, 35 n; Lk 9, 49 n.
— budú súdiť ľudí: Mt 19, 28; Lk 22, 30.
— vo význame hlásateľov evanjelia: Sk 14. 4. 14.
— karhanie ich ctibažnosti: Mt 18, 1 n; 20, 21 n; Mk 10, 37 n; Lk 9, 46 n.
— budúca odmena: Mt 10, 40—42; Lk 10, 16; Jn 13, 20.
— splnomocnenie: Mk 16, 18; Lk 22, 19; Jn 20, 20 n; 1 Kor 11, 25.
— snem: Sk 15, 1—35.
— budúci osud apoštolov: Mt 10, 16—25; Mk 13, 9—13; Lk 12, 4—12; 21, 12—17.
Askéza: Mt 5, 29 n; 10, 38; 19, 21; Lk 9, 23; 10, 4; 14, 26; 1 Kor 9, 27 n; Gal 5, 24; Kol 2, 16—23.
Porovnaj Zapierať seba
Baránok Boží: Jn 1, 29—36; 1 Pt 1, 19; Zjv 5, 8. 12 n; 6, 1—16; 7, 17; 12, 11; 13, 8; 14, 1 n; 17, 14 n; 19, 7. 9; 21, 14; 22, 14.
Bázeň pred Bohom ako Sudcom: Mt 10, 28; Lk 12, 4; 2 Kor 7, 1; 1 Pt 1, 17; 2, 17; Zjv 15, 3 n.
Beda porovnaj Hrozby.

Bedlivosť: Mt 24, 42—44; 25, 1—13; Mk 13, 33-37; Lk 12, 35—40; 21 36; 1 Kor 16, 13; 1 Tes 5, 6; 1 Tim 4, 5; 1 Pt 4, 7; 5, 8; Zjv 3, 2n; 16, 15.
— potrebná proti pokušeniam: Mt 26, 38—41; Mk 14, 38.
— s akou máme čakať druhý príchod Pána: Mt 24, 42n; 25, 13; Mk 13, 33n; Lk 12, 35n; 21, 36.
Bezbožnosť porovnaj Nevera.
Bezmanželstvo (celibát): Mt 19, 12; 1 Kor 7, 25—37.
Bezmilosrdenstvo viď Nemilosrdný.
Bezstranníckosť, porovnaj Nezaujatosť.
Birmovanie: Sk 8, 14—17; 19, 1—6; Ef 1, 13; Žid 6, 2.
Biskupi v dobe apoštolskej: Sk 20, 28.
— ich vysviacka: 1 Tim 1, 6; 4, 14
— akí majú byť: 1 Tim 3, 1—7; Tit 1, 5—9.
— úlohy: Sk 20, 28; 1 Kor 4, 1n; Tit 1, 5; 1 Pt 5, 1—4.
Blahoslavenstvá: Mt 5, 3n; Lk 6, 20n.
Blaženosť tých, čo nasledujú Ježiša: Mt 5, 11; 11, 6. 29; 13, 16; 16, 17; 24, 46; Lk 1, 45; 6, 22; 7, 23; 11, 28; 12, 37. 46; 14, 14n; Jn 12, 26; 13, 17; 20, 29.
— cesta k nej: Mt 6, 19n; Lk 12, 15; Rim 6, 8; Gal 6, 8.
— všetci sú povolaní dosiahnuť ju: Jn 3, 17; 1 Tes 5, 9; 1 Tim 2, 4.
— jej veľkosť: Mt 5, 12; 13, 14; 19, 28; Lk 22, 29n; 2 Tim 4, 8; 1 Pt 1, 3—6; 5, 4; Zjv 3, 5; 7, 13—17; 14, 13; 21, 4.
— má rozličné stupne: 1 Kor 15, 40—42; 2 Kor 5, 10; 9, 6.
Bližný, láska k bližnému porovnaj Láska.
— posúdiť: Mt 7, 1n; 12, 7; Lk 6, 37; 13, 1n; Jn 7, 24; 9, 2n; Rim 2, 1—4; 14, 13; Jak 4, 11n.
Bludári vo viere: Mt 7, 15; Rim 16, 17n; Tit 3, 10n; 1 Jn 4, 1—6.
Boh, je: Sk 14, 16; Rim 1, 20; Žid 11, 3. 6.
— je jeden: Mk 12, 29. 32; Jn 5, 17; 10, 30; 14, 9n; 17, 21n.
— v troch osobách: Mt 3, 16n; 10, 20; 17, 5; 18, 19; Mk 1, 10n; 9, 6; Lk 1, 28n; 3, 22; 9, 35; 10, 21n; Jn 1, 1n; 3, 35; 8, 16n; 10, 30n; 13, 31; 14, 1. 9n. 26; 15, 26; 17, 15n; 17, 1n; Sk 5, 32; 10, 38; 13, 33;
— je čistý duch: Jn 1, 18; 4. 24; 5, 37; 6, 46; Sk 7, 48; 17, 24n.
— stvoril všetko, čo je: Mt 19, 4; Mk 10, 6; Lk 3, 38; Jn 1, 3; Sk 4, 24; 14, 14; 17, 24; Kol 1, 16, Žid 11, 3; Zjv 4, 11; 14, 7.

— udržuje svet: Mt 6, 19 n. 26. 28—30; 10, 29 n; Lk 12, 6 n; Jn 5, 17; Sk 14, 16; 17, 25. 28; Rim 11, 36; Kol 1, 17; 1 Tim 6, 13.
— je dobrý a najvýš milosrdný: Mt 5, 44 n; 6, 26; 7, 11; 18, 14; 18, 19. 27; 19, 17; Mk 2, 7. 10; 10, 18; Lk 1, 68; 2, 29; 5, 21; 6, 36; 11, 13; 12, 24; 13, 6 n; Jn 3, 16 n; 6, 39 n; 8, 42; 9, 31; 11, 22; 18, 19; Rim 2, 4; 11, 22; Ef 2, 6 n.
— je najvýš múdry: Lk 16, 15; Jn 16, 30.
— je naším zákonodarcom: Mt 15, 3; 19, 6; Mk 10, 9.
— je spravodlivý: Mt 7, 2; Mk 4, 24; Lk 6, 38; 18, 7; Jn 3, 18. 36; Sk 10, 34; 17, 31; 23, 3.
— je pravdomluvný: Jn 3, 33; 7, 28; 8, 26.
— skúma srdcia: Mt 9, 4; Lk 16, 15; Sk 15, 8.
— je otcom všetkých ľudí: Mt 6, 9; 23, 9.
— je večný: Lk 11, 2; Jn 20, 17.
Porovnaj Poznať Boha.
Bohatstvo, jeho nebezpečenstvo: Mt 6, 24; 19, 23—26; Mk 10, 23—25; Lk 6, 13. 24.
— môže byť prekážkou spásy: Mt 6, 24; 13, 22; 19, 23 n; Mk 4, 19; 10, 23 n; Lk 6, 24 n; 8, 14; 16, 13; 18, 23 n; 1 Tim 6, 9 n; Jak 5, 1—6.
— jeho povinnosti: 1 Tim 6, 17—19; Jak 1, 10.
Bohatý mládenec: Mt 19, 16—22; Mk 10, 17—22; Lk 18, 18—23.
Boháč, hýrivec: Lk 16, 19—31;
— boháč nemúdry: Lk 12, 16—21.
Bohoslužba: Sk 2, 41 n; 2, 46 n; Rím 12, 1; 1 Kor 11, 2 n; 1 Tim 2, 1 nn.
Boj proti diablovi: Ef 6, 11—18; 1 Pt 5, 8.
— proti vlastnej prirodzenosti: Gal 6, 17; Kol 3, 5.
Brána: Mt 7, 13 n; 16, 18; Lk 13, 24.
Bratia, bratanci Ježišovi: Mt 12, 46—50; 13, 55; Mk 3, 31—35; 6, 3; Lk 8, 19—21; Jn 2, 12; 7, 3—5; Sk 1, 14; 1 Kor 9, 5; Gal 1, 19; Jud 1.
Bratské napomenutie: Lk 17, 3; 23, 40; 1 Tim 5, 20; 2 Tim 2, 25.
Cirkev založená od Ježiša: Mt 16, 18 n; 18, 17; Jn 10, 16; 21, 15—17.
— nadobudnutá krvou Ježišovou: Sk 20, 28.
— dostala sľub, že ju bude Boh ochraňovať: Mt 16, 18; 28, 20.
— predstavovaná v podobenstvách: Mt 13, 24 n; 18, 23 n;

20, 1n; 22, 2n; 25, 1n, Mk 4, 26; 12, 1n; Lk 13, 18n; 20, 9n; Jn 10, 16n.
— podmienky pre vstup do nej: Mt 4, 17; 18, 3; Mk 12, 28n; Lk 13, 24n; 18, 17; Jn 3, 3; Sk 14, 21.
— nevesta Kristova: 2 Kor 11, 2; Zjv 21, 2; 22, 17.
— vlastnosti: Ef 4, 5; 5, 25—27; 1 Tim 3, 15.
— neomylnosť vo veciach viery: Mt 16, 18; 28, 20; Lk 22, 32; Jn 14, 16n; 16, 13; 1 Tim 3, 15; 1 Jn 2, 26n.
— povinnosti oproti nej: Mt 18, 15—17; Sk 12, 5; Rim 15, 30; Kol 4, 3; 2 Tes 3, 1; Žid 13, 17.
— vylúčenie, vytvorenie z nej: 1 Kor 5, 2—5; 1 Tim 1, 20.
— má zaväzujúcu duchovnú moc, vládu kľúčov: Mt 16, 18n; Lk 22, 32; Jn 21, 17—19.
Ctibažnosť apoštolov: Mt 18, 1n; 20, 21n; Mk 10, 37n; Lk 9, 46n.
— vôbec: Mt 20, 20n; 23, 5—7; Mk 10, 35n; Lk 11, 43n; 22, 24; Jn 12, 43; Rim 12, 16; Gal 5, 26; Flp 2, 3.
Cudzoložné, bezbožné pokolenie: Mt 12, 39; 16, 4; Mk 8, 38.
Cudzoložnica pred Ježišom: Jn 8, 1—11.
Cudzoložstvo: Mt 5, 27n; 14, 3n; 15, 19; 19, 9. 18; Mk 10, 11. 19; Lk 6, 18; Rim 7, 8; 1 Kor 6, 9.
Čary, čarodejníctvo: Sk 8, 9—24; 13 6; 19 17n.
Čas využiť: 2 Kor 6, 2; Gal 6, 9n; Ef 5, 16.
Česť: Jn 5, 44; 2 Kor 6, 8.
— Božia: Jn 5, 17n; 17, 4: Rim 15, 7; 1 Kor 10, 31; Ef 1, 11—14; Fil 2, 9; 1 Tim 1, 17: Zjv 4, 11.
Čeľadník porovnaj Služobník Boží.
Čistenie chrámu porovnaj Chrám.
Čisté srdce porovnaj Srdce.
Čistota (mravná neporušenosť), jej vznešenosť· Mt 5, 8. 27—30; 19, 12; 22, 30; Mk 12, 25; Lk 20, 35; Sk 24, 25; Rim 12, 1; Gal 5, 22; 1 Tes 4, 3.
Človek, dôstojnosť: Sk 17, 28; 1 Kor 6, 15—20; 2 Kor 6, 16; Žid 1, 14; 2, 6—8; Jak 3, 9; 2 Pt 1, 4.
— povolanie, určenie: Mt 4, 10; 18, 14; 22, 37. 39; Jn 17, 3; Sk 17, 26; 1 Kor 6, 20; 1 Tes 4, 3; 5, 9; 1 Tim 2, 4; 1 Jn 3. 2.
— vnútorný: 2 Kor 4, 16; Gal 5, 16; Ef 3, 16; 1 Pt 3, 4.
Človeka Syn porovnaj Syn Človeka.
Čnosti, tri božské: Rim 5, 1—5; 1 Kor 13, 13; Kol 1, 4n; 1 Tes 1, 3.

Daň chrámová: Mt 17, 24—27.
Dane, dávky: Mt 22, 17—21; Mk 12, 14—17; Lk 20, 22—25; Rim 13. 6 n. 12.
Dedičný hriech: Rim 5, 12—14; 7, 7—25; 1 Kor 15, 22; Ef 2, 3.
Delenie duchov porovnaj Triedenie.
Deň súdny, deň Pánov porovnaj Posledný, všeobecný súd.
Denar, rímsky peniaz (desiatnik). Mt 20, 2. 10; 22, 20; Mk 12, 15; Lk 20, 24.
Desiatky predpísané Mojžišovým zákonom: Lk 18, 12; Mt 23, 23; Lk 11, 42; Žid 7, 1. 6—10.
Diabol, nepriateľ človeka a pokušiteľ: Mt 19, 19. 39; Mk 4, 15; Lk 8, 12; 22, 31; Jn 8, 44; 13, 2.
— luhár: Jn 8, 44; Sk 5, 3.
— knieža sveta: Jn 12, 31; 14, 30; 16, 11.
— pokúša Ježiša: Mt 4, 1 n; Mk 1, 13; Lk 4, 2 n. — Porovnaj Boj proti diablovi.
— odsúdený na večnú záhubu po svojom hriešnom páde: Mt 25, 41; Lk 10, 18.
— nečistý duch: Mt 12, 43 n; Mk 5, 12 n; Lk 8, 32 n; 11. 24 n.
— Ježiš ho vyháňa: Mt 4, 24; 8, 16. 28 n; 9, 32 n; 12, 22 n; 15, 22; 17, 14 n; Mk 1, 28; 5, 2 n; 9, 16 n; 9, 23 n; Lk 4, 33; 4, 41; 6, 18; 7, 21; 8, 2. 27; 9, 38 n; 11, 14 n; 13, 11 n; Sk 10, 38.
— diabli potvrdzujú božstvo Ježišovo: Mt 8, 29; Mk 1, 24; 3, 11 n; 5, 7; Lk 4, 34; 4, 41; 7, 21 n; 8, 28; Sk 19, 15.
— vyhnaní mocou mena Ježišovho: Mt 10, 1; Mk 3, 15; 6, 13; 9, 37; 16, 17; Lk 9, 1; 10, 17; Sk 5, 16; 8, 7; 16, 16 n; 19, 12.
Porovnaj Zlí duchovia, Satan.
Diakoni: Sk 6, 3—6; Flp 1, 1; 1 Tim 3, 8—13.
Diakonisky: Rim 16, 1; 1 Tim 3, 11.
Diaspora: Jn 7, 35; Jak 1, 1; 1 Pt 1, 1.
Dietky, ich povinnosti: Mt 15. 4: 19 19; Mk 7, 10; 10, 19; Lk 18, 20; Ef 6, 1—3; Kol 4, 20.
— vzory úprimnosti: Mk 9, 35 n; Lk 9, 47 n; 18, 17.
— Ježiš ich prijíma: Mt 19, 13 n; Mk 10, 13 n; Lk 18, 15.
— predstavené ako vzor pokory a poníženosti: Mt 11, 25; 18, 2 n; Mk 10, 15; Lk 10, 21.
Dieťa Božie: Mt 5, 9. 45; Jn 1, 12; Rim 8, 15. 17. 18—24; Gal 3, 26 n; 4, 3—7; Ef 1, 5; 1 Jn 3, 1 nn.
Divy Ježišove porovnaj Zázraky.

Dobrá povesť: Rim 5, 2. 11; 1 Kor 1, 31; 4, 7; 2 Kor 10, 17; Gal 6, 14; Jak 1. 9.
Dobré skutky, sú záslužné: Mt 6, 4. 18; 10, 41 n; Mk 9, 41; Jn 5, 28 n; Rim 2, 6 n; 10, 13; 1 Kor 15, 58; Ef 6, 8; Kol 3, 23; Žid 6, 10—13; 6, 16; Zjv 14, 13; 20, 12; 22, 12.
— sú potrebné: Mt 3, 10; 7, 19; 7, 21. 24—27; 25, 37—46; Lk 6, 46—49; Jn 15, 16; Jak 2, 14—22.
Dobročinnosť: Lk 12, 33; 16, 9; Sk 20, 35; 1 Kor 16, 1 nn; 2 Kor 8, 24; 9, 6—16; 1 Tim 6, 17—19; Žid 13, 16; Jak 2, 15 n; 1 Jn 3, 17 n.
Dobrota Boha: Mt 19, 17; Mk 10, 18; Sk 18, 19; Rim 2, 4; 11, 22; Ef 2, 6 n.
— ľudí: 1 Kor 13, 4; Gal 5, 22; Ef 4, 32; Kol 3, 12.
Dokonalosť, úsilie dosiahnuť ju: Mt 5, 48; 19, 21; Rim 12, 2; 1 Kor 15, 58; 2 Kor 7, 1; 13, 11; Ef 4, 15. 23 n; Flp 1, 9—11; 3, 12; 1 Tes 4, 1—3. 7; 5, 23; 2 Tim 3, 16 n; Žid 12, 14; 1 Pt 1, 14—16.
— kresťanská: Mt 5, 20 n; Jn 13, 34.
Domnienka dobrá: Mt 6, 1—23; 10, 42; 1 Kor 10, 31; Kol 3, 17.
Dostatočnosť porovnaj Spokojnosť.
Dôvera v Boha: Mt 6, 25—32; Žid 4, 16; 1 Pt 5, 7.
— pohnútka k nej: 1 Tim 4, 10; 2 Tim 1, 12; 1 Jn 3, 21 n.
— príklady: Mt 9, 2. 21; 15, 22—28; Lk 5, 4—9.
— opovážlivá: Mt 4, 5 n; Lk 4, 9 n; 18, 9 n.
Drachma: Mt 17, 23. 26; Lk 15, 8—10.
Duch Svätý, je Boh: Sk 5, 3 n; 1 Kor 2, 10; 3, 16; 12, 4—11.
— pôsobenie: Jn 15, 26; 16, 13. 14; Rim 8, 26 n; 1 Kor 2, 10; 12, 11; Tit 3, 5.
— vychádza z Otca i Syna: Jn 15, 26; 16, 14 n;
— zjavil sa: Mt 3, 16; Mk 1, 10; Lk 3, 22; Jn 1, 32 n; Sk 2, 1—4.
— ovocie Ducha: Gal 5, 22.
— hriechy proti Duchu Sv.: Mt 12, 31 n; Mk 3, 28 n; Lk 12, 10.
— Duch Sv. pri vtelení Syna Božieho: Mt 1, 20. 35.
— prisľúbený apoštolom od Ježiša: Lk 11, 13; 12, 12; 24, 49; Jn 7, 37 n; 14, 16 n; 16, 7 n; Sk 1, 3 n.
— Ježiš ho skutočne udelil apoštolom: Jn 20, 22.
— sostúpil na apoštolov, shromaždených vo večeradle: Sk 2, 1 n.

— sostúpil na prvých kresťanov: Sk 4, 31; 8, 15; 10, 44; 11, 15; 13, 52; 15, 8; 19, 5.
— sostúpil na Ježiša pri jeho pokrstení: Mt 3, 11: Mk 1, 8; Lk 3, 16; Jn 3, 5; Sk 3, 38; 11, 15.
— naplní duše spravodlivých: Lk 1, 15n; 1. 41. 67: 2, 25; Sk 5, 32; 9, 31; 10, 44; 11, 24
— je svetlom mysle: Mt 10, 20: Mk 13, 11; Lk 12, 11n; 21, 14n; Jn 14, 26; 15, 26; 16, 13n; Sk 4, 8; 7, 55; 20, 23; 21, 4.
— hriechy proti Duchu Sv. sa neodpúšťajú: Mt 12, 31n; Mk 3, 29; Lk 12, 10.
— soslaný na letný sviatok: Sk 2, 1n.
— zjavil sa pri krste Ježišovom: Mt 3. 16; Mk 1, 10: Lk 3, 22; 4, 1. 18; Jn 1, 32n.
— sostúpil na ľudí: Sk 1, 8; 2, 4; 2, 17n; 6, 3; 8, 15n; 10, 44n; 11, 16; 11, 24; 13, 9; 15, 8; 19, 2. 4.

Duchovia zlí porovnaj Diabol, Satan.

Duchovná moc Cirkvi: Mt 16, 18n; Lk 22, 32; Jn 21, 17—19.

Duchovný človek: 2 Kor 4, 16; Gal 5, 16; Ef 3, 16; 1 Pt 3, 4.

Duša ľudská, je nesmrteľná: 2 Kor 5, 1; Gal 6, 8.
— hodnota: Mt 16, 26; Mk 8, 36n: 2 Kor 12, 15.
— spása Mt 6, 33; 16, 26; Mk 8, 36n; Lk 9, 25; 10, 42; 12, 13—21.
— je nehmotná: Lk 24, 39
— je nesmrteľná: Mt 10, 28; 22, 24n; 22, 32; Mk 12, 19n; Lk 16, 23; 20, 28; Jn 3, 16; 5, 29; 12, 25.
— Ježišova duša sa zarmucuje: Mt 26, 38; Mk 14, 34; Jn 12, 27; Mk 3, 5.

Duša Máriina, zaplesá: Lk 1, 46n.
— bolesťou bude zranená: Lk 2. 35n.

Eucharistia porovnaj Oltárna sviatosť.

Evanjelium sa má hlásať celému svetu: Mt 24, 14, 26, 13; 28, 19; Mk 13, 10; 14, 9; 16, 15.

Exkomunikácia porovnaj Vylúčenie z Cirkvi, Cirkev.

Familia porovnaj Rodina.

Falošné svedectvo proti bližnému: Mt 19, 18; Mk 10, 19; Lk 3, 14.

Falošní proroci porovnaj Proroci.

Farizeji, ich náuka a mravy: Mt 5, 20; 9, 11n; 12, 2n; 12, 24n; 38 n; 15, 1n; 16, 1n; 16, 6n; 9, 3; 21, 23n; 23, 2n;

Mk 2, 16n; 7, 1n; 8, 11n. 15; 10, 2n; Lk 5, 21; 6, 7n; 7, 36n; 11, 37n; 12, 1n; 14, 3n; 15, 2n; 17, 20n; 18, 9n; 19, 39n; Jn 8, 3n.
— ich zvyky: Mt 6, 2. 5. 16; 23, 6; Mk 7, 3n; Lk 11, 42; 19, 11n.
— ich svätuškárstvo: Mt 15, 8n; 23, 1—33; Lk 11, 37—44.
— nepriatelia Ježišovi: Mt 9, 34; 12, 14; Lk 6, 11; 16, 14; Jn 11, 45—53.
— Ježišova výstraha pred nimi: Mt 16, 6; Mk 8, 15; Lk 12, 1.
— hrozby proti nim: Mt 23, 13—33; Lk 11, 42—44.
Hádka apoštolov o hodnosť: Mt 18, 1—5; Mk 9, 33—37; Lk 9, 46—48; 22, 24—30.
Hádky kresťanov: 1 Kor 6, 7; Gal 5, 20; Jak 3, 13—18.
Hašterivosť porovnaj Nejednotnosť.
Helenisti: Sk 6, 1; 9, 29.
Heretici (kacíri) porovnaj Kacíri, Bludári.
Hlad, telesný u Ježiša: Mt 4, 2; 22, 18; Mk 11, 12; Lk 4, 2.
— duševný: Mt 5, 6; Lk 1, 53; 6, 21; Jn 6, 35.
Hlásatelia náuky Božej porovnaj Kazateľ.
Hlavatosť: Mt 11, 16—19; Lk 7, 31—35.
Hlavné prikázanie: Mt 15, 18—20; 22, 34—40; Mk 7, 20—23; 12, 28—34; Lk 10, 25—37.
Hmotné veci, starosť o ne: Mt 6, 25—34; 13, 22; Mk 4, 18; Lk 8, 14.
Hnev: Mt 5, 22n.
— Boží: Mt 3, 7; Jn 3, 36; Rim 1, 18; 2, 5; Ef 2, 3; 1 Tes 2, 16; 5, 9.
Hodovanie, hostina: Mt 22, 1—14; 23, 6; Mk 6, 21; 12, 39; Lk 5, 29; 14. 7—24; Jn 12, 1—3; 13, 2n; Zjv 19, 9. Porovnaj Obetné hostiny pohanov.
Horčičné semienko, zrnko: Mt 13, 31n; Mk 4, 31n; Lk 3, 19.
Horlivosť Ježišova o chrám: Mt 21, 12n; Mk 11, 15n; Lk 19, 45n; Jn 2, 14n.
Hostina svadobná: Mt 22, 1—14; Lk 14, 15—24.
Hostiny obetné pohanov: 1 Kor 8, 10—13; 10, 19—21; 10, 28—30.
Hrabivosť: Lk 12, 15; 1 Kor 6, 9n; Ef 3, 3. 5; 5, 5; Kol 3, 5n; 1 Tim 6, 10; Žid 13, 5; Jak 4, 1—3; 2 Pt 2, 3.
Hrdosť, výstraha: Rim 1, 29n; 11, 20; 1 Kor 4, 7; Gal 5, 26; 2 Tim 3, 2; Jud 16.

— trest za hrdosť: Mt 23, 12; Lk 1, 51; 14, 11; 8, 14; Jak 4, 6. 16; 1 Pt 5, 5; Zjv 18, 7 n.
Hriech, jeho pôvod: Jn 15, 21 n; 15, 24; Rim 5, 12; Jak 1, 13—15; 1 Jn 3, 8.
— smrteľný: Mt 5, 22; 10, 15; Lk 10, 12; 12, 47; Jn 19, 11; 1 Jn 5. 16.
— do neba volajúce: Jak 5, 4
— proti Duchu Sv.: Mt 12, 31 n; 3, 28 n; Lk 12, 10; Sk 7, 51; Žid 6, 4—6; 10. 26 n.
— trest: Rim 1, 28; 2, 6. 8 n; 6, 21; Gal 6, 7 n; Kol 3, 25; 2 Pt 2, 3—6. 9 n.
— vyznať sa z nich: Mt 3, 6.
— odpúšťať môže iba Boh: Mt 6, 12; 9, 2; Mk 2, 5 n; Sk 5, 20 n; 7, 47 n; Jn 1, 29; Kol 1, 14; 1 Jn 1, 7—10; 2, 2.
— takú moc dostali apoštoli: Mt 18, 18. 35; Jn 20, 23.
— odpúšťajú sa pre zásluhy Ježišove: Mt 26, 28; Lk 24, 47; Sk 10, 43; 13, 38.
— ktoré sa nemôžu odpustiť: Mt 12, 31 n; Mk 3, 28 n; Lk 12, 10.
— bližným odpúšťať: Mt 5, 23 n; 6, 12; 6, 14 n; 18, 15. 21 n; Mk 11, 25; Lk 6, 27 n; 11, 4; 17, 3 n;
— Ježiša nemožno obviniť z hriechu: Jn 8, 46.
— vyznať: Mt 3, 6; Mk 1, 5; Sk 19, 18; Jak 5, 15; 1 Jn 1, 9.
— oľutovať porovnaj Ľútosť.
— následky: Jn 5, 14; 8, 34 n; 9 1 n.
— príležitosť k nim: Mt 5, 29 n; 18, 8 n: Mk 9. 43—47
— návrat k nim: Mt 12. 43—45; Jn 5, 14; 8, 11. Žid 6, 4—8; 10, 26—30; 2 Pt 2, 20—22.
— dedičný: Rim 5, 12—14; 7, 7—25; 1 Kor 15, 22; Ef 2, 3.
Hriešnica: Lk 7, 36—50.
Hriešnici: Mt 9, 10—13; Mk 2, 15—17; Lk 5, 29—32; 15, 2.
— shromaždení okolo Ježiša: Mt 9, 10 n; 26, 7 n; Mk 2, 15 n; 14. 3 n; Lk 7, 37 n.
Hýrivosť, výstraha: Lk 21, 34; Rim 13, 13.
— trest: Lk 6, 25; 16, 19—25; 17, 26—29; Gal 5, 21; Flp 3, 18 n; Jak 5, 5.
Hýrivý boháč: Lk 16, 19—31.
Charizmy (mimoriadne dary Ducha Sv.): Mk 16, 17; Sk 2, 4; 8, 18; 10. 46; 19, 6; Rim 12, 6; 1 Kor 12, 14; Gal 3, 5. Porovnaj Jazyky.

Chlieb, nekvasený: Mt 26, 17; Mk 14, 1. 12; Lk 22, 1. 7; Sk 12, 3; 1 Kor 5, 8.
— s neba: Jn 6, 32nn.
— lámanie: Mt 26, 26; Lk 22, 19; 24, 30; 22, 34; Sk 2, 42; 2, 46; 20, 7; 1 Kor 10, 16; 11, 20.
— rozmnoženie: Mt 14, 13—21; 15, 32—39; Mk 6, 31—34; 8, 1—10; Lk 9, 10—17; Jn 6, 1—15.
Choroba, príčina: Jn 5, 14; 9, 3; Sk 12, 21—23; 1 Kor 11, 29; Zjv 2, 21n.
— cieľ: Jn 11, 4; 1 Pt 4, 19.
— potecha v nej: 1 Kor 15, 42n; Jak 5, 15.
Chrám: Mt 4, 5; 12, 6; 24, 1; Mk 13, 3; Lk 2, 24—38; 4, 9; 18, 10; 21, 5; 22, 52; Sk 4, 21; 24, 26; 25, 8.
— duchovný: 1 Kor 6, 18—20; 2 Kor 6, 16; Ef 2, 20—22; 1 Pt 2, 4n.
— vyčistenie: Mt 21, 12n; Mk 11, 15—17; Lk 19, 45n; Jn 2, 13—17.
— daň: Mt 17, 24—27.
— Ježiš vyháňa predavačov z neho: Mt 21, 12n; Mk 11, 15n; Lk 19, 45n; Jn 2, 14n.
— proroctvo o jeho sborení: Mt 24 2n; Mk 13, 2n; Lk 21, 5n.
— znamená telo Kristovo: Jn 2, 19n.
Chromí, uzdravení: Mt 11, 5; 15, 30; Lk 7, 22; Sk 3, 2n; 14, 7n.
Chudoba, dobrovoľná: Mt 5, 3; 10, 9n; 15, 33; 19, 21; Mk 6, 8n; 10, 21; Lk 6, 20; 9, 3; 9, 58; 10, 4; 12, 33; 18, 22; 2 Kor 8, 9.
— Ježišova: Mt 8, 20; Lk 9, 58.
Chudobní, starostlivosť o nich: Sk 6, 1. 3: 2 Kor 8, 4—7; Gal 2, 10; 1 Tim 5, 16.
Chvála: Rim 5, 2. 11; 1 Kor 1, 31; 4, 7; 2 Kor 10, 17; Gal 6, 14; Jak 1, 9.
Chválospev Máriin: Lk 1, 46n.
— Zachariášov: Lk 1, 68n.
— Simeonov: Lk 2, 29n.
Jazvy Kristove: Lk 24, 39; Jn 20, 27; Gal 6, 17.
Jazyk krotiť: Ef 4, 29; Kol 3, 8; Jak 1, 19; 3, 1—12.
Jazyky rozličné ako charizmatické dary: Sk 2, 4; 10, 46; 19, 6; 1 Kor 12—14.
— znak Ducha Sv.: Sk 2, 3.

Jedlo, požehnané modlitbou: Mt 14, 19; 15, 36; 26 26; Mk 14, 22; Lk 24, 30; Sk 27, 35; Rim 14, 6; 1 Kor 10, 30; 1 Tim 4, 3—5.
Jednomyseľnosť: Sk 2, 42; 2, 44; 4, 32; Rim 12, 16; 15, 5 n; 1 Kor 1, 10; Ef 4, 2; Flp 2, 2 n; 1 Pt 3. 8.
Jednoduchosť: Mt 6, 22; 10, 16; Lk 11, 34.
Jednota, akú si žiada Pán od svojich: Jn 17, 11. 21 n.
— prvých kresťanov: Sk 4, 12.
Kacíri: Mt 7, 15; 24, 5; Jn 5. 43.
Kajať sa: Mt 26, 75; 27, 4; Lk 7, 37 n; 15, 18; 18. 13; 2 Kor 7, 10. Porovnaj Lútosť.
Kalich, použitý pri ustanovení Sviatosti Oltárnej: Mt 26, 27; Mk 14, 23; Lk 22, 20.
— znak utrpenia: Mt 26, 39; Mk 14, 36; Lk 22, 42. Jn 18, 15; Mt 20, 22 n; Mk 10, 38.
Kananejská, pohanská žena: Mt 15, 21—28; Mk 7, 24—30.
Kázanie Ježišovo: Mt 4, 23—25; 5—7; 13; Mk 1, 39; 4; Lk 4, 44; 6, 20—49; 8.
Kazateľ, povolanie: Jn 1, 23; Rim 2, 19 n; 1 Kor 4, 1; 2 Kor 2, 14 n; 5, 20; 6, 4; Ef 6, 20; 1 Tes 3, 2; 2 Tim 1, 1; Tit 1. 1.
— potrebné vlastnosti: Jn 7, 18; 1 Kor 13, 1; 2 Kor 4, 1—5; 1 Tes 2, 4 n; 2 Tim 2, 15; 4, 2—5; Tit 2, 15.
Kázeň, jej cieľ: Kol 1, 25; 1 Tim 1, 5.
— obsah: 1 Kor 2, 2. 6—8; Kol 1, 25—29.
— spôsob, forma: 1 Kor 1, 17; 1, 21—24; 2, 1—5; 2, 12 n.
Klaňať sa, Bohu jedine: Mt 4, 10; Lk 4, 8; Sk 10, 25 n; 14, 10; Zjv 4 9—11; 5, 11—14; 7, 9—12.
— v duchu a pravde: Jn 4, 22. 23. Porovnaj Poklona.
— Ježišovi Kristovi: Flp 2, 10 n; Žid 1, 6.
Klasy: Mt 12, 1; Mk 2, 23; Lk 6. 7.
Kľúče ako znak duchovnej moci v Cirkvi, porovnaj Duchovná moc.
Kliatba, Kliatie: Mt 21, 18 n; Mk 11, 12—14; Rim 9, 3; Gal 1, 8 n.
Kňazi, ich úrad: Sk 14, 22; 15, 2; 1 Tim 4, 14; 5, 17 19; Tit 1, 5; Jak 5, 14 n.
— úloha: 1 Kor 4, 1; 2 Kor 5, 18—20; Ef 4, 11—13
— kňazstvo Nového Zákona, jeho ustanovenie: Lk 22, 19.
Knieža sveta tohto: Lk 4, 6; Jn 12, 31; 14, 30; 1 Kor 2, 6. 8; Ef 2, 2.

Kniha života: Lk 10, 20; Flp 4, 3; Zjv 3, 5; 13, 8; 17, 8; 20, 12. 15; 21, 27.
Komunizmus prvých kresťanov, porov. Spoločný majetok.
Koniec sveta: Mt 24; Mk 13; Lk 21.
Porovnaj Svet, Preporodenie.
Koruna, veniec slávy: 1 Kor 9, 25; Flp 4, 1; 1 Tes 2, 19; 2 Tim 2, 5; 4, 8; Jak 1, 12; 1 Pt 5, 4; Zjv 2, 10; 3, 11; 6, 2.
Korunovanie tŕním: Mt 27 27—30; Mk 15, 16—19; Jn 19, 2 n.
Kráľovstvo Božie: Mt 4, 23; 6, 33; Mk 1, 15; 4, 11; 4, 26. 30; Lk 6, 20; 12, 31; Sk 8, 12; 19, 8; 20, 25; 28, 23. 30; Rim 14, 17; 1 Kor 4, 20; 6, 9; Gal 5, 21; Ef 5, 5; Kol 1, 11. 13; 1 Tes 2, 12; 2 Tes 1, 5. — Mt 6, 10; Lk 11, 2; 12, 31.
— Ježišovo duchovné a večné: Lk 1, 33; 17, 21; Jn 18, 36.
Porovnaj Cirkev.
Kráľovstvo tisícročné: Zjv 20, 4. 7.
Kresťania, vznik mena: Sk 11, 25 n; 26, 28.
— ich dôstojnosť: Mt 5, 19 n; 11, 11 n; Lk 7, 28; 1 Kor 3, 16 n; 6, 19 n; 2 Kor 6, 16—18; Gal 3, 28 n; Ef 2, 19—22; 1 Pt 2, 9 n; Zjv 1, 6.
— povinnosti: Rim 6, 1—23; 12, 1 n; 13, 11—14; 2 Kor 6, 14—18; Kol 3, 1—17.
Kríž, kázeň kríža: Rim 3, 25; 1 Kor 1, 17—25; 2, 2; Flp 2, 8.
— ovocie: Jn 8, 28; 12, 32; Rim 8, 32; 14, 9; Gal 1, 4; Ef 2, 15; Kol 1, 20; 2, 14; Žid 12, 2; 1 Pt 2, 24.
— svoj kríž niesť: Mt 10, 38; 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 27.
— nástroj umučenia: Mt 27, 32; Mk 15, 21; Lk 23, 26; Jn 19, 17.
— obraz úplnej poslušnosti oproti Bohu: Mt 10, 38, 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 27.
Krst, ustanovenie: Mt 28, 19; Mk 16, 16; Jn 3, 5; Sk 1, 5.
— jeho potrebnosť: Jn 3, 5.
— účinky: Mt 16, 16; Sk 2, 38; 22, 16; Rim 6, 3 n; 1 Kor 12, 13; Gal 3, 27 n; Ef 5, 26; Kol 2, 12; Tit 3, 4—7; 1 Pt 3, 21.
— vysluhovanie: Sk 2, 41; 8, 12; 9, 18; 10, 48; 16, 14 n; 16, 33; 18, 8; 19, 4 n.
— Jánov krst: Mt 3, 6. 11; Mk 1, 4; Lk 3, 3; Jn 1, 25 n; 1, 33; 3, 23; Sk 1, 5; 13, 24; 19, 4.
— Ježiš krstí: Jn 1, 33; 3, 22. 26; 4, 1.

— apoštoli krstili: Jn 4, 2; Sk 2, 38 n; 8, 12 n. 36 n; 9, 18; 10, 47 n; 16, 15. 33. 18, 8; 19, 5; 22, 16
— Šimon čarodejník sa pokrstí: Sk 8, 13.
— Filip pokrstí pokladníka kráľovnej: Sk 8, 38
— Pavol pokrstený: Sk 9, 18; 22, 16.
— Kornelius, prvý pohan pokrstený: Sk 10, 47.
— je najpotrebnejšou sviatosťou: Mt 28, 19; Mk 16, 16; Jn 3, 5.
— zotrie hriechy: Sk 2, 38.
— dáva Ducha Sv.: Mt 3, 11; Mk 1, 8; Lk 3, 16; Jn 1, 33; 3, 5; Lk 2, 38; 19, 3.
— Ján pokrstí Ježiša: Mt 3, 13—17; Mk 1, 9 n; Lk 3, 21; Jn 1, 31—34.
— pokánia, ako ho hlásal Ján: Mt 3, 6 n; 21, 25; Mk 1, 4 n; Lk 3, 3 n; 7, 29; Jn 1, 25 n; 3, 23; Sk 13, 24; 19, 3 n.
— znak utrpenia: Mk 10, 38 n; Lk 12, 50.
Krutosť porovnaj Nemilosrdný.
Krv Kristova, jej hodnota: Mt 26, 28; Mk 14, 14; Lk 22, 20; Jn 6, 53—56; 1 Kor 11, 25; Žid 13, 20.
— vyliata pre spásu sveta, porovnaj Spása.
— účinky: Sk 20, 28; Rim 3, 24; 5, 9; Ef 1, 7; Kol 1, 13 n; 1, 20; Žid 9, 13 n; 10, 19—23; 12, 24; 1 Pt 1, 18; Zjv 1, 5; 5, 9 n.
Kúkoľ: Mt 13, 24—30; 13, 36—43.
Kúzelníctvo, čarodejníctvo: Sk 8 9—24; 13, 6; 19, 17 n.
Kvas: Mt 16, 6. 11 n; Mk 8, 14 n; 12, 1; 1 Kor 5, 6—8; Gal 5, 9.
Lakomstvo Ježiš odsúdil: Mt 4, 8 n; 6, 19 n; Lk 4, 5; 12, 15 n.
— Judášovo: Mt 26, 14 n; Jn 12, 4 n.
— Ananiášovo: Sk 5, 1 n.
— výstraha: 1 Kor 5, 10; 6, 10, 2 Kor 9, 5; Ef 5, 3 5; Kol 3, 5; Žid 13, 5.
Lahostajnosť oproti darom Božím porov. Nedbalosť a Milosť.
Lámanie chleba: Lk 24, 30. 35; Sk 2, 42 n; 20, 7 n; Mt 26, 26; Lk 22, 19; 1 Kor 10 16; 11, 20.
Láska, vzájomná medzi Otcom a Synom: Jn 3 35; 5 20; 10, 17; 14, 31; 15, 9 n; 17, 23.
— ktorou Boh miluje ľudí: Jn 3, 16; 11, 5; 14, 23; Rim 5, 8; 1 Jn 3 16; 4, 9 n.

— láska naša k Bohu, hlavné prikázanie: Mt 22, 37n; Mk 12, 28n; Lk 10, 27n.
— pohnútka: Jn 3, 16; 15, 12n; Rim 5, 8; 8, 32—35; Gal 2, 20; 1 Jn 3, 16; 4, 9n.
— znaky: Jn 14, 15. 21; 1 Jn 2, 15; 3, 16; 4, 20; 2 Jn 6
— Ježišova k nám: Mk 10, 21; Lk 12, 49; 23, 34; Jn 10, 1n; 13, 1. 23; 14, 18. 21; 15, 9. 12; 17, 23; 19, 26; 21, 7. 20; 2 Kor 5, 14; 8, 9; Gal 2, 20; Ef 3, 16—19; 5, 2; 5, 25; Zjv 1, 5.
— naša láska k Ježišovi: Mt 10, 37n; Jn 8, 42; 14, 15. 21. 23n. 28; 1 Kor 16, 22; Ef 4, 15n; Flp 3, 7n; 1 Pt 1, 8n; 1 Jn 5, 1.
— láska k svetu: 2 Tim 4, 9; Jak 4, 4; 1 Jn 2, 15—17; Jn 15, 18n; Rim 12, 2.
— láska k Bohu dosiahne odpustenie hriechov: Lk 7, 47.
— láska k Bohu prejavuje sa v činoch: Mt 7, 21; 15, 8; 23, 23; 24, 12; Mk 7, 6; Lk 11, 42; Jn 14, 21, 23.
— láska k sebe samému: Mt 22, 39; Lk 19, 18; Ef 5, 29.
Láska k bližnému, je povinnosťou: Mt 5, 43; 7, 12; 19, 19; 22, 39; Mk 12, 31; Jn 13, 34n; 15, 12. 17; Rim 13, 8—10; 1 Kor 13, 1—8; Gal 5, 13—15; Kol 3, 14; 1 Tes 4, 9n; Žid 13, 1; Jak 2, 8; 1 Pt 1, 22; 2, 17; 4, 8; 1 Jn 2, 9—11; 3, 10. 23; 4, 7 n.
— jej vlastnosti: Mt 5, 46n; 7, 12; Lk 6, 31—34, 14, 12—14; Rim 12, 9; 1 Kor 10, 24; 13, 4—6; Ef 4, 2. 32; Flp 2, 2—4; 1 Pt 1, 22; 1 Jn 3, 16—18.
— príklady: Lk 10, 36n; Rim 9, 1—5; 11, 1; 1 Kor 9, 19—22; 1 Jn 3, 16.
— láska k nepriateľom: Mt 5, 44n; Lk 6, 27n; 23, 34 Sk 7, 59; porovnaj Nepriateľa milovať.
— láska nemúdra: Mt 10, 35; Lk 14, 26
— láska vzájomná prvých kresťanov: Sk 2, 44n; 4, 32; 11, 28n
Lenivosť, vlažnosť: Zjv 2, 4; 3, 14—20.
Levita: Lk 10, 32; Jn 1, 10; Sk 4, 36.
Lož: Mt 19, 18; Mk 10, 19; Lk 18, 20; Jn 8, 44; Sk 5, 3n.
— výstraha pred ňou: Jn 8, 44; Ef 4, 25; Kol 3, 9; Jak 3, 14.
— trest: Sk 5, 2—10; Zjv 21, 8. 27; 22, 15.
Ľudský ohľad: Mt 10, 28; 10, 33; Mk 8, 38; Lk 12, 4; Sk 4, 19; 2 Tim 1, 8; 1 Pt 3, 14.
Ľudská prirodzenosť Ježišova porovnaj Telo.

Ľútosť nad hriechami: Mt 26, 75; 27, 4; Mk 14, 72; Lk 7, 37nn; 15, 18; 18, 13; 22, 62; Sk 2, 37; 2 Kor 7, 10.
Majetok: Mt 6, 19n; 16, 26; Lk 12, 33; 1 Kor 7, 30; 1 Jn 3, 17.
— spoločný prvých kresťanov: Sk 2, 44n; 4, 32—37.
Malomocný (prašivý): Mt 8, 1—4; Mk 1, 40—45; Lk 5, 12—16; 17, 11—19.
— svedčí o božskom poslaní Ježišovom: Mt 11, 5.
Malomyseľnosť, nedôvera: Mt 8, 26; Jn 15, 27; 1 Tes 5, 14; 2 Tim 1, 7; 1 Jn 4, 18.
Maľučký porovnaj Dietky.
Mamona, bohatstvo: Mt 6, 24; Lk 16, 9—13; Jak 5, 1—6.
Manna, predobraz oltárnej sviatosti: Jn 6, 31n.
Manželstvo je sviatosť: Ef 5, 23—32.
— jeho posvätnosť: 1 Kor 7, 7—14; 1 Tes 4, 3—8; Žid 13, 4.
— jeho nerozlučiteľnosť: Mt 5, 32; 19, 4—6; Mk 10, 4—12; Lk 16, 18; Rim 7, 2n; 1 Kor 7, 39.
— manželský život: 1 Kor 7, 3—7; 1 Tes 4, 3. 4; 1 Pt 3, 7.
— manželský rozvod odsúdený: Mt 5, 31n; 19, 3n; Mk 10, 2—9; Lk 16, 18; Rim 7, 2; 1 Kor 7, 10—16.
— od Boha zriadené: Mt 19, 5n; Mk 10, 6n;
— od Ježiša posvätené v Káne: Jn 2, 2.
Manželia, ich povinnosti: 1 Kor 7, 3—5; Ef 5, 21—33; 6, 4; Kol 3, 18n. 21; 1 Pt 3, 1—7.
Márnomyseľnosť farizejov: Mt 23, 5n; Mk 12, 38n; Lk 11, 43n; 18, 11n; 20, 46.
Márnotratný syn: Lk 15, 11—32.
Maškrtnosť, premožená od Ježiša: Mt 4, 3n; Lk 4, 3 n.
Mäso, telo (ako pomenovanie ľudskej prirodzenosti): Mt 16, 17; 1 Kor 15, 50; Gal 1, 16; Ef 6, 2.
— sídlo žiadostivosti: Rim 7, 5—24; 8, 3—13; Gal 5, 16—24; Ef 2—3; Kol 2, 13.
— Skutky tela: Rim 8, 13; Gal 5, 19.
Meč: Mt 10, 34; 26, 47. 51n; Mk 14, 43n; Lk 22, 38; Sk 12, 23; Ef 6, 17; Žid 11, 37; Zjv 6, 4; 13, 14.
Meno Ježišovo: Mt 1, 21; 18, 5. 20; Lk 1, 31; 2, 21; Sk 3, 16—4, 12; 1 Kor 6, 11; Flp 2, 9—11; 1 Jn 3, 23.
— jeho moc: Mk 16, 17; Jn 14, 13; 15, 16; 16, 23; Sk 3, 6n; 3, 16; 4, 10n; 4, 30; 16, 18.
— božie meno má byť posvätené: Mt 6, 9; Lk 11, 2.
— nesmie sa brať nadarmo: Mt 5, 33.

Mienka, dobrá povesť: Mt 6, 1—23; 10, 42; 1 Kor 10, 31; Kol 3, 17.

Mier, pokoj s inými: Lk 9, 50; Rim 12, 18; 1 Tes 5, 13; Žid 12, 14.

— duše: Lk 2, 14; 24, 36; Jn 14, 27; Rim 1, 7; 5, 1; Ef 4, 3.

Miernosť: Lk 21, 34; 1 Tes 5, 6. 8; 1 Tim 3, 2; 1 Pt 5, 8.

Mierumilovnosť: Mt 5, 9; Mk 9, 50; Rim 12, 18; 2 Kor 13, 11; Ef 4, 3; 1 Tes 5, 13; 2 Tim 2, 22; Tit 3, 2; Žid 12, 14; Jak 3, 17; 1 Pt 3, 8n.

Milosrdenstvo Božie: Lk 1, 50. 54n. 58. 72. 78; 6, 36, 1 Kor 1, 30; 2 Kor 13, 11; Ef 2, 4n; Kol 2, 13n; Tit 3, 5; 1 Pt 1, 3.

— Ježišovo: Mt 9, 36; 11, 28; Mk 1, 41; 6, 34; 8, 1n; Lk 7, 13; 2, 47n; 10, 33; 15, 20; 19, 5. 9n; 23, 42n; Jn 8, 11; 10, 11.

— oproti bližnému: Mt 5, 7; Lk 6, 36; Rim 12, 13; Ef 4, 32; Kol 3, 12; Jak 2, 13; 1 Pt 3, 8; Mt 5, 7; 9, 13. 36; 12, 7; 14, 14; 15, 32; 18, 33; 20, 34; 23, 23; Mk 1, 41; 6, 34; 8, 2; Lk 5, 32; 6, 36; 7, 13; 20, 33n; 13, 6n; 15, 4n.

Milosť, pomocná: Jn 6, 44; 15, 4; Rim 8, 26; Ef 5, 14; Zjv 3, 20.

— posväcujúca: Rim 5, 2n; 6, 23; 8 17. 29; Ef 4, 24; Tit 3, 7; 2 Pt 1, 4; 1 Jn 3, 1.

— je potrebná: Mt 11, 27; Lk 18, 26n; Jn 6, 44n. 66; Rim 12 3; 1 Kor 2, 10; 4, 7; 12, 3; 2 Kor 3, 5; 5, 18; Gal 1, 15; Ef 6, 23; Flp 2, 13; Kol 1, 12n; Jak 1, 5; 1 Jn 5, 20.

— v duši ospravedlneného človeka: Lk 1, 28; 2, 4n; 2, 52; Jn 1, 14; Sk 4, 33; 6, 8; 10, 45; 11, 17; 13, 43; 14, 25; 15, 40; 20, 24.

— získal ju Ježiš: Mt 11, 28; Jn 1, 16n; Sk 15, 11.

— znázornená podobenstvami: Mt 13, 3n; 22, 11n; 25, 14n; Mk 4, 3n; Lk 8, 5n; 19, 12n

— protiviť sa jej: Mt 8, 10n; 11, 21n; 13, 13n; 21, 31n; 22, 5n; 23, 37n; 25, 18n; Mk 4, 11n; 6, 1n; Lk 8, 10n; 10, 13n; 13, 34n; 19, 14n; Jn 12, 37n; Sk 8, 51n; 13, 46; 28, 27.

— potrebná ku každému dobrému skutku: Jn 6, 66; 15, 5;

Mimoriadne dary milosti porovnaj Charizmy.

Mládenec, bohatý: Mt 19, 16—22; Mk 10. 17—22; Lk 18, 18—32.
— naimský: Lk 7, 11—17.
Moc kľúčov v Cirkvi: Mt 16, 18 n; Lk 22, 32; Jn 21, 17—19.
Modlárstvo: Sk 15, 20. 29; 17, 24; 21, 25.
Modlitba, je potrebná a účinná: Mt 7, 7 n; 17, 20 n; 18, 19 n; 21, 22; 26, 41; Mk 9, 28; 11, 24; 13, 33; 14, 38; Lk 11, 5 n; 18, 1. 7; 21, 36; 22, 40 n; Jn 9, 31; 14, 13 n; 15, 7. 16; 16, 23 n; Sk 8, 22; 10, 2 n; Ef 6, 18; Flp 4, 6; Kol 4, 2; 1 Tes 5, 17;
— ako ju konať: Mt 5, 44; 6, 5 n; Mk 11, 25; Lk 6, 28, 11, 2 n; 18, 13.
— Ježiš sa modlieval: Mt 14, 23; 26, 39 n; Mk 1, 35; 14, 35 n; Lk 3, 21; 5, 16; 6, 12; 9, 18. 28; 22, 41 n; Jn 17, 1 n.
— príklady: 1, 46—56; 1, 68—79; 2, 29—32. 37; Sk 1, 14; 7, 59; 9, 40; 10, 2; 12, 5; 16, 25; 20, 36; 21, 5; 2 Tim 1, 3.
— pri jedle, porovnaj Jedlo.
— vlastnosti: Mt 6, 5—8; Mk 7, 6; 11, 24; Lk 11, 5—9; 18, 1—14; Jn 14, 13; 15, 7; 16, 23; Rim 12, 12; 2 Kor 12, 7 n; Ef 6, 18; Kol 4, 2; 1 Tes 5, 17; Žid 4, 16; 1 Pt 4, 7; 1 Jn 3, 21 n; 5, 14 n.
— záslužnosť: Mt 7, 7—11; 17, 21; 18, 20; 21, 22; Lk 11, 9—13; 18, 7; Jn 16, 23; Sk 10, 4; Rim 10, 1; Flp 1, 19; Kol 4, 12; Jak 1, 5—8; 5, 13—16.
Modlitebne (synagogy): Mt 4, 23; 9, 35; Mk 1, 21—23; 1, 39; Lk 4, 15 n; 4, 28—44; Sk 9, 2. 6. 9; 9, 20; 13, 14; 22, 19; 26, 11; Jak 2, 2; Zjv 2, 9; 3, 9.
Mŕtvi, smutočné obrady: Mt 9, 23; Lk 7, 11 n; Jn 11, 19. 31—38; Sk 8, 2; 9, 39; 1 Tes 4, 13.
— vzkriesení: Mt 9, 25; 27, 52; Mk 5, 41; Lk 7, 13; 8, 54; Jn 7, 24—29; 11, 43; Sk 9, 40; 20, 10.
Porovnaj Vzkriesenie.
Múdrosť: Mt 10, 16; porovnaj Opatrnosť.
Muž, jeho náboženské povinnosti: 1 Kor 16, 13; 1 Tim 2, 8; Tit 2, 2
— povinnosti oproti manželke: 1 Kor 7, 3—5; 11, 2. 7—12; Ef 5, 25—33; Kol 3, 19; 1 Pt 3, 7. Porovnaj Manželia, Rodina.
Myšlienky hriešne: Mt 15, 19; Mk 7. 21.
Mýtnici, pri kázaní sv. Jána Krstiteľa: Lk 3, 12 n.
— okolo Ježiša: Mt 9, 10 n; 11, 19; 21, 31; Mk 2, 15 n; Lk 5, 29 n; 7, 34; 15, 1 n; 19, 2 n.

Nádej, jej predmet: Rim 8, 24; Gal 5, 5; Žid 11, 1; 1 Pt 1, 13; 2 Pt 3, 9.
— hodnota: Rim 15, 13; 1 Kor 13, 13; Žid 3, 6; 4, 16; 1 Jn 3. 3.
Nádhera v obliekaní viď Rúcho.
Náhrada zapríčinenej škody: Lk 19, 8.
Najväčšie prikázanie porovnaj Hlavné prikázanie.
Namyslenosť, pýcha, výstraha pred ňou: Rim 1, 29 n; 11, 20; 1 Kor 4, 7; Gal 5, 26; 2 Tim 3, 2; Jud 16.
— trest: Mt 23, 12: Lk 1, 51; 14, 11; 18, 14; Jak 4, 6. 16; 1 Pt 5, 5; Zjv 18, 7 n; Lk 1, 51; 14, 11; Rim 11, 20 n; 1 Kor 4. 6 n; Gal 5, 26; Flp 2, 3.
Nanebevstúpenie Ježiša: Mk 16, 19—20, Lk 24, 50. 51; Sk 1, 9—11; Jn 6, 62; 20, 17: Sk 2, 32; 5, 30—32; Ef 1, 20; 4, 10; Žid 1, 3; 9, 24; 12, 2; 1 Pt 3, 22.
Napomenutie, bratské: Mt 18, 15 n; Sk 17, 3 n; 23, 40; 1 Tim 5, 20; 2 Tim 2, 25.
— bezvýsledné, neúčinné: Mt 7, 3 n; Lk 6, 41; Jn 8, 43.
Napredovanie, pokrok v duchovnom živote: 2 Kor 7, 1; Ef 4, 12—14; Flp 3, 12—15; Kol 1, 10; 1 Tes 4, 1 n; 2 Pt 3, 18; Zjv 22, 11.
Nárek nad mŕtvym: Mt 9, 23; Lk 7, 11 n; Jn 11, 19. 31—38; Sk 8, 2; 9, 39; 1 Tes 4, 13.
Nasledovať Krista, výzva: Mt 8, 22; 19, 21—28; Lk 9, 59.
— odmena: Mt 19, 28; Mk 10, 29 n; Jn 8, 12.
Návrat k predošlým hriechom: Mt 12, 43—45; Jn 5, 14; 8, 11; Žid 6, 4—8; 10, 26—30; 2 Pt 2, 20—22.
Nazireát: Sk 18, 18; 21, 23.
Nebo, sídlo božie: Mt 5, 12; 18, 10; Sk 10, 20; 2 Kor 5, 1; 12, 2; Ef 3. 10; Kol 1, 5; 1 Pt 1, 4. 12.
— tretie: 2 Kor 12, 2.
— nové: 2 Pt 3, 13; Zjv 21, 1.
Nebojácnosť, zmužilosť: Sk 4, 10. 29; 7, 51 n; 19, 8; 2 Kor 3, 12 n; Ef 6, 20.
— potreba: Žid 10, 36—38.
— je ovocím milosti Božej: 2 Tim 1, 7; 2 1; 1 Pt 5, 10.
— odmena: Mt 10, 22; Mk 13, 13; Lk 21, 19; Jak 1, 12; Zjv 2, 10; Sk 4, 10. 29; 7, 51 n; 19, 8; 2 Kor 3, 12 n; Ef 6, 20.
Nečistota: Mt 5, 28; Jn 1, 44; Sk 15, 20; 15, 29; 21, 25.

— výstraha: Mt 15, 19 n; 1 Kor 6, 17—20; 10, 8; Gal 5, 19; Ef 3, 5.
— trest: Lk 15, 13 n; 1 Kor 6, 9; Ef 5, 4; Žid 13, 4; Zjv 21, 8.
Nedbalosť voči darom božím: Mt 25, 24 n; Lk 7, 30; 12, 47 n; 19, 20 n.
Nedeľa: Sk 20, 7; 1 Kor 16, 2; Zjv 1, 10.
Nedôvera: Mt 8, 26; 14, 31; 16, 8; Mk 4, 40; Sk 8, 25; 10, 25.
— malomyseľnosť: Jn 15, 27; 1 Tes 5, 14; 2 Tim 1, 7; 1 Jn 4, 18.
Nejednotnosť, hašterivosť, výstraha: Mt 12, 25; Rim 1, 28 n; 1 Kor 3, 3; 6, 6 n; 2 Kor 12, 20; Gal 5, 19; Flp 2, 3; 2 Tim 2, 14; 2, 23 n; Jak 3, 14—17; 4, 1.
Nekajúcnosť: 11, 20—24; 12, 32; 23, 37; Lk 10, 13—15; Jn 8, 21 n; Rim 2, 4 n; Zjv 2, 21; 9, 21; 16, 9.
Nekvasené chleby (slávnosť Veľkej noci): Mt 26, 17; Mk 14, 1; Lk 22, 1; Sk 12, 3; 20, 6.
Nemiernosť, výstraha: Lk 21, 34; Rim 13, 13; 16, 18; Ef 5, 18; Flp 3, 18 n.
— trest: Lk 16, 29—31; 1 Kor 10, 5—10; Žid 12, 16.
Nemilosrdný: Mt 18, 28—30; 25, 41—46; Lk 16, 20 n; Jak 2, 13.
Nenávidieť nepriateľov: Mt 5, 43; Lk 6, 27.
Nenávisť: Lk 14, 26; Jn 7, 7; 12, 25; 15, 23; Rim 9, 13; 1 Jn 2, 9—11; 3, 15; 4, 19 n.
Nemí uzdravovaní: Mt 9, 32 n; 12, 22; 15, 30 n; Mk 7, 37; 9, 16 n; Lk 11, 14.
Neohrozenosť, potreba: Žid 10, 36. 38.
— je darom Božím: 2 Tim 1, 7, 2, 1; 1 Pt 5, 10.
— odmena: Mt 10, 22; Mk 13, 13; Lk 21, 19; Jak 1, 12; Zjv 2, 10.
Porovnaj Nebojácnosť.
Neomylnosť sľúbená učiacej Cirkvi: Mt 16, 18; Lk 22, 32; Jn 14, 16; 16, 13; 17, 11 n; 17, 20 n — Mt 16, 18, 28, 20; 1 Tim 3, 15; 1 Jn 2, 26.
Nepoddajnosť, neposlušnosť: Sk 7, 39; Rim 2, 5. 8; Ef 2, 2; 2 Tes 1, 8—10.
Nepriateľ Boha: Rim 8, 7; 11, 28; Jak 4 4;
— kríža: Flp 3, 18 n.
— milovať: Mt 5, 44 n; Mk 10, 25; Lk 6, 27—35; 23, 34; Sk 7, 60; Rim 12, 14. 17—20; Ef 4, 26; 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9.

— príklady: Mt 26, 50; Lk 23, 34; Sk 7, 58 n; 1 Kor 4, 12.
Nerovnakí synovia: Mt 21, 28—32.
Nesmrteľnosť: 1 Kor 15, 33 n.
Nesnášanlivosť: Lk 9, 49 n; Sk 10, 11 n; 11, 1 n; 15, 1 n.
Nespravodlivosť: Mt 23. 14; Lk 16, 11 n; 1 Kor 6, 9; 2 Pt 2, 16.
Nestranníckosť: Mt 22, 16; Mk 12, 14; Lk 20, 21; 1 Tim 5, 21; Jak 2, 1—13.
Nesvornosť: Mt 12, 25 n; Mk 3, 23 n; Lk 11, 17 n.
Nevďak: Lk 17, 17; 2 Tim 3, 2.
Nevera, príčina: Lk 16, 27—31; Jn 3, 19 n; 5, 44—47; 8, 42—47; 10, 24—26; 12, 37—40; Sk 13, 45 n; 1 Tim 1, 13.
— trest: Mk 16, 16; Jn 13, 18. 36; 8, 24; 12, 48; Rim 11, 20; Zjv 21, 8.
— jej následky: Mt 13, 58; 17, 19; Lk 1, 20; Jn 3, 18; 3, 36; 8, 24.
— od Ježiša karhaná: Mt 11, 20 n; 14, 30; 17, 17 n; Mk 6, 6; 9, 18; 16, 14 n; Lk 9, 41; 10, 13 n; 18, 8; 24, 25; Jn 6, 65; 20, 27.
Nevesta (Cirkev) Kristova: 2 Kor 11, 2; Zjv 21, 2; 22, 17; Ef 5, 25 n.
Nezaujatosť porovnaj Nestranníckosť.
Nezištnosť: Mt 5, 46—48; 6, 2—4; Lk 6, 32—36; 14, 12—14; 1 Kor 10, 24; 13, 5; Flp 2, 4.
Nohy umyť: Lk 7, 44; Jn 13, 5 n; 1 Tim 5, 10.
Nosiť svoj kríž: Mt 10, 38; 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 27.
Obeta Kristova: Rim 3, 25 n; 2 Kor 5, 21; Žid 8, 1—10; 8, 18; 13, 10.
— ducha: Rim 12, 1; Žid 13, 15; 1 Pt 2, 5.
Obetné hostiny pohanov: 1 Kor 8, 10—13; 10, 19—21. 28—30.
Oblek svadobného rúcha, obraz milosti: Mt 22, 11.
— duša oblečená: 2 Kor 5, 2.
— znak posvätnosti: Zjv 3, 4 18; 6, 11; 7, 13.
Obliecť si Krista: Rim 13, 14; Gal 3, 27.
— nového človeka: Ef 4, 24; Kol 3, 10.
— nesmrteľnosť: 1 Kor 15, 53 n.
Obozretnosť: Mt 10, 16; Lk 16, 8; Rim 12, 16; 1 Kor 4, 10; 1 Pt 4, 7.
Obrátenie hriešnikov: Lk 15, 11—32; 23. 40—43; Jak 5, 19 n; 1 Pt 2, 25.

— Izraelovo: Rim 11, 1—32.
Obriezka, telesná: Sk 15, 5—20; Rim 2, 25—29; 4, 10—12; Gal 5, 1—11; 6, 12—16; Kol 2, 11; 3, 11.
— zrušená je Novým zákonom: Sk 15, 1n; 21, 21.
— duchovná: Rim 2, 26—29; Flp 3, 3; Kol 2, 11.
— Jána Krstiteľa: Lk 1, 59.
— Ježišova: Lk 2, 21.
— Timotejova: Sk 16, 3.
Obžerstvo, výstraha pred ním: Lk 21, 34; Rim 3, 13; 10, 18; Ef 5, 18; Flp 3, 18n.
— trest: Lk 16, 19—31; 1 Kor 10, 5—10; Žid 12, 16.
Oči, ich žiadostivosť: Mt 5, 28; 1 Jn 2, 16; Mt 8, 1—4; Mk 1, 40—45.
Očistec: Mt 12, 32; 1 Kor 3, 11—15.
— znázornený podobenstvami: Mt 5, 25n; Lk 12, 59.
Oddanosť do vôle Božej: Mt 26, 39; Mk 14, 36; Lk 22, 42; Jn 18, 11; 1 Pt 5, 6; Mt 6, 10.
Odmena, odplata: Mt 5, 12. 46; 10, 10; Mk 10, 21; Lk 14, 13n; Rim 6, 23; Jak 5, 4; — Mt 10, 41n, 16, 27; Mk 9, 40n; Lk 6, 35; 14, 14; 16, 25.
— sľúbená pre večnosť: Mt 5, 12; 10, 39; 19, 27n; Mk 20, 29n; Lk 16, 23; 9, 24; 18, 29n; Jn 4, 36; Rim 12, 29; 2 Tes 1, 6; Žid 10, 30.
Odpad od viery, výstraha: Mt 7, 15; 24, 5; Sk 20, 29—31; 2 Kor 11, 3—13n; Gal 1, 6—9; Kol 2, 8, 18; 2 Tes 2, 2; Žid 12, 15—19; 13, 9; 2 Jn 7, 11.
— trest: 2 Tes 2, 8—11; Žid 6, 4—9; 10, 26—29; 2 Pt 2, 15. 17. 21.
Odpúšťať: Mt 6, 12—14n; 18, 21n; Mk 11, 25; Lk 11, 4; 23, 24.
Odsúdenie: Mt 7, 1—5; Lk 6, 37n; Rim 2, 1—3; 14, 4. 10—13; 1 Kor 4, 5; Jak 4, 11n.
Odvaha vyznavačská: Mt 10, 28—33; Sk 12, 4—9.
Oheň, Ducha Sv.: Mt 3, 11; Lk 3, 16; Sk 2, 3n.
— lásky: Lk 12, 49n; 24, 32.
— skúšky: 1 Pt 1, 6n; 4, 12n.
— súdu: 1 Kor 4, 12—15; Jak 5, 2n; Zjv 8, 5.
— pekla: Mt 13, 41n; 18, 8n; 25, 41; Mk 9, 42. 43-48; Lk 16, 24; Žid 10, 26n; Jud 7; Zjv 19, 20; 20, 9.
Ohľad na ľudí: Mt 10, 28—33; Mk 8, 38; Lk 12, 4; Sk 4, 19; 2 Tim 1, 8; 1 Pt 3, 14.

Olej, užívaný pri pomazaní chorých: Jak 5, 14 n; Mk 6, 13.
Oltár, Cirkvi: Žid 13, 10.
— neznámeho Boha: Sk 17, 23.
— v nebi: Zjv 6, 9; 8, 3. 5; 9, 13; 14, 18; 16, 7.
Oltárna sviatosť, jej prisľúbenie: Jn 6, 27 n. 48—71.
— znázornená podobenstvom: Mt 22, 1 n; Lk 14, 16 n
— jej ustanovenie: Mt 26, 26 n; Mk 12, 22 n; Lk 22, 19 n; 1 Kor 11, 23—26.
— jej ovocie a účinok: Jn 6, 35 n.
— označená výrazom „lámanie chleba": Lk 24, 30; Sk 2, 42 n; 20, 7 n.
— prítomnosť Ježišova v nej: Mt 26, 27 n; Mk 14, 22—24; Lk 22, 19 n; 1 Kor 11, 24 n.
— je obetou: Mt 26, 28; Mk 14, 24; Lk 22, 29 n; 1 Kor 11, 24—26; Žid 13, 10.
— prijímanie: Jn 6, 53—58; 1 Kor 10, 16; 11, 26; 11, 26 n; Žid 13, 10.
— príprava na jej prijatie: Mt 5, 23 n; 1 Kor 11, 27—31.
— účinky sv. prijímania: Jn 6, 56 58, 1 Kor 10, 17: 11, 27—30.
Opatera Božia: Mt 6, 25—33; Lk 12, 6; Jn 5, 17; Sk 14, 6; 17, 26—28; 1 Kor 9, 9; Kol 1, 17.
Porovnaj Predzreteľnosť Božia.
Opatrnosť: Mt 10, 16; Lk 16, 8; Rim 12, 16; 1 Kor 4, 10; 1 Pt 4, 7.
Opilstvo, výstraha pred ním: Lk 21, 34; 1 Kor 5, 11; 6, 10; Ef 5, 18; 1 Tim 3, 3; Tit 1, 7.
Opovážlivá dôvera v Boha porovnaj Dôvera.
Opovrhnutie, bližným: Mt 18, 10; Lk 18, 11; Rim 11, 18—22.
— svetom: Gal 6, 14; Jak 4, 4; 1 Jn 2, 15—17.
Osamotenie porovnaj Samota, Púšť.
Osočovanie, ohováranie: Mt 12, 36 n; Rim 1, 30; 2 Kor 12, 20; Ef 4, 31; 1 Tim 3, 11; 1 Pt 2, 1.
Ospravedlnenie, potrebné: Rim 1, 18—3, 20.
— podmienky: Mt 7, 21; Mk 16, 15 n; Lk 13, 3; Rim 3, 28; Žid 11, 6; Jak 2, 24.
— účinky: Rim 3, 24 n; 18, 10 29; 1 Kor 6, 11; Ef 2, 10; Tit 3, 3; 2 Pt 1, 4.
Otec: 1 Kor 11, 3; Ef 5, 25—33; Kol 3, 19; 1 Pt 3, 7; porovnaj Rodina, Muž.
Otčenáš: Mt 6, 9—13; Lk 11, 1—4.

Otrok: Jn 8, 33—35; 1 Kor 7, 21 n; Gal 3, 27; Ef 6, 5—8; Kol 3, 11. 22—24; 4, 11; 1 Tim 6, 2; Tit 2, 9 n; Flm 15 n.
Ovce: Mt 7, 15; 9, 36; 10, 6; 15, 24; 18, 12—14; Lk 15, 3—7; Jn 10; 21, 16 n; Žid 13, 20; 1 Pt 2, 25.
Ovládanie seba: 1 Pt 1, 13—15; 4, 7.
Panenstvo: Mt 19, 12; Lk 20, 34—36; Sk 21, 9; 1 Kor 7, 25. 35; Zjv 14, 4.
Paruzia, druhý príchod Krista na svet: Mt 24, 23—31; Mk 13, 20—27; Lk 17, 20—37; 21, 25—28; 1 Kor 15, 23; 1 Tes 2, 19; 3, 13; 4, 15; 5, 23; 2 Tes 2, 1. 8; 2 Pt 1, 16; 3, 4; 1 Jn 2, 28.
Pastier dobrý: Jn 10, 1—28, Žid 13, 20; 1 Pt 2, 25; 5, 4; Zjv 7, 17.
Peklo, jestvuje: Mt 5, 29 n; 8, 12; 10, 28; 13, 42; 18. 8 n; 25, 30 n. 41; Mk 9, 42. 46; Lk 10, 15; 16, 22; 2 Pt 2, 4; Zjv 21, 8.
— je večné: Mt 3; 12; 25, 41—46; Mk 9, 42—47; Lk 3, 17; 16, 19—26; 2 Tes 1. 7—9; Zjv 14, 11; 20, 9 n.
— kam sostúpil Ježiš: Mt 12, 40; Sk 2, 24 n; Rim 10, 7; 1 Pt 3, 19.
Porovnaj Sostúpenie Kristovo do predpeklia, Večnosť trestov, Gehena, Miesto zatratenia.
Peniaz daňový: Mt 22, 17—21; Mk 12, 14—17; Lk 20, 22—25; Rim 13, 12; Mt 17, 23—26.
Písmo sv., jeho vznik, pôvod: 2 Tim 3, 16; 2 Pt 1, 20 n.
— výklad: Sk 8, 30 n. 35; 2 Pt 1, 20; 3, 16; Zjv 13, 18; 17, 9; — Lk 24, 45.
Plač Ježišov: Lk 19, 41; Jn 11, 35.
— nad zomrelými: Sk 8, 2; 9, 39.
Porovnaj Dcéra Jairova.
Pobožnosť: Mt 6, 1—18; 1 Tim 4, 7 n; 2 Tim 3, 12; Tit 2, 12; 2 Pt 1, 6; 3, 11.
Pocta porovnaj Česť.
Poctivo hovoriť: Mt 5, 37.
Poctivosť: Flp 4, 8; 1 Tim 2, 2; 3, 8—11; Tit 2, 2.
Počestnosť: Flp 4, 8; 1 Tim 2, 2; 3, 8—11; Tit 2, 2.
Podanie, ústna náuka Božia: Jn 20, 30; 21, 25; Sk 16, 4; 1 Kor 11, 2; 2 Tes 2, 15; 2 Tim 1, 13 n; 2, 2; 3. 14; 1 Jn 2, 24.
Poddanosť: Rim 13, 1—7; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13—17.

Poddať sa, vôli Božej: Mt 26, 39; Mk 14, 36; Lk 22, 42; Jn 18, 11; 1 Pt 5, 6.
— ľuďom: Rim 13, 1—7; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13—17.
Podobenstvá Pána, obľúbený spôsob kázania Ježišovho: Mt 13, 3. 10. 34; Mk 4, 11. 34; Lk 8, 10.
— boháč bezbožný: Lk 12, 16 n.
— boháč a Lazár: Lk 16, 19—31.
— človek, čo stavia dom: Mt 7, 24 n; Lk 6, 48 n.
— človek, čo stavia vežu: Lk 14, 28 n.
— dlžníci: Mt 18, 23—35.
— dvaja dlžníci: Lk 7, 41.
— dvaja nerovnakí synovia: Mt 21, 28—32.
— drachma najdená: Lk 15, 8—10.
— dobré semeno pšeničné a kúkoľ: Mt 13, 24—30. 36—43.
— farizej a mýtnik: Lk 18, 9—14.
— figovník neúrodný: Lk 13, 6 n.
— horčičné semienko: Mt 13, 31 n, Mk 4, 30 n; Lk 13, 18 n.
— hostina: Lk 14, 6—24.
— hostia chudobní: Lk 14, 12—14.
— kvas: Mt 13, 33 n; Lk 13, 20 n.
— kráľ, čo sa chystá vojnu viesť: Lk 14, 31 n.
— kráľovská svadba: Mt 22, 2 n.
— márnotratný syn: Lk 15, 11—32.
— milosrdný Samaritán: Lk 10, 30—37.
— miny (mny): Lk 19, 11—27.
— nájomci vinice: Mt 21, 33—46; Mk 12, 1—12, Lk 20, 9—19.
— neverný správca: Lk 16, 1 n.
— obilie, ako samé od seba rastie: Mk 4, 26—29.
— nepríležitý priateľ: Lk 11, 5—8.
— obchodník perlami: Mt 13, 45.
— ovečka stratená: Mt 18, 12 n; Lk 15, 3—7.
— pastier dobrý, ovečky a zlodej: Jn 10, 1—16.
— sieť, vrhnutá do mora: Mt 13, 47—50.
— správca neverný: Lk 16, 1 n.
— sejba a žatva: Mk 4, 26 n.
— syn márnotratný: Lk 15, 11—32.
— panny múdre a nemúdre: Mt 25, 1—13.
— sudca nespravodlivý: Lk 18, 1—8.
— pracovníci vo vinici: Mt 20, 1—16.
— skrytý poklad na poli: Mt 13, 44.

— sluhovia, čo čakajú na svojho pána: Mk 13, 33—37; Lk 12, 36—38.
— rozsievač: Mt 13, 3—9; 13, 18—23; Mk 4, 3—9; 4, 13—21; Lk 8, 5—8. 11—13.
— sluha nemilosrdný: Mt 18, 23—35;
— sluha verný a neverný: Mt 24, 45—51; Lk 12, 41—48.
— talenty: Mt 25, 14—30.
— vinič: Jn 15, 1—8.
— zlí duchovia: Mt 12, 43 n; Lk 11, 24 n.
Podvod: Lk 16, 1—12; 1 Kor 6, 9; 1 Tes 4, 6; Sk 5, 1 n.
Pohani, ich povolanie: Mt 2, 1 n; 8, 11; 10, 15; 21, 43; Lk 13, 29; Jn 10, 16; Sk 8, 26; 10, 1—11; 10, 18; 15, 4 n 7—11; Rim 11, 11—32; Ef 3, 1—7; Kol 1, 24—27.
— ich viera dostáva pochvalu: Mt 8, 10; 15, 22 n; Lk 7, 9; Jn 12, 20 n.
Pohoršenie: Mt 5, 29 n; 17, 27; 18, 6—9; Mk 9, 41—47; Lk 17, 1 n; Rim 14, 13—16; 14, 20 n; 16, 17; 1 Kor 8, 9—13; 10, 32; 2 Kor 6, 3.
— farizejské: Mt 9, 3: 13 57; Mk 15, 2; Lk 7, 34 n; Jn 6, 60 n.
— maľučkých: Mt 17, 27; Sk 16, 3; 21, 20 n.
Pohostinnosť: Mt 10, 12 n; 25, 35; Lk 10, 5 n; 14, 13 n; Rim 12, 13; Žid 13, 2; 1 Pt 4, 9.
Pokánie, sotrie hriechy: Mk 1, 4; Lk 3, 3; 18, 13 n, 24, 47; Sk 3, 19; 8, 22
— sviatosť ustanovená od Ježiša: Mt 16, 19; 18, 18; Jn 20, 22. 23.
— účinky: Jn 20, 23; Mt 16, 19; 1 Jn 1, 9.
— jej vyobrazenia: Mt 8, 2 n; Mk 1, 40 n; Lk 5, 12, 17, 12; Jn 11, 39 n.
— príklady: Mt 11, 20—24; 13, 15; Lk 13, 34: 19 42—44; Rim 2, 5; Žid 3, 15—19; Mt 26, 75; Lk 7, 37 n; 15, 18 n; 18, 13 n; 19, 8 n; 22, 62; 23, 41; Sk 2, 17 n.
— potrebná čnosť: Mt 3, 2. 8; 4, 17; 11, 20; Mk 1, 15; 6, 12; 3, 8; 5, 32; 10, 13 n; 13, 3 n; 24, 47; Sk 2, 38; 3, 19; 8, 22; 11, 18; 17, 30; 26, 20.
— pohnútky k nej: Lk 13, 3. 5; 15, 7. 10; Sk 3, 19; Rim 2, 4; 2 Pt 3, 9.
Pokladnica chrámová: Mk 12, 41; Lk 21, 1; Jn 8. 20.
Poklady: Mt 2, 11; 6, 19—21; Lk 12, 33 n; 2 Kor 4, 7; 12, 44; Kol 2, 3.

Poklona, Bohu vzdávaná: Mt 4, 10; Lk 4, 8; Jn 4, 22–24; Zjv 4, 9—11; 5, 11—14; 7, 9—12.
— Kristovi: Flp 2, 10n; Žid 1, 6.
Pokoj, dar Boží: Mt 10, 12 n; Mk 5, 34; 9, 49; Lk 2, 14; 7, 50; 8, 48; 10, 5n; 19, 42; 24, 36; Jn 14, 27; 16, 33; 20, 19; 20, 21; Sk 9, 31; 10, 36.
— mať s inými: Lk 9, 50, Rim 12, 18; 1 Tes 5, 13n; Žid 12, 14.
— pokoj duše: Lk 2, 14; 24, 36; Jn 14, 27; Rim 1, 7; 5, 1; Ef 4, 3.
Pokojamilovný: Mt 5, 9; Mk 9, 50; Rim 12, 18; 2 Kor 13, 11; Ef 4, 3; 1 Tes 5, 13; 2 Tim 2, 22; Tit 3, 2; Žid 12, 14; Jak 3, 17; 1 Pt 3, 8n.
Pokora, poníženosť, výzva k nej: Mt 11, 29; 18, 1—4; 20, 26; Mk 9, 35; Lk 14, 11: 18, 14; 22 26; Rim 11, 20; 12, 3. 16; 1 Kor 4, 6; Flp 2, 3; Kol 3, 12.
— hodnota: Mt 5. 3. 11. 25; 18, 4; 19, 14; Gal 6, 2; Jak 1, 9n; 4, 6. 10; 1 Pt 5, 5n.
— príklady: Mt 3, 11; 11, 29; 20, 28; Mk 1, 7; 10, 45; Lk 1, 38. 48; 3, 16; 22, 26n; Jn 13, 1—5; Ef 3, 8.
— Kristova: Mt 11, 29; 20, 26—28; Jn 8, 54; 13, 13—15; Flp 2, 6—8.
Pokrok v duchovnom živote: 2 Kor 7, 1: Ef 4, 12—14; Flp 3, 12—15; Kol 1, 10; 1 Tes 4, 1n: 2 Pt 3, 18; Zjv 22, 11.
Pokrstenie Ježišovo: Mt 3, 13—17; Mk 1, 9—11; Lk 3, 21; Jn 1, 31—34.
Pokrytectvo: Mt 6, 2n; 7, 5; 7, 21n; 15, 7n; 22, 18n; 23, 5. 13n; Mk 7, 6n; 12, 38n: Lk 6, 41n; 11, 39n; 12, 1n; 13, 15n; 16 15; 20. 46n. — Mt 6, 5; 7, 5; Lk 12, 1—3; 1 Tim 4, 2; 1 Pt 2, 1.
Pokúšanie, pôvod: Mt 4. 1—11: Lk 22, 31n; Jn 13, 2; Sk 5, 3; Rim 7, 22n; 2 Kor 12, 7—9; Ef 6, 11—17; 1 Tes 3, 5; Jak 1, 13—14; 1 Pt 5, 8n.
— význam: Jak 1, 2; 4. 12; 1 Pt 1, 6.
Pokušiteľ: Mt 18, 6n; 10, 14; Mk 9, 42: Lk 17, 1n.
Pole krvi (Hakeldama): Mt 27, 8; Sk 1, 19.
Pomazanie olejom: Jak 5, 14n.
— iné pomazanie: Mt 26, 6—13: Mk 6. 13: 14, 3—9, Lk 7, 36—50: Jn 12, 1—8: Sk 10, 38: 1 Jn 2, 20.
Pomsta: Mt 5, 39n; Lk 6, 27n; 18, 7.

— neoprávnená: Mt 5, 38—42; Lk 9, 45n; Rim 12, 19; 1 Tes 5, 15.
Poníženosť, povzbudenie k nej: Mt 11, 29; 18, 1—4; 20, 26; Mk 9, 35; Lk 14, 11; 18, 14; 22, 26; Rim 11, 20; 12, 3. 16; 1 Kor 4, 6; Flp 2, 3; Kol 3, 12.
— hodnota: Mt 5, 3; 11, 25; 18, 4; 19, 14; Gal 6, 2; Jak 1, 9n; 4, 6. 10; 1 Pt 5, 5n.
— príklady: Mt 3, 11; 11, 29; 20, 28; Mk 1 7; 10, 45; Lk 1, 38—48; 3, 16; 22, 26n; Jn 13, 1—15; Ef 3, 8
— Kristova: Mt 11, 29; 20, 26—28; Jn 8, 54; 13, 13—15; Flp 2, 6—8.
— odporúčaná v náuke Kristovej: Mt 5, 3; 9, 30; 12, 16; 17, 9; 18, 4; 20, 25n; 23 8n; Mk 1, 44; 3, 11n; 7, 36. — Mk 9, 8. 34n; 10, 42n; Lk 9, 21. 46n; 14, 7n; 17, 10; 18, 13n; 22, 24n; Jn 13, 2n.
— odmenená: 19, 30; 20, 16; 23, 12; Mk 10, 31; Lk 1, 48n; 13, 30; 14, 11; 18, 14n.
Poplatky, porovnaj Dane.
Poradie v hodnosti — spor medzi apoštolmi: Mt 13, 1—5; Mk 9, 33—37; 9, 46. 48; 22. 24—30.
Porazení, pošinutí: Mt 4, 24; 8, 5n; 9, 2n; Mk 2, 3n; Lk 5, 18n; Sk 8, 8.
Posadlí diablom: Mt 4, 28; 8, 28—34; Mk 1, 21—28; 3 22; 5, 1—20; 7, 24—30; 9, 14—29; Lk 8, 26—39; 9, 37—43; 11, 14—16; Sk 16, 16—18.
Posilnenie, sviatosť birmovania: Sk 8, 14—17; 19, 1—7; Ef 1, 13; Žid 6, 2.
Poslanie Ježišovo: Jn 7, 25—30; 12, 44—50.
— apoštolov: Mt 28, 19n; Mk 16, 15; Sk 1, 8.
Posledná večera: Mt 26, 17—29; Mk 14, 13—21; Lk 22, 7—23; Jn 13, 1—30; 1 Kor 11, 23n.
Posledný súd: Mt 25, 31—46; Jn 5, 28; Zjv 20, 11—15.
Poslúchať Boha: Mt 7, 24; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38; 14, 30n; Sk 4, 18n; 5, 29; Rim 1, 5; 15, 18; Flp 2, 8n
— náuky Ježišove: Mt 3, 17; 7, 24n; 8, 21; 13, 19n; 17, 5; 28, 20, Mk 9, 6; Lk 6, 47n; 9, 35; Jn 12, 47; 14, 15; 15, 14.
— Cirkev. Mt 18, 17; Lk 10, 16; Sk 15, 28n; 2 Kor 5, 9; Žid 13, 17.
— svetskú vrchnosť: Mt 17, 24n; 22, 16n; Mk 12, 13; Lk 20, 20n; Rim 13, 1—7; Tit 3, 1n; 1 Pt 2, 13—17.
Poslušnosť, oproti Bohu: Mt 21, 28n; 3, 17; 7, 24n; 8, 21;

13, 19n; 17, 5; 28, 20; Mk 9, 6; Lk 6, 47n; 9, 35; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38; 12, 47; 14, 30n; 15, 14; Sk 4, 18n; 5, 29; Rim 1, 5; 15, 18n; Flp 2, 8n; Žid 5, 8n; 1 Pt 1, 22; 1 Jn 3, 24.
— oproti Cirkvi: Mt 18, 17; Lk 10, 16; Sk 15, 28n; 2 Kor 5, 9; Žid 13, 17.
— oproti štátnej vrchnosti: Mt 17, 24; Mk 12, 13; Lk 20, 20n; Rim 13, 1—7; Tit 3, 1n, 1 Pt 2, 13—17.
— Kristova: Lk 2, 51; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38; 8, 29; 14, 31; 15, 10; 17, 4; Rim 5, 19; Flp 2, 8n; Žid 5, 8n; 10, 5—7.
— jej odmena: Mt 12, 50; 13, 23; Mk 3, 35; 4, 20; Lk 5, 4n; 8, 15, 21; 11, 28; Jn 2, 7n; 5, 24; 8, 51; 14, 15n; 15, 10; Sk 5, 32.
Postiť sa, apoštoli sa nemajú, kým je s nimi Ježiš: Mt 9, 14n; Mk 2, 18n; Lk 5, 33n.
— postia sa: Sk 13, 2; 14, 22.
Posúdiť bližného: Mt 7, 1—5; Lk 6, 37; 13, 1n; Jn 7, 24; 9, 2n; Rim 2, 1—4; 14, 13; Jak 4, 11n.
Posvätné miesta: Mt 4, 5; 24, 15; 27, 53; Sk 6, 13; Zjv 11, 2.
— osoby: Mt 27, 53; Mk 8, 38; Lk 1, 70; 9, 26; Sk 3, 21; 10, 22; Rim 1, 7; 8, 27; 12, 13; 1 Kor 1, 2; 1 Tes 4, 7; 2 Tim 1, 9; 2 Pt 3, 2; Zjv 14, 10.
Pôst: Mt 6, 16—18; 17, 21; Lk 18, 12—14; Mt 17, 20; Mk 9, 28; Lk 9, 37; 18, 12; Sk 13, 2; 14, 22.
Potecha: Mt 5, 5; Rim 5, 3; 2 Kor 1, 4; 7, 6; 1 Tes 3, 7; 4, 18.
Potupenie: Rim 1, 30; 2 Kor 12, 20; Ef 4, 31; 1 Tim 3, 11; 1 Pt 2, 1.
Povera: Jn 16, 2; Sk 19, 19; Kol 2, 18.
Povesť slávna: Rim 5, 2—11; 1 Kor 1, 31; 4, 7; 2 Kor 10, 17; Gal 6, 14; Jak 1, 9.
Povolanie, na spásu: Mt 20, 16; 22, 14; Gal 1, 15; Ef 1, 18; 2, 4—10; 1 Tim 2, 4; 1 Pt 2, 9.
— židov: Rim 9, 6—13; 9, 24; 11 1—32; 15, 8.
— pohanov: Sk 15, 7—9; Rim 9, 24; 11, 11—32; Ef 4, 6—9; Kol 1, 25—27.
Povoľnosť: Mt 26, 39; Mk 14, 36; Lk 22, 42; Jn 18, 11; Ef 2, 3.
Povzbudenie: Rim 14, 19; 15, 1; 1 Kor 8, 1; 10, 23; 14, 3 12. 26; Ef 4, 16.
Poznanie Boha, rozumom: Rim 1, 19n; 1 Kor 1 21.

— nadprirodzené: 1 Kor 13, 12; 1 Tim 2, 4; Žid 6, 4n; 2 Pt 1, 3; 1 Jn 2, 13n; 5, 20.
— Krista: Mt 16, 17; Jn 10, 14; 17, 3; 2 Kor 4, 6; Ef 3, 16—19; Flp 3, 8; Kol 2, 2; 2 Pt 1, 8.
— seba: Mt 7, 3—5; Lk 6, 41n; 1 Kor 11, 31.
Pozostatky svätých: Sk 19, 12.
Požehnanie: Mk 10, 13; 10, 16; Žid 7, 1. 6; 1 Pt 3, 9.
— Božie: 2 Kor 9, 6—8; Ef 1, 3; Žid 6, 10.
Pravda: Jn 1, 14. 17; 14, 16n; 15, 26; 16, 13; 18, 37; Ef 1, 13; Kol 1, 5; 1 Tim 2, 4; 3, 15; 2 Tim 2, 15; Jak 1, 18; 1 Jn 4, 6.
— pravdomluvnosť: Mt 5, 37.
Práca, robota je povinnosťou človeka: Mt 20, 1—16; 25, 14—30; Lk 17, 8n; Ef 4, 28; 1 Tes 4, 11; 2 Tes 3, 10—12.
— odmena: Mt 20, 8—15; 1 Kor 3, 8; 3, 14; 9, 10; Jak 5, 4.
— príklady: Mk 6, 3; Sk 18, 3; 20, 34n; 1 Tes 2, 9; 2 Tes 3, 8.
— pracovník hoden mzdy: Mt 10, 10; Lk 10, 7.
— Ježiš si praje mať čo najviac pracovníkov: Mt 9, 37; Lk 10, 2.
Právotenie: 1 Kor 6, 1.
Predavači v chráme: Mt 21, 12n; Mk 11, 15—17; Lk 19, 45n; Jn 2, 13—17.
Predpeklie, porovnaj Sostúpenie Ježišovo do predpeklia.
Predurčenie: Rim 8, 29n; 9, 14—23; Ef 1, 4; 5, 11; 2 Tim 1, 9n; Jak 1, 18.
— spravodlivých: Mt 20, 23; 24, 22; Mk 10, 39n; 13, 20; Jn 6, 66; 10, 26n; 13, 18; Sk 13, 48.
Predzreteľnosť, prozreteľnosť Božia: Mt 6, 25—33; Lk 12, 6; Jn 5, 17; Sk 14, 6; 17, 26—28; 1 Kor 9, 9; Kol 1, 17; 1 Tim 6, 13; Žid 1, 3; Jak 4, 15; 1 Pt 5, 7. — Mt 10, 29n; Lk 12, 22n; 21, 18.
Prekliatie: Mt 21, 18; Mk 11, 12—14; Rim 9, 3; Gal 1, 8n.
Premenenie Ježišovo: Mt 17, 1—9; Mk 9, 2—13; Lk 9, 28—36; 2 Pt 1, 16.
Prenasledovanie: Mt 5, 10—12; Rim 8, 35; 1 Kor 4, 12; 2 Kor 4, 9; 12, 10; 1 Tim 3, 12.
— prenasledovanie svojich apoštolov Ježiš predpovie: Mt 10, 16n; 20, 23; 24, 9; Mk 10 38n; 13, 9; Lk 10, 3; 11, 49; 21, 12n; Jn 15, 20n; 16, 2n.
— úžitok z prenasledovania: Mt 5, 10n; Mk 10, 29n.

— ako ich treba znášať: Mt 5, 44; 10, 23.
— Boh ich raz vyrovná: Mt 23, 34; Lk 18, 7.
— v prvých časoch Cirkvi: Sk 8, 1; 12, 1n; 13, 50.
Preporodenie, duchovné: Jn 3, 3—5.
— označenie pre koniec sveta: Mt 19, 28.
Priamosť, porovnaj Prostorekosť, Úprimnosť, Jednoduchosť, Dietky ako vzor úprimnosti.
Priatelia Ježišovi: Jn 15, 14n;
Príbuzní Ježišovi: Mt 12, 46—50; Mk 3, 21. 31—35; Lk 8, 19—21; Jn 7, 2—13.
Príhovor: Mt 5, 44; Lk 6, 28; Rim 15, 30 2 Kor 1, 11; Ef 6, 18n; Flp 1, 19; Kol 4, 3; 1 Tes 5, 25; 2 Tes 3, 1; 1 Tim 2, 1n; Jak 5, 16.
— príklady: Lk 22, 32; 23. 34; Jn 17, 9. 11. 15. 20; Sk 7, 59; 8, 24; 12, 5; Rim 10, 1n; Flp 1, 3—5; Kol 4, 12; 2 Tim 1, 3.
— Márie v Káne Galilejskej: Jn 2, 3n.
— Ježiša: Lk 22, 32n; 23, 34; Jn 14, 6n; 17, 1n.
Príchod Pána druhý, porovnaj Paruzia, Bedlivosť: Mt 24, 23—31; Mk 13, 20—27; Lk 17, 20—37; 21, 25—28; 1 Kor 15, 23; 1 Tes 2, 19; 3, 13; 4, 15; 5, 23; 2 Tes 2, 1. 8; 2 Pt 1, 16; 3, 4; 1 Jn 2, 28.
Prikazy Božie: Mt 5, 19; 19, 17n; 22, 36n; Mk 10, 19n; 12, 28n; Lk 18, 20; Jn 13, 34; 15, 10n.
Prikázanie hlavné: Mt 15, 18—20; 22, 34—40; Mk 7, 20—23; 12, 28—34; Lk 10, 25—37.
Príklad v dobrom: Mt 5, 14—16; Rim 12, 11; 15, 19; 2 Kor 8, 21; Flp 2, 15; 1 Tes 4, 11n; 1 Tim 4, 15; Tit 2, 6—8; Jak 3, 13; 1 Pt 2, 12.
— zlý: Mt 18, 6n; 1 Kor 8, 9—12; 2 Pt 2, 6; Jud 7; porovnaj Pohoršenie.
Príležitosť ku hriechu: Mt 5, 29; 18. 8n; Mk 9, 43—47.
Primát, porovnaj Prvenstvo sv. Petra:
— prisľúbený: Mt 16, 16—19.
— odovzdaný: Jn 21, 15—17.
— prvenstvo vykonávané: Sk 1, 15; 2, 14; 15, 7.
Primluva porovnaj Príhovor.
Prípravný deň (Veľký piatok): Mt 27, 62; Mk 15, 42; Lk 23, 54; Jn 19, 14; 19, 31. 42.
Prirodzenosť ľudská Ježišova, porovnaj Telo.
Prirovnania v evanjeliách:

— krkavci: Lk 12, 24.
— potopa: Mt 24, 37 n; Lk 17, 26 n.
— učeník a majster: Mt 10, 24 n; Lk 6, 40.
— rodička: Jn 16, 21.
— dvojakí páni: Mt 6, 24; Lk 16, 13.
— tráva na poli: Mt 6, 30; Lk 12, 28.
— dietky: Mt 19, 13; Mk 10, 13; Lk 18, 17.
— figovník vydáva výhonky: Mt 24, 32; Mk 13, 28; Lk 21, 29 n.
— sliepka a kurčatá: Mt 23, 37; Lk 13, 34.
— ľalie na poli: Mt 6, 28; Lk 12, 27.
— zrno pochované v zemi: Jn 12, 24 n.
— malé stádo: Lk 12, 32.
— skaza Sodomy: Lk 17, 28 n.
— neočakávaný zlodej: Mt 27, 43; Lk 12, 39.
— blesk na nebi: Mt 24, 47.
— svieca na svietniku: Mt 5, 15; Mk 4, 21; Lk 8, 16, 11, 33.
— vlci v ovčom rúchu: Mt 7, 15.
— lekár: Mt 9, 12; Mk 2, 17; Lk 4, 23; 5, 31.
— žatva a pracovníci: Mt 9, 37; Lk 10, 2.
— vrch prenášaný vierou: Mt 17, 20; 21, 21; Mk 11, 23.
— zdravé a nezdravé oko: Mt 6, 22; Lk 11, 34 n.
— sútrpnosť otcova s dietkami: Mt 7, 9; Lk 11, 11 n.
— pán a jeho sluha po práci: Lk 17, 7 n; 22, 27; Jn 13, 16; 15, 20.
— smietka a poleno v oku: Mt 7, 3; Lk 6, 41 n.
— chlieb večného života: Jn 6, 27 n.
— vrabce: Mt 10, 29 n; Lk 12, 6 n.
— pastier, oddeľuje ovce od capov: Mt 25, 32 n.
— pastier udretý a rozpfchnuté stádo: Mt 26, 31; Mk 14, 27.
— ovca, čo v sobotu padne do jamy: Mt 12, 11 n.
— ovečky medzi vlkmi: Mt 10, 16
— ovečky bez pastiera: Mt 9, 36; Mk 6, 34.
— nárožný kameň: Mt 21, 42 n; Mk 12, 10 n; Lk 20, 17 n.
— vchod do ovčínca: Jn 10, 9.
— úzka a široká cesta: Mt 7, 13 n; Lk 13, 24.
— chlapci na tržisku: Mt 11, 16 n; Lk 7, 32.
— rozbité, rozdvojené kráľovstvo diablovo: Mt 12, 25; Mk 3, 24; Lk 11, 17.
— soľ zeme: Mt 5, 13; Mk 9, 49; Lk 14, 34 n.

— Šalamon v svojej sláve: Mt 6, 29.
— bielené hroby: Mt 23, 27; Lk 11, 44.
— had, vzor múdrosti a opatrnosti: Mt 10, 16;
— holuby vzor priamosti: Mt 10, 16.
— had Mojžišov na púšti: Jn 3, 14.
— rozdiel medzi sluhom (otrokom) a synom: Jn 8, 35.
— sen ako obraz smrti a zosnutia: Jn 11, 11 n.
— staré rúcho, nová záplata: Mt 9, 16; Mk 2, 21; Lk 5, 36.
— voda vyvierajúca pre večný život: Jn 4, 10 n; 7, 38.
— baránky prostred vlkov: Lk 10, 3.
— dobrý a zlý strom: Mt 7, 17 n; 12, 33.
— strom prenášaný a zasadený do mora: Lk 17, 6.
— pluh a oráč: Lk 9, 62.
— štence, psíci: Mt 15, 27; Mk 7, 28.
— kalich utrpenia: Mt 20, 22; 26, 39; Mk 10, 38; 14, 36; Lk 22, 42; Jn 18, 11.
— ťava prechádzajúca cez ucho ihly: Mt 19, 24; Mk 10, 25; Lk 18, 25.
— pohltnutá ťava a precedený komár: Mt 23, 24.
— trstina vetrom klátená: Mt 11, 7; Lk 7, 24.
— hospodár, čo netuší príchod zlodeja: Mt 24, 43.
— mŕtve telo a orli: Mt 24, 28; Lk 17, 37.
— nesvorné, rozdvojené mesto· Mt 12, 25.
— nesvorný dom: Mk 3, 25; Lk 11, 17.
— kľúče kráľovstva nebeského: Mt 16, 19.
— slepý vodca iných slepcov: Mt 15, 14; Lk 6, 29.
— mesto, vystavené na vrchu: Mt 5, 14.
— úprimnosť holubičia: Mt 10, 16.
— družina ženíchova pri svadbe: Mt 9, 15; Mk 2, 19 n; Lk 5, 34 n; Jn 3, 29.
— nebeská hostina: Lk 22, 30.
— znamenia pre dobré a zlé počasie na nebi: Mt 16, 2 n; Lk 12, 54 n.
— daňová povinnosť a kráľovský syn: Mt 17, 25 n.
— vtáci pod nebom: Mt 6, 26; 8, 20; Lk 9, 58.
— premožený ozbrojenec: Mt 12, 29; Mk 3, 27; Lk 11, 21 n.
— nové a staré víno v primeraných nádobách: Mt 9, 17; Mk 2, 22; Lk 5, 37 n.
— vinič a výhonky: Jn 15, 1 n.
— líšky majú skrýše, vtáci zasa hniezda: Mt 8, 20; Lk 9, 58.

Prísaha: Mt 5, 33—37; 23, 16—22; Žid 6, 13—17; 7, 20—22; Jak 5, 12.
Proroctvá Ježišove (predpovedal budúce udalosti):
— o svojom živote: Mt 16, 21; 17, 22n; 20, 17—19; 26, 20—25. 30—34; Jn 2, 19; 13. 21—27:
— o svojom vzkriesení: Mt 12, 40; 16, 21; 17, 22n; 20, 17—19; Jn 2, 19.
— o budúcom osude apoštolov: Mt 10, 16—25; 16, 17—20; Lk 21, 8—19; Jn 21, 18—23.
— o skaze Jeruzalema a o konci sveta: Mt 24; Mk 13; Lk 21. Porovnaj Chrám.
Prorok v Novom zákone: Sk 11, 27; 13, 1; 15, 32; 1 Kor 12, 28; Ef 2, 20; 3, 5; 4, 11.
— falošní: Mt 7, 15 n; 24, 11; Mk 13, 22; Lk 6, 26; Sk 13, 6; 1 Tim 4, 2; 2 Pt 2, 22; 1 Jn 4, 1.
Prostorekosť, porovnaj Priamosť, Nebojácnosť.
Prostota, úprimnosť: Mt 10, 16; 11, 25; Rim 12, 8.
Prostredník Kristus: Žid 8, 6; 9, 15; 12, 34; 1 Tim 2, 5.
Protivníci Boží: Rim 8, 7; 11, 28; Jak 4, 4. Porovnaj Nepriatelia.
— kríža: Flp 3, 18n.
— milovať treba i protivníkov: Mt 5, 44n; Mk 11, 25n; Lk 6, 27—35; Rim 12, 14. 17—20; Ef 4, 26; 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9.
— príklady odpustenia: Mt 26, 50; Lk 23, 34; Sk 7, 58n; 1 Kor 4, 12.
Prvenstvo sv. Petra, porovnaj Primát.
Púšť, porovnaj Samota, Osamotenie.
Pútnik: Žid 11, 13; 1 Pt 2, 11.
Pýcha: Lk 1, 51; 14, 11; 18, 11n; Rim 11, 20n; 1 Kor 4, 6n; Gal 5, 26; Flp 2, 3. — Mt 23, 12; Lk 10, 15; 14, 7; 18, 22, 24n; Sk 12, 21n; Lk 18, 10n.
Radosť kresťana: Jn 15, 11; 16, 20—22; 17, 13; Rim 12, 15; 14, 17; 2 Kor 8, 2; Gal 5, 22; Flp 4, 4; Jak 1, 2; Jn 1, 4.
— i v prenasledovaniach a zármutku: Mt 5, 12; Lk 6, 23; Jn 16, 20; Sk 5, 41; 20, 24; Rim 5, 3; 2 Kor 7, 4; Kol 1, 24.
— ktorú priniesol Ježiš ľuďom: Mt 2, 10; 12, 46n; 13, 55; Mk 3, 31n; 6, 3; Lk 2, 48; 8, 19; Jn 2, 12; 6, 42; 7, 3.
Rady evanjelia: Mt 19, 21; Mk 10, 21; Lk 18, 22; 1 Kor 7, 26. 32—35; Lk 12, 33.

Raj: Mt 6, 20; 13, 43; 22, 30; 25, 34; Mk 12, 25; Lk 10, 20; 12, 33; 14, 15; 20, 36; 22, 29 n; Jn 16, 20; 17, 24; Lk 23, 43; 2 Kor 12, 4; Zjv 2, 7; 22, 1—5.
— ako možno dostať sa doň: Mt 25, 34 n.
— ťažko ho dosiahnuť: Mt 19, 23 n; Mk 10, 25.
Raka: Mt 5, 22.
Rany, jazvy Ježišove: Lk 24, 39; Jn 20, 27; Gal 6, 17.
Reč, ako majú hovoriť kresťania: Mt 5, 37.
— Ježišova na rozlúčku s apoštolmi: Jn 14—16.
— Ježišova, na vrchu prednesená: Mt 5—7; Lk 6, 20—49.
Reči zlé: 1 Kor 15, 33; Ef 4, 29; 5, 3 n.
Reči dar: Sk 2, 4; 10, 46; 19, 6; 1 Kor 12—14. Porovnaj Charizmy.
Relikvie, porovnaj Pozostatky svätých.
Reptať proti Bohu: Lk 19, 6; 15, 2; Jn 6, 41—43; 1 Kor 10, 10; Flp 2, 15; Jud 16.
— je odsúdené od Ježiša: Mt 20, 11 n.
Robotník, hoden svojej mzdy: Mt 10, 10; Lk 10, 7.
Rodičia: Lk 14, 26; 2 Kor 12, 14; Ef 5, 31; 6, 4; Kol 3, 21.
Rodina, Ježišova prirodzená: Mt 12, 46 n; 13, 55; Mk 3, 31 n; 6, 3; Lk 2, 48; 8, 19 n; Jn 2, 12; 6, 42; 7, 3.
— duchovná: Mt 12, 48 n; 23, 8; Mk 3, 34 n; Lk 8, 21 n.
— povinnosti manžela: 1 Kor 11, 3; Ef 5, 25—33; Kol 3, 19, 1 Pt 3, 7.
— povinnosti manželky: Ef 5, 22—24; 5, 33; Kol 3, 18; 1 Pt 3, 1.
— povinnosti dietok: Mt 15, 4—6; Mk 7, 10—13; Ef 6, 1—3; Kol 3, 20; 1 Tim 5, 4.
Rodostrom Ježišov: Mt 1, 1—17; Lk 3, 23—38.
Rovnosť všetkých ľudí pred Bohom: Mt 10, 24; Lk 6, 40; Jn 13, 16; 15, 20; Sk 10, 11 n; 11, 1 n; 15, 9 n.
Rozdvojenosť, rozkol, výstraha: Mt 12, 25; Rim 1, 28 n; 1 Kor 3, 3; 6, 6 n; 2 Kor 12, 20; Gal 5, 19; Flp 2, 3; 2 Tim 2, 14. 23 n; Jak 3, 14—17; 4, 1.
Rozjímanie o zákone Božom: Jak 1, 25.
Rozkoš telesná: Rim 8, 5—8; Gal 5, 16; Ef 2, 3; 2 Pt 2, 18; 1 Jn 2, 16.
Rozlúčka Ježišova s apoštolmi po poslednej večeri: Jn 14—16.
Rozmnoženie chlebov: Mt 14, 13—21; 15, 31—39; Mk 6, 31—34; 8, 1—10; Lk 9, 10—17; Jn 6, 1—15.

Rozoslanie apoštolov: Mt 28, 19n; Mk 16, 15; Sk 1, 8.
Rozsievač: Mk 13, 1—9. 18—23; Mk 4, 1—9. 13—20; Lk 8, 4—8. 11—15.
Rozvaha: 2 Tim 1, 7; Tit 2, 4. 6. 11n; 1 Pt 4, 7.
Rozvod manželský: Mt 5, 31 n; 19, 3—9; Mk 10, 2—9; Lk 16, 8; Rim 7, 2; 1 Kor 7, 10—16.
Rozvoj, porovnaj Napredovanie v duchovnom živote, Pokrok.
Rúhať sa Bohu: Mt 12, 31n; 27, 39—44; Mk 3, 28; Lk 12, 10; 23, 39—42; 1 Kor 12, 3; Kol 3, 8; Zjv 13, 6; 16, 11.
— Duchu Sv.: Mt 12, 31n; Mk 3, 28n; Lk 12, 10.
Rúcho posvätujúcej milosti: Mt 22, 11.
— duše: 2 Kor 5, 2;
— svätosti: Zjv 3, 4; 3, 18; 6, 11; 7, 13.
— nádhernosť v obleku: Mt 11, 8; Lk 16, 19; 1 Tim 2, 9; 1 Pt 3, 3.
Ruky skladať, Ježiš pri uzdravovaní alebo požehnaní: Mt 9, 18; 19, 15; Mk 5, 23; 6, 5; 7, 2. 32n; 8, 23n; 10, 16; Lk 4, 40; 13, 12n.
— pri vysluhovaní sviatostí: Sk 6, 5n; 8, 17n; 9, 12n; 13, 3; 19, 6; 1 Tim 4, 14; 5, 22; 2 Tim 1, 6.
Rybolov: Lk 5, 4—11; Jn 21, 1—14.
Saduceji, pri kázaní sv. Jána Krstiteľa: Mt 3, 7.
— ich nevera a zatvrdlivosť: Mt 22, 23; Mk 12, 18; Lk 20, 27n; Sk 23, 8.
— nepriatelia kresťanov: Sk 4, 1—4; 5, 17n
Samaritáni: Lk 9, 52n; 10, 33nn; 17, 16; Jn 4, 9; 8, 48; Jn 4, 4. 7.
Samota: Mt 3, 1; 4, 1; 6, 6; 14, 13; 14, 15; Mk 1, 4 12, 35. 45; 6, 22; Lk 1, 80; 3, 2; 4, 2. 42; 5, 16; 6, 12; Jn 11, 54; Sk 10, 9; Gal 1, 17.
Satan, podvádza, pokúša ľudí: Mk 4, 15; Lk 22, 3; Jn 13, 27; Sk 5, 3n; 2 Kor 2, 11; 2 Tes 2, 9; Zjv 12, 9.
— jeho pád: Lk 10, 18; Jn 12, 31; 16, 11; Kol 2, 15
Sebamŕtvenie, sebazapieranie, je povinnosťou: Rim 6, 10—13; 8, 12—14; 12, 1n; Gal 5, 16; Ef 4, 17—24; Kol 3, 5; 1 Pt 4, 1n.
— odmena: Rim 6, 8; 1 Kor 9, 25; Kol 3, 3n.
Sebaovládanie: 1 Pt 1, 13—15; 4, 7.
Sebapoznanie: Mt 7, 3—5; Lk 6, 41n; 1 Kor 11, 31.

Sebazapieranie: Mt 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 26; Jn 12, 25; 1 Kor 9, 26n. Porovnaj Zaprieť, Umŕtvovať seba.
Semeno: Mt 13, 3—23; 13, 38; Mk 4, 3—20; Lk 8, 5—15; 1 Kor 15, 36—38; 2 Kor 9, 10.
Semienko horčičné: Mt 13, 31n; Mk 4, 31n; Lk 13 19.
Shliadanie sa s Kristom: Jn 16, 16—24; 1 Tes 3, 6. 10.
Shovievavý: Mt 13, 24—30; Mk 9, 38—40; Lk 9, 49n; 13, 6—9; Rim 2, 4; 9, 22; 2 Pt 3, 15; porovnaj Trpezlivosť oproti bližnému.
Siatiny: Mk 4, 26—29.
Simónia: Mt 10, 8; Sk 8, 20
Sjednotenie, porovnaj Jednota, Spoločenstvo.
Skladanie rúk: Mt 9, 18; Mk 5, 23; 7, 32; Lk 4, 40: 13, 12; Sk 6, 5n; 8, 17; 13, 3; 19, 6; 1 Tim 4, 14; 5, 22; 2 Tim 1, 6.
Skromnosť: Mt 23, 11; Lk 14, 7—11; Rim 12, 3. 16; Kol 3, 12; Jak 3, 17; 1 Pt 3, 8; 1 Tim 6, 6—9; Žid 13, 5.
Skúmanie duchov, myslenia: 1 Jn 4, 1.
Skúška: Jak 1, 2—4. 12; 1 Pt 1, 6n; 4, 12.
Skutky dobré, ich záslužnosť: Mt 6, 4. 18; 10, 41n; Mk 9, 41; Jn 5, 28n; Rim 2, 6n; 10, 13; 1 Kor 15, 58; Ef 6, 8; Kol 3, 23; Žid 6, 10; 13, 16; Zjv 14, 13; 20, 12; 22, 12.
— sú potrebné: Mt 3, 10; 7, 19. 21 24, 27; 25, 37—46; Lk 6, 46—49; Jn 15, 16; Jak 2, 14—22.
— zásluha: Mt 10, 40n; Lk 10, 16; Jn 13, 20; porovnaj Odplata, Odmena.
— vonkajšie skutky prejavujú ducha: Mt 7, 16; Lk 6, 44.
— milosrdenstva: Mt 10, 41n; 25, 35n; Mk 9, 40. Porovnaj Almužna, Napomenutie bratské, Pohostinnosť, Odpustenie, Modlitba, Odplata, Odmena, Ohľad na ľudí.
Skysnutie: Mt 16, 6 11n; Mk 8, 14n; 12, 1; 1 Kor 5, 6—8; Gal 5, 9.
Sláva: Rim 5, 2—11; 1 Kor 1, 31; 4, 7; 2 Kor 10, 17; Gal 6, 14; Jak 1 9.
— slávu Božiu hľadať, dbať o ňu: Mt 6, 9; Lk 11, 2.
Slávnosť, stánkov: Jn 7, 2.
— posviacky chrámu: Jn 10, 22.
— veľkonočná: Mt 26, 2; Mk 14, 1n; Lk 23, 1n; Jn 2, 13; 6, 4; 11, 55; 12, 1; 13, 1.
— turíčna: Sk 2, 1n.
Slepí uzdravení od Ježiša: Mt 9, 27n; 12, 22; 15, 30; 20,

30 n; 21, 14; Mk 8, 22 nn; 10, 46 n; Lk 6, 39; 14, 13. 21; 18, 35 n; Jn 9, 1 n.
— ich uzdravenie dosvedčuje príchod Mesiášov: Mt 11, 5; Lk 4, 19; 7, 22.
— duševne slepí: Mt 15, 14 n; 23, 16 n; Lk 6, 39; 2 Pt 1, 9; Zjv 3, 17.
Slepota telesná, porovnaj Slepí uzdravení.
— duševná: Mt 15, 14; 23, 16—26; Mk 3, 5; 8, 18; Lk 6, 39.
— trestaná je zatvrdlivosťou: Mt 13, 15; Mk 4, 12; Lk 8, 10; 19, 42; Jn 9, 39; 12, 40; Sk 28, 26 n.
Sloboda, od Mojžišovho zákona, porovnaj Zákon: 2 Kor 3, 17; Gal 2, 4; 5, 1. 13; 1 Pt 2, 16.
— v Kristu: Gal 4, 31; 5, 1; Jak 1, 25; 2, 12; 1 Pt 2, 16.
— falošná: Gal 5, 13; 1 Pt 2, 16; 2 Pt 2, 19.
— prívržencov Ježišových: Lk 4, 18; Jn 8, 32. 36.
Slovo Božie, jeho dôstojnosť: Mt 4, 4; 7, 24; Lk 4, 4; 6, 47; 11, 28; Ef 6, 17; 1 Tes 2, 13; 1 Pt 1, 25.
— sverené je apoštolom: Mt 10, 7. 27; 28, 20; Mk 13, 10; 16, 15.
— trest, kto ním pohrdne: Mt 10, 14 n; Lk 12. 47; Jn 12, 48; Sk 13, 45 n; 18, 6.
— ostane vždy v platnosti: Mt 5, 18; 24, 35; Mk 13, 31; Lk 16, 17; 21, 31; 24, 27.
— nedbalosť, ľahostajnosť oproti nemu: Mt 12, 36
— účinok: Mt 13, 18—23; Mk 4, 13—20; Lk 8, 11—15; Sk 2, 37; 4, 4; 13, 48; 14, 1; 17, 11 n; Žid 4, 12; Jak 1, 21—25.
— ako označenie druhej božskej osoby: Jn 1, 1 n. 14.
Sluha, otrok: Mt 18, 23—35; 24, 45—51; 25, 14—30; Lk 12, 41—48; 17, 7—10; 19, 11—27; Jn 8, 33—35; 1 Kor 7, 21 n; Gal 3. 27; Ef 6, 5—8; Kol 3, 11; 3, 22—24; 4, 11; 1 Tim 6, 2; Tit 2, 9 n; Flm 15 n.
Služba mamonu: Mt 6, 24; Lk 16, 9—13; Jak 5, 1—6.
Slúžiť: Mt 20, 28; Mk 10, 45; Jn 13, 12—15.
— Bohu: Mt 6, 24; Lk 6, 13; Rim 12, 11; Žid 12, 28.
Služobník Boží: Mt 12, 15—21.
Sľub nazireátu: Sk 18, 18; 21, 23.
Smierlivosť: Mt 5, 23—26; 6, 14 n; 18, 35; Mk 11, 25 n; Lk 12, 58 n; Rim 12, 20; Ef 4, 26. 31; Kol 3, 12 n; 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9.
— Mt 5, 9; Mk 9, 50; Rim 2, 18; 1 Pt 3, 8 n; 2 Kor 13, 11;

Ef 4, 3; 1 Tes 5, 13; 2 Tim 2, 22; Tit 3, 2; Žid 12, 14; Jak 3, 14.
Smilstvo, výstraha pred nim: Mt 15, 19 n; 1 Kor 6, 18—20; 10, 8; Gal 5, 19; Ef 5, 3.
— jeho trest: Lk 15, 13 n; 1 Kor 6, 9; Ef 5, 5; Žid 13, 4; Zjv 21, 8.
Smluva nová: Lk 22, 20; 2 Kor 3, 8; Žid 7, 22; 8, 6. 8—12; 10, 16. 28 n; Gal 3, 15 nn; Žid 9, 16 n.
Smrť, dôsledok hriechu: Mt 14, 19; Rim 5, 12; 5, 17; 6, 23; 1 Kor 15, 21 n.
— jej čas je neistý: Mt 24, 42; Mk 13, 35 n; Lk 12, 20. 40; 21, 34—36; 1 Tes 5, 1—6; 2 Pt 3, 10; Zjv 3, 3.
Smútok Bohu milý: Mt 5, 4; 26, 75; Rim 9, 2; 2 Kor 7, 9.
Sobota: Mt 12, 1—13; Mk 2, 25—3, 5; Lk 6, 1—10; 13, 10—17; 14, 1—6; Jn 3, 1—15; 7, 14—24.
— jej znesvätenie: Mt 12, 1 n; 12, 9—11; Lk 13, 14; 14, 2; Jn 5, 10—16; 7, 21—24.
— sobotňajší odpočinok: Lk 23, 56; Žid 3, 1; 4, 1—11.
Soľ: Mt 5, 13; Mk 9, 49 n; Lk 14, 34 n.
Soslanie Ducha Sv. na Turice: Sk 2, 1 n.
Sostúpenie do pekiel: Mt 12, 40; Sk 2, 24 n; Rim 10, 7; 1 Pt 3, 19.
Spása: Lk 1, 69—77; Jn 3, 16 n; Sk 4, 12; 13, 47; 16, 17; Rim 1, 16; 10, 10; 13, 11; 2 Kor 6, 2; 1 Tes 5, 8. 9; 2 Tim 2, 10; Žid 1, 14; 9, 28; 1 Pt 1, 5; porovnaj Vykúpenie.
— duše: Mt 6, 33; 16, 26; Mk 8, 36 n; Lk 9, 25; 10, 42; 12, 13—21.
— prevyšuje všetky iné záujmy: Mt 5, 29 n; 10, 39; 16, 25 n; 18, 8 n; Mk 8, 35; 9, 42; Lk 9, 25; 17, 33; Jn 12, 25.
— ako ju možno dosiahnuť: Mk 16, 16; Jn 3, 15 n. 36; 5, 24; Sk 15, 11; 16, 31.
— krv Kristova vyliata pre spásu sveta: Mt 26, 28; Mk 14, 24; Lk 22, 20—44; Jn 6, 54; 19, 34; Sk 20, 28.
Spasiteľ: Lk 2, 11; Jn 4, 42; Sk 5, 31; 16, 23; Ef 5, 23; Flp 3, 20; 2 Tim 1, 10; Tit 1, 4; 2, 13; 3, 6; 2 Pt 1, 1. 11; 2, 20; 3, 2. 18; 1 Jn 4, 14.
Porovnaj Vykupiteľ.
Spokojenosť: Lk 3, 14; Flp 4, 18; 1 Tim 6, 6—9; Žid 13, 5.
Spokojnosť, porovnaj Spokojenosť.
Spoločenstvo s Bohom: Jn 17, 11—13; 1 Jn 1, 6 n; 3, 24; 5, 20.

— s Kristom: Jn 15, 1—9; 1 Kor 1, 9. 30; Flp 1, 23.
— so svätými: Rim 12, 5; 1 Kor 12, 13. 27; Kol 1, 24; 2 Tim 2, 10. Porovnaj Jednota
Spoločný majetok prvých kresťanov: Sk 2, 44n; 4, 32—37.
Spolucítenie: Mt 9, 36; 14, 14; 15, 32; Mk 6, 34; 8, 2; Lk 7, 13; 10, 33; 15, 20; Rim 12, 15; Žid 4, 15; 5, 2; Jud 22n.
Spory: 1 Kor 6, 1; 6, 7; Gal 5, 20; Jak 3, 13—18.
Spory apoštolov o prvenstvo a vyššiu hodnosť: Mt 18, 1—5; Mk 9, 33—37; Lk 9, 46—48; 22, 24—30.
Správca majetku: Lk 16, 1—12; 1 Kor 4 2; 1 Pt 4, 10.
Spravodlivosť: Mt 3, 15; 5, 6. 20; 6, 33; Sk 10, 35; Rim 2, 13; 14, 17; 2 Kor 3, 9; Flp 3, 6; 1 Jn 2, 29n.
— Božia: Jn 17, 25; Sk 17, 31; Rim 2, 2. 6; 1 Kor 4, 5; 2 Kor 5, 10; 2 Tim 4, 8; 1 Pt 3, 18.
— Krista: Jn 16, 8. 11; Sk 3, 14. 7, 52; 1 Jn 2, 1.
Sprostredkovateľ Kristus: Žid 8, 6; 9, 15; 12, 34; 1 Tim 2. 5.
Srdce, jeho čistota: Mt 5, 8; 2 Kor 7, 1; Ef 1, 4; Zjv 7, 14; 22, 14.
— čisté: Mt 5, 8.
— Ježišovo pokorné: Mt 11, 29
— zatvrdlivé, nekajúce: Mt 13, 15; Mk 3, 5; 7, 21; Jn 12, 40; Sk 7, 51; 28, 27.
— vidí ho Boh: Lk 16, 15; Sk 1, 24; 15, 8.
Stálosť, porovnaj Vytrvalosť.
Starosti o časné, svetské veci: Mt 6. 25—34; Lk 12 22—31; 1 Kor 7, 32—34; Flp 4, 6; Mk 4, 18; Lk 8, 14; porovnaj Zriekať sa statkov.
Starostlivosť Božia o svet, opatera: Mt 6, 25—33; Lk 12, 6; Jn 5, 17; Sk 4, 6; 17, 26—28; 1 Kor 9, 9; Kol 1, 17; 1 Tim 6, 13; Žid 1, 3; Jak 4, 15; 1 Pt 5, 7.
Starší ľudu, členovia veľrady: Mt 16, 21; 26, 3; Mk 8, 31; 14, 53; Lk 9, 22; Sk 4, 5.
— predstavení v Cirkvi: Sk 11, 30; 14, 22; 15, 2. 23; 20, 17; Tit 1, 5; Jak 5, 14; 1 Pt 5, 1; 2 Jn 1; 3 Jn 1; Zjv 4, 10; 5, 8. 14; 11, 16; 19, 4.
Statky zemské, tohto sveta: Mt 6, 19n; 16, 26; Lk 12, 33; 1 Kor 7, 30; 1 Jn 3, 17. Porovnaj Starosti o dočasné veci, Bohatstvo, Zriekať sa statkov.
Stotník: Mt 8, 5—13; Lk 7, 1, 10.
Strach pred ľuďmi, porovnaj Ohľad na ľudí.
Strannícka zaujatosť: Jak 2, 1, 9.

Strážny anjel: Mt 18, 10; Sk 12, 15; Žid 1, 14.
Striezlivosť: Lk 2, 134—36; 1 Tes 5, 6; 2 Tim 4, 5; Tit 2, 2; 1 Pt 1, 13; 5, 8.
Strieborný peniaz, šekel: Mt 26, 15.
Studňa Jakubova: Jn 4, 1—26.
Súd, zvláštny: Mt 25, 30; Lk 16, 22 n; Rim 2, 5—8; 14, 10. 12; 1 Kor 3, 8; 11, 31; 2 Kor 5, 10; Gal 6, 8; Žid 9, 27; Jak 2, 13.
— všeobecný: Mt 10, 15; 11, 22; 12, 36; 13, 41—43; 16, 27; 25, 31 n; 26, 64; Mk 13, 24 n; 14, 62; Jn 12, 48; 1 Kor 3, 13; 4, 5; 2 Pt 2, 4; 1 Jn 4, 17; Jud 6, 14 n; Zjv 11, 18; 20, 12 n.
— sveta: Mt 15, 31—46; Jn 5, 28; Zjv 20, 11—15.
— všeobecný predpovedaný: Mt 10, 15; 11, 22; 12, 36; 25, 31 n; Mk 13, 24 n.
Súdiť bližného: Mt 7, 1—5; Lk 6, 37 n; Rim 2, 1—4; 14, 13; Jak 4, 11 n; Rim 14, 4; 14, 10—13; 1 Kor 4, 5.
Súdny výrok nad hriešnikmi: Mt 25, 41.
Sútrpnosť, porovnaj Spolucítenie: Mt 9, 36; 14, 14; 15, 32; Mk 6, 34; 8, 2; Lk 7, 13; 10, 33; 15, 20; Rim 12, 15; Žid 4, 15; 5, 2; Jud 22 n.
Súženia predpovedané učeníkom Ježišovým: Mt 10, 17 n; 10, 38; 16, 24; 24, 7 n; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 10, 3; 14, 27; Jn 16, 33.
— sú cestou k dosiahnutiu spásy: Lk 24, 26. 46; Sk 14, 21. Porovnaj Radosť v súženiach.
Svadba v Káne: Jn 2, 1—11.
Svadobná hostina: Mt 22, 1—14; Lk 14, 15—24.
Svádzanie, pôvod: Mt 4, 1—11; Lk 22, 31 n; Jn 13, 2; Sk 5, 3; Rim 7, 22 n; 2 Kor 12, 7—9; Ef 6, 11—17; 1 Tes 3, 5; Jak 1, 13 n; 1 Pt 5, 8.
— záslužnosť: Jak 1, 2. 4. 12; 1 Pt 1, 6. Porovnaj Pokúšanie.
Svárlivosť, výstraha pred ňou: Mt 12, 25; Rim 1, 28 n; 1 Kor 3, 3; 6, 6 n; 2 Kor 12, 20; Gal 5, 19; Flp 2, 3; 2 Tim 2, 14. 23 n; Jak 3, 14—17; 4, 1.
Sväté miesta: Mt 4, 5; 24, 15; 27, 53; Sk 6, 13; Zjv 11, 2.
— osoby: Mt 27, 53; Mk 8, 38; Lk 1, 70; 9, 26; Sk 3, 21; 10, 22; Rim 1, 7; 8, 27; 12, 13; 1 Kor 1, 2; 1 Tes 4, 7; 2 Tim 1, 9; 2 Pt 3, 2; Zjv 14, 10.

Svätosť Božia: Jn 17, 11; 1 Pt 1, 15; 1 Jn 3, 3.
— Ježišova: Mt 26, 59 n; Mk 14, 58; Jn 8, 46; Sk 4, 27; Žid 4, 15; 7, 26—28; 1 Pt 2, 22; 3, 18; 1 Jn 3, 5.
Svedectvo falošné: Mt 19, 18; 26, 60 n; Sk 6, 11.
Svedomie dobré: 2 Kor 1, 12; 1 Tim 1, 19; 2 Tim 4, 7 n; 1 Pt 3, 15 n; 1 Jn 3, 19.
— zlé: Mt 27, 3 n; Jn 8, 7—9; 1 Tim 1, 19 n.
Svet, bydlisko ľudí: Mt 13, 38; Mk 14, 9; 16, 15; Jn 11, 9; 13, 1; 17, 11; 18, 36; Rim 1, 8; Ef 2, 12; Kol 1, 16; 1 Tim 6, 7; Jak 2, 5.
— od Boha odvrátení ľudia: Lk 16, 30; Jn 12, 31; 14, 30; 1 Kor 2, 8; 2 Kor 4, 4; Gal 1, 6; Ef 2, 2; 1 Jn 5, 19.
— láska k svetu, hriechu: Jn 15, 18 n; Rim 12, 2; Jak 4, 4; 1 Jn 2, 15—17; 2 Tim 4, 9.
— koniec sveta: Mt 24, 25; Mk 13; Lk 21; Mt 13, 39; 13, 49; 24, 3 n; Mk 13, 4 n; Lk 21, 7 n.
— neistá je hodina: Mk 13, 32; Lk 21, 10.
— je nepriateľom Krista: Jn 7, 7; 14, 17 n; 15, 18 n; 16, 20. 33; 17, 9.
Svetlo, Boh je svetlo: 1 Tim 6, 16; 1 Jn 1, 5; Zjv 22, 5.
— Kristus je svetlo: Lk 1, 79; 2, 32; Jn 1, 4. 9 n; 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 35 n. 46; Zjv 21, 23.
— dietky svetla: Jn 12, 36; Ef 5, 8; 1 Tes 5, 5.
Syn človeka: Mt 9, 6; 24, 30; 25, 31; 26, 64; Mk 2, 10; 8, 31; 9, 30; 13, 26; Lk 5, 24; 22, 69; 24, 7; Jn 3, 14; 12, 34; Sk 7, 56; Zjv 1, 13; 14, 14.
Syn márnotratný: Lk 15, 11—32.
Synovia nerovnakí: Mt 21, 28—32.
— Abrahámovi, porovnaj Abrahám.
— ich povinnosti oproti rodičom: Mt 15, 3 n; 19, 19; Mk 7, 10; 10, 19; Lk 2, 51.
Synagoga (sbornica): Mt 4, 23; 9, 35 n; Mk 1, 21—23; 1, 39; Lk 4, 15 n. 28. 44; Sk 9, 2. 6. 9; 9, 20; 13. 14, 22, 19; 26, 11; Jak 2, 2; Zjv 2, 9; 3, 9.
Šafár, správca: Lk 16, 1—12; 1 Kor 4, 2; 1 Pt 4, 10.
Šelma, vynorujúca sa z mora: Zjv 13, 1—9; 11, 7.
— prichádzajúca so zeme: Zjv 13, 11—18.
Šekel, židovská minca: Mt 26, 15.
Škoda, jej náhrada: Lk 19, 8.
Šťastie, porovnaj Blaženosť nasledovníkov Ježišových.

Štát: Mt 22, 15—21; Mk 12, 13—17; Lk 20, 20—26; Rim 13, 1—7; 1 Tim 2, 2; Tit 3, 1.
Tajomstvo: Mt 13, 11; Mk 4, 11; Lk 8, 10; Rim 11, 25; 16, 25; 1 Kor 2, 7; 4, 1; 13, 2; Ef 1, 9; 3, 4; 5, 32; Kol 1, 26; 2, 2; 4, 3; 2 Tes 2, 7; 1 Tim 3, 9. 16.
Talenty (podobenstvo o nich): Mt 18. 24, 25, 14—28.
Telo, ľudská prirodzenosť: Mt 16. 17; 1 Kor 15, 50: Gal 1, 16; Ef 6, 12.
— sídlo žiadostivosti: Rim 7, 5—24; 8, 3—13; Gal 5, 16—24; Ef 2. 3; Kol 2, 13.
— skutky: Rim 8, 13; Gal 5, 19.
— túžby po rozkošiach, porovnaj Rozkoš telesná.
— ktoré Ježiš vzal na seba: Jn 1, 14.
— naznačené chrámom: Jn 2, 19n.
— Ježišovo, prítomné vo Sviatosti Oltárnej: Mt 26, 26; Mk 14, 22; Lk 22, 17; Jn 6, 52n.
— Ježišovo oslávené telo: Lk 24, 39; Sk 2, 31.
— v protive s duchom: Mt 26, 17; 26, 41; Mk 14, 38; Jn 1, 13; 3, 6; 6, 64.
— dôstojnosť: Mt 6, 25—32; Lk 12, 22—31; 1 Kor 3, 16n; 6, 19n; Ef 5, 29n.
— povinnosti: Rim 6, 12n; 12, 1; 1 Kor 3, 17; 6, 12—30; 9, 27; 1 Tes 5, 23.
— oslávenie: Rim 8, 29n; 1 Kor 15, 42—49; Flp 3, 29n.
— tajomné telo Kristovo: Rim 12, 4n; 1 Kor 6, 15; 12, 12n. 27; Ef 4, 6; 5, 30; Kol 1, 18; 2, 19.
Testament: Gal 3, 15n; Žid 9, 16n.
Tešiť: Mt 5, 5; Rim 5, 3; 2 Kor 1, 4; 7, 6; 1 Tes 3. 7; 4, 18.
Tichosť, krotkosť, výzva: Mt 11, 29; Gal 6, 1; Ef 4, 2; Kol 3, 12; 1 Tim 6, 11; Tit 3, 2; Jak 1, 21; 1 Pt 3, 15n.
— odmena: Mt 5, 5; 11, 29.
— skromnosť Ježišova: Mt 5, 4. 25n; 5, 38n; 11, 29; 12, 18n; Mk 10, 13n; 10, 21; Lk 6, 29n; 12, 58; 18, 15; — Mt 21, 5; Sk 8, 32n.
Tisícročné kráľovstvo: Zjv 20, 4. 7.
Tma, ducha: Ef 4, 18; 5, 7; 1 Pt 2, 9; 1 Jn 1, 6; 2, 9.
— skutky: Rim 13, 12; Ef 5, 11.
Tradícia, ústne podanie kresťanskej, Božej náuky: Jn 20, 30; 21, 25; Sk 16, 4; 1 Kor 11, 2; 2 Tes 2, 15; 2 Tim 1, 13n; 2, 2; 3, 14; 1 Jn 2, 24.
Trhanie klasov: Mt 12, 1; Mk 2, 23; Lk 6, 7.

Triedenie duchov: Mt 10, 34—36; Lk 12, 51—53; 21, 24.
Triezlivosť: Lk 21, 34—36; 1 Tes 5, 6; 2 Tim 4, 5; Tit 2, 2; 1 Pt 1, 13; 5, 8.
Tŕním korunovanie: Mt 27, 27—30; Mk 15, 16—19; Jn 19, 20 n.
Trojica najsvätejšia: Mt 3, 16 n; 28, 19; Mk 1, 10 n; Jn 14, 16; 15, 27; Sk 2, 33; Rim 8, 11; 2 Kor 3, 13; Ef 2, 18; 1 Pt 1, 2; 1 Jn 5, 7.
Trón Boží: Žid 1, 8; 4, 16; Zjv 1, 4; 3, 21.
Trpezlivosť, v utrpení: Lk 21, 19; Rim 3, 3—5; 12, 12; 1 Kor 13, 7; 2 Kor 6, 3—5; Gal 5, 22; Kol 3, 12; 2 Tes 1, 4 n; 1 Tim 6, 11; 2 Tim 2, 12. 24; Tit 2, 1 n; Žid 6, 12. 15; 10, 36; 12, 1 n; Jak 1, 3 n; 5, 7 n 11.
— oproti bližnému: Rim 15, 1; Gal 6, 1 n; Ef 4, 1 n; Kol 3, 12 n; 1 Tes 5, 14.
— príklady: Sk 7, 59; 2 Tes 1, 4 n; Žid 10, 32—39; Jak 5, 10; 1 Pt 2, 21.
— Mt 13, 30; Mk 9, 38 n; Lk 13, 6 n. — Mt 13, 24—30; Lk 9, 49 n; 13, 6—9.
Trpezlivý: Mt 13, 24—30; Mk 9, 38—40; Lk 9, 49 n; 13, 6—9; Rim 2, 4; 9, 22; 2 Pt 3, 15.
Trúba posledná: 1 Kor 15, 52.
— trúbia Božia: 1 Tes 4, 16.
— sedem trúb: Zjv 8, 2; 8, 6—13; 9, 1—21; 11, 15—19.
Túžba po rozkošiach, porovnaj Rozkoš telesná.
Učeníci: Mt 8, 21; 10, 25; 16, 24; Lk 9, 61 n; 14, 25—27; Jn 1, 35 n; 8, 31; 13, 35; 15, 18—20.
— 72 učeníkov: Lk 10, 1 n.
— Jánovi: Mt 9, 14; 11, 2; Mk 2, 18; Lk 5, 33; 7, 19 n; Jn 1, 35 nn; 8, 31; 13, 35; 15, 18—20.
— emauzskí: Lk 24, 13 n.
Učitelia zákona, Zákoníci: Mt 9, 13; 12, 38; 15, 2; 26, 57; 27, 41.
— výstraha pred nimi: Mk 12, 38—40; Lk 20, 45—47.
— hrozby proti ním: Mt 23, 13—33; Lk 11, 45—54.
Úder do tvári: Mt 5, 39; 26, 67; Mk 14, 65; Jn 18, 22; 19 3.
Uholný, nárožný kameň, Kristus: Mt 21, 42—44; Mk 12, 10; Lk 20, 17 n; Sk 4, 11; Rim 9, 32 n; Ef 2, 20; 1 Pt 2, 7.
Umŕtvovať seba, porovnaj Zapierať seba.
Úmysel dobrý: Mt 6, 1—23; 10, 42; 1 Kor 10, 31; Kol 3, 17.

Umývanie nôh: Jn 13, 4 n; Mt 15, 2. 20; 23, 25 n; Mk 7, 2; Lk 7, 44; 1 Tim 5, 10.
Úprimnosť, porovnaj Jednoduchosť, Priamosť, Dietky ako vzor úprimnosti: Mt 10, 16; 11, 25; Rim 12, 8.
Urážky odpustiť: Mt 5, 23 n; 6, 12. 14 n; 18, 15. 21 n; Mk 11, 25; Lk 6, 29; 11, 4; 17, 3 n.
— príklad Ježišov pri ukrižovaní: Lk 23, 34 n.
Úradník kráľovský: Jn 4, 43—54.
Ústne podanie, porovnaj Tradícia: Jn 20, 30; 21, 25; Sk 16, 4; 1 Kor 11, 2; 2 Tes 2, 15; 2 Tim 1, 13 n; 2, 2; 3, 14; 1 Jn 2, 24.
Úsudok neprajný o bližnom: Mt 7, 1—5; Lk 6, 37 n; Rim 2, 1—3; 14, 4. 10—13; 1 Kor 4, 5; Jak 4, 11 n.
Útek apoštolov: Mt 26, 56; Mk 14, 50.
Utrpenie, hodnota, význam: Mt 5, 11 n; Lk 24, 26; Jn 16, 22; Rim 5, 3; 8, 18; 2 Kor 4, 17; Flp 2, 7—11; 2 Tes 1, 7—10; 2 Tim 2, 11 n. Jak 1, 2—4. 12; 1 Pt 1, 6; 2, 20 n; 4, 12—16; 2 Pt 2, 7—9.
— potecha v ňom: Lk 24, 26; 2 Kor 1, 4 n; Žid 2, 9 n; 1 Pt 2, 19—24
Utrpenie Kristovo: Jn 3, 16 nn; Rim 3, 25 n; 5, 8; 8, 3; 1 Kor 5, 21; Kol 1, 19; 1 Jn 4, 9 n.
Uzdravenia zázračné: porovnaj Zázraky Ježišove, Chromí, Porazení, Nemí, Slepí.
Uznanlivosť, porovnaj Vďačnosť.
Vdova naimská: Lk 7, 12.
— halier vdovy pre chrám: Mk 12, 42—44; Lk 21, 2—4.
— podobenstvo o vdove a sudcovi: Lk 18, 1—8
Vdovy, ako sa majú správať: 1 Kor 7, 8 n; 7, 39 n; 1 Tim 5, 3—16.
— treba im pomáhať: 1 Tim 5, 3 n; Jak 1, 27; Sk 6, 1 n.
Vďačnosť, uznanlivosť: Lk 17, 15.
— oproti Bohu: 1 Kor 10, 30; 2 Kor 1, 11; Ef 5, 20; Flp 4, 6; Kol 1, 12; 2, 6 n; 3, 15. 17; 4, 2; 1 Tes 5, 18; 1 Tim 1, 12.
— príklady: Mt 15, 36; 17, 15 n; Lk 17, 15; Rim 1, 8; 6, 17; 1 Kor 1, 4; Flp 1, 3—5; Kol 1, 3 n; 1 Tes 1, 2 n; 2 Tes 1, 3.
— oproti ľuďom: 1 Tim 5, 4.
Večera veľkonočná: Mt 26, 17—29; Mk 14, 12—21; Lk 22, 7—23; Jn 13, 1—30; 1 Kor 5, 8; 11, 23—26.

— podobenstvo o večeri: Mt 22, 1—14; Lk 14, 15—24.
Večnosť Boha: 1 Tim 1, 17; 6, 16; Zjv 1, 4. 8. 17; 4, 8; 11, 17; 21, 6.
— *Ježišova:* Jn 1, 1n; 1, 18; 8, 48. 17 5; Žid 13. 8; Zjv 1, 17; 2, 8; 22, 13.
— budúceho života: Mt 18. 8; 19, 16n; 25, 41n; Mk 3, 29; 9, 42; 10, 17n; Lk 10, 25; 18, 18. 30; Jn 14 36; 6, 27; 10, 28; 12, 25; 17, 2; Sk 13, 46n.
— pekelných trestov: Mt 3, 12; 25. 41—46; Mk 9, 42—47; Lk 3, 17; 16, 19—26; 2 Tes 1, 7—9 Zjv 14, 11; 20, 9n.
Velebnosť Ježišova: Lk 2, 32; 24, 26; Jn 1, 14; 2, 11; 17, 5; 1 Kor 2, 8; 2 Kor 3, 18; 4, 4; 1 Tim 3, 16; Tit 2, 13; 2 Pt 1. 11. 17.
Veľkňazská modlitba Ježišova: Jn 17.
— dôstojnosť Ježišova: Žid 4. 14—10 18.
Veľký piatok, porovnaj Prípravný deň.
Veniec víťazstva, koruna: 1 Kor 9, 25; Flp 4 1; 1 Tes 2, 19; 2 Tim 2, 5; 4, 8; Jak 1, 12; 1 Pt 5, 4; Zjv 2, 10; 3, 11; 6, 2.
Vernosť Božia: 1 Kor 1, 9; 10, 13. 2 Kor 1, 18; 1 Tes 5, 24; 2 Tim 2, 13.
— Ježišova: Žid 2, 17; 3, 1n; Zjv 3 14, 19, 11
— naša vernosť oproti Bohu: Mt 24, 45; 24, 47; Lk 16, 10—13; 22, 28—30.
Vhlbiť sa do zákona Božieho: Jak 1, 25
Vchod, vstup Ježišov do Jeruzalema pred umučením: Mt 21, 1—9; Mk 11, 1—10; Lk 19, 29—38; Jn 12. 12—16.
Viazať a rozviazať: Mt 16, 19; 18, 18
Vidieť Boha: Mt 5, 8; 8, 10; 1 Kor 13, 12; 1 Jn 3, 2; Zjv 22, 4.
Viera, je potrebná k spaseniu: Mk 16, 16; Jn 3 18 36; 6, 29. 40; 8, 24; 16, 9; Sk 4, 12; 16, 30n; Žid 11, 6; 1 Pt 5, 9; 1 Jn 3, 22; 5. 1. 10 12.
— jej základom je Boh: Mt 26, 17.
— spasiteľné účinky: Mt 8, 5; 9, 2n; 9, 20n; 9, 27n; 15, 28; 17, 20; 21, 21; 23, 23; Mk 2, 5; 5, 34; 9, 22n; 10, 52; 11, 23n; 16, 16n; Lk 1, 45; 5, 20; 7, 9. 50; 8, 48; 17 6n; 18, 41n; 23, 41; Jn 1, 12; 3, 15; 3, 36; 5, 24; 6, 35; 7, 38; 11, 25n; 12, 46; 14, 1. 12; 17, 3; 20, 29; Sk 3, 16; 10, 43; 13, 39; 14, 8n; 15, 4; 16, 31; Rim 1, 16.

— moc viery: Mt 17, 20; 21, 21 n; Mk 16, 17 n; Lk 18, 41 n; Jn 7, 38; 11, 26; 14, 12; Sk 3, 16; Rim 1, 16.
— vyznať. Mt 10, 32 n; Mk 8, 38; Lk 9, 26; 12, 8 n; Rim 1, 16; 10, 9 n; 1 Tim 6, 12—14; 2 Tim 2, 12; Žid 4, 14; 10, 23; 13, 15; 1 Jn 4, 15.
— kleslá: Mt 8, 26; 14, 31; 16, 8; Mk 4, 40; Lk 8, 25.
— odpad od viery, výstraha pred ňou: Mt 7, 15; 24, 5; Lk 20, 29—31; 2 Kor 11. 3. 13 n; Gal 1, 6—9; Kol 2, 8. 18; 2 Tes 2, 2; Žid 12, 15—19; 13, 9; 2 Jn 7. 11; 1 Tim 1, 19; 5, 15; 6, 21; 2 Tim 2, 17 n.
— trest za odpad: 2 Tes 2, 8—11; Žid 3, 12; 6, 4—9; 10, 26—29; 2 Pt 2. 15. 17. 21.
Viesť vojnu: Lk 12, 31—33.
Vinič: Jn 15, 1—8.
Vinohradníci zlí: Mt 21, 33—46; Mk 12, 1—12; Lk 20, 9—19.
Vlažnosť: Zjv 2, 4; 3, 14—20.
Vnútorný človek: 2 Kor 4, 16; Gal 5, 16; Ef 3, 16; 1 Pt 3, 4.
Voda, užívaná pri krste: Jn 3, 5; Sk 8, 36 n; 10, 47.
Vojnu viesť: Lk 12, 31—33.
Vojaci medzi poslucháčmi Jána Krstiteľa: Lk 3, 14 n.
— premenená na víno: Jn 2, 6 n.
Vôľa Božia: Mt 6, 10; 7, 21; 12, 50; 18, 14; 26, 42; Mk 3, 35; 14, 36; Lk 22, 42; Jn 4, 34; 5. 30; 6, 38—40; 9, 31; Rim 12, 2; Ef 5, 10; Kol 1, 9 n; 1 Tes 4, 3.
— ktorou chce všetkých ľudí spasiť: Jn 6, 39.
— k nej sa máme prispôsobiť: Mt 6, 10; 7, 21; 12, 50; 26, 39 n; Mk 3, 35; 14, 36 n; Lk 22, 42; Jn 9, 31.
Voľba apoštolov: Mt 10, 1—4; Mk 3, 13—19; Lk 6, 12—17.
Vražda: Mt 5, 21; 19, 18; Mk 10, 19; Lk 18, 20.
Vrchnosti, povinnosti ľudí oproti nej: Rim 13, 1—8; 1 Tes 5, 12 n; Tit 3, 1; Žid 13, 17.
— štátne: Mt 22, 15—21; Mk 12, 13—17; Lk 20, 20—26; Rim 13, 1—7; 1 Tim 2, 2; Tit 3, 1.
Všemohúcnosť Božia: Mt 19, 26; Mk 10, 27; Lk 1, 37; Ef 3, 20; Zjv 16, 7.
— Kristova: Mt 28, 18; Mk 16, 17 n; Jn 1, 3; 5, 19. 21 n; 1 Kor 8, 6; Kol 1, 16 n; Žid 1, 2 n; 2, 10.
Všeobecný súd, porovnaj Súd.
Vševedomosť Božia: Mt 6, 4; 21, 2; Mk 2, 8; 14, 13; Lk 22, 10; Jn 1, 47; 2, 25; 16, 30; 21, 17; Sk 15, 8; Rim 8, 27.
— Ježišova: Mt 11, 27; Mk 2, 8—3, 2 n; 8, 17; 9, 33 n; 12,

15; 14, 31; Lk 7, 40; 10, 22; 21, 20n; 22, 33; Jn 1, 47n; 4, 16n; 6, 65; 21, 18; Kol 2, 3.
Vtelenie Syna Božieho, pohnútka: Jn 3, 16; Tit 3, 5; 1 Jn 4, 9.
— cieľ: Jn 3, 17; Rim 8, 3; 1 Tim 1, 15; Žid 2, 14—18.
Vykúpenie: Rim 3, 24, Ef 1, 7; Kol 1, 14.
— spása: Lk 1, 69—77; Jn 3, 16n; Sk 4, 12; 13, 47; 16, 17; Rim 1, 16; 10, 10; 13, 11; 2 Kor 6, 2; 1 Tes 5, 8. 9; Žid 1, 14; 9, 28; 1 Pt 1, 5.
Vykupiteľ: Mt 1, 21; 9, 13; 20, 28; 26, 28; Mk 2, 17; 10, 45; 1 Tim 1, 15; 2, 5; 1 Jn 3. 5. 8; Zjv 1, 5n.
Vylúčiť z Cirkvi: Mt 18, 17; Jn 9, 22. 34; 12, 42; 16, 2; 1 Kor 5, 5; 16, 22; Gal 1, 8n; 1 Tim 1, 20.
Vynáhrada: Mt 10, 41n; 16, 27; Mk 9, 41; Lk 14, 14; 16, 25; 19, 8; Rim 12, 19; 2 Tes 1, 6; Žid 10, 30.
Vyobcovať z Cirkvi, porovnaj Vylúčiť z Cirkvi.
Výrok, prenáhlený proti bližnému: Mt 7, 1—5; Lk 6, 37n; Rim 2, 1—3; 14, 4. 10—13; 1 Kor 4, 5; Jak 4, 11n.
Vytrvalosť, v modlitbe: Mt 7, 7—11; 15, 21—28; Mk 7, 24—30; Lk 11, 9—13; 18, 1—8; 1 Tes 5, 17; Lk 11, 5n; 21, 36; Sk 1, 14; 2, 42.
— v dobrom: Sk 13, 43; 14, 22; 1 Kor 7, 35; 15, 58; Jak 5, 11.
— stálosť, nebojácnosť: Žid 10, 36. 38.
— je darom Božím: 2 Tim 1, 7; 2, 1; 1 Pt 5, 10.
— odmena: Mt 10, 22; Mk 13, 13; Lk 21, 19; Jak 1, 12; Zjv 2, 10.
— potrebná k dosiahnutiu spásy: Mt 10, 22; 24, 13; Mk 13, 13; Lk 9, 62; 14, 30; Jn 6, 66n; Sk 11, 23; 14, 21.
Vyvolenosť pre vieru a spásu: Kol 3, 12; 1 Tes 1, 4; 2 Tim 2, 10; Tit 1, 1; 1 Pt 1, 1; 2, 9; 2 Jn 1, 13.
— na večnú blaženosť: Mt 22, 14; 24, 22. 31; Mk 13, 20. 22. 27; Rim 8, 33; 1 Tim 5, 21.
Vyznávať vieru: Mt 10, 28—33; Lk 12, 4—9; Rim 1, 16; 10, 9n; 1 Tim 6, 12—14; 2 Tim 2, 12.
— Krista: Mt 10, 32n; 16, 16; Mk 8, 29. 38; Lk 12, 8n; Rim 10, 9n; Žid 4, 14; 10, 23; 13, 15; 1 Jn 4, 15
Vzkriesenie mŕtvych: Mt 9, 23—26; Mk 5, 35—43; Lk 7, 11—17; 8, 49—56; Jn 7, 24—29; 11, 38—44; Sk 9, 36—41; 20, 9—12.

Vzkriesenie Ježišovo, predpovedané: Mt 12, 40; 16, 21; 17, 9; 26, 32; Mk 14, 28; Jn 2, 19; 16, 16
— svedkovia: Mt 28; Mk 16; Lk 24; Jn 20 a 21; Sk 1, 9. 21 n; 2, 24. 32; 3, 15; 3. 17. 31; Rim 1, 4; 4, 24 n; 6, 4; 8, 11; 8, 34; 1 Kor 6, 14; 15, 4—7; Gal 1, 1; Ef 1, 20; 1 Tes 4, 14; 1 Pt 1, 3 n; 1, 21; Zjv 1, 16.
— dosvedčované apoštolmi: Sk 2, 24; 3, 15; 4, 10, 4, 33; 5, 30; 10, 40; 13, 30; 17, 18. 31.
Vzkriesenie mládenca naimského: Lk 7, 12 n.
— dcéry Jairovej: Mt 9, 18 n; Mk 5, 22 n; Lk 8, 41 n.
— Lazára: Jn 11, 1 n.
— spravodlivých pri smrti Ježišovej: Mt 27, 52.
— Tabity: Sk 9, 36 n.
— Euticha: Sk 20, 9 n.
— všetkých ľudí: Mt 22, 30 n; 25, 46; Mk 12, 25 n; Lk 14, 14; 20, 35 n; Jn 5, 29 n; 6, 39 n; 11, 24.
Vzkriesenie mŕtvych na konci sveta, je isté: Mt 22, 30—32; Mk 12, 26 n; Lk 20, 37 n; Jn 5, 28 n; 6, 39; 11, 24; Sk 17, 18; 17, 31—34; 23, 6; 24, 15; 26, 8; Rim 8, 11; 1 Kor 6, 14; 15, 12—22; 2 Kor 1, 9 n; 4, 14; 1 Tes 4, 13—17; Zjv 20, 12.
Vzkriesených stav: Mt 22, 24—30; Mk 12, 19—25; Lk 20, 28—36; 1 Kor 15, 35—44; 15, 51; Flp 3, 21; Kol 3, 4; 1 Jn 3, 2.
Zapierať seba: Mt 10, 39; 16, 24 n; Mk 8, 34 n; Lk 9, 23; 14, 26; 17, 33; Jn 12, 25 n; Rim 6, 10—13; 8, 12—14; 12, 1 n; Gal 5, 16; Ef 4, 17—24; Kol 3, 5; 1 Pt 4, 1 n.
— odmena: Rim 6, 8; 1 Kor 9, 25; Kol 3, 3 n; Tit 2, 11 n; 1 Kor 9, 26 n; Mt 19, 28 n; Mk 10, 29—31; Lk 14, 33; 18, 29 n.
Zaprieť vieru: Mt 10, 33; Lk 12, 9; 1 Tim 5, 8; 2 Tim 2, 12.
Zarmútení nájdu potechu: Mt 5, 5; 11, 28.
Zaslepenosť Židov: Mt 13, 13 n; Mk 4, 11; 8, 18; Lk 8, 10; Jn 12, 37 n.
— zarmucuje Ježiša: Mk 3, 5.
Zatmenie pri smrti Ježišovej: Mt 27, 45; Lk 23, 45.
— na konci sveta: Mt 24, 29; Mk 13, 24; Lk 21, 25.
Zatratenie, peklo je: Mt 5, 29 n; 10, 28; 18, 9; 25, 41; Mk 9, 46; 2 Pt 2, 4; Zjv 21, 8.
— večné je: Mt 3, 12; 25, 41. 46; Mk 9, 42—47; Lk 3, 17; 16, 19—26; 2 Tes 1, 7—9; Zjv 14, 11; 20, 9 n.

— záhuba večná: Mt 3, 12; 18, 8n; 25, 41. 46; Mk 9, 43—47; 16, 16; Lk 3, 17; 16, 23n; Žid 10, 27; 2 Pt 2, 4; Jud 6; Zjv 19, 20; 20, 9n; 21, 8.
— jeho miesto: Mk 9, 42; Lk 12, 5. Porovnaj aj Gehenna, Záhuba.
Zatvrdlivosť srdca: Mt 18, 28n; 25, 41n; Mk 16, 14; Lk 16, 19. — Mt 12, 43nn; 23, 37; Mk 4, 16nn; Jn 12, 37nn; Rim 2, 4n; 9, 27n; 11, 8; 2 Kor 4, 3.
Zaškovať: Mt 5, 39; 26, 67; Mk 14, 65; Jn 18, 22; 18, 19.
Záhuba: Mt 3, 12; 8, 12; 13, 50; 22, 13; 23, 33; 25, 30. 41n; Mk 9, 42n; Lk 3, 17; 13, 27n; 16, 22n; Jn 3, 36. Porovnaj Zatratenie.
— jej miesto: Mt 5, 22; 5, 29; 19, 28; 18, 9; 23, 15. 33.
Zákon nový: Gal 4, 15; Žid 9, 16n.
— prírody: Sk 14, 16; Rim 1, 19n; 2, 14n.
— Mojžišov: Sk 15, 10; Rim 3, 20; 4, 15; 5, 20; 7, 1; 7, 7n. 11—13; 2 Kor 3, 6—11; Gal 3, 10; 3, 13. 19. 23—25; 1 Tim 1; 9; Žid 7, 18n.
— oslobodení sme od neho: Sk 15, 10; Rim 7, 1. 4; Gal 4, 21n; 5, 1n; 1 Pt 2, 16.
— Ježiš ho zachovával do času: Mt 5, 17; 22, 17n; Lk 2, 22. 42.
— zákon Mojžišov a nová náuka Ježišova: Mt 5, 44n; 19, 7n; Lk 6, 27n; Jn 13, 34.
— neviaže na prípad potreby: Mt 12, 1n; Mk 2, 23n; 3, 1n; Lk 6, 1n; 13, 14n; 14, 3n.
— kresťania nie sú mu podriadení: Sk 15, 10; Rim 7, 1; 7, 4; 2 Kor 3, 17; Gal 2, 4; 4, 21. 5, 1. 13; 1 Pt 2, 16.
Zákoníci, nepriatelia Ježišovi: Mt 9, 3; 12, 38; 15, 2; 26, 57; 27, 41.
— výstraha pred nimi: Mk 12, 38—40; Lk 20, 45—47.
— hrozby proti nim: Mt 23, 13—33; Lk 11, 45—54.
— Ježiš zavrhuje ich počínanie: Mt 15, 1n; 23, 2n; Mk 3, 22n; 7, 1n; 12, 38n; Lk 20, 46n.
— učitelia zákona Mojžišovho: Lk 7, 30n; 11, 45n; 14, 3n.
Zármutok, bohumilý, Mt 5, 4; 26, 75; Rim 9, 2; 2 Kor 7, 9; 5, 28n; 6, 39; 11, 24; Sk 17, 18; 17, 31—34; 23, 6; 24, 15; 26, 8; Rim 8, 11; 1 Kor 6, 14; 15, 12—22; 2 Kor 1, 9; 4, 14; 1 Tes 4, 13—17; Zjv 20, 12.
Zásluha za dobré skutky, porovnaj Skutky dobré.

Závet nový, Nový zákon: Gal 3, 15 n; Žid 9, 16 n.
Závisť: Mt 9, 10 n; Lk 15, 25 n; 19, 39 n; Jn 21, 20 n.
Závistlivosť: Mt 20, 9—15; Mk 15, 10; Lk 15, 25—30; Jn 3, 26: Rim 1, 29; Gal 5, 19—21; 5, 26; Flp 2, 15; Jak 4, 2; 1 Pt 2, 1.
Zázraky Ježišove, Pán vládne nad prírodou: Mt 8, 23—27; 14, 13—21; 15, 32—39; Mk 6, 35—44; 8, 1—9; Lk 9, 10—17; Jn 6, 13; Mt 21, 9: Mk 11, 13; Lk 5, 1—11, Jn 21, 1—13; Mt 14, 22—31; Jn 2, 11.
— uzdravenie chorých: Mt 8, 2; 13, 15 n; 9, 6 n; 9, 22. 29—33; 12, 13; 20, 34; Mk 7, 34 n; Lk 14, 4; 22, 51; Jn 4, 46—5, 16.
— vyháňa diablov: Mt 9, 32; 12, 22; 15. 28; 17, 18, Mk 1, 25 n; 16. 9; Lk 8, 2; 13 11 n.
— kriesi mŕtvych: Mt 9, 25; Lk 7, 15; Jn 11, 43 n; porovnaj Vzkriesenie.
— zázraky ako dôkazy božského poslania Ježišovho: Mt 11, 5; Mk 9, 23; Lk 7, 22; Jn 2, 11; 2, 23; 3, 2; 7, 31; 9, 16; 11, 45. 47; 12, 37 n. 42.
Zbožnosť: Mt 6, 1—8; 1 Tim 4, 7 n; 2 Tim 3, 12; Tit 2, 12; 2 Pt 1, 6; 3, 11.
Zdržanlivosť určená pre obrátených pohanov apoštolským snemom: Sk 15, 20—29.
Zemské statky a starosti o ne: Mt 6, 25—34; 13, 22; Mk 4, 18; Lk 8, 14.
Zjavenie, prirodzené: Sk 14, 17; 17, 27 n; Rim 1, 19; 1 Kor 1, 21 n.
— nadprirodzené: Mt 11, 25; 16, 17; Jn 17, 6; 1 Kor 2, 10; Gal 1, 16; Kol 1, 26; 1 Tim 3, 16; 2 Tim 1, 10; Žid 1, 1 n. Porovnaj Poznať Boha.
— zjavenie Božie nie je celé spísané v evanjeliách: Jn 14, 26; 20, 30; 21, 21. 25.
Zjavenie anjelov, porovnaj Anjeli a Gabriel.
— Ducha Sv.: Mt 3, 16; Mk 1, 10; Lk 3, 22; Jn 1, 32; Sk 2, 3 n.
— Eliáša pri premenení: Mt 17, 3 n; Mk 9, 3 n; Lk 9, 30 n.
— vzkriesených pri smrti Ježišovej: Mt 27, 53.
— vzkrieseného Ježiša zbožným ženám: Mt 28, 9 n; Mk 16, 9 n; Jn 20, 11 n.
— Petrovi: Lk 24, 34.

— ostatným apoštolom: Mt 28, 17; Mk 16, 14n; Lk 24, 36n; Jn 20, 19; 21, 1n; Sk 1, 2n.
— emauzským učeníkom: Mk 16, 12; Lk 24, 15n.
— Šavlovi: Sk 9, 4n; 18, 9n; 23 11.
— Macedónčana Pavlovi: Sk 16, 9.
Zlí duchovia, jestvujú: Lk 10, 18; Ef 5, 12; Jak 2, 19; 4, 7; 1 Pt 5, 8n; 2 Pt 2, 4; Jud 6.
— ich pôsobenie a účinkovanie: Mt 4, 3—11; 8, 31; 13, 19; 16, 23; 25 39; Mk 1, 12n; 4, 15; 8, 32n; Lk 4, 1—13; 8, 12; 23, 3. 31n; Jn 8, 44; 13, 2; 14, 30; Sk 5, 3; 13, 9; 26, 18; 1 Kor 7. 5, 2 Kor 2, 11; 4, 3n; 11, 3. 14; Ef 2, 1n; 6, 11—13; Kol 1, 12n; 1 Tes 2, 18; 3, 5; 1 Pt 5, 8; 1 Jn 3, 8—10; Zjv 2, 10; 20, 7
Zlo, Boh ho dopúšťa: Mt 8, 30. 32; 13, 29. 30. 38. 39; 26, 59; 37, 22, 28, 12—15; Mk 5, 11—13; Jn 6, 70. 71; Sk 8, 1; Rim 8, 28.
Zlodej: Mt 24, 43n; Lk 12, 39n; 1 Tes 5, 2; 2 Pt 3, 10; Zjv 16, 15.
Zmŕtvychvstanie, porovnaj Vzkriesenie ľudí mocou Kristovou.
Zmŕtvychvstanie Kristovo, porovnaj Vzkriesenie Ježišovo.
Zmŕtvychvstanie, porovnaj Vzkriesenie ľudí na konci sveta.
Zmužilosť, jej potreba: Žid 10, 36—38.
— je darom Božím: 2 Tim 1, 7; 2, 1; 1 Pt 5, 10.
— jej odmena: Mt 10, 22; Mk 13, 13; Lk 21, 19; Jak 1, 12; Zjv 2, 10.
Znamenia na nebi: Mt 16, 1; Mk 8, 11.
— pri smrti Ježišovej: Mt 27, 51n.
— znamenia, porovnaj Znaky.
Zneuctenie chrámu, porovnaj Chrám.
Znesvätenie soboty, obvinenie proti Ježišovi: Mt 12, 1n. 9—11; Lk 13, 14; 14, 2; Jn 5, 20—16; 7, 21—24.
Znevažovať posvätné veci: Mt 7, 6.
Znovustretnutie, shliadanie sa s Kristom: Jn 16, 16—24; 1 Tes 3, 6. 10.
Znovuupadnutie do hriechov: Mt 12, 43—45; Jn 5, 14; 8, 11; Žid 6, 4—8; 10, 26—30; 2 Pt 2, 20—22.
Zodpovednosť: Mt 25, 14—30; Lk 12 47n; Gal 6, 4n.
Zrada na Ježišovi: Mt 26, 14—18; 26, 21—25; 26, 47—49; Mk

14, 10 n. 18—21. 43—45; Lk 22, 3—6. 21—23. 47 n; Jn 13, 21—30; 18, 2—5; 1 Kor 11, 23.
Zriekať sa statkov: Mt 4, 19; 19, 21 n; Mk 1, 17 n; 10, 28—31; Lk 5, 11; 14, 26 n. 33; 18, 22. 29 n; Tit 2, 11 n; Sk 4, 34; 5, 1 n. Porovnaj Starosti o dočasné veci.
Zrno horčičné: Mt 13, 31 n; Mk 4, 31 n; Lk 13, 19.
— Mt 13, 3—23; 13, 38; Mk 4, 3—20; Lk 8, 5—15; 1 Kor 15, 36—38; 2 Kor 9, 10.
Zviera, vystupujúce z mora: Zjv 13, 1—9; 11, 7; 17, 3. 9. 12.
— vystupujúce so zeme: 13, 11—18. Porovnaj Šelma.
Zvláštny súd, porovnaj Súd.
Ženích, Kristus: Mt 9, 15; 25, 1—13; Mk 2, 19; Lk 5, 34; Jn 3, 29.
Ženy, ich povinnosti: 1 Kor 11, 3—15; 1 Tes 4, 3; 1 Tim 2, 9 n; Tit 2, 5; 1 Pt 3, 3—5.
— ozdoba: 1 Tim 2, 9 n; 1 Pt 3, 3—5.
— a učiteľský úrad: 1 Kor 14, 34 n; 1 Tim 2, 12.
Žiadosť očí: Mt 5, 28; 1 Jn 2, 16.
— tela: Rim 8, 5—8; Gal 5, 16; Ef 2, 3; 2 Pt 2, 18; 1 Jn 2, 16.
Žiadostivosť po zlom odsúdená od Ježiša: Mt 5, 28; 1 Jn 2, 16.
— zlé následky: Mk 4, 19; Lk 8, 14; Rim 6, 12; 7, 7—25; 13, 9; 1 Kor 10, 1—13; Gal 16, 17; 2 Tim 2, 22; Tit 2, 12; Jak 4, 1—3; 1 Pt 2, 11; 1 Jn 2, 16.
Porovnaj Telo, telesná rozkoš.
Žiarlivosť: Jn 3, 26; Rim 13, 13; 1 Kor 3, 3; 5, 20.
Židia, ich zatvrdlivosť: Mt 13, 13—15; Sk 28, 24—27; Rim 2, 5; 10, 21; 2 Kor 3, 14.
— ich obrátenie: Rim 11, 1—32.
— oslobodenci (libertini): Sk 6, 9.
Život, jeho hodnota, cena: Mt 6, 25—34; Lk 12, 19 n 22—31; Žid 13, 14; Jak 1, 10; 4, 15; 1 Pt 1, 24 n.
— cieľ: Mt 5, 48; Ef 1, 4; 1 Tes 4, 3 n; Tit 2, 11 n.
— večný: Mt 18, 8 n; 19, 16; 25, 46; Mk 10, 17; Lk 10, 25; 18, 18; Jn 5, 29; Rim 2, 6 n; 6, 22 n; Gal 6, 8; 1 Tim 4, 8; 6, 19; Tit 1, 2; 3, 7; Jak 1, 12.
Života kniha: Lk 10, 20; Flp 4, 3; Zjv 3, 5; 13, 8; 17, 8; 20, 12. 15; 21, 27.

OBSAH

Úvodom — — — — — — — — — — 3
O Písme svätom — — — — — — — — — — 5
Evanjeliá — — — — — — — — — — 7
Používané značky — — — — — — — — — — 9
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Matúša — — 11
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Marka — — 106
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Lukáša — — 162
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Jána — — — 265
Skutky apoštolské — — — — — — — — — 346
Listy bl. Pavla apoštola — — — — — — — — 443
List bl. Pavla apoštola Rimanom — — — — — — 449
Prvý list bl. Pavla apoštola Korinťanom — — — — 497
Druhý list bl. Pavla apoštola Korinťanom — — — 541
List bl. Pavla apoštola Galaťanom — — — — — 568
List bl. Pavla apoštola Efezanom — — — — — 585
List bl. Pavla apoštola Filipanom — — — — — 601
List bl. Pavla apoštola Kolosanom — — — — — 612
Prvý list bl. Pavla apoštola Solúnčanom — — — — 623
Druhý list bl. Pavla apoštola Solúnčanom — — — 633
Prvý list bl. Pavla apoštola Timotejovi — — — — 639
Druhý list bl. Pavla apoštola Timotejovi — — — — 652
List bl. Pavla apoštola Titovi — — — — — — 661
List bl. Pavla apoštola Filemónovi — — — — — 667
List bl. Pavla apoštola Židom — — — — — — 670
Všeobecné listy apoštolské — — — — — — — 707
Všeobecný list bl. Jakuba apoštola — — — — — 708
Prvý list bl. Petra apoštola — — — — — — — 721
Druhý list bl. Petra apoštola — — — — — — — 737
Listy bl. Jána apoštola — — — — — — — — 746
Prvý list bl. Jána apoštola — — — — — — — 748
Druhý list bl. Jána apoštola — — — — — — — 762
Tretí list bl. Jána apoštola — — — — — — — 764
Všeobecný list bl. Júdu apoštola — — — — — — 766
Zjavenie bl. Jána apoštola — — — — — — — 771
I. Soznam mien — — — — — — — — — — 827
II. Soznam vecí — — — — — — — — — — 836
Obsah — — — — — — — — — — 889

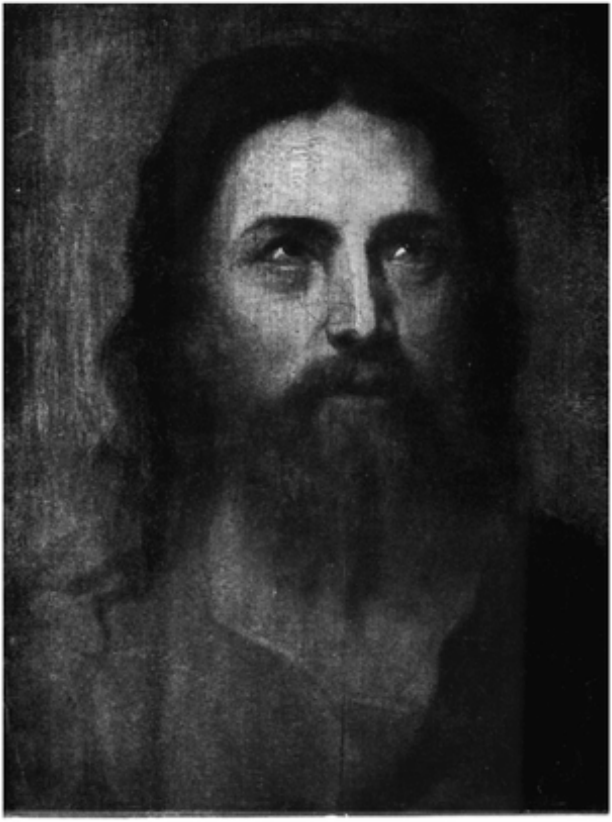

Olejomalba, majetok
prepozitúry v N Meste n V

„Ja som cesta i pravda i život!“ (Jn 14, 6.)

PALESTÍNA
v časoch Kristových
Mierka
Abila
Sidon
2759
Damask
Tyrus
Fenícia
Cézarea
Filipova
1238
Jazero
Semachonitské
Trachonitis
Galilea
Dora
Jazero
Genezaretské
Tiberias
204
Hipos
Seforis
562
Nazaret
Abila
Gadara
Cézarea
Skytopol
-98
Pela
Samaria
Samaria
1380
Geraza
60
Apolónia
Sichém
Sychar
Jordán
Perea
Antipatris
Jope
Fazaelis
Tamna
Lyda
Betel
Efraim
Filadelfia
Jericho
Gazara
Emauzy
Jeruzalem
Livias
Hezebon
Azot
Judsko
Betlehem
Madaba
Askalon
Betzabara
777
Hérodium
Kalichy
287
1027
Hebron
Machérus
Engadi
-390
Gaza
1058
915
Mazada
Mrtve more
Idumea
Berzabé
309
-152
949
465
35
36
33
32
31